Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

~~34.~~ 171 E 10.

CA. 1490

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Animã quō corrūpitᷣ ⁊ maculatᷣ
dū corpi ꝯiūgitᷣ · ti · ccxlviij ·
Anime vita eſt duplex · titulo ·
ccxxxi
Anima quō alitᷣ ⁊ nutritᷣ per cor
pus chriſti · ccxc · ⁊ · ccxcij ·
Anima hꝫ duplicē ſocietatē cum
carne chriſti ⁊ quō debꝫ vniri car
ni chriſti · titulo · ccxci ·
Anime ante perfectam ſatiſfacti
onē decedētes purgabuntᷣ in pur
gatorio · ti · cccᵒ ·
Aia videbit deū clare ſcꝫ facie ad
faciē · cliiij ·
Anima recupabit corp⁹ ſuū glo
rificatum · ⁊ in ſtatu magis ama
bili · titulo · clv ·
Anima dānata odit deū ⁊ ōnes
creaturas · ⁊ omnia opa ſua · ⁊ ē
in eterna triſticia · ti · clxi ·
Aia dānata nō ſolū erit in triſti
cia · ſed eciā in pena · ti · clxiij
Aie dānatoꝝ in q̄ loco ⁊ q̄ iſtru
mēto puniantᷣ · titulo · clxiiij ·
Aia quō pt puniri · q̄re dꝫ puniri
et q̄litᷣ · ti · clxv ·
Aie dānatoꝝ recipiēt corp⁹ ſuū
cōtra volūtatē ſuā · ⁊ qualia erūt
corpa dānatoꝝ · titᷣ · clxvij ·
Anime damnatoꝝ accipient tri
ſticiam ⁊ penā a deo ⁊ oi creatu
ra · titulo · clxviij ·

HRs affirmādi et negādi
oia q̄ ptinent ad hoiem in
quātū hō · ti · lxvij · ⁊ · lxviij ·
Affirmare ⁊ negare ptinēt ad in
tellectū · ti · lxv ·

BAptiſm⁹ quare ſit inſtitu
t⁹ ⁊ cetera de baptiſmo · q̄
re infra Sacramentū
Baptiſm⁹ alitᷣ delꝫ pctā · alitᷣ pe
nitētia · ti · ccxcv · ⁊ · ccxcvij

BIblia ē lib dei · ⁊ i ea ſcpᵗ
ta ſunt v̄ba dei · cc · ⁊ · xi ·
Biblie v̄bis ē credēdū · ⁊ quō hō
ſe dꝫ hr̄e circa v̄ba dei · ti · ccxiiij ·

CIuitates ſiue manſiones
due ſūt poſt hāc vitam · ti
tulo · xci · ⁊ · clxix
Corruptio p̄mi hoīs vn̄ originem
habuit · ti · ccxxxvi ·
Corruptō fuit p̄us in āgelo q̄ꝫ i
hoie · titu · ccxli ·
Corruptō angeloꝝ vn̄ originez
habuit · ccxlij ·
Itē quāta fuit · ti · ccxliij
Corruptō liberi arbitrij aliter ſe
hꝫ in p̄mis parentibꝰ ⁊ alitᷣ in po
ſteris ⁊ filijs eoꝝ · ccxlviij ·

CReature quō ꝯtinue dant
totū qd̄ hn̄t · ti · l ·
Creature facte ſūt ꝓpter hoiez · ⁊
quō oia ſeruiūt homini ⁊ quō cla
māt ad hoiez · ti · xcvi ·
Creature ſūt fc̄e vel ad gaudiū ·
vel ad doctrinā hoīs · ti · xcix ·
Creature hn̄t eē nobili⁹ in homi
ne q̄ꝫ in ſeipſis · ti · ciij ·
Creature oēs clamāt ꝙ hō debet
ſolū deū amare ⁊ ei ſuire · cxiij ·
Creature oēs obediebāt hoi in p̄
mo ſtatu · ccxxxv ·
Credē fidē catholicā q̄d ꝯfeāt hoi
lxviij · ⁊ · lxxx Clxxxi · ⁊ ccviij
Nō credētes ſunt inexcuſabiles ·

CRemētū alic⁹ rei ē duplex · ſ ·
extrīſecū ⁊ itrīſecū · ⁊ quō hō pt
creſcē i deo ⁊ de⁹ i hoie · clxxxix

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

DAre ẽ deo xp̄ũ ⁊ nāle·ti·l·
Dānati·q̄re ſup aia dānā
De⁹ vn⁹ ẽ q̄ oia ɔdidit ⁊
ordinauit·iij·⁊·lix· titulo·
Deũ tm̄ vnũ eẽ oñdit vnitas or
dis ⁊ gubnatio·ti·iiij·⁊·lix·
De⁹ eſt actu infinitus·titu·vi·
De⁹ hꝫ in ſe eẽ viuẽ ſẽtire·intelli
gẽ ⁊ quō·tit·vij·⁊·xxxvi
Deo oia ɔuemiũt p eſſe·⁊ q̄le ſit
eſſe dei·xij·⁊ lxiiij·
De⁹ oia ꝓduxit de nō eſſe ⁊ ni
hilo·titulo·xv·
De⁹ ꝓduxit mũdũ de nihilo vo
lũtarie ⁊ abſq̃ nc̄citate ⁊ nō ab
eterno ⁊ q̄re ꝓduxit mũdũ·tit·
xvij·⁊·xxij
In deo ſunt idẽ eſſe·viuẽ·ſentiẽ·
intelligẽ·velle·poſſe·bonũ· veꝝ
titu°·ix·x·⁊·xxvi·⁊·xlij·
De⁹ hꝫ in ſe liberꝝ arbitriũ·⁊ de
nobilitate liberi arbitrij·xxxvi·
De⁹ eſt vita oim ⁊ oia viuũt in
ipō·⁊ ſolus imortal̃·⁊ dñs vite
et mortis·titu·xxviij·
Dei itelligẽ q̄le ſit·ti·xxx·
De⁹ vidꝫ ⁊ itelligit actu totum
mũdũ ⁊ oia ɔtēta in eo·ti·xxx·
Deus nō ẽ corp⁹ ſed tot⁹ intelle
ctualis ⁊ ſpũalis·ti·xxxij·
De⁹ nihil pt velle nec facẽ iniu
ſtũ ⁊ ɔtra rōeꝫ·titu·xxxvij
In deo ẽ ſũma libertas ⁊ ōne do
miniũ·ti·xxxix·
De⁹ quō dicat̃ omps·ti·xl·
Q̄d nō poſſit eẽ niſi vn⁹ oipotēs
titulo·xliiij
De⁹ an potuit ꝓducẽ ⁊ gn̄are
deũ de ſeipō ⁊ de ſua xp̄a nā·xlvi

In deo eſſe eternā ꝓductionẽ ꝓ
bat mũdi creatio·xlviij
Itẽ plenitudo iocũditatis·xlix·
Itẽ pleitudo dādi·ti·l·
De⁹ a deo ꝓductus ẽ·ei totalit̃
eq̄lis ⁊ ɔformis·xlviij·⁊·li·
Dei de deo ꝓductio q̄re dicat̃ ge
neratio·ti·li·
De⁹ ꝓduct⁹ q̄re dicat̃ fili⁹·ymα
go·vbũ·ſapia pr̄is·⁊ de⁹ ꝓdu
cēs dicat̃ pater·⁊ vterq̃ perſona
dicat̃·ti·li·⁊·lij
Quare nō ſit niſi vn⁹ filius·vna
ymago·ſapiētia ⁊c̄· titu·li·
Spūs ſcūs quō ꝓcedat a pr̄e ⁊
filio·⁊ q̄re dicat̃· donũ·caritas·
amor·vinculũ ⁊c̄·ti·liij·
Quō tres pſone i diuinis ſit vna
ſubſtantia·liiij·
Perſonaꝝ pluralitas ꝓbat̃ p v̄
bũ actiuũ ⁊ paſſiuũ·ti·liiij·
Deus ẽ q̄ nihil pt cogitari mai⁹
vel melius ⁊ q̄ debet attribui deo
et q̄ nō·ti·lxiiij
De⁹ ſol⁹ ẽ iudex p̄miator ⁊ pu
nitor opeꝝ hoim·ti·lxxxiij·
De⁹ videbit̃ ab aia facie ad faciẽ
abſq̃ medio·titulo·cliiij
Deus ẽ ſolũ amād⁹ propt̃ ſe ⁊
nō propt̃ dona ſua·cliiij
Deo ſoli debet̃·amor·timor·hõr
obia ⁊c̄·ti·clxxvi·
De⁹ oia fecit ad ſuũ hõrẽ ⁊ vtili
tatẽ creatuẽ·clxxxi·⁊·clxxxix
De iniuria nō pt per oẽs creatu
ras repari·clxxxix·
Dei nomẽ eſt ſolũ honorādum ⁊
laudādũ·⁊ nō alicui⁹ creature·
ti tulo·cxc̄·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Deꝰ diuerſis noīb⁹ noīat̃ ꝓpter diuerſa eiꝰ opa· cxciiij·
Deus duob⁹ modis ſe manifeſtat ab extra· ſcȝ per opa ⁊ v̓ba titulo· ccx·
Deꝰ locutꝰ eſt v̓ba biblie· ⁊ biblia ē liber dei· ti· ccxi·
Deꝰ dicit̃ pater hominū· ⁊ ōnes homines ſūt frēs· ccxxviij·
Deꝰ ſolus potuit redimē hominē lapſū· ti· ccxlix· ⁊ cclij
Dei iuſticia ⁊ miſericordia non cōueniūt in hominis redemptione ti· cclxxij·
Deo nihil ē acceptū niſi xp̄s· ⁊ que offerunt̃ p xp̄m· cclxxviij·
Dei donū eſt duplex ſcȝ viſibile vt mūdꝰ ⁊ inuiſibile vt amor ⁊ affectꝰ dātis· titu· cvi·

Eſſe eſt p̄mꝰ gradꝰ in ſcala nature· titulo p̄mo
Eſſe· viuē· ⁊ intelligē ſūt vnū ⁊ idē in deo· ti· vij·
Eſſe dei q̄le ſit· ⁊ de cōditoib⁹ ⁊ doctrina ipſiꝰ eſſe· ti· xij·
Eſſe rerū eſt duplex· vnū in deo aliud in ꝓpa natura· ti· xiij·
Eſſe eſt duplex· ſcȝ nō ꝓductū vt deꝰ· ⁊ ꝓductū ſcilicet creature· ti· xv·
Eſſe p̄mū ſcȝ deꝰ ꝓduxit oia de nō eſſe ⁊ nihilo· ti· xv·
Eſſe dei ⁊ eē mūdi quō adinuicē ɔpant̃· xvi·
Eſſe mūdi ligat̃ cum deo triplici reſpectu· xxi·
Nō eſſe ē duplex· ſcȝ p̄uatiuū ⁊ negatiuū· ti· xxviij· ⁊ cclxxviij
Nō eſſe ⁊ nihil quō cōpat̃ ad eē mūdi ⁊ dei· ti· xxij·
Eſſe mūdi hȝ ſe ſicut luna ⁊ vmbra· ſꝫ eē dei ſicut ſol· ti· xxiiij
Bene eſſe accepit homo a xp̄o· cclxxiiij·
Eſſe hoīs ⁊ bn̄ eſſe eiꝰ nō ſūt idē ſicut exēplificat̃ p corpꝰ hoīs· ti· cclxxvij·
Eukariſtia· q̄re infra Sacramentū eukariſtie·

Fides chriſtiana nō eſt cōtra naturā· ti· lxxx
Ad fidē chriſtianā oīs ho obligat̃· titulo· lxviij· ⁊· lxx· ⁊ lxxx· ⁊· cclxxi·
Ad fidē chriſtianā quō p practicā pn̄t induci infideles· ti· lxviij·
Fidē chriſtianā nō credētes ſūt iexcuſabiles· ti· lxxxi· ⁊· ccviij·
Fides chriſtiana fundata eſt in ſūma veritate· ccvij·
Fidē chriſtianā tenētes ɔfortantur· ⁊ nō credētes increpant̃· ti· ccviij· ⁊· cclxxi·
Fraternitas ē duplex· ⁊ quō oēs homines ſunt frēs titu· ccxxviij·
Fraternitates tres ſūt in chriſtianis· cclxxvi

Gaudiū alicuiꝰ nō orit̃ ex eo qđ hȝ· ſꝫ ex eo qđ ɔgnoſcit ſe hr̄e· xcv·
Gaudiū qđ oēs creature deberēt hr̄e· ſoluſ ho hȝ· ti· xcviij·
Gaudiū eternū ē fructꝰ amoris dei· cxlviij·
Gaudiū eternū hȝ eaſdē ꝓpetates quas hȝ amor dei· ti· cl· ⁊· clvi·
Gaudiū eſt vita anime· cli·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Gaudiū q̃le naſcat̕ i hac vita de amore dei· titu· clij·
Gaudiū vni⁹ non minuit̕ ꝑ gaudiū alteri⁹ · ti· cliij·
Gaudiū ꝑfectum ⁊ ſecurū erit poſt hanc vitā· ti· cliiij·
Gaudij natura ꝓbat ⁊ oñdit in nouationē mūdi ⁊ reſurrectionē mortuoꝝ· titu· clv·
Gaudium eternū quō multiplicabit̕ in infinitū· clvi·
Gaudiū vanū ⁊ peſſimū orit̕ de ꝓprie volūtatis amore· clvij·
Gaudiū vanū quas ꝓꝓetates habeat· clviij·
Gaudiū vanū ⁊ veꝝ quō ꝯpantur adinuicē· clix·
Gaudiū vanū ſemꝑ generat triſticiā verā· titulo· clvij· ⁊ · clxi·
Generatōis membꝝ q̃re ſolū mouet̕ contra rōnez ⁊ volūtatē hōis · ccxxxix·

Homo q2 ſe nō ꝯgnoſcit iō peccat· titulo primo·
Homo per quē modū poſſit peruenire ad ſuiipſi⁹ cognitionem ⁊ dei· titulo p̄mo· ⁊ · lix· ⁊ lxiii·
Hō quā ꝯueniētiā h3 cū rebꝰ iferiorib⁹ in gn̄ali· titu· ij·
Hō quā ꝯueniēciā h3 in ſpeciali cū rebꝰ inferioribꝰ· ⁊ q̃s fruct⁹ inde colligat̕ · ti· lvi
Hō ſolus p̄t ꝯgnoſcē ⁊ intelligē deum· titu· xxxiiij·
Hoies q3 ui⁹ ſint eiuſdē nature tñ vn⁹ eſt altero nobilior accidētaliter· ti· lxi·
Homo ſolus h3 libeꝝ arbitriū· ⁊ operat̕ libere· lxij· ⁊ · lxxxij·
Quō hō ꝯpando ſe per differenciam ad res inferiores poſſit peruenire ad ꝯgnitionē ſui ⁊ dei· titu· lxi· ⁊ · xcix
Hō quō ꝑ drām liberi ābitrij ab alijs rebꝰ poſſit ꝑuenire ad ꝯgnitionē ſui ⁊ dei· ti· lxxxij·
Ois hō obligat̕ ad fidē xp̄ianā· ti· lxviij· ⁊ · lxx· ⁊ · lxxx· cclxxi
Hoi melius ē eſſe creatū de nihilo q̃3 de aliq̄· ti· lxxiij
Hois opa ſūt bona vel mala ꝓꝑt libeꝝ arbitriū· lxxxij·
Hois opa q̃s ⁊ q̃lis debeat remunerare· lxxxiiij·
Hois opa nō ſtatim remunerantur ꝑpetrata· ti· xc·
Hois remuneracō ꝉ punitio erit ſpūalis ⁊ nō corꝑalis · lxxxviij
Itē erit perpetua· titu· xcij·
Hō quō d3 ꝯgnoſcē quā ſectā vel legē debeat tenē· lxxxix·
Hō ſol⁹ p̄t ꝯgnoſcē ſe hr̄e ⁊ accepiſſe a deo qđ h3 · ti· xciij·
Hō ſol⁹ p̄t gaudē de his q̄ h3 ⁊ regr̄ciari ei a q̄ h3 · xcv· ⁊ · xcviij
Propt̕ hoiez oia f c̄a ſūt· iō ſolus hō obligat̕ deo· xcvi· ⁊ · c·
Quō oia ſeruiūt hoi· ⁊ ſūt ad bonū eius · ti· xcvij·
Hō quō ⁊ in q̃bꝰ deo obligat̕ q̄re infra Obligatio·
Hō quō ſeipſū debeat ponderare vt ſciat quantū valeat· ti· ciij
Hō q̃li mō ⁊ ordine deb3 amare deum· ti· cxij·
Homo q̃li mō d3 deo reddē oia que tenet̕ ei dare· ti· cxiij·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Hō non excuſat᷑ per ipotētiā vel
penuriā· ſi non reddit deo debitū
amoris ·ti·cxv·
Hois ſeruiciū qđ deo ipendit re
dūdat in bonū hois ·cxvi·
Hō inceſſant dꝫ ſeruire deo· qꝛ i
ceſſant ei ſeruiūt creature·cxvij·
Hō ē cōpleta ⁊ tota imago dei·
ti·cxxi·
Hō tenet᷑ amare oēm hoīeꝫ ſicut
ſeipſū·ti·cxxij·
Oēs homies debēt ſe reputare vt
vnū hominē·cxxv·
Hō ex amore ſuipſi⁹ poteſt ꝯg
noſcē quō ſe debeat habere erga
deū·ti·cxlvi·
Hois bonū ē ſolū amor dei·cli·
Hō q̄re p̄t remunerari vel puniri
quare ⁊ q̄lit̄ debꝫ remunerari vel
puniri·ti·clxv·
Hō quō ex ꝓꝑijs ꝯdicōībꝯ ⁊ ꝓꝑ
etatibꝯ poſſit arguē ⁊ cognoſcē
ꝓꝑetates ⁊ cōdicōes dei ⁊ ecōuer
ſo·ti·clxxv·
Hō fact⁹ eſt ꝓpt̄ honorē laudē ⁊
gloriam de ·ti·cxc·
Hō tenet᷑ oia opa ſua facere ad
laudē ⁊ honorē dei·cxcv·
Hois debitū ⁊ opa ei⁹ q̄ꝫ longe
diſtēt ab inuicē·ccxxiiij·
Hō quō ꝓpt̄ opa ſua mala ē to
taliter ꝑdit⁹ ⁊ corrupt⁹·ccxxv·
Hō quō cognoſcē poſſit corrup
tionē ſuā in rebꝯ exterioribꝯ· ⁊
primo in aceto·ccxxvij·
Itē ſecūdo·in lege p̄rnitatis·fra
ternitatis ⁊ filiacōnis ·ccxxviij·
Quō hoīes mortui ſūt ſcđm aīaꝫ
et tn̄ viuūt ſtđm corp⁹·ccxxxi
Hō p̄mus fact⁹ fuit ꝯplet⁹ i ge
nē ſuo· ⁊ hūit oia q̄ hr̄e debuit·
ti·ccxxxij·
Hois p̄mi ſtat⁹ q̄lis fuit· ⁊ q̄s
cōditiones habuit·ccxxxiij·
Hoi obediebant oēs creature in
p̄mo ſtatu·ccxxxv·
Hois primi corruptio vn̄ habuit
originē·ccxxxvi·
Hois corruptō prius fuit in muli
ere q̄ꝫ i viro·ccxxxviij· ⁊ ·ccxlij
Oēs hoīes ab vno viro ⁊ muliere
hn̄t originē·ccxxxviij·
Hois p̄mi culpa q̄lis ⁊ q̄nta fu
it·ccxxxix·
Hō p̄m⁹ non ꝑ ſe·ſꝫ diabolo in
ſtigāte cecidit·ccxl·
Hoīes quō ſūt mēbra diaboli·ti·
ccxlvi·
Hois carcēs ſeu captiuitates ſūt
multi·ccxlvij·
Hoi ꝑdito ⁊ lapſo q̄d fuit neceſ
ſariū ꝓ ſua reꝑatione ad ſtatum
priſtinū·ccxlix·
Hois obligatio ꝓ offenſa ⁊ iīu
ria dei q̄lis ⁊ q̄nta ſit·ccl·
Hois p̄mi obligacio q̄li᷑ ⁊ q̄nta
fuerit·ccli·
Hō non deberet facere cōtra volū
tatē dei·eciam ſi neceſſe eſſꝫ perire
totū mūdū·cclij·
Homo īdigebat ſatiſfactione ⁊
ꝑſona infinita·ſcꝫ deo ⁊ hoīe ꝓ
pctō ſuo·cclij·
Hois redēptor q̄s cōdicōes debu
it habē·ccliij·
Hō redēpt⁹ eſt ꝑ mortē chriſti·
ti·cclvi· ⁊ ·cclx·
In hois redēptiōe quō iuſticia ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

mia dei cōcordāt·ti·cclxxij·
Hō ⁊ xps quō ɔpant·⁊ qd hō
accepit a xpō·⁊ qlit·cclxxiij·
Hō hȝ ſtatū duplicē an̄ baptiſ
mū·⁊ duplicē poſt baptiſmū·⁊
quō hij ſtat? ɔpant adinuicem
tit·ccxcv·
Honor ſoli deo debet·titulo·
clxxxi·cciij·
Propt honorem ſuū ⁊ vtilitatē
creature de? oia fecit·clxxxi·
Cōtra honorē ſuū ⁊ vtilitatē cre
ature deus nihil pt facē·⁊ q̄ hōr
dei ⁊ vtilitas creature ſunt ſimul
colligata·clxxxij·⁊·clxxxix·
Honor dei includit in et·cxcij
ſe vtilitatē creature·clxxxv
Honor laus ⁊ gloria in eternum
durabūt·clxxxviij
Hōr laus ⁊ gl'a q̄re ſoli dō debē
tur·⁊ vtilitas creature·clxxxix
Honor alicui debet duplici rōe·
clxxxix·
Propt honorez dei ⁊ laudē hō fa
ctus ē·⁊ q̄ hō ſp dȝ q̄rē hōrē dei
Honorāt deū aut ihono cxc
rāt oia opa hoim·ti·cxcvi·
Honorās deū·honorat oēs crea
turas ⁊ iniuriās deū iniuriat oēs
creaturas·cxvij·
Honorē ꝓpriū ⁊ laudē q̄rēs effici
tur capitāl inimic? dei·cxcviij·
Honorē ꝓpriū q̄ mala ⁊ damna
ſequant·cci·
Per honorē laudē ⁊ gloriā ⁊ eo
rū oppoſita manifeſtat diſtātia
int hoiez ⁊ aialia bruta·cciij
Honor q̄nta res ſit·⁊ q̄ deus ho
norē ſuū defenſabit·ccv·

INfideles quō p practicā ⁊
racionē debent induci ad fi
dē·ti·lxviij·
Infernus vbi erit·⁊ q̄lis erit ig
nis inferni·ti·clxiij·
Intelligē dei q̄le ſit·ti·xxx·
Intellcm̄ ſol? hō hȝ·xxxiiij·
Intellcūalia ⁊ ſpūalia excedūt
corpalia ſine mēſura·⁊ q̄ bona i
tellect? ſūt eterna·ti·xxxv·
Intellect? hȝ duas opatōes·⁊
que ſint ille·xxxvij·⁊·lxiij·
Intellectus nobilitas que ſit·ti·
lxiij·
Intellcū ſuo tenet hō vti ad ſuā
vtilitatē·ti·lxvi·
Intellect? eſt in anima vt cōſili
ari? volūtas autē vt imperans·ti
tulo·cv·
Intellect? ⁊ volūtas hois quō de
bet creſcē in deo·cxc·
Iudiciū vniuerſale erit vētuꝝ
et q̄re erit ⁊ quid ibi fiet·ti·
lxxviij·⁊·cccxxij·
Iudex quis ⁊ qualis erit·titulo·
lxxxiiij·
Iudiciū vl'e ꝓbat reſurrectionē
mortuoꝝ eē futurā·cccxxiij
Iudicij dies quō ɔpat alijs die
bus·cccxxviij·
Iudicij extremi freqūes memo
ria q̄ȝ vtilis ſit·cccxxix·
Iudicio extremo ɔpleto quid fi
et·ti·cccxxx·
LIberū arbitriū ē maxima
dignitas hois·⁊ q̄d poſſit
hō p liberū arbitriū·titulo
primo i fine·lxij·⁊·lxxij·⁊·ciij·
Liberū arbitriū ē in deo·xxxvi·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Liberꝝ arbitriū ē imortale ꝛ ppe
tuū·ti·xcij·ꝛ·cij·
Propt̄ liberꝝ arbitriū ſūt opera
hoīs volūtaria laudabilia vel vi
tuꝑabilia·p̄miabilia vel puīibi
lia·lxxxij·ꝛ·lxxxviij·ꝛ·xcvij
Liberꝝ arbitriū eſt imago dei vi
ua·tit̄·ciij·
Liberi arbitrij ꝑuerſitas ꝛ corru
ptio ē ſūmū malū·ccxxxvij
Liberi arbitrij corruptio aliter ſe
hꝫ in p̄mis parētibꝫ·ꝛ alit̄ in po
ſteris eoꝝ·ccxlviij
Libri huius vtilitas ꝛ mate
ria q̄ ſit In ꝓlogo Libri duo da
ti ſūt nobis a d̄o·ſcz liber nature
et liber ſacre ſcp̄ture ꝛ ad q̄d da
ti ſint in prologo·ꝛ·ccxij·
Liber ſacre ſcp̄ture cōtinet duaſ
partes·ſcz vetus ꝛ nouū teſtam̄
tum·ti·cclxx·
MAlū hoīs ē duplex·ſcz vo
lūtariū vt culpa·ꝛ iuolū
tariū vt pena·ꝛ quō vnū
orit̄ ex alio·ccxxxvij·
Malū demoīs ē duplex·ſ·culpa
et pena·titu·ccxlv·
Matrimoniū quid ſit ꝛ q̄re ſit in
ſtitutū·q̄re infra·Sacramētum
mr̄imonij·
MVndꝰ creatus ē a deo vo
lūtarie abſqꝫ ſui indigētia
et nō fuit ab eterno·ti·xvij·
Mūdus q̄re creatꝰ ſit·ti·xx·
Mūdus innouabit̄·tit̄·clv·
NOmē dei eſt ſolū laudādū
et nō alicꝰ creature·cxci·
Nomē dei acq̄ſitū ꝑ opera
ſcz·iuſtus·bonꝰ·verax·omp̄s·
ꝛ c̄·ſꝑ reſpiciāt vtilitatē hoīs·cxcij
Nomē dei eſt duplex ſcz acqui
ſitum ꝛ eternum· Et ꝙ nomen
dei acquiſitum ē triplex·cxciiij·
Nota ibi multa de noīe acq̄ſito
Noībꝫ diuerſis deꝰ noīat̄ ꝓpt̄ di
uerſa oꝑa eius·cxciiij·
Nomē bonum vel malum acqui
rit aliquis propter opera·titulo·
cxci·ꝛ·cxciij·
OBediebāt hoī in p̄mo ſta
tu oēs creature·ccxxxv·
In obediētia p̄moꝝ parē
tum fuit p̄ma culpa contra deū·
ti·ccxxxix·
OBligatio vn̄ oriat̄·ꝛ ꝙ ſo
lus hō obligat̄ deo ꝑ om
nibus creaturis·xcvi·ꝛ·c·
Obligacio hoīs ad deū quāta ſit
rōe donoꝝ acceptoꝝ·c·ꝛ·clxx
Obligat̄ hō deo plꝰ ꝑ ſe ·iiij
ipō quā ꝑ toto mundo·ci·ꝛ·ciij·
Obligat̄ hō deo plꝰ ꝑ aīa q̄ꝫ pro
corꝑe ſuo·ti·cv·
Obligacō hoīs ad deū ex ꝑte dā
tis·ſcz dei·cvi·
Obligacio hoīs ad deū ex ꝑte ac
cipientis·ſcz hoīs·cvij·
Pro oī obligatōe non p̄t hō ret
buē deo niſi amorē·cix·
Nulla excuſacio p̄t eſſe hoī ſi non
reddat deo debitū amoris·cxv·
Obligat̄ homo dare deo honorē·
laudem·obediētiam·amorē ꝛ c̄·
ſed alia ꝛ alia rōne·ti·clxxvi·
Obligat̄ hō facē oꝑa ſua ad honorē
dei meliori mō quo p̄t·cxcv·
Obligacō hoīs ſiue debitū quātū
diſtet a factis eius·ti·ccxxiiij·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Obligatō hōis ꝑ offenſa ꝗ iniu ria dei q̄lis ꝗ quāta ſit. ccl.
Obligatio ꝑmoꝝ paretum ꝑ ꝑ mo pc̄tō q̄nta ſit. ccli.
Obligat̄ hō deo. qꝛ dedit ei xp̄m pl⁹ q̄ꝫ ꝑ omnibꝰ aliȷ̄s beneficiis ti. cclxxviij.
Odiū dei ē radix eterne tri ſticie. clxi.
Ex odio ſuiipſi⁹ generat̄ odium dei ꝗ creaturaꝝ. clxi.
Odire tenet̄ hō oīa q̄ ſūt ꝯtra deū et q̄ ſint odiēda. clxx
Odiȷ̄ natura ꝗ vt⁹ ꝗ frcūs q̄ ſint ti. clxxi. ꝗ. clxxiij.
Odiū ē duplex. ſcꝫ ſuiipſi⁹ ꝗ dei et quō odiū ꝗ amor opponūtur. ti. clxxij.
Opera hōis ſūt bona vel ma la ꝑmiabilia vel puībilia ꝓpt̄ liberꝝ arbitriū. lxxxij.
Opa hōis ſolus de⁹ ſūme potēs ꝗ ſapiēs ꝗ iuſt⁹ ꝑt remunerare. ti. lxxxiij
Opa hoim hn̄t tm̄ vnū remunera torē. lxxxvij.
Opa hōis nō ſtatim remunerānt̄ perpetrata. xc.
Opa hoim bona ꝗ mala oñdunt duas eſſe ciuitates vel māſiones poſt hāc vitā. xci. ꝗ. clxix.
Opera bona vel mala dāt alicui nomē bonū vel malum. cxci.
Opa ſua tenet̄ hō facē ad laudeꝫ dei meliori mō q̄ pōt. cxcv.
Oia opa hōis reſpiciūt ꝺ̄ı honorē vel inhonorationem. cxcvi.
Quō hō p opa ſua totalit̄ ſit cor rupt⁹ ꝗ ꝑdit⁹. ccxxiij.

Opa dei ſūt optime ꝗ ſapientiſſi me facta. clxxxvi.
Opa dei quāto magis ardua mi rab lia ꝗ magnifica. tāto magis deo ꝯueniūt. clxxxvij.
Opat̄ deus oīa ꝓpter ſuā laudē ꝗ honorē. clxxxix.
Item operat̄ ſuū nomē. cxci
Opera dei cauſant notīciā de deo. ti. cciij
Opera dei diuerſa. dāt deo diuer ſa nomia. xciij.
Opera dei circa hoieꝫ ſūt tria. ſcꝫ ꝯdicio. reſtauracio. ꝗ glorificacō ti. cclxxix. ꝗ. cccxxij.
Ordinis ſacrm̄ q̄re ſit inſtitu tū. ꝗ q̄re dicat̄ ordo. ꝗ quot ſint ordines in ecc̄a. quere infra Sa cramētum ordinis.
Paſſionis chriſti memoria quid ꝯferat chriſtiano. tytulo. cclxxix.
Paſſio chriſti tantū proficit hoī quantū habuerit ea in memoria cū deuotōne. cclxxxix.
Paternitas ē duplex. ccxxviij.
Peccatū q̄ntū deo diſplicеat et eū offendat. ꝗ q̄ ſatiſfa ctione indigeat. ti. ccl.
Peccatū ꝑmoꝝ paretū q̄le ꝗ q̄n tū ſiut. ti. ccli.
Peccata quō tollunt̄ ꝑ mortem chriſti. cclxi. ꝗ. ccxciij
Pct̄m ſi nō diſplicet nō remittit̄ et q̄ req̄rant̄ ad pc̄ti remiſſioneꝫ. ti. ccxciiij
Pct̄m n̄ ꝑt manē impunitum. ccxcv.
Pct̄m alit̄ delet̄ ꝑ baptiſmū. ali ter ꝑ pniam. ccxcv. ꝗ. ccxcvij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Penitentia verã que requirat·
titulo· ccxciiij·
Penitẽtia quõ relinq̃t reliquias
pc̃ti in aĩa· ti· ccxcvij·
Quõ huiõi reliquie purgant̃ p
ſacramẽtũ eucharistie· ccxcviij
Quõ purgant̃ p afflictionez ⁊
tribulatõez ⁊c̃· ccxcix·
Penitẽtia req̃rit peccati cõfeſſio
nem· ccxcv·
Penitẽtiam ⁊ ſatiſfactionẽ debi
tam nõ iplẽtes purgabunt̃ poſt
hanc vitã· ccc·
Ad pñiaʒ agendã plura debẽt in
ducere hominẽ· ccci·
De poteſtate eccleſiaſtica· q̃
re infra Sacr̃m ordinis
Regnũ celoꝝ duobus mo
dis debetur chriſto· cclx·
Reſurrectio mortuoꝝ p
bat̃ eſſe futura ex natura gaudij
et amoris· clv·
Itẽ p iudiciũ extremũ· cccxxiiij
Qualia corpa reſurgent· clv· ⁊
cccxxv·
Sacramẽta ecc̃ie q̃re ſũt in
ſtituta· ⁊ q̃re dant̃ per reˀ
⁊ ṽba ſimul· cclxxxi
Sacramentũ baptiſmatiˀ q̃re
dat̃ in aqua· cclxxxij·
Sacramentũ ꝯfirmatõis dat̃
a ſolo epõ cũ criſmate in fronte·
cclxxxiiij·
Sacramẽtum eukariſtie qua
re ſit inſtitutũ ⁊ quid ſignificat·
titulo· cclxxxv
Sac̃· eukariſtie eſt ſacr̃m ꝯiois
⁊ vitatis· cclxxxv· ⁊· cclxxxix
Quare ſit inſtitutũ in pane ⁊ vi
in· titulo· cclxxv·
Quid ſignificat trãſmutatio q̃ ſit
in pane ⁊ vino· cclxxxvij·
Quid repñtet· cclxxxv
Quid ſignificet viſibilis ⁊ realiˀ
mãducacõ· cclxxxviij·
Quõ ſit veꝝ ⁊ pfcm̃ ſacrificiũ· ⁊
ſatiſfactõ p oĩ debito· cclxxxix
Quõ caro chriſti ꝯpat̃ ⁊ ꝯtraria
tur carni pmi hoĩs· ccxc
Quõ caro chriſti ſit cã vnitatis
aĩaꝝ· ccxcij·
Eukariſtia ꝯtinet in ſe carnẽ· ſã
guinẽ· aĩaʒ ⁊ deitatẽ xp̃i· ccxcij
Quõ vna caro vel corpˀ chriſti
idẽ numero poſſit eſſe ſimul ⁊ ſe
mel in diuerſis locis· ccxciij
Sacr̃m pñie eſt ſpũale medi
camẽ aĩe vulnerate p pc̃m· ⁊ q̃
req̃rat vera pñia· ccxciiij
Sacr̃m pñie alit̃ delet pc̃ã q̃ʒ
baptiſmˀ· ccxcv· ⁊· ccxcvij
Cetera de pñia Req̃re ſup̃ Pñia
Sacr̃m extreme vnctiõis ad
quid valeat infirmo· ⁊ quõ dif
fert a cõfirmatõe· cccij·
Sacr̃m ordis q̃re ſit inſtitutũ
et q̃re dicat̃ ordo· ccciij·
Sacr̃m ordis dat̃ p caracterẽ ⁊
iõ ñ pt tolli ab eo q̃ recepit· cccv
Bonitas vel malicia pſone non
deſtruit nec minuit ptãteʒ ãmini
ſtrãdi ſacramẽta· cccvi·
Sacr̃m ordis pncipalit̃ reſpicit
ſacr̃m eukariſtie· cccvij· ʒ ſcda
rio ſacr̃m penitẽtie· cccix
Ordies ſeptẽ ſũt i ecc̃ia· cccvij·
Cõpatio ptãtũ ad ordines alia
rum rerũ· titulo· cccviij·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Sacramēti ordinis āministratio
req̄rit excellētiorē ptātē ſup ptā
tē ſacerdotalē·cccx·

Ptātis excellētia eſt in ſūmo ⁊
primo ſacerdote·ꝫ ptās alioꝝ ē
limitata·⁊ ꝙ ptās eſt duplex·
titulo·cccxi·

Compatio ptis clericalis ad ptē
laicalē·cccxiij·

Cōpatio ptātis ſpūalis ad ptā
tē ſecularē·cccxiiij·

Sacrm̄ mrīmonij q̄re ſit inſti
tutū·cccxv·⁊·cccxvij

Sacramētuꝫ matrimonij eſt an
tiquū ⁊ nouū ⁊ magnuꝫ ſacrm̄·
titu·cccxvij·

Bona mrīmonij ſunt tria ⁊ quō
det grām·cccxviij·

Mrīmoniū violare q̄ntū malū ſit
titulo·cccxix·

Cōpatio xpi ad ecc̄am ſicut vi
ri ad mulierē·cccxx·

Sacra ſcptura ē v̄bū dei·⁊ d̄
excellētia ſacre ſcpture·ccvij·

Scala nature hꝫ q̄ttuor ḡ
dus ſcꝫ·eſſe·viuē·ſentire
⁊ intelligē·⁊ q̄ ſub quolibꝫ gra
du cōtineant̄·tytulo p̄mo·

Sentire ē terci⁹ grad⁹ in ſca
la nature·ti·p̄mo·⁊·xxix·

Seruiciū qd̄ homo deo impendit
redūdat in vtilitatem hominis·
ti·cxvi·⁊·cxxiiij·

Seruiciū duplex ē·ſcꝫ creatura
rū ad hoiem·⁊ hois ad deū·⁊ de
compatōe illoꝝ ad hominē ⁊ in
ter ſe·ti·cxvij·

Seruiciū creaturaꝝ oñdit ꝙ om
nes homines debēt ſe eſtimare tā
q̄ꝫ vnū hominē·ti·cxv·

Spūs ſcūs quō pcedat a pa
tre ⁊ filio·⁊ q̄re dicat̄·amor·ca
ritas·donū·⁊c·ti·lij·

Timor dei ⁊ amor quō cō
parant̄ adinuicem·⁊ quō
de⁹ ſit timēdus·clxxviij·

Timori opponitur cōtempt⁹·ti·
clxxx·

Timor ē duplex·ſcꝫ dei ⁊ ꝓpri⁹
⁊ de ꝓpetatibꝫ ſinguloꝝ·clxxix

Tribulatō ⁊ afflictio volū
taria delet pctā ⁊ auget
merita ⁊ grām·ccxcix·

Triſticia eterna ē frcūs amo
ris ſuipſi⁹·cxlviij·

Triſticia eterna ē mors aie·cli·

Triſticia vera ⁊ ſūma generat̄ de
gaudio vano·⁊ que ſit ſūma tri
ſticia·clxi·

Triſticia futura nunc occulta·q̄
modo poſſit ꝯgnoſci per experiē
ciam·clxij·

Triſticie eterne magnitudo ⁊ mł
tiplicatō que ſit·clxviij·

Verba chriſti in q̄nto hōre
ſint habēda·tytulo·ccvij
et·ccxv·

Verba biblie ⁊ ſacre ſcpture ſūt
verba dei·ti·ccxi·

Verb̄ biblie ē credēdū·⁊ quō hō
ſe debꝫ hr̄e circa v̄ba dei·ccxiiij·

Verba dei quō ꝯpant̄ ad creatu
ras·ccxv·

Verba dei ſūt cibꝰ anime·⁊ quō
verba dei ⁊ creature cōueniūt ho
mini·ccxvi·

Verba xpi i ſac̄mēto altaris faci
unt qd̄ ſignificat·cclxxxvi·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Verba in sacramentis ecclesie significat operatorem que interius fit in anima titulo. cclxxxiiij.

Vitia omnia nascuntur ex amore sui ipsius. ti. cxliij

Viuere facit secundum gradum in scala nature. ti. primo. et xxv.

Viuere duplex est in deo. et quod non viuere est in infinitum elongatum ab eo. titulo. xxvi.

Viuere quale sit in deo et quale in creaturis. ti. xxvi

Non viuere est duplex scilicet priuatiuum et negatiuum. xxviij.

Viuere et corpus sunt duo realiter distincta. xxxiij.

Voluntas dei non potest esse minus sta. nec contra rationem. xxxvij

Voluntas dei ostenditur nobis per creaturas. clxvi.

Voluntas nulla est recta nisi que concordat cum voluntate dei. xxxviij.

Voluntatis et intellectus nobilitas que sit. ti. lxiij.

Voluntas hominis nobilitatur aut vilificatur secundum rem quam amat. tit. cxxxi. et cxxxvi.

Voluntas quanta damna sustineat cum dat amorem primum rei create cxxxiij.

Voluntas tantum se extendit quantum res primo amata. cxxxiiij. et cxxxvi.

Voluntas habet se ad rem primo amatam. sicut vxor ad maritum suum. ti. cxxxv. Nota pulchra ibi

Voluntate propriam amare soli deo competit. cxl.

Voluntate propriam debet homo primo odire. clxx.

Voluntatis peruersitas et corruptio est pessimum malum. titulo. ccxxxvij.

Voluntas propria et inobedientia sunt idem. ccxxxix.

Xpus est verus filius dei. ccviij.

Xpus in quanto honore et amore sit habendus. ccvij.

Xpi doctrina et lex est tam bona quod non potest esse melior. titulo. ccviij.

Xpi verbis quare sit credendum ccix.

Xpi mors fuit necessaria pro salute generis humani. ccliij.

Xpi amor benignitas et mansuetudo ad mortem qualis fuit. tit. cclv.

Xps quomodo debuit occidi. et quis debuit eum occidere. cclvi.

Xps per mortem suam vicit diabolum et liberauit hominem. titu. cclxi.

Xpi mors magis preualet quam magnitudo omnium peccatorum. ti. cclvij.

Xpi mors superat et delet etiam peccata eum occidentium. ccviij.

Xpi mors habuit omnes conditiones ex quibus potuit esse magis meritoria. cc. lix.

Xpi morte rationabiliter secuta est saluatio generis humani. cclx.

Xpo duobus modis debetur regnum celorum. cclx.

Xpi mors quomodo delet culpas et peccata. cclx. et cclxiij

Xps quomodo se debuit habere post mortem suam. cclxij.

Xp̄us eſt caput omnium ange
loꝝ bonoꝝ ⁊ hominū. ⁊ dn̄s an
geloꝝ maloꝝ ⁊ hoim. cclxiij.

Xp̄m carnem aſſumere non fuit
impoſſibile. cclxv.

Xp̄um incarnari deus pater vo
luit ⁊ delibauit ab eťno. cclxvi.

In chriſto fuerūt due nature in
vna perſona. cclxvij.

Xp̄us modo cōuenientiſſimo da
tus eſt ſcꝫ promiſſus ꝓphetat⁹ ⁊
ex v̓gine. cclxvij.

Xp̄us iudeis promiſſus. vtrum
iam venit an adhuc venturus ſit
cclxviij.

Xp̄us habuit in ſe omnes con
diciones ⁊ circūſtantias ad ſatiſ
factionem hūane nature neceſſa
rias. ccxlix.

Xp̄us ⁊ homo perdit⁹ quō com
parantᷣ adinuicem ⁊ quid homo
accepit a chriſto et qualiter. ti.
cclxxiij.

Xp̄us ſeipſum dedit homini. vt
homo haberet vnde redderet deo
debitū. cclxxviij.

Xp̄i mors eſt metitū hominis. ⁊
quomodo homo ſe debet facere p
ticipem mortis chriſti. cclxxix.
cclxxx.

Xp̄us per mortem ſuam non tu
lit penas ⁊ mala corporis. titu.
cclxxx.

Xp̄i caro in ſacramento quomo
do comparatᷣ ⁊ contrariatᷣ carni p̓
mi hōis. ccxc.

Xp̄i caro facit vnionem anima
rum. ſed caro primi hominis facit
diuiſionem et multiplicationem
animaꝝ. ccxcij.

Xp̄i caro in ſacramento exiſtēs
idem numero quomodo poſſit eſſe
ſimul ⁊ ſemel in pluribus locis.
ccxciij.

Xp̄s comparatur ad eccleſiam
ſicut maritus ad vxorem ſuam.
cccxx.

¶ Xp̄iana fides Require ſupra
Fides.

In chriſtiano ſūt tres diſtincte
generatōes. cclxxv.

In chriſtiano ſūt tres fraternita
tes. cclxxvi.

Xp̄ian⁹ peccās plus offendit de
um quā ali⁹ homo. cclxxix.

Xp̄iani tota intentio ⁊ ſtudium
debet eſſe circa chriſti paſſionem.
et quomodo ad ſe debet applica
re paſſionem chriſti. tytulo. cc
lxxix. .:. :.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Incipit theologia naturalis ſiue liber creaturaꝝ · ſpecialiť de homine ⁊ de natura eius inquãtum homo · ⁊ de his q̄ ſűt ei neceſſaria ad cognoſcẽdum ſeipſű ⁊ deum et oẽ debitű ad qḋ homo teneť ⁊ obligať tam deo q̄z proxio · ɔpoſit⁹ a venerabili viro mgrõ Rayműdo de Sabűde In artibꝰ ⁊ medicina doctore · et i ſacra pagina egregio profeſſore

Prologus.

Ad laudẽ et gloriam altiſſime et glorioſiſſime trinitatis ỽgis Marie ⁊ toti⁹ curie celeſtis · In noie dñi nrĩ ihũ chriſti ad vtilitatem et ſalutez omniũ chriſtianoꝝ · ſequiť ſciẽtia libri creaturaꝝ ſiue libri nature : ⁊ ſciẽtia de homine q̄ eſt ꝓpa homini inq̄ztũ hõ ẽ · Que eſt ncãria omni hõi · ⁊ ei naturalis et cõueniẽs · per quã ipẽ illuiatur ad cognoſcẽdum ſeipſű ⁊ ſuum cõditorẽ · et omne debitũ ad qḋ hõ teneť inquãtum ẽ hõ · Et ꝺ regula nature per quã eciam cognoſcit quilibꝫ omnia ad q̄ obligatur naturaliť tam deo q̄z ꝓximo · Et nõ ſolum illuminabitur ad cognoſcẽdum ꝓ̃mo ꝑ iſtam ſciẽtiã volũtas mouebiť et excitabitur ſpõte · et cũ leticia ad volẽdum ⁊ faciẽdũ ex amore · Et nõ ſolũ hec ſed iſta ſciẽtia docꝫ oẽz hoiem ɔgnoſcẽ realiter ſine difficultate ⁊ labore omnem veritatem homini neceſſariam tam ꝺ homie q̄z de deo · Et omnia q̄ ſunt ncãria homini ãd ſalutẽ ⁊ ſuã ꝑfectionẽ · et vt ꝓueniat ad vitã eternã · Et ꝑ iſtã ſciam hõ ɔgnoſcit ſine difficultate et realiť q̄cquid in ſacra ſcriptura cõtinetur Et quicq̄ḋ in ſacra ſcꝑ̃tura diciť et p̄cipiť · ꝑ iſtam ſciẽtiam cognoſciť infallibiliť cũ magna certitudine Ita qḋ intellect⁹ humanus cũ omni ſecuritate ⁊ certitudie oĩ dubitatiõe poſtpoſita toti ſacre ſcꝑ̃ture aſſentiat ⁊ certificatur vt nõ poſſit dubitare q̃onem in iſta ſciẽtia · Et per iſtã poteſt ſolui ois queſtio que debet ſciri tam de deo q̄z de ſeipõ · ⁊ hoc ſine difficultate · Et cognoſcũtur in hoc libro oẽs errores antiq̄ꝝ philoſophoꝝ ⁊ paganoꝝ ac infideliũ · ⁊ ꝑ iſtam ſciẽtiaꝫ tota fideꝰ catholicã infallibiliter cognoſciť et ꝓbať eẽ vera · Et omnis ſecta que ẽ contra fidẽ catholicã cognoſciť ⁊ ꝓbať infallibiliter eẽ falſa et erronea · Et ideo nunc in fine mũdi eſt ncãria omni chriſtião vt quilibet ſit munit⁹ ſolidatus et certus in fide catholica cõtra impugñtores fidei · vt nullus decipiatur ⁊ ſit parat⁹ mori ꝓ ea · Vlterius ꝑ iſtam ſciam intelligit faciliter quilibꝫ omnes doctores ſanctos Immo iſta ẽ incorꝑata i libris eoꝝ ꝫ nõ apparet Sicut alphabetũ eſt incorꝑatũ in oibuꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

libꝛis Ita iſta ſciētia eſt ſicut al
phabetū omniū doctorū Et iō ſi
cut alphabetū pꝛimo debet ſciri·
Quare quilibꝫ ſi vult intelligere
omnes doctores ⁊ totam ſacram
ſcripturā· habeat iſtam ſciētiam
quia ē lumē omniū ſciētiaꝝ Jdo
ſi vis eē ſolidat⁹ fundat⁹ firma
t⁹ cert⁹· addiſce ꝑmo hāc ſcien
tiam· Aliter eris vagus profug⁹
nō habēs ſtabilitatē in teipſo· qꝛ
iſta eſt radix ⁊ oꝛigo ⁊ fundamē
tū omniū ſciētiaꝝ que ſunt homi
ni ncāria ad ſalutē· ⁊ idō qui hꝫ
in ſe ſalutē in ſpe debet habere ꝑ
mo in ſe radicē ſalutis· Et ideo q̄
habet iſtā ſciētiam hꝫ fundamē
tū ⁊ radicē omnis veritatis Vlte
ri⁹ Jſta ſciētia nulla alia indigꝫ
ſciētia neqꝫ arte· Nō enim pſup
ponit gramaticā atqꝫ logicā neqꝫ
aliquā de liberalibꝰ ſcientijs ſiue
artibꝰ nec phiſicā neqꝫ metaphi
ſicā· quia iſta eſt ꝑma ⁊ hoi ncā
ria· ⁊ oꝛdinat oēs alias ad bonū
finē ⁊ ad veram hominū veritatē
et vtilitatē· Quia iſta ſciētia do
cet hominē cognoſcē ſeipſū ⁊ ꝓpt
quid fact⁹ ſit· ⁊ a quo fact⁹ ſit·
Quid eſt bonū ſuū· ⁊ quid malū
ſuū· quid debet facere ⁊ ad quid ē
obligat⁹ ⁊ cui ipſe obligat̄· ⁊
niſi homo ꝯgnoſcat omnia iſta·
quid ꝓficiūt alie ſciētie· Omnes
eīn ſciētie ſūt vere vāitates ſi iſta
deficiat· quia hoies illi⁹ vtunt̄ ma
le ⁊ ad dam̄nū ſuū· quia ipſe ne
ſcit quo vadat· nec vnde venit·
nec vbi eſt· vnde eciam docet ꝯg
noſcē omnes coꝛruptōes ⁊ defe
ctus hois ⁊ damnationē ⁊ vnde
venerit homini· Et in q̄ ſtatu ē
homo· ⁊ in quo ꝑmo fuit ⁊ vn̄ ce
cidit ⁊ quo iuit ⁊ q̄ꝫtū elōgatur
a ſua ꝑma perfectiōe Et docet q̄
liter repari pt homo ⁊ q̄ ſunt ne
ceſſaria ad ſuam repationem Et
ideo iſta ſciētia eſt cōmunis tam
laycis q̄ꝫ clericis ⁊ omni cōditio
ni hoim· ⁊ poteſt haberi infra mē
ſem ⁊ ſine labore· nec opoꝛtet ali
quid impectoꝛari Nec habere ali
quem libꝛꝝ in ſcriptis Nec poteſt
tradi obliuiōi ſi ſemel habita fu
erit· Et facit hominē letum humi
lem benignū obediētem· ⁊ habere
omnia vicia odio· ⁊ pctā· ⁊ dili
gere ṽtutes ⁊ nō inflat neqꝫ ex
tollit ſciētem· Preterea hec ſcien
tia arguit per argumēta infallibi
lia· quibꝰ null⁹ poteſt cōtradicē
Quī arguit ꝑ illa que ſūt certiſſi
ma cuilibet homini ꝑ experiētiā
ſcꝫ per omnes creaturas ⁊ ꝑ na
turas ipſi⁹ hominis ⁊ ꝑ ipſūmet
hoiem omnia ꝓbat· ⁊ ꝑ illa que
homo certiſſime ꝯgnoſcit de ſeipō
per experiētiam ⁊ maxime ꝑ ex
periētiam cuiuſlibet intra ſeipſū·
Et ideo iſta ſciētia nō querit ali
os teſtes q̄ꝫ ipſūmet hominē Itē
hec ſcia i pncipio apparꝫ valde vi
lis ⁊ nulli⁹ valoꝛis· eo quia inci
pit a rebꝰ minimis quas quilibꝫ vi
lipendit· ſed tamen in fine ſequi
tur fruct⁹ nobiliſſim⁹ ⁊ infinit⁹
ſcilicet noticia de deo ⁊ de homine
Quia quāto magis incipit i rebꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

humilibꝰ·tãto magis aſcẽdit ad celeſtia ⁊ ardua Et idõ qui vult habere fructũ exercitet ſe primo in principijs humilibꝰ huiuſmo di ſciẽtie ⁊ nõ cõtemnet· quia ali ter nullũ fructum haberet Quia puer ni hñ primo fuerit exercita tus in cognitõne alphabeti et cu iuſlibet littere per ſe nõ poterit po ſtea bene addiſcẽ ad legẽdum· Et ideo nõ ſit alicui graue quia plus ſciet infra mẽſem per iſtam ſciẽtiam q̃ȝ per cẽtum annos ſtu dendo doctores· Et hec ſcientia nihil allegat· neqȝ ſacram ſcp̃tu rã· neqȝ aliq̃s doctores ꝑmo iſta cõfirmat ſacram ſcripturam ⁊ per eã hõ credit firmiter ſacre ſcriptu re Et ideo precedit ſacram ſcp̃tu ram quo ad noſ vnde duo ſunt li bri nobis dati a deo ſcȝ liber vni uerſitatis creaturaꝝ ſiue liber na ture· Et aliꝰ eſt liber ſacre ſcrip ture· Primꝰ liber fuit datꝰ homi a p̃ncipio dum vniuerſitas reruȝ fuit cõdita· Quĩ quelibet creatu ra nõ eſt niſi quedam littera digi to dei ſcripta· ⁊ ex pluribꝰ crea turis ſicut ex pluribꝰ litteris ↄpo nit̃ lib̃ Jta componit̃ lib̃ creatura rum Jn quo libro etiam cõtinet̃ homo ⁊ eſt p̃ncipalioꝛ littera ip ſius libri· Et ſicut littere ⁊ dicti ones facte ex litteriſ importãt ⁊ includũt ſciẽtiam ⁊ diuerſas ſig nificatões ⁊ mirabiles ſentẽtias· Jta cõformit̃ ipſe creature ſimul coniũcte ⁊ adinuicẽ compate im portãt ⁊ ſignificãt diuerſas ſigni

catões ⁊ ſñias ⁊ cõtinẽt ſciẽtiam homini neceſſariã· Secũdꝰ au tem liber ſcripture datꝰ eſt homi ni ſecũdo· ⁊ hoc in defectu p̃mi li bri· eo quia homo neſciebat in primo legere quia erat cecꝰ· ſed tamẽ p̃mꝰ liber creaturaꝝ eſt oĩ bus ↄmunis ſed liber ſcp̃ture nõ eſt cõmunis quia ſolũ clerici legẽ ſciũt in eo· Jtem p̃mꝰ liber· ſ· nature nõ poteſt falſificari nec de leri neqȝ falſe interp̃tari Jdeo he retici nõ pñt eũ falſe intelligẽ nec aliq̃s poteſt in eo fieri hereticus· Sȝ ſecũdꝰ poteſt falſificari ⁊ fal ſe interp̃tari ⁊ male intelligi· At tamen vterqȝ liber ẽ ab eodẽ· Qꝛ idem dñs ⁊ creaturas condidit ⁊ ſacram ſcp̃turã reuelauit Et ideo cõueniũt adinuicẽ· ⁊ non cõtradi cũt vnꝰ alteri· ſed tamẽ primꝰ eſt nob̃ ↄnaturał· ſecũdꝰ ſupnatura lis· Preterea cũ homo ſit natura liter rõnał ⁊ ſuſceptibilis diſci pline ⁊ doctrine· Et cũ naturali ter a ſua creatõe nullã hẽat actu doctrinã neqȝ ſciam· ſit tñ aptꝰ ad ſuſcipiendũ eam· Et cum do ctrina ⁊ ſciẽtia ſine libro in quo ſcp̃ta ſit nõ poſſit haberi· cõueni entiſſimũ fuit ne fruſtra homo eſ ſet capax doctrine ⁊ ſcientie· ꝙ diuina ſcientia homini libꝝ crea uerit Jn quo per ſe ⁊ ſine magi ſtro poſſit ſtudere doctrinã ncc̃a riam· ꝓpter hoc totũ iſtũ mũdum viſibilem ſibi creauit· ⁊ dedit tã q̃ȝ librum ꝓprium ⁊ naturalem ⁊ infallibilem dei digito ſcriptum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vbi ſingule creatuꝛe q̄ſi littere ſūt nō humano arbitrio ſed diuino inuēte iudicio ad demōſtrādū homini ſapiētiam ⁊ doctrinā ſibi neceſſariā ad ſalutem. Quā quidez ſapientiā null9 poteſt videre nez legē per ſe in dicto libꝛo ſemper aperto niſi fuerit a deo illuminatus ⁊ a pctō oꝛiginali mūdat9. Et ideo null9 antiquoꝝ philoſophoꝝ paganoꝝ poteſt legē hāc ſcientiā. quia erant excecati quātum ad propriā ſalutem. q̄zuis ī dicto libro legerūt aliquā ſcientiam. ⁊ omnem quam habuerūt ab eodem cōtraxerūt Sed veram ſapiētiam que ducit ad vitā eternam q̄zuis fuerat in eo ſcripta legere nō potuerūt. Iſta autē ſciētia non eſt aliud. niſi cogitare ⁊ videre ſapientiā ſcriptam in creaturis ⁊ extrahere ipſam ab illis Et ponere ī anima ⁊ videre ſignificationem creaturarū. Et ſic comparādo vnam creaturā ad aliam et cōiūgere ſicut dictionem dictioni. ⁊ ex tali coniūctiōe reſultat ſentētia ⁊ ſignificatio vera. dū tamē ſciat homo intelligere ⁊ cognoſcere. Et quia ſacroſancta romana eccleſia eſt mater omnium chriſtianoꝝ fidelium et magiſtra gratie ⁊ fidei regula ⁊ veritatis. Idcirco ſue coꝛrectioni totaliter ſubijcit quicquid hic dicitur ⁊ continet.

Sequit radix oꝛigo pncipiū et fundamētum iſtius ſciētie.

Titulus Primus.

Quia homo naturalit ſemper querit certitudinem ⁊ euidētiam claram. nec aliter quieſcit nec quieſcere poteſt donec venerit ad vltimū gradum ſue certitudinis. Verum quia certitudo ⁊ probatio. ſuos habz gradus. ⁊ eſt maioꝛ ⁊ minoꝛ certitudo maioꝛ ⁊ minoꝛ ꝓbatio Virt9 autem ꝓbationis et cauſa toti9 certitudinis oꝛitur ex certitudine ⁊ virtute teſtimonioꝝ ⁊ teſtium ex quibꝰ dependet ⁊ cauſat tota certitudo Vn̄ quāto magis teſtes ſunt certi manifeſti ⁊ indubitati et veri. tāto magis eſt certum illud quod ex eis probat. Et ſi teſtes ſint ita certi ⁊ maifeſti ⁊ teſtimoīa eoꝛum ita manifeſta vt nullo mō poſſit dubitare nec nobis poſſint eſſe magis manifeſta et certioꝛa. tunc illud quod ex eis probabitur ſine dubio. erit nobis certiſſimū manifeſtiſſimuz et euidentiſſimum. Et quia quāto ſunt teſtes magis extranei diſtantes elongati a re de qua dubitatur. tāto minoꝛem fidem et certitudinem generant. Quanto autem teſtes ſunt magis vicini propinqui ⁊ intranei et indubitati. tāto maioꝛem fidem faciunt et credulitatem. Et quia nulla res magis vicina magis propinqua ⁊ magis intranea vel intrinſeca ⁊ propria alteri eſt q̄z ipſemet ſibi Et iō q̄cq̄d ꝓbat de aliq̄

re per ipſāmet rem ⁊ ꝑ naturam
propriā maxime certum eſt. Et
cū nulla res creata ſit ꝓpinquior
homini q̄ȝ ipſemet homo ſibi Jdo
quicq̄d ꝓbat᷑ de homine ꝑ ipſuȝ
met hoieȝ ⁊ per ſuā ꝓpriam natu
ram ⁊ per illa q̄ ſunt ſibi certa de
illo maxime certū manifeſtum ⁊
euidētiſſimū ē ipſi homini. Et iſta
eſt vtilitas certitudo ⁊ maxia cre
dulitas q̄ poſſit cauſari vel creari
per probationē Et ido ipſemet
homo ⁊ ſua ꝓpria natura debet eē
mediū argumētum ⁊ teſtimoniū
ad ꝓbandū omnia de homine. ſ.
que ꝑtinēt ad ſalutē homīs. vel
ad damnationē vel felicitatē vel
ad bonum vel ad malū eius. Ali
ter auteȝ homo nunq̄ȝ erit vtilita
te cert⁹ Neceſſe eſt ergo ꝙ hō ↄg
noſcat ſeipſum ⁊ ſuā naturam ſi
aliquid velit certiue ꝓbare de ſe
ipſo. ⁊ qꝛ homo ē extra ſeipſū ⁊
elongat⁹ ⁊ diſtās a ſeipſo ꝑ ma
ximā diſtātiā nec vnq̄ȝ habita
uit in domo propa ſcȝ in ſeipō im
mo ſemꝑ māſit extra domū ſuam
et extra ſe. ⁊ ex eo quia ignorat
ſeipſum. neſcit ſeipm. ⁊ de tāto
eſt elōgat⁹ ⁊ diſtat a ſeipō ⁊ tā
tum extra ſeipm eſt. de quanto
ignorat ſeipm. ⁊ quia totalit᷑ ne
ſcit ſeipm ido totaliter eſt extra
ſeipm. ⁊ per ꝯſequēs qnia nun
q̄ȝ habitauit in ſeipō neqȝ intra
uit i ſe. nec vidit ſe. ignorāt ſe. ne
ſcit quid valet. ⁊ ideo dat ſe ꝓ
nihilo ſcȝ pro pctō ⁊ pro paruo
gaudio ⁊ modica delectatione.

Quia ergo hō totaliter eſt extra
ſe ideo ſi debet videre ſe. neceſſe ē
ꝙ intrēt in ſe ⁊ intra ſe ⁊ veniat
ad ſe ⁊ habitat intra ſe. Alit᷑ eſt
impoſſibile ꝙ ↄgnoſcat ſe nec vi
deat ſe neqȝ ſuū valorem ſuā na
turam. ⁊ ſuā pulcritudinē natu
ralem. Et quia homo ignorat ſe
ipm a neceſſitate ⁊ neſcit domum
ſuam in qua debet habitare Jdeo
neceſſe eſt ꝙ alie res ducant eum
in ſeipm. Verum quia homo eſt
in alio loco ſcdm naturam Jdeo
ſi debet aſcēdere ad ſe. neceſſe eſt
eum habere ſcalā per quam aſcē
det ad ſe. Tūc autem homo aſcē
dit ⁊ vadit ad ſe quando incipit
ſeipſum ↄgnoſcere ⁊ tot paſſu⁹
et grad⁹ facit ⁊ aſcēdit quot ↄg
nitiones de ſeipſo acq̄rit. Et tūc
intrat in ſeipſum quando cogno
ſcit ſeipſum. Et quia mod⁹ cog
noſcēdi hominis eſt. vt per illa q̄
ſunt ſibi magis ⁊ p̄mo nota cog
noſcat que ſunt ſibi ignota. ⁊ ꝑ
illa que ſcit aſcēdet ad illa que
neſcit. ⁊ cum ſemꝑ res min⁹ no
biles ⁊ inferiores ſint homini pri
mo cognite ⁊ res perfecte digni
ores nobiliores ſūt ei vltimo cog
nite. Et iō quia homo eſt res dig
nior ſuperior ⁊ ꝑfectior huius
mūdi ꝓpter hoc cognoſcit alias
res inferiores ⁊ vltimo ↄgnoſcit
ſeipm Qua ꝓpt᷑ vt homo qui tā
tum eſt elongat⁹ a ſe per cogni
tionem. quia totaliter ignorat ſe
et ſit extra ſe. poſſit reduci ⁊ veni
re ad ſe per cognitionē Jdeo eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ordinata rerum ⁊ creaturaꝝ vni
uerſitas tanq̄ȝ iter via ⁊ ſcala im
mobilis ⁊ naturalis · hn̄s grad⁹
firmos ⁊ immobiles per quaȝ ho
moueniat ⁊ aſcēdet ad ſeipſum
In qua vna res ē inferior · ⁊ alia
ſuperior · vna pfectior ⁊ alia mi
n⁹ perfecta vna nobilior ⁊ dig
nior q̄ȝ alia ad modum cuiuſdā
ſcale aſcendēdo Et ideo vt homo
poſſit venire ad ipſi⁹ cognitionē·
neceſſe erit ſequētem ordineȝ ob
ſeruare · Primo oportet videre
et cōſiderare ordinem rerū inter ſe
et diuerſos grad⁹ rerum ordina
tarū in vniuerſo ⁊ cōſiderare quā
libet rem in ſe ⁊ quid hȝ in ſeipa
Secūdo hoc ꝯſiderato oportet
compare hoiem qui eſt ſuprem⁹
inter omnes res mūdi ad omnes
alias res · Et iſta ꝯpatio fit duo
bus modis · pmo ſcȝ per cōueniē
tiam · ⁊ ſecūdo per drām · Ita ꝙ
neceſſe eſt cōſiderare quā cōueniē
tiam hȝ homo cum alijs rebus ⁊
quā drām · Poſtea ex iſta ꝯueni
entia ⁊ differētia manifeſtabūt
omnia q̄ ſcire debem⁹ de homine
et de deo. Quia p illa q̄ ſūt inferi
ora hois itineram⁹ ⁊ aſcēdim⁹ ad
hoiem Et p hoiem im⁹ ⁊ aſcendi
m⁹ in deum ſicuti per veraȝ ſcalā
per quā debem⁹ aſcēdere in ꝯgno
ſcēdo · Alit eſt impoſſibile verita
tem ꝯgnoſcere recte Ita qd̓ duo
ſūt aſcēſus ⁊ due diete · Prima
dieta eſt pm⁹ aſcēſus · ⁊ eſt de
omnib⁹ inferiorib⁹ vſq; ad homi
nem ſecūda dieta ⁊ ſecūd⁹ aſcē

ſus eſt de homine vſq; ad deum ·
Quātuȝ ad pmū videndū eſt
quō multi ſunt grad⁹ rerū in mū
do diſtincti adinuicē imobiles ⁊
firmi ex quib⁹ ſcala nature ꝯpo
nit ⁊ ordinat Et oportet eos nu
merare ⁊ cogitare quēlibet per ſe
vnde tota rerū vniuerſitas redu
cit ad q̄ttuor grad⁹ generales ex
quib⁹ q̄ttuor eſt cōpoſita ſcala
nature · Sȝ tamē infra quēlibet g̅
dū generalem ſunt multi gradus
ſpeciales qui ſub vno gradu ge
nerali cōtinent · Generalis autem
grad⁹ ſic ordinant adinuicē · Om
ne qd̓ eſt tantū ⁊ nō viuit nec ſē
tit nec itelligit nec diſcernit nec
vult libere · ecce pm⁹ grad⁹ · Vel
eſt ⁊ viuit tantum ⁊ non ſentit
nec intelligit ⁊c̄ · ecce ſecūd⁹ gra
d⁹ Vel eſt viuit ſentit tm̄ · ⁊ non
intelligit ⁊c̄ · ecce terti⁹ gradus ·
Vel eſt · viuit · ſētit · itelligit vult
libere · ecce quart⁹ grad⁹ · Hic er
go iſta q̄ttuor · eſſe viuere ſentire
et intelligere · cōtinēt omne quod
eſt · ⁊ in iſtis q̄ttuor omnia clau
dūtur ⁊ nihil eſt extra iſta q̄ttu
or Per itelligere enī cōphendi
tur diſcernē ⁊ velle libere · In p
mo ergo gradu ſunt omnia que
habēt eſſe tm̄ ⁊ nō viuere nec ſen
tire nec itelligē Et ſb̄ iſto g̅du cō
prehendūtur infinite res que quā
uis omnes · In hoc cōueniant ꝙ
habent eſſe tantum ⁊ non viuere
nec ſentire ⁊c̄ · tamen ſub illo eē
tantum multum differūt adinui
cem ſecundum ꝙ vna res habet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nobilius ⁊ dignius eſſe q̄z altera et nobiliorem ⁊ digniorem virtutem . ⁊ operationem q̄z altera. Vnde primo in iſto gradu conti nentur elementa ſcilicet. terra. ig nis . aqua. ⁊ aer. et vnūquodq̄z habet ſuam ꝓpriam naturam per ſe ſeparatam ab alijs ſimiliter aq̄ aer ⁊ ignis . Et eſt ordo inter ip ſa. quia terra eſt infimū ⁊ quaſi nullius nobilitatis . aqua nobili or ⁊ dignior. ⁊ aer dignior quā aqua. ⁊ ignis nobilior quā aer. Conſiderādum eſt ergo quodli bet iſtorum per ſe quantum fieri poterit vt videatur quid habet in ſe groſſe ⁊ vulgari modo. Sub iſto eciam gradu continētur om nia que generātur infra terram ſi cut ſunt mineralia vt metalla. ſicut eſt Argētum viuū. plumbū ferrum. cuprum. aurum. argen tum. ſtānum que differunt adin uicem ſcd̄m maiorem ⁊ minorez nobilitatez Et eſt eciam lazurū quod excedit omne metallum in nobilitate ⁊ precioſitate. Et eſt eciam ibi ſulphur ſalpetra ſalgē ma ⁊ aluina que ſunt magne v̄ tutis ⁊ vigoris . In iſto eciam ḡ du ſunt omnes lapides . tam pre cioſi q̄z eciam alij. Cogita ergo quanta virt⁹. quant⁹ valor eſt in lapidibꝰ precioſis non ex par te quantitatis ſed ex parte virtu tis veluti ſunt Carbuncul⁹ Jacī ctus Smaragd⁹ Criſtallus Co rall⁹ ⁊c̄. In iſto enim gradu cō tinentur omnes celi ⁊ omnia cor

pora celeſtia omnes planete om nes ſtelle Ac eciam alia que ha bent tantum eſſe ⁊ non viuere. ⁊ omnes res artificiales que in hoc omnes cōueniūt quia habent eſſe tantum ⁊ non viuere In ſecū do gradu ſcale ſunt omnia illa q̄ habent eſſe viuere tantum ⁊ non ſentire neq̄z intelligere vnde illa dicūtur viuere que per ſe mouen tur ſine alio ſurſum ⁊ deorſuz an te ⁊ retro ad dexteram ⁊ ſiniſtrā Jn iſto gradu continētur omnes plante ⁊ arbores ⁊ herbe quia di cūtur viuere nam mouentur ſur ſum deorſum ante retro ⁊c̄. per ſe et ſine alio. ⁊ hoc quādo creſcūt ſurſum deorſum ante ⁊ retro. ⁊ per ſe trahūt alimētum a terra. ⁊ nutriūtur continue ⁊ creſcunt ⁊ augmētatur ⁊ generāt ſua ſemi na ⁊ ſuos fruct⁹. Et ideo dicun tur viuentia quia per ſe nutriun tur generant̄ ⁊ augmentant̄ . ⁊ hoc per virtutem ꝓpriam quā ha bent in ſe. ⁊ ideo per ſe mouētur et hoc non habent elemēta niſi ꝑ quādam ſimilitudinem Jn iſto autem gradu ſūt due differentie ſcz herbe ⁊ arbores . Et res dig nior eſt arbor q̄z herba Sub iſto gradu continētur innumerabiles res ſcilicet ſpēs ⁊ complexiones arborum que differūt adinuicē. et vna nō eſt alia ⁊ vna eſt no bilior altera. Similiter continen tur innumerabiles ſpecies herba rum ⁊ virtutes ⁊ nature earum q̄ rum vna non eſt alia. ⁊ quelibz

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

habet ſuam ꝓpriam naturam ⁊ vᷣ
tutem. ¶ In tercio gradu ſūt om
nia illa que habent eſſe viuere ⁊
ſentire tantū. Et iſtud ſentire cō
tinet ſub ſe videre audire guſtaē
odorare ⁊ tangē. ⁊ omnes opera
tiones quas habēt animalia bru
ta plꝰ q̄ȝ arbores ⁊ herbe. Sub
iſto gradu continenᷣ omnia ani
malia ſiue ſint in terra ſiue in aq̄
ſiue in aerie ſicut ſunt animalia
terreſtria quadrupedia reptilia
volatilia atqȝ piſces. Conſidera
quot ſūt ſpecies animaliū q̄ am
bulāt ſuper terram ⁊ differētias
et diuerſitates eoꝝ Ac ſpecieſ ⁊
differētias auiū ⁊ nobilitates ea
rum. ſimiliter piſcium. ¶ In ani
malibꝰ autem ſunt treſ gradꝰ per
quos animalia adinuicem ordi
nanᷣ ⁊ diuidūtur atqȝ diſtiguū
tur. Nā q̄dam ſunt animalia q̄
habent ſenſum tactꝰ tantū ⁊ nō
habent memoriam neqȝ audituȝ
ſicut conchilia ⁊ animalia arbo
ribꝰ affixa ⁊ radicibꝰ. Et iſte ē
primꝰ ⁊ infimꝰ gradꝰ. Quedam
enim ſunt que habent ſenſum ta
ctus ⁊ memoriam ⁊ non auditū
vt formica ⁊ iſte eſt ſecūdus gra
dꝰ. Quedam ſūt que habent ſen
ſum memoriam et auditū ⁊ ani
malia perfecta vt canis kattꝰ ⁊
ſimilia. ⁊ iſte eſt terciꝰ gradus.
¶ Quartꝰ gradꝰ non poteſt eſſe
ſcilicet qđ aliqua ſint que habe
ant auditum ⁊ non memoriam.
quia vbicūqȝ eſt auditꝰ ibi eſt
memoria relicta ex auditu. Pri
ma animalia quia nō habent me
moriam nō habent eciam pruden
tiam. ⁊ quia nō habent audituȝ
non ſūt diſciplinabilia. nec poſ
ſunt moueri de loco ad locum di
ſtantem. quia nullū animal pōt
moueri de loco ad locū niſi habe
at memoriam ¶ Secūda anima
lia ſunt in ſecūdo gradu. quia ha
bent memoriam. habere poſſūt ali
quam prudētiaȝ ⁊ moueri poſſūt
de vno loco ad aliū ſicut dicimꝰ
qđ aliqua prudentia eſt in formi
ca quando congreget grana fru
menti ad aliquem certū locum ⁊
hoc eſt propter memoriam Sed
quia nō habent auditum ideo nō
ſunt diſciplinabilia. ¶ Tercia
animalia ſunt in tercio gradu qꝛ
habent memoriam ⁊ auditū iđo
ſūt aliquo modo diſciplinabilia
vt canes ⁊ aues. Et iſta omnia
tam de primo q̄ȝ ſecūdo ⁊ tercio
continenᷣ ſub generali gradu ſci
licet ſub tercio. quia omnia dicū
tur ſentientia. Tamen animalia
primi gradus ſunt ꝓpinquiſſima
plantis. ⁊ ideo ſunt infima. Ani
malia ſecūdi gradꝰ ſunt magis
diſtātia a plātis. ⁊ ideo ſunt no
biliora. Animalia tercij gradus
ſunt magis elongata a plantis.
et ideo ſūt adhuc nobiliora Et
hoc de tercio gradu ¶ In quarto g̃
du ſūt omnia illa que habent eē
viuere ſentire ⁊ intelligere diſcer
nere velle ⁊ nolle libere. ſiue que
habēt liberum arbitrium In iſto
gradu ſūt homines quibꝰ nihil de

ſicit i natura neqꝫ aliquid poteſt
eis vltra addi quia ſupra liberuꝫ
arbitriũm non eſt aliquis gradꝰ
nec eſt aſcenſus vlteriꝰ in natu
ra. Non enim eſt maior dignitas
naturalis q̄ꝫ eſt liberum arbitriũ
vnde quia homines habent ratio
nē ideo poſſunt intelligere diſcer
nere iudicare raciocĩnari ⁊ ſunt ca
paces ⁊ ſuſceptibiles cognitiōis
experimētalis ⁊ artis ⁊ ſcientie
ac doctrine. qđ non habent alia
animalia. Et quia habent liberũ
arbitrium ſcđm naturaꝫ ideo poſ
ſunt velle ⁊ nolle conſentire ⁊ di
ſcernere ſponte ⁊ libere abſqꝫ co
actione. quod non poſſunt alia
animalia. De iſto quarto gra
du latiꝰ dicetur in tiº. lxiº lxiiij. ⁊
lxv. ⁊c̄. Et ſic ꝯpleta ē tota ſca
la nature cum ſuis gradibus Et
hec eſt prima conſideratio in hac
ſcientia radicalis ⁊ fundamenta
lis ſcilicet conſiderare iſtos gradꝰ
in ſe ⁊ bene plātare ⁊ radicaē eoꝝ
in corde ⁊ figurare ſicut in natu
ra realiter.

¶ Sequitꝛ Comparatō hominis
ad alias res inferiores ſcđm con
uenientiam ⁊ differentiam ſiue
comparatio quarti gradꝰ ad tres
gradus precedentes. Et primo
ſcđm ꝯuenientiam ⁊ hoc dupli
citer ſcilicet ſcđm ꝯuenientiam
generalem ⁊ ſcđm ꝯuenientiaꝫ
ſpecialem.

¶ Titulꝰ ſecūdus ii

Conſideratis iſtis gradibus
rerum que ſunt in mundo per ſen
ſum ⁊ experientiam. de quibus
nullꝰ poteſt dubitare. Nūc opor
tet facere comparationem ⁊ com
parare vnam rem ad aliam. ⁊ cō
parare hominem ad omnes alias
res. ⁊ hoc ſcđm ꝯuenientiam ⁊
differētiam ſcilicet in quo conue
nit homo in alijs rebꝰ inferioribꝰ
et in quo differt ab eis. Et in
iſta comparatione cognoſcet ſe
ipſum. ⁊ hoc quod eſt ſupra ip
ſum ſcilicet deum ⁊ ſuum condi
torem. Conſideret ergo homo pͦ
mo ꝯuenientiam quam habꝫ cū
alijs rebus Et primo generaliter
ſecūdo ſpecialiter. vnde homo cō
uenit cum omnibꝰ alijs rebus in
ſenſibilibꝰ ⁊ habet ꝯuenientiam
cum eis. quia habet in ſe illa que
alie res inſenſibiles habent. ⁊ eaſ
dem perfectiōes ⁊ omnes gradꝰ
Vnde habet in ſe eſſe ſicut res in
primo gradu. vt ſunt elementa.
quia continet in ſe licet inuiſibili
ter. quattuor elemēta ⁊ ſub alia
forma. ⁊ nutritur per elementa.
et habet vitam in eis ⁊ habitat i
eis. ⁊ ſine eis non poteſt viuere
et conſeruari per vnum momen
tum ⁊ ſic ꝯuenit cum eis ⁊ cum
omnibꝰ que habent eē tm̄. ⁊ nō
viuere generaliter Item ꝯuenit
cum rebus ſecūdi gradꝰ vt ſunt
plante ⁊ arbores ⁊ herbe. quia
habet eſſe viuere et nutriri ſicut
ille augmentari generare. ⁊c̄.
Quia homo viuit nutritꝛ creſcit gn̄at
ſicut arbores et plante. Eciam

cōuenit cū rebus tercij gradus vt
cum animalibꝰ brutis que habēt
eſſe viuere ⁊ ſentire. vnde homo
habet viſum auditum guſtuz ta
ctum ⁊ odoratum dormire ⁊ vigi
laꝛe comedere bibere ſicut alia ani
malia. Ergo magnam cōuenien
tiam habet cum eis Illa ergo que
ſūt in alijs rebꝰ trium graduū ſūt
in homine. Ergo habet cōuenien
ciam confraternitatem ⁊ amiciciā
cum omnibꝰ alijs rebꝰ inferiori
bus Sed tamen debet homo con
ſiderare quod illa que res inferio
res habēt diuiſim homo habz om
nia illa coniūctim ⁊ ſimul vt de
clarādum eſt. Nam omnia habz
homo ⁊ nihil ſibi deficit de omni
bus quattuor gradibꝰ nec aliqͦd
poteſt ſuperaddi. nec aliquis gra
dus poteſt eſſe ſupra hominez in
dignitate quia habet eſſe viuere
ſentire ⁊ intelligere ⁊ liberum ar
bitrium ⁊ ſic que ſparſim ⁊ diui
ſim ſunt in alijs rebꝰ per ſuas por
ciones ſūt in homine coniūctim ⁊
nihil ei deficit.

¶ Hic oſtenditur fructus qui
ex iſta comparatione ſequitur.
quoniam ad oculum probatur
et concluditur quod aliquis eſt
dominꝰ inuiſibilis ſupra hominez
qui ipſum condidit ⁊ oēs iſtos
gradꝰ ordinauit.

Titulꝰ terciꝰ iij

Nunc oportet conſiderare.
quid debet homo arguere
et concludere ex iſta comparatio
ne ⁊ quid debet exinde arguere.

certe quia homo habz coniūctim
et ſimiliter illa que alie res habēt
diuiſim. debet arguere quod ille
idem qui ordinauit diuiſim alias
res ⁊ naturas dando cuilibet ſuā
porcionem quod ille idem nume
ro ⁊ non alius coniūxit omnia ſi
mul in ipſo homine ſcilicet coniū
xit eſſe viuere ſentire ⁊ intellige
re ⁊ liberum arbitrium. Ergo il
le idēz qui dedit rebꝰ inferioribꝰ
hoc quod habēt dedit homini hoc
quod habz Ergo ſicut homo nō
dedit alicui rei īferiori hoc quod
habet Ita ſibimet ipſi non dedit
illud quod habet Sicut ergo ho
mo non dedit inferiori rei eſſe ne
qꝫ viuere neqꝫ ſentire Ita nec hō
dedit ſibiipſi. neqꝫ eē viuē neqꝫ
ſentire neqꝫ intelligere. Ergo ea
dem manꝰ omnia fecit Idem do
minꝰ idem artifex omnia ordina
uit ꝓporcōnauit ⁊ limitauit Que
ramꝰ ergo q̄re res p̄mi gdꝰ nō hn̄t
plꝰ q̄z eē qꝛ nō hn̄t neqꝫ viuē ne
qꝫ ſētire vt elemēta. Quis limita
uit eis vt nō plꝰ habēnt Et qs li
mitauit arboribꝰ ⁊ plātis vt nō
haberēt plꝰ q̄z viuē. ⁊ aialibꝰ vt
nō haberēt plꝰ q̄z ſentire Quis fe
cit aialia aſcēdē ad illū gradū vl
tra arboēs ⁊ plātas ⁊ nō vlt̄. qͥs
mēſurauit eis in tali mēſura ⁊ nō
alia. q̄re hoies hn̄t vlt̄ iſta tria in
telligē velle ⁊ nolle ⁊ liberꝝ arbi
triū Quis ꝯiūxit iſta tria cū libe
ro arbitrio ſi̇̄l ⁊ vlt̄ nō ē aſcēſus
Sz in hoie ē finis ⁊ ꝯplemētū ⁊ i
eo ſunt omnia ⁊ ei nihil deficit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Quis exaltauit hominē ultra ar
bores ⁊ aīalia bruta. Queram⁹
An homo iſta coniūxit in ſeipſo
vt nihil ei deficiat. Et an ipſe ſe
ipſum ſic exaltauit ⁊ ſupra oīa
alia eleuauit An alius hoc fecit.
Queram⁹ An iſta ordinauerunt
et mēſurauerūt ſeipſa. vt qđlibet
tantū ⁊ non plus haberet vel ali
us alter ab eis hoc fecit. An om
nia iſta dederūt ſibimet hoc quod
hn̄t tantum ⁊ nō vltra vel aliqs
ali⁹ dedit eis. Sed eſt impoſſibi
le quod omnia iſta ſeipſa menſu
rauerūt ⁊ ſibi ipſis dederunt hoc
quod habent. ⁊ tamē ſunt ordi
nata ⁊ mēſurata. Ergo aliquis
ali⁹ exiſtens ſuperior omnibus
Iſta ordiauit mēſurauit ⁊ limi
tauit ⁊ dedit eis qđ habent. Er
go idem magiſter. idem artifex.
eadem manus omnia ordinauit.
menſurauit limitauit et cuilibet
ſuum ꝓprium gradum dedit. Et
ille idem q̄ fecit aſcendere arboꝛes
ſupra elemēta. in dignitate. ⁊ ani
malia ſupra arbores ⁊ homines
ſupra animalia. Et ille idem qui
ordinauit vt arbores viuerēt ⁊
nutrirent capiendo ipſum imedia
te a terra per radices coniūctas in
fra terram Illemet ordinauit qđ
animalia viuerēt ⁊ nutrirent per
os ⁊ non per radices. ⁊ homines
ſimiliter vt quāuis cōmune ſit vi
uē herbis animalib⁹ ⁊ hominib⁹
nihilomin⁹ nobilior mod⁹ viuē
di eſt in animalib⁹ q̄z in arbori
bus et herbis. ⁊ nobilior adhuc
in hominib⁹ q̄z in animalib⁹. Et
quis hoc ordinauit ⁊ quis inueīt
iſtos tres modos ⁊ grad⁹ nutriē
di ⁊ viuēdi Nōne idem dominus
et idē artifex. Preterea quis om
nia iſta conſeruat vt quodlibet
maneat i ſuo gradu in ſuo ſtatu
et in ſuo ordine. Quis fecit iſtos
gradus ſtabiles vt permaneant
continue ſine cōfuſione Quis ma
nutenet vt terra maneat terra ⁊
aqua aq̄ ⁊c̄. Nōne idē dominus
qui ordinauit ⁊ qui dedit. Con
cluſio. Ergo tu homo quod acce
piſti habes ab eodem a quo alie
res acceperūt hoc qđ habent. Er
go tu pertines eciam ad ordinē
aliarum rerum. ⁊ facis vnum or
dinem cum eis. ⁊ vnā hierarchi
am. Ergo ſequitur quod tu es
illius cui⁹ ſunt alie res ⁊ conſer
uaris ⁊ gubernaris ab illo eodē
a quo alie res gubernantur ⁊ cō
ſeruātur. Ergo ſicut alie res nō
ſunt ſuiipſi⁹. ſed ſunt illius qui
fecit eas. vnde ſequitur quod tu
homo non es tuiipſi⁹. ſed illius
cuius ſunt alie res. Ergo tu es
illius cui⁹ eſt terra. cui⁹ eſt aqua
⁊c̄. ⁊ alia elementa in quib⁹ tu
habitas. Vlterius conclude ⁊ ar
gue Tu homo nō dediſti tibi hoc
quod habes. nec res inferioꝛes de
derunt tibi hoc quod habes. nec
talem te fecerunt. Ergo aliquis
maior q̄z tu. Et qui eſt ſupra te
dedit tibi hoc quod habes. quia
ab alio habes poſtq̄z a teipſo nō
habes. nec ab eterno habuiſti.

Quō neceſſario eſt vnꝰ domi
nus tantum qui eſt ſupra hōies.
Titulꝰ quartꝰ iiij

PReterea neceſſario ſequit
ꝙ ille qui eſt ſupra homi
nem. a quo hō habet quic
quid hab₃ eſt vnꝰ dominꝰ ⁊ non
plures. Quāuis enim ſint plures
et inumerabiles res ⁊ diuerſe. in
iſtis quattuor gradibꝰ. tamē nō
eſt niſi vnꝰ ordo vna ordinatio
inter omnes. Omnia enim habēt
ordinem vnū. omnia enī ſunt cō
iuncta omnia colligata i vno or
dine. Omnia aſcendūt ordinate
de gradu in gradū. de minore ad
maius ſemꝑ ad digniora aſcen
dendo Ergo vnitas ordinis demō
ſtrat vnū ſolū ordinatorem. vnū
gubernatorē. vnū artifice₃ qui tā
diuerſa coniūxit in vno ordine.
Item quō tam diuerſe res ⁊ con
trarie adinuicem ſicut ſunt aqua
et ignis humidū ⁊ ſiccum ⁊ alie
res multe adinuicē contrariantes
poſſunt coniūgi in vno ordine ⁊
cōſeruari infra vnū ordinem niſi
eſſ₃ vnꝰ ſolus numero qui omnia
ordinauit. Non enī duo cōtraria
naturaliter pn̄t ꝯuenire in vno or
dine niſi per vnū ordinatorē. Er
go cōtrarietas rerū in vno ordie
arguit vnū artificem tantū. Pre
terea elemēta intrāt herbas ⁊ ar
bores ⁊ nutriūt eas. ⁊ fructus
earum cōtinue Et fructꝰ ⁊ herbe
intrāt animalia ⁊ nutriūt ea. Et
eciam tam fructꝰ q̄₃ herbe aiali
um q̄₃ carnes intrāt homines ⁊ nu
triūt eos. ⁊ celeſtia corꝑa vt ſol
et luna continue influūt in iſta in
feriora. Et dāt vigorem ⁊ lumē
et calorem cōtinue eis ⁊ iſta reci
piūt. Quia ergo vnū tendit ad
alterum vt videmꝰ per experiētiā
ꝙ vnū ſuſtin₃ aliud ⁊ omnia ſe
mutuo iuuāt ⁊ inferiora ſeruiūt
maioribꝰ ⁊ ſuperioribꝰ ordinate
⁊ in hoc faciūt vnū ordinem vnā
amiciciā vnam vnitatē. Ergo ſe
quit quod tantū eſt vnꝰ qui oīa
iſta gubernat ⁊ ordinat ⁊ cōfe
derat in vnā ſocietatem. Item vi
demꝰ ꝙ pⁱmꝰ ſecūdꝰ ⁊ terciꝰ gra
dus ordinant ad quartū tanq̄₃
ad digniorem ⁊ ſūt propt illū.
Sed in pⁱmo gradu eſt maxima
rerum diuerſitas multe ſpecies ⁊
nature. Et in ſecūdo gradu ē ma
xima rerū ⁊ ſpecierꝫ diuerſitas.
⁊ in tercio ſimiliter S₃ in quarto
et ſupremo nō eſt niſi vna natu
ra vna ſpēs ſc₃ homo. ⁊ omnes
homines ſūt eiuſdem nature ⁊ di
gnitatis natural. nec eſt aliqua
diuerſitas. quia equalit omnes
habent liberꝫ arbitriū. qđ eſt ꝓ
pria dignitas hōis ⁊ ſuprema ꝑ
quod facit ſuū propriū gradum
⁊ differt ab alijs gradibus. Si
ergo plures ⁊ inumerabiles natu
re rerum ⁊ diuerſe q̄ ſūt in mūdo
tendūt ad vnā ſolā naturā ⁊ non
ad plures tanq̄₃ ad ſuꝑiorem ⁊
digniorē eis ⁊ vni ſoli ſeruiūt ⁊
non pluribꝰ videlic₃ humane na
ture. Ergo multo magis hūana
natura deb₃ tendere ad vnā ſolā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

naturā ſibi ſuperiorē ꝛ dominantē
nō et ad plures ꝛ ſeruire vni ſoli na
ture ꝛ nō pluribꝰ naturis · vnde
enim eſſꝫ hoc ꝙ alie nature inferi
oresꝰ ꝛ minus digne tenderent ad
vnitatem ꝛ vnicam naturam ſolā
tanq̄ꝫ ad maiorem · Et humana
natura q̄ dignior eſt tenderet ad
plures naturas tanq̄ꝫ ad maioēs
et dn̄antes · Et omnes res infe
riores hoīe tendūt ad vnitatem ꝛ
humana natura dignior omnibꝰ
ad q̄ꝫ tendūt alie omnes tendēt
ad diuerſitatem · Hoc nō patitꝰ
natura nec ordo rerū quod inferi
ora ꝛ minꝰ digna tendāt ꝛ ordi
nentꝰ ad meliꝰ fortiꝰ ꝛ ad nobili
us · Et ſuperiora ꝛ magis digna
tendāt ad peius ꝛ debiliꝰ Sꝫ me
lius ꝛ fortiꝰ ꝛ digniꝰ eſt tendere
ad vnitatem q̄ꝫ ad diuerſitatem
et ad vnū q̄ꝫ ad plura · quia tēde
re ad vnitatem ꝛ ad vnum eſt tē
dere ad eſſe ad bonū ad fortitudi
nem ꝛ ad cōſeruationē · Sed ire
et tendere ad diuerſitatē ꝛ plura
litatē eſt ire ad nō eſſe ad maluꝫ
ꝛ ad diuiſionē ad debilitatē ꝛ ad
deſtructionē Quare ſi oēs natuē
et ſpēs inferiores tendūt ad vni
cam naturā tm̄ · ſ · ad humanam ·
ergo multo magis hūaua natuā
ordinatꝰ ad vnaꝫ ſolā naturā ſibi
dn̄antē ꝛ ſupmā cui dꝫ ſoli ſerui
re ꝛ nō ad plures · Ergo vna ſo
la natura eſt ſupra hominem que
dominatꝰ homini ·

¶ Qd̄ nō ſolū eſt vna ſed ē ma
gis vna q̄ꝫ ſit hūana natura

¶ Titulus Quintꝰ v

SEd vlteriꝰ reſtat oſtēdere
ꝙ illa natura q̄ exiſtit vl
tra hoīem ꝛ cui ſubijcitꝰ homo non
ſolū ſit vna ymo magis vna q̄ꝫ
hūana natura · Si em̄ hūana na
tura ad quā tendūt omnes res in
ferioris nature eſt magisꝰ vna q̄ꝫ
ſūt omnes inferiores qꝛ ille ſunt
pluēs ꝛ diuerſe nature ꝛ ſpēs ꝛ
nature iter eas eſt magna diuer
ſitas ꝛ modica vnitasꝰ In hūana
autē natura eſt vnitas · in natuā
et in ſpecie · Ergo ſimiliter in na
tura illa que eſt ſupra hominē ꝛ
cui homo ſubijcitꝰ dicitur eſſe ma
gis vna q̄ꝫ hūana natura · ꝛ in ea
debet maior vnitas eſſe · Sed in
feriores nature que ſeruiunt hu
mane ſūt plures ꝛ diuerſe in ſpe
ciebus ꝛ in indiuiduis · humana
natura eſt vna in naturā ꝛ in ſpe
cie ꝛ plures ꝛ diuerſa in indiui
duis Ergo illa natura que eſt ſu
pra hominem et que dominatur
homini debet eſſe vna · in natura
et in ſpecie ꝛ vna in indiuiduis
Ita ꝙ in ea nō debet eſſe niſi vna
natura vna ſpecies ꝛ vnum indi
uiduū ꝛ nulla diuerſitas in indi
uiduis · Aliter non eſſet magis
vna quam humana natura · Er
go ſicut humana natura eſt ſolū
vna ꝛ eadem ſpecie ēgo illa que
eſt ſupra humanam naturam de
bet eſſe vna et eadem numero ·
nullo modo multiplicata · quia
vltra vnitatem in ſpecie non eſt
maior vnitas · quam vnitas in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

numero vt ſicut oēs nature infe
riores hoīe ſūt colligate cum vna
natura ſpē. ſ. cū hūana Ita hūa
na natura q̄ eſt vna ſola i ſpecie
ſit colligata cuꝫ vna alia natura
ſupioꝛē que ſit tota vna nūero vt
mūdꝰ ſit colligatꝰ ⁊ vnꝰ ⁊ termi
netur ⁊ finiat in ſūma vnitate ⁊
maioꝛi q̄ poſſit eſſe. Et ſicut hūa
na natura eſt alia ⁊ diſtincta ⁊
ſepata ab alijs naturis inferioꝛi
bꝰ Ita eciam illa natura q̄ eſt ſu
pra hoīem q̄ oꝛdinauit omnia eſt
ſūme diſtincta ⁊ ſepata. ab hu
mana natura ⁊ ab omnibꝰ alijs
naturis habēs ſuū ꝓprium eſſe in
ſe. Et hec eſt diuina natura om
nia oꝛdināſ omnia regēs ⁊ eciaꝫ
omnia cōſeruans.

Qđ talis natura ſit actu infi
nita Titulꝰ. ſextꝰ vi

PReterea diuina natura q̄
eſt ſupra omnes naturas
debet eſſe maioꝛ q̄ꝫ omnes
alie Ita eciam debet eē maioꝛ q̄ꝫ
hūana natura. Sed hūana natu
ra eſt infinita in poſſibilitate. qꝛ
eſt multiplicabilis quantū eſt de
ſe in infinitū quia ſibi non repug
nat quin duobꝰ hominibꝰ exiſtē
tibꝰ ſcꝫ mare ⁊ femina procreet
tercíꝰ quantū eſt de natura Ita ſi
militer eſt de natura ignis quia i
infinitum poteſt creſcere ⁊ multi
plicari appoſitis cōbuſtibilibꝰ.
Ergo diuina natura cū nō ſit fa
cta eſt maioꝛ hūana ⁊ quaꝫ om
nes nature fcē. Si ergo hūana nā
ſit infinita poſſibilitate. cū ſit fcā

Sequit qđ diuina natura ſit infi
nita magis ⁊ hoc non poteſt eſſe
niſi actu quia inter actū ⁊ poten
tiam nihil eſt medium. Et quia
nullo modo poteſt multiplicari i
indiuiduo. ſequit ꝙ tota infinita
actu eſt in vno indiuiduo ⁊ ex
tra illđ indiuiduū non poteſt eē.
Ergo diuina natura q̄ eſt ſupra
hominem eſt vnū ſolū indiuiduū
infinitū actu ſicut ſi omnes homi
nes poſſibiles q̄ ſunt infiniti eēnt
vnꝰ ⁊ ſingularis homo. ⁊ vnum
indiuiduū. Ergo probatum eſt
ꝙ illa natura q̄ eſt ſupra hūanā
naturam ⁊ vnū indiuiduū que fe
cit eam eſt vna ſolo nūero ⁊ infi
nita actu. ⁊ per ꝯſequēs qđ vnꝰ
eſt ſolꝰ dn̄s ⁊ deꝰ. Si enim eēnt
plures An eſſent ꝯtrarij ⁊ diſcoꝛ
des An amici ⁊ concoꝛdes. Si di
ſcoꝛdes. oꝛdo rerū nō eſſꝫ vnꝰ ne
qꝫ mūdꝰ eſſꝫ colligatꝰ ⁊ oꝛdina
tꝰ ſicut ē. Si Amici ⁊ cōcoꝛdes.
Aut eēnt neceſſarij inſimꝰ ꝯiuncti
Aut vnꝰ ſufficeret Si ābo eſſent
ncārij tūc ſemp vnꝰ indigēt al
tero ⁊ ncārio ſemp debēnt eē cō
iuncti adinuicē Et hoc nō pt eē.
qꝛ tūc non poſſent dare alicui rei
nec eē nec viuē nec ſentire nec in
telligē neqꝫ ꝯſeruare oꝛdinē rerū
in ſuo ſtatu. qꝛ ābo eēnt indigē
tes cū vnꝰ nō poſſꝫ eē ſine altero
Si āt vnꝰ ſufficēt ſupfluū eſſet
ponē alteꝝ ſine ncāitate. ⁊ h° oꝛ
do rerū nō pmittit. vn̄ nō ſūt duo
ſoles. qꝛ vnꝰ ſufficit neqꝫ in aīa
libꝰ ⁊ hominibꝰ duo capita quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vnum ſufficiat Ita nō ſūt duo mū
di quia vnꝰ ſufficiat · neqꝫ duo do
mini in mūdo · quia vnꝰ ſufficiat ·
Si igitur in rebꝰ inferioribꝰ eſt
talis vnitas ⁊ nulla ſuperfluitas
Quomodo in tam ſuprema natu
ra ⁊ perfectiſſima eſſet ſuperflui
tas que ſic omnia ordinauit

Cōcluſio

Ecce homo ex iſta compara
tione cum alijs rebus ⁊ naturis
conſiderādo ꝯuenientiſſima quam
habes cum eis ⁊ comparādo vnā
naturam cum alia ⁊ vnum gradū
cum alio inueniſti ⁊ ꝯcluſiſti ali
am naturam inuiſibilem eē ſupra
te · ſicut tu es ſup alias creaturas
que omnes iſtos gradus ordina
uit ⁊ menſurauit in rebus · ergo
aliquis eſt ſupra te qui eſt maior
q̄ꝫ tu Illius ergo es opus · illius
es factura ⁊ creatura Manus ſue
ſic te fecerunt Ille ergo eſt domi
nus tuꝰ ⁊ pater tuꝰ · ⁊ omniū ali
arum rerum que ſunt infra te dn̄m
habes ſuperiorem habes vnum ⁊
non plures · ⁊ eundem quem ha
bent alię res ·

Q̄d ex comparatōne iſtorum
quattuor graduū ad deum pro
batur ꝙ ipſe habet eē viuere ſen
tire et intelligere ſiue liberum ar
bitrium ·

Titulꝰ · ſeptimꝰ · vii

Poſtq̄ꝫ per ipſos quattuor
gradꝰ comparādo vnū ad
alterum · homo ad tantam aſcen
dit noticiā ꝙ inuenit ſuū factorē
quem non videbit eſſe realiter ⁊
exiſtere vnū nūero ⁊ actu infini
tū nō debet deſiſtere ab inquiſitō
ne · ymmo magis debet laborare ſi
poterit ipſum magis cognoſcere
in ſpeciali ſcilicet q̄lis ſit q̄les cō
ditōnes habet · Et hoc comparan
do iſtos q̄ttuor gradꝰ ad ipſum
Vnde poſtq̄ꝫ ipſe ſolꝰ ⁊ nullꝰ ali
us ordinauit produxit ⁊ menſū
rauit iſtos gradꝰ ſcilicet eſſe viue
re ſentire ⁊ intelligere ſiue liberuꝫ
arbitrium dādo aliquibꝰ eſſe tā
tum · aliquibꝰ eſſe ⁊ viuere tantū
Ergo ſequitur neceſſario quod
ipſe habet in ſeipſo iſtos gradꝰ
poſtq̄ꝫ dedit alijs · Ergo ſequit̄
ꝙ ipſe eſt · viuit · ſentit · ⁊ intelli
git · ⁊ habet liberum arbitrium ·
Ergo habet eſſe viuere ſentire et
intelligere ⁊ velle ⁊ nolle libere ⁊
ſponte ·

Quomodo deꝰ habet in ſe eſſe
viuere ſentire ⁊ intelligē

Titulus · viij · viii

Et quia ipē a nullo recipit
iſta q̄ꝛ nihil ē ſup̄ ipm̄ a q̄
recipet iſta Ergo hꝫ oīa iſta ſine
mēſura ⁊ ſine termīo ⁊ ſine limita
tōe Qꝛ q̄s limitaſſꝫ ꝟ mēſuraſſꝫ ſi
bi cū a nullo hēat · nec eē ipēmet
ſibi mēſurauit qꝛ ipēmet nō dedit
ſibi eſſe nec viuē nec ſentire · eciā
qꝛ tūc aliq̄n ea nō hūiſſꝫ ⁊ ſic ali
q̄n nō fuiſſꝫ Ergo q̄n nō eāt quō
poterat ſibiipſi dare ꝟ alijs Igit̄
iſta nō ſūt ſibi data Nec ab aliq̄
nec a ſeipō · ⁊ tn̄ hꝫ ea ēgo ab et̄
no ⁊ ſn̄ pn̄ͦ hꝫ a ſeipō · gͦ nihil rͨi
pit nͨ iſta ſt̄ rcep̄ i eo nec data ⁊

tamē babet et ſūt in eo realiter ⁊
veriſſime · ſequit᷑ qđ ſūt in eo ſine
mēſura ⁊ ſine termino · Quare cō
cludit᷑ quod ſuū eſſe eſt infinitū
immēſuratum ⁊ ſine termino · et
ſimiliter ſuū viuere ſuū ſentire ſu
um intelligere ⁊c̄ ·

¶ Hic tractat᷑ de hiꝰ quattuor ğ
dibus prout ſūt in deo · ⁊ oſtēdi
tur qualiter cōueniūt ⁊ cōparan
tur adinuicem · Et ṗmo oſtēdit᷑
ꝙ eſſe ē principiū radix ⁊ funda
mētum omniū alioꝝ ·

¶ Titulꝰ · ix · ix

ET quia nos videmus per
experiētiam ꝙ eē poteſt i
ueniri ſine viuē · ſine ſentire · ⁊ ſi
ne intelligē vt in rebꝰ ṗmi gradꝰ
ſed nō ecōuerſo · ſine eē eñ nō po
teſt inueniri viuē · neqꝫ eciam ſen
tire ſine eē neqꝫ intelligē · ſimilit᷑
quia omne quod viuit eſt ẞ non
ecōuerſo · ⁊ omne quod ſentit vi
uit ſed nō ecōuerſo Et omne qđ
intelligit ſentit ⁊ nō ecōuerſo ip
ſum eſſe eñ ſeꝑatim poteſt reꝑi
ri ſine aliȷ̄s · ſed aliȷ̄ nō pn̄t iueni
ri ſine eē Sequit᷑ ergo ꝙ omnia
alia ſuſtētant᷑ ⁊ fundant᷑ in ipſo
eſſe · Ergo eē ē ṗncipiū radix at
qꝫ fundamētum omniū alioꝝ et
omnia portat ⁊ ipſum eē a nullo
portatur neqꝫ ſuſtinet᷑ neqꝫ fun
datur ·

¶ Qđ in deo idem ſūt viuē ſenti
re intelligē ⁊ omnia alia idem ſūt
ꝙ ipſum eſſe ⁊ idemmet eſſe

¶ Titulus · x · x

ET qꝛ omnia iſta ſūt in đo
vt probatū eſt · ergo eſſe in deo
erit principiū radix ⁊ fundamen
tum alioꝝ · ⁊ cum ipē a nullo re
ceperit eſſe nec per cōſequēs viuē
ſentire nec intelligē · Ergo ſequi
tur ꝙ viuē in ipſo nō eſt receptū
in ipſo eſſe neqꝫ ſentire in ipſo vi
uere nec intelligē ſeu liberꝝ arbit᷑
um in ipſo ſentire ⁊ ſic de aliȷ̄s ·
Quare ſequit᷑ ꝙ viuē nō eſt con
iunctum cum eē · nec ſentire cum
viuē nec intelligē cum aliȷ̄s · nec
in eo eſt aliq̄ coniūctio ipſorum
Quia quis coniūxiſſꝫ ea ſimꝉ q̄s
adiūxiſſꝫ vnū alteri · cum nullꝰ
ſit ante ipſū · nec ſupra ipſūꝫ qm̄
ſi in eo eſſet aliq̄ ꝯiūctio · tūc abſ
qꝫ fallo eſſꝫ factus · ⁊ ſic eum ali
quis feciſſꝫ ⁊ coniūxiſſꝫ vnū alte
ri ⁊ ſic aliquādo nō fuiſſꝫ nec eci
am ſibimet coniūxiſſꝫ quia tunc
nō eſſet ſūme ſimplex qꝛ ꝯiūctio
opponit᷑ ſimplicitati cum fiat int᷑
diuerſa · Sꝫ cū veriſſime ſint i eo
qꝛ aliȷ̄s dedit ſequit᷑ ncc̄ario qđ i
deo ē eſſe viuē ſentire ⁊ intelligē
Non ſunt coniūcta ſed in ipō đo
viuē eſt idem ꝙ eē · ⁊ ſentire ideꝫ
qđ eſſe · ⁊ intelligē idem qđ eē · er
go omnia idem ſūt qđ eſſe · ⁊ q̄c
quid eſt in ipſo idem qđ eē · ēgo
omnia idē ſunt qđ eſſe · qꝛ eſſe eſt
principiū ⁊ fundamētum ergo i
deo nrō idem eſt eſſe qđ viuē · idē
eſſe qđ ſentire · idē eſſe qđ itelligē
et ſic de aliȷ̄s · ⁊ eē eſt omnia ⁊ ō
nia ſūt ipſūmet eſſe · alias in ipſo
aliqua coniūctio eſſꝫ ex diuerſiꝰ
quod ē impoſſibile ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Qđ eſſe eſt radicale fundamē
tum ⁊ regula ad probādum et
cognoſcēdum omnia alia de đo
et ꝙ quale eſt ſuū eſſe talia ſunt
omnia ⁊ ꝙ omnia cōueniunt ei
per eſſe.

¶ Titul⁹ vndecim⁹ xi

ET quia eſſe eſt primū. ⁊
in deo omnia alia ſūt idem
qđ eſſe. Ergo ſequit̄ ꝙ quicq̄d
dicit̄ de eſſe dei dicit̄ de omnibus
alijs. ⁊ quicq̄d attribuit̄ ipſi eē
attribuit̄ omnibꝫ alijs. ⁊ eo mo
do quo eſſe ſe habet in deo. eodē
modo ſe habent. viuere. ſentire. i
telligere. velle ⁊ nolle. ⁊ qꝛ eſſe
eſt primū. omnia cōueniūt ei per
ſuū eē. Ideo ſi volum⁹ cognoſce
re quale eſt ſuū viuere. ſuū ſenti
re. ſuū intelligere ſuū velle ⁊ alia
non oportet niſi videre quale eſt
ſuū eſſe. ergo totum fundamen
tum eſt in eſſe. ⁊ tales ↄdicōnes
quales habet ſuū eſſe tales habēt
omnia alia. ⁊ per ipſum eſſe tan
q̄ȝ per medium probaut̄ omnia
alia. Ecce habem⁹ vnum funda
mentū radicabile ad ſciēdū ⁊ ad
cognoſcendū omnia de deo nrō.
cognito ẽgo ipſo eſſe. omnia ma
nifeſta videbunt̄ nobis. Ecce er
go breuiſſimā doctrinam. cogno
ſcam⁹ Igit̄ ipſum eſſe ſi volum⁹
alia cognoſcere. ⁊ videam⁹ pro
prietates ipſi⁹ eſſe.

¶ De condicionibus ⁊ proprie
tatibus. ⁊ eciam de doctrina ipſi
us eſſe.

¶ Titul⁹. xij. xii

QVia ergo ipſum eē eſt ia
nua ⁊ ꝑncipiū ad intran
dū in omnia alia Ideo q̄ra
m⁹ condicionē ipſi⁹ eſſe. vnde qꝛ
eſſe dei nō eſt receptū ꝑ ipſū met
deū nec datū nec ↄmunicatū ſil̄r
ab aliq̄. ſequit̄ ꝙ in ſuo eſſe nul
la eſt pluralitas. nec multitudo.
nec intelligi poteſt nec aliq̄ ↄiun
ctio eſt in ſuo eſſe duoꝝ vel plu
riū quia quis ↄiūxiſſȝ ea cū a nul
lo receperit eē. nec ipſemet dedit
ſibi ſuū eſſe. Ergo ſuū eſſe ſcȝ dei
nullā hȝ pluralitatē nullā diuerſi
tatem nullam cōpoſitionē ſed hȝ
oīmodā ⁊ ſūmā vnitatem indiui
ſibilem ⁊ ſimplicitatē carens oīo
partibꝫ. Ac per hoc ipſum eſſe dei
eſt ſūme vnū ſumme indiuiſibile
et ſūme ſimplex ⁊ per ↄn̄s puriſ
ſimū nihil hn̄s ſecū ꝑmixtū. Pre
terea ſequit̄ qđ deus eſt ſuū met
eſſe. eo qđ ſuū eſſe eſt ſimpliciſſi
mū. ⁊ quia a nullo recepit eſſe.
et iō de ſe hȝ ſuū eſſe. ⁊ ē ipſūmet
eſſe. ⁊ totū eſſe. ⁊ nulla alia res
eſt ſuū eſſe. qꝛ oīs alia res recipit
ab ipō ſuū eſſe. ⁊ per ↄn̄s hn̄t nō
eſſe de ſe. qꝛ oē qđ de ſe nō hȝ eē
de ſe hȝ nō eſſe. ⁊ hoc iō qꝛ int̄ eē
et nō eſſe nō ē dare mediū Ergo
nulla alia res ē ſuū eē ȝ magis di
cit̄ de ſe nō eē ⁊ nihil Igit̄ in ōni
alia re poſſum⁹ itelligē eſſe ⁊ nō
eē. nō eē de ſeipſa. eē autē hȝ ab
alio In đo āt nō poſſum⁹ itelligē
nō eſſe qꝛ de ſe hȝ eē ⁊ nullomō
nō eē. Et iō omnis alia res dicit̄
hr̄e eē ſed nō ē ſuū eſſe. ſed deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

habet eē ⁊ eſt ſuū eſſe. Sed in
prope debet habere eē quia eſt ſu
um eē. Colligamꝰ iam probata
de ipſo eē. vnde dei eē non eſt ab
alio receptū. ⁊ eſt ſimpliciſſimū
et eſt ipſemet deꝰ. Et deꝰ eſt ip
ſūmet eē. Et inde ergo ſequitur
qd̓ eē dei eſt infinitū elongatū a
non eſſe ⁊ ab ipſo nihil. vñ quia
deꝰ eſt ipſū eē. ⁊ eſt ſuū eſſe. ⁊
nō ab alio acceptū. ſuū eſſe non
venit a nō eſſe. neqꝫ d̓ nihilo nec
ab aliquo ſed eſt totaliter pͥmū
quia ſi eē non eſſꝫ pͥmū. tūc nō
eſſe ⁊ nihil eſſꝫ pͥmū. ⁊ tunc ip
ſum eſſe nunq̄ꝫ poſſꝫ exiſtere. qꝛ
nunq̄ꝫ non eſſe ⁊ nihil de ſe non
potuiſſent feciſſe eē. Ergo neceſ
ſario ipſum eſſe eſt pͥncipium to
taliter. ergo ipſum fugat totalit̓
non eē ⁊ ipſum nihil. Et ideo ip
ſum nō eſſe ⁊ nihil nullo mō poſ
ſunt aliquid in ipſo eſſe. nec pñt
ipſū deſtruere nec diminuē Et ꝑ
conſequēs ipſū eē qd̓ eſt deꝰ nō
poteſt non eē Ideo ſemp neceſſe
eſt eē. Et impoſſibile eſt non eē.
Et ꝑ ꝯñs nunq̄ꝫ eſt deficiēs nun
q̄ꝫ incipiēs. Sed eſt eternꝰ ſine
principio ⁊ ſine fine. Vlteriꝰ qꝛ
ipſum eē cum ſit pͥmū. fugat to
taliter ipſū nō eſſe. ſequit̓ quod
ipſum eē qd̓ eſt deus eſt infinitū
interminatū nō limitatū nō clau
ſū. quia eſſe non pt̄ reſtringi niſi
per non eē qd̓ eſt ſuū oppoſitum
Et quia nullꝫ non eē. poteſt eē
in ipſum eē. ſequit̓ ꝙ eē ſe exten
dit in infinitum Et per ꝯſequēs
ipſum eē qd̓ eſt ipſemet deꝰ. ha
bet in ſe quicq̄d pertinet ad eſſe
Et ideo omnes modos ⁊ gradus
eſſendi ⁊ infinitos modos ⁊ g̃dꝰ
eēndi hꝫ. ſicut ſi eſſꝫ īfinitū in q̄n
titate vt infinita magnitudo com
plecteret̓ ⁊ comp̄henderet oēs g̃
dus ⁊ modos quantitatis vt ⁊ ſi
eſſꝫ īfinitū numero īfinitos nume
ros ꝯplecteret̓ ⁊ īfinitos modos
et gradꝰ numeroꝝ comp̄hendēt
Ita infinitū eſſe habet infinitos
modos ⁊ gradus eſſendi. ⁊ eci
am fugat a ſe infinitos modos ⁊
gradꝰ non eēndi ⁊ infinita non
eſſe. ⁊ quicq̄d pertinꝫ ad nō eſſe
Quare ſequit̓ qd̓ ad nihil ē in po
tentia. ⁊ nihil poteſt recipe cum
nulla addicio ei poſſꝫ fieri. qꝛ nul
lum eē ei deficit quia tunc in ipſo
eſſꝫ aliquod nullū eſſe ⁊ deficeret
ei aliqd̓ eē. nam non eſſꝫ adhuc
qd̓ poſſꝫ eē. ⁊ adderet̓ ei aliquid
Ideo neceſſe ē qd̓ ſit ſemp actu
quicq̄d poteſt eē. Et exinde ſeq̄
tur ꝙ eſt actualiſſimū ⁊ comple
tiſſimū ⁊ perfectiſſimū maximū
Et quia in infinitū elongat̓ a nō
eē Ideo eſt imutabiliſſimū. quia
ſi mutaret̓ habēt aliquid nō eſſe
ſcꝫ ante mutationē loci ad quem
et poſt mutationē loci a quo ſem
per ꝑmanet id qd̓ eſt ſine omni
permutatōe nec decurrit de vno
in aliud. ergo non habet ꝑteritū
eē nec futuꝝ eſſe ſed tm̄ eſſe pñs
id ē nihil eē noui acq̄rere poteſt.
Nec poteſt aliquid qd̓ habꝫ ꝑ
dere Item quia deꝰ eſt eē infinitū

non terminatum Ideo eſt fons ⁊
mare infinitum eſſendi infinitum
ſine mēſura ſine termino ſine fun
do. Concludamꝰ ⁊ colligamus
illa que dicta ſunt de ipſo eē qđ
eſt deꝰ. Dicamꝰ ergo ꝙ eſſe dei
non eſt acceptum ab aliquo. ⁊
ideo primum totaliter ſimpliciſſi
mū fugans totaliter ipſum non
eē ⁊ nihil in infinitum elongatū
ab eo. Et ideo infinitiſſimū actu
aliſſimū completiſſimū immutabi
liſſimū ⁊ eternuꝫ. Et omnia iſta
probantᷣ per vnū fundamentū.

Regula ⁊ doctrina ad ꝓban
dū omnia de eſſe.

Titulꝰ. xiij. xiii

Ut autem habeamus regu
lam ⁊ modū ad proban
dum omnia de ipſo eē. ⁊ ſic ordi
nato modo procedamꝰ. Oportꝫ
facere vnū fundamentū ⁊ vnam
radicem in quo omnia fundentᷣ.
Primū autem fundamentum ⁊
prima radix eſt quod ipſum eē
non eſt acceptū ab aliquo nec a
ſeipſo ⁊ ideo eſt primū eſſe. Et
exinde ſequitᷣ omne quod dictū
eſt de ipō. Item ad iſtud funda
mentū ſcilicet ꝙ eſſe dei non eſt
acceptum ⁊ eſt primū eſſe. ſequi
tur vnū aliud ſcilicet ꝙ eē dei in
infinitum elongatᷣ a non eſſe. ⁊
ab ipſo nihil. ⁊ fugat totalitᷣ ip
ſum non eē Per iſta duo omnia
radicaliter probantᷣ ⁊ concludū
tur vnde quia ipſum eē dei non ē
acceptū ab aliquo. Ideo ſequitᷣ
ꝙ eſt totaliter primū. Et vlteri
us ſequitᷣ ꝙ eſt ſimpliciſſimū ⁊ ſi
ne partibꝰ. Et exinde ſequitᷣ ꝙ
eſſe dei eſt ipſemet deꝰ. ⁊ ꝙ deꝰ
eſt ipſūmet eē. Et exinde ſequi
tur ꝙ elongatᷣ in infinitum a nō
eſſe. ⁊ fugat totaliter ipſum nō
eſſe ⁊ nihil ⁊ ꝙ non eſſe ⁊ nihil
nullū poſſe habent contra ipſum.
Et exinde tūc ↄ̄cludunt omnia.
vnde quia ipſum eē primū quod
eſt deꝰ totaliter fugat ipſum nō
eſſe Ideo ipſum eē quod eſt ipē
met deꝰ. non poteſt non eſſe nec
deficere ſed neceſſe eſt eē Ideo eťᷣ
num. ido non poteſt ei fieri addi
cio vel diminucio neqꝫ mutatio.
Et ſic eſt neceſſarium ꝙ eſt per
fectiſſimū ⁊ completiſſimū habēſ
omnem plenitudinem eēndi. Et
ideo eſt fons infinitiſſimꝰ eēndi.
quia poſtq̈ꝫ elongatᷣ in infinitū
a non eē ⁊ a nihil ⁊ ipſum nō eē
et nihil in īfinitum elongantᷣ ab
eē ipſo. Et quia eē primū ⁊ eter
num. ideo nō eē totaliter fugatū
eſt ab ipſo eē. ⁊ quicquid perti
net ad non eē elongatᷣ a deo. qui
eſt ſuū eē. ⁊ quicquid pertinet
ad ipſum eē neceſſario eſt in eo.
Ideo ſi vis intelligere veritatem
Certiſſime compara ſemper ipſū
eē ad non eē. ⁊ quicquid poteſt
dici vel cogitari qđ pertinet ad
eē vel ad non eē. Cōiunge autē
iſta inſimul ſcilicet eē dei non eſt
acceptum. deus eſt ſuū eē. ⁊ eſt
ipſum eē ⁊ totaliter fugat ipſuꝫ
non eſſe Iſta tria ſimul coniūcta
manifeſtant omnia de ipſo eſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et quicquid ſequit᷑ ad Iſta ne
ceſſario verum eſt . et quicquid
repugnat iſtis neceſſario impoſſi
bile eſt ⁊ falſum . vt verbi gratia
ſi querat᷑ ſi poſſent eſſe duo talia
eſſe . ſcilicet vt dictū eſt . ſcilicet
quorum eē nō eſt acceptū ⁊ ſint
ſuum eē ⁊ fugāt totaliter a ſe nō
eſſe . ſtatim dicetur ꝙ nō quia ap
paret repugnātia . Si enim ſunt
duo talia eſſe Iam ipſum eē nō
ſugat totaliter ipſum non eē . qꝛ
vnum tale eē qꝺ ē deus habet nō
eſſe alterius dei . quia non eſt ip
ſum poſtqꝫ ſunt duo diuiſa eſſe .
et vnum non eſt de altero . quia
quodlibet eſt indiuiſibile per ſe
et ſic vnum deficit alteri ⁊ in quo
libet eſſꝫ infinitum non eſſe . quia
ita magnum eſt nō eſſe . quia nō
eſſe vniꝰ eſſet in eē alteriꝰ . Et qꝛ
quilibet habet infinitum eē . ideo
in quolibet eſſet infinitum nō eē
et ſic inſimul eſſꝫ in vno ⁊ eodeꝫ
infinitum eē ⁊ infinitum nō eſſe .
quod eſt impoſſibile . Quare ſeq̄
tur quod impoſſibile eſt niſi vnū
tale eſſe vt dictū eſt . ergo impoſ
ſibile eſt niſi vnū deum eſſe . qui
eſt ipſum eē . ⁊ eſt ſuū eē . ⁊ qui
ſugat totaliter ipſum non eſſe .
Preterea ſi querat᷑ ſi in deo ſit om
nis fortitudo omnis virtꝰ omnis
poteſtas . ſtatim reſpōdetur qꝺ
ſic . quia deꝰ eſt ipſum eſſe . ⁊ in
infinitum elongatur a non eſſe .
Et ideo neceſſario in eo eſt quid
quid pertinet ⁊ cōuenit ad eſſe ⁊
fugatur ab eo quicquid pertinꝫ
ad non eſſe . Et ideo debilitas in
potētia fragilitas pertinēt ad nō
eſſe . Et fortitudo virtꝰ poteſtas
pertinēt ad eē Ideo debilitas fra
gilitas impotentia in infinitū elō
gat᷑ ab eo . ⁊ fortitudo virtꝰ pote
ſtas ſunt in infinitū in eo . Et idō
eſſe eſt fortiſſimū potentiſſimū ⁊
virtuoſiſſimū elongatū . in infini
tum ab omni fragilitate debilita
te ⁊ impotētia Item ſi querat᷑ An
in deo ſit potentia creandi . ⁊ faci
endi aliquid de nihilo Iam ſolui
tur iſta queſtio ſimiliter . quia
in deo neceſſario ē quicquid ma
gis pertinet ad eſſe q̄ꝫ ad nō eē .
Et ideo quia potentia creādi per
tinet ad eē ⁊ impotentia pertinet
ad non eē . Ideo neceſſario in ꝺo
eſt iſta potentia . alias eēt in deo
aliquod non eſſe quod eſt impoſ
ſibile .

De duplici eē ⁊ duplici non eē ſicut de duplici nihil.

Titulꝰ . xiiij . xiiii

Qvia dictū eſt ꝙ eē dei fu
gat a ſe omne nō eē . ⁊ ꝑ
conſequens nullum eſſe ei deficit
quia nullum eē eſt extra ſipſum
ſicut per contrarium dicimꝰ ꝙ ho
mo non habet eſſe terre nec eſſe
aque . nec eē ignis nec arboris .
nec azini ⁊ ſic de omnibus alijs
Ita ꝙ homo habet tot non eſſe
quot ſunt res que remouentur
ab eo . quia homo non eſt aſinꝰ
Ideo non habet eſſe azini . Et
quia homo non eſt lapis . ideo
non habet eſſe lapidis . Et ideo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ee̅ hominis nō fugat totaliter nō
eſſe ſed ſolum fugat vnū nō eſſe·
Et qꝛ ee̅ dei fugat a ſe oe̅ nō ee̅·
ideo habet neceſſario omne eſſe·
Et per cōſequēs ſequitur quod
ee̅ dei habet in ſe ee̅ terre· ee̅ aque
aeris ⁊ ignis· ⁊ ee̅ omniū quat
tuoꝛ graduū· ⁊ oīm que continē
tur in ipſis gradibꝰ quia nullum
ee̅ dei deficit Et ideo ee̅ dei eſt vni
niuerſale omnium Sed tamē du
plex ē ee̅ terre aque ignis ⁊ oīn
niū aliorum vnū in ſe ⁊ in natu
ra ꝓpa quam videmꝰ· Aliud ē
in ee̅ dei quod ee̅ nō videmꝰ· Si
cut domꝰ habꝫ duplex ee̅· vnum
in ꝓpā natura extra quod vidē
mus Aliud in anima artificis qđ
non videmꝰ Res autem quantū
ad ee̅ quod habent in ꝓpa na
tura· hoc ee̅ nō habent in deo· qꝛ
eſſe dei nō poteſt ee̅ tale ee̅· quia
ee̅ dei nō eſt iſta terra iſta aqua·
et ſic de alijs· Quia eſſe dei eſt in
diuiſibile imutabile eternum ⁊c̄·
vt probatū eſt· Terra autem ⁊
aqua ⁊ alia elementa ſunt muta
bilia diuiſibilia finita· ⁊ ſic ꝑ op
poſitum ſunt· Et per cōſequēs ee̅
eoꝛum prout ſūt in eorum ꝓpria
natura nō eſt in ee̅ dei Sed cum
neceſſe ſit ꝙ eſſe dei ſit omne ee̅·
quia extra dei ee̅ non poteſt ali
quid eſſe· Ideo opoꝛtet ꝙ ſit ali
q̄d eſſe omnium rerum q̄ꝫ ee̅ pro
pꝛium Quia neceſſe eſt ꝙ omnia
habeant ee̅ in deo· Iſtud autem
eſſe eſt ſicut ee̅ domꝰ in anima ar
tificis· ⁊ ee̅ ipſiꝰ artificis in ani
ma quod nō ſemper habuit· Sꝫ
ē differētia qꝛ artifex recepit ee̅
ipſiꝰ rei quia aliquādo non habu
it· Sed ee̅ dei nihil poteſt accipe
re nulla addicio ei poteſt fieri qꝛ
in eo eſt infinita ſimplicitas· nul
la coniūctio· Et ideo neceſſe eſt
ꝙ ee̅ dei ab eterno habeat in ſe ee̅
omnium rerum· Et neceſſe ē qđ
ee̅ omnium rerum ſit eternū in đo
et neceſſe eſt ꝙ ſit idem cum eſſe
dei· quia in ee̅ dei nulla poteſt fie
ri pluralitas ſed ſumma ſimplici
tas· Et ideo ſūt vnum ee̅ omnia
in ee̅ dei quod eſt ſumme vnum
et ſic nihil nouū eſt apđ deū ſed
omnia ſunt ab eterno·

Quod ee̅ omnium rerū in pro
pria natura eſt eciam in ee̅ dei ⁊
in deo·

Titulꝰ· xv· xv

ET quia ee̅ dei fugat omne
non ee̅ Ideo nullum ee̅ po
teſt ee̅ extra ipſum· Et cum crea
ture habeant ꝓpꝛium eſſe reale di
ſtinctum ⁊ ſeparatū ab eſſe dei·
Ergo illud ee̅ reale nō eſt in deo
Et dicendū ꝙ ee̅ tale reale rerum
omniū neceſſarium ē in deo· Non
quidem qđ ſit idez ee̅ dei ſed necē
eſt ꝙ veniat ab ee̅ dei ⁊ oꝛiatur
ab ee̅ ipſiꝰ dei totaliter· Quia ee̅
dei eſt pꝛimū ⁊ nō acceptū neqꝫ
inceptū· ⁊ ergo neceſſe eſt ꝙ om
ne aliud ee̅ oꝛiatur ab iſto eſſe ⁊
pullulet ab iſto eſſe tamq̄ꝫ a ra
dice· Et quia ee̅ dei eſt inuiſibile
ſumme ſimplex Ideo tale eſſe re
rum impoſſibile eſt ꝙ ſit deſciſū·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

aut ſumptuꝫ ab eē dei quod eſt infrangibile. Ergo neceſſe eſt ꝙ ſit ⁊ venit de non eſſe ⁊ de nihilo poſtq̄ꝫ non poteſt venire de eſſe quod eſt deus. Et quia non eſſe et nihil nō poſſunt producere aliquid. ergo neceſſe eſt ꝙ eſſe primum produxerit omne aliud eē reale de non eē ⁊ de nihil. vnde ſolum eſſe poteſt producere eſſe ſicut ignis ignem ⁊ ſimile ſuū ſimile. Cum ergo eē omnium rerum reale nō ſit eſſe dei ſed aliud. ergo neceſſe eſt ꝙ ſit productum ab eſſe dei quod eſt primū ⁊ principaliſſimū de non eſſe ⁊ de nihilo Et ideo ſequitur ꝙ eē tale reale pro tanto eſt in deo quia totaliter venit a deo ⁊ ab eſſe ſuo ⁊ eſt productum de nihilo. ⁊ totalit̄ conſeruatur in tali eē ab ipſo eē dei. Et ſi primo non haberet eſſe in deo. ⁊ in eē dei ab eterno non poſſent habere eē reale in ipſo qꝛ iſtud eſſe reale venit ab ipſo eſſe quod habet in deo ab eterno Sicut ergo inuenimus duplex eſſe vnum eſt eē primū ⁊ non acceptū ſimpliciſſimū fugās omnino non eſſe. quia nunq̄ꝫ habuit non eē quod eſt eternum ⁊ imutatū Et aliud eſt eē qđ deſcendit ab iſto eſſe ⁊ eſt aliud ab eo. quod productum eſt ab ipſo eē. p̄mū de non eſſe ⁊ de nihilo ⁊ hoc eſt eē omnium rerum aliarum. Primum eē eſt ſimpliciſſimū ⁊ indiuiſum. ⁊ ſecūdum eē eſt diuiſuꝫ per multas partes. ſcilicet ꝑ tot partes quot ſūt res Et eſt multitudinem. Vnde primo eſt diuiſum per quattuor gradus in generali ⁊ poſtea quilibet gradus eſt diuiſus per multa eſſe in ſpeciali. ⁊ per multas ſpecies. ⁊ q̄libet ſpecies per multa indiuidua. Poſtq̄ꝫ ergo ſunt duo eſſe vera et indubitata. ⁊ vnum eſt p̄mū non acceptum ab aliquo. neqꝫ ſumptum per ſe exiſtens eternū et immutabiliſſimū ⁊ ſuſtentatū neceſſe eſt ꝙ aliud eē. quia non ē idem quod primū eſſe oriatur. ⁊ veniat a primo eē. alias eēt equale alteri eē. quia non eſſet acceptum. ⁊ hoc eſt impoſſibile vt ſint duo equalia eē prima. Ergo eē quod reperitur aliud ab eſſe primo quod a nullo eſt acceptum oritur ab illo. Et quia primū eē non poteſt diuidi neqꝫ diminui. neqꝫ mutari Ideo impoſſibile eſt quod aliud eē poſſit recipi de illo eē. ergo neceſſario oportet ꝙ ortum ſit de non eē totaliter Ergo ſequitur neceſſario ꝙ omne aliud eſſe ſit productum a primo eē de non eē ⁊ de nihilo. a primo Ergo omnes quattuor gradus qui faciunt aliud eē a primo ſūt producti de non eſſe ⁊ de nihilo a primo eē.

¶ Comparacio iſtorum duorū Adinuicem.

¶ Titul9. xvi. xvi

Et quia primum eē quod eſt per ſe non venit de nō eſſe. produciat aliud eē de non eē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Ideo habuit ipſum neceſſario in ſeipſo antequam produceret ipſum· quia omne quod producitur ab aliquo neceſſario eſt · qđ priuſquaꝫ producatur ab illo ſit in eo· ſicut domꝰ prius eſt in anima artificis · antequam producatur ab artifice· Aliter impoſſibile eſſet ꝙ artifex poſſet producere domum extra in tali eſſe reali· neꝙ pictor imaginem· Ergo eſſe quod eſt productum neceſſario fuit primitus anteq̃ꝫ produceretur in primo eſſe ab eterno· Et ideo quia eẽ aliud quod eſt productum eſt de non eẽ productū Ideo habuit alias condiciones quam primum eẽ quod non eſt acceptum ab aliquo vnde nō potuit eſſe equale ei· ⁊ ideo neceſſario habuit eſſe diminutum ⁊ incompletum· ⁊ neceſſario habuit non eſſe ſibi admixtum quia de non eſſe venit nec potuit habere omne eſſe ſed partem de eẽ· Ideo neceſſario habuit eẽ finitum menſuratum· limitatum · ⁊ terminatum· Sicut ergo quia primum eſſe non eſt acceptum ab aliquo et ſecūdum eſſe eſt acceptum de non eẽ ⁊ de nihilo· Ergo omnes condiciones que cōueniunt primo eſſe per hoc quia non eſt acceptum ab aliquo· ⁊ ſecūdum eẽ eſt acceptum de non eſſe ⁊ de nihilo· Sic remouetur ab alio eſſe per hoc quia eſt acceptum ab aliquo de non eſſe· ⁊ oppoſite condiciones ei cōueniūt· Et ideo qꝛ primum eſſe eſt primum et primatū tenet· qꝛ nō eſt ab aliquo acceptum Ideo aliud eſſe eſt ſecūdum· quia eſt acceptum ab alio de non eſſe· Et ſicut eẽ dei qđ eſt primū eſſe· ⁊ ſumme ſimplex nullam habens pluralitatem· eo quia nō eſt acceptum ab aliquo et eſt primū Ita omne aliud eſſe eſt compoſitum habens aliquam pluralitatem· eo quia eſt acceptum ab aliquo ⁊ non eſt primū Ideo in omni alio eſſe· habemus intelligere aliud· preter eſſe· ſcilicet non eſſe· quia venit de non eſſe ⁊ poteſt redire ad non eſſe · in eſſe autem dei nihil poſſumꝰ intelligere de non eſſe quia non venit de non eẽ· nec poteſt redire in nō eſſe· Item ſicut deus eſt ſummū eſſe ⁊ eſt ipſum met eſſe· ⁊ non eſt aliud niſi eẽ· quia non eſt acceptum de non eſſe· quia eſt ſumme ſimplex ſine vlla pluralitate Ita nullum aliud ab eſſe dei eſt ſuum eſſe· nec ipſum met eẽ ſed eſt aliud quam eẽ quia acceptū eſt de non eſſe ⁊ habet aliquam pluralitatem· Item ſicut eſſe dei fugat omne non eſſe totaliter ⁊ in infinitum elongatur a non eẽ eo quia non eſt acceptum a non eẽ· nec de aliquo Ita nullum aliud eẽ fugat totaliter non eẽ· nec in infinitum elongātur a non eẽ· ymmo neceſſario ipſum creatuꝫ eſſe vadit ad non eẽ vnde venit·

eo quia productum eſt de non
eē· Preterea quemadmodum eē
dei eſt īmutabiliſſimū ⁊ inuaria
biliſſimū eo quia nō eſt acceptū
et fugat totaliter non eſſe· Ita
omne aliud eē eſt mutabiliſſimū
et variabile eo quia non eſt pro
ductum de nō eſſe· nec fugat to
taliter nō eē· Sic ergo ſunt duo
eē realia diſtincta ſcilicet eē dei
et eſſe mundi· Etiam ſunt due ra
dices ad probādum condicōnes
amborum ⁊ habent radices oppo
tas· Quia radix ad probādum
omnia de eſſe dei ē· quia non eſt
acceptum neqꝫ receptuz neqꝫ da
tum ab aliquo· Radix autez ad
probādum omnia de eſſe mundi
eſt· quia eſt acceptum ⁊ receptū
atqꝫ datum ⁊ de non eſſe produ
ctum· Rurſus autem reuertētes
comparamꝰ vnum eſſe ad aliud
vt nobis magis manifeſtet· Et
dicamꝰ ꝙ vnum eſſe ſcilicet eſſe
mūdi continēs quattuor gradꝰ
eſt nobis manifeſtus primo per
ſe· ymmo manifeſtiſſimū ⁊ certiſ
ſimum ⁊ perducit nos ad aliud
eſſe· ⁊ fecit nobis ipſum inuenire
quod erat occultiſſimū· Et reper
tum eſt infallibiliter ꝙ iſtud eſſe
mūdi eſt productum ⁊ venit de
non eē· Et aliud eſt eē quod eſt
ipſum eē per ſe exiſtens non eſt
productum· neqꝫ venit de non eē
Et ꝙ eſſe mundi poſtq̄z eſt pro
ductum oportet ꝙ ſit productū
ab ipſo eē occultiſſimo quod eſt

deus· Et ideo eē occultiſſimū dei
eſt tanq̄z radix ⁊ eſt vera origo
ipſiꝰ eſſe mūdi· Et eē mundi eſt
ſicut truncꝰ frondes ⁊ brāche ar
borum· Et ideo ſicut in arbore ē
vnum ſcilicet quod videtur ſcili
cet quicquid eſt ſupra terram· ⁊
aliud quod nō videtur ſcilicet ra
dix occulta· ⁊ tamen illud orit
quod videtur ex illo· qđ non vi
detur· Ita ſunt duo eē tantum·
vnum quod videt ⁊ apparet nob
ſcilicet totum eē mūdi cum ſuis
brāchis ⁊ frondibꝫ ramis ⁊ flori
bus· quod diuiſibile eſt per mul
tos gradꝰ· Aliud eſt eſſe qđ non
videtur nec apparet ſcilicet ipſū
eſſe dei per ſe exiſtens occultiſſi
mū· ⁊ tamen illud eē quod vide
tur eſt mūdꝰ ⁊ oritur ab illo qđ
non videtur id eſt ab ipſo eē dei
Sed tamen in hoc eſt diſſimilitu
do quia radix eſt pars arboris ſʒ
eſſe dei non poteſt eē pars alicu
ius· Neqꝫ ex iſtis duobꝫ eſſe fit
vnum· Sic ergo eſſe mundi erat
nobis manifeſtiſſimū primo ſed
neſciebamꝰ vn̄ venerat· Sʒ iſtđ
eē mūdi manifeſtauit nob aliud
eſſe· ſcʒ eē dei qđ eſt primū eſſe·
et cognouimꝰ ꝙ iſtud eſſe dei a
nullo venerat· Deinde iterū iſtud
eē dei manifeſtauit nobis eē mū
di· ſcʒ qđ de nihilo ⁊ de nō eē ve
nerit· Et ſic mō cognoſcimꝰ mū
dū de nō eē ⁊ de nihilo veniſſe ⁊
productū fuiſſe qđ pmo neſcie
bamꝰ Et ita fuit ibi aſcenſus ⁊

deſceſus ⁊ vnum eſſe manifeſta
uit aliud eſſe. ⁊ adinuicem ſe ma
nifeſtauit ⁊ reuelauit. Et exinde
poſſumꝰ dicere qđ eē totiꝰ mūdi
eſt quaſi pūctuſ ⁊ centrū reſpcū
eſſe dei qđ ē ipſum eē quia ipſuȝ
eſſe dei eſt infinitū actu ⁊ elōga
tum a non eē. ſed eſſe mūdi eſt fi
nitum de non eē ⁊ de nihilo ꝓdu
ctū. ⁊ deꝰ produxit mūdū ſicut
artifex domū. Compa vnū ad
aliud. ⁊ vide ꝙ eſſe totiꝰ mundi
non ē niſi quidā pūctus dū com
parat̄ ad ipſum eē dei maximū ⁊
ſine menſura.

¶ Qđ ipſū eſſe dei ꝓduxit totū eſſe mūdi de non eſſe. ⁊ de nihilo volūtarie ⁊ per modum artis. ⁊ non naturaliter. nec ex nccītate.

¶ Titulꝰ. xvij. xvii

Et qualiter eē mundi de ni
hilo ꝓductum ē videamꝰ
ſi ꝓductū ē naturaliter ⁊ ex ne
ceſſitate ſicut ignis naturalit̄ pro
ducit calorem. vel volūtarie ſicut
artifex domū. Et dicendū eſt ꝙ
ſic per modū artis ⁊ non natura
liter nec ex neceſſitate. Quia enī
eē dei eſt idem qđ intelligē ⁊ vel
le ſeu liberꝝ arbitriū. Ideo ꝓdu
cere dei ē per intellectū ⁊ volūta
tem ⁊ intelligendo ⁊ volendo pro
duxit omne qđ produxit. Vlte
rius quia eē mūdi ē extraneū ab
eſſe dei. ⁊ non ē de natura ſua. qꝛ
eſt de non eē. ⁊ de nihil. ⁊ eē dei
nunq̄ȝ habuit non eē Ideo ſequi
tur ꝙ eē mūdi ꝓductū eſt ſicut
res artificiales ꝓducunt̄ ab arte.
Quia ſicut res artificiales nō ſūt
de natura artificis ymo eē earum
eſt extraneū ab artifice Ita eſſe
mūdi nō ē de nā dei ymo ē extra
neū ab ipſo Et iō totū eſſe mūdi
eſt q̄ꝛ vna res artificialis vel vna
domꝰ vel vnum palaciū ꝓductū
per artem a dō. Et ideo ſicut ar
tifex ꝓducit domum volūtarie ⁊ non
ex neceſſitate neq̄ȝ naturaliter ita
deꝰ ꝓduxit mūdum voluntarie
et artificialiter ⁊ nō naturaliter.
Ex quo ſequit̄ qđ ſicut artifex
anteq̄ȝ ꝓducat domū habet in in
tellectu ſuo totā formā atq̄ȝ ima
ginem ⁊ ſimilitudinē ⁊ ydeā do
mꝰ Aliter eſſet impoſſibile qđ ꝓ
duceret Ita ipſū eſſe dei produ
cens qđ eſt ipſū intelligēdo ⁊ vo
lēdo producē ⁊ intellectꝰ habu
it in ſe formā ⁊ ydeā mūdi ante
q̄ȝ ipſū producēt aliter eſſȝ ipoſ
ſibile qđ mūdum produxiſſȝ Et
quia deꝰ nihil poteſt recipe vt ꝓ
batū eſt Idō a nullo alio potuit
acāpe formā mundi nec ſimilitu
dinem. Et idō ab eterno habuit
in intellectu ſuo formā totiꝰ mū
di. Et per cōſequēs ab eterno to
tus mundꝰ fuit in deo ⁊ in eē di
et qꝛ in eē ſimpliciſſimo nulla eſt
pluralitas. ⁊ eē dei ⁊ deꝰ idē ſūt
ſed quod mundꝰ vt eſt in eē dei
eſt in deo. ⁊ eſt idem quod deꝰ
et eſſe dei. Et quia eſſe dei eſt
nobilius et dignius quam eſſe
mundi quod eſt productum de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nihilo. Ideo ſequitur ꝙ nobiliꝰ
⁊ dignius eſſe habet mundus in
deo ſine aliqua comparatione.
quam in ꝓpͣa exiſtentia ⁊ na
tura. quia in ꝓpͣa exiſtentia eē
mūdi eſt de nihilo productum ⁊
in deo habet eē eternū quod nū
q̄z habuit nō eē Verum quia ar
tifex indiget materia in qua po
nat formam domꝰ. ſed ipſum eē
quod eſt deus totum de nihilo ꝓ
duxit Quia quicquid eſt preter
ipſum eſt ab ipſo de nihilo pro
ductum. Et exinde ſequitur ꝙ
artifex ſicut ipē poteſt infinitas
domꝰ producere per domū ſuam
quam ipſe habet in mente ⁊ in in
tellectu abſq; diminutiōe domꝰ
que eſt in mente Ita deꝰ qui eſt
ipſum eē poteſt producere infini
tos mūdos per mūdum quem ha
bet in intellectu ſuo abſq; dimi
nutione iſtius mūdi ⁊ maxime.
quia totum de nihilo produxit.
et quia producit omnia volendo
et intelligendo. Ideo totum mū
dum produxit ſine laboꝛē ſine fa
tigatiōe ⁊ ſine pena. Et quia ar
tifex producit domū melioꝛi mo
do quo fieri poteſt. ⁊ hoc iuxta
exigentiam domꝰ Ita deus pro
duxit mūdum melioꝛi modo quo
fieri potuit ⁊ debuit iuxta exigē
tiam mūdi Ita quod nihil vltra
potuit addi vel minui nec eſt ali
quod ſuperfluū. Sed quia arti
fex ponit ſolam foꝛmam in mate
ria ⁊ non facit ipſam materiam.

Ideo nō eſt neceſſe ꝙ artifex ſit
ſemper cum domo. ymmo domꝰ
facta poteſt per ſe ſtare. ⁊ rema
nere ⁊ ꝯſeruari ſine preſentia ar
tificis ſed non ſic de mundo reſpe
ctu dei artificis. Quia enim ipſe
deus artifex non ſolum ponit foꝛ
mam in materia. ſed tam materi
am q̄z foꝛmam ⁊ totum de non
eſſe. ⁊ de nihilo producit. Ideo
continue neceſſaria eſt preſentia
ipſius dei eſſe in toto mūdo. Nec
mundꝰ poteſt per ſe ſtare ⁊ con
ſeruari abſq; preſentia inceſſabi
li dei per vnum momentū ymmo
ſtatim rediret in non eē ⁊ in nihil
totꝰ mūdus. quia de nihilo venit
Ideo neceſſario eo indiget mun
dus ſi debeat non in non eē vel in
nihil redigi. ⁊ ꝙ totum eē dei ſit
preſens per totum eē mundi Nō
tamē ꝙ ſit incluſum in totum eē
mūdi. ymmo eciam eſt extra mū
dum in infinitum. Et ſic ſummꝰ
artifex deꝰ continue poꝛtet ⁊ ſu
ſtinet ⁊ continet totum mūdum
in pugillo ⁊ in manu ſua. ⁊ ipſū
ſuſtinet ſine laboꝛe tātum. quia
volendo. Item ex hoc ſequitur ꝙ
ſummꝰ artifex deus nunq̄z doꝛ
mit ſed ſemꝑ vigilat. quia ſi doꝛ
miret totus mūdus in nihilum re
diret. Item quāuis preſentia ip
ſius eē dei non poſſit deficere mū
do. quia eē dei neceſſario eſt vbi
q;. Attamen quia ſolum volūta
rie ⁊ nō nālit ꝯſeruat mūdū Ita
eciā ſola volūtate poſſ; deſtruere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

mūdum ⁊ in nihil redigere ſi vel
let quia ex nihilo venit · preterea
ſequitur ꝙ ipſum eē dei artificis
ſummi ſemper ⁊ continue mūdū
de nihilo producat eo ꝙ ipſe mū
dum continue conſeruat contin
et manutenet ne redeat in nihil ·
et ideo ipſum cōtinue creat ſicut
ſol ſuos radios continue creat in
aere · Aliter ſi non produceret cō
tinue radij deficerent · Jdeo de no
cte radij non ſunt in aere ſed eſſe
deſinūt · Jtem mund⁹ eſſe deſine
ret · ſi non a deo continue crearet⁹
et conſeruaret⁹ ·

¶ Qd deus qui eſt ipſum eē per
ſe ſubſiſtens produxit eſſe mun
di de nihilo abſq; ſui indigētia ·

¶ Titul⁹ · xviij · xviii

ET quia iam indubitabili
ter eſt cōcluſum quod de
us eſt ipſum met eē ⁊ in infinitū
elongatum a non eē ⁊ a nihil ⁊
fugat a ſe oē nō eē · pleniſſimum
perfectiſſimum indigens nullo
alio eē · ⁊ eſt infinitum eē volun
tarie ⁊ non naturaliter · ſed vt ar
tifex produxit mūdum quia ali
as ſequeretur ꝙ ipſum eē eternū
per ſe exiſtens in infinitum elon
gatum a non eſſe indigeret ipſo
eē producto de non eē ⁊ de nihi
lo quod eſt abſurdum valde ⁊
impoſſibile cum ipſum eē quod
eſt deus ſit perfectiſſimū comple
tiſſimū habens in ſe omnem pleni
tudinem quomodo poſſet hoc eē ·
quomodo tale eſſe indigeret hoc
eē ⁊ alio eē producto ab ipſo d

nihilo · Ergo concluditur ꝙ de⁹
qui eſt ipſum eē per ſe ſubſiſtēs
produxit totum eſſe mundi de
non eſſe abſq; aliqua ſui indigē
tia ·

¶ Quod deus qui eſt ſuum eſſe
produxit mūdum de nouo ⁊ nō
ab eterno neq; eſſe mundi eſt in
eternum ſed nouū ·

¶ Titul⁹ · xix · xix

ET quia duo ſunt eſſe vnū
quod eſt ipſum eſſe non
acceptum de non eſſe · ⁊ aliud
quod non eſt ipſum eſſe ſed eſt
acceptum de non eē de nihilo ꝗ
quod in infinitum elongatur a
primo eē · et habet condiciones
oppoſitas primi eē vt probatū
eſt · Rurſus etiam quia eſſe pro
ductum de nihilo eſt ſumme in
equale ipſi eſſe quod eſt ipſum
met eē · Et iterum quia de⁹ qui
eſt ſuum eē produxit mundum
abſq; ſui indigentia de non eſſe
voluntarie ⁊ non naturaliter ex
omnibus iſtis patet ꝙ taliter de
bebat produci de non eē volunta
rie ⁊ non naturaliter · Sequitur
ex omnibus iſtis ꝙ taliter debe
bat produci eſſe mundi vt ma
nifeſtaretur omnis inequalitas
⁊ taliter ꝙ per eſſe mundi nulla
appareāt indigentia ipſi⁹ dei · nec
intelligi nec cogitari poſſit · Que
quidem indigentia ſi eēt · deſtrue
ret totale eſſe dei ⁊ ſuam perfe
ctionem · Sed potius vt cogno
ſceretur ſumma liberalitas ⁊ bo
nitas ipſius ⁊ quod ſine mundo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

haberet ſuum perfectum eſſe. Et
ideo mūdum produxit de nouo
et non ab eterno. Quia ſi mūdꝰ
eſſet productꝰ ab eterno ⁊ non
de nouo. ⁊ ipſe nō precederet mū
dum duratione. tunc iam nota
retur inter deum ⁊ mundum ali
qua equalitas in eternitate. Et
per conſequẽs notaretur ꝙ ipſe
deus indigeret mūdo ⁊ non potu
iſſet eſſe ſine mūdo. Et eciam ꝙ
naturaliter et ex neceſſitate pro
duxerit mūdum ⁊ non ex mera
ſua voluntate ⁊ liberalitate. Et
omnia iſta ſunt abſurdiſſima ⁊
incongrua ipſi eſſe excellẽtiſſimo
dei. Si autem mūdus ſit produ
ctus de nouo. ⁊ ipſe preceſſit mū
dum duratione totum oppoſitū
ſignificatur ⁊ denotatur ⁊ excel
lentia ⁊ nobilitas ⁊ perfectio ip
ſius eſſe dei manifeſtantur. Et
quia deuꝰ non produxit mundū
contra ſeipſum ⁊ ipſum produx
it per modum artis intelligendo
et volendo Jta cōcluditur ꝙ pro
duxit eo modo quo magis cōue
niebat excellentiſſimo eſſe dei. ⁊
eciam eſſe mundi. ⁊ ꝙ deo neqꝫ
mūdo repugnet. Et per ꝯſequẽs
non fuit eternus ſed de nouo fa
ctus Aliter produxiſſet mūdum
cōtra ſeipſum. Neqꝫ propter hoc
in eſſe dei eſt aliqua nouitas ne
qꝫ aliquod eſſe nouū vel nouum
velle. quia ab eterno voluit pro
ducere mūdum in eſſe reali altero
ab ipſo ⁊ de non eſſe. Et voluit
ab eterno ꝙ mundꝰ produceret᷑
per illum modum per quem ma
gis ſuum eſſe excellentiſſimum ⁊
perfectiſſimū manifeſtaretur ⁊
appareret ⁊ diſtingueret᷑ ab illo
eſſe de nihilo producto Jdō ab
eterno voluit ꝙ ſuum eſſe prece
deret eſſe mundi ⁊ hoc duracione
quia aliter contra ſe voluiſſet Er
go ab eterno voluit ꝙ tūc produ
ceret᷑ quando productꝰ eſt.

¶ Quod ipſum eē quod eſt de
us produxit totum eſſe mundi
propter finem principalem ⁊ ꝓ
ter ſeipſum.

¶ Titulꝰ. xx. xx

Quoniam autem probatū
eſt infallibiliter et eſt ve
rum ꝙ deus produxit mundum
de nihilo per modum artis. ⁊ ſi
cut artifex domum. Et quia om
nis artifex operat᷑ quicquid ope
ratur propter aliquid ⁊ propter
aliquem finem ⁊ intentionem.
Et ideo neceſſe eſt ⁊ impoſſibile
aliter eſſe. quam ꝙ ipſe ſummꝰ
artifex deus produxerit mun
dum totum propter aliquem fi
nem ⁊ propter aliquam intenti
onem. Et ideo quia nihil erat p̄
ter ipſum ideo nō potuit produ
cere mūdum propter aliquez ali
um quā propter ſeipſum. Non
enim potuit producere mundum
propter non eſſe. ergo propter
eſſe. Ergo propter ſemetipſum
qui ſolum eſt eſſe. Rurſum eciaz
quia eſſe de nihilo productum
non potuit eſſe ſemper propter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſſe quod nunquaꝫ habuit non
eſſe. cum non ſint niſi iſta duo
eſſe. ergo vnum eſt propter ali
ud. Sed cum ipſe deus nullo
modo indiget mundo. quomodo
ergo ipſe fecit mūdum propter
ſemetipſum. Dicendum eſt ꝙ
deꝰ non fecit mūdum Ita ꝙ ipſe
indigeret mūdo. nec ipſo eſſe pro
ducto de non eſſe. ſed vt ipſum
eſſe perfectiſſimū ⁊ indeficiēs qđ
eſt deꝰ ſine ſui diminutione com
municabile alteri extra ſe daret cō
municando ſeipſum. Et ideo pro
duxit ipſum eſſe nouū de nihilo.
vt iſtud eē creatum participaret
illud eternum eē. Non quidem ꝙ
vnum eē mutaretur in aliud eē.
quia hoc eſſet impoſſibile. Sed
ipſum eſſe de nihilo productum
vniretur ipſi eē mutabili vt per
ficeretur in eo vt ſcilicet eēnt ibi
duo bona. ſcilicet ipſum eſſe pro
ductum et ipſa cōmunicatio vel
vnio ſeu participacio ipſius eſſe
excellētiſſimi ⁊ optimi vt ſic ma
nifeſtaretur ſua liberalitas quaꝫ
ſine indigentia ſui voluit produ
cere aliud eē vt ei ſe cōmunicaret
Nec indiguit ipſum eē quod eſt
deus vt ſe cōmunicaret alicui ex
tra ſed ſua mera liberalitate ſe vo
luit cōmunicare. Sicut ergo ex
condicionibus iſtorum duorum
eē eſt concluſum ꝙ ipſum eē mū
di. eſt de nihilo productum. eo
quia eſt de non eē. neceſſario eſt
ordinatum ad aliud eē quod nō
venit de non eē. ⁊ eſt propter ip
ſum. ⁊ ipſum eſſe quod eſt deꝰ.
eo quia eſt perfectiſſimum eſt fi
nis ⁊ complemētum ⁊ perfectio
alterius eſſe.

¶ Quod ipſum eē mūdi de non
eē productum reſpiciat ipſum eē
quod eſt deꝰ. ⁊ ligatur cum eo
triplici reſpectu ⁊ inuiſibili liga
mine.

¶ Titulꝰ. xxi. xxi

QVoniam autem omne ar
tificium vt domus neceſſa
rio ad tria reſpicit. ſcilicet artifi
cem primo ſicut ad cauſam effici
entem. Secundo ad formam et
ſimilitudinem in intellectu artifi
cis exiſtentem ſicut ad cauſam
exemplarem. Tercio ad finem
propter quem domus facta eſt.
Quia ergo totum eſſe mundi eſt
productuꝫ a deo per modum ar
tis ⁊ rei artificialis. Ideo neceſſa
rio reſpicit deum ſub triplici re
ſpectu. Primo reſpicit ipſum ſi
cut ſuum artificem ⁊ cauſam effi
cientem eciam reſpicit ipſum tam
quaꝫ cauſam exemplarem haben
tem in ſe formam totius mūdi ab
eterno Tercio tamq̄ꝫ cauſam fina
lem propter quam eſt. Cauſam
autem naturalem non reſpicit mū
dus. quia de nihilo eſt ⁊ ſic eſſe
mūdi nihil aliud reſpicit niſi deū.
ideo totus mundꝰ eſt a deo ⁊ ſe
cūdum deū ⁊ propter deum ⁊ de
us eſt cauſa mundi efficiens ex
emplaris et finalis. et ſic pro
duxit mundum ex ſe ſecūdū ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et propter ſe.

De comparatōe iſtorum duorum eſſe ad duo nihil ⁊ ad duo non eſſe.

Titul⁹.xxij. xxii

Q Voniam autem duo ſunt
eē realia ⁊ exiſtentia in re
rum natura. vnuz eternum. ⁊ ali
ud nouū. Et quia eē reſpicit nō
eē ⁊ nihil tanq̄z ſuū oppoſitum
et inimicum Ideo ſicut ſunt duo
eē ita conſideranda ſunt duo nō
eē ⁊ duo nihil eis correſpōdentia
vnum non eē ſeu nihil opponit̄
ipſi eē eterno ⁊ ipſum reſpiciat ali
ud non eē ⁊ nihil reſpiciat ipſum
eē nouū ⁊ eidem opponitur ⁊ cō
trariatur. Cōſiderādum eſt ergo
diligēter quomodo vnūquodq̄z
iſtorum duorum eē ſe habeat ad
nō eſſe ⁊ ad nihil ſibi oppoſitum
vnde aliter ſē habet nō eē ⁊ nihil
ad primū eſſe eternum. aliter ad
ipſum eē nouū. Quia ipſum eſſe
eternum precedit non eē ⁊ nihil
ſibi oppoſitum. ⁊ ideo eſt primū
de vtilitate ex ſeipſo. Et ideo q̄z
eſt primū q̄z non eſſe ſibi oppoſi
tum ⁊ habet poſſeſſionem primi
tatis in infinitum expellit uon eē
et nihil ⁊ per conſequēs ſine men
ſura ſe extendit ⁊ ideo non eē ⁊
nihil nullum poſſunt habere locū
in ipſo eſſe. quia ipſum eſſe occu
pat totum. eo quia eſt primum
Sicut eciam ſi non eē ⁊ nihil eſſʒ
primum ⁊ precederet eſſe ⁊ habe
ret poſſeſſionem primitatis in infi
nitum ſe extenderet ⁊ totum oc
cuparet ⁊ ipſum eſſe nullum lo
cum haberet ⁊ ſic totum eēt non
eē ⁊ nihil ⁊ ipſum nihil eēt eter
num ⁊ eē non haberet vnde veni
ret quia ipſum non eſſe ſeu nihil
non produceret aliquid quia ſo
lum eē poteſt producere eē nec fa
ceret ipſum eſſe ſibi oppoſitum.
Quia autem ipſum eē primū eſt
Ideo cum ſint duo contraria op
poſita ⁊ vnum oppoſitum nūq̄z
creat vel producat. ſed deſtruit
et expellit in infinitum non eē ⁊
nihil. Et idō quia non eſt niſi eē
ipſum. non eē ⁊ nihil nō habent
vnde veniant in ipſo eē. quia nō
poſſunt venire de ipſo eſſe. Et ex
hoc necaſſario concludūtur ex ta
li comparatiōe ꝙ tale eē neceſſa
rio habet in ſe ex ſe ⁊ de ſe ⁊ de
natura ſua eē. ⁊ quicquid eſt cō
tra nō eē in infinitum ⁊ ſine men
ſura. Quoniaz ſi aliquid deficeret
ei quod poteſt peruenire ad eſſe
hoc iam nō eēt. ⁊ ſic nihil poſſet
eē in ipſo eē quod eſt impoſſibi
le. Ideo eſſe neceſſario eſt prima
rium abſolutum a nullo depēdēs
eternum ſimpliciſſimū actualiſſi
mum perfectiſſimū ⁊ ſūme vnū
immutatū ⁊ immēſum. quia om
nia iſta pertinent ad eē. ⁊ nullo
modo intellectus intelligens ip
ſū poteſt cogitare oppoſita iſto
rum ymmo iſta ſunt ita certa ꝙ
nullo modo poſſunt dubitari.
nec primum eſſe poteſt cogitari
non eſſe ⁊ tale eē nominat deum
Et exīde ↄcludūtur ncārio ꝙ eē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

quod eſt deus habet omnem po
teſtatem omne dominium ſupra
non eē ⁊ ſupra nihil. ⁊ iſta eſt
prima poteſtas ⁊ amor. que poſ
ſit eſſe. ⁊ iſta eſt prima compa
ratio.

¶ De cōparatōe mūdi ad ſuum
non eſſe ⁊ nihil

¶ Titulꝰ. xxiiij. xxiiii

Nunc reſtat vidē qualiter
alterꝫ eſſe ſcʒ eē mundi ſe
habeat ad non eē ⁊ nihil. vn̄ ma
nifeſtū eſt ꝙ alio mō ꝓmo oppo
ſito mō ſe habʒ q̄ʒ primū eſſe qn̄
non eē ⁊ nihil ꝑceſſerūt tale eſſe
eis oppoſitū. ⁊ ideo non eē mūdi
et nihil preceſſerūt eē ipſiꝰ mūdi
in ꝓpria exiſtentia. quia ipſū eē
quod nō eſt deꝰ habet ſuū prop
um non eē ⁊ nihil. ſed nō ꝓut eē
mundi ē in eē dei quia tunc nō eē
et nihil non ꝑceſſiſſent tale eſſe.
Primo ergo non eē habuit ꝓma
tum reſpectu eē mundi. ⁊ eē mū
di ſibi oppoſitū non potuiſſet ha
buiſſe exiſtētiam niſi primū eſſe
quod ē deꝰ qui habet plenum im
perium ſupra non eē. ex eo quia
in eſſe dei eſt realiter omne eē vt
ſupra probatum eſt extraxiſſet
mundum de tali non eē ⁊ de ta
li nihil. quia per ſe non potuit ex
ire de non eſſe. cum ſit eius oppo
ſitum. ⁊ ideo niſi ipſum deꝰ qui
eſt eſſe manuteneret ⁊ defende
ret continue ⁊ inceſſanter per ſuā
manum fortem totum eē mundi
contra non eſſe ⁊ contra ipſum ni
hil. ſtatim rediret in nihil. vnde
extractum eſt. Et ideo eē mun
di ſꝑ ē i potētia ad nō eē de ſe ⁊
ſꝑ ꝑt nō eē natura ſua. Et qꝛ nō
eē ⁊ nihil nullam reſiſtētiam poſ
ſunt facere contra ipſum eē quod
eſt deus Ideo ſequitur ꝙ eē qđ
eſt deus habet omne preceptum
et omne imperium omnem pote
ſtatem ⁊ dominium ſupra non eē
et ſupra nihil. Et ideo poteſt ſi
ne quocunqꝫ impedimento ſine
quacunqꝫ reſiſtentia facere quid
quid vult ⁊ quicquid ſibi placet
ſolo velle de non eſſe ⁊ de nihil
et producere in eē reali. ⁊ per con
ſequēs ſine fatigatione ⁊ ſine la
bore. quia velle non eſt fatigari
quādo nulla ſit reſiſtentia Et ex
inde ſequitur ꝙ totum eſſe mun
di eſt tanq̄ʒ nihil in reſpectu dī
Ergo iam habemꝰ deum noſtrū
fortiſſimum omnipotentem eter
num infinitum immutabilem et
ſumme vnum. qui non poteſt nō
eſſe. qui totum mūdum fecit de
nihilo Ergo cum tu homo ſis ꝓn
cipalior pars mundi ſequitur ꝙ
tu es totus productus ⁊ factus
de non eſſe ⁊ de nihilo. Gaude
ergo quia tu habes tam nobilem
tam excellentem ⁊ omnipotētem
creatorem ⁊ conditorem qui tam
nobilem ⁊ excellētem creaturam
ſicut tu es potuit facere de nihilo

¶ Comparatio duorum eſſe ad
duo luminaria ⁊ quod eſſe dei
eſt tanq̄ʒ ſol ⁊ eſſe mundi eſt tā
q̄ʒ luna ⁊ vmbrā.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Titulꝰ. xxiiij. xxiiii

Ecce ergo quomodo habē
mꝰ duo eſſe tanq̄ʒ duo lu
minaria magna. ſi luminare ma
ius ⁊ luminare minꝰ. Primum ē
tanq̄ʒ ſol ⁊ eſt eternum ⁊ maiꝰ.
ſecunduʒ eſt ſicut luna ⁊ ē mun
di ⁊ minꝰ. Primum eſt tanq̄ʒ ſol
quia ſicut luna de ſe nulluʒ hʒ lu
men ſed totum recipit a ſole. Ita
eſſe mundi nullum hʒ eſſe de ſe. ſʒ
totum recipit de eſſe eterno. Et ſi
cut ſol de ſe hʒ lumē. ⁊ nullum lu
mē recipit ab alio corpore. ⁊ iō
ſemper plenꝰ eſt lumine. nunq̄ʒ
deficiēs. Ita p̄mum eſſe de ſeipſo
habet ſuum eſſe ⁊ a nullo alio re
cepit ſuum eſſe. ⁊ ſemper habet
plenum eſſe. nunq̄ʒ deficiens. Et
ſicut per lumen qᷣ videmus de
nocte cogitamꝰ lumen ſolis qᷣ
eſt occultum de nocte. Ita per
eſſe mundi quod videmꝰ cogita
mus eſſe dei quod non videmꝰ.
Et ſicut lumen lune in preſentia
ſolis nihil apparet. ſic eſſe mundi
in preſentia ipſiꝰ eſſe dei nihil ap
paret. Et dum magis appropin
quat ad eſſe dei tunc minꝰ appa
ret. Sed dum per ſe cōſideratur
tūc appaʒ magnū eē. ſicut lumē
lune dum elongatᷣ a ſole apparet
maius. Iſta ergo duo eſſe ſunt
duo lumīa intellectꝰ. Primū eſt
lumē eternū indeficiens. ſcʒ deꝰ.
ſecūdum eſt lumen nouū. ſcʒ fa
ctum ſcʒ mūdus habens tot radi
os quot ſunt creature. Primo lu
cet nobis debile lumen factū. ſcʒ
mundꝰ ⁊ ipſum poſſumus videre
ſine periculo ⁊ damno oculoꝝ:
ſicut lumen lune. Et poſtea per
iſtud lumen debile cogitamꝰ ali
ud lumen fortiſſimū ſolis. ſcilicʒ
dei. ſicut oculi non poſſunt vide
re lumen ſolis directe per ſe ſine
deſtructione oculorum. Sed ta
men in luna bene videmꝰ lumen
ſolis ſine damno oculorum. Ita
oculi noſtri interiores nō poſſūt
per ſe videre de directo ipſum eē
dei eternum luminoſum ⁊ excellē
tiſſimum in hoc mundo ſine deſtru
ctione oculorum. Et ideo eē mū
di eſt ſicut vmbra per quam poſ
ſumus intueri ⁊ reſpicere ipſum
eſſe eternum quod eſt lumen ⁊
ſpeculum diuine eſſencie infinitū
et immenſum. Aliter eſt nobis vi
dere impoſſibile. niſi ſicut ſol per
vmbram. Et ſic ſuſſiciat ad pre
ſens de ipſo eſſe duplici ⁊ de non
eſſe ⁊ nihil. ⁊ ꝙ primū eſſe eſt
ianua aliorum.

¶ Sequitur Doctrina de ipſo
viuere. ⁊ primo ꝙ viuere facit ꝑ
ſe ſecūdum gradū.

¶ Titulꝰ. xxv. xxv

Poſtq̄ʒ dictum eſt
fundamentaliter cū
dei adiutorio de eſſe
qᷣ eſt fundamentū
et ianua omnium.
Nunc ſecundo loco dicemus de
viuere. Sicut autem eſſe ſe habʒ
ad viuere. ⁊ ad ſentire. ⁊ intelli
gere. Ita viuere ſe habet ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſentire et intelligere. quia eciam
eſſe inueniri poteſt ſine viuere et
alijs. ⁊ ideo facit p ſe primū gra
dū Jta viuē poteſt inueniri ſepa
ratim ab ipſo ſentire ⁊ intelligere
et nō ecōuerſo nam omne qđ ſen
tit viuit ſed nō omne quod viuit
ſentit. Et eciam omne qđ intelli
git viuit ſed nō ecōuerſo ⁊ viuie
re poteſt inueniri ſine ſentire ⁊ ſi
ne intelligere ſed nō ſine eſſe. qꝛ
omne quod viuit eſt. Et ideo vi
uere facit per ſe ſecūdum gradū.
vnde nobiliꝰ eſt viuere q̄ꝫ eē tm̄
Jdo oportet conſiderare ipſuꝫ vi
uere per ſe ſicut conſideratū eſt ip
ſum eſſe per ſe.

¶ Qđ dupliciter probatᷣ viuere
eſſe in deo. ¶ Ti. xxvi. xxvi

Quoniam aūt eſſe reperitᷣ
ſeparatim per ſe in primo
gradu. Jdeo conſideramꝰ
ipſum eſſe in deo per ſe ſine alijs
ſcꝫ ſine viuere ⁊ ſine intelligere.
Jta ſimiliter quia viuere reperitᷣ
ſeꝑatim ſine ſentire ⁊ intelligere.
Jta ſimiliter cōſiderabimꝰ ipſum
viuere per ſe ſine itelligere ⁊ ſine
ſentire. Sicut autem per eſſe mū
di quod videmꝰ ⁊ eſt manifeſtiſ
ſimū arguimꝰ eſſe aliud ſcꝫ ipſū
eſſe dei. qđ non videmꝰ ſcꝫ viue
re dei a quo prouenit viuere mū
di quod ē nobis manifeſtiſſimū.
et hoc iam probatum eſt. Sed
aliter probatur viuere eſſe in đo
⁊ hoc per ipſum eſſe quia omnia
conueniūt in deo per ſuū eſſe. vn
de qꝛ deꝰ eſt ſuū eſſe ⁊ eē eſt pri
mū q̄ꝫ nō eſſe Jdeo neceſſario de
us habet eſſe. ⁊ eſt quicquid eſt
contra nō eſſe ⁊ quicquid ꝯuenit
cū eſſe. Et quia viuere ꝯuenit cū
eſſe ⁊ eſt nobiliſſimū eſſe. ideo ne
ceſſario eſt in deo viuere ⁊ in eſſe
ſuo. Et p eūdē modū dicꝰ de ipō
ſētire ⁊ de ipō itelligē qꝛ ꝯueniūt
cū eſſe iō ſūt i deo neceſſario. Et
ſimiliter dicendū eſt de poſſe ⁊ de
velle et de bonitate et de veritate
et de omnibꝫ quia per eſſe omnia
probantᷣ Et ipſum dei eſſe neceſ
ſario omnia icludit. Et dū noīo
ipſū eē dei dicēdo ipſū viuē ſenti
re et intelligere velle poſſe eſſe bo
nū ⁊ verum ⁊ oīa nihil aliud dico
Nec aliquid addo ſupra ſuū eſſe
quia ſuū eſſe eſt omnia iſta de ne
ceſſitate. Sed in alijs rebꝫ dū di
co eē nō intelligo viuere nec ſen
tire nec intelligere. quia eſſe inuē
nitᷣ ſine illis Et dum dico ſentire
non dico intelligere quia ſentire
reperitᷣ ſine intelligere. Sꝫ in deo
dū dico eē omnia intelligo. Sic
ergo duobus modis viuere pro
batur eſſe in deo ⁊ per creaturas
quas fecit quibꝫ dedit viuere Et
per ſuū eſſe Et ita de alijs ſicut đ
viuere.

¶ Qđ ſimilis proceſſus ⁊ ordo
ſit in ipſo viuere ſicut in ipſo eſſe
Et ꝙ omnia q̄ probata ſunt de
eſſe. probantᷣ ⁊ de viuere.
¶ Titulꝰ. xxvij. xxvii

Quauis aūt per ꝯgnitionē
iam habitam de ipſo eſſe.
omnia alia cognoſcuntᷣ ⁊ ſiunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

manifeſtata quia omnia claudū
tur in ipſo eſſe. Attamē quia ma
gis gaudet dum audit quodlibꝫ
per ſe ⁊ iunctum cum alio quia
magis gaudet dum audit deum
eſſe ⁊ viuere q̄ꝫ eſſe ſolū. ⁊ dum
audit deum eſſe viuere ſentire ⁊
intelligere poſſe velle veruꝫ bonū
et ſic de alijs q̄ꝫ quando audit eū
tantum eſſe Ideo congruū eſt vt
de quolibet per ſe loquamur For
ma autem ⁊ modꝰ dicendi de om
nibꝰ eſt ſimilis ⁊ talis ſicut fuit
de ipō eſſe. quia omnia in deo ſūt
idem quod eſſe ⁊ ſunt ipſum met
eſſe ⁊ ideo ſicut eſſe dei nō eſt ac
ceptū ab ipſo deo nec ab aliquo
nec venit de nō viuere nec de nō
eſſe nec de alio Ita viuere dei nō
eſt acceptum ab ipſo deo nec ab
aliq̄ nec venit de non viuere nec
de aliquo alio. Et ideo ſicut eſſe
dei eſt totalit̄ primū ⁊ ſimpliciſ
ſimū. ⁊ per conſequēs ſicut deus
eſt ſuum eſſe ⁊ eē idem eſt ꝙ deꝰ
ita deꝰ eſt ſuum viuere ⁊ ipſum
met viuere. ⁊ viuere dei eſt idem
quod deꝰ. ⁊ per conſequēs deus
eſt vita. ⁊ nō eſt niſi vita. Item
nulla alia res q̄ꝫ deꝰ eſt ſuū eſſe.
quia quelibet alia recipit ab alio
eſſe. ⁊ per conſequēs de ſe habet
nō eſſe Ita nulla alia res eſt ſuū
viuere. quia recipit viuē ab alio
et per conſequēs de ſe habet non
viuere. Et ſicut in omni alia re q̄
habet viuere poſſumꝰ intelligere
non viuere. in dō autem non poſ
ſumꝰ cogitare nō viuere. quia dō
ſeipſo habet viuere Et ipſum vi
uere dei eſt ipſemet deꝰ Preterea
ſicut eſſe in infinitum elongatur
a non eſſe ⁊ fugat totaliter ipſū
non eſſe Ita viuere dei in infinitū
elongatur a non viuere ⁊ fugat
totaliter ipſum non viuere. Jdo
ſicut eſſe dei eſt eternum nūquaꝫ
incipiens nūquam deficiēs immu
tabile inuariabile actualiſſimuꝫ
completiſſimū et perfectiſſimum
Ideo habet optime viuere. Et
omnia que dicta ſunt de iſto eē
proporcionabiliter dicas de ipſo
viuere quia idē ſūt in dō.

¶ Generalis doctrina tam ad eē viuere ⁊ omnia alia.

¶ Titulꝰ. xxviij. xxviii

Quamuis autem doctrina
habita de ipſo eſſe dei ſuf
ficiat ad viuē ⁊ ad omnia tamē
de qualibet parte ſine alia vt ple
na habeatur noticia. hic datur
doctria generalis ad omnia ⁊ ſū
me facilis ⁊ leuiſſima. Et primo
in ipſo eſſe ⁊ p eē ad omnia alia
Vnde debemꝰ compare eē ad nō
eē duobꝫ modis. ſ. ante eē ⁊ pꝰ
eſſe. vt dicamꝰ ſic ꝙ non eē duo
bꝰ modis cogitat̄ Vno modo ꝙ
ſit ante eē. Alio modo ꝙ ſepe ſeq̄
tur ipſuꝫ Primū nō eē qđ intelli
git̄ ante eē vocat̄ negatiuū ⁊ eſt
puriſſimū nihil. ſecūdum nō eſſe
quod ſequit̄ ipſū eſſe vocat̄ non
eſſe priuatiuū ſeu corruptiuū ſic
ipſum eē poteſt cōparari ad ipſū
non eſſe ante ⁊ poſt. Deinde eſt
querendū quod eſt primū ante

eſſe vel nō eſſe ⁊ ſi eſſe habuit an
te ſe non eſſe. Et reſpōdendum ē
ꝙ de neceſſitate eſſe eſt primum
et non habuit ante ſe nō eſſe Et
exinde neceſſario ſequit̄ ꝙ poſt
ipſum eſſe non poteſt ſequi non
eſſe. ſic ipſum eſſe caret nō eſſe an
te ⁊ poſt. Et ſi caret nō eſſe nega
tiuo ⁊ priuatiuo ſeu corruptiuo
per conſeqnēs eſt eternum indefi
ciens ⁊c̄. Et iſtud eſſe eſt deus.
Aliud autem eſſe mūdi habet nō
eē ante ſe ⁊ poteſt habere non eē
poſt ſe. Quia cū mundꝰ non
ſit deus habet non eſſe ante ſe. ⁊
ſic ſtat in medio nō eſſe negatiui
et p̄uatiui quia venit de non eſſe
et poteſt ire in non eſſe Sicut au
tem fecimꝰ de ipſo eſſe ita ſimilit̄
faciemꝰ de ipſo viuere ⁊ de omni
bus alijs. vnde cum non ſit mun
dus eternꝰ vt probatū eſt ſupra
ſic habuit principium ⁊ habebit
finem. Item ſicut duplex eſt nō
eſſe Ita duplex eſt non viuere p̄
mum nō viuere eſt quod poteſt
cogitari ante viuere. ⁊ iſtud eſt
non viuere negatiuū. ſecundum
non viuere eſt quod ſequit̄ poſt
viuere ⁊ iſtud non viuere eſt p̄
uatiuū ⁊ corruptiuū ⁊ habet ſpe
ciale nomē ſcilicet mori ſeu mors
Querēdum eſt poſtmodum Qd
eſt primū An viuere an nō viue
re. ⁊ ſi viuere habuit ante ſe non
viuere. ⁊ dicēdum eſt ꝙ viuere
eſt primum ⁊ nō habuit ante ſe
non viuere quia ſi nō viuere eſſet
primū tunc viuere non poſſȝ eſſe
quia viuere non poteſt venire de
non viuere Sicut eſſe nō poteſt
venire de nō eſſe vt ſupra. Et ex
inde ſequitur ꝙ viuere ab eterno
fuit ⁊ nihil habet de non viuere.
ſed eſt puriſſimuȝ elongatum a
non viuere. Quia viuere totum
occupat Et ideo quia viuere eſt
principiū non habet ante ſē non
viuere. ſequitur neceſſario ꝙ ip
ſum viuere quod eſt primū non
poteſt habere poſt ſe non viuere
quia viuere totum occupauit. ⁊
per conſequēs mori ſeu mortem
non ſuſtinet ⁊ tale viuere eſt de
us. Et ita deus qui eſt viuere ca
ret nō viuere ante ⁊ poſt. Et ſic
caret non viuere negatiuo ⁊ p̄ua
tiuo. Et ideo ab eterno ⁊ in eter
num viuit ſine principio ⁊ ſine fi
ne ⁊ ideo mori ſeu mors non ha
buit dominiū ſupra ipſum Ideo
ſolus eſt immortalis de ſua ꝓpria
natura de ſeipſo Et exinde ſequi
tur ꝙ in ipſo ſolo viuere ⁊ in ſua
vita nulla poteſt eſſe mutabili
tas. nulla addicio nulla diminu
tio quia non poteſt mutari in nō
viuere quia iam non viuere eſſet
in ipſo. nec poteſt perdere ſuum
viuere. quia tunc mors eſſet in
ipſo. Et quia iam probatum
eſt quod totum eſſe mundi eſt
ab eterno in deo. Et quia deus
eſt ipſum viuere et totus eſt vi
ta. Sequitur quod omne quod
factum eſt viuit in deo ⁊ eſt vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ta in deo. ⁊ omnia viuūt ab eter
no et in eternum in deo. et ideo
nihil moritur deo. ſed omnia vi
uūt ei. Rurſus quia deus eſt ip
ſum viuere. Jdeo omne aliud vi
uere eſt productum ab ipſo de
non viuere ſicut omne aliud eſſe
eſt productum de non eſſe. Et
ideo omne aliud viuere quia ve
nit de nō viuere poteſt habere nō
viuere poſt viuere id eſt mori.
Et ſic omne quod viuit preter
ipſum viuere quod eſt deus ve
nit de non viuere neceſſario ⁊ po
teſt ire in non viuere priuatiuū.
id eſt in mortē poſt viuere quā
tum eſt de ſe. Et ideo niſi manu
teneatur ab ipſo quod eſt viue
re ⁊ conſeruetur continue ſtatim
verteretur in non viuere ⁊ in mo
ri. Preterea ſequitur quod ipſe
deus habet omnem poteſtatem.
omne imperium omne dominiū.
omne preceptum ſupra nō viue
re ⁊ ſupra mortem ⁊ ideo poteſt
extrahere quicquid vult de non
viuere ad viuere ſine omni impe
dimento ⁊ reſiſtentia. ⁊ eciam de
morte poteſt reducere quicquid
vult ad vitam ſolo velle ſola po
teſtate. ⁊ ſic ipſe eſt verus domi
nus vite ⁊ mortis. Ecce ergo ha
bemus duas vitas ⁊ duo viuere
realia. vnum occultum. ⁊ aliud
manifeſtum. vnum eternum. ⁊
aliud nouum de non viuere ac
ceptum. Compara ipſa adinui
cem. ⁊ poſtea ad non viuere ſi
cut feciſti de eſſe. ⁊ habebis noti
ciam completam de ipſo viuere.
Vide ergo homo quomodo inuē
niſti tuum conditorem qui viuit
in eternum ⁊ eſt vita eterna qui
non poteſt mori qui tibi dedit
de non viuere. viuere. ⁊ te con
ſeruat ne reuertaris in non viue
re ⁊ in mortem. quia ipſe eſt do
minus vite ⁊ mortis. ⁊ immorta
lis.

Doctrina de ipſo ſentire. ⁊ eſt tercius gradus.

Titulus. xxix. xxix

Sicud dictum eſt de ipſo
eſſe ⁊ de ipſo viuere. Jta
dicendū eſt de ipſo ſentire Quia
ſentire per ſe facit tercium gradū
in natura nam eſſe ⁊ viuere poſ
ſunt eſſe ſine ſentire. Et ipſum
ſentire poteſt eſſe ſine intelligere.
ſicut autem duo ſunt eſſe de duo
viuere. ſcilicet vnum quod vide
mus ⁊ aliud occultiſſimum quod
non videmus. Jta ſunt duo ſen
tire vnum manifeſtum quod vi
demus. et aliud occultiſſimum
quod non videmus. Per illud
quod videmus cognoſcimus et
peruenimus ad illud quod non
videmus ⁊ probamus ſentire eſſe
in deo quia dedit aliis Jtem eciā per
eſſe eſt probatum ſentire eſſe in
deo. quia ſentire eſt eſſe ⁊ nobile
eē. Et ideo neceſſario ē in deo. Aliter
in ipō eſſet nō eſſe nec habet quic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

quid eſt cōtra nō eſſe nec eēt ōne eē quod eſt impoſſibile. Et qꝛ deus ē ſuū eē ⁊ ſuū viuē ita eſt ſuū ſentire. ⁊ eſt ipm ſentire qꝛ idem eē viuere qꝺ ſentire in deo. Et iō in deo eſt videre audire ⁊ omne ſentire Nō tamen tale ſentire ē in deo ſicut in alijs rebꝰ qꝛ hoc ē impoſſibile. Sed nobiliſſimo ⁊ pfectiſſimo mō. ſicut ei cōuenit Rurſum ſicut dictū eſt de ipſo viuē ita dicendū eſt de ipſo ſentire qꝛ ſentire poteſt ꝯpari ad nō ſentire ante ⁊ poſt. pmū nō ſentire ē negatiuū tm̄. ſecūdū eſt ꝓuatiuū ⁊ vocat̄ inſenſibilitas. Et qꝛ ſentiē in deo eſt pmū q̄ꝫ nō ſentire Jdo ante ſe nō habuit nō ſentire ſicut viuere eſt primū. Et ideo ſequitur ꝙ poſt ſentire non poteſt ſeq̄ nō ſentire nec inſenſibilitas Jdo ab eterno ⁊ in eternū ſentit ꝫ omne aliud ſentire productū eſt ab ipſo de nō ſentire. ⁊ habuit ante ſe nō ſentire ⁊ ideo poteſt redire i nō ſentire ⁊ in īſenſibilitatē n̄i manu teneat̄ ab ipſo q̄ eſt ſuū ſentire ⁊ qui ſolꝰ non p̄t eſſe inſenſibilis Et ideo omne aliud qꝺ habet ſentire ſentit per ipſum vidit audit tangit odorat ⁊ guſtat ꝑ ipſum. Et ſicut omne quod eſt et viuit per ipſum eſt ⁊ viuit Jta omne quod ſentit Et ſicut habꝫ omnē poteſtatē ⁊ imperiū ſupra non eſſe ⁊ ſupra nō viuere et ſupra nō ſentire Jdeo poteſt extrahere quicq̄d vult de nō ſentire ad ſentire. ⁊ omnia que dicta ſunt de eſſe dicant̄ de ſentire.

¶ Doctrina de ipſo intelligē.

¶ Titulus. xxx. xxx

Quia ipſum intelligere eſt vltimꝰ gradus in ſcala nature ⁊ per cōſequēs eſt nobiliſſimꝰ Jdeo de ipſo loquēdū eſt amplꝰ q̄ꝫ de viuere ⁊ ſentire. Vnde quia probatū eſt ꝙ oīs quatuor gradꝰ producti ſūt de nō eſſe Jdeo intelligit̄ ꝙ in mundo illud qꝺ eſt. eſt productū de non eſſe et de nō intelligere. Et ideo neceſſario ſequit̄ ꝙ ille qui produxit et dedit intelligere habet in ſeipō intelligere qꝺ eſt nobiliſſimū eē preterea per ipſū eſſe hoc idem eſt probatū iam qm̄ ipſum eſſe dei ē deꝰ ⁊ deus eſt ipſum eſſe ⁊ habet quicq̄d ptinꝫ ad eſſe ⁊ ptinē poteſt. Et quia intelligere ptinꝫ ad eſſe p̄mo eſt nobiliſſimū eſſe et excellentiſſimū. ergo neceſſario eſſe dei eſt intelligere aliter deficeret in ſuo eſſe illꝺ quod eſt nobiliſſimū ſed cum eſſe dei ſit ſumme ſimplex ⁊ in eo nulla ſit cōpoſitō Sequitur ꝙ ipſum met eſſe dei eſt ipſum met itelligere. Et ideo quicq̄d probatum eſt de eſſe dei iam probatū eſt de intelligere. Nec oportet ꝓbare de nouo ſed ſolum applicare ad intelligere Dicamꝰ ergo per ordinem ſicut dictum eſt de eſſe. Vnde ſicut eſſe dei nō eſt acceptum ab aliquo. Neqꝫ eciam ab ipſo deo nec datum nec cōmunicatū Jta nec ipꝫ intelligere dei. Et ſicut eſſe dei ē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

pꝛimum totaliter Ita intelligere
eſt pꝛimum. Et ſicut eſſe dei eſt
ſimpliciſſimum indiuiſibile. Ita
intelligere. Et ſicut ee̅ dei eſt ſu̅
me vnum Ita intelligere dei. Et
ſicut deus eſt ſuum eſſe ⁊ eſt ip
ſum eſſe ſic deus eſt ſuum intelli
gere ⁊ eſt ipſu̅met intelligere. ⁊
ipſu̅ intellige̅ eſt de⁹. ⁊ quemad
modu̅ eſſe dei eo quia eſt pꝛimu̅
elo̅gatꝰ in infinitu̅ a no̅ eſſe. ⁊ fu
gat totaliter no̅ eſſe ⁊ ante ſe no̅
habuit no̅ ee̅ Nec poſt ſe p̅t hr̅e
non eſſe ita intellige̅ dei eo ꝙ eſt
pꝛimu̅. ⁊ e̅ ide̅ ꝙ ipſum ee̅. Ideo
elo̅gatꝰ in infinitu̅ a no̅ intellige̅.
Nec ante ſe no̅ habuit no̅ intelli
ge̅ negatiuu̅ qđ e̅ nihil Neqꝫ po̅t
poſt ſe habe̅ no̅ intellige̅ ꝑuatiu̅
qđ eſt ignorare. Et ſicut eſſe dei
nunq̃ꝫ eſt icipie̅s nunq̃ꝫ define̅s
ideo eſt eternu̅ Item ſic eſſe dei e̅
infinitu̅ ſine menſura ita intellige̅
dei eſt infinitu̅ ⁊ ſine me̅ſura. Et
ſicut ee̅ dei no̅ poteſt reſtringi ꝑ
non ee̅ ita intellige̅ dei no̅ poteſt
reſtri̅gi per no̅ intellige̅ Et io̅ in
ſuo intellige̅ eſt omne intellige̅.
et quicq̃d pertinet ad intellige̅.
Et ſicut ad ee̅ dei no̅ poteſt fieri
addicio neqꝫ diminutio nec aliq̃
mutatio ita nec ad intellige̅. p̅t fi
eri additio mutatio vel aliq̃ diui
ſio. Et ideo ſicut ee̅ dei no̅ eſt in
pote̅tia ad aliqđ ee̅ nec p̅t recipe
Ita intellige̅ dei no̅ eſt in pote̅tia
ad aliqđ intelligere nec in ſuo in
telligere poteſt aliquid recipi Et
ſicut ſuu̅ eſſe eſt ſemper in actu
co̅pletiſſimu̅ perfectiſſimu̅ Ita ſu
um itelligere eſt ſemper in actu
completum ⁊ perfectu̅ Vlteriꝰ
ſicut ſuu̅ ee̅ eſt imutabile ⁊ ideo
no̅ decurrit ab vno in aliud nec
habet preteritu̅ nec futurum ſed
tantum preſenſ Ita ſuu̅ intellige
re non diſcurrit ab vno in aliud
nec habꝫ preteritum nec futuru̅
ſed tm̅ preſens. Et ideo ſunt ei
preſentia omnia ab eterno ⁊ in
eternu̅. Et ſicut de⁹ non indiget
aliquo alio ad eſſendu̅ ita no̅ in
diget aliquo alio ad intelligen
dum Quia ſicut de ſeipſo eſt ita
de ſeipſo intelligit. Et quia eſſe
dei eſt infinitum ⁊ ipſe continue
intelligit ſuu̅ eſſe Ideo ſemper in
telligit infinitum. Et quia in ip̅o
eſſe eſt totus mund⁹. ⁊ quicq̃d
poteſt eſſe Ideo quia ipſe intelli
git ſuum ee̅ continue intelligit et
vidit totum mu̅dum ⁊ omnia q̄
poſſunt eſſe. Et quia in ſuo eſſe
ſunt omnia ſimul. Ideo omnia ſi
mul intelligit et vidit et cognoſ
cit per ſuum eſſe quod eſt ſpecu
lum vniuerſale. in quo omnia
ſunt ⁊ cognoſcuntur. Preterea
quia perfectiſſime cognoſcit ſe
ipſum ⁊ intelligit quia tantum
eſt ſuum intelligere qua̅tum eſt
ſuum eſſe. ⁊ ideo intelligit ſe ha
bere eſſe eternum ⁊ ſe viuere in
eternum ⁊ ee̅ immoꝛtalem omni
potentem perfectiſſimum. ⁊ ple
niſſime intelligit ſuum eſſe tale
quale ipſu̅ e̅. Et q꞉ ide̅ e̅ ſuu̅ eſſe
⁊ ſuu̅ intellge̅ Io̅ intelligit ſuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

intelligere. Et qꝛ in ipſo eſſe dei
ſūt infiniti gradꝰ eſſendi actu vt
probatum eſt. Et quia ipē intel
ligit totaliter ſuum eſſe Ideo ſi
mul intelligit infinitos gradus eſ
ſendi intelligendo ſuum eſſe. vlte
rius quia duo ſunt tantū eſſe vt
probatum eſt ſcilicet eſſe dei in
finitum ⁊ eē mundi productum
ab ipō eē dei continēs quattuoꝛ
gradus generales ⁊ quilibet gra
dus cōtinet quaſi inumerabilia.
et quia totum eſſe mūdi eſt pro
ductum ab eo Ideo ſimul actu
intelligit cognoſcit ⁊ videt totū
eſſe mūdi ⁊ omnes gradus ſpeci
es ⁊ naturas ⁊ omnia indiuidua
et quicquid ꝯtinetur in toto mū
do ⁊ quicquid fuit eſt ⁊ erit. et
poteſt eſſe Ideo ſimul ⁊ actu vi
det ⁊ numeāt totam arenam ma
ris ⁊ guttas oim aquarum ⁊ om
nes partes terre ⁊ omnia que con
tinētur in terra ⁊ in viſceribꝰ ter
re. omnes ſtellas celi. omnes di
es omnes horas omnia momēta
tempoꝝ que fuerunt ſunt ⁊ erūt
omnes herbas ⁊ virtutes earum
omnes arboēs ⁊ folia earum om
nia ſemina ⁊ grana. omnes aues
piſces ⁊ pecora. omnes homines
qui fuerunt ſunt ⁊ erunt. Et co
gitatiōes intentiones ⁊ deſideria
eoꝝ ⁊ opera ⁊ verba ſimul om
nia ſcit ⁊ cognoſcit ⁊ videt cla
riſſime ⁊ nihil eſt ei occultū. Ec
ce quale eſt ſuum itelligere quia
infinitum inexcogitabile. ⁊ ita
neceſſe eſt eē ⁊ omnia ſunt tam

q̄ȝ nihil apud eū. Preterea quia
numerari poſſūt numeri in infini
tum ⁊ multiplicari ⁊ eciam figu
rari Ideo ipſe actu ⁊ ſimul intel
ligit infinitos numeros. ⁊ infini
tas figuras. vt infinitos triangu
los. infinitos quadrangulos ⁊ cē
qui multiplicantur in infinitum.
Et ideo ſciētia dei eſt infinita in
numerabilis inexcogitabilis ⁊ ſa
pientie eius non eſt numerꝰ. Si
cut rurſum comparatū fuit eē ad
nō eē Ita comparari poteſt intel
ligere ad nō intelligere Quia ſic̄
eſt duplex n ōeē negatiū ⁊ p̄ua
tiuū. Ita duplex n̄ itelligē ſcȝ ne
gatiū ⁊ p̄uatiū ⁊ iō qꝛ itelligē dei
eſt primū ⁊ ipſe deꝰ eſt intellige
re ideo nō venit de nō intelligere
nec pōt habere poſt ſe nō intelli
gere priuatiuū quod vocatꝛ igno
rantia Sed omnisꝰ alia res que in
telligit recipit ſuū intelligere ido
nō poteſt habere totū ſuū intelli
gere ſicut nec totum eē Ideo om
ne aliud intelligere preter q̄ȝ itel
ligere dei eſt finitū ⁊ menſuratū
nec poteſt aliqua alia res intelli
gere infinita. ſimul ſed ſucceſſiue
Et quia omnis alia res que intel
ligit habuit de non intelligere ſu
um intelligere Ideo poteſt habe
re poſt intelligere nō intelligere
ſic̄ nō eē pꝰ eſſe niſi manu oīpotē
tis teneatur ab ipſo deo qui ē eē
et itelligē alit̄ ſtatim rediret i nō
eē ⁊ in non intelligere Sicut de
us habet poteſtatem ſupra nō eē
eo quia eſt ipſum eē. ⁊ ſupra nō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

viuē eo q2 ē ipſum viuē. et ſupra nō ſētiē eo q2 ē ipm ſētiē. ita ⁊ ſu pra nō intelligē ⁊ ignorare. eo q2 eſt ipſum intelligere Ideo poteſt deducere quicquid vult de nō eē et non intelligere ad eſſe ⁊ ad in telligere ⁊ de ignorare ad ſcire.

Quedam regula generalis ad omnia que dicutur de deo.

Titul9. xxxi. xxxi

Rvrſum ponenda eſt hic quedam regula generalis ad omnia predicta ⁊ ſubſequē tia. Et eſt iſta. Quia ſicut in dō idem eſt eſſe quod viuere ⁊ idem eſt eſſe quod ſentire idem eſſe qđ intelligere. idem eſt eſſe quod bo num eſſe. idem quod verum eſſe et ſic de alijs. Ita in deo per op poſitum. idem eſt non eſſe quod non viuere quod non ſentire. qđ non intelligere quod non bonū. non verum eſſe ⁊ ſic de omnibus Ergo qui dicit deum non viuere dicit deum non eſſe. Et qui dicit deum non intelligere dicit deum non eſſe. Et qui dicit deum non bonum non verum non iuſtum. aut non poſſe dicit eum non eſſe. Ergo ſicut impoſſibile eſt deum non eſſe Ita impoſſibile eſt deum non viuere. non ſentire. non intel ligere. nō bonū eſſe ⁊ ſic de alijs. Et ſicut deus fugat a ſe per ſuū eſſe omne non eſſe Ita fugat om ne Nō intelligere omne nō poſſe omne non bonum. omne non ve rum ⁊ ſic de alijs.

Qđ per intelligere probatur ꝙ deus non eſt corpus neqꝫ res corporalis

Titul9. xxxij. xxxii

QVoniam autem probatū eſt iam in deo eſſe idem. eē ꝙ intelligere et intellectus. Et quia intelligere eſt nobiliſſimum eſſe ⁊ ſupremū. Ideo intelligerē trahit ad ſe omnia alia ſcilicꝫ eē viuere ⁊ ſentire ⁊ intelligere con uertit ad ſe omnia predicta. idō totum eſſe dei eſt intellectuale ⁊ ſpirituale. ⁊ ſimiliter totum viue re dei eſt intellectuale. ⁊ ſimilit totum ſentire dei eſt intellectua le ⁊ ſpirituale. Et quicqđ in deo eſt intellectuale ⁊ eſt ſpiritnale Et quia eſſe dei ſimpliciſſimū eſt per ſe exiſtens ſine partib9 Idō totnm pure intellectus ⁊ ideo to tum intellectualiſſimū ⁊ ſpiritu aliſſimū. Et ex inde ſequit ꝙ eē dei nō eſt corp9 neqꝫ corporale. et hoc probatur ꝑ quartum gra dum ſcale. quia itelligere nō eſt operatio corporalis nec fit cū cor pore.

Qđ idem probatur per viue re ⁊ per ſentire.

Titul9. xxxiij. xxxiii

SIc ecīā nec viuē nec ſenti re eſt corp9 quāuis viue re ſit cōiunctum cum corpore. ⁊ eciam ſentire Quia viuere ſeu vi ta ⁊ corp9 duo ſunt. ⁊ ſentire ecī am ⁊ corpus ſunt realiter diſtin cta. Vnde nō eſt de natura corpo ris ꝙ viuat nec ꝙ ſentiat quia re

peritur corpus ſine viuere ⁊ ſenti
re. vt patet in primo gradu ſcale
Quia omnia cōtenta in p̄mo gra
du ſunt corporea ⁊ tamen nō vi
uūt neq; ſentiūt. Et ſimiliter to
tum dei ſentire eſt ſpirituale ⁊ in
tellectuale. ergo viuere ⁊ vita ⁊
ſentire ſeu ſenſus nō ſunt corpus
nec de racione corporis quia ſi eſ
ſēt corpus viuerēt ⁊ ſentirēt ſed
tūc viuit ⁊ ſentit corpꝰ cum ſen
ſus ⁊ vita cōiungūtur cum eo.
ideo corpꝰ poteſt ſeparari a viuē
re ⁊ a ſentire Qd patet quia quā
do arbores perdūt viuere ⁊ vitā
remanent corpora ſine viuere. ⁊
quādo animalia moriūtur rema
nēt corpora ſine viuere ⁊ ſine ſē
tire. Ergo aliud eſt corpusꝰ ⁊ ali
ud viuere ⁊ ſentire. ⁊ quia in dō
eſt viuere nō receptum neq; iun
ctum cum aliquo ſed ſimpliciſſi
mū ſequitur ꝙ in dō nullum eſt
corpꝰ nec deꝰ eſt res corporalis
ſed totꝰ ſpūaliſſimꝰ.

Qd ſolꝰ homo poteſt deum co
gnoſcere in hoc mūdo ⁊ ꝓpter hoc
habet intellectum.

Titulꝰ. xxxiiij. xxxiiij

Et quia deꝰ eſt totus intel
lectualis ⁊ ſpūalis. ideo
nō eſt viſibilis oculo corporali.
quia nullum colorem habet nec
aliquam figuram nec eſt palpa
bilis nec per aliquem ſenſum cor
poreū ſenſibilis quia ſenſus qui
ſunt cōmunes nobis ⁊ beſtijs ſo
lum apprehendunt ⁊ ſentiūt cor
pora ⁊ accidentia corporum. vt
viſus apprehēdit colores ⁊ figu
ras ⁊ lucem corporalem. Auditus
ſonos qui fiūt in aere qui eſt cor
pꝰ. Et odoratꝰ odores. ⁊ guſtꝰ
ſapores. ⁊ tactꝰ calidum ⁊ frigi
dū Et ideo quia deꝰ eſt res ſolū
intellectualis ⁊ ſpiritualis nō po
teſt cognoſci nec videri nec app̄
hendi niſi per intellectū ⁊ per in
telligere. Quare ſequitᵉ quod ſo
lꝰ homo in mūdo poteſt cognoſcē
et apprehēdere deum. ⁊ ꝙ anima
lia bruta nullo modo poſſūt cog
noſcere deū. Et idō propter hoc
homo habet intellectum vt poſſit
cognoſcere cōditorē ſuū

Qd in infinitū intellectualia
⁊ ſpiritualia excedūt corporalia
et ſēſibilia ⁊ ꝙ viſibilia nihil ſūt
reſpcū inuiſibiliū.

Ti. xxxv

Quoniam āt iam infallibili
ter mōſtratū eſt ꝙ eſſe di
eſt infinitū ⁊ ſine mēſura.
et ꝙ in ſuo actu ſunt infinita eē
et ꝙ totū ſuū eē ē intellcūale ſpi
rituale ⁊ inuiſibile. Et iſta viſibi
lia corporalia ac ſenſibilia ſūt ꝓ
ducta de nō eſſe ⁊ ſunt finita ⁊
menſurata Ergo ſequitᵉ quod in
uiſibilia intellectualia ⁊ ſpiritu
alia excedunt ſine menſura corpo
ralia et viſibilia. Et per conſe
quēs iſta viſibilia que apparent
nobis ſūt q̄ſi nihil in compatione
ad inuiſibilia que non apparēt.
Quia non habent mēſuram neq;
terminū Jō ciuitas ⁊ regnū inuiſi
biliū nō hʒ mēſuram neq; claudi
tᵉ neq; tᵉminatᵉ Et cū itellcūs hois

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſit factꝰ ad videndū intellectua
lia ⁊ inuiſibilia· ⁊ ſenſus ad ſen
tiendū viſibilia ⁊ ſenſibilia cum
eciam ſenſibilia ſūt bona ipſiꝰ ſē
ſus Ita itellectualia ſūt bona ip
ſiꝰ intellectꝰ· Sequit̄ ꝙ bona in
tellectꝰ ſūt eterna infinita immu
tabilia innumerābilia ſemper ex
iſtētia ſed bona ſenſus ſūt de no
uo facta finita mutabilia varia
bilia ⁊ nō ſemper exiſtētia·

De velle ⁊ libero arbitrio

Titulꝰ· xxxvi· xxxvi

Quoniam autem deꝰ dedit
alijs velle libere ſponte ⁊
abſq̧ coactione et liberum arbi
trium ⁊ libertatem volēdi· ſequi
tur neceſſario· cū hoc ſit nobiliſſi
mū ꝙ deus habet in ſe ipſo velle
libere ⁊ ſpōte abſq̧ coactione ⁊
liberum arbitriū ⁊ pleniſſimaꝫ li
bertatē volēdi· hoc ēt idē probat̄ ꝑ
ſuū eē intellcūale quia vbicūq̧ ē
intelligē ſeu intellectꝰ ibi neceſſa
rio ē velle ſeu volūtas libera· ⁊ ꝑ
conſequēs liberū arbitriū· Et q̄
volūtas dei q̄ ē idem qꝺ velle· eſt
prima volūtas Ideo nullā aliam
ſequi ꝑt volūtatem Et ideo quic
quid vult ſola ſua ꝓpria volunta
te vult· Et quia in deo idem ē eē
qꝺ velle· ⁊ eē dei ē imutabile in
uariabile eternū cōpletiſſimū nul
lo extra ſe indigēſ ſicut probatū
eſt ſupra titulo· xijº Ideo ſua vo
lūtaſ eſt imutabilis inuariabiliſ
eterna cōpletiſſima ⁊ perfectiſſi
ma nullo alio indigens extra ſe
cū ſit pleiſſima omnipotētiſſima
ſicut ſuuꝫ eē Rurſus quia ſuum
eē eſt primū nobiliſſimū optimū
et perfectiſſimū· ⁊ quia deꝰ intel
ligit primo ſe ⁊ ſuū eē· Sequit̄
ꝙ primo vult ſeipſū ⁊ ſuū eē ⁊
ſuam perfectionē pleniſſimā Et
ex inde ſequit̄ qꝺ omnia alia a
ſe vult propter ſeipſū non ꝙ in
digeat· ſed ꝙ alijs ſe cōmunicet
extra ſe· Et quia p̄mo vult ſeip
ſū Ideo p̄mo vult ſibi ipſi bonuꝫ
et ideo nihil poteſt velle contra ſe
ipm· nec per cōſequēs facere con
tra ſeipm· Ideo non poteſt velle
ſe nō eſſe· ⁊ quia habet in ſeipſo
quicquid vult ⁊ omnē plenitudi
nem Ideo eſt in cōtinuo gaudio
et leticia ſine omni triſticia Et ſic
habet eternū gaudium in ſeipſo
et eternam leticiam·

Qꝺ per intelligē ſeu intellcm̄
cōcludūtur ⁊ probant̄ perfectio
nes ⁊ nobilitates volūtatis dei·

Titulꝰ· xxxvij· xxxvii

Et q̄ concluſū ē ꝙ intelle
ctꝰ dei intelligit actu ſem
per omnia ⁊ infinita Neq̧ in ip
ſo poteſt eē aliq̄ ignorantia· Et
cū volūtas in deo idem ſit ꝙ intel
lectꝰ ⁊ velle idem qꝺ intelligē vt
probatū eſt· Ideo impoſſibile ē
ꝙ volūtas dei poſſit aliquid vel
le cōtra racionē· ⁊ contra rectū iu
diciū intellcūs Cuiꝰ prima opera
tio ē intelligē verba ⁊ ſenſū vbo
rū Vt infra· ti· lxiij· ſecūda opa
tio ē diſcutē ꝑ rationeꝫ An res in
tellecta ſit vera vel falſa· Juſta vꝉ
iniuſta · qua diſcuſſione facta

raciocĩnat intellect⁹ tũc per ſuaꝫ ſecũdam opationeꝫ qᵒ eſt verũ et iuſtũ approbat ⁊ verum affirmat. Sꝫ quod falſum eſt ⁊ iniuſtum ē. reprobat ⁊ negat iſra ti. lxviij°. Et per iſtas duas opatões intellect⁹ operat naturaliter et de neceſſitate. vt. j. ti. li. Et ſic eius operatões ſũt iuſte ⁊ racionabiles quia regulant per rectuꝫ iudiciũ ſue diuine racionis vt ſupra deductum eſt. Et inde ſequitur ꝙ nihil poteſt velle iniuſtuꝫ nec iordinatũ. nihil iniquũ. nihil contra volũtatem veram ⁊ veritatem Qm̃ ſi poſſꝫ iam volũtas ſua deuiaret ab intellectu ⁊ ſic non eſſꝫ idem qᵒ intellectus. Et ideo ſequit ꝙ voluntas dei eſt rectiſſima iuſtiſſima ordinatiſſima ⁊ regulatiſſima. ⁊ hoc ex ſeipſa quia eſt prima ⁊ a nullo ordiata nec regulata. Et quia eſt idem ꝙ intellect⁹. ⁊ nõ ſolum ē hoc ſed eciam eſt pma rectitudo pma iuſticia ⁊ ipſamet iuſticia. Et regula prima que non poteſt obliquari nec tortuoſa eē quia nõ poteſt dclinare a veritate cum ſit ipſamet veritas. Et ex inde ſequit ꝙ volũtas dei ē rectiſſima ſanctiſſima et ſũme bona pmo eſt ipſa bonitas ⁊ pma bonitas. Et ſequitur ex inde ꝙ nullum malum poteſt facere nihil iniuſtum nihil inordinatum quia nõ poteſt velle neqꝫ facere iniuſte qui nihil poteſt velle facere niſi qᵒ poteſt facere. Et quãuis permittat fieri malum tamẽ nũquam relinquit illud inordinatum ſed ordinat illud malũ in bonum.

¶ Qᵒ nulla alia volũtas eſt recta niſi cõcordet cũ volũtate dei.

¶ Titul⁹. xxxviij. xxxviii

QVoniam autem volũtas dei eſt pma ⁊ ipſamet rectitudo ipſa iuſticia pma regula idᵒ nihil eſt rectum nihil iuſtuꝫ nihil bonum ſi nõ conformet cum ipſa. Et ideo omnis volũtas que deuiat a volũtate dei ⁊ ab ea diſcordat eſt tortuoſa. iniuſta et mala eo ꝙ deuiat ab ipſa prima rectitudine.

¶ Qᵒ per volũtatem ⁊ libertatẽ poſſum⁹ omnes perfectiones cõcludere de deo.

¶ Titul⁹. xxxix. xxxix

COnclusum ē aũt ꝙ in dᵒ eſt liberum arbitrium Et quia ē primũ ⁊ eternũ. Idᵒ ſua libertas eſt prima eterna pleniſſima ⁊ ſũma. Et idᵒ nullo modo poteſt depmi vel violari. Et ex inde ſequit ꝙ habꝫ omnia q̃ pertinẽt ad ſũmam libertateꝫ ⁊ ſine quibus non poteſt eſſe ſumma ⁊ pleniſſima libertas. Ideo quicquid vult eſt. et quicquid non vult non eſt ⁊ eo modo quo vult et ſicut vult eſt. Et exinde ſequitur quod eſt talis qualis eſſe vult. ⁊ tantus quantus eſſe vult aliter ſua volũtas eſſet reſtricta et per cõſequẽs in eo non eſſet ſũma libertas. ⁊ idᵒ neceſſario eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

omnipotẽs q̃ vult eſſe oipotẽs ſu
me bonꝰ ſumme benignꝰ ſumme
iuſtus ſumme pius ſūme miſeri
cors ſūme ſciẽs ⁊ omnia de nihi
lo ꝓducẽs qꝛ talis ⁊ tantꝰ vult
eſſe. Itẽ ſequit̃ ꝙ in eo eſt omne
dominiū omne impiū ⁊ ꝙ eſt ſu
mus dn̄s ⁊ ſummꝰ impator. ⁊ ſo
lus ⁊ nullꝰ aliꝰ preter ipſū quia
talis vult eẽ ⁊ tantꝰ Et oia iſta
fundant̃ in volūtate ⁊ libertate.
qꝛ deꝰ vult eſſe infinitꝰ in oibꝫ ꝑ
fectionibꝫ. ⁊ ſi nō eſſꝫ talis qua
lis vult eſſe ⁊ tantꝰ nunq̈ꝫ poſſꝫ
eſſe. qꝛ nullꝰ aliꝰ poſſꝫ eū talem
et tantū facere nec ipſe met. ⁊ ta
mē vellet eẽ ⁊ nō poſſꝫ. ⁊ ſic poſ
ſet eẽ i et̃na pena ⁊ miſeria qđ
eſt abſurdū valde. ⁊ ſic ncārio i
ſeipſo eſt talis ⁊ tantꝰ qualis ⁊
quantꝰ ipſe vult eſſe ⁊ extra ip
ſum nihil poteſt eẽ niſi ſicut vult
eſſe ⁊ ꝑmittit eẽ. Et ſic ꝑ volūta
tem ⁊ libertatē poſſumus omnia
probare de deo ſi volumꝰ Attn̄ ꝑ
libertatē probat̃ ſpecialit̃ domini
um eſſe in deo qꝛ vbi eſt plena li
bertas ibi eſt plenū dominiū. ⁊ iō
in deo eſt naturale dominiū ⁊ pri
mū ⁊ eternū quia ſua libertas ē
prima et eterna Ideo ex ſeipſo ē
dn̄s ⁊ p̄mꝰ dn̄s ⁊ eternꝰ ⁊ omni
potẽs ſolus ⁊ verꝰ quia ſua pote
ſtas ſuū dominiū nulla poteſt po
teſtate impediri qꝛ neqꝫ non eſſe
poteſt ei reſiſtē. Et ideo in eo eſt
ſūma libertas ſūma maieſtas. ⁊
potētia que nulli ſubijci poteſt.

De poſſe. Titulꝰ. xl. xl

Quāuis autez ipſum poſſe
nō fuerit poſitū in ſcala q̈
tuor graduū exp̄ſſe Atta
mē concludit̃ neceſſario in quoli
bet gradu ſcale. Et quilibet gra
dus ſcale p̄ſuppoīt ipſum poſſe
et includit. Vnde omne quod ē.
poteſt eſſe Sed nō omne qđ po
teſt eſſe. eſt. Similiter omne qđ
viuit poteſt viuere. ſed nō omne
quod poteſt viuere viuit. Eodē
modo. omne quod ſentit vel intel
ligit vel vult hoc poteſt ſentire in
telligere velle ⁊ nō ecōuerſo. ſed
tamē ipſum poſſe nō facit gradū
aliquem in rebꝫ. quia nō poteſt
reperiri poſſe i aliqua re ſeꝑatim
ſine eſſe. Attamē eſſe mundi pro
ductum eſt ex nihilo. habuit ta
men p̄mo poſſe eẽ anteq̃ꝫ fuit qꝛ
ſi non potuiſſꝫ fuiſſe nō eſſꝫ ⁊ iſtđ
poſſe eẽ nō erat aliquid extra de
um. Vn̄ iō eſſe mundi potuit ha
bere eſſe quia deꝰ potuit produ
cere ipſum in eſſe. Sed de ſe po
teſt habere non eẽ In deo autem
idem eſt eẽ quod poſſe vnde qꝛ
deꝰ eſt ideo potuit eẽ. Et qꝛ po
teſt eſſe ideo eſt Et ſimilit̃ de vi
uere intelligere velle. ⁊ idem eſt
viuere quod itelligere qđ poſſe
et velle qđ poſſe. Et iſtud eſſe
dei eſt infinitum ſine menſura ita
et ſuū poſſe. ⁊ omnia que dicta
ſunt de eſſe dei et de poſſe dei.
Ido poſſe dei eſt p̄mū eternum
et in cōmutabile in infinitum elō
gatū a nō eſſe ⁊ a nō poſſe ⁊ ab
impotētia ⁊ ideo eſt omnipotēſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et inde ſequit᷑ ꝙ deꝰ nõ p̄t nõ eē
nec poteſt nõ viuē· quia idem ē i
deo viuē ꝙ poſſe viuē Nec deꝰ po
teſt nõ itelligē quia idem ē in deo
intelligē qꝺ poſſe intelligē· Vlte
riꝰ ſequit᷑ ꝙ deꝰ eſt purꝰ actus
qꝛ in eo idē eſt eē qꝺ poſſe Sicut
aūt in ꝺo idem ē eſſe qꝺ poſſe ita
in deo idē nõ eſſe qꝺ nõ poſſe eē·
et idē eſt nõ poſſe eſſe ⁊ ipoſſibile
eſſe Ideo ſi deꝰ non ē deꝰ non p̄t
eſſe Ita de oībꝫ vt ſi deꝰ non ē bo
nꝰ neqꝫ iuſtꝰ neqꝫpius ⁊c̈· non
poteſt eſſe bonꝰ neꝫ iuſtꝰ ⁊c̈· Et
hoc ꝯformat᷑ qꝛ nullꝰ poſſꝫ ipſuꝫ
facere bonū ſi nõ eſſꝫ bonꝰ· Nullꝰ
pōt ſibi aliq̄d dare nec ipſemet
ſibi p̄t dare eē vel aliq̄d· qꝛ ſi poſ
ſet ſibi aliq̄d dare· ſeq̄ret᷑ ꝙ i deo
eſſꝫ aliq̄ indigētia ſaltem ipſiꝰ rei
quā ipſemet ſibi dare potuiſſꝫ ⁊
ſic deꝰ nõ eſſꝫ ꝑfectiſſimꝰ vt pro
batū eſt ſupra· ti· xijo· Ergo vel
totū hꝫ vel ipoſſibile ē qꝺ habeat

Quō intelligit᷑ ꝙ deus eſt om
nipotens· Titulꝰ· xli· xli

Si aūt q̄rat᷑ quō deus ē om
nipotēs· dicitur qꝛ oīa p̄t
facere q̄ potētie ſunt· Rm̄
poſſe corrūpi poſſe i nihilū redigi
poſſe ꝺficē ⁊c̈· q̄ arguūt ipotētiā
⁊ n̄ poſſe magis q̄ꝫ poſſe· Et ibi i
telligit᷑ ipotētia ꝑ potētiā qꝛ q̄ꝫ to
plꝰ aliq̄s hꝫ talē potētiā tāto aū
ſitas ⁊ ꝑuerſitas in illo ſūt potē
tiores ⁊ ipē in eis ipotētior· Oia
ergo illa p̄t deꝰ ⁊ ſolā que poſſe
potentia eſt ꝓmo ab eius potēn
predicta remouemꝰ vt deꝰ non
eſt· nõ omnipotēs nõ iuſtꝰ ⁊ ſic
de alijs vt omnia infirmitatē vel
debilitatem vel maliciam aut im
potentiā iudicantia·

Qꝺ per intelligere ⁊ ſapere ꝓ
batur in deo eſſe poſſe ⁊ plenitu
do potentie Titulꝰ· xlij· xlij

Quia autem cõcluſum eſt
ꝙ intelligere ⁊ noſſe ſeu
ſapere dei ⁊ eius poſſe ſeu poten
tia idem ſunt quod ſuū eſſe Ideo
nihil magis nihil meliꝰ eſt in eiꝰ
intelligere ſeu noſſe quā in eius
poſſe· Quicquid ergo optimum
ab eius ſapiētia intelligitur totū
hoc iuxta eius potētie plenitudi
nem comprehēditur ⁊ totum in
ſuo eſſe cõcluditur· Nam ſi aliq̄d
q̄ꝫ ad perfectionis ſummitatem in
telligeret quod nõ realiter habe
ret in ſeipſo iam latiꝰ ſe extende
ret per ſapiētiam q̄ꝫ per potentiā
et vna ⁊ eadeꝫ res eſſꝫ ſeipſa ma
ior ⁊ ſeipſa minor qꝺ implicat·
Si igit᷑ deꝰ intelligit aliq̄d de ple
nitudine potētie qꝺ habē nõ poſ
ſet maius erit aliq̄d in eius intel
ligē ſeu noſcē q̄ꝫ in eius poſſe q̄
rum vtrūqꝫ nihil aliud ē q̄ꝫ ipm
eſſe· Erit ergo vnū ⁊ idē eē ſeipō
maius ⁊ ſeipſo minus qꝺ natura
nõ patit᷑ Sed cū intellectꝰ dei in
telligit oēm gradū potētie· Et ꝑ
ꝯn̄s oē poſſe ⁊ pleītudinē potētie
Et ſimile argumētū p̄t fiēi ꝺ ple
nitudīe oīs ꝑfcōis Sequit᷑ ergo
ꝙ deꝰ nihil maiꝰ nihil meliꝰ ſeip
ſo p̄t intelligē ⁊ q̄cq̄c ꝑfcōis p̄t
intelligē hoc totū hꝫ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Qđ ecõuerſo ꝑ poſſe ⁊ ex ple
nitudine potētie ꝓbat᷑ plenitudo
ſapiētie ⁊c̈. ⁊ eciā oīs ꝑfectiōis

¶ Titulꝰ. xliij. xliii

SIcut autē ex plenitudine
ſapiētie ꝯcludit᷑ plenitudo
potētie Ita ex plenitudine poten
tie diuine cõcludit᷑ ⁊ ꝓbat᷑ pleni
tudo ſapiētie. Et ideo qꝛ vbi eſt
plenitudo ſapientie ibi nõ p̄t defi
cere plenitudo potētie Nā ſi aliq̄d
deficeret ex plenitudine ſapiētie
qđ hr̄e poſſꝫ eciā đficeret ex potē
tia quā in deo habē nõ poſſꝫ igi
tur ſi ē ſūma ſapiētia in đo ſequi
tur ꝙ eſt eciā in eo ſūma potētia
qꝛ in eo nõ eſt cõpoſitio ſed vnū
eſt aliud. Et ꝯformit᷑ poteſt dici
de pleitudīe bōitatis veritatis ⁊
pietatis ⁊c̈. vbi ergo ē pleitudo
potētie ibi ē omnis ꝑfectio ⁊ ple
nitudo omniū bonoꝝ.

¶ Qđ nõ poteſt eē niſi vnus om
nipotenſ. ¶ Titulꝰ. xliiij. xliiii

QVi autē vere oīpotens eſt
oēm gradū potētie hꝫ ēgo
ſine difficultate p̄t facere qđ nul
lus aliꝰ poteſt ⁊ vt nullꝰ aliꝰ poſ
ſet aliq̄d ⁊ vt ſtatim ꝑdant oēs
eoꝝ potētias Aliter vere nõ eſſet
omnipotēs ſi hoc nõ poſſꝫ. Ergo
ſequit᷑ ꝙ nullꝰ talis ē oīpotēs q̄
pōt fieri nihil potēs. Sicut ēgo
omne qđ eſt citra deū p̄t redigi ī
nõ eſſe Ita eciā in nõ poſſe Seq̄
tur ergo ꝙ vnꝰ ſolus ē oīpotens
qui nõ p̄ſuppoīt nõ eſſe ſed hꝫ
eē eternū ⁊ imēſuratū Si ei eēnt
duo oīpotētes tūc vnꝰ poſſꝫ aliū
deſtruē. alˀs n̄ eſſꝫ oꝑs. ⁊ ſi poſſꝫ
aliū deſtruē tūc ille q̄ deſtruet᷑ nõ
eſſꝫ oīpotēs qꝛ n̄ poſſꝫ reſiſtē po
tētie alteriꝰ Seq̄t᷑ gͦ ꝙ nõ ē poſ
ſibile eē n̄i vnū oīpotētē videlꝫ deū
viuū ⁊ eternū ·Ti. xlv. xlv

¶ Epiligatio omniū p̄dictoꝝ.

EX p̄dcās poſſuꝰ ꝯcludē q̄
lit᷑ eē mūdi qđ ē q̄ſi qđdā
corpꝰ diuiſū diſtinctū ⁊
ordinatū ꝑ q̄ttuoꝛ g̃dꝰ fecit noſ
aſcēdē ad aliud eē ⁊ ip̄m nobiſ
manifeſtauit a q̄ totū eē mūdi ē
ꝓductū de nihilo de nouo Et in
p̄mo eē nccārio inuenimꝰ exiſtē
oēs g̃dꝰ q̄ttuoꝛ ſcꝫ eē viuē ſētire
et itelligē ſeu liberꝝ arbitriū. Et
vltra iuenimꝰ ip̄m poſſe qđ nõ fa
cit g̃dū ſꝫ fundat oēs g̃dꝰ Ac eē
includit᷑ in oībꝫ g̃dibꝫ Et ſic iue
nimꝰ īfallibilit᷑ ꝯditorē mūdi eſſe
viuē ſētirē itelligē velle ⁊ poſſe.
et ꝙ oia ſunt ei idē qđ eē Et vlt̄
inuenimꝰ ꝯditōnes ⁊ ꝓꝓetates ⁊
nobilitates diuini eē q̄lit᷑ ſit eē in
creatū p̄mū ſēpiternū icõmutabi
le icoꝛruptibile icreatū eternū ⁊c̈
Et oēs iſte ꝓꝓetates ꝯueniūt eq̄
lit᷑ aliꝭs qm̄ tale ē ſuū viuē ſuū i
telligē ſuū velle ſuū poſſe ſic̄ ſuū
eē. Quāuis āt oia ꝯueniūt đo ꝑ
ſuū eē tn̄ magis aꝓꝓate āq̄ ꝯueni
unt ei ꝑ viuē aliq̄ ꝑ intelligē ali
q̄ ꝑ poſſe vt ꝑ viuē qđ ē imōꝛtˀ ꝑ
itelligē ſapiēs prudēs verꝰ iudex
Et ꝑ velle ꝙ ē bonꝰ mitis benigꝰ
ſcūs rcūs iuſtꝰ libaꝉ ꝑ poſſe ꝙ ē
oꝑꝰ Sic gͦ pͦ ꝯgnoſcimꝰ deū eē
viuē ſentire intelligē velle poſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et ꝑ iſtā poſtea cognoſcimꝰ ꝯ-
uenire ei omnia alia ⁊ omnia iclū
dunt̄ i ſuo eē. Cōiunge ē go vnū
cū alio ⁊ cōpara adinuicem ſimꝉ
et intelliges mirabilia de dō. ver
bi gratia coniūge itelligē cū poſ
ſe ⁊ velle. quia tm̄ eſt ſuū poſſe.
quantū eſt ſuū velle ⁊ ſuū intelli
gē ⁊ ecōuerſo quia ōmia vnū ſūt
et vnū ⁊ idē qd eē. ⁊ ſic habebis
maximā ſciētiam de dō.

Hic tractat̄ ⁊ oſtendit̄ quō
productio mūdi a dō facta d ni
hilo nobis iam certa manifeſtat
et arguit aliā ꝓductionē ſūmā
occultam ⁊ eternā in deo q̄ ē de
ſua ꝓpria natura ⁊ ſuo ꝓprio eſſe
In q̄ producit̄ deꝰ de deo ⁊ per
quam oſtendit̄ ſumma trinitas
in deo. Ti. xlvi. xlvi

Poſtq̄ȝ ꝑ eē mūdi ꝑ
q̄ttuor gradꝰ diuiſū
et ordinatū ꝑ expe
riētiam nobis mani
feſtiſſimū aſcēdimꝰ
ad vidēdū ⁊ cognoſcendū infal
libiliter aliud eē. qd erat occultiſ
ſimū qd eſt ſūmū ⁊ infinitum vt
cognoſcimꝰ infallibiliter q̄ totū
eſſe mundi eſt productū de nihi
lo de nouo ab illo eē ſupremo. ⁊
qd eſt q̄ſi pūctꝰ ⁊ nihil reſpectu
infinitatis ⁊ imēſitatis illiꝰ eterni
eſſe. Et ſic per cōſequēs manife
ſtū eſt nobis vna ꝓductio. que
erat nobis occulta. ſcȝ ꝓductio
mūdi de nihilo facta ab illo eſſe
eterno incōmutabili qd eſt deꝰ.

Poſtq̄ȝ ergo illa ꝓductio ē co
gnita Nūc vlteriꝰ laborandū eſt
fortiꝰ ſi per iſtam productionē
per dei grām nobis manifeſtam
poterimꝰ aſcendē ad cognoſcen
dū ⁊ ad vidēdū aliam ꝓductio
nem excellētiorē meliorē ⁊ altio
rem q̄ȝ ſit iſta vt aſcendamꝰ de
gradu in gradū ⁊ d vna produ
ctiōe ad aliam ſicut de vno eſſe
ad aliud eē. Vnde prima produ
ctio nobis cognita facta de nihi
lo ⁊ nō eē nobilis ē excellens po
tens ⁊ manifeſtat nobis excellē
tiam potētiam ⁊ ſapiētiam ⁊ boni
tatem diuini eē. Sed ſine bonita
te aliq̄li nobilior excellētior meli
or altior dignior ⁊ maior eſſȝ ꝓ
ductio de ipſo diuino met eē et
no infinito ⁊ excellētiſſimo. q̄ȝ ꝓ
ductio de nihilo ⁊ magis radica
lis ⁊ nālis ipi dō. ⁊ d tāto De
quāto eē diuinū ⁊ eternū diſtat
a nihil Sicut homo artifex ꝓdu
cit domū Inquātū artifex. ⁊ nō
inquātū homo. de aliena natura
a ſe. Et eciam ꝓducit hominē ſi
bi ſimilē viuētem de ſua ꝓpria na
tura ⁊ ſbā Inquantū homo ⁊ nō
inquātū artifex. Sȝ nobilior al
tior ⁊ magis radicaꝉ ⁊ cōueniēs
homini inquātū homo eſt produ
ctio q̄ producit̄ homo. q̄ȝ illa q̄
producit̄ domꝰ. quia in vna pro
ducit̄ homo de homine. viuēs de
viuēte ⁊ de ꝓpa natura ⁊ nō alie
nā. ſed in alia nō ꝓducit̄ domus
de hoīe ȝ de extranea nā ab hoīe
Cōformit̄ cū deꝰ qui ē ipſū eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eternū· ꝓduxit totum eē mūdi ·
tāq̄ȝ artifex · nō de ꝓprio eē· nec
de ꝓp̄a natura ſed de nihilo qđ in
infinitū elōgat̄ ab ipſo Si em̄ ꝓ
ducat alter alterum Nōne iſta ꝓ
ductio erit excellētiſſima · qꝛ deꝰ
viuꝰ producat deū viuū· đ ſua na
tura glorioſiſſima · Artifex enim
nō producit de ſua ꝓpria natura
aliqđ extraneū Nōne em̄ iſta ꝓ
ductio erit ergo radicalis natura
lis ⁊ ꝯueniens deo iquantū deꝰ
et maxime ꝓpria · hoc ēgo nūc in
ueſtigandū An ſic deꝰ Inquātū
artifex ꝓduxit totū mūdū de ni
hilo · Ita inquantū deꝰ producat
de ſua ꝓpria natura ⁊ de ſua pro
prio eē alteꝝ aliquē ⁊ ſic ꝑ vnā
productionē poſſumꝰ arguere al
teram eē de ncc̄itate ſic̄ per vnū eē
arguit̄ aliud eē de neceſſitate ·

¶ Hic ponunt̄ rationes ꝓbātes
productionē eē in deo de ſua ꝓ
pria natura · ¶ Ti· xlvij · xlvii

Quod autem in đo ſit pro
ductio de ſua ꝓpria natu
ra de neceſſitate · ⁊ nō poſ
ſit alit̄ eſſe oſtēdit̄ multis rationi
bꝰ · ⁊ hoc comparando artificialem
ad naturalē · p̄mo ſic ꝓductio q̄
ꝯuenit đo Inq̄ȝtū deꝰ eſt · ē ma
gis ꝯueniens deo q̄ȝ productio
q̄ ꝯuenit đo inquantū artifex ē
Sȝ productio q̄ producit̄ deꝰ
de đo · ⁊ de prop̄o eē dei ꝯueit
deo naturaliter Inq̄ȝtū deꝰ eſt ·
et ꝓductio q̄ producit̄ mūdꝰ de
nihilo a đo · eſt ꝯueniēs đo arti
ficialiter Inq̄ȝtū artifex eſt Sȝ
cū potuit deꝰ vtrāq̄ȝ productio
nem feciſſe · cū ſit deꝰ omnipotēſ
Sequit̄ qđ productio q̄ produ
cit̄ deꝰ de đo · ⁊ de ꝓpria natura
dei · ē magis ꝯueniēs deo q̄ȝ ꝓ
ductio q̄ producit̄ mūdꝰ de nihi
lo · Vn̄ p̄ma ē ꝯnaturał radicaliſ
prop̄a intrīſeca · ⁊ alia ē artificia
lis ⁊ extrīſeca · Si ēgo ꝓductio
q̄ minꝰ ꝯuenit đo exiſtat in re ·
et hoc inquātū deꝰ eſt · tūc illa q̄
magis ꝯuenit đo maxime hoc qꝛ
deꝰ ē · maxīe exiſtet · qꝛ illđ qđ
magis deo ꝯuenit hoc prius exi
ſtit · Item hoc hoi magis placet ·
ꝙ naturaliter ꝓducit · ⁊ hoc ma
gis diligit qđ de natura ſua gn̄a
uit · quia ſibi ſimile in natura exi
ſtit · q̄ȝ đo mū vel aliam rē artifici
aliter productā · q̄ nō eſt de na
tura ſua · ſed aliena · ⁊ ſine ꝯpati
one diligit magis rē productam
de ſua natura q̄ȝ rem productā
per artē ⁊c̄ · nō de natura ſua Itē
magis ꝯplacebit deo naturalit̄
ſi produxērit naturalit̄ aliquē ſi
milem ſibi de natura ſua · qui ſit
deꝰ q̄ȝ producendo mūdū per ar
tem · qui nō eſt de natura ſua ſed
de nihilo ⁊ nō eſt deꝰ Itē ſi deꝰ
voluit aliquid ꝓducē de nihilo ·
Ergo multomagis aliq̄đ voluit
producē de ſeipſo · ⁊ hoc ē deꝰ ſi
potuit Sȝ probatū eſt ꝙ potuit
vtrūq̄ȝ Ergo qꝛ produxit mun
dū de nihilo · ecīā produxit deū
de ſe ⁊ đ ſua ꝓpria natura vnde
poſtq̄ȝ produxit mūdum · ſignū
eſt qđ in ipſo ꝯplacuit qꝛ ſi nō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝯplacuiſſꝫ · tūc nō produxiſ
ſet · Ergo multo magis ꝯ̄placu
it in producēdo deum de ſeipō · q̄ꝫ
mūdum de nihilo · quia excellen
tiſſima eſt ꝓductio vna ⁊ infini
ta reſpectu alteriꝰ · Et hoc quia
quāto magis res eſt producēti ſi
milioꝛ tāto magis ꝯ̄placet ei qꝛ
pater gaudet magis in filio ꝓdu
cto q̄ꝫ in domo facta per ipſum ·
Cum ergo magis ſit deſiderabile
et delcābile deo producere de ſua
ꝓpͣa natura q̄ꝫ de aliena Ideo
eſt meliꝰ ⁊ magis credendum ꝙ
ipſe de ſeipō ⁊ de ſua ꝓpria natu
ra produxit pͥmo deum ⁊ poſtea
mūdū · quia illud qḋ ſibi eſt ma
gis delcābile ⁊ amabile ⁊ qḋ ſibi
magis ꝯ̄uenit hoc fecit quia ipē
habet actu omne qḋ vult · vt ꝓ
batum eſt · ⁊ ſi vult ⁊ nō poteſt
tūc erit in ſūma triſticia ⁊ impotē
tia qḋ abſurdū ē de deo cogitaē ·
quia ꝯ̄tinue intelligēt ſe non poſ
ſe in eternū qḋ deſideraret · ⁊ gͦ
ibi eſſet triſticia eterna · Et exin
de ſequitᷣ eciam qḋ ſi deꝰ habet in
ſe eternam diſplicētiam · ꝙ non
oꝑabitᷣ · nec producꝫ aliquid de
nihilo qꝛ nihil p̄t producē · niſi ꝑ
ꝯ̄placētiam · ſequitᷣ ergo ꝙ mun
dus nō eſt ⁊ tamē hoc eſt falſū ·
Sic ergo ꝯ̄cluditᷣ · ꝙ ſi deꝰ non
produxit aliquē de nāa ſua · qḋ ni
hil ē productū in eē · Pretēa deꝰ
ꝯ̄placet in producēdo creaturas
ſibi magis ſimiles · ⁊ quāto ſunt
ſibi magis ſimiles magis ꝯplacꝫ
Ergo ſequitᷣ quod ſūme ꝯplacꝫ

in producēdo aliquē ſibi ſimilē in
natura ⁊ ſbā · Sꝫ nullus p̄t eē ſi
bi ſimilis neqꝫ ꝯformis ſūme · niſi
ſit de ſua ꝓpͣa natura · ⁊ ſubſtātia
et de ſuo ꝓpͦ eſſe · qꝛ omnis crea
tura ē producta de nihilo · ⁊ ideo
nō poteſt eſſe deo ſūme ſimilꝭ ⁊ ꝯ̄
formis Et quia ncc̄e eſt in deo eē
ſummā complacētiam et vltimū
gradū complacētie q̄ nō poſſit co
gitari maioꝛ · Ergo ncc̄e eſt · ꝙ
deꝰ habet aliquē aliū productū
de ſua ꝓpͣa natura ſūme ſimilē ⁊
ꝯ̄formē ſibi vel ei inhēbit ſūma
diſplicētia qḋ eſt ipoſſibile · Pre
terea deꝰ ꝯplacꝫ in ſocietate ⁊ ꝯ̄
gaudꝫ quia aliter nō produxiſſꝫ
mūdum de nihilo · Sꝫ ſi deꝰ com
placet in ſocietate alteriꝰ ab ipſo
producti de nō eē · ergo ſine ꝯ̄
paratōe ꝯ̄placebit in ſocietate al
teriꝰ producti de ſua ꝓpͣa ſbā ⁊
natura · vt ei nō differat ſūma ꝯ̄
placētia ſocietatis ſue ꝯ̄formis ·
Item deꝰ eſt realiſſime infinituſ
infinite v̓tutis ⁊ infiniti vigoris
et ſūma nāa eſt ſūme actia ⁊ ſum
me in actu Ergo nccāio ſequitᷣ
qḋ ſit in eo productio infiniti vt
ſit i eo ſūma productio q̄ nō poſ
ſet excogitari maioꝛ vt produ
cta ſcḋm ſuū totum vigoꝛem · ⁊
totā ſuam v̓tutē naturalitᷣ aliq̄d
qḋ ſit infinitū aliter eſſꝫ ocioſus
ſcḋm ſuam naturā · Sed produ
ctio mūdi cū ſit de nihilo ⁊ fini
ta ƀm ſuā naturam · ⁊ q̄ſi produ
ctio vniꝰ puncti ⁊ centri reſpcū
infinitatiſ dei · ⁊ ē impoſſibile qḋ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

infinitū in actu poſſʒ ꝓduci de ni
hilo. Q̄d ſi poſſʒ ſequit̃ ꝙ poſſent
eſſe duo dm̄ cōtrarij infiniti actu
qđ eſt īpoſſibile vt ꝓbatū eſt s̄
ti. xiijo. Ergo nccē eſt ꝙ produ
cat in infinitū de ſua nã ⁊ ſbã. ⁊
de ſuo eſſe infinito. Vñ poſtq̄ʒ in
deo reperit̃ productio. nccē ē ꝙ
in eo ſit ſūma ꝓductio q̄ nulla
poſſʒ intelligi maior. ⁊ iſta ē pro
ductio talis īfiniti ſicut ipſemet
eſt. Et hoc nō p̄t eſſe niſi produ
ctio ſue imagis. Poſtq̄ʒ ergo ꝓ
duxit finitū de nihilo nccē eſt ꝙ
primo ꝓduxerit infinitū de ſeipō
vt ſit in eo plenitudo ꝓductiōis
et iſta ē plenitudo nālis ⁊ nō ar
tificialis ⁊ ideo ē nccāria vt pro
bat̃ ī ti. lio. Sic ergo ꝯpando ꝓ
ductionē artificialē ⁊ naturalē re
perimꝰ ꝙ ē impoſſibile ꝓducti
onē artificialē de nihilo eſſe p̄mã
imo nccē eſt ꝓductionē natura
lem precedē artificialē. ⁊ produ
ctū ſcđm naturã p̄cedē ꝓductū
ſm artē. ⁊ ſic ꝑ ꝓductionē mun
di de nihilo factam a đo. manife
ſtat̃ nobis alia ꝓductio in đo q̄
eſt de ſuo eſſe ꝓpo.

¶ Q̄d etiã per ꝓductionē q̄ re
peritur in eſſe producto de nihi
lo p̄t probari ꝓductio dei de đo
¶ Titulꝰ. xlviij.

Ulteriꝰ poſſumꝰ idē proba
re ꝑ productiōes reptas
in creaturis arguēdo ꝑ illas pro
ductionē eſſe in deo. vñ cū in ho
mine qui ē in q̄rto gradu ſcale re
periant̃ due productiões .ſ. vna
naturalis ⁊ alia artificialis qꝛ hō
producit hoiem de hoie naturalit̃
et domū per artē ⁊ nō de hoie ſed
de aliena natura ⁊ ſic artificialit̃
Quare ergo in ſūmo deo q̄ dedit
homini hoc nō erūt due producti
ones ſcʒ naturalis ⁊ artificialis.
ſed in deo reperit̃ productio arti
ficialis ſcʒ productio mūdi de ni
hilo. Ergo etiaʒ erit productio
naturalis ī q̄ producet deū de đo
ſed iſta eſt occultiſſima. qꝛ deuſ
eſt occultiſſimꝰ ⁊ productus oc
cultiſſimꝰ. Itē totū eſſe mūdi ē a
nihilo productū per deū. ʒ queli
bet res creata nobis nota produ
cit naturaliter ſuã imagineʒ conti
nue ⁊ inceſſant̃ vt ſol ſuū radium
qui eſt imago ſolis ⁊ ignis calo
rem qui eſt imago eius ⁊ quecū
qʒ alia res producit ſuam imagi
nē vt patʒ in ſpeculo. Ergo q̄re ſi
militer deus qui dedit hoc alijs re
bꝰ nō producet ſuã naturalē ima
ginē de ſeipſo cōtinue ⁊ inceſſan
ter ſed cum deꝰ ſit intellectualiſſi
mꝰ ſpūaliſſimꝰ ⁊ ſimpliciſſimꝰ vt
probatū eſt s̄. ti. xxxij. Oportʒ
et nccē eſt ꝙ imago dei producã
ab ipſo deo de ſeipſo ⁊ de natu
ra ſua itelligēs ſit ſicut ipſe. Si enī
producit de nihilo res corꝑales
viuentes ⁊ intelligētes. ergo q̄n
to magis ſine comparatōne ima
go producta de ſua natura pro
pria ⁊ emanata de ſua ſubſtãtia
erit viuēs ⁊ intelligens. ꝑimmo
nccē ē ꝙ ſit ei totalꝰ ⁊ totalit̃ ꝯfor
mis ⁊ nō minor. eo qꝛ de ipōmet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

oꝛiť tanq̄ȝ radiꝰ ſplēdoꝛ ⁊ figu
ra ſeu imago ſue ſubſtātie.

Qđ idē probať ex plenitudīe
iocūditatis q̄ nō pōt deficere vbi
eſt oīs pfectio.

Titulꝰ. xlix.

Quia autē nihil meliꝰ nihil
dulciꝰ nihil amabiliꝰ ſum
ma iocūditate. Ergo necē eſt in
deo eſſe ſūmā iocūditatē qua nō
poſſit cogitari maioꝛ ſed ſūma io
cūditas nō poteſt eē ſine ſocieta
te alterius ſūme ſibi ſimilis ⁊ con
foꝛmis in q̄ ſit verus amoꝛ ⁊ vera
dilectio ⁊ tantꝰ amoꝛ quo non
poſſit maioꝛ excogitari Que em̄
iocūditas ſūme ſolitario Si aūt
deus producat aliquē aliū de ſua
ſubſtātia qui ſit deꝰ perfectꝰ. ſi
cut ipſe eſt. erit ſibi ſumma iocū
ditas ſūmma ſocietas ⁊ ſumma
dilectio qꝛ diliget alterū a ſe ꝓ
ductū de ſua natura in infinitū ⁊
productꝰ diliget ipm̄ ꝓducentē
in infinitū. ⁊ ſic erit ibi ſumma
dilectio ex pte vtriuſqȝ ⁊ p ꝯn̄s
ſumma ⁊ infinita iocūditas. Si
autē deꝰ caret ſocietate ſue nature
tūc carebit ſūma iocūditate quā
nō poteſt hr̄e cū creatura de nihi
lo facta Ergo vt in deo ſit plena
iocūditas necē ē ꝙ producat al
terꝝ aliquē de ſuo ꝓprio eſſe quē di
ligat ſicut ſeipm̄ ⁊ a q̄ diligať in
ſummo qđ ſi nō pt tunc p ſuā im
potētiam pͥuať infinita iocūdita
te quā nō pt hr̄e qꝛ nō pt produ
cere de ſua ꝓpria nā aliquē ſibi cō
foꝛmē ⁊ tūc ē defectuoſus in ſua
natura qꝛ nō poteſt illud qđ eſt
ſibi melius ⁊ dulciꝰ ⁊ amabiliꝰ.
ſed oīa iſta abſurdiſſima ſunt qꝛ
iam totū fuit probatū ⁊ declara
tū in ꝯtrariū qꝛ deo nihil pōt defi
cere qꝛ ipſe hȝ ab eterno omne cō
plementū in ſeipſo ⁊ p ꝯn̄s ſum
mā iocunditatē.

Qđ ex dare ⁊ plenitudīe dā
di manifeſtať in deo eterna pro
ductio de ſuo ꝓprio eē ⁊ trinitaꝰ
ſumma.

Ti. l.

Quoniā autē dare ē deo na
turaliſſimū ⁊ ſumme ꝓpriū
iō p naturā ipſiꝰ dare tā
q̄ȝ p illud qđ deo ſumme ꝯuenit
poterimꝰ probare in deo eſſe ſum
mā ⁊ eternā productionē ⁊ ſum
mā trinitatē Sȝ tn̄ opoꝛtet pͥmo
probare ꝙ de natura dei ſit dare.
hoc aūt oñdiť primo p mūdi pro
ductionē qꝛ deꝰ in productione
mūdi cuiuſlibȝ rei dedit ſuū eē cō
pletū iuxta ſuā naturā ⁊ ſm ſuā
capacitatē ⁊ quālibet adimpleuit
ſm ꝙ cape potuit licȝ nulla crea
turarū ſibi aliq̄d prius dediſſȝ qđ
nō feciſſȝ niſi de ſua nā eſſȝ dare
Et hoc oſtēdit ⁊ probat modꝰ
dādi qꝛ ipſe dedit ſingulꝭ creatu
ris q̄ dedit vt ⁊ ipſe alijs daret.
Et hoc oñdūt res ab ipſo produ
cte. q̄ q̄ȝto maioꝛes ⁊ dignioēs
ſunt ⁊ ſupioꝛes tāto magis dāt
nihil recipiūt vt videmꝰ ꝙ coꝛpa
celeſtia q̄ ꝯtinue ⁊ inceſſant dāt
et influūt in iſta iferioꝛa ⁊ nihil
recipiūt ab eis ⁊ tn̄ nūq̄ȝ diminu
unť ⁊ decreſcūt i dādo nec vnq̄ȝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ceſſant dare vt ſol inceſſant ſuas
dat influētias · ſuū lumen · ⁊ ſuū
calorē iſtis inferioribꝫ · nec vnq̄z
ſubtrahit ſuā influentiā · Tercio
hoc probāt ⁊ oſtendūt elemēta
que a deo i eſſe ſic ſūt producta
vt ⁊ ipa ſingul̄ creaturis ſe dent
vt ex ipſis cuiuſlibꝫ rei eſſe ⁊ na
tura cōferat̄ · Quarto hoc etiā ꝓ
bāt res ab ipſis elemētis in eē ꝓ
ducte · vt arbōes ⁊ herbe ⁊ folia
et fruct9 · ⁊ ea dant hoībꝫ ⁊ bru
tis ad ꝯſeruādam vitam eoꝝ · ⁊
nō ſolū dāt illis illud qđ produ
cūt in eē · imo ſeipſas · vt trūcos
et palmites ⁊ radices ad calefaciē
dū · ⁊ ad domos edificādum · ac
alia nccāria faciēdū ⁊ ſic de alijs
Et in hoc oſtēdit̄ q̄ ſūma nobili
tas eſt dare · ⁊ ꝑ ꝯn̄s in deo · cum
ſit nobiliſſim9 ⁊ creator oim · ē ip
ſum dare in ſūmo gradu · qꝛ etiā
inter hoies nobiliores quiq̄ꝫ · ma
gis dāt q̄z min9 nobiles · Hic er
go cōcludere poſſum9 q̄ dare eſt
deo naturaliſſimū ꝓpriſſimū ⁊ cō
ueniētiſſimū · ⁊ qꝛ idem ē deo da
re ⁊ eſſe · qꝛ alias eſſꝫ in deo ꝯiun
ctio diuerſoꝝ · qđ eſt ipoſſibile ·
vt probatū eſt ſupra · ti° · x° · Jō
ſicut eē ſuū eſt infinitū ſine menſu
ra · ita q̄ tota nā ſua ē eē ſic ⁊ da
re et i infinitū elōget̄ a nō dare · ⁊
per ꝯn̄s ſequit̄ · q̄ nihil poſſit niſi
totū det · nec poſſit definē niſi det
totū · Jdeo ncc̄e eſt q̄ ſit infinit9
dās · ⁊ infinit9 recipiēs ſeu cōmu
nicās vt nō poſſit cogitari maior
et ſit etern9 dās · Nō autem poſſꝫ
eſſe talis · ſi tm̄ aliquantā ꝑtem
ſue ſubſtātie ⁊ nature daret alte
ri · qꝛ tūc datū eſſꝫ finitū · Opor
tet ergo q̄ det ⁊ cōmunicet totā
ſuam naturam ⁊ ſubſtātiam infi
nitam · ⁊ totū ſuū eſſe excellētiſſi
mum ⁊ nobiliſſimū vni alteri · vt
ſcꝫ ſit ali9 ab eo product9 · eque
nobilis ſicut ipſe producēs · qui
ſit ꝑ omnia equalis ſibi · ita nobi
lis · ita magn9 ⁊ infinit9 ſicut ip
ſe in oībꝫ perfectionibꝫ · Et quia
maior eſt dacio actualis q̄z potē
tialis · ⁊ intrīſeca q̄z extrinſeca ·
et ſubſtācialis q̄z accidētalis · ⁊
de ꝓpa natura q̄z de nihilo produ
cta · ideo neceſſe ē q̄ in deo ſit ab
eterno talis dacio · ⁊ ꝑ ꝯn̄s pro
ductio cōſubſtācialis · actualis
et eque nobilis ſicut eſt produ
cēs · Nam dare qđ ſit ex ꝑte dei ·
creaturis dū dat eſſe creaturis de
nihilo · eſt quaſi punct9 ⁊ nihil
reſpectu infinite bonitatis ⁊ imē
ſitatis ſue · Vnde maius dare qđ
poteſt eē · eſt · quādo dās cōmuni
cat totam ſubſtātiaꝫ ſuā ⁊ natu
ram alteri · Niſi ergo det totū ſuū
eſſe · vt alter habeat ſicut ipſe cū
eſſe dei ſit indiuiſibile nihil dat de
ſuo ꝓpo · nec dat qđ eſt melius ·
imo retinet ſibi totū · ⁊ ideo aua
rus eſt · ⁊ ſūme retinēs ⁊ nō dās
qđ eſt ꝯtra dei naturam · Nec ſuf
ficit dare tale eſſe · ſicut datū eſt
creaturis · qꝛ ipſum eſſe creatura
rū eſt de nihilo ⁊ v̉tibile in nihil ·
Jdeo nō poteſt eſſe ſūmū datum
Sic ergo · vel de9 nō eſt de9 · vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

neceſſe eſt ꝙ det totam ſuā natu
rā alteri ab ipſo ꝓducto de ſeipō
vt nihil habeat qđ nō ſit cōmuni
catū ⁊ datū. Et hoc eſt ſūme ma
gnificētie. ⁊ ſūme glorioſū. nihil
hr̄e neqȝ velle hr̄e qđ nō ſit alteri
cōmunicatū. Et ſic probata ē et̄
na productio dei de ſuo xp̄o eſſe.

¶ Qđ ex p̄dcīs oſtēdit̄ ſumma
trinitas pſonaꝝ in dō in ſumma
vnitate vni⁹ eſſe ſimpliciſſimū ⁊ et
inuiſibiliſſimū ¶ Titu. li.

Et quia dare nō poteſt eē
ſine recipe. neqȝ dans ſine
recipiēte. ideo ncārio in eē
diuino ⁊ in natura diuia ſūt duo
ſcȝ vn⁹ dās. ⁊ alt̄ recipiēs. vn⁹
producēs. ⁊ alter product⁹ Et
quia eſſe dei ē infinitum indiuiſū
et ſūme ſimplex. ipartibile non
habens ptes. ideo nō poteſt vna
pars dari. ⁊ alia retineri. ſed to
tū eſſe ncāē eſt vt det̄ ⁊ cōmunice
tur. ⁊ totū eē recipiat̄. idcirco to
tum dat̄ ⁊ totū retinet̄. Perſōa
dās ⁊ pſona recipiēs hn̄t idē eſſe
indiuiſibile. ac realē vnam natu
rā numero. vnā ⁊ eandē ſbbſtan
ciā ſimpliciſſimā. i nullo differūt
niſi ꝙ vn⁹ eſt dās. ⁊ alter recipi
ens. hic hn̄s eſſe diuinū. a ſeipō.
ille ab alio. vn⁹ producēs. alter
product⁹. Et qꝛ dans inq̄ntum
dās. nō eſt recipiēs. nec recipiē̄
inq̄ȝtū recipiēs eſt dās. nec pꝛo
ducēs eſt ipſe product⁹. imo ne
ceſſario duo. realiter diſtincti. iō
iam in eē diuino inuenim⁹ duos
realiter diſtinctos. ita ꝙ vnus
nō eſt ali⁹. habētes idem eē ⁊ to
tū eē diuinū Et qꝛ totū eē diuinū
dat̄ ⁊ nihil retinet̄ quin ꝯmunice
tur. ideo ncāria e ibi ſūma coeq̄
litas. ſūma cōformitas. ſūma cō
ſubſtāncialitas. germanitas. ⁊ i
ſeꝑabilitas. ⁊ hoc ex ſūma ꝯica
bilitate. ⁊ per ꝯn̄s eſt ibi ſumma
coeternitas ⁊ ſūma ⁊ eadē ptās
et nihil plus in vno q̄ȝ in alio de
perfectiōe. Nec ideo vn⁹ maioꝛ
qꝛ dans. ⁊ alius minoꝛ qꝛ recipi
ens. qꝛ idem eſſe eſt in ambobꝰ.
Ideo ſunt vnū eēncialit̄ ſubſtā
cialiter. ⁊ naturalit̄. ⁊ per ꝯn̄s ē
vn⁹ deus tm̄. ⁊ nō ſunt duo dij.
quia nō hn̄t in ſe niſi vnū ⁊ idem
eſſe nūero ⁊ indiuiſū. ¶ Itē nec
vn⁹ eſt p̄oꝛ ſcđm duracionē nec
alter poſterioꝛ. quia licet vn⁹ oꝛi
ātur ⁊ producat̄ ab alio tn̄ ſimi
lit̄ ſunt ab eterno ⁊ ſine inicio de
us eſt dās. qꝛ ſua natura ē dare.
et iō ab eterno ⁊ ſine inicio ē ali
us recipiēs in eadē natura. qꝛ ab
eterno. cōtinue. ⁊ ſꝑ. ſunt dās ⁊
recipiēs ſil̄. nec pn̄t ſeꝑari Et iō
iſtud dare ⁊ iſtud recipe eſt ſine
inicio ⁊ ſine fine. ⁊ ſꝑ ē vn⁹ dā̄
et alius recipiens nunq̄ȝ deſinē̄.
qꝛ ſi deſinēt eē dās ⁊ pꝛoducēs.
deſinēt eſſe recipiēs ¶ Ecce ergo
iam cum dei adiutoꝛio inuenim⁹
vnam pꝛoductionē in natura di
uina. que quidem pꝛoductio eſt
naturalis ⁊ neceſſaria ſiue ꝑ mo
dum nature. Et quia deus eſt
ſpiritualī ⁊ intellectual̄ nature

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et totus ſpūs · ⁊ nullo mō corpꝰ
nec res corꝑalis · ideo ncc̄e eſt ꝙ
producat ⁊ det naturam ſuā alte
ri · ſcd̄m modū nature intellectu
alis ⁊ ſpūalis · Et qꝛ in omni na
tura intelligibili eſt intellectꝰ · ⁊
volūtas ⁊ intellectꝰ eſt naturał
et oꝑatᷣ naturalitᷣ ⁊ ex ncc̄itate ⁊
volūtas liberalis ⁊ nō ncc̄aria · ⁊
oꝑatᷣ libere ⁊ nō de ncc̄itate · ideo
ncc̄e eſt ꝙ ois productio q̄ eſt i
diuina natura · ſit per modū intel
lectꝰ · ⁊ ſit naturał ⁊ ncc̄aria · vel
per modū volūtatis · ⁊ ſit libera
lis Nec ſunt alij modi producen
di niſi iſti duo · Prima autē pro
ductio in eē diuino eſt naturał ·
et ideo ꝑ modū itellectꝰ ⁊ ſic ne
ceſſaria · Vn̄ deus intelligēdo ſuū
eſſe ⁊ ſuā ſubſtātiam · ꝓducit ne
ceſſario ſuā imaginē ⁊ figurā ſui
eſſe ⁊ ſue ſbē · ſicut ſol radiū · ⁊ cō
municat ⁊ dat ſue imagini totā
ſuā ſbām · Et qꝛ ꝓductio eſt ꝑ
modū nature · ideo vocatᷣ genera
tio · ⁊ qꝛ productus eſt eque no
bilis ⁊ ꝑ ſe ſubſiſtēs ſicut ꝓdu
cēs · ⁊ eſt ꝑfecta imago produ
cētis · ideo vocatᷣ filiꝰ eius · ⁊ pro
ducēs vocatᷣ pater Et qꝛ pater ꝓ
duxit filiū intelligēdo ſe · ideo fili
us vocatᷣ verbū pr̄is · Et qꝛ illud
qđ producitᷣ per modū intellcūſ
vocatᷣ verbū itellectuale ſiue no
ticia ſeu ſapiētia · ideo vocatᷣ ima
go ⁊ v̾bū ⁊ ſapiētia patris · Et
quia quilibet eſt per ſe ſubſiſtēſ
et natura intellectualis ⁊ racōna
lis · ideo vterqꝫ vocatᷣ perſona ·

Et ſic ſūt due ꝑſone i diuīa nāa ꝑ
vnā ꝓductiōez · coeq̄les · cooīpo
tentes · ⁊ coeterne · Nec p̄t eē niſi
vna ꝓductio i deo ꝑ modū nāe
et ꝑ vnū modū · qꝛ deꝰ producit
nālitᷣ tm̄ quātū p̄t · ⁊ ſcd̄m totā
ſuam virtutem · Et ideo quia eſt
actus purꝰ · ⁊ infinite actiuus ·
totꝰ quicquid poteſt per modū
nature produxit vna vice Ideo
non poteſt eſſe niſi vnus produ
ctus per modum nature · quia in
illo terminatur tota productio ·
Nec pater poteſt vltra produce
re per illum moduꝫ · quia produ
xit quicquid potuit per modum
nature · ⁊ ſufficit ei vnus produ
ctus · ⁊ vnus filiꝰ · ⁊ vna produ
ctio per illum modum · quia pro
ductus eſt infinitꝰ ⁊ productio
infinita · Et ſic non poteſt eſſe ni
ſi vnus filiꝰ · vna imago · vnum
verbū · ⁊ ſapia pr̄is ·

¶ Qđ productio ꝑ modū intel
lectꝰ ⁊ nature iam reꝑta · manife
ſtat nobis de ncc̄itate eſſe in dei
tate aliquā productionē per ali
um modū · ſcꝫ per modū volūta
tis ⁊ libertatis ¶ Titulꝰ · iij ·

ET qꝛ ſemper oportet noſ
procedē ordinate · ⁊ de g̃
du in gradū · ideo per iſtā
productionez ſummā ⁊ infinitā
iam dictam · dei gratia inuētam ·
debemꝰ vlterius currere ad inue
niendum · ſi eſt in eē diuino alia
productio · Et quia pater danſ
eſt intelligens ⁊ filiꝰ productꝰ
recipiens ſimiliter eſt intelligens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et nõ ignorãs · ⁊ cũm ex dare ⁊
recipe qñ ſunt perfcã · oportet ꝙ
ꝓcedat ⁊ ſequatᷣ aliud · qꝺ nõ ẽ
dare neqꝫ recipe · ſcꝫ amor · ideo
cũ in diuina natura ſit dare ⁊ reci
pere · ⁊ dãs ⁊ recipiẽs · oportꝫ ꝙ
procedat amor a dãte in recipiẽ
tem · ⁊ a recipiẽte in dantẽ · ⁊ ſic
eſt ibi ꝓceſſio amoris ab vno in
alterꝫ · ⁊ ecõuerſo · ⁊ ſic eſt ibi ter
cia res ꝓducta · ſcꝫ amor · q̃ qui
dẽ res nõ eſt pater neqꝫ fili⁹ · ſed
procedẽs ncc̃ario de ambobꝫ · qꝛ
pater nõ p̄t nõ amare ſuã imagi
nẽ · ſuũ filiũ ab ipſo ꝓductũ · cui
dedit omne qꝺ hꝫ · nec filius p̄t
nõ amare prẽm q̃ genuit eum eq̃
lẽ per oia ſibi · Et ſic ꝑ p̓mã pro
ductionẽ inuenim⁹ ſecundã · et
prima ꝓbat ⁊ manifeſtat ſecũ
dã · et ſic ſunt due ꝓductiões in
diuina nã multũ differẽtes · qꝛ p̓
ma ẽ ꝑ modum itellect⁹ · natura
lis ⁊ ncc̃aria · et ſcꝺa ꝑ modũ vo
luntatis et lib̄tatis et ſic volunta
ria · qꝛ ꝓduct⁹ per iſtã ꝓductio
nẽ eſt amor et caritas · ħ amor a
voluntate procedit · Rurſus iſta
productio ſit a duobꝫ ſil̄ · ſcꝫ a
prẽ et filio · qꝛ ambo ꝓducũt ter
ciũ · ħ p̓ma productio ſit ab vno
tm̃ · ſ · a prẽ · Sꝫ quia pater nõ ẽ
prior filio · ſed ab eterno ſũt ſil̄ ·
iõ nõ prius procedit amor a prẽ
in filiũ · q̃ꝫ a filio in prẽm · iõ non
ſunt due productiones amoris
prĩs et filij · ſed vna tm̃ · et iõ pro
ducitᷣ amor ab ambob⁹ tãq̃ꝫ ab
vno et ꝑ vnum modum · ſ · ꝑ vo

luntatẽꝫ liberalem · Rurſus ſicut
product⁹ per modum nature et
intellect⁹ · noiatᷣ imago · verbum
et fili⁹ · imago noiatᷣ tanq̃ꝫ hñs
ſimilitudinẽ exp̄ſſam ⁊ cõformẽ
prĩs · v̓bum noiat ip̄m tãq̃ꝫ ſimi
litudinẽ expreſſiuã ⁊ itellectua
lem · ⁊ fili⁹ tanq̃ꝫ ſimilitudinẽ ꝑ
ſe ſubſiſtẽtem ⁊ cõnãlem · iõ pro
duct⁹ per modũ volũtatis ⁊ lib̄
tatis vocatᷣ donũ · amor · caritas ·
vel nexus · vinculũ · ⁊ ſpũs ſcũˢ
prĩs ⁊ filij · qꝛ iſta ſũt volũtaria ·
donũ noiat ip̄m vt volũtariũ do
num ſeu datũ · amor · nexus · ca
ritas · ⁊ vinculum noiat ip̄m · vt
donum voluntariũ p̓mum ⁊ p̓nci
piũ · ſpũs ſcũs noiat ip̄m · vt do
num voluntariũ p̓mum ⁊ per ſe
ſubſiſtẽs · ſiue ẏpoſtaticũ qꝺ idẽ
eſt · ¶ Ecce diſtinctos modoꝝ ꝓ
ducẽdi duos productos · diſtin
ctos realiter · qui ſunt eq̃les in oi
bus · qꝛ hñt eãdem uumero eſſen
ciam · ⁊ idem eẽ indiuiſũ · Sicut
em̃ fili⁹ eſt eq̃lis per oia prĩ · nec
vnus maior altero · ita ſpirit⁹ ſan
ctus eſt eq̃lis per oia prĩ ⁊ filio ·
qꝛ producitᷣ ab ambobꝫ tãq̃ꝫ ab
vno · Neqꝫ ẽ poſterior eis ꝓpter
hoc qꝛ eſt terci⁹ · ſed ab eterno ſi
mul ſunt · qꝛ ibi nõ eſt ordo dura
tionis · ſed tm̃ ordo origis · Ideo
pater eſt p̓mus ⁊ a nullo recipit
eẽ diuinum · nec oritᷣ ab aliquo ·
filius eſt ſecundus · quia primo
oritur a patre · nõ prioritate tem
poris · ſpirit⁹ ſanctus eſt terciuˢ
quia ab ambobus procedit · Et

tamē oēs tres eq̄les ſūt· quia ha
bent idē eſſe diuinū· ⁊ eādē ſbāz
indiuiſam· ſ3 ꝑ tres modos· quia
pr̄ tanq̄z fons d̉itatis· hz a ſe eē
et ꝑ modum dātis tm̄· filiꝰ hz eē
diuinū ꝑ modū recipiēdi· ab alio
tm̄· ⁊ hoc ꝑ modum gn̄atōis· ⁊
quicq̄d hz· hz tanq̄z ei datum a
prē· ſ3 ſpūs ſcūs hz diuinū eſſe ꝑ
modū ꝓcedētis ſeu procedēdi ab
vtroq3 ad modū volūtatis· ideo
ſua ꝓductio vocatᷣ ſpiracō ſiue ꝓ
ceſſio· Et ſic in eē diuio ē vera ori
go· ⁊ v̉a diſtictio· ⁊ tn̄ idē eſſe·
nec tn̄ eſt ibi p̉oritas neq3 poſte
rioritas duratōis nec ꝓceſſionis·
ſicut ptz in ſole· qr q̄zuis radius
oriatᷣ a ſole· tn̄ non ē prius ſol q̄z
radius· ⁊ ſimilitᷣ de igne· qr licet
ſplendor ⁊ calor oriantᷣ ab igne·
tn̄ ſilᷣ ſūt· nec ignis ē p̉or q̄z ſplē
dor· ſic ⁊ calor· Hic ergo pr̄ ⁊ fi
liꝰ ⁊ ſpūs ſcūs eq̄les ſūt· ⁊ pr̄ in
finitꝰ· ⁊ filiꝰ īfinitꝰ· ⁊ ſpūs ſcūs
infinitꝰ· qr ncce ē ꝙ amor q̄ ꝓce
dit a prē in filiū· ⁊ ecōuerſo· ſit in
finitꝰ· qr pr̄ amat filiū q̄ntū pt·
et filiꝰ amat prēm q̄ntū p̄t· ⁊ qr
pr̄ p̄t in infinitū· ⁊ filiꝰ p̄t in infi
nitū· igitᷣ amor q̄ ē ſpūs ſcūs ē in
finitꝰ· ⁊ ille ē tercia ꝑſona· ⁊ per
ɔn̄s eq̄lis prī ⁊ filio in infinitū· ſi
cut ābo ſūt īfiniti· Ecce ergo q̄li
ter rcō ordie dei auxilio īuenimꝰ
in eē diuio duas eternas produ
ctiōes indeſinētes· ⁊ tres ꝑſonas
eq̄les· realitᷣ diſtinctas· ⁊ tn̄ nō
eſt niſi vna ſbā· vna nā· vnū eē·
indiuiſū· infinitum in tribꝰ·

Qd ho p̄t induci ad cōcedēdū
ꝙ vna ⁊ eadē ſubſtātia infinita
indiuiſa poſſit eſſe in tribꝰ realitᷣ
diſtinctis· q̄zuis ſit incōprehen
ſibile ab homine·

Titulꝰ· liij·

QVoniā autē valde incōpre
henſibile ē intellcū hūano
ꝙ vna eadeq3 ſbā indiuiſa· reali
ter ſit ī pluribꝰ· iō hic per aliq̄ iā
nota nobis ī rebꝰ creatis fiet ma
nifeſtacio· vt nō videatᷣ īpoſſibi
le· imo valde poſſibile· Si enim
vna nā creata de nihilo· finita ea
dē ſpecie· ſ3 nō numero· p̄ot eē in
pluribꝰ realitᷣ· vt ptz· qr vna nā
humana ē in pluribꝰ realitᷣ eadē
ſpē· vt in petro ⁊ iohe⁊· Quare
nō dabimꝰ vnū gͣdum maiorez·
in vnitate ipſiꝰ nature increate· i
finite· ⁊ ſine menſura· vt ſcz ipſa
natura diuina infinita· increata·
vna· nccārio indiuiſa· realiter ſit
et poſſit eē in pluribꝰ ꝑſonis rea
litᷣ diſtictis· Vn̄ maior vnitas
et idēptitas poſt vnitatē in ſpē·
eſt vnitas in nūero· Ergo ſic na
tura diuina increata ⁊ infinita·
aſcendit ſemꝑ ſupra naturā crea
tā ⁊ finitā ſine mēſura· ita vitas
nature īfinite ⁊ increate· aſcēdit
ſemꝑ ſupra vnitatē nature finite
et create· ⁊ hoc ſine menſura· Er
go poſtq̄z natura creata eadem
ſpē· inuenitᷣ realitᷣ in pluribꝰ· ⁊
ei repugnare nō p̄t· quin hoc poſ
ſit· ergo ipſa natura infinita· icre
ata eadem numero· inuenitᷣ reali
ter in tribꝰ· ⁊ ſibi nō repugnat·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Itē vbi maior vnitas · ibi maior
perfectio · maior ↄcordia · maior
pax · ergo int̄ perſonas in diuiſ
neccārio ē ꝙ ſit ſūma vnitas · qua
nō poſſit eē maior nec cogitari ·
Et ita ē ꝙ ſit vna ſubſtātia neccā
rio in trib⁹ numero · aliter nō eēt
maxima vnitas nec maior q̄ poſ
ſet eē aut cogitari · nec maior q̄ꝫ
inter ꝑſonas creatas · ſicut inter
hominē ⁊ hoiem · ⁊ ſic poſſibilis
eſſꝫ diſcordia · aut diuiſio inter ꝑ
ſonas diuinas · ſicut inter hoies ·
vel poſſꝫ intelligi eē · qđ ē impoſſi
bile · Sicut ncc̄e eſt ergo eē plu
ralitatem perſonaꝝ in diuina na
tura ſūma · ita ncc̄e eſt eē vnitatē
ſubſtātie Debet tamē homo hoc
cōcedere licet nō poſſit cōprehende
re quō poſſit eē · Qꝛ nō ſequit̄ ꝙ
ſi nō poſſit cōprehendē ita eē · ꝙ
ergo nō ſit · Vn̄ aliqn̄ homo mul
ta cognoſcit per experiētiam · q̄
tamē compꝛhendē nō poteſt ꝑ ra
cionem · Qđ corp⁹ ⁊ anima que
ſunt valde diuerſa faciunt vnum
hominē hoc videm⁹ · ſed quō hoc
fieri poterit nō compꝛhendim⁹ Si
ergo ē illud incōprehēſibile quō
ſit · ⁊ tamē homo per experientiā
hoc cognoſcit eſſe · quāto magis
id quod per nullam experiētiam
poteſt videri humanam · ⁊ tamē
multa per experiētiam poteſt co
gnoſcere · que per racōnem nullo
modo poteſt cōprehendere · ⁊ ecō
uerſo · Vt ratio probat ꝙ idē eſt
in deo poſſe intelligere ⁊ velle · ⁊
ſunt idem quod eſſe in deo · ⁊ ſic
tria ſunt vnum · ⁊ tamē hoc quo
modo fieri poteſt nemo cōprehen
dit · Tantum autem eſt incōpre
henſibile ꝙ eē dei ſit tria hec ſci
licet poſſe · intelligere · ⁊ velle · q̄n
tum ꝙ tres perſone ſunt vna ſub
ſtātia ⁊ vnum eſſe · ⁊ tamen pri
mum omnes cōcedūt ·

Qđ omnia que probata ſunt de pluralitate perſonaꝝ ⁊ vnitate in diuinis poſſunt manifeſtari per verbum actiuū ⁊ paſſiuum · Titul⁹ · liiij ·

Quoniam autē omnia pre
dicta ſunt altiſſima · ⁊ no
ſtrum intellectum ſupergredien
tia · ideo vt fiant nobis aliqualit̄
ꝓporcionata debent declarari per
exempla · que maxime ſūt nobis
familiaria · ⁊ cum quib⁹ clericus
habeat noticiam a puericia · de v̄
bo actiuo ⁊ paſſiuo · ideo per illa
quilibet cognoſcit de ipſis · Ecce
valde congruū aſcēdere ad intelli
gēdum illa que dicta ſunt · ecce
exēplum valde cōueniens ⁊ nos
illuminās · Sicut ſe habet v̄bum
actiuum ad paſſiuū · ⁊ ecōuerſo
ſic ſe habet in diuinis pater ad fi
lium · ⁊ ecōuerſo · quia pater eſt
actm̄ ⁊ perſona actiua · ⁊ filius
paſſiuū ⁊ ꝑſonā paſſiua · Sicut
enī verbum actm̄ · eſt plenum ⁊
ꝑfcm̄ v̄bū · ⁊ a nullo alio v̄bo ori
tur nec ꝓducit̄ i q̄ntū actm̄ · imo
eſt p̄mū · ſeipō · ita pr̄ in deitate ē
plen⁹ de⁹ · ⁊ ꝑfect⁹ de⁹ · ⁊ a nul
lo alio orit̄ ⁊ ꝓducit̄ · imo ē p̄ma
ꝑſōa · ⁊ p̄mū p̄ncipiū i eē diuio ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et ſicut v̄bum actm̄ de ſe ipō bꝫ
plenā ſignificationē ⁊ ſuū totuꝫ
ſignificatū · ita pater in ſe ipſo bꝫ
plenā deitatē · ⁊ totum eē diuinū
et totum cō̄tinet in ſeipō · Vn̄ ſig
nificatum ſiue res ſigꝰficata verbi
actiui · ē ſicut eē diuinum ſeu ſub
ſtātia diuia · Et ſicut v̄buꝫ acti
uū q̄ꝫuis ex ſeipō ſit ꝑfcm̄ ⁊ ple
num · produxit ex ſeipō verbum
paſſiuū · ita ꝙ actm̄ orit̄ a nullo
et paſſiuū orit̄ ab actio ⁊ nō ecō
uerſo · ⁊ eſt ſcdm ⁊ nō ē p̄mum ·
et actm̄ eſt p̄mum ⁊ nō ſcdm ·
ita pater q̄ꝫuis ex ſeipō ſit perfe
ctus ⁊ plenꝰ deus · ꝓducit tn̄ de
ſeipō filiū tanq̄ꝫ paſſiuū · ⁊ filiꝰ
orit̄ a prē tanq̄ꝫ a ſuo actiuo · ⁊
nō ecōuerſo · Et filius ē ſcda pſo
na · ⁊ pater p̄ma perſona ⁊ non
ſcda · Et ſicut de ncc̄itate v̄bum
actm̄ producit ſuū paſſiuū v̄bū ·
ita ꝙ ipoſſibile ē v̄bum actm̄ eē ·
quin producat v̄bum paſſiuū · ⁊
ſimul ſūt · qꝛ nō eſt p̄us actm̄ q̄ꝫ
paſſiuū · qꝛ actm̄ non p̄t eſſe ſine
paſſiuo · nec p̄us eſt actm̄ ⁊ po
ſtea paſſiuū · ꝫ ſimul ſūt · vel nō
ſunt Ita pater qui ē totꝰ actiuꝰ
de ncc̄itate producit ſuū filiū · ita
ꝙ impoſſibile ē deum actm̄ eſſe ·
quin producat ꝓpriū paſſiuū · nec
eſt p̄us pater actiuus · q̄ꝫ filius
paſſiuꝰ · Itē ſicut v̄bum actm̄ cō
municat ſuo paſſiuo v̄bo dum ip
ſum producit quicq̄d bꝫ · ſ · totū
ſuum ſignificatum · ⁊ q̄cq̄d ſe te
net ex p̄te rei ſignificate · ⁊ oia ſi
bi cōmunicat · dempto ſuo mō ꝓ

prio ⁊ ſua ꝓp̄etate ꝑ quā ē actm̄
qꝛ ſuum ꝓpriū modum nō poteſt
cōmunicare · ⁊ ideo ſimilit̄ v̄bum
paſſiuū habet ſuum propriū mo
dum ⁊ ſuam ꝓp̄etatē · quā nō bꝫ
verbum actm̄ · quia actm̄ non ē
paſſiuū · nec paſſiuum ē actm̄ · ꝫ
tamen oia alia ſunt eis cōmunia ·
demptis ꝓp̄is modis · qui nō pn̄t
ſtare ſimul in eodē · ⁊ ideo neceſſe
eſt ꝙ ſint duo v̄ba · nec pn̄t eſſe
vnum v̄bum · ⁊ tamē hn̄t vnum
et idem ſignificatuꝫ ⁊ vnam ⁊ eā
dem rem ſignificatā ⁊ nihil eſt in
actiuo · quin eciaꝫ ſit in paſſiuo
verbo · ſed alio modo · Et ſicut v̄
bum actm̄ ⁊ paſſiuum ſūt duo
verba diſtincta propt̄ duas ꝓp̄e
tates diſtinctas que nō pn̄t eſſe
in vno ſimul · ita ſimilit̄ in diuio
eſſe · pater qui eſt totꝰ actiuꝰ cō
municat ſuo filio paſſiuo dum ip
ſum producit quicq̄d habꝫ totā
ſuā eſſenciā · ⁊ totum ſuū eſſe · ⁊
quicq̄d ſe tenet ex p̄te ſui eſſe · ⁊
eē diuini · ⁊ oia cōmuicat ſuo mō
prop̄o dempto ſolum · ⁊ ſua pro
prietate actiua ꝑ quā eſt pat̄ ⁊
ſūme actiuꝰ · qꝛ hoc cōmunicare
nō p̄t · Similit̄ ſuus filiꝰ paſſiuꝰ
habet ſuum propriū modum · ⁊
prop̄etatem paſſiuā · correſpon
dentē prop̄etati actiue pr̄is · quā
prop̄etatē hr̄e non p̄t pater · Et
iō pr̄ non ē filiꝰ · ⁊ filiꝰ nō eſt pr̄
et tamē omnia alia ſunt ꝯmunia
et omnia q̄ ſunt in patre ſub mō
actiuo ⁊ ſub illa proprietate pa
ternali · ſūt i filio ſub mō paſſiuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ꝓprietate filiali. Et ſic neĉario
ſunt duo diſtincti pater ⁊ filiꝰ.
propt̃ duas ꝓpetates incõmunica
biles. Item ſicut verbũ paſſiuũ
per oia eſt equale ſuo verbo acti
uo. nec vnũ eſt maius altero. qꝛ
in verbo actiuo reperit̃ ſignifica
tum ⁊ modꝰ ſignificãdi ꝓprius.
et in verbo paſſiuo ſimilit̃ reperi
tur idem ſignificatũ ⁊ ſuus ꝓpriꝰ
modꝰ ſignificãdi. ita cõformit̃ fi
lius p omnia ẽ eq̃lis pr̃i. nec vnꝰ
eſt maior altero qꝛ in pr̃e nõ eſt
niſi eſſe diuinũ ⁊ propꝰus modus
et in filio idẽ eſſe diuinuʒ ⁊ ſuus
propꝰus modꝰ. ita ꝙ idẽ eſſe eſt
ſb duobꝰ cũ modis i eq̃libꝰ vtro
biqꝫ .i. eſſe vtrobiqꝫ. ꝓpetas nõ
eadẽ. ſed correſpondẽs. ⁊ ſic tm̃
ẽſt in vno. ſicut in altero. Et ſic
nos videmꝰ ꝙ v̓bũ actiuũ inq̃n
tũ actm̃ hꝫ ſuũ propriũ caſũ .ſ.
accuſatiuũ. ⁊ hoc ẽ ſibi propriũ
inq̃ntũ actm̃. ⁊ iõ nunq̃ʒ cõmu
nicat illũ accuſatiuũ ſuo v̓bo paſ
ſiuo. ⁊ ſimilit̃ v̓bũ paſſiuũ inq̃n
tũ paſſiuũ hꝫ ſuũ propriũ caſũ.
ſcʒ ablatm̃. quẽ non actim. imo
iſti caſus ſũt incoicabiles int̃ ipa.
qꝛ ipſis ↄueniũt p ſuas diſtictas
ꝓpetates. ⁊ tñ ſi v̓bũ actiuũ ha
beat aliquẽ aliũ caſũ vltra propꝰũ
accuſatm̃. vt vel genitiuũ vel da
tiuũ. ł aliũ accm̃ ł abltm̃. qꝛ illũ
nõ hꝫ tãq̃ʒ actiuũ. nec rõne ꝓpi
modi ſui. ſꝫ rõe ſui ſig̃ficati ⁊ rei
ſig̃ficate. vt v̓bi grã. iſtd̓ v̓bũ ac
cuſo p̃ter propriũ accuſatm̃ hꝫ
genitiuũ. vt accuſo te ſceleris. ⁊

iſtud v̓bũ do. hꝫ dtm̃. vt do tibi
filiũ. ⁊ doceo aliuʒ accuſatm̃. vt
doceo te grãmaticã. hic ẽ aliꝰ ac
cuſatiuꝰ. ⁊ hic. audio lectionẽ a
mgrõ. ẽ abltũs. iõ ſicut hic v̓bũ
paſſiuũ hꝫ eundẽ caſũ. quẽ hꝫ ſuũ
verbũ actm̃ vltra propriũ accu
ſatm̃. hꝫ etiã vltra ſuũ propriũ
abltm̃. ⁊ totũ quicq̃d hꝫ v̓bum
actm̃ vltra propriũ accuſatiuũ.
hoc totũ coicat ſuo v̓bo paſſiuo.
et ſic p̓mo hꝫ actm̃. poſtea paſ
ſiuũ. Ideo dicit̃. accuſor a te ſce
leris. filiꝰ dat̃ tibi a pr̃e. doceor a
te grãmaticã. lectio auditur a te
magiſtro. logica legit̃ a me heri
eo. Et cã huiꝰ ẽ. qꝛ hñt idẽ ſignifi
catũ. ⁊ eãdem rem ſignificãt. ⁊ il
li caſus tenẽt ſe ex pte ſignificati
et nõ ex pte modi proprij. ideo
ſunt caſus cõmunes. Ita ↄformi
ter in deitate. pr̃ in q̃ʒtũ pater ⁊
actiuꝰ. habet aliqua que ſibi ſo
li cõueniũt. vt eſſe primũ princi
pium. nõ de alio p̓ncipio in deita
te. eſſe a ſe. ⁊ innaſcibilem. eſſe
improductũ. ⁊ eſſe primam per
ſonam. ſimiliter generare. Et qꝛ
iſta cõueniũt ei per ſuũ modum
propriũ in quãtum pater. nõ cõ
municat ea ſuo filio paſſiuo. pro
ducto ab ipſo. Et ſimilit̃ filiꝰ in
quãtũ filiꝰ ⁊ paſſiuꝰ hꝫ aliqua q̃
ſibi ſoli ↄueniũt vt eẽ ꝓductũ p
modũ natuꝛ ⁊ itellcũs. natũ eẽ
ſcd̓a ꝫ pſonã eẽ. imaginẽ eẽ. v̓bũ
eẽ. Et qꝛ iſta ↄueniũt ei p ſuũ ꝓ
priũ modũ. iõ ſolus hꝫ. Sꝫ tñ q̃c
quid pr̃ hꝫ in q̃ntum deus. ⁊ ex

parte ipſiꝰ eſſe · ⁊ eẽntie · ⁊ õnes
ꝓpetates q̄ cõueniũt eſſe diuino ·
totũ cõmunicat ſuo filio Et quia
eternitas · oipotẽtia · ſũma ſapia
ſũma bonitas · veritas · volũtaſ ·
vita · ⁊ multa alia ſe tenẽt ex ꝑ
te eſſe · ⁊ eẽntie · ⁊ ↄueniũt pri in
quãtum deꝰ eſt · ideo oia cõmuni
cat ſuo filio · ⁊ ſunt coia ⁊ ꝓpria ·
Preteа ſicut verbũ paſſiuũ quic
quid hȝ · hȝ vt datũ ⁊ receptũ · ⁊
totũ tamẽ hȝ ſicut actiuũ · ita fi
lius quicq̄d hȝ · hȝ vt datũ ⁊ re
ceptũ ⁊ totũ tamẽ hȝ q̄d pater ·
Et ſicut ſi verbũ actiuũ eſſet ab
eterno · nccẽ eſſȝ eciam verbũ paſ
ſiuũ eſſe ab eterno · ita · quia pat̄
eſt ab eterno · nccẽ eſt filium ab
eterno eẽ · Et ſicut verbũ actiuũ
nõ hȝ niſi vnũ v̄bũ paſſiuũ · nec
p̄t habere aliud ⁊ illd̄ ei ſufficiat ·
ita pater nõ hȝ niſi vnicũ filium
nec p̄t aliũ habere · qꝛ ille ſufficiat
ei Ecce igit̄ qualit̄ eſt magna
ſimilitudo int̄ prẽȝ ⁊ filiũ ab vna
parte · ⁊ verbũ actiuũ ⁊ paſſiuũ
ab altera ꝑte · ita ꝙ multũ relucet
nobiſ miſteriũ diuinaꝝ perſona
rũ in iſta cõpatõe · qꝛ vtrobiq̧ ẽ
vnũ ⁊ idẽ ↄmune · ⁊ due ꝓprieta
tes · vt in v̄bo actiuo ⁊ paſſiuo
idẽ ſignificatũ ⁊ duo modi · nam
idẽ ſignificatũ itelligo · dum dico
amo ⁊ amor · ſed duobꝰ modis
ſimilit̄ in patre ⁊ filio eſt eadem
eſſentia que eſt cõmunis · ⁊ duo
modi · ſeu due ꝓprietates · Et ſic
in verbo actiuo ⁊ paſſiuo eſt cõ
paratio intellectualis · ita eſt in
patre ⁊ filio · qꝛ pater intelligen
do ꝓduxit filiũ · ſicut verbũ acti
uũ ꝑ v̄tutẽ intellectꝰ ꝓduxit ver
bũ paſſiuũ de nccãtate · Et ſic ha
bemꝰ exẽplum valde cõueniẽs ⁊
familiare ad duas diuinas perſo
nas Sȝ quia v̄bũ actm̃ ⁊ v̄bum
paſſiuũ nõ ſunt res intelligẽtes ·
ideo nõ producũt amorẽ inter ſe
ſed tamen ſi v̄bũ actm̃ intelligẽt
ſuũ paſſiuũ v̄bũ · ipm diligẽt tã
q̄ȝ ſuã imaginẽ · ⁊ v̄bum paſſiuũ
diligẽt ſuũ actm̃ · quia ab ipſo
hȝ omnia · ⁊ ſic eſſȝ ibi ſimilitudo
tercie ꝑſone in trinitate · ſcȝ ſpũſ
ſancti · qꝛ actm̃ ⁊ paſſiuũ ſemꝑ
ſunt ſimul · ⁊ inſimul producerẽt
vnum amorẽ · Sȝ tñ large poſſi
mus ↄꝑare v̄bum iperſonale paſ
ſiue vocis ipſi ſpũiſcõ · qꝛ v̄bum
actm̃ ⁊ v̄bum paſſiuũ ꝓducũt
ipm impſonale · ⁊ ab eis ꝓcedit
et ſumit̄ oia q̄ hȝ ⁊ eſt terciũ ver
bum ꝓductum ab eis Vñ capit
vocẽ paſſiuã a paſſiuo · ⁊ ſignifi
cationẽ actiuã ab actiuo · ⁊ hȝ ſu
um ꝓpriũ modum ⁊ ꝓpetatem · ⁊
nõ eſt actm̃ neq̧ paſſiuũ Vnde
diſtinguit̄ ab actiuo ⁊ paſſiuo
quia ſignificat indeterminate ſine
certa perſona ⁊ numero · ⁊ tamẽ
habet idem ſignificatum · ⁊ rem
eãdem ſignificat · quam ſignificat
actiuũ ⁊ paſſiuũ · Vnde idem ſig
nificat̄ dum dicit̄ lego lectionȝ ·
et lectio legit̄ · ac legit̄ impſona
liter ſumptũ · ſed tamẽ non eodẽ
modo · et ſic eſt idẽ ſignificatum
et tres modi · et ideo ſunt tria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

verba diſtincta.

¶ Generalis epylogacio
¶ Titulꝰ. lv.

Recolligẽtes ergo in gene
rali omnia q̄ manifeſtata
et reuelata ſũt nobiſ ꝑ ſcalam q̄t
tuoꝛ graduũ nature. poſſumꝰ vi
dere q̄liter ꝑ ↄparatõnē hoīs qui ē
in quarto gradu ad alias res iſe
rioꝛes tres. ⁊ ipſoꝝ adīuicē. ⁊
hoc ſcd̄m cõueniētiam generalē
aſcẽdimꝰ ad ↄgnitionē vniꝰ na
ture ſupme ⁊ infinite. q̄ eſt ſupra
hoiem. ⁊ q̄lis ſit ⁊ quãta ſit. ⁊ in
uenimꝰ in illa natura ſupma. eē.
viuē. ſentire. ⁊ intelligē aliud q̄z
in ſcala nature Et ibi fecimꝰ ali
am ſcalã. ab ipſo eē incipiēdo. ⁊
procedēdo ad alios gradus. ⁊ in
uenimꝰ ꝙ in illa ſũma natura q̄
eſt deꝰ noſter idem eſt eē. qd̄ vi
uere. qd̄ ſentire. qd̄ intelligē. rur
ſum inuenimꝰ illud eſſe. īprodu
ctum. nõ acceptũ. ſed eternũ. ⁊
ꝙ ab illo eē eterno ⁊ ab illa na
tura. ē productũ totũ eſſe mũdi.
et tota ſcala nature. ⁊ hoc de ni
hilo ⁊ de nouo. Item ꝑ iſtã pro
ductionē mũdi de nihilo p̄inuen
tam aſcẽdimꝰ ad vnam aliã pro
ductionē nobiliſſimã ⁊ eternam
et illam cõcluſimꝰ eſſe qd̄ eſſe eſt
de ipſo eſſe diuino. ꝑ quã inueni
mꝰ in natura diuia duas pſonaſ
eternas. ⁊ deũ de deo eſſe produ
ctũ. ⁊ hoc ꝑ modũ nature. Rur
ſus ꝑ iſtã productionē quã inue
nimꝰ in natura diuina reperimꝰ
etiã ibidē eſſe ncc̄ario aliã produ
ctionē de eē diuino. q̄ eſt ꝑ mo
dum volũtatis ⁊ libertatis ꝑ quã
producitur tercia perſona in eſſe
diuino Et ſic in generali. per ſca
lam nature inuenimꝰ quattuoꝛ.
ſcilicet eſſe diuinum. ⁊ tres pro
ductiones ipſiꝰ eſſe diuini. ſcili
cet pſius dei. ⁊ tria producta a
deo. Prima productio inuenta
eſt in productione mundi. ⁊ de
nihilo extra ſe. ⁊ ſecũda produ
ctio eſt dei de deo intra ſe. ⁊ ab
eterno per modum natute. tercia
eſt productio dei de natura diui
na per modum volũtatis Et iſte
due ſunt eterne ⁊ ſine principio
et ſine fine. nunq̄z ceſſãtes Tria
ergo ſunt prodncta. ſcilicet mũ
dus. filius. ⁊ ſpiritꝰ ſanctus. ⁊
vnum iproductum. ſcilicet pat̃
Filiꝰ ergo eſt a patre. ſpiritus
ſanctꝰ a patre ⁊ filio. ⁊ a patre
et a filio ⁊ a ſpiritu ſancto tam
q̄z ab vno mũdus eſt productꝰ
Ex iſtis omnibꝰ poſſumꝰ cõclu
dere talē diuiſionem in qua clau
dũtur omnia. Omne quod eſt.
vel eſt ab eterno ⁊ a ſeipſo. vel
nõ eſt ab eterno nec a ſeipſo vel
eſt ab eterno ⁊ non a ſeipſo ſed
ab alio. In prima parte diuiſio
nis eſt pater. in alia parte mun
dus. in tercia filius ⁊ ſpiritꝰ ſan
ctus. Et ſic per iſtum proceſſuz
inuenimꝰ deum trinum ⁊ vnum.
Vnum in eſſentia. ⁊ trinum in
perſonis. a quo omnia. in quo
omnia. ⁊ per quem omnia. qui
viuit benedictꝰ in ſecula.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Sequit̃ cõpatio hoĩs qui ẽ in q̃rto gradu ad alias res iſerio res triũ graduũ ſm cõueniẽtiam ſpecialē ⁊ de fructu q̃ inde colligi tur.

¶ Titulꝰ. lvi.

Conſiderata ↄparatōne hoĩs ad alias res inferiores tri um graduũ ſm cõueniẽtiã generalē ex q̃ collectꝰ eſt frcũs ineſtimabil̃ Et q̃ ẽ adhuc alia cõueniẽtia ⁊ ſil̃itudo ſpecialis .iō nũc ↄſiderandũ eſt vñ hō hȝ ↄue niẽtiã ⁊ ſimilitudinē ſpecialem vltra generalē. Primo cũ rebꝰ q̃ ſunt in p̃mo g̃du q̃ tm̃ hñt eē. ſ. cũ elemẽtis ⁊ cũ corp̃ibꝰ celeſti bus q̃ ſicut illa ordiata ſunt int̃ ſe ſic hō eſt ordinatꝰ in ſeipō Nã in illis q̃ hñt tm̃ eſſe nobiliora ⁊ digniora ſunt ſupiꝰ ⁊ altiꝰ. ⁊ minꝰ nobilia ⁊ minus dig̃ ſunt inferiꝰ ⁊ infima vt celũ ſurſum ⁊ terra deorſum. ⁊ int̃ elemẽta ſimi liter q̃ terra minꝰ digna Jō infi ma ⁊ aq̃ que ẽ dignior. iō ſupi or eſt q̃ȝ terra. ⁊ aer q̃ȝ aqua. ⁊ ignis q̃ȝ aer Ita ſimilit̃ in corpe hoĩs. caput ẽ ſupremũ ĩ altiſſimo loco poſitũ nobiliſſimũ ⁊ digniſſi mũ inter mẽbra exteriora. ⁊ alia mẽbra minꝰ digna ſunt iſima vt pedes. ⁊ ſicut terra q̃ infima por tãs oia elemẽta Ita pedes ſunt ĩ ſimi portãtes alia mẽbra. Sicut ergo inter elemẽta ſunt ſuperiꝰ et inferiꝰ ita in homine. Itẽ ſicut ſupiora corpa regũt iſeriora cor pora. ita caput ⁊ membra ſuperi ora ⁊ manꝰ regunt inferiora mẽ bra. ⁊ ſicut corpa celeſtia vt ſol que influit vitã omnibꝰ alijs cor poribus ⁊ dat eis lumẽ ⁊ influit vitam omnibꝰ corporibꝰ viuen tibꝰ collocat̃ in medio ſepteȝ pla netaꝝ ⁊ influit ſuperiꝰ ⁊ inferiꝰ ſedẽs in medio Ita in hoĩe cor qḋ influit vitam ⁊ calorem omnibꝰ membris collocat̃ in medio ⁊ ibi ſedet influẽs ſuperiꝰ ⁊ inferiꝰ Ec ce magnam cõueniẽtiam ⁊ ſimili tudinem.

¶ De cõuenientia ſpecialiter ho minis ad res ſecũdi gradus que habẽt viuere ⁊ eſſe tm̃

¶ Titulꝰ. lvij.

Adhuc autem tu homo ha bes magnam cõueniẽtiam cum rebꝰ ſecũdi gradus. ſ. cũ ar boribꝰ ⁊ plãtis ac herbis q̃ ſicut ſemẽ ⁊ granũ de quo pullulãs ar bor poſt certum tempꝰ apparet ſi cut nã illiꝰ ſeminis ⁊ illiꝰ g̃ni exi git. ſic plãta ſerit̃ ⁊ plãtat̃ in ter ra ⁊ claudit̃ per certum tempus tanq̃ȝ in ventre Ita granum ⁊ ſe men de quo tu homo pullulas po nit̃ ⁊ ſeminat̃ in terra ſic̃ ĩ agro et in ventre matris tue ⁊ ibi clau ditur Et ſicut illud granum ſeu ſemen de quo naſcitur arbor ſeu plãta recipit materiam ⁊ augmẽ tum de terra. ſ. vt exinde fiant ra dices truncus et ſimilia Ita illud granum de q̃ tu pullulas recipit materiam ⁊ augmẽtum de terra ſcilicet de ſanguine mẽſtruo mu lierum in ventre matris vnde mẽ bra fiunt et creſcunt. et ſicut de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vno grano modico et paruo ar
borum in quo nulla fere apparet
diuerſitas ·ſed magna ſimilitu
do exeunt et pullulant tot diuer
ſa ·ſicut ſunt·radices ·truncus ·
cortex·medulla·frondes ·folia·
flores ·⁊ fructus ·⁊ ſemina Jta
conformiter de illo modico ſemi
ne patris tui · in quo nulla eſt
diſſimilitudo nec diuerſitas exe
unt ⁊ pullulant tot diuerſa· ac
mirabilia et innumerabilia mem
bra quot tu habes exteriora et
interiora ·ſicut ſunt ·caput ·ocu
li·nares ·aures ·dentes ·lingua·
digiti ·manus ·pedes ·⁊ cetera ·
habes eciam interiora vt cor·pul
monem·ſtomachum·epar· inte
ſtina ·renes ·oſſa ·neruos ·⁊ ve
nas ·⁊c̈·que omnia exeūt ⁊ pul
lulant de illo paruo ſemine pa
tris tui· Ex quo tu potes conclu
dere ꝙ tu homo es opus magni
dei qui de ita modico grano tot
diuerſa et mirabilia membra ex
traxit· ⁊ ꝙ ille idem qui in arbo
ribꝫ ordinauit fieri tot diuerſita
tes mirabiles ſicut radices truncū
frōdes Jlle met ordinauit ꝙ de
ita modico grano patris tui tot
mirabilia membra et diuerſa ·ſi
cut ſunt in corpore tuo exirent·
Quis enim ordinauit ꝙ tot par
tes ⁊ non plures et tales pullu
larent de illo paruo modico gra
no arboris · ⁊ ꝙ tot membra ⁊
non plura ⁊ talia ⁊ taliter diſpo
ſita ⁊ nō alio modo ſic menſura
ta inter ſe ſic ꝓporcionata i certa
menſura ⁊ certo numero ⁊ certo
mō exirent de illo paruo grano·
vt due manꝰ ⁊ quinqꝫ digiti ⁊
duo oculi ⁊ nō plures neqꝫ pau
ciores caput altū ⁊ ſic de cōſimili
bꝰ alijs ·Quis iſta ordinauit fa
bricauit diſpoſuit menſurauit col
locauit· ⁊ cuilibet officium pro
prium tribuit Nonne ille idem
qui in arboribus ordinauit ita ſi
militer in hominibus · Nunquid
pater tuꝰ ⁊ mater tua formaue
runt iſta membra· Nonne ipſis
neſcientibus ⁊ dormientibus mē
bra formantur occulte eciam mł
totiens ipſis nolentibus ·⁊ non
cupientibꝫ formantᷣ· Quīqꝫ eciā
ipſis volētibꝫ nō poſſunt generaꝛ̄
Nonne tunc clariſſime manife
ſtatur in formatione tui corpo
ris potentia immenſa ·ſapientia
ineſtimabilis bonitas ⁊ benigni
tas innumerabilis tui creatoris ·
Qui ſic potēter et racionabiliter
cum magna ſapientia ⁊ benigni
tate omnia membra tui corpo
ris organizauit diſtinxit ⁊ ordi
nauit dulciter ⁊ inſenſibiliter ma
tre neſciente ſupra omnia corpo
ra mundi ita pulcre Sicut enim
homo qui prudenter agit ille or
dinate ·⁊ ſine impetu facit illud
quod intendit donec ad finem ⁊
ſuum intentum perueniat Jta ſi
militer arbores et plante operan
tur ad moduꝫ operationis artifi
cis qui rōnabiliť opatᷣ vnū poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

aliud producēdo ordiate ac ſi cog
noſceret finē ꝓpter quē opant̄ ⁊
ſic producūt eoꝝ fruct⁹ ⁊ ſemi
na flores ⁊ folia ꝓpter fruct⁹ ⁊
qn̄ fruc̄us ſunt maturi tūc ceſſant
opari exteri⁹ ⁊ ſic arbores plan
tant̄ ſeminant̄ creſcūt nutriunt̄
augmētant̄ ipſis neſcientibus.
Ita hō fuit plantat⁹ nutritus ⁊
generat⁹ ipſo ignorāte. Ergo be
ne ſimilis ē homo arboribꝫ. Et ſi
cut nutrimētum qđ hn̄t arbores
capiūt a terra mixta cū aqua. ita
tota magnitudo tui corpis venit
de terra mixta cum aqua Ita vt
ex nutrimēto qđ venit ex elemē
tis vt aq̄ ⁊ terra hō creſcat augm̄
tat̄ ⁊ viuat.

De cōueniētia hoīs ſpeciali ⁊ ſimilitudīe ad res terciꝫ grad⁹

Titul⁹. lviij.

SEd adhuc hō magis eſt ſi
milis animalibꝫ brutis q̄ꝫ
arboribꝫ ⁊ plātis ⁊ maiorē cōue
nientiā habes cū eis Nam ſicut il
la gn̄ant̄ per coitū ⁊ maſculū ⁊
femellam in vtero ⁊ ibidē mēbra
aialiū formant̄ Ita tu homo ge
neraris ꝑ coitū ⁊ ꝑ maſculū ⁊ fe
mellam in vtero mr̄is tue. Et ſic
aialia hn̄t caput oculos aures na
res os linguā dētes cor epar ſto
machū ⁊ alia membra Ita tu hō
habes oia iſta. Et ſicut iſta āmbu
lant ꝑ ſe de loco ad locum Vidēt
audiūt bibūt ⁊ comedūt nutriū
tur digerūt egerūt ⁊ ſic de aliis
Ita tu hō habes omnia iſta. Itē
alia magna cōueniētia ſicut arbo
res plāte ⁊ aialia omnia in terraꝫ
reuertunt̄ ita corp⁹ hoīs reuertit̄
in terrā. ergo de terra ſumptū ē.
Eadē ergo materia tui corpis ar
boꝝ plātaꝝ animaliū poſtq̄ꝫ re
uertunt̄ totū ad vnam ⁊ eādem
materiam.

Qual̄ vtilitas colligit̄ ex iſta cōpatione ſpeciali

Titul⁹. lix.

QVid autē colligē debem⁹
ex iſta cōparatōne ⁊ cōue
niētia ſpāli hoīs ad q̄ttuor grad⁹
que ſignt omnia iſta ⁊ hec ſpeci
alis cōueniētia ⁊ ſimilitudo argu
unt ⁊ dicūt pmo ꝙ vnus ⁊ idem
artifex. vn⁹ ⁊ idē dn̄s vn⁹ ordia
tor eſt hoīs animaliū ac aliarum
rerum ⁊ graduū alioꝝ. vnum cō
ſilium vna prouidētia. 2° arguūt
ſūmā potētiam ſūmā prudētiam
ſummā bonitatē eiuſdē. Arguit̄
primo vnitas artificis ſūme potē
tis ſūme prudētis ⁊ optimi. Non
enī eſſet tanta cōueniētia ⁊ ſimili
tudo hoīs cum arboribꝫ plātis ⁊
animalibꝫ. ſi eſſent duo conſilia
in rebꝫ. duo rectores. duo artifi
ces. Nec opa plantaꝝ ⁊ arboꝝ
ſic ordinate procederēt ⁊ ageren
tur ad modū opeꝝ humanoꝝ.
Neqꝫ omnes aſſimilarent̄ niſi ille
idem regēt ⁊ dirigēt opa ipſaꝝ
arboꝝ ⁊ plantaꝝ qui dedit hoī
rationē. vn⁹ eſt ēgo qui dedit ho
mini intellectū ⁊ qui dirigit ope
ra arboꝝ qui ſunt ad modū intel
lect⁹ cum in arboribꝫ ⁊ plantis
nō ſit rō vel intellect⁹ Sꝫ multo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

foꝛti⁹ vnitas materie. ⁊ idempti
tas viuēdi tam hoim q̄ȝ animali
um arboꝝ ⁊ plātaꝝ arguit vni
tatem artificis. Cum enī ſit eadē
materia tā hoim q̄ȝ animaliū. ar
boꝝ ⁊ plantaꝝ. quia omnia reū
tunt in terrā. ⁊ per ꝯñs de terra fa
cta ſunt a p̄ncipio. ſicut nix ſup
ta de aqua q̄ reuertit̄ in aquā. in
gelu. ⁊ ſal ſimiliter. Sed tamen
nec homo ſeu corp⁹ per ſeipm̄ fa
ctum eſt de terra. nec tot ſpecieꝝ
animaliū fcē ſūt ꝑ ſe de terra. nec
tot ſpecies arboꝝ ⁊ plātaꝝ fece
runt ſeipſas de terra. qꝛ hoc opus
eſt op⁹ artificis hn̄tis ſapiētiam
et intellcm̄. Sequit̄ ergo ꝙ ē ar
tifex vn⁹. qui de eadem materia
oia iſta fabcauit. qꝛ ſi eſſent duo
cōtrarij nō ꝯuenirēt in eodem mō
fabricādi neqȝ formādi. neqȝ eſſꝫ
tanta ſimilitudo. neqȝ eſſꝫ eadeȝ
materia. qꝛ vn⁹ alteri nō cōmuni
caret materiā. Item oſtēditur ⁊
probat̄ ſumma potentia. ſumma
ſapiētia. ſumma bonitas. ſummi
artificis. qui de vna ⁊ eadem ma
teria tot inumerabileꝝ ⁊ miābileꝝ
ac diuerſas res ⁊ ſpēs. producē
potuit. voluit. ſciuit ⁊ fecit. Vi
de quot ſpecies arboꝝ. herbaꝝ.
plātaꝝ. ac animaliū. ⁊ tn̄ ōnes
de eadem materia Sed multo mi
rabili⁹ eſt de materia vili ac infi
ma ⁊ groſſiſſima poſſe ⁊ ſcire for
mare tam nobile corp⁹ ſicut eſt
corpus humanū. qd̕ ē capax aie
racōnalis ⁊ intellectual̄. que eſt
imago ſummi artificis Vide quā
ta eſt diſtātia inter corp⁹ huma
num. ⁊ terrā in nobilitate Maioꝛ
enī eſt potētia ⁊ ſapiētia poſſe de
materia vili ⁊ groſſa facere nobi
le corpus. quā de materia nobili
facere nobile op⁹. ſicut eciam ma
ioꝛ ſubtilitas eſt ſcire facere de lu
to vaſa aurea ⁊ pulchra ⁊ p̄cio
ſa. q̄ȝ facere de auro ⁊ lapidib⁹ p̄
cioſis vaſa p̄cioſa Ex hoc ēgo po
teſt hō certitudinalit̄ arguē ſum
mam potētiam. ſūmā ſapiētiam.
ſui factoris. ⁊ cōſiderare ꝙ qui te
potuit ⁊ ſciuit ⁊ voluit tam nobi
lem ⁊ excellētē ſup oēs alias res
facere de terra infima. ⁊ ita te ex
altare quāta tibi poterit facere. ⁊
quō poterit te exaltare magis ſi
voluerit. ⁊ ad ſtatū altioꝛē ⁊ no
biliorem eleuare Ecce ergo quot
frcūs. q̄t vtilitates. q̄t vtiles co
gnitōes poterit hō colligē ex iſta
compatōe ſuiipſi⁹ ad creaturas
inferioꝛes. Nō ergo ſpernat eaꝝ
Illas enī debet amare. ⁊ cogitaē
ſimilitudinē quam hȝ cum eis ⁊
fraternitatē. ⁊ hūiliare ſe ꝑ eas.
et fricare aiam ſuā cum eis Ipſe
enī ꝯgnoſcūt eū mirabilē ⁊ excel
lētioꝛem eis in multo. qꝛ eſt in no
bilitate excellētiſſima ⁊ dignita
te ꝯſtitut⁹ ſuper eas Sȝ tamē co
gita qꝛ tu es creatura. Nō enī ꝓp
ter tuam excellētiam deſinere po
tes. quin ſis creatura. Noli ergo
obliuiſci qꝛ es de nūero creatura
rum. nec ſepari potes a conſoꝛtio
eaꝝ. qꝛ magnam habes cum eis
cōueniētiā. ſcȝ eādeȝ materiam

et eundē artificē. Excercita ergo te in cognitōe eaꝝ qꝛ quāto magis cognoſcis ipſas tāto magis cognoſcis tuam dignitatē. ⁊ acquires maiorē ɔgnitōez. ⁊ certiorem de tuo ɔditore. Si ergo vis q̄ in te fiat cognitio tui ipſius ⁊ tui cōditoris fiat p̄mo in te cognitio creaturaꝝ. qꝛ q̄3to magis appropinq̄s te ad creaturas eas cognoſcēdo tāto magis appropinquabis ad te ip̄m ⁊ ad tuū cōditorē. Et q̄3to magis elōgas te a creaturis tāto magis elōgas te a teipſo ⁊ a tuo cōditore. Si ergo creſcat in te cognitio creaturaꝝ. creſcet in te eciā ɔgnitio tui ipſiꝰ et tui cōditoris in teipſo ⁊ ſi illa diminuit᷑. diminuit᷑ eciā illa. ⁊ ſi illa ānihilat᷑. eciam illa ānihilat᷑ Et ſi illa manet eciā iſta manet. quia ex illa naſcit᷑ illa Et ſic eſt finis que eſt de ɔpatiōe hominis ad tres gradꝰ ſcd̄m cōueniētiam generalē ⁊ ſpecialem.

Sequit᷑ ſecūda pars p̄ncipalis iſtius opis. ſc3 de compatōe hominis que eſt in quarto gradu ad alias res inferiores trium graduū penes dr̄ām ⁊ hoc duobus modis. ſcilic3 generaliter ⁊ ſpecialiter.

Titulꝰ. lx.

Poſtq̄3 cum dei adiutorio ɔpauimꝰ hominem ad alias res iferiores penes cōueniētiam. Nūc autē debemꝰ ipſum ɔpare penes dr̄ām ad alias res inferiores. dū em̄ cōpamꝰ vnam rem ad aliā. duo manifeſtant᷑ nobis .ſ. ɔueniētia ⁊ dr̄ā vniꝰ ad alteꝝ. ⁊ per iſtā duplicem ɔpatōez manifeſtat᷑ nobis natura cuiuſlib3 rei naturalit᷑. qꝛ ipſa eſt via nature Iſta eſt eciā via intrādi in noticiā cuiuſlib3 rei Et ideo ad habendū noticiā verā de hoie ⁊ ex ɔſequēti de deo p hominē oportet hoiem ɔpare ad alias res ⁊ videamꝰ quō ɔuenit cū eis ⁊ quō differt. Et qꝛ iam vidimꝰ dei grā quāta ſunt nobis reuelata cōparādo hoiem per ɔuenientiā. Nūc videamꝰ que manifeſtabunt᷑ nobis comparādo hoiem ad alias res cum quibꝰ cōuenit per dr̄ām. Et ſi magna cognouimus per ɔueniētiam. magna cognoſcemꝰ per dr̄ām. ⁊ magis nobis vtilia. imo hoc erit cōplementum totiꝰ noſtre ɔgnitōis nobis neceſſarie ad ſalutē. Nec p̄ma cognitio prodeſt nobis ſine ſecunda quicq̄3.

Q᷑ p̄mo faciēda eſt duplex cōparatio ſm̄ dr̄ām oīm quattuor graduū. p̄mo gn̄alis vniꝰ gradus ad aliū. Alia ⁊ ſecūda ſpecialis infra quēlibet gradū

Titulꝰ. lxi.

Anteq̄3 aūt ad p̄dcām comparatōez accedamꝰ. p̄mo volumꝰ ɔſiderarē oēs tres g̃dus rerum gn̄ales. diſtinctos ⁊ hoc penes dr̄ām int᷑ ſe vt ſc3 videamus pceſſū in excellētia nobilitate ⁊ dignitate. ac ſuperioritate vniꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

gradꝰ ad alium ac quarti gradꝰ
ſup oēs tres Et iſta drā pͥmo ꝯſi
derata ē ⁊ iā ex p̄dc̄is manifeſta
ta eſt. Secūdo oportet ꝯſiderare
ſpecialē infra quēlibet gradū ge
neralē. Multū eñ drūt res vnius
gradꝰ qꝛ in vno gradu licet cōue
niāt generalit̄ ſunt tñ ſpēs diſti
cte multe. Et ideo oportet videre
qualit̄ vna natura differat ab al
tera. ⁊ q̄lit̄ vna eſt ſupioꝛ digni
oꝛ ⁊ nobilioꝛ q̄ȝ ſit altera. Verbi
grā. In pͥmo gradu q̄ttuoꝛ elem̄
ta p eſſe tm̄ cōueniūt. ſed tñ dif
ferūt int̄ ſe. qꝛ vnū eſt nobiliꝰ
altero. ⁊ etiā qᵭlibet hȝ ſuaȝ ſin
gularē naturā. vt terra aqua ⁊c̄.
Terra eñ infima eſt ⁊ minꝰ dig
minꝰ nobilis. ⁊ minꝰ pulchra.
Aqua hȝ naturā ſuperiorē. digni
orem. pulchriorē q̄ȝ terra. ⁊ aer
q̄ȝ aqua. ⁊ ignis q̄ȝ aer. Et ſimi
liter int̄ metalla. qꝛ nobiliꝰ eſt
auꝝ q̄ȝ argētum. ⁊ argētum q̄ȝ
ſtannū. ⁊ ſtānum q̄ȝ plūbū. In
ter lapides etiā. quia vnꝰ precio
ſus lapis nobilioꝛ eſt altero. Et
corpa celeſtia. vt ſol. luna. ſtel
le. ⁊ alia ſūt nobiliora q̄ȝ omnia
iſta p̄dc̄a. ⁊ tñ omnia iſta ꝯueni
unt in vno gradu gn̄ali. ⁊ ſoluȝ
hn̄t eſſe ⁊ nō viuē. Similit̄ ē in
rebꝰ que ſūt in ſecūdo gradu ge
nerali. qꝛ omnia cōueniūt genera
liter. ⁊ hn̄t eſſe. viuē. ⁊ nō ſenti
re. ⁊ tñ drūt in ſe. qꝛ arboꝛ conti
net ⁊ hȝ infinitas ſpēs ⁊ nās. ⁊
ſimilit̄ plāta ⁊ herba ꝯtinēt in ſe
innūerabiles ⁊ infinitas ſpēs. q̄
rum q̄libet hȝ ſuā ſingularē natu
ram. diſtinctā a natura. alteriꝰ.
Et ſic eſt ibi magna drā. Cōfoꝛ
mit̄. res q̄ ſunt in tercio ḡdu ꝯue
niūt in gn̄ali. ſcȝ in eē. viuere. ⁊
ſentire. ſed drūt multū. quia int̄
eas ſūt infinite ⁊ inūerabiles ſpe
cies animaliū. vt eſt declaratum
ante. Nā quedā ſunt q̄ ambulāt
ſup terrā. alia habitāt infra terrā
alia ſupra aquas. alia in aquis.
alia in aere. Etiā ꝯſidera ⁊ vide
quot ſint ſpēs differentes multū
q̄t dignitates. q̄t nobilitas. q̄t
ſupioritates. q̄t differētie ſup na
turā. In rebꝰ autē quarti ḡdꝰ
in quibꝰ eſt libeꝝ arbitrium. vt
ſūt hoīes. nō eſt drā ſicut in alijs
gradibꝰ. qm̄ in tribꝰ gradibꝰ p̄
dc̄is. ⁊ in. q̄libet. ſūt ſpēs multū
diuerſe. ⁊ intra iſtū quartū gra
dum ſūt indiuidua diuerſa ⁊ mlt̄
ta. ⁊ nō ſunt niſi vna ſpēs ⁊ uā.
Nam in alijs tribꝰ gradibꝰ ſunt
multe ſpēs ⁊ multū diuerſe. qꝛ q̄
libet hȝ ſuā naturam. ſed in quar
to gradu ē tm̄ vna natura. ⁊ oēs
res iſtius gradꝰ ſunt vniꝰ nature
nec vnus homo ē nobilioꝛ ⁊ dig
nioꝛ altero ſcd̄m naturā. nā oēs
hn̄t eq̄liter libeꝝ arbitriū. p qᵭ
quartꝰ gradꝰ ꝯſtituit̄. ⁊ ab alijs
diſtinguit̄. Licet autē oēs ho
mines ſunt eiuſdē nature. tñ intra
iſtum gradū. ⁊ intra iſtā naturā
humanā ſūt mlti gradꝰ ⁊ diuer
ſitates accidētales. ⁊ multe diffe
rentie ⁊ nobilitates. dignitates
ſuperioritates. ⁊ inferioritates.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Vnde illa fiūt per accidentia ꝛ ꝑ
illa que adueniūt poſt naturam·
et hoc per acquiſitionem vel do
nationem· Et ideo ſicut in rebus
ſecūdi ꝛ tercij gradus · inter quē
libet gradum generalem ſunt mul
ti gradus ſpeciales· differentes
naturaliter ꝛ ſecūdum naturam
ita infra quartū gradum qui nō
habet niſi vnam ſpeciem · ſunt
multi gradus accidentales ꝛ dif
ferentes per accidentia nobiliora
et minꝰ nobilia· magis digna ꝛ
minꝰ digna· ſuperiora ꝛ inferio
ra· ꝛ ergo illud quod facit natu
ra in rebus hoc facit accidens in ho
minibus · que ſunt in quarto gra
du ſcilicet accidēs intellectuale·
vnde quia homo facit quartū gra
dum per intellectum ꝛ per liberū
arbitrium Ita prima differētia
inter homines eſt nobilitas · ſupe
rioritas Et iſte gradus dꝫ accipi
penes accidentia intellectualia q̄
adueniūt intellectui ꝛ voluntati
et anime· ꝛ non penes accidētia
corporalia que cōueniunt alijs
rebus ꝛ alijs inferioribus gradi
bus per naturam· Et racionabile
eſt vt quia res · primi· ſecundi ꝛ
tercij gradꝰ operātur naturaliter
et non volūtarie ꝙ diſtinccio no
bilitatis ꝛ dignitatis fiat in eis
ſecundum naturam· Et quia ho
mines operantur ſecūdum volun
tatem libertatem ꝛ intellectum·
Racionabile eſt ꝙ diſtinccio
nobilitatis et dignitatis fiat in
eis per accidencia liberi arbitrij

que ſunt voluntaria ꝛ intellectu
alia· Ipſa autem accidentia· in
tellectualia per que differunt ho
mines · ꝛ faciunt multas gradus
ſpeciales inter homines ſunt iſta·
poteſtas · iuriſdictio· officium·
ſcientia · ars · virtus · ſapientia·
et ſimilia· que aliquādo acquirū
tur ꝑ hominē aliquādo dantur a
deo liberaliter ꝛ quia ſunt accidē
tia ideo poſſunt perdi ꝛ tamen
qui perdit manet homo· ꝛ ideo
non ſunt naturalia homini · licet
autem ſint accidentia tamen mul
tum nobilitāt hominem ꝛ digni
ficāt ꝛ exaltāt naturaꝫ humanā
et faciūt vnum hominē nobiliorē
et eciam multo digniorem altero
Et ſine iſtis natura humana na
tura eſſet nuda ꝛ exſpoliata Et
dicūtur ideo habitꝰ veſtiētes ip
ſam naturam· ꝓpter quod dicun
tur veſtiti meliꝰ nobiliores · ita
ſimiliter induti iſtis habitibꝰ no
biliores ſunt· Et eſt ſimile de pā
no crudo nundum ꝓparato · quia
licet plures pāni ſunt eiuſdem va
loris tamen propť tincturas ſuꝑ
additas creſcūt in valore· ꝛ no
bilitatur ſupra alterum alter Ita
in homine Si enim natura huma
na eſt nobiliſſima de ſe ſuper ali
as naturas quāto magis ipſa per
accidentia nobiliſſima nobilita
tur· ꝛ eciam licet omnes homies
ſunt equales quantum ad natu
ram tamen accidentia predicta
aliquibꝰ ſuꝑaddita faciūt tales
hoies aſcendē ſupra alios · ſicut

pām̄ ꝓpter tincturam ⁊ tales ho
mines magis appropinquāt deo.

¶ De compatione hominis ad alias res inferiores trium gradu um penes dr̄am generalem

¶ Titul⁹. lxij

P Ostq̄ȝ autem visa est ita
duplex compatio. ⁊ cōsi
derata supioritate ⁊ inferioritate
et dignitate ⁊ nobilitate vnius
grad⁹ ad alium et vnius nature
ad alteram intra eūdem gradum.
Nūc videam⁹ quō homo differt
ab omnibꝰ rebꝰ inferioribꝰ triū
graduū. quia hec est clauis ⁊ se
cretū toti⁹ vere cognitionis ⁊ na
ture humane ⁊ toti⁹ homi. Vnde
duplex est drā hominis ad alias
naturas. vna cōmunis ⁊ genera
lis. ⁊ alia specialis. Differētia
cōmunis ⁊ gn̄alis dicit᷑ que eciā
reperit᷑ inter alios gradus. Quia
sicut vnus grad⁹ differt ab alte
ro. ⁊ vna natura ab altera q̄ est
dignior ⁊ nobilior vt arbor quā
terra. ⁊ asin⁹ q̄ȝ sit arbor. Sic cō
formit᷑ differt homo ab alijs gra
dibus per suā nobilitatē ⁊ digni
tatem eo ꝙ habet nobiliorem ⁊
digniorēȝ naturā super alias res
et per istā differentiā dignitatis
sue bene cōsideratam ꝯgnoscim⁹
ꝙ homo habȝ maximā dignita
tem nālem inter omnes res quas
videm⁹. hȝ enim dignitatē liberi
arbitrij ita ꝙ hȝ racionē per quā
iudicat. intelligit ⁊ discernit oīa
et hȝ volūtatem liberā ⁊ natura
lē libertatē. ita ꝙ nō potest cogi.
sed opat᷑ ex libertate ⁊ nō ex ne
cessitate Et ideo q̄ȝ homo hȝ istā
dignitatē sup̲ alias res hȝ duas
excellētias nāles super alias res
primo p̄est p̄ficit᷑ ⁊ ꝓponit᷑ omni
bus alijs rebꝰ trium graduū vt
brutis. auibꝰ. piscibꝰ arboribꝰ.
et ceteris. Et ideo q̄ȝ homo hȝ do
miniū super oīa inferiora ⁊ oībꝰ
dominat᷑ ex dignitate liberi arbi
trij nulle create rei subicit᷑. q̄ȝ ta
lis est dignitas liberi arbitrij Et
ista est maior nobilitas. dignitas
et excellētia nālis que possit esse
in reb⁹. nec aliq̄ dignitas natu
ralis poterit esse supior. ⁊ ideo non
potest esse ascēsus super hāc dig
nitatē in natura. Et ista dig̃tas
nō potest cognosci nisi per cōpa
rationē ad eius oppositū qđ repi
tur in alijs reb⁹. Rāū omnes alie
res inferiores triū graduū sūt in
feriores hoīe ⁊ operātur ex neces
sitate. Nā elemēta que sunt in p̄
mo gradu. omni die ꝓducūt ex
necessitate arbores herbas ⁊ alia
que ex ipsis infra terram ⁊ supra
eam nascūtur. ⁊ ipse arbores ⁊
herbe que sūt in secūdo gradu ꝓ
ducūt cotidie ex se. frondes. flo
res. folia. vel fruct⁹ Res v̄o ter
cij grad⁹ vt sūt animalia produ
cūt ex impetu nature ⁊ faciūt hoc
ex impetu quod faciunt. nec pos
sunt facere nec habent potestatē
faciendi aliud. Et ideo omnes di
cūtur naturaliter siue coacte fa
cere id quod faciūt. Hol⁹ autem

e iij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

homo operat᷑ libere. Et ideo digni
tas ſola liberi arbitrij ſepat homi
nem ab alijs reb⁹ inferiorib⁹. iō
homo dicit᷑ ſedere ſup omnes res
inferiores.

¶ Q𝔡 in iſta differētia hōis ad
alias res fundatur vna regula ho
mini certiſſima que eſt fundamē
tum firmiſſimū ad ꝯgnoſcēdum
ſine difficultate oīa neceſſaria de
deo. ¶ Titul⁹. lxiij.

Q Voniā autem hō hꝫ ſuper
aīalia bruta ⁊ alias res in
feriores intellectū ⁊ volūtatem.
Cōſiderandū quid ⁊ q̄ntū p̄t hō
plus p ſuū intellcm̄ ⁊ ſuā volūta
tem q̄ꝫ aīalia nec alie res p̄n̄t vt
clarior drā ꝯgnoſcat᷑. vnde hō p
intellectū p̄t intelligē. verba. ſer
mones. ⁊ ſentētias ⁊ pcipit ſig̃ſi
cata dcōnū ⁊ ſmonū ⁊ hoc nō fa
ciūt alia aīalia. qꝛ ſolū audiūt ſo
nū verboꝝ. ſed ſignificationē ⁊
ſentētias nō p̄n̄t intelligē. ſed hō
audit ⁊ intelligit ⁊ reuoluit ſig̃ſi
cationē v̓boꝝ ⁊ ſermonū. ⁊ hoc ē
primū intelligē hōis. ⁊ p hoc ho
mo maxime ſepat᷑ ab aīalib⁹. ⁊
aſcēdit ſup illa. ita ꝙ iſta eſt p̓
ma opatio intellectus. De ſcđa
autē operatōe intellect⁹ dcet᷑ in
fra. ti. lxv°. ⁊ eſt quedā porta
ad omnia alia. ⁊ hoc ē maximū
et dig̃tas magna. ſed homini nō
videt᷑ per quod poſſe hoc facere ſit
magnū. imo apparet ſibi ꝙ nihil
ſit. ⁊ cauſa eſt quia non cōparat
ſeip̄m per differētiam ad aīalia
que nō poſſunt hoc facere. Ideo ſi

homo vult clare videre ſi illa q̄ue
habet ſint magnā ⁊ magne dig
nitatis cōparet ſeipſum ad inferi
ora animalia bruta que non ha
bent hoc. Et hoc eſt totum ſecre
tum ⁊ clauis toti⁹ cognitōnis ho
minis de ſeipō. ⁊ niſi faciat hoc nū
quam cognoſcet ſeip̄m. nec con
tentabitur de deo. ⁊ ſi hoc facit ⁊
continue facit. ⁊ tūc cōtinue ma
gis cognoſcit ſeipſum. ⁊ per ex
periētiā videbit q̄ꝫ mag̃ ſunt illa
que accepit vlt᷑ animalia ⁊ gau
debit ⁊ relinquet extra ſē omnia
alia ⁊ erit ſemper contēt⁹ de ſuo
creatore. ⁊ hoc ſit preceptū om
nibus hominib⁹. Nam homo fa
ctis eſt magn⁹ ſuper alia anima
lia. quia accepit quod poteſt ītel
ligere ⁊ percipere ſentētias ⁊ ver
boꝝ ſignificatōnes vltra ſonū. ⁊
quod poteſt reuoluē in corde ſuo
diuerſas ſentētias ⁊ ſignificatio
nes. ⁊ non ſolum hoc ſed poteſt
aſcendere de vna ſentētia ad ali
am. et de vna cogitatōne ad ali
am. ⁊ de minore ad maiorem.
quia poteſt intelligere ꝙ eſt ma
gna poteſtas facere de aliquo ali
quid ⁊ ē maior facē de nihilo ali
quid imo eſt maxima poteſtas.
imo hoc poteſt homo reuoluere in
tra ſe ac diſcutere ac eciam diſ
currere de vna ad aliam quod fa
cere non poſſunt alia animalia ⁊
quia quicquid homo habet dig
nitatis ⁊ poteſtatis totum acce
pit et totum ſibi datuꝫ eſt a ſuo
creatore. ⁊ ille idem qui dedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſſe ſolum ⁊ non viuere rebꝰ p̄mi gradꝰ. Et eẽ viuere ⁊ nō ſentire rebꝰ ſecūdi gradꝰ. Et eſſe viuere ſentire ⁊ intelligẽ rebꝰ tercij gradus Ille in q̄z dedit homini eẽ viuere ſentire ⁊ ſupaddit intelligere ⁊ velle ⁊ cogitare ⁊ quicquid hō poteſt vltra animalia Et quia creatura nō poteſt aſcēdere ſupra ſuū creatorem Ideo impoſſibile ē ꝙ homo per ſuū intelligere ⁊ cogitare aſcēdet ſupra deū qui creauit eẽ ⁊ eciam qui eum creauit. et dedit ei omnia iſta. Ergo impoſſibile eſt ꝙ intelligẽ cogitare et deſiderare ipſius hominis poſſit eſſe maius ⁊ altius q̄z ille qui dedit iſta homini. Sequitᷣ ergo ꝙ homo nō poteſt intelligẽ neq̄z cogitare in corde ſuo neq̄z deſiderarẽ qđ maius eſt ⁊ meliꝰ ſuo ꝯditore. Aliter homo eſſz maior cogitādo q̄z ſuus ꝯditor exiſtēdo. ⁊ eẽt aliq̄d maius i creatura q̄z in creatore quia ipſa cogitatio ſic exiſtens in corde creature eſſz aliq̄d maius ſuo creatorẽ quia qđ cogitatᷣ eſt in corde. ⁊ hoc eſt abſurdum valde Quō enim creator tribuiſſz hoc ſue creature vt creatura maius q̄z ipſe ſit poſſz cogitarẽ vel deſiderare maius vel meliꝰ ipſo. hoc natura nō ſuſtinet ⁊ quia intelligere et cogitare deſiderare et velle hominis poteſt creſcere i infinitum ad modum numerorꝫ qui nō habent terminū neq̄z finẽ quia intellecto ⁊ cogitato quolibet ⁊ quocūq̄z finito adhuc pōt

aſcēdere cogitādo ⁊ intelligendo et cogitare ⁊ deſiderare maiuſ et melius. Ergo poſtq̄z iſta poteſtas data eſt homini per ſuū intelligere et velle. et nō alijs rebꝰ ſequitᷣ ꝙ ille q̄ dedit homini hāc poteſtatem eſt infinitꝰ ⁊ ſine mēſura Ex iſta differētia hominis ad alias res per poteſtatem intelligēdi ⁊ cogitādi ⁊ deſiderandi. extrahitur vna regula infallibilꝭ de deo. que eſt fundamētum ⁊ radix ad probādum ⁊ cognoſcendum certiſſime ⁊ ſine labore omnia de deo. Et iſte modꝰ cognoſcendi eſt ꝓpinquiſſimꝰ homini. quia ex ꝓpͣa cogitatione ⁊ ex ꝓpͦ intelligere poteſt probare omnia de deo. nec oportet ꝙ querat alia exēpla. extra ſe nec aliquod teſtimoniū q̄z ſeipſum.

¶ Regula autem que radicatur in homine eſt iſta. ꝙ deꝰ eſt quo nihil maius cogitari poteſt vel deus eſt maius qđ cogitari poteſt. Et ideo ſequitur ꝙ deꝰ eſt quidquid meliꝰ cogitari poteſt. ⁊ q̄cquid melius eſt eſſe q̄z non eſſe. Quicquid ergo poteſt homo cogitare. perfectiſſimū. optimū. digniſſimū. nobiliſſimū. ⁊ altiſſimū Hoc eſt deꝰ. Quecūq̄z ergo poteſt homo cogitare meliora nobiliora ⁊ cͤ. illa poteſt deo attribuere. Et in iſta regula fundatur tota ſcientia et cognitio de deo certiſſime.

¶ Sequitᷣ modꝰ ⁊ practica iſtiꝰ regule ⁊ ad ꝓbādum per ipſam

omnia de deo. ¶ Ti. lxiiij.

Eſt qꝛ iſta regula ſe exten
dit ad omnia q̃ de deo di
cunt̃ ⁊ oꝛit̃ ex nobis ⁊
natura hoīs. ideo vtile ⁊ deſidera
bile eſt videre practicā eiuſdem.
et fundare oīa in homine. Qm̄ āt
meliꝰ eſt eſſe q̃z nō eſſe. ideo eſſe
attribuit̃ deo. ⁊ dicit̃ de deo. ⁊ iō
deus nō poteſt cogitari nō eē Et
qꝛ maius eſt eē non acceptū. nec
productū de nō eſſe. q̃z eſſe acce
ptum ⁊ ꝓductū de nō eſſe ⁊ hoc
poteſt cogitari. ideo eē dei non ē
acceptū nec ꝓductū de nō eſſe.
Et qꝛ maius eſt ꝙ deus eſt ſuū
eſſe. q̃z ſi nō eſſꝫ. ideo ncc̄ario deꝰ
eſt ſuū eſſe poſt q̃z hoc p̄t cogita
ri ꝙ hoc eſt maius Similiter. qꝛ
maius eſt eē eternū ſine p̄ncipio
et ſine fine. q̃z nō eternū. ideo ne
ceſſario dei eſſe ē eternum. Vnde
poſſum cogitare eſſe qd̓ hꝫ p̄nci
piū ⁊ finē. ⁊ eſſe qd̓ hꝫ pꝛincipi
um ⁊ nō finem. ⁊ hoc eſt maius
q̃z pꝛimū. ⁊ poſſum cogitare eſſe
qd̓ caret p̄ncipio ⁊ fine. ⁊ hoc eſt
maximū. qꝛ non poſſum cogitaꝛ̃e
maius nec plus. ideo deꝰ neceſſa
rio eſt tale eē. ⁊ ſic eſt infinitꝰ.
et hꝫ eſſe infinitum. qꝛ deus ē ma
ius qd̓ cogitari p̄t. ⁊ q̃ nihil pōt
cogitari maius. ⁊ quicq̄d meliꝰ
eſt eſſe q̃z non eſſe. Itē ſequit̃ ꝙ
deꝰ eſt ſūmū eſſe oīm. ꝙ ſolū ex
iſtēs per ſeip̄m. oīa alia fecit ex
nihilo. qꝛ ſi ſꝰ nō habebat hoc. iam
nō eſſet maius qd̓ cogitari poſſit
qꝛ hoc cogitari poſſꝫ. qd̓ eſſet ab

ſurdiſſimū. Item ſequit̃ ꝙ deus
eſt omne eē. ergo ē iuſtꝰ. verax.
beatꝰ. viuēs. intelligēs. qꝛ meli
us eſt eē bonū q̃z non bonum. ⁊
iuſtum q̃z nō iuſtum. ⁊ veracem
q̃z non veracem. ⁊ btm̄ q̃z nō be
atum. ⁊ viuentē q̃z non viuentē
ac intelligentem. Et qꝛ maius ⁊
meliꝰ eſt eſſe ipſam bonitatē. q̃z
bonū. ⁊ iuſticiā q̃z iuſtum. ⁊ vi
tam q̃z viuētē. ⁊ ſapientiā q̃z ſa
piētem. ⁊ ipſam veritatē q̃z verū
et ſic de omnibꝫ alijs. ideo neceſſa
rio ipſe deus ē ipſa bonitas. ipſa
iuſticia. ipſa ſapiētia. ipſa vita.
ipſa veritas. Vlteriꝰ. qꝛ melius
eſt eē indiuiſibilē. q̃z diuiſibilē.
qꝛ diuiſibile poteſt facilit̃ diſſolui
et ſic poteſt deſtrui ⁊ ānihilari.
et ſimplicem q̃z cōpoſitū. ideo de
us ncc̄ario hꝫ eſſe indiuiſibile. ſū
me ſimplex. ſūme vnū. ideo ē ip
ſa vnitas ⁊ ipſa ſimplicitas nihil
hn̄s cōpoſitum. qꝛ cōpoſitū ſtat
ex ꝑtibꝫ que pn̄t ſepari. ⁊ ſic cō
poſitum p̄t ānihilari. Ideo boni
tas. ſapiā. vita. veritas. ⁊ ſimi
lia. nō ſunt ꝑtes. ſed ſunt vnū.
et qd̓libet eſt totū qd̓ deꝰ. ⁊ qm̄
deus nō hꝫ ꝑtes. qm̄ quicq̄d eſt
ex ꝑtibꝫ iunctū. hoc nō eſt vere
et oīno vnum. ſed quodāmodo
plura. qꝛ omne diuiſum a ſeipſo
diſſolui p̄t actu vel intellcū. que
omnia aliena ſunt a deo. qꝛ nihil
meliꝰ excogitari p̄t eo. ¶ Item
omne qd̓ nullo loco claudit̃ aut
tempoꝛe maiꝰ eſt q̃z illud qd̓ lo
co claudit̃ ⁊ tp̄e. qm̄ autem nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

maius eſt d'o nec cogitari pt ma
ius deo. ergo ſequit q de9 neq
loco neq tpore claudi poteſt.
nec poteſt cogi ee in aliquo loco
Jtē poſſum cogitare q vna res ſit
ſemel et ſimul in vno loco ſolum.
ſed maius eſſz ſi ſimul et ſemel in
diuerſis et pluribꝰ locis eſſz et ad
huc maius eſſz ſi tota ſimul et ſe
mel in omnibꝰ locis eſſet et extra
omnē locum. Ergo qr hoc ē ma
ius et ego poſſum cogitare et itel
ligere q hoc eſt maius. ergo de
us eſt ſimul et ſemel in omnibus
locis et extra omnē locum. Item
ſequit ex dicta regula q de9 plu
ra poteſt facere que nullus homo
poteſt intelligē. et hoc eſt maius
q̃z ſi ſolū poteſt facē quod homo
poteſt intelligēre. et ego poſſum
cogitare q de9 multa poteſt face
re que homo nō poteſt intelligere
quia ſi hoc nō eſſz tunc non eſſet
maius q̃z illud quod hō poteſt in
telligere. Et per iſtā regulam
homo poteſt certitudinalit attri
buere deo ſine dubitatione infini
tas ꝓprietates et dignitates. per
quas habebit magnā conſolatio
nem et gaudium Et hoc per iſtū
modum dicendi. De9 eſt ita bo
n9 q nō poteſt cogitari melior.
deus eſt ita benign9. pius. man
ſuetus. iuſtus. potēs etc̄. q non
poteſt cogitari vltra Et cōformi
ter dicemꝰ de ſciētia. fortitudine.
amore. gaudio. beatitudie. cōmu
nicatōne. gloria. honore. retribu
tione. et ſic de aliis Et inde pote

ris addē q deo nō cōueniūt. ſ. odi
um. vt de9 odit mēdaciū. viciū
ſupbie. luxurie. dolū. fraudē et ſic
de aliis. in tm̄ vt nō poſſit mai9
cogitari Sicut de9 diligit carita
tē. mūdiciā. hūilitatē. obediaz. ti
morē. vēcūdiā. et ſilia in tātū vt
nō poſſit mai9 cogitari. Si autē
addas cuilibet iſtoꝝ duo adie
ctia. ſ. eternū et ifinitū. multū cō
ſolaberis. vt ſic dicas. de9 ē etna
et ifinita boītas. ifinita pietas et
ſic d' aliis Et ſic iſto mō multipli
cādo hēbis magnā noticiā de deo
et cōſolatōz. Itē p iſtā regulā pt
etiā oñdi ſūma et eterna trinitas
in d'o qr oz q i deo ſit tota ꝓdu
ctio. et tal q nō poſſit cogitari
maior. et tāta cōitate q nō poſſit
cogitari maior. Itē oz q in d'o
ſit ꝓductio infinite pſone. et ita
nobil ſicut ipē ē de ſbā ꝓpa. alit
nō eſſz ſūma ꝓductio. imo poſſz
cogitari maior. et q ſit cōicatio in
finita actu. iō oportz q det totā
ſbām ſuā infinitā alteri. alit nō
eſſz maior q̃z cogitari poſſit. ſed
oportz q i eo ſit ꝓductio p mo
dū natuē. et p modū volūtatis et
amoris Et iō oz q ſit duplex ꝓ
duc° i deo d' ipa ſbā d'ina. et ſint
due pſōe ꝓducte eq̄les. alit ali
q̃d d'ficēt d'o et poſſz cogitari ma
i9 ipō qd' ē ipoſſibile Ecce g° q̃
lit hō ex vitate et magītudie cogi
tatōis ſue et ſui itellcūs et ex ꝓpa
et intrīſeca opatōe ſibi certiſſima
pt certitudialit cognoſcē q̄l et q̃n
tus ſit ſuus cōditor q̃ ipm creauit
v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ex nihilo qm̄ neccãrio hʒ dicere ⁊ nõ poteſt negare ꝙ ſuus cõditoꝛ eſt id quo nõ poteſt maioꝛ cogitari. ⁊ ꝑ cõſequẽs eſt id qđ maius poteſt cogitari ⁊ ideo ẽ quicquid eſt meli⁹ eſſe q̄ʒ nõ eſſe Itẽ non ſolum neccãrio hoc habet dicere. imo tenet̃ facere attribuẽ ⁊ dare de iure nature ſuo conditori quicq̄d nobilitatis. dignitatis. et magnitudinis. ⁊ poteſtatis ⁊ excellẽtie ⁊ bonitatis poteſt cogitari ⁊ tenetur affirmare de ipſo. Qm̄ ſicut conditoꝛ ſuus magnificauit ipſum hoiem ſuper omnes mũdi creaturas ſua libertate Ita homo tenet̃ de iure nature inq̄ntum poterit magnificare. dignificare. ⁊ exaltare ſuũ cõditorem. Ideo tenet̃ ſibi attribuẽ ⁊ dare quicq̄ʒ magnũ ⁊ bonum poteſt in corde cogitare ⁊ facere eũ maiorem quãtuʒ poterit cum acceperit ab eo poſſe ⁊ cogitare. Aliter hō eſſʒ cõditoris ſui inimicus capitalis. quia hō cum his que conditoꝛ ſuus ei dedit eſt cõtra ipſũ ⁊ ipſum diminuit ⁊ inferioꝛeʒ facit quãtum in eo eſt cũ poſſʒ ipſum facere ſupremũ. Ideo eſſʒ mal⁹ et ꝑuerſus ⁊ cõtra totum ordinẽ creaturaꝝ ſi non faceret ipm̄ maiorem inq̄ʒtum poſſʒ cum eis que accepit attribuẽdo ſibi quicquid mai⁹ aut meli⁹ eſt. Vnde ſi ꝯditoꝛ hominis aſcẽdat ad vnũ gradum ſupra hoiem. non eſt mirũ vt hō qui eſt creat⁹ aſcẽdit vſqʒ ad ſupremũ cogitãdo. ⁊ eciã conſiderãdo per ṽtutẽ ſibi datã a deo ꝙ cõditoꝛ ſuus habeat vltra vnũ gradum ⁊ aſcẽdat in infinitum exiſtẽdo Et iſtum gradum debʒ hō attribuere ſuo cõditoꝛi vt preponat eum omnibꝫ modis ſupra ſe. quia maius eſt eẽ infinitum in exiſtẽdo q̄ʒ in intelligẽdo ⁊ cogitãdo. Et ideo illud quo mai⁹ cogitari nõ poteſt eẽ in ſolo intellectu ⁊ cogitatione min⁹ eſt q̄ʒ dicere aliquid qđ poteſt cogitari i intellectu ⁊ eciam ſic eẽ in re. qꝛ ſi dicat̃ ꝙ ſit in ſolo intellectu ⁊ nõ in re. Tũc illud qđ mai⁹ cogitari nõ poteſt eſt illud qđ mai⁹ cogitari p̄t qđ eſt īpoſſibile. Ergo hō habet neceſſe affirmare et concedere ꝙ illud quo maius vel magis cogitari nõ p̄t eſt in intellectu ⁊ in re exñs realiter

¶ Hic ponit̃ regula ⁊ ars affirmãdi ⁊ negãdi omnia neceſſaria homini inquãtum hō eſt. Et iſta fundat̃ in ſecũda operatõe intellect⁹ que eſt cõponere ⁊ diuidẽ et affirmare vel negare.

¶ Titul⁹. lxv.

CVm auteʒ hō habeat intellectum vltra aialia alia. ⁊ alias res Ideo ꝑ intellectũ ⁊ ei⁹ oꝑationes ⁊ officia differt ab alijs rebꝫ inferioꝛibꝫ. ⁊ viſa ẽ vna poteſtas ipſi⁹ intellectus ⁊ vna oꝑatio que eſt apprehẽdere vl̃ ſonũ ſignificata verboꝝ ⁊ ſermonum ⁊ iſta erit prima ⁊ porta i domuũ. De iſta ſatis dictum eſt in precedentibꝫ. Et in iſta eciaʒ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

opãtiõe fundata eſt vna regula que poſita eſt ſupra·ti·lxiij·in fi ne·ex qua ſequit̄ vna alia opera tio ſeu officiū ipſi⁹ intellectus q̄ eſt nobilior per quam homo ma gis adhuc differt a brutis·ſcili cet affirmare ⁊ negare Vnde nul la res inferior homie poteſt affir mare vel negare·hoc autē eſt of ficiū ſolius intellect⁹·⁊ qꝛ dum homo affirmat aliquid recipit il lud et dicitur eſſe receptum dum eſt affirmatū quia per affirmare omnia intrãt intellectū ⁊ per ne negare refutant̄·⁊ dum intelle ctus affirmauit·⁊ ɔceſſit vnum iā recepit illud ⁊ tenetur ⁊ obli gat⁹ eſt de ncātate ad affirman dum ⁊ cōcedendū omnia que ſūt ligata ⁊ coniūcta cum p̄mo af firmato ⁊ conceſſo que ſequūtur ad illud·Similit̄ eſt de negatio ne·Et ideo affirmare vel negare affirmāt ⁊ ligāt ipm̄ intellectū·et ido maximū periculū eſt affir mare vel negare hoc in illis rebu⁹ que tangūt bonum vel malū ho minis inq̄ntū homo ē·⁊ q̄nq̄ hō cōfirmat hoc qd̄ eſt falſū ⁊ malū ſuū ⁊ ad ſuā deſtructionē ⁊ ne gat illud qd̄ eſt veꝝ ⁊ bonū ſuū et ad ſuā ſaluationē·Ideo valde vtile eſt ⁊ ncāriū omni hoi habe re artē affirmādi vel negādi·vt homo ſciat quid debeat affirma re vel negare ſeu cōcedere vel refu tare ⁊ ſic ſit cert⁹ ⁊ nō dubius·Nō quidem vt hēat artē affirmā di vel negandi omnia ſed ſolum

que pertinēt ad hominem inquā tum homo eſt·Si enim hō hꝫ ar tem ſcribendi·loquendi·⁊ dictā di·multo magis hr̄e debet artem affirmādi et negandi q̄ magis pertinēt ad hominē inquātum ho mo eſt ⁊ in quib⁹ eſt periculum maximū de perditōe hominis Jo dabit̄ hec ars ⁊ regula affirman di ⁊ negādi que magis pertinēt ad hominē inquātum homo eſt·et maxime illā que ſūt ſupra na turā ⁊ intellectum ⁊ ſupra homi nē·nō quidem q̄ homo ꝓpter hoc de facto cōcedat ⁊ affirmat ⁊ re cipiat ⁊ credat ſed q̄ ɔgnoſcat debitum ⁊ obligationē affirmā di ⁊ credēdi ita q̄ quilibet homo videbit ſe eē obligatū de iure na ture ⁊ teneri ad affirmādū ⁊ cre dēdū q̄uis de facto no affirmat nec credat·Aliud ē em̄ ɔgnoſcē et vidē ſe obligatū eſſe ad faciē dū aliqd·⁊ aliud ē facē de facto illud·qꝛ nō ꝓpter hoc facit q̄uis ſe cognoſcit obligatum ad faciē dum illud ſicut homo poteſt cog noſcere ⁊ videre ſe obligatuꝫ de iure nature ad credēdum ⁊ affir mādum aliquid ⁊ tamē nō pro pter hoc affirmabit nec credet·Vnde regula poteſt poni q̄ quā do aliquid probat̄ de homine per tinēs ad operatōes hominis inq̄n tū homo ē cōcludit̄ q̄ debet vel te net̄ vel obligat̄ hoc facere rōne ⁊ nō coacte qꝛ ſi eſſꝫ obligatus de neceſſitate tūc nō poſſꝫ in ɔtrariū nec haberet liberum arbitrium·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et eciã dicit᷑ · ꝙ homo tenet᷑ hoc
et hoc facere ⁊ tamẽ nõ ſequit᷑ ꝙ
facit hoc ⁊ hoc · Et ideo cõcludit᷑
de facto hois ſcꝫ ꝙ tenet᷑ per mo
dum obligatõis ⁊ debiti qꝛ ex ra
cione tenet᷑ facere ⁊ nõ per modũ
facti Et hoc eſt ideo · qꝛ hõ eſt do
minꝰ ſuoꝝ opeꝝ · In rebꝰ autẽ
ſecũdi ⁊ tercij gradꝰ cõcluditur
ꝙ res illoꝝ faciũt ex ncc̃itate id
qđ faciũt · Ideo ſufficit oſtendẽ
et ꝓbare homini debitũ ſuũ ⁊ ob
ligationẽ ſuã naturalẽ · Et quia
iſta ſcia eſt de hoie inq̃ꝫtũ homo
eſt Ideo debemꝰ hic ꝓbare debi
tum ⁊ obligatõez hois inq̃ꝫtum
homo eſt ad quid tenet᷑ · ⁊ quid
debet facere · hoc autem eſt ſcia de
hoie · Non autẽ oportet ꝓbare ꝙ
hõ eſt qꝛ hoc notum eſt · nec ꝙ vi
uit · ſentit · ⁊ intelligit · qꝛ hoc per
experimẽtum notũ eſt · Sꝫ non
dum notũ eſt ꝑ ſe q̃lis debet eſſe
hõ ⁊ tenet᷑ eſſe · ⁊ quid dꝫ ⁊ tene
tur facẽ Et ideo in ꝑtibꝰ precedẽ
tibꝰ per illa q̃ nota erãt ꝑ experi
entiã de hoie ⁊ de alijs rebꝰ vt qꝛ
notum erat hoiem eſſe · viuẽ · ſen
tire · ⁊ intelligere · ⁊ aliaꝝ res ꝑmi
ſecũdi ⁊ tercij gradus vel eẽ tm̃
vel viuẽ tm̃ ⁊ c̃ · Probatũ fuit de
um non eẽ ⁊ q̃lis debebat eſſe · ⁊
quantꝰ · ⁊ ꝙ ncc̃ario ſemꝑ talis
erat ⁊ tantꝰ · ⁊ q̃lis ncc̃ario ⁊ q̃n
tus debebat eẽ Et iõ tota ſciẽtia
de p̃teritis fuit magis de deo q̃ꝫ de
hoie · ſed tota ꝑs ſequẽs erit ma
gis de hoie q̃ꝫ de deo · ⁊ hoc fiet ꝑ
cõparationẽ ad aliaꝝ res · aliqñ ꝑ
drãm · aliquãdo ꝑ ꝯueniẽtiam qñ
qꝫ ꝑ ambo inſimul · ⁊ aliquãdo ꝑ
cõparationẽ hois ad deum vel dei
ad hoiem · ⁊ qñqꝫ per cõparatio
nem hois ad hoiem · Qm̃ autẽ ho
mo vt homo habꝫ intellectum ⁊
volũtatem cũ libertate · ⁊ per hoc
eſt hõ ⁊ differt a brutis ⁊ alijs re
bus inferioribꝰ Ideo omnia que
cõcludent᷑ ⁊ ꝓbabũtur de hoie in
quãtum hõ eſt cõcludent᷑ vel rõe
intellectꝰ tm̃ vel racõne volunta
tis ⁊ libertatis tm̃ · vel raciõe vtri
uſqꝫ inſimul · Quia quicq̃d tene
tur hõ facere ⁊ debet inq̃ꝫtũ homo
vel ꝑtinet ad intellectũ vel ad vo
lũtatẽ vel ad vtrũqꝫ ſil᷑ · ⁊ eciã q̃c
q̃d ei ꝯuenit inq̃ꝫtũ hõ ꝯuenit ei rõe
illoꝝ Et quia intellectui cõuenit
affirmare vel negare quia hoc eſt
ſuum officium · Ideo probemus
quid ei tenet᷑ · hõ vel ad quid ob
ligat᷑ de iure nature affirmaẽ vel
negare ·

¶ Hic ponit᷑ fundamẽtum omni
um ſequẽtium ·

¶ Titulus · lxvi ·

q Voniã autẽ in q̃ tota iſta
ars affirmãdi ſeu credẽdi
ẽ hec · ſ · ꝙ omnis res dꝫ ⁊ tenet᷑
vti his que hꝫ ad ſuã vtilitatẽ ⁊
ad ſuũ bonũ ⁊ melius · ⁊ ad aug
mẽtum boni ſui · ⁊ hoc inquãtuꝫ
poteſt · ⁊ nulla res dꝫ vti his que
hꝫ cõtra ſeipſã ⁊ ad ꝓpriã deſtru
ctionẽ ⁊ ãnihilatõez ſue vtilita
tis ⁊ boni quinymo dꝫ ſuã natu
rã cõſeruare debet exaltare ⁊ dig
nificare et deſinere omnia illa et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

expellere que ipſam nituntur de
ſtruere ⁊ minorare. Hoc autem
manifeſtū eſt ꝙ quelibet res ha
bet id quod habet ad ſui cōſerua
cionem ⁊ vtilitatem ⁊ nō ad ſuū
propriū damnū ⁊ malum ⁊ cui
libet rei data ſunt omnia que ha
bet propt bonum ſuū. ⁊ nō pro
pter malum. ⁊ ſi quelibet res ac
quirat ſuam pfectionē ſuū bonū
et ſuū complemētum ⁊ nō ſuam
deſtructionē ⁊ ſuū malum nec fa
ceret aliquid cōtra ſeipſam. Hoc
autem videm⁹ per experiētiam in
rebus pmi ſecūdi ⁊ tercij grad⁹.
Vt verbi gratia in elemētis Nam
quodlibꝫ multiplicat ſeipm ⁊ au
get ſe inquātum poteſt ⁊ deſtru
it ſuū contrariū ⁊ nunq̄ꝫ facit ali
quid cōtra ſeipm. nec cōtra ſuam
naturā ſed attrahit oleum in li
gnio ⁊ cepū in cādela vt viuat et
cōſeruet in eſſe. Item videmus in
arborib⁹ ⁊ plātis quomodo attra
hūt alimentū ad ſuā vtilitatem.
et attrahūt id qd eſt ꝯueniēs ei⁹
et nunq̄ꝫ diſcōueniēs ⁊ ꝯfirmāt
ſuas radices in terra. vt viuant
et nutriantur ⁊ pfundāt radices
ita vt firmi⁹ ſtent ⁊ multipliāt
ſuam naturā inq̄ꝫtū pnt vt durēt
Similiter faciūt animalia iuxta
ſuā naturam. Cum autem homo
ſit de numero rerum ⁊ ſit res natu
ralis de quarto ⁊ de nobiliori gra
du tenetur ⁊ obligat de iure na
ture. vti omnibus que hꝫ in ſe ⁊
que ſibi data ſūt ad ſui vtilitatē
et ad ſuū bonum ⁊ ad augmētū
ſuū ⁊ ad ſuā meliorationē ⁊ hoc
quātum pt Et nullo mō debꝫ vti
his que ſūt cōtra ſeipm ⁊ ad de
ſtructionē ſuipſius ⁊ minorato
nem ⁊ ānihilationē quia alit eēt
cōtrā ordinem vniuerſi ⁊ omniū
creaturaꝝ ⁊ eſſꝫ deuiatus a toto
ordine rerum. Ex iſto fundamē
to firmiſſimo p omnes creaturas
cōfirmato ſequitur de neceſſitate
ꝙ cum homo habeat intellectuꝫ
et volūtatem vltra alia animalia
et per illa differt ab eis ⁊ eſt ho
mo ꝙ debet tenetur ⁊ obligatur
de iure natuē vti ſuo intellectu ⁊
ſua volūtate ad ſuū bonum. ⁊ ad
ſuam vtilitatem ſcilicet ad ſuum
gaudium ⁊ leticiam ad maiorēꝫ
ſpem. cōſolationem. pacem. qui
etem. ⁊ confidētiam ⁊ cōtra dam
nū malum triſticiā deſperationē.
et cōtra oia aduerſa. Vñ cū ho de
beat p ſnū intellectū ⁊ volūtateꝫ
acquirē totū ſuū bonū ⁊ totā ſu
am pfectionē dignitatē ⁊ nobi
litatē inq̄ꝫtū ho ē ideo ipſe nō dꝫ
vti illis ꝯtra ſeipſū ⁊ ad ſuam de
ſtructionē ⁊ ꝯt hoieꝫ ꝫ p hoie.

¶ Hic ponit cōcluſio in q̄ ꝯcludi
tur regula ⁊ ars affirmādi ⁊ ne
gādi. ¶ Titu. lxviij.

Q Voniā autē ad intellcm̄ p
tinet affirmare ⁊ negare
credere ⁊ denegare. ⁊ eſt
actus ſecūd⁹ qui ſequit p⁹ cogi
taē. q ec ē i duas ptes diuiſ⁹ oppo
ſitas qꝛ affirire ⁊ negaē ſūt oppo
ſita Et h⁹ ē ꝓpt h⁹ qꝛ oē qd cogi
tat ⁊ dicat habꝫ ſuū oppoſitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſibi repugnās ⁊ cōtradictoꝛium
que ſimul nō poſſunt eſſe· ſed ne
ceſſario illud qđ cogitatᷣ ⁊ dicitᷣ
eſſe· eſt verū vel nō verum· iō ho
mo debet vnū affirmare· ⁊ aliud
negare· ⁊ vnā ꝑtez recipere ⁊ ad
mittere tanq̄z veram· ⁊ aliā repel
lere tanq̄z falſam· Et ſic ↄcluditᷣ
ꝙ homo de iure nature debet ⁊ te
netᷣ affirmare credere ⁊ recipere il
lā ꝑtem· tanq̄z que magis ē ad
eius vtilitatem· ad eius bonū et
meliorationē· perfectionē· ⁊ di
gnitatem· ⁊ exaltationē· inq̄z tū
homo eſt· ⁊ per quem generatᷣ in
homine gaudiū· ⁊ leticia· cōſola
cio· ſpes· cōfidentia· ſecuritas·
et fugatᷣ triſticia· deſperatio ab
ipſo homine· ⁊ per cōſequēs ſeq̄
tur ꝙ debet affirmare illā ꝑtez tā
q̄z veram· que magis eſt amabi
lis· deſiderabilis de ſe ⁊ de ſua na
tura· ⁊ que magis habz de eē· ⁊
de bono· ⁊ aliā ꝑtem oppoſitam
tenetᷣ negare tanq̄z falſam ⁊ a ſe
fugare tanq̄z inimicā ſibi· Si āt
hō facit oppoſitū· tūc vtitᷣ intelle
ctu ſuo cōtra ſeipſum· ⁊ cōtra ho
minē· ⁊ cōtra ſuū bonū· ⁊ ad ſu
um damnū ⁊ deſperationē· ⁊ tūc
facit cōtra totum oꝛdinem rerum
·quia quelibet res inferioꝛ homine
vtitᷣ his· que ſūt ad ſuū bonum·
et homo faciēdo alio modo vtitur
ad ſuū damnū ⁊ deſtructionem
ſuo intellectu ⁊ volūtate· ⁊ ideo
facit cōtra curſū nature ⁊ oīm re
rum· ⁊ cōtra hominē· ideo tūc nō
debet dici homo· quia facit contra

hominem ⁊ habet intellectū devi
atum ⁊ coꝛruptum· Et q̄z uis nō
intelligat quomodo fieri poteſt·
nec quomodo poteſt eſſe verum·
non eſt excuſatꝰ quin teneatᷣ af
firmare ⁊ credere Et ſi aliquis di
cat· quare tu affirmas ⁊ credis il
lud quod nō intelligis· quia foꝛ
ſitan eſt falſum· ad hoc reſponde
tur ꝙ excuſatur per hoc, quia cre
dit ad ſuū bonum et ad ſuam vti
litatez· quia hoc tenetur facere na
turaliter et de iure nature· et qui
facit ſcđm ſuam naturam facit id
qđ debet· et qui facit id qđ debz
excuſatꝰ eſt· Neq3 intellectꝰ po
teſt in hoc errare poſtq̄z credit il
lud et affirmat quod eſt ſibi ma
ximū bonum· et oppoſitum eius
eſt pꝛiuacio ſui boni· quia tūc fa
cit maximū bonū ſibi ipſi· et ſue
voluntati· Et hoc tenetur facere·
quia intellectꝰ factus eſt et da
tus homini ad ipſiꝰ vtilitatem et
non cōtra ſe· Et quia melius eſt
homini ſine comparatōe affirma
re et credere partem que eſt pꝛo
ſeipō et pro bono ſuo· quā affir
mare oppoſitum· quia hoc tenetᷣ
facere· quia quelibet res tenetur
facere quod eſt meliꝰ pro ſe· et
ſufficit homini ad vidēdum et ad
cognoſcēdum certitudialiter qđ
affirmare et credere debet· licet
nō intelligit quō eſt Si enim ho
mo affirmet et credat ꝑtez oppo
ſitā q̄ eſt ꝑ̄uacio ſui boni· tunc re
cipit in ſeipō inimicum ſuum· ⁊
illđ quod ītra ſe eſt· expellit et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

fugat amicum ſuū ⁊ illud quod
eſt pro ſe. ⁊ ideo eſt peruerſus
valde ⁊ maximꝰ inimicus. ⁊ ad
uerſariꝰ ſuiipſiꝰ ⁊ nocēs ſibiipſi.
et nulli ꝓficiēs ⁊ ſic ē repꝛehenſibi
lis ⁊ ab omni creatura merito cō
demnatꝛ. Et ideo ē ſtultiſſimꝰ ⁊ ſi
ne ſenſu. Et iſtud eſt certiſſimū
ſignū ⁊ argumētum ꝙ ſi aliquiſ
hō ita faciat ⁊ nolit credē ⁊ affir
mare qđ meliꝰ eſt ꝓ ſe ꝙ ipē poſ
ſidetꝛ ab inimico ſuo mōꝛli qui do
minatꝛ intellectui ſuo ⁊ tenet ip
ſum ligatū ⁊ vinculatū ⁊ nō poſ
ſit vti ipō intellcū nec officio eiꝰ
affirmādo ⁊ credēdo ad ſuam vti
litatē ſed ad ſuū damnū ⁊ cōtra
ſeipm ⁊ ꝯtra totū oꝛdinē vniuer
ſi ⁊ oim creaturaꝝ. Et talis hō ē
ſicut ille qui hꝫ ſtomachū coꝛru
ptū plenū malis humoꝛibꝰ. qui
nō poteſt recipe aliquē cibum bo
num ſed ſtatim euomit. Hic talꝭ
intellectꝰ ⁊ talis hoīs volūtas nō
poteſt recipe illud qđ eſt bonum
et meliꝰ credēdo qꝛ eſt coꝛruptio
in eis. Ecce igitꝛ cōcluſio. ars. ⁊
regula ac debitum affirmādi ⁊
negādi in his que pertinēt ad ho
minem inq̄ꝫtum homo eſt cui cō
coꝛdet tota natura.

Sequitꝛ modꝰ ⁊ practicā vtē
di predicta arte ⁊ regula qua ꝓ
batꝛ ꝙ tota fides chꝛiſtiana eſt
affirmanda ⁊ credēda. ⁊ ꝙ om
nis homo de iure nature tenetꝛ cre
dere ⁊ obligatur eā tenere ⁊ af
firmare.

Titulus. lxviij.

Ut autē predicta magis
elucescāt declaremꝰ ꝑ pra
cticā ⁊ per exēpla. Modus autē
exercendꝰ eſt iſte ꝙ ſi alicui ꝓ
ponatur aliquid ad affirmandū
vel negādum quod non poſſit in
telligi per orationē ſtatim debet
accipere eiꝰ oppoſitum contradi
ctoꝛium ⁊ facere duas partes op
poſitas quas impoſſibile eſt ſimꝉ
eſſe veras nec falſas ſed de neceſſi
tate opoꝛtet ſolum vnam partē
eſſe veram ⁊ aliam falſam ⁊ tunc
ſi vult cognoſcere quam partem
tenetur ⁊ debet affirmare ⁊ crede
re cum tantum poſſibile eſt vnā
partem eſſe veram debet cōparare
ambas partes inter ſe ⁊ poſtea
ad hominem. ⁊ ex iſta compara
tiōe videbit que pars eſt magis
amabilis. ⁊ deſiderabilis de ſe ⁊
que pars magis cum eo ⁊ cum
maioꝛi eē. ⁊ maioꝛi bono. Et dū
comparabit ambas partes ad ho
minem videbit que illarum parci
um eſt bonū hominis vel que eſt
ꝑuacio boni hominis vel que erit
ad maius bonum hominis ſcilicꝫ
ad maius gaudium cōſolacionē
et ſecuritatem. ⁊ ſic de alijs ⁊ ſic
ſtatim apparebit que parſ eſt ꝓ
homine ⁊ que eſt cōtra hominem
vel que eſt magis pro homine ⁊
tūc facto iſto diſcurſu ſtatim de
bet affirmaē ⁊ credere illam par
tem que eſt pꝛo homine vel que
magis eſt pꝛo homine. vel que
eſt contra hominem. ⁊ que minꝰ
pꝛo homine negare. ⁊ refutare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Quia poſtq̄ꝫ vna ſola poſſit affir
mari ⁊ credi ⁊ nō ſimul ambe de
bet illa affirmari ⁊ credi q̄ ē pro
hoīe. ⁊ non illa q̄ eſt cōtra hoīem
Vt verbi grā Illa ꝓponat᷑ deus ē
Fiāt ſtatim due ꝑtes oppoſite. ſ.
deū eſſe. ⁊ deum nō eſſe. ⁊ cōpa
rent᷑ iſte due ꝑtes int᷑ ſe ⁊ videaꝰ
que cōueint cum eē ⁊ cum bono
et cum maiori eē. ⁊ que nō Iſta
pars deum eē. que ponit infinitū
eē. ⁊ infinitum bonū. quo maius
cogitari non p̄t. qꝛ deum eē ſigni
ficat hoc. ⁊ alia oppoſita. ſcꝫ de
um nō eſſe. p̄uat᷑ infinito eē ⁊ in
finito bono. Maxima ergo drā ē
inter infinituꝫ eſſe ⁊ infinitum bo
num. ⁊ inter infinitū malum. Vl
terius videamꝰ que iſtaꝝ eſt ad
bonum hoīs. vel deum eſſe vel de
um non eſſe. Nōne iſta ꝑs deum
eſſe? Quia ex iſta ꝑte deum eſſe.
ſequit᷑ maximū bonū hoī. ſcilicet
gaudium. ꝯſolatio. ſpes. ⁊ fidu
cia. Et ſic meliꝰ eſt hoī. deum eē
q̄ꝫ deum nō eē. qꝛ ex iſta ꝑte. de
um nō eſſe. malum ⁊ nō bonum
ſequit᷑ homini. Ergo hō tenet᷑ de
iure nature affirmāe ⁊ credē iſtā
partē. deꝰ eſt. ⁊ recipe in ſeipſo
tanq̄ꝫ magis amabilē ⁊ deſidera
bilē in ſe. ⁊ meliorē ⁊ vtiliorē ſi
bi. ⁊ non aliā ꝑtē nullo mō ama
bilē. nec deſiderabilē in ſe. nec bo
nam nec vtilē hoī. imo p̄uāteꝫ bo
num ſuū. ideo odibilem Alit᷑ vte
ret᷑ homo intellectu ſuo ad malū
ſuū ⁊ cōtra ſeip̄m. qd᷑ non cōueit
hoī inq̄ntū homo eſt. Quale ei bo
num poterit ſibi dare iſta. deꝰ nō
eſt? Qualis fructꝰ poteſt ſeq̄ ex
iſta? Et q̄re homo vult ſe iungē
parti ſterili ⁊ ſine fructu. que p̄
uat ſuū bonum? Quare vult illi
dare locum in corde ſuo. ⁊ dare ſi
bi fidem? Nōne meliꝰ eſt ſe iun
gere ⁊ hr̄e fidem cū ꝑte fructuo
ſa. q̄ ponit ſuū bonum? Nōne me
liꝰ eſt ſibi dare locum ⁊ fidē ſuā
Si eīm homo ſociet ſe cum iſta ꝑ
te. deꝰ eſt. ⁊ recipit eā in intellcū
ſuo credēdo. affirmādo. ⁊ adherē
do. vt plātet eā in ſe. ecce quāta
bona ſequūtur ex hoc. Nam intel
lectꝰ efficit᷑ exaltatꝰ. ac nobi
lior. excellētior. ⁊ dignior. ⁊ re
cipit magnū incremētum ⁊ aſcē
ſum ꝑfectiorē. ⁊ vadit de nō eē
ad eē. eo ꝙ cōiungit ſe cum ꝑte
magis amabili. ⁊ q̄ magis cōue
nit cum eſſe ⁊ cū bono. ⁊ recipit
influētiam ab eo. qꝛ intellectus
efficit᷑ illiꝰ nobilitatis ⁊ dignita
tis ⁊ ꝑfectiois. q̄le eſt illud qd᷑
credit. Ideo debet ſe totū dare ꝑ
ti nobiliori ⁊ ꝑfectiori. Si autē
ſociet ſe cū parte oppoſita. q̄ eſt.
deum nō eſſe. tūc intellectꝰ effici
tur prauꝰ. ⁊ tendit ad nihil ⁊ ad
non eē et ad mala infinita. Qua
re cōcludit᷑ ꝙ hō de iure nature te
net᷑ et obligat᷑ affirmare iſtam ꝑ
tem. deꝰ eſt. et aliam ꝑtē ei oppo
ſitam negare et refutare. deꝰ nō
eſt. Et hoc dicit ois creatura hoī.
ꝙ hoc debet facere. Sꝫ vlterius ſe
quit᷑ ꝙ verū eſt. deum eē. qꝛ poſt
q̄ꝫ homo d᷑ iure nature tenetur et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

obligat̃ hoc credere ⁊ affirmare
et natura nõ mentit̃. ergo ſequi
tur. ꝙ hoc eſt affirmabile ⁊ cre
dibile ⁊ verũ. quia homo nõ ob
ligat̃ naturaliter ad falſum. ſed
obligat̃ naturaliter ad verum. er
go ſequit̃ deum eſſe. ¶ Secũdo
ↄ̃cludit̃ ꝙ hoc eſt verũ. ex tali
debito nature. qꝛ in natura nullũ
falſum eſt. nec eſt obligatio na
turalis ad falſum. Ecce ergo mo
dum ⁊ practicã trahendi homie
non credẽtes ad credẽdum ⁊ ad
affirmãdũ illa que nõ intelligũt
per ratione. ⁊ per iſtũ modum in
tellect⁹ roborat̃ ⁊ ↄfortat̃ vt fir
mius credat.

¶ Aliud exemplũ de vnitate dei
¶ Titul⁹. lxix

Vlterius vt magis ars vi
deat̃ ponat̃ exemplũ. Si
eſt tm̃ vnus de⁹. ſtatim fiãt due
partes vt dcm̃ eſt. ⁊ ſũt iſte. de
um eſſe tm̃ vnum. ⁊ deum nõ eẽ
tm̃ vnum ſed plures. De neceſſi
tate ergo eaꝝ vna eſt vera tãtũ
et nõ ambe Vt ergo ↄgnoſcam⁹
quã parte debeam⁹ affirmare ⁊
credere. cõparem⁹ iſtam ptẽ de⁹
eſt tm̃ vn⁹. ad aliam ſibi oppoſi
tam. ⁊ poſtea ad hominẽ. ⁊ tan
dem ꝓceſſum faciam⁹ ſicut in alio
exemplo Vnde ſtatim apparebit
ꝙ iſta. de⁹ tm̃ eſt vn⁹. ẽ magis
amabilis. q̃ȝ iſta. plures dij ſũt
qꝛ iſta magis ↄ̃uenit cum bono
hominis. Nam vide quãta mala
ſeq̃rent̃ ad iſtam. plures ſũt dij
ſeꝑati ⁊ diuiſi inter ſe per volun
tatem ⁊ ſubſtãtiam. poteſtatem
et ſapiẽtiam. Nam ſi ſint plures
quilibet habebit ſuã ꝓpriã volũta
tem. ⁊ ꝑ ↄ̃ñs poterit eẽ diuiſio ⁊
diſcordia inter eos. ⁊ quilibet di
ligẽt honorẽ ꝓpriũ. tũc homo eſſꝫ
in mag̃ tribulatõne ⁊ pena. imo
totum vniuerſũ deſtrueret̃ ex eo
rum diſcordia ⁊ eciam hõ nunq̃ȝ
eſſꝫ ſecur⁹ neqꝫ in quiete. nec pa
ce. imo natura non poſſꝫ pati du
os dños nec duos deos. ſed ſi tã
tum eſt vn⁹ dñs ⁊ de⁹. vitantur
multa mala. ⁊ ſequũtur infinita
bona. Et ſic bonũ eſt homini eſſe
tm̃ vnum deũ ⁊ dñm. ⁊ eſſe plu
res deos ſeu dños eſt valde malũ
imo peſſimũ hoi. ⁊ eſt cõtra homi
nem Et ideo hõ debet credere ⁊ af
firmare iſtam ptem ſcꝫ eſſe vnũ
et ſingularem dñm ⁊ deum. ⁊ de
bet negare aliam ptem. Tunc vl
teri⁹ ſequit̃ ꝙ veꝝ eſt ꝙ eſt tm̃
vn⁹ ſolus dñs ⁊ deus ex obliga
tione. vt ſupra in p̃dicto exem
plo.

¶ De ꝓductiõe diuinã inter ſe
¶ Titul⁹. lxx.

Item ſi ꝓponat̃ vltra hoc ſi de⁹ ꝓ
duxit filiũ de natura ſua ſibi ſum
me equalẽ. vel ſi in deo nõ eſt ꝓ
ductio de ꝓpa ſubſtãtia ⁊ natu
ra. Certe magis eſt amabile deũ
eſſe productũ de ſua ſbã. q̃m ſte
rilẽ ⁊ nõ productũ. qꝛ homini ẽ
magis deſiderabile. ꝙ de⁹ ſuus ẽ
tante potẽtie ⁊ ṽtutis. ꝙ ipẽ poſ
ſit deũ producere de ſeipſo q̃ȝ ꝙ
nõ poſſꝫ. Eciã qꝛ ex hoc ꝙ deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

produxit ex ſe deum ⁊ filium In
hoc arguit᷑ maxima cõmunicatio
et ex hoc homo capit quãdã fidu
ciã · de cõmunicabilitate dei qꝛ de
us totam ſuam ſubſtãtiam potẽ
tiam ⁊ ſapiam cõmunicat vni al
teri · Si autẽ nõ cõmunicaret non
eſſꝫ ita bonꝰ nec ſũme ↄicatiuus
ſed multo meliꝰ eſt deũ hr̄e ſe ſũ
me cõmunicatiũ q̃ꝫ eiꝰ oppoſitũ ·
vnde ex hoc p̄t homini ſurgẽ gau
dium ⁊ ſolamẽ magnũ erga deũ
ſi totũ cõmunicat quicq̃d hꝫ ⁊ ꝙ
nihil retinet qđ nõ cõicat · Sꝫ ex
p̄te oppoſita · ſcꝫ qđ in deo nulla
eſt ꝓductio de ſua ꝓpria natura
nullũ bonũ ſequit᷑ homini ⁊ eciaꝫ
eſt iocũdius deum credere fecun
dum · ⁊ nõ ſterilem qꝛ qui credit
oppoſitum diminuit deũ · ⁊ p ↄſe
q̄nẽs bonũ hominis · Qui autem
affirmat deũ hr̄e filiũ · de ſua pro
pria natura generatũ · dat deo eẽ
ſummũ bonũ · ⁊ per ↄñs affirmat
bonum hoīs · Quare ſequit᷑ ꝙ hõ
tenet᷑ affirmare ⁊ credẽ in deo eẽ
plenam ꝓductionẽ de ſua natu
ra · ⁊ negare oppoſitũ · quia p̄ma
pars eſt ad bonũ hoīs · ⁊ ſecũda
pars ad malũ hoīs · qꝛ diminuit
bonum hoīs · qꝛ quãtum bonũ ſe
quit᷑ homini de vno · tantũ maluꝫ
ſequit᷑ ei ex eius oppoſito · qꝛ pri
uat totũ bonum hoīs ·

¶ De oīpotẽtia · ſapientia · ⁊ bo
nitate dei ·

¶ Titulꝰ · lxxi ·

Item bonũ eſt homini habẽ
deum oīpotentẽ · ſũme ſapiẽ
tem · ⁊ ſũme bonum · ⁊ oppoſitũ
eſſꝫ malũ hominis · ſcꝫ nõ hr̄e de
um omnipotẽtem neqꝫ ſũme ſapi
entẽ · neqꝫ ſũme bonũ Et eciam cõ
uenit homini hr̄e deũ ita potẽtem
ita ſapientem · ita bonũ · quo cogi
tari nõ poteſt vlt᷑ · ⁊ oppoſitũ eiꝰ
eſt totum malũ hominis · Quare
ſequit᷑ ꝙ homo debet affirmare ⁊
credere illud · qđ deo magis con
uenit ⁊ ſibi inquãtum homo eſt ·
Et hoc eſt totuꝫ illud quod ma
gis cadit ad eẽ q̃ꝫ ad nõ eſſe

¶ De veritate dei ⁊ fidelitate et
alijs ꝓpetatibus ·

¶ Titulꝰ · lxxij

Item bonũ eſt homini hr̄e
deum veracem · ac ſũme ve
racem · ⁊ ſũme fidelem · ſũme beni
gnum · ſũme pium · ⁊ ſũme clemẽ
tẽ · ⁊ miſericordẽ · ⁊ oppoſitũ eiꝰ
eſt malũ hoīs · ergo homo tenet᷑
affirmare ⁊ credere deũ veracem ·
fidelem ⁊c̄ · ⁊ eciam negare oppo
ſitum · qꝛ tenet᷑ facere bonũ ſuũ ⁊
nõ malum ſuũ ·

¶ De creatione · ¶ Ti · lxxiij ·

Quia bonum eſt hoī habere
deũ ita potẽtem ꝙ oīa cre
auit ex nihilo · celum · terrã
mare ⁊ omnia ī eis cõtenta · ⁊ op
poſitum eiꝰ eſt malum hominis ·
vel eſt nõ bonum homini · eſt eciã
bonũ homini · ꝙ de nihilo fuit cre
atꝰ · ⁊ melius q̃ꝫ ſi eſſet factꝰ de
aliquo · qm̃ ex hoc oritur maioꝛ
cõfidẽtia · maioꝛ ſpes ⁊ ſecuritas
quia ſi deꝰ potuit eum facere talẽ
ex nihilo eciam poteſt eũ reſuſci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tare ⁊ reſtaurare qñ in aliq̃d q̃ſi nihil redigit̃ ⁊ poterit eum exal tare ⁊ facere eum multo maiorem Si autem deꝰ feciſſ3 hoiem de ali quo homo non habet tãtã ſpem de ſua potẽtia ſicut modo habet. quia maior eſt potẽtia ad creãdũ q̃3 ad faciẽdum ſine eciam ꝯpato ne Debet igit̃ homo affirmare po tius illud qđ eſt ad totũ bonum eiꝰ. q̃3 cõtrarium eiꝰ ⁊ qđ eſt ad totum malũ eius. Et vltimo ſeq̃ tur tunc ꝙ verũ eſt qđ deuꝰ crea uit oia ex nihilo. ⁊ ꝙ homo ẽ ex nihilo creatus eo modo quo iam dictum eſt.

De incarnatione

Titulꝰ. lxxiiij.

PReterea meliꝰ eſt homini ꝙ deꝰ ſit homo factus. ⁊ hũanitas vnita ſit deitati in vna perſona. q̃3 eius oppoſitum. imo hec vnio eſt ſũma perfectio. ſũ ma nobilitas. ſũma dignitas ⁊ ſumma exaltatio. ac ſũmũ bonũ hominis. ⁊ maius qđ poſſit eſſe. Ergo q̃ affirmat ⁊ credit ꝙ nũ q̃3 deꝰ fiet homo. nec poſſit fieri. amouet quantũ in eo eſt ſũmam et maximã perfectionẽ hominis et p̄uat humanã naturãm tanto bono. ego talis eſt inimicꝰ homi nis inquantũ homo eſt ⁊ huma ne nature. ⁊ eſt cõtra hominẽ Er go meliꝰ eſt homini affirmare ⁊ credere ꝙ deꝰ factus ſit homo. q̃3 eius oppoſitũ.

De cõceptiõe filij dei ⁊ humana natura.

Titulꝰ. lxxv.

ITem meliꝰ eſt homini ⁊ digniꝰ affirmare ⁊ credere ꝙ ille homo cuiꝰ dignitas vnita eſt deitati. ſit cõceptꝰ de ſpũ ſancto. q̃3 de ſe mine virili. ⁊ ſine carnali cõcupi ſcẽtia. ⁊ meliꝰ ⁊ digniꝰ eſt crede re ꝙ ſit natꝰ de virgine q̃3 de mu liere corrupta. quia in oibꝰ his nobilitat̃ humana natura. quia cũ ille homo ſit nobilior ⁊ excel lentior omnibꝰ hominibꝰ. nec poſ ſit eſſe nobilior. nec magis exal tatꝰ. meliꝰ eſt ⁊ digniꝰ vt habe at omnẽ nobilitatẽ ⁊ dignitatem ex parte ſue cõceptõis ⁊ natiui tatis. ⁊ meliꝰ ⁊ digniꝰ eſt crede re hoc q̃3 eius oppoſitũ. quia hoc ponit nobilitatem in humana na tura. ſcilicet ꝙ habet talẽ hominẽ et oppoſitũ poneret indignitatẽ et ignobilitatẽ in natura hũana. et eciã hoc eſt ſũme amabile ⁊ de ſiderabile hoi inquantũ hõ eſt. ꝙ humana natura in tantũ ſit dile cta deo. ꝙ ipſe deꝰ dignatꝰ eſt eſſe hõ. ⁊ hoc eſt pro hoie. aliud vero cõtra hominẽ.

De reſurrectione mortuoꝝ.

Titulꝰ. lxxvi.

VLteriꝰ melius eſt homini affirmare et credere reſur rectionẽ mortuoꝝ in corpore ⁊ anima. q̃3 eius oppoſitũ. ⁊ ꝙ to ta natura hũana reſurget a mor tuis. ⁊ mutabit̃ in imortalitatẽ. qm̃ affirmare ⁊ credere hoc po nit hoiem ⁊ naturã hũanã in ma ximo gaudio. ſpe. ⁊ fiducia. ac

cõſolatione magna et dignitate
exaltatõe ⁊ ornatu qđ bonũ ex
altat eũ ſup oĩa alia aĩalia. Cre
dere autẽ ⁊ affirmare oppoſitum
nullũ bonũ ponit in nãa humana.
immo omne bonũ remouet ⁊ p̄uat
Ergo ille qui affirmat ⁊ credit
oppoſitũ eſt cõtra hoĩez ⁊ ẽ inimi
cus hoĩs inq̄ntũ hõ eſt. ⁊ p ꝯñs ẽ
cõtra ſeip̄m. Vñ eciã ſũme ama
bile ẽ vt hõ credat ſe ⁊ totã nãm
humanã in futuro debere reſurgẽ
⁊ oppoſitũ eius eſt valde odibile
et triſtabile. Itẽ meliꝰ ⁊ iocũdi
us eſt hoĩ credere ꝙ iã aliq̃s reſur
rexit a mortuis ad vitã immõꝛlẽ
q̄z ꝙ nullꝰ reſurrexiſſz. qꝛ hoc po
nit hoiem in maiori fiducia ⁊ ſpe
et ꝯſolatione future reſurrectiõiꝰ
Si autẽ adhuc nullꝰ reſurrexiſſz
nõ eſſz tãta ſpes aut tãta ſecuri
tas in hoĩe de futura reſurrectiõe.
Si autẽ aliquis credat futurã re
ſurrectionẽ gñalẽ ⁊ nõ credet ali
quẽ reſurrexiſſe minorez habebit
ſpem ⁊ confidentiã de hoc ꝙ ipſe
met reſurget. ille aũt qui vtrũqꝫ
credit hꝫ maiorẽ ſpem ⁊ cõfiden
tiã. Ergo hoc eſt homini melius
credẽ q̄z eius oppoſitũ

De aſcenſione ad celos.

Titulꝰ. lxxvij.

p PReterea meliꝰ eſt homini
affirmare ⁊ credere ꝙ iaz
aliquis homo aſcendit ad celos
q̄z eiꝰ oppoſitum. quia ex hoc ſẽ
quit̄ maxima ſpes cõſolatio ⁊ ſe
curitas ac gaudium humane na
ture. ac eciam ponit maximã di
gnitatem ⁊ exaltationem in hu
mana nntura ⁊ maximũ deſideri
um eũdi ad celum ⁊ relinquẽdi
terram. Oppoſitum autem crede
re nullum bonũ facit homini.

De iudicio vniuerſali.

Titulus. lxxviij

i ITem meliꝰ eſt homini cre
dere ⁊ affirmare ꝙ iudici
um fiet vniuerſale in quo omnes
homines recipiẽt a deo ſuam vlti
mam mercedem ſcđm opera ſua
q̄z credere eiꝰ oppoſitum quoni
am ex hoc homines inducent̄ ad
operãdum bonum ⁊ ad meliorã
dum opera ſua. vt remunerẽtur
et ad fugiẽdũ mala opera. ne pu
niant̄ aut condemnẽtur. Itẽ eſt
neceſſarium homini credere ⁊ af
firmare ſi vult eſſe bonꝰ. ⁊ cõue
nit ratiõe liberi arbitriȷ̃ homini ꝙ
cum homo per liberum arbitrium
poſſz facere bonũ ſeu malum ⁊ nõ
compellitur ab aliquo. ⁊ tamen
tenetur eſſe bonꝰ ⁊ non malus.
Sũme vtile eſt ⁊ neceſſarium
homini credere ⁊ affirmare futu
rum eſſe iudiciũ in quo vnuſquiſ
qꝫ recipiet ſcđm ꝙ geſſit in cor
pore ſummũ bonum vel ſũmum
malum. ſũmã gloriam vel ſum
mam cõfuſionem ſi autem nõ cre
dit tunc nõ conabitur ad bonum
immo viuet ſecũdum carnem vt
brutum et inſequetur concupiſ
centias carnales ⁊ delectationes
carnis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ De imortalitate anime

¶ Titulꝰ .lxxix.

ITem eſt homini meliꝰ cre-
dere ⁊ affirmare ꝙ homo
animā habeat immortalē . q̄ȝ eiꝰ
oppoſituȝ qm̄ hec eſt magna ex
altatio ⁊ dignitas ⁊ bonum hu
mane nature . ⁊ per hoc magis ſe
parat᷑ a beſtijs ⁊ appropinquat
deo . ⁊ generat᷑ in homine magnū
gaudium magna ſpes ⁊ fiducia
Jſta enim credulitas ſine cōpa
ratione eſt multo melior q̄ȝ crede
anime mortalitatem . quia ſi cre
dat mortalitatē ipſiꝰ anime q̄d
importat gaudij ſeu cōſolationiſ
nulla autem cōſolatio poteſt eſſe
in illo ſed triſticia ⁊ deſolacō Hȝ
quia homo tenetur credere illa per
que in ipſo maius generat᷑ gaudi
um ſeu cōſolatio ⁊ ſpes nā habe
re ſpem eſt magna conſolatio ⁊
magnū bonum . habere eiꝰ oppo
ſitum eſt magnū malum ⁊ deſpe
ratio Et ſic qui nō vult credē illa
per que generat᷑ in hoīe magna
cōſolatio ⁊ ſpes facit cōtra ſeipm
et cōtra hominē inquātum homo
eſt ⁊ eſt cauſa ſue deſperatōnis .

¶ Concluſio de omnibꝰ iſtis de
fide chriſtiana .

¶ Titulꝰ .lxxx.

QVia ego quicq̄d cōtinet᷑ i
fide chriſtiana eſt magis
amabile ⁊ deſiderabile homini in
quātum homo eſt q̄ȝ eius oppoſi
tum . vt nihil eſt magis amabile
et deſiderabile q̄ȝ illud q̄d cōueit
cum bono hoīs ⁊ cum eſſe . ſed fi
des chriſtiana magis cōuenit cū
bono hominis ⁊ cum eē perpetuo
ergo ipſa magis eſt deſiderabiliſ
q̄ȝ eius oppoſitū . Jtem ex credu
litate fidei chriſtiane ſequūtur in
finita bona ⁊ gaudia hoīs inquā
tum homo eſt . ſ . eum eē creatum
ad imaginē ſui creatoris deum eē
hominē ꝓpter ipm̄ hominē debere
reſurgere cum eodē corpe gloriſi
cato ipm̄ debē perfrui eterna glo
ria ⁊ ſimilia que generāt in homi
ne maxima gaudia . Oppoſitum
vero eiꝰ nullum eoꝝ gn̄at ſed ꝑ
uacio totius boni ſui . Sequit᷑ ex
inde ꝙ quilibet homo tenet᷑ de iu
re nature credere fideȝ chriſtianā
et negare eius oppoſitum . q̄ꝛ cū
oportet audita ⁊ intellecta fide
chriſtiana eam affirmare vel ne
gare ⁊ eius oppoſitū credere vel
refutare . Poſtq̄ȝ ergo eſt meliꝰ
homini credē fidem chriſtianā q̄ȝ
oppoſitum eius ſequit᷑ ꝙ eciam
tenet᷑ potiꝰ credere ⁊ affirmare il
lud q̄d eſt ei meliꝰ q̄ꝛ ipſe nō de
bet vti ſuo intellectu ad ipſiꝰ ma
lū ⁊ triſticiā ſed ad gaudiū ⁊ cō
ſolationē ⁊ ad bonū ipſiꝰ ſicut fa
ciūt alie creature . Alit᷑ ſeq̄ret᷑ ꝙ
hō eſſȝ deuiatus ⁊ alienatꝰ a ſeip
ſo ⁊ a rōne ⁊ ab ordine oīm crea
turaꝝ nec facit vt hō imo cōtra ho
minē inq̄ȝtū hō eſt ⁊ ad ſuū ma
lū ⁊ dānū ⁊ non ad ſuā ꝑfectio
nē ⁊ ad ſuū bonū Et q̄ꝛ hō iq̄ntū
hō nō ē ɔtra hoīeȝ . ſequit᷑ ꝙ q̄ nō
vult affirmare ⁊ credē fidē chri
ſtianā ꝙ ille hȝ aliq̄d intra ſe q̄d

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſt cõtra hoīez ⁊ inimicat hoī ⁊ de
ſtruit bonū hoīs inq̄ntū hō ē. Vlte
rius ſequit̄ q̄ fides chriſtiana nul
lo mō eſt ꝯtra naturā imo ꝓ nāa ⁊
ꝓ bono nature ad cōplemētū na
ture ⁊ ad eius ꝑfcōez . q̄ ē ad ex
altatōez ⁊ dignificationē naturē
hūane ꝓpt̄ quam oēs alie nature
ſūt fcē. ⁊ cui oēs alie nature ſui
unt. ⁊ ꝑ ꝯn̄s oppoſitū fidei ē ꝯtra
nām ⁊ ꝓ malo natuē q̄ vilificat
ac deſtruit nām hūanā q̄ꝫtū i eo
eſt. ⁊ ꝑ ꝯn̄s oēs alias creaturas
inferiores. q̄ vt dcm̄ ē oēs alie
creature ſūt fcē ꝓpt̄ hoīez nā q̄ no
cet dn̄o nocet oibꝫ ſubditis dm̄.
Vlterius ſequit̄ q̄ qui credit ⁊ af
firmat fidē xp̄ianā nullo mō ē in
crepalis neq̄ʒ a deo neq̄ʒ ab aliq̄
creatura q̄ credit qđ melius ē ꝓ
hūana nā. Et lʒ q̄ fides xp̄iana
nō eſſet vera quod ē ipoſſibile ex
cuſatus eſſʒ coram deo ⁊ oibꝫ crea
turis q̄ affirmat ⁊ credit ꝑtem
meliorē ⁊ magis amabilē ⁊ que
magis ē ꝓ bono. vtilitate ⁊ ꝑfcō
ne hoīs inq̄ntū hō ē. ⁊ hoc tenet̄ fa
cere. hoc em̄ clamat ois creatura.
et qui facit qđ dʒ eſt excuſatus in
oibꝫ. ⁊ qui facit oppoſitū ille icre
pādus ⁊ culpa dignus a deo ⁊ a
natura ⁊ ab omni creatura ⁊ nul
lam habet excuſationem q̄ relin
quit quod bonum ē ⁊ eligit ma
lum ⁊ partē magis odibilē neq̄ʒ
vtilem.

¶ Alia cōfirmatio ad debitum.

¶ Titulus. lxxxi.

1 Item etiā q̄ nō ſolū fides
chriſtiana eſt magis amabilis
et deſiderabil̄ q̄ʒ eius oppoſitū ſed
etiā ē publicata ꝑdcā ānūciata ⁊
ꝑconizata ꝑ orbē vniuerſū ꝑ ho
mies etiā ſciſſios ois natōis. etiā
credē nolētibꝫ ſūt dānatōes eter
ne ꝓnoſticate. Et credētibꝫ eter
na ꝑmia ſūt ꝓmiſſa. Etiā ꝓ ꝯfir
matōe ⁊ veritate fidei chriſtiane
q̄ʒ plures mortui et martirizati
ſunt volūtarie. Oppoſitū vero fi
dei nō eſt predicatū neq̄ʒ ānūcia
tum per vniuerſū orbē cum com
minatione pene eterne neq̄ʒ cum
promiſſiōe vite eterne. neq̄ʒ etiā
pro ſuſtinēdo oppoſitū fidei mor
tui ſunt plures ⁊ deuoti viri. Eci
am in ipſa vixerūt infiniti hoīes
nobiles ⁊ māgnates laudabilit̄
et māſuete vſq̄ʒ i finē. Omnia er
go iſta ⁊ plura alia reddūt homi
nes nō credētes neq̄ʒ affirmātes
fidē chriſtianā inexcuſabiles ⁊
culpabiles ⁊ vigorāt ⁊ ꝯfirmāt
credentes ⁊ faciūt eos ſtabiles
in fide ⁊ omnino excuſabiles.
Tutum eſt ergo ⁊ ſecurū ſtare
in fide tam racionabili in qua ho
mo credit ſuā perfectionē ⁊ bo
num ad quod eſt factus a deo ⁊
ordinatus. Ecce ergo qualis cog
nitio generat̄ in nobis dum ꝯpe
ramus hominē ad alias res inferio
res per cōuenientiam ⁊ differen
tiam quoniam ex hoc magis cog
noſcimus noſmetipōs ac noſtram
naturaʒ ac debitum ⁊ obligatio
nem. ⁊ ſic generatur ſcientia de
homine. inquantum homo eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ De cōparatōne hois ad alias res put homo eſt ⁊ penes diffe rentiam liberi arbitrij per qđ fit cognitio certiſſima de hoie ⁊ ope ribꝰ eius que imediate ducūt ho minē in cognitōez dei.

¶ Titulꝰ. lxxxij.

Quoniam autē ꝯgnitio de deo que orit᷑ ex ꝓpa natu ra eſt nobis certioꝛ ⁊ magis fami liaris. ⁊ placēs ideo q̄ntum poſſi mus laborare debemꝰ vt ꝯgnoſca mus naturā hominis ⁊ per nr̄am na turā quā itra nos habemꝰ. cogno ſcamꝰ deū ⁊ omnia de deo Quia tūc cognitio eſt nobis valde pro pinq̄ cum eſt intra nos Quāuis autē multis modis p ꝯpatōez ho minis ad tres gradꝰ inferioꝛes co gnouerimꝰ deū eē ⁊ ſuas ꝓpeta tes tñ adhuc reſtat aliꝰ modus valde ſecurꝰ ⁊ groſſus ⁊ qui ab omnibꝰ poteſt videri facilite r per quē naſcit᷑ ꝯgnitio de homie ⁊ de opibꝰ eius que vltra ducūt in ꝯg nitionē dei certiſſimā. Iſte autem modꝰ eſt p dr̄am liberi arbitrij. Vnde autē oēs res trium graduū inferioꝝ carēt libero arbitrio Jō opant᷑ ſua opa nō libere ⁊ volun tarie ſed ex ncc̄itate nature ꝉ ex impetu. nec hn̄t poteſtatē ⁊ domi nium ſuaꝝ opationū nec cogno ſcūt ſua opa neq₃ iudicāt de ſuiſ opibꝰ. nec ſciūt q̇d faciūt ⁊ hoc eſt quia nō hn̄t liberꝝ arbitrium ſed homo qui eſt in q̄rto gradu propt̄ hoc q꞉ h₃ liberꝝ arbitrium ideo eſt dn̄s ſuaꝝ opationū. Jō

opat᷑ liber ⁊ ſicut dn̄s ⁊ non ex ncc̄itate ⁊ p̄t iudicare de ſuis ope ribus ⁊ deliberare anteq̄₃ faciat. Iſta ergo eſt generalis dr̄a hois ex vna p̄te ⁊ oim aliaꝝ rerum ⁊ opationū illaꝝ ex p̄te altera. q꞉ homo inq̄ntū homo operat᷑ ex li bero arbitrio. ſed alie res opant᷑ ex ncc̄itate Exinde ſequit᷑ ꝙ ope ratōes hois inquātum hois multū differūt ab opatōibꝰ aliaꝝ reꝝ et ſunt alteriꝰ conditōis ⁊ alteri us nature. Nam opa hoim ſūt di gniſſima ⁊ nobiliſſima de ſua na tura eo q꞉ ſunt facta cum delibe ratōe ⁊ libertate volūtatis q̄ non capit eſtimationē ⁊ excedunt in dignitate ſine mēſura opera alia rum rerū. Item ꝓpter iſtam dr̄am ſequit᷑ ꝙ opa hominis dicuntur ſua q꞉ ſunt ſua poteſtate facta ſ₃ opera aliaꝝ rerum nō ſunt ipſaꝝ rerum que operant᷑ q꞉ potiꝰ agun tur q̄₃ agūt. Item ſequit᷑ ex hoc ꝙ opa hois iputāt᷑ hoi ſ₃ opa ali aꝝ reꝝ nō iputant᷑ eis. Item ex iſta dr̄a ſequit᷑ ꝙ opera hois inq̄₃ tum homo eſt ſunt laudabilia ⁊ honoꝛabilia vel vitupabilia ap ꝓbabilia vel reprobabilia ⁊ ſūt remunerabilia ⁊ punibilia Et iō iudicabilia ⁊ examinabilia. Vn̄ in hoie remanet aliq̇d qđ non eſt opꝰ. ſed ſequit᷑ ad opꝰ ⁊ hoc eſt meritū vel demeritum ſeu culpa. Ita ꝙ ipſa opera poſtq̄₃ ſunt fa cta relinquūt in hoie merituȝ vel culpā. ⁊ hoc eſt ideo quia opera tur cū libtate ac rōe vel volūtate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Sed operā aliarum rerum nō ha
bent tales ꝓpetates eo quia non
ſunt tales. et ideo opa hominis
ordinaut hominem veſtiūt ac or
nant vel maculāt ⁊ viciant homi
nem propt illud quod remanet
ex ipſis Vlteri⁹ quia homo bene
poteſt operari vel male. ⁊ hoc vo
luntarie ⁊ ex hoc generatur ⁊ re
manet in homine culpa ſeu pre
mium. Ideo vltra opa hoīs debe
tur de iure nature aliqđ ſcꝫ p̄miū
vel pena qđ nō debet opib⁹ alia
rū reꝝ. Vñ hō tenet opari inquā
tū poterit qꝛ nō debet eē ocioſus.
qꝛ dꝫ implē mundū ſuis opib⁹ ſi
cut alie res cōtinue ⁊ inceſſanter
opant ⁊ nō ſūt ocioſe ⁊ tenetur
meli⁹ opari ꝙ poterit ſicut faciūt
alie res Nā ex hoc decorat vniuer
ſū ⁊ tot⁹ ordo creaturaꝝ qꝛ non
ꝓpt hoc hꝫ libtatē .ſ. vt nō opet
ſ; vt nō male operet. qꝛ ſi ad hoc
hr̄et liberꝝ arbitriū vt male opa
ret tūc hr̄et illđ ad ſuū malū dā
nū ⁊ ꝑditōez qđ abſurdū ē cogi
tare in hoīe. cū alie res id qđ hn̄t
nō hn̄t ad ſuū damnū ⁊ malum.
ſed eaꝝ ꝑfectionē ſ; hꝫ liberꝝ ar
bitriū vt cōtinue ⁊ inceſſant bn̄
operet ſicut alie res. ⁊ ꝙ ex illo
libero arbitrio ꝯſequant p̄mia ⁊
retributōes ꝙ in alijs reb⁹ nō poſ
ſunt ſeq̄ qꝛ nō opant ex liberta
te. nā ſi hō nō operet ocioſus ē ⁊
nō operat ad qđ ordiat⁹ eſt. ⁊ ſi
male opat tunc non operat ſicut
alie res inferiores ꝙ opant ex ne
ceſſitate. Et ſi hō tūc facit ⁊ opera
tur mala. tūc vult mala opari ⁊
nō bona cū poterit ita bn̄ bonā fa
cere ſicut cetere res faciūt bona. ⁊
ergo ipſe ſolus deſtruit ordinez
creaturaꝝ ⁊ ledit ꝓpriaꝫ naturā
et diminuit bonū ꝓpriū ⁊ corrum
pit ſeip̄m ⁊ ipſe ꝑturbat armo
niā toti⁹ vniuerſi cui⁹ ipſe p̄ncī
palior ps exiſtit. Et ergo de iu
re naturali debet ſibi vituperiū ⁊
cōfuſio ⁊ ſi facit id qđ debet tunc
ornat ⁊ decorat ordinē vniuerſi.
et meret hr̄e p̄miū ⁊ honorē. Et
ſic ſūt q̄ttuor ꝙ ſequūtur ad ope
ra hominis de natura ſua ⁊ nō ad
alia opa aliaꝝ rerū ſcꝫ meritum
et culpa pena ⁊ gloria. ⁊ eſt tā
ta obligatio vni⁹ ad alterum ꝙ
vnū non p̄t ſine altero eſſe. neqꝫ
pn̄t ſepari qꝛ primo ad opera ho
minis poſtq̄ꝫ ſunt facta. ſequit
vel culpa vel meritum. ⁊ poſtea
ad culpā ſequit pena. ⁊ ad meri
tū premiū. Recolligēdo igit oīa
opera hoīs inq̄ntū homo ē inueniē
tur tales ꝓpetates inſepabiles vl
tra opera aliaꝝ rerum ſcꝫ ꝙ dicū
tur ſua ⁊ imputant homini ⁊ ex
eis naſcit meritū vel culpa. ⁊ iđ
eis debet pena vel premiū. Et ꝓ
terea ſunt laudabilia vel vitupa
bilia. p̄miabilia vel puībilia. ⁊
ſi ſunt bn̄ facta ſunt honorabilia
vel digniſſima. ⁊ ſi ſunt male fcā
tūc ſunt vitupabilia ⁊ rep̄henſi
bilia. ⁊ vel decorant vniuerſū vel
deturpāt. Et omnes iſtas ꝯdicō
nes habet ex ſua radice. ſcꝫ quia
ſūt volūtarie ⁊ ex libertate facta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Ecce q̃liter ex ꝯpãtione hois ad
alias res penes drãꝫ liberi arbitrij
generat᷑ ⁊ naſcit᷑ magna ꝯgnitõ
et ſciẽtia de hoie inq̃ntũ homo ẽ.
et ex operibꝰ eius. Que vlterius
inducet nos ad magnã dei notici
am ⁊ cognitionẽ infallibilẽ.

¶ Hic oſtẽdit᷑ qualit᷑ cognitio
nũc habita de homine ⁊ operibꝰ
eius ducãt nos ⁊ faciat aſcendere
in dei cognitionẽ ⁊ ſuaꝝ ꝓpetatũ

Titulꝰ. lxxxiij.

Q Voniã autẽ homo inq̃ntũ
hõ. eſt talis nature ꝙ facit
opa ſua talia ad quẽ de nã ſua ſe
quit᷑ meritũ vel demeritũ. ⁊ ꝑ cõ
ſequẽs debet᷑ eis p̃miũ vel pena ⁊
dicunt᷑ premialia vel punibilia.
et per ꝯñs eciã iudicabilia vel ex
aminabilia. Et qꝛ hõ non poteſt
remunerare inq̃ntũ homo ẽ ⁊ cũ
opera hois requirãt hoc. Ideo ne
ceſſe eſt ꝙ ſit aliq̃s ſupra hoiem
maior qui poſſit hoc remunerare
vel punire ⁊ corñdere ſibi ſcd̓m
ſua opera. Si enĩ nõ eſſꝫ aliq̃s q̃
poſſet hoc facẽ. ſequeret᷑ ꝙ homo
eſſꝫ fruſtra ⁊ inuanũ qꝛ opẽra eiꝰ
eẽnt fruſtra qꝛ vlt᷑ alia opera ali
arũ rerũ ſũt p̃mialia ⁊ punibilia
et ſi nullꝰ ſit qui corñdeat operi
bus ſuis p̃miãdo ſequit᷑ ꝙ totum
vniuerſum ẽ fruſtra ⁊ inordina
tum qꝛ omnia inferiora ſeruiunt
homini. ⁊ ſunt propt᷑ hominẽꝫ ⁊
homo eſt pars p̃ncipalis vniuer
ſi. Et ſi homo eſt fruſtra. ſequit᷑
ꝙ totum reſiduũ eſt fruſtra. Et
tamen videmꝰ ad ſenſum ꝙ om

nia inferiora vſqꝫ ad hominẽ ſũt
ordinata ⁊ tamẽ homo nõ ordia
uit illa. Sequit᷑ ergo ꝙ eciam hõ
erit ordinatꝰ. Et eciam ſequit᷑ ꝙ
aliquis rñdebit homini ſcd̓m eiꝰ
naturam. Aliter eſſe dare vacuũ
in vniuerſo. ⁊ maximum imo to
tum erit vacuũ. quia opera homi
nis ſunt vacua. quia de natura
ſua ſũt capacia p̃mij vel punitõis
Et ſi eis hoc nõ detur tunc mane
bũt vacua ⁊ tamẽ vacuũ eſſe in
natura eſt impoſſibile. eciã in mi
nimis rebꝰ. quia citiꝰ celum deſcẽ
deret anteq̃ꝫ hoc permittẽt. Ex
quo ergo in minimis rebꝰ natura
nõ patit᷑. quomodo in maximis
patietur ſicut ſũt opa hominis in
quãtum hõ eſt. Vnde videmꝰ ꝙ
in natura cuilibet rei correſpõdet
quod ſibi propriũ eſt et propor
cionabile ac debitum q̃uia nihil
remanet vacuũ ſꝫ cuilibet rei cor
reſpõdet ſcd̓m ſuã naturam illd̓
quod exigit. Vt verbi grã rebꝰ
viſibilibus correſpõdet oculus
ad vidednm rebus audibilibus
auris ad audiẽdum. rebꝰ intelli
gibilibus intellectꝰ. et ſic d̓ alijs
et hoc eſt vt omnia iſta nõ ſiant
fruſtra talia. Quare ergo non ſi
militer correſpõdet rebus premi
alibus. premiator ad premian
dum et punitor ad puniẽdum ⁊
rebus iudicabilibꝰ iudex ad iudi
candũ. Et hoc vt merita et de
merita non ſint fruſtra nec in va
cuũ talia. hoc non põt pati ordo
vniũſi. Ergo ncc̃ario corñdebit

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

homini iuxta opa ſua aliqs pmi
ator ſeu punitor maior hoie. Jtē
quia opa hois iputant homini ⁊
ideo ſi male agit ipē eſt in culpa
illius mali. ⁊ iam eſt in eo culpa
ergo in culpa eſt hō quādo male
operat ⁊ qn̄ facit qd nō debet face
re ſibi totum imputādum ē quia
poteſtatē faciēdi hꝫ ⁊ nō faciendi
Ergo poſtq̄ꝫ eſt in culpa alicui
ſit offenſa. alicui ſit iniuria q̄ eſt
in natura. Ergo hō ſtatim alicui
obligat dū eſt in culpa ligatus
debitor ſit qꝛ culpa inq̄ntum cul
pa obligat hoieꝫ de nā ſua. ad pe
nā ⁊ facit hominē debitorē nālit.
Et tot q̄t ſunt culpe tot ſūt obli
gatōes ad penā ⁊ hoc impoſſibi
le eſt alit eſſe Ergo de iure natu
re hō remanet obligat⁹ ad penā
propt culpam. Sequit ergo ꝙ
aliquis eſt ſupior hoie cui eſt ob
ligat⁹ hō ꝓpter culpam ⁊ cuius
ſit debitor qn̄ male operat ⁊ eciā
cum culpa nō poſſit remoueri ni
ſi per veniā vel per ſolutionem pe
ne. Et cum hō non poſſit ſibimet
dare veniaꝫ de ſua culpa. nec ſol
uere neqꝫ remittere debitū ꝓpriū.
ſequit ꝙ aliquis eſt ſupra hoieꝫ
qui poteſt hoc facere ⁊ dare ꝉ re
mittere. Quia ẻgo ncc̄ario culpa
hois arguit ⁊ cōcludit deum eē
et ſimilit meritū hois arguit deū
eſſe. Et ideo bonum argumētum
poteſt formari ex iſto. homo po
teſt peccare. ergo de⁹ eſt. Simili
ter dicēdo hō poteſt benefacere ⁊
habere meritū. ergo de⁹ eſt. Hic
ergo opera hois inquātum hō eſt
neceſſario cōcludūt aliquē eē ma
iorem ſupra hoiem qui ſit premi
ator ⁊ punitor remunerator ⁊ re
tributor.

C Qd ex opib⁹ hois oſtendit
ꝙ ille qui eſt ſupra hominē pmi
ator ⁊ punitor eſt ſūme potēs ſū
me ſapiēs ſūme iuſtus.

C Titul⁹. lxxxiiij.

Et quia ad rcē ⁊ debite re
munerādum ⁊ ad dādum
cuilibet opi qd ſm naturam ſuā
ei debet. ncc̄ē eſt ꝙ omnia opera
preordinent examinent diſcuti
ant ac rcē iudicent. Aliter eſſꝫ in
ordinatio ⁊ ꝯfuſio i vniuerſo qd
natura nō patit. Quia videmus
ꝙ nobilior anima eſt in corpore
humano q̄ꝫ in corpe aꝫini eo qꝛ
ei debet meritū pmiū ⁊ remunera
cio ⁊ alteri nō debet. Et qꝛ opera
hois ſūt magis vel min⁹ remune
rabilia vel eciā magis vel minus
punibilia ſm ꝙ cū ꝯplacētia ma
iori vel minori fuerit facta ⁊ ſm
maiorem vel minorē cognitionē
et ſm ꝙ fuerūt magis vel minus
bona magis vel min⁹ eciā mala.
Jdeo ncc̄ē eſt ꝙ ille qui debet p
miare vel punire ꝯgnoſcat diſcu
tiat ⁊ diſcernat oia opa hois ⁊
ꝙ ponderet ⁊ ꝙ nullo mō poſſit
falli vt ſic rcē ⁊ infallibiliter iudi
cet ⁊ hoc quātum ⁊ q̄le ⁊ vt oia
recte ⁊ iuſte iudicet. ⁊ oia ſunt
ꝓporcionata ⁊ in natura nihil in
ordinatū ſit quod eſſꝫ ſi quodli
bet opus hominis nō haberet qd

ei deberet᷑ · Et ideo nccē eſt ꝙ ali
quis ſit q̄ hēat plenā ⁊ ꝑfectam
cognitionē de oibꝫ operibꝫ hūa
nis ⁊ clare ⁊ aperte videat opera
oia totiꝰ hūane nature · Similit᷑
ſciat ⁊ cognoſcat oēs cogitatio
nes ⁊ deſideria hoim ac eciam ver
ba · ⁊ omnia interiora ⁊ exterio
ra · ⁊ qꝛ opus hominis ſm intētio
nem facientis ē magis vel minꝰ p̄
miabile vel punibile · Jdeo nccē ē
vt ille qui debet eſſe p̄miator vel
puitor ꝑfecte ⁊ clare ↄgnoſcat
oēs intētiones ⁊ volūtates occul
tas oim hominū · Alit᷑ impoſſibile
eſſꝫ ꝙ poſſꝫ recte remunerare ſeu
punire aliqͩ opꝰ hominis qꝛ to
tum orit᷑ ex intētione ⁊ volūtate ·
Et iſta ē radix ⁊ origo remune
ratōis ⁊ punitionis · Et quia iā
omnes hoies qui ſimul viuūt eciā
ſimul operant᷑ Jdeo nccē eſt ꝙ ſi
mul ⁊ ſemel eciam videat omnia
opa oim hominū viuētium · Et ſi
militer eciam intētiones ⁊ volūta
tes ⁊ deſideria ac v̄ba · ⁊ nō ſolū
oim viuētium ꝫ omniū p̄teritoꝝ
Quia nccē ē ꝙ nihil obliuiſcat᷑ ·
ſed oia retineat in meōria vt non
ſit aliqͩ minimū opꝰ qͩ nō ha
beat qͩ ei debet᷑ · Cogitemꝰ ⁊ pē
ſemꝰ quātū eſſꝫ vidē ⁊ ↄgnoſcē
opa cogitacōes ⁊ volūtates atqꝫ
deſideria viniꝰ hois a p̄ncipio ſue
diſcretōis vſqꝫ ad finē vite ſue · ⁊
plus duoꝝ ⁊ adhuc plꝰ triū vel
quattuor · ⁊ quid tūc miliū mili
um꜡ Si ergo cogitemꝰ ⁊ penſe
mus q̄t miliū milia fuerunt hoim
et q̄t adhuc ſūt ⁊ q̄t milia miliū
fuerūt cogitatōes · tot milium ⁊
volūtates · v̄ba · ⁊ opa · ⁊ q̄d om
nibꝫ illis de iure debet᷑ · Ecce poſ
ſumꝰ ↄ̄cludere ꝙ ſapiētia ⁊ ſciē
tia illiꝰ qui ē ſupra hominē nccē ē
ꝙ nō hēat mēſurā ⁊ ꝙ nō hēat t̄
minū · Eſt ergo ſūme ſapiēs · ſū
me ſciēs · ſūme cognoſcēs · ac ſū
me ⁊ ꝑfcē ac clariſſime omnia vi
dens · Hic ergo ōnia nuda ⁊ ap
ta ſūt ocul᷑ eiꝰ ⁊ nihil inuiſibile
eſt in ↄſpcū eiꝰ · Eſt ergo iudex
ſapiētiſſimꝰ · ſciētiſſimꝰ . nullo mō
fallibilis ⁊ ideo ē eē · qꝛ hoc argu
unt ⁊ exigūt opa hominis de eo
rum natura inq̄ntū ho eſt · Vide
ergo ſcientiam dei infinitā · latiſſi
mam ⁊ profundiſſimā · quia hoc
requirūt opera hominis vt recte ⁊
debite remuneratur aut punian
tur ·

Qͩ eſt eciā ſūme potēs ·

Titulꝰ · lxxxv ·

Et quia ad remunerandū
et puniēdum nō ſufficiāt re
ctum iudiciū neqꝫ ſcientia aut ſa
piētia · imo eciā requirit᷑ potentia
vt poſſit de factis dare et retribu
ere cuilibet qͩ ei debet᷑ ac punire
quodlibet opꝰ ſcͩm ſuam exigē
tiam · ⁊ illud qͩ iuſte eſt ſenten
tiatum poſſit eciā exequi · Et qꝛ
opera humane nature ſunt quaſi
infinita · Jdeo requiritur infinita
potentia ad remunerādum ⁊ ad
puniēdū ⁊ eciā requirunt diuer
ſas maioēs ⁊ minoēs retributōes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ac penas ſcdꝫ ꝙ opa ſūt magiꝰ
bona vel magis mala. Jdeo nccē
eſt ꝙ ille qui ē ſupra hominē nō
ſolū oīa videat ⁊ ꝯgnoſcet. ⁊ iu
dicet ſed eciam ꝙ habeat pleniſſi
mā ptātem remunerādi ⁊ puniē
di vt ſic nihil remaneat irremune
ratū ſeu īpunitū. ex pte ſue īpotē
tie qꝛ alias eſſꝫ aliqd̓ inordinatū
et vacuū in vniuerſo qd̓ ē īpoſſi
bile vt ſuperiꝰ ꝓbatū eſt. Eſt er
go ſūme potēs remunerator ⁊ pu
nitor qꝛ hoc exigunt opa hoīs in
quātū hō ē cui nihil p̄t reſiſtē

¶ Qd̓ eciā eſt ſūme iuſtus

¶ Titulus .lxxxvi

Quia autē nō ſufficiat habē
ſciam ⁊ ſapiam ad rcē iu
dicādam ⁊ diſcernēdū ac habē
potētiā niſi eciā hēat bonā volūta
tē ad hoc rcē volēdum. Et ꝑ ꝯn̄s
ꝙ habeat ſūmā ⁊ rectiſſimā iuſti
ciā vt ſic velit iuſtiſſime ⁊ equiſ
ſime dare cuilibet qd̓ ſuū ē ⁊ qd̓
ei debet̄ per iuſticiā. nec ſit excep
tor pſonaꝝ ſed retribuat ⁊ puni
at ſm̄ merita ⁊ demerita vt nul
lum bonū relinq̄t nō remuneratū.
neqꝫ nullū malū īpunitū. Eſt iō
nccē ꝙ hēat iuſticiā inflexibilē
et inuariabilē incōuertibilē ⁊ im
mutabilē aliter ordo vniuerſi pe
riret qd̓ fieri nō p̄t. Eſt ergo ſū
me iuſtꝰ remunerator ⁊ punitor
Recolligendo igit̄ oīa dicamꝰ ꝙ
hō inq̄ntū hō hꝫ liberꝝ arbitriū ꝑ
qd̓ facit opa meritoria ſeu deme
ritoria. Et iō nccē eſt ꝙ in natu
ra ſit aliqs p̄miator vel punitor.

Et eciā ꝙ iudex ſit ſūme ſapiēs
ſūme potēs. ſūme iuſtus Sūme
ſapiēs ne per ſuā ignorātiā nihil
maneat indiſcuſſum. Sūme po
tens ne ꝑ ſuam impotētiam nihil
maneat irremuneratuꝫ ſeu īpuni
tum. Sūme iuſtꝰ vt per ſuā volū
tatē corruptā nihil maneat inde
terminatū. Sed totuꝫ qd̓ libero
arbitrio eſt cōmiſſum pfectā ⁊
cōpletam habeat recōpenſam hoc
autē clamat totū vniuerſūꝫ cuiꝰ
homo p̄ncipalior exiſtit. Et eciā
opa hoīm hoc requirūt q̄ volunt
habere debitum ſciliꝫ penam vel
premium.

¶ Qd̓ neceſſe ſit ꝙ ſit vnus p̄mi
ator ⁊ punitor ⁊ nō plures nec
niſi vnꝰ iudex.

¶ Titulꝰ .lxxxvij.

Et quia omnia opera hoīs
ſūt remunerabilia ſeu pu
nibilia ⁊ hoc ex vna ⁊ eadē radi
ce. ſ. qꝛ ꝓcedūt ex libero arbitrio
qd̓ eſt vnꝰ ⁊ eiuſdem nature in
omnibꝫ hominibꝫ. Quia eciā oīa
opa debēt rcīſſime remunerari ſeu
puniri ⁊ nullū debet relinq̂. ⁊ ſi
eſſent plures p̄ncipales remunera
tores ⁊ punitoēs ſeu iudices eſſꝫ
inordinatio ⁊ ꝯfuſio maxima in
remunerādo ⁊ puniēdo. ⁊ opera
hoīs non poſſent recte p̄miari ⁊
puniri nec examinari ⁊ iudicari
Vnde oportēt ꝙ tantā poteſtatē
habēt vnus ſicut alter ⁊ tantam
ſcientiā ſeu ſapiētiam poteſtateꝫ
ac iuſticiā ac voluntatē ſicut alt̄
et qd̓ vnus ſciret alter ſciret et

ſemp eſſent ɔcordes ſed hoc non
poteſt eſſe quia hoc repugnat na
ture ꝙ plures ſint qꝛ ſi eſſent plu
res ⁊ quilibet habēt poteſtatem
diſtinctā ab alio ⁊ ſcientiam ⁊
volūtatem poſſent eē diſcordes.
et etiā eſſꝫ ſupfluitas in natura ⁊
ſic opera humana nō poſſent rcē
ſeu debite ordinari ⁊ iudicari.
Hic ergo opa hominis inq̄ntum
homo eſt requirūt ⁊ exigūt tan
tum vnū premiatorē ⁊ punitorē
ac iudicē quia aliter eſſꝫ impoſſi
bile ꝙ hr̄ent qđ eis deberet̄ ꝑ iu
ſticiā ⁊ vniuerſū eſſꝫ inordinatū
nec poſſꝫ ſtare. Et etiā qꝛ liberū
arbitriū eſſꝫ eiuſdem ⁊ vnius na
ture ī omnibꝫ hōibꝫ quod eſt ra
dix ⁊ origo retributōis meriti ⁊
demeriti quia requirūt tm̄ vnum
et eūdem retributorē ac iudicē ⁊
nō plures.

Qđ principalis remuneratio
hominis inquātuꝫ homo eſt intel
lectualis ſpūalis ⁊ inuiſibilis ⁊
non corporalis.

Titul9. lxxxviij.

Quia autem opa hōis ſunt
remūerabilia ⁊ punibilia
propt̄ liberuꝫ arbitriū quod eſt
cauſa ⁊ radix remuneratōnis ac
punitōis Et cum hō ſit homo ꝓp
ter liberū arbitrium ⁊ per hoc ſe
parat̄ a beſtijs. Similit̄ cum li
berū arbitriū ſit intellectuale ſpi
rituale ⁊ inuiſibile ⁊ nullo modo
corporale nec ſenſibile neqꝫ viſi
bile. ſequit̄ ꝙ pn̄cipalis remune
ratio aut punitio hominis inq̄ntū
hō eſt debet etiā eſſe intellectual̄
ſpūalis ⁊ inuiſibilis ⁊ nullo mō
corpalis neqꝫ ſenſibilis neqꝫ viſi
bilis qꝛ remuneratio correſpōdet
radici que nō eſt corporalis poſt
q̄ꝫ tota radix vnde orit̄ meritū ē
ſpūal̄. nec etiā remunerare debet
eſſe corpale qꝛ nullū corpale po
teſt ɔpari ad intellectuale ⁊ ad
ſpūale neqꝫ omnes res corpales
poſſent ſatiſfacere vni rei opate
hōis inquātum hō eſt. ſi iuſte de
bet remuuerari. Hic ego op9 hō
minis inquātum hō eſt reqrit re
munerationē intellectualē ⁊ ſpū
alē. ⁊ ſimiliter de punitōe hōis in
quātum hō eſt. qꝛ ſua pn̄cipalis
punitio eſt ſpūalis intellectual̄
et ñ corpal̄ Qꝛ remūeratio hōis
dꝫ recipi ī hōie ⁊ eē ī hōie ⁊ nō ex
tra hōieꝫ. idō eſt ncōe ꝙ remune
ratio hōis inq̄ntū hō eſt recipiat̄ ī
libero arbitrio a q̄ orit̄ meritū. ⁊
ncōe eſt ꝙ in libero arbitrio ſit ca
pacitas p̄mij ad p̄miū. ⁊ idō cum
liberum arbitriū comp̄hendat vo
lūtatem ⁊ intellectū. ſequitur ꝙ
principalis remuneratio hominiſ
inquātū hō eſt. eſt in ipſa volun
tate ⁊ intellectu. ⁊ ꝑ ɔn̄s tota ca
pacitas p̄mij pn̄cipalis Ergo to
tum qđ debet̄ hōi inq̄ntū hō ē. eſt
ex ſuis operibꝫ in bonū ⁊ remūe
ratio volūtatis ⁊ intellect9 Seq̄
tur etiā ꝙ pn̄cipale bonū hōis
inquantū homo eſt. eſt bonū in
tellectuale ⁊ volūtatis. ⁊ per cō
ſequens malū hōis inquantū ho
mo eſt. eſt malū intellect9 ⁊ vo

luntatis · Exinde ſequit̃ ꝙ diui
cie ⁊ theſauri hoīs inquantū ho
mo eſt · ſunt intellectuales ⁊ inui
ſibiles · ⁊ nō ſenſibiles ꝑ aliquē
ſenſum corporalē · ⁊ eciā ſequit̃
ꝙ regnū hominis in quantuꝫ ho
mo eſt · eſt eciaꝫ intellectuale ⁊
non corporale · Et quia liberꝝ ar
bitriū abſtinet vel abſtrahit a lo
co ⁊ tēpore · ⁊ non ſubicit̃ eis de
natura ſua · nec eſt tēporale neqꝫ
locale · ſequit̃ eciā ꝙ bonū hoīs in
quantū homo eſt · nō eſt tēpora
le neqꝫ locale · neqꝫ diuitie homi
nis ſunt tēporales neqꝫ locales ·
et ideo ſunt extra tēpus ⁊ extra
locū · ⁊ ergo nō fluūt a preſenti
in futurū · neqꝫ pretereūt ſed ſem
per manēt in eodē ſtatu · ⁊ ideo
eterne ⁊ imutabiles ac incorrup
tibiles ⁊ fixe · Et exinde ſequit̃
ꝙ bonū hoīs in quantū hō eſt · nō
conſiſtit in aliquo quod ſit ↄmu
ne hoībꝰ ⁊ beſtijs · ⁊ ideo nō cō
ſiſtit ī aliqua re que poteſt vide
ri oculis corporalibꝰ · neqꝫ audi
ri · neqꝫ tangi · neqꝫ odorari · neqꝫ
guſtari · neqꝫ eciā imaginari ī ali
q̄ re lata · lōga · ſeu ꝓfūda · nec
extēſa extēſiōe corꝑali Et ꝑ ↄñ̄
bonū hoīs nō ↄſiſtit ī aliq̄ corꝑali
delectatōne · Et ſicut dictū ē de
bono · ita ſimiliter dicendū eſt de
malo hoīs inquantū hō eſt · ꝙ ſu
um malū ſit aliqđ qđ cōmune nō
ſit cū beſtijs · Et ideo malum ho
minis in quantum hō eſt nō con
ſiſtit in aliqua re ſenſibili per ali
quē ſenſum corporis · ⁊ per cōſe

quēs non eſt in pena corporali ·
Sic igit̃ concludēdo dicamus ꝙ
principalis remuneratio hoīs ⁊
eciam punicio in quantum hō eſt
intellectualis · ſpūalis ⁊ inuiſibi
lis · nec per aliquē ſenſum corpo
ralē apphenſibilis · Quia quale ē
liberꝝ arbitriū neceſſe eſt ꝙ talis
ſit remuneracio · ⁊ talis punitio ·

Quod per predicta oīs homo poteſt certitudinaliter cognoſcē quā legē debeat tenere ·

Titulꝰ · lxxxix ·

Et quia remuneratio prin
cipalis hoīs inquantū ho
mo eſt · eſt intellectualis · ſpiri
tualis · ⁊ inuiſibilis ⁊ nullo mo
do corporalis neqꝫ viſibilis · vt
iā probatū eſt : ſequit̃ neceſſario
ꝙ oīs lex ſeu ſecta que ponit pn̄
cipale bonū hoīs ⁊ principalē re
munerationē in rebꝰ corporalibꝰ
viſibilibꝰ · ⁊ ſenſibilibꝰ · ꝙ taliſ
ſit mendoſa · falſa · ⁊ deceptiua · ⁊
ꝙ illa eſt ↄtra hoīeꝫ inq̄ntū hō ē
et tales hoīes tenentes talē ſectā
ſeu legē ſunt decepti · ⁊ q̄rūt vai
tatē ⁊ mēdaciū · ⁊ oēs ſunt ꝑditi
et q̄cūqꝫ icepit talē legē · decipit
ſeipm̄ · ⁊ ſit deceptor alioꝝ · Et
oppoſitū poſſumꝰ ↄcludē ꝙ illa
lex q̄ poīt pn̄cipale bonū hoīs ⁊
pn̄cipalē remuneratōeꝫ eiꝰ ī rebꝰ
intellcūalibꝰ ſpūalibꝰ ⁊ inuiſibili
bꝰ ac eťnis ⁊ q̄ magis elōgant̃
a corꝑalibꝰ rebꝰ ⁊ a delcċatōibꝰ
corꝑalibꝰ · ꝙ talꝭ lex eſt ſanctiſ
ſima · veriſſima ac ſaluberrima · ⁊
talis eſt lex hoīs inq̄ntū hō eſt ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et ideo ſequit̃ ꝙ omnes homies
tenẽtes talem legem ſũt in verita
te · ⁊ tendũt ad verum bonum · ⁊
ad veras diuitias ⁊ ad veros the
ſauros Et ſequit̃ ꝙ talis qui ſun
dauit ⁊ inſtituit talem legem ꝙ
fuit verus · ſanct9 · perfect9 · ſine
dolo · ⁊ ſine fraude · diligẽs bonũ
hominis inquantum homo eſt · ⁊
cognoſcẽs verum bonũ hominis
Ex hoc ſequit̃ ꝙ quilibet homo
poteſt certitudinalit̃ cognoſcere
quã legem debet tenere ⁊ in qua
debeat viuere ·

Q̃d opera hominis deus non
ſtatim remunerat neqȝ punit ſed
expectat ·

Titulus · xc ·

Quoniam autem ex libero
arbitrio tãqȝ a radice ori
tur meritum vel culpa · ⁊ ex me
rito ſequitur premiũ ⁊ ex culpa
pena · quia ſi tollis liberum arbi
trium · eciam tollis culpam ⁊ pre
mium · penã ⁊ meritum · nam to
tum bonũ hominis inquãtum ho
mo eſt · eſt habere meritum · ⁊ to
tum malum hominis · eſt habere
culpam · ⁊ ex meritis ſuis naſci
tur p̃miũ · ⁊ ex culpa pena · ideo
quãto homo plura habet merita ·
tanto eciam plura habet premia ·
et ſuũ bonũ plus creſcit · Et ideo
ſequitur ꝙ non ſtatim dum bo
num opus eſt factum ꝙ finali re
tributione remuneret̃ · quia tunc
ampli9 homo nõ poſſȝ habẽ alia
premia ſeu merita ſed eſſet fina
lis retributio · ſed quia homo po
teſt cõtinue accumulare merita ·
debet expectari totalis remunera
cio omniũ meritoꝝ vſqȝ in finẽ ·
vt ſimul remuneret̃ de omnibꝫ ⁊
totũ premiũ recipiat ſimul · Rur
ſus eciã ſi ſtatim homo dũ habet
culpam puniretur punitõne fina
li · ⁊ pena ſibi debita · ⁊ ſtatim fi
eret execucio ⁊ iudicium · iã eſſȝ
totaliter cõdemnat9 ⁊ perdit9 · ⁊
non poſſet ampli9 repari neqȝ re
ſtaurari Et quia homo q̃ȝ diu vi
uit eſt cõuertibilis de malo in bo
num ⁊ de bono in malũ ex parte
liberi arbitrij · ⁊ ſi male operatus
eſt poteſt cognoſcere culpam ⁊
malum ſuũ ⁊ reuocari ad bonũ ·
et hoc nõ eſt impoſſibile · ideo ipẽ
eſt expectand9 ſi velit ſe ad bo
nũ opus cõuertere · ⁊ relinquere
viã malã · Et hãc expectationẽ
requirit natura liberi arbitrij · nõ
ex merito · quia ei nõ debetur ex
merito niſi punitio · ſed quia ex
eo ꝙ imutari poteſt ⁊ cõuerti Et
ideo neceſſe eſt iudicem punitorẽ
eſſe miſericordẽ ad expectandũ ·
vt non ſtatim iudicet ac puniat
ac finalẽ ſententiã det · quia meli
us eſt hominẽ ſaluari q̃ȝ ↄdenari
Hic ergo natura hoĩs ex p̃te libe
ri arbitrij exigit talẽ remunerato
rẽ ⁊ punitorẽ · qui neqȝ ſtatim re
munẽt neqȝ puniat ſtatim · ſȝ ſem
per reſpiciat ad bonũ ⁊ ad meli9
hoĩs ipſi9 · ⁊ p̃ ↄñs ẽ ſũme miſeri
cors · q2 p̃cit ⁊ expectat hoĩeȝ ſi
velit ſuã malã vitã relinquere ⁊
facere bonum ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Q̄ꝺ ex opib⁹ hoīs oſtēdit du
as eſſe pͥncipales ciuitates ⁊ ꝑpe
tuas habitatōes hoim · paradiſū
et infernum ·

¶ Titulꝰ · xci ·

QVāuis autē oēs homines
ſint eiuſdē nature · ⁊ cōue
niāt in libero arbitrio · tamē qꝛ li
berū arbitriū poteſt tendē ⁊ ire
per duas vias ⁊ duo itinera con
traria · ⁊ oppoſita adinuicē · quia
poteſt ire ꝑ viam meriti operādo
bonū · ⁊ ꝑ viam culpe male ope
rando vel ſtare ociose · ⁊ qꝛ meri
tum ⁊ culpa ſūt vie repugnātesꝰ
adinuicē · nec pn̄t ſimul eſſe in eo
dem · ⁊ exinde ſequitᷣ · ꝙ hoīes
pn̄t diuidi · ſeꝑari · ⁊ eſſe cōtrarij
ac inimici inter ſe · qꝛ quidam pot
ſunt ire per viā meriti · ⁊ quidaꝫ
per viam culpe · ⁊ qꝛ non ſūt niſi
iſte due vie in hominib⁹ cōtrarie.
ideo tota nā humana nō poteſt
diuidi niſi in has duas ꝑtes ꝯtra
rias · ⁊ in has cōgregatōes · Et
quia ꝑs hoim que ābulat per viā
culpe ⁊ oꝑm puniēdoꝝ · cōtraria
tur ⁊ inimicatᷣ inqn̄tū ꝑ̄t alteri ꝑ
ti hoim que ābulat ꝑ viam meri
ti ⁊ operū remunerādoꝝ · ideo ne
ceſſe eſt ꝙ iſte due ꝑtes ab inui
cem ꝑpetue ſeparentᷣ tali elonga
tione ⁊ diſtātia locali qua nō poſ
ſit eſſe maior · vt ſicut elongantᷣ
per volūtatem ⁊ culpā ⁊ meritū
elongatōe qua nō poteſt eē ma
ior · ita eciam elōgentᷣ diſtātia lo
cali qua nō ꝑ̄t eſſe maior · Talis
enim ſeꝑatio debetᷣ eis ex eoꝝ ꝑ

pͥia natura · Neqꝫ eſſꝫ cōuenienſꝰ
remuneracio niſi fiēt iſta ſeꝑatio
localis · qꝛ malis debetᷣ ſeꝑatio a
bonis · ⁊ bonis debetur ſeꝑatio a
malis · ⁊ ideo deꝰ qui eſt p̄mia
toꝛ ⁊ punitoꝛ ac rectiſſimꝰ iudex
debet ſeꝑare finalitᷣ iſtas duas
partes hoim ab inuicē · maiori ſe
ꝑatione que poſſit eſſe · Et ideo
quia ſeꝑatio localis maioꝛ q̄ poſ
ſit eſſe · eſt · ꝙ vna pars poniᷣtᷣ ſu
pra oēs celos · ⁊ ſupra omnia lo
ca · ⁊ alia pars ponatᷣ in medio
terre · Vnde circūferētia ⁊ centrū
diſtāt ſūme · Et quia mediū ter
re eſt centrū mūdi · iō vna pars
debet ibi habitare · ⁊ alia pars
hoim dꝫ habitare ſupra circūferē
tiam vltimi celi · Et habitabunt
ibi ꝑpetue · qꝛ talis habitatio cō
uenit vtriqꝫ ex ꝓpͥa natura · Itēꝫ
quia remuneratio bonoꝝ operū ·
et puītio maloꝝ · dꝫ fieri i diſtin
ctis locis ⁊ cōgruisꝰ · ideo debent
eſſe due habitatōes ⁊ due ciuita
tes ſeꝑate ⁊ oppoſite · Hic igitur
ex operib⁹ cōcludē poſſumꝰ du
as eſſe ciuitates pͥncipales · ⁊ per
petuas habitatōnes oim · ab inui
cem diſtinctas localiter · quarum
vna vocatᷣ paradiſus · ⁊ altera in
fernꝰ · In quaꝝ vna non eſt niſi
veꝝ ⁊ purum bonū hoīs in quan
tum hō eſt · in alia nō debꝫ eſſe ni
ſi malū totum hoīs · ⁊ veꝝ malū
ipſiꝰ · In vna ſola p̄miacio bono
rum operū · in alia ſola punitio ⁊
pena maloꝝ operū · Et ſic poſſu
mus cōcludē eſſe tria loca · Vnuſꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſt locus bñ operādi ⁊ meritorie
vel male ⁊ culpabilit᷑ · ⁊ in illo
loco ꝓ nūc ſum⁹ · Alia duo loca
ſunt remūeratōis · ⁊ punitōis · q̄
rum vn⁹ eſt altiſſim⁹ · ⁊ ali⁹ eſt
profundiſſim⁹ · De loco vero pur
gatorij alibi dicet᷑ ·

Q̄d eciam ex operibꝰ hoīs in
quātum hō eſt oſtēdit᷑ imortali
tas ⁊ ꝑpetuitas liberi arbitrij
Titul⁹ · xcij ·

ET qm̄ ex operibꝰ hoīs in
quantū homo ē naſcit᷑ me
ritum vel culpa quibꝰ debet᷑ pu
nitio vel premiū · ⁊ cū hō q̄ꝫ diu
viuat acq̄rat meritum vel culpā
et de illis nō recipit retributōnes
nec punitōes dum viuit · ⁊ ordo
vniuerſi non patit᷑ ꝙ aliquid q̄n
tumcūqꝫ modicū remaneat irre
muneratū neqꝫ impunitū · ideo ne
ceſſe eſt ꝙ remaneat liberꝝ arbi
trium quo fiat radix meritoꝝ ⁊
culpaꝝ · vt recipiat debitum ⁊ re
ctam retributionē ſiue punitōeꝫ
q̄d fieri nō poſſꝫ niſi remanēt libe
rum arbitrium · Vnde cū culpa
vel meritum remanet poſt mortē
nccē eſt eciā ꝙ maneat liberꝝ ar
bitriū i quo eſt culpa vel meritū
et cui debet᷑ punitio ſiue retribuͦ
et in q̄ eſt capacitas p̄mij vel pu
nitionis · Itē eciā q꞉ meritum poſ
ſet eſſe ꝑpetuū · ⁊ eciā culpa per
petua · quia tam diu aliquid du
rat q̄ꝫ diu nō eſt deſtructum · ꝫ
nulla res deſtruit᷑ niſi ꝑ ſuū cōtra
rium · ergo meritum nō poteſt de
ſtrui niſi per culpā · neqꝫ culpa
niſi ꝑ meritū · Si ergo meritū po
ſtulat premiū · ⁊ q꞉ nō deſtruit᷑
niſi per culpā eius ꝯtrariū · ſequi
tur ꝙ q̄ꝫ diu nō eſt culpa · manꝫ
meritum ⁊ premiū · ⁊ qn̄ meritū
ſuſcipit p̄miū · tūc perficit᷑ · quia
vnum cōplet ⁊ ꝑficit aliud · Et
ſic ſequit᷑ ꝙ meritum hoīs in quā
tuꝫ homo eſt · eſt ꝑpetuū · quātū
eſt de ſe · nec poteſt deſtrui niſi ꝑ
culpam · ſed culpa nō poteſt eſſe
quādiu meritū eſt · tamē meritū
ſemꝑ eſt dum eſt cōiunctū cum
premio · q꞉ vbi premiū eſt · nulla
poteſt eſſe culpa · ergo adhuc ſe
quit᷑ ꝙ premiū eſt ꝑpetuū · ⁊ per
cōſequēs liberꝝ arbitriū in quo ē
meritum · Similit᷑ quia culpa nō
poteſt deſtrui niſi per meritū · q꞉
pena ſeu punitio nō deſtruit cul
pam · nec delet · imo eā cōplet et
perficit · q꞉ pena ei debet᷑ · ⁊ hoc ē
ſuū ꝯplemētum · idō dū culpa re
cipit ſuā penam · nō deſtruit᷑ · ſed
imo manet · ⁊ eſt ꝯiuncta cū pe
na ſicut materia cū ſua forma ⁊
ſuo cōplemēto · Dare eñ debitā
penam nō eſt deſtruere culpam ·
quia culpa ⁊ punitio cōcordant
quia vnū non p̄t deſtruē aliud ·
Culpa eñ nō delet᷑ niſi ꝑ veniā ·
et venia nō debet᷑ niſi mereti ⁊ pe
tenti eam · ⁊ null⁹ meret᷑ veniam
niſi a culpa habeat abſolutionē ·
et ſemꝑ imputat᷑ donec per cōtra
riū expellat᷑ · ſcꝫ ſicut gn̄ata eſt
culpa volēdo ac ſic volūtarie itra
uit ⁊ libere cū cōplacētia · ita no
lēdo · diſplicēdo · libē · ac volūtarie

expellatᷣ. ⁊ eciã odio habeatᷣ. ⁊ tũc veniã mẽbitᷣ. Alitᷣ ſemꝑ manebit culpa. ⁊ imputabitᷣ. ⁊ iõ poteſt eẽ ꝑpetua. ⁊ maxie q2 nõ poteſt poſt mortẽ deleri. ⁊ ꝑ ɔñs liberꝝ arbitriũ eſt ꝑpetuũ. Item punitio manet q̃zdiu culpa manet. q2 punitio nõ deſtruit culpã ſed punitio nõ põt eſſe ſine illo q̂ pnmitᷣ. ergo ſi punitio poteſt eſſe perpetua. liberꝝ arbitriũ põt eſſe perpetuũ qꝫ punitᷣ. Sicut enĩ ſequela iſirmitatis manet q̃zdiu ipſa infirmitas manet. ⁊ iſirmitas manet q̃zdiu eius cauſa manet. ita punitio. ⁊ pena q̃ ẽ dolor ac ſequela culpe manebit q̃zdiu culpa manebit. Simile ẽ de merito et p̄mio q2 tã diu manebit p̄miũ q̃zdiu manebit meritũ. ſed meritum p̄t ſemꝑ manẽ. q2 nõ deſtruitur niſi ꝑ culpã Sꝫ ſi p̄miũ ſemper manet. ſemꝑ eciã manebit ille qui p̄miatᷣ. q2 premiũ eſſe non poteſt ſine p̄miato. ſꝫ hoc eſt liberum arbitriũ. ergo liberꝝ arbitrium põt ſemꝑ manẽ. ⁊ ſemꝑ manet. ⁊ eſt ꝑpetuũ. ⁊ natura ſua eſt talis. Ordo ergo ẽ ꝙ liberum arbitriũ vel bñ opatᷣ vel male. ꝉ eſt ociosũm. ⁊ exinde ſequitᷣ premiũ ⁊ meritum. culpa ⁊ punitio Et ſic necc̃ eſt liberꝝ arbitriũ in eternũ manẽ p̄miatũ vel punitũ. et eſſe in p̄mio vel in pena. Nec ẽ dare aliã viã mediã per quã poſſet ambulare vel fugẽ. Ecce igitᷣ qualitᷣ homo inq̃ntũ homo ẽ ex ꝑte liberi arbitrij oſtẽditᷣ clariſſime

eſſe imortalis ⁊ ꝑpetuꝰ. ⁊ ꝑ ɔñs intellectꝰ ⁊ volũtas ſunt immortales qui ipſũ liberꝝ arbitrium cõſtituũt. ⁊ per cõſequẽs aĩa hominis eſt immor̃lis ⁊ ꝑpetua. ⁊ viuens mortuo corpe. Tractare autẽ de forma ⁊ q̃litate premiorꝝ et penarꝝ. ⁊ de forma iudicãdi in ſpeciali nõ eſt pñtis intẽtionis ſꝫ ſufficit generalitᷣ oñdiſſe ea que dicta ſũt de hoie ⁊ de deo. Oſtẽſum ẽ eciã qualiter ɔparãdo hominem ad alias res per differẽtiam liberi arbitrij naſcitᷣ vera ⁊ magna cognitio de homine. ⁊ de operibuꝰ eius. que ducũt nos in ɔgnitionem dei infallibilẽ ⁊ ꝓpinquã Et in iſta drã generali liberi arbitrij fundatᷣ tota cognitio de homine inquãtuꝫ homo eſt in generali. Optimũ ẽ ergo ſe exercitare in iſta comparatõe per differentiam generalem.

De ɔpatione hois ad omnes res triũ graduũ inferiorꝝ penes drãm ſpecialem ⁊ modũ differẽdi ſingularẽ nulli rei inferiori cõmunicatũ ⁊ eſt vltima ⁊ finalis cõparatio in q̃ cõpletᷣ ſcia hois.

Titulꝰ. xciij.

Poſtq̃z viſũ eſt de ɔpatõe hois ad alias res ꝑ drãm ⁊ modũ differẽdi gñalẽ q̃ erat ꝑs ipſiꝰ ɔpatõis. ex q̃ ɔpatõe ortꝰ eſt magnꝰ frcũs. nũc reſtat cõſiderare ſecũdam partẽ iſtiꝰs ɔſiderationis. que eſt de comparacõe hominis ad alias res penes drãm et modum differẽdi ſpecialem.

Et iſta ē finalis ⁊ vltimā ꝯparatō
de q̄ extrahiť vltimꝰ frcūs ⁊ fina
lis · ⁊ totū ꝯplementū hōis . ⁊ ſic
erit cōpleta de hoīe noticia · Pria
em̄ drā ⁊ p̄mꝰ modus differēdi
fuit gn̄alis ⁊ cōmunis · ⁊ fuit ꝑ
hr̄e · ⁊ iſte modus cōuenit oībuꝭ
rebꝫ ⁊ omnibꝫ gradibꝫ · qꝛ qūli
bet gradꝰ differt ab alio · qꝛ hꝫ
aliquam dignitatē ſup alium · ⁊
infra aliū gradum · Similiť vna
res differt ab alia · qꝛ hꝫ aliquā
naturā · aliquā ꝑfectionē · quam
nō hꝫ alia · Et talis modꝰ diffe
rendi nō ſolū cōuenit homini · ſed
omnibꝫ · Sicut em̄ homo hꝫ dig
nitatē ſup alias res · ita alie res
hn̄t dignitatē ſupra res aliaꝭ infe
riores · ſicuti aīalia hn̄t dignita
tem maiorē q̄ȝ arbores · ⁊ arbo
res quā lapides · ⁊ aurū quaȝ ar
gētum · ⁊ ignis q̄ȝ aqua · ⁊ ſol q̄ȝ
luna · ⁊ luna q̄ȝ ſtella · Sꝫ ē vnꝰ
alius modꝰ differēdi ſpecialis ·
qui ſolū cōuenit homini · ꝑ quem
modum ſpecialiter hō differt ab
omnibꝫ · Et iſte modꝰ nō eſt ꝑ
habere · ſed ꝑ cognoſcē ſe habere
Oēs em̄ res inferiores hoīe habēt
ſuas dignitates ac ſuas naturas
et ꝑfectiōes a ſuo conditore · ⁊
vna plus q̄ȝ alia · ⁊ eſt nobilior
alia · ſed tamē quāuis habeāt · ta
mē nō cognoſcūt ſe hr̄e · nec pn̄t
cognoſcē ſe habere qď hn̄t · nec
quid ē illud qď hn̄t · nec quantū
valet · nec ꝯgnoſcūt ſe eſſe in illo
gradu in q̄ ſūt · neqꝫ in illa digni
tate neqꝫ pulchritudine in q̄ ſūt

Quia animalia bruta nō cogno
ſcūt quantū ipſa acceperūt vltra
arbores de dignitate · neqꝫ arbo
res cognoſcūt quātum ipſe acce
perūt plus de dig̃tate ⁊ nobilita
te q̄ȝ lapides ⁊ elemēta · ⁊ ſic de
omnibꝫ · ſed ſolꝰ homo habꝫ hoc
ſpecialiť ⁊ accepit de ſuo cōdito
re · ꝙ nō ſolum hꝫ excellētiam ⁊
dignitatē ſuper omnia alia · imo
accepit illud cum quo p̄t cogno
ſcere ſe habere talē dignitatē · Nō
gͦ nō ſolū plꝰ ⁊ maiorē dig̃tatē
hꝫ · ſed eciā cognoſcit ſe habere ·
et accepiſſe plus ⁊ maiorē digni
tatē quā alie creature · Et ſic hꝫ
plus · ⁊ ꝯgnoſcit plus ſe habere
et eciam cōgnoſcit ꝙ alie res nō
cognoſcūt ſe hr̄e id qď hn̄t · ⁊ co
gnoſcit ꝙ ipſe ſolus ē qui ꝯgno
ſcit ⁊ ſuā excellētiam ⁊ aliarum
rerū · Accepit eciā ſolus ꝙ pōt iu
dicare ⁊ diſcernē inter meliores
res ac peiores · nobiliores ac vili
ores ·

¶ Qď in iſta differētia ⁊ modo
differēdi cōtinentꝰ quinqꝫ gradꝰ
adinuicē ordinati ·

¶ Titulꝰ · xciij ·

Ut autē dicta drā hominiꝭ
ad alias res · magis clare
videatꝰ · cōſiderabimꝰ quinqꝫ gra
dus ordinatos qui inť ſe cōtinen
tur in p̄dicto mō differendi · vel
ſūt colligati cū eo · Primꝰ gradꝰ
eſt ſcꝫ habere aliquā ꝑfectionē
vel habere eē · vel viuē ⁊c̄ · Secū
dus ē ꝯgnoſcē ſe hr̄e ⁊ ꝯgnoſcē
eciam quid alia hn̄t · Tercꝰ g̃dꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſt cognoſcē· ꝙ a ſeipſo non hꝫ
hoc qꝺ hꝫ· ſꝫ ab alio hꝫ ⁊ accepit
hoc qꝺ hꝫ· ⁊ ꝙ alie res nō hn̄t a
ſeipſis nec ab ipſo qꝺ hn̄t Quar
tus gradꝰ eſt poſſe q̄rē ⁊ inueni
re ⁊ ꝯgnoſcē illū a q̊ accepit hoc
qꝺ hꝫ· ⁊ a quo alie res acceperūt
hoc qꝺ habent· Quintus g̃dus ē
poſſe tenē illum a q̊ accepit dum
inuētus ē· ⁊ reg̃tiari illi indeſinen
ter· ⁊ poſſe habitare cū eo iſepa
biliter· Primū gradū hn̄t omnia
que ſunt ſcꝫ hr̄e· qꝛ q̄libet res dꝫ
habere hoc qꝺ hꝫ· ſcꝫ ſuam natu
ram· ſuā perfectionē· ⁊ ſuā ꝓpri
etatē· Alios autem q̄ttuoꝛ g̃dus
ſolus hō habet in mūdo· ſ· cogno
ſcere ſe hr̄e· ⁊ ꝯgnoſcere ſe acce
piſſe ab alio ⁊ nō a ſeipſo· ⁊ poſ
ſe q̄rē ⁊ inuenire illum a quo hꝫ
et ipm̄ cognoſcē ⁊ inuētum poſ
ſe tenē· ⁊ illi regratiari·

Qꝺ ſolus hō habet gaudere de
his q̄ hꝫ ⁊ alie res nō

¶ Titulꝰ· xcv·

Q Vid autem valet ⁊ quid
prodeſt alicui rei habere
aliquā nobilitatē ſiue excellētiā
et nobilioꝛē naturā· ⁊ nō cogno
ſcere ſe hr̄e· Quid ꝓdeſt theſau
rum habere infinitū· ⁊ neſcire· ne
qꝫ cognoſcere ſe habere· Quale
gaudiū· ł leticiā hr̄et inde· Cer
te nullū· ⁊ eſt q̄ſi nō habēt Hoc
autē eſt in oībꝰ q̄ ſunt infra homi
nem· Que gloria· q̄le gaudium
eſt aque· ꝙ ē nobilioꝛ terra· ⁊ ig
ni· ꝙ ē nobilioꝛ aqua· ⁊ ſoli· ꝙ
eſt nobilioꝛ aliȷ̄s coꝛpibꝰ celeſti
bus· ⁊ roſe ꝙ eſt pulcherrimus
floꝛum· ⁊ auro ꝙ eſt precioſius
metalloꝛum· ⁊ arboꝛibus ꝙ ſūt
nobilioꝛes q̄ꝫ elemēta· ⁊ anima
libus ꝙ ſunt nobilioꝛa q̄ꝫ arbo
res· Certe nullum gaudium· nul
la leticia ſiue gloꝛia eſt eis de hoc
Et huiꝰ cauſa eſt· quia ipſa non
cognoſcūt ſe habere talem natu
ram pulchram· neqꝫ talem digni
tatem· nec cognoſcūt ꝙ alia iſe
rioꝛa ſunt minus digna· Ergo
gaudium oꝛit̄ ex hoc· ꝙ aliqua
res ſcit ſe habere id quod habet·
et nō ex hoc ꝙ habet· Quid enī
proficeret homini habere tantam
dignitatem ſuper omnes creatu
ras· ⁊ habere excellētiaꝫ liberi ar
bitrȷ̄· ⁊ nō ſcire ſe habere· Qua
le gaudium ſeu gloꝛia eſſet· Ec
ce iam hic incipit gaudium ⁊ glo
ria ⁊ bonum· ꝙ ipē cognoſcit ſe
habere Sed adhuc nō ſufficit co
gnoſcere ſe accepiſſe ab alio· ⁊
ꝙ a ſeipſo nō habet· niſi poſſit q̄
rere et inuenire illum a quo habꝫ
Nec adhuc ſufficit illum inueni
re· niſi ſciat ⁊ poterit illum tene
re ⁊ ſibi debite regratiari Iſta au
tem omnia homo ſolus in vniuer
ſo habet· ſolus homo accepit· ⁊
nulla alia res inferioꝛ· Homo er
go habet ⁊ cognoſcit ſe habere·
et etiam poteſt tenere illū a quo
accepit· ⁊ poteſt illi regratiari·
Ecce igitur qualiter iſta omnia
ſunt oꝛdiata adinuicem· ⁊ vnū
nō valꝫ ſine alio· ⁊ qualit̄ homo

hꝫ omnia ⁊ ꝓ ſe. ⁊ ꝓ alijs vt di
ctū eſt. Et ꝓpt' hoc ſequit' .ꝙ ſo
lus hō p̄t gaudē de his que hꝫ. ⁊
hoc inquātum p̄t. ⁊ alie res non
pn̄t gaudē de his q̄ hn̄t inq̄ntuꝫ
hn̄t. q2 ei' deficiūt q̄ttuor gradu'
ex quibꝫ naſcit' gaudium ⁊ leti
cia ſequit'.

¶ Q8 p iſtā drām hoīs ad alia'
res manifeſtat' debitū de iure na
ture ⁊ naturalis ⁊ vera obligatō
indelebilis. q2 ſolus hō in vniuer
ſo. ſoli dō eſt naturalit' obligat9
et p̄mo. tā pro ſe q̄ꝫ ꝓ oībꝫ crea
turis. ¶ Titul9. xcvi.

Quoniā autē dictū eſt ꝙ
hr̄e ⁊ nō cognoſcē ſe hr̄e
nullū gaudiū gn̄at rei ha
benti. nec eſt aliq̄ gloria. ⁊ cum
cōditor ⁊ creator oīm dederit om
nibꝫ creaturis inferioribꝫ hoīe
eſſe. ⁊ nobile eē. ⁊ vni pl9. ⁊ al
teri min9. ⁊ tamē nulli earum de
dit cū quo poſſit ꝯgnoſcē ſe hr̄e
illud q8 ſibi datū eſt. q2 neſciūt
ſe hr̄e q8 hn̄t. nec dedit eis cum
quo poſſint ꝯgnoſcē ſe accepiſſe
q8 hn̄t. nec illum a quo hn̄t. nec
cum q̄ poſſint regratiari ſibi. ſol9
autem hō in vniuerſo hoc hꝫ ⁊ ac
cepit ꝙ p̄t cognoſcē ſe hr̄e ⁊ ac
cepiſſe. ⁊ cognoſcē illum a q̄ hꝫ.
et illi reḡtiari. Et ideo q̄rendū ⁊
inueſtigādum ē q̄le ſignū ē hoc.
quid ſignificat hoc. q̄d arguēdū
eſt ex hoc. ꝙ ſcꝫ ſoli hoī datum
eſt hoc. ⁊ nō alijs creaturis. Et
veriſſime dicere poſſumus hoc ſig
nū veriſſimū ⁊ argumētum infal
libile. ꝙ ipſe cōditor oīm de9 nō
fecit creaturas inferiores ꝓpter ſe
ipſas. nec ꝓpter bonū eaꝝ. ſ3 oēs
fecit ⁊ ordinauit ꝓpter hoīeꝫ ⁊ ꝓpt'
bonū hoīs ⁊ ꝓpter eius vtilitateꝫ
vel propt' ſeruiciū. vel propt' ne
ceſſitatē vel propt' ſolaciū ⁊ gau
dium hoīs vel propt' doctrinā. ⁊
ꝙ quicq̄d de9 dedit creaturis de
dit eis propt' hoīem. ⁊ quicquid
habēt ⁊ acceperūt creature infe
riores. a creatore totum habent
et ācceperunt propt' hominem.
et nō propt' ſeipſas Quid em̄ ꝓ
ficit eis ꝙ hn̄t. q2 neſciūt ſe hr̄e.
Et exinde ptꝫ. ꝙ oēs creature in
feriores ſūt colligate cū homine.
q2 q8 eis deficit hoc hō hꝫ pro ip
ſis. q2 ipſe hō p̄t cognoſcē ſe ha
bere id q8 hꝫ quātum hꝫ. ⁊ eciā
quid hn̄t alie creature ⁊ quantū
hn̄t. Et ideo q2 ſolus hō hoc acce
pit. ⁊ alijs deficit. hō accepit pro
omnibꝫ. ergo oīa faciūt cū ipſo
vnū corp9. vnaꝫ ciuitatē. ⁊ vnū
regnū. vbi ipſe hō ē caput ⁊ rex
Cum em̄ oēs creature inferiores
et ipſe homo. acceperīt quicquid
hn̄t ab vno ⁊ eodem. ⁊ ſoli hoī
nī datum ē vt poſſit cognoſcē ſe
ipſū. ⁊ quicquid ipſe accepit. ⁊
quicq̄d alia hn̄t ⁊ ācceperūt. ⁊
ipſe ſolus poſſit ꝯgnoſcē illum q̄
dedit. tenet' illi regratiari pro ſe.
et ꝓ omnibꝫ alijs Signū em̄ ve
riſſimū eſt ꝙ omnia ſūt data ho
mini. ⁊ omnia ſunt vnū cū hoīe.
Et idō ſolus hō dicit' accepiſſe ꝓ
prie. ⁊ alie creature nō dicunt'

proprie accepiſſe · qꝛ non pro ſe ſed pro homine acceperūt quod acceperunt · Quia ſi pro ſeipſis accepiſſent · haberet cū quo ꝯgnoſceret ſe habere ⁊ accepiſſe · ⁊ poſſent illū cognoſcē · ⁊ q̄ acceperūt et illi regratiari · ſicut hō pt̄ · Hic ergo tu ſol⁹ hō accepiſti · Accepiſti eñ quicq̄d habes in teipſo · ⁊ accepiſti quicq̄d hn̄t alie creature · qꝛ ille nihil acceperunt ꝓ ſeipſis · ſed tu es accipiēs ⁊ acceptoꝛ in vniuerſo · ⁊ ſolus de⁹ eſt dās et donatoꝛ · Oia ergo q̄ ſūt claudunt̃ in trib⁹ ſcꝫ datoꝛe · accipiēte ⁊ dono · Sūt ergo tria tm̄ ſcꝫ de⁹ dans · hō accipiēs · mūdus ⁊ creature · donū ſeu mun⁹ · Et qꝛ ex dare ⁊ recipe · ⁊ ex dādo ⁊ recipiēdo oritur obligacio natural̃ ex pte recipientis · ⁊ oīs qui dat aliqd̓ bonū ſiue donū · libere · volūtarie · ⁊ non ex ncc̄itate · obligat illū qui recipit · ⁊ hoc maxime ſi ille qui recipit nō pt̄ eſſe ſine illo dono · Quia ergo ſolus de⁹ dat · et ſol⁹ homo recipit · ⁊ oīa ſūt hoi data libere ⁊ volūtarie ⁊ non ex ncc̄itate nature · ergo ex omnib⁹ his ꝯcludit̃ infallibilit̃ nāle debitum · ac ncc̄aria ⁊ nālis obliga⁹ hois ad deū creatorē oīm · ⁊ ꝙ ſolus hō tenet̃ naturalit̃ ⁊ ncc̄ario i hoc mūdo deo · ⁊ ꝙ alie creature nō teneant̃ deo de his q̄ hn̄t · ſꝫ ſolus hō obligat̃ deo pro oib⁹ creaturis inſimul · ⁊ pro q̄libet in pticulari · Et ſic oēs creatuē clamāt et teſtificant̃ naturalit̃ ſolū hoīeꝫ in hoc mundo eē obligatum pro ipſis · Et nō ſolum homo eſt obligat⁹ deo pro creaturis · ſed eciam pro ſeipſo · ⁊ pro his que accepit in ſeipſo · ⁊ quicquid habꝫ totum accepit · Et ſic deus dedit totum mūdum homini · ⁊ eciam dedit ſibi quicquid habet in ſeipſo · ⁊ ſic dedit ipſūmet hominem ſibiipſi · Et ſic homo eſt datus ſibiipſi · ⁊ eſt datum ⁊ accipiens et ſic homo accepit ſeipſum · ⁊ accepit mūdum · ⁊ ſic ipſe obligat̃ pro ſeipſo · ⁊ pro mūdo · ¶ Concluſa eſt ergo ⁊ inuenta obligacio naturalis hominis ad deum indelebilis · ⁊ infallibilis ⁊ non negabilis · ſed maifeſta ⁊ ſumme viſibilis ·

¶ Hic declaratur experimētalit̃ ꝙ omnia ſeruiūt homini ⁊ ſūt ad bonum hominis ·

¶ Titul⁹ · xcvij ·

Et quia probatum eſt ꝙ omnia ſunt propter hominem · ⁊ quicquid omnes creature acceperunt totum acceperunt propter hominem · ideo oportet eciam videre qualiter ſeruiūt homini · ⁊ qualiter ſunt ad bonum hominis · ⁊ vt homo magis cognoſcat ſe obligatum eſſe per experiētiam viſibilem · Vnde quia homo non habet niſi animam et corpus · ⁊ ideo quicquid ſeruit homini · vel quicquid eſt ad bonum homini⁹ vel ſeruit anime vel corpori · ⁊ eſt ad bonū anime vel corpis · Et primo declarabim⁹ ·

ſcʒ qualit̃ oia ſeruiūt corpi· vel
ad ncc̃itatem· vel ad delc̃tionē·
vel ſolaciū·ſeu adiutoriū· Vnde
aliq̃ ſunt creature q̃ ſunt ncc̃arie
hoi· ⁊ hoc q̃ntū ad corpꝰ· ſine q̃
bus corpꝰ nō poteſt eē neqꝫ per
manē·ſicut ſunt q̃ttuor elemēta
et ſol ⁊ multa alia· Necē eſt em̄
homini vti terrā·aere·ſole· ⁊ ſimi
libꝰ Iſta em̄ ncc̃itas magis vide
tur·ſ· cogitād̄o ⁊ imaginād̄o ipō
rū abſentiā Nā ſi imaginemur ter
ram nō eſſe·quō poſſemꝰ manē?
Itē ſi aqua ſi ignis · ſi aer· ſi ſol·
auferrēntur a nobis ⁊ quō poſſe
muſ viuē? Ergo iſta ſūt ncc̃aria
oino·ſine quibꝰ hō viuē nō poſſꝫ
Et ſi nō eſſent arbores·neqꝫ plā
te·neqꝫ blada· quō homo iocun
de viuēt ⁊ bn̄? Et ſi nō eēnt aia
lia·quō homo viueret decēter·q̇
aliq̃ ſunt ſibi i cibū· aliq̃ in adiu
toriū·aliq̃ ad vtrūqꝫ·aliq̃ ad ſo
laciū·aliq̃ in exemplū· Oia ergo
iſta ſūt hoi ncc̃aria quo ad corpꝰ
et hō nō pōt carē iſtis · ⁊ accipit
bn̄ficiū iſtoꝝ velit nolit· ⁊ hoc i
ceſſant̄ ⁊ cōtinue· Hic ergo oia
que ſūt in mūdo ſūt pro homine·
et die ac nocte laborāt pro hoie
et ſeruiūt ſibi cōtinue· Et ſic vni
uerſū eſt pro hoie· ⁊ ꝓpter homi
nē· ⁊ propt̃ bonū ſuū ſic mirabili
ter ordinatū· Et ſi forte dicat hō·
quia iſta q̃ ſeruiūt hoi· eciā ſerui
unt ⁊ beſtijs ⁊ aialibꝰ· vt inſpi
racio aeris ·lumē ſolis · aqua·ter
ra·herbe· ⁊ alia plura· ad hoc rn̄
det̃ q̇ verum ē· ſꝫ ſeruiēdo beſtijs

et brutis ſeruiunt hoi·quia beſtie
et aialia ſūt propt̃ hominē· ⁊ nō
propt̃ ſe· Et ideo ſeruiciū qd̄ ſit
propt̃ hoiem·ſ·animalibꝰ·ſit ho
mini· Siue ergo illa q̃ ſeruiunt
homini·ſiue illa q̃ ſeruiūt ſeruiēti
bus hoi ncc̃aria ſunt· Ergo ōnia
ſunt data homi omnia obſequiū
impendūt homini Vide igit̃ homo
iſtū mundū vniuerſū· ⁊ cōſidera
ſi ſit aliq̇d in eo qd̄ tibi nō ſerui
at· Ois em̄ natura ad hoc laborat
in obſequijs tuis ·vt famulet̃ vti
litati tue·deſeruiatqꝫ tuis ncc̃ita
tibꝰ ⁊ delectamētis ſcd̄m afflue̅
tiā indeſinētem· Hoc celū·hoc ter
ra·hoc aer·hoc mare·hoc cū oibꝰ
que in eis ſunt cōplē nō ceſſant·
Hoc eciā circuitꝰ tp̄m ꝑ q̃ttuor
tempa āni· innouād̄o ⁊ renouan
do oia quolibet āno cōtinue mini
ſtrāt· Cogita ergo hō q̃s hoc iſti
tuit·q̃s iſtud ꝑcepit nature vt ſic
vnanimit̃ tibi ſeruiat· Bn̄ficium
ſentis · ⁊ hoc negare non potes·
Quare ergo datorē tanti bn̄ficij
nō ꝯgnoſcis? Rm̄ hoc datū·nō
eſt tuū debitū·ſꝫ alienum bn̄ficiū
Vnde tu nō accepiſti ea que ha
bes a teipſo·ēgo nec alie res que
ſeruiūt tibi acceperūt illa que ha
bent a ſeipſis ·q̇ tūc eſſent maio
res q̃ʒ tu· Nec eciā a te acceperūt
Sed cū tu accipis ſeruiciū earū
rerū ⁊ cōtinue accipis bn̄ficiū ea
rum· ⁊ nō dediſti rebꝰ id qd̄ hn̄t
et ꝑ qd̄ ſeruiūt tibi·nec ordiaſti
ipſas res vt ſeruirēt tibi cum ſem
per accipis ſeruiciū ab eis · ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

obligat⁹ es ꝑ illo bn̄ficio ſuſce
pto · ſed nō obligaris ip ſis rebꝫ
que tibi ſeruiūt · q2 licz tibi ſerui
ant · non tn̄ libere · ſed quodā mō
coacte Ergo alicui alteri obliga
ris · non alicui inferiori · ergo ali
cui ſuꝑiori · qui oēs res tibi ſic ſer
uire facit · Multū ergo tibi dedit ·
qui tibi hoc totū dedit · Multū er
go illi obligaris · ⁊ teneris illi re
gratiari · qui tibi tm̄ dare voluit ·
Vn̄ ois creatura clamat tibi · acci
pe · redde · accipe bn̄ficium · accipe
ſeruiciū · redde debitū · Celū dicit
Miniſtro tibi lumē in die vt vigi
les · tenebras ī nocte vt dormias
et quieſcas · ego ad tuā creatio
nē facio tꝑm inouatōes ac muta
tiones · ſcz tꝑamentū veris · fer
uorē eſtatis · plenitudinē autum
ni · ⁊ frigus hyemis · ego vario
dies ⁊ noctes · nūc breues · nūc
lōgas · vt varietas tollat faſtidi
um · ⁊ ordo faciat delectamētum ·
Aer dicit · Cōmunico tibi flatum
vitalē · ⁊ mitto tibi ad tuū obſe
quiū omne gen⁹ auiū · Aqua di
cit · Potū tibi p̄beo · ſordes tuas
purgo · rigo ſicca ⁊ arida · ⁊ ad
tuū cibum miſtro diuerſa genera
piſciū · Terra dicit · Ego te porto
ego te nutrio · pane ꝯforto · vino
te letifico · oīm generꝫ fructibus
oblecto · diuerſis aīalibꝫ mēſam
tuā repleo Mund⁹ tot⁹ dicit Vi
de quō te amauit qui ꝓpt̄ te fecit
me ſeruire tibi · q2 fact⁹ ſum ꝓpt̄
te vt ⁊ tu ſeruias illi qui fecit me
et tenet ꝓpter te · ⁊ te propter ſe ·

Si ſentis beneficium redde debi
tum · Ecce ergo qualiter omnia
que ſunt in mundo ſeruiūt expe
rimētaliter homini et ſunt ad bo
num hominis ex parte corporis

¶ Quod etiam ſunt ad bonum
hominis omnia quantum ad ani
mam · quia vel ſunt ad gaudium
vel ad doctrinam ·

¶ Titul⁹ · xcviij ·

Non autē tot⁹ iſte mūdus
vniuerſus ſolū eſt ad ſer
uiciū hoīs ⁊ obſequiū quantū ad
corpus imo magis eſt ad aīam
q2 non eſt aliq̄ creatura quātum
cūqꝫ modica · quin hō poſſit extra
here ab ipſa aliquā doctrinā vel
documētum · vel aliqđ bonū · Vn̄
omnes creature ſūt vel ad gaudi
um hoīs vel ad doctrinā Et p̄mo
videam⁹ qualit̄ oēs ſunt ad gau
dium hoīs · Vn̄ dictum ē ꝙ ſolus
homo gaudet ⁊ poteſt gaudere đ
his que hꝫ · ⁊ de his que hn̄t alie
creature · ⁊ q2 alie creature non
pn̄t gaudere de his q̄ hn̄t · q2 gau
dium orit̄ ex eo ꝙ aliq̄ res ꝯgno
ſcit ſe hr̄e id qđ hꝫ · ⁊ q2 ſolus
homo cognoſcit ſe habere id qđ
hꝫ · ⁊ eciam ſcit illud qđ habent
alie creature · ideo hō poteſt gau
dere de ſe ⁊ de alijs creaturis · ⁊
totū gaudiū hominis eſt · ꝙ alie
creature habent id qđ habent ad
gaudium hoīs · ⁊ ipſe nullū gau
dium habent de his que habent ·
ſed totum gaudium quod queli
bet res deberet habere de his q̄ ha

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

bẽt ⁊ de ſua pulchritudine · ſolꝰ homo habꝫ · quia ſolꝰ homo cog noſcit ipſas res habere id quod habent · ⁊ gaudet quia habent id quod habent · maxime quia cog noſcit ꝙ illa que habent · habent pro ipſo · Et id̉o quia homo gau det de his que habet ipſe in ſeip ſo · ſic eciam gaudet de his que alie creature habent pro ipſo · Verbi gratia · Totum gaudium quod deberet habere aqua de ſua claritate ⁊ pulchritudine · homo habet · ⁊ totum quod deberet ha bere roſa que eſt pulcherrimꝰ flo rum · homo habet · ⁊ totum gau dium quod deberet habere ſol de ſua luce ⁊ nobilitate · ſolus homo habet · Et ſimile eſt de ſtellis Et ſic patet ꝙ omnes creature quic quid ſūt ⁊ habent · ad gaudium hominis habent · ⁊ non ad gaudi um proprium ·

Maioꝛ declaratiō gaudij ·

Titulus · xxix ·

Item adhuc euidẽtiꝰ pa tet · et poteſt declarari quo modo omnes creature ſūt ad gaudiuꝫ hoīs imo nullū gau dium hr̄et hō niſi eſſent inferiores creature ex eo quia nō cognoſce ret ſe eē nobilem ⁊ excellẽtem cre aturā neqꝫ cognoſcēt ſeipm Nā dum homo compat ſeipſū ad ali as creaturas iferiores tunc cog noſcit ſe eē nobiliorē creaturam et ſuā naturā eſſe digniorē ⁊ me liorē omnium aliaꝝ rerum · Ita ꝙ alie creature faciūt videri ⁊ ap parere nobilitatem nature huma ne ſicͨ ſubditi milites ⁊ barones faciūt apparere nobilitatē regis · et tūc homo gaudet · quia habet pulchriorē et digniorẽ naturam ſuper omnes alias creaturas · et gaudet quia ſibi plus datum eſt q̄ꝫ omnibus alijs creaturis et ꝙ ſua natura exaltata eſt ſuper ele mēta · ſuper lapides et arbores · et ſup omnia bruta · et de hoc ho mo habet magnum gaudium · ⁊ maxime quando videt ſe tantum eſſe dilectuꝫ pre omnibꝰ creatu ris a ſuo cōditore qui ſola ſua vo luntate et benignitate · et bonita te fecit hominem talem · et voluit omnibus alijs preferri · Iſta om nia non cogitaret homo niſi eſſet alie creature inferioresꝰ qꝛ reſpici endo alias creaturaſꝰ tunc homo ſe comparat ad illas · et videt ꝙ il le multominꝰ acceperunt q̄ꝫ ipſe et ſic compando hominem ad om nes et hominem ad quamlibet ꝑ ſe · Si ergo homo vult habere gaudiuꝫ de his que habet et que data ſūt ſibi · comparare ſe debet ad inferiores creaturas · et tunc videbit ſeipſum et ꝯgnoſcet ſeip ſum · ⁊ dignitatem ſuam · nec ali ter poterit ſeipſum cognoſcere · Quando enim comparat ſtatu ram ſui corporis ad ſtaturam ali orum animalium · tūc cognoſcit ſuam dignitatem ⁊ nobilitatem Quia animalia reſpiciunt ſem per terram · et habent faciem

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſemper verſus terrām· homo au
tem reſpiciāt celum ⁊ habet caput
⁊ faciem ſemper ad celum· ⁊ aī
malia habent facturam curuam·
et hō hȝ ſtaturam rectā· Et dum
homo eciam videt quō cetera aī
malia ambulāt· ⁊ q̄liter ipſe am
bulat· videt drām magnā· ⁊ dū
eciam ꝯpat pulchritudinē faciei
ſue· ad pulchritudinē alioꝝ aī
maliū· ⁊ pedes ad pedes· ⁊ ma
nus ſuas ad mēbra alioꝝ anima
lium· tūc certe hō cognoſcit ſuaȝ
nobilitatē· ⁊ multum gaudet· ⁊
reputat ſe ex hoc ſolum eē diuitē
quiā cognoſcit ꝙ cōditoꝛ omniū
creaturaꝝ ſibi tantā voluit cōfer
re dignitatē ⁊ excellētiam p̄ om
nib⁹ alijs creaturis· maxime qꝛ
voluit ipſum facere creaturā racio
nalē ⁊ alias creaturas irracōales
et bruta· ⁊ qꝛ voluit ei cōferre li
beꝝ arbitrium· ⁊ nō alijs creatu
ris· q̄ omnes ſūt ſerue reſpcū ho
minis· ⁊ dum eciā voluit homini
dare imaginē ſuaȝ· ⁊ nō alijs cre
aturis· ⁊ iſtā dignitatem ⁊ p̄ro
rogatiuā cognoſcit ſe hr̄e hō ſup
alias creaturas ad q̄s ſe compat
Et ſic apparet ꝙ alie creature
ſunt oēs ad gaudium hoīs· qꝛ
per ipſas cognoſcit ſeipſū· ⁊ hᵒ
ē maximū bonū hoīs ꝯgnoſcē ſe
ipȝ ⁊ maximū malū hoīs ignoraē
ſeipſū· Item eciā res inferiores
hoīe ſunt ad magnā doctrinā ⁊
cognitionē hoīs Vnde per aīalia
bruta cognoſcit ꝙ ſuū vltimum
ac finale ⁊ veꝝ bonum nō ꝯſiſtit

in iſtis rebus coꝛpalib⁹ ⁊ ſenſibi
lib⁹· ac in delectamētis coꝛpis· ſi
cut in bibendo· comedēdo· luxuri
ando· quia iſta omnia cōmunicā
tur eciā beſtijs· ideo arguit hō· ꝙ
debet hr̄e alia bona· q̄ nō cōueni
unt animalibus ſicut ip̄e hō exce
dit alia animalia· Et ideo ꝯgno
ſcit ꝙ ſua vltima felicitas nō ꝯſi
ſtit in iſtis reb⁹ coꝛpalib⁹· q̄bꝯ
eciā vtunť beſtie· Et ſi aīalia nō
eſſent· foꝛte credēt ꝙ non eſſent
maioꝛa alia bona ꝓ ipō· ſed ſolū
iſta· ⁊ ideo iſtā ꝯgnitionē habȝ
propť animalia· Vlteri⁹· nō eſt
aliq̄ creatura a q̄ hō non poſſit ex
trahere aliquā doctrinam aut ali
qđ exemplū ad ſuū bonum ⁊ ad
ſuā vtilitatem· Et ſic omnia vel
ſunt ad bonū coꝛpis vel anime· ł
vtriuſqȝ ſimul· Preterea iā de
claratū eſt in ſcala nature· q̄ ꝯpo
ſita eſt ex omnib⁹ creaturiꝯ qua
liter hō aſcēdit in cognitōneȝ ſui
creatoꝛis· ⁊ acq̄rit magnā ſcien
tiā de deo· ita ꝙ oēs creature inti
māt homini ad acquirēdū veram
ſcientiā homini ncc̄ariā· vt decla
ratum ē Et nō ſolum hoc· ſed eci
am plures alias ſciētias q̄ nō ſūt
ncc̄arie ſimpliciť· ſed in illis pōt
hō delectari· ſicut ſūt geometria
ariſmetrica· muſica· aſtrologia·
phia naturał· ⁊ methaphiſica·
que oēs oꝛte ſunt a creaturis Cō
cludam⁹ ergo iteꝝ ex dictis ꝙ
omnia q̄ ſunt in mūdo facta ſunt
propť hoīem· ⁊ ꝙ nulla creatu
ra inferioꝛ hoīe eſt propť ſeipſā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

n̄ec ad bonū ſuiipſiꝰ ſed ꝓpt
homīē · ⁊ ad ſuiendū corpi vel
anime · videlȝ vel ad neceſſitatem
vel ad vtilitateȝ ſeu ad iuuamen
ſiue cōſolationem ſiue gaudium
aut doctrinā ⁊ exemplū · Sequi
tur ergo ꝙ hō eſt obligatus deo
pro omnibꝫ his ⁊ pro toto mun
do · qȝ ꝓpter ipſū factus ē · Veriſſi
ma ergo ⁊ realis obligatio hois
eſt ad deū · ⁊ illa ſcripta eſt in oī
bus creaturis · ⁊ iſta obligatio
eſt pͥmū ligamen ⁊ vinculū quo
hō ligatᷣ cum deo · Hic ergo crea
ture ligantᷣ cum hoīe · qȝ ſūt ꝓpter
homīē · ⁊ exinde hō ligatᷣ cū do
per talē obligationē · qȝ accepit
ab eo · ⁊ ſic factꝰ eſt debitor ·

De cōditionibꝫ ⁊ circūſtācijſ
et modis iſtius obligatōis · ⁊ pͥ
mo de magnitudine obligatōiſ ·

Titulus · C ·

Quoniā autē manifeſtata
eſt obligatio inter hoiem
et deu · que orta eſt ex acceptio
ne ⁊ donatione · Viſis ergo radi
ce ⁊ fundamētis obligationis ip
ſius · vt magis cognoſcantur · vi
dende ſunt cōditiones ⁊ circūſtā
cie ipſiꝰ ⁊ modi · q̄ oia oriūtᷣ ł ex
ꝑte recipiētis ł ex ꝑte dātis ł ex
ꝑte doni ⁊ rei date Et pͥmo cōſide
randa eſt magnitudo obligatōiſ
q̄ȝ magna ſit ⁊ quāta · Et quia
donū ⁊ acceptum eſt manifeſtiſ
ſimū · ideo pͥmo videbimꝰ magni
tudinem obligatōis · racione do
norum acceptoꝝ · Vnde magnitu
do obligatōnis creſcit ex magni
tudinē donoꝝ · ⁊ tanta eſt obli
gatio · quāta ſunt dona · ideo pon
derāda ac menſurāda ⁊ memorā
da ſūt omnia dona ⁊ accepta · ꝓ
quibꝫ eſt obligatꝰ deo homo ⁊
tenetur · quātum fieri poterit · Et
quia pͥmo homo obligatᷣ deo pro
toto mūdo ⁊ pro omnibꝫ creatu
ris · ideo tantum obligatᷣ quan
tum totꝰ mundꝰ valet ⁊ omnes
creature. Vnde ipſa terra accepit
totum qđ habet a deo · quia acce
pit eſſe de nō eſſe ⁊ de nihilo · qȝ
terra plꝰ habet q̄ȝ nihil · Et quia
accepit pro homine · ideo homo te
netur pro ea reddere deo · quan
tum terra teneretᷣ deo · ſi ipſa pro
ſe accepiſſet · ⁊ ad tātum obliga
tur quātum valet · ⁊ terra tantū
valet · quātum plus valet aliq̄d
q̄ȝ nihil · imo eciam quātum ipſa
valet homini · Aliud enim eſt di
cere quātum terra valet homini ·
et quātum terra valet in ſe · quia
aliꝰ eſt iſte valor · aliꝰ ille · Item
obligatᷣ pro ſeruicio quod facit
et impēdit ſibi terra · Vlteriꝰ obli
gatur homo deo pro aqua · quan
tum ipſa aqua obligaretᷣ · ſi ipſa
hoc accepiſſet pro ſe · quod acce
pit pro homine · ⁊ plus q̄ȝ terra ·
quia eſt lucidior ⁊ clarior · Et er
go quanto plus ipſa accepit · de
tanto plus homo debet regraciari
deo · Item homo eciam capit ſer
uicium de aqua · pro quo tenetur
deo regratiari ⁊ ſeruire · ⁊ tantū
deo tenetur pro aqua · pro quan
to nollet carē aq̄ · Vlteriꝰ · qȝ aer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

accepit quicq̄d hꝫ a deo. ⁊ quia
accepit eſſe de non eſſe. ⁊ accepit
nobiliorē naturā quā aqua ⁊ ter
ra ideo pl⁹ tenet̄ aer deo q̄z terra
et aqua. Sꝫ qꝛ nō cognoſcit ſe
hr̄e ⁊ accepiſſe q̄d hꝫ. ⁊ hō ɔgno
ſcit p̲ ipſo aere. ideo hō tenet̄ deo
facere p̲ aere. q̄d aer teneret̄ ſi co
gnoſcēt. ⁊ ſi hoc q̄d hꝫ p̲ ſeipſō
habēt. ⁊ eciā pro illo ſuicio q̄d
aer attribuit hoi. ⁊ pro q̄ nollet
carē aere. Similit̄ eſt de igne ⁊c̄.
Ita ergo duplici via tenet̄ ⁊ ob
ligat̄ hō deo pro creaturis. Pri
mo qꝛ nulla creatura cognoſcit
ſe hr̄e id q̄d hꝫ. ⁊ ideo neſcit q̄d
deo dꝫ ⁊ quantū debet. ⁊ tn̄ acce
pit. ⁊ ideo tenet̄ deo reddē pro
his q̄ accepit. Et qꝛ ſolus homo
ſcit ⁊ cognoſcit hoc. ideo ipſe hō
tenet̄ facē pro q̄libet creatura. id
q̄d q̄libet creatura debēt facē d̄o
qꝛ ipſe eſt ſol⁹ in mūdo qui p̄t ⁊
ſcit. Sicut ſi in aliq̄ ciuitate non
eſſꝫ niſi vn⁹ ſapiēs. ⁊ omnes alij
eſſent inſipiētes vel pueri. ⁊ ſi ali
quis p̄nceps facēt vnū magnum
bonū ciuitati illi. ⁊ cuilibet. non
ne ille qui ē ſapiēs debēt reddē
grāꝝ actiōes. ⁊ loqui pro oibꝫ
Et ſi non fiēt. nōne totū imputa
ret̄ illi ⁊ nō alijs ⁊c̄. Sic ē ſimiliter
de deo ⁊ de alijs creaturis ⁊ homi
ne. quia ſol⁹ homo ſcit ⁊ alie cre
ature neſciūt. Igit̄ homo pro oi
bus tenet̄ rn̄dē. Scd̄o tenet̄ hō
pro omnibꝫ creaturis deo. quia
creature acceperūt a deo quicq̄d
hn̄t. ⁊ nō acceperūt propt̄ ſeip

ſas ſ; propt̄ hoiem. ⁊ pro homine
videlicꝫ ad ſeruiēdū ei. Et ideo
ſicut dn̄s obligat̄ pro oibꝫ. que
dant̄ ſeruis ſuis propt̄ ipſum. ⁊
nō ſerui. ita hō tenet̄ deo pro om
nibꝫ q̄ dant̄ creaturis propt̄ ip
ſum. ⁊ nō ipē creature. quia hoc
quod ipē creature acceperūt. nō
propt̄ ſe. ſ; propt̄ hoiem accepe
rūt ⁊ propt̄ hoc vt ſeruirēt homi
ni. Et ad ɔgnoſcēdum q̄nta ſit
obligatio pro q̄libet creatura. p̄
mū ɔſiderāda eſt creatura q̄ntuꝫ
valeat in ſeipſa. ⁊ quātum vale
at vna plus q̄z altera in nobilita
te. ꝑfectiōe. ⁊ in natura ⁊ in vni
uerſo. Secūdo cōſiderādum ē ſui
ciū ⁊ bn̄ficiū q̄d recipit hō de cre
atura. ⁊ q̄ntū creatura valet hoi.
et quātum hoi eſt ncc̄aria. et cōſi
deranda eſt nobilitas ⁊ ignobili
tas creature ſuiētis. Vn̄ quam
uis aliq̄n creatura min⁹ nobilis
et infima. ſit homini magis neceſ
ſaria. et magis ſeruiat hoi. q̄z cre
atura magis nobilis ⁊ ſupior. at
tamē ſeruiciū quod impendit illa
creatura magis nobilis. eſt dig
nius et nobili⁹. et magis hō tene
tur pro ſuicio dignioris creatuē
q̄z alteri⁹. Quia ſicut creatura ex
cedit creaturā in nobilitate. ita ſ
uiciū creature nobilioris excedit
ſeruiciū creature minus nobilis.
quāuis nō in ncc̄tate. vt declara
tum ē per exemplū. Plus eñ te
net̄ aliquis dn̄s pro ſuicio vniu⁹
militis. q̄z decem alioꝝ inferioꝝ
qꝛ plus ap̄p̄ciat̄ illud ſuiciū. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſeruiciū vni⁹ cōmitis plus appꝛē
atur quā decem militū. ⁊ ſeruiciū
vni⁹ ducis . q̄ꝫ multoꝝ comitum
Quāto em̄ res q̄ ſeruit fuerit no
bilioꝛ. tāto eciā ſeruiciū factū ꝑ
talē rem. ē nobili⁹. ⁊ ꝓ illo plu⁹
obligat̄ Hoc em̄ eſt ad magnū
honoꝛē. ⁊ magnā nobilitatem ⁊
exaltationē alicui⁹ rei. ꝙ res no
biles ⁊ excellētes ſeruiāt ei. Hic
ergo ꝯſiderāda eſt ncc̄itas ſuicij
et nobilitas. ⁊ ipſa nobilitas ex
cellit ncc̄itatē. Et ex hoc ſequit̄.
ꝙ hō pl⁹ tenet̄ pro ſeruicio aque
q̄ꝫ terre. ⁊ plu⁹ ꝓ ſuicio aeris q̄ꝫ
aque. ⁊ ignis q̄ꝫ aeris. ⁊ plu⁹ ꝓ
ſeruicio ſolis. lune. ⁊ ſtellaꝝ q̄ꝫ
elementoꝝ. ⁊ plus ꝓ ſuicio rerū
viuētium q̄ꝫ nō viuētium. ⁊ pl⁹
pro ſeruicio aialiū brutoꝝ q̄ꝫ ar
boꝝ ⁊ herbaꝝ. ⁊ pl⁹ ꝓ ſeruicio
hoim q̄ꝫ aialiū. Et hoc totum eſt
rōe nobilitatis creature ſeruiētis
cui⁹ vnū ſeruiciū qn̄qꝫ eſt nobili
us q̄ꝫ mille aliaꝝ creaturaruꝫ mi
nus nobiliū. ſicut eciā ſuiciū mē
broꝝ ſuperioꝝ. ſicut cerebri capi
tis. oculoꝝ. lingue. manuū. coꝛ
dis ⁊ ceteroꝝ. eſt multo nobili⁹
ſeruicio alioꝝ membroꝝ inferi
oꝛum. ſicut pedum ⁊ tibiarū ⁊ ce
teroꝝ Ex omnibꝫ his fundatur
regula de magnitudie obligatio
nis. videlicet ꝙ cōſiderādum eſt
de qualibet creatura quātum hꝫ
et accepit ⁊ quātum ſibi datum
eſt. ⁊ per cōſequēs quātum ob
ligaret̄ deo ſi ſciret ſe habere id
qđ habet. ⁊ ſi ꝓ ſeipſa haberet.

Et qꝛ oēs creature ſūt oꝛdinate
per grad⁹ ideo poſſum⁹ ꝯſiderare
valoꝛē creaturarū per gradu⁹. ⁊
eciam in qnolibet gradu ſūt mul
ti grad⁹. Vnde ille creature que
ſunt in p̄mo gradu. q̄ hn̄t tm̄ eſſe
et nō viuē. tenent̄ deo ꝓ eſſe qđ
acceperūt qꝛ hn̄t plus q̄ꝫ nō eſſe
et plus q̄ꝫ nihil. ⁊ ideo tm̄ debent
deo quātum eē plus valet q̄ꝫ nō
eſſe Et quia i illo eē ſunt adhuc
multi grad⁹ ac differētie nobili
tatis ⁊ pulchritudis. qꝛ vna re⁹
habet nobili⁹ ⁊ pulchꝛius eē q̄ꝫ
alia. ideo pl⁹ tenent̄ ille res que
pulchꝛi⁹ hn̄t eē Et qꝛ hō obliga
tur ꝓ creaturis vt dictū eſt. idō
ipſe tenet̄ ꝓ omnibꝫ ꝓ quibꝫ te
nent̄ creature. Vlteri⁹. creature
que ſūt in ſecūdo gradu. plus te
nent̄ q̄ꝫ ille q̄ ſunt in p̄mo gradu
⁊ ſimiliter ille q̄ ſūt in tercio gra
du plus q̄ꝫ de ſcđo gradu qꝛ hn̄t
hoc qđ ille. ⁊ pl⁹. ⁊ ideo obligā
tur deo plus. Et vt dictum eſt
hō obligat̄ deo ꝓ omnibus crea
turis. qꝛ creature acceperunt id
qđ hn̄t nō ꝓpter ſeipſas ſꝫ propt̄
hominē. Sūt em̄ in iſtis gradibꝫ
multi grad⁹ alij vt dictū eſt i ſca
la nature. de aialibꝫ. de auibꝫ. đ
piſcibꝫ ⁊ ſimilibꝫ. Pro oībꝫ his
obligat̄ hō deo. qꝛ hoc eē nobile
qđ habꝫ nobili⁹ vna creatura q̄ꝫ
alia. totū hꝫ propt̄ hoieꝫ Ecce er
go q̄nta obligacō hois erga deū
et q̄ntū tenet̄ hō deo ꝓ toto mūdo
Tm̄ em̄. q̄ntū valꝫ qđ mūd⁹ ac
cepit ⁊ q̄libꝫ creatura ꝓ hoie a đo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Satis ergo eſt hõ obligat⁹ deo pro mundo. ⁊ ſi nihil aliud accepiſſet.

¶ Qđ magis ē obligatus homo deo pro his q̄ accepit i ſeipſo q̄ȝ pro toto mundo.

¶ Titulus .C. j.

Et quī homo accepit a deo quicquid hȝ in ſeipō ſicut alie creature. ideo ſi hõ obligat᷑ ꝓ his q̄ acceperūt alie creature. qꝛ pro ipſo acceperūt. ⁊ qꝛ ipē ſol⁹ cognoſcit eas accepiſſe qđ acceperūt. ⁊ q̄ntum acceperūt. multo ergo magis debet eſſe obligatu⁹ deo ꝓ his q̄ ipſemet accepit pro ſeipō. cū ipſe ꝯgnoſcāt ſe habere et accepiſſe. ⁊ quātum valet qđ accepit. cum eciā cognoſcat quātum plus accepit q̄ȝ alie creatuꝛ̄ et quantū valeat id qđ accepit pl⁹. Sicut ergo hõ tenet᷑ pro toto mūdo. ita tenet᷑ pro toto ſeipō quia ſicut de⁹ dedit totum mūdū homini. ita dedit hoiem ſibiipſi. Ideo tm̄ tenet᷑ homo ꝓ ſe. quātū ipſemet valet. Qđ autē hõ in multum valeat ⁊ ſit multū in natura ſua ꝑcioſus. hoc oñdit ⁊ manifeſtat tot⁹ iſte mūdus. ⁊ oēs creature q̄ ſunt in eo. qꝛ totus iſte mund⁹ factus ē propt᷑ hominē et ꝓ homine. ergo hõ plus ponderat ⁊ magis ē ꝑcioſus. q̄ȝ totus mund⁹ ⁊ oēs creature inſimul cū tamē in natura ſint tā nobiles ⁊ excellētes creature ⁊ tam ꝑcioſe et tā magne. q̄ oēs ſunt ꝓpter hominē. ⁊ ſeruiūt homini. ſicut ſunt elemēta ⁊ viuētia ac ſentiētia. ⁊ corpa celeſtia incorruptibilia ⁊ perpetua. ⁊ int᷑ omnia maxime ipſe ſol. Vt autē ex ꝑcioſitate ⁊ magnitudīe ſeruitoꝝ. ꝯgnoſcatur magnitudo ⁊ nobilitas ipſi⁹ nature cui ſeruit᷑. cogitare poſſumus q̄nta ē magnitudo. precioſitas ⁊ valoꝛ nature hūane. cui totus mund⁹ plenus tā magnis ⁊ precioſis creaturis cōtinue ſeruit

¶ Hic ꝯcludit᷑ immoꝛ̄litas anime racionalis. ¶ Ti. C. ij.

Et ſine dubio ꝑcioſitas ⁊ nobilitas creaturaꝝ homini ſeruiētiū manifeſtāt ⁊ dicunt nobis ꝙ i hoie eſt aliqđ imoꝛtale ⁊ incorruptibile ac ꝑpetuū ſꝑ viuēs. quia creature q̄dā ſeruētes homini ſūt incorruptibiles ⁊ ſemꝑ durātes in ſuo eſſe. ſine aliqua diminutōe. ſicut ſol ⁊ corpora celeſtia. Vn̄ enī eſſȝ hoc. q̄s oꝛdo eſſȝ iſte? ꝙ creature q̄ cōtinue ſeruiūt homini ⁊ ad hoc facte ſūt et oꝛdinate eſſent tante nobilitatis. ꝑfectionis ⁊ precioſitatis ꝙ eſſent oīno incorruptibiles ⁊ ꝑpetue. ⁊ ꝙ hõ cui ſeruiūt eſſȝ tot⁹ corruptibilis ac moꝛ̄lis. ⁊ nihil eſſȝ in eo imoꝛtale. Ergo in hoie eſt aliquid imoꝛtale Sȝ hoc nō ē corpus. qꝛ corp⁹ moꝛit᷑. ergo in hoie eſt aliqđ vltra corp⁹. qđ eſt immoꝛ̄le ⁊ ꝑpetuū. Hoc autē nō poteſt eſſe niſi id qđ eſt excellentius in hoie. ⁊ hoc eſt liberꝝ arbitriū Et ꝑ ꝯn̄s aīa hoīs ē imoꝛ̄l in q̄ ē liberꝝ arbitriū radicatū ⁊ plā

tatū. Ergo magnitudo ⁊ ꝑcioſi
tas creaturaꝝ. oſtēdūt hoiem eē
magni ꝑcij. qꝛ ſibi continue ⁊ in
ceſſant ſeruiūt. Si ergo ipē homo
dignior ē alijs creaturis ſibi ſuiē
tibꝫ. ⁊ plures tales creature ſunt
perpetue. ſequit᷑ ꝙ hō quātū ad
maiorē ꝑtē ſit ꝑpetuꝰ. Vel ſerui
ens erit ꝑcioſiꝰ ⁊ nobiliꝰ illo cui
ſeruit᷑ qđ eſt hō. ⁊ ergo eſſꝫ ibi
ordo in vniuerſo ꝑuerſus. qđ tñ
eſt ꝯtra naturā ordis. qꝛ ordo de
ſe dicit regulatū ⁊ nō ꝑuerſum.
Ergo ſequitur. ꝙ hō eſt magni
precij. ⁊ magni ponderis ⁊ valo
ris Nam deꝰ dedit hoi magnū do
num. qñ dedit homini ipſūmet ho
minē. Plus igit᷑ dedit illi in hoc.
q̄ꝫ qñ dedit ſibi totum mūdum.
qꝛ hō plus valet q̄ꝫ totꝰ mundꝰ
et ideo obligat᷑ deo pro tāto. q̄n
tum ipſe valet.

¶ Qđ ponderandꝰ eſt hō ꝑ par
tes ſuas vt ſciat᷑ quantū valeat.

¶ Titulus. Ciij.

QVoniā autē hō non ꝑt ſci
re quātum obligat᷑ deo ꝓ
ſeipō niſi ſciat quātum valeat ⁊
ponderet. ⁊ qꝛ totꝰ hō inſimul eſt
magni ponderis ⁊ ꝑcij. ⁊ plꝰ pō
derat q̄ꝫ totus mundꝰ. ideo ſicut
mūdus nō ꝑt ponderari niſi ſit in
partes ſuas diuiſus. ideo hō mul
to minus poterit ponderari niſi di
uidat᷑ per ꝑtes. ⁊ ꝑtes ipſe pon
derent᷑. ⁊ ſic meliꝰ ſciemꝰ pondꝰ
ipſiꝰ hominis inſimul ⁊ ꝑcīū quā
tum fieri poterit Et pͥmo diuida
tur hō i ſuas ꝑtes gnales ⁊ mag
nas. ⁊ poſtea iterꝝ ille partes di
uidant᷑ in ꝑtes ſpeciales ⁊ ꝑuas
qꝛ q̄libet pars in hoie eſt magni
precij ⁊ valoris. Partes autem
magne ⁊ groſſe in q̄s poteſt diui
di homo totus. ſunt eſſe. viuē. ⁊
ſentire. ⁊ intelligē. ſeu liberꝝ ar
bitriū Vel partes magne ⁊ groſ
ſe hoīs. ſūt corpꝰ ⁊ aīa. ſed ꝑtes
ſpeciales ⁊ ꝑue ſunt ꝑtes corpo
ris ⁊ aīe. qꝛ corpus hꝫ ſuas ꝑtes
ſimilit᷑ ⁊ aīa. Ponderandꝰ eſt er
go homo ſcđm oēs ſuas ꝑteꝭ ma
gnas pͥmo. ſcđo ſecundū oēs ſu
as ꝑtes ꝑuas. Pōderet ergo hō
ſeipſū ſcđm eſſe pͥmo. q̄ eſt pͥma
pars Vnde homo dꝫ cogitare ꝙ
aliqñ nō fuerat. ⁊ nihil erat. Ac
cepit ergo homo pͥmo hoc vt eſſe
incipet. cū nō eſſꝫ. ⁊ aliq̄d fieret
cum nihil foret ante. Ergo bonū
accepit qñ eē accepit. qꝛ nō erat
et nihil hēbat Et q̄ꝫuis alie crea
ture ſimilit᷑ acceperūt eē cum nō
eēnt ⁊ fcē ſūt cū nihil eēnt añ. ⁊
deꝰ dedit eis eē cū nō eēnt ꝓpt᷑ ho
minē. ⁊ ꝓpt᷑ eē hoīs. ⁊ iō ꝑcioſiꝰ
ē eē hoīs q̄ꝫ eē aliaꝝ reꝝ Vñ eſſe
oīm. reſpiciat eē hoīs ⁊ ad ipm tē
dit tāq̄ꝫ ad pͥncipaliꝰ ⁊ maiꝰ eē
et ꝑcioſiꝰ ꝓpt᷑ qđ ē eē oīm creatu
raꝝ Ecce igit᷑ q̄ntū pōderat eē ho
mis qđ accepit. q̄ntū valꝫ. ⁊ q̄n
ti ꝑcij ē Multū gͦ obligat᷑ hō deo
ꝓ ſe eē qđ accepit ⁊ q̄ꝫuiꝭ nihil plꝰ
accepiſſꝫ. plꝰ valꝫ eē hoīs ſup ni
hil. q̄ꝫ eē oīm creaturaꝝ. Itē nō
ſolū accepit hō eſſe. imo āpliꝰ qꝛ
ꝓpulcꝝ ⁊ formoſū eē ⁊ artificioſū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Hoc em̄ eſt maius q̄ȝ eſſe tm̄ ⁊ aliquid tm̄. Plura em̄ ſūt q̄ hn̄t eſſe. ſed nō hn̄t pulchꝝ eſſe neqȝ formoſū. ſicut homo hȝ. Et ſi aliquibꝰ ſit datū pulchꝝ eſſe. attamen eſſe hoīs eſt pulchrius ⁊ formoſiꝰ. q̄ȝ oīm aliaꝝ creaturaꝝ. et eciā ſi hn̄t pulchꝝ eſſe totum hoc habent ꝓpter hominē. quare multū tenet̄ homo deo ⁋ Item ſecūdo hō debet cogitare ⁊ ponderare ſe ꝑ viuē. Vnde nō ſolum ē homini datū eſſe pulchꝝ. ſed deus voluit eū magis exaltare ⁊ dedit illi viuē ⁊ vitā Vnde maius ſine cōparatōe eſt viuē q̄ȝ eſſe tm̄. ⁊ maius ē accipe viuē de non viuē q̄ȝ eſſe de nō eſſe. Et licȝ alijs creaturis ſit datum viuē. attn̄ hoc ē eis datū ꝓpter viuē qđ eſt in homine. qꝛ oīa q̄ viuūt. viuūt ꝓpt̄ hominē. Ideo precioſior eſt vita hoīs. q̄ȝ vita oīm aliaꝝ creaturarum. Vn̄ omne viuē oīm creaturarū tendit ad viuē hoīs. ⁊ reſpicit illud tanq̄ȝ pncipaliꝰ ⁊ nobilius. ⁊ ideo viuē hoīs tanq̄ȝ pncipale viuē. excellit omne viuere. Magne ēgo nobilitatis eſt viuē qđ eſt in hoīe. ⁊ plus obligatur homo deo ꝓ ſuo viuē. q̄ȝ ꝓ viuē oīm creaturaꝝ. ⁋ Vlteriꝰ tercio poſt eſſe ⁊ poſt viuē. eſt homini datum ſentire. ⁊ hō eleuat̄ altiꝰ Et licȝ alijs ſit ſimilit̄ datū. attamē totum hoc hn̄t propt̄ hoīem Et nō ſolum ſentire. imo multis modis. vt vidē. audiē ⁊c̄. O q̄ntus ornatus eſt iſte. ⁊ quāta nobilitas. Et ſimilit̄ eſt iſtud dilatandū ſicut pꝰus de eſſe ⁊ viuere ⁋ Vlteriꝰ debet hō ſeipm ponderare ꝑ ſuū propriū valorē. videlicet per liberꝝ arbitriū. Nō em̄ accepit ſolum eē ⁊ pulchꝝ eſſe. nō ſolum viuē ⁊ nobile viuē. nō ſolum ſentire. ⁊ completū ſentire. ſed plus Supra oīa iſta accepit liberꝝ arbitriū. rem grandiſſimā. in natura digniſſimā ⁊ nobiliſſimā Ecce p̄cioſitatē liberi arbitrij quia nulli alteri datū eſt. niſi homini ſpecialit̄. Ecce ſpeciale pͥuilegium ⁊ p̄rogatiua hoīs. qm̄ viuē. eſſe. ſentire in alijs rebꝰ data ſunt eciā ſicut hoī. Cōmunia ēgo ſūt alijs creaturis ⁊ hoī. Sȝ hoc ſcȝ liberum arbitriū ſpecialit̄ datum eſt homini Nō em̄ eſt homini ⁊ alijs cōmune. Iſta ēgo ſpecialitas ſignificat p̄cioſitatē liberi arbitrij ⁊ dignitatē. Plus ergo ponderat liberꝝ arbitrium q̄ȝ oīa alia. ſcȝ eſſe. viuē. ſentire. ideo ē ſupra omnia eleuatū. digniſſimū et altiſſimū in natura Ecce ibi maieſtatem nature. impatorē ⁊ regē totiꝰ nature. Omne igit̄. eē. omne viuē. omne ſentire eſt propter liberꝝ arbitriū. Vn̄ ſicut omne eſſe qđ eſt in creaturis ⁊ omne viuē ⁊ ſentire. ſūt propt̄ eſſe. viuē ⁊ ſentire hoīs. ita eē. viuē et ſentire q̄ ſunt in homine. ſunt propt̄ liberꝝ arbitriū imediate. Ecce mirabile regimen nature. liberum arbitriū eſt rex. Vn̄ viuē et ſentire que ſūt in homine ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ipſa ſedes liberi arbitrij · in quibꝰ
immediate ſedet libeꝝ arbitriū ·
Et quia imediate ſeruiūt ei · ideo
ſunt nobiliſſima in hoie · quia im
mediate ſūt coniūcta libero arbi
trio · ⁊ ſeruiūt ei · ⁊ portant eum
ſicut equꝰ dn̄m ſuū · Deinde om
ne aliud eſſe extra hoiem in crea
turis · ⁊ omne viuē · ⁊ omne ſen
tire · ſunt ꝓpter eſſe · viuē · ⁊ ſentiē
que ſunt in hoie · Omnia ergo q̄
ſūt in hoie laborāt in ipſo ↄtinue
et inceſſant vt maneat ⁊ ſedeat
ipſe rex ſcꝫ libeꝝ arbitrium qđ
eſt imōrle ꝑpetuū ⁊ diuinū Jdeo
tota natura extra hominē eſt ſol
licita ꝓ homine · vt ſedes liberi ar
bitrij que eſt in hoie cōſeruet̄ du
ret ⁊ ꝑmaneat · Vn̄ oia que ſunt
inferiora hoie · hn̄t quoddā eſſe i
homine · ⁊ includunt̄ in hoie · Nā
elemēta · arbores · plāte · ⁊ aialia
omnia hn̄t eſſe in eo · qꝛ cum ele
mētis eſt · cum arboribꝰ ⁊ plan
tis viuit · cum aialibꝰ ſentit Atta
men eſſe nobilius hn̄t elemēta in
hoie q̄ꝫ in ſeipſis · ⁊ arbores no
biliꝰ viuere · ⁊ aialia nobiliꝰ ſen
tire in hoie q̄ꝫ in ſeipſis · Et hec ē
ratio · qꝛ omnia hn̄t in homie eſſe
humanū · ⁊ ſūt coniūcta cum libe
ro arbitrio qđ eſt digniſſimū in
ter omnia creata ꝑ qđ in homine
eſt ꝑ̄ncipatꝰ ⁊ dominiū ⁊ regnū
et ideo oia que ↄiungūtur cū eo
nobilitant̄ ⁊ dignificant̄ · Exin
de ſequit̄ ꝙ omnia elemēta ⁊ ar
bores ⁊ aialia hn̄t aſpectū ad il
lud eſſe nobile qđ hn̄t in hoie · ⁊
ordinant̄ ad illud · ⁊ ſūt ꝓpter il
lud · ⁊ appetūt cōſeruare naturali
ter illud · qꝛ in hoc nobilitant̄ Nō
autē omnia iſta imediate ↄiūgū
tur cum libero arbitrio · neqꝫ eq̄li
ter appropinquāt ei · qꝛ non ſunt
eque digna ſed per quēdam pul
chꝝ ordinem maiorem vel mino
rem dignitatē magis · vel minꝰ
appropinquāt · Vnde eſſe elemē
toꝝ qđ eſt in hoie eſt infimū · ⁊
ibi portat̄ ⁊ collocat̄ vita vege
tatiua · qꝛ nobilior · deīde vita ve
getatiua portat ipſū ſentire ⁊ ſē
ſitiuā · qꝛ dignior eſt iſta q̄ꝫ alia
vltimo ipſū ſentire ſiue v̄tus ſen
ſitiua cū omnibꝰ ſuis ꝑtibꝰ nobi
lius portat ipſū libeꝝ arbitriū ·
et ideo ibi ſedet · ⁊ regnat in illa ·
ibi imperat · ibi dn̄atur libeꝝ arbi
trium · Vlteriꝰ autem libeꝝ arbi
trium nihil portat creatum vel ſe
det in eo · qꝛ nihil creatum eſt ſu
pra ipſum · ſed ipm̄ eſt ſupra oia
ergo ſolum creator debet ibi ſede
re · Quia valde rōnabile eſt · ꝙ ſi
cut libeꝝ arbitrium qđ eſt ſupra
omnia creata ſedet ſupra omnia
alia ita creator qui ē ſupra liberū
arbitriū ſedeat ſupra ipm̄ Ecce li
berū arbitrium ſcm̄ eſt ſedes dei ·
ibi ei ſolus deꝰ debet īꝑare · dn̄ari ·
et regnare Vide ergo q̄liter libe
rū arbitriū immediate et ſine me
dio cōiungit̄ deo · et cū ſūmo cre
atore · ⁊ tāgit ipſum ſine medio
et portat ipm̄ ⁊ nō poteſt magꝰ
ſibi appropinq̄re · Ecce ſūmā ho
minis dignitatē ꝑ libeꝝ arbitriū

quia factū eſt dei habitaculū ꝑ
petuū ⁊ imoꝛ̄le. Omnia autem in
natura clamāt liberū arbitriū eſſe
precioſiſſimū ⁊ digniſſimū ſupra
oīa. ⁊ oꝛdo creaturaꝝ hoc clamat
hoc clare manifeſtat. Vide quali
ter ip̄m eſſe reperit̄ in omnibꝰ cre
aturis generalit̄. q2 eſt infimū oī
um. deīde vide quō viuē ē in pāu
cioꝛibꝰ. ⁊ ē nobiliꝰ. deinde ſentiē
adhuc nobiliꝰ. ⁊ in paucioꝛibꝰ
q̄3 viuē. ⁊ vltra attēde quō ip̄m
liberū arbitriū repit̄ adhuc ī pau
cioꝛibꝰ. q2 eſt in ſolis hoībꝰ Iſte
ergo oꝛdo manifeſte declarat di
gnitatē liberi arbitrij. q2 ꝯiūgit
omnia cū deo. q2 elemēta ꝯiūgū
tur cum vita vegetatiua. ⁊ vita
vegetatiua cū ſenſitiua. ⁊ ſenſiti
ua cum libero arbitrio. ⁊ liberū
arbitriū imediate cum deo. Ecce
igit̄ qualit̄ deus eleuauit hominē
per q̄ndā ſcalā de gradu in ḡdū.
donec venit ⁊ traxit vſq3 in ſeip
ſum. Neq3 potuit eleuari ꝑ nām
nec maioꝛē acc̄ipe dignitatē nā
turalē q2 tractꝰ eſt ⁊ eleuatꝰ vſ
q3 ad dei ſimilitudinē ⁊ imaginē
viuam. Nā liberū arbitriū ē ima
go dei viua. Et quid altius. dig
nius. ⁊ nobiliꝰ. ⁊ quid melius
ēē poterit imagine dei viui? Mul
tū autē dedit deꝰ homini q̄n dedit
ſibi eſſe cum nō eēt. adhuc plꝰ.
q̄n dedit ſibi viuē. ⁊ multo plus
quādo dedit ſibi ſentire. ſed maxi
mū. quando dedit ſibi liberū arbi
triū. q̄d eſt imoꝛ̄le ⁊ ꝑpetuū. ⁊
dedit ſibi ſuā imaginē. ſuā ſimili
tudinem. quia tūc fecit eum ſibi
ſimilem in natura. ⁊ quaſi de ſuo
genere. ⁊ nullam aliam creaturā
mundi ad hanc dignitatem ele
uauit. Vnde ſine dubio in homi
ne eſt plena dei imago ⁊ ſimili
tudo creata. nec vltra eſt aſcen
ſus. Et hoc oſtendit ipſe oꝛdo
nature. Vnde plus imitantur ip
ſe creature deum que viuūt. quā
que ſūt tantum. ⁊ plus ille que
ſentiūt quam ille que viuūt. Ma
xime ergo imitatur homo deum
habens liberum arbitrium. quia
in ſcala natuē nulla creatura eſt
ſupra. quia in eo eſt finis ⁊ com
plemētum. ⁊ plena ⁊ completa
imitatio. imago ⁊ ſimilitudo cre
atoris. Vide ergo quanti ponde
ris eſt homo. quāti valoꝛis ⁊ q̄n
ti precij per liberum arbitrium.
Vide ergo quātū accepit homo
quale donum quia accepit liberū
arbitrium. ꝑpetuū ac imoꝛtale.
Vide quātum tenetur ⁊ obliga
tur homo deo. qui ſolꝰ accepit tā
tum donum ſpecialiſſimū. ⁊ acce
pit alia dona. ante tamē nihil ha
buit. Hic igitur diuidendo homi
nem per partes ſuas magnas. ⁊
eās ponderando. cogitare poſſu
mus pondus ⁊ precium totius
hominis ⁊ valoꝛem. Plus ergo
ſine dubio valet homo quam to
tus mundꝰ. ⁊ ergo plus obliga
tur deo pro ſeipſo quam pro to
to mūdo Inuigilare igit̄ dꝫ vt ſci
at q̄d accepit. cū hoc ſcire poſſit
⁊ alie res hoc cognoſcē nō pn̄t.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Qd ponderand⁹ eſt etiã homo p̄ animã ꝛ corp⁹ que ſunt p̄ncipales ptes eius ·

Titul⁹ · Ciiij ·

Quoniã autem tot⁹ homo nõ ſolum diuidit̃ in ptes ſupradc̃as, imo etiam alit̃ poteſt diuidi · ꝛ cõmunit̃ in duas ptes p̄ncipales · q̄ ſunt corp⁹ ꝛ aia ꝛ ex quib⁹ cõpoſitus eſt · ideo ſi volum⁹ ſcire quid accepit hõ aliter q̃z per modũ ſupradc̃m ꝛ clari⁹ ponderem⁹ hoiem ex pte corpis et aie · ꝛ videam⁹ quãte nobilitatis ꝛ valoris ſint corp⁹ ꝛ anima Et p̄mo nobilitatẽ corpis · quia eſt mirabiliſſime diſpoſituz ꝛ organiſatũ ſapiẽtiſſime ordinatũ ꝛ fabricatũ ſup omnia mũdi corpa Ecce q̃nta ꝓporcio · q̃nta ordinatio eſt int̃ omnia mẽbra · quõ ſũt inter ſe cõnexa · int̃ ſe ꝓporcionata · Vnũ eni iuuat aliud · vnũ ſeruit alteri Ecce q̃nta pulchritudo Vide p̄mo faciẽ hois · ꝛ manus ꝛ pedes · q₃ nihil in eis iuenies ſupfluũ nihil diminutũ Ecce ſtaturã hois pulcherrimã erectã · Quãti ergo ponderis q̃nti valoris hõ ſit poteſt eſtimare q̃s p̄ corp⁹ hũanũ · Plus ergo tenet̃ homo deo ꝓ ſuo corpe q̃z ꝓ toto mundo · Vt magis ponderem⁹ corpus · videamus ipſa mẽbra in ſe quãtum valeant · ꝛ q̃ntũ appciet homo q̃dlibet membꝝ · Videam⁹ quantum appciet homo manũ ſuam · Pro quãto nollet carẽ ſua manu · ꝛ ſi nõ haberet manũ · q̃ntũ vellet dare vt haberet · Certe hõ ſane mentis nollet amittere manũ ſuam ꝓ toto mundo · imo daret totũ mundũ ꝙ man⁹ ſua nõ auferreẽt · ꝛ ſi eſſ₃ ablata daret totũ mũdum ſi poſſet vt rehaberet · Sz q̃ntũ reputaret ſe hõ eſſe obligatũ qui ſibi manũ ablatã reſtauraret · in tãtum etiam hõ obligat̃ deo · qui ſibi manũ dedit · Sz quid loq̄mur de tota manũ · Nõ vno digito nollet carẽ pro magno bono · Et ſic quãtuz obligat̃ deo de illo ꝙ nõ vellet carẽ digito · de tãto etiã hõ obligat̃ deo de duob⁹ · trib⁹ q̃ttuor · ꝛ de omnib⁹ · de q̃nto noll₃ carẽ illis Similit̃ homo reuoluat et penſet de omnib⁹ mẽbris ꝛ innumerabilib⁹ in hoie exiſtẽtibus tam ornate ꝛ pulchre fabricatis et hoi datis Pro quãto ergo nollet carẽ omnib⁹ ꝛ ſingul̃ mẽbris pro tãto etiam obligat̃ deo · Et ſi amiſerit etiam membra · adhuc obligat̃ deo ꝓ his · q₃ accepit ſemel ꝛ de⁹ dedit ·

Qd plus obligat̃ homo pro anima q̃z ꝓ corpe

Titul⁹ · Cv ·

Sicut ergo hõ h₃ corpus mirabiliſſime organiſatũ ꝛ fabricatũ ſupra oia corpa mũdi i quo ſunt omnia corpora diſſimilia · pulcherrĩa · viſibilia ꝛ manifeſta · ita h₃ animã excellẽtiſſimã et nobiliſſimã · correſpõdentẽ corpori · iuxta ſuã capacitatẽ ꝛ dignitatem impletem ipm corp⁹ · ꝛ oia organa viuificãdo · dãdo vitã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

⁊ ſenſu̅ ac motu̅ omnibꝫ me̅bris
ita ꝙ ſicut in corꝑe eſt multipli
citas organoꝝ pulcherrimoꝝ ⁊
magna diuerſitas ⁊ dr̄a int̄ ea.
tame̅ ꝯiungu̅tur. ⁊ faciu̅t vnum
corpus mirabiliſſimu̅ Ita ꝓporcio
nabilit̄. hꝫ anima multiplicitate̅
et multitudine̅ officioꝝ nobiliſſi
moꝝ ⁊ mirabiliu̅. ſeu v̓tutu̅ ⁊ po
teſtatez naturaliu̅ ⁊ inuiſibilium
iuxta exige̅tia̅ organoꝝ corꝑis
ita ꝙ q̄t ſu̅t me̅bra organiſata ⁊
diſtincta. tot ſunt eciā v̓tutes ⁊
officia diſtincta ipſi⁹ aīe inuiſibi
les. ⁊ ita anima intrat corpus to
ta plena officijs ⁊ v̓tutibꝫ ac po
teſtatibꝫ. vt totu̅ impleat corp⁹
et nullu̅ vacuu̅ membꝝ relinq̄t.
Sicut eni̅ vnus hō ꝑt hr̄e diuer
ſa officia. ⁊ diuerſas artes q̄s ex
ercet ꝑ diuerſa inſtrume̅ta ⁊ diſ
ſimilia. ita anima hꝫ diuerſa offi
cia ⁊ diuerſas v̓tutes q̄s exercet.
et diſſimilia me̅bra. ⁊ inſtrumen
ta diuerſa. Diuerſitas ẽgo orga
noꝝ ⁊ inſtrume̅toꝝ in corꝑe. ar
guit diuerſitate̅ ꝑtātu̅ ⁊ v̓tutu̅
in anima. Su̅t tame̅ eciā alique
ꝑtātes in aīa q̄ nō exercent̄ ꝑ or
gana. Et qꝛ omnes opatōes ꝓ
cedu̅t ab aīa. ncc̄e eſt ꝙ tot ſint
virtutes tot officia tot ꝑtātes in
aīa. q̄t ſu̅t opatōes diſſimiles int̄
ſe. Et qꝛ omnia q̄ ſu̅t extra homi
ne̅. ſu̅t ordinata ꝑ pulchꝝ ordi
ne̅ ſcd̓m ſuperi⁹ ⁊ inferi⁹. ſcd̓m
maiore̅ ⁊ minore̅ dignitatez. ita
ꝙ nō omnia ſu̅t eq̄lia. ⁊ eciā ciui
tates ⁊ regna ſu̅t ordiata ſcd̓m

diuerſitatem officioꝝ. ita ꝙ offi
cia nō ſunt ſimilia. neqꝫ equalia
in dignitate. ⁊ tamen omnia fa
cta ſu̅t propt̄ homine̅. ergo mul
to magis debent eſſe ordinata of
ficia naturalia in anima. ⁊ v̓tu
tes ⁊ poteſtates. ſcd̓m ſuperi⁹ ⁊
inferi⁹. ſcd̓m maiorem ⁊ minore̅
dignitatem. Ideo nō omnes vir
tutes nec poteſtates ſu̅t equales
vel officia ſu̅t equalia in ipſa ani
ma. ſed alique ſunt mediocres.
alique ſuperiores. alique infime
alique magis nobiles. alique mi
nus nobiles. Ideo anima eſt q̄d
dam regnum in ſe. quia habet ſu
as poteſtates. ſua officia. ordi
nata ad modum regni. quia ſu
periores virtutes ⁊ poteſtates im
perant precipiu̅t. ⁊ dominantur
inferioribꝫ. ⁊ eas regu̅t ⁊ guber
nant. Sed ⁊ virtutes inferiores
obediunt famulantur ⁊ ſeruiunt
ſuperioribꝫ. ⁊ recipiu̅t mādata
ab eis. Et ideo regnum eſt bene
diſpoſitum ⁊ in pace. quando ſu
perior poteſtas vt regia vel impe
rialis. bene regit ⁊ imperat. ⁊ in
ferior poteſtas obedit ⁊ famula
tur. Ita igit̄ in regno anime ẽ bo
na diſpoſitio ⁊ bona pax ⁊ tran
quillitas. qn̄ ſuꝑiores ꝑtātes q̄
ſu̅t in aīa bn̄ regu̅t ⁊ imperāt. ⁊ i
feriores bn̄ obediu̅t ⁊ famulātur
Incipiam⁹ autem ab infimis ope
rationibꝫ anime. Infime autez q̄
ſunt in hoīe. ſu̅t nutrire. augme̅
tare. gn̄are Cōiter i hoīe ꝑ̓mo ap
parz nutritio augme̅tatio gn̄atō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et ideo q2 iſte tres opatiões ſūt
diſſimiles · necē eſt ꝙ ſint tres v̉
tutes ⁊ ptātes diſſimiles i aia eis
correſpondētes Ideo eſt in aia v̉
tus nutriēdi · augmentādi ⁊ ge
nerādi · Et ſic ſunt ibi officia tria
naturalia · ⁊ iſta tria ↄtinent̄ ſub
vna ptāte gn̄ali · q̄ vocat̄ virtus
vegetatiua · Et iſte tres v̉tutes
ſunt in regno aie ad moduz labo
ratoꝝ · agricolaꝝ · ⁊ mercatoꝝ ·
qm̄ ſicut iſti inceſſant̄ laborāt ad
ſuſtinēdum alios ſtatꝰ nobiles
regni · qm̄ aliter nullꝰ ſtatus poſ
ſet durare niſi iſti cōtinue operarē
tur · ⁊ ideo iſti portāt totum pon
dus regni ⁊ oēs ſtatꝰ ſupiores ·
ita cōformit̄ iſti tres ſtatꝰ ſiue v̉
tutes infime cōtinēt ⁊ portāt ali
as v̉tutes ⁊ ptātes ſuperiores ac
nobiles in regno aie · ⁊ cōtinue ⁊
inceſſanter laborant ꝓ eis · ⁊ por
tant pondus totius regni · ⁊ oēs
ſtatꝰ ſuperioꝝ poteſtatū ⁊ offi
cioꝝ · Et iſte eciā tres v̉tutes ha
bent q̄ttuor alias eis famulātes ⁊
miniſtrātes eis cōtinue · ſcz v̉tutē
appetitiuā ſeu attractiuā · cuius
officiū eſt cibum deſiderare ⁊ acci
pere · v̉tutem retētatiuā · cuiꝰ eſt
cibum retinē · v̉tutē degeſtiuam ·
cuiꝰ eſt cibū coq̄re ⁊ digerē · vir
tutē expulſiuā · cuiꝰ eſt ſupflui
tates expellē · ⁊ bonuz chimū in
oia mēbra delegare · Oia em̄ iſta
officia exercet aia cum inſtrumē
tis ⁊ orgais corpalibꝰ · ita ꝙ iſte
ptātes ⁊ v̉tutes ſūt ligate cū cor
pore · ⁊ opationes eaꝝ ſiūt cum
corpe · ⁊ mediāte corpe · Ideo eci
am fortificant̄ ⁊ debilitantur iſte
opatiōes ſcd̄m debilitates ⁊ for
tificatōnes corpis ita ꝙ q̄nto cor
pus eſt fortiꝰ · tāto eciam iſte v̉
tutes ſunt fortiores · Et ideo iſte
virtutes dicūtur v̉tutes corpora
les · ¶ Poſt iſtum vero ſtatum
in regno aie · ſequūtur alij ſtatꝰ
ſuperioꝝ virtutū ⁊ ptātū ⁊ offi
cioꝝ magis nobiliū · Vn̄ in hoie
ſunt opationes aliq̄ magis nobi
les q̄z p̄dicte q̄ tamē non ſūt ſu
preme · ſed mediocres · ſicut ſūt
vidē · audire · odorare · guſtare · ⁊
tangē · Et q2 iſte opatōes ſunt
diſſimiles · necē eſt · ꝙ in aia ſint
eciam quinqz ptātes diſſimiles ·
iſtis opatōnibꝰ correſpōdenteſ ·
ſcz ptās viſiua · cuius officiū eſt
apprehēdere ⁊ cognoſcē coloreſ ·
figuras ⁊ lucē · ⁊ iſta v̉tus eſt cō
iuncta cum oculis ⁊ aia exercet
iſtud officiū cum oculis · Alia v̉
tus eſt ptās auditiua · cuiꝰ offi
cium eſt ſcire ⁊ cognoſcē ſonos
et voces ⁊ armonias · ac ↄſonāci
as ſonoꝝ ⁊ vocum · Et iſta v̉tuſ
eſt cōiuncta cum auribꝰ · ⁊ cum
illis exercet illud officiū · Alia v̉
tus ē olfactiua · q̄ apprehēdit odo
res · Et ſimiliter de guſtu ⁊ de ta
ctu · Ecce mirabile matrimoniū i
ter mēbra corpis orgaica ex vna
parte · ⁊ v̉tutes ⁊ ptātes ſeu offi
cia aie ex alia pte · Ecce corpus
cū multitudie organoꝝ pulcher
rimoꝝ Ecce animā cū multitudi
ne ⁊ varietate v̉tutū · ptātum ⁊

officioꝝ nobiliū. Omnes autem virtutes iſte ⁊ ptātes continent ſub vna v̄tute ⁊ ptāte gn̄ali ſeu cōmuni. q̄ dicit ſenſitiua. Et ideo oēs iſte v̄tutes dicunt ſenſitiue ⁊ vocant corpales ⁊ carnales ſeu organice qꝛ ſunt cōiuncte cū corpore ⁊ carne ⁊ organo. Et opationes eaꝝ ſunt cū adiutorio organi corpalis. ideo etiā debilitant et fortificant ſcd̄m q͏ organū debilitat ⁊ fortificat. Item etiā iſte ptātes dicunt ſeruiles ſeu ſerue. et nō libere. ⁊ hoc ideo. qꝛ ſunt ligate cū corpe. ⁊ etiā ſubiecte ſūt alijs ptātibꝫ ſupioribꝫ naturalibus. Quāuis autē iſte ptātes omnes vno noīe dicunt corpales. attamē iter eas eſt dignitas ⁊ maioritas. nec ſunt eq̄les. Quia ſicut vnꝰ ſenſus excellit aliū. in locoꝝ diuerſitate. ita excellit eum in v̄tute ⁊ nobilitate. Vn̄ odoratus excellit guſtū rōe ſitus ⁊ locī. qꝛ ſentit ⁊ pcipit lōginquius. Similit auditꝰ excellit odoratū. lōgius em̄ odoramꝰ q̄ȝ guſtamꝰ Et lōginquius audimꝰ q̄ȝ odoramꝰ ⁊ ſic oculi excellūt aures. lōgius em̄ videmꝰ q̄ȝ audimꝰ. Senſus autē tactꝰ eſt infimꝰ oim. ⁊ eſt p totū corpꝰ expāſus. Preter autem iſtas v̄tutes ſeu ſenſus exteriores. hꝫ aīa alios ſenſus interiores occultos ⁊ nobiliores. qui hn̄t organa iteriora occulta in cerebro ⁊ capite. que quidē virtutes. ſunt ſenſus cōmunis. imaginatiua. fantaſtica. eſtimatiua et memoratiua. Poſt p̄dc̄as v̄tutes ⁊ officia. alia v̄tus eſt ⁊ poteſtas in regno aīe. ſcȝ virtꝰ motiua de loco ad locum. Et p iſtā virtutē anima dilatat ⁊ extēdit membra cōſtringit ⁊ attrahit. pgredit de loco ad locum. ⁊ opat opa mechanica ⁊ artificialia. Et omnia iſta ſunt p ordinē. ⁊ fiūt per organa corpalia. ſ. p neruos per pedes ⁊ p manꝰ. Per iſtum ſtatum p̄dictaꝝ virtutū ⁊ ptātum ac officioꝝ que hn̄t ꝯiunctionē cum organo corpali. ⁊ opātur mediāte carne. ſequit in regno aīe alius ſtatꝰ ſupremꝰ ⁊ nobiliſſimꝰ virtutū. ptātū. ſeu officioꝝ. que hn̄t totum regimē omniū virtutū precedētium. Vnde i hoīe ſunt due altiſſime ptātes ſupra q̄s nulla alia v̄tus eſt nec poteſtas in hoīe. q̄ ſunt intellectꝰ ⁊ volūtas. que hn̄t diſtinctas operatiōes. ⁊ diſtincta officia. quia aliud eſt officium intelligēdi ⁊ aliud officiū volēdi. Et iſte due ptātes faciūt vnū ſtatum ſepatū ab alijs ſtatibꝫ aliaꝝ virtutū in regno aīe. quia iſte nō ſunt colligate nec ꝯiuncte cum corpe nec cum organo corpali. ſed ſūt per ſe operātes ſine corpe. neqȝ carnales neqȝ organice. nec etiā debilitant neqȝ fortificant ꝓpter fortitudinem ſeu debilitatē corpoꝝ. Dicunt autem ſpūales ⁊ incorporales ſeu immateriales ⁊ intellectuales. Et ideo anima p iſtas ptātes et v̄tutes eſt ſepata ab omnibꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

coꝛpalibus · ⁊ nulli rei coꝛpoꝛali
ſubiciat̃ nec tpali · ſed eſt in liber
tate · ſine quocū q3 ligamie coꝛpo
rali · Et ideo ſtatus iſtaꝝ duarū
virtutū eſt in regno aie ſtat⁹ im
perialis ⁊ regalis · ⁊ quidā pꝛin
cipat⁹ ⁊ ſupma curia qui ſunt ſi
cut cōſiliarij ſūmi regis · iudican
tes ⁊ cōſulētes ac diſcernētes ⁊
cōſentientes · ⁊ poſtea eſt rex im
perās ⁊ mandās ac pcipiēs · qđ
conſiliū iudicauit ⁊ decreuit · Ita
cōfoꝛmiter in regno aie · ⁊ in ſta
tu ſupremo eſt itellect⁹ ſeu racio
tanq3 conſiliari⁹ iudicās · diſcer
nēs ⁊ conſulēs · ⁊ eſt volūtas im
perialis precipiēs ⁊ imperās ⁊ ex
ecutionē demandās · ⁊ hoc ſine q
cū q3 impedimēto Et iſte vltim⁹
ſtat⁹ dicit̃ liberꝝ arbitriū · ⁊ ido
liberꝝ arbitrium eſt ſuprem⁹ ſta
tus anime · Hic patet ꝙ aia hois
vna ⁊ eadem numero exiſtens ē
quoddā regnū in ſeipſa · natura
le · cōtinēs in ſe naturaliter diſtin
ctos ſtatus · mirabilit̃ oꝛdiatos
diuerſaꝝ virtutū · poteſtatū · ſeu
officioꝝ · ſc3 infimos · medios ⁊
ſupmos · Ecce ergo animā homi
nis dotatā · oꝛnatam · veſtitam ⁊
indutam tot mirabilib⁹ vtutib⁹
et poteſtatib⁹ ⁊ officijs naturali
bus · Et nō ſolum anima habet
in ſe potentias · vtutes · ⁊ officia
naturalia · imo eciam poteſt dota
ri de nouo · oꝛnari · ⁊ ſupueſtiri
nouis vtutib⁹ poteſtatib⁹ ⁊ offi
cijs · nō tamē naturalib⁹ · ſed mo
ralib⁹ ⁊ gratuitis · ⁊ hoc tam p

grām ſui creatoꝛis · q3 per acqui
ſitionē ꝓpꝛij laboris · Hic ergo
homo poteſt videre obligationez
ex pte aie ſue quā accepit a deo
tam mirabilem · tā excellētem na
turaliter diuitē · habūdantem ple
nam tot officijs · tot poteſtatib⁹
tot vtutib⁹ · aptā ad recipiendū
nouas ⁊ nobiliſſimas ſuper potē
tias naturales ptātes ⁊ virtutes
Ponderet ergo homo animā ſuā
ſcđm ptes ſuas · ⁊ videbit pciū
valoꝛem ineſtimabilē · ⁊ inapp
ciabilem ⁊ incogitabilem · Quis
eſtimabit quātum valet itellcū⁹
quātum valet libertas · quātum
valet volūtas · quātum val3 me
moꝛia ⁊c̃ · Et ſimilit̃ de tactu · ⁊ de
guſtu · ⁊ de odoꝛatu · de auditu ·
de viſu · ⁊ ſic de alijs · Cogitet er
go homo magnitudinē obligatō
nis erga deum creatoꝛem ſuū · ⁊
tam p his q̄ accepit extra ſe · ſc3
pro toto mūdo · qui ꝓpter ipm fa
ctus ē · tā etiam p his que ipſe
accepit intra ſe ſc3 pro toto coꝛ
poꝛe · et pro oibus mēbris ſuis ⁊
pro tota aia · ⁊ pro oibus pote
ſtatib⁹ et virtutib⁹ aie · Et ſic
aliqualiter maifeſta ē obligatio
qua homo obligat̃ deo · et magni
tudo obligationis natural' ratio
ne donoꝝ acceptoꝝ q̄ ſūt tā ma
nifeſta ꝙ negari nō pnt

De magnitudine obligatio
nis ex pte datis ſc3 dei
Titul⁹ · Cvi ·

ET q2 obligatio nō ſolum
creſcit ex magtudie ⁊ mlti tudie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

donoꝝ · imo magis ex voluntate ꝛ
affectu dātis ipm donū vel ipsi⁹
doni · ideo pensāda est magtudo
obligatōis pncipali⁹ ex pte dā
tis scȝ dei · Et qꝛ duo sunt dona ·
vnū est sensibile · visibile · ꝛ mai
festū · ꝛ aliud est inuisibile ꝛ oc
cultū · Donū manifestū est mū
dus · ꝛ quicqd hō hȝ i se · Donū
inuisibile ꝛ occultum ē amor dā
tis · qui ē inuisibilis ꝛ occultus ·
Vn̄ pmū quod dat est amor · ꝛ
amor est pmū donum · sed qꝛ est
occult⁹ ꝛ inuisibilis · ideo q̄si nō
reputat donū · ꝛ tamē est pmū ·
et radix atqȝ fundamētum oim
alioꝝ donoꝝ · ꝛ oia alia dona se
quūtur amorem · ꝛ procedūt ab
amore tanq̄ȝ a radice ꝛ pncipali
dono · Et ideo oia alia dona non
sūt nisi sig amoris · ꝛ declarāt ꝛ
manifestāt ipm amorē occultū
et inuisibilē · eo qꝫ ipsa dona vidē
tur · ꝛ ipse amor non videt · ꝛ iō
in dono videt ꝛ relucet amor · Si
cut eni fum⁹ arguit ignē infalli
bilit · ita dona exteriora arguūt
amorē infallibilit dātis Quāuis
primo det · ꝛ sit pmū donū · attn̄
primo apparēt dona alia · ꝛ recte
ostendūt q̄lis ꝛ quātus sit amor
Vn̄ hoc est simile sicut de pducti
one mūdi visibilis ꝛ manifesti ·
que manifestat aliā pductionē
occultā in deo · que est maior in i
finitum ꝛ eterna · ita donū visibi
le qd videm⁹ · manifestat donū i
uisibile dei occultū · scȝ suū amo
rem · qui pcessit oia dona · quia ni

si pus dilexissȝ nihil dedisset · ita
qꝫ ipsa dona exteriora sūt via ꝛ
scala ad veniēdum ad amorem
dei · ꝛ ipm inueniendū · Quia er
go ipsa dona sūt pma signa ꝛ ar
gumēta amoris · ideo ex q̄ntita
te ꝛ pogatiua donoꝝ · recte pos
sum⁹ arguē ꝛ cōcludere · q̄ntita
tem ꝛ pogatiuā amoris · Et qꝛ
de⁹ totum mūdum fecit ꝑpter ho
minē · ideo in toto mūdo pmo di
lexit hoiem · ꝛ pncipalit · ꝛ oīa
alia dilexit ꝑpter hoiem · Et sic i
alijs creaturis non diligit nisi ho
minē · Et qꝛ super oēs creaturas
exaltauit hoiem ꝛ ornauit · ꝛ do
tauit in corpe ꝛ in aia · sequit qꝫ
sup oēs creaturas ꝛ p ceteris dile
xit hoiem · Et qm̄ amor dei qd ē
donū occultuȝ eius · excellit ꝛ su
perat oēs creaturas ꝛ omnia do
na creata · ido sup oēs creaturas
dilexit hoiē · Cū etiā amor dei er
ga hoiem sit purissim⁹ · verissim⁹
securissim⁹ · sincerissim⁹ ꝛ summe
liberalis ac gratuit⁹ · qꝛ ipse pmo
dilexit hoiem · ꝛ amor su⁹ preces
sit · nec dilexit hoiem ꝑpter aliqd
qd hēbat ab hoie · nec aliquid p
us dedit ei hō · vt eū de⁹ sic dilige
ret ꝛ tanta dona donaret · sed sua
bonitate sola · ac pura liberalitate
preuenit hoiem amādo ipm ante
q̄ȝ essȝ gratis ꝛ gratuite · ꝛ dādo
sua inestimabilia · Sequit ergo
qꝫ homo obligat deo creatori suo
pl⁹ sine cōpatiōe p amore suo li
beralissimo · quo pmo dilexit eū ·
q̄ȝ p omnib⁹ alijs donis · de quā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

to magis valet amoꝛ dei· q̄ꝫ oēs
alie creature· Duo ergo ſūt pen
ſanda diligenter· ſcꝫ dona dei· ⁊
amoꝛ dei que p̄ceſſerūt· Magna
autem eſt obligatio ex pte dono
rum· ſed maxima ex pte amoꝛis
Ecce ergo duo ligamina· p que
obligat deꝰ ſibi hominem· ⁊ red
dit eum ſibi obligatū Declarata
eſt ergo magnitudo obligatōis
ex pte dantis ſcꝫ dei· que oꝛit̄ ex
puritate ⁊ ſinceritate ſui nobiliſſi
mi amoꝛis oīa dona p̄cedētis· qui
amoꝛ tantū eſt excellēs quātum
ille qui amat Et quid excellētiꝰ
deo· quid potētiꝰ deo· quid meli
us· quid nobiliꝰ ⁊c. Ergo nihil ex
cellentiꝰ· nihil meliꝰ ſeu nobiliꝰ
amoꝛe dei·

De magnitudine obligatōis
ex pte accipiētis· ſcꝫ ipſiꝰ hoīs·
Titulꝰ· Cvij·

Non ſolum aūt magnitudo
donoꝝ· ⁊ amoꝛ dātis ſin
ceriſſimꝰ ⁊ puriſſimꝰ cauſāt mag
nitudinē obligatōis· ſed etiā ne
ceſſitas ineuitabilis ipſiꝰ accipiē
tis· ſcꝫ hoīs· Nō enī ſicut eſt libe
ra volūtas ⁊ gratuitas ex pte dā
tis ⁊ nō ncāitas· ita eſt libertaſ
ex pte accipientis· qꝛ hō velit no
lit ncēe eſt ſibi vt accipiat dona
et bona dei· ſine quibꝰ nō p̄t eſſe
vno momēto· Refutet enī ſi p̄t·
et dicat· nō indigeo aere neqꝫ ter
ra· nō indigeo ſole· iā ſine illis vi
uere poſſum· āplius nō recipiā do
na ⁊ bñficia dei· Videte ergo ineui
tabilē ncāitatē hoīs accipiēdi do
nā ⁊ bñficia dei· ⁊ continuā ⁊ in
ceſſabilē· Videte quō deꝰ liberalit̄
et inceſſant̄ ⁊ gratis tribuit· ſua
dona· ⁊ ſuccurrit indigētie homi
nis nunq̄ꝫ deficiāt· nunq̄ꝫ denegat
Rurſum ē alia ncāitas ⁊ maioꝛ
in homine· qꝛ cōtinue ⁊ inceſſant̄
indiget cōſeruari ⁊ manuteneri i
eſſe· quia de nihilo ē· ⁊ in nihil re
diret· ſi nō a manu dei ꝯſeruaret̄
vt iā oſtēſum ē· Ecce ergo quō
homo ſūme idiget deo· quia ſine
ipſo nullo mō poteſt eſſe· nec po
teſt durare p vnū momētū Quia
ergo homo ſemp indiget deo· ⁊
capit ab ipſo inceſſant̄ ⁊ ncāario
omnia p̄dicta· nec aliquis alius
poteſt ſibi dare illa· ſequit̄ etiam
tūc ꝙ homo ſoli deo obligat̄· ⁊
ſumme obligat̄ tanq̄ꝫ amico· ſū
mo ⁊ itimo· q̄ eū in ncāitate ſūma
et cōtinua nō deſerit neqꝫ deficit
Hic ergo ſūma ⁊ extrema neceſ
ſitas qua homo inceſſanter poſtu
lat· cōcludit ſūmā obligationem
hoīs ad deū Ti· Cviij·

De ceteris cōditōibꝰ circūſtā
cijs ⁊ ꝓpetatibꝰ iſtiꝰ obligatōiſ

Quia āt iſta obligaͦ ligat
hoīeꝫ cū deo· ⁊ dū magis
cognoſcit̄ magis ligat· ⁊
hͦ e totū bonū hoīſ ꝙ ſit cū dō li
gatꝰ ⁊ ab oī alia re ſepatꝰ qꝛ ni
hil ꝓdeſt hoī ꝯgnoſcē deū niſi iū
gat̄ ei ⁊ ſociet̄ cū dō· iō ſūme vti
le ē cogitaē ⁊ ꝯgnoſcē ccūſtāci
as· ꝯditōes ⁊ ꝓpetates iſtiꝰ obli
gatōiſ q̄ntū ſiēi poterit qꝛ tūc q̄rit
ſuū bonū Viſa āt ē magtudo dcē

obligationis · ⁊ vñ oriť · ſed ſũt
adbuc alie q̃zplures cõditiones
eius · Vnde vna alia cõdicio eſt ·
ſcilicʒ p̃maritas obligationis ·
quia iſta obligatio eſt p̃ma ⁊ p̃
cedit oẽm aliam obligationẽ · ⁊
ideo omnis alia obligatio vera ⁊
iuſta fundať in iſta · ⁊ ideo eciaʒ
in iſta obligatiõe fundať ius p̃
mũ ⁊ p̃ma iuſticia · ⁊ ab iſta ori
tur p̃ma actio Item iſta obliga
cio eſt infallibilis ⁊ idelebilis ⁊ i
mortalis ac incorruptibilis ⁊ car
ta ⁊ ſcriptura eius indelebilis qꝛ
ſcripta digito dei in qualibʒ cre
atura in ipõ homine · ⁊ in corpe ⁊
in anima · ⁊ omnibꝫ paꝛ̃s · ⁊ q̃
libet poteſt eam legẽ in libro na
ture · Item omnibꝫ eſt cõmunis
et gñalis ⁊ naturalis · ⁊ ipſe ho
mo ⁊ omnes creature · dicunt ⁊
ſũt teſtimoniũ veriſſimũ hui9 ob
ligatõis · ⁊ ideo null9 poteſt ne
gare · Vlteri9 hec obligatio ẽ ob
ligatio toti9 vniuerſi ⁊ pro toto
vniuerſo · Sũt autẽ multe alie cõ
ditiones · que de p̃ſenti relinquũ
tur · quas quilibʒ per ſe poteſt in
ueſtigare · Et ſic cum adiutorio
dei manifeſta eſt obligatio hoĩs
inquãtum homo eſt ad deũ · cum
ſuis cõditionibꝫ ⁊ circũſtãcijs ·

¶ Hic oſtẽdiť quid homo debet
et teneť ac obligať deo dare ꝑ
omnibꝫ datis ⁊ acceptis

Titulus · Cix ·

QVoniã autem demonſtra
tum eſt hominẽ inquãtum homi
nẽ eẽ veriſſime ⁊ ſũme obligatũ
et debitum deo ꝑ omnib9 que ac
cepit · ideo neceſſe eſt demõſtrare
quid debet hõ dare deo · qꝛ oĩs de
bitor ⁊ qui eſt obligat9 · ad ali
quid eſt obligatus ⁊ aliquid de
bet · Et quia homo ſoli deo eſt de
bitor ⁊ obligat9 ⁊ quicquid hʒ
accepit ab eo · ideo teneť dare deo
et retribuẽ quicq̃d p̃t · ⁊ oẽ qđ p̃
cioſi9 ac meli9 hʒ · amabili9 ⁊ no
bili9 qđ poſſit dari ⁊ meliori mõ
quo põt · Ergo q̃cq̃d hõ hʒ in ſe
qđ poſſit dari · iã ẽ deo totũ debi
tum ⁊ obligatũ de iure nature ·
Cõſiderare ãt oportet vtꝝ heat
aliq̃d qđ ſit ꝓ̃pe ſuũ qđ poſſit da
re ⁊ ſit deo acceptabile · Et nccẽ
eſt ꝙ ita Quia poſtq̃ʒ oſtẽſum
eſt iſallibiliť hoieʒ eſſe ſũme obli
gatũ deo de iure nature · imo noſ
ciť tot9 obligat9 · ⁊ cũ hõ cogno
ſcat ſe totũ obligatũ ⁊ veriſſime
cognoſcit ſe oĩa accepiſſe q̃ hʒ ·
ſequiť ꝙ nccẽ ẽ ꝙ hõ heat i ſe ali
quid nãliť qđ poſſit dare ⁊ ret
buẽ deo ꝑ bñficijs acceptis · aliť
inuanũ eſſʒ obligat9 · ⁊ obliga
tio nãlis eſſʒ fruſtra qđ ẽ ipoſſibi
le · ⁊ hõ eſſʒ nãliť ꝯſtitut9 i maxi
ma pena · qꝛ cognoſcẽt ſe oĩa ac
cepiſſe · et ꝑ ꝯñs obligatũ eſſe et
debitorẽ · et tñ nihil hre vñ poſſʒ
ſoluẽ et recõpenſare ꝑ tãtis bñfi
cijs acceptis ꝯtinue et iceſſanť · et
tñ vellet et nõ poſſʒ · qꝛ nãle ẽ ꝙ
oĩs q̃ accipit aliqđ bñficiũ ꝙ ille
velit et deſiderʒ aliquid retribuẽ
pro illo · Que auteʒ maior pena
q̃ʒ ſe cognoſcẽ debitorem et eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

obligatū ⁊ vellē ſoluē · ⁊ tñ non
habere vnde poſſʒ ſoluere: Ergo
eſt neceſſe ꝙ homo habeat aliq̄d
quod poſſit dare ꝓ omnibꝰ que
accepit · Et quia nullꝰ vere iuſte
et ꝓprie poteſt dare alicui · quod
nō eſt vere ⁊ totaliter ſuū · quia
aliter nō eſſet donum perfectum
neqꝫ recōpenſatio · neqꝫ retributō
cōueniens · nec eciam acceptabi
lis · ideo neceſſe eſt ꝙ homo habe
at aliquid quod ſit totalitˀ ⁊ ꝓ
prie ſuū · ⁊ quod ſit in mera ⁊ li
bera ſua poteſtate ⁊ dominio · ni
hil autē poteſt dici ꝙ ſit vere ⁊ ꝓ
prie ſuū quod poſſit ab eo aufer
ri aliquo modo · aut tolli per vio
lentiā ipſo nolēte ⁊ inuito Si au
tem homo nō habet in ſe tale do
num quod poſſit dare · non erit
acceptabile deo · quia oportet ꝙ
retributio ⁊ recōpēſatio correſpō
deant obligatōni ⁊ modis ⁊ cō
ditionibꝰ ipſius dātis · Et quia
deus dedit libere · ſpōte · ac volun
tarie · et gratis ſine nccitate · ſine
coactione · et ex ſincero ⁊ puriſſi
mo amore · et ex tali libertate et
ſpōtanea volūtate · et tali amore
tanq̄ꝫ a radice · tota ē obligatō ·
ideo nccē ē ꝙ retributio ⁊ recōpē
ſatio cōformis ſit ⁊ correſpōdenˀ
ſcilicet ꝙ ſit libera · ſpōtanea · vo
lūtaria ⁊ nō coacta Vnde nullū
donum eſt acceptabile niſi tale ·
quod procedat de intimo cordis
affectu · Oportet autem inquirē
ſi homo habeat tale donum · ⁊ ali
quid quod ſit vere ⁊ ꝓpꝛe ſuū

et i ſuō dominio · ita ꝙ nēmo poſ
ſit ab eo tollere illud inuito · Vn̄
talis res nō poteſt eē aliquid ex
tra hominez · quia omnia que ſūt
extra hominez poſſunt tolli ab ho
mine per violētiam ipſo nolente
Ideo nō ſunt vere · ⁊ ꝓpꝛe ſua
nec i ſua mera ⁊ libera poteſtate ·
quare de illis nō poteſt fieri recō
penſatio deo · Vlteriꝰ talis res nō
poteſt eſſe corpꝰ hominis · nec ali
quid de eiꝰ corpore · nec vita cor
poralis · quia ⁊ totum corpus ⁊
quodlibet membꝝ ⁊ vita homi
nis poſſunt tolli ipſo inuito ⁊ ꝑ
violētiam · ⁊ per cōſequēs nō ſūt
vere ⁊ ꝓpꝛe ſua · nec in ſua me
ra poteſtate · Nec eciā omnia iſta
ſunt maxime precioſa ⁊ optima
que habeat homo · ⁊ homo debet
dare optimū quod habet · ⁊ q̄d
precioſiꝰ ⁊ meliꝰ exiſtit Reſtat
ergo ꝙ talˀ res ſit anima · vel ali
quid quod ſit in anima · Nō autē
pōt eē tota aīa · qꝛ q̄dā eiꝰ ꝑtes
⁊ v̄tutes ſūt ꝯiūcte cum corꝑe ⁊
organo corꝑali · ⁊ iō ille ꝑtes ⁊
⁊ ille v̄tutes nō ſūt in libera ⁊ pu
ra ptāte hoīs · ſicut nec corpꝰ Re
ſtat ēgo ꝙ illa ꝑs ſit nobilior ⁊
potior ꝑs ipſiꝰ aīe ˀl ſit i illa ꝑte q̄
ē ſeꝑata a corꝑe · i · a carne ⁊ orga
no corꝑali · ⁊ nullo mō ſit coniū
cta cū carne · Hoc autem eſt libe
rum arbitriū · q̄d eſt res nobiliſſi
ma ⁊ ꝓcioſiſſima i aīa puꝝ ſpūa
le · ⁊ hoc cōuenit cū dō ſpūali ⁊
nulloᵒ corꝑali Sꝫ i libero arbitᵒo
ſūt due ꝑteſ · ſ · itellcūs ⁊ volūtaſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ſola volūtas eſt libera· ſponta
nea· ⁊ in ipſa eſt mera libertas·
et dominiū· imperiū· ⁊ nulla coa
ctio vel violētia pͣt in ea eſſe· qꝛ
ſola dn̄a eſt ſuiipſiꝰ· ⁊ dominiū
procedit a volūtate· aliter nō eſſꝫ
dominiū· ergo talis res quam q̄ri
mꝰ erit volūtas· vel donū liberale
et ſpōtaneū· qꝺ ſit in pura ⁊ me
ra libertate ⁊ dominio volūtatis·
Tale autē donū eſt amor ſolꝰ· ꝓ
cedēs libere ⁊ ſponte a volūtate·
Sola autē volūtas poteſt dare·
et pͥmū qꝺ dare poteſt eſt amor
Ergo amor eſt pͥmū donū volun
tatis ⁊ maius ⁊ ꝑcioſius· qꝛ eſt
donū liberaliſſimū· ſpōtaneum· ⁊
volūtariū· ⁊ nullo mō poteſt co
gi vel auferri· nec tolli ꝑ violen
tiam ipſi hoi inuito· Nihil ergo hꝫ
hō qꝺ ſit vere ⁊ ꝓpͤ ſuū· n̄ amorē
qꝛ ē i ipa ſola volūtate q̄ ſola eſt
dn̄a ipatrix· ⁊ regia· hn̄s iperiū
et dominiū in hoiē· Ergo amor ē
totꝰ theſaurus hois· ⁊ honorabili
or· ꝑcioſior· carior· ⁊ ꝓpinquior
qui ſit in hoie qui dare pōt· Inue
nimꝰ ergo rem quā q̄rebamꝰ· ⁊
talem q̄lē inq̄rebamꝰ· Nō eſt ex
tra hoiēꝫ· ſed in hoie· nō eſt extra
hoiem· neqꝫ in corpore· ſꝫ in aīa·
nec in tota aīa· ſed in ſupma ꝑte
anime ⁊ nobiliſſima· Habꝫ ergo
hō in ſeipſo aliq̄d ⁊ in ſua ꝑtāte
qꝺ dare pͣt deo· ⁊ de q̄ poteſt ret
buē ⁊ recōpenſare ei Tenetᷣ ergo
homo ⁊ obligatᷣ deo ſoli retribu
ere ⁊ dare ſibi totum ſuū amorē
quātum pͣt· ⁊ meliori modo quo

poteſt cuiꝰ ſolus ē ⁊ totalitᷣ· To
tus ergo amor hoīs eſt deo debitꝰ
et obligatꝰ de iure nature Inue
nimꝰ ergo rem quā homo dꝫ ⁊ te
netᷣ deo dare ⁊ retribuē ꝓ omni
bus acceptis ⁊ donis dei· ſcꝫ ipm
amorē liberalē ac ſpontaneum ⁊
totum·

¶ Qꝺ ſola amoris retributio eſt
cōuenientiſſima retributio et ma
gis acceptabilis deo·

Titulus· Cx·

Q Voniā autem declaratū ē
iam in ꝑcedētibꝰ ꝙ ex ꝑte
dātis· ſcꝫ dei· duo ꝓceſſerūt· ſcꝫ
amor ⁊ dona eiꝰ exteriora ⁊ ma
nifeſta· ⁊ ꝙ amor dei ꝑ̄ceſſit oia
dona· qꝛ niſi ꝑ̄ceſſiſſꝫ· nihil datuꝫ
fuiſſꝫ a deo· ⁊ ſic nihil ab homine
acceptum fuiſſꝫ· pͥmum ergo qꝺ
dedit deꝰ homini eſt amor ſuus ⁊
exinde ꝑ amorē omnia data ſunt
et accepta· Omnia ergo ſunt da
ta ꝑ amorē· Et qꝛ amor requirit
amorē· ⁊ amare req̄rit amari de
ſua natura· nec alitᷣ ſatiſfit amo
ri niſi ꝑ amorem· imo cōqueritᷣ ni
ſi ſibi reddatᷣ amor ꝓ amore· iō
reddēdꝰ eſt amor· Quia eciam pͥ
mū donum dei eſt amor eius· ⁊ ē
primū fundamētum ⁊ radix oia
dādi· ſequitᷣ ex his ꝙ illud qꝺ pͥ
us aū omnia eſt ꝯueniētius debꝫ
retribui ⁊ reddi ex ꝑte hominis
ipſi deo· pͥmo amāti· vt amor re
tribuatᷣ pro amore· ⁊ hō debet pͥ
mo radici ⁊ fundamento ⁊ cauſe
omniū donoꝝ correſpondē· ſcili
cet amori ipſiꝰ dei· vt ſicut deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

pͥmo dilexit hominem ãteq̃uã
aliquid daretur ei ⁊ exinde per
amorem dedit omnia que dedit.
ita homo debet pͥmo ante omnia
ipſum amare. ⁊ dare ſibi ſuum a
morem. ⁊ exinde per amorez da
re omnia alia. vt correſpondeat
deo ꝓporcionabiliter et ꝯuenien
ter. aliter non eſſet ꝓporcio neqꝫ
ordinata retributio. nec per ꝯſe
quens deo placeret. quia nihil inor
dinatum placet deo. Item eciam
quia ſicut amor dei eſt liberaliſſi
mus ⁊ preciosiſſimꝰ ſine compa
ratōne. q̃z omnia alia dona exte
riora. ⁊ excellit ea in infinitum.
ita quoqꝫ ꝓporcionabiliter amor
liberalis ipſiꝰ hominis ſine compa
ratione eſt nobilior. preciosior ⁊
amabilior quã omnia que poſſet
dare. ⁊ omnia alia ſine compara
tione excellit. ergo pͥmū quod
debet homo reddere pro ſuo amo
re deo eſt amor liberalis. ſicut a
mor dei eſt liberalis. Poſtq̃z ho
mo habet fundamētum ⁊ radicē
quare ipſum debeat amare. ⁊ q̄z
deus eum primo amauit. ſi aliter
eum amaret non eſſet ꝯueniens
cauſa neqꝫ retributio. nec corrn̄
dentiã. neqꝫ acceptabilis deo. p̄
tereã ad ꝯfirmationez. Nã amor
per ſe ſine omnibꝫ alijs placet. ⁊
eſt amabilis per ſe. ⁊ per ſe acce
ptabilis. per ſe iocundꝰ. per ſe
dulcis. ſed nulla alia per ſe pla
cent ſine amore. nihil amabile. ni
hil acceptabile. nihil iocūdū vel
dulce ſine amore. Timor eni̅ ſine

amore nō acceptatur nec honor.
nec alia dona. Amor enim ſemꝑ
eſt acceptabilis. nunq̃z refutat̄
nunq̃z diſplicet. Et iō quãtūcū
qꝫ ſit aliquis potēs. diues. ⁊ ple
nꝰ omni bono. ſemper vult ama
ri. ⁊ ſemper vult habere amorē.
Nunquã enim refutat amorem.
Et ideo ſequitur ꝙ quãuis ipſē
deus ſit potentiſſimꝰ ⁊ ditiſſimꝰ ⁊
pleniſſimꝰ omni bono. ⁊ tamen
amari vult ſemper nūq̃z refutat
amorem. Magna pͥmo maxima
res eſt amor. qui ſolus per ſe eſt
amabilis. per ſe acceptabilis. ⁊
nunq̃z refutabilis. Debet igitur
talem rem preciosiſſimã ⁊ accep
tabiliſſimã retribuere ⁊ dare deo
poſtq̃z habet in ſe. ⁊ obligatur
deo dare quicquid melius ⁊ dul
cius ac nobiliꝰ habet. Cōcludi
tur igitur ꝙ ſola amoris retribu
tio. eſt ꝯueniens ⁊ acceptabile
donum dei.

Quod ſolus amor eſt in quo po
teſt homo correſpōdere creatori.
et de ſimili rependere vicem.

Titulus. Cxi.

Est ãt magnã amoris digni
tas. p̄ciositas. ⁊ excellen
tia. q̄z ſolꝰ amor ē in q̄ ⁊ ex quo
hō p̄t corrn̄dere ſuo creatori. quã
uis non ex eq̄ nec eq̄lit̄ vel de ſimi
rependē vicē. Vn̄ ſi deꝰ iraſcit̄ hoi
hō nō reiraſcit̄ deo ſ; expaueſcit.
ſi deꝰ redarguit hoiez. hō n̄ redar
guit deū. ſi eciã iudicat hoiez. n̄ re
iudicat̄ ab hoie ⁊ ſic d' alijs Sz vi
deamꝰ de amore Vn̄ cū deꝰ amat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hominē· nō vult aliud q̄ȝ amari
iteꝝ· Vult ergo hoīem ſibi corre
ſpondere in amore· ⁊ de ſimili re
pendere vicē· in q̄ oſtendit̄ maxi
ma amoris ꝑcioſitas ·quāuis hō
nō poſſit ex equo corrn̄dere· nec
tantū amare quātum amat̄ a dō
eo q2 minor eſt ⁊ creatura· ⁊ idō
min⁹ diligit·imo ſi homo ſe totū
cōuertat i amorem·nihil adhuc
erit in cōꝑatione amoris dei erga
hominē·q2 amor dei in infinitum
ſuꝑat ⁊ vincit amorē hoīs· quā
tumcūqȝ magnū· Attn̄ debet hō
ex ſeipſo toto ex tota mēte ⁊ ex
tota v̓tute ⁊ ex toto corde·corre
ſpōdere amori creatoris ſui·vt ip
ſum amet q̄ntū poterit· vt ex to
to ſeipō amet· ⁊ meliori ⁊ purio
ri mō quo poterit·q2 de⁹ pricipa
liter vult amorē ſibi retribui pro
ſuo amore· ⁊ ꝓ ſuis bn̄ficijs Jō
vult illū mundiſſimū· caſtiſſimū·
puriſſimū·ſinceriſſimū ⁊ ſanctiſſi
mū eſſe·ſicut amor ſuus erga ho
minē eſt puriſſim⁹ mūdiſſim⁹· ⁊
ſic de alijs· Aliter nō eſſȝ corrn̄dē
tia nec ſimilitudo· q2 eſſet valde
incōueniēs ⁊ turpe·reddē deo ꝓ
amore ſuo puriſſimo ⁊ ſinceriſſiō
immūdum ⁊ corruptū amorem·
ſed debȝ reddē amorē ꝓ amore
poſtq̄ȝ habet· ⁊ ſimilē ꝓ ſimili in
quātum p̄t· Patet ergo quō hō
per amorē poteſt deo correſpōde
re· ⁊ ei aſſimilari qd̓ nulla creatu
ra dei hȝ alia· Maxima ergo eſt
et digniſſima res amor· q2 facit
hominē deo ſimilem·

Quo ordine·q̄li modo obliga
tur homo dare deo amorem ⁊ ip
ſum amare·

Titul⁹· Cxij·

Quoniā autē hic tractaui
m⁹ de debitis in ſpeciali in
quibꝫ hō obligat̄ deo· ⁊ inueſti
gauim⁹ omnia illa q̄ hō tenet̄ da
re deo· ⁊ tota ꝯgnitio oīm illoꝝ
que dȝ homo reddere deo orit̄ ex
obligatōne iam fundata in eter
num· Et ideo ſi volum⁹ hr̄e verā
et infallibilē certitudinē de oībꝫ
illis q̄ homo obligat̄ deo reddere
neccē eſt ſemꝑ recurrē ad ipſam
obligationē·qm̄ ipſa ē radix fun
damētum ⁊ origo·ac lumē inde
ficiēs ad ꝯgnoſcēduȝ quid hō de
beat facē ⁊ dare dō· Et idō qui
nō cognoſcit obligationē iſtam
nō cognoſcit quid tenet̄ ⁊ debȝ
dare dō· Et q2 obligacio oritur
ex dare ⁊ recipe· q2 ſolus de⁹ de
dit ⁊ ſol⁹ hō accepit·qm̄ ſi de⁹ ni
hil dediſſȝ ⁊ hō nihil accepiſſȝ nl
la obligatō eēt· nec mod⁹·nec
ordo nec forma r̄ddēdi ⁊ dādi dō
debitum· Orit̄ ergo ex mō ⁊ for
ma dādi ⁊ accipiēdi· Et ideo ſi
volum⁹ ꝯgnoſcē modū ⁊ formā
et ordinē dādi ⁊ reddēdi deo de
bitum obligatōis· oportet ꝯſide
rare ꝑ quem modū· ordinem· ⁊
formā homo accepit· q2 hō obli
gat̄ ex hoc q2 accepit Sicut· ⁊
qualit̄ accepit·ſic· ⁊ taliter obli
gat̄ reddē qd̓ debȝ· Et qm̄ hō p̄
mū donum qd̓ vnq̄ȝ accepit fuit
amor dei· q2 de⁹ primo qn̄ ipm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

de nihilo formauit ipſum dilexit
Jdeo homo p̄mo obligat᷑ ꝛ tene
tur reddere ꝛ dare deo amorez ſu
um vt probatum eſt Jdeo videa
mus · modum · formā · ꝛ ordinē ·
quibꝫ obligat᷑ homo · ꝛ debet da
re deo amorem · Vnde quia homo
quicq̄d boni habet accepit a d̄o ·
id̄o · quia de⁹ ipſum dilexit · ꝛ ni
hil accepit a ſeipō · nec ab alio q̄z
a deo · ideo nulli obligat᷑ niſi deo
Nec eciam ſibiipſi obligatur da
re aliquid · quia nihil accepit a ſe
ipſo · ſed ſolum a deo Et ergo ſe
quit᷑ ꝙ homo debet ſuū amorem
primo dare deo · ꝛ nō ſibiipſi pri
mo · quia totum a deo accepit q̄c
quid habet vt dictum eſt Jdeo
debet ſuū amorem dare deo · qꝛ
totum quod habet accepit a d̄o ·
et nulli debet dare partē · quia a
nullo alio aliquid accepit · ꝛ er
go p̄mo debet dare d̄o · Et quia
homo cōtinue ꝛ inceſſanter cōſer
uat᷑ a d̄o · ꝛ capit beneficium con
tinue ab eo · quia ſine eo eſſe non
poſſz · ꝛ quia omnes creature im
pendūt ſibi ſeruicium ꝛ benefici
um ſine quibꝫ non poſſet durare
per vnum momētum · ideo ſequi
tur ꝙ ſine intermiſſione ꝛ ſine ceſ
ſatiōe homo tenetur reddere ꝛ da
re deo ſuum amorem · ꝛ ipſum
amare pro omni momēto · Patz
ergo quo ordine · quali modo ob
ligatur homo dare amorem ſuū
deo ꝛ ipſum amare · quoniam p̄
mo · totalit᷑ · inceſſant᷑ · ꝛ ↄtinue ·
et ꝑ omni momēto ·

Quod creature omnes inceſſan
ter clamāt ad hominē ꝙ reddat
deo debitū amoris quod debet
et oſtendūt qualiter reddere dz
Titul⁹ · Cxiij ·

Non ſolum autez amor dei
cōtinu⁹ · nunq̄z ceſſans er
ga hominem clamat continue · ꝙ
homo inceſſanter debet reddē be
neficium ꝛ debitum amoris · p̄
mo · totaliter · fortiter ex toto ſe
ipſo · ꝛ ex toto corde · ꝛ quantū
poterit ꝛ meliori modo ꝛ puriori
quibus poterit · quia de⁹ primo
dilexit hominem · ꝛ inter omnes
creaturas mūdi dilexit de⁹ homi
nem p̄mo · imo in toto mūdo non
dilexit niſi hominem · quoniā to
tum mūdum ꝛ omnes creaturas
in eo fecit propt᷑ hominem · ꝛ ſic
dilexit ſolum hominem · Verum
eciam omnes creature ꝛ tot⁹ mū
dus hoc idem clamāt ad hominē
inceſſanter · Sicut eciam totus
mund⁹ ex precepto ꝛ voluntate
dei ſeruit homini · ꝛ eciaz omnes
creature impendūt ſeruicium et
beneficium de meliori quod ha
bent · ꝛ totum quod habent me
lius · dant homini · vt manifeſtū
eſt per experientiam · ita homo
debet ſeruire deo · ꝛ impendere
et dare de meliori quod habet ·
et totum quod meli⁹ habet · ſed
illud quod melius homo habet
eſt amor · ergo omnis creatura
dicit ꝙ homo debet ſeruire deo ·
et dare deo debitum et ſeruiciū
amoris tanq̄z de meliori · qꝛ ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

creature de meliori ſeruiūt ⁊ dāt
homini qḋ hn̄t· ⁊ ꝑ ↄn̄s homo de
bet ſeruire de volūtate ⁊ libertate
ſicut alie creature ſeruiūt homini
ex volūtate ⁊ p̄cepto dei· meliori
modo quo poſſunt et puriori et
veriori ⁊ non ficto· Hic eciam
hō debet ſeruire deo ⁊ dare debitū
amoris meliori mō quo p̄t ⁊ ſin
cerum nō fictū· Nōne eciam ſicut
omnes creature ex ordinatōe dei
qn̄atum pn̄t totis ſuis viribꝫ· ex
totis ſeipſis ſeruiūt homini ⁊ pre
ſtāt bn̄ficiū· ita eciam tenet̄ hō in
quātum p̄t totis ſuis viribꝫ ⁊ ex
toto ſeipſo ſeruire deo· ⁊ p̄ſtare
ſeruiciū ⁊ debitum amoris qḋ ve
re debet? Nōne eciā inceſſant ⁊ cō
tinue ſicut creature indeſinēter ꝑ
oēm modū die ac nocte ⁊ omni
tp̄e ſeruiūt homini ex mādato ⁊
volūtate dei· ita eciā debet hō deo
reddē debitū amoris inceſſanter
indeſinēter· omni tp̄e· die ac no
cte· ⁊ per omne momētum? Nō
ne hoc racōnale eſt? Nōne rurſū
ſicut oēs creature ſoli homini ſui
unt· ita eciaꝫ hō debet ſoli dō ſer
uire· ⁊ nulli alteri? Quia hoc qḋ
faciūt creature hoi· hoc faciūt p̄ce
pto ⁊ volūtate dei· neqꝫ aliud in
tendunt· neqꝫ ad aliud ordinate
ſūt niſi vt ſeruiāt homini· Debet
ergo eciā ſimiliter homo facere· ⁊
nō intendē aliud· neqꝫ ſuaꝫ volū
tatem ordinare ad aliud quā ad
ſeruiciū dei· Nōne eciā creature
faciūt homini ſeruiciū acceptabile
et gratum? Ita ſimiliter hō debꝫ

dare deo acceptabile ⁊ grātum
ſeruiciū· Hꝫ nullum ē ſeruicium
deo delectabiliꝰ ⁊ placibiliꝰ q̄ꝫ
ſeruiciū amoris· Item eciā quem
admodū creature ſeruiūt homini
ſcd̓m propriā naturam quā hn̄t
et ſcd̓m propriū ſuū modū· ita
debet hō ſeruire deo iuxta ſuam
propriā naturā ⁊ proprium mo
dum ſue nature Et iō ſicut crea
ture ſeruiūt homini naturaliter ⁊
ex ncc̄itate· ⁊ q̄ſi ad modum ſer
uoꝝ· quia iſta eſt ꝓpa natura ea
rum· qꝛ nō hn̄t libertatē· ita eciā
hō debet ſeruire ex libertate· ſpon
te ⁊ bona ⁊ libera volūtate· quia
talis eſt ſua natura vt ſic agat·
qꝛ aliter nō agēt vt hō· Et ideo
ſicut creature ſeruiūt homini· ſm
ꝙ ſunt tales ⁊ ſuo mō· ita hō dꝫ
ſeruire dō ſcd̓m ꝙ ē talis ⁊ ſuo
modo· Ideo ſeruiciū hois dꝫ eſſe
vt hois· ⁊ ideo debet eſſe liberū·
ſpōtaneū· ⁊ voluntariū· ⁊ non
coactum· Et ideo quicquid ho
mo debet dare deo debet dare libe
re· ſponte· ⁊ voluntarie· ⁊ non
coacte· Et quia nihil eſt magis
liberum vel magis ſpontaneum
ac voluntariū· q̄ꝫ amor· qui nul
lo mō poteſt eſſe coactꝰ neqꝫ de
ncc̄itate datus· iō ſolum ſeruiciū
amoris eſt hois· ⁊ eſt ſolum deo
acceptabile· Hic ergo ē duplex
modꝰ ſeruiēdi· vnꝰ ſcꝫ ex neceſ
ſitate naturalit̄· ⁊ alter ex volun
tate ſeu volūtariꝰ Primꝰ eſt cre
aturaꝝ erga hoiem· ſecūdus dꝫ
eſſe hois erga deum· quāuis eciā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſeruiciū creaturaꝝ· ex pte dei mā
dātis ·ordinātis ⁊ volētis ſit libe
rū ⁊ volūtariū· Videte ergo quō
ipſe amor dei veriſſim⁹ ·purus ⁊
liberaliſſim⁹ ⁊ gratiſſim⁹ preueni
ens hoiem· ⁊ cōtinu⁹ erga hoiem
ex vna pte· ⁊ ex alia pte ſeruiciū
um ⁊ bñficiū qđ faciunt creature
ſoli hoi ex dei volūtate ⁊ ordina
tione· ⁊ ex meliori qđ hñt· ⁊ me
liori· puriori· ⁊ veriori mō quo
pñt· ⁊ ſine fictiōe· ⁊ forti⁹ quo
pñt ac totis virib⁹ inceſſant inde
ſinēter ⁊ cōtinue· ⁊ p oēm modū
placibili⁹ ⁊ acceptabili⁹ q̄ pñt·
et ſcđm ſuā ꝓpriaꝫ naturā ⁊ mo
dū· iſta duo inquā clamāt inceſ
ſant ad hominē· ꝙ ipē debet ⁊ te
net̃ ſeruire deo ſoli· ⁊ dare ei ſoli
id meli⁹ qđ hꝫ· ⁊ reddē ⁊ ſoluē
ei ſolū debitum amoris mō melio
ri· puriori· veriori q̄ poterit· ſine
fictione· forti⁹ quo poterit· ⁊ to
tis virib⁹ ·inceſſant· indeſinēter·
et cōtinue· in omni mométo· pla
cibili⁹ ·acceptabili⁹ quo poterit
et ſcđm naturā ꝓpriā· ⁊ ſuū mo
dum· ⁊ ideo libere ⁊ ſpōte ac vo
lūtarie· Clamāt ergo inceſſanter
iſte creature· ⁊ dicūt ipſi hoi q̄d
deo reddē dꝫ· ⁊ q̄le đo dꝫ reddē

Doctrina ⁊ regula gñalis do
cēs hoiem q̄lit̃ ⁊ quō debeat darē
ac reddē deo oia illa que tenet̃ ei
dare ⁊ reddere·

Titul⁹ · Cxiiij·

Quomā de⁹ vult ꝙ ſibi det̃
et reddat̃ illud qđ ſibi de
bet̃ ab hoie· ⁊ in q̄b⁹ ei obligat̃
ho de iure nature· ⁊ hoc req̄rit ⁊
exigit ꝙ ſibi det̃ ⁊ ſoluat̃ eo mō
quo ſibi debet̃ · qꝛ nichil ē deo ac
ceptabile· nec ſeruiciū nec aliq̄d
aliud· niſi ſit p modū ⁊ formā ſi
cut ei debet̃ · ⁊ ideo ne ho pdat tē
pus ſuū ⁊ ſeruiciū· necē eſt ꝙ ↄg
noſcat ⁊ ſciat· q̄d· q̄lit̃ · ⁊ quō
debet dare deo ⁊ exſoluere omne
qđ ei debet̃ vt ſit ſibi acceptabile
Iſtud āt pt ho ↄgnoſcē infallibi
lit̃ p creaturas q̄ homi ſeruiūt ex
dei ordinatōe ⁊ volūtate ac bene
placito· qm̄ in hoc ꝙ de⁹ fecit cre
aturas ⁊ ordinauit ad ſeruiendū
hoi ſoli· ⁊ ad dandū hoi bñficiū
ſignificat ⁊ đclarat ꝙ ipē vult ꝙ
ho ſimilit̃ ſeruiat ei· ⁊ ſuo modo
Vñ qꝛ ſeruiciū creaturaꝝ ꝙ ipen
dit̃ homini ē pmū· ideo ē regula ⁊
doctrīa ſcđi ſeruicij qđ ho debet
reddē deo· qꝛ ſeruiciū creaturaꝝ
eſt iuxta dei volūtatē· ⁊ iō ē bñ
ordinātū ⁊ tale q̄le eſſe dꝫ Et iō
in oib⁹ q̄ homo dꝫ reddē deo reci
pit p exēplo ⁊ mgrō q̄liter crea
ture inferiores ſeruiūt ⁊ dāt ſuū
bñficiū homini· Vt arbores nō ſo
lum dāt frcūs ſuos hoi· ſed dant
eos maturos ⁊ dulces ·bonos et
placibiles ⁊ acceptabiles · ⁊ hoc
ex ordinatōne diuina· ⁊ ad hoc
laborāt· qꝛ ho nō acceptaret alit̃
Non em̄ ho acceptaret frcūs ima
turos virides ⁊ amaros ·nec cor
ruptos ·imo tales refutaret ⁊ di
mittēt· ita ꝙ arbores iuanū labo
rarēt· Ita cōformiter debet ho deo
reddē nō ſolum ſeruiciū ⁊ amorē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et timorē vel honorem · ꝛ quicq̄d
aliud · ſed eciā debet dare amorē
maturū · dulcem · placibilē · bonū
verū ꝛ perfectū · Et ita de timore
et honore · ꝛ de omni ſeruicio · Et
ad hoc quātū poteſt laborare de
bet · q̄ aliter deꝰ nō acceptaret ·
Nō em̄ deus acceptat amorē cor
ruptum · neq; timorē · neq; hono
rem nec ſeruiciū · imo dimittit · ꝛ
homo inuanū laborat · Et ſicut ar
bores non ſeruiūt homini cū dolo
nec cū fraude · ſed ſimpliciť ꝛ pu
re · ſine aliqua fictiōe · ſed cū bo
na intētione · vt ſit ei acceptabile
Eſt igiť regula ꝛ doctrina certa
et infallibilis ꝛ gn̄alis homini · q̄
ita debet ſe habere erga deum ad
dādum ſibi ſeruiciū · amorem · ti
morē · ꝛ honorē ꝛ omne qđ debꝫ
ſuo mō · ſicut creature inferiores
ſe hn̄t erga ipm̄ hoiem ad p̄ſtan
dum ei ſeruiciū ꝛ bn̄ficiū ſuo mō
et ad hoc quātū p̄t debet labora
re · vt ſicut creature ſeruiūt ei · ip
ſe ſeruiat deo ſuo modo · nec ceſſa
re debet donec ita faciat · Et ſic hō
poteſt ꝯgnoſcē p̄ creaturas infe
riores · q̄ nihil fictū · doloſū · frau
dulētum · corruptū vel ipurū · eſt
acceptabile deo · ſed magis odi
bile vel refutabile ·

Qđ nulla poteſt eſſe excuſatō de non reddēdo ꝛ exſoluēdo debitum cōtinuū amoris deo · nec ꝓpter penurias vel impotētiam neq; fatigationem ſeruicij ſeu laboriſ penam ·

Titulus · Cxv ·

Quoniā autē homines hn̄t
aliqualiť liberum arbitri
um ꝛ tantū habet de liber
tate voluntatis vnus ſicut alter
cum nullus poſſit cogi ex volūta
te quia hec eſt ꝓpa natura vo
lūtatis vt cogi nō poſſit · Et exin
de ſequiť q̄ quilibet eſt dominus
ſue volūtatis · ꝛ per cōſequēs cū
amor procedat a volūtate ꝓpria
ſcđm puram libertatem · ſequitur
q̄ quilibet eſt dominꝰ ſui amoriſ
equaliter ꝛ poteſt dare cui volue
rit ꝛ nullo modo impediri contra
volūtatem · Et cum volūtas ſem
per habeat amorem · ꝛ ſit plena
amore · neq; vnq̄ꝫ deficit in amo
re nec diminuiť propť amorem ·
quia eciam homo cōtinue ꝛ inceſ
ſanter obligať reddere deo cōtinu
um debitum amoris de iure natu
re · vt certiſſime ꝓbatū eſt · Exin
de ſequiť · q̄ nulla poteſt eſſe ex
cuſatio alicui homini de nō reddē
do ꝛ exſoluēdo deo debitū Iſtud
enim debitum amoris non poteſt
propter aliquaꝫ impotētiam aut
penuriam impediri quin homo po
terit iſtud ſemper et inceſſanter
exſoluere · nec bibendo nec come
dendo · nec operando · Et ſic ſicut
ſemper obligatur amare deum ·
ſic poteſt ſi vult inceſſanter ꝛ con
tinue ſine impedimēto ipſiꝫ ama
re die ac nocte · ꝛ omni momen
to · ꝛ i omni loco · Rurſum · quia
in amādo nulla eſt fatigatio · nul
lus labor · nulla triſticia · nullus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

dolor· nec̄ aliq̄d tediū· imō rele
uat a pena ⁊ a labore ⁊ a fatiga
tione ⁊ a tedio· ⁊ oēs labores al
leuiat· ac reddit eos ſuaues· qꝛ
dulce eſt amare· ⁊ delc̄abile dat
gaudiū ⁊ leticiā· Et exm̄ ſequit̄
ꝙ nulla p̄t eē excuſatio alicui de
nō reddēdo ⁊ ſoluēdo deo cōtinuū
debitū ⁊ ſuiciū amoris ꝯtinue ⁊
inceſſant̄· neqꝫ ꝓpter fatigationē
neqꝫ tediū ſeu penā laboris in cō
tinue amādo· In oibꝫ autē alijs
oꝑationib⁹ ē fatigatio labor ſeu
pena ac tediū p̄ter q̄ꝫ in amādo·
Et ex hoc ꝯgnoſcē p̄t hō q̄lit̄ ob
ligatōis debitū ⁊ radicale p̄mū ⁊
p̄ncipale q̄d tenet̄ reddē ⁊ exſol
uē ꝑ bn̄ficijs acceptis· nō ē g̃ue
neqꝫ ponderoſū nec ipo͞ꝛbile· im
mo leuiſſimū ſuauiſſimū ⁊ delc̄abi
le valde· Et hoc ſūme maifeſtat
ſūma dei dulcedo ⁊ benignita⁹ dei
erga hoiez· q̄ nō voluit hoiez obli
gare ad rē penoſā· laborioſā ⁊ fa
tigabilē· Cōcludat̄ ergo ꝙ nul
la p̄t eſſe excuſatio de nō redden
do ⁊ exſoluēdo debitum continue
amoris deo· nec ꝓpt̄ penuriā· ipo
tentiā· nec fatigationem ſeu labo
ris penam·

Q̄d omne debitū ⁊ omne ſuiciū q̄d obligat̄ ⁊ debet hō deo reddē ⁊ ſoluē redūdat ⁊ reuertit̄ in ſolā hois vtilitatez bonū ⁊ cōmodū· Titul⁹· Cxvi·

Q Viā vero in ꝑtibꝫ p̄cedēti
bus infallibilit̄ demōſtra
tum ē· deū eſſe infinitū· ple
niſſimū· ꝑfectiſſimū· ⁊ nullo idi
gentē· qꝛ hꝫ in ſe omne cōplemē
tū· iō indigē nō p̄t aliq̄ neqꝫ ſui
cio neqꝫ vtilitate ā cōmodo Vt er
go ſuiciū iferiorꝝ creaturaꝝ nō
ſit vanū· p̄mo em̄ veit ad magnā
vtilitatē hois· ac bonū ⁊ ꝯmodū
vt expiētia maifeſtat· ſequit̄ ꝙ
ſeruiciū hois ꝙ tenet̄ exſoluē deo
nō dꝫ eſſe vanū ⁊ iutile· imo dꝫ
eſſe ad maximā vtilitatez· ⁊ ad
maximū bonū ⁊ cōmodū ⁊ ꝓfi
cuū alicui⁹· Si em̄ tā vtile ⁊ fru
ctuōſū ē ſuiciū creaturaꝝ· nōne
magi⁹ ſine ꝯpatōe ſuiciū hois ex
cellit creaturas· ⁊ ē vtile ⁊ frcūo
ſū ⁊ maxie dꝫ ſeq̄ aliq̄d vtilita
tis et ꝓfcūs ⁊ de tāto q̄nto hō ex
cellit alias creaturas iferiores Et
qꝛ ſuiciū hois nō p̄t venire ad dei
vtilitatē· qꝛ de⁹ nulla idiget vtili
tate nec indigē p̄t· ſequit̄ ꝙ totū
ſeruiciū hois q̄d reddit deo reuer
tit̄ in vtilitatē ꝓpriā ⁊ nō dei· ⁊ ꝑ
ꝯñs cū ſuiciū ipſaꝝ creaturaꝝ re
dūdat in magnā vtilitatē ⁊ ꝓfe
ctū hois· ſequit̄ ꝙ ſuiciū hois re
dūdat i maximā vtilitatē ⁊ ieſti
mabile cōmodū hois· Et ſic tā ſ
uiciū creaturaꝝ q̄ꝫ ſuicium ipſi⁹
hois ad deū· totū veit ⁊ redūdat
in ꝓfectū ⁊ vtilitatē hois Et ꝓ
ter hoc hō dꝫ magis iclinari toti⁹
viribꝫ ad d̄o ſuiēdū· Vn̄ magi⁹
tenet̄ hō ſibiipſi ad ſuā vtilitatez
ꝓpam q̄ꝫ alie creature tenent̄ ſibi
et cū alie creature ſuiūt hoi ad ip
ſi⁹ vtilitatē· ē go hō dꝫ multoma
gis ſuire deo ad ſuā ꝓpaꝫ vtilita
tem· alit̄ homo eſſꝫ ꝯtra ſeipm̄· O

admirāda dei bonitas ⁊ amor er
ga hoiem· q̄ totū ordiauit ad bo
nū hois ⁊ cōmodū ⁊ vtilitatē· ⁊
nō ſuipſi⁹ Et ex hoc hō maxime
obligatur deo vt eum diligat ⁊
amet ſine menſura·

¶ De ꝯpatōe iſtoꝝ duoꝝ ſerui
ciorꝝ ad hoiem· ⁊ int̄ ſe·

Titul⁹· Cxvij·

Q Voniā vero duo ſūt ſerui
cia· p̄mū ē ſuiciū creatura
rū ad hoiez· ſcd̄m eſt ſuiciū hois
ad deū· ⁊ cū ābo ſint ad bonū ho
mis vt dcm̄ ē· iō oꝫ vidē quō cō
pant̄ ad ipm̄ hoiez· ⁊ q̄lit̄ int̄ ſe
differāt· Vn̄ p̄mū ſuiciū ſcꝫ crea
turaꝝ ad hoiez ē nāle ⁊ ex ncc̄ita
te ⁊ nō ex libtate· qꝛ creature ex
ncc̄itate ⁊ nālit̄ ſuiunt hoi· neqꝫ
pn̄t oppoſitū facē· Sꝫ ſm̄ ſuiciū
ſcꝫ hois ad deū· ē volūtariū ⁊ li
berꝝ Et exide ſequit̄ vna drā· ſcꝫ
ꝙ ſuiciū creaturaꝝ nō ē remune
rabile neqꝫ p̄miabile qꝛ nō ē fcm̄
ex libtate· Jō creature nō ſūt re
munerabiles de ſuicio hoi ipenſo·
ſed ſuiciū hois eo ꝙ ē volūtariū
et ex libtate non ex ncc̄itate coa
ctiōis· ē de natura ſua p̄miabile
et remūerabile· Nā de tāto ſuiciū
hois qd̄ ipendit̄ deo· ē nobilius ⁊
alti⁹· de q̄nto libtas excedit ſui
tutē ⁊ ncc̄itatē· Vn̄ q̄ꝫuis hō tene
tur ⁊ obligat̄ ſuire d̄o ex debito
attn̄ qꝛ hoc ſuiciū ē liberꝝ ⁊ ſpon
taneū· iō ē remunerabile· Patet
ergo ⁊ maifeſta ē drā iſtoꝝ du
orū ſuicioꝝ int̄ ſe· Et reſtat cō
pare ābo ſuicia ad ipm̄ hoiez· cū

ambo ſint ad ſuam vtilitatē ⁊ cō
modū· ⁊ ꝯſiderarē oportꝫ q̄re ſint
ncc̄aria iſta duo ſuicia hoi· ⁊ q̄d
hꝫ ⁊ recipit p̄ p̄mū ſuiciū· ⁊ q̄d
p̄ ſcd̄m· ⁊ p̄ qd̄ recipit maius bo
nū· ⁊ qd̄ ē ſibi mai⁹ ncc̄ariū ⁊ vti
le· an p̄mū vel ſcd̄m· Propt̄ qd̄
cōſiderādū ē ꝙ hō nō ſolū idiget
eſſe· ⁊ durare in eē· p̄mo eciā idi
get bn̄ eſſe· ⁊ optime eē· Tal̄ ei
eſt nā hois q̄ nō p̄t ꝯtētari n̄ hēat
bn̄ eſſe ⁊ optie eē· ⁊ ad hoc conti
nue laborat q̄ntū p̄t· Quia ergo
hō indiget durare ⁊ pmanē in eē
p̄mo indiget bn̄ eſſe· iō ſunt duo
ſeruicia q̄ reſpiciūt hoiez· Primū
ſcꝫ creaturaꝝ reſpicit eē hois· ⁊
duratonē ipſi⁹ eſſe· Scd̄m ſerui
ciū hois reſpicit bn̄ eſſe hois· ⁊ op
time eē hois· Creature em̄ ſuiūt
hoi· vt ſit ⁊ duret ⁊ pmaneat in
eſſe· ⁊ ipſe hō dꝫ ſuire deo· vt ei
bn̄ ſit ⁊ optie· ⁊ vt p̄ tale ſuiciū
recipiat bn̄ eſſe ⁊ optime a deo·
Vn̄ cū vtrūqꝫ ſeruicium ſit ad bo
nū hois· ⁊ hō non p̄t hr̄e neqꝫ re
cipere alia bona niſi iſta duo· ſcꝫ
durare in eē· ⁊ habere bn̄ eſſe· ſeq̄
tur ꝙ iſta duo ſeruicia ſūt ꝓpter
eſſe ⁊ ꝓpter bn̄ eſſe hois· ⁊ cū per
primū ſuiciū ſcꝫ creaturaꝝ hō p̄
maneat ⁊ duret in eē· ſequit̄ ꝙ
per ſcd̄m ſeruiciū cū ſit maius ⁊
excellēcius hō recpiat bn̄ eſſe· Si
cut maius ē bn̄ eſſe q̄ꝫ eſſe· ita ma
ius eſt ſeruiciū ſcd̄m q̄m p̄mū·
Queadmodū ergo ſeruiciū crea
turaꝝ ē hoi cōtinue ncc̄ariū vt du
ret ⁊ pmaneat in eē· ita ncc̄ariū ē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hominī vt ipſe ↄtinue ſeruiat deo vt habeat ⁊ recipiat bñ eē. Et quē admodū ſi ſeruiciū creaturaꝝ deficiat hoi. hō ſtatim morit᷑ ⁊ ꝑdit ſuū eſſe. vt expīētia manifeſtat qꝛ hō nō p̄t durare ꝑ vnū momētū. ſi deficiat ei aer vel terra. ita ſimil' ſi deficiat ſeruiciū qđ hō dꝫ facē deo. ⁊ hō nō ſeruit deo. ſtatim ꝑdit hō ſuū bñ eſſe. ⁊ acq̄rit male eē. Sicut ergo ex defectu ſeruicij creaturaꝝ ꝑdit hō ſuū eē Ita ꝑ defectū ꝓprij ſuicij ſui qđ debet facē deo. ꝑdit ſuū bñ eē Et ideo ſicut dicit᷑ hoiem mori qñ ꝑdit ſuū eſſe. ita dicit᷑ mori ⁊ magis. qñ ꝑdit ſuū bñ eſſe. Ideo hō qui nō ſeruit deo mortu⁹ eſt. Sicut ergo creature indeſinēter ſuiunt hoi vt duret in eſſe. ita ipſe inceſſant᷑ dꝫ ſuire deo vt ei bñ ſit ⁊ habeat bñ eſſe. Itē ſicut hoi nihil ꝓficit eſſe niſi habeat bñ eē. ita non ꝓficit ei ſeruiciū qđ faciūt ei creature. niſi ipē ſeruiat deo Et queādmodū magis ē neccāriū hoi ⁊ magis amabile bñ eſſe. q̄ꝫ eſſe tm̄. ita magis neccāriū eſt hoi ſeruiciū qđ ipſe dꝫ impēdere deo. q̄ꝫ ſeruiciū qđ ſibi faciūt creature. ⁊ magis amabile. Sicut ergo indiget hō plus bñ eſſe. q̄ꝫ eſſe tm̄. ita plus indiget ſeruicio qđ debet impēdē deo q̄ꝫ ſeruicio creaturaꝝ Sicut ergo ſe hꝫ bñ eſſe ad eē. ita ſeruicium qđ hō facit deo ſe hꝫ ad ſeruicium qđ ſibi impēdunt alie creature. Et queādmoduꝫ eſſe eſt ꝓpt᷑ bñ eſſe. ita ſeruicium creaturaꝝ eſt ꝓpt᷑ ſeruiciū quod homo facit deo. Et ideo ſicut creature ſūt vt ſeruiāt hoi. ita homo eſt vt ſeruiat deo Iō ſi ſcđm ſeruiciū deficit. ꝓmū eſt fruſtra. Iō perdituꝫ eſt ſeruiciū creaturaꝝ. qñ homini ſeruiūt nō ſeruiēti deo Et talis hō inq̄ntuꝫ in eo eſt. fruſtrat totū vniuerſū. Et ſicut ordinatū eſt ꝙ hō nō poſſit durare in eſſe niſi creature ſeruiāt ei. ita ordinatū eſt ꝙ hō nō recipiat bene eē niſi ſeruiat deo. Ecce ergo qualit᷑ iſta duo ſeruicia hñt ↄꝑationē adinuicē ⁊ ad hoiēꝫ.

¶ Qđ ꝑ ſeruicium creaturaꝝ hō poteſt q̄ſi ad oculū videre ꝙ neceſſario de⁹ eſt q̄ manutenet omnia in eſſe.

Titul⁹. Cxviij.

ET qꝛ hō non p̄t durare nec ꝑmanē in eē neqꝫ alie creature. niſi ipſas manuteneat in eē deus. ⁊ ecīā homo nō p̄t ꝑmanē in eſſe neqꝫ durare. ñ creature manuteneāt ipm in eē. vt expīentia manifeſtat. Si eni hō qui maior eſt ⁊ nobilior non p̄t mauteneri neqꝫ ꝑdurare niſi a creaturis manuteneat᷑. q̄ ſūt multū inferiores eo. ſic ecīā impoſſibile ē vt alie creature manuteneant᷑ abſqꝫ adiutorio alicui⁹. ergo eſſent maiores homine. qꝛ homo eſſꝫ indigēs. ⁊ alie creature nullo indigerēt Sꝫ hō nō mautenet creaturas inferiores. imo manutenet᷑ ab ei⁹. ergo ſequit᷑ ꝙ aliquis ali⁹ mauteneat ipſas creaturas vt durēt in eſſe. ⁊

per ɔn̄s ille idē manutenet hoiem
qui manutenēdo hoiem maūtenet
creaturas ꝓpter hoiez. ꝛ manute
nēdo creaturas maūtenet hominē
ſcʒ deus ꝓpter hominē. Et p ɔn̄s
ſequit᷑ ꝙ hō tenet᷑ deo p̄mo ꝓ ſe
et ꝓ omnibꝫ creaturis. ꝛ eciam
creaturis ꝓpter ſeruiciū eaꝝ

¶ Qd̄ p iſta duo ſeruicia totus
mund⁹ eſt obligat⁹. vnit⁹ ꝛ mi
rabilit᷑ ordinat⁹ deo ꝛ cū deo.

Titul⁹. Cxix.

Ecce mirabilē obligationē
et mirabilē ordinez in vni
ūerſo. p iſta duo ſeruicia. qꝛ cre
ature inferiores ſuiūt hoi. ꝛ ſunt
propt᷑ hoiez. ꝛ ſeruiēdo hoi ſunt
colligate ꝛ vnite cū hoie Et ſic p̄
mū ſeruiciū colligat oia iferiora
cū hoie. Deinde hō dʒ ſeruire d̄o
per amorē. Et ſic hō ſeruiēdo d̄o
colligat᷑ cū deo. ſicut alie creatu
re ſeruiēdo hoi colligant᷑ cū hoie.
Et ſic ſcd̄m ſeruiciū colligat ho
minez cum deo. Et ſic obligatio
amoris cōplet ac ɔſūmat ac colli
gat totū mundū. Vnde p̄mo ab
amore oia ꝓcedūt ꝛ ꝓceſſerunt
et in amore ɔſūmant᷑ Et iō amor
cōplet oia. qꝛ p̄mo p amorē oēs
creaturas ordinauit ad hoiez. de
inde hō p amorē ɔiūgit᷑ ꝛ colliga
tur cum deo. Et iō ſi hō non colli
gat᷑ cum deo ei ſuiēdo tūc mūd⁹
eſt inordiat⁹ ꝛ diſligat⁹ Et hec
duo ſeruicia ſunt ad bonū totale
hois. ꝛ nō alicui⁹ alteri⁹. qꝛ pri
mū ad eē. ſcd̄m vero ad bn̄ eſſe.
qm̄ creature ſuiēdo hoi nullā vti
litatē recipiūt ab hoie. ſed hō reci
pit totā vtilitatē ꝛ cōmodū. niſi
qꝛ nobilitant᷑ ſuiēdo hoi. ʒ hō ſer
uiēdo deo. recipit ſolā vtilitatē ꝛ
cōmodū ſuicij. ac nobilitat᷑ ſui
endo ei Videte g° q̄lit᷑ p hec duo
ſeruicia tot⁹ mūd⁹ ē colligat⁹ ꝛ
vnit⁹ intra ſe ꝛ cū deo ꝛ ad ip̄m
ordinat⁹ mirabilit᷑. Ecce duas li
gas mirabiles i mūdo. Prima eſt
natural̄ ꝛ nccāria. videlʒ creatu
raꝝ ad hoiez. ꝛ hoc ex ꝑte crea
turaꝝ. q̄ nccārio ſuiūt ei. lʒ ex ꝑ
te dei ſit libera ꝛ ſpōtanea Scd̄a
liga ſcʒ hois ad deū ē libera ꝛ vo
lūtaria ac ſpōtanea. Et iō p̄ma
liga ſp durat ꝛ ꝑſeuerat q̄ntum
ad creaturas. ʒ ſcd̄a liga nō ſp
durat neqꝫ ligat in oibꝫ hoibꝫ. i
mo ſepe frangit᷑ ꝛ deſinit Prima
liga ē pulchra. mag̃. ꝛ mirabili᷑
ſed ſcd̄a eſt pulchrior. maior. ꝛ
mirabilior. Pria liga ē ſenſibili᷑
et viſibil̄ ꝛ oibꝫ manifeſta. ſed
ſcd̄a liga ē inſenſibil̄. iuiſibil̄. ꝛ
occulta. Prima liga ē corꝑalis
creaturaꝝ ad hoiez. ꝛ extrīſeca.
ſcd̄a liga ē hois ad deū. ſpūal̄ ꝛ
intellcūalis ꝛ itrīſeca. Nā de tāto
ſcd̄a excellit p̄mā. q̄nto ſpūale
excellit corꝑale. Et ſic apparʒ ꝙ
hō ē qd̄dā mediū int᷑ deū ꝛ inter
creaturas. p qd̄ creature iferioꝛ̄e᷑
cōiungunt᷑ ꝛ redeūt cū deo ꝛ ad
deū Ecce mediū ɔiūgēs extrema
ſcʒ deū ꝛ hoiez Et ex hoc apparʒ
ꝙ mirabil̄ ꝛ valde hō ē obligatō
hois ad deū. q̄ totū cōplet ꝛ ɔſū
mat vniuerſū. ꝛ hoiez ad deū col

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ligãt vt ab eo eſſe ⁊ optimũ eſſe
recipiat.

¶ Qđ ex p̃ma obligatõe ⁊ ex
p̃mo debito amoris hoīs ad deũ
orit̃ alia obligatõ ncc̃aria ad ali
ud debitũ amoris ¶ Ti. Cxx.

Q Uoniã aũt ꝓbatũ ẽ ꝓba
tõne expimẽtali ꝙ hõ dȝ
deo totũ ſuũ amorẽ. ⁊ ꝙ
hec ẽ p̃obligatõ ac p̃ncipal̃ ⁊ p̃
imũ debitũ. ⁊ iõ ſequit̃ ꝙ ſoluẽ ⁊
reddẽ iſta alicui alteri ẽ facẽ iíu
ſte ⁊ ꝯtra iuſticiã. q2 iſtud iuſte
tenemur reddẽ deo Sequit̃ exĩn
ꝙ tot⁹ amor hoīs ſit dei iuſtiſſiẽ
et dõ totalit̃ obligat⁹ ⁊ debit⁹.
ꝙ nulli alteri poterit dari q̃ȝ deo.
et ſi hoc fecerit. tũc facẽt ꝯtra iu
ſticiã ⁊ iniuſte. nec ꝓ ꝯñs p̃t niſi
iniuſte ꝓtẽ ſui amoris daẽ alicui
neqȝ amorem ſuũ diuidẽ. Et ex
hoc ſequit̃ ꝙ hõ non tenet̃ alicui
creature daẽ amorẽ ex debito ꝓp
ter aliq̃ bñficia ⁊ ſuicia accepta.
ꝫ ſoli dõ. ⁊ ꝓ ꝯñs ſequit̃ ꝙ nulla
creatura fãt hoī aliqđ bñficiũ. ꝫ
de⁹ ꝓ creaturã. q2 oīs creatura dĩ
eſt. ⁊ idõ totũ bonũ qđ creatura
fãt de⁹ fãt. qm̃ alit̃ ſeq̃ret̃ ꝙ to
t⁹ mũd⁹ nõ eſſȝ obligat⁹ deo Et
etiã ſequit̃ ꝙ null⁹ hõ hȝ ſibiipſi
attribuẽ. qñ fãt aliqđ bñficiũ ali
cui. ꝫ deo. nec debet exigẽ ex eo
debitũ obligatõis neqȝ amorem
neqȝ honorẽ. nec aliqđ bñficiũ. ꝫ
dȝ totũ attribuẽ deo. Sȝ qm̃ hõ
dȝ deo p̃mo ſuũ amorẽ dare. tã
q̃ȝ ſibi debitũ ⁊ vere obligatuȝ.
ideo etiã dȝ ⁊ obligat̃ amorẽ da
re oībꝫ hiis q̃ dei ſũt iq̃ntũ dei ſũt
Et cũ oīs creatura ſit dei. ſequit̃
etiã ꝙ hõ tenet̃ amare oẽs creatu
ras q̃ dei ſũt inq̃ntũ dei ſũt. ⁊ ad
hoc obligat̃ ⁊ tenet̃ facẽ in v̾tute
p̃me obligatõis ⁊ p̃mi debiti Et
ſic ex p̃ma obligatõe ⁊ debito.
orit̃ ſcđa obligatio ⁊ ſcđm debi
tũ qđ ꝯtinet̃ in p̃ma obligatiõe.
et iõ ꝓp̃e nõ ẽ alia obligatio nec
aliud debitum a p̃ma. Et q2 nõ
oẽs creature ſũt eq̃les. ⁊ int̃ oẽs
illa ẽ maior q̃ ẽ dei imago viua.
et q̃ p̃ort ſuã imaginẽ ⁊ ſuã ſili
tudinẽ. ⁊ iõ hõ ſtati p⁹ deũ dȝ ⁊
obligat̃ amare ſuã imaginẽ viuẽ
tẽ ⁊ illã creaturã q̃ p̃ort imaginẽ
⁊ ſilitudinẽ ſuã. q2 p⁹ deũ ſequi
tur imediate imago ſua Et q2 hõ
int̃ oẽs creaturas mũdi ẽ imago
dei viua. ⁊ p̃ort ſuã imaginẽ ⁊ ſi
militudinẽ. ideo imediate p⁹ deũ
dȝ dari hoī amor tãq̃ȝ imagini ⁊
ſilitudi dei ⁊ ipſi⁹ viue creature.
Quia ſicut tenet̃ amare deũ. ita
etiã tenet̃ amare imaginẽ dei.

¶ Qđ tot⁹ ordo creaturaꝝ dicit
et clamat ꝙ hõ ẽ tota ⁊ cõpleta
imago dei impſſa ⁊ creata.
¶ Titul⁹. Cxxi.

E T ꝙ hõ ſit tota imago dei
et ꝯpleta cognoſcẽ poſſu
m⁹ ꝓ ordinẽ creaturaꝝ. Vñ i cre
aturis ẽ ordo. ⁊ i eis ſũt mlti grã
d⁹ vt iã declaratũ ẽ. ⁊ oīs creatu
ra aliq̃ mõ imitat̃ deũ. vna min⁹
alia magis Vñ magis imitãt̃ deũ
viuẽtia. q̃m nõ viuẽtia. ⁊ magis
ſenſitiua q̃ȝ nõ ſẽſitiua. ⁊ magis

adhuc intellectiua q̄z nō intelle
ctiua. Ergo cū in creaturis ſit q̄
dā ſcala imitādi deū ſm magis
et min⁹. vt ad oculū videri p̄t ⁊
creature hn̄t ordinē int̄ ſe imitan
do deū in nā. ita ꝙ i hoie ē finis ⁊
ſtat⁹ ⁊ vltim⁹ ḡdus imitādi. qꝛ
in ipō ꝯplet̄ ſcala imitatōis. ſig
nū ē. poſtq̄z nulla creatura ē ſup̄
hoiez in hoc mūdo ⁊ i iſto ordine
ꝙ in hoie ſit ꝯpleta imitatio. Alit̄
em̄ eſſz in vanū ichoata ſcala imi
tatōis. niſi ꝯpleret̄. ⁊ p̄ ꝯn̄s ſeq̄
tur ꝙ hō ē dei imago ꝯpleta ⁊ to
ta. qꝛ i eo ꝯplet̄ ſcala imitatōis.
Et ſic hō ſm ſuā naturā ⁊ iq̄ntū
hō ē. eſt ipſa imago dei tota ⁊ ꝯ̄
pleta. Sicut ſigillū imp̄mit totā
ſuā imaginē in cera. ita de⁹ imp̄ſ
ſit totā ſuā imaginē in hoie. ⁊ hō
totū deū rep̄n̄tat. Et ſic patenter
ordo creaturaꝝ manifeſtat ipſū
hoiez eſſe ꝯpletā imaginē dei vi
uentē. Et qꝛ tot⁹ deus ē ſp̄ual' ⁊
intelligibil'. iō eciā ſua imago p̄
fecta ⁊ ꝯpleta ē ſp̄ual' ⁊ tota i
tellcual'. ⁊ nullo° corpal'. Exīn
ſeq̄t̄ ꝙ cū hō hēat duas ptes i ſe.
ſcz corp⁹ ⁊ aiaz. ⁊ aia ē ſp̄ual' ⁊
itellcual'. ꝙ hō ē imago dei ꝯple
ta ſcdꝫ aiaz. Et iō cū hō p⁹ deū te
neat̄ amaē imaginē dei. ſequit̄ ꝙ
p⁹ deū tenet̄ amare aiaz tāq̄z dei
imaginē ſp̄ualē et intellectualē.

¶ Qd' quilibz tenet̄ ⁊ obligat̄
amare oēm hoiez. Ti. Cxxij

ET qꝛ ois hō inq̄ntū hō ſem
per hꝫ dei imaginē. ⁊ vt ſic q̄libz
tenet̄ p⁹ deū ei⁹ imaginē amare.

et ex hoc qꝛ q̄libz pōrt in ſe ima
ginē dei. ergo q̄libz dꝫ amari in
q̄ntū pōrt imaginē dei. ⁊ hoc ſiue
ſit amic⁹ ſiue imic⁹. ſiue p̄ficiat
ſibi. ſiue noceat ſibi. qꝛ ſp̄ ē hō. ⁊
p̄ ꝯn̄s viua dei imago. ⁊ q̄mdiu
eſt hō. tā diu ē dei imago

¶ Qd' ois hō obligat̄ amare quē
cūqz aliū ſic ſeipꝫ. Ti. Cxxiij

ET qꝛ ois hō obligat̄ ama
re ſeip̄m. eo ⁊ inq̄ntū ē hō
et imago dei viua. qꝛ eq̄lit̄ ē hō.
ſequit̄ ꝙ ois hō tenet̄ amare oēm
alteꝝ hoiez ſicut ſeip̄m. ⁊ tm̄ ſic
ſeip̄m. Quia oēs hoies ſūt vni⁹
nature inq̄ntū hoies. ⁊ eodez mō
ſūt dei imago ⁊ vniformit̄. ſequi
tur ꝙ oēs hoies dn̄t ſe amare adi
uicē tanq̄z nām vnā ⁊ vnius dei
imaginē. Et iō q̄libet dꝫ reputaē
aliū tanq̄z ſeip̄m. ⁊ nō diuiſum
neqꝫ diuerſū ab eo. ⁊ oē bonum
hois inq̄ntū hō ⁊ inq̄ntū dei ymma
go ē. ē vnū ⁊ idē reſp̄cu oim hoim
et ꝯ̄ueit vni ſicut alteri. ⁊ cū q̄li
bet tenet̄ amare alteꝝ ſicut ſeip̄z
ſequit̄ ꝙ oē bonū qd' q̄libz vult
ſibi ⁊ optat ſibi inq̄ntū eſt hō ⁊
imago dei. hoc eciā dꝫ velle ⁊ op
tare oi hoi. inq̄ntū eſt dei imago.
Ergo cū ſit ois hō eiuſdē nature
cū ipſo ſequit̄ eciā ꝙ int̄ oēs ho
mines dꝫ eē maxima liga de iure
nature. ⁊ maxia vnitas. pax ⁊
ꝯcordia. qꝛ oēs tenent̄ ſe amare
ꝓpt̄ vnā cām adinuicē. qꝛ ſūt dei
imago viua. ⁊ per ꝯn̄s oēs hoies
dn̄t eē tāq̄z vn⁹ hō ⁊ nō plꝛes. Et
qꝛ iſta obliga° ⁊ iſtd' debitū oi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tūr ā pᵒ debito ⁊ ā pͥma obliga
tōe · ꝑ quā obligati ſūt oēs hoīes
ſeq̄t̄ poſtq̄ȝ pͥma obligacō ſit iu
ſtiſſiā ⁊ rōnaliſſiā ⁊ d' iure nāe · ⁊ i iure
nāe fundata ꝙ ec̄ iſta ſcda obli
gatio ſit iuſtiſſiā rōnaliſſiā ⁊ i iure na
ture fundata · ⁊ ꝑ ɔn̄s ſicut pͥma
obligacō ⁊ pͥmū debitū ē pͥma iu
ſticia · ita iſta ſcda obligacio ⁊
ſcḋm debitū ē ſcda iuſticia nāl · ⁊
qꝛ q̄libȝ hō ē imago di ſcḋm aīaȝ ·
ſeq̄t̄ ꝙ ois hō tenet' diligē aīaȝ al
teriꝰ ſicut ſuā ꝓpͥaȝ Ex iſtis oībꝰ
patȝ ꝙ ſcḋm ius ⁊ ordinē nature ·
dn̄t eē duo ligamia ⁊ vīcla amo
ris i hoībꝰ Primū dȝ eē hoīs cꝰ hi
bet ad deū · qꝛ q̄libet hō ē obliga
tus dare amorē pᵒ dō · Et ſic dȝ
eē obligatꝰ pᵒ ac ligatꝰ deo per
amorē Scḋm vō ligamē ⁊ vīcu
lū dȝ eē oīm hoīm adiuicē ꝑ amo
rē Et ſcḋm ligamē orit' a pͥmo ·
⁊ vͥtute illiꝰ oēs hoīes dn̄t ſe ama
re adiuicē · qꝛ ſūt dei imago ⁊ q̄li
bȝ ē dei imago · Et iō qꝛ ſcḋm li
gamē orit' a pͥmo · ſi pͥmū nō ē · ſe
cūdū eē nō pt · ⁊ ſi pͥmū ſit · nccā
rio ſcḋm ē · Et ſic creatuē ligāt'
cū hoīe ſuiēdo ei ⁊ hoīes ligāt' cū
deo eū amādo · ⁊ ꝑ ɔn̄s tūc hoīes
colligant' īt' ſe amādo ſe adiuicē
Et ſic ꝑ ordinē vniuerſū dȝ eſſe
colligatū · Ecce mirabilē ordinē ·
Deus dilexit pͥmo ⁊ ɔtinue dili
git hoīes · ⁊ creature manifeſtāt
ɔtinuā iſtā dilcōeȝ · ſuiēdo hoībꝰ
Et ſic deꝰ trahit ad ſe hoīes amā
do · ⁊ obligādo ɔtinue · et ꝑ amo
rē tracti dn̄t amaē deū pᵒ · ⁊ exiū
obligati ſūt ſe iuicē amaē ɔtinue

¶ Qd' iſtud debitū ſcḋm ſeu ob
ligatio aōris ēga oēm hoīeȝ redū
dat ⁊ reūtit' in ſolā hoīs vtilitatē
bonū et cōmodū ‖ Ti · Cxxiiij

Quia vō iā ꝓbatū ē · ꝙ oē
debitū et ſuiciū · qd' hō ob
ligat' de iure nature reddē
et exſoluē deo · redūdat ⁊ reuerti
tur i ſolā hoīs vtilitatē et ɔmodū
Jō ſequit' nccārio ꝙ cū iſtd' ſcḋm
debitū qd' q̄libȝ hō tenet' alt'i ori
at' a pͥmo q̄ hō obligat' deo · ꝙ tn̄
totū redundat et reuertit' in hoīs
vtilitatē et nō dei Et iō ſequit' ꝙ
hoīes dn̄t ſe amare adiuicē · quia
ſūt dei imago · qd' totū ē ad bonū
et vtilitatē hoīs · Et qꝛ hoc eſt pͥ
mū qd' hoīes dn̄t et tenētur facē ·
ſequit' ꝙ amāre deum pͥmo et ho
mines qꝛ ſūt dei imago · ē pͥmū bo
nū hoīs radicale ac pͥncipale · Et
ideo omne bonū aliud hoīs nccē ē
vt oriat' ab iſto bono tanq̄ȝ a pͥn
cipio pͥmo et radicali · et q̄cq̄d nō
orit' ab iſto bono nō ē veꝝ bonū
hoīs · Et ſic apparȝ ꝙ q̄nto plus
multiplicabit' debitū hoīs ēga de
um et creſcit · tāto multiplicabit'
bonū hoīs et ɔmodū · et ꝑ ɔn̄s ap
paret ꝙ oia fcā ſūt ꝓpt' vtilitateȝ
hoīs et nō dei · et ipē hō nō ē ꝓpt'
alteriꝰ vtilitatē · ſȝ ꝓpt' ſeipm tm̄ ·
ac ſuā vtilitatē ·

¶ Qd' oē ſuiciū creaturaꝝ idēn
ter ſine acceptōe pſōaꝝ cuilibȝ
hoī ſuiētiū · inq̄ntum ē imago dei
maifeſtat ꝙ oēs hoīes adiuicē de
bet ſe reputaē tanq̄ȝ vnū hoīem ·

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Titulꝰ · Cxxv ·

N On ſolū ex v̾tute p̄me ob
ligatoiꝰ ꝗ oēſ hoieſ ſūt ob
ligati · ipſi ſe dn̄t reputare vnum
hoiem · ⁊ q̄libet dꝫ ſe amare · ⁊ al
terū ſicut ſeipm̄ · imo ipē creature
hoc idē ſignificāt ⁊ maifeſtāt Ip
ſe eñ creature ꝗ f cē ſūt ꝓpt̾ hoiēz
ad ſuiēdū ei ex volūtate dei · nul
lā drām faciūt in ſuiēdo int̾ hoies
ac bn̄ficiū ipendēdo · imo q̄ntū in
eis ē · nō plꝰ ſuiūt vni hoi q̄ꝫ alte
ri · ſꝫ eq̄lit̾ oibꝫ · q̄ntū in eis ē · non
plus laborāt ꝓ vno q̄ꝫ ꝓ altero ·
nullū reputāt maiorē · nullū mio
rē · nō reſpiciūt neqꝫ nobileſ neqꝫ
rurales · Nā hoc apparꝫ maifeſte
diſcurrēdo ꝑ creaturas · Nā ſicut
terra ſuit ruſtico · ita ecīā ſuit re
gi · ⁊ ſimilit̾ oibꝫ Similit̾ aer · aq̄
ignis · arbores · plante · ⁊ aialia ·
q̄ntū in eis ē · Et hoc maxie appa
ret i ſole · ꝗ ē nobilior creatura · ꝗ
plꝰ ſup oēs creaturas ſuit hoibꝫ
Nā ipſe eq̄lit̾ ſuit oibꝫ hoibꝫ nō
plꝰ vni q̄ꝫ alteri · Quid ē ergo ꝙ
ſic oēs creature indr̄ñter ſuiūt oi
bꝰ hoibꝫ ex dei ordinacōe · niſi ꝙ
oēs hoies reputant̾ q̄ſi vnꝰ hō · ⁊
ꝙ oēs hoies dn̄t ſe reputare tāq̄ꝫ
vnū hoiēz · Vn̄ creature ſuiūt hoi
in q̄ntū hō ē ⁊ creatura dei · ⁊ ideo
eq̄les reputāt oēs hoies Et iō ꝙ
ſeruiūt hoi in q̄ntū imago dei eſt ·
ſignificat ꝙ tale ſuiciū cōuenit dei
imagini · ⁊ iō honorabilit̾ · diligent̾
et pure hō dꝫ accipe ſuiciū a crea
turis in q̄ntū dei imago ē · nec ali
ter ē dignū ꝙ hoi ſuiat̾ · Et ideo
talis mundꝰ tam nobilibꝫ crea
turis plenꝰ factus eſt ꝓpter homi
nē · q2 hō dei imago ē · ⁊ imago
dei tā nobilis ⁊ honorabilis eſt ·
ꝙ tā nobiles ⁊ excellētes creatu
re debeāt ei ſeruire · Nō eñ eſt iet
hō ꝙ iſte mundꝰ ſibi ſeruiat · niſi
ex eo q2 ē imago dei · ⁊ nō ꝓpte
rea · q2 talis vel talis ē Si ergo il
le creature ſeruiāt hoi in q̄ntū hō
poꝛt dei imaginē · multo magis
vnꝰ hō dꝫ alteꝝ honorare · ⁊ ei ſ
uire in q̄ntū poꝛtat dei imaginez
viuā · ⁊ tāto plꝰ q̄nto hō magis
cognoſcit hoc · ⁊ in q̄ntū hō ſpe
rat ex hoc aliq̄d ſibi accumulare
p2emij · Creature ergo manife
ſtāt ꝙ oēs hoies ſub vna vocacō
ne · ⁊ ꝓpter vnā cauſam ſe debent
amare adinuicē · q2 vnus poꝛtat
imaginem dei ſicut alter · ⁊ ſic ſe
dn̄t reputare · vt ⁊ q̄ſi vnus hō ·
Si ergo cōe ſuiciū creaturaꝝ in
dr̄ñter ſine acceptōe ꝑſonaꝝ cui
libꝫ hoi ſuit in q̄ntū dei ē imago
ſequit̾ ꝙ oēs hoies ſe dn̄t reputa
re tanq̄ꝫ vnū hoiēz · ⁊ ꝑ ꝯñs dn̄t
ſe diligē adinuicē ſicut ſeipm̄ q2 ſi
cut vnū hominē ·

¶ Recollectio eoꝝ ꝗ dicūt oēs
hoies debere ſe reputare tanq̄ꝫ
vnū ·

¶ Titulꝰ · Cxxvi ·

C Oncludamꝰ ergo ꝙ com
munitas vnꝰ ſoliꝰ dei et̾
nalit̾ viuētis · cuiꝰ q̄libet
hō in q̄ntū ē viua imago ⁊ cōfoꝛ
mis · ⁊ cōmunis amoꝛ ipſius dei
erga oēs homines in q̄ntū ſūt ho
mines ⁊ ſue imagines · eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

acceptio bñficioꝝ· eadẽ idigẽtia
eadẽ obligatio· ⁊ ꝑ eadẽ cã q̃ q̃
libet hõ obligat̃ vni ⁊ eidẽ dño·
eadẽ ↄſeruatio dei· q̃ oẽs hoies cõ
ſeruant̃ in eẽ· idẽ ⁊ ↄmũe ſeruiciũ
Creature moriunt̃ cũ hoie· ⁊ in
dr̃ter ſuiunt hoi ſine acceptõe p
ſonaꝝ· ⁊ inſup eciã ↄformitas ⁊
vnitas eiuſdẽ nature ⁊ nois in oi
bus· hec oia ſiĺ collcã· clariſſime
dicũt ⁊ ↄcludũt hoies oẽs debere
ſe reputare adinuicẽ· tanq̃ȝ vnũ
hoiez· ⁊ debẽ hr̃e adiuicem maxi
mã vnitatẽ· Et ex oibꝫ ſupradi
ctis manifeſtat̃ duplex fraterni
tas hois· vna gñaĺ ad oẽs crea
turas· qꝛ hõ eſt creatura dei· ⁊ hȝ
eſſe a deo· ⁊ alie creature ſimilit̃
ideo hõ hȝ rõne iſtius origis gña
lis ab vno ⁊ eodẽ pr̃e fraternita
tẽ gñalẽ cũ oi creatura· Alia frat̃
nitas ẽ ſpeciaĺ int̃ oẽs hoies· qꝛ
ſunt a deo tanq̃ȝ ab vno pr̃e· ⁊
quilibȝ ẽ eius imago· Et iſta ẽ
fraternitas maior q̃ eſſe poſſit

Q̃d ex vnitate q̃ debet eſſe de
iure nature int̃ hoies orit̃ fortitu
do maxima ⁊ inuīcabilis

Titul⁹· Cxxvij·

Q q
Voniã autẽ ois fortitudo
oritur ex vnitate· ⁊ debili
tas orit̃ ex diuiſiõe· ⁊ q̃nto ma
ior ẽ vnitas· tãto maior ẽ fortitu
do· ⁊ vbi ẽ ſũma vnitas q̃ dȝ eẽ
int̃ hoies· orit̃ ex hoc ꝙ pͥmo q̃li
bet hõ eſt vnit⁹ cũ deo ꝑ amorẽ·
et deinde ꝙ q̃libet ẽ dei imago cla
ra ⁊ viua ⁊ vera· Jõ ex cõſeq̃nti
dñt ſe inuicẽ amare· ⁊ hr̃e vnita
tẽ· Et impoſſibile ẽ ꝙ aliq̃s amet
deũ· quin amet imaginẽ ei⁹ viuã
et q̃nto magis amat ei⁹ ꝑſonã·
tãto magis amet ei⁹ imaginẽ Et
ideo cũ vnuſq̃ſq; hõ ſit dī imago
viuẽs· q̃nto ergo q̃s amat deum
tãto eciã magis amabit quẽlibet
hoiez· ⁊ q̃nto magis vn⁹ hõ ama
bit alium· tanto magis illi vnit̃·
Jſta vitas durabit q̃mdiu amor
durat· ⁊ amor ſꝑ p̃t durare· ergo
eciã vnitas ſꝑ põt durare· Et ex
inde ſequit̃ ꝙ int̃ hoies põt eſſe ꝑ
petuitas ⁊ ꝑpetua vnitas· quia
iſta vnitas q̃ ꝓueit ex tali amo
re· facit hoies vnũ· iõ mutat vnũ
hoiez in aliũ· ⁊ trñſfert· ⁊ ecõuer
ſo· Et hoies hñt ſꝑ iſtã vnionẽ·
et ſunt tm̃ vnũ ꝙ nõ pñt eſſe ma
gis vnũ Et qꝛ ex maxia vnitate
cõſurgit maxiã fortitudo· idõ ho
mines dũ ſiũt vniti ꝑ iſtũ modũ·
hñt maximã fortitudinẽ ⁊ inuin
cibilẽ· Et ſic ptȝ ꝙ homines dũ
reſpiciũt ad deũ· inde vniunt̃ int̃
ſe· ⁊ ſiũt vnũ· et ꝑ ↄñs fortifican
tur int̃ ſe· ac magis fortificant̃·
et dum homines reſpiciũt ad ſe
ipſos et nõ ad deum· ſed quilibȝ
ad ſeipſum· tunc diuidunt̃ inter
ſe· et ſiũt plures· et per ↄſequẽs
debilitant̃· et tota fortitudo de
ſtruit̃ que ſolum oritur ex vnita
te· Jdeo iſta vnitas eſt totum bo
num hominis ac tota fortitudo·
et quãto magis creſcit· tãto ma
gis creſcit bonũ hois· Et qꝛ iſta
vnitas põt ſemꝑ durare· iõ bonũ
hois p̃t eẽ ꝑpetuũ Et qꝛ oẽs eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

pn̄t in iſta vnitate· ideo oēs pn̄t
pticipari vnū bonū ſimul· ſine
diminutōne· neqꝫ vn⁹ impediat
alium Et cū iſta vnitas ꝓcedat
ex mera volūtate ⁊ libertate· ido
non pt̄ deſtrui p violentiā· neqꝫ
per aliquā potētiam· Jdeo ſequi
tur ꝙ in ea ē fortitudo iuincibili⁹
et ſit bonū verum incorruptibile·
et imortale· Videte ergo q̄ntum
bonum pt̄ ꝑuenire hoi ex amore
et ſocietate q̄m hꝫ ad deum ⁊ ad
hoies· qꝛ hoc eſt totū bonū ipſo
rū hoim pfectū ⁊ verū·

Breuis epylogatio p̄dictorꝫ
Titul⁹· Cxxviij·

EPylogātes autē gn̄aliter
totū ꝓceſſum hui⁹ libri iā
dictū· vidē poſſum⁹ q̄lit̄ pmo in
cipiēdo ab infimis creaturis· ⁊ a
primo gdu ⁊ iferiori ſcala natu
re aſcendēdo paulatim ꝑuenim⁹
ad verā notitiā ⁊ ꝯgnitionē dei i
uiſibilē· ſūme potētis· ſūme ſapiē
tis· ⁊ ſūme boni· ita ꝙ creature
nos duxerūt ⁊ eleuauerūt q̄ſi p
quādā ſcalā ordinatiſſimā ad de
um creatorē oim· tanq̄ꝫ ad vnū
ſummū pncipiū ⁊ prem ⁊ creato
rē oim· ⁊ iterū ipſe creature dux
erūt nos ꝓfundius ac intimi⁹ ad
ipſū deū· qꝛ duxerīt nos ad amā
dum deū· ⁊ in amorē ei⁹· ⁊ oſtē
derūt nos ſūme eſſe obligatos ip
ſi ⁊ ad eum totaliter amādum·
Et ſic q̄ntū in eis ē vnierūt ⁊ cō
iunxerūt nos cū deo q̄ſi mrīmoni
um faciētes Deinde deſcēdim⁹ ab
ipſo ſūmo creatore ad ipſas crea
turas· ita ꝙ p amorē creatoris
deſcēdim⁹ ad amorē oim creatu
rarū· Quia amādo deū creatorē·
amam⁹ omnes creaturas· ⁊ oia
que ſunt ſui· inq̄ntū ſunt ſui· Et
ſic amam⁹ oēs creaturas propt̄
ipſū· Et ſic ſit aſcēſus ⁊ deſcen
ſus· Primo aſcēſus a creaturis
ad creatorē· ſcd̄o deſcēſus a cre
atore ad creaturas oēs· Primo
eīn amabam⁹ creaturas· qꝛ erāt
pulchre ⁊ bone· ⁊ qꝛ nobis ſerui
ebāt ⁊ propt̄ nos· Secūdo aūt
amam⁹ eas propt̄ creatorē· ſcꝫ
qꝛ ſunt ipſi⁹ ⁊ ipſe fecit eas· ym
mo etiā diligim⁹ noſmetipſos qꝛ
ſum⁹ dei· Et iſte amor ē pfect⁹
bon⁹ durabilis nobilis ⁊ perma
nēs· qꝛ orit̄ a creatore nobiliſſio
ab altiſſimo ⁊ a ſūmo· Et ſic ap
paret ꝙ amor dum dat̄ pmo do
non pdit̄· nō diminuit̄· imo creſ
cit ⁊ multiplicat̄ in infinitū· ⁊ ex
tendit̄ ſine meſura· qꝛ p amorem
dei amātur oēs creature· ⁊ oia
que ſūt dei· Et ſic omnia aman
tur p vnū amorē ⁊ in v̄tute vni
us amoris· ⁊ nulla res ē quin ſit
amata p v̄tutē iſtius amoris Et
ideo amor noſter dū dat̄ deo ē
altiſſim⁹ vniuerſaliſſim⁹ ⁊ latiſſi
mus·

Scientia de natura amoris· ſeu
de eius ꝯditionibꝰ· viribꝰ ⁊ pro
prietatibꝰ· ⁊ de fructu amoris·
Titul⁹· Cxxix·

QVoniā autē manifeſtum
eſt ꝙ nihil habem⁹ in no
bis quod vere noſtrū ſit· ⁊ quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

totalit̃ in nr̃a ꝑtãte cõſiſtat· niſi ſolꝰ amor· ⁊ ꝑ ꝯñs theſaurus noſter totũ bonũ noſtꝝ ẽ amor bonus· ⁊ totũ malũ noſtꝝ ẽ amor malꝰ Quia poſtq̃z nihil habemꝰ qđ ſit vere noſtꝝ niſi amorem· ſi tũc amor nõ ẽ bonꝰ· quicq̃d tũc habemꝰ non eſt bonũ· ⁊ ſi amor noſter ẽ bonꝰ· quicq̃d tunc habemꝰ ẽ bonũ· Vñ ſi amor noſter ẽ bonꝰ· boni ſumꝰ· ſi malꝰ ẽ· mali ſumꝰ· Solꝰ enĩ amor facit hoiez bonũ vel malũ· Et ſicut nihil melius ẽ in nob̃ q̃z amor bonꝰ· ita nihil peius ẽ in nobis q̃z amor malus Quia ecıã nihil habemꝰ in nobis· qđ ſit vere noſtꝝ niſi amorẽ ideo qñ dedimꝰ amorẽ noſtrum oia dedimꝰ que hñemꝰ ⁊ nihil amplıꝰ habemꝰ qđ demus· Et iõ ſi ꝑdidimꝰ amorẽ noſtꝝ· quicq̃d hñemꝰ ꝑdidimꝰ· ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑditi ſumus Tũc ãt ꝑdidimꝰ amorẽ noſtrum· qñ dedimꝰ eũ illi cui dare nõ debemꝰ· Quia ecıã totũ bonũ noſtꝝ ẽ amor bonꝰ· ⁊ totũ malũ noſtꝝ ẽ amor malus· ſequit̃ ꝙ v̓tus nõ eſt aliud q̃z amor bonus· ⁊ viciũ nõ ẽ aliud niſi amor malus· Et ergo cũ totũ bonum noſtꝝ ſit cõſtitutũ in amore· ſequit̃ ꝙ qui hꝫ ſciẽtiam ⁊ ꝯgnitõnẽ de amore· hꝫ ꝯgnitionẽ ⁊ ſciẽtiam de toto bono hoĩs· ⁊ qui ignorat naturã amoris· ignorat totũ bonũ hoĩs· Ergo quilibꝫ q̃ntum p̃t debet hr̃e noticıã ⁊ ſcientiam de amore· Et ideo hic tradetur in ſpeciali ſcia· ⁊ cognitio de amore· ⁊ de natura ⁊ ꝯditionibꝰ ac ꝓprietatibꝰ ⁊ fructu eius·

¶ Qđ ꝑncipalis fortitudo ⁊ ꝓprietas amoris eſt· ꝙ vnit amãtem cum amato· ⁊ mutat cõuertit· ⁊ trãſformat amãtem in rẽ amatã·

Titulꝰ· Cxxx·

Habet autẽ amor vim ⁊ v̓tutẽ vniẽdi· mutãdi· ꝯuertendi· ac trãſformãdi· Et iſta ẽ ſua ꝓpa natura ⁊ cõdicio inſeparabilis· Et ideo vnit amãtem cum rẽ amata· ⁊ trãſfõrt exinde ⁊ cõuertit ac mutat amãtem i rẽ amatã· Et q̃zuis hoc ſit nobis notuz per expꝰiẽtiã· tñ ꝑ naturã amoris poteſt nobis hoc maifeſtari· Qꝛ amor de ſui natura eſt donũ· ⁊ ẽ primũ donũ ita ꝙ ẽ res donabil̃ de natura ſua· ⁊ ideo non p̃t denegari quin det̃· ⁊ qꝛ amor non p̃t cogi· ideo eſt donum liberaliter ⁊ ſponte datũ· ⁊ quia donũ ſpõte datum· eſt illiꝰ cui datũ eſt· ac totaliter trãſlatum ⁊ trãſformatum i eius dominiũ· ⁊ quia amor eſt tale donũ· ipſe amor ẽ illius cui dat̃ ⁊ trãſfert̃ in dominiũ rei amate· Et iõ res amata poſſidet et optinet in ſua ꝑtãte· in ſuo dominio amorẽ ſibi datũ libere ac ſpõte· qꝛ ſuus ẽ poſtq̃z ſibi datꝰ eſt· Et cũ amor trahat ⁊ ducat ſecũ totã volũtatẽ q̃ hꝫ totũ imperiũ in hoie· ideo q̃ vadat ducıt ⁊ trahit ac portat ſecũ totũ hoiez· et ꝑ ꝯñs cuicũqꝫ dat̃ ipſe amor· datur tota voluntas ⁊ totus homo· Et exinde apparet ꝙ amor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et volũtas imutant̃ ⁊ cõuertunt̃
ac trãſportant̃ in dominiũ ⁊ nãm
rei amate. Et ideo amor mutat rẽ
amantẽ in rẽ amatã. ⁊ amantem
cum amato vnit. ⁊ facit vnũ de
duobꝰ. q꞉ amãs fit vnum cum re
amata ꝑ v̾tutẽ amoris Ecce ego
q̃z magna ẽ fortitudo amoris. ⁊
propetas q꞉ hꝫ vim vnitiuã. mu
tatiuã. cõuerſiuã. ⁊ tranſfõrtiuã
vni⁹ in alterꝝ.

**Qualis ſit iſta mutatio ⁊ con
uerſio. Titulus. Cxxxi.**

Iſta autẽ cõuerſio ſeu mu
tatio nõ eſt natural̾. nõ ẽ
coacta. nõ eſt violẽta. nõ
eſt penoſa nec laborioſa. ſed eſt
libera ſeu liberalis. ſpõtanea. vo
lũtaria. ex liberalitate facta. pla
cibilis ⁊ delcãbilis. ⁊ dulcis. Et
q꞉ amor quocũqꝫ vadat. ſemꝑ
vadit ſpõte. libere. volũtarie. pla
cibilit̃. delcãbilit̃ ⁊ dulcit̾. ⁊ iõ
volũtas q̃ ꝑ amorẽ vnit̃ ⁊ cõiun
git̃ cum re amata non p̃t ſepari
ab ipſa niſi libere ⁊ ſpõte ac volũ
tarie. q꞉ non p̃t cogi. q꞉ tunc nõ
eſſꝫ volũtas neqꝫ amor ſi cogeret̃
Et iſta vnio ſeu cõiunctio ẽ for
tiſſima. q꞉ volũtas non p̃t ſepa
ri a re amata ꝑ violẽtiã. ſed ſolũ
volũtarie ac ſpõte. Licet autem
amor mutet voluntatẽ in rẽ ama
tã. tñ amor ſemꝑ remanet amor
et liberalis amor. q꞉ amor quocũ
qꝫ vadat ſemꝑ remanet i ſua na
tura. ⁊ volũtas ſemꝑ remanꝫ vo
lũtas. nec deſtruit̃ cum mutat̃.
ſed ipſa volũtas recipit modum

formã ⁊ naturam rei amate. ⁊ in
duit̃ ac veſtit̃ veſtimẽtis rei ama
te. ⁊ põrt habitũ eius. ⁊ denoia
tur a re amata. q꞉ talis eſt amor
qualis eſt res amata. ⁊ talis eſt
volũtas q̃lis eſt amor Res enĩ p̾
mo amata dat nomen amori ⁊
volũtati. q꞉ volũtas de ſe nõ eſt
niſi volũtas. nec hꝫ aliud nomẽ
nec amor nõ ẽ niſi amor. nec hꝫ
aliu d̾ nomẽ de ſe. ſed res amata
dat ſibi nomẽ ſuũ in quã mutat̃
Ideo ſi volũtas amat terrã. tunc
dicit̃ terrena vel terrea. ⁊ amor
dicit̃ terren⁹. Et ſi amat res mor
tuas ac mutas. tũc dicit̃ mortua
et muta. Et ſi amat res bruta
les ⁊ beſtiales. tunc dicit̃ brutũ
et beſtiale. ⁊ amor brutalis. Et
ſi amat hoies. tũc dicit̃ humana
Et ſi amat deũ. tunc dicit̃ diuina
et amor diuin⁹. Et ita homo põt
per amorẽ mutari. trãſformari.
et cõuerti in aliã rem nobiliorẽ.
vel turpiorẽ. libere ⁊ ſpõte.

**Q d̾ ꝑ iſtã cõuerſionẽ ⁊ muta
tionẽ amoris. volũtas p̃t exalta
ri. nobilitari. ⁊ aſcẽdẽ ſuprã ſe.
et eciã p̃t viliſicari. corrũpi. ⁊ de
ſcendere infra ſe.
Titul⁹. Cxxxij.**

Et q꞉ volũtas ꝑ amorem
cõuertit̃ in rem p̾mo ama
tã. ⁊ recipit materiam ⁊ formã
eius. ideo ipſa volũtas exaltat̃
vel dep̾mit̃. nobilitat̃ vel ignobi
litat̃ ſeu viliſicat̃. aſcẽdit vel de
ſcẽdit. ſcd̾m q̃ res p̾mo amata
ẽ dignior ꝟ nobilior q̃z volũtas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſit · vel āſcēdit ſuprā ſeipſam · vel
ſcd̓m ꝙ eſt inferior vel infra vo
lūtatem Vnde res p̓mo amata po
teſt eſſe ſuperior vel inferior · vel
equalis reſpectu noſtre volunta
tis · Si ergo voluntas det primo
amorem ſuū rei ſuperiori · maiori
et digniori ac nobiliori q̃ȝ ipa ſit
tūc ipſa mutat[ur] ⁊ cōuertit[ur] in gra
dum nobiliorem · ac ſit nobilior
et dignior · ⁊ aſcendit ſupra ſe ·
Sed ſi det ſuū amorem eq̃li · non
aſcēdit neqȝ ſit nobilior q̃ȝ ante
Si autem det ſuū amorem rei in
feriori ⁊ minꝰ nobili q̃ȝ ipſa ſit ·
tūc ipſa vilificat[ur] · ⁊ deſcendit a
ſua nobilitate ⁊ a ſūo gradu ⁊ a
ſtatu ſūe nature · quia ſemꝑ mu
tatur ⁊ cōuertit[ur] in rem p̓mo ama
tam · ⁊ ab ea denominat[ur] · Et q꞉
omnis bona mutatio ſeu cōuerſio
ſeu trāſformatio debȝ eſſe in me
lius ⁊ nobiliꝰ · ⁊ in altiꝰ · ⁊ non
in inferiꝰ ſibi · neqȝ in viliꝰ · id̓o
volūtas nr̃a nō debet dare amorē
ſuū niſi rei ſuperiori ⁊ nobiliori ·
ac digniori ⁊ altiori q̃ȝ ipſa ſit ·
quia aliter nō mutaret[ur] nec cōuer
teret[ur] in nobiliꝰ neqȝ āſcenderet ·
Et quia nihil eſt ſupra volūtateȝ
noſtram niſi deꝰ imediate · ideo
ſequit[ur] ꝙ volūtas debet p̓mo da
re amorem ſuū deo ſoli · vt ipſa
mutet[ur] ⁊ cōuertat[ur] ac trāſformet[ur]
in melius ⁊ nobilius ac digniꝰ ·
Hoc autem clare docet natura ꝑ
experiētiam ī ipſis gradibꝰ quat
tuor · quia inferiora ⁊ minꝰ dig
na mutant[ur] in ſuꝑiora ⁊ magis

dign̄a · ⁊ ea q̄ue ſunt in p̓mo gr̄a
du · vt elemēta · mutant[ur] ⁊ cōuer
tunt[ur] in res que ſūt ſecūdi gradꝰ
et res ſecūdi gradꝰ mutant[ur] in res
tercij gradꝰ · quia aquā · terra · ⁊
aer · mutantur in arbores ⁊ plā
tas · ⁊ ibi habent eſſe nobiliꝰ · ⁊
arbores per fructꝰ · ⁊ plante mu
tant[ur] in naturam animaliū · ⁊ ibi
capiūt eſſe nobiliꝰ Et ſic eſt ordo
nature · Sic eciam animalia mu
tant[ur] in res quarti gradꝰ · vt in ho
minibꝰ · vbi capiūt nobiliꝰ eē q̃ȝ
in ſe · Jta ergo volūtas cū ſit libe
ra ⁊ ſpōtanea in ſua libertate dȝ
mutari in meliꝰ ⁊ in altiorem gra
dum · ſcȝ vt ipſa mutet[ur] in eſſe di
uinū · aliter ipſa faceret cōtra totū
ordinē vniuerſi · ⁊ cōtra ſeipſam ·
Quare tota natura clamat ꝙ res
primo amata dȝ eſſe deꝰ · alit[er] ei
ſiēt iniuria natural[is] · cū ſit nobili
or ⁊ dignior omnibꝰ · Et ſic ptȝ
ꝙ noſtra volūtas pt aſcendē vel
deſcendē nobilitari vel vilificari
Qꝺ nulla res eſt digna de ſe
amore noſtro · nec ei debet dari
primo · niſi habeat amorem queȝ
poſſȝ reddē · ⁊ eciam poſſȝ noſtꝝ
amorem meliorare ⁊ nobilitare.

Titulꝰ · Cxxxiij ·

Quoniā autē amor noſter
eſt donū nobiliſſimū ⁊ di
gniſſimū · eo q꞉ eſt liberaliſſimū ⁊
mutat ipſam volūtatē in naturā
alteriꝰ · in dominiū rei amate · ita
ꝙ res primo amata dominat[ur] vo
luntati noſtre · ⁊ quia nō eſt dig
nū nec iuſtū nec debitum ꝙ res

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

inferioꝛ hēat dominiū rei ſuperio
ris nec dn̄etꝰ ei· ideo nulla res infe
rioꝛ eſt digna volūtate nr̄a amoē
nr̄o de ſe nec ꝑ ſe· qꝛ tūc dn̄aretꝰ
volūtati nr̄e· Et iō qꝛ volūtas eſt
intellectualis ⁊ ſpūalis de natu
ra ſua· iō eſt ſuperioꝛ omni re coꝛ
poꝛali· iō nulla res coꝛꝑalis ē di
gna amoꝛe nr̄o· q̄re nec coꝛpus
noſtꝝ· nec aīalia· nec auꝝ· nec
argētum neqꝫ ſol neqꝫ luna· nec
arboꝛes· neqꝫ elemēta ſūt digna
amoꝛe nr̄o liberali· Itē nō eſt di
gnū ꝙ res eq̄lis dn̄etꝰ eq̄li· ſed cū
volūtas nr̄a ſit creata· conſtat ꝙ
omnis volūtas creata inq̄ntū eſt
creata ē ei eq̄lis· iō nulla volun
tas creata de ſe ⁊ p̄mo ē digna
amoꝛe nr̄o· qꝛ tunc hr̄et dominiū
volūtatis nr̄e· Sꝫ qꝛ ſolū dignū
iuſtū ⁊ debitum eſt ꝙ res ſuperi
oꝛ· maioꝛ ⁊ dignioꝛ hēat domini
um rei inferioꝛis et dn̄etꝰ ei· ⁊ qꝛ
ſolus deꝰ eſt ſupioꝛ volūtate nr̄a
ac maioꝛ· ideo ip̄e ſolꝰ eſt dignꝰ
de ſe amoꝛe nr̄o· p̄mo· et ꝑ ſe Et
ſic per naturā amoꝛis ꝯcluditꝰ ꝙ
ſolum dignū eſt ꝙ deꝰ ametꝰ per
ſe et p̄mo a voluntate nr̄a· et nul
la alia res Rurſū qꝛ amoꝛ eſt do
nū et p̄mū donū· et totū qđ habe
mus et qđ voluntas nr̄a hꝫ· et ni
hil aliud hꝫ qđ ſit ſuū· et iō quā
do dat amoꝛē· totum qđ hꝫ dat
et nihil retinet ſibi· Et quia non
eſt iuſtum· nō eſt debitū· ꝙ vo
lūtas det totū qđ hꝫ· et ꝙ nihil
recipiat· cū eni dat amoꝛē dꝫ reci
pere amoꝛeꝫ· cum amoꝛ requirat

amoꝛē· et volūtas non curat niſi
de amoꝛe· qꝛ ſolus amoꝛ ē bonuꝫ
ſuū et ſuus theſaurꝰ· et iō ſequitꝰ
ꝙ nulla res de ſe eſt dig̃ amoꝛe
nr̄o libeāli· neqꝫ ei dꝫ dari amoꝛ
niſi ipſa poſſit reddē amoꝛem et
cognoſcē amoꝛē ſibi datū· et q̄n
tum valet· Et qꝛ eciā amoꝛ ē do
num volūtariū et libeꝝ· iō eciam
nulla res eſt dig̃ amoꝛe tali niſi
eciam habeat volūtatē ꝑ quā poſ
ſit volūtarie et libere rependere
amoꝛē· qꝛ liberalitas req̄rit libera
litatē· Et iō ꝯcluditꝰ ꝙ nulla reſ
inferioꝛ ac minoꝛ volūtate· ē dig̃
amoꝛe nr̄o· nec ei dꝫ dari amoꝛ·
Quare ſequitꝰ ꝙ nec terra nec aq̄
nec elemēta· nec auꝝ neqꝫ argē
tum· nec aīalia· nec coꝛꝑalia ſūt
digna amoꝛe nr̄o· qꝛ nō habent
amoꝛē quē pn̄t rependē ac dare
pꝛo amoꝛe nr̄o· Quare ſequitꝰ·
ꝙ qn̄ datꝰ amoꝛ noſter talibꝰ re
bus· q̄ nō pn̄t reddē liberaliter·
neqꝫ hn̄t amoꝛē liberalē· ꝙ volū
tas recipit maxima dāna· Pꝛio
qꝛ volūtas efficitꝰ vilis· inferioꝛ
coꝛꝑalis et recedit ac degenerat
a natura ſue dignitatis et excellē
cie· et vnitꝰ ac ꝯiungitꝰ cum rebꝰ
totalitꝰ extraneis· qꝛ voluntas
mutatꝰ in rem amatā· et efficitꝰ ſi
milis rei quā amat· et talis eſt ſi
cut ipſa· Scđo recipit magnum
damnū et ꝑdit quicq̄d hꝫ· qꝛ ꝑ
dit ſuū amoꝛem· qꝛ nihil recipit
ab illis rebꝰ· qꝛ nullum amoꝛem
poteſt ab illis recipe cū nullū ha
beāt· et ſic ipſa volūtas cū amoē

ſuo eſt extra patriã ſuam· extra naturã ſuã· et habitat in terra aliena et extranea vbi null9 ē amor et ideo paup̄rima· denudata· nihil hñs· ac mutata· et cõuerſa in res extraneas· et ideo pdit ſeipſã et ipē res nõ dãt ſeipſas volũtati qr non pñt· et facit iiuriã rebꝰ nobilibꝰ· et dignis ſuo amore q̄bꝰ ſe noluit dare· Sequit᷑ ex iſtis q tales res nõ ſunt digne amore nrō. p̄mo eſt cõtra naturam dare eis noſtꝝ amorē· quia etiã cum noſtra volũtas dat amorē· nõ ſolum req̄rit amorē· ſed nobiliorē et digniorē q̄ȝ dat· et etiã q aōr ſuus quē det nobilitet᷑ a re amata Et qr ſol9 de9 qui eſt ſupior nrã volũtate· poteſt nobis dare nobiliorē amorem q̄ȝ ſit noſter amor et hoc in infinitum· qr ſolus ſuus amor eſt infinit9 et increat9· et etiam ipē ſolum p̄t exaltare et nobilitare amorē noſtꝝ ſibi datũ· ſequit᷑ ergo ex omnibꝰ ſupradc̄is q ſolus de9 eſt dign9 amore noſtro· et nulla res inferior ē digna amore nrō niſi poterit refundere amorē· et etiam poterit meliorare et nobilitare noſtꝝ amorē· Quare· ſi ſit res alia primo amata q̄ȝ de9· ſit deo maxima iiuria naturaliter et maxim9 ɔtēptu᷒

Qd tantũ ſe extēdit amor ſeu volũtas· q̄ntũ ſe extēdit res p̄mo amata· nec vltra aſcendit vel deſcēdit· Titul9· Cxxxiiij·

QVoniã autē amor mutat amãtem et volũtatē in rem amatã· et in ſuũ dominiũ· ita q res amata aſſimilat ſibi volũtatē et cõmunicat ei ſuã ſimilitudinē· et format eam ſua forma atq denomiat ip̄m amorem· ita q ipſe amor tot9 eſt de natura rei amate· et ideo qr amor eſt ita ligat9 et vnit9 cum re amata· ideo volũtas trãſfōꝛt rem amatã in ſe· Jō amor nõ poteſt aſcendē ſupra rē primo amatam· nec volũtas· eo q ipē amor extēdit ſe ad omnia ad q̄ ſe extēdit res p̄mo amata· et ad oia q̄ ſũt ligata cum ipſa· et nõ vltra Et ideo q̄nto res p̄mo amata erit magis cõmunis et vniuerſalis· tãto ipſe amor erit magis vniuerſalis et cõmunis· et etiã volũtas· et q̄nto res p̄mo amata erit magis p̄ticularis· tanto etiã volũtas erit magis p̄ticularis et minus cõmunis· Vñ qr ipſa volũtas per amorē trãſformat᷑ et mutat᷑ in rem amatã· et ſequit᷑ eam· ideo res p̄mo amata totalit᷑ optinet et poſſidet ipſam volũtatē· et habet totã poſſeſſionē amoꝛ᷒ Et ſicut res p̄mo amata ē vna· ita generat᷑ et ſit vnus p̄m9 amor in volũtate· qui totus eſt de natura rei p° amate· ita q ſicut nõ pñt eſſe plurēs res p̄mo amate ita nõ poteſt eē niſi vnus p̄m9 amor in volũtate· Jdeo re᷒ que p̄mo amatur· edificat· plantat· ſtabilit· et fundat p̄mũ amorē in volũtate qui eſt radix caput et origo oim alioꝝ amoꝝ qui pullulãt a volũtate· Fit ergo in voluntate nrã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vna p̄ma radix oīm aliorꝝ amo
rū· q̄ radix recipit ſuā v̄tutē totā
a re p̄mo amata· ⁊ ab illo p̄mo
amore pullulāt exeūt· ⁊ ꝓcedūt
omnes alij amores Et ideo in aīa
ſit q̄dā magna arbor amoris cu
ius radix eſt primꝰ amor· qui ſe
multiplicat in tot amores q̄t ſūt
res que hn̄t colligātiam cū re pri
mo amata· ⁊ oēs illi amores ſūt
incluſi in illo p̄mo amore· qui ē
baſis ⁊ cauſa oīm· Sicut enī ab
vno ſemine ſeu grano· pullulāt
infinita grana· ita ab vno amore
pullulāt īfiniti amores tanq̄ȝ ab
vno ſemine· Et ſicut oīa grana
que exeūt de p̄mo grano ſūt illiꝰ
nature cuiꝰ eſt granū vnde exie
rūt· ita oēs amores qui exeūt de
primo amore ſūt illiꝰ nature cuiꝰ
eſt p̄mꝰ amor· Qualis eſt radix
talia ſunt omnia q̄ pullulāt de ra
dice· Qualis eſt fons· tales ſunt
riuuli· Et ideo ſi p̄mꝰ amor fuit
bonꝰ· oēs alij ſunt boni· ⁊ ſi iuſtꝰ
iuſti· ⁊ ſi ordinatꝰ ordinati· Et
ſi p̄mꝰ eſt malus ⁊ corruptꝰ· alij
eciā erūt mali ⁊ corrupti· Et om
nes nō ſunt niſi vnꝰ amor· qꝛ nō
eſt niſi vna res primo amata· ⁊
omnia alia amata amant̄ in v̄tu
te rei p̄mo amate· qꝛ ꝓpter illam
amant̄· eo ꝙ ſunt colligata cum
ea· ⁊ in omnibꝫ nō amat̄ niſi res
primo amata· Et exinde ſequit̄
ꝙ neceſſario amat̄ quicquid con
iunctū eſt cum re p̄mo amata ⁊
neceſſario odio habet̄ quicq̄d eſt
contra rem p̄mo amatam· ⁊ tot
odia generant̄ quot res apparent
cōtra eam· Sȝ tamē quia p̄mus
amor· ē radix omniū aliorꝝ amo
rum· ideo ſicut radix ſemꝑ eſt oc
culta ⁊ nō apparet extra· ⁊ om
nia alia q̄ exeūt de radice vident̄
ita p̄mꝰ amor eſt occultꝰ· ⁊ nō
apparet extra ſe· ſed alij amores
qui exeūt ab eo ſūt valde maife
ſti ⁊ apparētes· ita ꝙ res primo
amata· eo ꝙ eſt p̄ma vehemētiſ
ſime ⁊ fortiſſime cōiungit̄ cum vo
luntate· ⁊ trahit totam ad ſe· ⁊
ipſa volūtas eciā coniūgit̄ fortiſſi
me cum ea· quia nihil eſt qđ im
pedit Ideo talis p̄mus amor eſt
ita fortis· ita ſolidatꝰ· ꝙ nullo
modo poteſt deſtrui· niſi veniat
alia res p̄mo amata· ⁊ que p̄mo
amet̄ fortior ⁊ maior· q̄ȝ prima·
et que excellit totaliter rem p̄mo
amatam· ⁊ eradicet illū primum
amorem a volūtate· Nec ipſa vo
luntas poteſt hoc facere· nec vult
nec poteſt velle per ſeipſam· Et
quia tota nobilitatio· tota forti
tudo ⁊ v̄tus ⁊ extēſio oritur a re
primo amata· ideo quāta res pri
mo amata eſt fortior· magis vir
tuoſa· magis potens· ac magis
vnita· ⁊ quia deꝰ eſt potētiſſimꝰ
fortiſſimꝰ· ⁊ immortaliſſimꝰ· vir
tuoſiſſimꝰ ac ſūme vnꝰ· ideo quā
do deꝰ ē res primo amata· ⁊ ipa
volūtas vnit̄ ei pͦ ꝑ amorē· tūc
efficit̄ potētiſſima· v̄tuoſiſſiā· for
tiſſiā· ⁊ vnitiſſima· Et iō tunc ſū
me cōfortat̄ ⁊ roboratur· Et hoc
totum fit v̄tute rei primo amate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

que deꝰ eſt. Et tūc ab illo amo
re pullulāt infiniti amores. qꝛ il
le amor ē cōmuniſſimꝰ ⁊ vniuerſa
liſſimꝰ ad oīa ſe extendēs ſicut de
us. Vñ qꝛ omnis creatura reſpicit
deum ⁊ ē dei. ideo ille amor p̄mꝰ
qui eſt dei. extēdit ſe ad oēs crea
turas. ⁊ amant̄ oēs creature in
virtute p̄mi amoris. Et ſic amor
dei qñ eſt p̄mꝰ includit in ſe om
nes alios amores vt ſicut oīs cre
atura reſpicit deū. ita ōnis amor
creature ī cludet̄ in amore dei. Si
autē res p̄mo amata ſit creatura
et nō deus. tūc amor p̄mus qui ē
fundatꝰ in creatura. ⁊ totꝰ ſcd̓ꝫ
naturā creature. nō ſe p̄t extende
re ad creatorē. niſi ſcd̓ario. ⁊ hᵒ
ꝓpter creaturā. ita ꝙ deꝰ non poſ
ſit amari. niſi inq̄ntū reſpicit illā
creaturā p̄mo amatā. ⁊ iuuat eā
et hꝫ colligātiam cū ea. ⁊ iō nō
amat̄ tūc deꝰ ſed creatura. qꝛ nō
amat̄ niſi in v̓tute creature ⁊ ꝓpt̄
creaturā. Cōcluſū eſt ergo ꝙ
quātum ſe extēdit res p̄mo ama
ta. tantum extēdit ſe volūtas ⁊
amor. ⁊ id̓o ſequit̄ ꝙ p̄mꝰ amor
qui eſt vnꝰ ſolꝰ radicat̄ in volun
tate ⁊ v̓tute rei p̄mo āmate. que
eſt radix. fons. origo. ⁊ p̄ncipiū
cauſa ⁊ caput oīm alioꝝ amoꝝ
Et exinde p̄nt extrahi. cōcludi ⁊
elici multe alie cōcluſiones

Similitudo et exemplū famili
are ad oculū in q̄ oīa q̄ d̓cā ſunt
de amore manifeſtātur. ⁊ hoc ē.
ꝙ ſe ſic hꝫ res p̄mo amata ad vo
lūtatē ⁊ amorē. ſicut vir ſpōſus
ſeu maritꝰ ſe hꝫ ad ſponſam ſeu
vxorē. Titulꝰ. Cxxxv.

Quoniā aūt res p̄mo ama
ta hꝫ dominiū ⁊ p̄ncipali
tatē ac ſupioritatē reſpcū
volūtatis nr̄e. ita ꝙ ipa nr̄ā volū
tas trāſformat̄ in eā. ⁊ ipſa res p̄
mo amata denoīat. determinat.
⁊ ſpecificat volūtatē ⁊ amorem
noſtꝝ. ⁊ nobilitat ⁊ exaltat ac
dignificat. ⁊ eciā fortificat ac ro
borat. firmat ⁊ ꝯfortat. ⁊ hoc fit
rōne vnionis ⁊ ꝯiūctiōis volūta
rie ⁊ ſpōtanee. q̄ eſt int̄ volūta
tē ⁊ ipſam rē p̄mo amatā ꝑ amo
rē liberalē ⁊ ſpōtaneū. ⁊ ideo fit
quoddā mr̄imoniū int̄ ipſā nr̄āꝫ
volūtatē ⁊ rem p̄mo amatā. Et
talis vnio ſeu ꝯiūctio. libē ⁊ ſpō
te facta mr̄imoniū p̄t appellari.
eo qꝛ ipſa res p̄mo amata. habet
modū viri ⁊ ſponſi. ⁊ ꝯditōnes
eius ⁊ ipſa voluntas hꝫ modū ⁊
cōditōes mulieīs ⁊ ſpōſe. Sicut
eñ in mr̄imonio ſeu coniugio vir
hꝫ dominiū. p̄ncipalitatē ⁊ ſupe
rioritatēꝫ. ⁊ mulier hꝫ ſubiectio
nē ⁊ inferioritatē. ita ſimilit̄ ſe hꝫ
res p̄mo amata ad ipſam volūta
tē. ⁊ vtraqꝫ ꝯiūctio ē volūtaria.
ſpōtanea ⁊ libera. ⁊ fit ꝑ amorē
libē ⁊ ſpōte. ⁊ q̄ſi oēs cōditōes
quas hꝫ vir reſpectu mulieīs. ⁊
ecōtrā. ſil̓es hꝫ res primo amata
reſpeſpu volūtatis. ⁊ ecōuerſo.
Vnde ſicut mulier nō hꝫ niſi vnū
virū ⁊ ſponſum. ita volūtas nō
habet niſi vnam rem p̄mo amatā
cum qua facit ſuū matrimoniuꝫ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et ſicut mr̄imoniū poſtq̄ȝ factū
eſt nō ſepatᷣ niſi per mortem · ita
mr̄imoniū volūtatis ꝛ rei primo
amate nō ſepatᷣ niſi per mortem ·
et hoc de ſe vel ꝑ ſe · Et ideo rōne
iſtius cōueniētie omnia q̄ dicta
ſunt de amore ꝛ volūtate ꝛ de re
primo amata · poſſumus clare vi
dere ꝑ experiētiam ad oculum in
mr̄imonio reali · qd̕ fit intᷣ virum
et mulierē · qꝛ vtrobiqȝ fit ſimilitᷣ
et eodē modo · ſed ibi in volūtate
occulte · ꝛ in viro ꝛ muliere mani
feſte · Et ideo reſumam⁹ q̄ di
cta ſūt de amore ꝛ volūtate · ꝛ de
re p̄mo amata · ꝛ ſic maifeſte vi
debitᷣ per mr̄imoniū viri · ꝛ mulie
ris ſicut dcm̄ eſt · Vn̄ dictū ē eni̅
ꝙ ꝑ amorē volūtas mutatᷣ cōuer
titᷣ ꝛ trāſformatᷣ in rem amatam
et eciā dictū eſt · ꝙ volūtas pōt
exaltari · nobilitari · ꝛ aſcendere
ſupra ſe · ac eciā vilificari ꝛ deſcē
dere infra ſe · ꝛ hoc ſcd̕m naturaȝ
et cōditionē rei p̄mo amate · ꝛ eci
am ꝙ tantū aſcēdit volūtas · ꝛ
ad tantū ſe extēdit q̄ntū res pri
mo amata · ꝛ cetera alia · Vt er
go oīa iſta clare videam⁹ · exem
plū tale faciem⁹ ·

Exemplū familiare ad omnia
que pn̄t dici de amore ꝛ volūtate
et re p̄mo amata ·

Titul⁹ · Cxxxvi ·

Sit eni̅ aliquis homo pau
per ꝛ de genere iſimo · nul
lius reputatōis hn̄s ſex vel octo
filias eiuſdem cōditionis · certum
eſt omnes iſtas equales eſſe · na
tura · gn̄e · ꝛ in n̄obilitate · digni
tate ꝛ paupꝑtate · vna nāqȝ non
excellit aliā · ꝛ nō poterūt eſſe ma
gis eq̄les · tūc ↄtingat ꝙ vna ea
rum cōiungatᷣ per mr̄imoniū vni
ruſtico ſicut ipa ē · ꝛ alia vni ciui
qui nō multū ipſam excedat i no
bilitate · tercia vero vni militari ·
quarta militi · quinta comiti · ſex
ta duci · ſeptima regi · octaua im
peratori · Ecce ōnes iſte puelle a
pricipio de natura ſua ꝓpa erant
eq̄les · nulla alia nobilior · nulla
potētior · dicior · ſeu dignior · ſed
per copulationē cū viris videm⁹
maximā drām intᷣ eas ꝛ ineq̄lita
tem · qꝛ p̄ma ē ruſtica · alia modi
cū excedit · tercia magis exaltatᷣ
quarta multum exaltatᷣ · quinta
adhuc magis · ſexta ꝛ ſeptima
adhuc plus · octaua eſt maxie
exaltata · qꝛ eſt vxor impatoris
Sed iſta nobilitatio · exaltatio ·
et aſcēſus · venit tm̄ ex ꝑte viro
rū quibꝫ mr̄imonialitᷣ coniūgun
tur · ꝛ nō ex ꝑte mulierꝝ · qꝛ oēs
erāt eq̄les · Et ſic apparȝ ꝙ muli
er ſpōſa · mutatᷣ in virum ſpōſum
et ab ipſo denominatᷣ · ſpecificatᷣ
et determinatᷣ · Similitᷣ autem fit
de volūtate · ita ꝙ ipſa p̄t exalta
ri ꝛ aſcēdere ſcd̕ȝ naturā rei ama
te · ꝛ ſcd̕m gradū ſuū · Et iō ipſa
volūtas denoiatᷣ terrena · ſi res p̄
mo amata ſit terrena · ꝛ ſi res pri
mo amata ſit brutalis · ipſa deno
minatᷣ brutalis · ꝛ ſi res talis ſit
humana · ipſa denominatᷣ huma
na · ꝛ ſi res p̄mo amata ſit deus ·

ipſa denominatᷣ diuina. ⁊ qꝛ deꝰ
eſt rex. imperatorqꝫ ſūmꝰ. etiam
ipſa dicetᷣ regina ⁊ imperatrix om
niū ſicut deꝰ. Et tūc volūtas nõ
poteſt aſcēdere ad maiorem dig
nitatē ⁊ excellentiā. neqꝫ poteſt
habere maiorē ſponſū. Et tamē
oēs volūtates p̄mo ſūt eq̄les ī na
tura. ſed poſtea vna aſcendit ⁊
exaltatᷣ ſupra aliā ſecūdum ſpō
ſum cui cōiungitᷣ. ſcd̄m ꝙ res p̄
mo amata ⁊ cui p̄mo ↄiūgitᷣ eſt
magis vel minꝰ digna. Itē ſicut
videmꝰ ꝙ mulier q̄ eſt vera ſpon
ſa. cum ſuo vero ſpōſo hꝫ vnum
nouū amorē. qui nouitᷣ cauſatur
qui ē vnꝰ. in v̉tute illiꝰ p̄mi amo
ris amātur de nouo oēs alij. qui
hn̄t colligationē cum illo ſponſo
viro ſuo. ⁊ ōnes q̄s vir ſuus dili
git. ipſa diligit. ⁊ tamē antea nõ
dilexit. vel ſi amabat. nõ ꝓptᷣ vi
rum neqꝫ v̉tute viri amabat. ſed
modo gn̄antᷣ noui amores. ⁊ tot
amores naſcuntᷣ de p̄mo amore
quot ſūt illa q̄ vir amat. ⁊ q̄ hn̄t
vnitatē cū viro. ⁊ p̄ oībꝫ amat
ſuū virū. ⁊ omnes amat v̉tute vi
ri. qui ſūt amici ⁊ cognati viri. ⁊
ſic in amore viri includuntᷣ oēs
alij amores tanq̄ꝫ in radice. ⁊ ille
amor p̄mꝰ cõtinet oēs alioꝝ amo
res. ſi autem vir moriatᷣ ⁊ mulier
accipiat aliū viꝝ ſponſū. tūc de
ſtruitᷣ ille p̄mꝰ amor. ⁊ per ↄn̄s
oēs alij amoreꝝ qui habebāt ortū
ab illo amore. ⁊ cauſatᷣ vnꝰ aliꝰ
nouꝰ amor. qui eſt radix alioꝝ
amoꝝ. Sicut autē ſit de muliere
reſpectu viri. ita ſit de voluntate
reſpectu rei p̄mo amate. ſꝫ iſtud
mr̄imoniū eſt inuiſibile ⁊ ſpūale
et occultū. Vnde ſi deꝰ ſit res pri
mo amata. nccē eſt ꝙ per v̉tutē
illius p̄mi amoris amentᷣ omnia
que deꝰ amat. Et tūc volūtas ē
potētiſſima ad amādum. quia hꝫ
amorē ſuū cōmunē. ſūme vniuer
ſalem. ꝑ quem p̄t oia amare ſine
labore. ſine difficultate. ita ꝙ ꝑ
vnū amorē oia amabit. nec in ſe
ipſa diuiditᷣ. ſed ſemꝑ manet in
vno amore qꝛ ſemꝑ manet ī vna
re p̄mo amata. Itē ſicut mulier
ſi cōiugatᷣ viri bono diuiti. forti.
potēti. nobili viro. tūc manet in
ſecuritate. in pace. in gaudio. ⁊
in quiete. ⁊ ſi cōiugatur viri viro
malo ꝑuerſo. miſero. pauꝑi. tūc
ſemꝑ erit in tribulatōe ⁊ miſeria
ita ſimilitᷣ qn̄ volūtas cōiungitur
cum re primo amata. q̄ ſit bona.
fortiſſima. ditiſſima. ⁊ potētiſſimā
ſolida. imobilis. eterna ⁊ iuaria
bilis. nullo idigēs. in ſe hn̄s om
nē ſufficētiā. tūc ipſa ē in pace in
conſolatōe ⁊ in gaudio. ⁊ nullo
mō p̄t turbari. nec ledi. nec affli
gi. niſi in re quā amat ⁊ diligit.
Et ꝓptēa qui illā rem ſolū amat
que auferri nõ p̄t. nõ p̄t ledi ne
qꝫ hr̄e defectū. qꝛ neqꝫ p̄ter illā
rem aliquid appetit hn̄s ſufficien
ciam in illa. nec ſollicitatᷣ de amiſ
ſione illiꝰ. quia eam perdē nõ p̄t
niſi velit. Quia ergo illa res ſuf
ficieꝰ eſt. nõ patitᷣ indigētiam. qꝛ
influxibilis ⁊ imutabilis. nõ p̄t

ſuſtinē aliquam violētiam · neqꝫ ſentire mutabilitatē · Et ideo qñ de⁹ eſt res p̉mo amata · talis eſt volūtas noſtra · Sed quādo con iungit᷑ per amorem cum re p̉mo amata · que eſt infirma · mobił · variabilis · fluēs · indigēs · non hñs per ſe ſufficiēciam · tunc ipſa volūtas eſt in tribulatōne · nullā hñs ſecuritatē in ſeipſa · quia ſeq̄ tur rem p̉mo amatam · ⁊ multa mala veniūt illi ꝑ illam Vñ opor tet ꝙ tot res diligat quot ſūt res quibꝫ res p̉mo amata indiget ⁊ ſine quibꝫ eſſe neqꝫ permanē po teſt · Et quia ille res ſūt corrupti biles · fluxibiles · ꝑdibiles · ideo volūtas ſemꝑ eſt in tribulatione nunq̄ꝫ ſecura · ⁊ talis res primo amata eſt creatura · ⁊ talis eſt volūtas · quādo res p̉mo amata eſt creatura · ⁊ tamē ipſa volūtas nō deſiſtit amare illam rem · quia poſtq̄ꝫ amata eſt p̉mo · ille amor non poteſt deſtrui niſi per aliā rē primo amatam · ſicut ſi mulier cō iugat᷑ viro · nunq̄ꝫ deſiſtat amaē ipm · Item ſicut ineptiſſimū eſſet et cōtra naturam cōiungere muli erem cum bruto · ita eciam contra naturā eſſꝫ ſi volūtas noſtra que eſt de natura ſpūali cōiungat᷑ ꝑ amorem cum re p̉mo amata na ture extranee Vt cum auro · argē to · ⁊ rebus mutis ⁊ irracionabili bus · Item ſicut mulier dicit᷑ per dita qñ dat᷑ in ſponſam viro ma lo ⁊ nequā · ita eciā volūtas dici tur ꝑdita · qñ ꝑ amorem ɔiūgit᷑ cum re mala ⁊ peſſima Et vt oia cōcludam⁹ in omnibꝫ que dicū tur de amore ⁊ volūtate ⁊ de re p̉ mo amata · recurrēdum eſt ad il lud exemplum iam dictum de puellis · quia ibi clare omnia vi dere poſſum⁹ ·

Capitulū de duobꝫ amoribꝫ primis · ⁊ nō ſūt niſi duo amoēs primi · Vn⁹ eſt amor dei · qui di cit᷑ amor cōmunis · vniuerſalis · ſeu volūtas cōmunis ⁊ vniuerſa lis · ⁊ ali⁹ eſt amor ſuipſi⁹ · qui dicit᷑ ꝓpꝰ ⁊ p̉uat⁹ · ſeu volū tas ꝓpa ⁊ priuata ·

Titul⁹ · Cxxxvij ·

Quia iam dictū eſt ꝙ ex re p̉mo amata ⁊ ex volū tate fit i nob̄ vn⁹ amor · q̄ poſtq̄ꝫ eſt gñat⁹ ē radix · caput · origo · ⁊ p̉ncipiū ⁊ p̉mū fundamētum oim alioꝝ amoꝝ · ⁊ ꝙ i v̉tute il li⁹ p̉mi amoris oia alia ament᷑ · et ꝙ ꝑ illū p̉mū amorē naſcunt᷑ de nouo inūerabiles amores · vel pñt naſci · ⁊ hoc declaratū ē eciā ꝑ exēplū familiare · Et iō ſequit᷑ ꝙ q̄ vult hr̄e firmā ⁊ ſolidā cog nitionē de amore · ncc̄e eſt ꝙ cog noſcat naturā · ɔdicōes · ⁊ ꝓpeta tes p̉mi amoris · Et qꝛ hic nunc debet tradi ſcia de amore · idō ad cōplēdū ei⁹ ſciaꝫ q̄ntū nob̄ ſuffi cit ⁊ ē vtile ſcire · tractādum ē de ipſo p̉mo amore inq̄ntū p̉mus ē Iā eñ dictū ē ꝙ nō pñt eē in no bis neqꝫ in volūtate noſtra duo primi amores ſimul · niſi vn⁹ tm̄ · ꝓpterea · quia non poteſt eſſe niſi

vna res ꝑmo amata a volūtate·
et nō due ſimul· Sed cōſiderādū
quot ſūt amores ꝑmi· ⁊ q̄liter ſe
hn̄t inter ſe. Vn̄ tot pn̄t eſſe amo
res ꝑmi· q̄t pn̄t eſſe res ꝑmo ama
te a volūtate Et qꝛ res ꝑmo ama
ta nō poteſt eē niſi deꝰ· vel crea
tura facta de nihilo·ſeu aliud qđ
deus nō eſt·ideo ꝑmꝰ amor non
poteſt eſſe niſi dei ſit vel creature
facte de nihilo·ſeu alicuiꝰ qđ .iō
eſt deꝰ. Et ſi amor dei nō eſt pri
mꝰ·ncc̄e eſt ꝙ amor creature eſt
primꝰ·qꝛ ſi deus non ſit res ꝑmo
amata· ncc̄e ē ꝙ creatura ſit res
primo amata.aut aliquid qđ nō
ſit deꝰ· Rurſū int̄ creaturas oēs
illa erit ꝑmo amata ab ipſa volū
tate· q̄ eſt ſibi magis amica ⁊ ꝓ
pinq̄· ⁊ qꝛ ipſa volūtas poteſt re
flectē ſuū amorem ad ſeipſam ⁊
poteſt vti ſeipa vt duabꝰ rebꝰ ⁊
per cōſequēs ipſa volūtas primo
amabit ſeipā tanq̄ʒ maxie ami
cam ⁊ ꝓpinquā ſibiipſi· Et ſic in
ter oēs creaturas res ꝑmo amata
erit ipa volūtas ꝓpa· ſiue ipēmet
homo·ita ꝙ ſi deꝰ nō ſit res ꝑmo
amata· homo dat amorem ꝑmū
ſibiipſi·q̄ʒ alicui alteri· Et ſic ſi
amor dei nō ſit ꝑmꝰ· neceſſe ē ꝙ
amor ſuiipſiꝰ ſit ꝑmꝰ· Et ſic ha
bemꝰ duos ꝑmos amores· ⁊ ad
iſtos duos reducunt̄ omnes alij
amores· Due ergo pn̄t eſſe res ꝑ
mo amate· ⁊ per cōſequēs duo ꝑ
mi amores· Habemꝰ ergo cogni
tionē de iſtis duobꝰ amoribus·
et habemꝰ completā cognitionē
de amorē· quātum nobis neceſſe
eſt ſcire· Queramꝰ ergo ꝓprie
tates ⁊ cōditiones cuiuſlibet· ⁊
quō ſe habeāt int̄ ſe·

Qđ iſti duo amores ꝑmi ſint
inter ſe capitales inimici ⁊ ꝯtrarij

Titulꝰ· Cxxxviij·

ET quia nō pn̄t eē due res
ꝑmo amate ſimul ab ipſa
volūtate· ſicut nec duo ſpōſi pri
mi vniꝰ ſpōſe·nec duo rectores
nec duo epiſcopi ꝑmi vniꝰ eccle
ſie·quare ſi duo viri volūt habere
vnā ſponſam·erunt capitales ini
mici inter ſe· Et ideo ncc̄e eſt·ꝙ
iſti duo amores erūt inimici inter
ſe capitales·qꝛ nō poſſunt eſſe ſi
mul·vt quilibʒ ſit ꝑmꝰ· Et ideo
inquātum quilibʒ vult eſſe ꝑmꝰ
et vult habere ꝑmitatē repugnāt
et nō poſſunt ſtare in volūtate· ⁊
iſta repugnātia orit̄ racōne ꝑmi
tatis·que nō poteſt eſſe niſi vni
Et iō ſi amor dei ſit ꝑmꝰ ⁊ amor
ſuiipſius ſi voluerit intrare·opor
tet ꝙ ſit ſecūdus· aut nō poteſt
ſtare ſub rōe ꝑmitatis· ⁊ ſi aōr
ſuiipſiꝰ ſit ꝑmꝰ· ⁊ aōr dei ſi vult
eſſe in volūtate· oportet ꝙ ſit ſe
cundꝰ· ⁊ ſub alio· aliter nō pōt
ſtare ſub rōne ꝑmitatis· Et ſic
amor dei inquātum ꝑmꝰ non hʒ
aliquē inimicū in volūtate nrā·ni
ſi amorē noſtrūipſiꝰ· quia ſolus
poteſt eſſe ꝑmꝰ ⁊ vult eſſe ꝑmꝰ·
et ille ſolus poteſt ſibi facere bellū
Et ideo quia iſti duo amores ſūt
inimici inquātum ꝑmi·habent cō
trarias ꝓpetates ⁊ cōditiones Et

ideo cognitis ꝓprietatib⁹ vni⁹ co
gnoſcent̃ ⁊ ↄdicões alteri⁹.

**Q̃d̃ ꝓrogatiua ꝑmitatis de iu
re vni ſoli iſtoꝝ amoꝝ pôt cõpe
tere ⁊ ſolum vni debet̃.**

Titul⁹. Cxxxix.

Et qm̃ iſti duo amores in
ter ſe pugnãt ſup poſſeſſi
one ꝑmitatis. ⁊ cum nõ poſſit eẽ
niſi vnus ꝑm⁹. ⁊ oportet ſcʒ ꝙ
ſit. ideo nccẽ eſt ꝙ vni ſoli debea
tur de iure poſſeſſionis. ⁊ det̃ poſ
ſeſſio ꝑmitatis ſeu ꝓrogatiua Et
quia omnia iura nature ⁊ oẽs cre
ature cõcluſerũt. que nõ pñt mẽ
tiri. ꝙ amor dei de iure debet eſſe
prim⁹. ⁊ ꝙ de⁹ debet eſſe res pri
mo amata. ⁊ ꝙ ei ſolus debet̃ to
t⁹ amor ꝑm⁹ ⁊ nulli alteri. ac bʒ
ex naturali obligatõe. ꝗ nõ pñt
negari. Et ſic iã declaratũ eſt ꝙ
amor dei debet habere de iure ⁊ iu
ſticia. poſſeſſionẽ ꝑmitatis ⁊ pre
rogatiuã. ⁊ ꝙ de⁹ debet eſſe res
primo amata ⁊ eciã natura amo
ris hoc requirit ꝙ ei ſcʒ deo detur
vt iam ꝓbatum eſt. quia nulla
res digna eſt ꝑmo amore nrõ ni
ſi de⁹. Et exĩde cõcludit̃ ꝙ amor
dei qui ſol⁹ eſt. debet eſſe ꝑm⁹ in
nobis de iure ⁊ debito obligatio
nis Et ſi ſit ꝑm⁹ vt debet eſſe. tũc
ipſe eſt ordinat⁹. iuſt⁹. verus.
rect⁹. ⁊ iſta ꝑma iuſticia. ꝑma
rectitudo eſt volũtatis Sʒ ſi aõr
ſuñpſi⁹ ſeu ꝓprius ſit ꝑm⁹. ita ꝙ
primo aliquis det amorem ſibiip
ſi. ⁊ taliter ꝙ ipẽmet ſit res ꝑmo
amata. tũc iſte amor ꝑ oppoſitũ
primi amoris dicti cũ de iure na
ture nõ debeat eſſe ꝑm⁹. eſt inor
dinat⁹. iniuſt⁹. falſus. tortuoſ⁹.
indebit⁹. cõtra deum. cõtra verita
tem. cõtra totum ordinẽ nature.
et eſt ꝑma iniuſticia. ꝑma iordi
natio. ꝑma iniuria dei. ꝑma offẽ
ſa dei. ꝑmũ malum. ꝑmũ vicium.
et ꝑma obliquitas. Vnde cũ do
primo mihiipſi amorẽ cui non de
beo. ⁊ nõ do deo cui ꝑmo debeo.
tũc facio deo maximã iniuriam.
maximũ contẽptum. quia aufero
ſibi debitum ſuũ. ⁊ amorẽ quem
ſibi debeo. ⁊ facio ſibi maximam
iniuſticiã ⁊ maximũ dedec⁹. ⁊ ẽ
dei cõtempt⁹ prim⁹ ⁊ maxim⁹.
Et ĩdo qñ homo dat ꝑmo ſibiip
ſi ⁊ ſue ꝓprie volũtati amorẽ duo
bus modis eſt cõtra deum. Prio
quia ipẽ homo eſt res ꝑmo ama
ta. ⁊ ſolum de⁹ eſt res ꝑmo amã
da de iure natuẽ. ⁊ hoc ex ſua di
gnitate. ⁊ ſic ipſẽ homo vel ipſa
met volũtas recipit locũ ꝑmũ. ⁊
ꝓrogatiuã ac primitatẽ. que ſoli
deo debet̃. Scd̃o. qꝛ ipſe hõ dat
amorem ſibimetipſi primo. ⁊ in
hoc facit deo maximaʒ iniuriam.
quia tollit ab eo quod ſuũ eſt. ⁊
dat ſibi cui nõ debet. ⁊ eciam ac
cipit met honorem ⁊ amoreʒ dei
et ſic in quãtum dãs ⁊ in quãtũ
recipiẽs inimicatur deo ⁊ eſt con
tra deum. Si auteʒ res ꝑmo ama
ta eſt alia res ꝗʒ ipſe homo. tũc
ſolum vno modo. ſcilicet in quan
tum dans iniuſte alteri. quod ſo
lum deo debet̃.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Q̄d hō qui p̄mo amat ſeipſū· facit ſeip̄m tanq̄ȝ deum ⁊ ꝓpoit ſe deo· ¶ Titul⁹· Cxl·

Et qꝛ ꝓrogatiua p̄mitatiꝰ
ſoli deo debet̃ ⁊ nulli alte̅
ri· ⁊ ſibi ſoli debet̃ primo
amor· iō qui p̄mo dat amorem
et ꝓrogatiuā p̄mitatis alteri q̄ȝ
deo· dat alteri qđ ſoli đo couemt
et qđ ſoli deo debet̃· ⁊ ꝑ ↄn̄s re
pugnat ei· ⁊ cōſentit illā rem tā
q̄ȝ deum· Si ėgo homo dat amo
rem alteri rei q̄ȝ ſibiipſi· tūc cōſti
tuit ⁊ facit illam rem tanq̄ȝ deū·
Si autem p̄mo amat ſeipſuȝ· ⁊
ipſe ſit res p̄mo amata· tūc facit
ſeip̄m tanq̄ȝ deum· ⁊ tunc non
ſolum eſt cōtra deum · qꝛ aufert
deo qđ ſibi debet̃ · ſed eſt contra
deum magis ⁊ maxime· quia fa
cit ſeipſū tanq̄ȝ deum· quia reci
pit dignitatem ⁊ ꝓrogatiuā pri
mitatis · ⁊ tūc homo de directo
quātum in eo ē deſtruit ⁊ ānihi
lat deū· ⁊ facit deū nō deum· Et
hec eſt ſūma inimicicia· ſūma con
trarietas · qua nō poteſt eſſe ma
ior· Quia q̄ facit ſe regē· facit con
tra regē· ⁊ ſūme inimicat̃ regi Et
ſic homo efficit̃ ſumme inimic⁹ ⁊
aduerſari⁹ dei capitalis ⁊ total̃
et de directo pugnat cōtra deū·
Et quia amor ↄuertit· mutat· ⁊
trāſponit volūtatem ſeu amante̅
in rem amatā· ideo tūc ipſa volū
tas ſeu amor mutat̃ · cōuertit̃ ⁊
trāſformat̃ in ſeipſam. ſeu ipſa vo
lūtas totaliter mutat̃ ⁊ cōuertit̃
in ſeipſam· ⁊ facit ſeipſā ſuū pro

priū fundamētū extra deū ⁊ cō
tra deum· ⁊ ſequit̃ ſolū ſeipſam
et amat ſolū ſeipſam Et qꝛ p̄mo
amat ſe iō amat oīa alia q̄ amat
ꝓpt̃ ſe· ⁊ in omnibꝰ nō diligit ni
ſi ſe· Et quia ipſa volūtas ē res
p̄mo amata· iō habet totum do
miniū ⁊ totum imperiū ſuiipſi⁹·
et ſolum dn̄at̃ ſibiipſi ⁊ nullam
aliā ſequit̃ volūtatem· ſed ipſa ē
prima in ſeipſa· ⁊ facit ſeipſam p̄
mā· Et ideo tūc eſt cōtra deum
quia aufert deo qđ ſoli ei ꝓpriuȝ
eſt· Et qꝛ ſoli đo ꝓprium eſt ha
bere ꝓpriam volūtatē· ⁊ nullam
aliā habere ſupra ſe quā ſequat̃
et eſſe p̄mam volūtatem· ⁊ velle
quicq̄d vult ꝓpria volūtate· Sȝ
qn̄ homo p̄mo amat ſeipſū ⁊ ſuā
volūtatē· tūc vult illud qđ vult
ꝓpa volūtate· ⁊ nullā aliā ſe
quit̃ volūtatem· Et ideo aufert
tūc deo q̄ſi coronā ſuam Quia ſi
cut corona ſoli regi competit· ſic
amare ꝓpriā volūtatē cōpetit ſoli
deo· Et ſicut inhonoraret ⁊ iniu
riaret̃ regi in ſūmo qui auferret
regi coronā ſuā· ita hō in hoc iniu
riat̃ ⁊ inhonorat deū ſi aufert ſi
bi ſuū p̄uilegium· ſ· ꝓprie volun
tatis · qꝛ illud ſol⁹ deus dȝ hr̄e·
Et ſic qꝛ ex amore ſuiipſi⁹ ſequi
tur ꝓpria volūtas · iō ſeq̄t̃ maxīa
inimicicia ↄtra deū de directo Et
qꝛ hō fāt ſe tm̄· iō fāt ſe tāq̄ȝ deū
Jō ex ↄſequēti appetit ⁊ vult ⁊
deſiderāt illa q̄ ſoli đo debet̃ ſcȝ
ꝓpriū honorē laudē ⁊ gloriā Qꝛ p⁹
q̄ȝ hō fāt ſe tāq̄ȝ deū· oportet ex

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cõſequēti ꝙ velit ſibi dari q̄ deo
debent̾. Quia ſequit̾ ꝙ qui facit
ſe regem vult illa q̄ regi debent̾.
Et tūc homo facit ī ſemetipſo ſu
um regnū ꝓprium dominiū. extra
deum. ⁊ inchoat aliud regnū qđ
eſt cõtra deum. Ergo hō qui pri
mo amat ſeipm ⁊ cõſtituit ſe tā
q̄ȝ deum. facit deo iniuriā ⁊ cõtra
deū. ⁊ facit ſe inimicū capitalem.
dei. ⁊ ꝑ cõſequēs pugnat ſemꝑ
cõtra deum. ⁊ aufert cõtinue qđ
deo debet̾ inquātū in eo eſt. Hic
ergo ſolus amor ſuiipſi⁹ ex quo
ſequit̾. propriā volūtatē cõſtitu
it ipſum hoīeȝ inimicum dei capi
talem.

¶ Qđ ſicut amor dei quādo eſt
prim⁹. eſt p̄ma radix ⁊ p̄ma ori
go ⁊ fons omnium bonorum. ita
amor ſuiipſi⁹ quādo eſt p̄m⁹. ē
prima radix ⁊ p̄ma origo ⁊ ex
ordium oīm maloꝝ.

Titul⁹. Cxli.

Q Voniā autē iſti duo amo
res. ideo ſūt p̄me radices
amoris. ⁊ oīm amoꝝ alioꝝ qui
ſiūt ab hoīe. quia amor eſt cauſa
oīm ⁊ per amorē omnia ſiūt. Et
quia ſūt capitales inimici. ideo ſi
vn⁹ eſt bon⁹ oportet ꝙ alter ſit
malus. Et quia amor dei debȝ eē
prim⁹ ſolum ⁊ tūc eſt rectus bo
nus. iuſtus. verus. ⁊ ſcđm deū
vt iam dictū eſt. ⁊ ideo qꝛ amor
dei eſt p̄ma radix. oportet ꝙ oia
oriant̾ ab illo. ſcȝ oēs amores ⁊
ꝙ oia q̄ ſiūt ſiāt ſcđm illū amo
rē. Et qꝛ ē p̄ma radix bona. ideo
necēe eſt ꝙ ſit radix oīm bonoꝝ ⁊
origo ⁊ fons. Quia q̄lis ē radix
talia ſunt oia q̄ oriūt̾ de radice.
Et qꝛ amor dei qn̄ eſt p̄m⁹ in no
bis. eſt p̄mū bonū noſtꝝ. ideo
oia bona nr̄a oriūtur ab eo. ⁊ ni
hil eſt bonū noſtꝝ niſi oriat̾ ab
ipſo Et nullum malū p̄t oriri ab
ipſo. iō qꝛ eſt p̄ma iuſticia nr̄a ⁊
ideo ois iuſticia nr̄a orit̾ ab ipſo.
Et eciam eſt p̄mū bonū noſtꝝ.
ideo eſt p̄ma lux nr̄a ⁊ lumen no
ſtꝝ a q̄ orit̾ omne lumē noſtꝝ.
Et eciaȝ eſt ois rcītudo nr̄a. a quo
orit̾ ois rcītudo nr̄a. Et eſt prima
ordinatio rcā. a qua orit̾ ois rcā
ordinatio. Et eſt p̄ma amicicia
vera ⁊ bona. a q̄ naſcit̾ omnis
amicicia nr̄a bona ⁊ vera. Et ē p̄
ma fortitudo ⁊ p̄ma vita ⁊ p̄mū
bonū. a quo orit̾ omne bonū no
ſtrū. ⁊ p̄m⁹ amor. p̄ma quies.
prima pax ⁊ trāquillitas. a qui
bus orit̾ ois pax vera ⁊ quies ve
ra. Sicut ergo amor dei ē p̄mū
bonū noſtꝝ exn̄s in nob̄. ⁊ iō ē
radix oīm bonoꝝ nr̄oꝝ. ſequit̾
ꝙ eſt radix in nob̄ finis ⁊ origo
ois iuſticie ois lucis ⁊ luis. vere
pacis. verē ꝯſolatōis. vere leticie
veri gaudij. vere q̄etis. vere ami
cicie. ois v̓tutis ⁊ veritatis. ois
fortitudis. ois vite. oīm bonorū
opeꝝ. ⁊ oīm quecūqȝ ſunt bona
hoī. Qui ergo hȝ in ſe amorē dei.
p̄mo hȝ ī ſe radicē tot bonoꝝ ⁊
oīm bonorū. ⁊ oia iſta ꝓcedunt
a re p̄mo amata. q̄ ē deus q̄ ē oē
bonū. ⁊ qꝛ aōr cõuertit volūtatē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nr̄am in rem p̄mo amatā· ideo cō
uertit· mutat· ⁊ trāſformat tota
liter hoiem in deū ⁊ in ſuā volun
tatē· ⁊ ſic facit hoiem diuinū vnū
cum deo· amicū dei· Et qꝛ deus ē
cōmuniſſimꝰ ⁊ vniuerſaliſſimꝰ ad
oia· ido quia tm̄ ſe extēdit amoꝛ
quātū res amata· ſequit̄ ꝙ amoꝛ
dei facit volūtatem nr̄am cōmunē
et vniuerſalē cōmunicabilē ⁊ ex
tenſibilē ad oia· ideo amat nō ꝓp
ter neceſſitatē ⁊ indigētiam ſed
quia dei ſūt· Et ideo qꝛ deꝰ nō in
diget creaturis· ideo etiā tūc vo
lūtas nulla indigebit creatura· ⁊
per ꝯn̄s talis volūtas nullam ha
bebit indigētiam· nō eſt fluctu
ans· nō eſt variabilis· ſed ē ſta
bilis· firma ⁊ ſolida· ⁊ hoc hꝫ·
quia res p̄mo amata eſt deꝰ· Si
cut autē amoꝛ dei qn̄ eſt p̄muſ· ē
pꝛima radix oim bonoꝝ in nob·
eo qꝛ eſt p̄mū bonū noſtꝝ exn̄s
in nobis· ita ꝑ oppoſitū nccē eſt
ꝙ amoꝛ ꝓpus ſeu p̄uatꝰ· qui eſt
amoꝛ ſuiipſiꝰ qn̄ eſt p̄mꝰ· ſit pri
ma radix oim maloꝝ· ⁊ nccē eſt
ꝙ oia mala oꝛiant̄ ab illo· quia
pꝛimū malū eſt radix ⁊ oꝛigo ⁊
exoꝛdiū oim maloꝝ Et iō amoꝛ
ſuiipſiꝰ· ſeu ꝓpe volūtatiſ eſt oꝛi
go ⁊ radix ois iniuſticie ois vicij
omnis pcti· ⁊ omnis cecitatis ⁊
ignoꝛātie· ⁊ breuit̄ oim doloꝝ ⁊
maloꝝ· ⁊ ideo ab ipō nccārio oꝛi
unt̄ tot mala ⁊ venena ⁊ macu
le· Qui ergo hꝫ in ſeipō amoꝛez
ſuiipſiꝰ hꝫ in ſe plātatā radicem
oim maloꝝ· Et oia iſta ꝓcedūt
ex eo ꝙ res p̄mo amata eſt ipſa
met volūtas ſeu ipſe homo· non
qꝛ eſt amata· ſed qꝛ ē p̄mo ama
ta· nec qꝛ eſt amoꝛ ſuiipſiꝰ· ſed
qꝛ eſt p̄mꝰ in quātum p̄mꝰ· Et
ideo eſt cōtra deum· extra deum·
⁊ ſine deo Et ſicut deus eſt fons
et oꝛigo ⁊ radix omnium bono
rum· ita ipſa voluntas· qn̄ eſt
pꝛima amata· eſt radix ⁊ oꝛigo
oim maloꝝ· ⁊ eſt p̄nitꝰ cōtra de
um· eo qꝛ facit ſe p̄mā volūtatez
cōtra deum· ideo facit ſe deū falſū
Ideo ſicut deꝰ verus ē oꝛigo om
niū bonoꝝ· ita pꝛopa volūtas q̄
eſt falſus deꝰ eſt oꝛigo oim malo
loꝝ· Et qꝛ ipſa res p̄mo amata
eſt creatura de nihilo facta ⁊ in
ſe nullā habens firmitatē ſed ſem
per tendēs ad nō eē de natura ſua
et ē ſemꝑ indigēs· ⁊ iō cū amoꝛ
mutat amātē in rē amatā· tūc ho
nullā hꝫ in ſe firmitatez· nullā ſe
curitatē· ſꝫ ſp fluctuat ⁊ idiget·
nunq̄ꝫ quieſcit· eo ꝙ ē mutatus
in creaturā· ſcꝫ in ſeipſū· Et ido
quia creatura eſt in ſe vanitas·
ideo ho tūc ꝯuerſus eſt in vanita
tē· Et qꝛ ho indiget alijs creatu
ris· ſine quibꝰ eſſe nō p̄t· iō tunc
amat alias creaturas ꝓpt̄ indigē
ciā ⁊ ꝓpt̄ vanitatē· ⁊ ē ſubiectꝰ
eis Et qꝛ creatuꝛe coꝛrūpūt̄ ⁊ mu
tāt̄ ⁊ n̄ ꝑmanēt iō ipā ē i ꝯtinua
ſollicitudīe ⁊ tribulatōe· Hic er
go amoꝛ ſuiipſiꝰ qn̄ ē p̄mꝰ· facit
hominē inimicū dei capitalem· ⁊
facit ipſum maluz ⁊ peruerſū ac
plenū omnibꝰ malis ⁊ ſubiectū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

alijs creaturis. Et sic habem⁹ du
as radices p̄mas oppositas vnaꝫ
oim bonoꝝ. aliā oim maloꝝ. ⁊
ncc̄e est ſemp vnā vel aliā eſſe in
volūtate ⁊ in hoie. ⁊ opaꝰ contra
rias res i volūtate. Et p̄ma radix
ſcꝫ amor dei qn̄ eſt p̄m⁹ facit vo
lūtatē diuinā cōmunē ⁊ vniuerſa
lem cōmunicabilē. ſed alia radix
ſcꝫ amor ſuiipſi⁹ qn̄ eſt p̄mus fa
cit volūtatem ꝯtra deū. ⁊ ꝓpriam
et p̄uatā ⁊ totā ſuiipſi⁹ ⁊ incōi
cabilē. Prima facit volūtatem iu
ſtā. ſanctā ⁊ rectā. bonā. benig
nā. ⁊ humilē. ſed amor ſuiipſi⁹
reddit volūtatē. iniuſtā. malā. p
uerſam ⁊ malignā ⁊ ſuperbam.
Amor dei facit volūtatem quietā
pacificā ⁊ amicabilem. ſed amor
ſuiipſi⁹ reddit ipſam inquietam
litigioſam ⁊ diſcordē. Amor dei
facit volūtatē largiſſimā ampliſ
ſimā ⁊ maximā. ſed amor ſuiip
ſius reddit ipſam ſtrictiſſimaꝫ ⁊
minimā. Amor dei facit volūtatē
in ſumma libertate nulli creature
ſubiectā. ſed omni creature infe
riori dn̄antē. ſed amor ſuiipſius
ponit ipſam i ſūma captiuitate ⁊
omni creature ſubiectā. Amor dī
facit ipſam imobilem. ſtabilē. fir
mā. fixā. ſed amor ſuiipſius red
dit ipſam fluctuātem. inſtabilē.
mobilē. ac variabileꝫ. Amor dei
facit ipſam mitiſſimā. vnitiſſimā i
ſe. ⁊ ideo fortiſſimā. ſed amor ſui
ipſi⁹ reddit ipſam diuiſibilē fran
gilē. ⁊ ideo valde debilem Amor
dei facit ipſam plenā. ſaturam di
uitem. ſed amor ſuiipſi⁹ facit eā
vacuā eſurientem pauperem ⁊ in
digētem. Amor dei facit volunta
tē habitare in ꝓprio regno. in ꝓpa
terra. ⁊ in ꝓpria patria. ⁊ in do
mo ſua. ſed amor ſuiipſius facit
ipſam exire de terra propa. de pa
tria propa de domo propa ⁊ ha
bitare in terra aliena. ⁊ in patria
extranea ⁊ facit ipſam vagā ex
tra domū ſuam Amor dei facit vo
lūtatem pulcherrimā ⁊ amabilē
ſed amor ſuiipſi⁹ facit eā turpiſſi
mā ⁊ odibilē ab oib⁹.

¶ Qd amor dei ⁊ amor ſuiipſi⁹
ſunt due porte. due ianue ⁊ duo
principia ac duo lumina cogni
tionis hominis.

Titul⁹. Cxlij.

Et quia ab iſtis duobus
amorib⁹ oriunt omnia p
cedūt omnia ⁊ fiūt omnia ⁊ gu
bernātur omnia ſcꝫ que fiunt ab
hominib⁹ voluntarie. ideo cū iſti
duo amores ſint cauſa omniū ali
orum amoꝝ. ſequit q ab ipſis
depēdet tota cognitio alioꝝ. ſcꝫ
bonoꝝ ⁊ maloꝝ. quia amor dei
eſt p̄ncipiū ad ꝯgnoſcēdum om
nia bona hois. ⁊ amor ſuiipſius
ſeu ꝓpriꝰ ē p̄ncipiū ad ꝯgnoſcē
dum oia mala hois Et q̄ ignorat
amorē dī. ignoāt omnia bona ho
minis. ⁊ qui ignoāt amorē ſuip
ſius. ignorat omnia mala hois.
Quia q̄ ignorat radices ⁊ cauſas
bonoꝝ ⁊ maloꝝ hominis non vi
det bonū nec malū. quia non vi
det ianuas nec portas bonorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ẽt maloꝝ. Et tñ magna ẽ drã in
ter iſtas duas radices. Quia qui
hʒ amorẽ dei p̄mo in ſe. talis cog
noſcit ip̄m ꝑ ip̄m Eciã ꝯgnoſcit
amorẽ aliũ. ſcʒ ſuiipſi⁹ ⁊ omnia
que ſequũtur ex illo. Et ꝙ hʒ in
ſeipſo amorẽ ſuiipſi⁹ p̄mo talis
non ꝯgnoſcit neqꝫ amorẽ dei ne
qꝫ ſuiipſi⁹ neqꝫ illa q̄ ꝯſequũtur
ex eis. Et cauſa eſt qꝛ amor dei
lux eſt ⁊ lumẽ illuminãs. ⁊ ideo
facit videre ſeip̄m ⁊ ſuũ oppoſitũ
ſcʒ amorẽ ſuiipſi⁹ ⁊ illa q̄ oriun
tur ab eis. Ʒ amor ſuiipſius qꝛ ẽ
tenebra ⁊ obſcuritas p̄ma de na
tura ſua. iõ abſcõdit ⁊ obſcurat
ſeip̄m ⁊ celat ne videat̃. atqꝫ ob
ſcurat ⁊ excecat intellcm̃ ne vide
ãt ip̄m amorẽ. Et ideo qui habʒ
talẽ amorẽ. oia bona ⁊ mala ho
minis ignorat. ⁊ nichil videt de
bonis ⁊ malis hoĩs. qꝛ tenebre to
tum poſſidẽt et nulla lux ẽ in eo.
et talis eſt ignorãtiſſim⁹. Et qꝛ
eciam radix eſt ſemper occulta.
et latẽs. ideo difficile eſt cogno
ſcẽ ipſam radicem quia eſt cauſa
latẽtiſſima omniũ malorum. Sic
igitur ſicut habem⁹ duas radices
omniũ bonorum ⁊ malorum. ita
habemus duas portas ad intran
dum in cognitionẽ omniũ bono
rum ⁊ malorum. Cõtinue ergo
debem⁹ videre iſtas portas ne ig
norem⁹ eas. quia ſi ignoramus
eas. ignoramus duas ciuitates.
ſcilicet ciuitatem bonorum ⁊ ciui
tatem malorum.

Quod ex amore ſuiipſi⁹ naſcũtur duo p̄ncipales amores diſtincti. Titul⁹. Cxliij.

Et qꝛ hõ hʒ aiam ⁊ corp⁹
que nõ ſunt idẽ neqꝫ appe
tũt idẽ. ideo ab amore ſui
ipſi⁹ fluũt ⁊ oriunt̃ duo amoẽs
diſtincti quoꝝ vn⁹ non cauſatur
ab altero. Nã vnus eſt rõne aie.
ali⁹ vero rõne corpis. Ratiõe aie
cauſat̃ amor ꝓprij honoris ⁊ excel
lentie. ⁊ rõne corpis cauſat̃ amor
delectatõis ⁊ voluptatis corpã
lis. Vñ qui amat p̄mo ſeipſum.
amat ſtatim honorẽ ꝓprium ſeu
excellentiã. vel amat delcãtionẽ
carnis. Et iſta duo amat tanꝗ
duo maxima bona ſuiipſius. Et
deinde ad iſtos duos maximos
amores ſequũtur alij amores qꝛ
necẽario amat oia illa q̄ ad ꝓpriũ
honorẽ augẽdum defendẽdum ⁊
cõſeruãdũ vel ad corpis delecta
tionem pertinẽt. ⁊ contrahit̃ ami
cicia magna ⁊ familiaritas cum
illis reb⁹ Et ideo neceſſario amat
bona exteriora. ſcʒ diuitias ⁊ res
temporales ⁊ habũdãtiã earum.
et magis amat illa que magis
valẽt ad hoc. Et qꝛ pecunie mul
tum valẽt ad vtrũqꝫ. ideo ſũme
amat eas. Et ſic cõtrahit̃ maxi
ma amicicia ⁊ ſingularis familia
ritas cum pecunijs. Amat eciam
ſciẽtias officia ⁊ dignitates que
valẽt ad honorẽ ⁊ excellentiã ꝓ
priã. Et ſic ex amore ſuiipſi⁹ ori
unt̃ q̃ttuor amoẽs vicioſi. mali ⁊
corrupti q̄ dicunt̃ q̃ttuor vicia. ſ.

ſupbia · q̃ eſt amor ꝓprij honoris
et excellētie · ⁊ luxuria ⁊ gula q̃
ſūt amor corpis ⁊ carnalis volu
ptatis · ⁊ auaricia q̃ eſt amor in
ordinat⁹ rerū exteriorū · ⁊ maxie
pecuniarū · Et qui amat honorē
propriū ⁊ ꝓpriā delectationē habʒ
odio omne id qḋ poteſt deſtruē
vel diminuē illū · vel qḋ pōt veni
re cōtra ipm honorē vel ipſam de
lectationē · ⁊ exinde naſcit̃ ira q̃
eſt amor vindicte cōtra illos qui
nitunt̃ ledere honorē propriū vel
delectationē corpalē · Naſcit̃ eci
am inuidia q̄ hʒ odium de alieno
bono inquātum poteſt diminuē
proprium · ⁊ amorem de alieno
malo inqn̄tū non pt diminuē Na
ſcit̃ eciā ex amore ꝓpe delectatiōis
corpis amor quietis corpis · ⁊ fu
giunt̃ labores ⁊ exercicia · ⁊ hec
eſt pigricia ⁊ accidia ſeu neglige
tia · Et ſic omnia vicia oriunt̃ ex
amore ſuiipſi⁹ ⁊ ꝓpo ·

**Qḋ ſolus amor dei qn̄ eſt pri
mus cauſat verā vnionē int̃ hoīes
et facit eos vnum · Et ſolus amor
ſuiipſi⁹ ſeu ꝓprius facit diuiſionē
et litem inter eos**

Titul⁹ · Cxliiij ·

Q Voniā āt amor mutat vo
lūtatē in rem p̄mo amatā
ideo ſi res p̄mo amata ſit vna nu
mero tm̄ exn̄s cōmunis oibꝰ hoi
bus ⁊ illa res ſit p̄mo amata a q̄
libet · tūc oēs illi amores ſūt ſimi
les ⁊ ꝯformes · ⁊ nccārio oēs illi
amātes hn̄t vnionem inter ſe · Et
ideo ſi amor dei ſit p̄mus in quoli
bet homine eſt p̄ma radix tantū ·
quia res p̄mo amata eſt vna nu
mero ab oibꝰ hominibꝰ ⁊ indiui
ſibilis ⁊ cōmunis oibꝰ · ⁊ inſuper
oēs tales amores ſūt cōſimiles ⁊
cōformes ⁊ oriūtur ab vna ⁊ ea
dē re · ab vno ⁊ eodē capite · Ideo
tūc nccārio eſt vnitas pax ⁊ cō
cordia vera inter homines · qr nul
lus amat propriā volūtatē ſʒ tā
tum dei · Et ideo tūc talis diuiſio
et diſcordia nō hn̄t portā p quā
poſſunt intrare inter hoīes quia
amor dei qui eſt in quolibet p̄m⁹
claudit totū vt nō intrēt · Et tūc
nccārio oportet q̄ oēs ſe ament
adinuicē · qr amor cuiuſlibet ori
tur ab alto loco ſcʒ a deo · Et ſic
amor dei quādo eſt p̄m⁹ in quoli
bet cauſat verā vnionem ⁊ concor
diā inter homines ⁊ vnit eos ⁊ fa
cit vnū Sed qn̄ quilibet amat ſe
ipſū p̄mo · ⁊ ſuā propriā volun
tatē · ita q̄ amor ſuiipſi⁹ eſt pri
mus in quolibʒ tūc res p̄mo ama
ta a quolibet nō eſt vna numero
cōmunis oibꝰ · imo tot ſūt res pri
mo amate quot ſūt hoīes · qr qui
libet eſt cōuerſus ⁊ mutat⁹ in ſe
ipſū ſingularit̃ ⁊ in ſuā propriā
voluntatem ⁊ ſequit̃ eā ⁊ p ꝯn̄s
amat p̄mo ſuū propriū honorē ⁊
ſuā ſingularē excellētiā ⁊ ſuam
propriā delectationē corporalē ·
ideo nō pt amare aliū honorē ne
q̄ aliā excellentiā niſi propt̃ ſuū
honorē · ⁊ inqn̄tū auget ⁊ conſer
uat propriū honorē ⁊ eum multi
plicat · Et iō repugt̄ honorē aliū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vt defendat honorē ſuū Et ſic p
ponit ſuū honorē oī alio honori ⁊
ncāario hȝ odio oēm aliū honorē
qui p̄t diminuē ſuū honorem. Et
q̄ꝛ iā ſupra mōſtratū ē. ꝙ q̄ ſe p
mo amat facit ſe deū inq̄ntū in eo
eſt. eo qꝛ amat ſuā ꝓpriā volūta
tē. ⁊ ſuū ſingularē honorē pmo.
et ideo q̄t erūt hoīes amātes ſeip
ſos ⁊ ſuā ꝓpriā volūtatē ⁊ ſuū ꝓ
priū honorē. tot erūt dij in mūdo
diuiſi ⁊ ſepati int̄ ſe nō hn̄tes ad
inuicē vnitatē. qꝛ nō eſt res vna
exn̄s eadē nūero pmo amata ab
oīb a qua orit̄ vnitas int̄ hoīes
et ſocietas vera Et iō ncāario tūc
oportet ꝙ ſit lis diuiſio ⁊ diſcor
dia. inimicicia. ira. odiū. ⁊ bellū i
ter hoīes. qꝛ q̄libet vult ɔſeruare
cuſtodiē augmētare. ⁊ defēdere
ſuū propriū honorez quem pmo
amat. ⁊ hoc non pōt fieri ſine di
ſcordia. lite ⁊ odio. qꝛ nullus in
hoc mūdo hȝ ſufficiētiam neqȝ de
honore neqȝ de corpalib volup
tatib de ſe. ſed ſp idiget alijs ⁊
alioꝝ iuuamētis. Et ſic patȝ ꝙ
amor ſuiipſius ſeu ꝓpus aut ꝓpa
voluntas cauſat verā diuiſionē in
hoc mūdo. diſcordiā. litē ⁊ bellū
Et p ɔn̄s ſol9 amor ꝓpus ē cā om
niū maloꝝ ⁊ radix ⁊ fundamen
tū oīs diſcordie. Amor vero dei
pmo eſt cā oīm bonoꝝ ⁊ oīs ɔcor
die ſicut pus dictū ē.

Q3ꝫ oīs hō q̄ amat ſeipȝ pmo
amat ſe tanq̄ȝ hūc hoīez ⁊ nō tā
q̄ȝ hominem.

¶ Titul9. Cxlv.

QVoniā autez q̄cq̄d ē vel ē
ſingulare vel eſt cōe qꝛ ſin
gularitas ⁊ ɔitas ſūt duo
modi oppoſiti cōes oīb. Et iō q̄
pmo amat ſeipm ncāe ē ꝙ amet
ſe ſicut hūc hoīem ⁊ nō tanq̄ȝ ho
minē. Et q̄libȝ hō ē hic hō ſingu
laris exn̄s. iō idē nūero hn̄s ſuaȝ
propriā ⁊ ſingularē exiſtētiā ⁊
pſonā ⁊ ē diuiſus ⁊ ſepat9 a q̄
libet alio hoīe eo qꝛ eſt hic hō ⁊
nō eſt ali9. Et iō q̄ amat ſeipſū
amat ſeipm tanq̄ȝ hūc homiez ⁊
ſub rōne ſingulari tm̄ ⁊ nō racōe
cōitatis qꝛ ē ſepat9 ⁊ diuiſus ab
oīb alijs. qꝛ amor mutat aman
tē i rē amatā Et qꝛ res amata ē h
ſingularis hō ⁊ hoc idiuiduū. iō
tūc qꝛ pmo amat ſeipm ē muta
tus cōuerſus trāſformat9 in hūc
ſingularē hoīez Et iō talis ē liga
tus cū ſeipſo tāq̄ȝ cū hoc hoīe ſin
gulari. Et cū hic hō tāq̄ȝ ſingu
larit̄ vt hoc indiuiduū ē diuiſus
ſepatus ab omni alio homine ⁊
ab omni alia re ſingulari quecun
qȝ ſit illa ⁊ cū nulla alia re cōue
nit. propt̄ hoc iſte amor ē ſingu
laris ꝓpus ⁊ puat9 ⁊ nō ɔis. Et
qꝛ tm̄ ſe extēdit aōr q̄ntū res ama
ta ⁊ nō aſcēdit ſup. iō qꝛ res pº
amata ē h ſingulariſſim9 hō iq̄n
tū ē h. iō iſte amor nō p̄t ſe extē
dē neqȝ aſcēdē ad ɔēȝ hoīs rōez
et iō n̄ extēdit ſe ad hoiez iq̄ntū
hō ē. qꝛ ē res ɔis ⁊ altior Et ideo
tūc n̄ p̄t amaē alios iq̄ntū ſt̄ ho
mies qꝛ h aōr nō p̄t aſcēdē vltra
hūc hoiez ⁊ inq̄ntum hic hō eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et quia iſte amor eſt pͥmꝰ · ideo
ex iſto exibūt oēs alij amores ⁊
omnes erūt amores pͥuati · ⁊ dili
gēt bonum ſuū priuatū pͥmo · ſcʒ
ſuū honorem · ſuā pͥuatā excellen
ciā · nec ſe pͭ extēdere iſte amor
niſi ad illa q̄ reſpiciūt ſuū bonum
priuatū vt honorē ꝓpriū · delc̄tatio
nem ꝓpriā · ⁊ volūtatem ꝓpriam
Et iō diliget alios hoies inq̄ntū
valent ad ſuū bonum priuatum
ad ſuū honorem delectationem
et volūtatē ⁊ nō alit̄ neqꝫ alias
Et ſub iſto reſpcū ⁊ ſub iſta cā
amabit oia q̄ amabit · Et in om
nibꝫ nō amabit niſi ſeipm̄ · quia
omnia amabit propt̄ ſe · Et ſic
poſſumꝰ concludē ꝙ cū amor ſui
ipſiꝰ ſeu pͥuatꝰ ſit radix oim̄ ma
loꝝ · ⁊ amor propͥus oriat̄ ex hͦ
ꝙ res pͥmo amata eſt ħ hō · ⁊ iō
tanq̄ꝫ hic hō ē radix ⁊ origo om
nium maloꝝ · qꝛ quilibet q̄ amat
primo ſeipm̄ tanq̄ꝫ hūc ſingula
rē hoiem · ab omnibꝫ eſt diuiſus
et ſepatꝰ · Sꝫ quia deꝰ eſt cōmu
nis ⁊ vniuerſalis oibꝫ creaturis
qꝛ oēs ab ipſo veniūt ⁊ ab ipſo
manutenent̄ ⁊ ꝯſeruant̄ · Jō qn̄
deus ē res pͥmo amata tūc amor
talis eſt cōmunis ⁊ vniuerſalis ·
et ideo ē radix oim̄ bonoꝝ · Hic
ergo cōitas ⁊ vniuerſalitas red
dūt amoreꝫ bonū · ⁊ ſingularitas
et ꝓpetas reddūt amorē malum
Quāto ergo amor magis cōis ē
et vniuerſalis tāto melior eſt · ⁊
qn̄to magis pͭicularis tāto peior
Et hoc totū orit̄ a re primo ama

ta ⁊ ſcd̄m ꝙ ē magis cōmunis ⁊
vniuerſalis · aut magis pͥuata ⁊
ſingularis ·

Qd̓ quilibꝫ homo pͭ facē certi
tudinalit̄ ⁊ ꝑ experientiā exem
ploꝝ ſciētiam ſibiipſi · ex ſeipſo
per amorē ſuiipſius · q̄li forma ſe
hēe debeat erga deū · ⁊ quid debe
at deo inquātum deꝰ eſt ·

Titulꝰ · Cxlvi ·

Q Voniā autēꝫ homo q̄libet
debet conari quātum pote
rit vt certiſſime videat oia que de
bet dare deo · qꝛ hoc eſt bonū ſuū
Et ideo qꝛ hō non pͭ eſſe magis
certus · q̄ꝫ ꝑ ſeipm̄ ⁊ qn̄ in ſeipō
videt quid debeat vel q̄d debet fa
cere deo · iō dabit̄ hic q̄dā breuiſ
ſima doctrina q̄ fundat̄ in amoē
ſuiipſiꝰ · ſeu amore ꝓꝓo ꝑ quā do
ctrinā omnis hō poteſt vidē in ſe
ipſo tanq̄ꝫ in exēplari propinq̄ſ
ſimo · q̄liter ipſe debeat ſe habere
erga deū · ⁊ nō indigebit niſi ſeip
ſo ad hoc cognoſcēdū · nec opor
tebit q̄rē alios teſtes extrīſecos ·
Vn̄ iam mōſtratū eſt ꝙ ſolus de
us de iure nature dꝫ eſſe res pͥmo
amata · ⁊ ideo ſoli deo hoc debet̄
vt ſibi pͥmo amor det̄ · Et exide
mōſtratū fuit ꝙ qui pͥmo amat
ſeipm̄ ⁊ pͥmo dat amorē ſibimet
ꝙ ipē facit ſe tanq̄ꝫ deū · qꝛ ipſe
eſt res pͥmo amata qd̓ ſoli deo
debitū eſt · Si ergo pͥmo diligo
meipm̄ · cōſtituo me deū · qꝛ qd̓
primo debeo deo hoc do mihi · ⁊
ſic teneo locū dei ex meipō · ⁊ ꝑ
cōſequēs omnia que deberē dare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

deo et attribuẽ do mihiipi· vnde
poſtq̃z amor ẽ p̃mum qd̕ debitũ
eſt dari p̃mo ſoli deo · et ego do
mihimet ipi p̃mo Et p cõſequẽs
do mihi oia que ſequũtur amorẽ
p̃mum et que ligant̕ cũ amore ·
Et quia oia illa que aliquis d̕bet
ſibimetipi vel vult ſibi dari vel fi
eri ·eo quia p̃mo amat ſeipſũ in
q̃ntum primo diligit ſeip̃m· oia
illa debet dare deo ſoli· et etiam
velle qd̕ ei ſoli det̕ · eo quia pri
mo debet amare deũ Si ergo ali
quis vult ſcire que ſunt illa que
debet dare deo videat que ſũt illa
q̃ vult pro ſeipõ et ſibi dari ⁊ q̃d
pro ſeipõ facit ·eo qꝛ p̃mo amat
ſeipſũ· vnde illa q̃ vult ⁊ facit p
ſeipſo et vult ſibi dari et fieri eo
Et ꝓpter hoc ·quia primo amat
ſeipſũ vult ⁊ facit tq̃z deo ſibipſi·
Quia tũc ẽ quaſi de9 ·et tũc erit
cert9 ꝙ oia illa debet dare ⁊ facere
p ipſo· et velle ſoli deo dari ⁊ p
ſeipſo fieri ·ponat ergo deum lo
co ſuiipſi9 et iõ quia qñ amo me
ipſũ· p̃mo amo volũtatẽ meã et
ſequor eã et nullã aliã Et ideo ſi
militer qꝛ primo debeo amare de
um· primo debeo amare volunta
tẽ ſuã et ſolũ ſeq̃ eam et nullã ali
am Sil̕r eo qꝛ amo meip̃m ⁊ ſe
quor p̃mo volũtatẽ· deſidero· vo
lo· amo· p̃mo honorem meũ et il
lum volo exaltaẽ ꝯſeruare ⁊ aug
mẽtare et honorẽ meũ p̄pono oi
honori· et volo ꝙ oẽs mihi dẽt ho
norẽ ⁊ cõſeruẽt et augmẽtẽt illuz
Ergo ꝯformiter hoc d̕beo do· ſ·

velle deſiderare et amare p̃mo ho
norẽ ſuũ et cõſeruare illũ et aug
mentare et exaltare et eius hono
rẽ oi honori p̄ponere· et debeo vel
le ꝙ omnes honorẽ ſuũ augmen
tent· cõſeruent· et defendãt Ita
ꝙ deũ p̄ponẽ mihi· Similiter qñ
diligo horem meum· p̃mo habeo
odio omnem aliuz honorem qui
nõ cõcordat cũ honore meo· et in
quantũ honorẽ meũ minueret· et
cõtra illũ pugno et iraſcor Simi
liter debet habere odio oẽm horez
qui nõ cõcordat cũ hore dei· et in
quantũ poſſum debeo diminuẽ ⁊
deſinere illũ· et debeo pugnare cõ
tra oẽm alium honorem q̃ poteſt
diminuere horẽ dei Cõformiteꝛ ſi
p̃mo amo meip̃z amo primo lau
dem meã· et volo laudari ab om
nib9· et volo ꝙ oẽs dicant bonũ
de me· et ꝙ null9 dicat de me ma
lũ· et volo habere magnã famam
et magnũ horem et nomẽ · Ita ſi
militer quia debeo amare deũ· de
beo ponere deuz loco mei· et ideo
debeo primo laudẽ ſuaz amare et
velle ꝙ laudet̕ ab oibus · ⁊ velle
ꝙ deus habeat magnã famam et
magnũ nomẽ· et ꝙ null9 vitupe
ret ſuã famã neq̃z ſuũ nomẽ · Qꝛ
poſtq̃z mihi metipi volo iſta· de
beo iſta magis velle de deo quia
p̃mo debeo amare deũ Et ſi p̃mo
credo mihimetipi· et nolo ꝙ alij
dent fidẽ et credulitatem mihi et
nullus reputet me mẽdacez· Ita
qꝛ primo debeo amare deũ· debeo
deũ ponẽ loco mei· et debeo p̃mo

crederē ꝛ dare fidē et credulitatē
et velle ꝙ oēs alij dēt fidem ꝛ cre
dulitatē ſibi ꝛ null⁹ reputet eum
mēdacē Similit ſi p̄mo diligo me
volo ꝙ oia ſpectātia ad me ꝯſer
uētur Ita qꝛ p̄mo debeo deū ama
re · debeo velle ꝙ oia que ſūt dei
ꝛ q̄ pertinēt deo ꝯſeruētur ꝛ cre
ſcāt ꝛ nō diminuant᷑ Et ſimiliter d̾
oībus alijs q̄ facio · que volo · ꝛ q̄
deſidero mihi debeo excellentius
velle ꝛ deſiderare de deo Hic ergo
manifeſtū ē ꝙ quilibꝫ hō p̄t ha
bere verā et certā cognitionem de
his q̄ debet da͛e ꝛ facere deo · ꝛ hoc
per amorē ſuiipſi⁹ ſeu per ꝓpriuꝫ
amorē qm̄ oia que quilibet facit ·
et vult ſibi fieri inq̄ntū eſt res pri
mo amata debet face͛ ꝛ velle fieri
deo q̄ ſolus debet eē res p̄mo ama
ta Qꝛ in hoc quilibet tenet locuꝫ
et occupat locū dei · qꝛ de⁹ dꝫ eē
ibi vbi ip̄e ē · debet ergo ip̄e remo
ue͛ ſeipſū de illo loco p̄mitatis ꝛ
da͛e deo locū illū ꝛ tūc faciet deo
in veritate oia illa q̄ ſibimet facie
bat vel fieri volebat · qꝛ iſta i ve
ritate d̾bent eē Et ſic amoꝛ ſuiip
ſius ꝛ ꝓpriu⁹ qn̄ ē p̄m⁹ maiſeſtat
et declarat ꝑ exꝑientiā modū et
foꝛmā q̄liter nos debem⁹ nos hr̄e
erga deū Et ſic pꝫ ꝙ q̄libet iſeip
ſo portat modū · foꝛmā · ꝛ exem
plar · ſcriptis ꝛ depictis · quō et
q̄liter ſe debeat hr̄e erga deuꝫ · et
hec ē ſcia certiſſima et clariſſima
quā nemo p̄t negare · qꝛ videt ea
in ſeipſo ꝙ falli nō poteſt ·

¶ De vltimo et finali fructu q̄
naſcit᷑ ex iſtis duob⁹ amorib⁹ ·

¶ Titulus C xlvij

Q Voniā āt vltimū et finale
quod exſpectat᷑ in oi re ꝛ
deſideratur ē fruct⁹ ꝛ nihil
aliud exſpectat᷑ vltra et hoc ma
nifeſtū eſt in ſemib⁹ et plātis ꝛ
arboribus · qꝛ ꝓpter fructū oia
finaliter ſiūt · Qꝛ illud qd̾ de q̄li
bet re colligitur eſt fructus eius
Diuerſa āt ſemia habētur a diu͛
ſis fructib⁹ et diuerſe arbores et
plāte hn̄t diuerſos fructus · et eā
am diuerſa ſemia ꝓducūt diuer
ſos fruct⁹ ita ꝙ quodlibet ſemē
habꝫ ſuū ꝓpriū fructū · et quili
bet fructus hꝫ ſuū ꝓpriū ſemen ·
Et ideo qꝛ in volūtate noſtra tā
q̄ꝫ in agro ſpūali · et terra ſpūali
pn̄t eē et ſemiari et plātari et ra
tificari duo amores p̄mi · et amoꝛ
dei et amor ſuiipſius tāq̄ꝫ duo ſe
mia due p̄me plāte · et due p̄me
radices Et ideo ꝯſiderādū ē cū ſū
ma diligētia q̄lē fructū ꝓducꝫ
nobis quodlibet ſemē · q̄libet plā
ta · et q̄libet radix finalit᷑ · et quē
fructū colligemus de amore dei ·
qui ē p̄mus in nobis · et quid de
amore ꝓprio qn̄ erit p̄m⁹ Et qꝛ
nō ſunt neqꝫ pn̄t eſſe plures radi
ces q̄ꝫ due p̄me radices amoris ·
et duo p̄ma ſemia Ideo etiā non
poſſunt eſſe finaliter niſi duo fru
ctus finales et vltimi Et quia ſe
mina et radices contrariantur et
opponuntur et inimicantur ad in
uicem ita ꝙ non poſſunt aliquo
modo inſimul eſſe in eadem terra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

quia vna radix deſtruit aliã tota
liter Jdeo etiaꝫ neceſſe erit ꝙ fru
ctus finales et ꝓprij iſtarũ duaꝝ
radicũ Jnter ſe cõtrarientᷣ oppo
nantᷣ · et inimicantᷣ · ⁊ nõ poſſunt
aliquo modo inſimul eẽ · Et nccẽ
eſt ꝙ vnũ alium diuo deſtruat ·
occidat · euellat · et expellat Cõ
ſiderãdũ ergo que ſũt iſti fruct⁹

¶ Qḋ gaudiũ durãs ſine fine et
triſticia ſine fine ſũt duo fructu⁹
qui finaliter naſcuntᷣ in volũtate
tãqꝫ in agro de amore dei · et de
amore ꝓprij ſuiipſius tãqꝫ de du
obus ſemibus i ea ꝑmo ſemiatis

Ti · C xlviij

ET quia ex omib⁹ que ho
mo facit et opatur non re
manet finaliter in hoie et
ipſius vtilitate · niſi gaudiũ ꝉ tri
ſticia ita ꝙ gaudium et triſticia
ſũt duo finalia ⁊ vltima q̃ naſcũ
tur et oriuntᷣ in voluntate ⁊ i cor
de hoīs · et ad iſta duo terminãtᷣ
omnia que facit homo · Quia q̃c
quid facit hõ nõ poteſt aliud col
ligẽ i ſeipõ · neqꝫ ſecũ ducere ſeu
portare qḋ manet niſi gaudium
vel triſticia · hoc eſt ei totũ ſuũ lu
crũ qḋ de ſuis laborib⁹ ſecũ por
tat · vñ iſta duo ſũt colligata ꝙ
ſequũtur omne op⁹ hoīs · et nccẽ
ẽ ꝙ ſeq̃tur gaudiũ ꝉ triſticia i eo
Et iõ gaudiũ ꝉ triſticia ſunt fru
ctus quos colligit hõ de omnib⁹
Et ꝓpter hoc quicq̃d hõ opatur
opatᷣ ꝓpter gaudiũ ⁊ hꝫ finaliter
gaudiũ · nec aliud vult niſi gau
diũ · et quãdo habet gaudiuꝫ nil
aliud q̃rit · qꝛ gaudiũ ipſũ iplet
Et nulla res alia poteſt ipſũ ſaci
are niſi gaudiũ Et quia triſticia
opponitᷣ gaudio et ei cõtrariatᷣ ·
Jdeo homo ſemꝑ fugit triſticiaꝫ
et querit gaudiũ Et qꝛ veꝝ gau
diũ eſt verus fruct⁹ hoīs bonus ·
et vera triſticia ẽ verus fructus
malus · et qꝛ quilibꝫ fructus hꝫ
ſuũ ſemẽ ꝓpriũ Jdeo nccẽ ẽ ꝙ ip
ſũ verũ gaudiũ habeat ſuũ ſemẽ
ꝓpriũ de quo naſcatᷣ · et etiã ipſa
triſticia Et cũ in hoīe nõ poſſunt
eſſe niſi duo ſemina ꝑma · et due
prime radices ſcꝫ duo amores iã
dicti · Jdeo nccẽ eſt ꝙ oīa alia
ex iſtis naſcãtᷣ et oriantᷣ ⁊ ꝙ ha
beãt iſta ſemia · et ſicut non ſunt
niſi duo ꝑma ſemia ꝯtraria inter
ſe · et due prime radices · ita non
ſũt niſi duo fructus cõtrarij ſcili
cet gaudiũ et triſticia Hic ergo
hẽmus duas primas radices ⁊ du
os finales fruct⁹ illarũ radicum
Et qꝛ gaudiũ eſt bonus fruct⁹
et deſideratus ⁊ amabilis · Jdeo ẽ
nccẽ ꝙ oriatur ⁊ naſcatᷣ de bono
ſemine et de bona radice Et quia
triſticia ẽ malus fruct⁹ · iõ ẽ de
malo ſemie et de mala radice · Et
ideo nccẽ eſt ꝙ veꝝ gaudiũ oria
tur et pullulet de amore dei · ⁊ ve
ra triſticia et finalᷣ oriatᷣ de amo
re ſuiipſius ſeu ꝓprio Et ſic habe
mus primo agrũ ſcꝫ ipſã volũta
tem · ſecũdo hẽmus duo ſemia et
amorẽ dei et amorẽ ꝓpriuꝫ · Et
hẽmus duos fructus finales ſcꝫ
gaudiũ ⁊ triſticiam ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Declaratio q̄lit᷑ ex dei amore
qn̄ eſt p̄m⁹ oriat᷑ gaudiū durās
ſine fine· ¶ Titul⁹· Cxlix

Q Vomiā autē vbi amor nō
eſt vllū gaudiū nō p̄t eē
q2 ex ſolo amore naſcit᷑
gaudiū· Vnde gandiū gn̄at᷑ qn̄
volūtas hʒ illud qd̄ vult ⁊ amat
Si em̄ nihil amat nec aliq̄d vult
tūc nullū gaudiū hʒ· Sed triſti
cia ſimilit᷑ generat᷑ qn̄ volūtas hʒ
illud qd̄ nō vult neqȝ eciā amat
ſed hʒ illud qd̄ hʒ odio· Et ideo
qn̄ de⁹ eſt res p̄mo amata· ab ip
ſa volūtate· tūc ex tali amore ne
ceſſario gn̄at᷑ gaudiū· q2 de⁹ nō
poteſt mori· nō p̄t deficē neqȝ de
ꝑdi ab ipſa volūtate· ȝ ſemp eſt
pn̄s· ſemp adeſt ipſi volūtati Et
ideo volūtas hʒ ſemp p̄ncipalit᷑
illud qd̄ vult ⁊ qd̄ amat· ⁊ hʒ
ſemp rem amatā indeficientē im
mortalē· imutabilē· ſemp viuen
tē· inuariabilē ⁊ nullo indigentē
Et ideo amor dei ſemp p̄t durare
et ꝑmanē· q2 talis ē amor· q̄lis ē
res p̄mo amata· Et iō tal᷑ amor
erit imōrlis indeficiēs· fix⁹· firm⁹
immobil᷑· ſemp viuēs nullo alio
indigēs· ꝯtinue manēs ⁊ durās·
Vide ergo ꝙ volūtas nr̄a in qua
gn̄at᷑ amor· ⁊ ſeminat᷑ ē imōrli᷑
et ꝑpetua ac ſp̄ualis· Quia res
p̄mo amata q̄ ē de⁹ eſt imortal᷑
impaſſibilis ⁊ inuariabil᷑· ſūme
bon⁹· ſūme amabil᷑· ſūme delc̄abi
lis· ſūme ſp̄ualis· ⁊ ſūme ꝯueni
entiſſim⁹ volūtati qui ſol⁹ eſt di
gn⁹ p̄mo amari ⁊ cui p̄mitus de
bet᷑ amor· ſequit᷑ ꝙ tal᷑ amor q̄ui
hʒ talia fundamēta imōrlia erit
immōrlis ⁊ inꝑpetuū durās· ſine
fine· ſine termio nunq̄ȝ deficiēs·
q2 ipſa volūtas ꝑ amorē mutat᷑
in naturā rei amate· Ergo ſequit᷑
ꝙ quicq̄d ſentit᷑ de re amata· ſen
tit᷑ eciā de amāte· Et ſi res amata
eſt ideficiēs ⁊ imōrlis eciā vt pro
batū eſt ſequit᷑ ꝙ volūtas nr̄a ſi
p̄mo amet deū ſit imōrlis· indefi
ciēs· firma· ſecura· fixa· iuariabi
lis· ſemp viuēs· ſemp durās· ſi
ne fine· ſine termio· Et q2 ex tali
amore necc̄ario orit᷑ gaudiū· ſequi
tur ꝙ tale gaudiū erit ſemp du
rās ſine fine nunq̄ȝ deficiēs nunq̄ȝ
fluēs· ȝ iuariabile· firmū· ſolidū
fixū· ⁊ imōrle· manēs in ipſa vo
lūtate· Sicut em̄ ex amore orit᷑
gaudiū· ita ex eterno amore ori
tur eternū gaudiū· Declaratū ē
ergo q̄lit᷑ ex dei amore qn̄ ē p̄m⁹
in volūtate oriat᷑ in ipſa gaudiū
durās ſine fine·

¶ De ꝯdicōib⁹ ⁊ ꝓpetatib⁹ q̄b⁹
indutū ē iſtd̄ gaudiū ¶ Ti· Cl·

E T q2 vt dcm̄ ē gaudiū ē
frcūs amoris· iō tale erit
gaudiū q̄lis ē aōr· ⁊ tal᷑ ē
amor q̄lis ē res amata· Et q2 iā
mōſtratū ē certiſſime q̄s ꝯdicōe᷑·
q̄s ꝓpetates hʒ ipē amor dei· iō ſe
quit᷑ ꝙ ſil᷑es ꝯdicōes ⁊ ſil᷑es ꝓpri
etates erūt i gaudio orto ⁊ nato
de illo aōre· Q2 q̄lis arbor talis
frcūs ei⁹ Et iō q2 aōr dei qn̄ ē p̄
m⁹· ē ſemē iuſtū ſcm̄ verꝝ ⁊ ordi
natū· purꝝ ſincerꝝ ⁊ imaculatū·

mūdiſſimū diuinū et optimuꝫ re
ctū ⁊ ſcd̓m naturā hominis inq̄n
tū homo eſt Ex inde ſequitur ꝙ
iſtud gaudiū quod naſcit̉ de ta
li amore ē fructus iuſtus . ſciſſi
mus verus ordiatus purus ſince
rus imaculatꝰ mundiſſimus diui
nus optimꝰ et rectꝰ . ⁊ ē gaudiū
quod ꝯuenit hoi inq̄ntū homo ē .
et ſcd̓m naturā hoīs . ⁊ eſt totus
ſm deum Qꝛ ſicut totꝰ amor eſt
ſcd̓m deū . ita totū gaudium eſt
ſcd̓m deū . qꝛ ex illo amore orit̉
gaudiū . et ſic totū gaudiū orit̉
et naſcit̉ de deo . et radicatur i d̓o
et in creatore . et nō in creatura ⁊
durabit tādiu q̄ꝫdiu deꝰ creator
durabit . et qꝛ deus durabit ſēp .
ſic gaudiū etiā quod inde ſurgit
durabit ſemp . Et qꝛ vbi ē verū
gaudiū ibi ē vera leticia Jdeo ta
le gaudiū includit verā leticiam .
verā iucunditatē . verā hylaritatē
delectationē verā . et delectamē
tum veꝝ . verā cōplacētiam . quie
tētrā . quillitatē . delicias . exulta
tiones . iubilationes . ſuauitateꝫ
dulcedinē . ſacietatē . et verā ſatu
ritatē . Et qꝛ gaudiū erit eternū
ſemper durās ſine fine ſequit̉ ꝙ
cū illo gaudio erūt omnia iſta ⁊
leticia eterna ⁊ vera ſine fine . dele
ctatio eterna . vera ⁊ recta iucun
ditas eterna . hylaritas ſemper
durās cōplacentia ꝑpetua trāquil
litas eterne delicie . exultatio . iu
bilatio ſine fine Ecce ergo cōditi
ones ⁊ ꝓpetates in q̄bus erit ve
ſtitū et fulcitū ipſū gaudiū .

Titulꝰ C li .

Et qm̄ iſtud gaudiū ē fru
ctꝰ Jdeo qꝛ fructꝰ naſcū
tur et oriunt̉ ꝓpter vitā et
ad dandū vitā et nutrimētuꝫ ac
ſuſtētationē . ſequit̉ ꝙ iſt̓d gau
diū dat vitā et nutrimētuꝫ hoi ⁊
eius volūtati Et de ipō ipa volun
tas viuet et nutriet̉ . et ē ꝓpria vi
ta hois et cordis Sicut em̄ triſti
cia eſt mors hois . ita gaudiū eſt
vita hois . Jbi em̄ nulla vita eſt
vbi nullū gaudiū . Sed vbi tri
ſticia ē ibi mortis nūcius ꝉ mors
Nā gaudium dilatat cor . fortifi
cat et cōfortat nutrit et delectat
Et ideo nil aliud vult vel deſide
rat niſi gaudiū . per contrariū ve
ro ipſa triſticia mortificat ꝯſtrin
git . debilitat deſtruit ⁊ ānichilat
Et nemo eā vult . neqꝫ etiā appe
tit Nullꝰ ei vult eſſe i triſticia cō
tinua neqꝫ in tribulatōe ſꝫ i gau
dio continuo Sicut ei triſticia ē
mors aie . ita gaudiū ē vita aie .
Q,   habꝫ veꝝ gaudiuꝫ ⁊ ꝑpe
tuū . hꝫ vitā verā et ꝑpetuā . et q̄
hꝫ veram triſticiaꝫ et ꝑpetuā hꝫ
mortē verā et ꝑpetuā . Ergo qui
hꝫ amorē dei i ſe hꝫ vitā verā ⁊ ꝑ
petuā Qꝛ de ipō amore dei naſci
tur verū gaudiū qd̓ ē vita vera .
Qui ergo hꝫ veꝝ gaudiuꝫ hꝫ to
tū ꝯplemētū . qꝛ ergo totū bonū
qd̓ hō vult habē eſt ipm gaudi
um qd̓ ē vita eꝰ . et qn̄ hꝫ gaudi
uꝫ habet totū quod vult habere
et nihil aliud vult habere . quia
omnia vult habere ꝓpt̉ gaudium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et vt gaudiū bēat. Et quia iſtd
gaudium orit̄ de amore dei ſoluȝ
et de nulla re alia. ideo ſequit̄ ꝙ
ad habendū totum bonū noſtrū
et totam vitam noſtrā ⁊ totum
complemētum noſtrum. ſufficiāt
habere vnicam rem. ſcȝ amorem
dei. Et quia amor dei eſt intra ho
minē ⁊ nō extra. quia eſt in volū
tate ⁊ in corde. ideo ſequit̄ ꝙ ad
habēdum totum bonū noſtꝝ. ⁊
totum qd̕ finaliter volum⁹. ſcilȝ
ipſum gaudium. non eſt neceſſe
habere aliquas res extraneas Et
per cōſequēs nec auꝝ nec argen
tum. neqȝ lapides precioſos. nec
honorem nec dignitates. nec of
ficia neqȝ delectatiōes neqȝ ſciē
tias. nec bona temporalia. neqȝ
cibos neqȝ potus. Sufficit ergo
habere amorem dei de quo naſci
tur omne bonum noſtꝝ. ⁊ totū
gaudium. Et quia amor dei por
tat̄ in ſola volūtate. ēgo homo po
teſt portare totum bonum ſuū in
ſua volūtate. Et quia voluntas
eſt ſemꝑ in ſua libertate. ⁊ in ſuo
dominio. ⁊ nullo modo poteſt co
gi. neqȝ poteſt auferri ab eā ali
quid niſi ipſa volente. ſic ꝙ ipſa
volūtas ſi vult nō poteſt in eter
num perdere bonum ſuū. nec ſu
um gaudium. Et per cōſequen̄
vitam ſuam. quia nemo poteſt
tollere ab ipſa amoreȝ dei in quo
eſt vita et omne gaudium niſi
ipſa velit. Concludam⁹ ergo ꝙ
ipm gaudiū qd̕ naſcit̄ de amore
dei. ē tota vita hoīs ⁊ volūtat̄

De gaudio qd̕ naſcit̄ ex amo
re dei dum hō viuit in hoc mūdo.
Titul⁹. Clij.

QVoniam autē ipſum gau
dium ſequit̄ amorem. et
prius eſt amor q̄m gaudium. qꝛ
eius fruct⁹ eſt. ideo nccē eſt ꝙ ſi
cut dilatat̄ ⁊ extenditur amor ſi
cut creſcit amor. ſicut multiplica
tur amor. ita dilatet̄ ⁊ extenda
tur gaudium. ita creſcat gaudi
um. ita multiplicet̄ gaudium Et
qꝛ iam mōſtratum eſt ꝙ ex amo
re dei quādo eſt primus oriant̄ ⁊
multiplicent̄ multi ⁊ infiniti amo
res. quia neceſſe eſt ꝙ qui primo
amat deum. amet omnia que dei
ſūt. Et ideo amor dei extendit ſe
ad omnes creaturas iquātum dei
ſunt. ſed p̄mo ſe extendit in ima
ginem dei viuam. Et quia quili
bet homo eſt imago dei. ideo qꝛ p̄
mo amat deū. ſtatim amat eius
imaginē viuā. ⁊ ꝑ ꝯñs amat om
nem hoīem. ⁊ exinde orit̄ ſtatim
gaudiū ex tali amore. Quia ſic
de amore dei orit̄ gaudiū ita eciā
de amore ſue imagis viue. inquā
tū ē dei imago. ⁊ ſic tot gaudia
habebit q̄t hoīes amabit. inq̄ntū
ſunt dei imagīes. Et ſic de q̄libet
hoīe quē amabit inq̄ntū ē imago
dei poterit hr̄e gaudiū. ⁊ ſic mul
tiplicabit̄ gaudiū i hoc mūdo. Et
eciā q̄libet gaudebit de ſeipſo in
quātū ē dei imagō viua. Vlteri⁹
eciā q̄ amabit oēs creaturas inq̄n
tum dei ſūt. ſic gaudebit de omni
creatura inquātum dei eſt Et ſic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

de amore dei inq̄ntū eſt p̄m⁹ na
ſcent̄ boi et multiplicabunt̄ innu
merabilia gaudia que oia habet
ortū ab vna radice ab vno ſemie
ſcꝫ ab amore Et ideo iā homo vi
uēs in hoc mūdo recipit ⁊ colligit
ineſtimabilem fructū de dei amo
re quia ſemꝑ ē in gaudio · qꝛ ſꝑ ē
in amore recto et bono ⁊ ꝑ ꝯn̄s
cōtinue ē in vita et cōtinue viuit
⁊ iſtud gaudiū neō p̄t tollere ſic̄
neō p̄t tollē amorē · Nec oꝫ i hoc
mūdo hr̄e auꝝ nec argētū neqꝫ
abundantiā reꝝ tēꝑaliū ad habē
dū iſtud gaudiū · Qꝛ qui habet
amorē dei in hoc mundo habet ſu
as diuicias in ſeipſo intra ſe q̄s n̄
videt · nemo ſcit nec cognoſcit ni
ſi q̄ habet Et ideo q̄ habet amorē
dei nihil extra ſe deſiderat nihil ex
tra cōcupiſcit · ideo nulli inuidet
nil alienū deſiderat · qꝛ iam i ſe ab
undat · et eſt plen⁹ ſuo bono · ſ ·
ſuo gaudio qḋ ē vita cordis Et
ideo oia alia ꝓ nihilo reputat · ⁊
ideo nō ſitit neqꝫ eſurit bona cor
poralia · ſꝫ ſolum curat de amorē
dei de quo totū orit̄ gaudiū · Pa
tet ērgo gaudiū qḋ naſcit̄ ḋ amo
re dei dū homo viuit i hoc mūdo ·
¶ Qḋ gaudiū ſempit̄nū qḋ ori
tur de amore dei p̄t eſſe tale ⁊ ſil̄e
in īfinitis hoibus ſicut in vno · et i
quolibet p̄t eſſe ſuū ꝓpriū gaudi
um ſine īpedimento alteri⁹ ·

Titulus C.liij.

ET qꝛ vna res p̄t eſſe p̄mo
amata ab oibus hoib⁹ ſcꝫ
de⁹ · et in quolibet p̄t eſſe
amor dei ſil̄is · et ideo ſequit̄ q̄
etiā iſtḋ gaudiū p̄t naſci ⁊ gn̄a
ri in quolibet hoie · et tale p̄t habe
re vnus ſicut alius · Qꝛ ſicut om
nes ſimul pn̄t hr̄e amoreꝫ dei · ita
pn̄t habere gaudiū qḋ naſcit̄ de
amore iſto Nec gaudiū vni⁹ p̄t
īpediē gaudiū alteri⁹ Et ſic oēſ
hoies pn̄t hr̄e ſil̄e gaudiū ⁊ pn̄t
īpleri gaudio · et tn̄ ꝓpter hoc
nullus habet minus · et tale gau
dium habere poteſt vnus ſicut
alius · et quilibet p̄t habere ſuum
ſingulare gaudiū ⁊ ꝓpriuꝫ · et tn̄
tale erit vnū ſicut aliud · qꝛ ſunt
ſil̄ia ſicut amor tal̄ vn⁹ ſic ⁊ ali
ud gaudiū p̄t de nouo multipli
cari ſēꝑ · ⁊ ſēꝑ p̄t fieri nouū gau
diū ⁊ generari Qꝛ licꝫ ſint inume
rabiles hoies · et illi habeāt gau
diū attn̄ de nouo pn̄t inumerabi
les generari · augmētari et nūq̄ꝫ
terminari · ſed ſemꝑ multiplicari
Et tn̄ ꝓpt̄ hoc gaudiū alt̄⁹ non
minuit̄ Quāto ergo hoies multi
plicant̄ · tāto gaudiuꝫ magis et
magis multiplicat̄ Et tota cā eſt
qꝛ res p̄mo amata ē ipſe deus · ⁊
eſt ipſa reſ primo amata quam
vnuſquiſqꝫ poteſt habere · i volū
tate · et corde amatā ⁊ tal̄ amor
p̄t eſſe in q̄libet · et ſic vn⁹ amor
ē · qꝛ ē vna res p̄mo amata · et ꝑ
cōſequēs erit vnuꝫ gaudiū mlti
plicatū in īfinitis hoib⁹ ſic ergo
ex vna re gaudiū p̄t i īfinitū ml̄
tiplicari · ſine diminutione · quia
non propter hoc deus perdit ali
q̄d de ſuo Ecce ergo q̄lit̄ omneſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hoies et ſi ſint īfiniti · pn̄t hr̄e inſi
mul totū ſuū bonū · totā ſuā vitā
ſcꝫ totū ſuū gaudiū · ⁊ hoc ex ip
ſo ſolo deo · Et q̄liter ip̄e ſolus ē
ꝑ ſeipſū ſufficiēs dare vitā inſiſ
oibus hoibꝰ · ⁊ eternū et ſine ſui
dimmutōe et hoc ꝑ amorē ſuuꝫ ·
videte ergo q̄liter bona v̄a hoim
nunq̄ꝫ diminuunt̄ · ꝫ ſꝑ creſcere
pn̄t ⁊ nō hn̄t menſurā neqꝫ termi
nū · ꝫ magis multiplicatis hoibꝰ
magis multiplicant̄ eciā bona et
gaudiū ¶ Titulus C liiij ·

¶ De gaudio qđ naſcit̄ ex dei
aōre p⁹ vitā corpalē et oñdet̄ ex
ꝑfectōe gaudij ⁊ amoris ꝙ aia
clare deū creatorē ſuum facie ad
faciē et ſine medio videbit

QVonīā āt ip̄m gaudiuꝫ ē
fructus amoris dei ⁊ ideo
necc̄e eſt ꝙ iſtud gaudiū
ſiƀr impleat̄ et veniat in tātā ple
nitudinē · in tātā abundātiaꝫ ꝙ
nō poſſit eē maioꝛ neqꝫ creſcere
vltra ita ꝙ aia nō poſſit capē am
plius de gaudio vt ſic gaudium
plenū fiat Et qꝛ aia amauit deū
p̄mo ꝑ voluntatem · ideo ex tali
amore ſequit̄ gaudiū · Et qꝛ vo
lūtas totaliteꝛ ꝑ amorem vnitur
deo · ſequit̄ eciā ꝙ ipa vniet̄ ei ·
ꝑ fruitionē et ꝑ gaudiuꝫ qđ eſt
fruct⁹ amoris Et cū ex clara co
gnitōe dei ſeq̄t̄ maior amor Qꝛ
vbi maioꝛ cognitio ē · ibi maior
amoꝛ aut mai⁹ odiū ē · Et quan
to magi⁹ aliq̄d bonū cognoſcit̄
tāto magis amat̄ Sed qꝛ deus ē
ſolū bonū nr̄m Quāto ergo eum
mágis cognoſcim⁹ · tāto magi⁹
eū magis amabim⁹ · et q̄nto ma
gis eū amauimus · tanto magis
gaudiū hēbimu⁹ · Et qꝛ eciā de⁹
nō p̄t cognoſci et nō amari eo qꝛ
ē ſūme bonus · ſūme benign⁹ · ſū
me ſapiēs · ſūme nobilis · ſūme
pulcher · ⁊ in eo ē plenitudo oīꝫ
gaudioꝝ et diuitiaꝝ Neqꝫ pati
tur in aliquo bono defectū · Si
ergo deus vult a nobis maxime
amari · ſeq̄tur eciā ꝙ vult a nob̄
maxīe cognoſci · et vt gaudiuꝫ
nr̄m in eo plenū ſit · necc̄e ē vt aia
videat ip̄m deū facie ad facieꝫ · et
hec cognitio ē clara · certa ac ꝑfe
ctiſſima ⁊ ad vota et tm̄ quātuꝫ
voluerit ſine medio vt ſic magis
diligat̄ et vt ſic aīe maius gau
diū oriat̄ · qꝛ iſtud aliter eē non
potuit Qꝛ niſi deus quē p̄mo aia
amauit in fide · oñdat ſe et mani
feſtet clare ⁊ clariſſime nō facēt
debitū et ius amoris Qꝛ amor ve
rus et pur⁹ oīa apit · oīa ſecreta
reuelat Hoc autēꝫ req̄rit natura
amoris · Et qꝛ aīa p̄mo amauit
qn̄ eū nō vidit meret̄ eū videre fa
cie ad faciē dū eo fruet̄ vt maius
gaudiū ex eo ꝯſeq̄tur Et quan
to clari⁹ eū videbit · tāto magis
eū amabit · et q̄nto magis ama
bit · eciā tanto magis gaudebit ·
qꝛ res quā aliq̄s hꝫ qn̄ eſt bona ·
magis gaudebit q̄nto eā magis
cognoſcit · Et ꝑ oppoſitū ē de re
mala Qn̄ āto aliq̄s rē malā quaꝫ
hꝫ ꝯgnoſcit tāto eā magis odio
hꝫ Ergo ille q̄ p̄mo deū amauit ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cū ſit bonus et optimus cū ipſuȝ
magis ꝯgnoſcit tāto ipȝ magis
amabit · et ꝑ ꝯñs magis gaude
bit · ⁊ ſic ꝯgnitio erit cā maioris
amoris · et amor erit cā maioris
gaudij · et tm̄ gaudebit aīa quā
tū amabit · q̄ntū ꝯgnoſcet ⁊ vide
bit et vt ꝑfectiſſime gaudeat oȝ
vt ꝑfectiſſime amat · et oȝ vt ꝑ
fectiſſime ꝯgnoſcat et videat ſi
ꝑfectiſſime amare et gaudē de
beat · Et ideo plenitudo gaudij
arguit et oñdit ꝙ oīa clare vide
bit ⁊ ꝯgnoſcet deū creatorē ſuuȝ
ſūme bonū · ſūme benignū · ſūme
ſuauē et delectabilē Qꝛ qñ clari
ſſīe videbit eū eē talē fortius ama
bit eū · et fortius tūc gaudebit ·
Et qꝛ ꝑfectio gaudij orit̄ ex ꝑ
fectōe et nobilitate amoris Jō
vt gaudiū ſit ꝑfectiſſimū · opor
tebit ꝙ amor ſit ꝑfectiſſimus et
ꝙ amor aſcēdit ad gradū vltie
ꝑfectionis et dignitatis Nō aūt
erit tal' niſi q̄l' ꝯuenit deo Et iō
qꝛ de⁹ de ſe et ꝓpt̄ ſe ē ſūme ama
bilis eo qꝛ ē ſūme bon⁹ ⁊ tot⁹ bo
n⁹ · imo ipa boītas et puriſſīa boī
tas ē ſūme benign⁹ ⁊ ſūma beni
gnitas ⁊ tota benigitas · et tot⁹
liberalis · ſūme dulcis · ſūme ſua
uis ꝑfectiſſime amās ſūme ver⁹
⁊ ſūme potēs ſūme ſapiēs ⁊ ſūme
ꝑfect⁹ Et ꝓpt̄ hoc ſeq̄t̄ aōꝛ non
erit ꝑfect⁹ · neqȝ aſcēdet ad vlti
mū gradū ꝑfectōis dignitatis ⁊
puritatis · ñ aīa amet ipſuȝ deuȝ
creatorē ſuū ꝓpt̄ ſuā ſolā boītatē
beīgitatē ⁊ liberalitatē · ⁊ pulchri
tudinē ſuā Et nō ꝓpt̄ dona · ne
qȝ ꝓpt̄ obligationē · qꝛ de⁹ ama
bil' puriſſim⁹ nobiliſſim⁹ ⁊ ꝑfec
tiſſim⁹ ē · Et ex tali aōre ſeq̄t̄ ꝑ
fectiſſimū ⁊ puriſſimū gaudiū ·
Et qꝛ ad ꝑfectōnē gaudij req̄ri
tur ſūma ſecuritas ita ꝙ oīa ſint
certiſſīa et ſecuriſſīa · ita ꝙ nūq̄ȝ
perdet tale gaudiū Et iō vt aīa
ꝑfecte gaudeat · erit ſumme c̄ta
et ſecura · qꝛ nūq̄ȝ poterit amitte
re tale gaudiū · et qđ de⁹ nunq̄ȝ
velit auferre ab eo tale gaudiuȝ
et etiā qđ null⁹ ē ita potēs qđ po
ſſit auferre ab eo qđ aīa clariſſīe
ꝯgnoſcet deū · ⁊ ꝑfectiſſīe ama
bit eū · et ꝯgnoſcet qꝛ poterit ip
ſuȝ nō amare eo qꝛ cognoſcit qꝛ
de⁹ ē · qꝛ ē ſumma boītas · īeter
nū diliget eā · ⁊ ſic aīa erit ſecu
riſſima · qꝛ ipa ieternū diliget de
uȝ Et qđ īeternū creator de⁹ eā
amabit · et qđ īeternum videbit
eum · et ꝗd nulla alia res poterit
deſtruere eā neqȝ illuȝ aōrē · Et
ꝑ ꝯñs erit ſecuriſſima de ſuo eter
no gaudio qđ īeternuȝ non amit
tet · ħ tenebit ieternuȝ

¶ Qđ ex natura gaudij et amo
ris oñdit̄ ꝗd aīa recuꝑabit cor
p⁹ ſuuȝ iſtatu magis amabili ·
et ꝑ oīa ſibi ꝯformiter in ꝗ poterit
aīa magis gaudē // Ti · Clv

Et qñ aīa q̄ p̄mo amat
deū ⁊ etiā ſeipaȝ iq̄ntū ē
dei ⁊ iq̄ntū ē dei ymago
viua Et iō poſtq̄ȝ aīa amat ſeip
ſam vult bonuȝ ſibimet · ⁊ amat
bonū ſibi ⁊ gaudet de bono ſuo ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

qm̄ ẽgo aīa amat ſuū corpꝰ na
turali amore et hꝫ naturalē iclina
tionē ad illud Et qꝛ deꝰ copula
uit aīaꝫ cū corꝑe ⁊ corpꝰ cū aīa
et alligauit corpꝰ aīe. ⁊ fecít qͦd
dā naturale mrimoniuꝫ int̃ ea et
aīa ꝯgnoſcit corpꝰ eſſe fcm̄ ꝓpt̃
ipſā Et iō aīa amat ſuū corpus
et oīa ſua mēbra Et exinde ſeq̄t̃
ꝙ aīa vult recuꝑare corpꝰ ſuum
⁊ vult bonū ſui corꝑis Et etiā qꝛ
aīa eſt ṗncípal̃ ꝑs hominiſ ⁊ nō
totus hō. nec corpꝰ ē hō. ſꝫ ſimul̃
aīa et corpꝰ ſūt hō. Et iō hoc ē
ad perfectionem aīe ꝙ ipſa recu
peret ſuū corpꝰ. qꝛ meliꝰ et ꝑfe
ctius ē totū q̄ꝫ ꝑs. et etiā hoīem
totū eſſe q̄ꝫ aīam eſſe tātū Et iō
qꝛ anima amat ſuā ꝑfectionem
amat ſuū corpꝰ ⁊ remanet cū eo
et ꝑ ꝯn̄s vult et appetit ꝙ ſuū cor
pus ei reſtauret̃. nec p̄t velle cō
trariū Qꝛ hoc habet ex naturali
inclinatōe Et iō vt gaudiū aīe i
pleat̃ necē eſt ꝙ ei reſtituat̃ cor
pus ſuū. et hoc in illa fōꝛ in illo
ſtatu in q̄ erit magis amabile ip
ſi aīe ac magis ꝯforme ⁊ magis
ꝓportionatū ꝯueniēs et delecta
bile ſm ſtatū ipſiꝰ aīe. ⁊ in quo
poterit ipa anima magis gaude
re. et ꝑ ꝯn̄s erit necē vt ſit plenū
gaudiuꝫ qͦd reſtituat̃ ei ſuuꝫ cor
pus i maxima pulchritudine ⁊ i
ſūmo decore et impaſſibile. ⁊ im
mortale. ſpūale. ſubtile. agile.
clarū ſicut ſol fulgēs et reſplēdēſ
qꝛ in iſto ſtatu erit magis ama
bile ipſi anime magis ꝯforme et

magis ꝓporcionatū ſcḋꝫ ſtatū
ipſiꝰ anime. et hoc poterit facere
deꝰ Si enī potuit facē animā de
nihilo cū nō eēt. et potuit facere
de terra corpꝰ tale. et potuit face
re terrā aſcēdere ad tantaꝫ digni
tatē vt ex ipſa fieret corpꝰ ita mi
rabile vt ꝯiungeret̃ anime rōnali
et intellectuali portāti ſuaꝫ ima
ginē viuā quaē non poſſet facere
aſcēdere ipſū corpus ad altioreꝫ
graduꝫ q̄ꝫ an̄ Et ſicut anima mu
tata ē ad altiorē gradū et digni
oreꝫ ſtatū Ita etiam expedit vt
corpꝰ eius mutet̃ in ſtatū etiā al
tioreꝫ ⁊ nobiliorē gradū ⁊ digni
orē formā ꝓporcionabiliter. Et
ſicut anima aſcēdit. ita aſcēdit
corpus ſuo mō. Itē ſicut anima
mutata ē in deuꝫ ⁊ in naturā dei
ꝑ voluntatē ⁊ amorē Ita etiā mu
tet̃ corpus in animā q̄ntum fieri
poterit ⁊ in naturaꝫ anime ſcḋm
poſſibilitatē. ⁊ q̄ntuꝫ natnre cor
poris non repugnat. vt ſicut ani
ma fcā eſt diuina. ita corpꝰ fac
tum ſpūale. et hoc ꝯcludit ⁊ oſ
dit ꝑfectō gaudij ⁊ natura amo
ris Hic ẽgo anima vult tale cor
pus ſibi reſtitui qͦd ſit impaſſibi
le. ſubtile agile. clarū ſicut ſol ⁊
cū omni decore et pulchritudine
et immortale. et hoc poterit deꝰ
facere. Ergo vt omnibꝫ modis
anima gaudeat. ita fiet rurſū ꝙ
anima amat omnes creaturas in
quantū dei ſunt. Et ideo vt ani
ma magis et pluribꝰ modis gau
deat. totus munduſ et creature

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et pluribꝰ modis gaudeat· totꝰ
mūduſ ⁊ creature debēt diſponi·
renouari ⁊ in ſtatu poni· in q̄ ma
gis amabileſ ⁊ placibileſ ſint· vt
ſic ex eis ſequatᷣ maius ⁊ maius
gaudium Vt ſicut anima ē muta
ta inouata ⁊ renouata in ſtatū
altiorem ⁊ dignioꝛem· ⁊ coꝛpuſ
qđ eſt ꝓpter aiam· fuerit ecīā mu
tatū ⁊ innouatū in altioꝛē ⁊ dig
nioꝛem ſtatū· ita totus mūdus q̄
factꝰ eſt ꝓptᷣ hoiem debet renoua
ri ⁊ imutari in altioꝛē ⁊ dignioꝛē
ſtatū· ad gaudiū ipſius hoīs · vt
ſicut aīa eſt veſtita noua veſte
amoꝛis ꝑfectiſſimi in ſeipa· ⁊ ecī
am coꝛpus ſuū· eſt veſtitū nouo
habitu ecīā pulcherrīa veſte im
paſſibilitatis ·claritatis ·agilita
tis · ⁊ imoꝛ̄talitatis ·ita ecīā totus
mundꝰ ⁊ oēs creature mūdi q̄ fa
cte ſunt ꝓpter hoiem· induantᷣ eci
am noua veſte· vt totum ſit pro
poꝛcionatū· vt ipō hoīe qui ē rex
et dn̄s mūdi· innouato ⁊ exalta
to· ſerui ſui ⁊ oia que ſunt ꝓpter
ipm̄ facta· eciam innouentᷣ ⁊ ex
altentᷣ· Et ſicut oia ꝓceſſerūt ex
amoꝛe ⁊ ſunt ꝓpter amoꝛē ⁊ ex
amoꝛe naſcitᷣ gaudiū tanq̄ꝫ fru
ctus eius ·ita oia ſint in gaudio
et taliter diſponantᷣ vt ex ipſis
ſequatᷣ maius gaudiū· qđ ē fru
ctus oim̄· Hic ergo natura gau
dij ↄcludit ⁊ ꝓbat debē fieri ino
uacionē totius mūdi ⁊ oim crea
turarum·

De magnitudie gaudij poſt
hāc vitā· ⁊ ꝺ ſua multiplicatōe·

Titulꝰ· Clvi·

Q Vomā autē gaudiū ē fru
ctꝰ vltimꝰ qui expectatᷣ
nihil aliud expcatᷣ n̄ gaudiū Et
q₂ videmꝰ ꝑ expiētiā ꝙ frcūs i fi
ne ⁊ vltimate veniūt i ſūma habū
dātia ⁊ multitudie ſic̄ apparꝫ in
arboꝛibꝰ· vn̄ videꝰ ꝙ de vno ſeie
ſcꝫ de vna ꝑua nuce vel de vno
amiḡlo ſi plātetᷣ aut ſeietᷣ exibit
vnā maḡ arboꝛ· ⁊ ex illa arboꝛe
exibūt iſinite nuces ł amiḡla· ⁊
tn̄ oia veniēt de vno ꝑuo ſeie Et
iō q₂ gaudiū ē finał frcūs q̄ veit
de amoꝛe· ncc̄e ē ꝙ ipm̄ gaudiū
finalitᷣ ⁊ vltimate veniāt i maxia
habūdātia ⁊ multitudie· Hi em̄
frcūs coꝛꝑales tm̄ multiplicantᷣ
q̄nto magis dn̄t multiplicari fru
ctꝰ ſpūales Videmꝰ ergo maḡ
tudinē ⁊ multitudineꝫ ipſiꝰ gau
dij qđ expectatᷣ· ⁊ q₂ gaudium
naſcitᷣ de amoꝛe dei· iō ncc̄e ē ꝙ
gaudium ſe extēdat ad tantum
ad quantū extēditᷣ amoꝛ· ⁊ mag
nificetᷣ ad tantū· ad q̄ntū amoꝛ·
Vn̄ q₂ q̄libꝫ poſt deū amabit ſe
ipm̄· ⁊ ꝑ ↄn̄s de bono ſuo gaude
bit· Quia q̄nto aliquis amat ali
quē· tm̄ gaudet de bono ſuo Et
idō q̄libꝫ gaudebit de bono ſuo
tantū quātum amabit ſeipſum·
Et quomā gaudebit vbi habe
bit gaudium ſempiternū · ⁊ vbi
erit leticia ſēpiterna iocūditas et
delcātio ⁊ ois ꝑfectio ſēpiterna·
ibi hēbit plenū gaudiū· ⁊ q̄cq̄d
vult hēbit ⁊ quicq̄d non vult nō
hēbit· vbi erit imoꝛ̄talitas ꝑpetua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Impaſſibilitas et na agilitas ſb
tilitas et claritas corpis vt ſolis
pfecta cognitio et clariſſima vi
ſio de ſūma amicicia. de deo crea
tore ſuo Quātū igit ſi poterit vi
dere ſe exaltatuz tm̄ poterit gau
dere. qꝛ videbit ſe abundare om
nib9 delicijs Et qꝛ q̄ntum quis
amat aliū de tanto gaudebit de
bono ſuo Et ideo ſi aliquis habe
ret ſiľe bonū et ſiľe gaudiū quez
tm̄ amaret ſicut ſeipſū tātū gau
deret de bono illius ſicut de bono
ſuo. et nō minus gauderet de illo
q̄z de ſeipſo. ⁊ ſic duplicaret gau
diū. et ſi terciū triplicaretur. et ſi
quartū ⁊ ſic de alijs ſemper multi
plicaret gaudiū i milleſies milia
in tātum augmētaret gaudiuz in
milleſies milia. Et ſic tm̄ q̄ntum
multiplicarent hoies quos amaēt
ſicut ſeipm̄ qui haberēt ſiľe ⁊ ta
le bonū ſicut ipſe tm̄ multiplicarē
tur e9 gaudia. et hoc totū faceret
ipſe amor. quia ad multiplicati
onē amoris multiplicaret gaudi
um Et qꝛ demōſtratuz ē ꝙ q̄ pri
mo amat deū amabit oēm alium
hoiem ſicut ſeipm̄. et ois q̄ ama
bit deū pmo habebit oia ſupdcā
bona Ergo ſi innumerabiles ſūt
hoies hñtes ſiľia et eadē bona inu
merabilia erūt gaudia cuiuſlibet
qꝛ nullus min9 aliū q̄z ſeipſū dili
get. et ideo non aliter gaudebit
q̄ſqꝫ ꝓ ſingulis q̄z ꝓ ſeipſo. Hi
ergo hō de tāto bono ſuo vix po
teit cape ſuū gaudiū q̄uo capax
erit tot gaudiorꝫ et tātarꝫ delicā

arū Et inſup qꝛ dictū eſt q̄ntū
q̄s diligit aliū tātū gaudebit de
ſuo bono Et ideo qꝛ poſt hāc vi
tā vnuſquiſqꝫ plus amabit deuz
ſine cōpatione q̄z ſeipſum. et q̄z
omnes alios ſecū et ita plus gau
debit de dei bono q̄z de ſuo. om
niumqꝫ ſuorꝫ. Quia q̄nto amor
creſcit. de tāto gaudium creſcit
Ecce ergo magnitudinē ⁊ multi
plicationē gaudij ⁊ abundātiam
quā q̄libet q̄ pmo amat deū colli
get ⁊ de amore dei Et ſi planta
uerit eū ſeipſo. ecce q̄s fruct9 ⁊ i
q̄nta multiplicatione colliget. et
oia iſta erūt eterna. q̄ nūq̄z defi
ciēt. qꝛ amor dei ex quo oia ori
unt erit etern9 et indeficiēs ⁊ ſic
ē radix Et ita radix et fruct9 ine
ternū durabūt. ⁊ inetnū viuet hō
de tot et de tātis fructib9 etnis
et indeficiētib9. Ecce q̄s et q̄les
fruct9 colliget hō et aīa de ipſo
amore dei tāq̄z de vno ſemie tā
q̄z de vna radice in volūtate plā
tata tāq̄z in agro ſpūali Decla
ratus eſt ergo finalis et vltimus
fructus q̄ naſcet ex amoē dī q̄n
erit pm9. videte ergo et notate
ordinē toti9 ꝓceſſus. pmo ei iuē
ta fuit obligatō amoris. 2° natu
ra amoris. tcio fruct9 amoris q̄
ē gaudiū Hic ergo obligāt nos
ad amorē. ⁊ oia fcā ſūt ⁊ nobis
data ꝓpt amorē. et amor ꝓpt
gaudiū. ⁊ gaudiū ꝓpt nihil ali
ud i tb9 āt totū claudit. in obli
gatiōe in amore et i gaudio To
tus ergo ordo creaturarum. tota

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſcala nature oñdūt nobis obliga
tionē ad deum ⁊ debitū amoris ·
et eciā gaudium· ex creaturis ma
nifeſtat̄ obligatio · ex obligatio
ne debitum amoris · ⁊ ex amore
gaudium· Et ſic ꝑ ſcalam natu
re cōtinue aſcēdim⁹ de bono i me
lius · ⁊ de infimis ad ſūma cū dei
auxilio· ¶ Titul⁹ · Clvij ·

De fructu qui naſcit̄ de amo
re ꝓprio ⁊ ꝓuato ſeu ꝓprie volun
tatis ⁊ oñdit̄ ꝙ de tali amore nō
poteſt naſci veꝝ gaudium · ſed
ſophiſticū ⁊ deceptiuū ac tantū
apparēs qđ int⁹ pōrt triſticiā la
tentē que naſcit̄ poſt gaudium·

Q Voniā autē iam dictum ē
ꝙ qñ homo hȝ rem quam
vult ⁊ amat ⁊ eciā ſperat certitu
dinaliter hr̄e · tūc exinde ſequit̄
gaudium· Et ideo de amore pro
prie volūtatis p̄t gn̄ari gaudiū·
Quia qui amat ſuam ꝓpriam vo
luntatē vult ſibiipſi ꝓpriā laudē·
propriū honorem · propriā glori
am ⁊ propriam eccellētiam · ⁊
hoc ex parte anime · vult eciam
et amat ſibimet voluptates ⁊ de
lectatōes corpis · ⁊ per ɔñs vult
et amat omnia illa que valēt ad
hoc ⁊ ad habendū illa · ſicut ſūt
bona exteriora, dignitates ⁊ offi
cia ⁊ ſciētie · Et ideo q̄ʒ hō dum
viuit in hoc mūdo poteſt habere
omnia p̄dcā · ſcȝ honorēȝ · laudē ·
excellētiam ⁊ gloriam · delcātio
nes corpis · ⁊ illa que valent ad
hoc · ideo poteſt gaudē ⁊ habere
gaudium · Et q̄ʒ iſta pn̄t ꝑdi et
deſtrui ⁊ nō durāt ſed trāſeūt · ⁊
homo timet ꝑdē ea · Et eciam q̄ʒ
qui amat aliquam rē · hȝ odio il
lud qđ deſtruit illam rē · vel pōt
diminuē illam Et ideo qui amat
omnia ſupradcā · ncc̄ario hȝ odio
omnia illa que pn̄t deſtruē ⁊ di
minuē propriū honorem · propri
am laudē · propriā excellētiam ⁊
voluptatēȝ propriā · ⁊ omnia q̄
valēt ad hoc · Et exinde ſequit̄
ꝙ ex tali gaudio naſcit̄ triſticia
et tale gaudium cōuertit̄ in triſti
ciā · q̄ʒ ex tali tiore ⁊ odio ſeq̄t̄
t̄ſticia ⁊ ex ꝑdicōe ⁊ deſtructio
ne talium ſequit̄ triſticia · Et iō
tale gaudium eſt falſū · vanū · de
ceptiuū ⁊ ſophiſticū · q̄ʒ int⁹ ab
ſcōdit maiorem triſticiam quam
ſit gaudium · Et ſic de amore ꝓ
prio nō poteſt naſci niſi gaudiū
falſum ⁊ vanū ac deceptiuū · qđ
triſticiam iportat ·

De ɔdicōibꝫ ⁊ propetatibꝫ ⁊
indumētis q̄bꝫ indutū ē gaudiū
qđ naſcitur de amore ſue prope
volūtatis ¶ Ti · Clviij ·

E T q̄ʒ q̄lis ē radix tale ē il
lud qđ ſeq̄t̄ ex radice · idō
ncc̄ario tale erit gaudiū q̄
lis erit aōr ex q̄ orit̄ · Et iō ex ꝓ
petatibꝫ ɔdicōibꝫ q̄ʒ aōris ꝓpꝛij ·
cōcludem⁹ ꝓpetates ⁊ ɔdicōes
iſti⁹ gaudij · Et q̄ʒ iā ɔcluſū ē ꝙ
aōr ꝓpri⁹ ⁊ ſue ꝓpe volūtatis ē
inordiat⁹ · iiuſt⁹ · idebit⁹ · tortu
oſus · falſ⁹ · vicioſus ⁊ corrupt⁹ ·
imūd⁹ · ɔtra naturā hōis inq̄ntum
homo eſt · ⁊ contra totū ordinem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vniuerſi contra omnes creaturas
peſſimꝰ nequiſſimꝰ · turpiſſimꝰ
maligniſſimꝰ · imo eſt primū ma
lū · et radix oīm maloꝝ primum
viciū p̄mū venenū · p̄ma mors · p̄
ma tenebra · prima cecitas · p̄ma
falſitas · p̄mū mēdaciū · et radix
oīm mēdaciorū · p̄ma iniuſticia ·
p̄ma turpitudo · Et ideo gaudiū
qđ naſcit̄ ex tali amore neceſſa
rio hz proprietates talis amorꝭ
Ideo tale gaudiū neceſſario eſt
inordinatū · iniuſtū · indebitum ·
falſūz · viciosūz · corruptū imūdū
cōtra naturā hōis · cōtra totū ordi
nē vniuerſūz · ꝯtra oēs creaturas
peſſimū · maligniſſimuz · nequiſſi
mū · turpiſſimū · viciosum · vene
noſuz · mōrle · tenebroſuz · mēdo
ſū · qz talis eſt radix vñ oritur ·
Tale ē gaudiū quod quis habet
de ſuo amore ꝓprio · ꝛ de amore
ſue laudis · ſue ꝓprie excellētie ·
proprij honoris · ꝓprie gl'e ꝛ de
voluptate carnis · ꝛ de oībꝰ que
ipſe amat propt̄ iſta · Et qz vbi
eſt gaudiū ibi ē leticia · et delcā
tio · et exultatio · ideo etiā erit ibi
talis delcātio talis exultatio · tal'
leticia · talis cōplacētia · Et qz ta
le gaudiū ē corruptū iniuſtuz ·
peſſimū ꝛc̄ Ideo etiā talis leticia
talis delectatio · talis cōplacētia ·
talis exultatio ſunt peſſime cor
rupte inordinate et iniuſte · Et
quia iam declaratuz eſt ꝙ amor
proprius ſeu proprie volūtatis
totaliter · et de directo contra de
um · ſine deo · aduerſus deum ex
tra deū · p̄ter deū · etiā inimicat̄ deo
et ꝯſtituit hoiem inimicū dei capi
talē Eo qz qui p̄mo amat ſe ꝛ ſu
az ꝓp̄am volūtatē facit ſeipſū de
um et aufert inq̄ntū in eo ē ſuaz
ꝓpriā coronā a deo ſcz p̄uilegiū
ſue ꝓprie volūtatis Ideo ſequit̄
ꝙ iſtud gaudiū qđ hō habz de
tali amore ē ꝯtra deuz · et aduer
ſus deū extra deū ſine đo Et tota
liter et de directo inimicatur deo
Et ꝑ ꝯſequēs tunc hō gaudet le
tatur · delectatur · ꝯplacet · ꝛ ex
ultat̄ ꝯtra et aduerſus deuz · ꝛ cō
tra ſuā voluntatē Et creatura cō
tra creatorē · et opus cōtra ſuum
artificē Et qz etiā vbi ē amor ſue
ꝓprie voluntatis ibi ē ꝯtemptꝰ
dei qui eſt tātꝰ ſicut ipſe ē Quia
ſolus deꝰ dignꝰ ē amari p̄mo · er
go tale gaudiuz qđ orit̄ de tali
amore oritur de contemtu dei · ꝛ
in contemptum · et offenſam · et
iniuriā eꝰ · Et iō illud gaudiuz
ē ſūme deo inimicuz · et auget et
multiplicat cōplet et ꝯſūmat ꝯtra
rietatē ꝛ inimiciciā ꝯtra deuz · Qz
amor ꝓpriꝰ i q̄ ē dei cōtēptꝰ ē ra
dix ꝛ iniciū inimicicie dei iiurie ꝛ
offenſe eꝰ Et gaudiū quod na
ſcit̄ exinde ꝯplet ipaz inimiciciā
et augmentat ꝛ multiplicat · Qz
dum hō magis gaudet ꝯtra deuz
ꝛ letat̄ tūc efficit̄ et cauſat̄ maior
inimicꝰ eiꝰ Et qz gaudiū eſt ini
micuz ꝯtra deuz · ꝛ iō ꝯfirmat ini
miciciā ꝯtra deuz Et iō iſtđ gau
diuz portat et abſcōdit intra ſe
latēter ſūmū venenuz peſſimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

venenū et maximū virꝰ · peſſimā
mortē qꝫ portat ſecū ⁊ abſcōdit
iīuriā dei offēſā dei · ⁊ iīmiciciā ſui
creatoris q̊ nihil ē peiꝰ ⁊ veneno
ſius · nihil mortaliꝰ nihil magis no
ciuū nihil dānabiliꝰ nihil magis
letiſſimū ꝉ leſiuū nihil dānabiliꝰ
nihil triſtiꝰ · ⁊ nihil idelectabiliꝰ
Malū ei ē amaꝛe ꝯtra deū · ſꝫ multo
peiꝰ ē letari ⁊ gaudēꝛe · ꝯplacēꝛe · et
exultaꝛe ꝯtra deū ⁊ iīuriā ⁊ offēſā
dei Hic ērgo patēt cōditiōes ⁊ ꝓꝑ
etates q̄bꝰ indutū ē gaudiū qꝺ
naſcit̄ de amoꝛe ſuiipſiꝰ ⁊ ſue ꝓꝑe
volūtatis · de ꝓꝑo honoꝛe · ꝓꝑa laude
ꝓꝑa glꝛa · de delectatōe carnis et
de oibꝫ q̄ ſequūt̄ ad ꝓꝑiū amorē
qm̄ tale gaudiū ē iordinatū · iiu
ſtū · idebitū · falſū · vicioſū · men
doſū corruptū · imūdū malignū
peſſimū · neq̄ſſimū veneno plenū
mortale · ꝯtra nāꝫ hoīs · ꝯtra totū oꝛ
dinē vniuerſi · ꝯtra oēs creaturas
ſine deo ꝑt deū extra deū · et ꝯtra
deū momētaneū nō ꝑmanēs flu
ēs i momēto · trāſiēs portās ſecū
et abſcōdēs triſticiā et dei iniuri
aꝫ et offēſā Ecce ergo fructꝰ q̄
naſcit̄ de amoꝛe ꝓꝑo dū hō viuit i
hoc mūdo

De duobꝫ gaudiis ⁊ ꝯparatiōe eoꝝ adiuicē cū duobꝫ amoribus Ti · C lix

Sicut aūt ſūt duo amores
ꝯtrarii et capitales inimici
ita ſūt duo gaudia adiui
cē cōtraria et totaliter inimica · et
iō ſicut duo amores p̄mi · et aōꝛ
dei et aōꝛ ſuiipſius nō pn̄t ſil' eē
i volūtate Ita nec iſta duo gau
dia q̄ oriunt̄ · ab eis nō pn̄t ſimul
ſtare in volūtate · ſꝫ necāario adin
uicē ſe deſtruūt et expellūt vnuꝫ
qꝫ fugat aliꝺ · p̄mū gaudiū qꝺ
orit̄ de amore dei naſcit̄ in verita
te et ē veꝝ · ſecūduꝫ gaudiū qꝺ
naſcit̄ de amore ſuiipſius naſcit̄
de falſitate et ē falſū Primū gau
diū qꝺ naſcit̄ de amore dei orit̄
de iuſticia · ſcꝺm̄ · qꝺ de amore
ſuipſius naſcitur orit̄ de falſitate
et iīuſticia · p̄mū igit̄ naſcit̄ de ra
dice oim v̓tutuꝫ · ſcꝺm̄ orit̄ de ra
dice oim vicioꝝ · p̄mū orit̄ de ra
dice oim bonoꝝ · ſcꝺm̄ de radice
oiꝫ maloꝝ · p̄mū orit̄ de eternita
te · ſcꝺm̄ de vanitate · p̄mū de in
corruptibilitate · ſcꝺm̄ oritur de
corruptibilitate Primū gaudiū
orit̄ de deo : ſcꝺm̄ gaudiū orit̄ ſi
ne deo · extra deū et ꝯtra deū · pri
mū gaudiū ꝯiūgit ꝯſolidat · refi
cit et ſaciat et vnit hoieꝫ cū deo ·
ſcꝺm̄ gaudiū diuidit elōgat · ſe
parat et poit hoieꝫ extra deū Pri
mū gaudiū multiplicat et auget
amiciciā cū deo · ſcꝺm̄ v̓o auget
et multiplicat iīmiciciā cū deo · pri
mū gaudiū ꝯplet ſaciat ſolidat ·
dulcificat volūtatē · ſcꝺm̄ gaudi
uꝫ amarificat · debilitat · euacuat
volūtatē et facit eā fluctuātē · iq̄
etā iſtabilē eſurientē et ſitientē · pri
mū gaudiū ē ſ̄m naturā hoīs iq̄n
tū hō ē · ſcꝺm̄ gaudiū ē ꝯtra nāꝫ
hoīs iq̄ntū hō ē p̄mū ē ſ̄m oꝛdinē
vniuerſi et oim creaturaꝝ · ſcꝺm̄
gaudiū ē ꝯtra oꝛdinē totū vniu
ſi et oim creaturaꝝ Primum eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

durãs ꝑmanẽs ⁊ ꝑpetuũ Secun
dũ ẽ fluẽs trãſiẽs · ⁊ momẽtaneũ
Primũ gaudium qđ naſcit̃ de a
more dei ꝑt hri de amore dei ſine
laboꝛe ſine expẽſis ſine adiutorio
alioꝝ Sed ſecũdum gaudium
quod naſcit̃ de amore ſuipſi⁹ nõ
ꝑt haberi niſi cũ labore · cũ expẽ
ſis cũ multitudine rerũ tꝑaliũ cũ
damno alioꝝ et deſtructõe · pri
mum gaudiũ nunq̃ʒ vertit̃ in tri
ſticiã · ſed ſecũduʒ gaudiũ ſem
per vertit̃ in triſticiã et dolorem ·
ꝑmum gaudiũ facit hoiem benig
nũ · ſuauẽ · mitem · et mãſuetuʒ ·
ꝭ ſecũdũ gaudiũ facit hoieʒ mali
gnũ · crudelẽ : peſſimũ · ꝑmũ gau
diũ multiplicat auget · cõſeruat ·
fortificat · nutrit · pacẽ vnitatẽ cõ
cordiã · aicitiã · et omne bonũ int̃
hoies · ſed ſecũduʒ gaudiũ mul
tiplicat omne cõtrariũ et ſeminat
int̃ hoies oẽ malũ · Itẽ de primo
gaudio nullũ põt ſequi malũ nec
lum poteſt ſeq̃ ſcãdalũ Sed ex
ſecũdo gaudio non põt ſequi niſi
malũ et ſcãdalũ Primũ gaudiũ
excitat ad oꝑandũ oẽ bonũ Se
cũdũ gaudiuʒ excitat ad oꝑan
dũ omne malũ Primũ gaudiuʒ
ẽ vitale ſalutiferũ laudabile ama
bile deſiderabile gl'oſum honeſtũ
delectabile · et ſꝫm naturã ⁊ rõnẽ
Sed ſecũdũ gaudiũ eſt morta
le et mortiferũ · vituꝑabile · odi
bile viciosũ ignominioſũ ꝯtra na
turã · et cõtra rõnẽ Primũ gaudi
uʒ ẽ cauſa origo ⁊ motiuũ omniũ
bonoꝝ oꝑm · ſed ſecundũ ẽ cau
ſa origo et motiuũ oim malorum
oꝑm · Primũ gaudiũ proficit ſẽ
per hñti Secũdũ gaudiũ eſt ſꝑ
damnoſũ et nocet habẽti Primũ
gaudiũ eſt quo deo nihil amabi
lius neqʒ placibilius Sed ſecun
dũ gaudiũ eſt quo deo nihil odi
bilius et diſplicibilius Primum
gaudiũ auget amorẽ et deſideriũ
oim bonoꝝ · Sed ſecundũ gau
diũ auget amorẽ oim maloꝝ et
deſideriũ oim vicioꝝ Primũ gau
diũ ẽ ꝯueniẽtiſſimũ nature hois i
q̃ntũ hõ eſt · ꝭ ſcđm gaudiũ ẽ di
ſconuenientiſſimum et contra na
turã hois inq̃ntũ homo eſt · Et iõ
nihil pei⁹ in homine · nihil morta
li⁹ nihil magis damnoſũ Primũ
gaudiũ illuminat ⁊ clarificat in
tellectũ · imo cecitatẽ aie Primũ
gaudiũ eſt ſũme ꝑamabile · Sʒ
ſecundũ gaudiũ eſt ſũme puni
bile et cã ois punitionis · et ꝓpter
ipſũ debetur ſũma pena · Ecce er
go q̃ntum malũ natũ eſt et gene
ratũ eſt in corde · et volũtate qñ
i ea ẽ natũ ⁊ ortũ tale gaudiũ ve
nenoſũ q̃nta maligitas ⁊ quãta
malicia ¶ Regula ꝯpãdi iſta
duo gaudia vt ꝯprehẽdant̃ oia
ꝑdicta ⁊ Titul⁹ Clx

Ut autẽ oia ꝑdicta facili⁹
ꝯprehẽdant̃ dñt iſta duo
gaudia ꝯpari · Primo pe
nes ꝯueniẽtiã · ſecũdo penes diſ
penes ꝯuenientiã · quia iſta duo
gaudia cõueniũt in noie · q2 vtrũ
q3 vocatur gaudium Itẽ cõueni
unt · q2 vtrũq3 hʒ eſſe in volũtate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Itē ꝯueniūt. qꝛ omnia q̄ fiūt. fi
unt ꝓpter gaudiū ſiue vnum ſiue
aliud. Sꝫ drīā iſtoꝝ gaudioꝝ ca
pit̄ ꝯparādo iſta ad radices vnde
oriunt̄. ſcꝫ ad duos amores pri
mos vel ad deū vel ad opationes
et effcūs quos faciūt i naturā ho
minis. vel ad ipſas creaturas Et
ſic diuerſimode ꝯpādo poterimꝰ
videre q̄ attribuūtur vni gaudio
et q̄ alteri. ⁊ ꝓpetates ⁊ ꝯditōes
vtroꝝqꝫ. Ergo exercita te ipſū
nūc in duobꝰ amoribus. nūc in
duobꝰ gaudijs. modo ꝯſiderādo
vnū p ſe. mō ꝯpando cū alio. ⁊
ſic habebis magnā ꝯgnitionē de
bono ⁊ malo hoīs inq̄ntū homo ē
Cōſiderādum tamē eſt ꝙ gaudi
um ē illud qđ ſup oia petit̄. que
rit̄ ⁊ deſiderat̄. ⁊ oia deſiderant̄
propt̄ gaudiū Et ideo ipm gau
diū ſtatim attrahit hoiem ad ſe.
quia talis nature eſt. ⁊ ideo ois
deceptio fit rōne gaudij. ⁊ nullꝰ
decipit̄ niſi ꝓpter gaudiū. ⁊ ideo
gaudium inq̄ntū gaudiū ſemp
attrahit ⁊ appetit̄ ſemp. Sequi
tur eciā ꝙ malū gaudium attra
hit ſemp ⁊ appetit̄. nō quia ma
lum. ſed quia gaudium impoꝛt
delectationē. Deinde excecat ho
minē ⁊ totum ꝯuertit ad ſe ⁊ do
minat̄ totalit̄ homini. Nihil autē
fortiꝰ quā gaudium ⁊ delectacō
quia omnia vincit ōnia ad ſe tra
hit. omnia ad ſe ꝯuertit. omnibꝰ
dominat̄ Et ideo ſuper omnia fu
giendū eſt malignū gaudium ſo
phiſticum. fraudulētum ⁊ decep
toriū. falſum. apparens. ⁊ tranſi
torium.

De finali fructu qui naſcitur
poſt hāc vitam de amore ꝓprio.
et de ſuo malo gaudio. Et oſtē
dit̄ ꝙ triſticia vera que finem nō
habet eſt finalis fructus proprij
amoris ⁊ ſui ⁊ proprij gaudij.
Titulꝰ. Clxi.

Quoniam autē iam mōſtra
tum eſt. q̄le ⁊ quātū gau
dium naſcet̄ i volūtate poſt hāc
vitam ex amore dei. exinde ꝯclu
dit̄ ꝙ vbi nō eſt amoꝛ dī. ibi erit
priuacio illiꝰ ⁊ talis gaudij ⁊ tā
ti gaudij. erit eciam ꝑuacio infini
toꝝ gaudioꝝ. Sꝫ nō ſolum pri
uatio talis gaudij. ſed ꝑuatio ꝑ
fecta ⁊ pura ois gaudij. Et per
ꝯſequēs nō erit ibi n̄ pura ⁊ ſim
pliciter triſticia. Vn̄ volūtas ē ta
lis nature ꝙ in ea pōt gn̄ari gau
dium vel triſticia. qꝛ aliqn̄ habet
qđ vult. ⁊ nō hꝫ qđ nō vult. ⁊
aliquādo hꝫ qđ nō vult. ⁊ nō hꝫ
qđ vult. Et triſticia cauſat̄ quā
do aliq̄s non hꝫ id qđ vult. ⁊ qn̄
habet id qđ ſūme odio hꝫ. ⁊ nō
poteſt a ſe repellere. Non eñ ma
ioꝛ triſticia eſt q̄ꝫ non habere id
qđ vult hō ſemp ⁊ deſiderat ⁊ cō
tinuo deſiderat. Neqꝫ eñ ē maioꝛ
triſticia q̄m habere ſemp ⁊ conti
nue in ſeipō id qđ homo nō vult.
et quod ſūme habet odio. ⁊ non
poſſe a ſe repellere. Et maxime ſi
illud ſit in ipſa volūtate. Et quo
niam anima poſt hāc vitam pri
uabitur omnibꝰ que amabat. ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nihil habebit qđ amet. q₂ nō ha
bebit nec ꝓpriū honorem. nec lau
dem. nec gloriam. nec delectatio
nem corporis. nec aliquid qđ ama
bat. ideo priuabit᷑ omni gaudio
qđ habebat dum viuebat in hoc
mūdo. ⁊ nullū aliud gaudiūꝫ po
terit habere Et q₂ erit eciam ꝑuata
amore dei. quia ſecum nō por
tabit amorē dei. q₂ erit totaliter
extra amorem dei. ideo eciam nul
lum gaudium bonū poterit habē
Et ſic erit ꝑuata oī gaudio tam
bono q̄ꝫ malo. Et q₂ anima poſt
hāc vitam erit exuta a corpe ⁊
a carne. ideo tūc ipſa aīa erit cog
noſcēs ſe clare ⁊ videbit ſeipſam
et reducet᷑ ad ſeipſam q₂ erit pre
ſens ſibiipſi. Ideo cogitabit circa
ſeipſam. ⁊ ſentiet ſeipām ⁊ intel
liget ꝓpter qđ facta erat ⁊ ꝙ bo
na habitura erat ⁊ quātum bonū
perdidit ⁊ q̄re ꝑdidit. Et ꝯgno
ſcet ꝙ ipſamet fuit in cauſa q̄re ꝑ
uata ē tāto bono ⁊ ꝙ ipſa fuit in
culpa. ⁊ ideo ſibimet īputabit.
Et ꝯgnoſcet clariſſime ꝙ in eter
nū ꝑdidit ⁊ ꝙ nunq̄ꝫ rehabebit
et tamen vellet hr̄e ⁊ deſiderabit
hr̄e. ⁊ nō poterit nō deſiderare. im
mo nccāriо deſiderabit. Et quāto
magis ipſa intelligit illud bonū.
tanto magis deſiderabit illud bo
nū. Ecce ergo ſūma triſticia cog
noſcē bonum qđ habitura erat ⁊
qđ ſibi debebat᷑ ſcđm naturam.
et neceſſario velle ⁊ deſiderare il
lud habere. quia quelibꝫ res nccā
rio deſiderat habere bonum ſuum

quādo cognoſcit. ⁊ vltra nunq̄ꝫ
poſſe habere. ⁊ ſcire ſe in eternuꝫ
non poſſe habere. Coniūge ergo
iſta ſimul ⁊ vide quāta erit hec
triſticia. Et quia anima non erit
occupata niſi circa ſeipſam. ideo
hoc cōtinue cogitabit ⁊ nō pote
rit hoc non cogitare. Et ideo iſta
cogitatio dabit ſibi ꝑpetuam ⁊
eternam triſticiā. Vlteri⁹ q₂ ani
ma tūc tota reducta ad ſeipſam
clare videbit ſeipſā. ideo videbit
clariſſime voluntatē ſuam eſſe ini
micam deo. eſſe tortuoſam defor
mē ꝑuerſam. ⁊ cōtra naturam ſu
am turpiſſimā ⁊ inordinatiſſimā
et totam deuiatam. ⁊ videbit ſe
clare ſicut eſt. ⁊ quia totaliter ē
cōtra deum. Et quicquid eſt cō
trariū deo neceſſario eſt. turpiſſi
mū. ꝑuerſiſſimū ⁊c̈. eo quia de⁹
eſt pulcherrim⁹ ordiatiſſim⁹ ⁊c̈.
ideo anima que erit cōtraria deo
neceſſario erit per oppoſitum. Et
quia anima clariſſime cognoſcet
et videbit ſeipſam ⁊ ſine medio
et videbit ſe eſſe talem vt eſt di
ctum. ⁊ quia totum hoc erit con
tra naturam ſuam ⁊ non deberet
habere et hoc habebit. et eciam
quia anima neceſſario habebit
odio ſuum malum ſuam turpitu
dinem ſuam confuſionem. quo
modo enim non habebit omnia
illa odio in ſeipſa. cum haberet
ea odio in alijs rebus. ideo ex ta
li odio generabitur ſumma triſ
ticia in anima eo quia ſemper ha
bebit odio ſuum malum ⁊ vellet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

expellere a ſe. tamē in eternū nō
poterit. Et ſic in ſeipſa hēbit in
eternū illud qđ ſūme habet odio
et ſic ipſa anima erit ſibiipſi cau
ſa triſticie ſūme Et talis triſticia
erit ꝯtinua ⁊ eterna. quia anima
ſemꝑ erit pn̄s ſibiipſi. Et ita ex
ipſa orietᷣ ſibi triſticia. ⁊ ideo ha
bebit odio ſeipſam ſūme. ⁊ vellʒ
nō eſſe. eo quia non poterit ſuſti
nere nec tolerare ſeipſam ꝓpter ſu
am turpitudinē. deformitatem ⁊
horribilitatē. Quia nulla maior
turpitudo nulla maior deformi
tas. nulla maior horribilitas. q̃ʒ
ipſiꝰ voluntatis ⁊ anime. nihilqꝫ
magis odibile nihil magis diſpli
cibile q̃ʒ ſit voluntas turpis ⁊ de
formis. Et ſic in ipſa erit fons ⁊
origo ac radix eterne triſticie Et
oīa iſta habebūt ortū ex amore
ſuiipſiꝰ. ex eo quia anima ama
uit p̄mo ſuam volūtatem ꝓpriam
et omnia amauit ſcđm ſuam vo
luntatē ꝓpriam extra deum. cōtra
deum. extra volūtatem dei. ⁊ con
tra dei voluntatem. Et ſic ex tali
amore ſequitᷣ ſūmū odium ⁊ ſū
ma diſplicētia ſuiipſiꝰ. ⁊ ex tali
odio ſequitᷣ ſumma triſticia. Et
loco amoris ꝓprij generatū ē odi
um. ⁊ ipſum odium eſt radix ⁊
origo triſticie. ⁊ ipſa anima erit
tota plena odio. ⁊ nihil erit in ip
ſa niſi odium. Sicut autē amor
dei erit radix eterni gaudij. ita o
dium erit radix eterne triſticie.
Et ex odio ſuiipſiꝰ ſequitᷣ odiū
dei. quia anima vellet tūc nō eſſe

et nō poterit tūc non eſſe. ⁊ ideo
neceſſario habebit tunc odio deū
qui dedit ſibi eſſe. ⁊ qui manute
net ipſam ineſſe Et ideo vellet de
um nō eſſe. vt ipſa nō eſſʒ. Et qꝛ
deus nō poteſt non eſſe. ideo erit
ſumma triſticia in anima ex hoc.
Item habebit odio oēm creaturā
quia vellet ꝙ nihil eſſet nec ipſa
nec alie res. Et quia hoc nō po
terit eſſe. ſic ex hoc ſequitᷣ odium
oīm que ſūt. vt ſicut p̄us amauit
ſeipſam p̄mo ⁊ omnia alia ama
uit ꝓpter ſe ⁊ ſcđm ſe. ita poſtea
habebit odio p̄mo ſe. ⁊ oīa alia
habebit odio ꝓpter ſe. Et ſicut p̄
us nō gaudebat niſi ꝓpter ſeipſā
ſcđm ſeipſam ⁊ de ſeipſa extra de
um totalitᷣ. ita poſtea omnis tri
ſticia oriatᷣ ſibi ſcđm ſeipſam. ⁊
proptᷣ ſeipſam ⁊ de ſeipſa. Et ſi
cut p̄us nihil placuit ſibi niſi ꝓptᷣ
ſeipſam ⁊ de ſeipſa. ita oīa ſibi di
ſpliceāt ꝓpter ſeipſam. ⁊ ipſamet
ſibi diſpliceat ſicut ſibiipſi priꝰ
cōplacuit. Et ſicut p̄us fuit ami
ca ſuiipſius primo. ita poſtea ſit
inimica ſuiipſiꝰ p̄mo Et ſicut ani
ma p̄us fecerat ſe tanq̃ʒ deū ꝯtra
deū. dādo ſibiipſi p̄mo amorē ⁊
proptᷣ ſe. ⁊ ꝑ ꝯn̄s fecerat in ſeip
ſa ſuū p̄ncipiū ſuū fundamētum
et ſuū caput ponēdo ſe loco dei. ⁊
faciēdo ſe rem p̄mo amatā. Et iō
ſicut deꝰ ſi fuiſſʒ res p̄mo amata
eſſet fons ⁊ origo oīm gaudioꝝ
ipſi aīe. ita ꝑ oppoſitum ipſamet
ſibiipſi ſit p̄ncipium fōs ⁊ origo
omniū triſticiaꝝ Et quia anima

tūc nō quieſcet nec poterit ceſſaē
a cogitatione. ſed ſemꝑ erit in cō
tinua cogitatione ſemper erit in
actu ſicut ignis. ⁊ ſemꝑ ꝯtinue
intellect⁹ opabit̄ ⁊ memoria ⁊
volūtas ⁊ ſubito. ideo tūc aīa co
gitabit oēs opationes ſuaꝝ q̄s fe
cit. omnia veniēt ad memoriam
et videbit eo ꝙ pōꝛbit ſecū ſiꝑitu
dies oīm ſuoꝝ opeꝝ i ſeipſa. Et
quia omnia opa ſua fuerūt cōtra
deum. extra deum. cōtra naturā.
cōtra racionem. cōtra veritatem.
cōtra oꝛdinationem rectam. ideo
erāt inoꝛdiata. turpia. deformia.
hoꝛribiliſſima ꝺ natura ſua ⁊ odi
biliſſima. falſiſſima cōtra ſeipſam
cōtra ſuam ꝓpriam naturam. Et
ipſa aīa neceſſario habebit odio
omnia illa opa ⁊ cognoſcet tur
pitudinē ⁊ defoꝛmitatē ⁊ hoꝛri
bilitatem ⁊ ꝯfuſionem illoꝝ ope
rum. ⁊ quāto magis cognoſcet
tanto magis habebit odio. ⁊ ta
mē ſemꝑ erūt ſibi p̄ſentia in me
moꝛia in eternum. ⁊ in eternū nō
delebunt̄ de memoꝛia. ſed ſemꝑ
viuēt in memoꝛia. Si tamē ipſa
anima ea videre nec cogitare vel
let neq̄ recoꝛdari. ſed ſemꝑ vel
let obliuiſci ⁊ nō poterit. Et ſic
erit in anima cōtinua triſticia ⁊
ſūma quia ꝯtinue habebit in ſe ⁊
videbit i ſe qꝺ ſūme hꝫ odio. qꝺ
nollet videre. cōtinue recoꝛdabit̄
de illis de quibꝰ nollet. Et ſic om
nes ſue cogitationes. omnes ſui
actus omnis memoꝛia. omnis co
gitatio. omnis viſio. omnis recoꝛ

datio. omne velle ſuū. omne ſuū
nolle. omne deſideriū. ⁊ quicq̄d
in anima poteſt eſſe. erūt ſumme
aſpera. ⁊ ſūme amara ipſi anime
et ſūme cōtraria ⁊ erūt in ꝯtinuū
toꝛmētum ⁊ eternā triſticiam. ⁊
penam ipſius anime ſine fine. eo
quia anima ſemꝑ viuet. ſemper
erit ſemꝑ durabit. ⁊ in eternum
nullam ſentiet. neq̄ ꝑcipiet dul
cedinē neq̄ ſuauitatē. quia conti
nue erit in triſticia ⁊ odio ꝑ pu
ram amaritudinē ⁊ aſperitatem
cōtra naturam ſuam que ſemper
appetit dulcedinē ⁊ ſuauitatē. ⁊
gaudium ⁊ delectationē. Et ſic
poſſum⁹ ꝯcludere ꝙ anima dum
viuit extra deum ⁊ cōtra deum. ⁊
amat cōtra deum. ⁊ facit ſua ope
ra cōtra deum. ipſa ſemꝑ multipli
cat ⁊ cōgregat. acq̄rit ⁊ theſauri
ſat oīa illa vnde ſibi oꝛiat̄ poſtea
eterna miſeria ⁊ triſticia. ⁊ ita
ipſamet aīa facit ſibiipſi ſuam pe
nam. ſuā triſticiā. ⁊ ſuū toꝛmen
tū. Quanta autē pena ē quātus
doloꝛ quātū toꝛmentū hr̄e talem
triſticiā ꝯtinuā intra ſeipſam. cū
oīa ſint ꝓpinquiſſima ipſi aīe. Qꝛ
ipſamet ē ſibi p̄ſentiſſima. ⁊ oīa
opa ſua. ⁊ omnes cogitatōes ſue
Nō ē intellcūs nō ē meōꝛiā. nō ē
coꝛ hoīs qꝺ poſſit hoc cogitare cū
tota triſticia illa ſit itellcūalis ⁊
ſpūalis. ⁊ iō excedit oēm triſti
ciā coꝛpalē ſine ꝯpatōe Et ſic ma
nifeſtiſſime declaratū ē ꝙ triſti
cia pura q̄ finē nō hꝫ ē finalis fru
ctus q̄ naſcitur ex amoꝛe ꝓpo ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

prope volutatis. Et hec e mors eterna.

¶ Qd' iſta triſticia futura nunc occultiſſima pt videi in clara experietia. Titulus. Clxij.

Iſta aute triſticia. iſta pena. iſtud tormetu. iſte dolor poteſt manifeſtari i vera expietia multis modis et experietijs manifeſtiſſimis. Prio ſic. Nam p expientia videmus q qn aliquis poterat habe aliqd bonu magnu ſibi couenietiſſimu. p qd eſſz ditatus et exaltatus per totam vitam ſua. vt verbi gra. impatu ducatum. cardialatu. ſeu epiſcopatum. vel aliqd huioi. ſiue officium. ſiue bnficiu. et maxie in terra et in loco ppo. et ſi iſte pdat tale et tam magnu bonum p culpa ſuam. et alius habeat et ipſemet ſit in cauſa et no alius. none toties qties cogitat ſe pdidiſſe tm bonu per ſuam culpa. videdo q nullus alius habuiſſz. eſſz in magna triſticia. ita q ſola cogitatio daret ſibi magna triſticiam i corde ſuo ſecrete. et quato magis ognoſceret hoc bonu eſſe maius tato magis dolet. Et tame tota triſticia oriret ex hoc. qr ſua culpa perdidit. Hic ego iſte haberet in ſe cotinua cauſam triſticie Ad ppoſitu Hic erit de anima qr cogitabit. videlz et ognoſcet clariſſime ſe pdidiſſe per ſuam culpa ppria infinitum bonu. infinitu gaudium et eternu. qd nunqz in eternu habebit et tame alij hnt. none ipſa in eternu iſta cogitado otriſtabit. Et quia hoc inceſſant cogitabit. inceſſanter triſtabit. et talem cogitatione pdere no poterit. Secudo poterit iſta manifeſtari triſticia ex pte turpitudis et deformitatis ipſius anime et ſuo operum Qm quilibet quatumcuqz malus abhorret et hz odio turpitudine et deformitate in omnibus rebus ſuis. qr in omnibus q hz. diligit atqz affectat pulcritudine et amenitatem Et quato magis ille res ſut ſibi magis ppinque et itranee et magis care. tato magis abhorret et hz odio turpitudine et deformitate. et magis amat in eis pulchritudinez. qr abhorret turpitudine et deformitate in domo ſua magis qz in orto. et magis i veſtibus qz in domo. et in pſona propa qm aliena. et ſic de alijs multis ſimilibus. Hic ergo anima amat naturalit pulchritudine. mudiciam. et amenitate. et habz odio turpitudine. imudiciam. obſcuritate. et deformitate. Et quato maior eſt turpitudo et deformitas maior tato magis abhorret. et qnto magis eſt in nobiliori re et digniori ſibi ppinqua. ita q ho no poſſz pati aliqua turpitudine in rebus ſuis. Ad ppoſitum. Cum anima que eſt cotraria deo ſit turpiſſima. deformatiſſima. et inordinatiſſima. eo q deus eſt pulcherrimus et ordinatiſſimus. ſi ergo anima videat in ſeipſa tanta turpitudinem et deformitatez. neccario

ābhoꝛrebit ⁊ odio habebit illam
nec poterit amare neq̃ȝ pati. Et
quia cõtinue videbit ſeipſam. cõti
nue cõtriſtabit᷑. ⁊ tanto magis
quãto habebit magi᷒ odio illam
turpitudinē ⁊ deformitateȝ. Si
enĩ deus eſt ſūme delectabilis ⁊
amabilis ⁊ ſummū gaudium de
ſua natura. neceſſe eſt ꝙ quicq̃d
eſt cõtra deum ſit ſūme triſtabile
ſumme odibile. ⁊ det triſticiã de
natura ſua. Ergo neceſſario ipſa
anima que eſt cõtra deum. ⁊ con
traria deo. erit valde triſtabilis
et odibilis. ⁊ dabit triſticiã ſibi
ipſi cum ſeipſam viderit. Et ſi ō
nia que ſūt facta ſcd'm racionem
ſcd'm ordinem. ſcd'm mēſuram.
ſcd'm regulam. ⁊ ſcd'm deū. ſūt
pulcherrima ⁊ delcãbilia ⁊ ama
bilia ex natura ſua. neceſſe eſt ꝙ
omnia que facta ſunt cõtra racio
nem. cõtra ordinem. cõtra regulã
et cõtra deum. ſint turpiſſima. de
formatiſſima. triſtabiliſſima. et
odibiliſſima de natura ſua Ergo
cum ipſa anima portet i ſeipſa tã
q̃ȝ in libro viuo omnia opera tur
pia deformia. que fecit cõtra racō
nem. cõtra ordinem. cõtra regulã
cõtra deum. ſint turpiſſima. defor
matiſſima. neceſſe eſt ꝙ odio ha
beat ea ⁊ abhoꝛreat nec poteīt ea
amare. ꝑmo neceſſe eſt ꝙ ſibi di
ſpliceãt ſine mēſura. Nō tamen ſi
bi diſplicebūt quia ſūt cõtra deū
ſed quia de natura ſua ſūt odibi
lia ⁊ deformatoria. ⁊ quia ſūt cō
tra ſuam ꝓpriam naturam ⁊ pro

priam racionem. Et ſic cum ani
ma nō poſſȝ currē nec ambulare
niſi ſcd'm duas vias. ſcȝ per viã
amoris dei. vel per viam amoris
propꝛij. nam ſemper multiplicat
et auget ſibi cauſam ſue triſticie
vel ſui gaudij. ſi ambulat per vi
am amoris ꝓprie volūtatis tunc
ambulat extra deum vel cõtra de
um. ⁊ ſic multiplicat ⁊ auget ma
lum ſuū. Et totum apparebit dū
ſeparabit᷑ a corpe ⁊ a carne. Itē
tercō poteſt manifeſtari triſticia
anime quia ipſa anima ſentit in
corpe dolorem ⁊ infirmitatem ⁊
vulnera ⁊ mala corporis ⁊ leſio
nem. ⁊ ſtatim ſentit quicq̃d eſt
contra corp᷒ ⁊ quicquid nō con
uenit corpori. aut quicquid ē in
corpore ſuperfluū. vt patet in ca
pite in oculo in auribꝫ in ſtoma
cho ⁊ in alijs membris. ita ꝙ nō
poteſt ſuſtinere aut pati talia in
corpore. Ergo multo magis ani
ma quando ſentit in ſeipſa vulne
rã ſua aut ſuam infirmitateȝ. aut
aliud malū qd'cūq̃ȝ aut quicq̃d
fuerit in ea ſuperfluū. ⁊ cõtra na
turam ſuam. dolebit ⁊ triſtabit᷑
ſine cōparatione. eo amplius de
quãto erit ſibi propinqui᷒. Er
go cum anima portet ſecū totuȝ
ſuū malum dū ſepabit᷑ a corpore
neceſſe eſt ꝙ ſentiet illud in eter
nū ⁊ doleat. Vnde tūc aīa vulne
ratur ⁊ ledit᷑ qñ volūta᷒ inclinat᷑
volūtarie ꝑ cōſenſum cõtra deum
cõtra racionē. cõtra ordinem. cõtra
regulam ⁊ menſurã. cõtra deū ⁊

cõtra ſeipſam. ⁊ talis inclinatio
eſt ſuū malū. ſuū vulnꝰ. ſua leſio
et ſua īfirmitas. ſua turpitudo.
ſua deformitas. ⁊ ſua obliq̃tas
ſua tortuoſitas. ſua malignitaſ
ſuus caſus. ſua ꝑuerſitas. ſua in
iuſticia. ſua inordinatio. ſuū op
probriū. ſuū vituperiū. ſuū vici
um. ſua deuiacio. Et ideo tot q̊t
habet inclinatiões tales ⁊ totieſ
quotiēs inclinatꝰ cõtra deum. tot
acquirit vulnera in ſeipſa. ⁊ toci
ens ipſa vulnerat ſeipam. Et iō
anima qñ ſeꝑatꝰ a carne ſic vulne
rata. ſic leſa. ſic inclinata cõtra de
um. cõtra racionem. cõtra ordinez
rectum. cõtra ſeipſam. ſic obliq̃.
ſic turpis. ſic deformis. ſic deuia
ta. ſic inordinata. ſic irregulata
ſic maculata ⁊ cõfuſa. neccãrie ſē
ciet iſta vulnera. ⁊ neccãrio triſta
bitꝰ ⁊ maxime. qꝛ in eternū rema
nebit talis, qꝛ iſta vulnera ſempꝛ
remanebunt in volūtate. Et ipſa
aīa tūc cognoſcet ꝑ intellectū ſu
um. ꝙ hoc eſt totū cõtra rationē.
cõtra veritatē. ⁊ ꝙ totum deberet
eſſe ꝑ oppoſitū. Et ideo triſtabi
tur in eternum. Et quanto ma
gis cognoſcet tanto magis tri
ſtabitur ⁊ magis ex hoc triſta
bitur quia ↄgnoſcet ꝙ ipſamet
ex ſua ꝓpria volūtate ⁊ libertate
nullo cogēte eam fecit ſeipſaz ta
lem. Hic igitꝰ declarata ē triſticia
futura occultiſſima ⁊ eterna ꝑ ra
ciones ⁊ exēpla ſenſibilia. quam
anima patietur ſine fine de ſeipa
et per ſeipſam ⁊ in ſeipſa. quam
triſticiam ipſamet fecit cauſauit.
radicauit. plātauit. egit ⁊ perfe
cit ⁊ fundauit ī ſeipſa. dū erat cõ
iuncta corpi ⁊ in carne ſuꝑ terrā.

¶ Q̃d nõ ſolum patietꝰ anima eter
nam triſticiam a ſeipſa intrīſecꝰ
ſed eciā a pena ſibi debita ⁊ a dō
inflicta ꝑ vindictam ⁊ iuſticiā
exteriꝰ ¶ Titulꝰ. Clxiiij.

Et qm̄ aīa que p̄mo ama
uit ſuā ꝓpriā volūtatez. fe
cit maximā iniuriā. maxi
mā offenſam. maximū vituperiū
et maximū dedecus deo creatori
ſuo. qm̄ deꝰ dedit eſſe. ergo p̄mo
debet amari ſolum. quia ei p̄mo
debetꝰ p̄rogatiua p̄initatis vt pro
batum eſt. ⁊ ip̄a anima remouit
a deo iſtā dignitatē. ⁊ dedit ſibi
ipſi ⁊ ſue volūtati iniuſtiſſime. ⁊
hoc nullo mõ fieri dꝫ. Et ſic du
plicitꝰ facit cõtra deum. ſcꝫ inquā
tum dās ⁊ recipiēs p̄initatē amo
ris. Et ꝑ ↄñs fuit ibi maxima in
iuria ſui creatoris ⁊ ↄtemptus q̃
ſolus eſt dignꝰ amari p̄mo. Et
ſic deꝰ creator eſt viliſſime ↄtēp
tus. ⁊ ꝑ ↄñs eſt iniuriatꝰ ⁊ offē
ſus ſine mēſura ab ipſa anima. ⁊
maxime qꝛ ſe poſuit loco dei. ⁊ ꝑ
cõſequēſ fecit ſeipſam deū quātū
in ea fuit. ⁊ omnia q̃ deo debebā
tur de iure ſibimet tribuit. ⁊ alijſ
tribuē voluit ⁊ a deo remouit. qꝛ
ab ipſo remouit p̄uilegiū ꝓp̄e vo
lūtatis q̃d ſoli dō debetur ⁊ cõue
nit ſingulariſſime. ⁊ eciam hono
rem laudē. ⁊ gloriam que ſoli deo
p̄mo debebantꝰ ab ipſo abſtulit

m iiij

et ſibi ꝓ̄pe dedit · ⁊ ſemper q̄ſiuit
et amauit ꝓpriū honorem et ꝓpri
am laudē ⁊ nō dei ⁊ voluit ꝙ il
li qui debebāt dare deo laudē da
rent ſibi ⁊ laborarent ꝑ laude ⁊
honore ſuo ⁊ nō dei ⁊ ſic ipſa in
hoc fecit ſe inimicam capitalē dei
et cōtempſit ⁊ iniuriauit ⁊ offē
dit in infinitū deum creatorē ſuū
volēdo ſuam laudē propriā ⁊ de
ſtruendo honorem ⁊ laudē dei · ⁊
nō ſolum hoc ſed ipſa delectata
eſt ⁊ gaudium habuit in ꝓ̄pa ⁊
ſingulari laude ⁊ in ꝓ̄po honore ·
et in illis q̄ ſunt cōtra deum · Et
hec eſt maior offenſa maior iniu
ria habere gaudiū leticiam delcā
tionē cōtra deum · hr̄e placitum ⁊
cōplacētiam cōtra deum · ⁊ cōpla
cē ſibiipſi cōtra deum · Et nō ſolū
hoc · ſed ipſa anima q̄ p̄mo ama
uit ſuam ꝓpriam volūtatem · ꝯmi
ſit cōtra creatorem ſuū ſūmā ing̃
titudinē · quia nō cognouit ſum
ma bn̄ficia ⁊ inūerabilia recepta
que ſibi de⁹ ꝯtulit inceſſant̄ g̃ti⁹
ex ſua ſola ⁊ ineffabili bonitate ·
ſine ſuis meritis · ꝓpter q̄ ipſa ani
ma erat ꝑpetue obligata deo to
taliter ad ip̄m amandū p̄mo to
taliter ſup omnia ad deo ſeruien
dum · Et tamē ipſa nullo modo
ſeruiuit deo nec amauit deū · neq̧
ſoluit deo debitum obligatōnis ·
ſed ſeruiuit ſibiipſi ⁊ ſuam ꝓpriā
volūtatem fecit ⁊ non dei · cōtem
nēdo deum ⁊ eius volūtatem ac
eius amorem · Et nō obſtantib⁹
iſtis · deum cōtemnēdo · iniuriādo ·
offendēdo · ⁊ ſummā ingratitudi
nem cōmittēdo · ipſa anima conti
nue vſa eſt beneficijs ⁊ donis cre
atoris ſui · recipiēdo cōtinue bene
ficia ⁊ ſeruicia ab eis augmētan
do ſemp ingratitudinē · Quia er
go anima cōtempſit atq̧ iniuria
uit ⁊ offendit omnipotētem deū ·
et cōtempſit ac iniuriauit deū cre
atorem ſuū · ſūme bonum · ſumme
benignum · ſūme liberalem · ſūme
largū · ⁊ cōtra ipſum ingratitudi
nem fecit infinitam · quia eciā ip
ſa exiſtēs ſua creatura ⁊ op⁹ ma
nuū ſuarum iniuriauit ac ꝯtemp
ſit ſuū factorem ⁊ opificem ⁊ ha
buit cōtrariam volūtatem contra
eum ⁊ ipſum impugnauit totis
virib⁹ ſuis ⁊ toto corde ſuo · ⁊ ſe
ſupra creatorem ſuū erexit · ⁊ de
um creatorem ſuū inferi⁹ depreſ
ſit · ⁊ eum pro nichilo reputauit
quātum in ea fuit · ⁊ dei volūta
tem ānichilauit · ac omnia ꝓpter
ſeipſam amauit · ⁊ omnia ad ſu
am volūtatem ꝓpriam tanq̄ȝ ad
finem vltimū ordinauit · ⁊ ad ſe
tanq̄ȝ ſi ad deū ordinata fuiſſent
ordinauit · quia deum ⁊ omnes
creaturas quātum potuit ad ſeip
ſam ordinauit · ⁊ hoc ꝯtra dei vo
lūtatem · ⁊ quia eciā ipſa anima
portabat imaginē ſui creatoris
pulcherrimā ⁊ nobiliſſimā · ⁊ de
turpauit ⁊ deformauit denīq̄ uit
eā ⁊ fecit eam turpiſſimā ſumme
deformē ſūme horribilem ad in
iuriā contemptū ⁊ offenſam dei
ſui creatoris ⁊ ideo meruit iram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ĩdigṫionē ſui creatoꝛis ⁊ vt de
ipſa fiat ſūma iuſticia ⁊ vidcā Et
quia creatura cōtemnēdo ſuū cre
atorem ⁊ cōuertendo omnia bene
ficia in ingratitudinē ſit ſumma
iniuria· ſūma offenſa· ſumma in
grātitudo· ⁊ ſūma nequicia· ⁊ cer
te ſūma ſtulticia· eo quia eſt tan
ta iniuria ⁊ offenſa· quantꝰ eſt
ille qui offenſus eſt· ⁊ tanta eſt
ingratitudo quāta ſunt beneficia
recepta· ⁊ quāta eſt liberalitas
et largitas tribuētis· idcirco ipſa
anima lucrata eſt ⁊ meruit infini
tam penā ⁊ punitionē· ⁊ totiēs
lucrata eſt infinitam penam quo
tiēs multiplicauit cōtemptum dei
et iniuriā ⁊ offenſam dei Si enī
oꝛdinatum eſt ꝙ qui facit crimē
leſe maieſtatis capite ſuo trunca
tur que tūc debet eē pena anime
cōtemnētis deum omnipotētem ⁊
ſummā maieſtatem· Et quis po
terit excogitare punitionem ei de
bitam· Et quia anima totaliter
dum ſepatur a coꝛpoꝛe eſt inimi
ca capitalis dei· ⁊ eſt cōtra ſuam
omnipotētiam ⁊ iuſticiam· ideo
neceſſe eſt ꝙ ira dei ⁊ vindicta
et indignatio veniāt totaliter cō
tra eam tanq̄ꝫ cōtra inimicam ſuā
foꝛmatam· ⁊ ꝙ iuſticia dei eter
naliter puniat eam ⁊ exerceat ſu
am vindictam cōtra eam· Vnde
quia cōtemptꝰ ⁊ iniuria ⁊ offē
ſa eſt facta ꝯtra deum qui eſt iu
ſticia· ideo neceſſe erit ꝙ ipſa iu
ſticia met iniuriata· offenſa ⁊ cō
tempta vindicet ſuū cōtemptum
ſuā iniuriam ⁊ ſuā offenſam Et
quia eſt omnipotens poterit et
quia eſt ſapiētiſſimꝰ ſciet vtiq̄ꝫ
facere ſuam vindictam· Hic ego
ipſe cōtemptꝰ dei ⁊ gaudium ſi
ue delectatio cōtra deum eſt foꝛ
mata inimicicia ipſiꝰ anime· que
neceſſario cum omnia ſint coniū
cta cum amoꝛe ꝓprie volūtatis·
concludūt de neceſſario penam ⁊
punitionē infligēdam anime ex
teriꝰ per vindictā iuſticie· Quia
ergo anima nō poteſt p̄mo ama
re ſuam ꝓpriā volūtatem nec de
uiare nec facere malum niſi ꝯtem
nēdo iniuriādo ⁊ offendēdo deū·
et gaudēdo ⁊ delectando contra
ipſum· ⁊ infinitam igratitudinē
cōmittendo· ideo vltra malum ⁊
triſticiam perpetuam quam ipſa
met facit ſibiipſi· ⁊ in quā cadit
per ſeipſam· incurrit aliam penā
et aliam triſticiam per iuſticiam
quia incurrit indignationem dei
et irā eius ꝑpetuā ac inimiciciam
ꝓpt᷑ ꝯteptū ⁊ iniuriam·

De loco ⁊ inſtrumēto punitō
nis ꝑpetue· ⁊ oñdit᷑ ꝙ locꝰ dꝫ eē
infimꝰ oim in q̄ dn̄t ꝓiᷓ feces to
ciꝰ mūdi· ⁊ ꝙ ignis eternꝰ cōbu
rēs ⁊ nō ꝯſumēs nec lucēs erit in
ſtrumētū puniēdi ¶ Ti· Clxiiij.

Et q2 necē eſt ꝙ punitio ip
ſius aie fiat in aliquo loco
et cū aliquo iſtrumēto· iō
opoꝛtꝫ inq̄rē in q̄ loco aia eterna
liter collocet᷑ ⁊ puniat᷑ ⁊ ꝑ qd in
ſtrumētū fiat vidcā puitōis et ne
Et q2 cā ⁊ oꝛigo puitōiꝰ ꝑ vidcāꝫ

v

iuſticie eſt ipſe ꝯtēptꝰ dei ⁊ gau
dium ſiue delc̄atio cōtra deum· iō
nccē erit ꝙ punitio correſpōdeat
ipſi ꝯtēptui dei ⁊ gaudio ſiue de
lectationi· ideo nccē erit ꝙ quia
anima cōtempſit deum· ꝙ eciā ip
ſa ſūme ꝯtēnat᷑· Et quia cōtemp
ſit creatorē creaturaꝝ oim· nccē
eſt ꝙ ipſa contēnat᷑ ab omnibuſ
creaturis· Et ideo erit nccē ꝙ ip
ſa ꝓijciat᷑ in locum īfimū ⁊ maxi
me lōginquū a celo· ⁊ hoc erit in
medium terre· in quo erit infernꝰ
ꝓfundiſſimꝰ· Et vt ꝑfectiſſime
cōtemnat᷑· nccē erit ꝙ feces oim
reꝝ corꝑalium ibidem ꝓiciātur·
in quibꝫ ipſa· aia totalit᷑ defigat᷑
vt ipſa que ſpūalis eſt· in ipſis
fecibꝫ rerum corꝑaliū imergat᷑·
et cōtra ſuam volūtatem ⁊ appeti
tum naturalem· vt ſic ab infima
natura patiat᷑· Et ideo nccē erit
ꝙ oēs creature a ſuis fecibꝫ pur
gent᷑· ⁊ omnes feces in dicto lo
co ponant᷑· Et qm̄ delectatio dꝫ
puniri ꝑ oppoſitū ſcꝫ ꝑ triſticiā
cōtrariā ⁊ afflictionē· ⁊ quia ig
nis inter omnes creaturas eſt ma
gis afflictiuꝰ· ido nccē erit ꝙ ip
ſa maligna delc̄atio per ignē puni
atur corꝑalē· qui cōburat ⁊ non
cōſumat nec interimat· ⁊ nunq̄ꝫ
in eternū extinguat᷑· nec mutet᷑
nec creſcat· nec diminuat᷑· vt· ſ·
ipſa anima ſit inſeꝑabilit᷑ alliga
ta igni corꝑali cōtra ſuam volūta
tem· Sicut enī anima quāuis ſit
ſpūalis potuit delectari ⁊ cōpla
cere in rebꝫ corꝑalibꝫ inordinate
cōtra deū ⁊ rationē· ita eciam po
terit triſtari ⁊ puniri ac affligi i
eis ꝑ iuſticiā· Et ita ipſa diuina
iuſticia poterit facere talē ignem
perpetuū in q̊ ipſa aia eternaliter
puniat᷑· Vn̄ ſicut aia potuit alli
gari corꝑi ꝑ dei volūtatē ⁊ ordia
tionē vt homo fiēt· ita poterit al
ligari igni corꝑali inſeꝑabiliter
ad ſuā iuſticiā exercēdam· non
vt anima influat vitā igni corpo
rali· ſed vt recipiat penam in eo·
Sicut enī deꝰ potuit aiam cōiun
gē corꝑi· ⁊ ſibi dare inclinatōez
et appetitum vt amaret corꝑꝰ ⁊
appeteret illud naturalit᷑ ⁊ incli
naret᷑ ad illud ⁊ ſentiret i illo ad
ꝑfectionē natuē· ita poterit ipſā
alligaē igni corꝑali ⁊ daē iclina
tionē ſibi ⁊ appetitū contra illum
et imittere timorē ⁊ terrorem· vt
ſit alligata cōtra ſuam volūtatē·
et vt ſenciat ipſū ignem ad ꝯple
mentū iuſticie ſue· Qn̄ ergo aia
ſit puniēda ⁊ alligāda ꝑ iuſtici
am exteriꝰ ⁊ hoc debet fieri ꝑ na
turam corꝑalem· ⁊ cum aliq̄ res
corꝑalis non ſit tm̄ actiua tm̄ af
flictiua ſicut ignis ꝯueniētiſſimū
eſt vt anima puniat᷑ eternaliter
in igne· qui cōcremet vrat ⁊ non
cōſumat nec interimat neqꝫ luce
at· Quia enim ois pena ois puni
cio ſit rōne triſticie· vt vbi nulla
eſt triſticia nulla ſit ⁊ pena· ⁊ ō
nis triſticia nihil aliud ē q̄ꝫ facere
cōtra volūtatē· iō erit nccē ꝙ ois
punitio fiat per illa ꝑ q̄ maior ſit
triſticia· ⁊ ꝑ illū modū per quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

maioꝛ poterit fieri triſticiā. Et iō
nccē erit ꝙ fiet per illa q̄ magis
erūt cōtra volūtatem. ⁊ eciam ꝙ
ipſe ignis eternꝰ affligēs ſit con
cremās ⁊ vrens. ſed nō cōſumētˀ
et nullo modo lucēs vt ſic maiorē
triſticiam inferat. ⁊ magis ſit cō
tra volūtatem.

¶ Vt maioꝛ fiat declaratio. hic
ponitˀ fundamentū q̄re poterit hō
puniri. ⁊ quare debet puniri. ⁊ q̄
liter debeat puniri.

Titulꝰ. Clxv.

VT autem tota ꝯgnitio pu
niēdi facilius videatˀ. tria
ſunt vidēda fundamēta in q̄buˀ
cōſiſtit tota rectitudo punitōnis
Primū fundamētum eſt ſcire q̄
re poterit homo puniri. Vnde nul
la res poteſt puniri niſi habeat vo
lūtatem. quia aliq̄ res poteſt ideo
puniri quia p̄t fieri aliquid ꝯtra
ſuam volūtatem. Si autem nihil
poteſt fieri cōtra volūtatem alicu
ius tūc illa res nō poteſt puniri.
Et quia homo hꝫ volūtatē ⁊ po
teſt fieri aliquid ꝯtra ſuam volū
tatem. ideo hō poteſt puniri. Et
exinde ſequitˀ ꝙ poteſt pati triſti
ciam. quia poteſt aliquid fieri cō
tra ſuam volūtatē. Et quia volū
tas hoīs eſt imoꝛtalis ⁊ ꝑpetua
iō hō p̄t puniri ꝑpetue. ⁊ p̄ot pa
ti ꝑpetuā triſticiā. qꝛ ꝑpetue p̄t
aliquid fieri ꝯtra ſuā volūtatem.
Et exinde ſequitˀ ꝙ deꝰ nō p̄t pu
niri nec pati triſticiā. qꝛ nihil po
teſt fieri ꝯtra eius volūtatē. quia
ipſo volēte aut ꝑmittēte. oia ſiūt

Et eciā qꝛ deꝰ ſemꝑ vult ſuū ho
noꝛem ⁊ bonū ſuū. iō oia reducit
ad ſuū honoꝛem ⁊ ſuū bonum. ⁊
nullꝰ poteſt facere cōtra iſtā volū
tatē quin impleatˀ. Hic ergo ha
bemꝰ fundamētum q̄re anima p̄t
puniri ⁊ pati triſticiam Et exin
de ſequitˀ ꝙ quāto volūtas ē ma
ioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ ⁊ altioꝛ. tāto ē ma
gis ſuſceptiuā punitiōis ⁊ triſti
cie. intēſiue ⁊ extēſiue. Ideo ſi vo
lūtas eſſꝫ infinita ⁊ aliquid poſ
ſet fieri ꝯtra eius volūtatem. tūc
eius volūtas poſſꝫ pati triſticiā i
finitam. Secūdum autē funda
mētum quare hō poteſt puniri. ⁊
ſit dignꝰ punitiōe eſt. qꝛ poteſt
facere cōtra volūtatē dei. Et ſi nō
faceret ꝯtra volūtatem dei. nunq̄ꝫ
deberet puniri. Qm̄ eciam hō faci
ens ꝯtra volūtatem dei. quātum
in eo eſt facit deo infinitā triſticiā
am. quia volūtas dei eſt infinita
ideo iuſtum eſt ꝙ deus facit ꝯtra
hominis volūtatem. Similiter ho
mo eſt dignꝰ recipere infinitā tri
ſticiam. quia deo fecit infinitam
triſticiam quātum in eo fuit. Et
quia non poteſt in ſe intēſiue reci
pere infinitā triſticiā ſimul. ideo
ſucceſſiue ſine fine recipit. Et eci
am qꝛ hō fecit ꝯtra dei voluntatē
perpetue. quia ſemꝑ māſit i eadē
volūtate. ꝯtra dei volūtatem. iō
cōueniēs ē ꝙ deꝰ faciat ꝑpetue
cōtra hoīs volūtatem. Et exinde
ſequitˀ. ꝙ qui facit magis contra
dei volūtatem debet magis pu
niri. ⁊ magis pati triſticiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et magis deꝰ debet facere cōtra eiꝰ
volūtatem. Terciū fundamentū
qualit̉ homo debet puniri. Vnde
quia volūtas nō punit̉ niſi quia
patit̉ triſticiam. ideo punire ani
mā eſt dare triſticiā ſibi. idō pra
ctica ⁊ ars puniēdi ſumet̉ ab ip
ſa triſticia. ſcꝫ ſcire illa adminiſtra
re que dāt triſticiā. Et ideo pfe
ctiſſime punire ē cōpletiſſime ad
miſtrare illa que cōpletiſſime da
būt triſticiā. Quāuis enī omnia
que fiūt cōtra volūtatem dent tri
ſticiā. attamē ſcd'm maius ⁊ mi
nus fiūt cōtra volūtatem Et quia
ipſa volūtas mala ⁊ inordinata
primo appetit honorē. laudem. ⁊
excellētiam. ideō dare ſibi cōtrari
um ſcꝫ vituperiū. cōfuſionem. cō
temptū ⁊ opprobriū ſempiternū
eſt maxime cōtra volūtatem. ⁊
ſemper dat ei maximā triſticiam
Et ideo cum anima que eſt natu
ra ſpūalis ⁊ excellens ſit cum re
corpali infima ligata. ⁊ patiat̉
ab ipſe re cōtinue. eſt cōtra hono
rem ipſiꝰ anime. Ideo eſt maxia
pena ei ꝙ ſit ligata cum igne cor
porali. ⁊ magis eſt cōtra volun
tatē ꝙ ipſa volūtas cōtra ſuā na
turam cremet̉ ⁊ vrat̉ in igne ꝗ̄m
ſi corpꝰ vreret̉ Et quia eciam ani
ma mala ⁊ inordinata voluit de
lectatōes corpales ⁊ voluit dele
ctari corpalit̉. ideo debet ſibi da
ri punitio corpalis. ſcilicꝫ ꝙ ſen
ciat dolorem in re corporali ſcꝫ in
igne. Et hoc ē dare ſibi maximā
triſticiam. Et ſic habemꝰ tria fū

damēta in quibꝰ cōſiſtit noticia
tribulationis ⁊ remuneracōis ſcꝫ
quare poteſt homo remūerari. ⁊
quare debet homo remūerari. ⁊ ꝗ̃
liter debet remūerari. Vnde ideo ē
homo aptꝰ vt poſſit remūerari qꝛ
habet volūtatem. ⁊ quia p̄t fieri
aliquid ſcd'm eius volūtatem ⁊
ad eius volūtatem ⁊ exinde pōt
habere gaudium ⁊ leticiam Ideo
ea que nō hn̄t volūtatem nō ſūt
apta ad hoc vt poſſint remūerari
qꝛ nō hn̄t in ꝗ. Et ſcd'm ꝙ maio
rē ⁊ minorē hn̄t volūtatē magis
vel minꝰ poſſunt remūerari. quia
vbi maior volūtas ibi maior ap
titudo ⁊ capacitas ad remuneran
dum. Sed ꝗ̃re homo debet remu
nerari cauſa eſt. qꝛ facit dei volun
tatē. ⁊ ſic quātum in eo eſt dat
et facit deo gaudium infinitū Et
ideo dignꝰ eſt ꝙ deꝰ det ſibi ecō
tra gaudiū infinitū in duracione.
qꝛ homo nō poteſt cape infinituꝫ
gaudiū intēſiue. idōqꝫ ſi cape nō
poteſt hoc mō. ſucceſſiue ⁊ extēſi
ue capiat. Et quia hō ſemp feciat
dei volūtatē. ⁊ feciat ei ſp gaudiū
idō dignū ⁊ iuſtū ē. ꝙ deꝰ etiā fa
ciat ſp ipſiꝰ hois ſic facietis volū
tatē. ⁊ per ↄn̄s vt heat ppetuū ⁊
ſempiternū gaudiū. Sꝫ ꝗ̃lit̉ hō
debeat remūerari fundamētum ca
piet̉ ex gaudio ⁊ leticia. qꝛ remu
nerare hoieꝫ. ē facē ſcd'm eiꝰ volū
tatē. ⁊ hoc eſt dare ſibi gaudiū.
Et ſic remūerare hominē non eſt
aliud ꝗ̃ꝫ daē ſibi gaudium. ⁊ cō
pietiſſime remunerare. eſt dare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

illa que cõpletiſſime dãt gaudiũ
et illa que magis ſũt propinqua
volũtati et magis ſunt ſcd̃m na
turã voluntatis magis dant gau
diũ Ideo quia eſt ordo in dãdo
gaudium Et quia voluntas pri
mo amat deum nõ vult niſi amo
rem bonũ primo et prĩcipaliter ·
quia amor bonus ẽ ſcd̃m naturã
voluntatis bone et ordinate · et iõ
neceſſe eſt ꝙ deꝰ amor ei et aug
mentetur amor eius et cõpleatur
Ideo deus cõplebit ipſi volunta
ti ipſum amorẽ · quia hoc vult ip
ſa voluntas ordinata ꝯpletiſſime
amare deum · et tũc dabit ei ple
nũ gaudiũ · et deinde cõplebit vo
luntatẽ in viſione · quia hoc vult
voluntas · et deus facit ad eiꝰ vo
luntatem poſtq̃z ipſa fecit ad dei
voluutatem ¶ Ti · C lxvi ·

¶ Hic oſtendit q̃ ſit volũtas dei

SEd que ſit volũtaꝰ dei hoc
manifeſtãt nobis creatuͤ
et ordo creaturaruz · quia
quicquid ſignificant nobis crea
ture et dicũt nobis totuz ẽ ſcd̃m
voluntatẽ dei · et hoc vult deus ·
hoc dicit deus · quia omnes crea
ture ſũt ordinate ſcd̃m volunta
tem dei Ideo quãdo creature di
cunt vel ſignificãt nobis aliquid
hoc ẽ ſcd̃m voluntatem ſuã quia
nil eſt in creaturis ordinatum cõ
tra dei voluutatem Et quia quic
quid ꝯcluſũ eſt in hoc libro totũ
extractum eſt ab ipſis creaturis
et ab ordine et cõparatione crea
turarum Ideo quicquid cõcluſuz
eſt in hoc libro eſt ſcd̃m dei volũ
tatẽ · Ergo qui facit cõtra ſcripta
in hoc libro · facit cõtra dei volũta
tem · ⁊ qui facit ea que hic ſcrip
ta ſũt · facit dei volũtatem

¶ Qd̕ ab ipſa triſticia oñdit̕ ꝙ
aĩa q̃ erit eternalit̕ puniẽda re
cupabit corpꝰ ꝓpriũ in illo ſtatu
in q̃ erit magis triſtabile ⁊ odibi
le · ⁊ cõtra volũtatẽ anime

¶ Titulꝰ · C lxvij ·

ET quia tota punitio aĩe ẽ
triſticia · ⁊ nihil punit eã
niſi id qd̕ dat ei triſticiã · ⁊ nihil
dat ei triſticiã niſi ſit contra eius
volũtatez · ideo nccẽ eſt ꝙ animã
recupet ſuũ corpꝰ cõtra eius vo
lũtatem · ⁊ in illa forma ⁊ in illo
ſtatu in quo magis erit cõtra eiꝰ
volũtatem · ⁊ p ꝯñs in quo maio
rem inferat triſticiaz anime · vt ſi
cut vſa eſt ſuo corpe ꝓpo ⁊ fecit
in corpe cõtra dei volũtatem · ita
habeat corpꝰ ꝯtra ſuam volunta
tem · Et ſicut homo fecit cõtra dei
volũtatẽ · ita deꝰ faciet cõtra hois
volũtatẽ · ⁊ ſic totus hõ puniat̕ ·
et nõ tñ aĩa q̃ ẽ ps hois Et quia
magiꝰ erit ꝯtra volũtatẽ aĩe corpꝰ
ſi ſit paſſibile q̃z ĩpaſſibile · iõ re
cupabit ipm̃ paſſibile Et eciã qꝛ
magis erit ꝯtra aĩe volũtatẽ ſi ſit
paſſibile ⁊ tñ imortale q̃z ſi eſſet
mõrle · iõ recupabit ipm̃ imõrle ·
Et qꝛ magis erit ꝯtra volũtatẽ ſi
ſit tenebroſũ q̃z ſi eſſz lucidũ iõ re
cupabit ipz tenebroſũ Qꝛ ecc̃ erit
cõtra eiꝰ volũtatẽ ſi ſit ponderoſũ
q̃z ſi eſſet leue · iõ recupabit ipm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ponderoſū. Et vt omnia cōcludā
tur erit tale q̄le magis erit cōtra
volūtatem ipſi⁹ anime. Recupe
rabit ergo ipſū īnmoꝛ̄le. paſſibi
le. tenebroſū. pōderoſū. ḡuiſſimū
obſcuriſſimū ⁊ deformiſſimū. Et
oīa cōcludunt̄ ex ꝑte triſticie

De magnitudine ⁊ multipli catione triſticie poſt hāc vitā Titul⁹. Clxviij.

Q Voniā aīa que p̄mo ama
uit ſuam volūtatē. ⁊ ſuū
propriū honorē. ⁊ ſuā ꝓpriā lau
dem. ⁊ fecit cōtra volūtatē dei. ⁊
eciam deſtruxit eam quātum in
ea fuit. ⁊ eciam ānihilauit deum
et ſuū honorē. ⁊ ſic fecit ſe inimi
cam deo. ſequit̄ eciam ꝙ in hoc cō
tempſit oēs creaturas. ⁊ omnes
eas iniuriauit ⁊ inimicam oīm ea
rum ſe ꝯſtituit poſtq̄ȝ creatoris
oīm inimica ſemꝑ fuit. ⁊ abuſa ē
omnibꝰ creaturis. ⁊ eis maximā
iniuriam fecit. q2 eas ad honorē
dei factas ſupra deum amauit. ⁊
in iniuriā dei cōuertit. Et ideo ne
ceſſe eſt ꝙ oīs creatura vindicet i
iuriā ſui creatoris ⁊ ꝓpam. cōtra
ipſam aīam que tota fuit dedita
in iniuria creatoris oīm cū ipſa eſ
ſet creatura Et iō nccē erit ꝙ oīs
creatura ſit cōtra volūtatē ipſius
anime. ⁊ in triſticiā eius vt nul
lum gaudium. nullā leticiam. nul
lam cōſolationē recipiat ab aliq̄
creatura. neq3 in ſeipſa. q2 creatu
ra eſt. Et ſic creatoꝛ ⁊ oīs crea
tura ⁊ ipſamet anima ⁊ ſua ꝓpa
natura quam ipſamet iniuriauit
et cōtempſit. omniā erūt ꝯtra ani
mā ⁊ in triſticia anime. Et non
ſolum creatoꝛ ⁊ oīs creatura ſed
eciam malum qd̄ fecit turpitudo
et deformitas erūt cōtra eam ⁊ in
triſticiam ei⁹. Et ſic omne malū
et omne bonū erūt cōtra eam. Et
quicquid eſt erit in triſticiā aīe.
et ab omnibꝰ debet pati. vt nec i
bono nec in malo conſolet̄. neq3
gaudeat nec letet̄. nec eciam in
malis alioꝝ ipſa cōſolet̄. nec ſo
lamē ſit ei miſeria alioꝝ. ſed oīa
ſint in augmētum ſue triſticie. ⁊
ſic in omnibꝰ triſtet̄ ⁊ in nullis
cōſolet̄ in eternum. Et ſic ⁊ ipſe
creatoꝛ ⁊ omnis creatura ⁊ omne
malum tam culpe q̄m pene ⁊ oē
gaudium alioꝝ ⁊ malum alioꝝ.
omnia ſint i triſticiam aīe que p̄
mo amauit ſuam propriā volun
tatē nō deum. Sed ꝑ oppoſitum
et ipē creatoꝛ ⁊ omnis creatura.
et omne bonū ⁊ omne malum tā
culpe q̄ȝ pene ⁊ gaudium alioꝝ
et malū alioꝝ. omnia erūt i gau
dium aīe que p̄mo amauit deum
et nil poteſt ei dare triſticiam Et
ſic apparet magnitudo ⁊ multitu
do triſticie. ⁊ eciam longitudo ⁊
duracio. que ḡnabit̄ in anima ex
amore propꝛ̄o ⁊ p̄uato Et ſic tra
dita eſt vera ⁊ infallibilis certitu
do de duobꝰ finalibꝰ fructibus.
qui ſequūtur ex duobꝰ primis
amoribus.

Qd̄ ex iſtis duobꝰ amoribꝰ cōcludit̄ infallibilit̄ duas eē ciui tates ꝑpetuas oībꝰ modis ꝯtrarias

et inimicas. ¶ Titul9. Clxix.

SIcut autē puriſſimū gau
dium ⁊ puriſſima triſticia
totaliter ab inuicē ſepan
tur ⁊ elongant᷑. ita oportet eſſe
duas ciuitates. ⁊ duo habitacu
la ⁊ duo loca q̄ ab inuicē ſepant᷑
et elōgant᷑ localiter. tanta elōga
tōe. tāta diſtātia q̄ n̄ poſſit eē ma
ior. q̄ꝝ vna ſit c̄itas gaudij. alia
ſit c̄itas t᷑ſticie. vna amoris. alia
odij. vna vite et᷑ne. alia mortis
eterne. Vna ad p̄miādū. alia ad
puniendū ⁊ vindicandū. vna in
qua recipiant᷑ amici dei. alia in q̄
recipiant᷑ inimici dei. vna bonoꝝ
alia maloꝝ. vna in qua ſit pur9
amor. alia in qua ſit purū odiū.
vna in qua ſit palacium dei. alia
in qua ſint carceres ⁊ tormenta.
vna in qua ſit puꝝ bonum. alia
in qua ſit puꝝ malum. vna in q̄
ſit pura pax. alia in q̄ ſit pura di
ſcordia. vnā ordinatiſſima. alia
inordinatiſſima. vna in q̄ ſit ōne
bonū. alia in q̄ ſit omne malum.
vna altiſſima. alia ꝓfundiſſima.
vna clariſſima in q̄ ſit pura lux.
alia in q̄ ſit obſcuritas ⁊ tenebre
Et vt omnia cōcludant᷑ vno ver
bo. in vna erit bonū qd᷑ nō p̄t co
gitari in alia erit malū qd᷑ nō p̄t
cogitari Et iſtas duas c̄itates ne
ceſſe eſt eē ⁊ nō plures Cum em̄
nō ſunt niſi duo p̄mi amores. ne
ceſſario oportet ꝙ hoies vel habe
ant vnū vel alium. cum iſti duo
amores ſint inimici capitales ⁊
ad inuicem ſe deſtruāt. Et ꝑ cō
ſequēs iſti duo homines ꝑ iſtos
duos amores ſunt inimici inter ſe
Ideo cum inimici nō debeant ſi
mul habitare. ncc̄ē eſt ꝙ ſint due
ciuitates diſtincte ⁊ ſeparate ac
oppoſite ⁊ non plures. Vnde vi
dem9 per experiētiaꝫ. ꝙ omneſ
res vni9 nature vnius inclinacio
nis tendūt ad vnum locum ⁊ col
locant᷑ in vno loco. ⁊ cōgregant᷑
ad inuicem. ⁊ ſepantur ab alijs.
Ergo cum omnes hoies qui pri
mo amauerūt ſeipſos ſint vnius
nature. ⁊ vni9 inclinatōis ⁊ ra
cionis. omnes debent ſituari inſi
mul ⁊ cōgregari. ⁊ i vno loco po
ni. quia faciūt vnum corpuſ. Et
cum omnes hoies qui p̄mo ama
uerūt deum. ſint eciam vni9 incli
nationis ⁊ vni9 nature ⁊ racōniſ
ideo eciam debent inſimul cōgre
gari ⁊ ab alijs ſepari. ⁊ ꝑ ſe col
locari. Et cū nō ſint niſi iſte due
inclinationes hominū ⁊ non plu
res nō debent eſſe niſi due ciuita
tes hominū. Et quia locus ⁊ ha
bitatio debet dari cuilibet rei ſe
cūdum ſuam naturam. ⁊ nō con
tra ſuam naturam. ideo neceſſe ē
ꝙ iſte due ciuitates ſeu habita
tiones ſint ordinate ⁊ ſituate ſe
cūdum ꝙ cōuenit nature hominū
inhabitātium. Et ideo illi qui p̄
mo amauerunt ſeipſos ſunt ini
mici dei capitales. quia quilibet
fecit ſe deum. ⁊ per conſequens
ſunt inimici omnis creature. ideo
neceſſe eſt ꝙ ponantur in loco re
motiſſimo a deo ſecūdum ſuam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

naturā ⁊ dignitatē quātum fieri poterit. ⁊ hoc eſt mediū terre. ⁊ in loco remotiſſimo ab omni creatura ⁊ nobilitate oīs creature Et etiaꝫ neccē eſt ꝙ qui pͥmo amauerūt deum ꝙ ſint amici dei ⁊ ponātur in loco propinqͥſſimo deo ſcḋm naturā ſuam ⁊ dignitatē. ⁊ hoc eſt celū. Ergo vna ciuitas erit in celo. alia vero in medio terre Itē qui pͥmo amauerūt ſuā propriā volūtatē ſunt extra deum ⁊ extra oēm creaturam. pͥmo fecerunt ſe nō creaturas ſed fecerūt ſeipſos nihil. ⁊ a deo elōgauerūt ſe totaliter. ergo dn̄t collocari iuxta eorum naturā. ⁊ p ꝯñs dn̄t poni ſcḋm debitū ordinem extra oēs creaturas prope nihil. Et talis loc⁹ eſt medium terre. qꝛ terra eſt ꝓpe nihil. Sꝫ hoīes qui pͥmo amauerūt deū eo ꝙ facti ſūt dij p amorem et ſūt intra deū. dn̄t poni ſup oēs creaturas localit. ⁊ ideo ſupra celū. Et ſequit ꝙ pͥmi dn̄t poni infra oēm locū. ⁊ ſecūdi ſupra omnē locū Item hoīes qui pͥmo amauerūt ſeipſos hn̄t volūtatē ſtrictiſſimā. ſed hoīes qui pͥmo amauerūt deū hn̄t ampliſſimā. Ergo pͥmi dn̄t habere locū ſtrictiſſimū. et hoc eſt mediū terre. ⁊ ſecūdi debēt hr̄e locū ampliſſimū. ⁊ hoc eſt ſupra celū. Pretēa nihil leui⁹ amore dei. ⁊ nihil grui⁹ qꝫ amor ſuipſi⁹. ⁊ nihil ponderoſi⁹. Ergo ſequit ꝙ loc⁹ cū dꝫ dari cuilibet ſcḋm ꝓpriā naturā. ſequit ꝙ illi dn̄t aſcēdē ad ſupremū locū et ſup oēm locū. ⁊ alij debent deſcēdere i ꝓfundiſſimū locū. Quare ſequit ꝙ duo amores arguūt duas ciuitates de ncc̄itate. quare vna eſt in ꝓfundiſſimo. ⁊ alia i altiſſimo. quaꝝ vna eſt exiliū. alia patria. Et hoc ſūme cōgruū pͥmo ncc̄ariū eſt omni regi. Quare nō magis deo qui eſt ſup oēs reges. qui eſt ſūmus iudex. ſumme iuſt⁹. ſūme ſapiēs. ⁊ ſumme potēs. Et ideo ſicut fecit homies qui pn̄t tendē p duas vias oppoſitas ⁊ pn̄t fieri amici ſui ⁊ inimici ſui. ⁊ pn̄t eſſe digni pm̄iari vel puniri eternalit. ideo ncc̄e fuit ꝙ ordinauerit a principio duo loca ſpecialia ⁊ duo habitacula iuxta naturā cuiuſlibꝫ. alit remaneret aliquid inordinatū maxie in hoīe. ꝓpter quē facta ſūt oīa

¶ Sequit de odio. ⁊ oſtēdit ꝙ obligatio extendit ſe ad odiū ſicut ad amorē. ⁊ ꝙ eadē eſt ſentētia de odio ⁊ de amore.

Titul⁹. Clxx.

Quoniā autē tractatū eſt cum dei auxilio de obligatione amoris ⁊ de ipſo amore. ⁊ odium ē ꝯtrariū amori. iō tractādum eſt de odio ſicut de amore et qꝛ eadē eſt ſcia ꝺ odio ⁊ amore. iō omnia que tradita ⁊ ꝓbata ſunt de amore. poſſunt ꝓbari de odio ſuo mō. Vn̄ ſicut volūtas habet amorē. ita hꝫ odium. Et ſicut poteſt amare. ita poteſt odiē Ita ꝙ in volūtate ē amor ⁊ odium. ſꝫ amor ē pͥmo. ⁊ odiū ſcḋo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Amoꝛ eſt p̄ncipale q̄d eſt in vo
lūtate · ⁊ odium eſt ſecūdarium
et ſemper ad amoꝛem ſequitᵉ odi
um Et quia iam probata eſt ob
ligatio de amoꝛe · ſcʒ quia homo
obligatᵉ ad amādum deū pꝛimo
ex toto coꝛde ex tota volūtate · ⁊
ex tota ſua poteſtate · ⁊ quantū
poterit ⁊ melioꝛi modo quo pote
rit · ⁊ cōtinue indeſinēter ⁊ foꝛtitᵉ
et ſic de alijs cōditionibꝰ · ex inde
ncc̄ario cōcluditᵉ ꝙ eciam homo
obligatᵉ de iuꝛe nature ad odiēdū
quicquid eſt vel poteſt eſſe cōtra
deum · quicquid inimicatᵉ ⁊ cōtra
riatᵉ deo · ⁊ hoc p̄mo · ex toto coꝛ
de ex tota volūtate quātum pōt ·
et melioꝛi modo quo p̄t · cōtinue
et indeſinēter ⁊ foꝛtiter · ita ꝙ eā
dem eſt obligatio de odio ⁊ de
amoꝛe · Et quia nulla creatura ī
quātum eſt creatura eſt cōtra de
um · iō homo nō debet habē odio
aliq̄ʒ creaturam Sed ſicut homo
pꝛimo debet amare deum · ita pꝛi
mo debet odire id q̄d p̄mo eſt cō
tra deum · Et quia id q̄d p̄mo eſt
cōtra deum ⁊ inimicatᵉ deo p̄mo ·
et p̄mo eſt rebelle deo eſt ꝓꝑa vo
lūtas ⁊ ꝓꝑus amoꝛ ⁊ p̄uatꝰ vt iā
ꝓbatū ē nō iq̄itū aōꝛ nec iq̄itū
volūtas · ſꝫ inquātum ꝓpria volun
tas · ideo ſequitᵉ ꝙ omnis homo
pꝛimo ⁊ p̄ncipaliter ⁊ ſupra om
nia ex toto coꝛde quātum poterit
foꝛtitᵉ cōtinue indeſinēter obliga
tur ⁊ debet de iure natuꝛē odire ꝓ
priam volūtatem inquātum pro
pria eſt · ⁊ p̄uatum amoꝛem · in
quātum p̄uatꝰ eſt Et ſicut quia
pꝛimo homo tenetᵉ amare deum ·
et cōſequēter omnia q̄ dei ſūt · ita
quia p̄mo debet odire ꝓꝑam volū
tatem · ita omnia debet odire q̄ ſe
quūtur ex ꝓpria volūtate ⁊ colli
gantᵉ cum ea ⁊ oꝛiuntᵉ ab ea · Et
quia amoꝛ ꝓpꝛij honoꝛis ⁊ ꝓprie
laudis ⁊ excellētie ſequūtur pro
priā volūtatem · ⁊ eciam delecta
tionis carnalis · ideo homo debet
habere odio propꝛium honoꝛem ·
ꝓpꝛiam laudem · ꝓpriam excellen
ciam · ⁊ eciam delectationē carna
lem · Et q2 ad iſta ſequūtur aua
ricia inuidia · ira · accidia · ideo ho
mo tenetᵉ de iure nature odire om
nia iſta · Item ſicut ex vno amo
re ſequebantᵉ multi amoꝛes · ita
ex vno odio ſequentᵉ mlᵗa odia
Itē quia ex ꝓꝑa volūtate ſequi
tur cōtemptus dei vituperiū dede
cus dei · offenſa dei · iniuria dei · iō
obligatᵉ · ⁊ tenetᵉ odire quātum
poteſt cōtemptum dei · ⁊ oēm of
fenſam ⁊ iniuriam dei ⁊ vituperi
um dei · Item ſicut homo obliga
tur imediate poſt deum ſuā ima
ginem viuam amare · ita eciā ob
ligatᵉ odire quicq̄d eſt cōtra ima
ginem dei viuam ⁊ quicquid ini
micatᵉ ei ⁊ turpat ⁊ deſtruit eā ·
Item ſicut quilibʒ homo debet ⁊
tenetᵉ amare oēm alium hoīem ſi
cut ſeipſum · ita debet odire quic
quid eſt cōtra alium hoīem · ſicut
quicq̄d eſt cōtra ſeipſum · Item
ſicut quilibet homo dʒ amare ſe
ipſum quia eſt dei · ⁊ eſt imago

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

dei · ita debet odire quicq̄d eſt cō
tra ſeipſum eo quia eſt cōtra deū
et qꝛ eſt cōtra ſeipſum inquātuꝫ
dei eſt ⁊ inquātum dei imago ē·

De natura ⁊ viribꝰ ⁊ ꝓprieta tibꝰ odij · ⁊ de fructu eius

Titulꝰ · Clxxi ·

Sicut eciam p̄ncipalis for
titudo ⁊ ꝓpetas amoris ē
ꝙ vnit amātem cum amato ⁊ im
mutat ⁊ cōuertit · ita p̄ncipalis
fortitudo odij eſt ꝙ diuidit ſepa
rat · elōgat odiētē a re quam ha
bet odio · Et ſicut omnis vnitas
omnis vnio. omni˜ ꝓpinq̄tio homi
nis fit p̲ amorē ⁊ non aliter · ⁊ ſi
cut quāto magis amat̄ aliq̄ res ·
fit magis vnio · ita quāto magi˜
habet̄ odio · fit magis diuiſio · ⁊
elōgacio · Sic ergo elongacio ⁊
diſtātia ⁊ diuiſio voluntaria ab
aliq̄ re nō eſt niſi odiū · Et ideo
tūc volūtas eſt ꝑfecte elōgata ·
qn̄ habet perfectū odium · Et ſi
cut amor trāſformat amātem in
rem amatā · ita ꝙ volūtas recipit
formā rei amate · ita odium expo
liat volūtatem a forma rei exoſe
et hoc eſt veꝝ qn̄ amor rei contra
rie eſt p̄mꝰ ⁊ habet̄ · Item ſicut
amor nō p̄t cogi · nec violētari · i
mo vadit libere volūtarie quocū
ꝙ vadit · ita odium nō poteſt co
gi · p̄mo voluntarie vadit · Prete
rea eciam ſicut tantū ſe extendit
amor · quātum ſe extēdit res pri
mo amata · ita tātum ſe extēdit
odium quantum ſe extendit res
primo exoſa ·

De duobꝰ odijs ſicut de duo bus amoribus ·

Titulꝰ · Clxxij ·

Sicut eciam ſūt duo amo
res p̄mi ⁊ p̄ncipales · ita
eciam ſūt duo odia p̄ma ⁊ p̄nci
palia eis cōtraria · Sicut em̄ eſt
amor dei ⁊ amor ſuiipſiꝰ ſeu aōr
ꝓprie volūtatis · ita eciā eſt odiū
dei · ⁊ odium ſuiipſiꝰ ſeu odium
ꝓp̄e voluntatis · ita ꝙ q̄uilibet
amor hꝫ ſuū ꝓpriū odium ſibi op
poſitum · Et ſicut duo p̄mi amo
res ſunt inter ſe inimici capitales
cōtrarij ⁊ aduerſarij · ⁊ non pn̄t
eſſe inſimul · ita iſta duo odia ſūt
inter ſe capitalia inimica aduerſa
ria ⁊ cōtraria · Et ideo amor dei
et odium dei opponūtur inter ſe ·
et amor ſuiipſius ⁊ odium ſuiip
ſius opponunt̄ eciā · ⁊ odium dei
et odium ſuiipſiꝰ eciā opponunt̄
Et ideo amor dei ⁊ odium ſuiip
ſius ſeu ꝓp̄e volūtatis cōueniūt ·
et amor ſuiipſiꝰ ⁊ odium dei eciā
cōueniunt ⁊ ſimul ſtare pn̄t · Et
poſſumꝰ dicere ꝙ amor dei ⁊ odi
um dei opponunt̄ contradictorie
et amor ſuiipſiꝰ ⁊ odium ſuiipſi
us eciā opponūtur cōtradictorie
Sꝫ amor dei ⁊ amor ſuiipſius cō
trarie opponunt̄ · ⁊ odium dei ⁊
odiū ſuiipſiꝰ ſubcōtrarie Sꝫ odi
um ſuiipſius ⁊ amor dei ſubalter
nanq̄ · eciam amor ſuiipſiꝰ ⁊ odi
um dei ſubalternant̄ · Ergo ad
amorem ſuiipſiꝰ ſeu ꝓprie volun
tatis ſequit̄ odium dī · ⁊ ad amo
rē · ſequit̄ odium ſuiipſius ſeu ꝓp̄e

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

volūtatis. Et amor dei fugat to
taliter odium dei. ⁊ amor ꝓpriuꝰ
fugat eciam odium ſuipſiꝰ. Et
qui recedit ab amore ſuipſiꝰ va
dit ad amorem dei. nec poteſt ire
alibi. ſicut qui recedit a frigidita
te vadit ad caliditatē. nec poteſt
ire alibi. Similiꝰ qui recedit ab
amore dei. necē eſt ꝙ veniat ad
amorem ſuipſiꝰ ſeu ꝓuatū amo
rem. nec pt venire ad aliū locū.
ſicut qui recedit a caliditate. necē
eſt ꝙ veniat ad frigiditatē Et ſi
militer eſt de odio. qꝛ qui recedit
ab odio ſue ꝓpe volūtatis. ſtati
vadit ad odium dī. ⁊ qui recedit
ab odio dei. ſtatim vadit ad odi
um ſuipſiꝰ. Et ſic ipſa volūtas
que currit ⁊ ambulat ⁊ vadit ⁊
venit vel ſtat vel quieſcit. necē ē
ꝙ vel vadat ad amorē dei. ⁊ ad
odium ſuipſiꝰ. vel ad amorē ſui
ipſiꝰ ⁊ ad odium dei Et necē eſt
ꝙ ſupſtet vel quieſcat maneat
habitet in iſtis. quia non pt ha
bitaē extra illa. vel de vno ad ali
ud moueatꝰ ⁊ ābulet. nec poteſt
exire nec ambulare extra iſta. ſi
cut aqua de frigiditate ad calidi
tatem ⁊ ecōuerſo. Sed eſt diffe
rentia in iſta ambulatōe. quia ſi
cut aq̄ ꝑ ſe currit ad frigiditatē
et ꝑ ſe quieſcit ⁊ habitat in illa.
et hoc ſine adiutorio alterius. ⁊
ad caliditatem non pt currē nec
venire nec ibi manere ꝑ ſe niſi cū
adiutorio alteriꝰ. ita volūtas ꝑ
ſe currit ⁊ veit ad amorem ſuip
ſius. ⁊ per ſe ī illo quieſcit ⁊ ha
bitat ſine adiutorio alteriꝰ. ſed
ad amroem dei nō poteſt currere
nec venire nec ibi manē per ſe niſi
cum adiutorio alteriꝰ. Et potes
facere ꝯpationē de aqua ad volū
tatem. ⁊ de caliditate ⁊ frigidita
te ad amorem dei ⁊ ſuipſiꝰ. Ex
erce ergo te.

¶ De fructibꝰ amoris qui oriū
tur ex iſto duplici odio
Titulꝰ. Clxxiij.

Et qm̄ amor tenet pncipa
litatē ⁊ pimitatē odij. ſem
per eni̅ amor eſt pncipalis ⁊ pri
mus. ⁊ ex amore oritꝰ odium. iō
em̄ habeo odium alicuius rei. qꝛ
amo aliquid. ⁊ ideo qꝛ ſunt duo
amores ita ſūt duo odia. ⁊ quali
bet amor ipſorum duoꝝ reſpicit
duo odia. qꝛ vnū reſpicit aliud
tanq̄ȝ oppoſitū ⁊ inimicum ſuū.
et aliud tanq̄ȝ ſuū amicum. ⁊ ſi
bi cōuenieſ. Et amor dei reſpicit
odium dei tanq̄ȝ ſuū oppoſitum.
et reſpicit odium ſuipſiꝰ ſeu ꝓpe
volūtatis tanq̄ȝ amicū. Et ſimili
ter ē de amore ſuipſius qui reſpi
cit odium ſuipſius tanquā op
poſitum. ⁊ odium dei tanq̄ȝ ami
cum. Et ideo ſicut amor dei ē op
timꝰ ordinatꝰ iuſtꝰ. ⁊ ſic de cete
ris ꝓpetatibꝰ iam dcīs. ita odiū
dei qđ eſt oppoſitum eſt peſſimū
inordinatū. iniuſtū. ⁊ ſic de alijſ
cōdicionibꝰ oppoſitis. Et ſimili
ter ſequitꝰ ꝙ odium ꝓprie voluta
tis eſt bonum ordinatū. iuſtum.
et ſic de alijs ſicut amor dei cum
quo cōuenit. Et ſimiliꝰ amor ſui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ipſi⁹ eſt peſſim⁹ inordinatiſſim⁹ et ſic de alijs · ideo ſequit͛ q̄ odiū ſumpſi⁹ eſt ordinatum bonū ⁊ c̄· quia ei opponit͛· ⁊ ſic vnū odiū eſt bonum ⁊ aliud malum. Quia ergo ex amore orit͛ odium· ⁊ bonū odium orit͛ ex bono amore· ⁊ malum ex malo amore· poſſum⁹ dicere· q̄ fruct⁹ illi qui ſequūtur ex bono amore· ſequūtur ex bono odio· ⁊ illi fruc͡ꝰ qui ſequūt͛ ex malo amore ſequūtur ex malo odio· ſed tamē p̄ncipalit͛ racōne amoris· q͛ odium ſequit͛ amorem· Et ſic de odio ſiue ꝓꝑe volūtatis ſequūtur fruct⁹ qui ſequūtur ex amore dei· ⁊ p̄uant͛ fruc͡ꝰ qui ſequūtur ex amore ꝓꝑo ⁊ omnia mala ſua· ⁊ de odio dei oriuntur oēs peſſimi fruc͡ꝰ · qui ſeq̄bātur ex amore ꝓꝑo· ⁊ p̄uant͛ oēs boni fruct⁹ qui oriebant͛ ex amore dei· Et hec ſufficiāt que ſūt de amore ⁊ odio· ⁊ de p̄mo debito obligatōis quod eſt debitū amoris dei·

¶ Sequūtur alia debita que d̄o debent͛ que hō debet ⁊ obligat͛ dare ⁊ reddē deo vltra amorem. Et p̄imo in ḡnali· ⁊ poſtea in ſpeciali de quolibet·

Titul⁹· Clxxiiij·

QVoniam tractatum eſt autē cum dei adiutorio de p̄ncipali ⁊ p̄mo debito obligationis naturalis q̄d hō debꝫ dare deo de iure nāli· ſcꝫ de ipſo amoē et viſū eſt q̄lit͛ ipſa obligatio ⁊ debitū ⁊ ſolucio debiti· ſcꝫ dare amorē deo· totū redūdat ī maximū bonū hoīs · ymo hoc ē totū bonū hoīs inq̄ntū homo ē q͛ ↄuertit hoiem in deum· ⁊ dat gaudium infinitum· ideo q͛ tantū bonū ſequit͛ hoi ſi det ſibi amorē. debet hō cōtinue inquirē ⁊ inueſtigare in ſeipſo ſi hꝫ aliquid aliud ī ſe q̄d poſſit dare q̄d cōueniat deo· qm̄ ſicut de amore ſequitur maxim⁹ fructus hoi ⁊ maximū bonū· ita de oib⁹ alijs q̄ dabit deo ſequet͛ maxim⁹ fruc͡ꝰ ⁊ maximū bonuꝫ homini· Et ſicut ſi hō nō dat deo amorem ſequit͛ infinitū damnū et malū hoi· ita ſi non dederit deo alia q̄ debet ei dare ſequet͛ infinitum damnū ⁊ malū homini· Et iſta vtilitas · iſte fruc͡ꝰ · iſt̄d bonū maximū· ⁊ vitacio mali tanti debet inclinare hoiem· vt det oia que poterit d̄o· Et nō ſolū hec debent iclinare hoiem vt det deo oia que poterit· ſed eciā fortiſſima obligatio iam ꝓbata· q͛ v̄tute illius oia q̄ p̄t dare debet d̄o· Vnde q͛ hō eſt op⁹ dei· ⁊ de⁹ eſt ſuus opifex· ⁊ ſuus artifex· qui eū totum fecit cum nō eſſꝫ· ⁊ hō eſt factura dei ⁊ creatura· ⁊ nō ſolum hoc· ſꝫ ⁊ ꝓꝑt͛ ipſum fecit de⁹ oia alia opa ⁊ alias creaturas · ideo quicq̄d hō hꝫ ⁊ q̄cq̄d p̄t totū accipit a d̄o· ⁊ iō totū dꝫ ſuo artifici· ⁊ tm̄ obligat͛ homo d̄o· q̄ntū op⁹ ſuo artifici ⁊ magis adhuc q͛ de⁹ totū fecit ⁊ ip̄m hoiem ⁊ oia alia Et q͛ op⁹ dꝫ amaē ſuū artificē ⁊ timē ⁊ laudare ⁊ hono

rare ſi p̄t hoc facē· ideo cum hō ſit
opus dei viuū· ⁊ poſſit amare· ti
mere· laudare· honorare· ⁊ glori
ficare· dꝫ oīa iſta dare deo· ⁊ nul
li alteri debet iſta dare· qꝛ nulli a
liquid debet niſi dō· cui totum ſe
debet· Vt autē hō clare ꝯgnoſcat
que ſūt illa ſpecialit̄ que dꝫ facē
deo· dꝫ cogitare in ſeipſo· ꝙ q̄c
quid hꝫ opꝰ aliqđ· totum poſu
it ⁊ ordiauit artifex ꝓpter aliq̄d
et nō in vanū· ⁊ nihil poſuit fru
ſtra· et ꝙ ille qui facit opuſ vel fi
eri facit ꝓpter ſeipſum facit vt ei
ſeruiat in aliquo· ⁊ ſcđm ꝙ hui
cium exigit ⁊ req̄rit taliter fit ⁊ di
ſponit opꝰ Et iō aliter fit domꝰ
aliter gladiꝰ· aliter ſerra· alit̄ cla
uis· Et qꝛ homo ꝯgnoſcit ſe eſſe
opus dei factū ab ipō ſolo· p̄t co
gnoſcere ꝙ q̄cquid poſuit deus
plus in hoīe q̄ꝫ in aliꝭ rebus ꝙ to
tū poſuit ꝓpter ſeruiciū ſuū ſcꝫ vt
de hoc ſeruiat ei principaliter et
nō inuanū· ⁊ ꝙ q̄cquid hꝫ totū
hꝫ ꝓpter ſuum artificē· ita ꝙ ſicut
quicquid habēt res alie· qꝛ facte
ſūt ꝓpter hoiem hn̄t ꝓpter hominē
ita ꝙ quicquid habet hō vltra
alia opa facta habet ꝓpter deum
et vt de hoc ſeruiat dō immediate·
qꝛ inter deū et hoiēꝫ nullū ē medi
um Et ideo qꝛ homo hꝫ liberū ar
bitriū ſcꝫ intellectū et voluntatē
cū quo p̄t intelligere velle amaē
timere· honorare· grāſ reddē· cog
noſcē bn̄ficia· laudare ⁊ honora
re· adorare· orare· dep̄cari· ſuppli
care· credē· cōfidere· magnificare·
glorificare· bn̄dicere· gaudē· leta
ri ⁊ exultare· ⁊ alie res nō habēt
oīa iſta· nec hn̄t cū q̄ poſſent hec
facē· ſequit̄ ꝙ hō hꝫ oīa iſta ꝓpt̄
deū immediate· vt cū iſtis ſeruiat
deo· ⁊ oīa iſta applicet deo facto
ri ſuo ⁊ oīa reddat ei· Quid enī
debet ꝯgnoſcē ipm̄ opꝰ factū ni
ſi factorē ſuū poſtq̄ꝫ p̄t ⁊ hꝫ cū
quo? Ad quid datū eſt ſibi a fa
ctore ſuo· vt hoc poſſit facē· niſi
vt ipſum ꝯgnoſcat? Quid debet
amare opꝰ factū· quid dꝫ velle
niſi ſuū factorē poſtq̄ꝫ pōt ⁊ hꝫ
cum q̄? Ad q̄d dediſſꝫ ſibi hoc ni
ſi vt amaret ipſum? Cui dꝫ dare
amorē opꝰ· n̄ factori ſuo? Quid
debet aliud timē opus factū· niſi
factorē ſuū poſtq̄ꝫ cognoſcit ip
ſū, ⁊ hꝫ cū q̄ p̄t timē? Ad q̄d da
tū eſſet ſibi vt poſſit timē· niſi vt
timēt ipm̄? Quē debꝫ honorare
opꝰ factū de nihilo· niſi factorēꝫ
ſuū poſtq̄ꝫ p̄t ⁊ ſcit? Cui dabit
honorē ⁊ reuerētiam· niſi factori
ſuo? Quē aliū dꝫ adorare opꝰ·
niſi opificē poſtq̄ꝫ p̄t? Cui debet
ſupplicare· cui debꝫ curuare genu
opꝰ factū de nihilo· niſi fcōri ſuo
Quē dꝫ orare quē dꝫ dep̄cari· n̄
factorē ſuū poſtq̄ꝫ p̄t? Cui debꝫ
grāſ reddē opꝰ totalit̄ fcm̄ de nō
eē· n̄ fcōri ſuo poſtq̄ꝫ ſcit ⁊ pōt?
Cui totū ſe dꝫ opꝰ· n̄ fcōri? Cui
obligat̄· n̄ fcōri ſuo? Quē debet
amare quē dꝫ glorificare quē dꝫ
magnificare quē bn̄dicē ipm̄ opꝰ
niſi ſuū opificē? Cui dꝫ dare lau
dē ⁊ gloriā ⁊ honorē· niſi factori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſuo poſtq̄z p̄t. Cui ipſū opus fa
ctū de nihilo dz credere ⁊ in q̊ dz
ſperare. in q̊ dz ꝯfidē. niſi i facto
re ſuo. De q̊ debet letari ⁊ gau
dere ⁊ exultare op⁹. niſi deo ſuo
artifice. In quo dz ꝯplacē i quo
debet cōſolari. niſi in ſuo factore.
Quantū obligat̄ op⁹ factū de ni
hilo factori ſuo. qui fecit ipm̄ ⁊
viuū. ⁊ ꝙ poſſit cognoſcē ſuū fa
ctorē. Que dignitas ē iſta. quia
op⁹ poſſit cognoſcē ſuū opificē.
Quātū obligat̄ op⁹ factori ſuo
qui fecit ipm̄ cū nihil eſſet ſimile
ſibi. cui dedit ſuā imaginē viuen
tē intelligētē. ꝯgnoſcentē ⁊ amā
tem ⁊ memorantē. cui dedit iex
terminabilē libertatem. cui dedit
vt poſſit ſeipm̄ mouē. ⁊ de vno
loco ad aliū ꝑ ſe ambulare. Quā
tum obligat̄ opus iſtud factori
ſuo qui fecit ipm̄ maius excellen
cius. digni⁹. alti⁹. nobili⁹. ⁊ ſu
peri⁹ omnibꝫ alijs opibꝫ ſuis. q̄
ipm̄ magnificauit nobilitauit ſuꝑ
omnia alia oꝑa ſua. cui ſoli ⁊ nō
alijs ſuā imaginē viuā dedit ſup̄
qd̄ nullū aliud op⁹ poſuit. q̄ fe
cit ipm̄ dn̄m aliorꝫ operū ſuorꝫ.
propt̄ qd̄ fecit ⁊ ordinauit oīa
oꝑa ſua. ⁊ ipm̄ ꝓpter nullū aliud
op⁹ fecit. nec ad alid̄ ordinauit.
niſi ad ſeipm̄ imediate. Quantū
obligat̄ illud op⁹ factori ſuo. q̄
fecit ipm̄ ſolū. ⁊ nō alia oꝑa. ⁊
ordinauit ad hoc ſcꝫ vt in eternū
maneat ſecum. ⁊ ſecum habitet
et cum eo habeat eternū gaudiū
eternam leticiaꝫ cum eo. ⁊ viuat
in eternū in ſua ſocietate. vt ⁊ ſi
bi cōmunicet bona ſua ſeipſum.
et quicquid habet. Quātum ob
ligatur op⁹ illud factori ſuo. cui
ſoli ⁊ nō alijs voluit dare nomē
filij. ⁊ ipſum filium appellare. et
nomine ſuo nominari. ⁊ ſeipſuꝫ
patrem eius vocari. cum nō ſit de
natura ſua. ſed d̄ nihilo factum.
Ecce ergo ex eo quia homo eſt
opus dei factum de nihilo. ⁊ cog
noſcit ſe eſſe opus dei. poteſt cla
riſſime cognoſcere quātum obli
gatur deo. ⁊ quia omnia que po
teſt debet factori ſuo deo dare et
facere. ⁊ ꝙ propter ipſum habet
omnia.

Qd̄ homo ex his que habet in ſeipſo vltra alias creaturas ⁊ ex proprijs condicionib⁹ poteſt arguere cōdiciones ⁊ ꝓpetates quas habet de⁹ factor ſuus

Titul⁹. Clxxv.

Quia ergo imediate homo
eſt ꝓpter deum ⁊ omnia q̄
habet. habet propt̄ deum. ⁊ int̄
deum ⁊ hominē nullum eſt medi
um. ideo inter deum ⁊ hominē erit
correſpōdentia ꝓporcionalis. vt
deus correſpōdeat homini iuxta
ſuas cōdiciones ꝓporcionabiliter
Vnde homo poteſt arguere per ſu
as ꝯdiciones quas habet inquan
tum homo. quas non habent alie
res condiciones correſpondentes
in deo factore ſuo. Ideo poteſt
hō arguē ꝙ qꝛ ipſe p̄t amare. de⁹
eſt amād⁹. et qꝛ pōt cognoſcere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et intelligẽ q̄ de⁹ eſt cognoſcen
dus ⁊ intelligibilis · ⁊ q᷑ hō p̄t ti
mere · de⁹ eſt timend⁹. ⁊ q᷑ p̄t ho
norare · de⁹ eſt honorādus · ⁊ q᷑
poteſt adorare · de⁹ eſt adorādu⁹
et q᷑ poteſt orare. de⁹ eſt orād⁹ ·
et q᷑ poteſt dep̄cari · de⁹ eſt dep̄
cand⁹ · ⁊ quia p̄t ſupplicare · de⁹
eſt ſupplicand⁹ Et q᷑ poteſt lau
dare glorificare ⁊ bn̄dicẽ · deus ē
laudādus · glorificādus · ⁊ bn̄di
cend⁹ · Et q᷑ homo p̄t cognoſcẽ
bn̄ficia · de⁹ eſt bn̄ficioꝝ largitor
et q᷑ poteſt admirari · de⁹ eſt ad
mirabilis factor · Et q᷑ p̄t credẽ ·
deus eſt credēdus · ⁊ q᷑ p̄t ſpera
re in ipō eſt ſperandum · Et quia
homo p̄t ↄfidẽ in deo eſt ↄfidēdū
et de⁹ eſt fidelis · ⁊ q᷑ poteſt de
lectari · de⁹ eſt delectabilis · Et
q᷑ homo q̄rit ſemp̄ veritatē · ideo
deus eſt verax · ⁊ q᷑ ſemp̄ deſide
rat bonū · ideo de⁹ eſt bon⁹ Et q᷑
homo p̄t in infinitū petere · iō de⁹
poteſt i infinitū dare Et q᷑ homo
poteſt in infinitū deſiderare · deus
poteſt in infinitū ſaciare Et quia
hō poteſt bn̄facẽ · deus p̄t ipſū re
munerare. Et q᷑ homo p̄t peccare
et malefacẽ · deus p̄t ipſum puni
re · Et q᷑ homo p̄t cadẽ · deus pōt
leuare ipſū · Et q᷑ homo p̄t eē re
us · de⁹ poteſt eē iudex · Et quia
homo p̄t veniā poſtulare · de⁹ po
teſt ei p̄cẽ · Et q᷑ homo p̄t eſſe in
firm⁹ · deus p̄t ipſū ſanare · Et q᷑
homo ē miſerabilis. de⁹ eſt miſeri
cors · Et q᷑ homo ē debilis ⁊ fra
gilis · de⁹ eſt fortis · Et ſic de cō
dicōibꝰ ipſi⁹ hoīs poſſum⁹ pro
porcionabilit̄ arguẽ p̄ correſpō
denciā ↄdicōes dei. ecōuerſo ex cō
dicōibꝰ dei poſſum⁹ arguẽ ad
hoīem · vt q᷑ deus eſt p̄mo aman
d⁹ · iō homo debet ipſū p̄mo ama
re · ⁊ ei primo debet̄ amor · Et q᷑
deus ē p̄mo ⁊ ſolum timēdus · iō
homo dꝫ ipſum p̄mo ⁊ ſolū timẽ
et ei debet̄ primo timor · Et quia
de⁹ eſt p̄mo ⁊ ſolū honorādus ·
ideo hō debet ipſū p̄mo honorarẽ
et ei debet̄ primo honor · Et ſic de
alijs ↄdicōibꝰ. Et quodāmodo
eſt ſimile de aīa ad corp⁹ ⁊ econ
uerſo · ſicut de hoīe ad deū · q᷑ ſi
cut ſibi adiuicē correſpondēt aīa
et corp⁹ · ita deus ⁊ hō · Vnde q᷑
corp⁹ hꝫ oculos · iō anima habꝫ
virtutē vidēdi · Et quia corp⁹ hꝫ
aures · iō anima hꝫ p̄tātem audi
endi · Et q᷑ corpus hꝫ naſū · iō
anima hꝫ virtutē odorādi · Et q᷑
corpus hꝫ pedes · aīa hꝫ virtutē
ambulādi · Et ſic de alijs Et ecō
uerſo poſſumus arguẽ de anima
ad corpus ·

¶ Qđ licet qđlibꝫ debitum deo
debeat̄ virtute amoris · tamē qđ
libet p̄ ſe hꝫ ſuā ꝓpriā racionē ſpe
cialē quare dꝫ deo dari ·

Titul⁹ · Clxxvi ·

Quāuis autē omnia ⁊ vni
uerſa debita q̄ hō dꝫ deo
debeant̄ virtute p̄mi ⁊ p̄ncipali⁹
debiti · ſcꝫ racōne amoris · quia
omnia ſūt obligata ⁊ cōnexa cū
amore ⁊ omnia ſequūtur amorē
et omnia ſūt incluſa in amore · ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ideo cui hō debet totū amorem p̄
mo ⁊ p̄ncipalit᷑. illi eciā debet to
tum timorē p̄mo ⁊ totalit᷑ ⁊ illi
eciam dʒ totū honorē p̄mo ⁊ to
taliter ⁊ quātum p̄t. illi eciam de
bet oēm laudem. oēm obediētiā.
oēm fidem. ⁊ quicq̄d dare p̄t. ⁊
deo cōuenit. Vn̄ oia iſta dant᷑ ⁊
donabilia ſūt ſcʒ amor. timor. ho
nor. laus. gloria. ⁊ obediētia. fi
des. ſpes. ⁊ ꝯfidētia. ⁊ deo cōue
niūt. ergo cū amor ſit p̄mū donū
et in ipſo ſūt oia dona. ſequit᷑ ꝙ
cui debet hō ip̄m amorē. debet oia
iſta. qꝛ hō vni ſolū obligat᷑ ⁊ to
tum debet illi. Attamē vnūqđ qꝫ
iſtoꝝ debitoꝝ debet᷑ deo. ꝑ ſuam
propriā rōem ſpecialē. Et ꝑ ali
am rōem in ſpeciali deo debet᷑ aōꝛ
et ꝑ aliā timor. ⁊ ꝑ aliā honor. ⁊
ſic de alijs. Quia eñ ſūt diſticta
et diuerſa dona inter ſe. ⁊ vnum
nō eſt aliud. ideo ſub vna racōe
debet dari vnū. ⁊ ſub alia racōne
aliud. Vn̄ amor nō eſt timor nec
honor. nec timor ē honor. nec p̄t
dari amor ſine tiore ⁊ hōre. nec
timor ſine hōre et ecōuerſo. Quā
uis gͦ oia debeant᷑ deo. tñ ſub di
ſtictis rōibꝰ Vn̄ deꝰ ē pͦ amādꝰ
qꝛ eſt p̄mo bonꝰ ⁊ ſūme bonꝰ. ⁊
ſolus bonꝰ. quia nihil eſt bonum
niſi ꝑ ipſum. ⁊ ab ipſo. ⁊ eo mō
quo eſt bonꝰ ē amandꝰ. ⁊ quia
eſt ſūme bonꝰ eſt ſūme amandꝰ
quia eſt puriſſime bonꝰ eſt puriſ
ſime amandꝰ. ⁊ quia in infinitū
eſt bonꝰ in infinitum eſt amādꝰ
quia nihil eſt bonū niſi propt᷑ ip
ſum. nihil eſt amādum. niſi ꝓpt᷑
ipſum. Item deꝰ debet p̄mo ama
ri ab homine. quia deꝰ ip̄m p̄mo
amauit. ⁊ ꝓpter dona ⁊ beneficia
que illi dedit. quia totum qđ ha
bet ille dedit. ⁊ ab eo accepit ⁊
ſeipſum. Propterea deꝰ eſt timē
dus ⁊ ei debet᷑ timor. quia eſt do
minꝰ omnipotēs. ⁊ eo mō quo ē
dominꝰ eſt timendꝰ. ⁊ eo modo
debet᷑ ei timor. Et ideo quia ē om
nipotēs deꝰ ⁊ infinitꝰ ⁊ ſūmus iō
debet᷑ ei ſūmus timor ⁊ infinitꝰ ⁊
eſt in infinitū timēdꝰ. Et quia ē
p̄mo dñs. ideo ei debet᷑ ſoli timor
et ſolus eſt timendꝰ. Et quia ve
riſſime eſt dñs. veriſſime eſt timē
dus. Et qꝛ ſemꝑ eſt dñs. ſemꝑ
eſt timendꝰ. Et quia ſolus eſt do
minꝰ hōis ⁊ nullus aliꝰ. ideo dʒ
timeri ab hōie ſolus. Pretēa deo
debet᷑ honor ⁊ eſt honorandꝰ. qꝛ
eſt p̄mꝰ ⁊ qꝛ p̄ncipium. ⁊ qꝛ ma
ior. ⁊ eo mō quo eſt p̄mꝰ ⁊ ma
ior ⁊ p̄ncipium eſt honorandꝰ.
Et quia eſt p̄mū p̄ncipiū ⁊ pri
mo. ideo p̄mo honorādꝰ eſt. ⁊ ei
debet᷑ p̄mo honor. Et quia ip̄e ſo
lus eſt p̄ncipiū per ſe. ⁊ nihil eſt
principiū ꝑ ſe niſi deꝰ. ideo ꝓprie
ſolus eſt honorandꝰ ꝑ ſe. ⁊ nihil
eſt honorādum ꝑ ſe niſi ip̄e. ⁊ q̄c
quid honorādū eſt. eſt honoran
dū ꝓpter ip̄m. ⁊ quicquid eſt p̄n
cipium. eſt principium propter
ipſum. Et quia eſt ſūmum ⁊ in
finitum p̄ncipium. ideo ſūme ⁊
infinite honorādus eſt. Et quia
eſt veriſſime principium. ideo ve

riſſime eſt honorandꝰ. Et quia
eſt primū pricipiū hominis. ideo
ab homine debet p̄mo honorari ⁊
dari honor. Item deo debetʳ obedi
entia quia eſt ſuperior. ⁊ eo mo
do quo eſt ſuperior. eſt ei obediē
dum. Item deꝰ eſt laudādus ⁊
glorificandꝰ. quia eſt operarius
et artifex ſeu opifex. ⁊ eo modo
quo eſt operariꝰ ſeu artifex. eſt
laudandꝰ ⁊ glorificandꝰ Et ideo
quia eſt ſūmus ⁊ optimꝰ ⁊ ſapi
entiſſimꝰ ⁊ primꝰ ⁊ ſolus operari
us ⁊ artifex. ideo ſolus ⁊ ſumme
et p̄mo eſt laudandꝰ ⁊ glorificā
dus. ⁊ ei debetur laus ⁊ gloria
primo. Et quia eſt operariꝰ ⁊ ar
tifex hominis. ideo ab homine eſt
laudandꝰ. Item deꝰ eſt creden
dus. ⁊ ei debetur fides ⁊ creduli
tas qꝛ ē verꝰ ⁊ nō mendax et eo
mō q̄ ē verus. eo mō debetʳ ei ⁊ fi
des Et iō qꝛ ē p̄ͦ verꝰ ⁊ pfcē ve
rꝰ et ē p̄ma veritas iō debetʳ ei p̄ͦ
et p ſe fides ⁊ qꝛ ē ſume verꝰ. iō
debetʳ ei ſūma fides ⁊ credulitas.
Et qꝛ in infinitū elōgatur a men
dacio. quia nō poteſt fallere nec
falli. ideo in infinitum debet ei cre
di. Preterea deo debetʳ confidētia.
quia eſt fidelis. ⁊ eo modo quo
eſt fidelis. ei debetur cōfidentia.
et in eo cōfidendum eſt Item deo
debetur ſpes ⁊ in eo ſperādum ē
quia potens ⁊ volens ⁊ ſciens iu
uare et ſaluare et dare. ⁊ eo mo
do debetur ei ſpes quo modo eſt
potens. ⁊ eo modo eſt in eo ſpe
randum. Et quia ſolus eſt potēs
et nullus alius. ⁊ primo potens
et ſumme potens. ideo in eo eſt
primo ⁊ ſolum ⁊ ſumme ſperan
dum. Et ſic de omnibꝰ. Sic er
go alia racōne eſt deus amādus
alia racōne timendus. alia racio
ne honorandus. ⁊ ſic de alijs.
Et quia in ipſo ſunt omnes racō
nes iſte dicte. ideo ſibi ſoli debꝫ
dare homo omnia iſta ⁊ primo.
Non ergo ſufficiat homini dare ſo
lum amorem. niſi eciam det timo
rem ⁊ honorem. laudem ⁊ glori
am. fidem ſpem ⁊ obedientiam
et confidentiam. quia omnia de
bentur ei ſicut amor. Sed primo
et principaliter amor. quia i hoc
correſpondet deo de ſimili. quia
deus amor eſt ⁊ dat amorem.
ſed non honor ⁊ timor. ⁊ ſic de
alijs. Et ideo principaliſſimum
qđ ei debetur eſt amor. ſed non
vult ſolum amorem. ſed vult ip
ſum ſociatum cum alijs. ſcilicet
timore ⁊ honore. ⁊ ſic de alijs.
quia taliter ei debetur.

¶ Qđ quāuis ſint multe ſpecia
les rōnes q̄re omnia p̄dicta dn̄t
dari dō ab hoīe. tn̄ vna pt eſſe ra
cio gnālis ex pte dei ⁊ alia ex p
te hoīs // Titulꝰ. Clxxvij.

Quonia oēs p̄dicte rōnes
pn̄t ɔcludi in vna rōne ex
pte dei. ⁊ alia ex pte hoīs
ideo poſſumꝰ ducē omnes ad du
as generales racōnes. Iſte autē
due racōnes ſunt opus ⁊ factor.
Vnde oia debent deo ab hoīe. qꝛ
deꝰ eſt factor eius. ⁊ oia debet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

homo dare d̾o· quia ē opꝰ eius·
Et eo mō quo deꝰ eſt factor ho
minis· ⁊ hō eſt opꝰ ſuū· eo ei de
bent̾ dari· ⁊ hō debet dare d̾o Et
iō amor timor honor· laus ⁊ glo
ria· fides ſpes fiducia· ꝯfidentia
obediētia· debent̾ deo ab homie·
quia hō eſt opus ſuū· ⁊ deus eſt
factor eius· Vn̄ hō debet amare
deū· qꝛ eſt opꝰ eius· ⁊ deꝰ eſt
factor ſuus· Homo dꝫ honorare
deū· quia ē opus eius· Hō debꝫ
laudare deū· quia eſt opꝰ eius·
Et qꝛ deus ē factor hoīs· ⁊ hō ē
opus eiꝰ· iō debet ei ſūme obediē
Et ſic de alijs· Vn̄ quia deꝰ eſt
factor hoīs· ⁊ hō eſt opꝰ ſuū· iō
amat ipſū hoiem· qꝛ factor amat
ſuū opus ⁊ ipſi dat ſua bn̄ficia·
Quia deꝰ eſt factor hoīs· iō de
us eſt dn̄s eius· Et qꝛ deꝰ eſt fa
ctor hoīs· iō eſt ꝓncipiū hominis̾
et quia ē factor hoīs· iō non deci
pit nec fallit hoiem· ſed ſemꝑ di
cit ei veritatem· qꝛ factor nō deci
pit opus ſuū· ⁊ quia ē factor ho
minis· ē homini fidelis· ⁊ qꝛ eſt
hoīs factor· iō neſcit deficē homi
ni. qꝛ factor nō deficit opi ſuo Et
ſic de alijs· Quia igit̾ homo eſt
opꝰ dei· ⁊ ſolus ſe ꝯgnoſcit opꝰ
dei eſſe ⁊ factū a deo· ⁊ alia ope
ra non ꝯgnoſcūt ſe eſſe opa dei·
nec eſſe facta a deo· ⁊ eciā ſolus
hō cognoſcit ſe eſſe obligatū d̾o
et ſolus cognoſcit quid dꝫ opus
fcōri ſuo· ⁊ cognoſcit ꝙ omnia
predcā debꝫ opus ſuo fcōri· Et
quia p̄t dare oia p̄dicta· id̾o dꝫ
et obligat̾ dare oia p̄dicta deo·
Cōiunge oia iſta ſimul· Homo
cognoſcit ſe eſſe opꝰ dei· ⁊ cog
noſcit quid dꝫ opus fcōri ſuo· ⁊
homo ꝯgnoſcit ſe eē ſeruū dei ⁊
ſubditum· ⁊ ꝯgnoſcit quicquid
debꝫ ſeruus dn̄o ſuo facere· ⁊ ꝯg
noſcit ſe oia accepiſſe a d̾o· ⁊ ꝯg
noſcit quid dꝫ facere recipiēs dā
ti· ⁊ hō cognoſcit ſe poſſe dare ⁊
habē oia que dꝫ dare· Ex iſtis
omnibꝰ ſequit̾ ꝙ homo dꝫ dare
omnia p̄dicta d̾o· nec excuſat̾ ſi
nō dat· quia hꝫ ⁊ poteſt dare Et
ſic in gn̄ali ⁊ inſimul manifeſta
ta ſūt debita ⁊ dona q̄ deo debē
tur ⁊ q̄ homo dꝫ dare d̾o ⁊ obli
gat̾ vltra amorē dare

Sequit̾ de iſtis in ſpeciali et
primo de timore.

¶ Titulꝰ· Clxxviij·

Quoniā autē dictū eſt ⁊
tractatū de amore qd̾ eſt
primū donū ⁊ p̄mū debitum· in
ſpeciali eciā tractatū eſt de alijs
debitis ⁊ donis in ſpeciali· Sed
tamē quia amor eſt p̄mū debitū
et donū ⁊ ad ipſū ſequūtur ōmia
alia debita ⁊ dona· ⁊ nihil p̄t di
ci donū niſi rōne amoris quia ē p̄
mū donū· iō ncc̄ario includit̾ aōr
in oi dono ⁊ dato· alit̾ nō eſſꝫ do
nū nec datū· qꝛ ipſe amor p̄mo
hꝫ nomē doni· ⁊ p̄mū ſꝑ icludit̾
in alijs· ⁊ nihil pōt eē verū donū
nec datū niſi oriat̾ ab amore· ⁊
fundet̾ in amore· Et ſi amor nō
eſt nullū donū eſt· quia donū de
bet eē volūtariū liberū ſpōtaneū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et gratuitum. ⁊ nihil eſt tale niſi
amor. Et ideo nihil eſt accep
tum niſi amor vel propter amo
rem Et propter hoc timor honor
⁊ obediencia. ⁊c̄. que poſſunt
dari abſq̧ amore. non ſunt acce
ptabilia. quia non ſunt volunta
ria nec dulcificata nec mellificata
cum dulcedine amoris. que eſt
prima dulcedo. Ideo ſine amore
omnia ſūt amara. Ideo nec dās
gaudet de dando. nec recipiens
complacet in recipiendo. Et prop
ter hoc qui timet ſine amore. ha
bet penam ⁊ triſticiam. ⁊ qui ho
norat ſine amore adulatur quia
non ē honor ſed adulacio. Quia
ergo ipſe amor eſt primum do
num ⁊ debitum. ideo ſciencia ⁊
cognitio de amore ē pncipium ⁊
ianua ad cognoſcēdum oīa alia
dona ⁊ debita. ⁊ ſimilis pceſſus
eſt de oībꝫ ſicut de amore. ¶. In
cipiam⁹ ergo pmo ab ipō timoē
Vn̄ timor differt ab amore. quia
amor ē donū liberale ⁊ ſpōtaneū
et ideo datᷣ cum delectatōe ⁊ leti
cia. ſine fatigatiōe ſine pena ſine
triſticia ſine coactiōe ⁊ liberaliſſi
me. ſed timor ſolus de ſe non pt
dari niſi cū pena ⁊ triſticia. fati
gatiōe ⁊ coactiōe. nō ſpōte. nō
libere. qꝛ nō eſt donū volūtarium
Et ideo niſi ꝯiūgatᷣ cū amore dat
triſticiā penā ⁊ deſperationē Et
ideo ipſe timor eſt pm⁹ ſeruus.
nullam libertatē habens Sꝫ quā
do coniūgitur cum amore tūc eſt
liber. ſpōtane⁹ ⁊ voluntari⁹ ⁊ li

berat⁹ a ſeruitutē ⁊ manumiſſus
et tunc non habet penam nec tri
ſticiam ſed gaudium. Hic ergo
amor liberat timorem a ſeruitute
et ponit ipſum in libertatē. ⁊ hoc
facit amor bon⁹ ⁊ non amor ma
lus Et quia timor de ſe eſt ſeru⁹
et dat penam. ideo nō debet mul
tiplicari ſicut amor. Vn̄ ex vno
timore bono nō ſequūtur multi ti
mores. ſed quāto timor eſt meli
or tanto min⁹ multiplicatur. Iō
ex timore dei nullus alius timor
oritur. ſed ex amore dei ſequun
tur infiniti amores. Et ſic amor
extēditur quantum res amata.
ſed timor nō extēditur quātum
res que timetur. quia nihil eſt ti
mēdum niſi deus. quia creatura
nullo modo eſt timenda. Et ſic
differētia eſt inter timorē et amō
rem. quia timor nō eſt donum vo
lūtarium. ⁊ dat penam de ſe et
triſticiam quādo eſt ſolus. ⁊ nō
extēditur. et amor de ſe eſt volū
tarium donum et dat gaudium
et extēditur. Sed eciam multū
ꝯuenit timor cum amore. et eſt
optima mixtura et optima ſocie
tas. quia dei timor iuuat amorē
quia timor vnit et ligat volun
tatem magis cum deo. Et ideo
timor et amor ſunt due cathene.
duo claui. tenentes voluntatem
fixam cum deo. et adinuicem ſe
iuuant et fortificant. Vnde quia
creatura facta eſt ex nichilo. et
deus eſt infinite poteſtatis.
non eſſet conueniens coniunctio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

creature cum deo niſi p amorem et timorem· nec aliẽ cõuenit creature amare deũ· nec deo conuenit aliẽ amari· q2 apparet q̄dã eq̄litas ⁊ nulla ſupioritas· nec eſſet firmiſſima vnio int̃ creaturam ⁊ creatorẽ· Et iõ q2 timor maxime cõuenit cum amore· q2 ipm ↄfortat fortificat ⁊ iuuat ⁊ ſolidat· et hȝ v̾tute vnitiuã· iõ poſt amorem tractari dȝ de timore

¶ Qđ ſicut duo amores ſũt ita ſunt duo timores·

¶ Titulꝰ· Clxxix·

Quoniam autem duo amores p̃ncipales iã dicti ſũt radices oim bonoꝝ ⁊ maloꝝ q̄ ptinent ad hoiem· ideo necẽ eſt vt omnia q̄ ptinẽt ad hoiez· diuidãtur in duas ptes Et ideo necẽ eſt ponẽ duos timores· ſicut duos amores· Vnꝰ timor eſt qui oriẽ ex amore dei· ⁊ aliꝰ timor ẽ qui oriẽ ex amore ſuipſiꝰ· Et ſicut ſe hñt duo amores inter ſe· ita ⁊ duo timores· Et ideo timor q̄ oritur ex amore dei· ⁊ cõuenit cum deo bonꝰ ſcũs ⁊ iuſtꝰ eſt· ⁊ hȝ omnes cõditiones ipſius amoris dei· Hȝ timor qui oriẽ ex amore propo eſt malus iniuſtꝰ ⁊ iordinatꝰ· ⁊ hȝ oẽs ↄdicões ꝓpꝛij amoris Et iſti duo timores faciũt operatões cõtrarias· q2 timor dei nõ multiplicaẽ ſed ſemp eſt vnꝰ ſolus· quia qui timet deum nihil timet aliud· q2 nihil aliud eſt timẽdũ· ⁊ ideo vnit ⁊ fortificat hoiez cum dõ· ⁊ nullã penã nec triſticiam dat· q2 ſemp ↄiũctꝰ eſt cum bono amore· Hȝ timor qui oriẽ ex amore ſuipſiꝰ· multiplicaẽ in infinitũ ⁊ plus q̄ȝ ipſe amor· vñ oriẽ p̃mo ex vno amore oriũtur infiniti timores Et q2 timor de ſe penam dat ⁊ triſticiã· niſi ſit iunctus cũ bono amore· iõ quilibet timor qui oriẽ ex amore ſuipſiꝰ dat penã ⁊ triſticiã· ⁊ iõ ad multiplicationẽ timoris ſequiẽ multiplicacio penaꝝ ⁊ triſticiaꝝ· Vñ iſta multiplicacio timoris clariſſime manifeſtat venenoſitatem ⁊ maliciam ipſius amoris proprij et quãtum noceat hñti· Qui enĩ primo amat ſeipm ſumme amat vitã ſuã ſuũ eſſe· ⁊ ↄſeruationez ſuipſiꝰ· Et iõ ſũme timet pdẽ ſe ipſum p̃mo ⁊ ſuã vitã· eo ꝙ põt perdi ⁊ deſtrui ⁊ corrumpi· quia eſt res pdibilis ⁊ deſtructibilis et ipſe nõ pt ↄſeruari p ſeipm· ⁊ per ↄñs timet oia iſta q̄ pñt pdẽ et deſtruere ſeu diminuẽ ſeipſum et ſuum eſſe ⁊ ſuam vitam ⁊ ſibi nocere· Et ideo timet mortem infirmitatem ⁊ peſtes ⁊ fugit illaꝝ quantum poteſt· timet terram· timet aquas· aerem· ignem· venena· famem· ſitim· animalia· timet homies qui poſſunt auferre vitã ſuam· Item qui p̃mo amat ſeipſum amat primo propriũ bonorem propriam famam ⁊ ſuã laudem ⁊ excellẽtiam· ⁊ ideo timet pdẽ honorẽ ſuũ ſuã famã et ſuã laudem ⁊ timet vituperia· ⁊ p conſequens timet omnia illa que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

pn̄t diminuē ꝛ deſtruē ſuū hono
rem. ſuā famā. ꝛ ſuū nomē. Itē
qui p̄mo amat ſeip̄m. amat ſuas
propas delectationes carnis. ꝛ iō
qui timet eas pdē timet omnia il
la que pn̄t deſtruē vel diminuē
illas delectatōes. Iō timet tor
mēta. frig⁹. calorem. amaritudi
nem. pauptatē honoꝝ ꝛ penuri
am. Item etiā quia pecunias di
ligit. iō timet eas pdē. Iō timet
oia illa q̄ pn̄t auferre vel diminu
ere pecunias. Ecce ergo q̄liter ti
mor malus multiplicatur in infini
tum eo qꝛ oritur de malo amore.
Item etiā qui amat p̄mo ſeip̄m
amat oēs illos qui ſunt ꝯiūcti ſe
cum. vel qui iuuāt ip̄m vel ꝯſolā
tur ip̄m. Ideo amat amicos. fili
os. vxorē. parētes. ꝛ frēs. ꝛ eti
am oia illa q̄ ei ſeruiūt. ſicut ſūt
dom⁹. poſſeſſiōes ꝛ aialia. Et iō
timet oia iſta pdē. ꝛ p ꝯn̄s timꝫ
omnia illa q̄ pn̄t auferre iſta ſu
pradcā omnia vel deſtruē. Fu
damētum ergo q̄re generant tot
timores ē. qꝛ illud qđ amat pōt
perdi ꝛ deſtrui ꝛ auferri. ꝛ eſt
res pdibilis. Et ſic amor malus
nō liberat timoreꝫ a ſeruitute ꝛ a
pena. ymo ip̄m timoreꝫ multipli
cat ꝛ penā auget. Sꝫ q̄ amat p̄
mo deū. qꝛ deus nō eſt res q̄ pt de
ſtrui vel auferri nec corrūpi nec
per violētiam tolli. nec aliqđ ſibi
poteſt nocē. iō nihil aliud timet.
ſed ſolū timet eū quē amat. ꝛ ſic
amor dei nō multiplicat timores
ſed hꝫ ſolū vnicum timorē. ꝛ ille

timor cum amore liberat ab infi
nitis timoribꝰ malis qui dant pe
nam ꝛ triſticiam. Et quia timor
alicui debetur quia domin⁹. ꝛ il
le qui timet eſt tanq̄ꝫ ſeru⁹. ergo
ſequitur ꝙ homo qui p̄mo non ti
met deum. ſubijcitur ꝛ eſt ſeru⁹
omniū rerum quas timet. ꝛ ꝯſti
tuit ſe ſeruū omniū illarum reꝝ.
et ille res omnes dominātur homi
ni. ꝛ ideo homo ꝯſtituit ſe ſeruū
et ſubiectum omniū creaturaꝝ.
et omnis creatura dominatur ei.
quia omnes timet. ꝛ ſic incurrit
infinitas ſuitutes ꝛ captiuitates
et perdit libertatem ſuam. Sed
qui p̄mo timet deum. eſt ſolū ſer
uus vni⁹. ꝛ ſolum vnū habet do
minū qui eſt domin⁹ omniū crea
turarum. Qui ergo timet deum
primo quia timet quod timendū
eſt. ideo habet bonum timorem.
ſed qui nō timet deum primo. ti
met quod p̄mo timēdum nō eſt
quia timet creaturas de nihilo fa
ctas. ꝛ talis timor eſt contra na
turam hominis inquātum homo
eſt. ꝛ contra totum ordinem cre
aturarum. quia creature ſūt facte
propt̄ homineꝫ ad ſeruiēdum ho
mini. ꝛ ſic eſt ordo pūerſus in na
tura. Sed timor dei eſt ſcđm na
turam hominis inquātum homo
eſt ꝛ ſcđm ordineꝫ omniū reꝝ.
et ideo non eſt cōtra hominem.
ſed ꝯuenit homini inquātum ho
mo eſt. ꝛ ideo ſemp pficit homi
ni. Et ſic apparet q̄liter ſūt duo
timores. ſicut duo amores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Q𝔡 ſicut ſūt duo timores ꝯtra
rij · ita ſūt duo ꝯtemptꝰ oppoſiti
Titulꝰ · Clxxx ·

ET qꝛ eciam amori opponi
tur odium. ⁊ duobꝫ amo
ribꝫ opponūť duo odia · ita eciā
ſimiliť timori opponiť cōtemptꝰ
Et ſicut ſūt duo timores ita erūt
duo cōtemptꝰ Jdeo ſicut ē timoꝛ
dei · ita eſt cōtemptꝰ dei · ⁊ ſicut
eſt timoꝛ creature · ita eſt ꝯtemp
tus creature · ſeu cōtemptꝰ ſuǹpſi
us Et ideo ſimiliť poteſt fieri hec
oppoſitio ⁊ ꝯpatio inť duos tio
res ⁊ duos cōtemptꝰ · ſicut inter
duos amores ⁊ duo odia · Vnde
timoꝛ dei ⁊ timoꝛ creature ſeu q̄
oriť de amore ꝓo ſunt cōtrarij. ⁊
cōtemptꝰ dei ⁊ cōtemptꝰ creatu
re ſeu ſuǹpſiꝰ ſūt ſubcōtrarij · Sꝫ
timoꝛ dei ⁊ cōtemptꝰ dei cōtradi
cūt ⁊ timoꝛ creature ⁊ cōtemptꝰ
creature eciam cōtradicūt · Et ti
moꝛ dei · ⁊ ꝯtemptꝰ creature ſub
alternanť · ⁊ timoꝛ creature ⁊ cō
temptus dei eciā ſubalternātur ·
Compa ergo timorē ad amorē ·
et duos timores ad duos amoēſ
et ad cōtemptus · ⁊ ſic acquires
magnā ſciam de timore

¶ Q𝔡 honoꝛ ⁊ vtilitas ſeu ꝯmo
dū ſūt duo ꝓpter que oīa fiūt ·
Titulꝰ · Clxxxi ·

q
QVāuis autē ſit tractatum
de honore aliq̄liť ſimul cū
amore ⁊ alijs debitis · attamē ho
noꝛ requirit ſpecialē tractatū ab
alijs diſtinctum propť ſuam ſin
gularem naturam ⁊ excellētiam
quia omnia q̄ facta ſūt ⁊ fiūt ꝓ
ter honorē fiūt · Vnde omnia q̄ fi
unt vel fieri pn̄t ad duo reducū
tur · ſcꝫ ad honorē ⁊ vtilitatem ·
Quia omne q𝔡 fit · vel fit propť
honorē vel propť vtilitatem · vel
propť vtrūqꝫ ſimul · ita ꝙ honoꝛ
et vtilitas ſūt duo fructꝰ qui col
ligunť finaliter ab omnibꝫ · Cū
autem deꝰ fecerit mūdum · ncc̄e ē
ꝙ vel fecit ꝓpter honorē vel ꝓpter
vtilitatē. vel ꝓpter vtrūqꝫ inſimul
Vnde cum nō ſint niſi duo ſcꝫ de
us ⁊ creatura · ncc̄e eſt ꝙ omnia
fiāt · vel ꝓpter deum · vel ꝓpter cre
aturā · vel ꝓpter vtrūqꝫ iſimul Et
qꝛ creatura ſemꝑ eſt indigēs qꝛ
de nihilo facta · ⁊ nō poteſt ꝑ ſe
eſſe nec exiſtere · ⁊ ſic poteſt creſ
cere in bonitate ⁊ perfectione ⁊
melioꝛ fieri intra ſe · ideo ei ſolum
debeť vtilitas ſeu cōmodū ⁊ non
honoꝛ · Sꝫ quia deꝰ creatoꝛ ē ple
nus intra ſe omni ꝑfectiōe. nullo
indigēs extra ſe · qꝛ nullo mō p̄t
creſcē in ſeipō qꝛ ſūme plenꝰ · ⁊
ideo qꝛ in ipō nulla eſt nec p̄t eē
indigentia · qꝛ ē ſūme diues oībꝫ
habūdans · hn̄s omne cōplemen
tum · ideo ei nulla debeť vtilitas ·
ſed ſolū honoꝛ · Et ſic creature ſo
lū debeť vtilitas · ⁊ d̄o creatori ſo
lū honoꝛ Et qꝛ deꝰ eſt ſūme bonꝰ
ideo nihil p̄t opari quin ſit ꝓpter
vtilitatē · Jō iſta duo ſunt ſimul
cōiuncta in oī ope ſuo ſcꝫ honoꝛ
et vtilitas qꝛ hoꝛ ſine vtilitate vi
deť eē vanitas · q𝔡 nō p̄t eē in ſū
mo bono · iō deꝰ nō poteſt opari

propt̄ ſolum̄ honorē· ideo omnia que de⁹ opat̄· ꝓpter honorē opatur· ⁊ vtilitatē· ſcȝ ꝓpter honorez ſuū cui debet̄· ⁊ propt̄ vtilitatē creature cui cõuenit vtilitas ⁊ cõmodū· aliter ſua opatio nõ haberet finem cõpletū ⁊ plenū· qđ eē non p̄t· Et ſic omnia cõſiſtūt in duobꝫ ſcȝ in honore ⁊ vtilitate· et propt̄ iſta duo oia ſiūt· ⁊ vtilitas cõuenit idigēti· ⁊ honor nõ indigēti ſiue pleno in ſe· Cū eñ deus opat̄ omnia q̄ opat̄ propt̄ ſe p̄mo· ⁊ ipſe nõ poſſit aliq̄d recipe intra nec creſcē intra nec augeri· ſequit̄ ꝙ nõ poteſt operari extra ſe niſi propt̄ honorez ⁊ gloriam q̄ ſūt exteriora bona Impoſſibile eſt eñ ꝙ propt̄ nihil operetur· Et cū ſit ſūme bon⁹ ē impoſſibile ꝙ opet̄ niſi propt̄ aliquā vtilitatē· ⁊ q̄ ipſa nulla vtilitate indiget· ideo ncc̄e eſt ꝙ operetur propt̄ vtilitatē creature· Et ſic honor dei ⁊ vtilitas creature ſemper ſunt colligata in opibus ſuis·

Quãuis ſimul ſūt honor ⁊ vtilitas· attamen magis p̄ncipalis eſt honor q̄m vtilitas·

Titul⁹· Clxxxij·

Et qm̄ honor ptinet d̄o· ⁊ vtilitas creature· ideo magis eſt p̄ncipalis honor dei· quā vtilitas creature· ⁊ de tāto q̄nto deu⁹ eſt p̄ncipalior q̄ȝ creatura· i mo ſicut deus ⁊ creatura in infinitum diſtāt· ita diſtāt in infinitū et ſine menſura honor dei ⁊ vtilitas creature· Et ideo quãuis ſil̄ operet̄ propt̄ ſuū honorē ⁊ creature vtilitatē· attamē magis p̄ncipaliter opat̄ ⁊ p̄mo propt̄ ſuū honorez· ⁊ minus p̄ncipalit̄ ⁊ ſecūdario propt̄ creature vtilitatē· ita ꝙ p̄ncipali⁹ reſpiciat ſuū honorē q̄ȝ creature vtilitatē· Sicut eñ p̄mo eſt deus q̄ȝ creatura· ita ſimiliter p̄mo debet reſpicere deu⁹ ea q̄ pertinēt ad ipm̄ q̄ȝ ea q̄ ptinent ad creaturā· licet vtrūq̄ȝ ſil̄ reſpiciat· Et ideo ſequit̄ ꝙ deus p̄ncipalit̄ fecit mūdum ⁊ oia q̄ in eo ſūt propt̄ ſuū honorē ⁊ ad ſuā laudē ⁊ gloriā· vt ſcȝ exinde ſequat̄ diuin⁹ honor· ⁊ eciā cõſequēter propt̄ creature vtilitatē· Et exinde ſequit̄ ꝙ deus omnia poteſt quecūq̄ȝ p̄nt ptinē ad propriā laudem ⁊ veram gloriam ⁊ veram vtilitatē ⁊ ad veꝝ honorē et ꝙ omnia q̄ de⁹ opat̄ in mūdo opat̄ ad ſuū honorē· ⁊ nihil p̄t facere ↄtra ſuū honorem· Et iđ oēs creature ſūt facte ad ſuū honorē ad ſuam laudem· ⁊ regimē mūdi et oim̄ creaturaꝝ ⁊ toti⁹ vniuerſi totum eſt ad ſuū honorem· Et quia vtilitas creature eſt ligata cum honore dei· ideo ſequitur ꝙ quāto magis de⁹ reſpiciat ſuū honorē· tāto magis reſpiciat vtilitatem et cõmodū creature· et quāto magis vult ſuū honorē· tanto magis vult vtilitatem creature· et quanto magis creſcit honor dei· tanto magis creſcit vtilitas creature· Et ſicut deus nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

poteſt facere cōtra ſuū honorē· ita nihil poteſt facere quātum eſt de ſe cōtra vtilitatem creaturaꝝ· q2 inſimul ſūt colligata· Quāuis ergo deꝰ intēdat ſuū honorez p̄ncipaliter· tamē nō poteſt facere ſuū honorem niſi faciat creaturaꝝ vtilitatē ⁊ cōmodū· q2 ſūme bonus nō poteſt nocere quātum ē de ſe iō ſūme nō poteſt de ſe niſi ꝓficere· Vtilitas ergo creaturaꝝ ⁊ cōmodum ſequit̄ ſemꝑ honorē dei

¶ Qđ ſicut deꝰ ſolū intēdit vnū honorem· ita ſolum reſpicit ⁊ intendit vnā vtilitatē p̄ncipalē·

Titulꝰ· Clxxxiij·

Et qm̄ vtilitas ſequitur honorem dei· ⁊ nō p̄t ab eo ſepari· ⁊ cū deꝰ reſpiciat vtrūqꝫ inſimul· ſequit̄ ꝙ ſicut ſolū reſpicit vnū honorem ſcʒ ſuū· ita reſpicit vnā vtilitatē p̄ncipalem p̄ncipaliter ⁊ p̄mo· Quia enī creature debet̄ vtilitas· ⁊ đo honor· iō quia ipſe eſt vnꝰ ſolꝰ deus· ſolū eſt vnꝰ honor· Ita ſimiliter quāuis ſint multe creature· attamen vna eſt p̄ncipalis creatura ſuper omnes creaturas Et q2 creatura rōnalis eſt ſupra oēs creaturas· ideo ſequit̄ ꝙ p̄ncipalit̄ deꝰ intēdit ⁊ reſpicit vtilitatē creature racionalis· ⁊ vtilitatem aliaꝝ creaturaꝝ reſpicit ꝓpter vtilitatē creature rōnalis· Et q2 ſolus hō in hoc mūdo eſt creatura rōnalis· iō deus p̄mo ⁊ p̄ncipalit̄ in mūdo reſpicit vtilitatē hoīs· ⁊ vtilitates aliaꝝ creaturaꝝ q̄ ſūt in hoc mūdo· reſpicit ꝓpt̄ vtilitatē hoīs ⁊ vtilitatē hoīs ꝓpt̄ aliā vtilitatē nō reſpicit· Jō ſolum vna eſt p̄ncipalis vtilitas ad quā ordinantur oēs alie vtilitates· ⁊ hec eſt hoīs vtilitas· ⁊ vtilitas hoīs non eſt propt̄ aliā vtilitatem· q2 nulla eſt vtilitas alia ſupra vtilitatē hoīs· ſed ſolum honor dei laus ⁊ gloria ſūt ſupra hoīs vtilitatē· q2 amor ⁊ honor dei eſt ſuꝑior q̄m hoīs vtilitas· Ecce ergo ordinē· vtilitates oīm creaturaꝝ· ſūt ꝓpt̄ vtilitatē hoīs· ⁊ vtilitas hoīs ꝓpt̄ honorem dei eſt· ⁊ honor dei ꝓpt̄ nihil aliud eſt q̄ꝫ ꝓpter deum Ergo omnia tendūt ad vtilitatē hominis ⁊ ad dei honorē· Et q2 iam probatū eſt ꝙ deꝰ omnia q̄ operat̄ exteriꝰ· oꝑat̄ propt̄ honorez ſuū ⁊ hoīs vtilitatez· ⁊ ſic honor dei ⁊ vtilitas hoīs ſunt ſimul ꝯiūcta ⁊ colligata nec ſepari p̄nt· Et ſic habemꝰ in vniuerſo vnum honorē ſolum· ⁊ vnam p̄ncipalē vtilitatē· que ſūt duo fructus tocius vniuerſi Et hoc eſt valde cōueniēs· ꝙ ſolum vtilitas hoīs ſit principalis· quia ſicut ſolus homo ſcit ⁊ p̄t honorare deū in vniuerſo ⁊ laudare· ꝙ ita ipſe ſolus recipiat vtilitatē

¶ Qđ per dei honorem ⁊ vtilitatem hominis ſeu creature rationalis poteſt reddi racio de omnibus que operatur deꝰ extra ſe

Titulꝰ· Clxxxiiij·

Et qm̄ deus oꝑat̄ oīa que oꝑat̄ extra ſe ad ſuū hōrē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ad ſuā gloriā· ⁊ eciam ad vtili
tatē hoīs ſeu creature rōnalis · ⁊
nihil pōt opari ɔtra ſuū honorem
nec ɔtra creature rōnalis vtilita
tē· iō cū finis pn̄cipalis ꝓpt quez
opat̄ exteri⁹ ſit honor ſuus ⁊ glo
ria cum vtilitate creature · ſequit̄
ꝙ oia q̄ de ipſo pn̄t dici in opere
extra ſe · ⁊ oia opa eius pn̄t exte
ri⁹ reduci ad honorē ⁊ vtilitatē·
et ꝙ ꝑ honorē ⁊ vtilitatē p̄t red
di rō de oibꝫ q̄ opat̄ deus exteri⁹
Qui ergo vult hr̄e ſciam de diui
nis opibꝫ · ɔgnoſcat vnū honorē
dei· ⁊ illa q̄ ꝑtinēt ad ſuū honorē
et ſuā gloriā· ⁊ eciam ɔgnoſcat
vtilitatē hoīs ·ſeu creature rōnal̄
Rūn necē eſt ꝙ opa diuina cōcor
dent ⁊ ɔueniāt cū honore diuino
et nullo mō repugnēt nec contra
dicāt· ⁊ eciā oportet ꝙ cōueniāt
cū vtilitate creature rōnal̄ Sim⁹
ergo bn̄ radicati in dei honore ⁊
in vera hoīs vtilitate· qꝛ i iſtis oia
diuina opa radicant̄ · Et inde ſe
quit̄ ꝙ qui nō ſemꝑ videt cōſide
rat ⁊ cogitat dei honorē ⁊ gloriā
nec ipſam hoīs vtilitatē nihil pōt
intelligē de opibꝫ dei· ꝑmo peni
tus ignorat· qꝛ nō videt lumē in
quo vident̄ opa dei· Et qꝛ deus ē
ptās · ē ſapia · eſt bonitas · eſt iu
ſticia· ⁊ ſic de alijs · iō oia opat̄
ad honorez ⁊ gloriā ſue ptātis ·
ſue ſapie· ſue bonitatis · ſue iuſti
cie· ſue v̄tutis · ⁊ ſic de alijs ·ita
ꝙ nihil p̄t facē ɔtra honorem ſue
ptātis ·nec ɔtra honorē ſue ſapie
nec cōtra honorē ſue bonitatis Et
oia opa diuina pn̄t reduci ad po
teſtatē· ſapiētiam ⁊ bonitatē · ⁊
per hec tria opat̄ oia extra ſe · ⁊
ad iſta tria reducuntur alia · Ad
operādum eīn iſta · tria ſufficiūt ·
ſcꝫ bonitas · ptās ⁊ ſapia · ⁊ iſta
tria ſimul requirūtur · nec vnū ſuf
ficit ſine alijs ·

Qd̄ in diuino honore includi
tur vtilitas hominis ſeu creature
racionalis ·

Titul⁹ · Clxxxv·

Et qꝛ deus opat̄ oia opera
ſua ad honorē ſue ptātis ·
ſue ſapiētie · ⁊ ſue bonitatis ⁊ ho
nor ⁊ gloria boītatis ē opari vti
liter ⁊ cōmode ad maiorē vtilita
tē· ideo ſequit̄ ꝙ vtilitas ſemꝑ in
cludit̄ in dei honore · ⁊ nullo mō
honor diuinus p̄t ſepare a ſe vti
litatē creature qꝛ nullo mō p̄t fa
cere cōtra honorē ſue bonitatis ·in
cui⁹ honore ſemꝑ includit̄ vtili
tas ⁊ cōmodū alicui⁹ · Et iō cū
dico dei honorē dico creature vti
litatē· nec eſt necē expꝛmē ipſam
vtilitatē. qꝛ dei honor totū impor
tat· Et ſic oia totalit̄ reducūtur
ad diuinū honorē · ⁊ de oibꝫ pōt
reddi rō ꝑ diuinū honorē

Qd̄ diuinus honor ꝓbat ope
ra dei exteri⁹ eē. potētiſſime· opti
me· ſapiētiſſime ⁊ beniuolētiſſime
facta·

Titul⁹ · Clxxxvi·

Quoniam autē deus opat̄
oia opa ſua ad honorem
ſue ptātis · ſue ſapiētie · ⁊
ſue bonitatis · nec alit̄ poteſt ea
opari · ⁊ qꝛ hoꝛ ⁊ gloria ptātis ē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

potētiſſime potēter opari. ⁊ honor
et gloria ſapiē ſue ē ſapiēter ⁊ ſa
piētiſſime ꝓporcionabilit᷑ ⁊ ꝓpor
cionabiliſſime ⁊ cōgruētiſſime ⁊
ordinatiſſime opari. ⁊ gloria boi
tatis ē bñ ⁊ optime beniuolenter
et beniuolētiſſime. vtilit᷑ ⁊ vtiliſſi
me opari. ideo ſequit᷑ ꝙ opa dei
ſunt potētiſſime. ſapiētiſſime ⁊ op
time fcā. Et iō oia opa dei ſūt ꝓ
porcionabiliſſima. ordiatiſſima.
cōgruētiſſima ⁊ vtiliſſima. Iō ni
hil p̄t eſſe in diuis opibꝰ iꝓpor
cionatū incōgruū. nihil iutile. ni
hil ſupfluū nec diminutū. vel in
ordinatum.

Qđ q̄nto opa ſunt magis ar
dua. magnifica. altiora. magis
mirabilia ⁊ difficilia. ⁊ magis ⁊
pluribꝰ vtilia ⁊ cōmunia. magis
deo cōueniūt ⁊ ꝑtinēt.

Titulꝰ. Clxxxvij.

Hoc autē oñdit᷑ ſic. qm̄ ho
nor ⁊ gloria ſoli deo cōue
niūt ⁊ pertinēt. ⁊ q̄nto honor ⁊
gloria ē maior magis deo ꝑtinet
et q̄nto magis honor aſcēdit tā
to magis deo cōuenit. ⁊ q̄nto ma
gis aliq̄ ꝑtinēt ⁊ reſpiciūt ad ho
norē ⁊ gloriā dei. magis deo ꝑti
nēt. ⁊ qꝛ q̄nto opa ſunt magis
ardua. magis alta. magis mirabi
lia. magis ſubtilia ⁊ difficilia.
magis ꝑtinēt ad gloriā ⁊ honorē
diuine ꝑtātis ⁊ ſapiē diuine. q̄n
to eciaꝫ aliq̄ ſunt magis vtilia ⁊
pluribꝰ cōmunia. tanto magis ꝑ
tinēt ad gloriā ⁊ honorē ⁊ laudē
diuine bonitatis. ergo cū deo cō
ueniat quicq̄d pōt eſſe magis ⁊
pertineat ad honorē ſue ſūme po
teſtatis. ⁊ ſue ſūme ſapiētie ⁊ in
finite bonitatis. ſequit᷑ ꝙ opa ſū
me poteſtatis ⁊ ſūme bonitatis
deo cōueniūt ⁊ ꝑtinēt. ⁊ quanto
magis ſūt talia. tāto eciā magis
cōueniūt. Et ꝑ cōſequens ei cōue
nit ad honorem ſue ꝑtātis ſapien
cie ⁊ bonitatis ita potēter operari
ꝙ nō poſſit potētiꝰ cogitari. ita ſa
piēter ꝙ nō poſſit cogitari ſapiē
tiꝰ. ita vtiliter ⁊ benigne ꝙ non
poſſit cogitari benigniꝰ nec vtili
us ⁊ hoc requirit honor ⁊ gloria
ſue ꝑtātis ſue ſapientie ⁊ bonita
tis. Quare cōcludit᷑ ꝙ q̄nto opa
ſunt magiꝰ ardua. magnifica ma
gis. alta magis. magis incōpre
henſibilia ⁊ magis mirabilia. ſub
tilia ⁊ difficilia. ⁊ magis ⁊ plu
ribus vtilia. magis deo cōueniūt
et pertinent. cum omnia que ma
gis pertinēt ad honorem ⁊ glori
am ſuam ⁊ laudem magis ei con
ueniūt. Et exinde poſſunt multa
alia concludi ⁊ ſequi. Vnde po
teſt ſequi ꝙ quicquid magiꝰ per
tinet ad honorem ⁊ gloriam dei.
magis oportet eſſe. magis debet
fieri. Et ideo magis oportet mū
dum eſſe productum totaliter
de nihilo quam de aliquo. ⁊ ma
gis de nouo quam ab eterno.
quia magis hoc pertinet ad ho
norem. et gloriam ſue poteſta
tis et bonitatis. Item ſequitur
quod quanto opera erunt ma
gis. vtilia homini et creature

rõnali· magis fiēt· qꝛ hoc magiꝰ
eſt ad honorē ſue bonitatis· Itē
quia ꝯuenit deo vt honor ſuus ⁊
gloria creſcāt exteriꝰ quātū fiei
poterit· ⁊ hoc nō poſſit fieri niſi ꝑ
opa· iō ꝯuenit deo facē opa ſum
me bonitatis· ſūme ptātis· ſūme
ſapie ⁊ benignitatis Hic ergo ꝑ
ipſū honorē dei poſſumꝰ ꝯgnoſcē
ꝙ deo ꝯuenit magis extra ſe ope
rari ꝯſiderādo honorē ⁊ gloriā ſue
ptātis· ſue ſapie· ⁊ boitatis ⁊ iu
ſticie ⁊ miſericordie ⁊ pietatis·
Et ex oībꝫ p̄t ꝯcludi ꝙ opa dī
ex ſe ꝯſūmabunt̃ finient̃ ⁊ termi
nabunt̃ in ſūmo honore in ſūma
laude ⁊ i ſūma gloria ſue ptātis
ſue ſapie· bonitatis ⁊ iuſticie· ⁊
ꝙ tūc ceſſabit opari exteriꝰ· qn̄
honor ſuꝰ· laus ſua ⁊ gloria erūt
completa.

¶ Qꝫ honor dei cū gloria ⁊ lau
de in eternū durabit ⁊ ſine fine ꝑ
manebit·

Titulꝰ· Clxxxviij·

Quia autē iam dcm̄ eſt ꝙ
quicq̄d opat̃ deus exteri
us· opat̃ ad honorez ⁊ gloriā ⁊
laudē ſue ptātis ſapie ⁊ boitatis
ideo qꝛ deꝰ a nullo p̄t ipediri· ne
ceſſe ē ꝙ honor ſuus fiat ⁊ ꝯplea
tur· qꝛ alit̃ honor ⁊ gloria ſue po
teſtatis deſtruerent̃· Et ꝑ ꝯn̄s ſe
quit̃ ꝙ oia dn̄t termiari ⁊ ꝯſūma
ri ad ſuū honorē ⁊ ad ſuā laudez
et gloriā· Et qꝛ nō eſſꝫ ſūmus ho
nor nec ſumma gloria· niſi honor
et gloria ſua duraret ⁊ ꝑpetuare
tur in eternū vt nunq̄z ceſſent· iō

ncc̄ē eſt ꝙ honor dei ꝑmāneat in
eternū ⁊ gloria ⁊ laus Et ꝑ ꝯn̄s
opa dei debent ꝑmanē in eternū·
Et qꝛ honor req̄rit honorantē· ⁊
gloria glorificantē· ⁊ laus laudā
tem. iō ꝓpter eternitatē honoris dī
et ſue glorie ⁊ laudis oportet ꝙ
ſint creature q̄ poſſint in eternum
deū laudare hōrare ⁊ glorificare
de opibꝫ ſuis. ⁊ q̄ ꝯgnoſcāt ope
ra· Si em̄ nulla eſſꝫ creatura que
cognoſcēt opa dei ⁊ vidēt· inua
nū deꝰ oparet̃ ꝓpter honorē ⁊ lau
dē ⁊ gloriā ſuā Et qꝛ ſola creatu
ra rõnalis p̄t hoc facē· iō creatura
racõnalis dꝫ in eternū durare ꝓpt̃
honorē dei ⁊ laudē ⁊ gloriā· Et
ſic ꝑpetuitas honoris dī ⁊ glorie
et laudis arguit ꝑpetuitatē crea
ture laudātis ⁊ glorificātiꝰ Et qꝛ
honor dei nō p̄t eſſe ſine vtilitate
ideo ſicut honor dei dꝫ ꝑpetuari·
ita dꝫ eciā vtilitas ꝑpetuari· Et
ideo eciā vtilitas creature rõnal̃
ꝑpetuabit̃· vt ſimul maneat ho
nor ⁊ vtilitas ſine fine·

¶ Qꝫ honor dei ē duplex· ⁊ du
pliciter debetur·

Titulꝰ· Clxxxix·

Conſiderādū aūt ꝙ hōr vno
modo ē naturalis ⁊ debet̃
ex debito nature· ſcꝫ racione pri
mitatis ⁊ p̄ncipalitatis ⁊ aucto
ritatis Et iſte hōr debet̃ alicui qꝛ
eſt p̄ncipiū ⁊ p̄mū· qꝛ oē p̄ncipi
um ⁊ p̄mū inq̄ntū tale· ē hōrādū
Et quia ſolus deꝰ eſt p̄ncipiū p̄
mū totalit̃· ⁊ nihil ē ipſum p̄mū
principiū niſi ꝑ ipm· ideo ipē eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſolus honorādꝰ iſto honore p̄mo
et omne aliud in̄q̄ntū eſt p̄ncipi
um· ⁊ p̄mū eſt honorandū· quia
rep̄n̄tat ip̄m Et ideo pater ⁊ ma
ter ⁊ p̄ncipatꝰ honorant̄· qꝛ ſūt
p̄ricipiū quoddā· Et talis honor
nō includit gloriā nec laudē nec
famā· nec nomē· qꝛ non dat̄ nec
debet̄ niſi rōne p̄mitatis· Alius ē
honor qui nō eſt a natura nec ex
debito nature· ſed ē honor acqui
ſitꝰ ⁊ debitꝰ ex mirabilibꝰ opibꝰ
honorabilibꝰ ⁊ glo̾ſis Et iſte ho
nor includit in ſe gloriā ⁊ laudē·
famā ⁊ excellētiam ⁊ bn̄dictio
nem· Et iſte honor iunctus cum
laude ⁊ gloria eſt premiū extrīſe
cū· ⁊ remuneracio exterior bono
rum operū· qd̾ debet̄ ab omnibꝰ
cognoſcētibꝰ talia opa· Vn̄ fru
ctus exterior honoꝝ opeꝝ· ē ho
nor· laus· gloria· fama· bn̄dictio
et ſunt corona bonoꝝ operū· qꝛ
propt̄ honorē gloriam ⁊ laudem
coronant̄ exterius bona opa· qꝛ
digna ſunt exteriꝰ coronari· Et
quia ſolus deꝰ facit bona opa· ⁊
omnia bona opa p ip̄m fiunt· ⁊
quāuis creature operent̄· tamen
ab ipō hn̄t qd̾ opent̄ ⁊ nō a ſeip
ſis· qꝛ de nihilo facte ſūt· ⁊ ideo
ipſe creature ⁊ opa creaturaruꝫ
bōna ipſiꝰ dei ſunt radicalit̄ ⁊ p̄n
cipalit̄· ideo honor laus ⁊ gloria
que ſūt premiū exteriꝰ ⁊ corōa
bonoꝝ opm ſoli deo debent̄· Si
ue ergo deꝰ imediate opet̄ per ſe
ip̄m ſeu p creaturam· ſemp ipſe
honor laus ⁊ gloria dei ſunt ⁊ ſo
li deo debent̄· Sꝫ qꝛ creatura rō
nalis opat̄ ſimul cū deo libere vo
lūtarie ⁊ ſpōte· ⁊ ꝯplacet in opi
bus bonis· ideo debet̄ ei p̄miū ⁊
remuneracio rōne libertatis ⁊ cō
placētie in bonis opibꝰ· ſed non
debet̄ ipſi creature premiū nec re
muneracio exteriꝰ ſed interiꝰ· qꝛ
eſſꝫ ei vanitas· Et ideo nō debet̄
creature honor nec gl̾a nec laus
ex opibꝰ ſuis· ſed ſolū vtilitas
interius· qꝛ creatura debet p̄fici ⁊
cōpleri ⁊ creſcē intra ſe donec ſit
cōpleta· Qn̄ ergo deꝰ opat̄ p ſe
immediate ſine creatura. tūc talia
opa nō pn̄t p̄miari· nec remūera
ri niſi exteriꝰ p honorē laudem et
gloriā· ⁊ hoc ſoli deo debet̄· qꝛ ē
plenꝰ interiꝰ ⁊ intra ſe· Sꝫ quan
do opat̄ p creaturā racionalē tūc
debent̄ duo p̄mia· vnū interiꝰ ali
ud exteriꝰ· vnū ꝑ deo· aliud ꝑ
creaturis· Premiū dei eſt honor
opis ⁊ laus ⁊ gloria· p̄miū crea
ture eſt vtilitas· ⁊ hoc ē valde ra
cionabile· vt ſicut duo cōcurrūt
volūtarie ſimul ad vnū· ꝙ vterqꝫ
habeat p̄mium ſibi cōueniēs· ſcꝫ
deus honorē· ⁊ creatura vtilitatē
Quid enī facēt creatura īdigēs·
de honore ⁊ gloria· ⁊ quid faceret
deus ſūme plenꝰ de vtilitate· cū
deus nō poſſꝫ creſcere intra ſe· ⁊
creatura poſſit creſcē intra ſe· Et
ſic honor eſt p̄miū extrinſecū· ⁊
vtilitas ē premiū intrinſecū· Et
ſic deꝰ premiat ⁊ remunerat crea
turā rōnalē interiꝰ· dādo ſibi pre
miū p̄ficiēdo eam ⁊ complēdo et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

augmẽtãdo. ⁊ ipſa creatura rõ
nalis vt ipſe hõ p̃miat ⁊ remune
rat deũ ⁊ coronat exteri⁹. dando
ſibi laudẽ ⁊ gloriã ⁊ honorẽ ⁊ be
nedictionẽ de ipſis opib⁹ Et ita
vterq; h3 ſuũ premiũ. Et in hoc
oſtendit᷑ magna dei dignacio. q̃
vult a ſua creatura p̃miari. hono
rari. laudari ⁊ glorificari. Et ide
ſequitur ꝙ poſtq̃3 honor laus ⁊
gloria ſunt premiũ qđ deo debet᷑
exteri⁹. ꝙ excedunt oia creata ſi
ne mẽſura. Et ideo maior ẽ honor
dei quã tot⁹ mũdus. q2 hoc ẽ co
rona ſua exterior. Et ido qui au
fert ſibi honorẽ. plus tollit q̃m ſi
tollẽt totũ mũdum. Et ideo iniu
ria dei. nõ poteſt ꝑ oẽs creaturas
repari. Dicam⁹ ergo ꝙ quicq̃d
dat᷑ vel acquirit᷑ vel eſt itrĩſecũ
bonũ illi rei cui dat᷑. ita ꝙ ẽ eius
perfectio ⁊ cõplemẽtum vel iuua
mentũ. vel eſt bonũ extrinſecum
nõ ꝑtinẽs ad ꝑfectionẽ vel ad cõ
plemẽtũ nec ad adiutoriũ. ⁊ hoc
eſt honor laus ⁊ gloria. ſed ꝓmũ
eſt vtilitas. ⁊ hoc debet᷑ ſolũ cre
aturis. ſed aliud ſolũ deo. Quid
quid ergo ꝑtinet ad ꝑfectionez
ad coplementũ ⁊ ad adiutoriũ.
ipſi creature debet dari. S3 quic
quid nõ ꝑtinet ad ꝑficiẽdu3 nec
ad cõplendũ rem nec ad adiuto
riũ ſoli deo debet dari. ⁊ hoc ẽ ho
nor. gloria. laus. bñdictio. grãꝝ
actio. ⁊ omnia q̃ exteri⁹ dant᷑.
Et ex hoc poſſum⁹ videre ꝙ du
plex eſt cremẽtum. ⁊ dupliciter
aliq̃ res h3 creſcẽ ſc3 itra ſe ⁊ ex
tra ſe. Nã tũc aliq̃ res creſcit itra
ſe ⁊ interi⁹ dum cõplet᷑ ⁊ ꝑficit᷑.
Et tã diu creſcit ⁊ poteſt creſcẽ
donec ꝑueniat ad vltimũ comple
mentũ. S3 tũc aliqua res creſcit
exteri⁹ ⁊ extra ſe. dum acquirit
honorẽ. laudem ⁊ gloriã ⁊ famã
Et iſtud crementũ nullo mõ in
trat intra rem. nec vnit᷑ ei. quia ho
nor. gloria. fama. nullo mõ ſunt
intra rem. ſed extra rẽ. nec ꝑtinẽt
ad rem. ⁊ ideo ſũt cremẽta exteri
ora. nec cõplẽt nec ꝑficiũt ipſam
rem. Et ideo tale crementũ nõ de
bet᷑ creature ſed ꝓmũ. quia crea
tura p̃t creſcẽ intra ſe. Et ideo ſi
non habeat in ſe totũ ſuũ cremen
tum ⁊ q̃rat extra ſe cremẽtũ q̃rit
vanitatẽ. q2 ipſa exiſtẽs vacua
ã ſua ꝑfectiõe a ꝓpria bonitate i
teriori. a ſuo cõplemẽto interius
querit crementũ extra ſe qđ nul
lo mõ poteſt intrare rem nec ꝑfice
re. Et ideo ſi creatura rõnalis nõ
dum cõpleta q̃rat honorẽ gloriã
laudẽ exteri⁹. tũc intra ſe implet᷑
vacuitate ⁊ vanitate ⁊ efficitur
vacua a ſua ꝓpa ꝑfectiõe ⁊ boni
tate interiori. ⁊ intrat in eã vani
tas ⁊ inanitas q̃ eſt vacuitas ꝓ
prie ꝑfectionis ⁊ bonitatis ⁊ vti
litatis. ⁊ in ea nulla ẽ ſoliditas
nec firmitas q2 ibi nõ eſt propa
bonitas. nec ꝑfectio. nec poteſt
eſſe firmitas. Et ideo ſibi nihil ꝓ
ficit cremẽtũ exteri⁹. honoris lau
dis ⁊ glorie. ꝓmo dũ magis vult
creſcẽ exteri⁹. deficit interi⁹. ⁊ re
manet pauperrima intra ſe. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

quātū q̄rit extra ſe de honore lau
de ⁊ gloria · tantū ꝑdit intra ſe d
ꝑfectiōe ⁊ bonitate ⁊ vera vtili
tate ꝓpa · Et quia oīs res appetit
ſemp creſcē donec ſit cōpleta · iō
creatura rōnalis ſi nō q̄rit creſcē
interiꝰ · nccē eſt vt q̄rat creſcē ex
terius · ideo ſi non q̄rit ꝓpriā boni
tatem intra ſe · nccē eſt ꝙ q̄rat ho
norē laudem ⁊ gloriā extra ſe · ⁊
hoc eſt cōtra naturā ⁊ ꝯtra rōnē
ꝙ res exiſtēs vacua intra ſe ⁊ ca
rens ꝓpa ꝑfectiōe · q̄rat honorem
extra ſe ⁊ gloriā · cū ſit pauperri
ma ⁊ miſerrīa · Et ideo crementū
extrinſecū nō debet creature. Sꝫ
quia deꝰ eſt plenꝰ intra ſe · ⁊ nul
lo mō poteſt interiꝰ creſcē · ideo ei
ſoli debent laus ⁊ gloria ⁊ honor
quia in deo nulla pt eſſe vanitas
neqꝫ vacuitas · qꝛ in eo ē ſūma
plenitudo · Hic ergo habemꝰ du
plex crementū · vnū extrinſecū ·
aliud intrinſecū · vnū ꝑtinēs cre
ature · aliud ꝑtinēs creatori · Et
habemꝰ eciā ꝙ honor debet princi
pio inq̄ntū ꝑncipiū eſt · ⁊ debet
eciā bonis opibꝰ · Et ꝑ ꝯn̄s dō de
bet honor dupliciter · ⁊ qꝛ eſt pmū
principiū · ⁊ eciā ꝓpter opa bona
Primꝰ honor ē naturalis · ſecun
dus ē acquiſitꝰ · ⁊ iſte honor acq̄
ſitꝰ eſt crementū exteriꝰ · qui eſt
ſemp cōiunctꝰ cum gloria ⁊ lau
de · Qd autē ſemp bono opi debe
atur laus ⁊ gloria ⁊ honor · ſignū
eſt euidētiſſimū. qꝛ hō timet facere
mala coram hoībꝰ ꝓpter vituperiū
et cōfuſionē · qꝛ vituperiū ⁊ cōfu

ſio datur ꝓpter mala opa ⁊ acq̄
runtur ex ipſis · Ergo ꝑ cōtrarium
bonis operibꝰ debet honor laus ⁊
gloria · Si ergo deꝰ facit opa bo
na · ei debet honor laus ⁊ gloria ·
Qd deus fecit creaturā racōna
lem ⁊ totū mundū propter hono
rem qui acquirit ⁊ debet ⁊ ſequi
tur ꝓpter opa vt ipſe creſceret in
creatura rōnali extra ſe · ⁊ ipſa ra
cionalis creatura creſcēt ſimul in
tra ſe.

Titulꝰ · Cxc ·

Quoniam autē deꝰ non pōt
creſcē in ſeipō nec intra ſe
quia infinitꝰ eſt ⁊ ſūme ꝑ
fectꝰ · ſed tamen pt creſcē extra
ſe · ⁊ creatura pt creſcē in ſeipſa
et intra ſe · ideo ꝓpter iſta duo cre
mēta debent fieri oīa · Et qꝛ tunc
deꝰ poteſt creſcē extra ſe quādo
ſuus honor · ſua laus ⁊ ſua gloria
et ſua fama creſcūt · Et cū honor
coniūctꝰ cum gloria ⁊ cum lau
de acquirat de nouo ⁊ ſequatur
opa · ſequit ꝙ ipē omnia opa ex
tra ſe facit · vt ꝑ illa ſequat ⁊ ac
quirat honor cum laudē ⁊ gloria
Et qꝛ honor laus ⁊ gloria q̄ ſūt
exteriora cremēta nō poſſunt eē
niſi deꝰ cognoſcat ⁊ cognoſcan
tur eciā opa ſua · ⁊ cum ſola cre
atura rōnalis pt cognoſcē deū ⁊
opa ſua, ſequit ꝙ propt honorē
dei ⁊ laudē ⁊ gloriā · rōnalis crea
tura facta ſit · Et ideo cū deus nō
poſſit creſcē intra ſe ſꝫ extra ſe · et
extra ſe nō poſſit creſcē niſi i crea
turis ipſis creſcat · ⁊ quia tūc de
us creſcit extra ſe qn̄ ſuus honor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſuā laus ⁊ ſuā gloria ⁊ ſuā fama creſcūt. ⁊ hoc nō poteſt fieri niſi in ſola creatura rōnali. ideo ſequitur ꝙ fecit creaturā racionalē ut ipſe creſcēt in ea ſcꝫ ut cognicio dei noua ⁊ noticia dei noua fieret in ipſa creatura. Qn̄ em̄ noticia et cognitio dei creſcit. tūc creſcit ſuꝰ honor. laus ſua. ⁊ ſua gloria et fama. Et iō qn̄ noticia dei multiplicat᷑ ⁊ creſcit. tūc deꝰ creſcit ⁊ multiplicat᷑. Vn̄ noticia rei ē ſimilitudo rei. ⁊ ideo qn̄ fit noticia in creatura rōnali de deo. tunc quodāmodo fit deꝰ de nouo. qꝛ ſua ſimilitudo fit ī creatura rōnali. Et quāto maior fit noticia dei. tanto magis creſcit deus. Et q̄nto magis creſcit noticia dī. tāto magiꝰ creſcit ſuus honor ſua laus ⁊ ſua gloria. Et ſic fecit deꝰ hoīes ⁊ creaturas rōnales ut in eis creſceret. Et qꝛ dum deus creſcit extra ſe in hoībꝰ ⁊ in creatura rōnali. ipſa creatura rōnalis creſcit intra ſe. ⁊ hoīes creſcūt interiꝰ. ideo ſimul ⁊ ſemel ⁊ deus creſcit extra ſe in creatura rōnali. ⁊ creatura racōnalis creſcit intra ſe ⁊ in deo et de deo. ⁊ eſt unū ⁊ idē crementum. Hic ergo crementū dei exteriꝰ ⁊ extra ſe. eſt crementū creature rōnalis interius ⁊ intra ſe. ⁊ crementū ipſiꝰ creature ē crementum dei. Et ſic creatura rōnalis intra ſe creſcit. dum deus creſcit in ea. ⁊ tūc deus creſcit in ipſa. dū fit ꝯgnitio ⁊ noticia dei ī ipſa. Et talis noticia fit in creatura ꝑ opa dei. qꝛ cognoſcēdo opa dei ꝯgnoſcit᷑ deus ⁊ manifeſtat᷑ extra ſe. et dū cognoſcit᷑ per ſua opa tūc honorat᷑ laudat᷑ ⁊ glorificat᷑. Hic ergo operat᷑ deus extra ſe ut cognoſcat᷑ exteriꝰ ⁊ exinde honoret᷑ laudet᷑ ⁊ glorificet᷑. ⁊ honor ſuuꝰ et laus ſua multiplicent᷑. ⁊ ex cōſequēti ut creatura rōnalis ipm cognoſcēdo creſcat de ſua ꝯgtōe ⁊ ipleat᷑ noticia ipſiꝰ. ⁊ exin̄ honor laus ⁊ gl'a dei creſcat ⁊ multiplicet᷑ in ipſa creatura rōnali. q̄dum deū cognoſcit ipm honorificat. laudat ⁊ glorificat. Hic ēgo ad duo iſta cremēta tendūt oia opa dei. q̄ tamē ſunt unū cremētum. Si em̄ deꝰ nō creſcēt extra ſe. nec creatura rōnalis poſſꝫ creſcere intra ſe. Et qꝛ racōnalis creatura habet intellectū ⁊ volūtatē. ideo deꝰ debet creſcē in intellectu et volūtate ipſiꝰ creature. ⁊ ipſa creatura debet impleri de dō tam in intellectu q̄ꝫ in volūtate ad honorē laudē ⁊ gloriam dei. Et qꝛ aliter creſcit intellcūs aliter volūtas. ⁊ aliud eſt cremētum uniꝰ et aliud alterius. ⁊ utrūqꝫ incrementū oportet ꝙ fiat de dō. idō oportet ꝙ deꝰ multis modis creſcat extra ſe. ⁊ iō ſunt plures mōi creſcēdi dei extra ſe. qꝛ creatura racōnalis multis modis p̄t creſcē intra ſe. Vn̄ deꝰ creſcit dum noticia de dō creſcit. ⁊ deꝰ creſcit dū amor dei creſcit. ⁊ deus creſcit dum timor de dō creſcit. ⁊ deꝰ creſcit dum ſpes et confidentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ĩn deū creſcūt· deꝰ creſcit dum fi
des in deū creſcit· ⁊ dum oia cre
ſcūt tūc honoꝛ laus ⁊ gloꝛia dei
creſcūt· Et ideo ecīā ſimilr̄ crea
tura rōnalis vt ipſe hō creſcit ītra
ſe dum fit in eo ⁊ gn̄at̄ cognitio
dei· creſcit ecīā qn̄ fit ī eo amoꝛ dī
Creſcit ecīā qn̄ gn̄at̄ in eo timoꝛ
dei· ſpes in deo· ꝯfidētia in deū· ⁊
fides in deū Jſta ēgo ſūt incremē
ta dei extra ſe· ⁊ incrementa crea
ture rōnalis ſeu hoīs intra ſe· At
tamen licet multis modis creſcat
deꝰ extra ſe· ⁊ creatura rōnalis ī
tra ſe· tn̄ duo ſūt pn̄cipalia incre
mēta ſicut duo ſunt q̄ pn̄t creſcē
in creatura· ſcꝫ intellcūs ⁊ volun
tas· Jſta autē duo icremēta ſūt
noticia ⁊ amoꝛ· Vnde cognitio ⁊
noticia dei eſt incrementū intelle
ctus· ſed amoꝛ dei ē incremētum
volūtatis· Tūc ergo creſcit intel
lectꝰ in deo ⁊ de dō· ⁊ deꝰ in itel
lectu· dū creſcit dei ꝯgnitio ⁊ no
ticia ⁊cͣ· Et tūc creſcit deꝰ in vo
lūtate ⁊ volūtas in deo· dum creſ
cit amoꝛ dei in volūtate· Sꝫ tn̄ pͦ
mū incremētū· ſcꝫ cognitio ⁊ no
ticia dei· eſt fūdamentū oīm ⁊ ra
dix· Si em̄ nō ſit ꝯgnitio dei· nō
erit amoꝛ dei· nec timoꝛ· nec ho
noꝛ· nec laus· nec gloꝛia dei· Ec
ce ēgo quāta vnitas ⁊ quāta ꝓ
pinq̄tas· ⁊ quāta obligatio dei
cum hoībꝫ ⁊ cum rōnali creatura
qꝛ deꝰ voluit creſcē exteriꝰ in ip
ſis hominibꝫ vt ipſi creſcerēt ī eo
et ſimul honoꝛ laus ⁊ gloꝛia dei fi
erēt· ⁊ hoīes intra ſe creſcerēt Ec

ce q̄liter honoꝛ laus ⁊ gloꝛia dei
fecit racionalē creaturam ⁊ hoīeꝫ
fieri Ecce q̄liter honoꝛ dei fecit ho
mineꝫ creſcē ⁊ īpleri· Ecce quali
ter laus dei· gloꝛia dei fecit mūdū
qui nō erat fieri· Ecce q̄lr̄ honoꝛ
et gloꝛia dī fecit deū extra ſe ope
rari· Diligē ergo debemꝰ ſup om
nes creaturas honorē laudē ⁊ glo
riam dei· quia fecit nos fieri· fecit
nos eſſe· Preponē debemꝰ oibuꝫ
honorē dei ꝓpter quē ſumꝰ Cuſto
dire debemꝰ honorē dei· ꝓpter quē
immoꝛ̄les erimus· ⁊ perpetue vi
uemus·

Q̄d ſicut deus oia opat̄ ꝓpter
ſuā laudē ſuū honorē ⁊ gloꝛiam·
ita opat̄ oia ꝓpter ſuū nomē
Titulꝰ· Cxci·

Q Voniā aūt quicq̄d pt̄ dē
nouo acquiri vel eſt res
vel eſt nomē· ⁊ qꝛ deꝰ nō poteſt
ſibi de nouo acquirē aliquā rem·
cū oēs res mūdi ipē fecerit· ⁊ ſic
cum ſint ſue· non pt̄ eas de nouo
acquirē. item fruſtra acquirēt cū
nulla re indigeat qꝛ eſt infinituꝫ
et ſic ſūme plenꝰ intra ſe· ēgo q̄c
quid de nouo pt̄ ſibi deꝰ acquirē
eſt ſolū nomē· Et hoc deo maxie
ꝯuenit· qꝛ ſolū poteſt extra ſe cre
ſcere· qꝛ acquirē hoc eſt creſcere
extra ſe pt̄· ⁊ nō intra ſe· Vn̄ tūc
aliq̄ res extra ſe creſcit· qn̄ nomē
nouū acq̄rit· ⁊ quāto magis illd̄
nomē creſcit· tāto magis res ex
tra ſeipam creſcit· Nomē autem
acquirit̄ ex opibꝫ que apparent
et videtur· Qn̄ em̄ opa ſūt bene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

facta· neccãrio ex eis ſequit̃ honoꝛ
laus fama ⁊ gloꝛia· cum attribu
ant̃ ⁊ dñt attribui illi cuius eſt il
lud op⁹ bene factũ· ⁊ tũc res illa
cui⁹ eſt op⁹ ⁊ cui attribuit̃ acq̃
rit ſibi nomẽ nouũ ex tali opere·
Acquirẽ ergo nomẽ eſt acquire
re nouũ honoꝛẽ nouã laudẽ· ⁊ no
uam gloꝛiã ⁊ famã nouã ex pro
priis opib⁹· Et qꝛ opa pñt eſſe
bene facta vel male facta, ideo ex
opib⁹ p̃t acq̃ri nomẽ bonum vel
nomẽ malũ· Quia ſicut ex operi
bus bñ factis de ncãtate ſequit̃
honoꝛ laus ⁊ gloꝛia· ita ex operi
bus male factis ſequit̃ dedecus
vituperiũ ⁊ inhonoꝛacio· Vñ iſte
eſt oꝛdo· qm̃ res p̃mo eſt· ⁊ deiñ
dat̃ ſibi nomẽ ꝓpꝛium importãs
et repñtans ⁊ ſignificãs illã rem
diſtincte ⁊ determiate· vt vbi g̃
tia p̃mo hõ eſt ⁊ deinde dat̃ ſibi
nomẽ ꝓpꝛiũ· Et iſtud nomẽ non
dat̃ propt̃ opa bene facta· quia
ante nois ꝓpꝛij impoſitionẽ nõdũ
homo opat⁹ eſt aliqđ opus bene
factũ· nec male factũ· ſed ſignifi
cat rem nudam ſine opib⁹· Et iõ
habere iſtud nomẽ nõ eſt acqui
rẽ honoꝛem· nec laudẽ· nec gloꝛi
am nec famã· ſed poſtea hõ per
curſum vite ſue opat̃ bona opera
bene facta· ⁊ tũc acq̃rit honoꝛeꝫ
et laudẽ ⁊ gloꝛiaꝫ ⁊ famã propt̃
opa· ⁊ acq̃rit nouũ nomẽ prop
ter opus · ⁊ ſcđm naturã operis
acquirit nomẽ· ⁊ ex multis operi
bus multa noia· Et oia iſta noia

acquiſita ex operib⁹ coniũgunt̃
cum p̃mo noie ipſius rei· qđ erat
nudũ ſine honoꝛe ſine fama· ⁊ ſic
pꝛimũ nomẽ efficit̃ magnũ ⁊ ho
norabile ⁊ laudabile ⁊ famoſũ ⁊
creſcit in nobilitate. in honore i fa
ma in laude ⁊ in gloria propter
opa rei cui⁹ eſt· Si ergo a p̃nci
pio nomẽ rei eſt ſine honore ſine
laude ⁊ ſine fama· ꝫ poſtea ꝓpt̃
opationes rei cui⁹ eſt ipm nomẽ
creſcit ⁊ efficit̃ magnũ in honore
in laude in fama· ⁊ tm̃ quãtũ cre
ſcũt opa bona tm̃ creſcit nomen
rei in nobilitate ⁊ in dignitate· ⁊
opa illius rei a p̃ncipio vſqꝫ ad
finem impoꝛtant̃ poſtea ꝑ illud
nomẽ· ⁊ dum illud nomẽ audit̃
intelligunt̃ omnia opa ſua· Ita
ergo res dum opat̃ facit creſcere
ſuũ nomẽ· ⁊ dum magis opat̃ fa
cit ipm magis creſcẽ· quia nomẽ
ſequit̃ rem· Et iđo quia ꝓpter be
ne facta opa de neceſſitate ſequi
tur honoꝛ· laus · gloria· fama· et
iſta ſunt exterioꝛa ⁊ extra rem·
ſicut nomen· eciam eſt extra rem
et non eſt ipſa res · ideo ipſe ho
noꝛ ipſa laus et gloria ⁊ fama cõ
iunguntur cum nomine ipſius
rei· et per ipſum nomen ipſa res
impletur honore· laude· gloria ⁊
fama · Vnde cum honoꝛ· laus
gloria et fama que ſequũtur ad
opera non poſſint intrare ipſam
rẽ cui⁹ ſunt opã· et ipſa res nihil
habeat extra ſe magis propiquũ
magis familiare q̃ꝫ nomen ſuum

p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

qđ impōrt totalē ipſam rem. ⁊ ꝑ
qđ ipſa res vbicūqȝ portat̃ ꝑmo
predicat̃ de ipſa i recto qđ nihil
aliud exteriꝰ facit. ſequit̃ ꝙ ipſe
honor ipſa laus. gl'ia ⁊ fama de
bent̃ nomini ipſius rei. eo qꝛ ipſū
nomē p̄t creſcē ⁊ impleri de ho
nore ⁊ laude ⁊c̄. Quia ergo ip
ſa res nō poteſt creſcē intra ſe de
honore nec de laude. nec đ fama
et ip̄m nomē poteſt creſcē de ipſ
ncc̄e eſt ꝙ ip̄m nomē creſcat ⁊ i
pleat̃ honore. laude ⁊ gloria et
fama. vt poſtq̄ȝ nō pn̄t manere
in ipſa re. remaneāt in ſuo nomīe
et dent̃ noi ſuo. Ecce ergo opa
exeūt a re ⁊ apparēt ⁊ videntur
exteriꝰ. ⁊ ex opibꝰ talibꝰ debe
tur honor laus q̄ ſūt exteriora. ⁊
ip̄m nomē rei eſt exteriꝰ ⁊ appa
ret. idō honor laus fama ⁊ gloria
que ſequūtur ad opa debent da
ri noi ipſiꝰ rei opantis. Ergo ip
ſa opera faciunt exterius creſcere
ipſum nomen. ⁊ faciunt ipſum
nomen honorabile laudabile fa
moſū ⁊ glorioſū ⁊ bn̄dicēdum.
Ipſum autē nomē poteſt duobꝰ
modis creſcē. Primo in ſeipſo.
ſcȝ dum creſcit ⁊ implet̃ honore
laude gloria ⁊ fama ꝓpter opa.
et iſtud eſt p̄mū crementū. Se
cūdo creſcit nomē cum iā eſt ple
nū in ſe. qn̄ multiplicat̃ ⁊ dilata
tur ⁊ extēdit̃ per plures hoīes in
cordibꝰ hoim. Et ergo ꝓpter ope
ra bn̄ facta q̄ apparēt ncc̄ario ſeq̄
tur vere honor laus gloria ⁊ fa
ma rei cuiꝰ ſunt opera que cōiun
gūnt̃ cum nomine ipſiꝰ rei ⁊ faci
unt nomē magnū. Et cum ſolus
deꝰ opet̃ opa bene facta. ⁊ oia
opa bene facta ſint ipſius dei. qꝛ
ois creatura eſt ipſiꝰ dei opꝰ. ⁊
per ꝯn̄s omne opꝰ creature bene
factum eſt opꝰ dei. ſequit̃ ꝙ ho
nor laus gloria ⁊ fama q̄ ſequū
tur ad omnia opera bene fc̄a oim
rerum. vere ⁊ veriſſime dei ſūt et
deo dn̄t vere dari. ⁊ nulli alteri
rei. Et ꝑ ꝯn̄s ſolus ipſe dȝ acqui
rere nomē ex opibꝰ omnibꝰ bene
factis. ⁊ ſolū ſuū nomē dȝ creſcē
in vniuerſo in vero honore laude
gloria ⁊ fama in dignitatē ⁊ no
bilitate. Et ꝑ ꝯn̄s ois honor ois
laus ois gloria ⁊ omnis fama in
veritate omniū op̄m bene factoꝝ
nomini ipſiꝰ dei dn̄t dari. Et iō
ſolū ſuū nomē debet eſſe honora
bile. laudabile. famoſum. glorio
ſum. magnificū ⁊ benedictū. ⁊
nullū nomē creature de ſe dȝ ho
norari. laudari. glorificari. Et ſe
quit̃ vlterius ꝙ hoc eſt ꝓpriū ſoli
deo. ſcȝ acquirē nomē veri hono
ris ⁊ laudis ⁊ glorie. Et ꝑ ꝯn̄s
cōcludit̃ ꝙ deꝰ opatur oia extra
ſe ꝓpter ſuū nomen. ſcȝ vt imple
atur omni vero honore vera laude
gloria ⁊ fama. vt ſit magnū. ma
gnificū. honorabile ⁊ glorioſū.
famoſum ⁊ laudabile. vt poſtq̄ȝ
nō poteſt creſcere itra ſe. creſcat
exteriꝰ in ſuo nomine. Et iō ſeq̄
tur ꝙ ſicut opatur omnia ꝓpter
ſui honoreȝ laudē et gloriam. ita
operatur omnia ꝓpter ſuū nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et ꝑ ɔ̄ſequēs ſequit̉ ꝙ idem eſt
oꝑari ꝓpter ſuū nomē. ⁊ operari
propt̉ ſuam laudē ⁊ gloriā ⁊ ho
norē. Et iō ncc̄e erit ꝙ quicq̄d fit
vel fieri p̄t i toto vniuerſō ſiue bo
nū ſiue malū veniat ad honorē et
laudē ⁊ gloriā noīs ſui. Etiā q̄d
quid iam ɔcluſū eſt ⁊ dictū eſt
de honore dei. concludi ⁊ dicī pōt
de ſuo nomine.

**Qd nomē dei ex opibꝰ acqui
ſitū reſpiciat ſemꝑ veram vtilitatē
hominis ⁊ ɔ̄modum.**

Titulꝰ. Cxcij.

Q uoniam autē iam declara
tum ē ꝙ honor verus ⁊ vti
litas vera ſint ita colligata ꝙ nō
pn̄t ſepari. ita ꝙ verus honor dei
reſpiciat ſemꝑ verā vtilitatē nō ſu
am ſed alteriꝰ. ⁊ vera vtilitas re
ſpiciat ſemꝑ verum honorē. ideo ve
rus honor dei ſemꝑ reſpiciat veram
hoīs vtilitatē. ⁊ vera hoīs vtilitas
ſemꝑ reſpiciat verū honorē dei. Et
quia oīa q̄ ꝑtinent ad honorē dei
pertinēt ad ſuū nomē. ⁊ ſuū no
men exteriꝰ acquirit̉ ⁊ ɔ̄ſtituit̉
ex omnibꝰ opibꝰ q̄ ꝑtinēt ad ho
norem ⁊ laudē ⁊ gloriā. ideo etī
am ſequit̉ ꝙ ſuū nomē ex opibꝰ
extra ſe acquiſitū ſemper reſpicit
vtilitatē hoīs veram. Quia enī de
us oīa fecit ꝓpter hoīs vtilitatē. ⁊
cum nomē dei acquirat̉ ex operi
bus q̄ facit extra ſe. ſequit̉ ꝙ etiā
ſuū nomē ꝑtinet ad hominis vtili
tatem. ymo de tanto nomē dei ac
quiſitum magis pertinet ad vtili
tatem hoīs. de quāto ſuū nomen
excedit oēs alias creaturas. Plꝰ
ergo ꝓficit plus valet ⁊ plꝰ eſt
vtile nomē dei homi. q̄ȝ oēs crea
ture ſimul. Et plus valet nomen
dei q̄ȝ oēs creature. quia nomen
dei reſpicit deum. ⁊ de directo ⁊
principalit̉ ad ipm ꝑtinet ⁊ eſt
magis ꝓpinquū ei q̄ȝ omnes crea
ture. Creature ērgo ⁊ omnia q̄ de
us oꝑat̉ ſunt ⁊ fiūt vt dei nomen
conſtituat̉ ⁊ acquirat̉. ⁊ poſtea
ipm nomē dei ɔ̄ſtitutū ⁊ acquiſi
tum facit ⁊ cauſat totā vtilitatē
homis. Si enī deuſ nihil oꝑaret̉
extra ſe. nullū nomē acqrirēt ex
tra ſe. Quia ergo nomē dei reſpi
cit veram vtilitatē hoīs. ⁊ cū ve
ra vtilitas hominis ſit vt amet ⁊
timeat deum. honoret ⁊ laudet ⁊
glorificet eū ſperat ⁊ confidat in
eo. credat ⁊ obediat ei. vt ſcȝ fi
at ⁊ naſcat̉ in homine amor di.
timor dei ⁊ ſpes eius. ɔ̄fidentia
in deo ⁊ fides ⁊ obediētia ⁊ tota
lit̉ hō vniat̉ deo. ſequit̉ ꝙ nomē
dei acquiſitū ex ſuis opibꝰ ſēper
reſpicit ad iſta ſupradc̄a. ſcȝ vt
per nomē dei gnet̉ in hoīe amor
dei ⁊ timor dei. ſpes ⁊ ɔ̄fidentia
fides ⁊ obediētia. Ideo hoc ſeq
tur ꝙ totaliter debȝ eſſe nomen
dei extra ſe conſtitutū ⁊ acquiſi
tū vt poſſit cauſare in hoīe et gn̄a
re amorē. timorē. ſpem. ɔfidētiā.
fidē et obediam. Igit̉ quicq̄d ꝑ
tinet ad nomē dei. ꝑtinet ad tio
rē vel amorē vel ſpem vel ɔfidētiā
⁊c̄. Et etiā nomē dei acq̄ſitum.
debȝ eſſe nomē amoris. timoris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſpei· cõſidẽtie· fidei· ⁊ obedie· bo
noris ·laudis ⁊ glorie· vt ſit pro
porcionatũ ⁊ cõuenĩẽs hoi ad eiꝰ
vtilitatẽ· Et ideo vt nomẽ dei cõ
uenĩẽtiſſime ⁊ cõgruẽtiſſime ꝯſti
tuat᷑ ad veram hoĩs vtilitatẽ· ꝯue
nit ꝙ deꝰ faciat opa amoris ·ope
ra timoris ·opa fidei. ⁊ fidelitatiꝭ
opa ſpei cõfidẽtie ⁊ obedie· opa
honoris laudis ⁊ glorie· Et ideo
cõuenĩt deo vt faciat extra ſe ope
ra oipotẽtie vt acq̃rat nomẽ oipo
tentis ·vt per hoc nomẽ timor dei
generet᷑ in hoibꝯ· Cõuenĩt eciam
vt faciat opa ꝑ que acquirat hoc
nomẽ dñs extra ſe· vt per hoc no
men gñet᷑ timor in hominibꝯ Cõ
uenĩt eciam vt faciat opa iuſticie
et iudicij· vt acquirat nomen iu
ſti ⁊ iudicis ·vt eciã ꝑ hoc nomẽ
generet᷑ timor in hoibꝯ· Cõuenĩt
eciã vt faciat opa exteriꝰ opa ſũ
me bonitatis · vt acquirat exteri
us hoc nomẽ bonꝰ· vt per hoc no
men generet᷑ amor dei in homibꝯ
Cõuenĩt eciã vt faciat opa ſũme
ſapientie extra ſe· vt acquirat no
men ſapiẽtis extra ſe ⁊ ſũme ſapi
entis ·vt ſic laudet᷑ ab hominibꝯ·
Cõuenĩt eciã vt faciat opa per q̄
acquirat nomẽ ⁊ famã exteriuꝭ·
vt ſcȝ ſit ⁊ noiet᷑ veraciter fidelis
et verus ⁊ pius ·miſericors ⁊ be
nignꝰ· ſcũs· amicꝰ· adiutor· ſal
uator· ꝓtector· vt ſic ꝑ hec noĩa
gñet᷑ in hominibꝯ· ſpes · cõfiden
tia ⁊ fides in eum· Sic ergo con
uenĩt vt ex multiꝭ opationibꝯ ac
quirat deꝰ multa noĩa· ⁊ ex mul
tis nominibꝯ cõſtituat᷑ ⁊ integre
tur vnũ nomẽ dei magnũ· glorio
ſum· laudabile· honorabile· mag
nificũ· famoſum· admirabile. ama
bile ⁊ timẽdum· Et hoc eſt ſum
me vtile hoi· Vnde qꝛ volũtas nõ
trahit᷑ niſi excitet᷑· ideo oportet ꝙ
nomẽ dei exteriꝰ acquiſitũ ſit ta
le ꝙ excitet voluntatem ⁊ excitet
ad timorẽ ⁊ ad amorẽ ⁊c· Quã
uis enĩ deꝰ ab eterno ſit dñs oipo
tens · ſapiẽs ·iuſtꝰ· ⁊ bonus ·ve
rax fidelis ⁊ ſic de alijs ·attamen
hoc nõ eſſet manifeſtũ nec notũ
exteriꝰ extra ſe· ⁊ ıõ qꝛ res mani
feſtat᷑ exteriꝰ per opatiões ſuas
cõuenientiſſimũ eſt deũ opari ex
tra ſe opa per q̄ acquirat nomen
et famã apud hoies · vt ſic ꝯgno
ſcat᷑ ⁊ nominet᷑ ad honorez ſui ⁊
vtilitatẽ hoim· Deo enĩ nõ ẽ ncc̃e
habere exteriꝰ nomẽ niſi vt cog
noſcat᷑ ab hominibꝰ·

Qđ intelligit᷑ ꝑ nomẽ dei acq̄
ſitum Titulꝰ· Cxciij·

Ut autẽ omnia clariꝰ mani
feſtent᷑· conſiderandũ eſt
quid intelligat᷑ per nomẽ
dei acquiſitũ· Vnde nomẽ rei ex
tra rem eſt· qꝛ non eſt ipſa res· ſȝ
repñtat ipſam rem. ⁊ ſignificat ⁊
notificat· Per nomẽ autẽ dei exte
rius acquiſitũ intelligit᷑ tota illa
cognitio ⁊ tota illa noticia q̄ ha
bet᷑ de deo ⁊ acq̃rit᷑ ꝑ illa opa q̄
opat᷑ extra ſe· Vnde deꝰ nõ cog
noſcitur extra ſe niſi per opera
que apparent · et ſunt manife
ſta· Tota ergo illa noticia que

acquirit᷑ de deo ex opibꝰ · vocat᷑
nomē dei · Tantū eñi ꝯgnoſcit᷑ de
deo · q̄ntū opa ſua manifeſtant ·
Per opa ergo q̄ deꝰ opat᷑ extra
ſe gn̄at᷑ noticia de ipſo in cordibꝰ
hoim · ſiue eſtiacio ſiue reputacio
ſeu fama · ⁊ hoc ē nomē dei acq̄ſi
tū apud hoies Vn̄ nomē bonum
acquiſitū · ē noticia ſeu fama ſiue
eſtimacio ſeu reputacio cū laude
et honore acq̄ſita ⁊ gn̄ata in cor
dibꝰ hoim de aliq̄ · ſicut ꝑ cōtrari
um malū nomē eſt noticia ſeu fa
ma ſiue eſtimacio cū vituperio ⁊
cōtemptu acq̄ſita de aliq̄ in cordi
bus hoim · Tantū ergo hꝫ aliq̄s
de noīe · q̄ntū hꝫ de fama ⁊ repu
tatione ⁊ eſtimacōe in cordibuſ
alioꝝ Et qui nullius ē reputacio
nis ⁊ eſtimacōis · nullius eſt no
minis apud hoies nec alicuiꝰ ho
noris · Tantū eñi honorat᷑ aliq̄s
ab alijs · q̄ntū cognoſcit᷑ reputa
tur ⁊ eſtimat᷑ apud eos · Et qꝛ
iſta eſtiacio ſeu reputatio ſeu no
ticia poteſt eſſe maior vel minor
et creſcē ⁊ diminui · ēgo ⁊ honor
eciā · Nomē ergo dei acquiſitū · ē
prima noticia ſeu eſtimacō ſeu re
putacio gn̄ata de nouo in cordi
bus hoim de deo ꝑ opa ſua Et ta
le nomē hꝫ deus apud hoies · ſm̄
ꝙ eſtimat᷑ ⁊ reputat᷑ ab eis ⁊ co
gnoſcit᷑ · Et ſcd̄m ꝙ eſtimat᷑ ⁊
reputat᷑ ab hoibꝰ · ſcd̄m hoc ho
norat᷑ ab eis · Et qꝛ talis noticia
ſeu eſtimatio cauſat᷑ ꝑ opa dī · iō
qm̄ nō cognoſcit opa dei nec co
gitat in q̄ntū dei ſūt · nihil ꝯgnoſ
cit de deo nec ipm̄ eſtimat aliq̄d
nec reputat · Et ꝑ ꝯn̄s deꝰ nulliꝰ
nois nec fame nec honoriſ ē apd̄
illum · Et ſcd̄m qd̄ magis vel mi
nus cognoſcit opa dei aliquis in
q̄ātum dei ſūt · ſcd̄m hoc nomē
dei creſcit in illo · Et exinde ſeq̄
tur ꝙ locꝰ ⁊ habitaculū nomis
dei in quo habitat ē cor hoīs ·
Vn̄ nomē dei eſt extra deū · ⁊ iō
oportet ꝙ habitet in aliquo loco
et nullꝰ locus eſt ī quo poſſit ha
bitare niſi in corde hois · ideo cor
hois eſt vas nois dei · Et qꝛ ho
mines multiplicant᷑ ⁊ ꝑ ꝯn̄s cor
da eoꝝ · iō eciam nomē dei multi
plicari poteſt ꝑ corda hoim · Sꝫ
iſtud nomē qd̄ manet ⁊ latet in
corde eſt occultū · ⁊ manifeſta
tur exteriꝰ per aliud nomē ſenſi
bile audibile ⁊ viſibile qd̄ ē vo
cale vel ſcriptum correſpōdens
nomini exiſtēti in corde · ⁊ repn̄
tans ipſum exteriꝰ ⁊ ſignificans
Et eciam honor occultus in cor
de ⁊ inuiſibilis incluſus in nomie
occulto ipſiꝰ cordis · manifeſta
tur exteriꝰ per aliū honorē viſibi
lem · ⁊ talis honor qualis eſt in
tus in corde talis repn̄tat᷑ extra
per ſignū viſibile Oia eñi q̄ extra
fiūt per hoīem · ſunt ſigna eoꝝ q̄
fiūt in corde eius · Sicut eñi deꝰ
manifeſtat ſeipm̄ ⁊ dat noticiā
de ſeipſo ꝑ opa exteriora · ita hō
extra manifeſtat nomen dei oc
cultum · noticiam ⁊ eſtimationē
occultā de deo ꝑ ſignū viſibile ·
et eciā honorē occultū manifeſtat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

pẽr honorẽ viſibilẽ. Hic ergo du
plex ẽ nomẽ dei. ſcȝ occultũ ⁊ vi
ſibile. vnũ intus ⁊ aliud extra. ⁊
eciã duplex honor. ſcȝ occultꝰ ⁊
viſibilis. vnꝰ interior aliꝰ exteri
or. Et iſta noĩa ſunt apud hoĩeſ
et ſiũt in ipſis hoĩbꝰ ꝑ opa dei co
gnita. iqñtũ dei ſunt. ⁊ iſta duo
noĩa mẽſurant̃ ſcdm menſurã ꝯg
nitõniſ opeꝝ dei. qꝛ tm̃ q̃ntũ ope
ra dei ꝯgnoſcunt̃ ab hoĩbꝰ. tm̃
noticia de d̃o gñat̃ in hoĩbꝰ. ⁊ tã
ta eſtimatio ⁊ reputatio gñat̃ de
deo in ipſis. ⁊ tanta q̃nta ẽ noti
cia eſtimatio ⁊ reputatio de deo
in hoĩbꝰ. tm̃ noĩat̃ extra ꝑ vocẽ.
et tantꝰ eſt honor exterior. Hic
ergo nomẽ vocale exteriꝰ mẽſura
tur. ſcdm menſurã noticie ⁊ eſti
matõis ſeu reputacõis interioris
et ipſa noticia ſeu eſtimacio men
ſurat̃ ſcdm mẽſurã ꝯgnitiõis ope
rũ dei inq̃ntũ dei ſunt. Et iõ quia
opa dei inq̃ntũ dei ſunt nõ eq̃lit̃
cognoſcunt̃ ab oĩbꝰ. iõ nõ eſt ĩ
oĩbꝰ eq̃lis noticia. ſeu eſtimacio
ſeu reputatio de deo. nec ꝑ ꝯñs
eq̃liter noĩant̃ exteriꝰ ab omnibꝰ
Iſta ergo ſunt int̃ ſe ordiata no
mẽ vocale exteriꝰ. noticia ſeu eſti
macio iterior. ⁊ ꝯgnitio opeꝝ dei
mẽſurat̃ ſcdm maiorẽ vel minorẽ
capacitatẽ hoĩs ⁊ ſcdm maiorem
vel minorẽ familiaritatẽȝ hoĩs. ⁊
exerciciũ circa opa dei ꝯgnoſcen
da. ſed ipſa opa mẽſurant̃ vel ꝑ
cognitionẽȝ ipſoꝝ opeꝝ intra ſe
vel ꝑ ꝯpationẽ ad hoĩem. propt̃
quem ſiũt. vel ꝑ ꝯpationẽ ad po

teſtãtẽ ⁊ ſapiẽtiam ⁊ bonitatem
dei vñ ꝓcedunt. Radix ergo ⁊
fundamẽtũ ⁊ origo noĩs dei ac
quiſiti ⁊ noticie ſeu eſtimacõis q̃
ſiũt de d̃o ſunt opa dei. ergo ip
ſa opa dei portant in ſeipſis ⁊ in
cludũt radicalit̃ ⁊ fundamẽtalit̃
et originalit̃ nomẽ dei exterius
acquiſitũ ⁊ honorẽ ⁊ laudẽ. glo
riã ⁊ famã ſuam. Et ideo quãta
ſunt opa dei tm̃ eſt nomẽ ſuũ. ⁊
tantꝰ eſt honor ſuus ⁊ laus ſua
et gloria ⁊ fama ſua veracit̃ ⁊ ra
dicalit̃ ⁊ ĩ ſe ⁊ de ſe. Et poſſumꝰ
ponẽ nomẽ dei tribꝰ modis Pri
mo modo in ipſis opibꝰ. Et iſto
mõ nomen ẽ ſibi acquiſitũ veraci
ter ⁊ de debito ſtatim dum opa
facta ſunt. ⁊ eciam honor laus ⁊
gloria. qꝛ ſemꝑ ipſa opa portãt
ſecũ nomẽ dei. laudẽ gloriã ⁊ ho
norem. ⁊ nomẽ ⁊ laus. gloria ⁊
honor. ſemꝑ ꝯſequũtur opa dei.
Et iõ ipſa opã dei ſemꝑ ſunt ple
na laude honore ⁊ gloria dei. ⁊
laudis eius plena ẽ terra. ⁊ õnes
creature q̃ ſunt opa dei ſunt ple
ne honore laude ⁊ gloria dei. ⁊
portãt in ſeipſis ſemꝑ nomẽ dei
et ſuũ honorem laudẽ gloriã ⁊ fa
mã. Et iſtud nomẽ eſt imõ2le ⁊
perpetuũ. ⁊ eciã honor laus glo
ria ⁊ fama. qꝛ poſtq̃ȝ ſemel ſunt
ſemꝑ manẽt ⁊ nunq̃ȝ deſtruũt̃
ſed ſemꝑ viuũt. Et iſtud ẽ p̃mũ
nomẽ dei acquiſitũ. ⁊ p̃mus ho
nor ⁊ p̃ma laus Deide ipſa opa
dei plena honore laude ⁊ gloria
ſua ⁊ nomine intrãt cor hoĩs ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cognoſcunt ab hōie. ⁊ veniūt ad
eius noticiā. ⁊ tūc portant in cor
de hōis ⁊ relinquūt in eo noticiā
et ſimilitudinē dei ſeu veſtigium
cū honore laude ⁊ gloria. eo qꝛ
ſunt plena ſua ſimilitudine ⁊ no
ticia eius ⁊ honore. laude ⁊ glīa.
et ideo dāt illud qđ hñt in ſeipiꝰ
Et ſic ipſa dei opa cognita vt di
ſunt cauſant ⁊ faciūt in hōie. noti
ciā eſtimationē ⁊ reputationē de
deo a quo ꝓcedūt. ⁊ hoc cum ho
nore laude ⁊ gloria et bona fama
Et hoc ē ſcđm nomē dei acquiſi
tum in cordibꝰ hoīm. Deinde ſeq
tur terciū nomē qđ eſt ſenſibile.
viſibile et audibile in voce vel in
ſcripto Et iſtud nomē eſt ſignū
ordinatū ad placitū ad ſignificā
dū et repñtandū ſcđm nomen ⁊
eciam pmū. Et iſtud nomen ma
gis ē ſignū nois q̄ȝ ſit nomē. ſed
inquātuȝ ſignificat et repñtat ve
rum nomen dicit nomē dei. Ecce
ergo tria noia. Primū nomē ac
quiſitū ē qđ ſedet in oībꝰ opibꝰ
dei. et ē fixū et pmanēs et imuta
bile. et nō pt deleri. et ſolū ſemel
generatū ē cum ipſis opibꝰ. Sȝ
ſcđm nomē qđ habitat in cordi
bꝰ hoīm. q̄ȝuis ſit fixum et pma
nēs. attamē pt deleri de cordibꝰ
hoīm. et cotidie de nouo gñat et
multiplicat ſcđm ꝙ hoīes multi
plicant. et ē idem apud oēs homi
nes. ſed variat ſcđm magis et
minꝰ. et ſcđm ꝙ magis vel minꝰ
creſcit. Sȝ terciū nomē audibile
vel ſcriptū non ē idē apud oēs
hoīes. ſed variat ſcđm diuerſita
tē linguaꝝ et ydiomatum. Et ſi
cut dictū eſt de noie. ita dici pōt
de honore. laude et gloria. Nomē
ergo dei laus honor et gloria q̄ſi
dormiūt in ipſis opibꝰ. et q̄ſi ſūt
in potētia et nōdum actuata. ſed
poſtea dū ipſa opa intrāt cor ho
minis et cognoſcunt. tūc ipſum
nomē laus honor et gloria q̄ ibi
dormiebāt excitant et euigilant
et actuant. et vltimo p ſenſibile
ſignū exteriꝰ maifeſtant. Et ſic
hō q̄damō viuificat nomen dei et
ſuū honorē et laudeȝ. gloriā et fa
mā ſuā. Appareȝ igit ⁊ declaratū
eſt q̄d itelligit p nomē dei acq̄ſi
tū ſibi denouo et i q̄ fundat radi
calit. Aliud aūt nomē hȝ deꝰ ab
eterno. qđ nō ē acq̄ſitū ab operi
bꝰ. et hoc ē hoc nomen eē. qꝛ deꝰ
eſt ipm eē. Et hoc ē pmū nomē i
q̄ includunt oia noia. et claudit
omne nomē. vt declaratum ē. in
principio libri in capitulo de eſſe
Et ſic deꝰ ab eterno in ſeipō abſ
ꝙ mūdo et creaturis habȝ nomē
vniuerſale in q̄ continet omne no
mē. Et ſicut in hoc noie eſſe con
tinet omne nomē. ita in noie dei
acquiſito cōtinet oīs honor. oīs
laus gloria et fama

Qđ noticia de deo acquiſita
per opa eius in hominibꝰ hȝ mul
tos gradꝰ. et ecia nomē eiꝰ.
Titulꝰ. Cxxiij.

Quoniā aūt opa dei ſūt ra
dix et fundamētū noticie
que de dō acquirit in hominibꝰ.

ideo q² opa dei hn̄t gradus intra
ſe. ſcd̄m hoc etiā noticia q̄ acq̄ri
tur in hoīe de deo ꝑ opa eius hꝫ
gradꝰ. Vn̄ q̄dā ſūt opa dei que
multū diſtāt ab hoīe. q̄dā ꝓpin
qua hoī. ⁊ q̄dam opa ſūt ⁊ fiūt
extra hoīez. ⁊ q̄dā ſūt ⁊ fiunt in
hoīe. ⁊ illa q̄ fiūt in hoīe. q̄dā fi
unt in corꝑe. q̄dā in aīa. ⁊ etiā q̄
dā ſūt opa dei magis familiaria
hoī ⁊ q̄dā minus. Et ſic opa dei
non hn̄t ſe eq̄lit̄ ad hoīez in q̄ de
bet gn̄ari noticia de deo. ⁊ ꝑ ꝯn̄ˢ
noticia ſeu ꝯgnitio gn̄ata de deo
in corde hoīs ꝑ opa dei nō eſt eq̄
lis. ſed hꝫ multos gradꝰ. Vnde
maior ē noticia q̄ acq̄rit̄ de deo ꝑ
opa dei q̄ ſūt ꝓpinq̄ hoī. q̄ꝫ ꝑ opa
dei. q̄ multū diſtant ab hoīe. Et
etiā maior ē ꝯgnitio q̄ eſt gn̄ata
de deo in hoīe. ꝑ opa q̄ ſūt in ho
mine. q̄ꝫ ꝑ illa q̄ ſūt extra hoīez.
et ꝑ opa dei q̄ fiūt in hoīe. q̄ꝫ per
illa q̄ fiūt extra hoīem. ⁊ etiā ma
ior ē cognitio generata de deo in
hoīe ꝑ illa q̄ ſūt in aīa. q̄ꝫ ꝑ illa
que ſūt in corꝑe Et q² nullū opꝰ
dei ē magis ꝓpinquū ipſi homini
quā ipſemet ſibi q² opꝰ eſt dei.
ideo noticia gn̄ata de d̄o in hoīe
per ꝯgnitionē ſuipſiꝰ. qui ē opꝰ
dei. ē maior oīm. Et ſic hō dū ꝯg
noſcit ſeipſū inquātū eſt opꝰ dei
magis cognoſcit ⁊ magis videt
de deo. q̄ꝫ dū ꝯgnoſcit pecus q̄d
etiā eſt opꝰ dei. Et q² omne opꝰ
dei inq̄ntū dei ē portat ſuā notici
am ſuū nomē ⁊ ſuū honorē. ſuā
laudē ⁊ ſuā gloriā. ⁊ opa maio
ra ⁊ digniora portant maius no
men maiorē laudē ⁊ gloriā. id̄ cū
hō ſit maius opꝰ dei inter oēs cre
aturas manifeſtaˢ. ſeq̄t̄ ꝙ hō dū
cognoſcit ſeipſū inq̄ntū eſt opꝰ
dei magis eſtiat de deo ⁊ magis
reputat ⁊ maius nomen ⁊ maio
rem laudē ⁊ gloriā ſibi dat. quā
qn̄ ꝯgnoſcit alia opa Et iſta no
ticia acq̄ſita de d̄o ꝑ ꝯgnitionem
hoīs. inq̄ntū eſt opꝰ dei p̄t eſſe
maior vel minor. ſcd̄m ꝙ hō ma
gis vel minus cognoſcit ⁊ videt
ſeip̄m. Preteā q̄dā ſunt opa d̄i
que fiūt circa illa. q̄ ſūt extra ho
minē ſcꝫ in aliꝭ creaturis. ⁊ alia
ſunt opa q̄ fiunt in ipſomet hoīe
et circa ipſū hoīem. Et magis co
gnoſcit hō deū ꝑ opa q̄ fiūt i ho
mine. q̄ꝫ ꝑ illa q̄ fiūt extra homi
nē. Itez q̄dā ſunt opa dei. q̄ oīs
hō poteſt vidē ꝑ expiētiā. ⁊ alia
ſunt q̄ nō videt niſi ꝑ teſtimoniū
alioꝝ qui dixerūt ⁊ viderūt Et
certiꝰ ⁊ magis cognoſcit hō deū
per opa q̄ videt ⁊ ꝑcipit ꝑ expe
riētiam q̄ꝫ ꝑ opa q̄ cognoſcit ꝑ
teſtimoniū alioꝝ. Itē quia nihil
magis cognoſcit hō q̄m illud q̄d
ſentit ⁊ videt ꝑ experiētiā. id̄ no
ticia gn̄ata de d̄o ꝑ opa dei que
hō videt ꝑ experientiā. tenet vlti
mū gradum ꝯgnitōīˢ ꝑ opa ſua.
Et iſte hꝫ duos gradꝰ. q² aliqn̄
hō videt ꝑ experientiā opa que
deꝰ opat̄ circa aliū hoīem. vel cir
ca aliaz rem extra ſe. aliqn̄ videt
et ſentit per experiētiam opera q̄
deꝰ opat̄ circa ſeip̄m ſingularit̄

Et iſte eſt vltimꝰ gradus cogni
tionis pèr experiētiam · ⁊ iſte eſt
certiſſimꝰ · ſolidiſſimuſ · ⁊ firmiſſi
mus qui ſemꝑ manet, ⁊ ibi ē com
plementū cognitōis · Vñ iſta no
ticia nō poteſt eē niſi in vno hoīe ·
nec p̄t alicui ɔmunicari · qꝛ nullꝰ
homo p̄t taliter ꝑcipere nec ſenti
re illa q̄ fiūt circa ſeipm̄ · ſicut ipe
met hō · Poteſt enī quilibet hō co
gnoſcē ꝑ expientiā opa q̄ fiunt
circa alios extra ſe · ſed nō ſentire
ſicut illa q̄ fiūt circa ſeipm̄ · ſꝫ ma
gis cognoſcit q̄ fiunt circa ſeipm̄
q̄ꝫ circa alios ꝑmo nullus aliꝰ po
teſt ſentire illa q̄ fiūt circa ſeipſū
niſi ipſe ſolus Sic ergo cognicio
per expientiā hꝫ duos gradꝰ Et
qꝛ per opa dei cognita gñatᷣ noti
cia de deo in hoīe · ⁊ ideo ɔgnitio
quā hō habꝫ de opibꝰ q̄ fiūt circa
ipſum ē vltima.maxima ⁊ firmiſ
ſima ⁊ ſolidiſſima ⁊ certiſſima · idō
ſequitᷣ ꝙ cognitio ſeu noticia ſeu
eſtimacio acquiſita de dō in hoīe
per opa dī q̄ fiūt circa ipm̄ ſingu
laritᷣ · eſt vltima · maxima · firmiſ
ſima · ſolidiſſima · ⁊ certiſſima · et
donec hō cognoſcat deū per talia
opa · nō hꝫ veram certitudinē nec
ſecuritatē de dō · nec vere deū ho
norat nec glorificat nec ɔgnoſcit
nec amat nec timet · Si ergo bo
nū eſt hoī hr̄e veram noticiam de
deo · bonū eſt ergo ei ꝙ deꝰ ope
tur in ipō ⁊ circa ipm̄ · Et quāto
plus opabitᷣ deꝰ circa ipm̄ ſingu
laritᷣ · tanto maiorē acquiret de
deo noticiam ꝑ expientiā · Et idō
ſequitᷣ ꝙ ſcd̄m ꝙ deꝰ multis mo
dis opatᷣ circa ipm̄ hoīem · ſcd̄m
hoc homo diuerſimode noīat deū
Aliquādo enī noīat ⁊ dicit ⁊ ɔg
noſcit ꝑ expientiā deum eſſe po
tentē · quādo ſcꝫ ſentit circa ſeipſū
opa potētie dei · Aliqñ noīat ipſū
ſapiētem · aliqñ piūm · aliquādo
bonū · aliqñ miſericordē ⁊ benig
nū ſcd̄m qđ diuerſimode ſentit
opari deum circa ſeipm̄ · Et tunc
homo acq̄rit certiſſimā noticiā de
deo cum laude gloria ⁊ honore ·
Et hoc mō q̄libꝫ hō dat magnū
nomē ꝓpter opa ſingularia · que
opatᷣ deus in q̄libet · Et ſic deꝰ ac
quirit nomē multiplicitᷣ · Primo
ſcꝫ gñalitᷣ ⁊ ɔmunitᷣ ab omnibꝰ
creaturis ex opibꝰ vniuerſalibꝰ
que fiūt ɔmunia creaturis Scd̄o
mō acquirit nomē ſpecialitᷣ ⁊ ſin
gularitᷣ in q̄libꝫ hoīe quādo opera
tur ſingularitᷣ ⁊ ſecrete in aliquo
homine · Et idō noticia dei ⁊ ſuum
nomē multiplicatᷣ ⁊ creſcit in ho
minibꝰ ꝑ talia opa · Et ſcd̄m ꝙ
magis vel minꝰ opatᷣ circa q̄uēli
bet ſcd̄m hoc noticia ⁊ ſuū nomē
creſcit in quolibꝫ · Et hoc eſt ve
re cognoſcē deum · ſētire opa ſua
circa ſeipm̄ ꝑ experiētiam · Item
magis ſentit hō ꝑ expientiā opa
que deꝰ opatᷣ circa aīam q̄m circa
corpꝰ · qꝛ anima q̄ cognoſcit ma
gis eſt ꝓpinqua ſibipſi q̄ꝫ corpꝰ
et ideo maior ⁊ magis acquiritᷣ
noticia de deo in homine ꝑ opera
que operatᷣ circa ſuam animā · q̄ꝫ
circa ipſum corpꝰ ⁊ in illis opibꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſt vltim⁹ finis ⁊ vltima certitu
do de d̓o ꝑ opa. Ecce ergo q̄liter
noticia acquiſita de deo ꝑ experi
entiam ꝑ opa q̄ homo videt ꝑ ex
perieñtiam ſ₃ multos grad⁹. Pri
mus grad⁹ eſt ꝑ opa q̄ homo vi
det extra ſe in alijs. Secūd⁹ gra
dus eſt per opa q̄ homo ſentit in
propͦo corpe ſuo fieri. Tercius g̃
dus ē per opa q̄ homo ſentit ⁊ ꝑ
cipit fieri circa ſuā animā. Et om
nia iſta ptinēt ad nomē dei ⁊ ad
laudē ⁊ gloriam ⁊ honorē. ⁊ ad
ſuā famā. Hic ergo ſcd̓m ꝙ ope
ra dei ſūt cōmunia ⁊ vniuerſalia
omnib⁹ vel pluribus vel ſingula
ria ⁊ ſecreta. ſcd̓m hoc acquirit̄
de deo noticia ꝯmunis vel ſingula
ris ⁊ maior vel minor. Et ſic ho
mo p̄t cognoſcē deū ꝑ creaturas
extra ſe inq̄ntū ſunt opa dei ⁊ ꝑ
ſeip̄m inq̄ntū ē opus dei. Et per
opa que opat̄ extra ſe in alijs ho
minib⁹ ⁊ creaturis. Et ꝑ opa q̄
opat̄ circa ſeip̄m tam circa aiam
q̄₃ circa corp⁹. Et ꝑ ꝯn̄s multis
modis poteſt ip̄m laudare glori
ficare magnificare. ⁊ honorificare
et ei famā dare. Patet ergo ꝙ
noticia de deo acquiſita ꝑ opera
eius in hoib⁹. ſ₃ multos gradus
Et ꝑ ꝯn̄s reputatio ⁊ eſtimacio
de deo ē maior vel minor in cordi
bus hoim. ⁊ ſ₃ multos gradus.
nec eſt eq̄lis apud oēs. Et exin
de ſequit̄ ꝙ cum ſcd̓m maiorem
vel minorē reputationē ſeu eſtia
cionē det̄ honor maior vel minor
et eciam laus ⁊ gloria ⁊ nomē.

ſequit̄ ꝙ ab omnib⁹ hominibꝰ
nō datur equaliter honor laus ⁊
gloria ⁊ nomē interi⁹ ⁊ exteri⁹.

De obligatōe hois erga hono
rem dei ⁊ laudē ⁊ gloriam ⁊ no
men ſuum.

Titul⁹. Cxcv.

Quoniam iam manifeſtū
eſt ꝙ omnia q̄ de⁹ opat̄
extra ſe in creaturis. opat̄ ad ſu
um honorem. laudē ⁊ gloriam ⁊
nomē. ⁊ eciam dictū eſt ꝙ honor
laus ⁊ gloria ⁊ nomē dei acqui
rit̄ ⁊ g̃nat̄ ⁊ creſcit ꝑ opa bñ fa
cta ⁊ opa creaturaꝝ. ⁊ quia hō
qui eſt creatura nobilior dei q̄ ſit
in mūdo poteſt opari ⁊ ſ₃ ptātē
opandi. ideo ſequit̄ ꝙ homo d₃
et obligat̄ opari omnia opa ſua
que facit ꝓpter honorem laudē ⁊
gloriā ⁊ nomen dei. ⁊ ad hoc d₃
dirigē omnia opa ſua. vt ſc₃ ꝑ
opa ſua ſequat̄ honor dei laus ⁊
gloria ⁊ nomē dei. Vlteri⁹ ſequi
tur ꝙ homo debet ⁊ tenet̄ ſolum
quātum p̄t velle ⁊ laborare vt ſu
um nomē fiat creſcat ⁊ multipli
cet̄ inquātum fieri poterit. Et q₂
per opa hois bene fcā. ſequit̄ ge
nerat̄ ⁊ ſit maior laus maior glo
ria. ⁊ maius nomē. q̄m ꝑ opera
aliaꝝ creaturaꝝ cū hō ſit nobili
or creatura. ſequit̄ ꝙ nō ſolū ho
mo debet ⁊ obligat̄ facere omnia
opa ſua ꝓpter honorem dei vt di
ctum eſt. ſed eciam tenet̄ ⁊ deb₃
tantum opari quātum poterit ⁊
multiplicare opera ſua ⁊ meliori
modo quo poterit opari. Et i hoc

debꝫ cōtinuē ⁊ inceſſanter ſtudē
et oēm diligētiaꝫ apponē ad hoc
vt ꝑ opa ſua honor dei·laus glo
ria· fama ⁊ nomē creſcāt ⁊ mul
tiplicent᷑·quātū fieri poterit· Et
nō ſolum hoc tenet᷑ facere·ſꝫ ⁊ vel
le ⁊ laborare vt in omnibꝫ rebuſ
in omnibꝫ hoibꝫ· ⁊ in omnibus
operibꝫ honor dei·laus gloria no
men ⁊ fama fiāt creſcāt ⁊ multi
plicēt᷑ quātum fieri poterit· Alit᷑
ſi hō facit ꝯtrariū oim ſupradicto
rum ſequit᷑ ꝙ hō nō opat᷑ vt crea
tura dei·nec vt opꝰ dei nec vt hō
ꝓ̄mo opat᷑ ꝯra deū ⁊ ꝯtra intētio
nē dei totalit᷑· ⁊ ꝯtra ordiationē
diuinā· ⁊ ꝯtra finē ad quē facta
ſūt oia Et qꝛ honor dei ſemꝑ eſt
cum vtilitate nec pn̄t ſepari· ho
nor dei ⁊ vtilitas· ⁊ vbi maior
honor dei· ibi maior vtilitas· ⁊
qꝛ eciam tota vtilitas eſt hois ⁊
nō dei ſequit᷑ ꝙ qn̄ hō opatur ad
honorē laudē ⁊ gloriā dei ⁊ ipſe
opat᷑met ad ſuā vtilitateꝫ· ⁊ ꝙ
quāto magis hō laborat vt honor
dei creſcat ⁊ multiplicet᷑ tāto eciā
am magis laborat vt ſua ꝓ̄pa vti
litas creſcat ⁊ multiplicet᷑· Itē
quia hō debet ⁊ obligat᷑ amare
honorē dei ⁊ laborare vt creſcat
et multiplicet᷑ inq̄ntū fieri poterit
ſequit᷑ ꝙ homo obligat᷑ ponē to
tum ſeipm · ⁊ totā vitam ſuā ⁊
dare vitam ſuā ⁊ oia q̄ habet ad
honorē dei laudē ⁊ gloriam Et ꝑ
ꝯſequēs ꝙ quādo homo dat vi
tam ſuam ⁊ quicq̄d hꝫ ad hono
rem dei· ꝙ tūc facit maximā ſuā
vtilitatē· quia tūc laborat quātū
poteſt vſqꝫ ad vltimū de potētia
ad dei honoreꝫ· Quia nō pōt ma
gis laborare ad dei honorē· quam
dare vitā ſuam ꝓ illo· ⁊ ideo hoc
eſt ſūma vtilitas· ſūmū cōmodū
et lucrū hois Et ideo ſequit᷑ ꝙ hō
nihil ꝑdit· ſed ſūme lucrat᷑ dum
vitam ſuā dat ad honoreꝫ dei· ⁊
ideo nō ꝑdit vitā· Preteā eciam
ſequit᷑ ⁊ ꝯcludit᷑ ꝙ hō debet ob
ligat᷑ ⁊ tenet᷑ credere de ꝺo ⁊ ꝯfi
teri ⁊ attribuē ⁊ dicē de ipſo om
nia illa q̄ ꝑtinēt ad ſuū honorem
ad ſuā laudē ad ſuā gloriā· ⁊ ad
ſuū nomen· ⁊ famā ſuam· ⁊ ma
gis illa q̄ ꝑtinēt ad maiorē laudē
ad maiorem honorem ⁊ ad maio
rem gloriam· q̄m illa q̄ ꝑtinēt ad
minorem·

Qꝺ omnia q̄ poteſt hō vel de
bet dare deo· reducunt᷑ ad honorē
et quicq̄d facit hō deo· ſemꝑ ipm
honorat vel inhonorat ſeu cōtem
nit vel iniuriatur·

Titulꝰ· Cxcvi·

QVoniā aūt iā declaratū ē
ꝙ oia q̄ deꝰ facit extra ſe·
facit ꝓpter ſuū honorē· ⁊ ꝙ oia q̄
deo ꝑtinēt extra ſe· ꝑtinēt ad ſu
um honorē· qꝛ honor reſpiciat ⁊
cōprehēdit totum ſtatū dei extra
ſe· ⁊ qꝛ hō p̄t ⁊ dꝫ ⁊ tenet᷑ reddē
deo ⁊ dare plura vt ꝓbatū eſt·
et oiā q̄ hō p̄t facere ꝺo ⁊ reddere
ſūt extra deū· ideo ſequit᷑ ꝙ oia
debita q̄ hō pōt ⁊ dꝫ dare deo re
ducunt᷑ ⁊ ꝑtinēt ad honorē dei·
Et quia omnia que reſpiciūt deū

exteriꝰ reſpiciũt ⁊ ꝑtinẽt ad ſuũ
honorẽ. vel ad ꝯtrariũ ſui honoris
ſcȝ ad inhonorationẽ ſeu ꝯteptũ
et iniuriã. iõ quicq̃d hõ faciat dʼo
ſemꝑ ipm̃ honorat vel ihonorat.
Cũ eñ honorare ⁊ ihonorare cõ
trarientʼ intʼ ſe. ⁊ oia q̃ fiunt exte
riꝰ extra deũ dñt fieri ad ſuũ ho
norẽ. ſequitʼ ꝙ ſi nõ fiunt ad ſuũ
honorẽ. ꝙ fiũt ꝯtra ſuũ honorem
Et ꝑ ꝯñs hõ deũ ſemꝑ honorat ł
inhõrat. Et iõ ſequitʼ ꝙ oia iſta
debita q̃ hõ debȝ deo. ſcȝ amor. ti
mor. laus. honor. ⁊ gloria. obe
diẽtia. ſpes. fides. ⁊ credulitas
et ꝯfidẽtia reducuntʼ ⁊ ꝑtinẽt ad
honorẽ dei. ⁊ oppoſita iſtoꝝ ſũt
cõtra honorẽ dei. Et iõ qui amat
deũ pʼmo. honorat ip̃m. ⁊ q̃ non
amat ip̃m pʼmo. inhonorat ip̃m.
Et qui amat deum ⁊ non amat
eum primo. inhonorat ip̃m. quiã
eſt primo amandus. Et ſi non
amatʼ quod pʼmo amãdum eſt.
iniuria ⁊ ꝯtẽptꝰ eſt. Et q̃ timet
deũ pʼmo. honorat ip̃m. ⁊ qui nõ
timet ihonorat. Et q̃ obedit deo
honorat ip̃m. ⁊ qui nõ obedit in
honorat. Et q̃ ſperat in dʼo ipſũ
honorat. ⁊ qui nõ ſperat i dʼo ip
ſum ihonorat. Et qui ꝯfidit i deo
honorat ip̃m. ⁊ qui nõ ꝯfidit iho
norat. Et qui credit ⁊ dat fidem
deo ip̃m honorat. ⁊ qui nõ credit
ei ipſũ inhonorat. ⁊ q̃ non credit
deo pʼmo ⁊ totalitʼ. etiã ip̃m iho
norat. Hic ergo amare deũ pʼ mo
timẽ deũ primo. glorificare ⁊ lau
dare deũ pʼmo. obedire deo pʼmo

ſperare in deum primo. ⁊ confide
re in deo primo. ⁊ credere deo pʼ
mo. hoc eſt honorare deũ. Sed
non amare deum primo. non ti
mere deum primo. non obedire
deo primo. non laudare non ſpe
rare in deo primo. non confidere
in deo primo. nõ credere deo pri
mo. hoc ẽ deum inhonorare ꝯtẽnẽ
et iiuriare. Et ſic omnia que deo
dantur ꝑ hominẽ. reducũtur ad
honorare vel inhonorare deum ⁊
contempnere vel iniuriari. Et ſic
honorare deũ vel inhonorare. om
nia claudunt. Et quia honorare
deum ⁊ inhonorare opponũtur.
ideo ſicut nullum maius bonum
poteſt facere homo quam honora
re deum. ita nullum peius maluȝ
poteſt facere homo quaȝ deum in
honorare Et ſicut nihil maius po
teſt eẽ extra deũ q̃ȝ honor dei. ſic
nihil peius pt̃ eſſe extra deum q̃ȝ
inhonoracõ dei ſeu iniuria dei. Hic
ergo ſoluẽ ⁊ reddere deo debitũ ẽ
ip̃m honorare ⁊ nõ ſoluere neq̃ȝ
reddẽ eſt ip̃m inhonorere ⁊ con
tempnẽ ⁊ iniuriari Studẽ ergo
debet hõ diligẽtiſſime vt diligat
deũ ⁊ reddat ⁊ ſoluat deo qđ de
bet. Vñ qꝛ deꝰ vult ſuũ honorẽ.
qꝛ ꝓpter illũ fecit oia. ⁊ oia q̃ hõ
debet facere ⁊ reddẽ deo pertinẽt
ad eiꝰ honorẽ. ſequitʼ ꝙ deꝰ vult
ꝙ homo reddat deo qđ debet. ⁊
nihil poteſt velle contra ſuum ho
norem.

De multiplicatione honoris ⁊ iniurie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Titulꝰ. Cxcvij.

q Uia autē oīs creatura fcā
eſt ad honorē dei. ⁊ reſpi
cit honorē dei. ⁊ ꝑtinet ad honorē
dei. ⁊ etiā reſpicit deū quodāmo
do. ideo honor dei reſpicit honorē
oīm creaturaꝝ. ⁊ iniuria dei reſpi
cit iniuriā oīm creaturaꝝ. Et ideo
qn̄ honoratᷣ deus honorantᷣ oīa q̄
dei ſūt. ſcꝫ oēs creature. Et quā
do deꝰ inhonoratᷣ ⁊ contēnitᷣ ſeu i
iuriatᷣ. etiā iniuriantᷣ ⁊ ꝯtēnūtur
et ihonorantᷣ oēs creature. Et ſic
in ihonorare deū icludūtᷣ iſinite
inhonoratōes ⁊ i iniuria dei. iclu
duntᷣ infinite iiurie ſimul ⁊ ſemel
Et ſic nihil ita cito creſcit ⁊ mul
tiplicatᷣ ſicut honor ⁊ iniuria. qꝛ
honor vniꝰ. eſt honor infinitoꝝ.
et iniuria vniꝰ. ſimul ⁊ ſemel ē i
iuria infinitoꝝ. Qui ergo hono
rat deū. honorat oēs creaturas. ⁊
qui iniuriat deū. ſimul ⁊ ſemel in
iuriat oēs creaturas. ſicut qui in
iuriat regē iniuriat oēs de regno
ſimul ⁊ ſemel.

¶ De honore ꝓprio qui eſt ꝯtrari
us honori dei tanq̄ꝫ eiꝰ capitalis
inimicus.

Titulꝰ. Cxcviij.

q Uoniā iam ꝓbatū eſt ꝙ
hō debeat facē oīa opa ſua
ad honorē dei. ⁊ tenetur laborare
quantū pōt. vt honor dei. laus.
gloria. ⁊ fama ⁊ nomē creſcant
et multiplicentᷣ qn̄tū fieri poterit
tā i ſeipō q̄ꝫ i oībꝫ alijs. aliᷣ ſi n̄
faciat hoc tūc hō nō opatᷣ vt crea
tura dei nec vt opꝰ dei. ꝓmo fāt
cōtra deū ⁊ cōtra intētionē totalē
eius. ⁊ ꝯtra ſuā ordinationē. q̄ꝫ
uis hoc ſit magnuꝫ malū. Sꝫ tn̄
peius ē ſi operetᷣ oīa ⁊ faciat hō q̄
facit ad ſuū ꝓpriū honorē ⁊ ad ſu
am ꝓpriā laudē ⁊ gloriā ⁊ ad ac
quirendū ſibiipſi nomē ⁊ famā.
⁊ ad hoc ſtudeat ⁊ laboret vt ho
nor ſuus ꝓprius. laus glīa ⁊ fama
et nomē. fiāt creſcāt ⁊ multipli
cētᷣ. qꝛ tūc hō ſtudet ⁊ laborat de
directo cōtra deū. ꝓmo nihil ma
gis ē ꝯtra deū. nihil magis repug
nat dō. nihil magis inimicatᷣ deo
q̄ꝫ talis honor ꝓprius. talis laus.
talis gloria. ⁊ fama. qꝛ ꝯtrariatᷣ
et inimicatur de directo hōri dī ⁊
ſue laudi ⁊ glorie. ⁊ ſtatui toti
diuino extra ſe q̄ cōſiſtit i laude i
gloria ⁊ in hōre. qꝛ deus oīa fecit
ꝓpᷣ ſuū honorē. ⁊ ſoli dō debetur
laus ⁊ gloria. ⁊ hoc ē ſibi ꝓpriū.
qꝛ tūc hō facit ꝑ ſeipm̄ ſuū ſtatū
ſicut deꝰ. ſepatꝰ ⁊ diuiſus a deo
et ꝯtra deū. ⁊ tollit rapit ⁊ furatᷣ
id qd̄ eſt ꝓpriū deo. Et iō ſequitᷣ
ꝙ nullo mō hō pōt eſſe maior ini
micꝰ eius viſibilis ⁊ manifeſtꝰ
nullo mō p̄t magis iiuriare ⁊ in
honorare deū. q̄m qn̄ ſtudet ⁊ la
borat ⁊ facit oīa ad ſuū ꝓpriū ho
norē ⁊ ſuā gloriā ⁊ laudē ꝓpriā.
Et ſic ptꝫ q̄liᷣ hō ſubito p̄t effi
ci inimicꝰ dei capitalis. volēdo ꝓ
priū honorē ⁊ laudē ⁊ gloriā. ⁊
qualiᷣ ſubito facit guerrā intᷣ de
um ⁊ hominem. ⁊ maxima inimi
citia et maxima diuiſio et diſcor
dia ſit proptᷣ ꝓprium honorem

laudē ⁊ gloriam· q2 hoc ē de dire
cto ire ꝯtra intētionē dei· ꝯtra cor
dei· ⁊ ꝯtra fundamentū dei· ⁊ tā
gere cor ipſi9 dei· ⁊ cōtra totū or
dinē vniuerſi· Et ꝑ ꝯñs ſequit᷑·
ꝙ ꝑ nihil magis hō pt cognoſcē
manifeſte ⁊ expimētalit᷑ ⁊ īfalli
bilit᷑ ꝙ ipſe vadit ꝯtra deū· ⁊ ꝙ
iniuriet ipm· ⁊ ꝙ ſit ꝯtra ipſum.
q̄3 ꝑ ꝓpriū honorē· laudē ⁊ glori
am· ⁊ q2 nihil magis expimēta
liter viſibilit᷑ ad oculum manife
ſtat iniuriā dei ⁊ offenſam ⁊ ini
miciciā dei q̄3 ꝓprius honor· ⁊ ni
hil magis ⁊ nihil facili9 hō ſentit
et videt in ſeipſo q̄3 ꝓpriū honorē
et ꝓpriā laudē· Ergo ꝑ ꝓpriū ho
norē ⁊ laudē ⁊ gloriā· tanq̄3 per
illud qđ ē ſūme ſibi familiare oia
poteſt cognoſcē ⁊ iudicare expe
rimētalit᷑· q2 nihil magis ē mani
feſtū hoibꝫ q̄3 honor laus ⁊ glo
ria· Et iō ſicut ꝑ duos amores
ſuperi9 dictos oia poterāt ꝓbari
ita ſimilit᷑ ꝑ duos honores Vndē
dcm̄ fuit in tractatu de amore ꝙ
duo amores· ſc3 amor dei ⁊ aōr
ſuipſi9 erāt due porte ⁊ due pri
me radices ad intelligēdū oia· ita
ſimiliter duo honores· ſc3 honor
dei ⁊ honor ꝓprius ſunt due por
te ad intelligēdū oia· Vñ magi9
ſunt maifeſtiores iſti duo hōres
q̄3 duo amoēs· q2 magis maife
ſtus ē honor q̄3 amor Et iō ꝓba
re ꝑ hōrē ē magis manifeſtū q̄3
ꝓbare ꝑ amorē· Sicut autē oia
bona reducebant᷑ ad dei amorē·
et ab ipſo oriebant᷑· ⁊ oia mala

reducebant᷑ ad ꝓpriū amorē ⁊ ꝑ
uatū ⁊ ab ipſo oriebant᷑· ita oia
bona reducunt᷑ ad honorē dei· ⁊
ab ipō oriunt᷑ magis manifeſte
et oia mala reducunt᷑ ad honorē
ꝓpriū ⁊ ꝑuatū· ⁊ ab ipſo oriun
tur magis manifeſte. Quāuis āt
oia oriant᷑ a duobꝫ amoribꝫ· nō
tñ ita manifeſte· ſicut a duobu9
honoribꝫ· ⁊ tamē ipſi duo hono
res oriunt᷑ a duobꝫ amoribꝫ vt
dcm̄ eſt· q2 ſūt due pme radices.

Declaracio ad oculū q̄liter hō per honorē ꝓprium ē ⁊ ſit verus et rect9 inimicus dei.

Titul9· Cxcix·

QVomiā āt ſupi9 iā tracta
tū ē de hōre dei et laude ⁊
gl'a ⁊ fama ⁊ noie ſuo q̄lit᷑ ſc3 ſit
q̄lit᷑ gñat᷑ ⁊ q̄lit᷑ creſcit i cordibꝫ
hoim· vñ dcm̄ ē ꝙ corda hoim de
hēt ipleri de ꝯgnitōe dei· ⁊ ad ho
fcā ſūt vt fama di ⁊ nomē di ha
bitēt i cordibꝫ hoim· vt ſc3 hoies
cognoſcēdo deū ꝑ opa ſua hēant
de deo bonā eſtimationē bonā re
putationē ⁊ opinionē· ⁊ ꝑ ꝯñs
ipſum honorēt· laudēt ⁊ magnifi
cent ⁊ glorificēt in cordibꝫ eoꝝ·
ſic ꝙ corda hoim dn̄t eſſe vaſa di
nois ⁊ honoris ſui ⁊ laudis ſue·
Sz hō qui q̄rit ꝓpriū honorez· ꝓ
priā laudē ⁊ ꝓpriā gloriam ⁊ fa
mā ipſemet pmo occupat cor ſu
um circa ſuū met ꝓpriū honorē· ⁊
circa illū ꝯtinue cogitat· ⁊ ſꝑ vi
gilat ⁊ ſtudet· quō hōr ꝓpus fiat
creſcat multiplicet᷑ ⁊ ꝑmaneat·
⁊ tñ debēt occupaē cor ſuū circa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

bonorē dei laudē ⁊ gloriā ⁊ i ipō
fieri cognitio de dō. Et ſic cor ſu
um qđ eſt nois dei vas occupat
circa bonorē ꝓpriū ſuū. ⁊ tenet oc
cupatū de ꝓpō bonore. Et in hoc
facit deo maximā iiuriā. qꝛ occu
pat ſibi ſuū ꝓpriū locū ⁊ ponit il
lud qđ eſt ꝯtra deū intus in corde
ſuo Itē nō ſolum occupat nec te
net occupatū ⁊ ipeditū ſuū pro
priū cor circa ſuū ꝓpriū bonorē. i
mo qđ peius ē vult ꝙ corda ali
orꝫ hoim. q̄ ſunt vaſa bonoris dei
et nois ſui. occupent̄ ⁊ repleant̄
de ſuo ꝓprio bonore de ſua laude.
fama ⁊ noie ſuo ⁊ de ſua eſtima
cione ⁊ reputatōe. ita ꝙ cogitēt
circa ſua opa. circa ſuā famā. circa
ſuū nomē vt ipſe ꝯgnoſcat̄ ⁊ re
putet̄ ab hoibꝰ. ⁊ vult ꝙ ſuus bo
nor. ſua laus ⁊ gloria ⁊ ſuū no
men ⁊ ſua fama ⁊ reputatio ſua
diffundat̄ creſcat ⁊ multiplicet̄
⁊ habitet in cordibꝰ hoim ⁊ per
maneat in eternū. ⁊ ad hoc labo
rat q̄ntū p̄t. Vn̄ qui q̄rit ꝓprium
bonorē. neceſſario vult ꝙ ille cre
ſcat ⁊ multiplicet̄. ⁊ nō p̄t mul
tiplicari niſi in ipſis homibꝰ. ⁊ ſic
corda hoim vult eē occupata cir
ca facta ſua cogitāda. ⁊ nō circa
dei fcā. circa ꝓprium bonorē ⁊ nō
circa bonorem dei. circa laudē ⁊ fa
mā ſuā. ⁊ circa nomē ſuū magni
ficandū ⁊ exaltādum ⁊ bonorā
dum. ⁊ nō circa bonorē dei nec no
mē. ⁊ vult tenē impedita oia cor
da hoim. ⁊ ſeipm multiplicare in
eis. ⁊ vult ꝙ imago ſua multipli
cet̄ ⁊ impmat̄ in cordibꝰ omniū
hoim vt ſemꝑ cogitēt de ipſo ⁊ lo
quant̄ de ipſo Et ſic vult totum
mundū eē occupatū circa ſuū bo
norē. Et ꝑ ꝯn̄s vult deū expellē
de regno ſuo. de habitaculo ſuo
et de domo ſua ꝓpria. Ecce maxi
ma inimicicia ⁊ manifeſta ꝯtrari
etas. grādiſſima iiuria. cōtra deū
velle occupare velle ipedire oia
loca dei. oia corda hoim ⁊ ponē
intꝰ inimicū dei capitalē. ſcꝫ bo
norē propriū. qui ē ꝯtra deū. Ec
ce ergo q̄lit̄ ad oculū manifeſta
tur ꝙ homo qn̄ q̄rit propriū bo
norē ſit verus ⁊ directꝰ inimicuſ
dei. Et hō ſi nō q̄rit bonorem dei
laudē gloriā ⁊ famā. q̄rit ſuū bo
norem ſuā laudē gloriam ⁊ famā
propriā. ⁊ ſi nō opat̄ ad dei bo
norē. opat̄ ad propriū bonorē.
nec ē dare medium. Ideo hō nccā
rio eſt ſemꝑ amicꝰ vel inimicꝰ dei
ſemꝑ eſt ꝓ dō vel ꝯtra deum. qꝛ
nō eſt dare medium. Qui ergo
nō occupat̄ non laborat nō cogi
tat. nō vigilat circa bonorēꝫ. lau
dē ⁊ gloriā ⁊ famā dei. ſignū eſt
ꝙ occupat̄. cogitat. laborat. vi
gilat. ſtudet. circa propriū bono
rem. circa propriā laudē ⁊ gloriā
Et per ꝯn̄s nō p̄t videre nec cogi
tare bonorē dei. ⁊ gloriā. qꝛ iam
excecatꝰ eſt ꝑ propriū bonorē ⁊
propriā laudē. Cauē ergo debet
ſe hō tanq̄ꝫ a mōrliſſimo veneno
et ſubito interficiēte a propō bo
nore ⁊ propā laude ⁊ gloria. ⁊
ſemꝑ vigilare circa dei bonorem

laudē ⁊ gloriā. Ecce ergo videte
ad oculū quō hō q̄ occupat̄ ⁊ la
borat circa ꝓpriū honorē. ꝑdit to
talit̄ tēpus ſuū. videte q̄lit̄ occu
pat̄ circa vanitatē ⁊ nihilū. Vide
te quō ē ſeru⁹ ⁊ ſuitor vanitati⁹
et nichili. Videte q̄lit̄ facit deum
ſuū de vanitate ⁊ de nihilo. vide
te q̄lit̄ exponit ſeipm ⁊ q̄cq̄d hʒ
et illa q̄ dei ſūt ad vanitatē ⁊ ni
hilū. videte quō vult tenē ſtatuʒ
ſuū. ꝯtra dei honorē. ⁊ de his q̄ dī
ſūt. ⁊ quō laborat circa ipoſſibile
Quia ſolus honor dei fiet ⁊ ꝑma
nebit. ⁊ oīs ali⁹ ꝑibit ⁊ deſtrue
tur ⁊ ad nihilū reuertet̄ Quis p̄t
mantenē propriū hōre ſuū. niſi ſo
lus de⁹ oīpotēs ? Que creatura p̄t
tenē honorē propriū. ꝯtra hōrem
ſui creatoris ? Qualit̄ op⁹ de ni
hilo fcm̄ poteit tenē propriū ſta
tum ſuū. ꝯtra ſtatū ⁊ honorē ſui
opificis oīpotentis ? Que maior
ſtulticia q̄ maior iordiatio. q̄ ma
ior abſurditas. q̄ maior cecitas
quid magis ꝯtra rōez. q̄d magi⁹
ꝯtᵃ naturā. q̄ʒ ꝙ op⁹ de nihilo fa
ctū. q̄rat propriū honorē. prop
am laudē ⁊ gloriā ⁊ ꝓpriā famā
ꝯtra honorē ⁊ laudē ſui creatori⁹
et furet̄ ⁊ rapiat gloriaʒ ſui crea
toris. ⁊ ꝯſtituat ſe inimicū capi
talē ſui fcōris oīpotētis. Et quid
magis ꝯtra naturā q̄ʒ ꝙ op⁹ ſpe
cialit̄ fcm̄ ad laudādū. honoran
dū ⁊ glorificādū ⁊ magnificādū
ſuū factorē. laboret ⁊ ſtudeat to
tis viribꝰ ad laudādū. honorādū
glorificādū hōrandū ⁊ magnificā
dū ſeipm̄ i iniuriā ſui fcōris

Q ꝺ ſicut ad honorē dī ſequit̄
vtilitas hōis. ita ad hōrez ꝓpriū
ſequit̄ eius inutilitas ⁊ damnū.
Titul⁹. CC.

ET q2 hō q̄ q̄rit honorē ſuū
propriū. ſuā laudē gloriā
et famā ſuā ⁊ nomē ſuū. totalit̄
eſt ꝯtra deū. q2 de⁹ fecit oīa ⁊ ip
ſū hōiez ꝓpt̄ ſuū honorē ⁊ ſuam
laudē ⁊ gloriā. ſʒ hō q̄rens ꝓpriū
honorē facit oīa ꝓpt̄ ſuū met ho
norē ⁊ oīa reducit ad ſuū met ho
norē. ⁊ ſeipm ⁊ totū mundū. ⁊
oīa q̄ de⁹ fecit ad ſuū hōrez. vult
ꝙ ſuiāt ſuo ꝓpᵒ hōri. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
ipē ꝑuertit totuʒ mundū ⁊ totā
ordiationē dei q̄ntū p̄t ⁊ in eo ē.
et fcīt aliā ordiationē ꝑuerſā ꝯ
tra dei ordiationē. ⁊ ordiat ſeip
ſum ⁊ oēs creaturas ad aliū finē
q̄ʒ de⁹ ordiauit ⁊ ad aliā intētio
nē. ꝯtrariā intētioni dei. Et ſic hō
tūc ē tot⁹ ꝑuerſus i ſeipō. ⁊ dō q̄
fecit oīa ꝯtrari⁹. ⁊ ꝑmutat⁹ i cō
trariū finē oīm creaturaꝝ. ⁊ facit
ſeipm alteꝝ deū ꝓpᵃ auctē. Et
ſicut iā ꝓbatū ē ꝙ ad hōrē dei ſe
quit̄ vtilitas hōis ⁊ ſꝑ cū dei hōre
eſt cōiuncta. nec p̄nt ſepari. ita
ncce ē ꝙ ex cōtrario hōre ſeq̄t̄ op
poſitū. ſcʒ iutilitas. Et iō ncce ē
ꝙ ad hōrē ꝓpriū hōis. ſcʒ qn̄ hō
q̄rit hōrē ꝓpriū ſequat̄ iutilitas
hōis ⁊ dānū ⁊ incōmodū. q2 iſti
duo hōres ſūt ꝯtrarij ⁊ inimici ad i
uicē. ⁊ ex vno ſequit̄ oīs vtilita⁹
ergo ex alio dʒ ſeq̄ oīs iutilitas
Quia ergo iſte honor ē ꝑuerſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ꝑuertit totā ordinationē dei·
ncce ē ꝙ ex ipſo· hoi ſequat̃ inuti
litas ⁊ dānū· Quia em̄ ſoli deo
debet̃ honor ⁊ hoi vtilitas ·ideo ſi
hō rapiat honorē ⁊ auferat deo
qđ ſuū ē· ncce eſt ꝙ ꝑdat vtilita
tē ⁊ ꝑdat qđ ſuū erat· ⁊ acq̄rat
inutilitatē ⁊ dānuȝ ⁊ totum per
uertat̃·

Collectio dānoꝝ ⁊ maloꝝ ⁊
inutilitatū· q̄ ſequūtur hoiem q̄n
querit proprium honorem·
Titulꝰ· CCI·

Ecce q̄t mala q̄t dāna ⁊ i
cōmoda q̄nta iutilitas ſe
quat̃ hoi ex ꝓpo honoē ⁊ ꝓpa lau
de ⁊ ꝓpa gloria· Primuȝ malū ē
q2 hō q̄ ē factura dei ⁊ opꝰ dei ef
ficit̃ capital' ⁊ fortus inimicꝰ dei
fcōris ſui· Et q̄d peius hoi eſt q̄ȝ
ꝓpriꝰ honor ꝑ quē ſit inimicꝰ dei
et ꝑ quē deſtruit q̄ntū i eo ē deū
factorē ſuū· q2 deſtruit intētionē
ſuā ſuū honorē· ⁊ ꝑ ɔn̄s elongat
ſeipm̄ a đo i iſinitū· q2 tm̄ diſtat
a deo q̄ntū ſua itētiōe elōgat̃ ab
intētione dei· Et q2 hō intēdit ſu
um propriū hōrē ⁊ deꝰ ſuū· q̄ in
ſūmo elōgant̃ ⁊ diſtāt int̃ ſe· iō
totaliter tunc hō diſtāt a deo ⁊
elōgat̃ Et q2 deꝰ ē totum bonuȝ
hois· et totuȝ bonum hois ē ꝙ hō
cōiungat̃ et vniat̃ cum đo· ideo
q̄ntum elōgat ſe a đo tm̄ elōgat
ſe a bono ſuo· Itē aliud malum
Poſtq̄ȝ hō elongat̃ a bono ſuo
in infinitum· ncce eſt ꝙ āppropi
quet ſuo malo· et ꝙ cadat in tan
tum ꝓfundum malum· quātum
deꝰ eſt altum bonum Et ideo ne
ceſſe ē ꝙ cadat in infinitum pro
fundum malum et in carcerē pro
fundiſſimum et abiſſum· Itē ali
ud maluȝ Quia fāt đo fcōri ſuo
infinitā iniuriā et offenſā· et de
ſtruit ſuā ordinationē et legē· iō
meret̃ infinitā penā et punitionē
Itē aliud malum· q2 oia q̄ facit·
facit ɔtra ſeipm̄ ad ſuum dānum
et ad ſuā deſtructionē et ad ſuā
ꝑditionē· q2 oia reducit ad ſuuȝ
ꝓpriuȝ honorē· q2 ꝑuerſus et cō
trariꝰ deo Et iō q̄nto magis vult
facē ꝓpriuȝ honorē· tāto magiˢ
facit ſuum dānum· Itē aliud dā
num· q2 excecat ſeipm̄ ꝑ ꝓpriū
honorē laudē et gloriā· et quāto
magis q̄rit ſuū honorē et cogitat
circa illum et ſtudet· tāto magis
excecat̃ in ɔgnitōe dei· q2 ꝓpriꝰ
honor· propa laus et propa glo
ria totalit̃ ſunt cōtra deū· Et iđo
obtenebrāt et obſcurant et exce
cant totaliter hominē et ponūt ip
ſum extra deum ·extra lucem· ex
tra veritatem· et extra viam· Et
ideo tūc homo nō poteſt cognoſ
cere illa que dei ſūt· nec illa que
pertinēt ad hominē inquātum ho
mo eſt· nec bonum nec malū ho
minis nec ordinem vniuerſi· nec
aliquo mō ſciētia dei p̄t recipi in
eo· q2 totꝰ eſt ꝑuerſus et iō ɔtra
rius ·et ideo omnia q̄ dei ſunt iu
dicat inordinata Item aliud ma
lum· quia facit totum fundamen
tum ſuū in mēdacio· in errore· in
deceptione in vanitate i nullitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et in nihilo· qꝛ propꝰus honoꝛ et
propꝰa laus hoīs ē mēdacium· er
roꝛ· falſitas ꝛ deceptio ꝛ vanitas
et nullitas· Jtē qꝛ honoꝛ ē extra
rem ꝛ nō intrat ipſam rem· idō hō
qui q̄rit laborare circa propriū ho
noꝛē· ꝛ ad illū augmentandū ꝛ
multiplicādū totalit̄ edificat ex
tra ſe· ꝛ nihil intra ſe· ꝛ totaliter
laborat ꝛ eſt extra ſeipm̄.et vult
creſcē extra ſe· et remanet vacu
us intra ſe· nullū bonū hn̄s intra
ſe· et ſic nihil boni acq̄rit itra ſe·
ſed tm̄ malū· Jtē inuanū laborat
pdit tēpꝰ ſuū· tempꝰ exponit in
ane et fruſtra pdit conatū· pdit
laborē· ꝛ ad ipoſſibile tēdit· qꝛ nū
q̄ȝ ſuus honoꝛ poterit impleri· qꝛ
ſolus honoꝛ dei fiet cui nihil p̄t re
ſiſtē· qꝛ oipotēs ē ſolꝰ qui p̄t ma
nutenē ſuū honorē· Ecce ergo q̄t
dāna q̄t inutilitates icurrit hō q̄
querit ſuū propriū honorē· qm̄ ē
totalit̄ ꝯtra deū ꝯtra ſeipm̄· ꝯtra
oēs creaturas· et ꝯtra pn̄cipalē i
tentionē ꝛ finē propt̄ quē fc̄a ſūt
oīa· et ad quē tendūt oīa Videte
ergo quō hō totis viribꝰ toto co
namine fugē et fugare dꝫ propꝰ
ium honorem et propriā laudē et
propriam gloriam·

¶ Q8 ex propꝰo honore et pro
pria laude et gloria hoīs· necā
rio ſequit̄ eidē eterna ꝯfuſio eter
nū vituperiū· et ſempiternuȝ op
probriū· Titulꝰ· CCij·

QT qꝛ honoꝛ verus et ꝯfu
ſio opponunt̄ et laus et vi
tuperiū et gloria et oppro
briū· et honoꝛ nō p̄t mutari niſi
in ꝯfuſionē· et laus nō niſi in vitu
periū· et gloria niſi i opprobriū ꝛ
ecōuerſo· ſicut calidū i frigidū et
ecōtra· et etiā nullus honoꝛ verꝰ
niſi honoꝛ dei· nulla laus vera· ni
ſi laus dei· nulla gloria vera niſi
gloria dei· et p ꝯn̄s nulla gloria·
nulla laus nullꝰ honoꝛ pmāebit
niſi dei· Et ideo ex honore dei nō
poteſt ſequi ꝯfuſio ſed honoꝛ·
ex laude dei nō p̄t ſequi vituperi
um· ſȝ laus· et ex gloria dei non
poteſt ſeq̄ opprobriū ſed gloria
Et idō hō qui q̄rit et laborat circa
honorē laudē et gloriā dei· opoꝛ
tet ꝙ tranſeat et pueniat in verū
et ppetuū honorē· et verā et ppe
tuā laudē et gloriā Sȝ qꝛ honoꝛ
propꝰus hoīs ē puerſus· ioꝛdina
tꝰ· falſus· iniuſtꝰ· indebitꝰ· et ſi
miliт̄ d laude et gloria· et p ꝯn̄s
nō pmanebit ſȝ deſtruet̄· idō necē
eſt p oppoſitū· ꝙ ex tali honore
ſequat̄ ꝯfuſio· et ex tali laude vi
tuperiū· et ex tali gloria oppro
briū Et ſic necē ē ꝙ honoꝛ propꝰ
us hominis· et propria laus et
gloria tranſeant in eternam ꝯfu
ſionem· perpetuū vituperium·
et in ſempiternū opprobriū· Et
ſic q̄ q̄rit propriū honorē· propꝰ
am laudeȝ· et gloriā· q̄rit eternā
ꝯfuſionē· ppetuū vituperium et
ſempiternum opprobrium ſump
ſiꝰ Et ē etiā ſilr̄ de propꝰo amore
Nā ſicut de propꝰo amore finalit̄
ſeq̄t̄ odiuȝ ppetuum ſumpſiꝰ ita
ex propꝰo hōre finalit̄ ſeq̄t̄ et na

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝯfuſio ſuꝑpſiꝰ Et nō ſolū hoc · ꝫ ecīā ſūma iutilitas · ſūmū dānū · et incōmodū Et ſic deſiderās ꝓpꝛiū honorē deſiderat ſūmā ſuā ꝯfuſionē · ⁊ ſuā ſūmā inutilitatē ·

¶ Q̄ꝛ ꝑ honorē laudē ⁊ gloriā et ꝑ eoꝝ ꝯtrariū · ſcʒ ꝑ ꝯfuſionē et vituperiū magis viſibilit̄ manifeſtat̄ diſtinctio ⁊ ſeꝑacio ipſiꝰ hoīs a brutis aīalibꝰ q̄ꝫ ꝑ aliq̄d aliud · ¶ Titulꝰ · CCiij ·

Quoniā autē expiētia ē rerū magiſtra · ⁊ q̄cq̄d videtur ꝑ experientiā ē multū certū · ⁊ qꝛ honoꝛ lauſ ⁊ gloria ⁊ fama ſūt nota hōibꝰ ꝑ experientiā · iō illa q̄ ꝓbant̄ ⁊ ꝯcludunt̄ per honorē ⁊ alia · ſunt multū certa hōibꝰ ⁊ ꝓpinq̄ · Et ideo quātū poſſumꝰ debemꝰ oīa ꝓbaē ꝑ illa q̄ ſunt nobꝭ magis propinq̄ ⁊ familiaria · ſicut ſunt honoꝛ laus et gloria · ⁊ eoꝝ ꝯtraria · ſcʒ ihonoracio · ꝯfuſio vituperiū · Videmꝰ aūt ꝑ expiētiā ꝙ aīalia bruta q̄ ſunt īfra hoīem nō ꝯgnoſcūt honorē nec laudē nec gloriā · nec oppoſita iſtoꝝ ſcʒ inhonoratione nec ꝯfuſionē nec vituperiū · Et ideo videmꝰ ꝙ ipſa aīalia neſciūt nec pn̄t dare alicui honorē nec laudē nec gloriā · nec oppoſita iſtoꝝ · ſcʒ inhonoracionē · nec ecīā appetūt nec q̄rūt nec deſiderāt honorē nec laudē · nec gloriā nec famā · nec nomē · nec timēt inhonoracōnē · nec timēt ꝯfuſionem nec verecundiā · nec vituperiū nec opprobriū nec ꝯtēptū · nec ignominiā · nec deriſionē · nec diffamacionē · que oīa ꝯtrariant̄ honori · nec tn̄ videmꝰ ꝙ aliq̄ mō amāt ⁊ timēt ſed ꝑ expiētiā eſt manifeſtū · ꝙ ipſe ſolus hō in mūdo cognoſcit oīa iſta · ⁊ p̄t ⁊ ſcit dare alicui · et p̄t recipe ⁊ appetere ⁊ q̄rē ⁊ ꝯſiderare ⁊ tractare ⁊ iueſtigare · Vn̄ p̄t dare aliiſ honorē · laudem et gloriā ⁊ q̄rē ſibiꝑpſi · ⁊ ecīā ſuper oīa timet ⁊ fugit ihonoracionē · ꝯfuſionē · verecūdiā · vituperiū ⁊ opprobriū ⁊ diffamationē Et exinde poſſumꝰ ꝯgnoſcē manifeſtiſſimā drām ⁊ ſeꝑationē ⁊ diſtinctionē ad oculū int̄ hoīes et oīa aīalia ꝑ honorem laudē ⁊ gloriā ⁊ ꝯtraria iſtoꝝ · Et ideo ſequit̄ ꝙ oīa iſta aſcēdūt ſuper aīalia · ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſūt res iſenſibiles et itellcūales ⁊ apphēſibiles ꝑ itellcm̄ Et iō ſequit̄ ꝙ hoꝛ laus ⁊ gl'a ⁊c̄ · ſolū ꝑtinēt ad res itellcūales ⁊ ſpūales Et exin̄ ecīā poſſumꝰ ꝯcludē ꝙ hō hʒ i ſe aliq̄d occultū et iuiſibile et alios oculos occultos · et alias aures · et aliū viſū · aliū auditū · ſuꝑ oīa aīalia qꝛ ꝯgnoſcit honorē et ꝯfuſionē · ⁊c̄ · et aīalia nō pn̄t ·

¶ Q̄ꝛ exinde oſn̄dit̄ ꝙ maxime deo ꝯueit honoꝛ ¶ Ti · CCiiij ·

Et qꝛ hoꝛ laus et gl'a ꝑtinēt ſolū ad res itellcūales iuiſibiles et ſpūales et nō ad res corꝑales nec brutales · ſeq̄t̄ ꝙ q̄nto res ē magis ſpūal' · itellcūal' · iuiſibil' et magis diſtat a brutis · tanto magis ei ꝯuenit hoꝛ laus et gl'a

Et qꝛ deus eſt ſūme ſpūalis · ſū
me itellcūalis · ⁊ ſūme iuiſibilis ·
ideo ſequit̃ ꝙ deo ſūme ⁊ in ſūmo
cōuenit honoꝛ laus ⁊ gloꝛia · ⁊ ꝙ
de⁹ eſt ſūme hoꝛabilis · laudabi
lis ⁊ glorificabil̃ · Et ꝑ ↄ̄ns op
poſita iſtoꝝ ſcꝫ inhonoꝛacio · ↄfu
ſio · vituperiū · opprobꝛiū ⁊ vere
cūdia · cōtempt⁹ diffamacio ⁊ ir
riſio · ⁊ oia q̄ ſūt cōtra honoꝛē · in
ſūmo ei diſcōueniūt ⁊ ↄtrariant̃
Et ſic oꝛdo creaturaꝝ ⁊ ſcala na
ture manifeſtat · ꝙ deo ſūme ↄue
nit honoꝛ laus ⁊ gloꝛia ·

¶ Pꝛobacio ꝙ de⁹ velit defen
ſare ⁊ manutenē ſuū ꝓpꝛiū hono
rem · Titul⁹ · CCv ·

Quod autē deus velit mau
tenē · defenſare · augmēta
re ⁊ cōſeruare ſuū honoꝛē
qui maxie ⁊ in ſūmo ei cōuenit ·
hoc poſſum⁹ manifeſtare ex ꝑte
hoīs · Si em̄ hoīes tantū diligūt
honorem ꝓpꝛiū quibꝫ tn̄ nō cōue
nit · ⁊ oia q̄ hn̄t exponūt pro ho
nore ꝓpo ad illū manutenēdū · de
fendēdum · ⁊ ↄſeruādū · ſcꝫ auꝝ
argentū ⁊ amicos ⁊ quicq̄d eſt
eis ſubiectū · ⁊ q̄cq̄d magis dili
gūt · ꝑmo ⁊ qd plus ē ſeipſos ex
ponūt moꝛti · ⁊ vitā ꝓpꝛiā dāt ꝓ
honore ꝓpo defendēdo ⁊ manute
nēdo · q̄nto ergo magis deus cui
in ſūmo cōuenit honoꝛ ⁊ debet̃ ·
diliget ⁊ cōſeruabit · manutene
bit ⁊ augmentabit ſuū ꝓpꝛiū ho
norem ⁊ illū defendet · Et ſi hō
eo qꝛ diligit ſuū hoꝛē ꝓpꝛiū nullo
mō patit̃ ꝙ ſuus hoꝛ diminuat̃ ·
q̄nto min⁹ patiet̃ de⁹ ſuū hoꝛem
diminui · cui ſolū debet̃ Itē ſi hō
qui diligit ſuū ꝓpꝛiū honorē · hꝫ
odio oēm aliū honorē · qui p̄t le
dē ⁊ deſtruē vel diminuē ſuū ꝓ
priū hnorē · q̄nto ergo magis de
us q̄ diligit ſuū propꝛiū honorē
et ſingularē · et cui in ſūmo cōue
nit · hēbit odio oēm aliū honorē
cuiuſcūqꝫ q̄ ↄtrariat̃ ſuo honori
vel nō cōcoꝛdat cū ſuo honore ·
et illum deſtruet et annihilabit ·
Ex hoc poſſum⁹ ↄcludē ꝙ deu⁹
deducet quicq̄d ē vel erit ł ſunt
ad ſuum honorē et ꝙ oia ſeruiēt
ſuo honori Et eciā poſſum⁹ vidē
q̄ꝫ mag̃ res ē honoꝛ in ſe · et quō
eſt aliq̄d excellētiſſimū et aliq̄d
ſupra hoīes · cū hoīes exponunt
ſeipōs moꝛti ꝓ illo manutenēdo ·
et quicq̄d hn̄t dāt ꝓ illo · et ꝑeli
gūt mori · q̄ꝫ ꝙ honoꝛ moriat̃ ·

¶ Qꝛ ꝑ illa q̄ dc̄a ſūt de honoē
dei clariſſime et idubitant̃ oſtē
dit̃ ꝙ ihs xp̄s eſt verus fili⁹ dei
eterni patris omnipotētis

Titul⁹ · CCvi ·

Ad ꝓbandū autē ꝙ
ihs xp̄s quē colit et
adoꝛat tota xp̄iani
tas ſit veru⁹ fili⁹ dei
eterni · oipotentis · ſū
me ſapiētis · ſūme hōitatis q̄ cre
auit mundū de nihilo · opoꝛtet re
ſumē oia q̄ ſūt iā ↄcluſa de bono
re dei · Vn̄ ꝓbatū ē ꝑmo ꝙ de⁹
opat̃ oia q̄ facit extra ſe propter
ſuū honoꝛē ⁊ ad ſuū honorē · et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ad ſuã laudẽ ⁊ gloriã. Itẽ ꝙ
ſoli deo debet᷑ honor. laus ⁊ gl̾ia
et ꝙ hoc ẽ ſoli d̾o ꝓpriũ. Itẽ ꝙ
ſicut deus opat᷑ oĩa ꝓpter ſuũ ho
norẽ. ita opat᷑ ꝓpter ſuũ nomen.
Itẽ ꝙ honor dei ꝑmanebit in
eternũ. Itẽ ↄcluſũ ẽ ꝑ creaturas
ꝙ deo ſũme cõuenit honor. ⁊ ꝙ
de⁹ diligit honorẽ ſuũ. ⁊ ꝙ illũ
defendet ⁊ mãutenebit. Item
ꝙ de⁹ hꝫ odio oẽm aliũ honorẽ
qui repugñt ſuo honori. vt dcm̃ ẽ
in capitulo p̄cedẽti. Et ꝙ de⁹
nihil p̄t facẽ ↄtra ſuũ honorẽ. nec
ꝑmittẽ quin totũ reducat᷑ ad ſuũ
honorẽ. Iſtis ꝑmiſſis veniam⁹
ad ihesũ xp̄m quẽ colit ⁊ adorat
popul⁹ xp̄ian⁹. ⁊ videam⁹ ver
ba ⁊ facta ſua. ⁊ opa toti mũdo
manifeſta. Vñ hoc ẽ manifeſtũ
ꝙ ipẽ ſe dicit eſſe verꝫ filiũ dei. ⁊
nõ ſolũ hoc. ſed dicit ſe eſſe eq̃lẽ
deo. ⁊ eſſe vnũ deũ in eẽntia eũ
dẽ nũero. in eadẽ deitate nũero.
ſine diuiſione cũ d̾o. Itẽ dicit ꝙ
hꝫ totã deitatẽ ita ꝙ ẽ de⁹ a pa
tre. ⁊ eſt ei equalis ꝑ omnia. ⁊
ꝙ eſt genitus a d̾o eternaliter.
ita ꝙ eſt eternus filius ⁊ nun
q̃ꝫ habuit p̄ncipiũ. ſed ſemꝑ cũ
deo prẽ fuit. Itẽ dicit ꝑ ↄñs ſe eẽ
oĩpotentẽ deũ creatorꝫ oĩm ſicut
pater. ⁊ vnũ ⁊ eundẽ dñm cum
deo prẽ. ⁊ nõ duos. Itẽ dicit ſe
miſſum a d̾o prẽ ſuo in mũdũ. ⁊
dicit ſe veniſſe in noie pr̃is ſui q̃ ẽ
de⁹. ⁊ nõ in noie ſuo. Preterea
attribuit ſibi opa ſua q̃ ſoli deo
cõueniũt. ⁊ nullo mõ alteri. Vñ
remittit pctã hoim qd̾ eſt ꝓpriũ
dei vt ꝓbatũ ẽ. dicit ſe iudicatu
rũ oẽs hoies in fine mundi. qd̾ ſo
li deo ↄuenit. Itẽ dicit ſe reſuſcita
turꝫ oẽs hoies i fine mundi. ⁊ ꝓ
mittit daẽ vitã eternã oibꝫ credẽ
tibꝫ i eum. Itẽ miſit diſcipulos
ſuos ꝑ vniuerſũ mundum. ad p̄
dicãdum nomẽ ſuum ⁊ doctrinã
ſuã nouã ⁊ inauditã a ſeculo. ⁊
nouã legẽ dãdo. ꝓmittẽdo credẽ
tibꝫ vitã eternã. ⁊ cõminando in
credulis mortẽ ⁊ dãnationẽ eter
nã. Itẽ in noie ſuo eſt tota xp̄ia
nitas edificata ⁊ ante nõ erat. ⁊
populus xp̄ian⁹ in quo eſt impe
rium romanum ⁊ multa regna
mundi. colit xp̄m ⁊ adorat ⁊ cre
dit tanq̃ꝫ verũ filium dei. vnum
in eſſentia cum patre. equalẽ per
omnia deo patri. ⁊ tanq̃ꝫ miſſuꝫ
a d̾o. ⁊ tanq̃ꝫ vnum deum cum
patre. ⁊ non tanq̃ꝫ duos deos.
timet ipſum. honorat ipſum tan
quam verum deum creatorem ce
li ⁊ terre. Et nõ ſolum hoc. ſed
eciam omnes diſcipuli ſui ⁊ apo
ſtoli qui ipſum predicauerũt. ⁊
pro honore ſuo laborauerunt.
ſunt honorati ⁊ exaltati et dig
nificati in hoc mundo. Item ipſe
primo venit ad populum iudeorꝫ
qui colebat ⁊ adorabat ſolus in
mundo verũ deum qui creauit ce
lum ⁊ terrã. qui ſol⁹ erat popul⁹
dei. ⁊ venit ad eos tanq̃ꝫ filius
miſſus a patre. Et multa alia
poſſumus dicere que iam ſunt
manifeſta per totum mundum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Si ergo ille hō ihs xp̄s nō ſit
verus filiꝰ dei equalis deo · nec ſit
vnꝰ deus cū p̄re · nec ſit miſſus a
deo vero · ſ; totū ſit mēdaciū · tūc
ſequit̄ ꝙ ip̄e ſit verus inimicꝰ dei
aduerſariꝰ dei · ⁊ cōtrariꝰ deo · im
mo nullꝰ eſt nec p̄t eē maior ini
micꝰ dei ſi nō ſit ita ſicut ihs xp̄s
dixit · Si ergo nō ſit verus filiꝰ
dei · nec miſſus a deo p̄re · ⁊ tn̄ ſe
dicit eē filiū ⁊ miſſum a p̄re ⁊ ve
nire in noie p̄ris ſui · ⁊ tale nomē
attribuit ſibi · ⁊ oia q̄ opat̄ facit
vt dei filiꝰ · ſed totū ſit mēdaciū ·
quō deus verus q̄ creauit celū ⁊
terrā pateret̄ ⁊ ꝑmittēt ihm xp̄ꝫ
ſi nō ſit miſſus ab eo nec ſit filiꝰ
eius vſurpare ſibi in mūdo totuꝫ
honorē diuinū · ⁊ excercē opa il
la q̄ ſoli maieſtati diuine ꝯuenī
unt · Cū enī deꝰ diligit ſuū hono
rē · ⁊ facit oia ꝓpter ſuū honoreꝫ ·
quō pateret̄ ꝙ aliq̄s aliꝰ q̄ nō ſit
de natura ſua · nec miſſus ab eo ·
ꝓmo totalit̄ ꝯtra ip̄m vſurpet ſi
bi ꝓpriū honorē · Ergo ſequit̄
ꝙ cū hic deſtruat totalit̄ ſtatuꝫ
dei · ⁊ honorē veri dei de directo ·
ſi nō ſit ita · ꝙ vel neccāriō ita ē ꝙ
ihs xp̄s ē verus filiꝰ dei genitus
de ſua propria ſubſtātia ⁊ miſſꝰ
ab eo · vel ꝙ deꝰ nō eſt Quia ve
ro deꝰ eſt vt iā ꝓbatū ē · et ihs
xp̄s nō eſt filiꝰ ſuus nec miſſus
ab eo · nec de ſuo ꝯſenſu nec vo
lūtate · ſequit̄ ꝙ non poterit pati
deſtructionē ſui honoris . Quis enī
rex ſapiēs pateret̄ ⁊ permittēt in
regno ſuo in q̄ hꝫ totū dominiū ·
ꝙ aliq̄s aliꝰ extraneꝰ · qui nō ſit
filiꝰ ſuus nec miſſus ab eo · nec de
ſua voluntate vellet regn̄re et dn̄a
ri in regno ſuo · et ꝙ dicēt ſe eſſe
veꝝ filiū regis · et miſſum a rege
tanq̄ꝫ a p̄re · ⁊ noie regis faceret
oia · None iſte talis eſſꝫ cōtra re
gē totaliter · et maior inimicꝰ re
gis qui poſſit eē · A ſimili ergo de
deo · Cū ergo ihesus xp̄s regnet
in mūdo et regnauit et viguit · et
optinuit p̄ncipatū et dominiū ꝑ
mille et q̄dringētos ānos · et ho
norat̄ et adorat̄ et colit̄ et timet̄
et credit̄ vt verus deꝰ · ⁊ vt filiꝰ
dei vt eq̄lis p̄ri vnus i eſſentia cū
p̄re · nullo mō diuiſus ab eo · ſeq̄
tur ꝙ vel ipſe ē verus filiꝰ dei · vel
ꝙ deꝰ nō eſt · Sꝫ deꝰ eſt · ergo
ihesus xp̄s eſt filiꝰ dei · qui pati
tur ipſū regn̄are · adorari et coli et
honorāri ab omnibꝰ tanq̄ꝫ ſuū
verū filiū ab eo miſſū · et tāq̄ꝫ de
ſua ꝓpria ſubſtātia genitū tāq̄ꝫ
deū verum de deo vero genitum
et equalē per ōmnia ei in poteſta
te · in maieſtate · in dignitate · in
ſapiētia · in bonitate · et in eterni
te et gloria Item ſi ihesus xp̄s
nō eſt verus filius dei nec miſſus
a deo eterno · vnꝰ deus cum eo ·
et tamē dicit ſe eſſe verū filiū dei
miſſum a deo · tunc q̄ro an verus
deꝰ ſciat hoc aut ignoret · Non
poteſt ignorare · ergo ſcit · Sed
ſi ſcit ⁊ taceat · ergo permittit re
gnare et adorari et honorari ·
mendacē in noie ſuo · ⁊ permittit
mundū decipi in noie ſuo · q̄r oia

que xp̄s fecit. fecit in noīe pr̄is.
Sȝ hoc eſt ꝯtra honorē diuinū ⁊
derogat honore dei de directo. er
go ſequit᷑ ꝙ ih̄s xp̄s eſt verus fi
lius dei miſſus a patre. Itē nul
lus ali9 ab inicio mūdi vſqȝ mō
aſſumpſit ſibi tale nomē. nec ta
lē honorē ꝙ dicēt ſe verum filiū
dei eſſe ⁊ deum veꝝ. vnū in eſſen
cia. cū deo eterno. ⁊ eſſe vnū deū
cum deo. ⁊ miſſum ab eo Iheſu9
xp̄s eſt ſolus ꝗ de ſeipō hoc dicit.
Nō poteſt eſſe maius nomen ꝗȝ
iſtud. nec maior honor. nec vltra
eſt aſcēſus Nullus autē ante ihe
ſum xp̄m nec poſt eū aſſumpſit
ſibi tā grandiſſimū nomē. nec tā
grandiſſimū honorē. Vn̄ macho
met9 qui venit poſt ih̄m xp̄m ꝑ
multos ānos nō dixit ſe eē xp̄m.
nec deū. nec filiū dei. nec equalē
nec de eſſentia deitatis. ſed dixit
ſeipm̄ ꝓphetā Nulla autē ꝯꝑatō
eſt inter nomē ꝓphete ⁊ nomē fi
lij dei. qꝛ i īfinitū nomē filij dei ex
cedit nomē ꝓphete quia nomen fi
lij dei dicit equalē honorē deitati
quia fili9 dei neceſſario de9 eſt. poſt
ꝗȝ genitus eſt de deitate. Quare
ſequit᷑ ꝙ cum iſtud ſit maius no
mē qd̄ poſſit eſſe. ⁊ maior honor
qui poſſit eſſe ⁊ cogitari. cū ih̄s
xp̄s aſſumpſit ſibi iſtud nomen
nouū. nunꝗȝ auditū antea. ⁊ ta
lē honorē nouū. ſequit᷑ ꝙ vel ē ta
lis ꝗlem dicit ſe eſſe vel de9 nō ē.
cum iſtud nomē adhuc duret ⁊
eius honor. Ergo iheſu9 xp̄s eſt
verus fili9 dei miſſus a deo. Si āt

poſt ih̄m xp̄m veīt vel veniat ali
quis qui aſſumat ſibi aliquod no
mē ex ꝑte dei. vel aſſumat ſibi no
men dei. ⁊ ſit cōtra ih̄m xp̄m. iā
ſignificauit de9 ⁊ declarauit oēm
talē eſſe mēdacē. ⁊ nō venire ab
ipſo. qꝛ iheſus xp̄us eſt p̄mo ab
eo miſſus. ⁊ eſt verus fili9 eius.
Quare in hoc qd̄ ꝑmiſit ⁊ voluit
iheſum xp̄m regn̄re p̄mo ſub noīe
ſuo. ⁊ tanꝗȝ filiū ei9. declarauit
oēm aliū qui ſit cōtra iheſū xp̄m.
qui venit in noīe ſuo eē mendacē
eſſe falſū ⁊ deceptorē nec eſſe miſ
ſum ab eo. Quare nullus alius ꝗ
ſit cōtra iheſum xp̄m eſt recipien
dus. nec ei aliquo mō eſt creden
dū nec obediendū. Preterea ſi ihe
ſus xp̄s nō ſit verus filius dei. cū
ipſe aſſumat ſibi nomen iſtud ⁊
honorē iſtum. ſequit᷑ ꝙ nullus ē
nec p̄t eē magis cōtra deum. nec
maior aduerſari9 nec inimic9 dei
quā ipē cū vſurpet ſibi nomē dei
tatis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ē capitalis inimic9
dei. ꝗ creauit celū ⁊ terrā. Ergo
ſequit᷑ ꝙ oēs illi ꝗ ꝑſecuti fuerīt
et occiderīt ih̄m xp̄m ꝓpter hanc
cauſā ⁊ ꝓpt̄ hāc rōem. qꝛ faciebat
ſe filiū dei ⁊ dicebat ⁊ qꝛ aſſume
bat ſibi iſtū hōrē. ꝙ oēs tales fe
cerūt deo vero maximū honorē qꝛ
occiderīt ⁊ ꝑſecuti fuerūt ſuū ini
micū capitalē ꝗ vſurpabat ſibi
talē hōrē ⁊ dominiū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ta
les dn̄t a deo multū amari. honorari
et exaltari ſuꝑ omnes alios ꝗ ſic
vindicauerūt diuinam iniuriam
et cōſeruauerūt diuinū honorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et ꝑ oppoſitum· oēs ſuſtinētes
ihesū chriſtū· debent eſſe in odiū
dei· ⁊ depmi ⁊ viliſicari· debiliſi
cari ſup oēs gētes mūdi· qꝛ ſuſti
nēt illum qui ē inimic⁹ dei capita
lis· qui vſurpat ſibi talē honorē
dei· Ergo ſequit̄ ex iſtis oibꝫ ꝙ
populus iudeoꝝ qui pſecut⁹ eſt
ihesū chriſtū· ⁊ occidit ipm mor
te turpiſſima ⁊ crucifixit· ⁊ hoc
propt̄ hāc cauſam· qꝛ aſſumebat
ſibi iſtud nomē ⁊ iſtum honorē·
ſcꝫ qꝛ faciebat ſe filiū dei· dꝫ eſſe
ſup oēs ꝓplōs· ⁊ ſup oēs gētes
honorat⁹· exaltat⁹ ⁊ dignificat⁹
cum occidēt inimicū dei ⁊ aduer
ſariū dei capitalē· Et ꝑ oppoſitū
populus chriſtian⁹ qui ſuſtinet
adorat honorat· ⁊ colit ihesū chri
ſtū· debet eſſe ſuper oēs gētes de
preſſus· inhonorat⁹· ⁊ in odio dī
ab ipō totalit̄ derelict⁹· Sed tñ
totū oppoſitū eſt in facto· qꝛ ille
ſolus popul⁹ iudeoꝝ eſt in mun
do captiuat⁹· depſſus· vilipēſus·
et in opprobriū toti⁹ mūdi diſp
ſus· Et tñ anteq̄ꝫ occiderūt ihm
chriſtū· erāt in honore· ⁊ tñ deus
nō debet ꝑmittere ꝙ ille populus
qui vindicauit ſuū honorem ſit in
vituperio toti⁹ mūdi cum ei fece
rit maximū honorē quo nō p̄t eē
maior· ⁊ cū nulla ſit gens i mun
do q̄ tm̄ fecerit deo honorē· occidē
do aduerſarium ſuū· ⁊ defendēdo
honorē ſuū· ſi ihs chriſt⁹ nō ſit fi
lius dei· ⁊ tñ ſuſtinēdo adhuc ꝑtē
cōtra ihm chriſtū manēt iudei in
captiuitate· ⁊ ꝓpter hanc cauſam

ſunt in opprobriū toti⁹ mūdi· ⁊
fuerūt ꝑ mille ānos ⁊ q̄dringen
tos· Et ꝑ oppoſitū popul⁹ chri
ſtian⁹ eſt ⁊ fuit in magno hono
re in magna exaltatōe ⁊ in mag̃
dignitate· ⁊ tenet iperiū romanū
et hoc ꝓpter ihm chriſtū· ⁊ oēs il
li qui ſuſtinuerūt ihesū chriſtum
ſunt in maxīo honore ⁊ reuerētia
in mūdo· ⁊ fit feſtū de ipſis ſicut
de ſuis aplīs· de ſuis martiribꝫ·
de ſuis cōfeſſoribꝫ· ⁊ infra eccleſi
am ihu chriſti ſūt ⁊ fuerūt impe
ratores reges ⁊ plura regna· Er
go ſequit̄ ꝙ ihs chriſt⁹ eſt fili⁹
dei verus· vel de⁹ non ē deus· Itē
iudei occiderīt ihesū chriſtū ⁊ cru
cifixerūt qꝛ dicebat ſe filiū dei ⁊
miſſum a deo· ⁊ hoc ē manifeſtū
per totū mundū· ergo ſi nō erat
verus filius dei· poſt mortē ſuā ꝑ
dere debuit iſtud nomē ⁊ iſtum
honorē vt ampli⁹ nō fiēt ſermo
de iſto i mūdo· niſi in ſuū vitupe
riū ⁊ dedec⁹· ⁊ tamē poſt mortē
ſuā magis regūit ⁊ viguit nomē
ſuū q̄ꝫ ante· ⁊ habuit maiorē ho
norē q̄ꝫ ante· qꝛ poſt mortē ſuā
predicat⁹ eſt adorat⁹ honorat⁹
et credit⁹ tanq̄ꝫ verus fili⁹ dei ⁊
eq̄lis deo ꝑ oia· Si ergo nō erat
verus fili⁹ dei· cū fuerit vere mor
tu⁹ ꝑ iudeos· ſuos inimicos capi
tales occidētes eū tanq̄ꝫ filiū dei
quō poſt mortē optinuit tantum
nomē· tantū honorē ꝑ vniuerſū
mundū· Et ſic ante mortē ⁊ ma
gis poſt mortē claruit ipm eſſe fi
liū dei q̄m ān· ergo ſequit̄ ꝙ ipē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſt verus filiꝰ dei· Item non ſolū
ipſe ihesus xp̄s fuit in maiore ho
nore poſt mortē· ſed eciā omnia
que iudei fecerūt ei in vituperiū·
cōuerſa ſunt in honorez maximū
et crux q̄ erat ſuppliciū latronū·
cōuerſa eſt ꝓpter ip̄m in maximū
honorem. Et tamē ſi nō eſſʒ verꝰ
filiꝰ dei· nō permiſiſſʒ deus verus
ip̄m poſt mortez honorari· nec il
la q̄ facta ſunt ſibi in vituperiū·
cōuerti in honorem ſuū Preterea
ſi xp̄s nō ſit verus filiꝰ dei eternꝰ
natꝰ de deitate· tūc nccē eſt ꝙ ſit
pura creatura· ⁊ tamē dicit ſe eē
deum ⁊ natū de deitate· ergo ſeq
tur ꝙ dicit ſūmū mēdacium. quo
nō poteſt eē maius· ſequit̄ ergo
ꝙ totalit̄ eſt contra deum· extra
deum· ⁊ per cōſequens nō amat
verū deum p̄mo· ex toto corde· ſʒ
amat p̄mo ſeip̄m· amat p̄mo ſu
am ꝓpriā voluntatē· ⁊ amat pri
mo ſuū ꝓprium honorē· ſuam lau
dem· ſuam gloriam· ⁊ facit ſe de
um ſua ꝓp̄a voluntate· ⁊ auctori
tate· Et ꝑ ꝯn̄s eſt elōgatꝰ in in
finitū a deo· ⁊ hʒ in ſe omnia ma
la q̄ ſequūtur ex ꝓprio honore ⁊
prop̄o amore· ita ꝙ ē iniuſtus·
inordinatꝰ· ⁊ deuiatꝰ a veritate.
excecatꝰ in ſeipō· nō ꝯgnoſcens
veritatē· nō hn̄s in ſeipſo quietē·
nec verꝝ gaudium qd̄ naſcit̄ ex
vero amore dei· ⁊ ē ꝯtra hoiez in
quātum hō eſt· ⁊ ꝯtra bonum ho
minis· ⁊ cōtra ſeip̄m· ⁊ cōtra or
dinationē vniuerſi totiꝰ· ⁊ ē deꝰ
falſus· deceptuoſꝰ· doloſus· frau
dulētus· latrō· ꝓditor· rapiēs ſi
bi honorem diuinum· Et ideo eſt
peſſimus ⁊ peſſima creatura· nec
aliq̄ creatura poteſt eē peior· eſt
ſuperbiſſimꝰ ⁊ in ſūmo gradu ſu
perbie appetēs omnē honorē ſibi
et oēm laudem ⁊ oēm gloriam·
Item ſua prop̄a lex quam dedit
oportet ꝙ ſit cōtra deum cōtra ve
ritatem cōtra iuſticiam· ⁊ contra
naturā hominis inquātum hō eſt
et cōtra ordinem creaturaꝝ· ꝯtra
naturam liberi arbitrij· Item ha
bet in ſeipō radicem ⁊ fontē omni
um maloꝝ in ſūmo gradu· ſcilʒ
amorem ſuipſiꝰ priuatū· ⁊ per
cōſequēs habʒ in ſeipō radicem·
et originē totalem oīs iniuſticie·
omnis peccati· oīs vicij· oīs falſi
tatis ⁊ erroris· doli· fraudis· de
ceptōis· ſicut dcm̄ eſt ſuperiꝰ in
capitulo de duobꝰ amoribꝰ Sʒ
tamē omnia iſta ſunt falſiſſima·
qꝛ lex ⁊ doctrīa ihesu xp̄i eſt ve
riſſima· ſacratiſſima· puriſſima·
mūdiſſima· iuſtiſſima· rectiſſima
ordinatiſſima· nullo mō cōtra de
um· ſed totalit̄ ſcd̄m deum· ꝯue
mētiſſima homini inquātum hō ē
et toto ordini creaturaꝝ· tendēs
ad bonū hoim· ⁊ ad verū bonū·
et ad veritatē· fraternitatē ⁊ con
cordiā ⁊ pacem oim hoim· tota
ſp̄ualis de rebꝰ eternis· tota fun
data in amore veriſſimo ⁊ caſtiſ
ſimo· pugnās cōtra radicē omniū
maloꝝ· ⁊ illam totalit̄ deſtruēſ
ſcʒ cōtra ꝓprium amorē ⁊ priua
tum· ⁊ cōtra ꝓprium honorem ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

propꝛiā volūtatem· Et hoc ē patꝫ
diſcutiēdo totum nouū teſtamē
tum· in quo continet̄ lex ſua· Et
per cōſequēs iheſus xp̄s eſt verꝰ
filiꝰ dei· ſicut ipſemet dicit· Pre
terea ſi iheſus xp̄s nō ſit verus fi
liꝰ dei· ⁊ per cōſequēs nō ſit verꝰ
deus· ſicut ipēmet dicit ſe eſſe· ſe
quit̄ ꝙ eſt ſupbiſſimꝰ· cupidiſſi
mus· honoris· laudis· glorie· ⁊
propꝛie excellētie· ergo ipoſſibile·
ꝙ homo ſupbus qui vult reputa
ri deꝰ ⁊ credi cū nō ſit· velit ſubi
re ⁊ recipe tam humilit̄· tam pa
cifice· tam libēter· tam volūtarie·
tantā ɔfuſionē· tantā illuſionē·
tantā deiectionē· tantam paſſio
nem· tantā ignominioſā mortē
turpiſſimā· ⁊ ſubire· ſpōte mortē
crucis· q̄ crux erat in vituperiū ⁊
ſcandalū totiꝰ mūdi· Et tamen
ihs xp̄s· volūtarie· ſponte· liben
ter voluit pati omnia ſupradicta
Et tamē omnia iſta ſūt cōtra na
turā ſupbie· Quare ſequit̄ ꝙ cū
omnia facta iheſu xp̄i ſint fūda
ta in ſūma humilitate qua non
poſſit eſſe maioꝛ· ꝙ ipē vere eſt fi
lius dei· ⁊ verus deꝰ· ⁊ impoſſibi
le eſt alit̄ eſſe· Et ſic ptꝫ ex om
nibꝰ dictis· ꝙ ex pte honoris di
uini· ⁊ ex natura honoris cōcludi
tur ꝙ iheſus xp̄s eſt verus filius
dei· ⁊ eſt verus deꝰ·

¶ Q᷑ per oīa ſupradcā ꝓbat̄ ꝙ
tota xp̄ianitaſ fundata eſt in ſū
ma veritate·

¶ Titulꝰ· CCvij·

Et quia iheſus xp̄s eſt ve
rus filiꝰ dei· ſequit̄ ꝙ quicq̄d di
cit eſt veꝝ ⁊ impoſſibile eſt ip̄m
dicere mēdaciū· impoſſibile eſt ip
ſum errare· impoſſibile eſt ip̄m de
ficere· impoſſibile eſt ip̄m aliq᷑
malum agere· male oꝛdinare· ma
le loqui· impoſſibile eſt ip̄m velle
aliquē decipe· impoſſibile eſt ip
ſum velle alicui nocere· Et quia
ipſe dicit ꝙ in deitate eſt pat̄ ⁊
filius ⁊ ſpūs ſcūs· ⁊ ꝙ hij tres
vnū ſunt· ⁊ ꝙ ipē eſt ſecūda per
ſona in deitate· ergo ſequit̄ ꝙ ita
eſt· ⁊ hoc eſt veriſſimū ꝙ tres ꝑ
ſone ſunt in diuinitate· Et ſic ꝓ
bata eſt ſūma trinitaſ perſonaꝝ
eo quia filiꝰ dei dicit· Item quia
met dicit ſe eſſe hominē ⁊ filium
hominis· ſequit̄ ꝙ ipſe eſt homo
verus· ⁊ per cōſequēs eſt verus
deꝰ ⁊ verus homo· quia ipſemet
dicit· ⁊ quicquid ipſe dicit eſt
ſumme auctoritatis ⁊ infinite et
ſumme veritatis· quia eſt filius
dei loquēs ex parte patris ⁊ au
ctoritate patris· Item ſequitur
ꝙ quicquid ipſe oꝛdinauit· vel
de mandato ſuo eſt oꝛdinatum·
totum eſt veriſſimum· Et quia
tota chriſtianitaſ habet oꝛtum a
iheſu chriſto ⁊ eſt fundata ī ip
ſo ⁊ per ipſum ⁊ ſcd̄m ipſum· ſe
quit̄ ꝙ ip̄a eſt fundata in ſūma
veritate· qꝛ in vero filio dei Quia
ſi radix eſt vera ⁊ ſancta· totum
quicquid inde procedit eſt verū
et ſanctū· Et qꝛ quicq̄d in ecc̄ia
ſit· ⁊ eſt oꝛdinatū· totū ſit ⁊ eſt
oꝛdinatū in nomie ⁊ aucte iheſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

xp̄i filij dei· ſequit᷑ ꝙ omnia q̄ ſi
ſunt in ecc̄a ihesu xp̄i ſunt veriſſi
ma ⁊ ſūme auctis· ⁊ quicq̄d ec
cleſia facit inq̄ntū ecc̄a eſt totū
veriſſimū ⁊ ſūme auctis eſt· Et
per ꝯn̄s quicq̄d ecc̄a xp̄i ꝓbat
eſt cōprobatū· ⁊ quicq̄d repro
bat eſt reprobatū Et ſic ꝓbata
eſt auctoritas ecc̄e· Item poſt
q̄z ihesus xp̄s eſt filiꝰ dei. ſequit᷑
ꝙ omnes articuli ſunt veriſſimi·
Item ſequit᷑ ꝙ tota biblia ē va·
et in ea nullū mēdaciū poteſt eē.
Vn̄ totum nouū teſtamētum eſt
a xp̄o. ⁊ ipſemet ꝓbauit ātiquū
teſtamentū ⁊ ꝓphetas ⁊ dicit ꝙ
de ipō loq̄bant᷑· ⁊ per ꝯn̄s ncc̄e ē
ꝙ ſit veꝝ· ⁊ ſic vtrūq; teſtamē
tum eſt verū· Ecce ergo q̄lit᷑ ꝓ
bari h; hoc ſc; ꝙ ihs xp̄s eſt ve
rus filiꝰ dei· ⁊ eſt fundamētum
et radix vnica ad ꝓbādum oēs
articulos fidei· ⁊ vtrūq; teſtamē
tum ⁊ totā xp̄ianitatē ⁊ totam
ecc̄am eſſe in veritate· qꝛ oia re
ſpiciūt ihm xp̄m· Ecce ergo q̄li
ter p vnā veritatē ꝓbant᷑ omnia
Fūdare ergo debemꝰ iſtam veri
tatē p̄ncipaliter in nobis· ſc; ꝙ
ihesus xp̄s eſt filiꝰ dei· qꝛ eſt fun
damentū totiꝰ ſcp̄ture ⁊ totius
ecc̄e· ⁊ oim articuloꝝ fidei ⁊ om
niū ſacramētoꝝ Et exinde ſequi
tur ꝙ oēs illi qui ſunt ⁊ veniunt
cōtra ihm xp̄m· ſunt cōtra deū et
extra deum· extra viam· ⁊ extra
veritatem· Timē ergo debet oīs
homo ihm xp̄m· Qui nō credit i
eum poſtq̄z ipē eſt verus filiꝰ dei

et etiam infiniti hoīes veracit᷑ cre
diderūt in ip̄m· ⁊ ipſum credide
rūt eſſe verū filium dei· miſſum a
prē· ⁊ ꝓpter hanc cauſam mortui
ſūt· ⁊ volūtarie receperūt mortē·
nō poteſt excuſari. Sequit᷑ ergo
ꝙ nullus hō excuſat᷑· Si enī nul
lus credidiſſet· forſitan excuſari
poſſet· Cauere ergo dn̄t ſup oia
illi qui iam xp̄iani ſunt· ne devi
ent ab ipō· ne ſint cōtra ip̄m Su
per oia autē ꝯſiderare debet xp̄ia
nus· ſūmū opus ⁊ arduiſſimū ⁊
vltimū qđ fecit ihs xp̄s· quia vo
lūtarie ſpōte· ſciēter libēter volu
it pati ⁊ ſuſtinē tam ignominio
ſam ⁊ turpiſſimā paſſionē· q̄ de
cauſa voluit hoc facere? Quia cū
eſſ; ſapientiſſimꝰ qꝛ filiꝰ dei erat·
nō ſine maxima cauſa ⁊ vtilitate
et ncc̄itate voluit hoc facere· quia
hoc tāgebat pſonā ſuam· Et iō
ſup omnia conſiderare debet xp̄ia
nus q̄ cauſa· q̄ vtilitas. q̄ ncc̄ita᷑
quis fructꝰ tante paſſionis· qꝛ i
poſſibile ē filiū dei muanū tāta vo
luiſſe pati ⁊ ſuſtinē· Vnde nihil
magis publicū· nihil magis cer
tum apud oēs hoīes de xpō quā
paſſio ſua· Et ideo i paſſiōe ſua
debemꝰ facere nouū fundamentū
tanq̄z in illo qđ eſt notiſſimū ⁊
manifeſtiſſimū ⁊ indubitatu; ⁊
tanq̄z in id qđ fuit vltimū ſuoꝝ
opeꝝ· Preteā cōſiderare debēt
hoīes poſtq̄z deus habuit filium·
et ip̄m miſit hominibꝰ ⁊ fecit eū
ſimilem hominibꝰ· cum quanto
amore cum quanto honore· cum

quãta deuotiõe dñt ipm recipere
Si enĩ hõies recipiunt creaturas
qꝛ dei ſũt ⁊ qꝛ deus fecit eas quã
to magis dñt recipe filium dei ad
homines miſſum. Et ſi vnꝰ homo
amat alium hominẽ quia eſt ima
go dei creata · quãto magis dñt
homines amare illuȝ hominẽ qui
eſt filiꝰ dei: Et ſi homines debẽt
amare deũ quia dedit eis oẽs cre
aturas · quãto magis debẽt ama
re deum · quia miſit eis filium ſuũ
et fecit eum hoĩem: Plus ergo ẽ
filiꝰ datus q̃ȝ omnes creature · qꝛ
factus eſt de natura hoĩm · ⁊ non
poteſt dari magis hominibꝫ · qꝛ
creature ſunt extra naturã huma
nam · filiꝰ autem dei intra naturã
humanã · Item ſi homĩes arguũt
verꝝ amorem dei erga eos ꝓpter
creaturas q̃s fecit ꝓpter hominẽ ·
et dedit hominibꝫ · quãto magis
pñt arguẽ amoreȝ dei quia miſit
filium ſuũ ⁊ fecit eum hominem ·
Penſare etiã debet homo cum q̃n
ta deuotione cum quãto honore
debet recipe ⁊ audire verba q̃ di
cit filiꝰ dei ex pte dei pris · None
debet relinq̃re omnia alia v̾ba ⁊
recipe verba ⁊ ſermones filij dei
que locutꝰ eſt ex pte pris : No
ne ſemp debet legere librꝝ illũ in
quo ſũt verba q̃ filiꝰ dei dicit ex
parte di: Si enĩ homo recipit cre
aturas dei · nõne magis debet reci
pere verba filij dei · que dicit ex p
te dei: None etiam homo debet ac
cipere doctrinã filij dei · ⁊ relinq̃re
oẽm aliam doctrinã: Cum q̃nta
etiam obediẽtia ⁊ honore dñt ho
mines obedire filio dei · cum ſit ve
rus hõ: Quem enĩ alium hominẽ
debẽt hoĩes imitari · quẽ alium de
bent ſequi · niſi hominẽ qui eſt fili
us dei: Cui alteri homini dñt ma
gis credere q̃ȝ filio dei qui eſt hõ:
Cuiꝰ hoĩs verba vel facta debent
homines penſare ⁊ cogitare niſi v̾
ba ⁊ facta hoĩs qui eſt filiꝰ dei:
Quia ſũa verba ⁊ facta excedũt
in infinitũ omnia verba ⁊ facta
oĩm hominũ · None preualet vnũ
verbũ filij dei q̃m omnia v̾ba om
niũ hoĩm: Quid ſecuriꝰ quid fir
mius · quid ſolidiꝰ · quid p̃cioſi
us · quid dulciꝰ quam v̾ba homi
nis qui eſt filiꝰ dei: Quis maior
cõtemptꝰ · quis maior ſpretꝰ · q̃ȝ
contẽnere v̾ba ⁊ facta filij dei · ⁊
de ipſis nõ curare: Itẽ cum q̃nto
honore · cũ q̃nta reuerẽtia dñt ho
mies hõrare mrẽm hoĩs qui eſt fili
us dei: Cũ q̃nta etiã reuerẽtia de
bent hoĩes honorare duces ⁊ mili
tes ⁊ ſuitores hoĩs qui ẽ filiꝰ dei:
Cũ quãta etiã deuotõe dñt habe
ri ⁊ tangi oia illa q̃ tetigit hõ · q̃
eſt filiꝰ dei:

Cõfortatio ⁊ cõformatio crẽ dentiũ in ihm xp̃m tanq̃ȝ in verꝝ filiũ dei · Et increpatio nõ credẽ tium · Titulꝰ · CCviij ·

Ecce in quanta ſecuritate
ſunt qui nunc credunt in
ihefum chriſtum tanq̃ȝ in
verum hominẽ · ⁊ verum filiũ dei
et qualit̾ increpãdi ſũt ſũme qui
nõ credũt · Primo ꝯſiderãdũ eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

quā glorioſum ē de ſe· q̄m ama
bile· q̄z iocundū· q̄z bonū eſſe cū
filio dei· ſequi filiū dei· hr̄e ſocie
tatē cum filio dei· eſſe de regno eē
de populo· eſſe de gēte filij dei· eē
ſub regimine eſſe ſub regula ſub
doctrīa· ⁊ viuē ſub ꝓtectiōe fi
lij dei· Nōne eſt hoc magis glori
oſum· magis nobile· magis hora
bile· magis amabile· magis bonū
et ſecuꝝ ⁊ iocūdū· q̄m ſequi pu
rum hoiem· qui nō eſt filiꝰ dei· q̄z
ſequi puram creaturā q̄m credere
in ꝓphetā· q̄m eſſe ⁊ viuē ſub re
gula ſub doctrīa ⁊ ſub regimine
puri homis ⁊ ꝓphete ⁊ creature.
Ergo illi qui credūt in hominem
filiū dei tenēt ⁊ credūt illud qđ
de ſe ē ſūme glorioſū· ſūme nobi
le· ſūme honorabile· ſūme amabi
le· ſūme iocundū· ⁊ ſūme bonū
et ſecuꝝ· Et illi qui credūt i pu
rum hoiem ⁊ ꝓphetā qui nō eſt fi
liꝰ dei· ſed pura creatura· tenent
et credūt qđ de ſe eſt minꝰ glori
oſūm· minꝰ amabile· minꝰ bonū
minꝰ nobile· minus ſecuꝝ· ꝑmo
de tāto qui credūt in hoiem filiū
dei ſunt nobiliores ⁊ altiores ⁊
digniores ⁊ honorabiliores i ſua
credulitate ⁊ fide· q̄m illi qui cre
dūt in puꝝ hominē ⁊ ꝓphetam·
de quāto hō qui eſt filiꝰ dei exce
dit in nobilitate in dignitate ⁊
gloria ⁊ honore hoiez qui eſt pu
ra creatura ⁊ ꝓpheta ſolum· Con
fortari ergo ⁊ cōfirmari debent
xpiani in ſua credulitate ⁊ fide·
quia credūt in hominē filiū dei· i

hominez deum· q̄ nihil maius· ⁊
alij hoies credūt in hoiem purū· i
hoiem ꝓphetam· ⁊ in hominē pu
ram creaturā· Et hoc eſt pͥmū cō
fortatiuū ⁊ cōfirmatiuū oīm cre
dentiū in ihesum xp̄m· tanq̄m in
hominē veꝝ· ⁊ filium dei verum·
Secūdo cōſiderādū eſt ꝙ ihs
xp̄s totus nouꝰ· mō nouo appa
ruit in mūdo· quia ante eum nun
q̄z taliſ apparuerat nec poſt eum
apparuit cum tāto noie cum tan
ta auctoritate· cum tāto diuino
honore· qui diceret ſe eſſe veꝝ ho
minē ⁊ filium dei miſſum a dō· ſi
cut ihesus xp̄s dicit de ſeipō· Vn̄
ipſe ſe dicit eē dei filium ⁊ deum
verū miſſum a deo pr̄e ſuo· ⁊ ha
bere omnia q̄ hz a pr̄e ſuo ⁊ non
a ſeipō· ⁊ hr̄e oēm ptātez ſibi da
tam a pr̄e· ⁊ tanq̄z miſſus a deo
omnia facit cuiꝰ ſe dicit eē filiū·
et quem cōfitet̄ eſſe prēm ſuū· et
tanq̄z verus filiꝰ dei· hn̄s omnez
ptātem ⁊ auctoritatē a pr̄e ſup
oēs hoieſ ⁊ creaturas· pr̄is ſui mā
data denūciauit· ꝑ comiſauit toti
mūdo ꝑ ſuos apoſtolos ꝙ ipſe ē
verus filiꝰ dei miſſus in mundū·
et ꝓmiſit credētibꝰ in eū vitā et
nā· ⁊ eos reſuſcitare i nouiſſimo
die· ⁊ ꝓmiſit regnū celoꝝ· remiſ
ſionē pctōꝝ oīm q̄ fecerūt cōtra
deum· ⁊ cōminatus eſt oibꝰ non
credētibꝰ in eū penas eternas dā
nationem eternā· ⁊ mortem eter
nam· ⁊ ignem eternum· ⁊ ꝙ in
fine mūdi veniet iudicare omnes
homines· ⁊ retribuē homis bona·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et malis mala · ⁊ ꝟt tales mīnas
et cōminationes · ita ꝙ non pn̄t
eſſe nec cogitari maiores · Ecce
ergo generale mādatum qꝺ vni
uerſalit̄ preceptū omnibꝫ oēs cō
prehēdit · oēs includit · neminem
ſecludit ⁊ aucte pr̄is ex ꝑte filij
Ecce dicit ſe tantū ꝙ nō poſſꝫ ſe
maiorē dicere · ꝓmiſit tam grādes
ꝓmiſſiones ꝙ non pn̄t eſſe maio
res nec quibꝫ pn̄t cogitari valen
tiores · locut⁹ eſt cū tāta aucto
ritate q̄ nec p̄t eſſe nec p̄t cogita
ri maior · Et hoc ē ſecūdum ꝯfor
tatiuū ⁊ cōfirmatiuū oim̄ creden
tium in ih̄m xp̄m · tanq̄ꝫ in verū
hoiem ⁊ verū dei filium · ſcꝫ gene
rale mādatū oibꝫ factū · Ter
cio cōſiderādum q̄liter doctrīa ⁊
lex ihesu xp̄i eſt ita ſancta · ꝙ nō
poſſit eē ſanctior · ita bona ꝙ nō
poſſit eſſe melior · ita vtilis hono
hoīs ⁊ cōueniēs inq̄ntū homo eſt
ꝙ nō poteſt eē magis vtilis · ita
cōcordās toti vniuerſo · ⁊ ordini
creaturaꝝ · ꝙ non poteſt magis
cōcordare · ita cōmunis omnibus
hominibꝫ ꝙ nō poteſt eſſe pl⁹ cō
munis · ita tota ſecūdū veritatē
et ſcꝺm deū · ꝙ nō poteſt eē ma
gis ſcꝺm deū · ita cōueniēs deo et
homini ꝙ non p̄t eſſe magis · Et
hoc eſt terciū ꝯfortatiuū ⁊ confir
matiuū oim̄ credentiū i ih̄m xp̄m
· Quarto cum ſupradcīs cōſide
randū eſt ꝙ infiniti hoies credide
rūt in ih̄m xp̄m tanq̄ꝫ in verum
hoiem ⁊ veꝝ filiū dei ⁊ ſecuti ſūt
eum ⁊ doctrinā ſuam ⁊ legē ſuā

et totaliter vixerūt ſcꝺm eaꝫ cū
ſūma deuotiōe · cum ſūma diligē
tia · ⁊ cōfeſſi ſunt ihesum xp̄m eē
verum hominē ⁊ veꝝ filiū dei pu
blice · q̄ omnes fideles fuerūt ih̄u
xp̄o · ⁊ nunq̄ꝫ eum negauerūt · i
mo inūerabiles ꝓ iſta cōfeſſione
ſola · dederūt vitā corꝑalem volū
tarie ⁊ ſuſtinuerūt libēter tormē
ta infinita · penas ⁊ tribulatiōes
innūerabiles · ꝑmanēdo ſemꝑ fi
deles in cōfeſſione ihesu xp̄i · ſine
timore · ſine tremore · cum fiducia
et audacia ſūma ⁊ cum ſūma for
titudine · Et hoc totū eſt manife
ſtū in tota xp̄ianitate · in q̄ xp̄s
ihesus regnat ⁊ regnauit tanq̄ꝫ
verus homo · ⁊ verus fili⁹ dei · cū
tanta auctoritate qua nō poteſt
eſſe maior · cū tanta obediētia · q̄
nō poteſt cogitari maior · cū tan
to honore · quo nō poteſt eſſe ma
ior · Et fuit in tantū dilect⁹ · ꝙ
ꝓ eius amore ⁊ honore voluerūt
innūerabiles dare ꝓpriā vitam ⁊
relinq̄re omnia que in mūdo ſunt
patrem ſcꝫ ⁊ mr̄em · vxorem fili
os ⁊ fr̄es · amicos · poſſeſſiones ·
et omnes mundi honores ⁊ delca
tiones · Et aliqui iſtoꝝ fuerunt
reges · aliqui potētes in mūdo · du
ces · comites · milites · ⁊ aliqui fu
erūt ſūmi clerici ⁊ ſapiētes in mū
do · Ecce quot imꝑatores quot re
ges · quot regna · quot duces · q̄t
comites · quot potētes mundi · ⁊
quot ſapiētes crediderūt in ihesū
xp̄m tanq̄m in verū filium dei ⁊
verum hominē · Et hoc ē quartū ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

q̄d debet nūc cōfortare oēs homi
nes nūc credētes in eum · vt per
maneāt ⁊ magis credāt in ipm̄ ·
Quinto ꝯſiderandū eſt ꝙ nul
li homini ꝯſtat de oppoſito ſcʒ ꝙ
ihesus xp̄s nō ſit fili⁹ dei verus ·
et verus hō · miſſus a deo prē · nec
cōſtat alicui ꝙ de⁹ celi reuocaue
rit ihm̄ xp̄m · ⁊ dixerit ip̄m non
eſſe filiū ſuū nec miſſum ab eo · ⁊
tamē cōſtat ꝙ ipſe ihs xp̄s noīe
et auctoritate dei viui p̄ris ſui re
gnauit · ⁊ regn̄t ⁊ dn̄at ⁊ imꝑauit
et imperat · etiam vſus eſt ⁊ vtit̄
tanq̄ʒ deus aucte ⁊ officio deita
tis ſupra totā xp̄ianitatē · ⁊ ſup
omnes homies quos de⁹ celi crea
uit · ⁊ hoc p magna tp̄a · Et hoc
eſt quintū q̄d debet ꝯfirmare cre
dentes · Cōiungam⁹ ergo om
nia iſta inſimul · ⁊ fiet vnū cōfor
tatiuū · corroboratiuū ⁊ cōfirma
tiuū nunc oim̄ credētium in ihesū
xp̄m · ⁊ increpatiuū nō credenti
um Ecce meli⁹ · ſecurius · amabi
lius ⁊ magis honorabile ⁊ glori
oſum ē ſequi hoiem filium dei · q̄ʒ
quēcūqʒ alium · ⁊ credere in eum
q̄ʒ in quēcūqʒ alium puꝝ hoiem
et puram creaturam · Et qm̄ ihs
xp̄s apparuit nouus in mūdo · et
dicit ſe veꝝ filiū dei ⁊ veꝝ hoieʒ
miſſum a deo prē · qui creauit celū
et terrā · ⁊ noīe ſuo ⁊ auctoritate
ſua fecit omnia · ⁊ fecit ꝓmiſſio
nes ⁊ cōminatōes que ſoli deo ꝑ
tinēt · ⁊ hoc omnib⁹ hominib⁹ in
generali · ⁊ dedit mādata ⁊ pre
cepta omni homini · ⁊ toti mūdo
gn̄alia · dedit legem ſanctiſſimā ·
qua nō poteſt eſſe purior nec ve
rior nec ſanctior · ⁊ innūerabiles
populi crediderūt iam in eum fir
miſſime · ⁊ ſecuti ſūt eū ⁊ doctri
nam ſuā fideliſſime · ⁊ cum ſūma
deuotiōe · ⁊ nō ꝯſtat de oppoſito
nec de reuocatōe ⁊ ex p̄te dei Ex
omnib⁹ iſtis ſequit̄ ꝙ valde ſecu
rum eſt credere in ihesum xp̄m ⁊
ſequi eum · ⁊ ꝙ valde deteſtabile
et increpabile · ⁊ nullo mō excu
ſabile ē non credere in eū · q2 illi q̄
non credūt · nihil pn̄t allegaē ꝓ
ipſis · ⁊ nihil hn̄t contra ipōs qui
credūt · ⁊ nihil poteſt allegari cō
tra ipōs · nec de⁹ celi poteſt eos i
aliquo increpare nec inculpare ·
nec redarguē · Secuti ſūt em̄ fili
um ſuū ⁊ in eū crediderūt tanq̄ʒ
inmiſſum a deo · ⁊ ſi decepti ſunt
vel eſſent · in noīe filij dei decepti
eſſent · quod ſūma deitas pati nō
poſſet ·

De mō credēdi verbis dei · Et
oſtēdit̄ ex p̄te honoris diuini · ꝙ
hō dʒ credē v̄bis dei p̄mo ⁊ p ſe ·
et ex eo ꝙ dicit ipſe

Titul⁹ · CCix ·

Quoniā iā declaratū eſt · ꝙ
deo debet̄ honor in ſūmo ·
et hō tenet̄ ⁊ dʒ d̄o ſūmū honorē
et q2 credē alicui ⁊ v̄bis eius eſt
dare ſibi honorem · quia reputat̄
verax · ſicut qui non credit alicui
et verbis eius · reputat eum men
dacem · vel velle mētiri · vel poſſe
mentiri · Et ideo cū honor ſit cre
dere alicui ⁊ verbis eius · ſequit̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝙ homo debet crede̾ deo· ꝑ̄mo de
bet ei ꝑ̄mo ⁊ per ſe ſine alio teſti
monio· ſine alia aliqua ꝓbatiōe
pure ⁊ ſimplicit̾ ſuo ſimplici ver
bo ſolum quia ipē dicit. vel dici fe
cit credere· ⁊ per cōſequēs debet
homo credere quicq̄d deus dicit·
ita ꝙ tota cauſa tota radix totū
fundamētum credēdi verbis dei
debet eſſe quia ipē dicit· ⁊ talem
honorem tenet̾ ⁊ debet homo deo
et verbis eius· ſcꝫ credere omnia
verba dei quia ipē dicit· Aliter ſe
queret̾ ꝙ ipē faceret d̾o maximū
vituperiū cōtra ſuū honorem· qꝛ
reputaret eum mēdacem· vel vel
le mētiri vel fallere vel poſſe falli·
Si enim non volo credere verbis
dei ꝓpterea quia ipſe dicit· ſed q̄
ro aliam probationeꝫ ⁊ aliud te
ſtimoniū· tūc magis credo alicui
alteri q̄m deo· ⁊ reputo aliquid
aliud magis verax q̄ꝫ deum· ⁊ ſi
credo deo ⁊ verbis eius eo qꝛ mi
hi videt̾ ⁊ ꝓpter meam racionem.
tūc magis credo mihimetipſi q̄ꝫ
deo· ⁊ reputo me magis veracem
quam deum· ⁊ ſic facio deo max
imū vituperiū· ⁊ cōtra ſuū hono
rem· ⁊ pono me ſupra deum· quia
primo credo mihimetipſi ⁊ racio
ni mee ⁊ ſenſui meo plus q̄ꝫ deo
Hic ergo honor diuinus probat
modum ⁊ formā credēdi verbis
dei· ita ꝙ racio credendi deo ⁊ to
ta cauſa ⁊ tota radix debet eſſe·
quia de⁹ dicit· Et iſte modus ⁊
iſta forma credēdi deo debet̾ eciā
raciōe excellētiſſime ſue maieſta
tis ⁊ auctoritatis· Unde quāto
homo eſt in maiori dignitate con
ſtitut⁹ magis credit̾ ei in racōne
dignitatis· Unde magis credit̾
regi q̄m alicui alteri de regno· et
pape q̄ꝫ alicui alteri de eccleſia·
Quāto ergo magis ⁊ maxie de
bet credi deo ſuo ſimplici verbo q̄
eſt rex regū ⁊ dn̄s dominātium·
Et quātam iniuriā ⁊ quātum vi
tuperiū faceret aliquis ſubditus
regi· ſi non crederet verbis eius?
Quis eſſꝫ auſus dicere regi· non
credo verbis veſtris? Quid igit̾
de d̾o debet eſſe? Item eciam racō
ne ſue infinite bonitatis ⁊ puriſſi
me debet ei credi ſimplici verbo ⁊
debet homo credere quicquid de⁹
dicit· quia datur fides ⁊ creduli
tas verbis ⁊ dictis alicui⁹ homi
nis· quia reputatur bon⁹· ⁊ q̄n
to magis aliquis reputat̾ bon⁹·
tanto magis credit̾ verbis eius·
Ergo cum deus ſit ſūme ⁊ infini
te bon⁹· maxime debet credi ver
bis ⁊ dictis eius ſuo ſimplici ver
bo· ⁊ quia ipſe dicit· Item eciam
racione ſue veritatis infallibilis·
quia eſt ſūme verax ⁊ ſūme ſapi
ens qui nō poteſt falli Et ideo de
bet ei credi ſimpliciter· Hic ergo
racōe ſūmi honoris qui ei debetur.
et racōne ſūme maieſtatis ⁊ potē
tiſſime auctoritatis ⁊ dignitatis
et racione ſue infinite bonitatis ⁊
racione ſue veritatis ⁊ ſapientie·
debet ei credi et verbis eius pri
mo et per ſe ſimpliciter quia ip
ſe dicit·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Quod ſimilis modus procedendi erit in v̓bis dei · ſicut factꝰ eſt in creaturis · q̄ ſunt facta dei ·

Titulꝰ · CCx ·

Sicut autem duo ſunt que
procedūt ab homie extra
ſe ⁊ apparēt exteriꝰ · ſcꝫ factū ⁊
dictum ſeu opus ⁊ verbū · ⁊ per
iſta manifeſtat ſeipm̄ homo ex
teriꝰ · ita ſimiliter quia hō eſt ad
imaginē ⁊ ſimilitudinē dei · duo
ſunt q̄ ꝓcedūt a d̓o · ⁊ procedūt
ſiue apparēt exteriꝰ · ſcꝫ facta et
dicta · ſiue opa ⁊ v̓ba · ⁊ ꝑ iſta
duo deꝰ manifeſtat ſeipm̄ exte
riꝰ · Duo ergo poſſumꝰ habere d̓
deo exteriꝰ · ſcꝫ facta ⁊ v̓ba · ⁊
ad iſta duo reducunt̄ omnia q̄
procedūt a d̓o extra ſe · Et quia
aliud eſt factū ⁊ aliud ē dictū ·
et aliud eſt opꝰ ⁊ aliud eſt v̓bū
id̓o alia ē ſciētia de factis ⁊ opi
bus dei · ⁊ alia eſt ſcientia de di
ctis ⁊ v̓bis dei · Et ſicut labora
uimus ad cognoſcēdum facta ⁊
opa dei · ita debemꝰ laborare ad
cognoſcēdum v̓ba ⁊ dicta dei ·
ſi ſint aliqua v̓ba ⁊ dc̄a dei · Vn̄
ſciētia creaturaꝝ eſt ſcia de fc̄is
et opibꝫ dei · ⁊ illa iam dicta ē ·
Sꝫ nunc reſtat tractare de v̓bis
dei · ⁊ vidē ſi deꝰ dicat ⁊ locutꝰ
eſt aliq̄ verba · ⁊ ſi eſt aliquis li
ber in quo ſūt v̓ba dei ſcp̄ta · Et
quia opa d̓i ꝑmanēt facta ſicut
ſunt ipſe creature q̄ ſunt nobis
manifeſte ad oculum ⁊ ſunt om
nibꝫ nota ⁊ ab omnibꝫ videtur
et cognoſcūtur ⁊ oēs vtūtur eis

Sed v̓ba dei ſi aliq̄ ſūt in mūdo
nō ſunt omnibꝫ manifeſta · ⁊ id̄o
per cognitionē creaturarum · ſeu
opeꝝ dei tanq̄ꝫ per p̄mo nota ⁊
magis manifeſta debemꝰ ire ad
cognitionē v̓boꝝ dei tanq̄ꝫ ad
minꝰ nota · ita ꝙ ipſa facta ⁊ ip
ſe creature dei ducēt nos ad v̓ba
dei · Sicut autem aliud eſt vidē
et ꝯgnoſcē ipas creaturas ⁊ ope
ra in ſe nō comparādo ad deum ·
ſed ſolum cognoſcē quia ſunt et
exiſtūt ⁊ neſcire cuiꝰ ſūt nec co
gitare · ⁊ aliud ē cognoſcē ipas
creaturas ⁊ opa dei inquātū dei
ſunt · ⁊ ſub iſto reſpectu ⁊ ſcire
ꝙ dei ſūt ⁊ ꝙ a deo ſūt · ⁊ hoc ē
occultū et hoc querit̄ ⁊ ineſtiga
tur de ſe · ſed p̄mū eſt manifeſtū
de ſe · ita cōformiter aliud eſt ſci
re ⁊ intelligere verba dei et audi
re in ſe et dicta nō comparādo ·
ſed ſolum intelligere quid ſignifi
cant et ſententiam verborum et
neſcire cuiꝰ ſunt · et aliud eſt ſci
re et cognoſcere verba et dicta ·
inquātum dei ſunt ⁊ ꝙ dei ſunt
et ꝙ deus locutus eſt ipſa · Nam
multi poſſunt audire ipſa verba
et percipere quid ſignificēt in ſe ·
ſed nō poſſunt cognoſcere ꝙ dei
ſunt talia verba · nec ꝙ a d̓o ſūt
dicta · ſicut poſſunt cognoſcē ter
ram ſub iſto reſpectu inquātum
dei eſt et ꝙ dei eſt · Sicut autē
ad cognoſcēdū ipſas creaturas
ꝙ dei erāt oportebat p̄mo vide
re ⁊ cognoſcere ipſas creaturas
in ſe · ita ꝙ iſte erit primꝰ gradꝰ

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cognitionis · q₃ videbam⁹ ipſas
creaturas eſſe abſq₃ dubio · ꝛ h°
eſt certiſſimū nobis · ſed ignora
bam⁹ vnde erāt ꝛ cui⁹ erāt · De
inde ꝑ iſtū gradū aſcendim⁹ ad
alium gradū · ꝛ cognouim⁹ deū
eſſe · ꝛ ꝙ creature erāt dei ꝛ a dō
erāt · Et iſte fuit ſecūdus grad⁹
Deinde cognouim⁹ creaturas in
quātum erāt dei donū · ita ꝙ cog
nouim⁹ ipſas creaturas eē datas
hominibꝫ a deo ad ſeruiēdū · Et
iſte fuit terci⁹ grad⁹ cognoſcēdi
creaturas · Hic ergo ṗmo ꝯgno
uim⁹ ipas creaturas in ſe ꝛ ſciui
mus ꝙ erāt · Scđo cognouimus
ꝙ dei erāt ꝛ ꝙ a dō erāt · Tercio
ꝙ donū dei erāt ꝛ ꝙ a deo nobis
date erāt · Primo ergo cognoui
mus ꝙ erāt ꝛ ꝙ nobis ſeruiebāt
ſed ignorabam⁹ vñ erāt ꝛ cuius
erāt Et ideo hoc q̄rebām⁹ ꝛ inue
nim⁹ ꝙ dei erant · ꝛ inde cognoui
m⁹ ꝙ erāt date nobis ad ſeruien
dū · Ita ergo cōformit̄ oportꝫ ꝓ
cedere circa verba ꝛ dicta dei ad
cognoſcendū ꝙ dei ſūt · Vnde ṗ
mo oportet videre ipſa v̈ba in ſe
et iſte erit ṗm⁹ grad⁹ · Deinde
per iſtū ṗmū gradū aſcendem⁹
ad aliū ſcđm · ſcꝫ ꝯgnoſcē cui⁹
ſunt verba ꝛ dicta · vtꝝ ſunt v̈
ba dī vel hōis vel creature vel cre
atoris Et terci⁹ grad⁹ erit cogno
ſcere ꝙ nobis data ſūt ſicut cre
ature · Sicut autē ipſe creature
nobis maīfeſtauerūt deū · ꝛ por
tabāt in ſeipſis aliqđ ſignū per
qđ cognoſcim⁹ vtrū ſunt dei vel
hominis creature vel creatoris · ita
ꝑ ipſa met v̈ba poterim⁹ cognoſ
cere ſi dei ſūt · ꝛ ſi deus dicit illa ·
Mirum eciā erit ꝙ ſi poterim⁹ ꝯg
noſcē ipſas creaturas cui⁹ erant
per ipſas met · ſi nō poterim⁹ cog
noſcē de v̈bis vtrum ſunt dei ꝑ
ipſa v̈ba · ſ₃ ad hoc iuuabūt nos
ipſe creature ꝛ ſciētia ipſaꝝ Vñ
iā ꝑ ipſas creaturas cognoſcim⁹
deum eſſe · ꝛ ꝓpetates ꝛ cōdicio
nes dei ꝛ modum ſuū ꝛ quid cō
uenit ei · Et eciā cognoſcim⁹ pro
prietates ꝛ cōdiciones creature
et modū ſuū ꝛ quid cōuenit ei ·
Ergo nūc nō oportet niſi inueſti
gare vtꝝ talia v̈ba ſint dei · Et
quia iam ſcimus modū ꝛ formā
et cōdiciōes creature ꝛ creatoris
ideo ipſamet v̈ba ſtatim ſe dñt
manifeſtare vtꝝ ſint dei vel hōis
vtꝝ habeāt modum creature vel
creatoris ·

¶ Hic ꝓbat̄ ꝙ de⁹ dixit verba
ſcripta in biblia · et ꝙ biblia eſt
liber dei · ¶ Titul⁹ · CCxi ·

Q Voniam autem in mūdo
inuenim⁹ plures libros ꝛ
plura dicta ꝛ ſcripta et
verba · neceſſe eſt ꝙ omnia v̈ba
et dicta alicuius ſint ꝛ ab aliq̄
ſint dicta · ꝛ omnis liber alicui⁹
eſt · Et quia omnis loquēs vel di
cens · vel eſt creator vel eſt crea
tura · et ſi eſt creatura · oportet ꝙ
ſit rōnalis Et iō oīs loquēs vel ē
creator de⁹ vel ē creatura rōnal'
vel eſt factor vel ē res facta · Et
ideo omnis liber omne verbum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et omne dictū · vel eſt creatoris ·
vel eſt creature rõnalis · Et qm̄
nos habemꝰ vnum libꝝ in mūdo
qui vocat̄ biblia · qui cõtinet duo
teſtamenta · ſcꝫ antiquū ⁊ nouū
teſtamentū ⁊ affirmat̄ ⁊ credit̄
ꝙ ille liber eſt dei ⁊ a deo · ⁊ ꝙ de
us dicit oia verba q̄ ibi cõtinent̄
ideo inquiramꝰ ſi poterimꝰ ꝯgno
ſcere ſi dictꝰ liber ⁊ v̄ba ⁊ dicta
que ibidē cõtinent̄ ſint dei vel ho
mis creature vel creatoris · Ad
cognoſcēdū autē hoc oportet põ
derare ⁊ cõſiderare ipſa v̄ba q̄ ibi
cõtinent̄ in ſe · ⁊ oportet ꝯſiderare
modū ⁊ formā ⁊ cõdiciones ver
boꝝ ⁊ qualit̄ dicunt̄ · Et eciam
oportet cõſiderare modū ⁊ formā
loquēdi ipſiꝰ dei creatoris qui ei
cõuenit · ⁊ eciā oportet cõſiderare
modū ⁊ formā loquēdi creature
qui ei cõuenit · Deinde oportet cõ
parare ipſa v̄ba ad deum creato
rem ⁊ ad ipſam creaturā · ⁊ vidē
ſi modꝰ ⁊ forma ⁊ ꝯdicio ipſoꝝ
verboꝝ cõuenit deo creatori vel
creature · Cõſiderādū eſt ḗgo
p̄mo ꝙ ipſe liber biblie hꝫ ſingu
larem modū · qꝛ in ipſo nõ ſiūt ꝓ
bationēs nec rõnes nec argumē
tationes ad ꝓbandū illa que ibi
dicunt̄ · ſed ſimplicit̄ abſqꝫ pro
batione oia dicit ⁊ affirmat · et
dicit ita eſſe ſimplici v̄bo ſine ꝓ
batione · ⁊ tamē illa q̄ ibi dicun
tur ⁊ affirmant̄ eſſe vera indige
rent maximis ꝓbationibꝰ ⁊ racõ
nibꝰ vt crederent̄ ⁊ affirmarent̄
ab hominibꝰ · qꝛ homines nõ pñt

credē nec affirmare talia verba
per ſe quia nõ ſunt per ſe manife
ſta nec ꝑ ſe cognita · Alij autem
libri aliter ꝓcedūt · quia ꝓbant̄
omnia que ibi dicunt̄ per rõnes
et argumētationes · ⁊ incipiunt
ab illis que ꝑ ſe ſunt manifeſta
ad ſenſum · Liber autem biblie a
principio incipit · In p̄ncipio cre
auit deꝰ celum ⁊ terram · Eciam af
firmat deum eſſe · affirmat deum
creaſſe celum ⁊ terram · affirmat
mūdum habuiſſe p̄ncipium ⁊ ni
hil ꝓbat nec hec ſunt nota ꝑ ex
periētiam ymo cõtra experientiā
Vnde licet aliqui libri dicāt deū
eſſe · tamē hoc probāt ꝑ multas
argumētationes · quia ꝑ hus ari
ſtoteles fecit octo libros phiſi
coꝝ ad ꝓbandum ſolum hoc ſcꝫ
deū eſſe · ⁊ eciam fecit in metha
phiſica duodecī libros ad ꝓban
dum deum eſſe · Sed liber biblie
incipit in hoc ꝙ dicit deū eſſe · ⁊
ibi facit ſuū principiū ſine proba
tione · Qd ſignificat hoc ꝙ õnes
alij libri nõ laborāt niſi ad ꝓban
dum ⁊ certificādum deum eē · ⁊
liber biblie incipit ibi ſine aliq̄ ꝓ
batione ⁊ certificatõne · Quid ſi
gnificat iſte modꝰ dicēdi biblie
ipſiꝰ · Et quid hoc ſignificat · niſi
ꝙ ille qui loquit̄ in biblia · ⁊ di
cit illa verba eſt tāte auctorita
tis ꝙ ei debet credi ſimplici v̄bo
abſqꝫ alia ꝓbatõne · abſqꝫ aliq̄
alia certificatõe · abſqꝫ aliq̄ teſtio
nio · ⁊ ꝙ ſola ſua auc̄s ē tota cer
titudo ⁊ ꝓbatio et teſtimonium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ipſoꝝ verboꝝ. ⁊ ꝙ ſua auctori
tas ſcȝ loquentis talia verba ex
cellit oēs rōnes ⁊ ſuperat argum̄
tationes. oēs ꝓbatiōes ⁊ oīa te
ſtimonia. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝙ ꝓ̄ualet ſua
auctoritas ſola. ⁊ ſuū ſimplex v̉
bum plus q̄̄ȝ omnes aliȷ́ libri. ⁊
q̄̄ȝ omnes rōneſ oīm alioꝝ libro
rum. qui ꝓbāt deum eſſe. Et per
oppoſitum quia aliȷ́ libri ꝓbant
per racōnes ꝑ argumētationes.
ſignificat̉ ꝙ ille qui loquit̉ non ē
tante auctoritatiſ ꝙ ei dȝ credi
per ſuū ſimplex v̉bū. Duo ergo
ſunt modi dicēdi ⁊ loquēdi Vnꝰ
eſt dicere ſine docere. ⁊ loqui ſine
ꝓbatiōe. abſq̧ argumētatione
et rōne. Aliꝰ eſt dicere ⁊ loq̄ cū
ꝓbatiōe cū argumētis ⁊ rōnibꝭ
Primꝰ modꝰ eſt auctis dignita
tis excellentie. honoris. maieſta
tis. damnatiōis. ꝑtātis ⁊ ſuperi
oritatis. Et ſicut ſūt duo modi
dicēdi ⁊ loquēdi. ita ſūt duo mo
di credēdi ꝓporcionabilit̉. Vnꝰ
eſt credē verbis ſimplicit̉ ⁊ dc̄is
abſq̧ aliq̄ ꝓbatione ⁊ argumē
tatiōe. ſed ꝑ ſolam auctoritatē
dicētis ⁊ loquētis. aliꝰ modus ē
credere per rōnes ⁊ ꝓbationes.
Omne ergo qd̉ credimꝰ. vel cre
dimus ꝑ auctoritatē dicētis. vel
racionē ꝓbantē. Et qm̄ iam pro
batū ē ex ꝑte honoris. ꝙ modꝰ
credēdi v̉bis dei eſt ſcȝ credē ver
bis eius ꝑmo ⁊ ꝑ ſe. abſq̧ ꝓba
tione abſq̧ teſtimonio. ſed ſolū
quia ipē dicit. Iſte enim eſt mo
dus credēdi qui ei debet̉ ⁊ ꝯuenit

Et eciam ſequit̉ ꝙ modꝰ dicēdi
et loquēdi dei inquātum deꝰ eſt
debet eſſe loqui ſimplicit̉ ſine pro
batiōe ſine argumētatiōe ſine ra
cionibꝰ tanq̄̄ȝ exiſtēs dn̄s oīm ⁊
imperator ⁊ rex. tāq̄ȝ hn̄s omne
dominiū. omne imperiū. oē man
datum. omne ꝓ̄ceptum. ⁊ nihil
hn̄s ſupra ſe. ſed omnia infra ſe.
Ergo cum liber biblie icipiat lo
qui ꝑ talē modū ⁊ formā. ⁊ ita
procedit cōtinue in toto proceſſu
ſuo. ⁊ talis modꝰ ſoli deo ꝯuenit
et taliter ei credi debet. ſequit̉ ꝙ
modꝰ loquēdi ipſiꝰ biblie argu
it ⁊ ꝓbat ⁊ oſtēdit libꝝ biblie
eſſe dei ⁊ ā d̉o. ⁊ ꝙ deꝰ dicit illa
et ꝙ ſunt v̉ba creatoris ⁊ nō cre
ature. niſi creatura loq̄ret̉ ex ꝑte
dei. et hoc idem eſt. Siue em̄ deꝰ
loquat̉ ꝑ ſe. ſiue ꝑ creaturā. ſem
per loquit̉ deꝰ. Et ꝑ ꝯn̄s ſequit̉
ꝙ liber biblie magis eſt credibi
lis. ⁊ magis debemꝰ ei credē qꝛ
nihil probat. ſed ſimplicit̉ loqui
tur. q̄̄m ſi probaret. qꝛ in hoc ſig
nificat̉ ꝙ deꝰ eſt locutꝰ et dixit
illa v̉ba. Et qꝛ nos debemꝰ crede
re quicq̄d deus dicit. eo quia ipē
dicit. ideo debemꝰ magis credere
verbis ⁊ dictis biblie. qꝛ nō pro
bant̉ quā ſi probarent̉ Et vlteri
us ſequit̉ ꝙ dum minꝰ probat.
magis probat. et magis ſe red
dit veracem. quia magis ſignifi
cat ꝙ eſt a deo. et ꝙ deꝰ locutuſ
eſt. Et exinde ſequit̉ ꝙ magis
ſunt credibilia verba et dicta bi
blie. et magis vera et ſolida et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

firmā · ⁊ ab omni dubitatione remota · q̄m alia verba aliorum librorum · de tanto de quanto auctoritas dei loquentis excedit ⁊ ſuperat omnes racões · omnes argumentatiões · ⁊ omnes probationes omniū aliorum librorum qui ſunt hominū · p̄mo nulla eſt comparatio · Et ex iſtis apparet ſumma cōcordia. ſūma cōuenientia inter librum nature ſeu creaturarum · ⁊ inter librum biblie · quia liber creaturarum dicit ꝙ debemꝰ credere deo p̄mo ⁊ per ſe ⁊ ſimpliciter abſq; probatione ſolum quia ipē dicit. ⁊ talis eſt modus loquēdi dei ſine probatione et ipē liber biblie ita loquitur ⁊ ita procedit. Vnde ipē creature q̄ a deo ſunt ſumme cōueniūt · ſumme cōcordant cum verbis dei · ⁊ verbis biblie · quia ipſe creature in nullo fundātur · in nullo ſuſtētantur niſi in ſolo deo immediate et ante ſe nihil habent niſi deum · ita ipſa verba ⁊ dicta dei ⁊ ipſius biblie in nullo fundātur i nullo ſuſtentātur niſi in ſola dei auctoritate immediate · quia nō ſundantur in aliqua probatiōe nec argumentatiōe · Et ſic in hoc ſignificatur ꝙ ſicut creature ſunt immediate a d̄o · ꝙ eciam verba biblie ſūt immediate a deo · Et q̄m certitudo ⁊ firmitas ⁊ ſoliditas veritatis ipſiꝰ biblie ſanctiſſime oritᷣ ⁊ dependet ex ſola dei auctoritate infallibilitᷣ ⁊ in ea ſolū ſundatᷣ eo quia ipſe dicit · ſequitᷣ ꝙ nullus poteſt credere ⁊ adherē v̄bis ſacre biblie · niſi p̄mo cognoſcat deum eſſe · ⁊ cognoſcat ipſum eſſe veracem · ⁊ nō poſſe mētiri · quia qui nō habet noticiam de deo nō poteſt ɔgnoſcere · vt ꝝ biblia ſit liber dei · Et per ɔn̄s ſi non cognoſcit ꝙ ſit dei · non credit ei · quia nō probat nec procedit per racōnes · Et per cōſequēs creditᷣ ꝙ liber creaturaꝝ debet p̄mo ſciri · anteq̄z homo veniat ad librum ſacre ſcripture · quia liber creaturaꝝ docet cognoſcere deū et ſuas ꝓprietates ⁊ ſuū modū Et ideo liber creaturarum eſt porta · via · ianua · introductorium · et lumē quoddā ad librum ſacre ſcripture in quo ſūt verba dei · ⁊ ideo ille p̄ſuppōit iſtū

¶ Sequitᷣ alia ꝓbatio ad ꝓbādum ꝙ deꝰ dixit v̄ba ſcripta in biblia · ¶ Titulꝰ · CCxij ·

Preterea alia probatio ꝙ deus dicit verba que ſunt i biblia · Quia liber biblie procedit per modum precepti ⁊ prohibitionis · per modum promiſſionis ⁊ cōminationis · Vnde precipit ⁊ prohibet et promittit promiſſiones eternas ⁊ beneficia eterna · ⁊ cōminatur penas eternas ⁊ eterna mala · que finem nō habent · Precipit enim ⁊ monet et exhortatur et dat precepta omnibus hominibus · vt faciant bonum et ſint boni promittendo vitam eternam · et beneficia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝑpetua. ⁊ ꝓhibet ne faciāt mala
cōminādo de penis eternis. ⁊ ma
lis ꝑpetuis. Hʒ iſte modꝰ loq̄n
di ⁊ dicēdi ſcʒ ꝑ modū precepti
cū ꝓhibitione cum ꝓmiſſiōe bo
noꝝ eternoꝝ. ⁊ cōminatione pe
naꝝ eternaꝝ nulli creature cōue
nit. ſed ſoli creatori cōuenit. qui
ſolus hʒ preceptū ⁊ mādatū. do
minū ⁊ ꝓhibicionē ſuꝑ omnes
hoīes. ⁊ qui ſolꝰ poteſt ꝓmittere
et dare bñficia eterna ⁊ ꝯminari
et dare penas eternas ⁊ punitio
nes eternas ipſis hominibꝫ. Que
eñ dicēt creatura. ego iudicabo
oēs homies in die iudicij ⁊ dabo
vnicuiqꝫ iuxta opera ſua. bonis
bona ⁊ malis mala. Que ei eſſʒ
illa creatura q̄ ex ſeipa. ⁊ ex ſua
auctoritate. cōminaretᷣ omnibꝰ
hominibꝫ. p̄teritis pñtibꝫ ⁊ futu
ris de peis eternis. ⁊ diceret ſe iu
dicare oēs hoīes ⁊ omnia facta ⁊
verba ⁊ cogitatiōes hoim. ⁊ oia
ſimul diſcutē ⁊ iudicare ſicut ſcri
bitᷣ in libro yſaie. Que creatura
diceret. ego reſuſcitabo oēs ho
mines ſimul. ⁊ dabo bonis vitā
eternā. ⁊ malis eternā penam.
Que eſſʒ illa creatura q̄ precipet
et ꝓhibēt ⁊ daret p̄cepta ⁊ ꝓhi
bitiōes oibꝫ hoibꝫ. ꝓmiſſionibꝫ
et cōminationibꝫ eternis. ⁊ q̄ ꝓ
mitteret omnibꝫ bñ opantibꝫ vi
tam eternā. ⁊ male opantibꝫ pu
nitionem eternam. Que eſſʒ illa
creatura q̄ poterit dicere. delebo
oēm hominem de facie terre. ⁊ in
ducam aquam diluuij ſuꝑ terrā.
ſicut ſcribitᷣ in libro geneſis.
Que etiā eſſʒ illa creatura q̄ pro
pria auctoritate ꝓuocaret indu
ceret ⁊ monēt omnes homies ad
bonum ⁊ vt eſſent boni. ⁊ reuoca
ret a malo quantum fieri poteſt.
modo ꝑ precepta. modo ꝑ exhor
tationes ⁊ cōminationes terribi
les. mō ꝑ ꝓmiſſiones eternas.
Et apparet ꝙ cū verba ſacre ſcp̄
ture ſunt talia vt dictū eſt ⁊ ap
paret ꝑ ꝓceſſum ſuū. ꝙ nulla cre
atura ex ſeipſa ⁊ ſuamet auctori
tate potuit dicere talia v̄ba Aut
eñ eſſet bona creatura aut mala.
Nō poteſt eſſe mala creatura. qꝛ
v̄ba ſacre ſcp̄ture repugnāt ma
le creature totalitᷣ. qm̄ verba ſa
cre ſcripture ꝓuocant inducūt
et monēt quātum fieri poteſt om
nes homines cū exhortatiōe ⁊ p̄
cepto ꝓmiſſiōe ⁊ cōminatiōe ad
verū bonum hominis. in quātum
homo eſt ſcʒ ad verum amorem
intra ſe ⁊ veram vnitatē. ſocieta
tem ⁊ fraternitatē ⁊ pacē ⁊ con
cordiā. ſed mala creatura nō p̄t
ex ſeipſa ⁊ ex natura ſua amare
homines nec veꝝ bonū hois inq̄n
tū hō eſt nec inducē nec ꝓuoca
re ipſos hoies ad veꝝ bonū hois.
ymo totū ꝑ oppoſitū quia mala
creatura ē ꝯtra veꝝ bonū hois in
quātū hō ē. ⁊ illud deſtruit inq̄n
tū p̄t. qꝛ mala creatura ē deuiata
et ē ꝯtra veritatē. ⁊ hʒ i ſe radicē
oim maloꝝ. ſcʒ amorē p̄uatū. ⁊
ꝑ ꝯñs hʒ ꝯdicōnes ⁊ ꝓpetates ſu
periꝰ dictas de amore ſuꝑ ſiꝰ ⁊

prope volũtatis · Quare ↄcludi
tur ꝙ nulla creatura mala ex ſe
ipſa ⁊ ꝓpa inclinatiõe poterit di
cere v̄ba ſacre ſcp̄ture · Nec etiaȝ
poterit bona creatura dicere v̄ba
ſacre ſcp̄ture ex ſeipſa ⁊ ꝓpo mo
tu p̄mo · quia verba ſacre ſcp̄tur̄
dicunt̄ per modũ mãdati ⁊ p̄cep
ti · ꝑ modũ ↄmminationis ⁊ aucto
ritatis ⁊ dñationis vt iam dictũ
eſt · ſed nulla creatura bona aſſu
mēt ſibi talem auctoritatē ex ſe
ipſa vt p̄cipet ⁊ mãdaret ⁊ ↄmi
naret̄ de penis eternis · ⁊ ꝓmitte
ret bona ſeu bñficia eterna · quia
tũc nõ eſſȝ bona creatura · p̄mo p̄
ſumptuoſa · que ex ſeipſa aſſume
ret ſibi talē auctoritatē precipiē
di ⁊ cõmmãdi ⁊ ſic loquēdi · que
ſoli deo ꝑtinēt · p̄mo eſſȝ peſſima
et ſūme ſupba ⁊ cõtra deum · Et
hoc non p̄t eſſe · qꝛ bona creatura
hȝ in ſe radicē oim bonoꝝ · Qua
re ↄcludit̄ ꝙ nulla creatura neqȝ
bona neqȝ mala potuit p̄mo dice
re ex ſeipſa ⁊ ꝓpa inclinatiõe ⁊
inuenire ſcp̄turam ſacrã · Ergo re
ſtat ⁊ cõcludit̄ ꝙ cum iſta v̄ba
ſunt dicta ab aliquo p̄mo · ⁊ ali
quis dixerit ea p̄mo ⁊ ꝓpa aucto
ritate ꝙ vel deꝰ dixit p̄mo ⁊ ꝓ
pria auc̄te v̄ba ſacre ſcp̄ture · vel
aliq̄ creatura ex mãdato ⁊ volũ
tate ⁊ ordiatõe dei · ⁊ nõ ex ſeip
ſa · Et ſic modꝰ ⁊ forma v̄boꝝ ſa
cre ſcp̄ture oñdũt maifeſtiſſime
ꝙ deus dixit v̄ba biblie · ⁊ ꝙ bi
blia ē liber dei · Quãuis ãt oia q̄
probant̄ per libꝝ creaturaꝝ ſint
ſcp̄ta in libro ſacre ſcp̄ture ⁊ ibi
cõtineant̄ · ⁊ etiã illa q̄ ibi conti
nent̄ in libro biblie ſint in libro
creaturaꝝ · tamē aliter ⁊ aliter ·
Quia in ſcia libri creaturaꝝ ſũt
oia ꝑ modũ ꝓbationis · qꝛ ibi ꝓ
bat̄ per ipſas creaturas ꝙ ita dȝ
facere hõ · ⁊ ꝓbat̄ debitum ⁊ obli
gatio hoīs erga ſuũ creatorē Sȝ
in libro biblie oia eadem illa cõti
nent̄ per aliũ modũ ſcȝ ꝑ modũ
precepti ⁊ ꝑ modũ mãdati · per
modũ monitiois ⁊ exhortatiois
ꝓmittēdo ⁊ cõmmãdo · Aliud au
tem eſt ꝓbare ꝙ ita debet fieri · ⁊
aliud eſt p̄cipe ⁊ mãdare ⁊ mo
nere ⁊ exhortari cũ ꝓmiſſionibꝰ
et penis ꝙ fiat · Hoc em̄ ſolũ ꝑti
net auctoritati ⁊ dominio · p̄mũ
autē nõ · ſcȝ ꝓbare · qꝛ quilibȝ p̄t
ꝓbare ꝙ fieri dȝ · ſed nõ manda
re ꝙ fiat · Vñ ꝑ libꝝ creaturaꝝ
probatũ eſt · ꝙ homo debet ama
re p̄mo deum ⁊ ſuꝑ omnia · ex to
to corde ⁊ tota mēte · ⁊ ex totis
viribꝰ · ⁊ quod ad hoc obligat̄ ·
et ꝙ omnis homo debȝ amare ſe
cũdo omnem hominē ſicut ſeipm
Sed ſaucta biblia dicit hoc idē ·
ſed aliter · quia per modum man
dati ⁊ p̄cepti · ⁊ nõ ꝑ modũ pro
bationiſ · ⁊ ꝓmittit faciētibꝰ hec
vitam eternã · Et iſte modꝰ ē al
tior ⁊ maior · qꝛ maius eſt p̄cipe
q̄ȝ ꝓbare · Et i hoc oñdit̄ ꝙ liber
biblie · q̄ loquit̄ ꝑ modũ auc̄tis
et p̄cepti eſt de tãto maior ⁊ alti
or ⁊ ſupbior · q̄m liber creatura
rum de quãto maius eſt p̄cipere ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et mādare ſeu impāre q̄z ꝓbare tm̄. Item liber creaturaꝝ ſeu na ture ꝓbat ꝙ de⁹ eſt p̄mo timen dus ſup omnia. ⁊ laudand⁹. ho norand⁹ ⁊ glorificād⁹. ⁊ ꝙ om nis homo debet timē deum. lauda re ⁊ honorare ⁊ glorificare ⁊ illi ſoli ſeruire. credere. obedire. ⁊ in eo ſolo confidere. Et liber biblie dicit hoc idem. ſed alit̄. quia nō per modum ꝓbationis. ſed per modum p̄cepti ⁊ mandati ⁊ ex hortatiōis. vltra ꝓponit premiū et ꝓmittit retributionē eternam faciētib⁹ hec. ſcʒ timentib⁹ deum honorantib⁹ glorificantib⁹ ⁊ lau dantib⁹. Vnde dicit. time deum. honora deum. ſeruies deo. honori fices ⁊ laudes deum ⁊c̄. Et liber creaturaꝝ dicit ⁊ probat hoc de deo facere. ⁊ liber biblie precepit fac hoc. Et ſic apparet ſūma con cordia. ſūma ꝯſonantia. ⁊ ſūma ꝯuenietia inter libꝝ ſacre ſcrip ture ⁊ libꝝ creaturaꝝ. ⁊ ꝙ liber creaturaꝝ ſeruit ⁊ famulat̄ libro ſacre ſcripture q̄ſi imperāti mādā ti ⁊ p̄cipiēti. ⁊ apparet ꝙ nō dif ferūt niſi in mō dicēdi ⁊ loquēdi quia vn⁹ loquit̄ per modum ꝓ bationis ⁊ alter ꝑ modum p̄cep ti ⁊ auctoritatis.

Alia ꝓbacio eſt ꝙ deus dixit verba ſacre biblie ⁊ ꝙ liber eſt a deo. Titul⁹. CCxiij.

Vlteri⁹ eſt alia ꝓbacio ꝙ de⁹ dicit ea q̄ ſunt i libro biblie ſcpta. Vn̄ in libro biblie ſunt verba q̄ ſūt ſupra ho mines. ⁊ ſupra naturā humanā totalit̄. ita ꝙ ipoſſibile eſt ꝙ ho mines dixerunt talia verba de ſe p̄mo nec ꝑ ſe nec inuenerūt. Vn̄ null⁹ poteſt dicere nec loqui per ſe ⁊ ex ꝓpria ſciētia illa q̄ non pōt cogitare. quia omne qđ dicit̄ pri mo cogitat̄ in corde. Sed v̄ba q̄ ſcpta ſunt in libro biblie nō poſ ſunt p̄mo cogitari ab hoie nec in telligi nec imaginari. nō pn̄t pri mo cadere in imaginacōe hois. ꝓ mo ſūt ſupra oēm intellectū. ſu pra oēm eſtiationē. ⁊ ſupra om nem opinionē ⁊ cogitationē om niū hoim. ⁊ ſūt totalit̄ incogita bilia ab omni hoie. eo q̄ ſunt al tiſſima ⁊ ꝓfundiſſima. ⁊ ſecretiſ ſima. Si ergo v̄ba ſcpture ſacre ſunt ita alta ⁊ extra ⁊ ſupra eſti mationē oim hoim. ſequit̄ ꝙ ſi nō potuit hō cogitare omnia illa pri mo nec inuenire. ꝙ eciā nō potu it ex ſeipō dicere nec loqui. Hoc autē patet diſcurrendo ꝑ vtrūq₃ teſtamētum. Quis enī homo po tuit p̄mo cogitare in corde ſuo ⁊ affirmare ⁊ dicere ꝙ tres ꝑſone eſſent realit̄ diſtincte. ita ꝙ vna nō eſt alia. ⁊ eſſent vna ⁊ eadē eſſentia ⁊ ſubſtātia numero. ita ꝙ vna ⁊ eadē res numero ⁊ eēn tia eſſʒ in trib⁹ realiter diſtinctis perſonis. ⁊ ꝙ tres perſone eſſent vn⁹ deus ſimplex ⁊ idiuiſibilis. Hoc enī eſt ſupra oēm cogitacō nem ⁊ ſupra omne cor humanū. nec aliquis hō pōt hoc p̄mo cogi tare nec dicē. Hn̄ enī hō potuit

cogitare ꝙ vnus de⁹ eſſ; tm̄ ſim
plex ⁊ indiuiſibilis · ſed ꝙ vn⁹
de⁹ eſſet tres ꝑſone realiter diſtī
cte ⁊ eq̄les in omnibꝫ · hoc nō po
tuit p̄mo cadere in corde hominū ·
Ergo ſequit̄ ꝙ ille qui dixit ⁊
primo locut⁹ eſt hoc · ꝙ vn⁹ de
us eſſ; tres perſone · ꝙ erat ſupra
hoies ⁊ plus q̄; homo · ergo erat
deus · Ergo deus p̄mo dixit hoc
q: hō nō petuit. Quis em̄ homo p̄
mo dixiſſ; ⁊ cogitaſſ; hoc de dō.
cum adhuc vix homines cogita
re pn̄t ꝙ vnus de⁹ eſt · ⁊ tamen
iſta verba ſunt ſcp̄ta in libro bi
blie in nouo teſtamēto ꝑ totum
et p̄dicata ⁊ publicata per totū
mūdum · Item quis homo vel cre
atura poſſ; p̄mo ex ſeipſa cogita
re aut dicere vel affirmare de fcō ·
ſc; ꝙ deus fact⁹ eſt homo · ⁊ ꝙ
ita eſt de facto · ⁊ ꝙ deus vnit⁹
eſt hūanitati · ⁊ humanitas vni
ta eſt deitati in vna perſona · ita
ꝙ humanitas ⁊ deitas ſūt ī vna
et eade; perſona · ita ꝙ de⁹ eſt hō
et homo eſt de⁹ · ⁊ ꝙ hoc factum
eſt in ſcd̄a perſona deitatis trini
tatis · ſc; filij · ⁊ nō in prima vel
tercia perſona deitatis · Quia er̄
go homo non potuit hoc p̄mo co
gitare · q̄ creatura potuit hoc pri
mo de deo ex ſeipſa? Hic poſſet
forte cogitari vel dicī ꝙ deberet fi
eri homo · ſed ꝙ de facto de⁹ ſit fa
ctus homo · ⁊ quādo ⁊ quō · ⁊ in
quo loco · q̄s homo potuit de deo
dicere · vel de deo cogitare? Neq;
em̄ creatura bona nec mala potu
it hoc p̄mo dicere ex ſeipſa Mala
autem nō potuit hoc p̄mo dicere
ex ſeipſa · quia hoc eſt ad verum
bonum ⁊ exāltationē ⁊ ſūmam
dignitatē humane nature ⁊ ma
ius bonū qd̄ poſſit eſſe · Neq; eā
am bona creatura potuit hoc dice
re p̄mo ex ſeipſa · quia nulla cre
atura potuit hoc ſcire ex ſeipſa ·
Ergo ſi bona creatura dicāt a dō
habuit · quia aliter dicere non po
tuit · Ergo qui p̄mo hoc dicāt et
reuelauit de⁹ fuit · ⁊ a deo primo
reuelatum fuit · Sed cum totum
teſtamētum nouū ſit plenū iſtis
verbis ꝙ deus fact⁹ eſt homo · ⁊
homo nō p̄mo dicāt · ergo deus di
cāt · Item ꝙ v̉go cōcipiat ī vte
ro ſuo puer; ſine viro · ⁊ ꝙ pari
at ipſum puer; exiſtens v̉go · ⁊
permanēs v̉go poſt ꝑtū · quis hō
potuit hoc p̄mo cogitare aut di
cere aut affirmare · cum hoc ſit cō
tra vſum humanū · ⁊ nullo modo
poſſit cogitari aut cadere ī cogita
tione hoīs · que mulier potuit hoc
primo cogitare ex ſeipſa? Ergo
ſequit̄ ꝙ qui p̄mo hoc dixit vel
reuelauit · ſc; ꝙ v̉go deberet cōcā
pere ⁊ parē vel de⁹ fuit · vel ex ꝑ
te dei dixit · Sed hoc ſcriptū eſt
in libro biblie ſc; in nouo teſta
mēto · ſc; ꝙ v̉go cōcepit ⁊ pepe
rit ⁊ poſt partū v̉go permāſit ·
et ꝙ ita factum eſt · ergo ſequit̄
ꝙ ſi ibi eſt ꝙ aliqua dicāt hoc de
ſeipſa · ſc; ꝙ ipſa cōcepit filium
ſine viro ⁊ peꝑit ꝑmanēs v̉go ·
ſequit̄ ꝙ ita eſt factū ⁊ ꝙ ver;ē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

quia ipſa mulier q̄ hoc dicit non
potuit hoc p̄mo cogitare ex ſeip
ſa · quia hoc eſt extra oēm eſtima
tionem · ⁊ cōtra oēm experientiā
conſuetam · Ergo ſi dicit ⁊ ex ſe
ipſa cogitare nō potuit · ſequit̄ ꝙ
dicere nō potuit niſi quia ſenſit ꝑ
experiētiam ⁊ vidit in ſeipſa ꝙ
ita factum eſt · ergo p̄us factum
eſt in ſeip̄a q̄ȝ dicit · qꝛ alit̄ dicē
nō potuit. Si autem ideo dicit qꝛ
ſibi reuelatum eſt · qꝛ ita deberet
fieri · quia ſol⁹ deus potuit hoc re
uelare · vel aliquis ex ꝑte eius · ſe
quit̄ eciam ꝙ ita eſt · qꝛ a deo di
ctum eſt · Si ergo dictū eſt hoc
ꝙ v̄go cōcepit ⁊ peꝑit · ſequit̄ ꝙ
ita factū eſt. Et ſi ita factū eſt · a
ſolo deo factū eſt · vel ergo deus
dicit ⁊ reuelauit ꝙ ita fiet · vel ſi
deus nō dicit vel reuelauit ⁊ aliq̄
mulier dicit · ſequit̄ ꝙ ideo dicit
quia in ea de⁹ hoc fecit p̄uſq̄ȝ ip
ſa dixerit. Sic ergo vel hoc eſt a
deo dictū ⁊ factum · p̄us dictū
poſtea factū · vel eſt a deo p̄mo
factū ⁊ poſtea a muliere dictū ·
et ſic ſemꝑ ncc̄ario eſt a deo · Et
ſic quia hoc dici nō potuit a muli
ere · niſi p̄us deus hoc fecerit · nec
de⁹ hoc dixerit · niſi ꝙ ita faceret
ſequit̄ ꝙ ita factū eſt · Pretēa
que creatura quis hō potuit cogi
tare in corde ſuo ⁊ dicere ꝙ ſub
ſtātia panis inuiſibilis ſub coloē
latēs · ⁊ ſub accidētibꝫ cōuertat̄
et mutetur ſubſtācialit̄ in corp⁹
humanū viuū · ⁊ vinū cōuertat̄
in ſanguinē humanū viuū · Nul
la enī creatura potuit hoc p̄mo co
gitare nec dicere · ⁊ tamē dictū
eſt ⁊ ſcp̄tum in nouo teſtamēto
Ergo ſequit̄ ꝙ deus dicit hoc · ⁊
ſupra homines eſt hoc p̄mo cogi
tare vel dicere · Preterea quis
homo potuit primo cogitare vel
dicere ex ſeipſo ꝙ deus creauit
mūdum · dicēdo temp⁹ ⁊ quando
creauit modū ⁊ formā ⁊ ordinē
ſicut ſcribit̄ in antiquo teſtamen
to in p̄mo libro · vbi ſcribit̄ tem
pus ⁊ mod⁹ ⁊ forma creationis
et ordo oim creaturaꝝ · Hoc enī
nullo modo poteſt ſciri ab homie.
niſi aliquis ei dixerit · ſcȝ ꝙ mū
dus tali tempore inceperit · Quā
uis autem poteſt probari ꝙ mū
dus ſit creatus · ⁊ quare · ⁊ ꝓpter
quem finē ſit creat⁹. ſed tamē qñ
fuerit creat⁹ ⁊ quot āni fuerunt
ꝙ mūdus eſt creat⁹ · ponendo cer
tum numeꝝ · nullo modo poteſt
hoc ſcire homo ex ſe neqȝ ꝓbare
Oportet enī ꝙ ille q̄ creauit mū
dum hoc dixerit · Neqȝ enī p̄m⁹
homo hoc dicē potuit neqȝ aliq̄s
ali⁹ poſt eum · Potuit enī p̄m⁹
homo ſcire de ſeipō quādo creat⁹
fuit. ſed quādo alia creata ſunt q̄
preceſſerūt ipſum hoc ſcire nō po
tuit · Vnde ſcribit̄ ꝙ p̄m⁹ homo
inter omnes creaturas vltim⁹ fuit
et ꝙ ſexta die fōrtus fuit · Quō
enī ſcire potuit ꝙ illa dies q̄ ille
format⁹ fuit erat ſexta · ⁊ ꝙ non
preceſſiſſent niſi quinqȝ dies · niſi
ꝙ deus dixerit ei · Quia ergo in
libro biblie ſcribit̄ primus dierū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

q̃uo mund⁹ incepit ⁊ certum ini
cium temporis · ⁊ hoc nullo mõ
poteſt fieri ab hoĩe · hoc ſignificat
ꝙ ille qui dicit hoc · eſt ſupra om
nes hoĩes ⁊ reuelauit Quia enim
nullus hõ ex ſeipſo potuit hoc di
cere nec ſcribere · ideo oſtendit ꝙ
nullus talis iſtũ libꝝ fecerit Oĩs
enĩ homo qui facit libꝝ ⁊ ſcribit
ex ſeipõ aliq̃d vult ꝙ ei credat
⁊ ꝙ illi qui legẽt libꝝ credãt v
bis ſcͥptis · Et ideo oportet ꝙ il
lud qḋ homo ſcribit in libro ſuo
ſit tale · vel qḋ ſit ꝑ ſe manifeſtũ
vel qḋ poſſit per experientiã ma
nifeſtari · vel qḋ aliquo mõ poſ
ſit induci vt credat · vel ꝑ rõnem
vel ꝑ ſenſũ · vel per ſignũ · vel per
quẽcũqꝫ alium modũ · Quis enĩ
homo p̃t affirmare i libro ſuo ex
ſeipõ illud qḋ eſt oĩno incertum
nec aliquo mõ ſciri p̃t ab hoĩe
neqꝫ fieri poteſt credibile per ali
quã ꝓbationẽ nec ꝑ aliqḋ moti
uũ · ſed eſt extra oẽm eſtimatio
nẽ · ⁊ extra oẽm opinionẽ. Quis
ita fatu⁹ eſſꝫ · ita ſine ſẽſu · q̃ ex ſe
ipſo talia faceret ⁊ ſcriberet libꝝ
de hoc. Sed certũ eſt ⁊ clarũ ꝙ
temp⁹ hora ⁊ dies inceptõis mũ
di nullo mõ poteſt ab aliq̃ hoĩe
ſciri · neqꝫ pñt eſſe rõnes neqꝫ ꝑ
ſuaſiones neqꝫ ꝓbatiões neqꝫ in
ductiões · neqꝫ ſigna. neqꝫ expe
riẽtie · neqꝫ eſtimatões · quibus
poſſit credi ꝙ tali die incepit mũ
dus ⁊ nõ ante · p̃mo hoc ẽ occul
tũ homini cuicũqꝫ ⁊ ignotiſſimũ.
Ergo ſequit ꝙ null⁹ homo fuit
ita fatu⁹ ita ſtult⁹ ita ſine ſẽſu
ſine experiẽtia ꝙ ex ſeipſo ſcrip
ſerit talia ⁊ affirmauerit i libro
ſuo · ſed tamẽ i pͥmo libro biblie
in antiquo teſtamẽto certitudia
liter ſcribit ⁊ affirmat temp⁹ ⁊
dies inceptõis mũdi · Ergo ſequi
tur ꝙ homo ex ſeipſo nõ ſcripſit
nec affirmauit · Quare oportet
ꝙ ille qui mundum creauit hoc
reuelauerit ⁊ ſcribi fecerit ⁊ dix
erit · Et ſic cõcludit ꝙ de⁹ dixit
verba biblie · vel homo ex parte
dei · ⁊ per cõſequens ꝙ liber ſacre
ſcripture eſt liber dei ⁊ eſt a deo
Et exinde cõcludit ꝙ quãto ver
ba ⁊ dicta q̃ ſunt in ſacra biblia
ſũt magis alta ⁊ ſupra oẽm racõ
nem ⁊ ſenſum ⁊ quanto magis
excedũt naturaꝫ humanã ꝙ mã
gis debent credi ⁊ dum videntur
magis difficilia ad credẽduꝫ ma
gis debẽt credi · quia tũc ſignum
eſt ꝙ ſunt a deo dicta ⁊ non ab
hominib⁹ · ⁊ homo debet credere
quicquid de⁹ dicit · Et exinde ſe
quit ꝙ quia articuli fidei xp̃ia
ne ſunt altiſſimi ⁊ ſupra omnem
hominẽ ꝙ ex hoc ⁊ ꝓpter hoc ſũt
magis credibiles ⁊ maxime certi
et firmi · Et ſic probatum eſt ꝙ
in mũdo eſt vnus liber qui eſt li
ber dei ⁊ a deo qui nominatur bi
blia cõtinens duo teſtamenta ⁊
ꝙ deus dicit verba i dicto libro
ſcripta vel aliquis ex ꝑte ſua

Hic cõcludunt ex iam proba
tis alique ꝓꝑetates circa libꝝ dei.
et q̃liter ſe debet habere circa illuꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

librum ipſe homo.

Titulꝰ. CC xiiij.

QVoniam autẽ iam proba
tum eſt ꝙ deꝰ habet libꝝ
et ꝙ vnꝰ liber dei eſt in mũdo. in
quo cõtinent᷑ verba que deꝰ dicit
et quis eſt iſte liber. nunc reſtat
oſtẽdere ⁊ cõcludere aliq̃s ꝓpeta
tes ⁊ cõdiciones illiꝰ libri ⁊ qua
liter homo ſe debet habere erga li
brum dei. Vnde ex iſto fundamẽ
to ſcꝫ quia ille liber eſt dei. ⁊ qꝛ
deꝰ dicit verba illius libri multa
pñt ſequi ⁊ cõcludi de illo libro
et verbis eius. Vnde poſtq̃ꝫ ille
liber eſt dei ⁊ verba illius ſunt v̓
ba dei. ſequit᷑ ꝙ homo debet crede
re totum librum. ⁊ omnia verba
ſcꝑta in libro. ita ꝙ totꝰ liber ẽ
credẽdus firmiſſime ⁊ ex toto cor
de abſqꝫ aliquo dubio. ⁊ hoc illo
modo qui cõuenit libro ⁊ deo. vi
delicet ſimpliciter ſine aliqua ꝓba
tione ⁊ argumẽtatione. ſed ſolũ
quia dei eſt ⁊ deꝰ dicit. ⁊ hoc eſt
totum fundamentũ credẽdi ipſi
libro. Et ideo tota ipſa biblia ⁊
oia verba eius reducunt᷑ ad vnũ
fundamẽtum ad vnam racioneꝫ
ſcꝫ quia dei eſt ⁊ deꝰ dicit. ⁊ ſub
iſto fundamẽto ⁊ ſub iſta rõne
ſunt credẽda ⁊ accipiẽda omnia
verba ſacre biblie ⁊ nõ ſub alia.
Si autẽ per iſtam portam ⁊ per
iſtud ꝑncipiũ ⁊ gñale fundamẽ
tum nõ intrat quis in ipſam bibli
am. ſed vult intrare per aliã por
tam ſcilicet per racões ⁊ argu
mẽtiões tunc intrare nõ poterit.
Quia iſte eſt ſolus modꝰ cõueni
ens tã libro dei q̃m ipſi deo. Qui
enĩ aliter nõ vult credere ipſi deo
et libro ſuo niſi per rõnes ⁊ pro
batiões ⁊ argumẽtationes. tũc
facit maximã iniuriã deo ⁊ libro
ſuo ⁊ verbis eius. quia vult ire
et intrare in libꝝ dei cõtra naturã
et modum libri ⁊ dei. Et ideo ne
ceſſe eſt ꝙ talis repellat᷑ a libro
dei. ⁊ liber ſibi claudat᷑ ⁊ ſecreta
libri nõ videat. eo quia iniuriauit
libꝝ ⁊ deum cuiꝰ eſt ⁊ reputat
ipm poſſe mẽtiri. Et hoc eſt ꝑmũ
quod cõcludit᷑ de libro dei. Vlte
riꝰ cõcludit᷑ de libro quia dei eſt
et deꝰ dicit. ꝙ nihil poteſt eſſe fal
ſum in eo. ⁊ nihil poteſt eſſe inuti
le nihil ſuꝑfluũ. nihil diminutũ.
et ideo nihil eſt ibi cõtemnẽdum.
nihil reſpuẽdum. nihilqꝫ iniquũ.
Vlteriꝰ cõcludit᷑ de neceſſitate eo
quia deus dicit verba in dicto li
bro contenta. ꝙ omnia verba
implebuntur ⁊ nihil remanebit
incompletum. quoniam deus ni
hil poteſt facere contra ſuum ho
norem. Vnde ſi non complerent᷑
verba dei. ipſemet mendax eſſꝫ.
Ideo propter ſuũ honorem neceſ
ſe eſt ꝙ omnia verba impleant᷑
poſtquam verba dei ſunt ⁊ ipſe
dicit. Si enim quilibet homo quã
tumcumqꝫ modicus non vult ꝙ
verbum ſuũ mendax ſit ſed iple
atur. quãto maior eſt dominꝰ.
tanto magis vult verba ſua iple
ri. ⁊ non retrocedere. ꝑmo vnus
rex citius exponeret totum ſuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

regnū · q̄ꝫ verbū ſuū nō impleret
Quāto magis ergo deꝰ adimple
bit verbū ſuū ⁊ illa q̄ dicit cū ſit
omnipotēs · Vlteriꝰ concludit ꝙ
poſtq̄ꝫ deꝰ habet libꝝ · ⁊ verba
dei ſūt in mūdo ⁊ deꝰ locutꝰ eſt ·
ꝙ homo debet obligat ⁊ tenet di
ligē ⁊ amare deum ⁊ v̾ba dei · q̄
proceſſerūt de ore ſuo · Vñ qꝛ hō
dꝫ amare deū p̾mo ⁊ ſup oia vt
probatū eſt · ſequit ꝙ debet eciā
amare verba ſua · Et qꝛ nihil ma
gis ꝓpinquū deo q̄m verbū ſuū ·
quia verbū ſuū repñtat ipſūmet
et nihil magis ptinet deo q̄ꝫ v̾bū
ſuū · qꝛ exit de ore ſuo · ⁊ per ꝯñs
nihil maius · nihil excellētius · ni
bil nobilius · nihil p̄ciosius · nihil
melius · nihil potentiꝰ · nihil ama
biliꝰ q̄m verbū dei · Et per conſe
quēs ſeq̄t ꝙ v̾bū dī ē ſup oēs cre
aturas · ⁊ excellit oēs creaturas
et magis ꝓpinquū eſt deo · ⁊ ma
gis ptinet deo q̄m oēs creature ·
Item ſequit ꝙ ſicut homo tenet
amare deum · ita debet amare ver
bum ſuū repñtans eum · Et ſicut
deo tenet dare oēm honorē · ita te
net dare verbo dei oēm honorem
et oēm gloriam ⁊ oēm laudem ·
et debet ſe exponē ad mortem ꝓ
verbo dei · Et ſicut debet amare de
um plus q̄ꝫ oēs creaturas ⁊ q̄ꝫ ſe
ipm · ita debet amare verbum dei
plus q̄ꝫ oēs creaturas ⁊ q̄m ſeip
ſum · Et p ꝯñs homo debet cauere
ſup omnia ne cōtemnat ne iniuri
et · ne offendat verbū dei · Et p
cōſequēs ſequit ꝙ poſtq̄ꝫ homo

habet in ſeipō locum in quo pñt
recipi verba dei ſcꝫ ipm cor debet
recipe in corde verbū dei ⁊ p̄pare
cor ſuū ad recipiēdum verba ſua
Et nulla alia v̾ba debet p̾mo in
corde ſuo recipe · ſed debet implē
totum cor ſuū de v̾bis dei · Et iō
homo ſi recipiat p̾mo in corde ſuo
alia v̾ba quā verba dei · tūc facit
maximā iniuriā deo ⁊ v̾bis eius
qꝛ expellit verba dī de ſua domo
de ſuo loco ꝓpo eis debito · ⁊ poit
ibi alia verba · Et quia eciā v̾bū
dei repñtat deū · ⁊ exit de ore dei
et mittit a deo · ſequit ꝙ qui reci
pit v̾bū dei i corde ſuo recipit deū
et q̂ hꝫ v̾bū dei i corde ſuo · hꝫ deū
in corde ſuo · ⁊ qui portat verbū
dei in corde ſuo · portat deum · Et
ideo nihil maius · nihil melius · ni
hil nobiliꝰ · nihil preciosius · nihil
amabilius p̄t homo habere in cor
de ſuo q̄m verba dei Et quia ver
bum dei intrat cor hoīs · ⁊ nulla
alia res poteſt intrare ipm cor niſi
ipm verbū · ⁊ ipm verbum p̾nci
palit in corde habitat ideo nulla
res eſt magis ꝓpinqua cordi q̄m
ipm verbum hñs igreſſum ad cor
Et quia verbū dei eſt viuū ſicut
deus viuit cuiꝰ eſt ⁊ exit de ore
eius · ideo neceſſe eſt ꝙ viuificet
ipm cor · ⁊ facit ipſum iocūdum
et letum · Et quia eſt calidū qꝛ ē
ardēs igne amoris · ideo calefacit
cor · ⁊ facit ardere ⁊ inflāmari in
amore · Et quia eſt verum ⁊ cer
tū · iō firmat ipm cor in veritate
et ſolidat ⁊ illumiat ⁊ clarificat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et qꝛ ē ỽtuoſiſſimū ⁊ potētiſſimū
et ſūme actiuū ⁊ opatiuū· ideo
operatur ī corde e ſubito ⁊ mutat
ad ſe ⁊ ꝓtegit ⁊ defēdit· Et qꝛ
verbum dei eſt altiſſimū· ideo ele
uat ipm cor ⁊ trahit ad altiſſima
Et ſic patet alique ꝓpetates ver
bi dei ⁊ libri ſui in quo ſūt verba
dei· ⁊ eciā q̄lit̄ ſe debet hō habere
ad libꝝ dei ⁊ verbū dei· qm̄ debꝫ
primo dei libꝝ ſtudere audire et
habere ⁊ legē·

Cōparatio ỽbi dei ad creatu
ras Titul9· CCxv·

Duo autem ſunt nobis mani
feſta q̄ habem9 ⁊ tenem9
de deo in hoc mūdo· ſcꝫ cre
ature ſue ⁊ verba ſua· Sed iſta
duo nō ſunt eq̄lia· quia verbum
dei eſt ſupra hoīem ⁊ ſupra oēm
creaturam· ⁊ omnis creatura exi
uit de nihilo· ſed verbū dei exit d̓
ore dei· Et ideo verbū dei qꝛ eſt
maius oīm creaturaꝝ· hꝫ ptātē
et dominiū ſupra oēm creaturam·
et oīs creatura ſubiecta ē totalit̄
et penit9 verbo dei· ⁊ ideo impoſſi
bile eſt ꝙ aliq̄ creatura poſſit re
ſiſtere verbo dei· ⁊ ideo verbū dī
mutat creaturam· ⁊ ipa creatura
nō poteſt mutare verbū dei· qꝛ ē
immutabile īuariabile ſicut deus
a quo eſt· Et quia verbū dei eſt
efficaciſſimū ỽtuoſiſſimū ⁊ ſūme
opatiuū ⁊ actiuū· ideo ſubito qn̄
mittit̄ ⁊ venit ſupra creaturā mu
tat eam ſine aliq̄ reſiſtētia· ⁊ om
nis creatura obedit verbo dī· Itē
omnis creatura ſūme diſtat a ỽ
bo dei· quia per verbū dei omnis
creatura facta eſt· ⁊ de nihilo ve
nit in eſſe p ỽtutem verbi dei· qꝛ
habet oēm ỽtutem ⁊ poteſtatem
dei a quo eſt· Vnde de9 p verbū
et dicēdo creauit oēs creaturas ⁊
ideo omnis creatura ſubiecta eſt
totalit̄ verbo dei· quia p ipm eſſe
habꝫ ⁊ eciam portat̄ ⁊ ſuſtinet̄
in eſſe· Vnde quia de9 dixit crea
ture facte ſūt· ⁊ ſi nō dixiſſꝫ nul
la creatura facta fuiſſꝫ· ⁊ ſic oīs
creatura ideo eſt· quia de9 dixit·
Vnde pmū qd̓ exit a deo eſt ver
bum ſuū· ⁊ per ipm omnia alia
creant̄· ⁊ recipiūt eſſe de nihilo·
Et ſic apparet maxima inequali
tas inter verbum dei ⁊ ipſas cre
aturas· ⁊ ꝙ ncc̄e eſt eſſe omnem
creaturam ſubiectā verbo dei Itē
de9 dedit homini creaturas ⁊ ver
ba ſua· ſed plus dedit quādo de
dit verba ſua· q̄m quando dedit
creaturas ſuas· de q̄nto plus va
lent verba dei q̄ꝫ omnes creature
Et ſic de9 duobꝫ modis ꝯſolat̄
hoīem· ſcꝫ per creaturas ⁊ per ỽ
ba ſua· ⁊ pl9 per verba q̄ꝫ p cre
aturas· qꝛ creature ſunt de nihilo
ſed verba dei exeūt de ore dei Et
ideo ſicut ſponſa plus ꝯſolat̄ de
verbis ſponſi q̄m de arra ſibi miſ
ſa ⁊ de muneribꝫ· ⁊ ſubdit9 ma
gis appreciat verba regis q̄m mu
nera ⁊ magis ꝯſolat̄· ⁊ filius ho
minis plus ꝯſolat̄ de verbis patris
quam de muneribus· ita homo
plus debet appreciare verba dei
quā creaturas que ſūt munera dei

data ſicut arra. ⁊ plꝰ debet gau
dere de verbis dei q̄z de creaturis
ſibi datis ad ſeruiēdum. Si ego
homo tm̄ ꝯſolat᷑ in creaturis dei.
magis debet cōſolari ⁊ letari in v̓
bis dei. Et ſi recipit creaturas dei
cum tāta diligētia. magis debet
recipe verba dei ⁊ cum maiori re
uerētia. Et ſi appciat creaturas
dei. multo magis debet appciare
verba dei. Valde em̄ ꝯtra racionē
eſt ꝙ hō cotidie vtat᷑ creaturis
dei. ⁊ ꝙ contēnat v̓ba dei. ⁊ no
lit audire v̓ba dei. Verba em̄ dei
ꝓcedūt ⁊ exeūt de corde dei. ⁊ iō
portāt cor dei ⁊ intētionē ⁊ volū
tatē dei ⁊ intrāt in cor hōis. Sed
creature exeūt de nihilo. ⁊ ideo
verba dei ſūt ꝓpinq̄ſſima dō. ſed
creature ſūt q̄ſi aliene a dō. q꞉ d̓
nihilo. Quare ſine ꝯpatiōe plus
valet v̓bū dei q̄z oēs creature. ⁊
deꝰ plus appreciat᷑ verbū ſuū q̄z
oēs creaturas. Qui ergo nō vult
recipe nec audire v̓ba dei. non ē
dignꝰ ꝙ vtat᷑ creaturis dei. Pꝰ
q̄z ergo deꝰ locutꝰ eſt homini ⁊
dignatꝰ eſt loqui hominibꝰ. do
minꝰ ſeruo. rex ſubdito. creator
creature. artifex opi manuū ſua
rum. dn̄s infinite maieſtatis rei d̓
nihilo facte. ⁊ v̓ba ſua ſcp̄ta ſūt
magnā iniuriā facit homo deo ⁊
multum cōtemnit eum ſi nō vult
audire. nec v̓ba ſua recipe. ⁊ cō
temptis illiꝰ audit legit ⁊ ſtudet
et recipit v̓ba hominū. Magis de
bet homo audire ⁊ legere v̓ba dī
q̄z verba hōis. magis dz audire

verba creatoris q̄z verba creatu
re. ⁊ magis debet audire illum q̄
creauit omnia quā illum qui eſt
creatꝰ inter omnia de nihilo Ma
gis dz audire verba illiꝰ qui nō
poteſt mētiri ſed eſt veritas. q̄m
illius qui poteſt mentiri ⁊ decipi
et decipe. ⁊ magis debz audire
verba illiꝰ qui viuit in eternum.
quā hōis mortalis. ⁊ qui iā mor
tuꝰ eſt ⁊ non viuit. ⁊ magis dz
audire verba illiꝰ a quo creatus
eſt. ⁊ qui dedit ei ſuā imaginē.
et a quo recepit quicquid hz. q̄z
verba illius a quo nihil accepit.
magis debet audire v̓ba illiꝰ qui
cōtinue ſeruat eum in eſſe. ⁊ inde
ſinēter largit᷑ ⁊ dat ei ſua benefi
cia. ſine quibꝰ nō poteſt eſſe. q̄m
illiꝰ a quo nullum bn̄ficiū recipit
nec poteſt recipe. nec p̄t aliquid
ſibi dare. Magis debet audire v̓
ba illiꝰ qui ꝓmittit ſibi vitā eter
nam. q̄m illiꝰ qui nihil promittit
nec aliq̄d poteſt dare. Multo ma
gis debz audire homo qui ē opꝰ
verba illiꝰ qui fecit eum ⁊ ſui fa
ctoris quā illiꝰ qui factꝰ eſt. et
magis verba dn̄i q̄m ſerui. regiꝰ
quā ſubditi. ⁊ omnipotētis q̄z ni
hil potētis. ⁊ illiꝰ qui de ſe ē infi
nitum ⁊ omne bonū. q̄z illiꝰ qui
habet in ſe radicē oim maloꝝ. ⁊
illiꝰ qui hz oēm hoiem iudicare.
q̄z illiꝰ qui iudicandꝰ eſt. ⁊ mul
to magis debet delectari i ſtudē
do ⁊ legēdo v̓ba ⁊ libꝝ dei qui
creauit illum q̄z illiꝰ qui creatuſ
eſt. Si ergo homo facit oppoſitū

iſtoꝝ · maximã iniuriam ⁊ cõtu
meliam facit deo creatori ſuo ⁊ v̄
bis eius ·

Qualiter creature ⁊ verba dei
cõueniũt homini ·

Titul⁹ · CCxvi ·

q Voniã autẽ homo hꝫ cor
pus ⁊ aiam · ⁊ vnũ non ẽ
aliud · quia aia eſt intellcũalis ⁊
ſpũalis · ⁊ corpus terreſtre ⁊ ele
mẽtale · ⁊ vtrũqꝫ hꝫ ſuam vitã ·
quia alit̃ viuit corp⁹ q̃ꝫ aia Quã
uis em̃ corp⁹ viuit mediãte aia ·
et ex pñtia anime · attamẽ corp⁹
indiget cibo ⁊ potu ⁊ nutrimen
to ⁊ cõſeruatione · Sicut autem
corp⁹ indiget cibo et nutrimẽto
vt viuat ⁊ nutriat̃ ⁊ cõſeruet̃ ⁊
augmẽtet̃ aliter periret ⁊ morere
tur · ita ſimilit̃ anima indiget cibo
et potu ⁊ nutrimẽto ⁊ alimento
vt augmẽtet̃ nutriat̃ ⁊ cõſeruet̃
in vita ſua · qui eſt amor bonus
gaudium ⁊ ſpes ⁊ cõſolatio ſ̄m
deum Et qm̄ nutrimẽtum ⁊ cibo
et alimentũ debet habere cõueniẽ
tiam ſeu cõuenire cũ re q̄ alitur ⁊
nutrit̃ · ⁊ debet intrare in rem nu
triendã · ⁊ vniri cum ea · alit̃ nõ
nutrit · ⁊ ideo quia corp⁹ eſt ter
reſtre ⁊ elemẽtale · ideo nutrit̃ vi
uit ⁊ creſcit de cibis ⁊ alimentis
terreſtrib⁹ ⁊ elemẽtalib⁹ · tanq̃ꝫ
ſibi ſimilib⁹ · qui intrãt corp⁹ ho
minis realit̃ ⁊ ꝑ ſuam pñtiam ex
quib⁹ fit bon⁹ humor ⁊ ſanguis̃
ita ↄformit̃ quia anima eſt ſpũa
lis ⁊ intellcũalis · ⁊ nullo modo
terreſtris nec elemẽtalis · ideo nu
triri ⁊ viuẽ debet de cibis ⁊ nutri
mẽtis ⁊ alimẽtis ſpũalib⁹ ⁊ intel
lectualib⁹ · ⁊ non corpalib⁹ nec
terreſtrib⁹ tanq̃ꝫ de ſibi ſimilib⁹
que ſolum pñt intrare aiam ꝑ ſu
am pñtiam · Et quia anima ẽ ad
imaginẽ dei facta ⁊ nullum eſt
medium int̃ animã ⁊ deum · ideo
debet nutriri ⁊ alimẽtari de cibis
et alimẽtis ⁊ nutrimẽtis diuinis
que imediate ꝓcedũt a deo · Et
quia verbũ dei exit de corde dei ⁊
procedit de ore eius ⁊ p̄t intrare
in cor aie ⁊ eam penetrare · iõ aia
debet nutriri ⁊ viuẽ · creſcẽ ⁊ ſu
ſtẽtari in v̄bis dei q̄ procedũt de
ore eius · ⁊ ſolum v̄bũ dei eſt ꝓ
priũ alimentũ ꝓprius cibus ⁊ ꝓ
priũ nutrimẽtum ipſi⁹ aie ⁊ cor
dis · Sicut ergo cibus terreſtris̃
et alimentũ corpale intrãt in cor
p⁹ iam ꝑ̄us viuũ · ⁊ ipm augmẽ
tant · nutriũt corroborãt ⁊ cõſer
uãt · ita v̄bum dei qd̄ intrat cor ⁊
aiam iam ꝑ̄us viuam ⁊ viuentẽ ·
augmẽtat ipam ⁊ nutrit ⁊ corro
borat ↄſeruat ⁊ ſuſtẽtat in amo
re dei ⁊ ſpe bona ⁊ gaudio ⁊ cõ
ſolatiõe · ⁊ in oib⁹ q̄ pertinẽt ad
vitam aie ⁊ cordis · Ecce ergo
qualit̃ cõueniũt homini ⁊ ꝓporcõ
nant̃ creature ⁊ v̄ba dei · quia cre
ature corpales reſpiciũt corp⁹ ⁊
vitam corpalem · ⁊ verba dei re
ſpiciũt animã ⁊ vitam ſpũalem
vt ſicut corpus qd̄ eſt ꝓpter ani
mã viuit d̄ creaturis corpalibus̃
de nihilo factis · ita aia q̄ eſt ꝓpt̃
deũ · ⁊ ẽ ad imaginẽ dei viuit de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

verbo qđ imediatē pcedit de ore dei qđ eſt ſpūale ⁊ intellcūale. et diuinū. Ecce quāta ꝓpinq̄tas hois ad deū q̄nta aſſimilacio. quāta vnitas. q̄nta dei bonitas. qꝛ verbū qđ exit imediate de corde dei intrat cor hois. v̄bū qđ procedit de ore dei intrat in aiam hois. Et nihil ꝓpinquius đo q̄z verbū eius. ideo totalit̄ trahit cor hois et aiam ad deum vn̄ exit. ⁊ facit cor hois vnū cū corde dei. Ecce ergo cōueniētiſſime dedit deus hoi duo. ſcz creaturas ⁊ verba ſua. creaturas ad augmētandū. nutr̄endū ⁊ cōſeruādum corpꝰ i vita ſua. ⁊ v̄ba ad augmētandū. nutriendū ⁊ ꝯſeruandū aiam i vita ſua ꝓpa. Et iō v̄ba dei ſūt verba vite ⁊ nō corpis ſed aie. ⁊ nō carnis ſed cordis. Et iō aialia bruta nō pn̄t viuere de v̄bis dei. qꝛ nō hn̄t aiam ſpūalem nec intellectualē nec dei imaginē. Ecce q̄ntū diſtāt ab inuicē. cibus corpis et cibo aie. qꝛ cibus qui nutrit corpus ē corruptibilis. ſed cibꝰ qui nutrit animā ſcz verbū dei eſt incorruptibilis pmanēs in eternū. Sicut autē ho nō facit p ſeipſum cibos corpales. ſed recipit iam factos ⁊ ordinatos a đo. ita homo nō facit cibū ſpūalem ſcz ip̄m v̄bū dei. ſed recipit ip̄m dictum ⁊ datū a đo. qꝛ vtrūq꜄ eſt a deo. Si enī ho p ſe nō p̄t facere cibos corpales q̄bo viuat corpꝰ. quō poterit facē cibū ſpūalez. ex q̄ viuat aia. Et iō nullū v̄bū hois qđ pcedit đ corde ⁊ ore hois p̄t dare vitā aie ⁊ nutrire ipſā. ħ oꝫ q̄ ab alto pcedat. ſ. de corde et de ore dei. Et ſicut ad hoc q̄ cibus corpal̄ nutriat corpꝰ. nō ē nccē niſi q̄ corpus recipiat ip̄m. nec ē nccē inq̄rē cām et fundamētū. et racionē q̄re potuit ſic fieri q̄lit̄ factus ē. ita ad hoc q̄ v̄bū dei nutriat aiam. nō ē nccē q̄ ho inq̄rat cauſā et fūdamētū et rōez v̄boꝝ dei. ħ ſufficit ſcire qꝛ đi ſūt. et recipe ip̄a v̄ba i corde. qꝛ ſine hoc nutriūt aiaꝫ Et qm̄ in ip̄a aia voluntas hꝫ totū dominiū et iperium et i ea ꝯſiſtit p̄ncipalit̄ vita aie. qꝛ qn̄ illa viuit tota aia viuit qn̄ illa ē ſaciata. tota aia ē ſaciata. qn̄ illa creſcit. tota aia creſcit. qn̄ illa nutrit̄ tota aia nutrit̄ qn̄ illa deficit tota aia đficit. qꝛ ip̄a ē cor aie. et qꝛ v̄ba đi r̄ſpiciūt aiam et dirigunt̄ p̄ncipalit̄ ad volūtatē. et reſpiciūt p̄ncipalit̄ ipſā tanq̄z cor ipſiꝰ aie. et tanq̄z hn̄tē totū iperiū i aia. iō v̄ba đi et liber dei hn̄t et hr̄e đn̄t modū. ſm̄ q̄ ꝯueniūt volūtati. q̄ ē libera et i lib̄tate poſita. Et iō v̄ba dei q̄ ſunt in libro dei poſita hn̄t aliq̄n modū p̄ceptiuū. aliq̄n modū ꝓhibitiuū. aliq̄n exhortatiuū. aliq̄n ꝓmiſſiuū. aliq̄n ꝯminatiuū. aliq̄n narratiuū exēploꝝ. aliq̄n depcatoriū aliq̄n laudatoriū. qꝛ oēs iſti modi cōueniūt volūtati et affectui. et inclināt et mouēt et excitāt et nutriūt ipſā volūtatē ad timorez et amorez ad ſpem et gaudium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ad cõſolationẽ· Sʒ quia aia q̄
rit ſemꝑ certitudinẽ ⁊ nõ recipit
aliq̄ v̓ba niſi ſint ſibi certa ⁊ non
dubia· qꝛ intellcũs qui eſt in aĩ
ma· ſemꝑ appetit certitudinẽ· ⁊
in hoc ſaciat᷑ ⁊ viuit· ⁊ alit᷑ non
quieſcit· donec ſit certꝰ· ideo ne
ceſſe eſt ꝙ liber dei ⁊ verba libri
ſui ſint certiſſima ⁊ nõ dubia Et
ideo eſt in v̓bis dei ⁊ ĩ libro ſuo
certitudo diuine auctoritatis q̄ ē
tam magna ꝙ excedit oẽs rões
omnes ꝓbationes hoim· ⁊ omne
ingeniũ humanũ· vt iam dictuʒ
eſt· ið̓o totꝰ liber dei eſt aucten
ticꝰ ⁊ hʒ modũ generalẽ· aucten
ticum ꝑ totum· Et ſic liber dei ⁊
verba dei totam aĩam cõplēt ⁊
cõfortāt ⁊ nutriūt ⁊ intellectuʒ
et volũtatem· Ecce igit᷑ quali
ter habemus cognitionẽ ⁊ ſciam
de creaturis q̄ ſũt oꝑa dei ⁊ fcā
et de v̓bis dei q̄ ſunt dicta dei·
Et ſic deꝰ manifeſtauit ſeipſuʒ
homini tam ꝑ creaturas q̄ ſunt a
deo q̄ȝ per v̓ba q̄ dicit· ȝ magis
ꝓpinque ſe manifeſtauit per v̓ba
q̄ȝ per creaturas quia v̓ba exeũt
immediate de corde dei· ⁊ dirc̄e
tendũt ad cor hoīs· ⁊ ipſa verba
ſunt magis familiaria hoi ⁊ ꝓpin
qua q̄ȝ creature· qꝛ eciam ipſe hō
habet v̓ba ⁊ dicit ea ⁊ loquit᷑ ⁊
habet· ⁊ in multis cõcordat cum
deo· qꝛ deꝰ loquit᷑ ⁊ dicit· ⁊ hō
loquit᷑ ⁊ dicit· ⁊ ſic v̓ba cõueni
unt dō ⁊ homini· Et ſic multum
eſt familiaris ⁊ ꝓpinqua cognicō
dei ꝑ v̓ba ſua· Et ſic ipſe homo
et ꝑ creaturas dei ⁊ ꝑ v̓bā dei·
poteſt venire ad deũ ⁊ ipm̄ inue
nire ⁊ ſcire intēcionẽ ⁊ volũtateʒ
dei· Ergo homo debet ſeipm̄ ex
ercitare tam ĩ creaturis dei q̄ȝ ĩ v̓
bis dei vt ſe ꝓpinquet ad ipm̄ ⁊
fiat familiaris cũ deo·

¶ Qd̓ anima racõnalis exñs in
hoie nõ eſt de natura corꝑis· ſed
poteſt viuẽ ꝑ ſe ſeꝑata a corꝑe
et eſt imõꝛlis viuẽs ſine fine·

¶ Titulꝰ· CCxvij·

QVoniā autẽ hec ſci
entia ē de hoie ⁊ pn̄
cipalioꝛ res que ſit ĩ
anima ē aia rõnalis
⁊ qꝛ forte pluẽs cre
dũt ꝙ aia ſine corpore nihil ſit· ⁊
ꝙ mortuo corpore aia moriat᷑ ⁊
nõ remaneat viuẽs ⁊ viua· ⁊ ꝑ
cõſequẽs nõ credũt bona eterna·
et ideo nõ curāt laborare ꝓ illis·
nec eciā credũt mala eterna· nec
per ꝯñs curāt fugẽ illa· iō vt oīs
hō cognoſcat ꝙ ipē habeat aiaʒ
immõꝛlẽ· q̄ in eternũ viuet· hic ꝓ
bat᷑ ꝙ aia rõnalis eſt imõꝛlis·
Quāuis eñ ſuperiꝰ in pluribus
locis dictuʒ ſit ꝙ anima ſit imoꝛ
talis ⁊ ꝙ liberꝝ arbitriũ eſt imoꝛ
tale· tamẽ hoc ꝓbatum ſuit acci
dentalit᷑· Et ideo hic nũc tracta
bit᷑ principalit᷑ de imõꝛlitate aie·
recolligendo eciam illa q̄ iam dcā
ſunt ſuperius in multis locis ſꝑar
ſim· qm̄ ſuper oia valde nccāriũ ē
homini ꝙ cognoſcat ſine dubio
ꝙ habeat aiam imoꝛtalẽ ⁊ ſemꝑ
viuentẽ· quia maxīe erit diligẽs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cırca ſeipm ne in eternum perdat
ſeipm· ⁊ maximā diligētiam ap
ponet ad habendū ſciam libri de
homine· ſeu libri creaturarū· ſeu
libri dei· ſeu libri ſcpture ſacre·
· Ad pbandū autem φ anima
racōnalis nō ſit de natura corpis
ſed φ poteſt viuē ⁊ ſtare p ſe ſi
ne corpe ſepata· ⁊ φ ſit imōrli'
capiem? fundamēta ſequentia·
Primū fundamētum erit ex pte
obligatōis ·quia aia poteſt obli
gari deo imōrli ⁊ eterno· Aliud
fundamentū eſt ex pte honoris
laudis ⁊ glorie dei· Aliud funda
mentū erit ex natura libertatis·
Aliud erit ꝯpando opationes q̄
apparēt in hoie int' ſe· Aliud erit
cōparādo hoiem ad omnes alias
creaturas q̄ ſunt ppter hominem·
Et ſic pbabit' φ aia rōnalis eſt
immōrlis· vel ꝯpando hoiem ad
deum· vel cōparādo opationes ho
minis int' ſe· vel ꝯpando hominē
ad alias creaturas inferiores·
· Quātū ad pmū ſcȝ qđ eſt ex
parte obligatōis ſeu comparādo
hoiem ad deū· cōſiderandū eſt qđ
iam pbatum eſt· φ hō obligat'
deo imortali ⁊ eterno· ⁊ hō pt fa
cere iuſticiam ſoluēdo· vel iniuſti
ciam ⁊ iniuriam nō ſoluēdo deo·
ſed oppoſitū faciēdo Hic ergo hō
poteſt facere iniuſticiā· iniuriā ⁊
offenſam ꝯtra deum· ⁊ poteſt cō
temnē deum· Et quia qui facit i
iuriā deo ⁊ offenſam dȝ pati pe
nā eternā· ⁊ eternalit' dȝ puniri
ergo aia pōt mēri ⁊ lucrari penā

eternā· ⁊ p ꝯñs ncce eſt φ pt pu
niri eternalit' Et hoc nō pt fieri n̄
aia ſit imōrlis ⁊ ſp viuat· ergo d'
ncātate ſequit' φ aia rōnalis exi
ſtēs in hoie ē imōrlis ⁊ ſp durās
Itē hō pōt obligare ſibi deū eter
nalit'· ⁊ hoc faciēdo iuſticiā ⁊ pla
citū ⁊ ꝯplacētiā ſibi· Sicut em̄ ſi
aia facit iniuriā dō ⁊ offenſā obli
gat ſeipam ad penaȝ ⁊ ad puni
tionē eternā· ita p oppoſitū ſi fāt
deo placitū ⁊ ꝯplacētiā· obligat
deū ad remunerationē eternā· qꝛ
nō ē maior rō de vno q̄ȝ de alio
Sȝ hoc nō pt eē niſi aia ſit imōr
lis· ergo ncce ē φ aia hois ſit im
mōrlis ⁊ pmaneat ⁊ duret in et'
nū· ¶ Fūdamētū āt qđ fundat'
in honore ⁊ laude dī dictū ē i ca
pitulo de honore·

· Aliud fundamentū

Retēa alia pbatio pt fū
dari in natura libtatis ſeu
liberi arbitrij· ⁊ q̄ſi ꝯcordat cū p
ma q̄ mō dcā ē Vñ opacōes hois
inq̄ntū hō ē· ſūt remūerabiles vel
puniibiles de natura ſua· eo qꝛ fa
cte ſūt cū libtate· Et exiñ cōclu
dit' de ncātate· φ aia ē imōrlis i
qua eſt iſta libtas Sȝ iſta pba
tio ad plenū deducta ē ſuperius
in rubrica de ꝯpatiōe hois ad ali
as res p drām gnalē· ſcȝ liberi ar
bitrij· i vltima pte illi? rubrice· ⁊
idō vadite ad illam

Aliud fundamentū

Lia autē pbatio fundat'
in operatōib' q̄ apparent
in homine· Vnde homo per ſuas

met opationes ꝯpando eaꝝ adin
uicem poteſt cognoſcē ꝙ anima
eſt imoꝛtalis. Vn̄ ꝓ fundamēto
pꝛimo p̄ſuppono iſtā regulā. ꝙ
tam diu durat res. q̄ȝ diu durat
opatio ſua. Exemplū de igne q̄
tam diu durat q̄m diu durat ope
racio ſua. Ergo ſi opatio alicuiꝰ
ſemp durat. tūc illa res cuiꝰ eſt
illa opatio ſemp durabit. Et iō
ſi in hōie ſit aliq̄ opatio que ſemp
duret. ncc̄e eſt ꝙ in homine ſit ali
qua res q̄ ſemp duret. Modo vi
deamꝰ ſi in hōie ſit aliq̄ opatio q̄
ſemp duret. ⁊ diſcurramꝰ ꝑ oēꝭ
opationes q̄ ſunt in hōie. ⁊ p̄mo
per opationes exterioꝛes. videa
mꝰ ſi ille opationes ſemp durēt.
et apparet ꝙ nō. qꝛ opatōes q̄n
qȝ ſenſuū exterioꝝ pn̄t diminui
debilitari. coꝛrūpi. deſtrui. ⁊ au
ferri. ⁊ hoc ſit ꝑ organū cū quo
ſit illa opatio. Vnde iſta opatio
que ē videre q̄ ſit cum oculo. ali
qn̄ diminuit̄. aliqn̄ debilitat̄. ali
qn̄ deſtruit̄ ⁊ totalit̄ auferť. ⁊
hoc ſit ꝓpter oculū. Et ſimilit̄ eſt
de iſta opatione. q̄ eſt audire. ⁊
ſic de aliis. Ergo ꝑ iſtas opatio
nes exterioꝛes non poſſumꝰ ꝓba
re ꝙ in hōie ſit aliq̄ res imoꝛtalis
Sed intēdamꝰ interiꝰ in opatio
nes interioꝛes ⁊ occultas. ⁊ vide
amꝰ ſi ſit intꝰ aliq̄ opatio q̄ non
poteſt deſtrui. nec impediri que
ſemp duret. Inter oēs autē opa
tiones eſt ibi vna opatio q̄ ſem
per durat. ſcȝ velle nolle deſidera
re. Et iſta opatio quāuis ſit oc
culta ⁊ interioꝛ. attamē eſt ma
nifeſtiſſima cuilibet homini intra
ſe. ita ꝙ quilibȝ ſentit in ſeipſo
iſtam opationē per experiētiam.
Sȝ ꝙ iſta opatio. ſcȝ velle. nol
le deſiderare ſit imoꝛtalis in hōie.
hoc oſtēdit̄ ⁊ ꝓbatur clariſſime
ad oculū ſic. Omnis em̄ opatio
que nec per debilitatē coꝛpoꝛis.
nec ꝑ infirmitatē debilitatur nō
dependet a coꝛpe nec eſt ligata
cū coꝛpe. ſed nos videmꝰ ꝑ ex
periētiam ꝙ iſte opatiōeꝭ ſcilicȝ
velle. nolle. deſiderare nō debili
tant̄ nec diminuūtur ꝓpter debi
litatem coꝛpis nec ꝓpter infirmi
tatem. vnde videmꝰ ꝙ infirmis
velle nolle ⁊ deſiderare nō debi
litant̄ nec diminuūtur. y̅mo dū
coꝛpꝰ magis debilitat̄. tūc ma
gis creſcūt velle nolle deſiderarē
nec ꝓpter hoc ceſſant deſideria. y̅
mo ad minꝰ deſiderāt ſalutē. ita
ꝙ operatio deſiderii nō debilita
tur ꝓpter debilitatem coꝛpis. er
go ſequit̄ ꝙ iſte opationes non
dependēt a coꝛpe. nec ligant̄ cū
coꝛpe. nec ſiūt cum coꝛpe. nec cū
oꝛgano coꝛpali. ſicut iſte opera
tioneꝭ que ſūt videre. audire. Er
go ſi coꝛpus moꝛiat̄ adhuc rema
nēt iſte operationes. Item iſta
operatio que foꝛtificat̄ ⁊ creſcit
dum magis coꝛpꝰ debilitatur ⁊
deſtruit̄ non depēdet a coꝛpoꝛe
nec ſit cum oꝛgano coꝛpoꝛali.
nec eſt ligata cum coꝛpoꝛe. ſed
iſte operacōnes velle nolle ⁊ de
ſiderare foꝛtificant̄ ⁊ creſcūt. dū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

magis corpꝰ debilitatᷣ ꝛ deſtrui
tur· hoc autem apparet per expe
rictiam. quia quãto homo efficiatᷣ
magis ãtiquꝰ ꝛ corpꝰ tendit ad
deſtructionez· tanto magis deſi
derat ꝛ vult et fortius ꝛ magis
creſcit deſideriũ ſuũ· ergo ſequitᷣ
ꝙ talis opatio nõ dependet a cor
pore nec ligatᷣ cum corpe· Jdeo
ſequitᷣ exinde ꝙ cum tã diu du
ret res q̃m diu durat opatio eius
ꝙ illa res cuiꝰ officium eſt ꝛ ope
ratio ꝓpa velle nolle deſiderare ẽ
immõrlis ꝛ ꝑpetua· ſemp durãᷤ
et ſemp viuẽs ꝛ remanet quãdo
corpꝰ moritᷣ· Et per cõſequẽs ſe
quitur ꝙ illa res que vult ꝛ non
vult ꝛ deſiderat· non ẽ coniũcta
nec ligata cum corpore· ſed per
ſe exiſtẽs· ꝛ nõ indiget auxilio
corpis ad opandũ ſuam ꝓpriam
opationẽ· ꝛ eſt nuda ꝛ ſepata
et expoliata ab ipõ corpe· ꝛ per
cõſequẽs nõ eſt ſubiecta corpi ꝫ
libera· Jtem ſequitᷣ ꝙ illa res eſt
maior ꝛ excellentior ꝛ ſuperior
res que ſit in homine habenᷤ domi
nium ſupra totum hominẽ· Qua
re ſequitᷣ ꝙ homo habet itra ſe rẽ
immortalez incorruptibilẽ viuen
tem in perpetuũ· ꝛ hoc eſt ipa vo
lũtas cuiꝰ officium ꝛ ꝓpria opa
tio eſt velle nolle ꝛ deſiderare·
Et ſic volũtas hominis nũq̃z mo
ritᷣ quãuis corpus moriatur· ſed
viuit in eternum i gaudio vel tri
ſticia· Et per cõſequens tota aĩ
ma in qua eſt volũtas· intellcũᷤ
et memoria viuet i eternum· Et
ſic volũtas non eſt de natura cor
poris· nec per cõſequẽs ipſa aĩ
ma· ſed poteſt viuere per ſe ſepa
rata a corpore Ergo homo debꝫ
edificare ꝛ facere ſuum fundamẽ
tũ ſupra volũtatem tanq̃z ſupra
fundamẽtum perpetuũ ꝛ incor
ruptibile ꝛ durans in eternũ

¶ Alia racio ꝙ anima nõ eſt de
natura corporiᷤ.

Jtem aliter probatur ꝙ
anima hominis non ſit de
natura corporis ex parte
ſue operationis ꝛ ſui modi Quia
aĩa abſtrahit ꝛ d'nudat ꝛ expo
liat illd' qd' recipitᷣ in ea ab omni
quãtitate ab omni loco ꝛ ab om
ni qualitate corporali· quia aĩ
ma nominat ipſas res quas intel
ligit· ꝛ nominãdo ipas res nomi
nat eas ſine qualitate corporali
ſine quãtitate ſine loco· vnde ita
nominat ſicut intelligit· qꝛ ꝑmo
intelligit q̃z nomiat· ꝛ ſic aia dũ
recipit ipſas res in ſeipſa facit ip
ſas ſine quantitate ſine q̃litate ſi
cut ſtomachꝰ dum recipit cibos
expoliat ꝛ denudat eos a ſuis
veſtimẽtis ꝛ ſuis cõdicionibꝰ· ꝛ
induit eos veſtimẽtis corpis ꝛ cõ
dicõibꝰ· ita ꝙ cibꝰ ꝑdit ꝓprium
modũ ꝛ r̃cipit modũ corpis Jta
et ipẽ res dũ itrãt aiam ꝑdũt mo
dũ ꝓpriũ ꝛ recipiũt alienũ· ſ· mo
dũ aie· ita ꝙ ꝑdũt q̃ntitatẽ ꝛ lo
cũ ꝛ q̃litatẽ accidẽtalẽ· ꝛ recipi
unt modũ ꝛ formã aie· Et io ipẽ
res dum intrãt aiam recipiũt ab
aia modũ cõmunẽ vniuerſalẽ· et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

perdūt modū ꝑticularē ⁊ ſingu
larem ⁊ indiuiduale͂· ita ꝙ nō cō
ueniūt magis vni ꝑticulari quaȝ
alteri· ſicut hō qui eſt i aīa habȝ
modū cōmune͂ ⁊ vniuerſale͂· qui
eq̄liter cōuenit omnibꝰ hoībus ⁊
nō magis vni q̄ȝ alteri· ⁊ ita no
minatᷣ ab anima cōmunitᷣ ⁊ vni
uerſalitᷣ· ⁊ tame͂ talem modū nō
habet hō extra animā· qꝛ nullus
homo extra aīam cōuenit in ſuis
condicionibꝰ oībꝰ hominibꝰ· ſed
homo qui ē in aīa ꝯuenit omnibꝰ
ergo ſequitᷣ ꝙ tale͂ modū recipit
ab aīa ⁊ nō a ſe· ergo aīa hoīs ꝺ
natura ſua eſt ſine quātitate ſine
figura ſine loco· ſine q̄litate cor
porali· ⁊ ſine omnibꝰ illis ꝯdicō
nibꝰ exiſtētibꝰ in rebꝰ exteriori
bus per q̄s ipſe res ſūt ꝑticulareꝭ
quia aīa aſſimilat ipās res ſibi ip
ſi· Hoc autē clariſſime oſtēditur
vel manifeſtatᷣ in iſta lrā· a· ⁊ eci
am in alijs litteris· qꝛ iſta littera
a· dum ē in ſcp̄turis hȝ certā q̄n
titatē ⁊ magnitudine͂· certum co
lorem· ſcȝ nigꝝ vel rubeū· certū
locum· ſcȝ in tali ꝑgameno ⁊ in
tali ꝑte ꝑgameni· ita ꝙ nullum
aliud· a· ſcriptū eſt illud met· a
ꝓmo hȝ drām ab illo Sȝ dū iſta
lrā a intrat aīam· tūc recipit aliū
modum ⁊ aliā formā ⁊ alias cō
dicōnes ⁊ ꝑdit modū ꝓpriū que͂
habebat in ſcp̄tura· quia dū eſt i
aīa tūc nō eſt magnū neqȝ ꝑuū
nec talis quātitatis nec talis· ⁊
ſic ꝑdit quātitatē· Item ꝑdit om
nem locum· Item nō eſt rubeum
neqȝ nigꝝ neqȝ alicuiꝰ coloris·
et ſic ꝑdit colore͂ ⁊ qualitatē· nec
eſt ſcriptuȝ in ꝑgameno nec pa
piro ſed iſtud a exn̄s in anima ē
vniuerſale ⁊ ꝯmune oībꝰ alijs ⁊
tm̄ cōuenit vni ſicut alteri· ⁊ āte
de ſe nō erat tale· ergo ſequitᷣ ꝙ
ab aīa recepit talem modū Qua
re ſequitᷣ ꝙ anima hoīs ē ſine q̄n
titate ſine loco· nec ē magna nec
ꝑua· nō eſt nigra neqȝ rubea· ⁊ ē
ſine omni colore· Et hoc nullus
poteſt negare qꝛ ſua oꝑatio hoc
manifeſtat· Quare concluditᷣ ꝙ
anima nullo mō eſt corꝑalꝭ nec
eſt de natura corpis· nec hȝ ꝯdi
ciones corpis· quare ſequitᷣ ꝙ nō
eſt grauis nec leuis nec rotunda
nec q̄drata nec alicuiꝰ figure· ⁊
ſequitᷣ ꝙ oēs ꝓpetates ⁊ cōdicio
nes corporis repugnāt anime· ⁊
ſūt feces reſpcū aīe ⁊ ſupfluita
tes Si enī aīa remouet tales ꝯdi
ciones a rebꝰ qn̄ intrāt aīam· tam
q̄ȝ ſibi repugnātes tanq̄ȝ q̄ſdaȝ
feces ⁊ ſupfluitateꝭ q̄nto magiꝭ
ipa i natura ſua ē ſeꝑata ab illꝭ
Et clare poſſumꝰ ꝯclude͂ ꝙ q̄dā
ſūt res corꝑales q̄dā ſpūaleꝭ que
dā res q̄nte· ⁊ q̄dā ſine q̄ntitate·
Item poſſumꝰ ꝯclude͂ ꝙ res ſine
quātitate ⁊ ſpūales ſūt nobilio
res· altiores ⁊ digniores q̄ȝ res
corꝑales ⁊ q̄nte· ꝓmo res corꝑa
les ⁊ q̄nte ſunt feces ⁊ ſupfluita
tes Sicut enī a exn̄s in aīa ē dig
niꝰ nobiliꝰ ⁊ ſupiꝰ q̄ȝ exn̄s i ſcp̄
tura· qꝛ qn̄ ē in aīa eſt vniuerſale
cōe ⁊ ꝑpetuū ⁊ icorruptibile ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

inuāriabile · ſed a ſcriptū eſt va
riabile corruptibile ⁊ ꝑticulare ·
Sic ſimilit̄ ſe hʒ anima reſpectu
reꝝ corꝑaliū q̄ hn̄t quātitateʒ ⁊
qualitatē corꝑalē Quare ſequit̄
ꝙ anima hoīs nō eſt viſibilis · qꝛ
nō habet colorē · nō eſt audibili⁹
quia nō hʒ ſonū · nō eſt odorabi
lis · quia nullum hʒ odorem · nō
eſt guſtabilis · quia nō hʒ ſapo
rem · nō eſt tāgibilis · qꝛ nullam
habet quātitatem nec q̄litateʒ q̄
poſſit tāgi · quia non ē calida nec
frigidā · nec humida · nec ſicca ·
nec aſpera · nec lenis · nec lōga ·
nec breuis · nec ampla · nec ſtri
cta · nec lata · nec profunda · nec
ſpiſſa · nec leuis · nec ponderoſa ·
qꝛ omnia iſta ſunt de natura cor
poris · ⁊ per ꝯn̄s nobilior eſt · qꝛ
nō hʒ iſta · q̄ʒ ſi habēt · Et exin
de poſſum⁹ arguē de deo qui ē ſu
pra aiam · ꝙ de⁹ nō eſt viſibilis
nec audibilis nec odorabili⁹ nec
guſtabilis · nec tangibilis · nec
palpabilis · nec colorat⁹ · nec le
uis · nec pōderoſus · nec habens
aliquam qualitatē corꝑalē · nec
quātitatē · nec ſuꝑficiem · ⁊ ſic de
alijs Et ſic probatū eſt ꝙ aia ra
cionalis nō eſt de natura corꝑis
et ſic dum corp⁹ morit̄ anima re
manet in ſua natura · Et ſic tam
per oꝑationes volūtatis · q̄ʒ per
oꝑationes intellcūs ꝓbat̄ ꝙ hō
hʒ aiam q̄ nō ē de natura corꝑi⁹ ·

Vltimū fundamentū

v

VLtimū fundamētū ad ꝓ
bādū ꝙ hō hʒ aiaʒ imōꝛlē
ſumit̄ ꝯpando hoīes ad alias cre
aturas q̄ ſūt ꝓpter hoīeʒ ⁊ ſeruiūt
hoī · Vn̄ p̄cioſitas ⁊ nobilitas ⁊
incorruptibilitas creaturaꝝ ſui
entiū homini manifeſtāt clare ꝙ
in hoīe eſt aliquid imōꝛle ⁊ incor
ruptibile ſemꝑ viuēs · Et iſta ra
cio fuit poſita ſuperiūs in rubrica
de cōdicionibꝫ obligationis in il
la ꝑte · ꝙ magis eſt obligat⁹ hō
deo ⁊c̄ · querite ibi · Et ſic ꝯpādo
hoīem ad deum · ⁊ ꝯparādo alias
creaturas ad hoīem ⁊ cōparando
oꝑationes hoīs inter ſe · ꝓbat̄ im
mortalitas anime rationalis Et
ſic aia hoīs nō hʒ finem poſt ſe ·
ſed ꝙ anima ſit creata ⁊ habeat
ante ſe p̄ncipium · ipſamet expe
rit̄ in ſeipā qꝛ ipſa aia nō meminit
ſe ſꝑ fuiſſe · ⁊ tn̄ ſi ſꝑ fuiſſet recor
daret̄ · q̄re ſequit̄ ꝙ nō ſꝑ fuit ⁊
ſic hūit p̄ncipiū ſʒ nō hʒ finē · ⁊ ꝑ
ꝯn̄s ē creata an̄ ſe de nihilo a deo
Et vltra poſſum⁹ arguē · ꝙ ſi aia
hēat p̄ncipiū ⁊ non hēat finē · ꝙ
de⁹ q̄ ē ſupra aiaʒ ⁊ creauit eā nō
hūit p̄ncipiū nec finē · Ecce igit̄
poſtq̄ʒ hō hēat aiaʒ imōꝛlē · q̄lit̄
debeat eē ſollicit⁹ de cuſtodia ei⁹
ne iꝑpetuū male hēat · ne iꝑpetu
um maneat i triſticia · ne i ꝑpetu
um captiuet̄ ne i eternū puniat̄ ·
ne icidat i oīa mala iā ſuperi⁹ no
minata · ⁊ ne ꝑdat in ꝑpetuū et̄
na bona ⁊ ifinita iā ſupra dicta ·
O tā grādis res ē aia O tā grāde
malū · malū aie · O tā grāde bonū
bonū aie · Immoꝛlis ē vtiqꝫ aia ·
Sed neceſſe eſt tamē ipſam eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

bonam vel malam · iuſtam vel in
iuſtam · puniēdam vel remunerā
dam · ncc̄e eſt ipſam eſſe ⁊ viuē i
eternū in gaudio · vel i eterna tri
ſticia · ncc̄e eſt ipſam eſſe i eterna
iocūditate ⁊ felicitate · vel in per
petua miſeria · ncc̄e eſt ipſam eſſe
et viuē in eterna delcātiōne ⁊ dul
cedine · vel i ſempiterna amaritu
dine ⁊ dolore · ncc̄e eſt ipam eſſe
et viuē in eterna ſocietate cū deo
ſuo creatore · vel in eternū eſſe ſe
paratā a ſocietate ⁊ cōſortio ſui
creatoris · nec inter illa eſt dare
medium · p̄mo ncc̄e eſt q͞ vnum
vel aliud habeat ·

¶ Hic em̄ inueſtigat' an ſit ⁊ re
aliter exiſtat aliq̄ tercia natura
creata que ſit tm̄ ſpūalis ⁊ tota
intellectiua p ſe exiſtēs ſine cor
pore. ¶ Titul9 · CCxviij ·

Quoniam autē ſcala
nature ⁊ creaturaꝝ
eſt nobis maifeſta
ad ſenſum · ⁊ null9
poteſt dubitare an
creature ordinate p q̄ttuor gd9
ſint ⁊ exiſtāt · quia hoc eſt p ſē
manifeſtiſſimū · Sz quia omnes
creature nobis ad ſenſum maiſe
ſte quas videm9 reducuntur ad
duas naturas · qm̄ eſt vna natu
ra que eſt corpalis tm̄ · ſicut ſūt
oēs creature q̄ ↄtinent' in p̄mo ſe
cūdo ⁊ tercio gradu · quia oēs ille
creature ſūt corpales tm̄ · quia in
eis nō eſt ſpūs rōnalis ſeu aia in
tellectualis Alia autē eſt natura
corpalis ⁊ intellcūalis ſeu ſpūa
lis ſimul · ſicut hō qui eſt in q̄rto
gradu qui cōtinet inſimul ⁊ con
iunctim duas naturas i vna per
ſona ſcz corpalē ⁊ ſpūalē ſeu in
tellectualē · quia in hoie ē anima
racionalis · imōrlis ⁊ corp9 vt di
ctum eſt · Et ideo quia videmus
naturā corpalē ⁊ ſpūalem coniū
ctas in vna pſona in hoie ⁊ vltra
videm9 naturam corpalē p ſe ex
iſtētem ſepatam ab intellcūali ·
vt in terra q2 p ſe exiſtit terra · ⁊
eſt natura puriſſime corpal' · Ex
inde habem9 cauſam querēdi ⁊ i
ueſtigādi an ſit ⁊ exiſtat eciam
natura ſpūalis creata puriſſime
ſpiritualis per ſe exiſteus nullo
modo cōiuncta cū natura corpa
li · Et qm̄ nos nullo mō dubita
mus de natura corpali tantū an
ſit · ⁊ eciā de natura cōiuncta ex
corpali ⁊ ſpūali · ideo p iſtas du
as videt' q͞ debem9 inuenire terci
am · q2 p notum debem9 inuenire
id qd eſt ignotū · Vn̄ poſtq̄z eſt
et exiſtit realit' natura corpalis
et natura ſpūalis ſimul cōiuncta
in vna pſona vt in hoie · ⁊ vltra
hoc eciam natura corpalis eſt et
exiſtit p ſe ſepata · q̄re eciam nō
erit ⁊ exiſtet natura ſpūalis cre
ata p ſe ſicut natura corpalis ꝰ
Vn̄ ſiēt iniuria nature ſpūali ſeu
intellcūali · q2 natura corporalis
habēt duos modos exiſtēdi ſcz
diuiſim ⁊ cōiunctim q2 rep̄it' cō
iuncta cū ſpūali ⁊ reperit' per ſe
exn̄s ſine illa · ⁊ natura ſpūalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nō habet niſi vnū modū exiſten
di ſcȝ ꝯiūctim. Cū eñ nobilioꝛ
ſit natura ſpūalis q̄ȝ coꝛpalis. ſi
coꝛpalis īuenit̄ per ſe exñs ſine
ſpūali. q̄nto magis dȝ hr̄e natu
ra ſpūalis ꝑ ſe exñtiā ſine coꝛpa
li. vt ſic hēat duos modos exiſtē
di. ſcȝ coniūctim ⁊ diuiſim ꝑ ſe.
Vñ natura coꝛpalis eſſȝ totum ⁊
pars. ⁊ natura ſpūalis creata eſ
ſet tm̄ ꝑs ⁊ nō totū. ⁊ eciā natu
ra coꝛpalis eſſȝ per ſe exiſtēs. ⁊
natura ſpūalis eſſȝ tm̄ cum alio
exñs. ⁊ eciā natura coꝛpalis face
ret ꝑ ſe vnū. ⁊ cū alio vnū. ⁊ ſic
duobꝫ modis faceret vnū. ſed na
tura ſpūalis ſoluȝ facēt vnum cū
alio. ⁊ nō faceret vnū ꝑ ſe. Sed
ꝙ natura coꝛpalis eſſȝ totū ꝑ ſe.
et natura ſpūalis creata eſſet tm̄
pars ⁊ nō totuȝ. ⁊ ꝙ natura coꝛ
poralis facēt ꝑ ſe vnū. ⁊ ſpūalis
nō faceret ꝑ ſe vnū. hoc eſſȝ cōtra
oꝛdinē vniuerſi. ⁊ cōtra naturam
reꝝ. ⁊ ꝯtra nobilitatē ⁊ dignita
tē ⁊ excellētiaȝ nature ſpūalis ⁊
fiēt maxima iīuria nature ſpūali
et hoc deꝰ facere nō debet. Vñ cū
deꝰ ſit totꝰ ſpūalis plus dȝ dare
nature ſpūali q̄ȝ coꝛpali. Nō eñ
repugn̄t nature ſpūali ꝙ ꝑ ſe cree
tur ſine coꝛpali. ⁊ exiſtat ſicut
nō repugnat coꝛpali. vt ꝑtȝ ad
ſenſū. Nec eciā vniuerſū eſſet cō
pletū. qꝛ deficeret iſte modꝰ exi
ſtēdi nature create ſpūalis Eſſȝ
eñ natura coꝛpal' ⁊ ſpūal' iſimul
et eſſȝ natura coꝛpalis ꝑ ſe. ⁊ nō
eſſȝ natura ſpūalis creata ꝑ ſe. ⁊
tamen iſta nāturā magis decorat
vniuerſū. ꝑmo ē ꝑncipalioꝛ ꝑs
vniuerſi. q̄re ſequit̄ ꝙ nō poteſt
deficere in vniuerſo vt ſit ꝯplemē
tum in creaturis. Quare de neceſ
ſitate iſte due nature ſcȝ natura
coꝛpalis ⁊ ſpūalis ꝯiūcta iſimul
et natura coꝛpalis tm̄. arguūt ⁊
ꝯcludūt naturam ſpūalē creatā
ꝑ ſe eſſe ⁊ exiſtē ſine coꝛpali Et
ſic habemꝰ in vniuerſo tres natu
ras. ſcȝ ſpūalē tm̄. coꝛpalez tm̄.
et ſpūalem ⁊ coꝛpalē iſimul. ⁊
probatio ſit ex ꝑte creaturaꝝ q̄
ſūt i ſcala nature. ita ꝙ ipſa ſca
la nature hoc ꝓbat. Preterea
atia ꝓbatio ſumit̄ ex ꝑte dei qui
eſt dn̄s ⁊ creatoꝛ oīpotēs. Vnde
cum deꝰ ſit ſpūs ſūmus ⁊ totus
intellectualis ⁊ nullo mō coꝛpa
lis. magis ꝯuenit cum dō natu
ra ſpūalis ⁊ itellc̄ualis q̄ȝ coꝛpa
lis. ꝑmo coꝛpalis eſt ei oppoſita
et ſpūalis eſt ei ſimilis. Si ergo
deꝰ fecit naturā coꝛpalē ſibi oppo
ſitam ⁊ infimā ꝑ ſe ſolā. q̄re non
fecerit eciā naturā q̄ eſt ei ſimilis
ꝑ ſe exñtē Itē ꝯuenit dō magis
facere ſibi ſimile q̄ȝ diſſimile. ⁊ cre
aturas totalit̄ ſibi ſimiles q̄ȝ diſ
ſimiles. ⁊ magis ꝯuenit deo face
re creaturas ꝓpe ſe. q̄ȝ diſtātes a
ſe. ergo magis ꝯuenit dō facere
creaturā ſpūalem ſibi ſimilē ⁊ ꝓ
pinquā exiſtētem ꝑ ſe. q̄ȝ coꝛpo
ralē ꝑ ſe exiſtētez ſibi totalit̄ diſ
ſimilē. ⁊ a ſe lōge diſtātem. ſed
deꝰ fecit creaturas ꝑ ſe tm̄ exiſtē
tes ſibi totaliter diſſimiles. lōge

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ab ipſo diſtãtes. vt patet i pͥmo
ſcđo ꝛ tercio gͣdu ſcale nature.
ergo magis facere debuit creatu
ras ꝑ ſe exñtes ſibi ſimiles ꝛ ꝓpe
ſe ſe exñtes. Jtē nō ſolū debuit facē
creaturã ſpūalē ꝑ ſe exñtem ſine
corꝑali. ymo pͥmo debuit facere
creaturã ſpūalē q̃ꝫ corꝑalē. q2 ē
ei magis propinq̄ ꝛ ſimił. Et ſic
ꝓbatū ē tã ex ꝑte creaturaꝝ q̃ꝫ
ex ꝑte dei. ꝙ natura ſpūalis crea
ta eſt ꝛ exiſtit realit̃ ꝛ ꝑ ſe ſine
corꝑe. ꝛ talis nã vocat̃ angelica
natura. Et ideo iſta natura ē ſine
quãtitate ſine figura ſine longitu
dine ꝛ breuitate. ſine latitudīe ꝛ
ꝓfunditate. ſine extēſiōe et ſine
ſpiſſitudīe. ſine pōderoſitate ꝛ le
uitate. nullum hꝫ colorē. nullum
saporē. nullū odorem. nec hꝫ ali
quã q̃litatē q̄ poſſit tãgi. Jō nō
eſt viſibilis nec audibilis nec tã
gibilis. nec aliq̄ mō ꝑ aliquē ſē
ſum ꝑceptibilis ſicut dcm̄ fuit ſu
periꝰ de aia ꝛ de iſta lrã. a.

De multiplicatōe nature ſpūał create. Titulꝰ. CCxix.

POſtq̃ꝫ ꝓbatū ē ꝙ natura
ſpūalis creata ē ꝛ exiſtit
vlteriꝰ eſt magis iueſtigã
dū ſi ē multiplicata i multas ſpe
cies ꝛ in multa indiuidua. Sicut
autez iſte due nature ſcꝫ natura
corꝑalis ꝛ hūana q̄ ꝯſtat ex ſpi
rituali ꝛ corꝑali manifeſtauerũt
nobis naturã ſpūalē purã eſſe. ita
eciã maifeſtabũt oia alia ꝛ oēs
ſuas ꝯdicōes ꝛ ꝓꝑetates. Vñ ncc̄e
eſt ꝙ oia ſint ꝓporcionata ꝛ or
diata int̃ ſe. Videmꝰ ãt ꝙ in na
tura corꝑali īfima. nō ſolū ē vna
ſpēs ymo inūerabiles ſpēs ꝛ ma
neries. Vide em̄ q̄t ſpēs ſūt in pͦ.
gradu. vide q̄t in ſcđo. ꝛ q̄t i ter
cio gͣdu. Si ergo natura corꝑalis
eſt tm̄ multiplicata ꝙ nō p̄t ꝯp
hendi ſub nūero. q̃re eciã nō erit
multiplicata creatura ſpūał q̃ſi ſi
ne nūero. Jtaqꝫ nō p̄t eſſe ꝙ ibi
ſit tm̄ vna creatura ſpūał. ymo
dñt eſſe inūerabiles tales creatuē
et ſpūs. Si em̄ deꝰ voluit tm̄ mul
tiplicare corporales creaturas ſibi
diſſimiles. nōne magis dꝫ multi
plicare creaturas ſpūales ſibi ſimi
les ꝛ vniformes. Sicut ei magis
debuit facē creaturã ſpūalē q̃ꝫ cor
poralē. ita eciã magis debuit eã
multiplicare cū ſint magis multi
plicabiles res ſpūales q̃ꝫ corpora
les. Jtē videmꝰ eciã ꝙ in natura
humana q̄ ꝯſtat ex ſpūali ꝛ cor
ꝑali ē maxia multiplicacō q̃re ec̄
i nã pure ſpūali. ñ erit maxia mł
titudo ꝛ młtiplicaͦ ſpirituū ꝛ cre
aturaꝝ ſpūaliū cū nã pure ſpūa
lis facit ꝑ ſe ſuū mēbꝝ i vniuerſo
q2 nō ſūt ñ tria mēbra vt dcm̄ ē i
vniūſitate creaturaꝝ. Ergo ncc̄e
eſt inūerabilē multitudinē eē cre
aturaꝝ ſpūaliū ꝛ nō vnã tm̄ cre
aturã.

Qđ int̃ ipas creaturas ſpūales ē multiplex ordo ꝛ inferioritas ꝛ ſupioritas ꝛ non ſūt oēs eq̄les. Titulꝰ. CCxx

NOn ſolū ãt dꝫ eſſe maxia
multitudo creaturaꝝ pure
ſpūaliū. imo debēt ibi eſſe

multi ordines. ⁊ debet ibi eē infe
rioritas ⁊ ſupioritas inter eas ⁊
vna creatura dꝫ eſſe ſuperior q̄ꝫ
alia Videm⁹ eñi ꝙ in natura cor
porali eſt ordo ⁊ inferioritas et
ſupioritas ⁊ nō eq̄litas ſicut i p̄
mo gradu eciā ſunt multi ordies
Nam eſt ibi ordo elemētoꝝ terra
et infima · aq̄ ſupior · aer ſuper
aquā · ⁊ ignis ſup oia · Ecce ibi
ordinē ⁊ ſupioritatē ⁊ inferiori
tatē · Similit̄ eſt ordo in metall̄
eſt ſupioritas ⁊ inferioritas Si
milit̄ eſt ordo in lapidib⁹ precio
ſis · Si ergo in gradu infimo eſt
ordo ⁊ ſupioritas ⁊ inferioritas
nōne eciā in ḡdu ſūmo erit ordo
et inferioritas ⁊ ſupioritas in ip
ſis creaturis ſūme ſpūalib⁹. Si
in minimis eſt ordo · nōne ⁊ in ma
ximis erit. Similit̄ eſt ordo ⁊ in
ſecūdo gradu ſcale int̄ arbores
et herbas · Similit̄ eſt ordo ⁊ in
tercio ḡdu in animalib⁹ ⁊ i piſci
bus · ⁊ in auib⁹ ⁊ in illis q̄ ſuper
terrā ambulāt · Vide ergo q̄t ſūt
ſpēs arboꝝ ⁊ herbaꝝ · Vide q̄t
ſunt ſpēs piſciū · quot ſpēs auiū
quot ſpēs animaliū q̄ ambulant
ſup terrā · Vide quō eſt ibi ſupio
ritas ⁊ inferioritas · Et oēs iſti
grad⁹ ſunt in natura corpali · Si
ergo dn̄s deus oipotēs poſuit tm̄
ordinē in creaturis corpalib⁹ · nō
ne magis debuit ponē ordinēꝫ ⁊
ſupioritatē ⁊ inferioritatē in cre
aturis ſpūalib⁹ ⁊ rōnalib⁹ cum
magis ordo ⁊ ordinatio ꝯueniat
creaturis ſpūalibus q̄ꝫ corpora

lib⁹. Sicut ēgo in creaturis cor
poralib⁹ ſunt multi ordies · qua
re eciā in creaturis ſpūalib⁹ non
erūt multi ordies. Preterea eciā
in natura hūana q̄ eſt corpalis ⁊
ſpūalis inſimul ſūt multi ordies
et ē ibi ſupioritas ⁊ inferioritas
et eſt ibi multiplex dignitas · mł
tiplex prelatura · multiplex p̄nci
pat⁹ · p̄mo eſt in oib⁹ ordo dig
nitatū · ordo officioꝝ · ⁊ ordo p̄n
cipatuū · iſte ħo maior iſte minor
iſte ſupior · iſte inferior · iſte p̄la
tus iſte ſubdit⁹ · Et eſt eñi i hu
mana natura multiplex ſtatus ·
Nā eſt ibi ſtatus agricolaꝝ infi
moꝝ · ſtat⁹ mercatoꝝ · ſtat⁹ bur
gentiū · Item ſtat⁹ nobiliū · vbi
cōtinet̄ ordo militū · ordo baronū
ordo vicecomitū · ordo comitū · or
do ducū · deinde ē rex ⁊ imperator
et ſunt multi reges ⁊ vn⁹ impera
tor · Et eciaꝫ multiplex ē ordo po
teſtatū · Nam ſūt iudices inferio
res ⁊ iudices ſupiores ⁊ mediȷ̄ · ⁊
ptātes inferiores ⁊ medie ⁊ ſūp
me · Hoc eciā videm⁹ in ſtatu ec
cleſiaſtico in q̄ eſt multiplex or
do ⁊ inferioritas ⁊ ſupioritas ·
Nā ſunt ibi rectores ⁊ archidy
aconi · dyaconi · decani · prepoſiti ·
abbates · ep̄i · archiep̄i · p̄triarche
⁊ c̄ · Si ēgo in natura q̄ eſt ꝑtim
corpalis ⁊ partim ſpūalis non ē
eq̄litas ſed diſtinctio mirabilis
et ordo · quāuis oēs hoies q̄ ad na
turā ſunt eq̄les · attn̄ ꝑ accidētia
que eis adueniūt ⁊ q̄ acq̄rūt po
ſtea ſiunt int̄ hoies iſti ordines ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Iſta ãt accĩdẽtia ſũt iuriſdictio·
ptãs ·officiũ·ſcia ⁊ ars · ⁊ iſta
accĩdẽtia nobilia fundanť in hũa
na natura·rõne nature ſpũalis ⁊
nature itellcũalis ·q̃ ẽ ps hũane
nature ⁊ nõ rõne corpaľ· Quare
igiť poſtq̃z i natura q̃ ẽ ptim cor
palis ⁊ ptim ſpũaľ eſt tã multi
plex ordo ⁊ mirabilis ⁊ rõne na
ture intellcũalis ſcz rõne aie·q̃re
eciã nõ erit multiplex ordo ⁊ mi
rabilis in natura pure ſpũali ⁊ in
tellcũali· ⁊ eciã diſtinctio digni
tatũ ⁊ officiorꝝ ⁊ ſtatuũ·cũ ma
ior debeat eſſe ordo i ſpũalibꝰ q̃z
in corpalibꝰ ⸫ q̃re nõ erit ibi pńci
patꝰ ⁊ p̄latio ⁊ ſupioritas ⁊ iſe
rioritas ſuo mõ ⁊ aliq̃ ſupiores
et aliq̃ inferiores · ⁊ aliq̃ medio
cres ⸫ Itẽ infra hoiem ẽ ordo ⁊ ſu
perioritas ⁊ inferioritas ⁊ pńci
patꝰ· ⁊ hoc a natura· nã eſt ibi
ſtatus v̓tutũ infimarꝝ·ſcz gñati
ue·augmentatiue ⁊ nutritiue· ⁊
iſte hñt alias iferiores ·ſcz v̓tutẽ
attractiuã· digeſtiuã ⁊ retẽtiuã
Vlteriꝰ poſt iſtũ ſtatum ẽ ſcd̓s
ſtatꝰ ſupior ſcz ſtatus v̓tutũ ⁊
ptãtum ſenſitiuarꝝ· ⁊ terciꝰ poſt
iſtum ẽ ſupmꝰ ſtatus ſcz v̓tutũ
et ptãtũ intellectualiũ· Si ergo
in hoie ẽ talis ordo ⁊ pńcipatꝰ·q̃
re eciã in natura pure ſpũali non
erit ordo ⁊ pńcipatꝰ⸫ Et ſic ptʒ
quare in creaturis ſpũalibꝰ ⁊ ſũ
mis ſpiritibꝰ debʒ eẽ ſacer ordo ⁊
multiplex· ⁊ ſupioritas ⁊ iferio
ritas ⁊ mediocritas ⁊ non equa
litas·

Qd̓ quãuis ſint ibi multi ordi
nes tñ ncc̃e ẽ q certꝰ nũerꝰ ſit ipõ
rũ ordinuz ⁊ oẽs dñt ꝯſũmari in
vnitate   Titulꝰ·CCxxi·

q
QVare ãt i ipſ ſpiritibꝰ ſũ
mis dz eſſe tãtꝰ ordo tãta
ordiatio· ⁊ tãta regulacõ
q nõ poſſit eẽ maior·eo qꝛ ſũt p
pe deũ ⁊ ei ſiľes totaliť i nã a q̃ ẽ
ois ordo ⁊ ois r̄gula ⁊ mẽſura Et
iõ i ipis creaturis ſpũalibꝰ nulla
p̄t eẽ ꝯfuſio· ꝫ ncc̃ario dz eẽ i eis
certꝰ nũerꝰ ordinũ· ⁊ oẽs dñt cõ
ſũmari i vnitate. Videmꝰ ãt q in
nã pure corpali ſũt tres g̃dꝰ.gñra
les · ita q tota natura corpaľ q̃
nõ hʒ aliq̃d ſpũale ⁊ imõrle diui
diť p tres g̃dꝰ·qꝛ q̃dã hñt eẽ tm̃
alia hñt viuẽ tm̃· ⁊ q̃dã hñt ſẽti
re tm̃ Et vltra q̃libʒ iſtorꝝ g̃duũ
cõtinet pluresgradꝰ ſub ſe·qꝛ in
pmo gradu vbi ẽ tm̃ eſſe ſũt plu
res ordies·ſcz ordo elemẽtorꝝ.or
do metallorꝝ· ⁊ ordo lapidũ p̄cio
ſorꝝ· ⁊ i q̃libet iſtorꝝ ordinũ ẽ ſta
tꝰ ⁊ vnũ pńcipale· vt in ordine
elemẽtorꝝ ignis · i ordie metallo
rũ aurꝝ·i ordine lapidum p̄cioſo
rũ carbũculus ·Similiť ſecũdus
gradus qui ẽ viuẽ· cõtinet ſub ſe
multos ordies · nãm eſt ibi ordo
herbarum·ordo arborꝝ· In tercõ
gradu q̃ ẽ ſẽtire ſũt multi ordies
nã ẽ ibi ordo piſciũ·ordo auiũ or
do aialiũ·q̃ ãbulãt ſup terrã· ſeu
aial volatile· aquatile· terreſtre·
Et quilibet iſtorꝝ ordinũ cõſum
mať in vnitate·qꝛ in genere piſci
um ẽ vnus ſũmus piſcis ·in gñe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

auiū. eſt vna maior ⁊ dignior ſu
per oēs aues. ſicut ē aquila. ſimi
liter in gn̄e aīaliū q̄ ambulāt ſu
per terrā. eſt vnū aīal ⁊ vna ſpe
cies q̄ eſt maior oīm ⁊ dn̄at alijs.
ſicut ē ſpēs leonū. Si ergo i na
tura corpali ē tāta ordiatio regu
lacio ⁊ mēſuracio ſine ↄfuſione ⁊
certꝰ numerꝰ. nōne magis dȝ eē
in natura pure ſpūali. Et ſi deꝰ
poſuit tantā ordinationē ⁊ regu
lacionē in natura infima corpali.
que ē ei maxime diſſimilis. nōne
magis poſuit in natura pure ſpū
ali ſibi ſimili ⁊ ꝓpinq̄ cū oīa iſta
pertineāt ad pulchritudinē ⁊ or
natum. Nōne ergo tota natura
ſpūalis dȝ diuidi eciā gn̄alit per
certas porcōes ⁊ g̃dus gn̄ales. ⁊
iterꝝ quilibet iſtorꝝ graduū in cer
tos ordies. ⁊ q̄libȝ ordo in ſuas
ſpēs. vt ſit ibi oimoda claritas
et diſtinctio ſine cōfuſione. ⁊ in
quolibȝ ordine ſit vna ſpēs ſup
oēs. ⁊ quilibȝ ordo conſūmet in
vnitate. Et ſic videmꝰ ꝙ iſta na
tura pure ſpūalis. partit ⁊ diui
dit gn̄alit in tres porciones gn̄a
les. ſcȝ in tres ierarchias. ſiue in
tres pn̄cipatus ſacros. qr oppoſi
ta cōmunit eq̄liter diuidūtur. ⁊
maxime qr natura ſpūalis ē prior
quā corpalis. ⁊ ideo natura ſpū
alis imitat corpalē ⁊ ecōtra. ideo
per illa q̄ vident in natura corpa
li quā videmꝰ poſſumꝰ arguē in
natura ſpūali quā nō videmus.
Itē ſicut videmꝰ ꝙ oēs nature ⁊
ſpecies corpales correſpōdet vni
ſpeciei ſūme. ſcȝ nature ⁊ ſpeciei
humane q̄ eſt ſpūalis ⁊ corpora
lis ⁊ illa ſpēs eſt ſup oēs ⁊ dn̄a
tur omnibꝯ alijs ⁊ preſt ex ordia
tione dei. ita ꝙ omnes ordies cre
aturarꝝ corpaliū ↄſūmant i vna
ſpecie ſupra quā nulla eſt. ita cō
formit poſſumꝰ arguē ꝙ oēs cō
dicōes creaturarꝝ ſpūaliū dn̄t cor
reſpōdere vni ſūme ſpeciei ſpūali
et vni ſūmo ſpūi creato. qui ē ſu
per oēs. vt oēs ordies angelorꝝ
conſūment in vnitate ⁊ ſūmant.
Itē ſicut arguimꝰ ꝑ naturā pure
corpalem. ita poſſumꝰ arguere ꝑ
naturā que eſt corpal ⁊ ſpūal i
ſimul. quia tota natura q̄ eſt cor
poralis ⁊ ſpūalis inſimul ſcȝ na
tura humana eciam diuidit in cer
tas pociones. ⁊ in certos gradꝰ
et in certos pn̄cipatꝰ ⁊ omnia cō
ſūmant in vnitate. ita ꝙ ē vnus
ſupra oēs. Et eciam in ipſomet
hoie omnes v̓tutes oēs ptātes ⁊
omnes ſtatꝰ v̓tutū naturaliū con
ſūmant in vna v̓tute ſūma. ſcȝ i
ipſa volūtate que ē dn̄a oīm alia
rum ⁊ maior. Et tota eciam aīa
hominis diuiditur in tres gn̄ales
porcōes ſeu ptes ſeu ierarchias. ſ.
in vegetatiuā ſenſitiuā ⁊ intelle
ctiuā. ⁊ iterꝝ quelibet illarꝝ diui
dit in ſuas ptes. Quare ergo ſimi
lit nō erit certa diuiſio ⁊ certus
numerꝰ in generali in natura ſpi
rituali. ita ꝙ tota diuidat in cer
tas porciones generales ⁊ ille ite
rum in alias. Poſtq̄ȝ ergo tres
ſunt nature diſtincte create in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vniuerſo ſcȝ coꝛpalis tm̄ ⁊ ſpūa
lis tm̄. ⁊ mixta ex vtraqȝ. ergo
ſi natura coꝛpal̄ hȝ ſuas ierarchi
as ⁊ ſuos oꝛdines īfra ſe. q̄re eciā
natura ſūma ⁊ ſpūalis nō hēbit
ſuo modo ſuas ierarchias ⁊ ſuoꝝ
oꝛdines infra ſemetipām. Et eci
am poſtq̄z natura pure coꝛpalis
et diſtincta ꝑ drās ⁊ gradus na
ture. ⁊ natura mixta. ſcȝ hūana
eſt diſtincta ꝑ dr̄ntias ⁊ grad᷒
nature. ſcȝ ꝑ accidētia nobilia di
gnitatū ⁊ officioꝝ. q̄re igit̄ eciā
natura pure ſpūalis nō erit diſti
cta ꝑ dr̄ntias ⁊ grad᷒ nature ⁊
drās officioꝝ ⁊ dignitatū vt ſit
vtraqȝ diſtinctio. Et qm̄ nūer᷒
trinari᷒ magis ꝯcoꝛdat cū deo
q̄z aliqs ali᷒ nūer᷒. q2 in d̄o eſt
trinitas ꝑſonaꝝ. iō magis ꝯueit
deo ponē numeꝝ trinariū in reb᷒
quā aliū numeꝝ. ⁊ maxie in cre
aturis ſpūalib᷒ que ſunt ei ꝯfoꝛ
mes ⁊ ſimiles. Et iō magis ꝯue
niēs ſuit deo ꝙ tota natura ſpūa
lis creata. ſcȝ āgelica diſtingue
ret̄ ⁊ diuideret̄ ꝑ numeꝝ trinari
um q̄m ꝑ aliū numeꝝ. Vn̄ tota
vnitas creata diuidit̄ in tres par
tes gn̄ales. ſcȝ in naturā coꝛpalē
tm̄ ⁊ ſpūalē tm̄. ⁊ coꝛpalē ⁊ ſpi
ritualē ſimul. Et iteꝝ natura tm̄
coꝛpalis diuidit̄ i tres ꝑtes vt di
ctū ē. Quia ergo diuiſio ē multi
plex. ſcȝ q̄dā gn̄alis. ⁊ quedaȝ
ſpecialis. ⁊ alia ſpecialiſſima ⁊c̄.
ideo p̄ma diuiſio gn̄alis ⁊ diſtin
ctio debȝ eſſe trinaria in angelis
vt ſicut diuina natura exiſtēs tā

tūm eadē numero ⁊ indiuiſibiliꝰ
in ſe tm̄ diuidit̄ in tres ꝑſonas ꝑ
tres ꝓpetates diſtictas ⁊ nō plu
res neqȝ pautiores. ita ꝯformit̄
natura ſpūalis creata ſeu angeli
ca ſibi totalit̄ ſimil̄ ⁊ ꝯformis ⁊
ꝓpinq̄. diuidit̄ ⁊ diſtinguit̄ in
tres poꝛcōes ⁊ tres ierarchias ge
nerales. ⁊ deinde q̄libet eaꝝ iteꝝ
in tres oꝛdines. ⁊ ſic ē ibi diuiſio
gn̄alis ⁊ ſpecialis ꝑ trinarū nu
meꝝ. Et ſic patȝ ꝙ in creaturiꝰ
ſpūalib᷒ ſeu angelicis dȝ eſſe cer
tus numer᷒ oꝛdinū ⁊ certa diſti
ctio. ⁊ eciā ꝙ talis numer᷒ debȝ
eſſe trinari᷒ magis q̄z ali᷒. ⁊ hoc
oñdit natura coꝛpalis ⁊ eciaȝ na
tura diuina q̄ creauit oīa. Patȝ
eciā ꝙ oēs oꝛdines dn̄t ꝯſūmari
in ſūma vnitate q̄ntū p̄t eſſe i cre
aturis. ⁊ ꝙ ſupra oēs dȝ eē vn᷒
ſūmus āgel᷒ ⁊ vna ſūma creatu
ra ſpūalis. conſūmās in vnitate
oēs oꝛdines ſpūaliū creaturaꝝ.
Et ſic ꝓbatū eſt ꝙ ē natura pu
re ſpūalis creata ⁊ ꝙ ē inūerabi
lis multitudo ſpūaliū creaturaꝝ
et angeloꝝ. ⁊ ꝙ ē ibi oꝛdo debi
tus q̄ntum p̄t eſſe. Quāuis āt ibi
ſit innūerabilis multitudo āgelo
rū. attn̄ oēs ſimul fuerūt creati de
nihilo. q2 vn᷒ āgel᷒ nō p̄t cauſa
re aliū nec gn̄are d̄ ſua ſubſtātia
nec vn᷒ p̄t deſcendē de alio ſicut
ſit in hoib᷒ q2 nō ſūt coꝛpales. ſ;
quilibȝ imediate a d̄o ē creatus
Et iō potuerūt oēs ſimul creari.
q2 nulla poterat eſſe reſiſtētia. q2
de᷒ ē oꝑs q̄ d̄ nihilo creauit eoꝝ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

⁊ ita potuit creare oēs ſimul ſicut
vnū· qui ſolo velle oia creat· nec
repugnat eis creari inſimul·
¶ Q𝔡 natura ſpūalis creata ob
ligatᷣ deo ſicut hō· ⁊ ꝙ oia ꝓba
ta de hoie inq̄ntū hō eſt ſūt iā ꝓ
bata de angelis· ⁊ ꝙ idē ē bonū
hominis ⁊ angeli·

Titul? · CCxxij ·

QVoniā autē natura pure
ſpūalis creata exiſtit· ⁊
qꝛ ipa hꝫ liberꝝ arbitriū ſicut hō
ideo oia q̄ ꝓbata ſunt de hoie rō
ne liberi arbitrij iā ꝓbata ſūt de
angelis· ⁊ quicq̄d ꝯuenit hoi rō
ne liberi arbitrij· cōuenit āgelo·
Et iō qui vult hr̄e ſciaꝫ de āgelᷣ
recurrat ad illa q̄ dcā ſunt de hoie
et applicet eis ⁊ faciat ſimilē pro
ceſſum circa obligationem ⁊ circa
amorē ⁊ circa fructū amoris q𝔡
eſt gaudiū· ⁊ cōparet frcm̄ amo
ris ⁊ āgelū ⁊ alias creaturas ſeu
ad creaturas iferiores eo· ⁊ vide
at ꝙ pl? accepit a d̄o q̄ꝫ alie cre
ature iferiores· ⁊ q̄litᷣ cognoſcit
ſe hr̄e ⁊ accepiſſe a d̄o q̄cq̄d hꝫ
qꝛ de nihilo fact? ē· ⁊ nihil hꝫ a
ſeipō· Vn̄ angel? ad ꝯgnoſcēdū
ſuā dignitatē ⁊ ſuū gaudiū in q̄
eſt· pōt ſe p̄mo ꝯpare ad ipm̄ ni
hil vn̄ venit· deide ad creaturā ſibi
oppoſitā· ſcꝫ ad naturā corꝑalē·
et p̄t videre q̄ntū aſcēdit ſuꝑ illā
in dignitate ⁊ excellētia· ⁊ hoc
ex dono dei· Deinde p̄t ſē ꝯpare
ad naturā mixtā ſcꝫ ad hūanaꝫ
et ſic oēs creature ſeruiūt angelᷣ
vt ꝯgnoſcāt ꝓpriā excellētiam ⁊
quātum acceperūt· Et ſic p̄tꝫ ꝙ
angel? obligatᷣ deo ſicut hō ⁊ idē
mod? ꝓcedēdi ē in āgelo ſicut in
hoie ad iueſtigādū obligationē
ꝑ q̄m d̄o obligatᷣ· ⁊ ꝑ ꝯn̄s ad i
ueſtigādū oia illa q̄ ſequūtᷣ ad
illā obligationeꝫ· Et ſic ꝯpam?
hoieꝫ ad alias creaturas iferioēs
ꝑ ꝯueniētiā ⁊ drām· ita poſſum?
cōpare āgelū Exercita g° teipm̄
Et hec ſufficiāt Ecce igitᷣ q̄litᷣ ꝑ
ſcalā natuē hn̄tē q̄ttuoꝛ gd̄? diſ
tinctos inuenim? p° naturā diui
nā eē ⁊ exiſtē ab eterno ſine p̄n
cipio ⁊ ſine fine· deiñ iuenimu? to
tā ſcalā ⁊ oēs creaturas ꝯtētas i
ſcala a d̄o ꝓceſſiſſe a nihilo ꝑ cre
tionē· deiñ inuenim? obligatōeꝫ
hois ad deū· Vlteri? exiñ deueni
m? ad imōꝛlitatē aie hois· ita ꝙ
inuenim? hoieꝫ hr̄e aiaꝫ imōꝛl ē·
et ꝑ ꝯn̄s ꝙ erat ꝯpoſit? ex duabꝫ
naturis ſcꝫ corꝑali ⁊ ſpūali· ⁊ re
duxim? oēs q̄ttuoꝛ gd̄? ſcale ad
duas naturas i gn̄ali· ſcꝫ ad nāꝫ
corꝑalē tm̄ q̄ nichil hꝫ imōꝛle ⁊
ad naturā mixtam ex corꝑali ⁊
ſpūali· q̄ hꝫ aliq̄d imōꝛle· Et vl
timate ꝑ iſtas duas naturas inue
nim? terciā naturā q̄ tm̄ ē ſpūalᷣ·
q̄ dicitᷣ angelica natura Et ſic ha
bem? in ſūma naturā diuinā icre
atā q̄ realitᷣ vna ⁊ eadē nūero ex
iſtit· ⁊ ē ꝯis in tribꝫ ꝑſonis reali
ter diſtinctis· ⁊ habem? tres na
turas diſtinctas creatas ab ipſa
diuina natura. que eſt de? etern?
trinus ⁊ vnus cui eſt laus ⁊ glo
ria ineternū·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Hic inueſtigat᷑ ſi hō eſt talis
de fc̄o · q̄lis dꝫ eſſe · ⁊ ſi facit qd̓
facere dꝫ ſcd̓m ordinē creaturaꝝ
Et iuenit᷑ de fc̄o ꝙ hō ē ⁊ fc̄it cō
tra ordinē creaturaꝝ ⁊ ē tot⁹ mu
tat⁹ i oppoſitū ⁊ i ɔtrariū ſue ꝓpe
nature quā dꝫ hr̄e · ſicut vinū in
acetū · ¶ Titul⁹ · CCxxiij ·

D Ictū eſt in tota pte
p̄cedēti vſqꝫ h̄ d̓ debi
to hōmis ad qd̓ obli
gat᷑ de iure nature ⁊
cōcluſū ē ⁊ ꝓbatuꝫ
aliqd̓ occultū eſſe debitū qd̓ hō
debꝫ deo · ⁊ hoc tā ex datis ⁊ ac
ceptis vbi fundat᷑ obligatō debi
ti q̄m ex pte dignitatis dei · cui p̄
mo debet᷑ amoꝛ timoꝛ ⁊ honoꝛ · ⁊
hoc eciā reqrebat natura amoꝛis.
Ergo vſqꝫ hāc ptē ꝓceſſim⁹ per
debꝫ ⁊ p modū obligatōis ⁊ de
biti · ⁊ vidim⁹ qualis ē obligatō
quā magna q̄ obligat᷑ homo deo
et q̄lis ē · qm̄ eſt p̄mo naturalis
⁊ ꝑpetua ⁊ īfallibilis īdelebilis ·
incoꝛruptibilis · ⁊ imōꝛtlis · ⁊ eſt
gn̄al᷑ omni hoi · ⁊ patēs oibꝫ · qꝛ
eſt ſcp̄ta in libro nature in oibꝫ
creaturis · ⁊ in ipō homine tam ī
coꝛpe q̄ꝫ in aīa · ⁊ ipſe hō ⁊ oēs
creature ſunt puriſſimū teſtiomū
iſtius obligatōis Viſum eſt eciā
et cōcluſū q̄ntū ⁊ q̄le bonū adue
niet hoi · ſi hō adiplet ⁊ facit debi
tū ad qd̓ obligat᷑ deo · ⁊ q̄ntū ⁊
quale malū adueniet hoi · ſi nō fa
cit debitū qd̓ debet deo · Hic ēgo
tria cognoſcim⁹ de hoie · ſcꝫ ipm
debitū hois · ⁊ bonuꝫ ⁊ malū qd̓
oportet ſeq̄ · Ipm āt debitū ſem
per viuit ſp manet radicalit᷑ i ſuo
vigoꝛe · ⁊ ipoſſibile ē ꝙ tollat᷑ ·
ſemp hō ē debitoꝛ · ſp ē obligat⁹
deo · ſiue hō faciat ſiue non faciat ·
Et qm̄ oꝛdinat᷑ debitū ad factū.
et debē oꝛdiat᷑ ad facē ⁊ obliga
tio ad ſolutionē p̄mo oia q̄ perti
nēt ad hoiez ɔcludunt᷑ in iſtis du
obꝫ ſcꝫ in debito ⁊ in fc̄o · ſeu in
iure ⁊ ni fc̄o · qꝛ ipm debitū ē ius
et ipa ſolutio factū · ꝫ ipm debitū
eſt p̄mū ⁊ p̄cedit · ⁊ factū dꝫ ſeq̄
poſt debitū · ⁊ ipm factum ē vlti
mū ⁊ ɔplemētū debiti · iō niſi p⁹
debitū ſequat᷑ ipm fcm̄ ⁊ facere ·
totū ē vacuū · ⁊ ſi ſequat᷑ factū ·
totū ē plenū · Iſta ergo duo ſcꝫ
debitū ⁊ factū dn̄t eē ꝓpoꝛciona
ta ⁊ ligata int᷑ ſe · qꝛ vnū michil
ꝓficit ſine alio · Quid enī ꝓficit
debitū · ſi nō ſequat᷑ fcm̄ · Et q̄d
valꝫ factū · niſi ɔcoꝛdet cū debito
Factū ergo ⁊ debitū qn̄ concoꝛ
dāt · faciūt mirabilē armoniā · Si
autē diſcoꝛdāt · deſtruit᷑ armoia
et ſit peſſim⁹ ſonus Et qꝛ iſta ſci
entia ē de hoie inq̄tuꝫ hō ē · ⁊ do
cet ɔgnoſcē hoiez · ⁊ cognitio de
hoie ɔſiſtit in duobꝫ · ſcꝫ in ɔgni
tiōe ipſi⁹ debiti · ⁊ i ɔgnitōe ipſi
us fc̄i · ſeu facē · ⁊ ɔgnitio ipſi⁹ de
biti p̄cedē dꝫ ɔgnitionē ipſius fa
cti · qd̓ nō ē niſi tāq̄ꝫ lumē ad co
gnoſcēdū ipm factum · qꝛ impoſ
ſibile eſt cognoſcē ipm factū an
ſit tale quale debꝫ eſſe vel nō · ſ ·
vtꝝ ſit iuſtum vel iniuſtuꝫ oꝛdi
natum vel inoꝛdinatū · niſi p̄us

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cognoſcat̃ debitum. Debitum enim eſt menſura ⁊ regula ⁊ lex ipius facti. Qui ergo ignorat ipm̃ debitum ignorat ipm̃ factum et facere Ideo poſtq̃ȝ habem⁹ infallibilem cognitionẽ de ipõ debito hoīs inquãtum homo eſt ad complẽdam totam cognitionẽ de homine necẽ eſt nos habere cognitõnem de ipõ facto ipſi⁹ hominis ⁊ de ſuo facere. vtꝝ ius ⁊ facere cõcordãt in homine. vt poſtq̃ȝ cognoſcim⁹ quid debeat facere. videam⁹ quid facit. vtrum ſuũ ꝓpriũ factum ſeu facere ꝯcordet cũ ſuo ꝓpͦo debito. vel diſcordet. et vtꝝ ſit iuſtum an iniuſtum. ⁊ ordinatum vel inordinatum. rectũ vel tortuoſum. ſcd̕m naturaȝ hominis vel cõtra naturam hominis. ſcd̕m deum vel contra deum. vt poſtq̃ȝ vidim⁹ quid de iure vel iniure. videam⁹ quid in facto vel de facto. Quãuis autem iſta duo pertineãt ad hominẽ. ſcȝ debitũ et factum. nõ tamẽ ſimiliter ⁊ eodẽ modo. quia ipm̃ debitum ſemper manet in ſuo vigore ⁊ eſt neceſſariũ ⁊ de neceſſitate. nec eſt i poteſtate ⁊ libertate hoīs. qꝛ velit homo aut nõ velit. ſemper manet debitum. ⁊ hõ ſemp manet debitor ⁊ obligat⁹. Sȝ ipſum factum eſt volũtarium ⁊ in libertate hoīs. ⁊ ideo pt̃ homo habere ſuũ factum ⁊ ſuũ facere qꝫ cõcordet cũ ſuo debito. vel poteſt hr̃e factum cõtrarium debito. vel pt̃ deſiſtẽ ab ipõ facto. Et ſic ſunt ibi tria. ſcȝ facere qd̕ dȝ. vel facẽ cõtrariũ illius qd̕ dȝ. vel totalit̃ deſiſtẽ ab ipſo facere. Nõ eſt autẽ ita nec ſimilit̃ i aliȷ́s creaturis quia fcm̃ ⁊ debitũ ſemp concordãt. Sȝ qꝛ qñ homo deſiſtit ab ipſo facere. tunc facit qd̕ nõ debȝ idõ hõ poteſt gñalit̃ ambulare ꝑ duas vias. Quia vel fcm̃ ⁊ facẽ hoīs eſt ſimile ⁊ cõcordãs cum d̕bito. vel eſt diſcordãs ⁊ ꝯtrariũ ſuo debito ꝓpͦo. Et quia ipm̃ debitum ẽ ꝓpria lex. ꝓpͣ menſura. ꝓpria regula. ꝓprium lumẽ. ⁊ ꝓprium ius ipſi⁹ hominis. ideo qñ in hoīe fcm̃ ꝯcordat cum d̕bito tũc homo ꝯcordat cũ ſua ꝓpͣ natura cum ſua ꝓpͣ lege ⁊ regula. ⁊ cũ ſuo ꝓpͦo lumine. Sȝ qñ in homine fcm̃ eſt cõtrarium debito. tunc homo eſt cõtrari⁹ ſibiȷ́pſi et ſue ꝓpͤ nature. ⁊ ſue regule. ⁊ ſue ꝓpͤ legi. ⁊ ſuo lumini. et iuri nature ⁊ ẽ ꝯtrarius oībꝫ creaturis ⁊ d̕o Quid ẽ enim oẽm hoīeȝ eſſe ꝯtrariũ ſibiȷ́pſi. niſi qꝫ ipm̃ factũ hoīs ⁊ ſuũ facẽ ſit ꝯtrariũ ſuo ꝓprio d̕bito. ⁊ ſue legi naturali.

Igit̃ nũc ꝓfũde intrem⁹ in ipm̃ hoīeȝ ⁊ ꝑſcrutemur iteriora ei⁹ ⁊ palpem⁹ viſcera ei⁹. ⁊ videam⁹ ſuũ fcm̃ ⁊ ſuũ facẽ. Vſqȝ enim mõ nõ tetigim⁹ hoīeȝ niſi ſupficialit̃ et in gñali oſtẽdẽdo ſuũ ꝓpriũ debitũ. nũc ãt tãgem⁹ ipm̃ i viſceribꝫ ⁊ i ꝓfundo ⁊ in ꝑticulari tãgẽdo ꝓpriũ fcm̃ Ponem⁹ tñ añ oculos ipm̃ ꝓpriũ debitum tãq̃ȝ lucernã ⁊ lucẽ ad videndum ſuum

v

ꝓpꝛiũ factũ ⁊ facẽ ſuũ. Ipſum
autẽ fcm̃ ⁊ facẽ hominis ẽ duplex
ſcʒ viſibile ⁊ inviſibile. intrĩſecũ ⁊
extrĩſecũ. intꝰ ⁊ extra. occultũ
et manifeſtũ. ⁊ vtrũqʒ opoꝛtet
cõcoꝛdare cũ debito ⁊ cũ iure ſeu
lege ſua naturali.

¶ Hic ꝯpat᷑ factũ ſeu facere hoiꝰ
ad ſuũ ꝓpꝛiũ debitũ. ⁊ ad ſuã ꝓ
pꝛiã legẽ. ſi cõuenĩẽter cõcoꝛdet.

¶ Titulꝰ. CCxxiiij.

Q Voniã autẽ ipm̃ debitum
hoīs inq̃ntũ homo ẽ ius na
ture eſt ⁊ lumẽ ad ꝯgnoſcendũ
ipm̃ factũ hoīs q̃le ſit. ⁊ ẽ ꝓpa lex
et regula facti. ideo cõparemꝰ fa
ctũ ſeu facere hoīs tã viſibile q̃ʒ i
nviſibile ſeu occultũ ad ipm̃ debi
tũ. ⁊ ſtati appebit vtꝝ fcm̃ ſeu
facẽ hoīs ſit iuſtũ ꝉ iniuſtũ. bñ vel
male. Si enĩ ꝯſideremꝰ ipm̃ factũ
ſeu facere ꝑ ſe. nõ ꝯpando ipſum
nec applicãdo ad ꝓpꝛiũ debitum.
tũc ipoſſibile eſt ꝯgnoſcẽ ipm̃ fa
ctum hoīs. q² nõ p̃t ꝯgnoſci niſi
in ſuo lumine qđ eſt debitũ ꝓpꝛi
um. Et ideo qui magis ꝯgnoſcit
debitũ ipm̃ hoīs. facilꝰ ꝯgnoſcit
ipm̃ factum ſeu facere hoīs. Et q̃
totalit᷑ ignoꝛat debitũ hoīs. tota
lit᷑ ignoꝛat factũ ſeu facere hoīs.
et ꝑ ꝯñs ignoꝛat totalit᷑ ſeipm̃.
Pꝛima enĩ lux ẽ ⁊ p̃ma poꝛta in
trãdi ⁊ ꝯgnoſcẽdi hoiem. ſcʒ ꝯg
noſcẽ q̃d debeat facẽ. deinde itra
tur ad ipm̃ facere. Et qm̃ ad cog
noſcẽdũ vtꝝ factũ hoīs ſeu facẽ
cõcoꝛdet cũ debito. opoꝛtet ꝑ ex
periẽtiã videre ipm̃ factũ in ſe et
ipm̃ facere. ⁊ q² q̃libʒ hõ ꝑfecte
etatis cognoſcit expimẽtalit᷑ ⁊ i
nfallibiliter ſuũ ꝓpꝛiũ factũ. ⁊ ſuũ
ꝓpꝛiũ facere tã interiꝰ q̃m exteriꝰ
et nullo mõ dubitat q² ẽ ſibi cer
tiſſimũ qđ eſt. ymo nihil magis
notũ cuilibʒ niſi ſuũ ꝓpꝛiũ facere.
licet ignoꝛet vtꝝ ſit iuſtũ vel iniu
ſtũ donec applicauerit vel ꝯpaue
rit facere ad debitũ. Ideo quilibʒ
homo qui ꝯgnoſcit debitũ hoīs i
quantũ hõ eſt ⁊ ꝓpꝛiã eius legeʒ
naturalẽ. p̃t ſtatim ⁊ infallibilit᷑
cognoſcẽ vtꝝ ſuũ ꝓpꝛiũ factum
ſeu facere ſit ꝯtrariũ debito vel cõ
coꝛdãs cõpando facere ad debitũ
qđ hʒ ⁊ cognoſcit in ſeipſo. De
bet ergo oīs hõ videre ⁊ ꝯpare to
tum ſuũ factũ ⁊ ſuũ facere ⁊ ſuaꝰ
inclinatõesꝰ ⁊ q̃cq̃d ſentit in ſeip
ſo ad ſuũ ꝓpꝛiũ debitum ⁊ ꝓpꝛi
am legẽ. ⁊ veraciter cognoſcet ⁊
infallibilit᷑ ꝙ totũ ſuũ factũ ſeu
facere tã interiꝰ q̃ʒ exteriꝰ. ⁊ oīs
inclinatio ꝯtrariat᷑ ipſi debito ſeu
iuri ⁊ legi nature. ⁊ totalit᷑ diſ
coꝛdat ab eo. Et ſic in ipõ homie
debituʒ ſeu ius ⁊ fcm̃ diſcoꝛdãt
et ꝯtrariant᷑. Vt autẽ hoc ad ocu
los videamꝰ dicamꝰ quid ſit debi
tum hominis ſeu ius nature. ad qđ
obligat᷑ hõ ⁊ tenet᷑ inq̃ntum hõ.
Debitum ãt hoīs ad qđ hõ obli
gat᷑ ex teſtiomo oĩm creaturaꝝ
et ſuꝑꝑſius ⁊ dei ẽ iſtud ꝙ hõ dʒ
deo dare p̃mo amoꝛẽ. ⁊ totalit᷑.
et dʒ ipm̃ amare ⁊ inceſſant᷑. Et
per ꝯñs debet totalit᷑ ſeq̃ ⁊ ama
re voluntatẽ dei. Et ꝑ oppoſitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

debet hr̄e odio totalit᷑ ⁊ inceſſan
ter quicq̄d ꝑt eſſe cõtra deū· ⁊ cõ
tra ſuã ꝓpriã voluntatē· Et exide
ſequit᷑ ꝙ hõ debet dͦo timorē ⁊ ho
norē pͥmo. Ecce ẽgo debitū amo
ris timoris ⁊ honoris pͥmo· Et ꝑ
cõſequēs debet hõ eſſe grat⁹ deo·
et regr̄tiari illi· ⁊ eſſe ligat⁹ ⁊ vni
tus totalit᷑ cum deo. Hoc ergo ē
debitū erga deū factorē ⁊ creato
rē ſuū· Sꝫ ex iſto debito ortum
eſt aliud debitum erga oia q̄ dei
ſunt ⁊ maxime ẽga ſuã imaginē
viuentē· ⁊ ꝑ ꝯn̄s erga oēm homi
nē· ſcꝫ ꝙ ois hõ debet amare quē
libet hominē inq̄ntū eſt dͥ imago
ſicut ſeipm̄· ⁊ hr̄e odio quicq̄d
eſt cõtra hominē ſicut ꝯtra ſeipm̄
inq̄ntū eſt dei imago· Et eciã dꝫ
quilibꝫ amare ſeipm̄ ꝓpt᷑ hoc qͦd
eſt dͥ imago viuē⁹ Ecce duplex
debitū hoïs· vnū ⁊ pͥmū reſpicit
deū· et ſcd̄m reſpicit illa q̄ dei ſūt
et pͥncipalit᷑ ſuã imaginē· et tn̄
nõ ſunt niſi vnū debitū· qꝛ ſcd̄m
includit᷑ in pͥmo et ab ipõ oritur·
Et hoc ē totum debitū hoïs· totū
ius nature et tota lex nature· et
totū quicq̄d dꝫ hõ vel ab ipõ ori
tur vel in ipõ includit᷑· Scd̄m er
go iſtud debitū et ſcd̄m iſtd̄ iu⁹
et ſcd̄m iſtã regulã et legē dꝫ hõ
regulare mēſurare ordinare oē fa
ctū ſuū et oē facē tã interi⁹ q̄ꝫ ex
teri⁹· et cū iſto debito ſeu iure dꝫ
cõcordare totū ſuū facē· Talis de
bet eſſe hõ in ordine creaturaꝝ· ꝙ
in iſto homine iſtud debitum ſeu
ius et ſuum fcm̄ et facē ſuū nõ di
ſcordet nec ꝯtrarient᷑· et talē hõ
minē req̄rit ordo vniuerſi et ordo
nature· q̄lis dꝫ eē natura hominis
inq̄ntū hõ ē· Cõparet ẽgo q̄libet
factum ſuū ſeu ſuū facē interi⁹ et
exteri⁹· et q̄cq̄d ſētit in ſe ad de
bitū iſtud ſeu ius nature Et com
parem⁹ oē fcm̄ et oē facē qͦd eſt
in hoïbꝫ ad iſtud debitū· et vide
bim⁹ et ꝑ expiētiã ſentiem⁹ et iu
dicabim⁹ ꝙ oē fcm̄ et oē facē ho
minis· vel ad min⁹ inclinatio to
tū ē ꝯtrariū et repugnãs iſti iuri
ſeu debito· et diſcordãs totalit᷑
ab eo· Vn̄ ꝑ expiētiã videm⁹ et
ſentim⁹ ꝙ hõ hꝫ amorē ſuipſius
pͥmo et nõ dei· et pͥmo amat ſeip
ſū et ſuã volūtatē ꝓpriã realit᷑ et
de fcõ eã ſequit᷑ et nõ volūtatē dei
et hꝫ odio quicq̄d ē ꝯtra ſuã vo
lūtatē ꝓpriã· et amat oia q̄ amat
propt᷑ ſeipſum· et nõ ꝓpter deum
nec quia dei ſunt· et ſic realiter et
de facto nõ amat niſi ſeipſum Vi
dem⁹ autem ꝙ homo querit intē
dit et amat pͥmo ſuū ꝓprium ho
norē· et realiter et de facto et non
dei· et ſuū honorem ꝓprium ꝑpo
nit honori dei· et vult ꝙ omnia q̄
primo debet dare dͦo factori ſuo·
dat ſibiipſi et creature et operi fa
cto· Et ſic homo de facto habet
amorem ſuipſius primo et non
dei· et habet ꝓpriam volūtatem et
querit primo ſuum honorem pro
prium· Et ſic facit totum contra
rium illius quod debet facere· et
facit illud qͦd non debet· et nullo
modo facit qͦd debet·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Hic cōcludit̃ ꝑdiciõ totaliꝰ ⁊ lapſus ⁊ corruptio hoīs.

Titulꝰ. CCxxv.

Et qm̄ omne factū ⁊ facē hoīs ꝓcedit a volūtate ſua quia ipa eſt radix. origo. cauſa. et dn̄a omnis facti ⁊ totiꝰ facere et ſic factū hoīꝰ ſeu facere eſt volūtariū. ideo ſequit̃ ꝙ omne factuꝫ et omne facere hoīs eſt cōtra debitum totū hoīs. cōtra ius nature. cōtra legē nature. ⁊ cōtra totū ordinem creaturaꝝ. ⁊ cōtra hominē inquātū hō eſt. ⁊ cōtra deū totaliter. Sequit̃ exinde ꝙ ipa volūtas hoīs eſt cōtraria ipſi debito ⁊ iuri nature. ⁊ legi nature. ⁊ toti ordi creaturaꝝ ⁊ deo factori ſuo et ideo de facto ⁊ realit̃ ipſa volūtas eſt extra oēm menſurā. oēm legē. ⁊ oēm regulā. ⁊ extra oēm ordinē ⁊ ordinationē. ⁊ extra totum ius. extra deū. ⁊ extra ſeipſam. qꝛ eſt extra ſuā ꝓpriā legem nature. ⁊ nō recognoſcit deuꝫ ſuperiorē. ſed ponit ſe ſupra deum. vel facit ſe equalē deo. Et ꝑ ꝯ̄ſequēs ipſa voluntas hoīs eſt deuiata ⁊ lapſa a ꝓpo ſuo ſtatu perdita. corrupta. ⁊ ꝑuerſa. ⁊ mutata ⁊ alienata. in oppoſitū ſue ꝓprie nature. ⁊ iō eſt inordinatiſſima. turpiſſima. irregulatiſſima ſuꝑbiſſima. ⁊ i errore ⁊ falſitate extra ſuū bonū. ⁊ ſemper q̄rit vanitatē ⁊ mendaciū. ⁊ ideo totaliter odibilis. ⁊ nullo mō amabilis ⁊ ſeꝑata totalit̃ a ꝯſortio ⁊ amicicia ⁊ ſocietate ſui creatoriꝰ

et ꝑ ꝯ̄ſ ſequit̃ ꝙ talis ē hō. q̄lis eſt ſua volūtas. Sequit̃ ergo ꝙ hō qui p̄mo amat ſeipm̄ q̄m deū eſt totalit̃ a ſocietate ⁊ ꝯ̄ſorcio dei ſeꝑatꝰ. Et qꝛ iam in ꝑte p̄cedēti tractatū eſt ad lōgū de duobꝰ amoribꝫ p̄mis ⁊ de ꝓpa volūtate ⁊ de ꝓpo honore. ⁊ concluſū eſt ꝙ ꝓprius amor ſuꝑbiꝰ ⁊ propria volūtas ⁊ ꝓpꝰus honor iſta tria ſūt ſimul alligata nec pn̄t ſeꝑari. ⁊ totalit̃ ſunt cōtra deū. ⁊ cōtrariant̃ deo. nec aliqd ē cōtra deū. niſi ꝓpriꝰ amor. ꝓpria voluntas. ⁊ ꝓpriꝰ hōr. ⁊ in iſtis ē tota radix inimicicie ⁊ ꝯtrarietatis ad deū. ideo cōcluſū eſt ꝙ q̄ hꝫ amorē ſuꝑbiꝰ p̄mo ⁊ ꝓpriā volūtatē et ꝓpriū honorē. ꝙ talis ē inimicꝰ capital̃ dei. ⁊ iō ē in ira dei. Quare ſequit̃ ꝙ hō cū hēat iſta i ſe. ē capitalis inimicꝰ dei. ⁊ ideo ē in odio dei. Et eciā qꝛ cōcluſū ē ꝙ hō nihil hꝫ qd̓ ſit ſuū niſi amorē. et iō qꝛ amor hoīs ē totꝰ cōtrariꝰ deo. ⁊ totꝰ corruptꝰ ⁊ ꝑuerſus. totꝰ malus totꝰ deuiatꝰ. ⁊ totꝰ alienatꝰ. totꝰ inordinatꝰ. ⁊ totus iniuſtꝰ. iō ſequit̃ ꝙ hō e taliꝰ qual̃ eſt ſuꝰ amor. Itē eciam qꝛ amor ſuꝑbiꝰ ⁊ ꝓpria volūtas ⁊ ꝓpriꝰ honor ſūt radix oīm maloꝝ iō hō hꝫ in ſe radicē oīm maloꝝ ⁊ viciorꝝ. Quia eciā iā ꝓbatū ē q̄lis fructꝰ ſequit̃ hoī ex amore dei et ex amore ſuꝑbiꝰ ⁊ ꝓpa volūtate ⁊ ꝓpo hōre q̄rēdo illū. iō hō incidit in omnia mala que oriuntur ex illis. ⁊ ꝑdit omnia bona

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

que ſequūtur ex̄ amore dī ⁊ hōre
Et ꝑ ꝯn̄s hō vadit ad eternā tri
ſticiā· ad eternā penā· ⁊ ꝑpetuū
dolorē· ⁊ eternū luctū· ⁊ ꝑdit et
nū gaudiū qđ finē nō hꝫ· ⁊ eter
nā amicíciā ⁊ ſocietatē ſui creato
ris Et oīa iſta iā ꝯcluſa ſūt· Et
ſic apparet q̄lit ꝯꝑando factū ho
minis ⁊ omne facē ⁊ ꝓpriā volun
tatē a q̄ orit ad ſuū ꝓpriū debitū·
ad ſuū ꝓpriū ius· ⁊ ad ſuā ꝓpriā
legē natuē cui obligat veriſſime
inuenim⁹ ⁊ cognouim⁹ deuiatio
nē ⁊ lapſū totalē ꝑditionē· alie
nationē· corruptionē· degńatio
nē ⁊ ꝑuerſitatē hōis ⁊ nature ſue
a ſuo ꝓpō ſtatu ⁊ a ſua ꝓpria na
tura q̄ debēt eſſe· Et ſic ꝑ q̄ndaꝫ
ſcalā ⁊ ordinē deuenim⁹ ad no
ticiā ⁊ ꝯgnitionē ꝑditionis· lap
ſus ⁊ corruptōnis nature hōis· q̄
oīa erāt occulta hoī· ⁊ hoc ꝑ cog
nitionē obligationis ipſi⁹ natu
ralis q̄ fuit maifeſtata ꝑ oēs cre
aturas Et ſic ꝑ ſcalā nature ma
nifeſtat⁹ eſt de⁹· manifeſtata ē
ꝓductio mūdi de nihilo· manife
ſtata ē obligatio ⁊ debituꝫ hōis
ad deum· ⁊ ꝑ ꝯn̄s ius nature ſeu
lex· ⁊ manifeſtat⁹ eſt lapſus ho
minis ⁊ corruptio ſeu ꝑditio· ⁊
ita oīa iſta ſe manifeſtāt inuicē·
et vnū manifeſtat ⁊ diſcooperit
aliud· Ecce artē ⁊ modū q̄lit q̄li
bet p̄t ꝯgnoſcē ſeipm̄ eſſe eterna
lit ꝑditū· lapſū ⁊ corruptū ⁊ de
uiatū· ꝯꝑando factū ad debitū·
et vidēdo diſtātiam· elōgationē
et ꝯtrarietateꝫ inter factū ⁊ debi
tūm hōis iq̄uātum hō eſt· ⁊ igno
rat ſe eſſe ꝑditū ⁊ corruptum et
lapſū Et ſic oēs creature clamāt
et dicūt ⁊ manifeſtāt hoiem eſſe
veraciter ꝑditum eterna ꝑditiōe·
et mortuū ꝑpetua morte. qꝛ ſeꝑa
tus ē eternalit a dei ſocietate· qui
ſolus ē vita hōis ſicut aīa ſola eſt
vita corpis Et ſic hō eſt totalit
ſeꝑat⁹ a toto bono· ⁊ a tota ſua
vita·

Qđ eciam lapſus ⁊ corruptio hōis manifeſtat comparādo fcm̄ hōis ſeu facere ad ſcđm debitum qđ reſpiciat ea que dei ſunt·

Titul⁹· CCxxvi·

Viſū eſt q̄lit ꝯꝑando fcm̄
et facere hōis ad debituꝫ ⁊
ad ius nature· qđ reſpiciat deum i
uenim⁹ hoieꝫ lapſū ⁊ ꝑditū· ido
nūc reſtat ꝯꝑare hoieꝫ ad ſcđm
debitum qđ reſpiciat imaginē dei·
Videa⁹ ergo ſi fcm̄ ⁊ facē hōis ꝯ
cordat cū ſcđo debito ⁊ ſcđo iu
re· qđ orit a p° debito Scđꝫ de
bituꝫ ē q̄ q̄libꝫ hō dꝫ ⁊ obligat
amare quēlibꝫ aliū hoieꝫ· inq̄ntū ē
dei imago ſicut ſeipm̄ ⁊ odio hr̄e
quicq̄d ē ꝯtra oēm aliū hoieꝫ· in
q̄ntū ē dei imago ſicut ꝯtra ſeipꝫ
inq̄ntū ē dī imago ⁊ eciā q̄libꝫ dꝫ
amare ſeipm̄· inq̄ntū ē dei imago
viuēs Et ſic rōne iſtius debiti ⁊
iuris dꝫ eſſe int hoies fraternitas
vnitas· ſocietas· amicicia concor
dia ⁊ pax· ⁊ oēs dn̄t ſe reputaē
tanq̄ꝫ vnū· Sꝫ ꝑ expiētiā vide
m⁹ q̄ vn⁹ hō ledit aliū hoieꝫ· adi
uicē ſe dſtruūt. adiuicē ſe occidūt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

inter illos nulla verā vnitas eſt.
nulla vera ſocietaſ eſt. nulla vera
amicicia nec pax nec cõcordia. ſʒ
magis diuiſio. lis. diſcordia et
bellum ⁊ inimicicia. ⁊ ſi forte dili
gāt ſe inť ſe. ſi forte ſit pax aliq̄
et amicicia nõ eſt ꝓpter hoc qꝛ eſt
dei imago nec ꝓpter debitū. ſʒ ꝓ
ter alias cauſas. Et talis vnitaſ
oriť ex amore corrupto et inordi
nato iniuſto ⁊ cõtra deū. Et ſic hō
qꝛ eſt inimicꝰ dei. ꝑmo cõtrariuſ
deo totaliť eſt eciā verus inimicꝰ
ſue imagini. et ꝑ ꝯñs eſt inimicꝰ
cuiuſlibʒ hoīs inq̄ntū eſt dei ima
go. et eciā inimicus et ꝯtrariꝰ ſui
ipſius. et ſeipm̄ ledit. deſtruit et
occidit inq̄ntū eſt dei imago. et
perſequiť et ledit dei imaginē. Et
ſic ꝯꝑando hoīeʒ ad ſcd̛m debitū
inuenimꝰ ipm̄ eſſe cõtrariū totali
ter illi debito et per cõſequēs lap
ſum et corruptū.

¶ Qd̛ hō pt videre ꝯtinue ī alijs
rebꝰ extra ſe tanq̄ʒ in ſpeculo ſu
um ſtatū in q̄ exiſtit et ſuā ꝑdi
cionē ſuū lapſū et corruptioneʒ.
Titulꝰ. CCxxvij.

Quomiā aūt hō q̄ʒuiꝰ ſit cor
ruptꝰ. ꝑditꝰ. lapſus. et
mutatꝰ in ꝯtrariū ſue nature. imo
in nõ hoīem. nõ ſentit vel vix ſen
tit ſe eē corruptū et lapſū. et eſſe
in tali ſtatu in q̄ eſt. ideo nõ do
let. nõ flet. nõ triſtať de ſua ꝑdi
cione et corruptõe. cum tñ ꝯtinue
dolē̉ et flere debē̉t. tā ꝓ ſtatu in
quo ē q̄ʒ ꝓ futuro ſtatu. et pro
malis q̄ ipm̄ expectāt. ꝑmo ridet

iocūdať letať. recipit ſuas delcā
tiones ſuas ꝯſolatões. comedit.
bibit. ac ſi nihil mali eſſʒ. Ex q̄
apparet. ꝙ eſt tanq̄ʒ freneticꝰ.
ſtultiſſimꝰ. ſine omni ſenſu. quia
freneticꝰ et ſtultꝰ non ſentiūt ſe
eſſe tales. Eciā eſt tanq̄ʒ dormi
ens nihil ſentiēs. ſicut ſomniās.
vel incātatꝰ vel illuſus. Et iõ qꝛ
homo in ſeipõ nõ bñ videt nec ſē
tit ſuā corruptionē. debʒ vidē̉ in
alijs rebꝰ extra ſe ſimilitudinem
ſue ꝑditionis et ſui lapſus. et fa
cere ſibi quoddā ſpeculū in q̄ cõ
tinue videat ſuū ſtatū corruptū
et mutatū. vt nõ tradat obliuio
ni ſuū maluʒ vt ſic doleat. Poſt
q̄ʒ ergo hō ꝯꝑauit ſeipm̄ et totū
facere ſuū ad ipm̄ debitū ꝑ qd̛ co
gnoſcit ſe eſſe ꝑditū et lapſū dʒ
ſe ꝯꝑare ad res alias extra ſe qñ
mutanť aut qñ in ꝯtrariū ſue na
ture corrūpunť. vel debʒ fingere
cõtrariū cuiuſlibʒ rei quam videt
et corruptionē. et cogitet q̄lis eſt
quelibʒ res. qñ mutata ē in ꝯtra
rium ſue ꝓꝑe natuē̉. et qñ corrup
ta ē. vel q̄lis eſſʒ ſi mutareť et cor
rumpereť. et cogitet ꝙ pro certo
talis ē ipſe ſcd̛m ius ꝓꝑe nature i
quo dʒ eſſe. et cogitet ꝙ quanto
res ē nobilior q̄ corrūpiť et meli
or in ſua ꝓꝑa natura. tāto ē peior
et vilior qñ eſt corrupta et muta
ta in cõtrariū ſue nature. et in q̄n
to gradu bonitatis eſt. in tanto
gradu malicie ē. et q̄nto erit alta
tanto efficiať inferior. Vt vbi gra
tia faciamꝰ exemplū in ipõ vino.

qm̄ ipm̄ vinū qn̄ mutat᷑ ⁊ ꝯrrū
pit᷑ in ꝯtrariū ſue nature. tūc eſſi
cit᷑ acetū. Ergo ſicut ſe hꝫ ſtatꝰ
aceti ad ſtatuꝫ vini. ſic ſe hꝫ ſta
tus hōis nunc in q̄ ē. ad ſtatum i
quo d̾bebat eē. ⁊ q̄ntū diſtat ace
tum a vino. tm̄ diſtat hō a ſtatu
ſue nature. Et ſicut acetum nihil
valꝫ ad illud ad qd̾ añ valebat
qn̄ erat vinū. ⁊ ad qd̾ ordinatū
erat. ita hō nihil valꝫ ad illud ad
qd̾ valebat in ſtatu ſuo debito.
nec valet aliq̄d ad illud ad qd̾
ordinatꝰ erat. ⁊ ideo nō valet ni
ſi vt in ignē mittat᷑ Et q̄ntū eciā
diſtat ⁊ elōgat᷑ acetum a vino i
bonitate. tm̄ eciā diſtat ⁊ elōga
tur hō in bōitate a ꝓpa natura ho
minis. Et ſicut nihil de bonitate
vini māſit nec ē in aceto. ita nihil
de bonitate hōis in q̄ntū hō eſt ⁊
que dꝫ eſſe ſcd̾m ſuā ꝓpriā natu
rā eſt in hōie. Et ſicut dolēt acetū
ſi ꝯgnoſcēt vinū. ita debēt dolere
hō ſi ꝯgnoſcat ſtatum in quo dꝫ
eſſe. Itē in vno pn̄t eſſe due mu
tationes. qꝛ vinum aliqn̄ mutat᷑
et fit turbatum tunc ē infirmum
ſed tunc remanet vinū ⁊ retinet
aliquid de bonitate vini. ⁊ non ē
totalit᷑ ꝑditum ⁊ nō potabile. ſꝫ
nō ſicut añ. aliqn̄ mutat᷑ vinum i
acetum ⁊ tunc ē totalit᷑ ꝑdituꝫ.
qꝛ nichil retiuet de bonitate vini.
Hō autē eſt ſicut acetum ⁊ nō ſi
cut vinum turbatum. qꝛ ē totali
ter ꝑditus ⁊ nihil hꝫ de bonitate
hōis quā dꝫ hr̄e. ideo hꝫ in ſe nul
lā dulcedinē nullum bonum ſapo
rē. ſed hābꝫ in ſe amaritudinē ⁊
acetoſitatē ⁊ peſſimū ſaporem ⁊
crudelitatē. qꝛ deficit homini tota
ꝓpa bonitas q̄ debebat eſſe. et
eſt in eo ꝯtraria malicia q̄ nō de
bebat eſſe. Sicut autē fecimꝰ ꝯ
parationē hōis ad vinum ⁊ ad
acetum. ita poſſumꝰ ꝯpare homi
nem ad oēs alias creaturas ⁊ reſ
tam naturales q̄m artificiales. q̄
perdi ⁊ mutari pn̄t. tamē exem
plum de vino ⁊ aceto ē valde con
ueniēs ad vidēdum ſtatum hōis
in ſeipō Poſſumꝰ eciā facere com
parationē de hōie dum hꝫ ſenſuꝫ
et vtit᷑ racōne. ⁊ dum factꝰ ē fre
neticus ⁊ ſtultꝰ. qꝛ ſicut ſe hꝫ ho
mo ſtultꝰ ⁊ freneticꝰ ad ſtatum
eiuſdem ⁊ ſuipſius dum ē in ſuo
ſenſu naturali. ſic ſe hꝫ ſtatus in
quo hō eſt nunc. ad ſtatum in q̄
debebat eſſe. Poteſt eciā fieri ꝯ
paracō de mulie᷑ ad virū qn̄ fcā ē
meretrix. quia ſicut ſe habꝫ ſta
tus mulieris dum eſt in bono ma
trimonio ⁊ bona ſocietate cum vi
ro ſuo. ad ſtatum eiuſdem quan
do eſt ſeparata a ſocietate ſui ma
riti ſeu ſpōſi. ⁊ facta eſt me᷑trix
ſtans in proſtibulo. ſic ſimiliter
ſe habꝫ ſtatus nature hominis in
quo nunc eſt ad ſtatum in quo
debebat eſſe in ordine ad deū ⁊ re
ſpectu di. qꝛ dēbat hr̄e ſocietatē
verā ⁊ fidelē cū deo Similit᷑ pt ſi
eri ꝯpatio d̾ filio ꝑdito ⁊ d̾uiato
qꝛ ſicut ſe hꝫ ſtatꝰ filij ꝑditi ⁊ d̾
uiati ⁊ ſepati a pr̄e totaliter ad
ſtatū eiuſdē filij dū ē ſub obedia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ſub regula patris. ⁊ in domo.
ſic ſimilit̃ eſt de ſtatu hominis re
ſpectu dei. Ecce igit̃ qualit̃ hõ
poteſt videre cõtinue in pluribꝰ
rebꝰ ⁊ exẽplis tanq̃ȝ in ſpeculo
ſuũ ſtatum in quo exiſtit. ⁊ ſuã
perditionem ⁊ ſuũ lapſum ⁊ cor
ruptionẽ vt ſic nõ rideat. ſed ma
gis lugeat ſeipm ꝑditum eſſe ⁊
a ſua ꝓpa natura totalit̃ mutatũ

**Q̃d eciã ꝑditio lapſus ⁊ cor
ruptio clariſſime manifeſtãt̃ in
natura hõis cõparãdo ⁊ reſpicien
do ad debitum ⁊ ius ⁊ legem pa
ternitatis filiacionis ⁊ fraternita
tis. Titulꝰ. CCxxviij.**

Poſſumꝰ autẽ videre infal
libilit̃ per alium modũ ꝑ
uerſionẽ ⁊ ꝑditionẽ natu
re hõis ſi cõparemꝰ ipm ad ius ⁊
ad debitum q̃d fundat̃ in pater
nitate ⁊ filiacõne ⁊ fraternitate.
Propter q̃d conſiderãdum eſt ꝙ
eſt duplex paternitas. duplex
filiacõ ⁊ duplex fraternitas i hõi
bus. vna manifeſta viſibilis ⁊
ſenſibilis q̃ȝ nemo ignorat. alia
occulta inuiſibilis ⁊ ſpũalis. q̃m
plures ignorant. Et qꝛ ordo cog
noſcẽdi eſt ꝙ per viſibilia ⁊ ma
nifeſta cognoſcamꝰ inuiſibilia.
et occulta. ⁊ ꝑ magis nota. mi
nus nota. ideo ꝑ paternitatẽ ma
nifeſtã ⁊ corpalẽ. manifeſtabi
mus paternitatẽ occultã ⁊ ſpũa
lem. ⁊ ſimiliter de filiatiõe ⁊ frat
nitate. Vñ videmꝰ ꝑ expientiã ꝙ
aliquis dicit̃ pater alicuiꝰ qꝛ de
dit ei corpus ⁊ carnẽ imediate. ⁊
aliquis dicit̃ filiꝰ alicuiꝰ quia re
cipit imediate corpꝰ ⁊ carnem ⁊
principiũ ab illo ſine medio alio
ita ꝙ dare ⁊ recipe faciũt pater
nitatẽ ⁊ filiationẽ. ⁊ qꝛ hõ habȝ
aiam ⁊ corpꝰ. ⁊ quia aia eſt im
mortalis vt iã ꝓbatũ eſt in capitu
lo de imortalitate aie. ⁊ deꝰ imme
diate ꝑ ſe ſolum dat et creat ani
mã ⁊ homo recipit animã imortalẽ
immediate a deo. ſicut recipit im
mediate carnem et corpꝰ a patre
ſuo. ſi ergo aliq̃s eſt pater alicu
ius quia dat ſibi carnẽ et corpuſ
et aliquis filiꝰ eius qꝛ recipit ab
eo imediate corpꝰ et carnem. nõ
ne eciã deꝰ erit pater cuiuſlibȝ ho
minis. qꝛ imediate et ꝑ ſe dat ei
animã racionalẽ. et q̃libet homo
erit filiꝰ dei. qꝛ ab eo recipit ime
diate animã immortalẽ. Si enĩ
racõne corpis cauſat̃ paternitas
et filiacio. q̃re eciã nõ ex ꝑte aie.
Et eciã aliqui ideo ſũt fr̃es. quia
immediate recipiũt corpꝰ et car
nem ab vno et eodem. Quare eci
am nõ erũt oẽs hoies fr̃es. quia i
mediate recipiũt animã imortalẽ
ab vno et eodeȝ patre ſcȝ deo. q̃
quidẽ aia eſt ad dei imaginẽ cre
ata. Immo de tãto paternitas
et filiacio et fraternitas q̃ ſũt ex
parte et racõe aie rõnalis imorta
lis. excedũt paternitatẽ. filiacio
nem. fraternitatẽ q̃ ſũt racõe cor
poris mortalis. et ſũt nobiliores.
maiores. excellẽtiores et dignio
res. altiores et meliores q̃m ille.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

de quãto aĩa imoꝛ̃lis ad imagieȝ
dei creata excedit corpꝰ creatum
et moꝛ̃le ⁊ terrenũ. ⁊ deꝰ homĩe
et creatoꝛ creaturã. Vñ paterni
tas ⁊ filiacio ⁊ fraternitas q̃ ſũt
ex pte corpis pereũt dum corpa
pereũt ⁊ moriunt᷑. ſed q̃ ſunt ex
parte aie ſemp durãt. qꝛ aia eſt
immoꝛ̃lis. ⁊ deus eſt immortal᷑.
Et ſic probata eſt paternitas
inuiſibilis ⁊ ſpiritualis. ⁊ eciaȝ
filiacõ ⁊ fraternitas. ⁊ ita habe
mus ipam viſibilẽ ⁊ inuiſibilem.
manifeſtã ⁊ occultã. Deꝰ igit᷑
eſt pater inuiſibilꝭ ⁊ occultꝰ cu
iuſlibet hoĩs ⁊ imediatꝰ. ⁊ õnes
homines ſũt filij dĩ. qꝛ ab ipſo im
mediate recipiũt oẽs animã ꝓpri
am. ⁊ int᷑ ſe ſunt frẽs Et magiꝭ
ſine ꝯpatione deꝰ eſt pat᷑ ꝓpt᷑ ani
mã. q̃ȝ pater carnalis ꝓpter corpꝰ
qꝛ corpꝰ in ꝯpatione ad animaȝ
nihil eſt. ſed ꝓpt᷑ animã hõ eſt hõ
et hȝ eſſe cõpletũ. ⁊ corpꝰ habȝ
eſſe ꝓpter animã. ⁊ ſic inq̃ntum
anima ẽ pͥmitiua in hoĩe. de tãto
deꝰ a quo imediate ꝓuenit aia.
erit magis pater. q̃ȝ pater carna
lis. ⁊ quilibet hõ magis ẽ filiꝰ dei
q̃ȝ filiꝰ prĩs carnalis. qꝛ a deo re
cipit pͥncipaliſſimã ptẽ ꝑ quã hõ
eſt hõ. ⁊ ẽ in honoꝛe ⁊ dignitate
ſup oẽs creaturas mũdi. ⁊ eciam
qꝛ quilibet hõ recipit a dõ ſolo to
tã animã. ſed nõ recipit a prẽ to
tũ corpꝰ. ꝑmo a duobꝰ ſcȝ a pa
tre ⁊ matre. ⁊ eciã pater carnal᷑
nõ eſt niſi inſtrumẽtũ in genera
tione hoĩs. qꝛ deus eſt pͥncipalis
cauſa qꝛ pꝛ̃ nõ ẽ formatoꝛ corpiꝭ
et mẽbroꝝ ſȝ deꝰ inuiſibilit᷑ opãs
qꝛ nõ eſt in ptãte prĩs gñare qñ
vult. ⁊ ſic pater carnalis iõ ẽ pa
ter qꝛ ꝑ ipſum miniſtrat᷑ tanq̃ȝ ꝑ
inſtrumentũ pͥncipũ corpis in pͥ
ma materia. ſic ergo deꝰ magis
ſine ꝯpatõe debet dici pater. Itẽ
eciam qꝛ magis eſt ꝓpinq̃ ⁊ cõue
niẽs hominibꝰ paternitas filiacio
et fraternitas ſcd̃ȝ animã q̃ȝ ſm
corpꝰ. Hic eñ pt cõuenire aiali
bus brutis ſcȝ ſcd̃m corpus. ſed
nõ ſcd̃m animã. Quare ſequitur
ꝙ oẽs hoĩes magis ſine cõpatiõe
ſunt frẽs qꝛ imediate quilibȝ reci
pit animã a deo creatã ad ſuam
imaginem. q̃ȝ illi qui recipiũt coꝛ
pus ab vno ⁊ eodẽ patre carnali
et viſibili imediate. ⁊ magis ſũt
filij dei qꝛ immẽdiate recipiũt ab
ipſo animã. quã illi qui ĩmediate
recipiũt corpꝰ ab vno ⁊ eodẽ pa
tre carnali. Et qꝛ ex paternitate
et filiacõe ⁊ fraternitate orit᷑ ius
debitũ ⁊ obligatio. qꝛ filiꝰ inq̃n
tum filiꝰ ⁊ rõne obligatõis obli
gat᷑ ⁊ debet reddẽ aliqua debita
patri inq̃ntũ pater eſt. ⁊ frater i
quãtũ frat᷑ ẽ. ⁊ iure fraternitatiꝭ
debet aliq̃ reddẽ frĩ inq̃ntũ frater
eſt. Et qꝛ oia iſta debita ⁊ iura
iã manifeſtata ſũt. ⁊ d᷑ facto ſol
uũtur in fraternitate. filiacione ⁊
paternitate ſcd̃m carnẽ. iõ ꝑ illa
que ſiũt de fcõ in paternitate. fili
acione ⁊ fraternitate ſcd̃m carnẽ
arguamꝰ oia illa q̃ fieri ⁊ eſſe de
bẽt i pꝛ̃nitate. filiacõe ⁊ frñitate

ſcd̾m aiam Si filı⁹ facit et reddit
aliq̄ prı̄ ſuo carnali ꝓpt̄ hoc qꝛ ē
pr̄ et ꝙ accepit ab eo corp⁹. mul
to magis dꝫ ſine ꝯpatōne illa ea
dē facē et reddē illi ſpūali prı̄. ſ.
deo a q̊ recepit aiam imōꝛlem ad
ſui ſimilitudinē creatā. Et eciā ſi
frat̄ carnal' facit et reddit aliqua
frı̄ ſuo carnali ꝓpt̄ fraterınitatē qꝛ
ambo receperūt corpus mōꝛle ab
vno et eodē prē. multomagis ſi
ne ꝯpatōe dꝫ facē et reddē fratri
ſuo illa ſcd̾m aiam rōne fraterni
tatis. et qꝛ ābo receperūt animaꝫ
ab vno et eodē prē ſcꝫ a deo. Ar
guam⁹ igit̄ ꝑmo et ꝓbem⁹ debi
tū et ius ꝑ̄mitatis et filiacōis ƀm
aiam ꝑ illd̾ qd̾ de fcō fit i ꝑ̄mita
te et filiacōe ſcd̾m corp⁹. Si enī
nos amam⁹. honoramus et time
mus prēm carnalē mōꝛlem. qꝛ ab
eo recepim⁹ corpus mōꝛle. q̄nto
magis debemus honorare. amare
et timē prēm nr̄m ſpūalē et imōꝛ
lē ſcꝫ deū. qꝛ ab eo recepim⁹ ani
mā imōꝛlē. ꝛ de tāto magis q̄nto
ꝑualet aia q̄ꝫ corp⁹. ꝛ de⁹ q̄ꝫ hō
Et ſi nos ƀuim⁹ prı̄ carnali ꝛ obe
dim⁹ ꝛ ꝯfidim⁹ in eo totalit̄ nec
dubitam⁹ de eo ꝙ nob deficiat.
nec ꝙ velit nos decipē. ꝛ hoc qꝛ
recepim⁹ ab eo corp⁹ ꝛ carnē cor
ruptibilē. ergo multo magis de
bem⁹ ƀuire prı̄ ſcd̾m aiam ꝛ obe
dire ꝛ ꝯfidē in eo. nec dubitare
de ipō ꝙ nobis deficiat nec decipe
re velit. ꝛ hoc qꝛ ab ipō recepim⁹
aiam imōꝛlē creatā ad ſui imagi
nē. Itē ſi nullo mō poſſum⁹ nec
volum⁹ audire nec pati iniuriam
prı̄s noſtri carnalis. nec audire
malū dici de ipſo ꝑmo exponim⁹
nos ad mortem ꝓpter honorē ei⁹.
et reputam⁹ nos honorem ſuū. ho
norem noſtꝝ. quātomagis ſine
cōparatiōe nullo modo debemus
audire nec pati iniuriam patris
noſtri ſcd̾m animā. nec poſſe au
dire dici malum nec blaſphemaē
de ipſo. ꝛ exponē nos debem⁹ ad
mortem ꝓpter honorem ſuū. ꝛ re
putare honorē ſuū. honorē nr̄m.
Et ſicut nos cauem⁹ quantū poſ
ſum⁹ ab offenſa patris nrı̄ carna
lis. nec volum⁹ ꝙ aliquis offen
dat eum. nec volum⁹ aliquid fa
cere cōtra volūtatem ſuam. ergo
quāto magis hoc facere debemus
erga patrē noſtꝝ celeſtem. Et
eciā ſicut nos cauem⁹ quantū poſ
ſum⁹ ne aliquid turpe ꝛ inhone
ſtū agamus in cōſpectu prı̄s no
ſtri carnalis. nec eciā alio modo
per quē honor prı̄s noſtri poſſet
diminui. q̄nto ergo magis debe
mus cauē ne aliqd̾ turpe ſeu inho
neſtū agam⁹ in cōſpectu dei pa
tris noſtri ſcd̾m animam. nec ali
quid ꝑ qd̾ honor ſuus poſſꝫ dimi
nui qui omnia videt. Eciā q̄nto
magis pater carnalis ē potēs ma
gis ſapiēs ꝛ magis bonus. tāto
filius eius honorat ipm̄ magis ꝛ
timet eum ꝛ amat eum ꝛ obedit
ei. ꝛ cauet ne ipm̄ offendat. ꝛ ſi
ſit rex. vel imperator. vel prin
ceps iuſtu⁹. tūc ſine comparacōe
timet eum ꝛ honorat et obedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ei· ⁊ ei ſubiciat᷑ oi hũilitate ⁊ õi
ſubiectiõe· ergo q̃nto magis q̃li
bet hõ dꝫ timẽ ⁊ hõrare deũ patrẽ
ſuũ ſcd̓m aiaz ⁊ ei obedire ⁊ ſubi
ci cũ oi hũilitate ⁊ ſubiectiõe· ⁊
ſũme cauẽ ne ipm offendat cum
ſit pr̄ eius ⁊ ẽ oipotẽtiſſim᷒· ſapi
entiſſim᷒. optim᷒ ⁊ iuſtiſſim᷒ rex
et imꝑator ⁊ pͥnceps etern᷒· hñs
omne dominiũ ⁊ oẽm ptãtem ab
eterno ⁊ a ſeipõ· cui nihil p̄t reſi
ſtẽ· qr p̄t totũ ꝑdẽ ſi vult ſubito
et nullus dicet q̃re feciſti· Item ſi
pater carnalis vult ꝙ fili᷒ ſuus
carnalis ꝑpt̃ hoc qr ẽ fili᷒ ſuus ſi
bi ſeruiat ſibi obediat ⁊ eũ time
at ⁊ honoret· nonne magis vult
de᷒ qui ſine ꝯpatione eſt magis
pr̄ noſter q̃z pater carnalis cum
ſit pr̄ aiaꝝ nrãꝝ imediat᷒. ꝙ oı᷒
hõ ei ſeruiat ⁊ obediat. timeat eũ
et honoret Et ſi pr̄ carnalis repu
tat ſibi ad ſummam iniuriam ⁊
offenſam ſi filius carnalis non
obediat ſibi ⁊ non timeat eum
nec honoret· quanto ẽgo magis
deus qui ẽ pat̃ noſter cũ ſit dñs
oipotẽs a q̊ recepim᷒ animã repu
tabit ſibi ad ſũmã iniuriã ⁊ offẽ
ſam· ſi ei nõ ſeruiam᷒ nec obedi
m᷒· nec eũ honorem᷒ nec timea
m᷒ ſed ꝯtra volũtatẽ ſuã faciam᷒
ymo de tãto magis de q̃nto ma
ior ẽ aia q̃z corp᷒· ⁊ deus q̃z hõ·
Et ſic in multis alijs q̄ ſiũt in pr̄
nitate ⁊ filiacõe ſcd̓m carnẽ poſ
ſum᷒ arguẽ· Ecce igit̃ qualit̃ ꝑ
illa q̄ ſiũt de facto in paternitate
et filiacõe ſcd̓m carnẽ viſibili· ꝑ

bam᷒ ⁊ arguim᷒ illa q̄ dñt fieri i
paternitate ⁊ filiacõne inuiſibili
ſcd̓m aiam· ⁊ hoc iure ⁊ racione
paternitatis ⁊ filiacõis· ymo pr̄
nitas ⁊ filiacõ ſcd̓z carnẽ ſiũt ſpe
culũ ⁊ exemplũ pr̄nitatis ⁊ filia
cionis ſcd̓m animã· ⁊ q̄dã ſcala
vt ꝑ hoc cognoſcat ois hõ q̃d de
beat deo prĩ ſuo· iure ⁊ rõne pat̃
nitatis ⁊ filiacõis· ⁊ q̃lit̃ ſe hr̄e
debeat erga ipm inq̃ntũ eſt pat̃
Cũ eñi nos faciam᷒ oia p̄dcã pa
tri carnali qui morit̃ ⁊ nihil põt
nobis nocẽ dũ mortu᷒ eſt· q̃nto
magis debemus oia illa facere prĩ
ſpũali ⁊ imorli· ad cui᷒ manus
habem᷒ deuenire· qui poteſt nos
eternaliter ꝑdẽ.

Manifeſtacio lapſus ⁊ defe
ctus hominis·

Titul᷒· CCxxix·

Et qm̃ viſum ẽ q̃d debem᷒
de iure ⁊ rõne pr̄nitatis ⁊
filiacõis ⁊ q̃lit̃ ſumus obligati·
Videam᷒ nunc factũ noſtrum ⁊
nr̃m facere ſi cõcordant cũ iſto de
bito ⁊ iure Videam᷒ ſi habeãm᷒
oia q̄ hr̄e debem᷒ erga deũ patrẽ
nr̃m veriſſimũ ⁊ in veritate ⁊ i fa
cto nihil habemus q̃d hr̄e debui
m᷒· nihil facimus q̃d facere debui
m᷒· ymo totũ oppoſitũ ⁊ cõtrari
um facim᷒ ⁊ habem᷒ i nobis· Iã
nõ eſt amor erga deũ patrẽ nr̃m.
nec timor· nec honor· nec reueren
tia· nec obedia· nec hũilitas· nec
ſubiectio· nec ſpes nec ꝯfidẽtia·
nec credulitas· ymo omnia iſta
de facto deficiunt nobis erga deũ

prēm noſtꝝ · ⁊ tamē de iure dn̄t
eſſe · ymo magis cōtraria omniū
iſtoꝝ ⁊ alioꝝ que deberent eſſe
ſunt in nobis omnibꝫ erga prēm
noſtꝝ · quia in nobis eſt cōtrari
us amor amori dī · ⁊ eciam odiū
dei · ⁊ eſt timor cōtrariꝰ timori dī
pr̄is noſtri · ⁊ eſt cōtemptꝰ pr̄is
nr̄i ſpūalis · ⁊ honor cōtrarius ho
nori paterno · ⁊ offenſa ⁊ iuria
eius ⁊ inhonoracio et vitupacio
et irreuerētia · inobedia · ſupbia ·
reſiſtētia ⁊ diffidētia ⁊ increduli
tas · Quare poſſumꝰ hic coclude
re lapſum ⁊ pditionē · corruptio
nem · degnationē deuiationem ⁊
alienacionē nr̄am et nature hois ·
et mutationē in ſuū cōtrarium · ⁊
qualit̄ homo totalit̄ diſtat ⁊ elō
gat̄ a veritate Sed vt clare vide
amꝰ ſtatum noſtꝝ reſpectu dei
pr̄is nr̄i q̄lis ſit manifeſtabimus
ipm̄ per paternitatē ⁊ filiacionē
que ſūt ſcd̄m carnē arguēdo a cō
trario ſenſu · Si em̄ filiꝰ carnalis
nō amet nec timeat patrem ſuū ·
nec honoret · a quo recepit corpꝰ
qd̄ eſt ꝓpter animā · nōne dicitur
malus ⁊ peſſimꝰ filiꝰ ⁊c̄ · Ergo q̄n
to magis cū nos nō timemꝰ nec
amamꝰ · nec honoramꝰ patrē no
ſtrum a quo recepimꝰ animā · ꝓp
ter quā eſt corpꝰ · ſumus mali ⁊
peſſimi filij ⁊c̄ · Itē ſi nos reputamꝰ
et iudicamꝰ illum filiū carnalem
peſſimū ribaldū ⁊ nequiſſimū in
gratiſſimū ⁊ pūerſū totalit̄ · qui
cōtinue iniuriat offendit ⁊ pſeq̄
tur ſuū prēm carnalem · ⁊ ſemp
contrariat̄ · ⁊ omnia facit contrā
ipſum · ergo quāto magis nos ſu
mus reputādi peſſimi filij ⁊ ribal
di nequiſſimi ⁊ pūerſi totalit̄ ⁊
ſumme igrati reſpectu dei patris
noſtri pncipalis · quia continue
ipſum iniuriamꝰ offendimꝰ ⁊ p
ſequimur · ⁊ ſemp ei cōtrariamur
et omnia facimꝰ contra eū · a quo
recepimꝰ animā ⁊ cōſeruamur in
eſſe · ⁊ a quo nobis cōtinue dant̄
beneficia multa · Item ſi filius car
nalis nō curaret de honore patris
ſui · ymo totaliter inquātum ī eo
eſſ3 deſtruēt illum · ⁊ ānihilaret ·
et totalit̄ curaret de honore ſuo ꝓ
prio · cōtra honorem pr̄is · nonne
talis filiꝰ eſſet nequiſſimꝰ filius ⁊c̄ ·
Ergo multo magis nos ſumus
nequiſſimi filij erga deū qui ē pa
ter noſter · cum ſemp laboremꝰ
pro honore noſtro ꝓprio · ⁊ non
pro ſuo honore · ⁊ pmo ⁊ princi
paliter queramꝰ honorem noſtꝝ
et non ſuum · ⁊ tamen viuimꝰ co
tidie de bonis ſuis · Item ſi filius
carnalis haberet patrem regem
potentem ⁊ viuētem ⁊ ſapiētem
et multum iuſtum · ⁊ talis filius
patre viuente faceret ſe regem ⁊
vellet dominari ſine voluntate ⁊
auctoritate patris · ⁊ vellet eſſe
equalis patri · nōne talis filius
eſſ3 nequiſſimꝰ ⁊c̄ · Ergo multoma
gis · nos ſumꝰ nequiſſimi filij re
ſpectu dei patris noſtri · qui cum
habeamus patrem omnipoten
tem ſūmum regem ſemper viuen
tem · ſumme ſapientem · ⁊ tamen

cōſtituim⁹ nos reges ⁊ nos volū
im⁹ dn̄ari· ſine voluntate ⁊ auctē
ſuā· ⁊ hr̄e ꝓpriā volūtatē ⁊ ſequi
illā ſicut ipſe· ⁊ facere nos reges
et regnū noſtꝝ· ⁊ iperiū noſtꝝ
in nobiſmetipſis cōtra ſuū regnū
et ꝯtra ſuā volūtatē· Itē ſi filius
carnalis inſurgat ꝯtra patrē· tūc
dicim⁹ ꝙ eſt effect⁹ ſtultus fre
netic⁹ ⁊ iamat⁹· ⁊ maxime ſi pꝛ̄
ſit potēs ⁊ ſapiens· Ergo multo
magis nos ſum⁹ veriſſime ſtulti
et frenetici ⁊ iamati cū ꝯtinue in
ſurgam⁹ ꝯtra prēm noſtꝝ veriſ
ſimū oīpotentē ⁊ iuſtiſſimū· Itē
ſi filius carnalis hēat prēm ſūme
diuitē ⁊ potētem· ⁊ nō ꝯfidat de
prē ſuo· ymo diffidat tūc ſignū
eſt certiſſimū ꝙ aliquā magnam
offenſam ⁊ iniuriā ⁊ diſplicētiā
fecit cōtra prēm ſuū ꝓpt᷑ qꝺ diffi
dit· Ergo cū nos nō ꝯfidamus
in deo prē nrō nec ſperem⁹ in eo·
ymo diffidam⁹ de eo qui ē ver⁹
pꝛ̄ noſter· ſignū eſt ꝙ aliquā of
fenſā magnā ⁊ aliquā iniuriam·
et aliqꝺ magnū diſplicītum feci
mus ꝯtra ipm̄ ꝓpter qꝺ ꝑdidim⁹
confidētiā ⁊ ſpem· cū ipſe ſit pa
ter nr̄ ⁊ ſit oīpotēs ⁊ ſūme diues
Vlterius quāto pꝛ̄ carnalis ē ma
gis bon⁹· benign⁹· pius· prudēs
et nobilis· tūc ſi filius offendat
et iiuriet talē prēm· tāto reputa
bit᷑ peioꝛ malignioꝛ ⁊ nequioꝛ·
Ergo cū pat᷑ noſter ſcꝺm aīaꝫ
ſit ſūme bon⁹· ſūme benign⁹ ⁊ pi
us ⁊ nobiliſſim⁹ ⁊ ſūme ſapiēs·
tanto ſum⁹ peioꝛes malignioꝛes
et nequioꝛes· qꝛ de facto talem
prēm offendim⁹ iniuriam⁹ ⁊ cō
temnim⁹· ⁊ de ipſo nullū cōputū
facimus· Preteā ſi fili⁹ carnalis
habeat prēm· ꝗ nō ſolū ſit pr̄ ſu⁹
ymo totalit᷑ dn̄s ſuus· rex ſuus
et pͥnceps ſuus· ⁊ iudex ſuus· ſi
inſurgat cōtra prēm talē vel ipm̄
offendat ⁊ iiuriet ⁊ totalit᷑ faci
at cōtra ſuā volūtatē ⁊ ſit ꝯtrari⁹
ei· nōne iſte fili⁹ nō ſolum dicet᷑
malus ⁊ peſſim⁹· imo ſtultiſſim⁹
et ſine ſēſu· Ergo multo magis
cū nos habeam⁹ oēs prēꝫ eternū
qui nō eſt ſolū pat᷑ qꝛ ab eo rece
pim⁹ aiam imoꝛtalē· imo totaliter
dn̄s nr̄ rex noſter ⁊ iudex nr̄· qui
poteſt nos totalit᷑ ꝑdē ſi vult. nō
ne ſum⁹ ſtultiſſimi· ⁊ ſine ſenſu·
qꝛ talē prēm offendim⁹ ⁊ iniuri
am⁹· ⁊ cotidie facim⁹ ꝯtra ſuā vo
lūtatē· imo ſum⁹ ꝯtrarij ⁊ inimici
ſui· ⁊ nō dubitamus eſſe tales·
nec p̄t eſſe maioꝛ ſtulticia· quia
tūc nō ſolū fili⁹ eſt cōtra prēm· i
mo ſeru⁹ ꝯtra dn̄m ſuū· ſubdit⁹
cōtra pͥncipē ſuū· ⁊ iudicād⁹ reu᷑
cōtra iudicē ſuū· Et tunc iniuria
mus ⁊ offendim⁹ deū vt patreꝫ
vt dn̄m vt pͥncipē ⁊ vt iudicē no
ſtꝝ· ⁊ ſic facim⁹ cōtra ius ⁊ debi
tum pꝛ̄nitatis ⁊ filiacōis· contra
ius ⁊ debitū dominij iperij ⁊ pͥn
cipat⁹ ⁊ ſeruitutis· ⁊ ita incurri
m⁹ ſimul irā ⁊ indignationē pr̄ꝭ
nr̄i· regis nr̄i· dn̄i nr̄i· ⁊ pͥncipis
nr̄i ⁊ ſūmi iudicis nr̄i Et ſic ex oī
b⁹ ſupradc̄is poſſum⁹ clare videͤ
ſtatū noſtꝝ qualis eſt reſpectu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

dei pr̄is noſtri. ⁊ q̄les filij ſumꝰ.
qm̄ forma ⁊ imago filiacōis ſpū
alis q̄ eſt ſcd̄m aiam i ordie ad
deū prē̄m noſtꝝ. totalit̄ eſt per
dita corrupta ⁊ deformata. ām
hilata. ⁊ in contrariū mutata. ⁊
habemꝰ formā ↄtrariam ↄtra for
mā filiacōis. ideo ſumꝰ filij defor
mes deformati. ꝑuerſi turpes ⁊ i
gratiſſimi. vnde nō ſumꝰ nec faci
mus vt filij. ſed vt hoſtes ⁊ inimi
ci dei pr̄is nr̄i. qm̄ inter prē̄m no
ſtꝝ ⁊ nos. ſunt oia illa i medio
que ipugnāt ꝑ̄nitati. ⁊ vere for
me filiacōis. ſcꝫ inobedia. irreue
rentia. cōtemptꝰ. preſūptio. ſuꝑ
bia. rebellio. igratitudo. Et quia
nos habemꝰ formā cōtrariā vere
filiacōis q̄ eſt ſcd̄m aiam. ideo ſu
mus cōtrarij pr̄i nrō ꝑ cōtrariam
formā. Et ideo qꝛ in nobis eſt de
formitas ⁊ ꝑuerſitas filiacōnis.
ſequit̄ ꝙ pater nr̄ habeat irā ↄtra
nos. ⁊ ſumꝰ ei odibiles ⁊ abho
minabiles ⁊ digni ſumꝰ irā ⁊ in
dignatōe ſua ꝓpter deformitatē.
Itē qꝛ forma filiacōis eſt corrup
ta ⁊ ꝑdita in nobꝭ. ſequit̄ ꝙ nos
perdimꝰ oia bona. oēs diuitias.
oēm hereditatē que debeāt nobis
euenire rōne iſtius vere filiacōis
que quidē ſūt tāta ⁊ tā magna.
quā magna erat filiacō ⁊ paterni
tas. Et qꝛ pr̄ noſter ſpūalis eſt
in infinitū diues. nec hn̄t finem
nec numeꝝ oia bona ſua. ⁊ ōnia
bona pr̄is debēt eſſe filioꝝ. ſequi
tur ꝙ nos ꝑdidimꝰ infinitas di
uitias ⁊ infinita bona. qꝛ ꝑdidi
mus oia bona pr̄is nr̄i. q̄ debebā
tur nobis rōe filiacōis. Et qꝛ pr̄
nr̄ ē totꝰ ſpūalis ⁊ inuiſibilis nul
lo mō corꝑalis ⁊ illud ꝑ qd̄ nos
ſumꝰ filij. etiā eſt inuiſibile ⁊ ſpūa
le ⁊ nullo modo corꝑale. ſcꝫ ipa
aia. ſequit̄ ꝙ bona ⁊ diuitie ⁊ he
reditas pr̄is nr̄i. oia ſūt inuiſibilia
ſpūalia ⁊ nullo mō corꝑalia Iō
perdēdo formā filiacōis ꝑdidimꝰ
infinita bona ſpūalia. Et cū filiꝰ
debeat ꝑtractare negocia patris
ſui. ⁊ nos tractemꝰ ſemꝑ nego
cia cōtraria. ſcꝫ corꝑalia negocia
et corruptibilia ⁊ nullo mō ſpū
alia. ſequit̄ ꝙ ſumus extra bona
pr̄is nr̄i. ⁊ ſumus totalit̄ exhere
dati a bonis pr̄nis ⁊ ab eterna he
reditate. Et hoc maxie maifeſta
tur. qꝛ cum filij debeāt viuē de bo
nis paternis. ⁊ cū bona pr̄is nr̄i
ſint ſpūalia ⁊ inuiſibilia. ⁊ nullo
mō corꝑalia. ideo debemꝰ viuere
de bonis ſpūalibꝫ ⁊ inuiſibilibꝫ.
et tamē tota nrā vita conſiſtit in
bonis corꝑalibꝫ ⁊ ſolū viuimꝰ ſi
cut aialia bruta de rebꝫ corꝑali
bus ⁊ viſibilibꝫ. ⁊ ſic facimꝰ vi
tā nrām beſtialē. ⁊ non ſicut filij
dei. Et quia pater nr̄ nō ſolū eſt
pater. īmo ē rex etiā ſumꝰ. ⁊ ꝑ
conſequēs hꝫ regnū tm̄. ⁊ tale ſi
cut ꝑtinet ei. ⁊ palaciū ⁊ aſtan
tes ⁊ ſeruiētes ei iuxta ſuā regiā
maieſtatē. ⁊ ideo qꝛ ꝑdidimꝰ for
mā ſue filiacōis q̄ ēſt ſūme digni
tatis ⁊ ſūmi honoris ⁊ acquiſiui
mꝰ formā ↄtrariā. turpiſſimā ⁊
ꝑuerſā. ſequit̄ ꝙ ꝑdidimꝰ regnū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſuū eternū· ⁊ ꝯſortiū oīm eoꝝ q̄
cōtinue cū eo aſſiſtūt ⁊ ſeruiūt ei
et ſum⁹ in eternū exules a regno
ſuo a domo ſua et a palacio ſuo·
Et ſic clariſſime poſſum⁹ vidē et
cognoſcē ꝑditionē· corruptionē
lapſum· ⁊ totalē ꝑuerſionē homi
nū ꝯparando hoīes ad debitū ⁊ iuſ
p̄rnitatis ⁊ filiacōis q̄ ē ſm aiaȝ
Quare ſūme flere dn̄t hoīes ⁊ do
lē· q̄ tales ſūt ⁊ tāta bona ꝑdide
rūt· q̄ nō ſolū ſūt lapſi a vero ſta
tu in q̄ debebāt eſſe· ẏmo a vero
ſtatu filiacōis dei qđ ē maius.

¶ Qđ etiā perditio lapſus ⁊ cor
ruptio nature hoīm cognoſcunt
cōparando ad ius ⁊ debitū frn̄ita
tis q̄ ē ſcđm aiam· ⁊ ẏmo oñdit
quō ſe dn̄t hr̄e inter ſe.

Titul⁹· CCxxx·

SIcut autē ꝓbatū ē ⁊ con
cluſū ius p̄rnitatis ⁊ filia
cionis ſcđm aiam ꝑ illud qđ de
fcō fit in p̄rnitate ⁊ filiacōe ſcđȝ
corp⁹ ⁊ carnē· ita cōformit ꝓba
bim⁹ ius ⁊ debitū frn̄itatis q̄ eſt
ſcđm aiam ꝑ illud qđ de fcō fit i
fraternitate q̄ ē ſcđm carneȝ· Si
enī frēs carnales ſe amant tm̄· ⁊
tanta amicicia ⁊ tāta vnitas· ⁊
tanta ꝯiūctio ē int eos· q nihil
hn̄t diuiſū nihil ꝓpriū· vn⁹ mori
tur ꝓ alio· vn⁹ reputat ſe aliū·
et oīa iſta ſūt rōne frn̄itatis ſcȝ
qꝛ hn̄t vnū prēm imediatū. ſcȝ a
quo imediate receperūt corpus ⁊
carnē mōrlē corruptibilē ⁊ putre
factibilē· ēgo q̄nto magis ⁊ ſine
cōparatōe debem⁹ nos oēs amare
adinuicē ⁊ nihil reputare ꝓpriū·
et reputare oēs vnū rōne frn̄ita
tis q̄ ē ſcđm aiam quā habem⁹ i
mōrlē· qꝛ ſcȝ oēs ſumus vni⁹ ⁊
eiuſdē pr̄is filij imediate ſcđȝ ani
mā a q̄ oēs nos ⁊ a nullo alio im
mediate recepim⁹ aiam imōrleȝ·
racionalē· q̄ magis valȝ q̄ȝ corp⁹
ſine ꝯpatōe· ẏmo de tāto dȝ eſſe
fortior· maior· purior· ſincerior
iſte amor· de q̄nto aia ē maioris
et dignioris nature q̄ȝ corp⁹ in q̄
aia fundat ⁊ fraternitas· Si er
go vnitas ⁊ idēptitas vni⁹ pr̄is
carnalis ē cauſa tāte dilectionis i
ter frēs ſcđm carnē· multomagis
vnitas ⁊ idēptitas eiuſdem pr̄is
ſcđm aiam· dȝ eſſe cauſa maioris
dilcōnis int frēs ſcđm animam.
Quia igit nos oēs hoīes hēm⁹ ſo
lū vnicū prēm ⁊ eundē ſcđm ani
mā· ⁊ nō duos ꝓpt quē ſum⁹ om
nes frēs· ſequit q int oēs hoīes
debet eſſe maxīa vnitas· maxīa
amicicia ⁊ ꝯiūctio· Item frēs car
nales eiuſdē pr̄is· ſi habeāt prēm
potentē diuitē ⁊ ſapientē· cauent
q̄ȝ diu pr̄ viuit ne vn⁹ inferat al
teri iniuriā· ne ledat alterum· ne
vn⁹ decipiat alteꝝ· nec dolū nec
fraudē faciat· ẏmo ſtant in cocor
dia int ſe· ⁊ hoc ꝓpt honorē pr̄is
et timorē ne pr̄ iraſcat nec triſte
tur· Igit multo magis nos oēs
hoīes qui ſum⁹ frēs· qui habem⁹
eundē prēm oīpotentē· ſūme ſapi
entē· qui ſemꝑ viuit. ⁊ nunq̄ȝ pt
mori· cauē debem⁹ ne inuicē offē
dam⁹ nos ⁊ iniuriem⁹ ⁊ ledam⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nos · ⁊ ne fraudē faciam⁹ int̄ no⁹
ſed ꝑmo debem⁹ eſſe i ꝯcordia ⁊
in pace · ⁊ hoc ꝓpt̄ honorem tanti
pr̄is ⁊ timorē ⁊ amorē q̄ꝛ oīa vi
det ⁊ cogitatōes occultas ne ira
ſcat̄ cōtra nos ⁊ ne ꝯtriſtet̄ · Si
eñ pr̄ carnal̄ tm̄ gaudet de cōcor
dia ⁊ pace filioꝝ int̄ ſe · q̄nto er
go magis pr̄ nr̄ ſpūalis q̄ dedit
nob̄ oib⁹ aias nr̄as gaudebit de
nr̄a pace ⁊ cōcordia · Ecce igitur
ius ⁊ debitū fr̄nitatis qd̄ debent
oēs hoies ſeruare adinuicē ad qd̄
obligant̄ q̄ꝛ ſūt fr̄es · Ecce q̄lis
vnitas qualis cōcordia dꝫ eſſe · ⁊
q̄ꝛ i veritate ⁊ in fcō licet oēs ſint
fr̄es ſcdꝫ aiam velint aut nolint
tn̄ nullo mō faciūt inuicē vt fr̄es ·
ſcd̄m aiam null⁹ ſeruat iſtā frat
nitatē · ꝑmo iſta fr̄nitas ē totali
ter mortificata ac ſi nō eſſꝫ · nō ſe
diligūt nec hn̄t cōcordiā nec vni
tatē int̄ ſe ꝓpter iſtā fr̄nitatē · cū
tn̄ iſta ſit maior ⁊ p̄ncipalis fr̄ni
tas · ꝑmo ſe inuicē occidūt · ledūt
et ꝯſumūt ⁊ pſequūtur ſeinuicē ·
defraudant̄ ⁊ decipiūt ſeiuicē · iui
dent ſibiinuicē ⁊ iniuriāt ⁊ diffa
māt · Et ſi forte ſit int̄ hoies aliq̄
pax ⁊ cōcordia vel vnitas · nō ē
rōne iſtius fr̄nitatis · ſꝫ ꝓpt̄ aliā
cauſā q̄ repūgt̄ fr̄nitati · q̄ ē ſcd̄m
aiam · Et q̄ꝛ totū bonū fratꝝ in
quātū ſūt fr̄es ē pax ⁊ cōcordia
et vnitas eoꝝ · q̄ꝛ ſi iſta deficiāt ·
etiā q̄cūqꝫ alia ſunt nullū bonū ē
in eis · ⁊ totū malū eoꝝ eſt diui
ſio diſcordia ⁊ diſſentio · ideo ſeq̄
tur ꝙ iſtud bonū deficiāt int̄ homi
nes qd̄ debēt eſſe · ⁊ p ꝯn̄s totuꝫ
bonū deficiāt · q̄ꝛ hoc ē totū bonum
qd̄ dꝫ eſſe int̄ eos q̄ꝛ ſūt fr̄es Ita
nullū bonū eſt int̄ hoies ꝑmo de
ficit omne bonū · q̄ꝛ deficit ꝓprium
bonū · ⁊ p ꝯn̄s int̄ hoies nō ē niſi
malū. Et ſic hoib⁹ deficit totū qd̄
debebāt hr̄e · ⁊ i eis ē malū qd̄ nō
debebat eē Quare p corruptionē
iſti⁹ fr̄nitatis q̄ ē ſcd̄m aiaꝫ mai
feſtat̄ · veriſſime pdicio · lapſus
et corruptio hoim Et ita patꝫ ꝙ
hoies ſūt lapſi a ſtatu magni ho
noris ⁊ magne dig̃tatis · ad ſta
tū maximi vituperij ⁊ oꝓprobrij
ſcꝫ a ſtatu vere nature hoīs · vere
filiacōis dei ⁊ vere fr̄nitati⁹ · i ſta
tuꝫ beſtialitatis ⁊ oīs deformita
tis · Et ſic ptꝫ q̄lit̄ p duas vias
in gn̄ali maifeſtat̄ pdicio laps⁹
et corruptio nature hoim · ⁊ pmu
tatio in ſuū cōtrariū ſcꝫ p̄mo cō
parādo factū hoi⁹ ⁊ facē ad ius ⁊
ad debitū nature qd̄ fundat̄ i ob
ligatōe · ⁊ ſcd̄o cōpando ad ius
et debitū pr̄nitatis ⁊ filiacōis ⁊
fr̄nitatis q̄ ſūt ſcd̄m aiam · Attn̄
iſta ſcd̄a via ſeu reg̃la q̄ funda
tur i pr̄nitate · filiacōe ⁊ fr̄nitate
orit̄ a p̄ma via obligatōis · quia
obligatio fundabat̄ i dare ⁊ ac
cipe · ⁊ ſimilit̄ pr̄nitas filiacio et
fr̄nitas fundat̄ in dare ⁊ accipe ·
Qd̄ ex oib⁹ p̄dc̄is oñdit̄ vera
cit̄ hoies eſſe mortuos ſcd̄m aiaꝫ
et ſolū eē viuētes q̄ntū ad corp⁹

Titul⁹ · CCxxxi ·

Et qm̄ aliq̄ res cognoſcit̄
eſſe viuēs ⁊ dicit̄ p opatō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nes ſuas · ideo res q̄ totalit̄ perijt
vel nō hʒ opatōnes ſuas q̄s debe
bat hr̄e eſt mortua totaliter · Et
qꝛ in hoibꝰ nulla eſt opatio q̄ de
beret eē vt iam declaratum ē · qm̄
homies nullo mō opant̄ illa que
deberēt opari inq̄ntū homines · ⁊
ideo nō ſunt hoies · ⁊ qꝛ iſte ope
ratiōes q̄s homo debʒ facere inq̄n
tum homo reſpectu dei ptinēt ad
aiam ſcʒ amare deum · timē deū ·
honorare deum · ⁊ obedire deo · cō
fidere in deo · ⁊ credere ei · q̄re ſeq̄
tur ꝙ anima ſi cōparet̄ ad deum
mortua eſt ⁊ nō viuit · Quare ſe
quit̄ ꝙ homines ſūt mortui quā
tum ad animā · Item quia hoies
perdiderūt totalit̄ formā filiacio
nis erga deuʒ ⁊ formā fraternita
tis inter ſe · quia totalit̄ eſt extin
cta in eis · quia nulla eſt opatio
in eis ſcd̄m formā filiacōis ⁊ fra
ternitatis ſcd̄m animā vt iam de
claratū eſt · ideo quia hoies nullo
modo viuūt nec opant̄ ſcd̄m for
mā filiacōis ⁊ fraternitatis ſcd̄m
aiam · ſequit̄ ꝙ ſunt mortui quo
ad hoc · quia ſi aia viuēt cognoſ
ceret iſtam filiacionē ⁊ fraternita
tem · ⁊ oparet̄ ſcd̄m illā · Itē qꝛ
vita hois eſt gaudium veꝝ aie ·
ideo vbi nullū veꝝ gaudium eſt
ibi nulla vera vita eſt · ⁊ ideo qꝛ
veꝝ gaudium hois eſt ⁊ ꝓuenit
ex vero ⁊ puro amore cum deo ·
ex vera ſocietate cum deo · qꝛ deꝰ
eſt verus pater hominū · ⁊ hoies
ſūt veri filij eius · ⁊ ꝓpter hoc ho
mines debent eſſe vniti · ſociati ⁊

cōiuncti cū deo prē ſuo · ꝓpter pu
rum amorē ⁊ filialem timorēʒ · ⁊
ex tali ſocietate ncc̄ario ſequitur
verum gaudiū qd̄ eſt vita hois ·
Item veꝝ gaudiū orit̄ ab amoē
et ſocietate fraternitatis ſcd̄ʒ ani
mā · ⁊ ideo qꝛ hoies ꝑdiderūt iſtā
filiacionē ⁊ iſtā ſocietatē cū deo
et ſunt ſepati a dō p amorem ⁊
nullā ſocietatē hn̄t cū deo · p̄mo
diuiſionē · ⁊ ſunt elōgati a deo p
cōtrariū amorē vt iam dictū eſt ·
ideo ꝑdiderūt totalit̄ veꝝ gaudi
um · ⁊ qꝛ eciam ꝑdiderūt verā fra
ternitatē que eſt ſcd̄m animā · ⁊
ſūt diuiſi int̄ ſe ⁊ nullo mō vniti
per iſtā fraternitatē · idō eciā ꝑdi
derūt verum gaudiū qd̄ orit̄ ex
iſta vera fraternitate · q̄re ſequit̄
ꝙ hoieſ qꝛ p̄uati ſūt vero gaudio
ſūt eciā p̄uati vera vita · eciā ſunt
veri mortui · qꝛ nō hn̄t verā vitā ·
Itē qꝛ aia nō ſentit ſe eſſe in tali
ſtatu in q̄ ē · nec ſentit ſuū malū ·
nec ſentit ſe ſepatā a deo prē ſuo
nec ſentit ſe eſſe corruptā · nec p
ditā · nec lapſam · nec mutatā in
ſuū ɔtrariū · nec ſentit ꝙ oia q̄ fa
cit ſūt cōtra deū · nec ꝑcipit ſe eſſe
inimicū dei pris ſui · nec icurriſſe
irā ⁊ indigtionē eius · nec ſe ꝑdi
diſſe tantū gaudiū · ⁊ ita qꝛ nul
lo mō ſentit ſuū veꝝ malū qd̄ hʒ
nec ɔgnoſcit malū eternū ad qd̄
tendit · ſequit̄ ꝙ ipſa ē mortua ·
Si enī eſſʒ viua · ſētiret malū ſuū
et dolēt ſine mēſura Et ſic anima
nō ſentit nec bonū ſuū nec malū
ſuū · nec ſentit ſeipſam nec ſentit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

deū a q̄ creata ē nec ɔgnoſcit· ⁊ ideo vera mortua ē Et ſic veraciť hoies mortui ſūt q̄ ad vitā aie· ⁊ hoc q̄ntū ad verā vitam q̄ eſt aie ꝓpria ⁊ licet hō mortu⁹ ſit ⁊ aia mortua q̄ntū ad verā vitā que ē ſcd̄m deū· tamē i ſe nunq̄ȝ moritur aia q2 imoꝛ̄lis eſt· ⁊ ſemꝑ viuet in eternū Jd̄o duplex ē vita aie· vna nãlis· q2 ipſa ē vita· ⁊ ꝑ iſtā ſemꝑ viuit ⁊ ꝑ iſtā vitaȝ viuificat corp⁹· Alia ē vita que cauſať ex ſocietate cū deo· ⁊ cum hoib⁹ ꝓpť deū q̄ vita ē gaudium verꝝ· ⁊ ſcd̄m iſtā vitā mortua ē aia q2 perdidit oia illa ⁊ oia fundamēta in q̄b⁹ fundať verꝝ gaudiū· ⁊ q̄ valēt ad habendū verū gaudiū· ⁊ iō aia viuēs mortua ē Et q2 aia hȝ radices ⁊ fundamēta ex quib⁹ nc̄ario oriet̄ eterna triſticia q̄ ē mors eius· iō aia perdidit eternam vitā ⁊ eternū gaudiū· ⁊ acq̄ſiuit eternā mortē ⁊ eternā triſticiā· Hic hoies mortui ſūt ſcd̄m deū ⁊ q̄ntū ad animam· ⁊ vadūt ad mortē eternam· licȝ viuāt q̄ntū ad corp⁹ ⁊ vitā corpalē· Ecce ergo manifeſtū ē q̄liter ſtat⁹ hois ē ꝑuerſus· corrupt⁹· lapſus ⁊ in ɔtrariū mutat⁹· ⁊ tñ iſte lapſus· iſta corruptio· ⁊ iſta ꝑuerſitas occulta erat nob̄ ⁊ abſcōdita·

¶ Hic ꝓbať q̄ hō f̄cūs fuit completus in gr̄ue ſūo ⁊ in ḡdu ſuo et habuit oia q̄ hr̄e debuit iuxta ſuū gradū·

Titul⁹· CCxxxij·

QVoniam autem ex oib⁹ premiſſis ⁊ ex toto ꝓceſſu iam facto concludere poſſum⁹ veraciter duos eſſe ſtat⁹ hois ɔ̄trarios iter ſe ⁊ oppoſitos vnus ſtatus ē in q̄ nūc eſt de f̄cō qui ē corrupt⁹· ali⁹ ſtatus ē in q̄ debebat eē qui nō eſt nec exiſtit de f̄cō· iō q2 videm⁹ ſtatū hominis qui nūc eſt in f̄cō· ⁊ aliū ſtatum ɔ̄trariū qui debebat eſſe nō vidimus in re· ȝ ɔgnoſcimus q̄ debebat eſſe· ſequiť q̄ poſſum⁹ dubitare· ſi ſtat⁹ in q̄ eſt nūc fuit prim⁹· vel ſi aliq̄n de f̄cō fuit i ſtatu debito· ſicut ſi aliq̄s nunq̄ȝ bibiſſet niſi acetū ⁊ nunq̄ȝ vinū· poſſȝ dubitare ſi ſtat⁹ aceti fuiſſȝ ꝑm⁹ ita q̄ nunq̄ȝ fuit i alio ſtatu· Et q2 iā ꝓbatū ē ſupi⁹ q̄ hō f̄cūs ē et q̄ non fecit ſeipm· ideo ſi nos probam⁹ q̄ deus nō fecit hoiem talē in tali ſtatu in q̄ nūc eſt· et tamen fecit hominem· neceſſe eſt dicere q̄ de⁹ fecit hominē primo in ſtatu debito ⁊ vero in quo recte debebat eſſe· ⁊ q̄ ſtat⁹ debitus fuit ꝑmus ⁊ non iſte in quo eſt modo· Et ideo oportet primo probare q̄ de⁹ non fecit hominē in ſtatu in quo nūc eſt· ⁊ hoc oñditur multis modis· Primus ex parte honoris dei· quoniā dictuȝ eſt ſuperius q̄ per honorem dei poteſt reddi racio de omnib⁹ que operatur de⁹ extra ſe· deus enim operatur omnia que fecit extra ſe ad honorē ſue ꝑtātis· ſue ſapie et bonitatis· ergo fecit hoieȝ ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

honorē ſue ꝑtātis · ſue ſapie · ⁊ bo
nitatis ⁊ nō cōtra honorē · Sȝ ſi
deꝰ feciſſet hoīem in tali ſtatu in
quo nūc eſt feciſſȝ ipm cōtra ho
norē ſue ꝑtātis · ſue ſapie ⁊ boni
tatis · qm̄ feciſſȝ hoīem corruptū
perditū turpē inordinatū · deuia
tum · beſtialem · iniuſtū · ⁊ ſic de
alijs cōdicionibꝰ peſſimis in q̄bꝰ
modo exiſtit · q̄ oia derogāt ⁊ re
pugnāt honori dei · ergo deꝰ non
fecit p̄mo hoīem talem · Ergo ne
ceſſario eſt dicere ꝙ fecit hominē
talē ⁊ in tali ſtatu in q̊ debebat
eſſe · vt eſſȝ honor ſue ꝑtātis · ſue
ſapie ⁊ bonitatis · Itē iſte ſtatꝰ
in quo ē homo nō eſt totalit̄ cō
trariꝰ ⁊ oppoſitꝰ deo vt ꝓbatū ē
quia hō eſt inimicꝰ dei ⁊ cōtraria
tur deo · ⁊ eſt cōtra ſuū honorem
facit enī ei iniuriā · ⁊ tollit deo qd
ei debet · ⁊ dat cui nō dȝ · ſȝ deus
nō fecit hoīem vt eſſȝ inimicꝰ ſu
us · nec cōtrariaret̄ ei · nec reſiſtēt
ei · nec dedit hoi aliq̄d ꝑ qd eſſet
inimicus ſuus · nec dedit ei aliq̄d
qd eſſȝ cōtra ſe · ſed ꝓ ſe · ſed tn̄
homo hȝ amorē cōtrariū deo ⁊ ti
morē et honorē vt ꝓbatū eſt · er
go ſequit̄ ꝙ deꝰ nō fecit hoīez ta
lem et ſic inclinatum contra ſe et
contra deum · ſed cum ſit verum
ꝙ hō ſit factꝰ a deo · ergo ſequit̄
ꝙ deꝰ fecit hoīem in ſtatu contra
rio q̄ȝ nūc ſit · ergo deus fecit ho
minem talem qui nihil haberet in
ſeipſo cōtra deum · neq̄ȝ aliquam
inclinationē · Pretēa iam conclu
ſum eſt in capitulo de honore ꝙ

omnia que deꝰ facit · facit propt̄
ſuū honorem ⁊ ꝓpter vtilitatem
creature rōnalis · ergo deꝰ nō fe
cit hominē ad malum hominis ad
damnū hominis · et incōmodum
hominis · ſed magis ad bonū · cō
modum et vtilitatem ipſiꝰ homi
nis · ſed homo in iſto ſtatu ī quo
nūc eſt habȝ in ſe radicem omniū
malorꝝ · ſcȝ amorem ſuiipſius ꝑ̄
uatum · ꝓpriam volūtatem et pro
prium honorē · que ſūt radices et
fundamēta oīm malorꝝ · oīm vi
ciorꝝ et errorꝝ · vt iam ſuperiꝰ ꝓ
batum eſt · et per iſtas radices vi
uētes in homine · homo ꝯtinue mł
tiplicat mala ſua ꝑ totam vitam
ſuā · et hoc facit volūtarie · et ꝑ cō
ſequēs eſt puībilis · et iudicabi
lis de omnibꝰ vt iam ꝓbatū eſt ·
Et quia opa hoīs puībilia et iu
dicabilia ſunt vel p̄miabilia · eo
quia ſunt facta volnntarie · et cū
homo ſemꝑ operet̄ opera mala et
cōtra deum · operat̄ ſemꝑ opa pu
nibilia · et operat̄ homo continue
contra ſeipſum ad ſuū damnuȝ ·
et ad ſuam punitionem · ad ſuaȝ
cōfuſionem et opprobriū · et ſem
per facit illa per que acquirit eter
nam penam et eternam triſticiā ·
quia habȝ animā immortalem ·
que poteſt pati eternā triſticiam
vt ꝓbatum eſt · et ſic cōtinue ho
mo viuit cōtra ſeipm̄ · et dum vi
uit acquirit illa per que eternali
ter cruciet̄ · et hoc facit volūtarie
ſine coactiōe · et tamē nulla alia
creatura facit contra ſeipſam · niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſolus hō. Igitꝰ ꝯcludiť ꝙ deus
nō fecit hoīez talē nec i tali ſtatu
nec in eo poſuit radices tales peſ
ſimas. ſed tū deꝰ fecit hoīez. ergo
ſequitꝰ ꝙ fecit ipm i ſtatu alio et
ꝯtrario. ⁊ ꝙ poſuit in eo radiceſ
oim bonoꝝ. ſcꝫ amorē dei. timo
rem ⁊ honorē ⁊ nō amorē ꝑuatū
et fecit hoiem vt poſſit volūtarie
opari opa bona remūerabilia. ⁊
poſuit in ipō oia illa ꝑ q̄ poſſꝫ ac
quirē eternū gaudiū ⁊ nō triſtici
am. Ergo ſequitꝰ ꝙ hō fuit aliqñ
in tali ſtatu debito contrario ſta
tui in q̄ nūc ē. ⁊ non p̄t aliť eſſe.
Itē deꝰ nō fecit hoīez ꝯtra ordinē
creaturaruꝫ vniuerſi. imo magis
ſcd̄m ordinē creaturaꝝ vniuerſi
cū hō ſit ꝑs vniuerſi. ⁊ ꝑncipał
pars ⁊ ſit in ordie creaturaꝝ. ſꝫ
hō mō in iſto g̃du in q̄ nūc eſt. ē
ꝯtra totū ordinem creaturaꝝ ⁊
vniuerſi ⁊ deuiatꝰ a toto ordine
qꝛ oēs alie creature faciūt qđ dn̄t
iuxta ſuam naturā. ⁊ nulla facit
aliq̄d ꝯtra ſeipam ⁊ ꝯtra ſuā ꝓ
priā naturā. ſed hō facit qđ nō de
bet. ⁊ nullo mō facit qđ debꝫ iux
ta ſuā naturā ⁊ gradū ſuū. imo
facit ꝯtinue ꝯtra ſeipm ⁊ contra
naturā hoīs. Vn̄ oēs creature cla
māt ⁊ dicūt q̄lis dꝫ eē hō iuxta
naturā hoīs ⁊ gradū hoīs in ordie
creaturaꝝ. clamāt ⁊ dicūt quid
debet facere hō. q̄d ꝑtinet ad ipm
hominē. vnde dicūt ⁊ clamāt ꝙ
homo debet eē talis iuxta ordinē
et gradum ſuū in vniuerſo ꝙ de
bet cognoſcē ſeipm ⁊ oēs creatu
ras ⁊ ſuū creatorē. ⁊ cognoſcere
omnia beneficia ſui creatoris. et
debet eſſe gratꝰ ⁊ regratiari conti
nue ſuo creatori. tā ꝓ ſeipō q̄ꝫ ꝓ
omnibus creaturis debꝫ ꝯtinue
amare creatorem ſuū timere ⁊ ho
norare. ⁊ ei ſeruire ſoli vt iam ꝓ
batum eſt. talē hominē requirūt
omnes creature ⁊ totum vniuer
ſum qui talia faciat. Sed tamen
homo eſt totꝰ per ꝯtrarium ⁊ fa
cit oppoſitū quia nō cognoſcit ſe
ipm nec creatorez ſuū. nec ſua be
neficia. ⁊ eſt ingratꝰ deo de oibꝫ
ſibi collatis. nō amat deuꝫ ſed ſe
ipſum. nō timet deū nec honorat
ſed iniuriat ⁊ offendit. nō ſeruit
creatori ſuo ſed creaturis. Item
creature requirūt hoiem ꝙ ſit ami
cus dei. quia creature dei ſūt. ⁊ ſ
uiūt homini ꝓpter deuꝫ. ſed tamē
homo ē inimicꝰ dei ⁊ ꝯtrarius đo
ergo hō in iſto ſtatu eſt ꝯtra to
tū vniuerſū. ⁊ ꝯtra totū ordinē
creaturaꝝ ⁊ deſtruēs armoniam
vniuerſi. Itē creature ⁊ ordo vni
uerſi requirūt hoiem racionalez et
nō beſtialē. ſapientē ⁊ nō ſtultū
nec freneticū hominē. ordinatuꝫ
intra ſeipm ⁊ nō inordinatū ho
minē in quo anima dn̄eť ſcd̄m ra
cionē ⁊ regat. ⁊ corpus famuleť
et regať. quia creature ſeruiunt
corpi ꝓpter animā. Sed tamē to
tum oppoſitū eſt. quia homo in
iſto ſtatu eſt beſtialis. ſtultuſ.
freneticus. inordinatꝰ intra ſeip
ſum. ⁊ in ipſo corpꝰ dominať et
anima que eſt naturaliť domina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

famulatᷣ ꝛ ſeruit corpi. Ecce quã
ta inordinatio quãta iniuſticia ẽ
intꝰ ꝛ intra hoiem. cum tamẽ aia
ſit immõzlis icorruptibilis ꝛ ſpũ
alis de natura ſua portãs imagi
nem dei. ꝛ corpꝰ ſit mõzle corrup
tibile ꝛ terrenũ ꝛ corpale. Ergo
ſcdm rectum ordinẽ ꝛ ordinacõ
nem ꝛ veram iuſticiã. poſtq̃z cor
pus eſt vnitum. ſcz cum tali aia
ita digna. debet ei obedire obtẽ
perare ꝛ nullo mõ dñari nec impe
dire. ꝛ aia debet impare mãdare
et regẽ ꝛ nullo mõ ſubiugari. ꝛ
tamẽ totũ eſt ꝑ oppoſitũ. ꝛ totũ
eſt ꝑuerſum. ita ꝙ intꝰ in hoie
corpꝰ habz ꝓprias inclinatões ꝛ
inhoneſtiſſimas cõtra racionẽ. irra
cionabiliſſimas. turpiſſias ꝛ ab
hominabiliſſimas. ꝛ aia dum debe
ret caſtigare corpꝰ ſuum cum ſit
naturalitᷣ dña ꝛ regina. ipſa ſeq̃
tur inclinatões ſui corpis turpiſ
ſimas ꝛ viuit ſcdm eas. ꝛ ſic to
taliter corpꝰ trahit animã ad ſe
et ad ſuam vitaz ꝛ dñatᷣ ꝛ capti
uat eam totalitᷣ. Ecce quantum
vituperiũ eſt intra hoiem. qꝛ res
mõzlis corruptibilis ꝛ beſtialis.
et corpalis dñatᷣ ꝛ regit. ꝛ res i
mortalis incorruptibilis ꝛ ſpũa
lis ſuit ꝛ regitᷣ ꝛ famulatᷣ ꝛ ſub
iugatᷣ. dñs obedit ſeruo nequiſſi
mo. ſupior inferiori. ꝛ rex ſubdi
to. Quare ſequitᷣ ꝙ intra hominẽ
eſt tãta inordinatio qua nõ põt
cogitari maior in hoie. Sz tamẽ
omnes alie creature ſũt ordinate
intra ſe. ꝛ quia ſunt ꝓpter hominẽ
ſequitᷣ ꝙ requirũt hoiem ordina
tum intra ſe. ꝛ nõ talẽ hoiez ſicut
eſt. Quare concluditᷣ ꝙ homo in
ſtatu iſto eſt cõtra totũ ordinez
vniuerſi ꝛ creature. ꝑmo eſt tur
pitudo vniuerſi ꝛ totiꝰ ordinis.
Ergo cum deꝰ nihil faciat contra
ordinẽ vniuerſi ꝛ creaturaꝝ. ſeq̃
tur ꝙ nõ fecit hoiem talẽ nec i ta
li ſtatu in quo eſt mõ. ſed cũ de
us fecerit hoiem. ſequitᷣ ꝙ fecerit
eum in alio ſtatu. ſicut requirit
totus ordo creaturarum ꝛ vniuer
ſi. Ergo concluditur ꝙ aliquan
do fuit hõ in ſtatu ↄueniẽti ſcdm
ordinẽ creaturaꝝ. ꝛ hoc oſtẽdit
ordo creaturaꝝ qui ſemꝑ manet
Vñ cum alie creature q̃ ſunt infe
riores ꝛ minores hoie. ſint cõple
te quelibet in gñe ſuo ꝛ in gradu
ſuo. ſequitᷣ ꝙ homo factꝰ fuit cõ
pletꝰ in gñe ſuo ꝛ in ſuo gradu.
et habuit õnia q̃ hrẽ debuit iux
ta gradum ſuũ. aliter deꝰ magis
amaſſet res inferiores ꝛ minores
quã maiores. ꝛ tamẽ ſunt ꝓpter
hominez. Cum ergo deꝰ fecit cre
aturas bonas propt̃ hominez. er
go magis debuit fieri homo bonꝰ
Item per experiẽtiam videmus
ꝙ impoſſibile eſt ꝙ illud qd̃ mõ
eſt acetum ꝑmo fuerit acetum. ꝑ
mo ꝑmo fuit vinum bonũ. ita im
poſſibile eſt ꝙ natura hois ꝑmo
fuerit corrupta. ita ꝙ ſtatꝰ cor
ruptꝰ fuerit ꝑmꝰ imo de ncãtate
prius fuit bona ꝛ pfcã. Sicut er
go acetũ arguit vinũ. ita iſte ſta
tus in q̃ nũc eſt homo. arguit de

ncc̄itate aliū ſtatū in q̄ p̄mo fuit
Itē eciā null9 artifex facit ſuum
opus p̄mo corruptū ⁊ malum ⁊
cōtra naturā rei· p̄mo facit opus
ſuū ſcd̄m ꝙ ꝯuenit opi·ergo cū
deus ſit ſūmus artifex fecit hoiem
ſcd̄m ꝙ cōuenit hoi ⁊ vt fieri de
buit· Preteēa iā ꝓbatū eſt ꝙ de
us pr̄ hois magis q̄m pat̄ carnal̄
ſit pater· ſi ergo bonus pr̄ carna
lis nihil daret filio ſuo qd̄ eſſꝫ cō
tra filiū ⁊ deſtruēt filiū· ergo mi
nus daret deus aliq̄d hoi· qd̄ ſit
cōtra hoiem· imo magis ꝓ bono
hois Et ſic ꝓbatū eſt quod dice
bat̄ prius·

Qualis erat ſtatus p̄mus ipſi
us hois ⁊ q̄s cōdiciones debebat
habere· ¶ Titu·CCxxxiij·

Quoniā autē ex p̄miſſis ha
bitis habemu9 duos ſtat9
nature ipſius hois vnū cor
ruptu in q̄ nūc ē· aliū ꝑfectū in
quo fuit primo realit̄ ⁊ de fcō· ⁊
cū ſcia de hoie cōſiſtat in iſto du
plici ſtatu ſcꝫ vt ꝯdicōes ꝯgnoſ
cam9 vtriuſqꝫ ſtat9· iō oportet
inueſtigare cōdicōes iſtoꝝ duo
rū ſtatuū ⁊ quid vnicuiqꝫ cōue
nit· Et q2 iſti duo ſtat9 ſūt ꝯtra
rij inter ſe·iō oportet ꝙ habeant
cōtrarias cōdiciones· ⁊ ꝑ ꝯn̄s ex
condicionibꝫ vnius ſtatus poſſu
mus arguē ⁊ ꝯcludere ꝯdicōes al
terius· Et qm̄ ſtatus p̄mus in q̄
p̄mo erat hō modo nō apparꝫ nec
videt̄ realit̄ niſi inq̄ntū ordo crea
turaꝝ oſn̄dit nobis· ⁊ ſtatus i q̄
mō ē q̄ ē ꝯtrarius illi apparꝫ reali
ter ⁊ videt̄·ideo duo ſūt ꝑ q̄ poſ
ſumus ꝯdicōes p̄mi ſtatus ꝯgno
ſcē·ſcꝫ ordo creaturaꝝ quē vide
mus ad oculū· ⁊ ſtatus hominis
corruptus q̄ nō apparꝫ· Vn̄ poſt
q̄ꝫ creature oſn̄dūt nob̄ p̄mū ſta
tū hois· ita eciā dn̄t oſn̄dē ⁊ mai
feſtare oēs ꝯdicōnes ⁊ ꝓ̄petates
quas debebat hr̄e hō ſcd̄m illum
ſtatū· Vn̄ ncc̄ē eſt ꝙ ꝯdicōes ⁊
ꝓ̄petates ſequant̄ qualibet natu
rā ƀm ſuū ſtatū· ⁊ ſcd̄m ꝙ ei cō
ueniūt· Et eciā poſtq̄ꝫ iſte ſtat9
in q̄ mō eſt· ē cōtrarius p̄mo ſta
tui in q̄ p̄mo erat·ſequit̄ ꝙ ꝑ cō
dicōes iſtius ſtatus corrupti poſ
ſumus iueſtigare ꝯdicōnes alteri
us·deide ꝑ creatures Vn̄ poſtq̄ꝫ
iſte ſtatus in q̄ nūc ē malus ſeq̄
tur ꝙ omnes ꝯdicōnes q̄s habet
ſcd̄m iſtum ſtatum ſūt male· ⁊
tot condiciones malas q̄t habet
hō in ſtatu iſto tā ex ꝑte aie q̄m
ex ꝑte corꝑis tam intus q̄ꝫ extra
tot ꝯdicōes bonas cōtrarias iſti9
habuit in p̄mo ſtatu ſuo· tā ex
ꝑte aie q̄ꝫ ex ꝑte corꝑis· tā itus
q̄m extra· ⁊ hoc ncc̄ē eſt ita eſſe·
Et iō videamus ⁊ nūeremus ꝯdi
ciones malas q̄s nūc hꝫ hō· q2 in
cōtrarijs ꝯdicōibꝫ deu9 fecit hoiē
Vn̄ malū ē hoi ꝙ ſit ignorās ⁊ n̄
cognoſcit ſeip̄m ⁊ ſuū factorē·
malū ē hoi ꝙ hēat malū amorem
ꝓ̄priā volūtatē·timorē malū·et q̄
rat vanitatē· ⁊ q̄rat ꝓ̄priū honorē
et ſequat̄ ſua ꝓ̄pria deſideria· et
ſuam ꝓ̄priā volūtatē· Malum eſt
homini ꝙ iraſcatur cōtra racionē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝙ habeat ↄcupiſcētiam inordia
tā cōtra racionē · ꝙ plus appetat
comedē ⁊ bibē q̄ȝ ſit necē Et ma
lū eſt hoi ex pte corpis īfirmitas
et mors ſenectus · dolor · malū ē
hoi ꝙ corpus dn̄et ⁊ aia famule
tur · ⁊ ꝙ ſit rebellis corpi ⁊ aie ·
Malū eſt hoi ex pte corpis ꝙ pa
tiat famē ⁊ ſitim · calorē ⁊ frig9 ·
cōtra naturā ſui corpis Et vt oia
cōcludam9 · malū ē hoi ois pena
et miſeria · Ergo argnamus p cō
trariū oēs cōdiciones bonas cōtra
rias iſtis : qm̄ necē ē ꝙ hō habue
rit in p̄mo ſtatu ſuo bono oēs cō
diciōes bonas cōtrarias iſtis Igi
tur in p̄mo ſtatu hō nō erat igno
rās p̄mo ſciens ⁊ cognoſcē9 ſeip
ſum ⁊ ſuū creatorē · q̄ntū ei expe
diebat ⁊ oēs creaturas · Itez ha
bebat amorē bonū ⁊ debitū · ſcȝ
amorē dei ⁊ nō amorē p̄uatum ·
non habebat ꝓpriā volūtatē ſed
dei · nō habebat mala deſideria · ȝ
habebat amorē dei bonū · ȝ nullū
malū timorē habebat · nec quere
bat vanitatē nec ꝓpriū honorem
nulla cōcupiſcētia erat in eo inor
dinata nec cōtra racionē · nō pl9
appetebat comedē nec bibē quā
eſſȝ necē · Itē nulla īfirmitas erat
in eo ex pte corpis · nec ſenect9 ·
nec mors · imo ſemper iuuētus ·
nullus dolor · nulla triſticia · Itez
pfecta obedia corpis ad aiam · ſi
ne aliq̄ rebellione · Item nō patie
bat nec famē nec ſitim · nec calorē
nec frigus · nec in eo vt oia ↄclu
damus erat aliq̄ pena neqȝ miſe
ria · nec aliq̄d quod habebat no
men mali · ſiue ex pte anime ſiue
ex parte corpis · ſiue interius · ſi
ue exterius · Et exinde cōcludit
ꝙ iſte locus in quo nūc habitat
homo nō erat ↄueniēs nec debit9
iuxta primū ſtatum · p̄mo totali
ter repugnās · Nota ꝙ ſi hō non
peccaſſȝ nunq̄ȝ in loco in quo nūc
ſtat habitaſſȝ · quia in iſto loco
eſt diſtemperātia in caliditate et
frigiditate · in humiditate ⁊ ſicci
tate · ⁊ ſic neceſſario homo altera
ret in corpe ⁊ pateret nūc calorē
nūc frigus · nūc ſiccitatem · nunc
humiditatē ⁊ ſeneſcēt · que om
nia repugnāt p̄mo ſtatui i quo
nihil mali debebat eſſe in corpore
nec in anima · Ergo cōcludit ꝙ
alius erat locus in quo p̄mo habi
tabat in p̄mo ſtatu · qui totalit
erat cōueniens illi ſtatui · in q̄ nul
la erat aſperitas · nulla alteracio
corporis · nullum frigus ſenſibi
le · nec calor ſenſibilis · nec aliq̄d
ledens corpus · nec impediēs ani
mam · ſed omne temperamētum ·
Sicut ergo ſunt duo ſtatus ho
minis cōtrarij · ita neceſſario ſunt
due habitationes hois corpora
les · ⁊ duo loca corporalia · que
cōtrariātur adinuicē · ⁊ habent cō
trarias cōdiciōes · Sicut ſe habȝ
ſtatus ad ſtatum · ita ſe habȝ lo
cus ad locuȝ · ⁊ habitatio ad ha
bitationē · Et iō iſte locus ſe hȝ
tanq̄ȝ carcer · reſpcū alterius Hoc
autē p̄t manifeſtari in exēplo de
vino ⁊ aceto q: vinū q̄ȝ diu manȝ

in ſtatu viri· manet in bono va
ſe· ſed qñ eſt corruptū mutat̄ in
aliū locum· Ecce ergo q̄liter per
cōdiciones ſtat⁹ corrupti ⁊ lapſi
in q̄ nūc eſt homo· arguim⁹ cōdi
ciones p̄mi ſtat⁹ ⁊ ꝑfecti in quo
primo erat hō· Cōparem⁹ ergo
vnum ſtatū ad aliū· ⁊ habebim⁹
magnā noticiā de hoīe

Qualiter ꝓbant̄ condicōes ⁊
propꝛietates p̄mi ſtatus hominis
ſcꝫ ꝑ ordinē creaturaꝝ ⁊ per na
turā ipſi⁹ ſtat⁹ ⁊ exigētiam
Titul⁹· CCxxxiiij·

POſtq̄z autē ꝓbauim⁹ cō
dicōes p̄mi ſtat⁹ hoīs· ⁊
hoc per cōtrariū ſtatū: nūc ꝓba
bim⁹ condicōes ⁊ ꝓprietates q̄s
debebat hr̄e· ⁊ hoc ꝑ ordinē crea
turaꝝ ⁊ ꝑ naturā ipſi⁹ ſtatus in
ſe· Vñ cōcluſū eſt ꝙ de⁹ fecit ho
minē talem· ⁊ in tali ſtatu· ſicut
ordo creaturaꝝ ⁊ vniuerſi req̄rit
et petit. ⁊ per ꝯñs in ſtatu debito
cōtrario ſtatui in q̄ mō eſt· Sed
homo ſc̄dm ordinē creaturaꝝ dꝫ
eſſe talis ꝙ debꝫ deo dare primo
totū ſuū amorem ⁊ cōtinue ⁊ in
ceſſant̄ ipſum amare meliori mō
quo poterit· debꝫ ip̄m timē hono
rare quātum poterit· ei obedire et
totalit̄ credere ⁊ ſibi ſoli ſeruire
et oīa iſta dꝫ hō facere ſc̄dm mo
dū ꝓprie nature ſue q̄ eſt libertas
et iō cū libertate volūtarie ⁊ ſpō
te ⁊ ſine coactiōe· Et iō hō debꝫ
talis eē ſm ordinē creaturaꝝ ꝙ
debet eſſe vnitus ⁊ colligat⁹ deo
immediate ꝑ totā ſuam volūtatē

ſicut op⁹ ſuo factori· ſicut filius
ſuo pr̄i· ⁊ creatura creatori ſuo·
et bñficiat⁹ bñficiatori ſuo· ſicut
ſeruus dño ſuo· tanq̄z ſubditus
regi ſuo· ⁊ tanq̄z iudicabilis iudi
ci ſuo· ⁊ ſicut ſponſa ſuo ſpōſo·
et ſicut amicus amico ſuo cordia
liſſimo· Talis ergo erat hō in pri
mo ſtatu reſpcū dei ⁊ talis fact⁹
erat· q꞉ ſi alit̄ eſſet nō eſſꝫ talis q̄
lis eſſe deberet qđ fieri nō debet·
Igit̄ ſequit̄ ꝙ nihil debuit eſſe in
natura homis· nec ex ꝑte aīe nec
ex ꝑte corꝑis· nec int⁹ nec extra
qđ repugn̄ret iſti ſtatui· qđ impe
diret hoīem ab oībꝫ ſupradictis
qđ inclinaret hoīem cōtra p̄dicta
nihil qđ poſſꝫ nocere hoī nec ledē
cōtra ſuā volūtatē ⁊ libertatē· Ni
hil ergo mali debebat eſſe in hoīe
et ꝑ ꝯñs nulla pena neqꝫ miſeria
nec in corꝑe nec in aīa· ſed ōnia
debebāt eē q̄ cōueniebāt ſuo ſta
tui ad honorez dei· ⁊ ad ꝑfectio
nē ⁊ bonū hoīs· alit̄ feciſſꝫ deus
cōtra honorē ſue ꝑtātis· ſue ſapiē
tie ⁊ bonitatis Itē tota dignitas
et nobilitas nature hominis conſi
ſtit in libero arbitrio· q꞉ ꝑ liberꝝ
arbitriū homo eſt hō ⁊ eſt ſuper
oēs alias creaturas· vñ iam ꝓba
tum eſt ꝙ liberꝝ arbitrium ſedet
ſupra creaturas iferioēs· nec ma
ior nobilitas potuit dari homini
q̄z libertas naturalis Nihil ergo
maius p̄t eſſe in mūdo libero arbi
trio· Si autē liberꝝ arbitrium ſit
corruptum· tūc nihil peius· nihil
vilius· nihil turpius· nihil abho

minabiliꝰ· Ubi aūt ſit ꝑfectū ⁊ ta
le q̃le eſſe dꝫ·tunc nihil pt̄ creari
meliꝰ nec digniꝰ· Ergo cum ꝓ
pria natura hoīs ſit hr̄e liberꝝ ar
bitriū ⁊ volūtatē cū libertate· ſe
quit̃ ꝙ deus fecit hoiem cū libero
arbitrio·ꝑfcō·ſano ⁊ tali quale
eſſe debebat· ⁊ ꝑ ꝯn̄s dedit hoī li
bertatez volūtatis· ⁊ dedit oīa q̄
pertinēt ad libertatē volūtatis· ⁊
nihil dedit qđ eſſet ꝯtra naturā li
bertatis ⁊ voluntatis qꝛ ſi dediſſꝫ
aliq̃d ꝯtra naturā libertatis·ergo
dediſſꝫ libertatē cōtra libertatē in
malū hoīs ⁊ penā.qm̄ oīs pena iō
eſt pena· qꝛ eſt ꝯtra libertatē vo
lūtatis· ⁊ nihil ē penoſū hoī· niſi
qꝛ eſt ꝯtra volūtatē liberā· Ergo
ſic deꝰ dādo hoī libertatē·nihil de
dit cōtra libertatē· qꝛ dādo aliq̃d
cōtra libertatē dediſſet hoī liberta
tē volūtatis ꝯtra libertatē· ⁊ i dā
nū hoīs ⁊ penā· ⁊ ſic feciſſꝫ homi
nē ꝯtra hoiem Ergo dedit oīa ho
mini q̄ ꝑtinēt ad libertatē volun
tatis Ergo ꝯcludit̃ ꝙ hō in ꝑ̇mo
ſtatu nihil habuit cōtra ſuā volū
tatē liberā·nec in corꝑe nec i aīa·
nec in ſe nec extra· ⁊ ꝑ ꝯn̄s nullā
penā·nullā miſeriā·nullā violen
tiam· ⁊ nullā coactionez· Et ex
iſto cōcluſo ⁊ ꝓbato poſſumus
cōcludē ⁊ ꝓbare oēs cōdiciones
et ꝓꝑetates illiꝰ tam in corꝑe q̄m
in aīa· Vn̄ ſequit̃ ꝙ hō in illo ſta
tu habebat corpus totalit̃ ſubie
ctum aīe ſine rebellione ⁊ ei ꝓpor
cionabile·ita ꝙ in corꝑe nulla eſ
ſet libido nec ꝯcupiſcētia inordi

nata·nec aliquis motꝰ inordina
tus·nec aliquid cōtra racionez ⁊
voluntatē regulatā Itē quia ani
ma hoīs eſt immōꝛtlis vt ꝓbatuꝫ
eſt ſuperiꝰ ⁊ naturalit̃ ſuū corpꝰ
amat· ⁊ vult eſſe cum corꝑe· er
go vult ꝙ corpꝰ ſuū viuat ⁊ nō
moriat̃·nec ſeparet̃ ab ea·ſꝫ con
ſeruet̃ in eſſe·nec vult ꝙ corpus
ſuū putrefiat ⁊ conuertat̃ in ver
mes ⁊ in cinerem· Ergo in ꝑ̇mo
ſtatu hō habuit tale corpus qđ
nō moreret̃· neqꝫ morte violēta
neqꝫ morte naturali· ſcꝫ quā vo
camꝰ naturalem·qꝛ mors ſemꝑ ē
cōtra naturā in humana natura·
quia alit̃ anima habēt corpꝰ cō
tra ſuam volūtatem· ⁊ ꝯtra natu
ram aīe q̄ eſt imōꝛtlis Item mors
eſt vltimū terribiliū·eſt odibiliſ
ſima·timēdiſſima. ⁊ horrēdiſſima
et nullo mō amabilis nec placibi
lis·q̃re ſequitur ꝙ in ꝑ̇mo ſtatu
mors nullo mō habuit locum·ſꝫ
ſolum vita· qꝛ eſt cōtra volunta
tem· Item ꝑ mortē homo deſinit
eſſe hō·ſed hō in ꝑ̇mo ſtatu ſem
per vellet eſſe hō· ⁊ nollet eē nō
homo·nec mortuꝰ homo·quia ho
mo nullo mō in ꝑ̇mo ſtatu potu
it velle nec amare mortem·ꝑ̇mo
odire·quia nihil magis inimicum
homini q̃m mors·nihil magis cō
trariās·ergo mors tūc nō habu
it locum in natura hoīs·ſed vita
Ergo in ꝑ̇mo ſtatu erāt inmor
talis quia nō debuit habere vllo
modo illud quod nō eſt amabile
ſed totaliter odibile ⁊ horribile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Igit᷑ tūc nullo mō potuit habere
mortē niſi in penā. ⁊ oīs pena eſt
cōtra volūtatē. ⁊ hō nihil debuit
hr̄e cōtrā ſuā voluntatē maxime
mortē. q̄ nō ſolū deſtruit corp⁹.
ſed totū hoīez. Itē ſicut hō nollꝫ
mortē. ita nollꝫ ſenectutē. nec ꝑ
dē iuuētutē nec pulchritudinem
corꝑalē. nec fortitudinē. ſed ſem
per vellet cōſeruari i ſuo vigore.
qꝛ maxima miſeria ē venire ad ſe
nectutē Ergo ſequit᷑ ꝙ talis erat
natura hoīs in p̄mo ſtatu vt nun
q̄ꝫ ſeneſcēt nec ꝑdēt iuuentutez
nec fortitudinē. nec vigorē. alit᷑
ſeq̄ret᷑ ꝙ hō pateret᷑ ⁊ habēt ali
quid ꝯtra ſuā voluntatē. ⁊ ſic pa
teret᷑ penā ⁊ triſticiā qđ fieri non
debuit. Nec ē de aīalib⁹ brutis ſi
mile ſicut de hoīe. qꝛ nō hn̄t aīaz
immōꝛlē ⁊ ſemꝑ viuentē ⁊ liberꝝ
arbitriū. vn̄ eis cōuenit mors na
turalis ⁊ ſenectus ⁊ ſeneſcē. Et
ſic ꝯcluſū ē ꝙ hō in p̄mo ſtatu in
eternū nō moreret᷑. ⁊ ideo nccē ē
ꝙ hr̄et aliū locū q̄m iſtū. in quo
tūc habitabat. in quo hō nullam
pateret᷑ alteracionē i corꝑe. nullā
leſionē. nec calorē nec frig⁹. nec
aliq̄d hr̄et ꝯtra ſuā volūtatē. ſꝫ
eſſꝫ loc⁹ temperatiſſim⁹ qui cōueni
ret imōꝛlitati corꝑis. qui totalit᷑
eſſꝫ loc⁹ quietiſſim⁹ ſine vento ſi
ne ꝑturbatōe aliqua. Vbi autez
talis ſit loc⁹ in terra ad pn̄s relin
quit᷑. ſed ſuffiat probare talem
locum eſſe. Itē ex neceſſitate erat
eſſe alios cibos ⁊ fruct⁹ quibus
homo vteret᷑. qui cōueniret imor
talitati corꝑis qui eſſent tempera
tiſſimi. Qualit᷑ autē eſſꝫ corp⁹ im
mortale ⁊ qualit᷑ hoc fiēt. nimis
lōgum eſſꝫ declarare. ſed ſuffiat
ſcire ꝙ deus facere potuiſſꝫ ⁊ ſci
uiſſꝫ ⁊ voluiſſꝫ poſtq̄ꝫ ita fieri cō
ueniebat. Tamē poſſum⁹ dicere
ꝙ fiebat tam ꝑ complexionē cor
poris tēperatiſſimā ꝑ quā corpus
eſſꝫ diſpoſitū ad immōꝛlitatē q̄ꝫ
per virtutē anime q̄ eſt immorta
lis. q̄ viuificaret corp⁹ in ꝑpetu
um. ⁊ daret corpi vitam indefici
entem ſicut ipſa de natura ſua eſt
vita indeficiens creata. q̄ cōſerua
ret corꝑi ſuam cōplexionē. q̄ ita
quātum eſt de ſe poteſt viuificaē
corp⁹ in ꝑpetuū ſicut ꝑ vnū diē
q̄ꝫ eciā per v̓tutē ⁊ frēm̄ loci illi⁹
tēparatiſſimi. Qui autē bn̄ ꝯgno
ſcit cauſam q̄re eſt neceſſe ꝙ nūc
corp⁹ moriat᷑. poterit ſcire modū
quare tūc nō moreret᷑ ꝑ oppoſitū

Qđ in p̄mo ſtatu oēs creatu
re obediebāt homini.

Titul⁹. CCxxxv.

Ex ꝑdicto eciā fundamen
to ſcꝫ ex natura liberi arbi
triȷ́ ⁊ ipſi⁹ libertatis ꝓbat᷑ ꝙ i p̄
mo ſtatu hoīs erat obedīa creatu
rarꝝ Vn̄ poſtq̄ꝫ i p̄mo ſtatu nihil
eāt ꝯtra naturā volūtatis ⁊ libta
tis ſeu liberi arbitriȷ́ hoīs. qꝛ erat
tōlit᷑ obediēs đo libē ⁊ ſpōte q̄ꝫ
diu ſtabat i illo ſtatu. ⁊ qꝛ vbi ē
libtas volūtatis ſeu liberꝝ ar̄bitriū
ibi ē nālit᷑ dn̄iū ipiū. p̄ncipat⁹ ⁊
dn̄acio. ⁊ cū iobedīa ſeu rebellio
ſit ꝯtra dn̄iū iperiū ſeu p̄ncipatū.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſequit̄ ꝙ in p̄mo ſtatu nulla erat
inobedia· nulla rebellio cōtraria·
et ꝑ ꝯn̄s erat vera obedia ⁊ ſubie
ctio· alit̄ enī ſequeret̄ ꝙ liberum
arbitriū in q̄ eſt dominiū· eſſ3 da
tum hoī in penam ⁊ in triſticiam
Ergo cōcludit̄ ꝙ omnia inferio
ra obediebāt imꝑio ⁊ dn̄io homi
nis· ⁊ nihil erat ſibi rebelle ⁊ īobe
diēs· Sicut enī homo q̄ habebat
liberꝝ arbitriū erat ſub dn̄io dei·
et ſub obediētia eius· ita inferio
ra q̄ erāt ſub homine· q̄ nullū ha
bebāt liberꝝ arbitriū· nec ꝑ ꝯn̄s
dominiū· deberent eſſe ſub dn̄io ⁊
obedia hoīs· Solus enī hō in vni
uerſitate creaturaꝝ huiꝰ mundi
habebat dominiū ⁊ naturā imꝑā
di ⁊ dominādi· ergo omnia illa q̄
nō habebāt dominiū nec natura3
aptā ad dominādum debebāt eē
ſub dn̄io· Quare homo debebat
dn̄ari omnibꝰ creaturis inferiori
bꝰ tanq̄3 rex et imꝑator oim cre
aturaꝝ· cui ſolum a d̄o datū fue
rat vt poſſ3 dn̄ari Fruſtra enī eſſ3
dominiū· vbi nō eſſ3 obediētia in
ferioris Itē hō in p̄mo ſtatu erat
totalit̄ amicꝰ dei· totaliter obedi
ens deo· quia talis erat p̄mꝰ ſta
tus· ergo omnia q̄ dei erāt habe
bāt inclinationē ad hoīem· ergo
nihil poterat eſſe cōtra voluntatē
hoīs· aliter omnia non eſſent dei·
Ergo ſi hō obediebat totalit̄ d̄o
omnia q̄ erāt ſub hoīe obediebāt
homini et faciebāt volūtatē eius
Item qui dn̄at̄ homini deb3 dn̄a
ri omnibꝰ que ſūt ſub homine· et
que ſunt ꝓpter hominē· ſed homo
dn̄abat̄ homini quia dn̄abat̄ ſibi
ipſi· erat enī dn̄s ſue ꝓprie volūta
tis ⁊ ſui corꝑis et oim membroꝝ
ſuoꝝ· ergo debebat dn̄ari oibus
creaturis inferioribꝰ· que ſūt mi
nores homine et ſunt ꝓpter hoīem
Qui enī dn̄at̄ vere maiori· debet
dn̄ari minori· Ecce patet q̄lit̄ ꝑ
naturam liberi arbitrij· et liberta
tis ꝓbant̄ omnes cōdiciones ſta
tus in quo p̄mo erat hō Qui ergo
bene ꝯgnoſcit excellētiam et dig
nitatē liberi arbitrij· poterit cla
re videre oia illa q̄ ꝑtinēt ad pri
mū ſtatum hoīs· q2 omnia fun
dant̄ in libero arbitrio· ſicut qui
bn̄ cognoſcit dignitate3 et excel
lentiā regie maieſtatis· cognoſ
cit omnia illa q̄ ꝑtinēt ad ſtatum
regis et ſue dignitatis Ecce ergo
qualit̄ per duas vias inuenimuſ
cōdiciones et ꝓꝑetates p̄mi ſtatꝰ
in quo fuit homo p̄mo factꝰ· ſc3
tam ꝑ iſtum ſtatū corruptū in q̄
eſt homo· tam etiā ꝑ ordinē crea
turaꝝ et ꝑ naturā ſtatꝰ in ſequi
eſt ſtatꝰ libertatiſ· in quo nulla
erat corruptio nec ꝑuerſitas· Si
cut autē per naturā liberi arbitrij
ſani et ꝑfecti ꝓbauimꝰ condicio
nes illiꝰ ſtatꝰ· ita ecōtrario ꝑ na
turā liberi arbitrij corrupti et per
uerſi· poſſumus ꝓbare ꝯdiciones
ſui ſtatꝰ· et que ꝑtinēt ad ipſū·
quia eadē eſt ſciētia oppoſitoꝝ·
Cōparemꝰ ergo iſtos duos ſta
tus inter ſe· et videamꝰ qualis p̄
mo erat homo et qualis modo eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vbi erat p̄mo ⁊ vbi modo eſt. ⁊
quot ⁊ quāta bona ꝑdidit. ⁊ q̄t
et q̄nta mala nūc hꝫ. ⁊ ſic ꝑ iſtū
modum habebim⁹ verā cognitio
nē de hoīe. aliter ignorabim⁹ ho
minē. Ecce igit̄ quō creuit ſcien
tia de hoīe. q̄ꝛ nūc habem⁹ duas
ſcias. vnā de hoīe ꝑfcō ⁊ aliā de
hoīe corrupto ⁊ lapſo.

**De origine corruptōis maliqꝫ
nature hominis.**

Titul⁹. CCxxxvi.

POſt p̄dicta oportet inue
ſtigare originē corruptio
nis ⁊ mali ipſi⁹ nature hominis ⁊
quō intrauit. ⁊ videre q̄s hominē
fecit talē. ⁊ in tali ſtatu ſicut mō
eſt. Vnde ꝓbatū eſt ꝙ de⁹ non
fecit hoīem talem. p̄mo fecit ip̄m
in debito ſtatu. ergo nccē eſt vel
q̄d ipſemet hō fecerit ſeip̄m talē.
ſcꝫ ꝙ fecerit ſuā corruptionē ſuā
perditionē. ſuū malū. vel aliqua
alia creatura Et q̄ꝛ ꝓbatum eſt
ꝙ nihil poterat nocere hoī. nec le
dere hoīem. nec aliquā violētiam
facere cōtra eum. cōtra ſuā volūta
tem. nec ꝯtra ſuam libertatē. ergo
nccārio ꝯcludit̄ ꝙ ipſemet hō vo
lūtarie ⁊ libere ⁊ ſpōte ꝑ ſuā vo
luntatē. nulla alia re cogēte fecit
ſeip̄m talem ⁊ in tali ſtatu. fecit
ſuam corruptionē ⁊ ſuū malū. ⁊
ꝑdidit ſeip̄m ⁊ ſtatū p̄mū bonū
et fecit ſeip̄m malum. Et q̄ꝛ noſ
probauim⁹ oēs condiciones p̄mi
ſtat⁹ hoīs ꝑ liberꝝ arbitriū ⁊ rōe
volūtatis ⁊ libertatis ⁊ fecimus
fundamētū ⁊ caput noſtꝝ in ip

ſo libero arbitrio ita ꝙ oīnia de
bebāt hoī euenire rōe ſue lib̄tatis
et volūtatis. ſcilicꝫ immōꝛtalitas
ꝯſeruatio iuuētutis obedia crea
turaꝝ ⁊ alia ſupradcā. ita ꝙ nul
lum malum debebat eſſe in homie
cōtra ſuā volūtatē. ergo ꝑ oppoſi
tum arguam⁹ ꝙ ſi in hoīe eſt ali
q̄d malū ⁊ aliq̄ pena ſeu miſeria
ꝙ ip̄m liberꝝ arbitriū ſeu volun
tas libera ē in cauſa. Ergo neceſſa
rio p̄mū malū fuit in libero arbi
trio ⁊ in volūtate libera. Cū ergo
in natura hoīs repiant̄ multa ma
la ⁊ multiplex pena ⁊ multiplex
miſeria ⁊ calamitas ⁊ multus de
fect⁹. ⁊ tamē nō deberet eſſe ſm
ſtatum debitū q̄ꝛ nō ꝯueniūt ſta
tui debito liberi arbitrij ſani ⁊ ꝑ
fecti. ergo ſequit̄ ꝙ ip̄m liberum
arbitriū eſt corruptū ⁊ ꝑuerſuꝫ
malum. deuiatū ⁊ mutatū in ſuū
ꝯtrarium. Ergo ſicut diximꝰ ꝙ
de⁹ deberat tales ꝯdiciones ⁊ ꝓ
prietates bonas in p̄mo ſtatu de
bito. q̄ꝛ liberꝝ arbitriū q̄d eſt bo
num ita exigebat. dicas ꝑ oppo
ſitū ꝙ iō hō hꝫ nunc oppoſitaſ ꝯ
dicōes ⁊ tot mala tā in aīa q̄ꝫ in
corꝑe tam intus q̄ꝫ extra. q̄ꝛ libe
rum arbitriū ita exigit ⁊ ita de
bet̄ ei. ⁊ per ꝯſequēs ip̄m eſt ma
lū. ⁊ ideo in eo ē corruptio ⁊ ma
licia q̄ nō deberet eſſe. Dia dn̄t ꝓ
porcionari libero arbitrio Hic er
go p̄mū malum ⁊ p̄ma malicia.
ſeu prima corruptio fuit in libero
arbitrio ⁊ volūtate libera. Et ſic
habem⁹ radicem oīm maloꝝ i na

tura hominis · Cum ergo ꝑmum
malum in vnoquoqꝫ gn̄e ſit cau
ſa oim̄ alioꝝ · ſequit̄ ꝙ malū libe
ri arbitrij ſeu volūtatis qđ eſt ꝑ
mū malū · ſit cauſa oim̄ maloꝝ · ⁊
ab ipō hn̄t originem oīa mala · ⁊
propt̄ illud malū ſunt · ⁊ ſi illud
malū nō eſſꝫ · nullum malū eſſꝫ ·
Et qꝛ ipſe deꝰ nō fecit ipm̄ liberꝝ
arbitriū malū nec corruptū · ergo
ſequit̄ ꝙ ipm̄ liberꝝ arbitriū fe
cit ſeipſum malū ⁊ corrupit ſeip
ſum · ⁊ nocuit ꝑmo ſibiipſi · Hic
ergo volūtas hominis fecit ſeipſam
malā libere · ſpōte · nullo cogente
et volūtarie · quia aliter fieri non
potuit ·

Qđ nō ſūt niſi duo mala · ſcꝫ
volūtarium ⁊ inuolūtarium
Titulꝰ · CCxxxvij ·

Et quia nihil pt̄ fieri maiꝰ
quā liberꝝ arbitriū · ergo
ſequit̄ ꝙ nullū maius malū · nul
la maior malicia · nulla maior cor
ruptio · nulla maior ꝑuerſitas q̄ꝫ
liberi arbitrij ⁊ volūtatis · nec ꝑ
conſequēs maior deformitas ſeu
turpitudo · Et ideo qꝛ liberꝝ arbi
trium facit tantā maliciā tātam
corruptionē in ſeipō volūtarie ⁊
ſpōte · ſequit̄ ꝙ eſt odibile ⁊ nul
lo mō amabile · ⁊ ꝙ iſtud malū
totum eſt ei iputabile · ⁊ culpa ē
in eo · qꝛ iſtud malum ē volūtari
um · ⁊ ꝑ ꝯn̄s iſtud malū eſt puni
bile ⁊ vindicabile ⁊ iudicabile ·
et ei debet̄ pena ⁊ punicio · Et idō
de neccitate ad iſtđ malum debet
ſequi aliud malum · ſcꝫ malū pe
ne ⁊ punitōis ⁊ vindcē · ⁊ iſtud
malum eſt malū inuoluntarium
et cōtra volūtatē · Et ſic duplex
eſt malum ſcꝫ voluntariū ⁊ inuo
luntariū · ſeu malū culpe ⁊ malū
pene · ⁊ ad iſta duo mala redu
cunt̄ omnia mala · Vn̄ qꝛ ꝑmum
malum eſt volūtarium · ⁊ idō de
lectabile ⁊ placet volūtati · ideo
nō ſentit̄ nec dat dolorem nec tri
ſticiam · ideo necārio ē ſcđm ma
lum ſcꝫ inuolūtarium · qđ eſt tri
ſtabile ⁊ diſplicibile voluntati ·
qđ dat penā dolorem ⁊ triſticiā ·
et qđ ſentiat̄ a volūtate · Et idō
illud malū memifeſtat ꝑmū · ⁊ fa
cit ipm̄ cognoſci nec alit̄ ꝯgnoſ
ceret̄ · ⁊ ideo bene ordinatū ē vt q̄
facit malū qđ non ſentit · ꝙ habe
at malum qđ ſentiat ⁊ ꝑcipiat ·
Et ideo ꝓpter iſta duo mala necē
eſt ꝙ ſit ordo iuſticie ⁊ ordo iudi
ciariꝰ · quia volūtas ſeu liberꝝ ar
bitriū facit ꝑmū malum ſcꝫ volū
tarium · ſed ſcđm malū ſcꝫ inuo
lūtariū ſcꝫ pene ⁊ punitōis · vo
luntas nō facit · ſcꝫ ꝑ modū iuſti
cie · ſed aliꝰ facit · ideo necē ē ꝙ ſit
iudiciū ⁊ iuſticia ad faciēdū hm̄
malum ⁊ ad ꝓporcionādum · qꝛ
ſcđm malū ordinat ꝑmū qđ eſt
inordinatū ⁊ cōtra ordinē natuē
Et ideo qꝛ volūtas exit ab ordie
nature debito · necē ē ꝙ cadat in
ordinē iuſticie · Vn̄ iſti duo ordi
nes correſpōdent duobꝫ ſtatibꝰ
liberi arbitrij · Primꝰ ſtatꝰ liberi
arbitrij · ſtat ſub ordie nature · ſꝫ
ſecūdꝰ ſtatꝰ · ſ · corruptꝰ ⁊ malꝰ

ſtat ſub ordie iuſticie ⁊ iudiciali
Hic igit̄ oē malū qd̄ ē in hoie. l'
eſt volūtariū vel īuolūtariū. vel
eſt malū culpe vel pene. Et q2 i
hoie r̄pit̄ malū īuolūtariū ⁊ pene
et miſerie vt p3 p expientiā. iō
de ncc̄itate arguit̄. q̄ in hoie fuit
malū volūtariū ⁊ malum culpe.
q2 īpoſſibile ē malū pene eſſe ſine
malo culpe. Et q2 hō nō fecit ſibi
ipſi malū pene ⁊ miſerie qd̄ eſt
malū īuolūtariū ⁊ ꝯtra ſuā vo
lūtatē. iō ſequit̄ q̄ ali9 fecit iſtd̄
malū hoi. Et p ꝯn̄s deus fecit ma
lum īuolūtariū in hoie. ⁊ hō fecit
malū volūtariū. ⁊ hō fecit malū
volūtariū. ⁊ hō fecit malū culpe
et deus fecit malū pene ⁊ miſerie
et punitōis ⁊ vindicte. Attamē
poſſum9 dicere q̄ hō fecit ambo
mala. p̄mū volūtarie ⁊ ſcd̄m me
ritorie. q2 ſcd̄3 malū fit ꝓpt̄ p̄mū
et iuſte ⁊ debite q2 ei debet̄. Vn̄
q2 liberꝝ arbitriū ſeu voluntas li
bera corrupit ſeip̄3. ⁊ deformauit
ſeu deturpauit ⁊ deſtruxit boni
tatē quā de9 ei dederat ⁊ pulchri
tudinē ⁊ decorē. ⁊ mutauit ſe in
turpitudinē ⁊ maliciā ⁊ i formā
ꝯ̄trariā. ideo fecit deo iniuriā of
fenſam ⁊ vituperiū. ⁊ fuit ꝯ̄tra
riū diſcordās ⁊ diſſimile totalit̄
deō. Propt̄ qd̄ ncc̄e erat q̄ ſepa
ret̄ ⁊ diuideret̄ a deo rōne ꝯtrarie
tatis. ⁊ pdēt vnitatē ⁊ amiciciā
quā habebat cū deo ꝓpt̄ qd̄ nul
lo mō potuit placē deo. ymo to
talit̄ diſplicē ⁊ eē diſplicibile et
eſſe odibile. Et iō de9 ꝓpt̄ offen
ſam ⁊ iniuriā ſibi factā ⁊ ſūmā i
gratitudinē. puniuit ip̄m hoiem.
dādo ſibi malū pene ⁊ miſerie et
triſticie. vt ad oculū videm9 Et
ideo ſcd̄m malū ſc3 pene ⁊ miſe
rie ⁊ triſticie ē debitū ordinatū ⁊
ſcd̄m rectā racionē. q2 ē ſcd̄m de
um. Ecce igit̄ ordinē maloꝝ. nā
primū ē malū culpe ſeu volūtari
um q̄ntū ad originē3. ſ3 q̄ntū ad
cognitionē3 p̄mo apparet nobis
malū pene ⁊ miſerie ſeu īuolūta
riū. ⁊ deinde p illud arguim9 de
ncc̄itate p̄ceſſiſſe malū volūtariū
in hoie ſeu culpe. ⁊ illud malum
culpe ſepauit hoiem a deo. Nūq3
enī deus pmitteret in hoie eſſe ma
lū pene ⁊ miſerie. niſi p̄ceſſiſſ3 ma
lum culpe. Et p ꝯn̄s ꝯ̄cludit̄ de
ncc̄itate q̄ int̄ deu3 ⁊ hoiem fuit
culpa. iīuria ⁊ offenſa p̄maria.
et q̄ hō p̄mo iniuriauit ⁊ offen
dit deum factorem ſuū. Et ſic ho
mo ſemp portat in ſeipſo ſignū
et teſtimoniū infallibile. per qd̄
poteſt veraciter arguere culpam
iniuriam ⁊ offenſam ꝯ̄tra deum
et naturam hois fuiſſe.

¶ Qd̄ iſta culpa iniuria ⁊ offē
ſa ꝯ̄tra deum. ꝓpter quam eſt pe
na ⁊ miſeria in natura hominis fuit
facta per primū virum ⁊ primā
mulierē iſimul // Ti. CCxxxviij

Et qm̄ p malū pene ⁊ mi
ſerie nos arguim9 culpā
et iniuriam fuiſſe. iō ſcd̄m
modum ⁊ ꝯdicionē pene argua
mus eciā modū ⁊ q̄litatē ⁊ ꝯ̄di
cionē culpe. q2 i pena r̄lucz culpa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Vñ qꝛ pena q̄ eſt in nãtura hoīs ē
vniuerſalis ⁊ ɔis oibus hoibꝰ qꝛ
oēs patiunt̄ penā mortis ⁊ aliaꝝ
miſerias . ⁊ in vtroq; ſexu tā in
viro q̄z in muliere. ideo ſequit̄ ꝙ
culpa ⁊ iniuria eſt ɔis oibꝰ homi
nibꝰ ⁊ vniuerſalis Et quia oēs
naſcunt̄ cū iſta pena ⁊ miſeria.
et dum ſūt in vtero ⁊ qn̄ naſcun
tur nō pn̄t cōmittere culpā nec i
iuriā. qꝛ culpa ſeu iīuria ⁊ offen
ſa eſt malū volūtariū. ⁊ nullus
hō in vtero nec qn̄ naſcitur extra
vteꝝ p̄t cōmittere malū volūtari
um niſi tūc qn̄ vtitur libero arbi
trio. ergo ſequit̄ ꝙ ille qui fecit
primū malū volūtariū ⁊ p̄mam
culpā fuit magnꝰ ⁊ adultꝰ. ⁊ ꝙ
fuit p̄mꝰ homo qui fuit cōmunis
et vniuerſalis oibꝰ hoibꝰ. qꝛ niſi
fuiſſ; in p̄mo hoie. nō ſe extēdiſſ;
ad oēs hoies Et ſic cōmunitas ⁊
vniuerſalitas ⁊ idemptitas pene
et miſerie arguit ⁊ ꝓbat oēs ho
mines deſcēdiſſe ab vno hoie pri
mo in q̄ fuit p̄mū malū culpe ⁊ p̄
mū malum volūtariū. ⁊ p̄mum
malū inuolūtariū ſcʒ pene ⁊ mi
ſerie. in q̄ p̄mo ipſa natura homi
nis fuit corrupta. lapſa ⁊ ꝑuerſa
et ab illo deriuatum ē malum in
oēs hoies Et quia pena ⁊ miſeria
eſt in vtroq; ſexu. ideo ſequitur
etiā ꝙ in p̄ma muliere fuit idem
malū qđ i p̄mo viro. ⁊ ꝙ culpa
fuit cōmunis ambobꝰ. Et ſic con
cluſū eſt ꝙ eſt dare p̄mū viꝝ ⁊
primā mulierē qui ambo fecerūt
culpā ⁊ iīuriā ⁊ offenſā ɔtra deū
et ꝙ ab ipſis tanq̄z a p̄mis radi
cibꝰ diriuata ſūt oia mala in po
ſteꝝ i filios eoꝝ ⁊ filias ꝑ ſucceſ
ſionē. Et ſic oēs hoies hn̄t vnum
primū hoiem prēm. ⁊ vnā p̄maʒ
mulierē matrē in cōmuni ⁊ in ge
nerali. ⁊ iđo oēs ſunt frēs. reſpe
ctu iſtius prīs p̄mi ⁊ p̄me mrīꝰ.
et hoc ſcđm carnē. Quia āt fcūs
fuit p̄mꝰ homo ⁊ p̄ma mulier et
in q̄ ſtatu iā ꝑ illa q̄ dicta ſūt ſu
perius de p̄mo ſtatu hoīs p̄t ſciri
et cognoſci. qm̄ in ſtatu meliori
et ꝑfectiori ⁊ in etate pulchriori
Et ideo p̄mꝰ homo ⁊ p̄ma muli
er habuerūt ambos ſtatꝰ nature
hoīs. qꝛ fuerūt p̄mo in ſtatu per
fecto. deinde cecīderūt in ſtatum
corruptum ⁊ malū. Sʒ natura q̄
fuit in oībꝰ alijs hoibꝰ. nō fuit in
ſtatu corrupto ⁊ lapſo. ⁊ iō ho
mines qui fuerūt poſt ipōs ⁊ ſūt
credūt naturā hoīs quā hn̄t. fuiſ
ſe ſic cōditam. ⁊ nunq̄z fuiſſe in
alio ſtatu. Sʒ vlteriꝰ inueſtigā
dum q̄s p̄mo fecit culpā ⁊ offē
ſam ⁊ iniuriā cōtra deū vel vir vel
mulier. ⁊ q̄s magis offendit. ħ
hoc ſcire poterimꝰ ex q̄ntitate pe
ne ⁊ miſerie. Vñ videmꝰ ꝑ expe
rietiā in muliere q̄ſi duplicatā pe
nam ⁊ miſeriā reſpcū viri. iō con
cludere poſſumꝰ. ꝙ mulier p̄mo
offendit deum. ⁊ ab ipa habuit
originem p̄ma culpa ⁊ offenſa.
cum ſit magis punita quam vir.
⁊ per conſequens in ipſa mulie
re fuit primo humana natura cor
rupta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Qd̓ p̄ma culpa ⁊ offenſa ſeu
iniuria fuit iobedia cōtra deū

Titul⁹. CCxxxix.

Et qm̄ nōdum iueſtigaui
m⁹ in ſpeciali de p̄ma cul
pa ſeu offenſa p̄mi viri ⁊ prime
mulieris q̄ ⁊ q̄lis fuit ꝓpt̄ quam
puniuit eos de⁹. ⁊ iō oportet hoc
inq̄re in ſpāli. Et qꝛ nos videm⁹
punitionē ꝑ expientiā. iō poteri
m⁹ inucire ipſam culpā q̄lis fuit
Vñ iā ꝓbatū ē ſupi⁹ ꝙ in p̄mo
ſtatu oia mēbra corpis erant obe
dietia rōni ⁊ volūtati ſine aliq̄ re
bellione. oia mouebant̄ ad iperiū
rōnis. ꝫ mō videm⁹ ꝑ expientiā
ꝙ vnū mēbꝝ tā in viro q̄ȝ i mu
liere ē totalit̄ rebelle ⁊ iobediēs
imperio ⁊ dñio liberi arbitrij. ſcȝ
mēbꝝ ꝑ qd̓ fit gn̄atio. qm̄ nullo
mō obedit rōni. ꝑmo ſemꝑ cōtra
racionē mouet̄. ⁊ ꝯtra volūtatē.
cetera āt mēbra obediūt volūtati.
Qd̓ āt ſignificat hoc ꝙ ſolū mem
bra gn̄atōis fuit ſine obediētia ⁊
alia obediāt: niſi ꝙ ſicut oēs gn̄a
mur ⁊ exim⁹ ꝑ mēbꝝ iobediētie
ita eciā ſum⁹ filij inobedie Vnde
poſtq̄ȝ mouet̄ aliq̄d in hoie cōtra
imperiū rōnis ⁊ nō aliud. ſignū
eſt ꝙ ſum⁹ filij parētū inobediē
tiū. ita ꝙ oia mala euenerūt no
bis ex inobedia. qꝛ in porta gn̄a
tionis ē vera inobedia ⁊ rebellio.
ergo p̄ma culpa fuit iobediētia.
Sȝ inobedia nō potuiſſet eē ſine
aliquo mādato. ergo aliqd̓ fuit
mādatū adeo cui fuerūt iobediē
tes Itē hoc idē pt oſtēdi ex natu
ra liberi arbitrij ⁊ ſtatus p̄mi in
quo fuit format⁹ Vñ natura libe
ri arbitrij ē vt faciat op⁹ remūera
bile. qꝛ opa bona fc̄a ex libertate
fiūt remūerabilia. Itē qꝛ hō debu
it ita formari vt poſſet acq̄rē ali
qd̓ bonū. qd̓ nōdū ſibi datū fue
rat. Quāuis enī ꝑfect⁹ eſſȝ i na
tura tn̄ nōdū erat totalit̄ ꝯſūma
tus. qꝛ aliq̄d maius adhuc hr̄e
poterat ſcȝ ꝯfirmationē illius ſta
tus in q̄ erat. qꝛ ꝑdē poterat. ſed
nō niſi volūtarie ⁊ nō ꝑ violētiā
Itēȝ adhuc nō hēbat gloriā cele
ſtē ⁊ glorificationē corpis ⁊ aie.
ad quā trāſmittēd⁹ erat. Si enī
hō fuiſſȝ totalit̄ ꝯplet⁹ ⁊ trāſmu
tat⁹ ⁊ ꝯſūmat⁹ in gloria vt āpli
us nihil poſſet ei dari. iā ꝑ ipm̄ li
berꝝ arbitriū nō poſſȝ aliq̄d lucra
ri nec mēri ſibi. Et ſic i natura ho
minis ꝑfc̄a. duo ſtat⁹ ſūt ꝯſiderā
di. ſcȝ ſtat⁹ in q̄ poſſȝ mēri ⁊ lu
crari ꝑ ipm̄ liberꝝ arbitriū. ⁊ ſta
tus in q̄ eſſȝ ꝯplet⁹ ⁊ ꝯſūmat⁹ in
gloria. ⁊ ſic ē ſtat⁹ meriti. ⁊ ſta
tus p̄mij. Et iō qꝛ iſta duo dn̄t
eſſe in natura ſcȝ meritū ⁊ p̄miū
victoria ⁊ corona. ⁊ hoc ꝓpt̄ libe
rū arbitriū. qd̓ ꝓpt̄ ꝓpriū op⁹ dȝ
coronari. cōueniētius fuit ꝙ hō p̄
mo fiēt in ſtatu meriti. vt ſcilicet
poſſȝ mēri. deinde de ſtatu meriti
et victorie. trāſiret ad ſtatū p̄mij
et corone. Et hoc erat valde lau
dabile ⁊ glorioſū ⁊ ſaporoſum
vt ꝓpt̄ ꝓpriū meritū. acq̄rēt ſuū
premiū ⁊ vltimū ⁊ finale bonū.
qꝛ ſic magis eſſet ſibi ſapidū. qꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hoc requirit ñatura liberi arbitrij
quia poteſt flecti ad duas ꝑtes
oppoſitas. Et ideo ſi ſe flectit to
taliter ad meliorem partem ⁊ ꝑ
ſeuerat in illa. quaſi tūc dicit᷑ ha
bere victoriam de oppoſita parte
quaſi de inimico. ⁊ ideo meret᷑ co
ronari. ⁊ ideo deus quia ita fieri
cōueniebat. fecit hominem p̄mo
in ſtatu merēdi. ⁊ dedit ei cōple
tiſſime omnia illa que pertinebāt
ad illum ſtatum. ita ꝙ dedit om
nia illa que poterāt ipſum iuuare
ad merēdum ſuū finale ⁊ vltimū
bonum in eternum. ⁊ nihil habe
bat quod impediret ipſum. Et
ideo cōuenietiſſimū fuit. ꝙ de⁹ de
dit homini occaſionem merēdi. ne
inuanū eſſꝫ creat⁹ in ſtatu merē
di. Et quia nihil eſt magis effi
cax ad merēdum. quā pura obe
diētia. ſeu op⁹ factum ex pura
obediētia ⁊ mera. quia primū ⁊
radicale op⁹ ſerui reſpectu domi
ni. ⁊ ſubditi reſpectu p̄ncipis ⁊
inferioris⁹ reſpectu ſuperioris eſt
obedire pure ⁊ ſimpliciter ⁊ in iſto
fundant᷑ omnia alia opera que p̄
cipiunt᷑ quia ſi obediētia non eſt
pura. nullum opus eſt quod ſit
acceptabile. Hi ego ex operib⁹
factis ex libertate eſt meritum.
ſequitur ꝙ in p̄mo opere in quo
omnia opera meritoria fundant᷑
eſt radicaliter meritum totum et
lucrum. ergo in ope obedientie ſi
ne aliquo adiūcto eſt omne me
ritum radicaliter Ideo certe homo
debuit exerceri primo in ope obe

diētie. ⁊ ſicut erat ꝑfect⁹ in ſta
tu merēdi. ita p̄mo faceret opus
perfectum meritorium. vt quia
poterat obedire ⁊ non obedire. ſi
haberet victoriam cōtra inobedi
entiam. ꝑſeuerādo totaliter in ip
ſa obediētia quaſi ꝑ moduꝫ pug
ne ⁊ victorie acquirēt ſuam co
ronam. Et ideo cōuenietiſſimum
fuit. ꝙ deus daret preceptum ho
mini. in quo pura obediētia appa
reret ⁊ exerceret᷑. ita ꝙ in illo p̄
cepto nulla appareret vtilitas⁹ ho
mini. ne ꝓpter cōmodum ⁊ vtili
tatem illius⁹ opis induceretur. ſed
ſolum ex pura obediētia precipiē
tis ⁊ mandātis ⁊ ſic dilectio per
experiētiam probaret᷑ Et qꝛ ma
gis apparet obediētia in precep
to negatino ſeu probibitiuo q̄m
affirmatiuo. ideo debuit eſſe illd
mādatuꝫ probibitiuū magis q̄ꝫ
affirmatiuū. ⁊ breuiter eo modo
debuit eē. quo mō ꝯuenit magis
pure obedie ⁊ mere obedie Et ſic
cōcludē poſſum⁹. ꝙ deus a p̄nci
pio. qn̄ fecit p̄mū hoiem ⁊ primā
mulierē. dedit eis aliqd preceptū
de ſola obedia. vt ho hrēt ſolā oc
caſionē merēdi ⁊ lucrādi ſuū fina
le bonū eternū ⁊ gloriā celeſtē ⁊
cōfirmationē oim bonoꝝ q̄ poſſi
debat. vt ſic ho trāſiret rāſſime de
ſtatu meriti. ꝑ obediaꝫ ꝯſūmatā
et ꝑfectā. ad ſtatū p̄mij ſcꝫ ad
gloriā celeſtē. Et vt ho maxie eſ
ſet attēt⁹ ad ſuādā obediaꝫ. ⁊
fugiendam inobedientiam. ⁊ fir
miter conſtaret ei de voluntate
v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

dei mādātis · cōueniēs fuit · vt de
us apponēt penā cum ꝑcepto · et
talē penā q̄ nō poſſꝫ cogitari ma
ior · ſcꝫ penā mortis · q̄ pena mor
tis nulla maior ē · quare nihil ma
gis terribile nec magis timēdum
q̄ꝫ mors · maxime in ſtatu illo ꝓ
mo · Et ſic poſtq̄ꝫ cōcluſū eſt ſu
peri⁹ infallibilitᷣ ꝙ aliq̄ culpa et
iniuria ſeu offēſā ꝯis ſeu ḡnalis
eſt intᷣ deū ⁊ hoiem · q̄ vniuerſali
ter tāgit oēs hoies · poſtq̄ꝫ eciam
declaratū eſt · ꝙ de⁹ dedit aliqḋ
preceptū hoi de ſola obedia exer
cenda ⁊ probāda · ſequitᷣ ꝙ illa
culpa ⁊ iniuria ⁊ offenſa fuit in
obediētia cōtra deū · ſcꝫ qꝛ hō fre
git ꝑceptū dei ꝑ inobediētiā · ⁊ i
cepit hr̄e ⁊ ſequi ſuam ꝓpriā vo
lūtatē · cōtra dei volūtateꝫ · Et qꝛ
declaratū ē i plᷣibꝫ locis ſupi⁹ ꝙ
nihil ē magis ꝯtra deū q̄ꝫ ꝓpa vo
lūtas Et ꝓpa volūtas idē ē ꝙ iobe
diētia · iō hō nihil potuit facē pei⁹
q̄ꝫ inobediētiā · vel aliqḋ maius
malū q̄ꝫ inobediētiam erga deū ·
Et ideo ſicut hō ꝑ obediam meru
iſſet cōfirmationeꝫ oim bonoꝝ q̄
habebat ⁊ glorificationē celeſtē ·
et habitationē eternā cū deo i ce
lis · ita ꝑ inobediētiam meruit ꝑ
dē oia bona q̄ poſſidebat ⁊ meru
it penā eternā ⁊ habitationeꝫ in
ferni · ⁊ eternā ſepationē a cōſor
cio dei · Ecce igitᷣ recolligente⁹ ha
bem⁹ in natura hominis duos ſta
t⁹ · ſcꝫ ſtatū integrū ⁊ perfectū ·
et ſtatū lapſum ⁊ corruptum · ⁊
ſcḋm hoc habem⁹ duos ordines
ſcꝫ ordinem nature · ⁊ ordinē iu
ſticie ſeu iudicialem · Prim⁹ igi
tur ſtat⁹ erat totus in ordine na
ture debite · ſed ſecūdus tot⁹ cecī
dit in ordinē iuſticie quia eſt ſta
tus punitōnis ⁊ pene ⁊ iudicij ·
quia in iſto ſtatu nō eſt niſi cul
pa ⁊ pena · ⁊ tot⁹ verſatur circa
iſta duo · quia homo cecidit ī cul
pam ⁊ in miſeriam ⁊ ibi ſemper
manet per ſe · quia ipſemet fecit
illū ſtatum · Et exinde patuit ꝙ
nō fuit niſi duo mala · ſcꝫ malum
volūtarium · qḋ eſt malū culpe
et malū inuolūtarium · qḋ ē ma
lū pene ⁊ miſerie Primū malum
fecit homo · ſed ſcḋm maluꝫ fecit
ordo iuſticie · Item eciam ſtatus
integer ⁊ ſan⁹ diuiſus fuit in du
os ſtatuˢ · ſcꝫ in ſtatū meriti ſeu
merēdi · ⁊ in ſtatū premij · ⁊ iſte
ſtat⁹ premij · recipiebat duo pre
mia · Primū premium erat in hoc
mūdo cōfirmacio oim bonoꝝ que
poſſidebat · ſecūdum premiū erat
vltimū in celeſti gloria ineternū ·
Similitᷣ autem ſtat⁹ lapſus · re
cepit duas penas ⁊ miſerias · ſcꝫ
penam ⁊ miſeriā temporaleꝫ in q̄
homo ꝑdidit oia bona q̄ ſibi col
lata fuerūt a deo ⁊ locū delecta
bilē · ⁊ habuit mala ꝯtraria illis
bonis · ⁊ recepit penā ⁊ miſeriaꝫ
et eternā poſt mortē corꝑaleꝫ · lo
co glorie eterne et gaudij ſempi
terni · Habem⁹ eciam ꝙ inobedi
entia hominis contra deum · fuit il
la culpa per quam itrauerūt om
nia mala in naturā humanā ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Hic iueſtigatᷣ ſi hō ꝑ ſe nullo alio iſtigāte ⁊ iducēte · offendit et iniuriauit deū vel ſi fuit iſtigatꝰ
Titulꝰ · CCxl ·

SEd valde mirādū eſt cū ꝑ̇mus hō in ꝑ̇mo ſtatu eſſꝫ ita ꝑfcūs ita ꝯpletꝰ in oī ꝑfecti one · ⁊ in oī ꝯgnitōe ſibi ncc̄aria · eſſꝫ eciā amicꝰ dei · amaret deū q̄ eū creauerat in tāta dignitate ſu per oēs alias creaturas · quō po tuit velle offendē deū · ⁊ facē ali qđ diſpliciētū ei ⁊ cōtra ſuā volū tatē · nec ꝑ expientiā videmꝰ ꝙ i iſto ſtatu lapſo amicꝰ vult offē dere amicū · ⁊ iō q̄ recipit bn̄ficia ab aliq̄ diligit illū · ꝑ̇mo amicus multo citiꝰ ꝓ amico moreretᷣ · er go multomagis i illo ſtatu ſano et ꝑfcō cū hō eſſꝫ bonꝰ totꝰ ⁊ gra tꝰ ⁊ talis erat · Ergo videtᷣ ꝙ hō ꝓpꝛ̇o motu nō offendit deū · niſi fuerit inſtigatꝰ ⁊ inductꝰ ꝑ ali um aliquē · Itē eciā nō potuit hoc fieri vt hō frangēt mādatū dei · ⁊ facēt cōtra ſuā volūtatē · niſi ſibi eſſꝫ ꝓmiſſum aliqđ maius bonū quā illud qđ hēbat · qꝛ alitᷣ nō vi detᷣ q̄litᷣ hō potuit facē cōtra deū nec ad hoc iduci · niſi ꝓpter aliqđ bonū maximū acquirendū · Hic ergo apparet ꝙ duo fuerunt ibi · ſcꝫ inſtigacio · ⁊ cū hoc maxima ꝓmiſſio maioris boni q̄ꝫ illđ qđ habebat · Itē eciā ꝯfirmatᷣ hoc to tū qꝛ ꝑ̇mo peccauit ꝯtra deum · ⁊ plꝰ mulier q̄ꝫ vir · qꝛ i duplo pu nita ē · Sꝫ ſi peccaſſent i illo vir et mulier · videtᷣ ꝙ peccaſſent ex elatōe ⁊ ſuꝑbiā bonoꝝ q̄ hēbāt ſuꝑ aīalia ⁊ ex dn̄io ⁊ dig̃tate · qꝛ hēbāt dn̄iū ſuꝑ oīa creata ꝫ ſi ita eſſꝫ · tunc ꝑ̇us peccaſſꝫ vir q̄m mulier · qꝛ i maiori dig̃tate erat · et tn̄ oppoſitū ē · Ergo alio inſti gāte peccauerūt Sꝫ que fuit illa res q̄ potuit iducē ꝑ̇mū viꝝ et ꝑ̇ mā mulierē ꝯtrā deū · Nō ei potu it eē aliq̄ res inferior hoīe · qꝛ nō hꝫ intellcm̄ · nec natura ꝓꝑ̇a hoīs fuit ad hoc iclinata · ꝑ̇mo magis oppoſitū · qꝛ bona erat · ērgo ſequi tur ꝙ fuit aliq̄ res malig̃ hn̄s itel lectum et volūtatē · et ſciēs facē malum · et cupiēs nocē hoī et iui dēs ei · ꝯgnoſcēs bonū ſuū qđ po terat acq̄rē · et q̄ inimicabatᷣ deo · qꝛ iſtigabat hoiem cōtra deū · Er go oportuit ꝙ illa res fuit de nā ſpūali et itellcūali creata gº eāt aliq̄s ſpūs ſeu āgelꝰ gº iā eāt ali q̄s ſpūs malꝰ corruptꝰ et lapſuᷣ Ergo videtᷣ ex hº ꝙ i nā puē ſpū ali erat malū ſeu corruptō i āgeli ca natura ꝑ̇us q̄ꝫ i hūana natura

Qđ ꝑ rōez oñditᷣ ꝙ lapſꝰ ſeu ꝑditō ⁊ corrupº ꝑº fuit i nā ſpūa li ſiplici q̄ꝫ i nā mixta ſeu hūanā
Quāuis āt Ti · CCxli ·

QUod ꝑ ꝓceſſū iā fcm̄ ſatis ꝓba bilitᷣ ſit oñſū · ꝙ i nā āgelica fuēit ꝑ̇º malicia q̄ꝫ i hūana · eo qꝛ hūa na alio iſtigāte ⁊ iducēte fcā ē ma la ⁊ corrupta · attn̄ poſſuꝰ hoc alrᷣ oñdē ⁊ ꝓbabilitᷣ · ſ · ꝯpādo nās adiuicē · ⁊ ex ꝯdicōibꝫ vt uſq ar guēdo Vnde iā dcm̄ eſt ſuperiꝰ · ꝙ tres ſūt natuē create · ex quibꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cōſtat totū vniuerſū· ſcʒ natura
coꝛpalis tm̄· q̄ nō hʒ imoꝛtalem
ſpm̄· ⁊ natura coꝛpalis ⁊ ſpūal'
inſimul ſcʒ hūana· ⁊ natura ſpū
alis tm̄ ſcʒ angelica· Sicut autē
ꝑ iſtas duas naturas q̄s videmꝰ
probauimꝰ terciā eſſe ſcʒ ſpūalē
tm̄ quam nō videmꝰ· ita ſimilit̄
quodāmodo ex coꝛruptōe ⁊ lap
ſu nature medie ſcʒ coꝛporalis ⁊
ſpūalis inſimul ſeu mixte· poſſu
mus ſuſpicari de coꝛruptōe natu
re ſpūalis tm̄· Vn̄ natura infima
ſcʒ coꝛpalis tm̄· eſt bona nō coꝛ
rupta nec mutata a ſuo ſtatu·
nec ꝑdita nec lapſa· ſed natura
coꝛpalis ⁊ ſpūalis iſimul ſeu mix
ta· ē tota mala ⁊ coꝛrupta ⁊ lap
ſa ⁊ ꝑdita a ſuo ſtatu· ⁊ ideo cū
nos videmꝰ naturā ſupremā viſi
bilē coꝛruptā ⁊ nō aliā ſcʒ coꝛpo
ralē· ⁊ hoc factū eſt q2 habuit li
beꝝ arbitriū ⁊ liberā volūtatem
querē poſſumꝰ ſi natura ſpūalis
tm̄ ſcʒ angelica· cum ſimilit̄ ha
beat libeꝝ arbitriū ſicut media·
fuit coꝛrupta p̄mo ⁊ mala· Vn̄
ſicut natura homis debuit hr̄e du
os ſtatus ꝓpter libeꝝ arbitrium
ſcʒ ſtatum meriti ſeu merendi ⁊
lucrādi· ⁊ ſtatum p̄mij ⁊ gloꝛie
ſeu gloꝛificatōis· ita natura āge
lica debuit ſimiliter habere iſtos
duos ſtatꝰ· q2 hoc exigit liberuʒ
arbitriū creatum· Et ideo p̄mo
fuit creata in ſtatu vt poſſʒ mere
ri ⁊ lucrari ꝑ libeꝝ arbitriū ſuū
finale ⁊ vltimū bonū· ⁊ hūit oīa
nccāria ꝓ illo ſtatu· ſʒ nō fuit cre
ata in ſtatu ꝯpleto ⁊ vltio· quia
hoc debebat mēri ſicut hūana Et
iō ſicut humana natura lapſa ē a
primo ſtatu in q̊ creata fuerat ⁊
nō ꝑueit ad ſcd̓m ſtatum quem
debebat mēri ⁊ lucr̄i ꝑ liberuʒ ar
bitriū· p̄mo ꝑdidit eū· ita ſimilit̄
p̄t dici de angelica q2 eadē ē racio
vtrobiqʒ· q2 vtrobiqʒ liberū ar
bitriū· q2 vtrobiqʒ duo ſtatꝰ iā
dicti· Et ſic nā āgelica potuit eē
lapſa a p̄mo ſtatu i q̊ creata fue
rat· ⁊ potuit ꝑdē illū ſtatum· ad
quē debebat ꝑueire· Et iō ſi de fa
cto ita ē ⁊ q̄re hoc q̄rimꝰ· q2 de
poſſibilitate nō dubitamꝰ· Hoc
autē nullo mō ꝓbare poſſumꝰ ni
ſi ꝑ coꝛruptionē ⁊ lapſū i nā hūa
na q̄ appaꝛʒ quā videmꝰ q̄ de fcō
eſt coꝛrupta ⁊ lapſa Vn̄ ꝓbabi
liter arguē poſſumꝰ ꝙ poſtq̈ʒ in
humana natura que eſt media ē
de facto malum· ꝙ eciam in illa
ſuprema fuit malum· ⁊ qđ illud
malum qđ eſt in natura media·
ſcʒ humana· habuit oꝛiginē ab
illo malo qđ p̄mo erat in natura
angelica· ⁊ ꝙ niſi in natura altiſ
ſima creata fuiſſʒ p̊ malū ⁊ coꝛ
ruptio ꝙ nō fuiſſet in media na
tura ſcʒ humana· quāuis vtrobi
qʒ malum fuerit ex libertate· Ar
guamus ergo ſic. Certum eſt ꝙ
primum malum· eſt malum ſpi
rituale· volūtarium ⁊ intellcūa
le· ergo malū coꝛpale nō poteſt
eſſe p̄mū· Vnde in natura hūana
eſt vtrūqʒ malū· ſcʒ malū ſpiri
tuale et malum coꝛporale· ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſpūale ⁊ volūtariū fuit cauſa ma
li coꝛpalis qđ eſt inuolūtarium.
Ergo cū nos videm⁹ malū ſpūa
le ſimul ꝯiunctū cū malo coꝛpali
in humana natura. videt̄ ꝙ pͥmo
fuit malū ſpūale puꝝ ſiue coꝛpa
li ⁊ per conſequēs pͥmo fuit ma
lum in natura pure ſpirituali.
q2 videt̄ eſſe in malis ſicut i bōis
Poſtq̄z ergo malū eſt in natura
videt̄ ꝙ hēat ſuū oꝛdinē nō tamē
ncc̄āriū ſ3 voluntariū. q2 i malis
volūtarijs nulla p̄t eſſe ncc̄itas.
ſed volūtas. ſ3 mala iuoluntaria
⁊ coꝛpalia hn̄t ncc̄itatē ⁊ oꝛdinē
ncc̄āriū int̄ ſe. q2 mala volūtaria
exigūt ⁊ requirūt mala iuolūta
ria ⁊ coꝛpalia. ⁊ vnu3 malū ſc3
coꝛpale. accuſat aliud. Itē in hu
mana natura fuit vertibilitas rō
ne liberi arbitrij. q2 natura pure
coꝛpalis nō ſe p̄t vertē in oppoſi
tū ꝑ ſe. q2 nō hab3 libeꝝ arbitri
um. ergo videt̄ ꝙ vbi libeꝝ arbi
trium vertibile ē magis purū ma
gis in ſua actiōe ⁊ ſua natura. ꝙ
ibi eſt maioꝛ vertibilitas ⁊ poſ
ſibilitas ad vertēdū ſe q̄ voluerit
ergo ſequit̄ ꝙ libeꝝ arbitriū fu
it magis vertibile ⁊ citi⁹ in natu
ra q̄ tantū eſt ſpūalis. q̄3 in natu
ra q̄ ē coꝛpalis ⁊ ſpūalis iſimul.
q2 iſta natura appropinq̄t totali
ter nature pure coꝛpali. q̄ eſt to
talit̄ inuertibilis de ſe. q2 h3 eam
in ſe. ⁊ alia multū diſtat. Ergo
cum malum reperiat̄ de dircō i na
tura min⁹ vertibili. ⁊ que appro
pinquat totaliter nature inuerti
bili. videtur ꝙ pͥmo ipſum ma
lum fuerit in natura magis verti
bili. Ergo videtur ꝙ coꝛruptio
pꝛimo fuit in natura pure ſpiritu
ali. que habet liberum arbitrium
magis vertibile. q̄3 in natura coꝛ
poꝛali ⁊ ſpirituali inſimul. que
habet liberum arbitrium minus
vertibile. Et quia coꝛruptio libe
ri arbitrij min⁹ vertibilis habuit
oꝛiginem a coꝛruptiōe liberi arbi
trij magis vertibilis. nō tamen
de neceſſitate ſed volūtarie. quia
liberum arbitrium nō poteſt coꝛ
rumpi niſi voluntarie ⁊ ſponte.
ſed tamē poteſt inſtigari ⁊ indu
ci ⁊ perſuaderi ad coꝛruptionem
et ad malum per aliud ⁊ tempta
ri. ergo videtur ꝙ liberum arbi
trium ſupreme nature angelice
temptauit. inſtigauit ⁊ induxit
liberum arbitrium medie nature
ad malum ⁊ ad coꝛruptionē3. et
hoc ꝑ inuidiam ⁊ maliciam. Pre
terea natura humana eſt media
inter naturam pure coꝛpoꝛalem.
et pure ſpiritualem. ⁊ ex iſtis tri
bus conſtat vniuerſum tanquā
vnum tantū. ſed cum natura hu
mana ſtās in medio duarum na
turarum fuit facta bona. videtur
ꝙ nō fuit facta coꝛrupta niſi tra
heretur ad malum ⁊ ad coꝛruptō
nem per vnam vel per aliam. ſed
nō potuit trahi ad malum pꝛimo
nec inſtigari pͥmo ꝑ naturam pu
re coꝛpoꝛalem. cum illa natura
nunquam fuit coꝛrupta. ſed ſem
per fuit bona. ergo videtur qđ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

malicia ⁊ corruptio fuit p̄mo in
natura pure ſpūali · ⁊ illa corrup
ta trahit aliā ad corruptionē Itē
eciā qꝛ videmꝰ ꝙ qn̄ totū corpꝰ
eſt ſanū · vel totū regnū vniuerſi
ꝙ niſi corruptio fiat in p̄ncipali
ꝙ nō fit in minꝰ p̄ncipali. ſed cū
tria ſint mēbra in vniuerſo · ſ · treſ
nature · ⁊ cū natura ſpūal' ſit ma
ius ⁊ p̄ncipaliꝰ mēbꝝ · videt' ꝙ
corruptio nō potuit eſſe in alijs
mēbris niſi p̄mo fuerit in illo. ſed
cū corruptio reꝑiat' in mēbro nō
tn̄ p̄ncipali · videt' ꝙ p̄mo fuit in
magis principali · Et ſic ꝑ iſtas
raciones poſſumꝰ ꝓbabilit' dicere
ꝙ lapſus ⁊ corruptio ſeu malum
primo fuerit in natura āgelica q̄ꝫ
in hūana · ⁊ ꝙ in illa incepit ma
lū · Et ꝑ ɔn̄s natura āgelica p̄us
fuit inimica dei ⁊ cōtra deū q̄ꝫ hu
mana · Et ſic habemꝰ duas natu
ras in vniuerſo · lapſas ⁊ corrup
tas ⁊ ꝑditas · Sꝫ nō eſt ncc̄e ꝙ
ſi lapſus fuerit in natura āgelica ·
ꝙ fuerit in tota natura āgelica · ſi
cut ē de hūana · qꝛ vnꝰ angelus
nō deſcēdit ab alio · ſed quilibet
fuit creatꝰ ꝑ ſe · q̄ꝫuis oēs inſimul'
fuerūt creati Et ſic hēmꝰ originē
mali ⁊ corruptiōis in nā hoīs · ſꝫ
nōdū hēmꝰ originē mali ⁊ corru
ptōis in natura angelica ·

De origīe corruptōis ⁊ mali
cie in natura ſpūali ſeu āgelica ⁊
de alijs q̄ ꝑtinēt ad hoc ·

Titulꝰ · CCxlij ·

Qvoniā aūt ꝓbabilit' oſtē
ſū ē corruptionē ⁊ lapſuꝫ
fuiſſe i natura āgelica · ideo videa
mꝰ quō itrauit ibi malū ⁊ corrup
tio cum eſſꝫ bona ⁊ ꝑfecta i ſuo
ſtatu · ⁊ nihil deficēt ei ꝓ ſtatu i
quo creata fuerat · Vn̄ iſta natu
ra nō potuit induci nec inſtigari
ad malū ꝑ aliā naturā · qꝛ nō erat
alia natura niſi natura diuina · q̄
creauit oīa bona · ērgo iſta pecca
uit ſine aliq̄ iſtigatōe · nec indu
ctiōe ꝑ aliquā aliā naturā · Attn̄
ſicut i hūana natura malū p̄mo i
cepat in muliere · deinde venit ad
viꝝ · ita potuit eſſe i natura āgeli
ca · vt p̄mū malū incipet i vno ā
gelo · deīde veniret ad alios cum
eēnt eiuſdē nature · licet nō eiuſdē
excellētie · nec g̃dus vt iā ꝓbatū
eſt · ita ꝙ origo mali p̄mo fuit i
vno āgelo · i alijs autē incepit pꝰ
et iō inq̄ramꝰ quō potuit hoc fiēi
Vn̄ in hūana natura q̄ cecidit per
inſtigationē alteriꝰ p̄mo fuit ma
lū in ꝑte minꝰ forti · minꝰ digna
et minꝰ ꝑfcā · ⁊ deinde de ꝑte mi
nus forti · venit ad ꝑtē fortiorē · ⁊
hoc rōnabilit' fuit factū · qꝛ p̄mo
debꝫ temptari ⁊ inſtigari ⁊ idu
ci ꝑs debilior q̄ꝫ fortior · ⁊ iſta ē
ars rcē temptādi · Ido in hūana
natura ɔuenient' icepit malū in ꝑ
te minꝰ forti ſcꝫ in muliere · ⁊ vl
timo venit ad ꝑtē fortiorē ſcꝫ ad
viꝝ · Sꝫ in āgelica natura videt'
ꝙ ꝑ oppoſitū intrauerit malū ſcꝫ
p̄mo ꝑ ꝑtē fortiorē · ⁊ deinde ad
ꝑtes minꝰ digñs · qꝛ illa natura ce
cidit ꝑ ſe · nō iſtigata ab aliquo
alio exteriori nec inducta. ſꝫ p̄o

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

motu. Ergo ſequit̃ ꝙ illa ꝑs ꝑ
mo cecidit ſeu lapſa ē. vel i ea ice
pit pmo malū in q̃ fuit maioꝛ oc
caſio ruendi ⁊ cadēdi ꝓpo motu.
ſed in āgelo in q̃ erat liberꝫ arbi
triū magis purꝫ. altū ⁊ dignum
et volutas altioꝛ ⁊ digniorꝛ ⁊ no
bilioꝛ. ⁊ i q̃ erat pulchritudo ma
ioꝛ. maioꝛ erat occaſio ſupbien
di. ruēdi ⁊ cadēdi q̃m in alijs. qꝛ
in illo debebat eſſe maioꝛ v̉tibili
tas ⁊ flexibilitas liberi arbitrij.
et maioꝛ actiuitas ⁊ natura do
minandi p ſe ⁊ maioꝛ occaſio ſe
quēdi ſuā voluntatē ꝓpriā. ergo
videt̃ ꝙ in illo āgelo qui erat ma
ioꝛ i tota natura āgelica ⁊ digni
oꝛ creat⁹ incepit malū. ⁊ ille fuit
pꝛimo malus originalit̃. ⁊ dein
de deſcēdit malū in oēs alios ab
eo qui poſt illū mali fuerūt adhe
rēdo p liberꝫ arbitriū maiori āge
lo malo. Hic vir fuit fact⁹ mal⁹
adherēdo mulieri iā male. Hic er
go pm⁹ angel⁹ ſeu maioꝛ ſuper
oēs in natura āgelica. ⁊ pma mu
lier in natura hūana ſimilit̃ ſe vi
dent̃ habere q̃ ad originē mali. ſꝫ
alij āgeli qui facti ſūt mali. ⁊ p
m⁹ vir. ſimilit̃ ſe vident̃ hr̃e quo
ad receptionē mali ⁊ ꝯſenſū. qꝛ
adherēdo facti ſūt mali in ꝯſenci
endo ſcꝫ p ꝓpriā volūtatē tn̄ non
coacti. Ecce igit̃ originē mali et
coꝛruptōis. Pꝛimo maxim⁹ āge
loꝝ fuit malus. ⁊ i volūtate ſua
fuit pmū malū. ⁊ ille īfecit alioꝝ
angelos qui facti ſūt mali. quia
ꝯſenſerūt ei. ⁊ deinde p naturaꝫ

angelicā. ſeu p aliquē de natura
angelica qui erat malus. fuit pri
ma mulier temptata inducta ⁊
inſtigata ad coꝛruptionē ⁊ ma
lū. ⁊ deīde mulier pmo coꝛrupta
inſtigauit ⁊ induxit virū ad ſuū
malum ⁊ ad ſuā coꝛruptionē. de
inde a pmo viro et a pma mulie
re diriuatū eſt malū in omnes fi
lios eoꝝ.

Qualit̃ angelus qui pmo fuit
fact⁹. malus fuerit ⁊ oēs ſibi con
ſenciētes. Titul⁹. CCxliij.

Et qꝛ origo mali fuit in p
mo ⁊ ſupmo angelo. vidē
dū eſt q̃lit̃ incepit ⁊ intra
uit malum in ipō ⁊ coꝛruptio. ⁊
tūc habebim⁹ ꝯpletā originem
coꝛruptōis ⁊ mali. Vn̄ qꝛ āgeli
fuerūt oēs creati in ſtatu merēdi
vt lucrarent̃ ⁊ mererent̃ per modū
victoꝛie ſtatū ꝯpletū. qui ē ſta
tus gloꝛie ⁊ coꝛone. ⁊ cū angeli
eo quia ſūt pure ſpūales hēbant
liberꝫ arbitrium ſubito vertibile.
eo quia eſt valde actiuū de ſe. ⁊
ideo totū meritū. totuꝫ lucrū. to
tū quicq̄d poterāt facere. magis
pro pmo ſtatu erat vt ſtarent ⁊
figerēt ſeipōs in illo ſtatu bono i
quo creati erāt. ⁊ nō mouerēt ſe
ab illo ſtatu bono nec mutarent̃
vnde poterāt ſtare ⁊ ſe mutare ſi
vellēt. Nōne eſt ita de hoīe. quia
in homine nō erat liberū arbitriū
vertibile ita ſubito. ideo maius
op⁹ qđ poſſet homo facē nō erat
in illo ſtatu ſtare in quo creatuꝫ
eſt. ſed maius opus quod poſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

facere eſt obedire ⁊ ſeruarē obedi
entiā. Et ideo angeli ſi ſtetiſſent
poſt vnū momētum poſt creatio
nē in illo ſtatu q̄z hoc feciſſent ꝓ
prio ⁊ libero arbitrio. ſtatim in
eodē momēto aſcēdiſſent ad ſta
tū glorie. ⁊ fuiſſent in eternū fir
mati ⁊ ꝯfirmati ⁊ coronati ſcꝺ̓z
gradꝰ ſuos ⁊ ꝯiūcti cū deo. Vn̄
primo ꝙ fuerūt ſtatim inceperūt
velle ⁊ amare aliq̄d ꝑ ꝓpriaꝫ vo
lūtatē ⁊ q̄z quilibꝫ debebat p̄mo
velle ⁊ amare deū ⁊ nō ſeipſum.
nec ꝓpriā volūtatē. cū ꝯgnoſcēt
ſe creatū fuiſſe de nihilo ⁊ a deo.
et accepiſſe ſe oīa a deo. ⁊ q̄z ad
hᵒ creati erāt ⁊ attēdē debebāt ⁊
talis erat ſtatꝰ eoꝝ. ideo illi qui
primo verterūt ſuū velle ⁊ amaē
ad ſeipōs ⁊ nō ad deū. deuiauerīt
et errauerunt ⁊ peccauerunt. ⁊
habuerīt p̄mū velle ⁊ p̄mū ama
re inordinatū. q̄z ſolus deꝰ eſt p̄
mo amādꝰ vt iam ꝓbatū eſt ſu
pra. ⁊ nulla creatura eſt primo
amāda. Et ideo p̄mꝰ angelus ⁊
ſupior int̄ oēs. q̄z hēbat naturaꝫ
magis excellentē ſup oēs. ⁊ pꝰ
deū erat creatura dignior ⁊ meli
or ⁊ pulchrior ⁊ altior. ⁊ iō exca
tatꝰ ꝯſideratōe ſue pulchritudis
et altitudis. p̄mo voluit ⁊ dilex
it ſeip̄m ⁊ ſuū priuatū bonuꝫ. ⁊
ſic totalit̄ ſepauit ſe a dō ꝑ ſuā
volūtatē. ⁊ nunq̄ꝫ dilexit deum
et mutauit ſeip̄m a ſtatu p̄mo i
quo deꝰ creauerat ip̄m. q̄z habu
it totū ſuū velle ⁊ totū ſuū ama
re inordinatū. iniuſtū. ꝑuerſū ⁊

contrariū deo. vn̄ in hoc cōſtituit
ſeip̄m ſibi p̄mū p̄ncipiū ⁊ p̄mū
bonū ⁊ deū. ⁊ idō ſtatim fuit ini
micꝰ dei ⁊ cōtrariꝰ deo ꝑ ꝓpriam
volūtatē. Et q̄z habuit velle ior
dinatū. ſtatim cupiuit ꝓpriū ho
norē. ⁊ ꝓpriā ⁊ p̄uatā excellen
tiā inordiate. ⁊ voluit oībꝫ alijs
dn̄ari. ⁊ eſſe p̄latꝰ ꝓpa auc̄te et
ſine meritis. quā prelaturā ſupra
oēs alios habuiſſꝫ ſi nō peccaſſꝫ.
q̄z ſua natura ad hoc erat apta et
ordinata. vt ſi p̄mo dilexiſſꝫ deū
qui p̄mo diligendꝰ erat. ⁊ nō ſe
ipſū qui p̄mo diligēdꝰ nō erat.
ſed ſecūdario. ⁊ in ſcꝺo loco. cō
ſtitutꝰ fuiſſꝫ in eternū p̄latꝰ. ha
bens dominiū ſup oēs āgelos. ⁊
oēs eſſent ſub eo. Et q̄z p̄us dile
xit ſeip̄m totalit̄ q̄ꝫ deū. delecta
tus eſt p̄mo in ſeipō. ⁊ i ſua pul
chritudie q̄ꝫ in dō. Et cum eſſꝫ
creatura ꝺ̓ nihilo facta. q̄ꝫuis ex
cellētiſſima. tn̄ nō creator erat. ſꝫ
creatura. iō in hoc fecit ſūmā iu
riā ⁊ iniuſticiā ⁊ offenſam crea
tori ſuo. q̄z qꝺ̓ ſoli ſuo creatori
debebat̄ dedit ſibiipſi. ⁊ in hoc cō
ſtituit ſeip̄m tanq̄ꝫ deū ⁊ primū
et ꝓpoſuit creaturā creatori. ⁊ vi
olauit ⁊ deſtruxit totū ordinem
dilc̄ōnis et voluntatis in ſeipſo.
Et q̄z amor cōuertit amantē in rē
primo amatā. ⁊ in dn̄io eiꝰ. idō
ipſe p̄mꝰ angelꝰ totus et totali
ter ꝑuerſus ē in ſeip̄m ⁊ in ſuam
volūtatē. et iō ſtatim habuit ꝓ
priā voluntatē et p̄uatā. ſepatā
totalit̄ a volūtate creatoris. ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝗ. ſemper ſequit̃ ſuam volũtatē
et nullam aliam. ⁊ quicq̃d vult
ſemꝑ vult ꝓpria auctoritate ⁊ vo
lũtate. ⁊ per cõſequẽs nulli alteri
volũtati vult eſſe ſubdit⁹. Et iõ
cõſtituit ſeipſum regem. ⁊ fecit
ſeipſum ſuũ regnum ⁊ imperiũm
et ſuũ dominiũ. cõtra regnum ⁊ i
perium ⁊ dominiũ dei. Et quia ã
gelus eſt ſimplex. poſtq̃z p̉mo
elegit ⁊ dilexit aliquid. habꝫ im
mutabilitatẽ in illo. vt nõ poſſit
nec velit aliud eligẽ nec amare.
ideo ſtatim p̉mus angel⁹ fuit fir
mat⁹ ⁊ obſtinat⁹ in ſua ꝓpa vo
lũtate inordinata. vt in eternum
nõ poſſit aliud velle. niſi ſuam ꝓ
priã volũtatem. ⁊ per cõſequẽs
habꝫ odio quicq̃d eſt contra ſuã
volũtatem. ⁊ ideo habꝫ ſumme
odio deum creatorem ſuũ ⁊ ſuaꝫ
volũtatem. ⁊ ideo repugñt quan
tum poteſt cõtra dei volũtatem.
Et ſic facta eſt de nouo vna vo
luntas mala. ⁊ p̉ma volũtas ma
la q̃ nõ erat. Et ideo fuerunt ſta
tim due volũtates p̉me contrarie
totalit̃ inter ſe. ſcꝫ voluntas dei
eterna ſũme bona ⁊ p̉mo bona.
et voluntas p̉mi angeli noua. ⁊
valde mala ⁊ p̉mo mala. quam
volũtatẽ ipẽmet angel⁹ fecit ma
lam quam deus fecit bonam. Et
idõ quia ipẽmet fecit ſuam volũ
tatem malam. quia hoc fuit ſuũ
primũ opus. ideo vult totis viri
bus ſuis defendere ⁊ ſuſtinẽ illã
et pugñre ꝓ illa. Attamẽ ipa vo
lũtas mala p̉ma quia eſt creata
ſemꝑ eſt ſub ptãte ⁊ manu p̉me
volũtatis bone increate ⁊ ſub dei
volũtate. Ecce p̉mũ bellum. pri
ma pugna. p̉ma inimicicia inter
volũtates. Quia ẽgo iſte due vo
lũtates ſũt p̉me. idõ ad iſtas du
as hñt reduci oẽs alie volũtates.
quia omnis bona volũtas reduci
tur ⁊ cõiungit̃ cum volũtate dei.
et fit vna volũtas cũ illa. ⁊ oĩs
mala volũtas reducit̃ ad volũta
tem p̉mi angeli mali. ⁊ cõiungit̃
cum ea. ⁊ fit vna volũtas cum il
la. Et ideo omnes alij angeli
qui primo cõſenſerunt ⁊ adheſe
rũt ⁊ cõiunxerũt ſe volũtati ma
le p̉mi ãgeli ⁊ cõplacuerũt i ea.
facti ſunt vnum cũ eo ⁊ nõ pñt
velle niſi ꝗ ipſe vult. ⁊ ideo eſt
caput. ⁊ iſti ſũt mẽbra eius. Et
fact⁹ eſt vn⁹ chorus mal⁹ ex ip
ſis. ⁊ vn⁹ exercit⁹ malus vnit⁹
in vno ſenſu in vna volũtate in
tãta vnitate. ꝗ nõ poteſt eẽ ma
ior ⁊ fortior ad ſuſtinẽdum. defẽ
dendũ pugnãdũ ꝓ volũtate ma
la p̉mi angeli capitanei. ⁊ ad to
taliter cõplẽdam illã cõtra volun
tatẽ dei bonam. Et ſimilit̃ oẽs illi
angeli qui adheſerũt ⁊ ſe ꝯiunx
erũt p̉me volũtati dei. ⁊ cõplacu
erũt in ea facti ſũt vnũ totaliter
cum deo. ⁊ nõ pñt velle niſi qđ
deus vult. Et fact⁹ eſt ali⁹ exer
cit⁹ bon⁹. ⁊ ali⁹ chor⁹ in vno cõ
ſenſu in vna volũtate ⁊ in tanta
vnitate que nõ poteſt eſſe fortior
ad pugnãdum ꝓ volũtate dei. ⁊
ad totaliter cõplẽdam illã contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

volūtatē ṗmi angeli ⁊ ſuoꝝ āge
loꝝ. Sꝫ in iſto exercítu bonoꝝ
angeloꝝ. nō ē illud caput quod
debebat eē quia creatoꝛ non eſt
caput alicuiꝰ corpis. nec alicuiꝰ
exercítus. quia caput eſt ꝑs. ⁊
creatoꝛ eſt totū. ⁊ ideo qꝛ caput
debet eſſe creatura ſicut mēbra de
ſiciát ibi caput qd ſit creatura. qꝛ
ille maximꝰ angelꝰ debebat eſſe
caput. ⁊ ipſe ꝑdidit illū locum.
Jō ꝯueīt ꝙ deꝰ faciat vnū caput
de nouo qd ſit caput bonoꝝ āge
loꝝ. ⁊ ideo notemꝰ de iſto capite
quale erit. qꝛ oportet ꝙ de nouo
fiat. ⁊ hinc notemꝰ reꝑationē ⁊
reſtaurationē faciendā. ꝫ iā fcā ē
et iſta tractabunt̄ ſuo loco dı̄ au
xilio. Ecce q̄lit̄ ṗmus āgelus fa
ctus eſt malus ⁊ omnes ei cōſen
tientes.

De magnitudīe maliciē ⁊ cor ruptōis primi angeli.

Titulꝰ. CCxliiij.

Quoniā aūt natura āgelica
ſeu ſpūalis ē lapſa ⁊ cor
rupta in ṗmo ⁊ i ſupmo ſpū ſeu
angelo. ⁊ in alijs ei adherētibꝰ ⁊
cōſentiētibꝰ. ideo ſicut in natura
hoīs ꝯſideramꝰ duos ſtatꝰ. ſcꝫ bo
nū ⁊ malū. ita ſimilit̄ debemꝰ ꝯſi
derare in natura ſpūali duos ſta
tus ſcꝫ integꝝ ⁊ lapſū. ⁊ ꝯpare
eos int̄ ſe. Vn̄ ſunt cōtrarij ⁊ op
poſiti. ſicut vinū ⁊ acetū. Et qꝛ
res q̄ corrūpit̄ ⁊ mutat̄ in cōtrari
um ſue uature deuenit ad tm̄ gra
dū malicie. q̄ntꝰ erat gradꝰ boni
tatis in q̄ erat vel venire poterat.
et quanto res q̄ ꝑuertit̄ erat meli
or ⁊ altioꝛ in natura. tāto efficit̄
peioꝛ ⁊ īferioꝛ ⁊ malignioꝛ. Vn̄
de q̄nto vinū eſt meliꝰ. de tanto
quādo fit acetū. acetū tale eſt foꝛ
tiꝰ. ⁊ peioꝛ ē corruptio regis q̄m
minimi de regno. ideo qꝛ ṗmꝰ āge
lus erat ſūmus in tota natura an
gelica. ⁊ maioꝛ res ⁊ dignioꝛ et
melioꝛ poſt deū. ſequit̄ ꝙ ſua ma
licia ⁊ ſua corruptio aſcēdūt ad
tantū gradum maliciē. q̄nta erat
nobilitas in q̄ creatꝰ erat vel ad
quā venire poterat. ⁊ factꝰ ē ita i
ſimus ⁊ vilis int̄ oēs creaturas ſi
cut erat altꝰ ⁊ nobilis in dignita
te. ⁊ hoc ꝑ volūtatē ꝓpriā. Vn̄ in
ſua volūtate eſt malicia ⁊ corrup
tio tota ⁊ ꝑuerſitas. qꝛ inordia
te amādo ⁊ volēdo ⁊ eligendo fa
ctus ē malus ⁊ corruptꝰ. Et to
ta bonitas ⁊ pulchritudo bonita
tis in amādo ꝯſiſtit in volendo ⁊
eligendo ordinate ſcꝫ illud qd ē
amandū eligendū ⁊ volēdū Et
ipſe ṗmꝰ angelꝰ nunq̄ꝫ amauit
deum. ⁊ ideo quia ſua voluntas
erat maioꝛ. altioꝛ ⁊ pulchrioꝛ ſu
per oēs volūtates creatas. fcā ē
tūc mala tā turpis ⁊ īſima q̄ꝫ in
oībꝰ alijs creaturis inſimul ſi cor
rumperentur non eſſet tanta ma
licia nec vituperium nec turpitu
do. Et quia ipſe amauit totali
ter ſuam ꝓpam volūtatem. in
qua eſt maxima malicia. ⁊ vult
illam implere quantū poteſt. ideo
nō amat niſi malū ⁊ ſūmā malicı̄
am ⁊ turpitudinē ⁊ laborat totis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

viribꝰ vt malum creſcat ⁊ multi
plicet̄ ⁊ bonū deſtruat̄. ⁊ habet
odio oēm bonitatē cōtrariam ſue
volūtati. Et ſic ꝓpria volūtas ſcā
eſt radix fons ⁊ origo oīm malo
rum. Et qꝛ hꝫ intellcm̄ altiſſimū
in cognoſcēdo ⁊ valde ſubtilē ſu
per oēs creaturas poſt deū. iō qꝛ
volūtas dn̄at̄ intellectui. ⁊ vtit̄
eo ad illa q̄ vult. iō cōuertit totū
intellcm̄ ſuū. ⁊ totā volutatē ſuā
ad faciēdū mala. ad inuemēdum
oēs artes faciēdi oīa mala ad de
ceptōes ad cautelas ⁊ ad ꝑſuaſi
ones falſas ⁊ temptatōnes ⁊ ad
nocendū. ⁊ factꝰ eſt ſūmꝰ decep
toꝛ. ſūme cautelosus. ſūme frau
dulētꝰ ⁊ doloſus ⁊ ſūmꝰ mēdax
et iuētoꝛ oīm mēdacioꝝ. Et idō
quicq̄d hēbat cōuertit in malū. ⁊
nihil remāſit de bonitate p̄oꝛi Et
qꝛ ſua ꝓpria volūtas ē ligata. fir
mata. obſtinata ⁊ ꝯiūcta iſēꝑa
bilit̄ cū ſeipa cū ſua ꝓpa malicia
per amoꝛē. ideo nō p̄t videre nec
cognoſcē ſeip̄m nec ſuū malum
qd̄ fecit. qꝛ intellcūs ē totalit̄ ex
cecatꝰ ꝑ ꝓpriam volūtatē. vt nō
poſſit iudicare de ſua malicia. qꝛ
amoꝛ ſue malicie excecat ip̄m. et
ideo nō p̄t dolere nec penitere de
pctō ſuo. nec d̄ ſuo malo volun
tario qd̄ fecit. Et idō ſemꝑ mur
murat ꝯtra deū dum aliq̄d habꝫ
cōtra ſuam voluntatē qd̄ ē ei mul
tū triſtabile. Ecce magnitudinē
ſue malicie ⁊ coꝛruptōnis. q̄ vix
cogitari poſſꝫ. Et ſic ex hoc apꝑa
ret qꝫ ipſe angelꝰ p̄mꝰ eſt factꝰ
per ſe p̄nceps ⁊ caput angeloꝝ
maloꝝ ⁊ p̄nceps oīm maloꝝ ⁊
oīm vicioꝝ ⁊ tenebraꝝ. ⁊ oīs ini
quitatis ē inuētoꝛ p̄mꝰ.

De duplici malo in āgelo ſcꝫ
volūtario ⁊ inuolūtario.
Titulꝰ. CCxlv.

Et qꝛ nō ſūt niſi duo ma
la ſcꝫ volūtariū ⁊ inuolū
tariū. ſcꝫ malum culpe ⁊ maluꝫ
pene. ⁊ p̄mū malū facit volūtas
per ſeipam qd̄ placet ſibi ⁊ com
placet in eo qꝛ ē voluntariū. ſed
ſcd̄m malū facit deꝰ ꝑ iuſticiā ⁊
iudiciū. qꝛ p̄mū malū ita requirit
ideo qꝛ p̄mꝰ āgelꝰ malꝰ fecit ma
lum volūtariū ⁊ oēs cōſenciētes
ei. ideo requirit oꝛdo iuſticie. qꝫ ei
det̄ ſcd̄m malū ⁊ ſuis āgelis ſcꝫ
malum inuolūtariū. qd̄ ē pena ⁊
punicio. Et iō ſicut hō ꝑdidit ſu
um locum in q̄ poſitꝰ fuerat ⁊ ex
pulſus fuit ⁊ poſitus in alio loco
tanq̄ꝫ in carcē. ſcꝫ in iſto loco in
quo nūc ē. ita ſimilit̄ p̄mus āge
lus malꝰ cū ſuis āgelis ꝑdidit ſu
um locū in q̄ creatꝰ fuerat ⁊ fuit
expulſus cōtra ſuā voluntatē. ⁊
poſitꝰ fuit in alio loco tanq̄ꝫ i car
cere. Et ideo expulſus fuit a ſum
mo celo. ⁊ poſitꝰ ē in regione ele
mentoꝝ. Et q̄ſi ꝓporcionabilit̄
ſicut hō qui ē terra expulſus ē de
altiſſimo loco terreno ⁊ nobiliſſiō
ad locū habitabilē terrenum infi
mū. ⁊ ventis ⁊ pluuijs ⁊ nubibꝰ
ſubiectū. ita ipſe p̄mꝰ angelus
cū oībꝰ āgelis ſuis q̄ ē totꝰ ſpūa
lis expulſus ē de loco celeſti altiſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſimo· ad locū infimū terrenum ꝛ aereū· i quo eſt obſcuritas ꝛ caligo· vbi fit grandinis gn̄atio ꝛ tēpeſtatis Et ſicut iſte locus ē ꝓporcionatꝰ homi ꝑ ſuo ſtatu corrupto ad punitionē· ita ille cōuenit angelo corrupto ꝓ carcere· ꝛ hoc ꝑ pena ꝛ carcē tꝑali q̄ hꝫ finē· ſꝫ ꝑ pena ꝛ carcē eternis debetur ei locꝰ infimꝰ in centro terre· et in medio terre ꝑatꝰ ē ei locus cū āgelis ſuis infimis cū igne eterno· in q̄ eternalit̄ puniat̄ ꝛ cōburat̄· q̄ꝫuis nō habeat corpꝰ. quia hoc fit ꝑ ordinē iuſticie oīpotētis dei qui p̄t facē ꝛ ſcit ꝓporcionare penas ſcd̄m q̄ntitatē maloꝝ ad honorē ſue iuſticie· Vn̄ qꝛ p̄mus angelꝰ malus ſi ſtetiſſꝫ ꝛ meruiſſet· fuiſſꝫ p̄miatꝰ ꝛ coronatꝰ· qꝛ in eternū locum habtatōis i quo creatꝰ fuerat ꝑ modū p̄mij optinuiſſꝫ· ꝛ vlteriꝰ premiatꝰ ꝛ coronatꝰ fuiſſꝫ gloria eterna· ꝛ poſt deū p̄mā dignitatē ꝛ ſedem optinuiſſet· ꝛ ideo qꝛ ꝑ cōtrariū fecit et peccauit ꝛ demeruit ꝛ ſeipſuꝫ fecit malū· ꝛ tantū q̄ntū bonus erat· ꝛ ex hoc cecidit ꝛ deuiauit ab ordine nature ꝛ ꝑ ꝯn̄s cecidit in ordinē iuſticie ꝛ iudicij· ꝛ debuit oīa hr̄e ꝑ ꝯtrariū· Et ideo p̄mo debuit ꝑdē dignitatē loci· ꝛ poni in carceribꝫ tanq̄ꝫ culpabilꝭ et reus ꝛ iudicandꝰ· deīde ꝑ loco glorie eterne quā meruiſſꝫ i penā eternā Et q̄ꝫuis iā ſit cōdēnatꝰ ad eternā penā ꝑ dei iudiciū· dū fuit expulſus de celo· eo ꝙ ē obſtinatꝰ in malo· ꝛ nullo mō̄ pōt eſſe bonꝰ· attn̄ executio ſentētie nōdū facta ē· ſed expectat̄ vſqꝫ ad vltimū diē iudicij· Si enī executio iā a p̄ncipio facta fuiſſꝫ· iam non p̄mos parētes tēptaſſꝫ· nec potuiſſꝫ eos inſtigare contra deū· Et qꝛ locꝰ in q̄ ſunt carceres et locus in q̄ fit executio iuſticie et punitōis nō ſunt idē· ideo nūc ipſe p̄mꝰ angelꝰ cū ſuis angelis habitāt in iſto aere caliginoſo tā q̄ꝫ in carceribꝫ in q̄ non puniunt̄ nec patiunt̄ penā ꝑ iuſticiā eis inflictā· niſi qꝛ ſūt in carceribꝫ. ſed aliꝰ locus ē ſibi ꝑatꝰ in q̄ fiat vltima executio iuſticie diffinitiue in q̄ ſentiāt ipſe ꝛ āgeli eius eternā penā ꝛ punitioneꝫ tā ꝓ p̄ma culpa quā ꝑpetrauerūt· q̄m pro oībꝫ alijs q̄ poſt fecerūt· Et iſte locꝰ vocat̄ infernꝰ· qui a deo ꝑatus ē p̄mo angelo malo tanq̄ꝫ capiti ꝛ āgelis eius tanq̄ꝫ ſuis mēbris· ꝛ oībꝫ ꝯſentiētibꝫ ꝛ adherentibꝫ qui faciūt vnū corpus cū eo· Et ſimilis ꝓceſſus debet fieri circa hoiem· ꝛ ideo p̄mo poſitus ē homo i iſto loco in q̄ nūc ē tanq̄ꝫ in carcere· ꝛ vltimo apparebit in iudicio publico ꝛ coram iudice· ꝛ talis q̄lis fuerit reptꝰ iudicabit̄ ſentētia diffinitiua· ꝛ hoc in vno et eodē iudicio publico cum p̄mo angelo· ꝛ cum alijs angelis malis· in quo iudicio pena ſua incipiet ſine fine duratura· Et qꝛ nō eſt niſi vnus iudex qui in vno ꝛ eodem iudicio inſimul in vna die

et eadem hora omnib⁹ videntib⁹.
omnia finaliter iudicabit. qꝛ hoc
pertinet ad magnitudinē tanti
iudicis. quia omnia poteſt ⁊ ſcit
et nihil ignorat. ideo nõ debet te
nere niſi vnam publicam curiam
et vnum publicum iudicium per
ſemper. Licet autem angel⁹ ma
lus nõ patiat̃ penam per iuſticiã
ſibi datam de pñti. attamen per
ſeipſum patit̃ intra ſe. quia eſt i
quiet⁹ ⁊ inordinat⁹ in cogitatio
nib⁹ ſuis ⁊ in deſiderijs ſuis. ⁊ in
tota ſua volũtate. ⁊ ideo nõ eſt
in eo niſi horror ⁊ caligo ⁊ ꝑtur
batio. Quare ſequit̃ ꝙ in ſeipſo
nullam poteſt habere quietem. ⁊
maxime eciam patit̃ penā quia
vult cõplere maxime ⁊ totis viri
bus ſuis. nequiſſimã volũtatem
ſuam ⁊ nõ poteſt. qđ eſt ſibi ma
gna triſticia. ſed aliquando gau
det delectat̃ ⁊ quieſcit qñ poteſt
facere malum iuxta ſuam volũta
tem. nec aliter poteſt gaudere. ⁊
quãto facit maius malum tanto
magis gaudet. ⁊ quãdo fit aliqđ
bonum triſtat̃. ⁊ de maiori bono
magis triſtat̃. Sȝ iſtam penam
nõ fecit de⁹. ſed ipſemet ſibiipſi.
Et ſic declaratum eſt pͥmi ãgeli
duplex malum. ſcȝ tam volunta
rium q̃ȝ inuolũtarium.

¶ Qualiter homines incorpant̃
et vniunt̃ cum pͥmo ãgelo malo
et ſiũt membra eius.

Titul⁹. CCxlvi.

q Uoniã iam declaratũ eſt.
ꝙ nõ ſũt niſi due pͥme vo
lũtates. ⁊ vtraqȝ eſt pͥma volun
tas. ⁊ per cõſequẽs ſũt diuiſe ⁊
ſe ꝑate. Una eſt volũtas dei bona
que eciam eſt cõmunis volũtas.
quia eſt cauſã oĩm bonoꝝ. alia ẽ
volũtas pͥmi ãgeli mali. q̃ eſt eci
am volũtas cõmunis. quia ẽ cau
ſa oĩm maloꝝ. Et ideo quia oĩs
prima voluntas inquãtum pͥma
nulli ſubicit̃. ſed facit in ſeipſa ſu
um regnũ ⁊ imperiũ ⁊ ſuũ domi
niũ. ⁊ ſuas leges. idō nõ ſunt ni
ſi duo regna. ſcȝ regnum dei om
nipotẽtis ⁊ ãgeli mali. ⁊ omnes
alie volũtates. vel ſunt de regno
dei. vel de regno mali angeli. Et
ideo quia ipſe pͥmus angelus hȝ
ſuam ꝓpriã volũtatem tanq̃ȝ de
us qđ ſoli deo cõuenit. ideo appe
tit ⁊ vult ſibi dari omnia illa q̃ de
bent̃ deo. ſcȝ honorem ⁊ adoracio
nem. ideo vult honorari ⁊ coli et
adorari tanq̃ȝ de⁹. ⁊ in iſta ſuper
bia eſt obſtinat⁹ ⁊ excecat⁹. Et
ideo quãtum poteſt facit omnia il
la per q̃ poteſt coli ⁊ adorari tan
q̃ȝ de⁹ ⁊ quãtum poteſt deſtruit
honorẽ ⁊ gloriã ⁊ culturam dei.
et iō ſtudet facere mirabilia ꝑ oẽȝ
modum. Et quia ipſẽ vult quan
tum poteſt dñari ⁊ augẽ ſuũ reg
nũ ⁊ ſuũ dominiũ. ⁊ vult deſtruẽ
regnũ dei. ideo quia vidit hoiem
eſſe creatum ꝓpter regnum dei. vt
aſcẽderet ad locum quẽ ipſe per
diderat. ſtatim habuit inuidiam
cõtra hominẽ. ⁊ voluit turbare to
to conamine ne homo aſcenderet
ad locum vnde ipſe deſcenderat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et hoc ad deſtruẽdū regnū dei ⁊
gloriã eius. ⁊ eciã ꝓpter inuidiã
quã habuit ꝯtra hoies. ⁊ eciã vt
trahẽt hoies ad ſuū dominiū ⁊ ad
ſuū regnū. vt ipſe dñaret hominī
ſicut dñabat angelis ſuis Et iõ
toto conamie ſtuduit ad ſubuer
tendū hoiem. ⁊ ſeparandū ipſuz a
ſocietate dei ⁊ ad ſubiugãdū eū
ſibi. ⁊ totã ſuã poſterioritatez.
qꝛ hoc nõ poterat fieri niſi hõ ſepa
ret a deo p inobediam ⁊ p ꝓpriã
wlūtatẽ q̄ ꝯtrariat deo ⁊ ſepat
totalit a deo. ideo q̄ntū potuit fe
cit. vt hõ ſeparet ab eo. habendo
ꝓpriã volūtatez. ⁊ ſic poſtea reci
peret hoiem ⁊ dñaret ſue volūta
ti ⁊ ipm captiuaret. qꝛ ois volun
tas hois q̄ nõ ẽ ſubiecta deo. nec
obediẽs deo. potuit ponẽ ſeipam
ſub ãgelo malo. Et iſto mõ cap
tiuauit hoiez ſubtilit ⁊ cauteloſe.
pͥmo mulierẽ. deinde viꝝ p muli
erem. ⁊ p iſtos oẽs filios eorum.
Et ſic p accidẽs acq̄ſiuit dominiū
ſupra naturam humanam. ⁊ fe
cit homines ſeruire ſue voluntati.
Sed tamen aliter angeli mali
ſunt ſub dominio ⁊ regno ⁊ ſerui
tute pͥmi ãgeli ⁊ ſūt mẽbra eiꝰ. ⁊
aliter homines. quia inter ipſos
malos angelos ſolus pͥmꝰ habꝫ
propriam volūtatem. ⁊ omnes
alij ſequūtur vnanimiter vno coꝛ
de vno cõſenſu eius voluntatez.
⁊ nullꝰ habꝫ ꝓpriam volūtatẽ ſe
patã a volūtate pͥmi ãgeli mali.
qꝛ a pͥncipio oẽs elegerūt ſuã ꝓ
priã volūtatẽ. iõ ſūt vniti cū ſua

propͥa volūtatẽ iſeparabilit. ⁊ iõ
oẽs faciūt vnū regnū ⁊ non duo
reg̃. ⁊ laborãt ꝓ honore pͥmi ãge
li mali. Et ideo int eos nõ eſt di
ſcordia. nec lis nec pug̃. qꝛ oẽs
tendūt ad vnū regnū ⁊ ad vnaz
volūtatẽ cõcorditer ſciẽter ⁊ vo
lūtarie. Et ideo pͥmꝰ angelꝰ vti
tur oibꝰ ãgelis malis ſicud vult
et oẽs obediūt ei ad ſuam volun
tatẽ ſciẽter ⁊ volūtarie. ⁊ iõ ſūt
veriſſime mẽbra eius. ſicut mem
bra corpis ſūt mẽbra hois. ⁊ ideo
dicunt ſui ãgeli. qꝛ oẽs volunta
rie dederūt ſeipõs ei a pͥncipio q̄n
pͥmo cõſenſerūt ſue volūtati. Et
ideo regnū dyaboli ẽ forte ⁊ val
de forte ꝓpter iſtã indiuiſibilitatẽ
et vnionẽ int eos. Sed homies
alit ſūt mẽbra pͥmi angeli. vnde
hõ hꝫ ſuã ꝓpriã volūtatẽ de ſe. qꝛ
pͥmo fuit ſub volūtate dei ⁊ vni
tꝰ cū ea. ſed poſtq̄ȝ hõ ſepauit ſe
a volūtate dei. ſtatim icepit hr̃e
ꝓpriã voluntatẽ p ſe ſepatã a dͥ
volūtate ſicut pͥmꝰ angelꝰ hūit
ꝓpriã volūtatẽ. ⁊ ſcũs fuit q̄ſi pͥ
mus ãgelꝰ in hoc. Et ſic hõ p ſe i
cepit alteꝝ regnū alteꝝ iperiū ⁊
dñiū ſepatū a dõ in ſeipõ ſine dõ
et fecit ſe q̄ſi alteꝝ deum. Et ſic
due volūtates fuerūt ꝓpe ſepate
a dei volūtate. ſcꝫ volnntas pͥmi
angeli ⁊ volūtas hois. ⁊ vtraqꝫ
inq̄ntū fuit ꝓpria. ſtatim pug̃uit
cõtra deū. ⁊ voluit auferre a deo
coronã ⁊ pͥuilegiū ꝓpe volūtatis
quia ei ſoli cõuenit hr̃e ꝓpriã vo
lūtatẽ ⁊ ñ creaturẽ. Sꝫ tñ volūtas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

p̄mi āgeli mali nūq̄z fuit vnita
cum volūtate dei· p̄mo p̄mo cum
ſeipſa· qꝛ ſi ſemel fuiſſʒ vnita in
eternū nō fuiſſʒ ſepata· ſed volū
tas hoīs p̄mo fuit vnita cū volū
tāte dei· ſed poſtea ſepauit volū
tatē ſuā a dei volūtate ad iſtiga
tionē angeli mali· ꝛ tūc ipſa vo
lūtas hoīs fūit trūcata ꝛ ſine capi
te ꝛ ſtetit ꝑ ſeipſam· ꝛ dedit in
greſſum āgelo malo· ꝛ aperuit ſi
bi portā· Et qꝛ volūtas p̄mi an
geli erat ꝑor maior ꝛ potētior· idō
ſtatim rapuit ꝛ captiuauit volū
tatē hoīs ſub ſua volūtate· eo qꝛ
inuenit eā ſepatam a diuina vo
lūtate· ꝛ ecīā qꝛ erat ei ſimilis· qꝛ
erat ꝓpa volūtas ſicut ꝛ mala et
cōtra deū· Hʒ tamē hoc factū eſt
hoīe neſciēte ꝛ ignorāte· quia hō
nō intēdebat eſſe ſub volūtate di
aboli nec volebat· nec ꝓpter hoc
erat deo inobediēs· Et ſic ipē ma
lus angel⁹ habuit dominiū ſupra
voluntatē hoīs· ꝛ ideo q̄ſi tyrāni
ce ꝛ q̄ſi violēter dyabolus rapuit
volūtatē hoīs· qꝛ hō nolebat ſibi
ſubici· p̄mo volebat magis ee̅ do
min⁹ ſuipſi⁹· Sʒ qꝛ volūtas p̄
mi hoīs fuit ſignata ſigno p̄mi ā
geli· ſcʒ qꝛ fuit ꝓpa ꝛ inobediēs
deo· ideo tanq̄ʒ ſuā recepit eam·
Et ſic hō ptinuit ad regnū p̄mi
angeli mali· qꝛ noluit eſſe de reg
no dei· Et ſic hō fact⁹ eſt mēbꝝ
eius ꝑter intētionē ſuam Et ſic p̄
mus āgel⁹ dñat⁹ eſt homini tan
q̄ʒ aliene nature quā appropria
uit ſibi· ſed āgelis dñatus ē tan
q̄ʒ illis q̄ ſūt de ſua ꝓpa nā· ſcilʒ
malis ſicut arbor habʒ ramos ꝓ
prios ꝛ de ſua natura· ꝛ aliq̄n re
cipit alios alteri⁹ nature ꝛ incor
porant̄ ei Licet autē homo ſit ſub
ptāte ꝛ dominio p̄mi angeli ma
li· attamē habʒ ſemꝑ ꝓpriam vo
lūtatem in ſeipō· nec ꝓpter hoc de
ſtruit̄ ſua propa volūtas· quia
nō poteſt deſtrui illa ꝓpetas· ni
ſi iterum vniat̄ cum dei volūtate·
p̄mo ſemꝑ ſequit̄ ſuam ꝓpriā vo
lūtatem· quia ꝑ hoc cōcordat cū
primo āgelo· ꝛ ligat̄ ꝛ vnit̄ cū
eo· ꝛ cōtrariat̄ deo· ꝛ facit omnia
mala· p̄mo ipſe malus āgelus te
net ꝛ ligat ꝛ ſolidat hominē ma
gis vt maneat in ſua ꝓpria volū
tate ꝛ iuuat· quia tunc multipli
cat omnia mala· ꝑ hominē tanq̄ʒ
per membꝝ ſuū· ꝛ mala q̄ per ſe
nō poteſt facere· facit ꝑ hominem
Quia propa volūtas in homine
eſt radix· vt homo faciat omnia
mala· ꝛ per quam ipē angel⁹ ma
lus mouet hominē ſicut vult· Et
quia plures ſūt homies· ꝛ q̄libet
habet ſuam ꝓpriam volūtatē· q̄
nō eſt eadem inter omnes hoīes·
ideo int̄ hoīes ē lis ꝛ diſcordia ꝛ
pug̃· qꝛ nō hn̄t vnā volūtatē cō
munē· ſʒ q̄libʒ hʒ ſuā volūtatē·
niſi qꝛ aliq̄n plures fiunt q̄ſi vna
volūtas ꝛ vna ꝑſona i malo· Et
idō nō ē ſimile de hoībꝫ ꝛ de malis
angelis· qꝛ null⁹ hʒ ꝓpriā volun
tatē ſepatā a volūtate p̄mi āge
li mali· ꝛ idō nō ē pug̃ int̄ eos vt
dcm̄ ē· Et iſto mō mal⁹ angel⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

exercet oīa mala int̄ hoīes · qꝛ q̂li
bet hꝫ ſuā ꝓpriā volūtatē · qꝛ oēs
hoīes q̄ hn̄t ꝓpriā volūtatē extra
deū · ſūt ſub ptāte eius · ⁊ ipē vti
tur eis tanq̄ꝫ mēbris eiꝰ · Et quia
ipſe nō gaudet niſi i malis · iō cō
mouet hoīem ꝯtra hoīem ⁊ gentē
cōtra gentē · ⁊ regnū ꝯtra regnū ·
et facit ꝑlia fieri · ⁊ ꝑ hoīes ꝯplet
ſuā voluntatē · faciēdo oīa mala ꝑ
eos ⁊ int̄ eos · ⁊ hoc facit ſuaden
do ⁊ ſuggerēdo ⁊ ꝯſulēdo · tēptā
do ⁊ mouēdo ⁊ inflādo ipſos · ⁊ i
flāmādo ip̄as volūtates hoīm ſibi
ſubiectoꝝ ſecrete ⁊ occulte ⁊ in
uiſibilit̄ ⁊ ipceptibilit̄ · ⁊ iueni
endo ifinitos modos faciēdi mala
et docēdo illos ſecrete · Et ſic ptꝫ
ꝙ p̄miꝰ angelꝰ vtit̄ angelis ſuis
tāq̄ꝫ mēbris ꝓpꝛijs ⁊ naturalibꝰ
et ē vnū corpꝰ cū eis · ſed vtit̄ ip
ſe cū oībꝰ āgelis ſuis ipſis hoībꝰ
ꝓp̄e tanq̄ꝫ iumētis ſuis ⁊ eq̄s
qꝛ eq̄tat ſuꝑ volūtates hoīm · Qꝛ
ſicut iumēta ⁊ eq̄ ignorāt dn̄m
qui eq̄tat · ita hoīes ignorāt mala
et malos āgelos q̄s portāt ⁊ qui
dn̄ant̄ eis ⁊ vtunt̄ eis ſicut volūt
q̄m diu ſequūtur ſuas ꝓp̄as volū
tates Ecce igit̄ qualit̄ lugē ⁊ do
lere dꝫ hō · qꝛ non ſolū ē lapſus ⁊
corruptꝰ ⁊ ꝑdidit tāta bona · im
mo etiā ē fcūs ſeruꝰ ⁊ captiuꝰ ⁊
iumētū mali āgeli crudeliſſimi cu
ius malicia explicari nō p̄t ⁊ ali
orū angeloꝝ ſuoꝝ · ⁊ ſic nō ſolū
eſt captiuꝰ ymo captiuꝰ captiuo
rum ·

De multiplici carcē ⁊ captiui
tate hoīs · Titulꝰ · CCxlvij ·

Multi autē ſūt carcēs hoīs ⁊
captiuitates Vnꝰ carcer ē
corpalis · ⁊ hic ē locus in
quo poſitꝰ ē nūc · Aliꝰ carcer eſt
ſpūalis in q̄ ē ꝓp̄a volūtas hoīs in
carcerata ignorāter · ⁊ iſte carcer
eſt ꝓp̄a volūtas mali āgeli · q̄ q̄
dē volūtas ē carcer vniuerſalis ⁊
gn̄alis oīm volūtatū malaꝝ · et
oīm ꝓp̄aꝝ volūtatū creaturaꝝ ·
Vn̄ ipſe malus āgelus p̄mo fecit
iſtū carcerē in q̄ ipēmet ē incarcera
tꝰ volūtarie · deīde ſub iſto carcere
ſunt oēs mali angeli ⁊ oēs hoīes
hn̄tes ꝓprias volūtates · Sꝫ aliꝰ
eſt carcer ꝓpriꝰ ⁊ ſpūalis ipſius
hoīs ſcꝫ ſuamet ꝓpria voluntas ·
qꝛ illa ꝓprietas q̄ eſt in volūtate
hoīs ē carcer ⁊ cathena ligās con
ſtringēs cōpeditās · icarcerās vo
lūtatē hoīs ſub volūtate p̄mi āge
li mali · Et ſic hō ē captiuatꝰ inca
thenatꝰ · vinculatꝰ ⁊ cōpeditatꝰ
in ſeipō ſub ꝓp̄a volūtate · ⁊ ꝑ
hoc icarceratꝰ maxio carcē ſpūali
ipſius āgeli · ⁊ hoc ē pondꝰ ipor
tabile ⁊ iugū ferreū qđ hō fecit
ſibimet quia nulla maior captiui
tas q̄m captiuitas ꝓp̄e volūta
tis q̄ eſt inſaciabilis · ⁊ ſic nunq̄ꝫ
poteſt ipleri · qꝛ tēdit ad infinita
deſideria · eo qꝛ ſepata ē ab vnita
te dei · ⁊ ꝑ ip̄am diuidit̄ in tot ꝑ
tes q̄t deſideria hꝫ · ⁊ ſemꝑ euenit
ſibi malū · qꝛ ſi aliq̄n̄ hꝫ qđ vult
et gaudet · tūc ē in culpa qꝛ gau
det ꝯtra deū ⁊ vult ꝯtra deū · quia
omne velle · ⁊ deſideriū qđ ꝓueit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ex ꝓpͣ voluntate malū ē ⁊ ꝯtra deum· qꝛ propͣa voluntas ſempꝛ eſt cōtra deum· Si autē nō habꝫ qꝺ vult· tūc ē in pena ⁊ triſticiā Et ſic quocūqꝫ ſe vertat propͣa voluntas ſempꝛ hꝫ vel malum cul pe vel malum pene· Sicut autem prima voluntas mala pͥmi āgeli mali eſt carcer ſpūalis oīm malo rum ꝟtutum ⁊ voluntatū propͣa rum· ita voluntas dei eſt patria ſpūalis oīm bonaꝝ voluntatum et cōmuniū· Et ſic patꝫ ꝙ eſſe in propͣa voluntate ē eſſe in carcere et in captiuitate in cōpedibꝰ fer reis ⁊ eſſe in ſeruitute· ⁊ eſſe inca thenatum ⁊ iumētum pͥmi āgeli mali· ⁊ hr̄e ſupra ſe pondꝰ ⁊ onꝰ impoꝛ̄tabile ⁊ iugum ferreū· ⁊ ha bere in ſe radicē oīm maloꝝ Et ꝑ cōſequēs eſſe extra ꝓpriā volun tatē· ⁊ eſſe ſub voluntate dei· eſt eſſe in patria in vera libertate· et eſſe liberatum et redēptum a vera captiuitate et ptāte primi angeli mali a ſuō carcere obſcuriſſimo et a cōpedibꝰ ferreis a cathena fer rea· a pondere iportabili· et ab ō ni ſeruitute malīḡ· et ab omni tri ſticia· et ab omni malo· et a ſen tētia et ira dei· et a radice oīm ma loꝝ· Et ſic ꝓprietas in volunta te ē eſſe malum· et ꝯmunitas ī vo luntate eſt eſſe bonū Ecce igitur ex p̄dc̄is colligit̄ qualiter nō ſint niſi due pͥme et pͥncipales volun tates· ſcꝫ dei q̄ eſt bona· et pͥmi angeli mali q̄ ē mala· q̄ nunq̄ꝫ fu erūt ꝯiūcte ſimul· Sꝫ ſempꝛ volū

tas pͥmi āgeli eſt ſub ptāte dei· Et oēs alie volūtates cōiungun tur ſeu incoꝛpant̄ cū duabꝰ iſtis et ſequūtur iſtas duas vel vnaꝫ vel aliam· nec eſt dare medium· Patet eciā qualit̄ primꝰ angelꝰ malꝰ dn̄at̄ hoibꝰ ⁊ hoies ſint capti ui eiꝰ et incoꝛpant̄ cum eo· Et ſic declarata et manifeſtata ſunt mala tam hūane nature q̄m āge lice· et oꝛigines et radices maloꝝ Si autem volumus magis in ꝑti culari p̄dicta videre· legamus li brum ſcͥpture in quo omnia que in iſto libro dicunt̄ et ꝓbant̄ et dicunt̄ per modum ꝓbationis· cōtinent̄ ꝑ modum auctoꝛitatis cui libro ſcͥpture ſacre· ſūme cre dere debemꝰ vt iam ꝓbātum eſt· Et ſic tam per librum ſcͥpture q̄ꝫ per libꝝ creaturaꝝ homo poteſt eſſe ſecurꝰ de veritate· quia vnꝰ iuuat aliū et foꝛtificat· Multe au tē q̄ōnes ſūt q̄s hō dꝫ q̄rē· ſꝫ ſuffi cit ꝙ cognoſcat illud qꝺ ē in fcō et qꝺ fcm̄ ē· et q̄rat remediū ī ma lis ſuis· et qꝺ credat ꝙ deꝰ ōia bn̄ fecit ⁊ nihil mali iputet ei ſed totū hoi qꝛ ita deꝰ oia fecit ſicut fieri ꝯueniebat· qꝛ ſūme potēs ē et ſūme bonꝰ et ſūme ſapiens·

¶ Qꝺ malum et coꝛruptio liberi arbitrij et carnis ſeu coꝛpis cōtra rio oꝛdie ſe hn̄t ī pͥmis ꝑntibꝰ to tiꝰ hūane natuē· et ī hijs q̄ naſcū tur ab eis· ¶ Ti· CCxlviij·

Quoniā autem tota huma na natura generaliter diui dit̄ in duas ꝑtes· vna pars eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

p̄mꝰ vir ⁊ p̄ma mulier. q̄ ābo fūt
radices ⁊ p̄ncipia hūane nature.
alia ps hūane nature eſt tota po
ſterioritas. ſcʒ oēs viri ⁊ mulie
res qui venerūt ex ipſis ꝑ gn̄atō
nē naturalē. Et iſte ꝑtes due ſic
differūt. qꝛ p̄ma ps ſcʒ p̄mꝰ vir
et p̄ma mulier fuerūt formati to
talit̄ ꝑ manū dei in corpe ⁊ i ani
ma ſine aliq̄ iſtrumēto ⁊ ſine ali
quo coadiuuāte. ſ; alia ps ſcʒ to
ta poſterioritas alit̄. qꝛ caro ſeu
corpꝰ gn̄at̄ ⁊ naſcit̄ ex dei ordia
tione ab ipſis p̄mis parētibꝫ ⁊ ip
ſa aīa rōnalis immediate creat̄ ⁊
dat̄ a deo. qꝛ aīa rōnalis ē imor̄
lis ⁊ idiuiſibilis. ⁊ nō p̄t ꝓuenī
re niſi a deo imediate. Et iō oēs
qui poſtea nati ſūt. ſūt filij primi
hois ⁊ p̄me mulieris ꝑ ſolā carnē
et nō rōne aīe. ⁊ oīs caro cuiuſli
bet hois naturalit̄ gn̄ati. fuit i eiꝰ
radicalit̄. ⁊ iō rōne carnis ⁊ non
rōne aīe. ideo ſequit̄ ꝙ totū ma
lū ⁊ tota corruptio. deſcendit ⁊
extēdit̄ in totā poſterioritatē ꝓp
ter carnem corruptam Et ideo ex
inde ſequit̄ ꝙ malum ⁊ corruptō
liberi arbitrij. ⁊ malū ſeu corrup
tio carnis ↄtrario ordine ſe habet
in p̄mis parētibꝫ. ⁊ in his qui na
ſcunt̄ ex eis. Quia in p̄mis duo
bus p̄mo fuit malum ⁊ corruptō
et ꝑuerſitaſ in libero arbitrio ſeu
in anima rōnali. ⁊ ꝑ illud venit
malum ⁊ corruptio i carnem. ita
ꝙ malum volūtarium ſeu liberi
arbitrij fuit cauſa totius mali ⁊
corruptionis carnis ſeu corporis
vt iam declaratum eſt. ſed in om
nibꝰ poſterioribꝫ eſt totum per
oppoſitū. quia malū ⁊ corruptio
carnis. eſt cauſa mali ⁊ corruptō
nis aīe ſeu liberi arbitrij. quia de
us creat animā bonam ⁊ puram
et nō corruptam. ſed qꝛ caro cui
cōiungit̄ eſt corrupta ⁊ infecta
et generata libidinoſe contra mo
dum debitum ⁊ tota mortalis lā
guida ⁊ infirma ⁊ rebellis rōni.
plena cōcupiſcētia inordinata.
ideo anima cum ſociat̄ cum tali
corpe ⁊ carne rebelli. turpi ⁊ mor̄
li inficit̄ corrūpit̄ ⁊ ꝑuertit̄ ⁊ to
taliter trahit̄ ad concupiſcētiam
carnis ⁊ ſequit̄ ↄcupiſcētiam eiꝰ
quia oportet ꝙ poſtq̄ʒ anima ē
coniūcta carni ⁊ vnita ꝙ trahat
ipſam. vel ꝙ trahatur ab ipſa. ⁊
anima nō poteſt trahere carnē tā
rebellem infirmā lāguidam in cō
cupiſcētijs ſuis rōne mortalita
tis. ideo nccē eſt ꝙ trahat̄ a carne
⁊ incurrat ſuam infectionem et
corruptionem. Ideo anima effici
tur mala. turpis. ꝑuerſa cōtra de
um ⁊ odibilis deo ⁊ tota inordi
nata ⁊ hoc manifeſtatur poſtea
qn̄ anima vtit̄ libero arbitrio. qꝛ
ignorat deum a quo eſt. ⁊ igno
rat ſeipam ⁊ ſuū bonū ⁊ ſuū ma
lū. ⁊ hʒ ꝓpriā volūtatē q̄ ſemꝑ ē
cōtra deū. ⁊ ↄtra ſuū debitū natu
rale. et ſemꝑ iniuriat ⁊ offendit
deū. Et oīa iſta mala ↄtrahit ex
ſocietate carniſ maculate in ordīe
ad deū. qꝛ deꝰ nō fecit talē carnē
immūdam ſed mūdam. Anima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

aũtem habet duos ſtatus in cār
ne. Vnam primo anteq̃z poteſt
vti libero arbitrio et velle aliq̃d
propria voluntate. Et tunc iam
eſt immunda et corrupta et tur
pis ⁊ odibilis ⁊ mala ⁊ iniuſta
apud deum. q̃zuis nihil mali fece
rit. quia nõ potuit adhuc. ⁊ hoc
propť ſocietatē carnis maculate
q̄ ē de gñe pͥmi hoīs corrupti ini
mici dei. q̄ actualiť iniuriauit ⁊ of
fendit eũ. a q̃ carne aīa ↄtrahit ra
dicaliť ⁊ origialiť iſtā pũerſita
tē. iſtā iordiationē ⁊ iſtā inclina
tionem ꝑ quā efficiť apta. vt qñ
vtiť propͣa volũtate opeť contra
deũ ad ſuā iniuriā ⁊ offenſā. Et
ſic aīa maculať ⁊ icurrit viciũ ip
ſa neſciētē. ⁊ iputať ei illa corru
ptio ⁊ macula q̃zuis nõ ſit volũ
taria. Ali⁹ āt ſtat⁹ aīe ē. qñ iam
vtiť libero arbitrio ⁊ ꝓpͣa volũta
te. Et tũc qꝛ liberꝝ arbitriũ ē cor
ruptũ ⁊ volũtas pũerſa ⁊ mala
et viciosa iā actualiť ꝑ ſeipſā fa
cit malũ ⁊ nõ pt facē niſi malũ ⁊
volũtarie facit malũ. ⁊ ſꝑ opať
cõtra deũ Et iõ efficiť peior ⁊ tur
pior ⁊ magis in odio dei. qꝛ pro
pria volũtate fãt malũ ⁊ creſcit
ſua corruptio. ⁊ totũ iputať ei a
deo Si enĩ malũ qđ ↄtrahit a car
ne ipa neſciente iputať ei a deo.
quāto magis qđ ipa ꝓpͣa volũ
tate facit. Et ſic aīa hꝫ duo mala
vnũ origiale qđ ipa nõ facit. ali
ud actuale. qđ ipſamet facit. ⁊
vtrũq; iputať hoī. ⁊ iõ vtrũq; ē
malũ culpe. ⁊ ſic ē culpa origina
lis ⁊ culpa actualis. Ꝫ pͥmi pārē
tes nõ habuerũt in aīa niſi maluꝫ
actuale qđ ipſi fecerũt. Propter
pͥmũ malũ ōrigiale qđ aīa nõ fe
cit Ꝫ ↄtraxit ex ſocietate carnis ig
norāter ⁊ iuolũtarie aīa ē digna
ſepari eternaliť a ↄſortio dei. ſed
non debeť ei dari ꝑ iuſticiā aliqđ
malũ iuolũtariũ. nec aliq̃ pena
ſenſibilis. Ꝫ propť ſecundũ ma
lũ ſcꝫ actuale qđ aīa voluntarie
facit debeť ei malũ iuolũtariũ ſeu
pena eterna. Et in hoc apparꝫ q̃
liter iuſticia dei ē ſtrictiſſima ⁊ i
cõprehēſibilis. qꝛ aīe iputať ma
lũ corruptōis qđ ipa nõ fecit ſed
aliũde ↄtraxit. ⁊ hoc apparꝫ ad
oculũ. Et ſic ptꝫ quõ in pͥmis du
obus parētibꝫ malũ ⁊ corruptio
carnis ꝓuenit origīnaliť a malo
⁊ corruptione liberi arbitriȷ̄ ſeu
anime. ſed in tota poſterioritate
malum ⁊ corruptō liberi arbitriȷ̄
ſeu anime prouenit originaliter
a malo ⁊ corruptione carnis. et
hoc ita eſt in facto Ecce ergo or
dinem omnium malorum ſeu cul
parum ⁊ peccatorum nature hu
mane. quia omnia mala omnes
culpe ⁊ omnia peccata toti⁹ mũ
di ⁊ omnium hominuꝫ orta ſunt
a primo malo. a pͥma culpa. et a
primo peccato primorum paren
tum. Vnde primo fuit malum vo
lũtarium ipſoruꝫ quod fuit actu
ale. deinde in omnes homines de
ſcendētes ab eis per libidinem de
lege ↄmuni eſt vnũ malum culpe
originalis ſeu peccatũ originale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

⁊ quot homines · tot peccata ori
ginalia · deinde poſt pc̄tm̄ origia
le in quolibꝫ homīe peccata actu
alia multiplicant̄ ſine numero · ⁊
ſic totus mūd⁹ eſt plenus pc̄tis
Licet autem de⁹ creet aīam ⁊ vni
at eam cum carne infecta · tamē
infectio anime nullo mō poteſt i
putari deo · nec eſt cōtra iuſticiā
dei · ſi malum culpe ⁊ corruptōis
trāſit ad poſteros · qm̄ ordinatiſ
ſimū erat ꝙ natura hominis ita cō
deret̄ ſicut cōdita fuit a p̄ncipio ·
et ꝙ cōdita ita ꝓpagaret̄ · ſcꝫ ꝙ
homo gn̄aret corp⁹ ſeu carnem ⁊
de⁹ infunderet animā illi carni p̄
parate ad receptionem anime rō
nalis · ita ꝙ vnita corpi immōrli
et ſibi obedien̄ti eſſꝫ debite ordina
ta · ⁊ nulla inclinacio mala · nec
aliqđ vicium ſeu corruptio eſſet
in ea · quia caro eſſꝫ mūda · Sed
ex quo p̄m⁹ homo peccauit · ⁊ ca
ro ſua facta eſt rebellis anime ⁊
tota mortalis ⁊ corrupta · opor
tuit ꝙ tale corp⁹ trāſmitteret̄ ad
poſteros · ⁊ ꝙ deus animā infun
deret ſcđm p̄mariam iſtitutionē
quā ipſe ordinauerat · ita ꝙ quā
uis homo corrūpit opus ſuū ſcili
cet corp⁹ · deus ꝓpoſitum ſuū nec
ordinem mutare nō debuit · quia
homo per iuſticiam debitam icur
rit mōrlitatē carnis · ex q̄ morta
litate ſequit̄ rebellio ⁊ corruptio
in carne · Quia ſi eſſꝫ immortalis
nulla eſſꝫ corruptio nec inordia
cio in ea · Et ideo quia punitio ē
in carne ſcđm ordinem iuſticie ·

deus ꝓpter corruptionem carnis
debuit ſuum ordinem non muta
re primū nec propoſitum bonum
ſcilicꝫ · quin đbeat creare animas
mūdas ⁊ ſociare eas corporibus
in quibus dum inueniūt corrupti
onem · exinde trahunt corruptio
nem · hoc eſt non ex deo qui cre
at animam ſine corruptione · ſed
ex homine qui eſt cauſa corrupti
onis corpoꝝ · quia culpa et cor
ruptio orginalis in animam non
poſſet tranſfundi niſi preceſſiſſet
in carne pena mortalitati⁹ ⁊ rebel
lionis · ⁊ pena talis non eſſet niſi
culpa preceſſiſſet · ⁊ ip̄a culpa ⁊
corruptio voluntatis proceſſit a
volūtate hōis inordinata ⁊ nō a
voluntate dei · Et ideo tota cor
ruptio quam cōtrahit anima eſt
et ꝓcedit a peccato p̄mi hominis
et non a deo nec a natura hōis
condita a deo · ſed a vicio ⁊ cor
ruptione volūtatis p̄mi hominis
Et ideo ipſa propagacio ſeu ge
neratio in ſe non trāſmittit in poſ
teros corruptionem qua corrum
pitur anima · ſed ipſa libido que
eſt adiuncta cum ꝓpagatione ·
que quidem libido habet ortum
a corruptione volūtatis · quando
eciam ante peccatum eſſꝫ propa
gacio ⁊ generatio · ſed nō eſſet li
bido · Ecce declarauim⁹ lapſum
corruptionē perdicionem ⁊ ma
lum nature humane · ⁊ vidimus
totum ſtatum ſuum in quo eſt ·
Et ita habem⁹ ſciām tā de debi
to q̄ꝫ de facto ipſi⁹ hōis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

**Quid neccāriū ē hōi lapſo ꝑdi
to ꝛ ↄ̄uiato ſi d̄beat ꝛ velit redu
cī ꝛ exiē de ſtatu ꝑditōis ꝛ ꝑuei
re ad illd̄ bonū ꝑpt̄ qd̄ fcūs ē qd̄
ꝑdidit. Ti. xlix.**

Manifeſtū eſt ex ꝑce
deti tractatu in quo
ſtatu fcūs fuerat hō
a d̄o ꝛ in q̄ ſtatu ce
cidit qn̄ ꝑdidit illd̄
bonū vltimū ꝑpter qd̄ fcūs fuerat
ſcȝ gaudiū eternū quod orit̄ de
amore dei ꝛ ſocietate eius. ꝛ per
didit eciā regnū celeſte ꝛ heredi
tatē dei. ꝛ ſic ꝑdidit infinitū bo
nū ad qd̄ habendū fcūs fuerat.
Et nō ſolū hoc. ſed eciā vadit ꝛ
currit ad infinitā ꝛ eternā triſti
ciā ꝑpter quā fact⁹ nō erat. tēdit
ad malū ꝑpetuū ꝛ ad eternā pe
nā ꝛ miſeriā. Et qꝛ in tali ſtatu
lapſus ē vt oīa illa mala finalit̄
adueniāt ei poſtq̄ȝ ſeꝑat⁹ eſt a
deo et ab amicicia ei⁹ et lucratus
eſt inimiciciā dei ꝛ irā ei⁹. et ſic d̄
facto. hō incurrit oīa mala que d̄
clarata ſūt in capitulo de fructu
qui naſcit̄ ex duobꝰ amoribꝰ p̄
mis qꝛ hȝ in ſe radicē oīm maloꝝ.
Itē eciā hō in ſtatu lapſo, in q̄ ceci
dit ē captiu⁹ inimici capitalis dei
et captiu⁹ p̄mi āgeli mali qui vo
cat̄ dyabol⁹ et ſeruit ei. et ē ſu⁹
ei⁹. et facit volūtatē ei⁹ vt iā d̄cla
ratū ē ita qꝙ hō nō ſuit d̄o q̄ crea
uit eū nec fāt volūtatē e⁹. imo cō
tra volūtatē ei⁹. et ſeruit neq̄ſſiō
angelo qui nō creauit eū. et facit
volūtatē eius. Et ſic homo i ſta
tu lapſo et corrupto ſemꝑ augm̄
tat malū ſuū et acquirit culpas
et ſeruit abhominacōni et corrup
tioni et ꝑ hec ſeruit dyabolo. O
q̄m bonum et delectabile eſſet ho
mini exire de iſto ſtatu lapſo et
corrupto ad ſtatum bonū et inte
grum et iocūdum ac de captiuita
te exire nequiſſimi angeli et ꝑdi
toris ad libertatem. et reuocari d̄
via que tendit ad perpetuam tri
ſticiam et damnationē eternam.
O quam iocūdum eſſet homini re
uerti a via ire eterne et damnatō
nis perpetue. et introire in viam
ſalutis et iocūditatis et libertatis
eterne. Magna eſt diuerſitas et̄
ne triſticie et eterne leticie. Nōne
eſſȝ ſūmum gaudium habere om
nem volūtatez et habere plus q̄ȝ
poteſt excogitare et capere et ha
bere deum et dominū celi et terre i
āmicum dilectiſſimū et omnes ā
gelos et ſpirit⁹ beatos. O quān
tum homo eſſet obligat⁹ illi. qui
eum d̄ tali ſtatu eriperet et libera
ret et poneret eum in ſtatu cōtra
rio. ſcilicȝ in ſtatu eterne iocūdi
tatis leticie ac libertatis. et libera
ret ipſum de ſeruitute dyaboli et
omniū malorum et defenderet ip
ſum ne aliquis poſſet ipſum lede
re aut ei diſplicere. et eriperet eū
ab ira dei et eius iuſticia. et pone
ret eū in amiciciā d̄i et ꝑpriā libta
tē. Sȝ q̄s eſſȝ ille. Nūq̄d hō met
ān āgel⁹. Nō hō. qꝛ hō ē captiu⁹
in culpa iuſticie et in carceribus
hui⁹ mundi. qui eſt iudicandus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tanq̄ȝ reuꝰ ⁊ captiuꝰ ſub diabolo
et in ira dei. Nec eciā aliq̄s āgelꝰ
poteſt hoc facē. qꝛ āgelꝰ ē finitꝰ
ergo nō p̄t infinitū ſoluē. Si em̄
culpa ē infinita qꝛ deū infinitum
offendit. ſequitꝰ ꝙ eciā pena dꝫ
eſſe īfinita. qꝛ pena ſequitꝰ culpā
Sic āgelꝰ nec creatura pura p̄t.
ſed ſolū deꝰ qui hoiem creauit p̄t
eū eciā reformare. Nā plꝰ eſt ho
minē reſtaurare q̄ȝ de nouo facere
Et hec ē rō. Nā in creatiōe nihil
reſiſtit quin creatura obediat cre
atori. in reſtauracōe ſiue reforma
tione reſiſtit culpa ⁊ pena ac eci
am voluntas corrupta. Ergo ſi
nullus p̄t creare hoiem de nouo.
ſequitꝰ ꝙ eciā eum nullꝰ p̄t refor
mare niſi ſolus deꝰ Quia ſi nō p̄t
qꝺ minꝰ eſt. eciā nō p̄t qꝺ maiꝰ
eſt. Ergo relinquitꝰ ꝙ ſolus deꝰ
poteſt. qꝛ ſi deꝰ nō fecerit nullus
poteſt. Sꝫ qꝛ deꝰ eſt iniuriatꝰ ⁊
offenſus ac ihonoratꝰ ab hoie ⁊
contēptꝰ. ⁊ ſic hō eſt in ira dei. ⁊
eciā in indigtione eius. ⁊ eciā qꝛ
deꝰ eſt iudex ⁊ ipē eſt ipſa iuſti
cia cui facta ē iniuria. quō ipſe eū
liberauit a manu ſue iuſticie. cum
iuſticia ſit iniuriata. offenſa ⁊ cō
tempta? Quō em̄ iuſticia faciet
contra ſeipſam. cū ipſa debeat ex
natura ſua vindicare ⁊ punire?
Ergo niſi iniuria ⁊ offenſa dei q̄
eſt facta ꝑ hoiem tollatꝰ ⁊ deſtru
atꝰ ꝑ quā hō eſt inimicꝰ dei. ⁊ iu
ſticia dei ſit placata ⁊ recōſiliata
nō eſt remediū ꝙ hō poſſit libera
ri a malis ſuis. Quā diu em̄ iniu
ria manet in ſuo vigore. impoſſibi
le eſt. ꝙ hō recupet dei amiciciā.
quia amicicia ⁊ ira ſūt duo cōtra
ria. q̄ non pn̄t ſtare ſimul in vno
ſubiecto. Inueſtigādū eſt nūc
quō iniuria poſſit tolli ⁊ auferri
qm̄ ipſa ſemꝑ ſeꝑat hoiem a deo.
qꝛ hō qui exiſtit in iniuria ⁊ offē
ſa dei. hꝫ cū deo inimiciciā. ⁊ ideo
iniuria claudit hoi viā ⁊ portam
intrādi ad deū. ⁊ ne ipſe ſit aptꝰ
intrādi in regnū celeſte. ꝓpter qꝺ
factꝰ eſt. Vn̄ p̄ma iniuria ⁊ of
fenſa p̄moꝝ duoꝝ hoim in q̄bꝰ
ↄſiſtebat tota hūana natura. q̄ i
iuria fuit gn̄alis toti hūane natu
re. clauſit portā oibꝰ filijs eoꝝ.
vt nullꝰ poſſit ingredi in celū qꝛ
oibꝰ iputatꝰ Jō niſi illa vniuerſa
lis offenſa deſtruatꝰ. impoſſibile ē
hoiem reſtitui ad illud bonū ꝓpꝰ
qꝺ factꝰ eſt. Sꝫ p̄ter iſtā offen
ſam gn̄alē. ſūt eciā offenſē ꝑticu
lares ⁊ ꝑſonales alioꝝ hoim. qꝛ i
quolibꝫ homie deſcēdēte a p̄mis
duobꝰ parētibꝰ ꝑ libidinē q̄nt ū
de ſe ē vna culpa gn̄alis ⁊ origi
nalis quā deus iputat aie ꝓpter
ſocietatē quā hꝫ cū corꝑe. ⁊ iſta
culpa claudit eciā portā ne quiꝰ
poſſit ingredi vitā eternaȝ. Ecce
ergo duas clauſuras ⁊ duo ob
ſtacula p̄ma. Vltra iſtas duas
clauſuras in q̄libet hoie ſunt innu
merabiles offenſe ⁊ iniurie perſo
nales et actuales q̄s q̄libet facit
per ſe volūtarie. et quelibet iſta
rum eciam claudit portā. ⁊ que
libet iniuria ⁊ offenſa facit eciam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ĉlauſurā vnā ꝑ ſe ⁊ claudit poꝛ
tā. Et ſic veraciter poſſum⁹ dicē
faciēdo tres ꝑtes in natura hūana
qꝛ ꝓ ṗmis duobꝫ fuit clauſa ꝓ
ter iniuriā ꝓpriā ſcđo nobis ꝓpt
eoꝝ culpā. ⁊ tercio ꝓpt noſtrā
met culpā Paruulis vero nō ha
bentibꝫ vſū rōnis claudit̄ tantū
ꝓpter pctā ṗmoꝝ parentū ⁊ cul
pā pcti originalis quā contraxe
rūt ꝓpter carnē corruptā. ſed hoi
b⁹ hñtibꝫ vſū liberi arbitrij clau
ſa ē porta tā ꝓpt pctā ṗmoꝝ pa
rentū ⁊ ꝓpter pctm̄ origiale. q̄m
eciā propt̄ iniurias ⁊ offenſas ꝑ
ſonales q̄s fecerūt ꝑ ꝓpriā volū
tatē. Et iō quāuis in hoie adulto
et magno eſſent delete ⁊ deſtruc
te iniurie ꝓpe ⁊ ꝑſonales adhuc
remanēt culpa ṗmoꝝ ꝑntum ⁊
pctm̄ originale. ⁊ ſic adhuc ma
nēt porta clauſa ꝓpt̄ offenſā ṗ
moꝝ ꝑntū. Et ēgo ſi hō ſiue puu
lus ſit ſiue adult⁹ debeat ꝑuenire
ad illud bonum propt̄ quod fa
ctus eſt. ſcꝫ ad amorem ⁊ vnio
nem cum deo. oportet ꝙ ipſe ſit
mūdat⁹ a culpa ⁊ peccato ṗmo
rum parētum. deinde ab alijs per
ſonalibꝫ culpis Et ideo tota dif
ficultas repationis cōſiſtit in au
ferēdo ⁊ tollēdo iniurias dei ⁊ of
fenſas. que intrauerūt i humanā
naturam que antea nō erāt ⁊ mo
do ſunt. Poſtq̄ꝫ enim offenſa ē
commiſſa. oportet vt tollatur de
medio vt non ſit. quia aliter non
poſſunt homines lauari.

Qualis et q̄ꝫ mag̃ ē obligāto
hois ꝓ iniuria ⁊ offenſa dei.
Titul⁹. CCI.

Q[q]uoniā autem nō poſſum⁹
ſcire q̄lit̄ auferat̄ ⁊ tollat̄
iniuria ⁊ offenſa dei quā fecit hō
niſi ɔgnoſcam⁹ naturā ⁊ pond⁹
offenſe. ⁊ ipſius ɔdicionē. ⁊ q̄d
et q̄ntū ē iniuriare ⁊ offendē de
um. ⁊ ad q̄d ⁊ ad q̄ntuꝫ ſe obli
gat hō ꝓ illa iniuria. ideo oportet
eciā hoc ɔgnoſcē Vn̄ natura ⁊ cō
dicio iniurie ⁊ offenſe eſt. ꝙ ipſa
creſcit ⁊ augmētat̄ tantū q̄ntū
perſona q̄ eſt offenſa ē magna.
vt dcm̄ fuit de volūtate ⁊ amoē
Et ideo qꝛ de⁹ eſt infinit⁹ in ſua
ꝑtāte ⁊ maieſtate ſua. ⁊ in ſua
bonitate q̄ ſunt ineſtimabilia. ſe
quit̄ ꝙ iniuria ⁊ offenſa fcā ɔtra
deū eſt infinita ⁊ ineſtimabilis.
Et idē eſt de cōtemptu dei. Et iō
qui iniuriat ⁊ offendit deū ⁊ cō
temnit eum. obligat ſe deo ad in
finitum. ⁊ ꝑ cōſequēs ad penam
infinitā ⁊ punitionē que debetur
iniurie. Item eciam quia iniuria
ipſa ⁊ offenſa dei ⁊ cōtempt⁹. de
ſtruit dei honorem. ⁊ ledit eius
honorem quantū in ea eſt. ⁊ au
fert ipm̄. ⁊ qꝛ honor dei eſt infini
tus ⁊ excedit oēs creaturas. qꝛ
oēs creature ſūt propt̄ honorem
dei. ⁊ qꝛ honor dei nō capit eſtia
cionē. qꝛ eſt tant⁹ quant⁹ ē ipſē
vt declaratū ē in capitulo de hore
dei. iō ſequit̄ ꝙ hō qui iniuriat ⁊ i
honorāt deuꝫ. ⁊ aufert honorem
dei. ꝙ talis iniuria ſit infinita et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hõ obligat̄ deo ĩ infinitũ ⁊ ad tã
tum q̄ntũ valet honoꝛ ſuus. ⁊ qꝛ
plus aufert deo q̄m ꝙ ſibi aufer
ret oēs creaturas Item eciam ſi hõ
volũtatem dei feciſſꝫ ex tunc infi
nitum bonũ ⁊ infinitã mercedem
meruiſſꝫ. quia talis nature eſt li
berũ arbitriũ ꝙ debet remunera
ri. quia act⁹ liberi arbitrij ſũt ta
les de natura ꝙ cauſāt obligatio
nem Vñ qui facit placitum alicu
ius obligat ipm̄ ſibi. ⁊ qui facit
cõtrariũ obligat ſe ſibi. ⁊ illi ob
ligat̄ cui fit diſplicitũ Hic qui fa
cit placitum deo. obligāt deũ ſibi
vt det ſibi infinitũ bonum. qꝛ nul
la res creata p̄t eſſe remuneratio
liberi arbitrij. ꝑmo qui facit placi
tum deo ⁊ acceptabile. meret̄ ha
bere deum ꝓ remuneracõe. Ergo
per oppoſitũ qui facit diſplicitũ
deo ⁊ iniuriam. ⁊ cõtra ſuam vo
luntatē. obligat ſeipm̄ deo. ad i
finitũ. ⁊ ad tantũ ad q̄ntuꝫ obli
garet̄ deus ei ſi facēt volũtatē ei⁹
nõ enim videt̄ racio diuerſitatis
Ex iſtis concludit̄ ꝙ hõ qñ facit
iniuriã ⁊ offenſam ⁊ diſplicituꝫ
deo. ⁊ cõtra ſuã volũtatē: ꝙ tũc
facit infinitũ malũ. Et ſic fecit hõ
plus de malo q̄m de⁹ ſibi fecerat
de bono. ⁊ malũ ſupauit bonum.
quia quicq̄d fecerat de⁹ hoi. hoc
erat finitũ. Et ſic veriſſime patet
ꝙ qñ homo offendit deum. fecit
obligationē infinitã nouam. Et
ſic in rei veritate ſunt due obliga
tiones in hoie. Prima eſt natura
lis ⁊ de iure nature q̄ iam ꝓbata
eſt. ⁊ ꝑ iſtã obligat̄ homo deo
dare quicq̄d habꝫ ⁊ quicq̄d p̄t.
Et iſta obligatio ē bona quia tē
dit ad bonũ hoıs ex toto vt iã ꝓ
batum fuit clariſſime. Scđa ob
ligacõ eſt quã fecit hõ pro malo
qđ fecit ⁊ ꝓ iniuria et offenſa et
pro crimie. et iſta ē mala et peſſi
ma et tēdit ad totũ malũ hoıs Et
iſta ſcđa et noua ñ aufert p̄mã
q̄ ē naturalis et idelebilis et per
manēs ſemꝑ. Et ideo hõ tã ꝓ p̄
ma obligatõe q̄ꝫ ꝓ ſecũda ē ob
ligat⁹ deo Et tamē hõ nõ poteſt
ſoluē nec reddē deo. q̄ debet deo.
nec ꝓ p̄ma. nec ꝓ ſcđa. qꝛ non
poteſt deo reddere totũ amoꝛē ſu
um nec timoꝛē. nec honoꝛeꝫ. nec
obediētiam. nec voluntatē dei fa
cere. qꝛ coꝛrupt⁹ eſt et mutatus
in cõtrariũ ſue nature. et ipſemet
fecit ſe talē. vt nõ poſſit deo facē
qđ debet. et tamē ſemꝑ debet. et
ſic debitum ſemꝑ manet. nec ex
cuſat̄ qꝛ tenet̄. et ſi nõ poteſt ipē
met eſt in cauſa et in culpa quaē
nõ p̄t. Itē nec pōt reddē ꝓ ſcđa
obligatõe q̄ eſt ꝓ crimie et iniu
ria et cōtēptu. qꝛ eſt infinita. et
infinitũ debet deo vt iã dcm̄ ē. et
homo nõ p̄t ſoluē infinitũ cum ſit
finit⁹. et eciã ſi q̄uid poſſꝫ đo red
dere. hoc totũ debet ꝓ p̄ma obli
gatõe naturali. et tamē nõ excu
ſat̄ quia ſoluē nõ poteſt vt dictũ
eſt. qꝛ ipſe ꝑ ſe fecit ſcđam obli
gationē. Iſte āt obligatões ſic
ſe hñt. ꝙ qñ hõ nõ ſoluit nec red
dit deo qđ ſibi dꝫ ſcđm primam

obligationem · tūc ſcd'a obliga
tio multiplicat᷑ · quia p̄ma eſt iu
ſtiſſima · ⁊ iuſte debet᷑ ei qđ ei de
bet᷑ ſcđm illam obligationē · Et
ideo qui nō ſoluit neq; reddit đo
qđ ſuū eſt · ⁊ aufert ei ſuū debi
tum iniuſt⁹ eſt · ⁊ iniuriam facit
deo · ⁊ per cōſequēs peccat · ⁊ of
fendit ip̄m · ⁊ eum inhonorat et
contēnit ⁊ eſt in culpa · Vnde iā
declaratum eſt in capitulo de ho
nore · ꝙ quicq̄d facit homo deo ·
ſemper ipſuʒ honorat vel inhono
rat · ⁊ ideo quando reddit ei illud
qđ debet tūc eum honorat · ⁊ qñ
non reddit ei illud qđ debet tunc
eum inhonorat · quia aufert ei il
lud qđ debet · ⁊ ideo cadit in offē
ſam dei · Et ſic obligat᷑ deo de iiu
ria ⁊ cōtemptu · ⁊ facit ei obliga
tionem ad īfinitum cū qualibet i
iuria ⁊ offenſa · Et ſic neccē ē qđ
ſi hō nō ſoluit qđ debet ſcđm pri
mam obligationem ꝙ cadit in ſe
cūdam q̄ eſt magis infinita q̄m
prima · ⁊ tūc quādo ſcd'a obliga
tio eſt facta · tunc p̄ma nō poteſt
ſolui quia quicq̄d homo poſſʒ hoc
totum debet ꝑ ſcd'a · Et ſic p̄ma
obligatio ſi nō ſoluit᷑ cauſat ſecū
dam · ⁊ ſcd'a ſi ſit facta impedit
primā ne poſſit ſolui · Exemplū ·
Si homo debēs feneratori centuʒ
denarios · ad certum temp⁹ cum
cōdicione ꝙ ſi illo die nō ſoluerit
ꝙ tūc duplum dabit · ⁊ ſic multi
plicando donec debitor non poſſit
ſoluē vſuram · ⁊ ſi vſuram nō po
terit ſoluē · quomodo ſolueret p̄n
cipāle debitum ſcʒ illos centum
denarios · Sic ecīam hic quia p̄
mū debitum cauſat ſcđm qđ mul
tum excedit p̄mū · ⁊ homo eſt de
bitor pro vtroq; iuſte ⁊ neutrū
poteſt ſoluere · Ecce quō malum
quod homo facit ⁊ offenſa obli
gat ip̄m ad īfinitum · ⁊ homo fit
ſubiect⁹ malo ꝙ ipēmet fecit Et
ſic malū ⁊ iniuria dominātur hoi
⁊ ponunt ip̄m in manū iuſticie ·
et ei dñant᷑ eumq; inclināt ad ſi
mile agēdum · quia malum perpe
tratū vult ſemper creſcere ⁊ mul
tiplicari · ⁊ nō poteſt creſcere · ni
ſi homo faciat ipſum creſcere · Et
ſic homo poſtq̄ʒ cecidit i poteſta
tem ipſi⁹ mali ſeu peccati efficit᷑
ſeru⁹ peccati · ⁊ ponit᷑ ſub iugo ⁊
eius ſeruitute vt nō poſſit euadē
man⁹ ſuas · Et quia ipſum malū
multiplicat ſeipſuʒ poſtq̄ʒ incep
tum eſt · ſic eciam multiplicat ob
ligationē continue · Et ſic ter ribi
liſſimū ⁊ peſſimū eſt cadere in pec
catum ⁊ in man⁹ mali · quia obli
gatio eſt maxima in quam ipſū
hominē ponit · Et ſic patet q̄nta
eſt obligacio hominis pro pecca
to · ⁊ qualit᷑ ipſum peccatum cau
ſat ſecūdam obligationem in na
tura humana · Et ideo i ſtatu lap
ſo homo ſemper multiplicat malū
iniurias ⁊ offenſas cōtra deum ·
et multiplicat ⁊ creſcē facit ſecū
dam obligationem · ⁊ ſic nihil fa
cit de p̄ma obligatione · Ecce de
claratum eſt modo qualit᷑ homo
eſt obligat⁹ duab⁹ obligacōib⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſed tamen ſecūda multiplicat᷑ in
quolibet homie· ſcd̄m q̄ multipli
cant᷑ peccata ⁊ iniurie cōtra deum
Et ſi pro qualibȝ offenſa debeat
infinitum ſoluere· quō poſſȝ ſoluē
pro pluribꝰ offenſis

De magnitudine p̄me offen
ſe ⁊ primi mali p̄moꝝ duoꝝ ho
minū· ⁊ quāta ſit obligatio·
Titulꝰ· CCli·

Quoniam autē offenſa p̄
p̄moꝝ parētum eſt p̄ma in
ter omnes in natura humana· idō
neccē eſt i ſpeciali tractare de illa
et videre magnitudinem illius p̄
mi mali et obligationem ꝑ illo
malo· Vnde quia maior ⁊ digni
or res eſt liberum arbitrium ⁊ vo
lūtas libera· ideo nullum maius
malum q̄m malum volūtatis ⁊ li
beri arbitrij· ⁊ modicum malum
eſt ibi magnum Et quia omnes
creature erāt facte ꝓpter liberum
arbitrium hoīs ad ſeruiēdum ei·
quia ita exigebat dignitas ⁊ ex
cellentia liberi arbitrij· ideo quia
homo corrupit liberꝫ arbitrium·
deſtruxit ⁊ violauit totum ordi
nem vniuerſitatis creaturaꝝ· q̄r
perdidit ſeip̄m ita vt nil valeret·
et in perdendo ſeipſum· totum or
dinem rerū turbauit· quia homo
erat digniſſima creaturaꝝ que or
nabat ⁊ decorabat totū vniuer
ſum· ⁊ ſic nō ſibi ip̄ſi nocuit tm̄·
ſed totum vniuerſūȝ deformauit
in pulchritudine ordinis· quam
deꝰ poſuerat in mūdo· ⁊ quātum
in eo fuit fruſtrauit omnes crea
turas· ⁊ ſic voluit honorē dei vio
lare ⁊ ānihilare deſtruēdo ſuū or
dinem ⁊ pulchritudinē ſui ordi
nis· Ecce magnū malum· ⁊ hoc
fecit volūtarie· ⁊ ē in culpa met
Itē eciam perdēdo ſeip̄m· fruſtra
uit intētionem dei quātum in eo
fuit· vt nihil amplius valeret ad
illud qđ deus intēdebat facere de
homine· Et quia fregit p̄ceptum
dei fortiſſimū ſibi ſub maxima pe
na ſcȝ mortis mādatum· cōſenti
endo inimico dei ⁊ faciēdo eius vo
lūtatem· ⁊ cōtemnēdo mādatum
dei ⁊ cōminationē eius· ⁊ tamē
ip̄e nō poterat ignorare illum qui
ſuadebat ei vt frangēt mandatū
dei· eſſe inimicum ⁊ aduerſarium
dei. quia audiuit loqui cōtra man
datum dei ⁊ audiuit deum repu
tari mendacem· cum dixerat ne
quaquā · ſed eritis ſicut dij ⁊c̄·
Et ſic inhonorauit deum ſine mē
ſura· faciēdo ſui inimicī volūtatem
et faciēdo ꝯtra volūtatem dei· Itē
eciam quia nō ſolum ſeipſum per
didit ⁊ ſe ſubtraxit a ſeruicio dei
et a ſua obediētia ⁊ poſuit ſe ſub
manu inimicī dei. p̄mo ⁊ ſe ſubtra
xit ⁊ totam ſuam poſteritatē
a ſeruicio dei· ⁊ obligauit eā ſub
manu dyaboli· ⁊ ſic augmenta
uit honorēȝ dyaboli· ⁊ deſtruxit
honorem dei· quātum in eo fuit·
Ecce ergo quō per p̄mū peccatū
ordo vniuerſi fuit violatꝰ· ⁊ ſua
pulcritudo deuaſtata ⁊ deturpa
ta· ⁊ in hoc honor dei fuit leſuꝰ· q̄
fecit pulchritudinem ⁊ ordinem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

creaturaꝝ. ⁊ eciam deꝰ ī ſuo mā
dato ⁊ ꝑcepto eſt cōtemptꝰ ⁊ in
honoratꝰ. ⁊ ſuus aduerſarius ho
noratꝰ. Eciam factum eſt mag
nū malum ſeruitoribꝰ dei. qꝛ dia
bolus acquiſiuit omnes homines
et deꝰ eos perdidit. Ecce quāta
damna ⁊ quāte iniurie. Ecce qn̄
ta obligatio eſt ad reparanduꝫ ⁊
ſatiſfaciēdum ꝓ illis. ⁊ ꝓ honoē
violato. Quō autē poterūt repa
ri omnia iſta? Jmpoſſibile eſt ei
ꝙ homo ſatiſfaciat ⁊ tamen ipſe
debet.

¶ Qd omnis homo ſi vult ⁊ de
bet liberari ab illa obligatōe infi
nita ⁊ reſtitui ad illud bonū ꝑpt
qd factꝰ eſt. indiget ſatiſfactio
ne infinita quā non poteſt facere
nec ſoluē niſi pſona infinita. que
ſimul ſit deꝰ ⁊ homo in eadem per
ſona. que pro ſeipa nulli pene ſit
obligata Titulꝰ. CClij.

JAm autem declaratum eſt ꝙ
malum volūtarium hoīs qd
fecit eſt infinitū. ⁊ culpa ho
minis eſt eciam infinita ⁊ in
iuria ⁊ offenſa. ⁊ quia culpe in
finite debet pena ⁊ punitio infini
ta. ⁊ hoc declaratū eſt ī capitulo
de ꝯpatōe hoīs ad alias res ꝓ dif
ferētiam liberi arbitrij Et niſi cul
pe detur debita pena. eſſꝫ dare va
cuū in vniuerſo quod natura nō
patitur nec deꝰ. qui omnes crea
turas ordinat recte ⁊ nihil relin
quit inordinatū in vniuerſo. Et
ideo de ncāitate homo eſt obliga
tus ad infinitam penam. ⁊ ꝓ cō
ſequēs ad eternā penam. Si aūt
homo debeat iuſte liberari ab iſta
pena infinita ⁊ eterna. necē eſt ꝙ
ſatiſfaciat ꝓ ea. ⁊ ꝙ ſatiſfactio
ſit tāta. qn̄ta pena eſt ad quam
obligat̄. ⁊ det tantū deo de ſuo
volūtarie ⁊ ſponte. ꝓ quāto nō
debuit deum offendere neqꝫ inho
norare. Et quia homo nō deberet
deū inhonorare eciam ſi necē eſſet
perire omne qd non eſt deꝰ. ⁊ ſi
necē eſſet perire infinitos mūdos.
ꝑmo homo potiꝰ deberet dimittē
perire omnes creaturas q̄ ſūt ſeu
pn̄t eſſe. anqꝫ inhonoraret ⁊ iniu
riaret deum ⁊ faceret aliquid con
tra ſuam volūtatem ⁊ cōtra ſuum
mādatum. Pro cōſeruāda ergo
omni creatura nihil deberet homo
facere cōtra volūtatem dei. Vnde
deꝰ fecit omnes creaturas de nihi
lo. Facere ergo cōtra volūtatem
dei. nō eſt compabile alicui dam
no ſeu inhonorare deum. Jgit̄ ſi
homo vult liberari a pena ad quā
eſt obligatus propter offenſam
⁊ iniuriam dei. ⁊ quia deum iniu
riauit ⁊ inhonorauit. oportet ꝙ
reddat aliquid deo ⁊ ſue iuſti
cie per honorem quem abſtulit
maius ſeqꝫ ſit illud ꝓ quo non de
buit deū inhonorare. nec facere cō
tra ſuam volūtatem. nec aliter ſa
tiſfacit. Apparet ergo ꝙ ſatiſfac
tio quā homo debet dare deo vt li
beret̄ ſit infinita qꝛ pena ē infinita ⁊
debitū infinitum. ⁊ ſi nō ſoluit de
bitā ſatiſfactionē nō eſt dignus
nec debet liberari a pena q̄m debꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

qꝛ necc̃e eſt qḋ ad oẽ pc̄tm̃ ⁊ cul
pã aut ſeq̄t̃ pena aut ſatiſfactio
alit̃ eſſꝫ iordiatio in vniuerſo qꝛ
ipſa pena ſeu ſatiſfactio ordinat
pc̄tm̃ ſeu ipſã iiuriã. ⁊ qꝛ eciam
culpa nõ deſtruit̃ niſi ꝑ ſuũ cõtra
riũ ſcꝫ ꝑ meritũ. nec offẽſa ſiue
diſplicitũ nõ remouet̃ niſi ꝑ pla
citũ. iõ oportet ꝙ hõ vt deſtruat
culpã faciat aliqḋ meritũ qḋ ſit
tm̃ q̃nta fuit culpa ſeu pc̄tm̃. et
vt deſtruat diſplicitũ dei. oportꝫ
ꝙ faciat deo tantũ placitũ q̃ntũ
fuerat diſplicitũ. alit̃ culpa ⁊ in
iuria remaneret i ſuo vigore. nec
hõ poſſꝫ deo reuniri. neqꝫ recõſilia
ri niſi illḋ tollat̃ de medio qḋ ipe
dit eoꝝ vnionẽ. Igit̃ ad recupe
randã amiciciã dei ꝑfectã necc̃e ẽ
ꝙ reddat deo infinitã ſatiſfactio
nẽ. ꝓpt̃ obligationẽ iſinitã. ⁊ ꝙ
hoc faciat deo magiꝰ placite q̃ꝫ di
ſplicuit ſibi. Ergo necc̃e ẽ ꝙ tal'
ſatiſfactio ſit volũtaria libera ⁊
amoroſa. ꝓcedẽs de itimo cordis
affectu. ḋ optia volũtate ſine ali
qua coactiõe ⁊ ſine violẽtia. ali
ter ſatiſfactio nõ eſſꝫ acceptabi
lis deo. nec tollẽt iiuriã. nec ꝑ cõ
ſequẽs vnit ⁊ ꝯiũgit hoieꝫ cũ ḋo
nec tollit inimicicias. nec deũ pla
cat. Nõ p̄t ergo hõ ſine tali ſatiſ
factione voluntaria liberari a ſua
obligatõe neqꝫ reſtitui ad illud
bonũ ꝓpter qḋ factꝰ eſt neqꝫ deo
recõſiliari. Et qꝛ nullꝰ hõ q̃ ẽ ob
ligatꝰ ⁊ debitor pene iſinite p̄t ſa
tiſfacẽ nec ꝓ ſe nec ꝓ alio. nec
poteſt hr̃e talẽ ſatiſfactionẽ iſini
tã. qꝛ nec oẽs hoies iſimul nec in
finiti mũdi ſi eſſẽt. poſſent ſatiſfa
cere ꝓ tali debito. neqꝫ quicq̃d ẽ
citra deũ. nec aliq̃s hõ purus. nec
oẽs iſimul. cũ ſint obligati ad pe
nã infinitã. poſſent ſoluẽ tantum
debitũ. nec facẽ deo tm̃ ſeruicium
volũtariũ qḋ deſtruat ⁊ vincat i
iuriã iã factã. ⁊ hoc maxie quia
quicq̃d poſſent facẽ totũ iã debẽt
et ſũt i debito. ſꝫ talis ſatiſfactio
dꝫ fieri de aliq̃ qḋ nõ ſit iã debitũ
deo neqꝫ deo obligatũ. Iõ cõclu
dit̃ ꝙ cũ illud qḋ dꝫ hõ ſoluẽ ḋo
pro ſatiſfactione dꝫ eſſe maius
quã q̃cq̃d ẽ citra deũ. ⁊ hoc non ẽ
niſi deꝰ. ſequit̃ ergo ꝙ nullus p̄t
facẽ iſtã ſatiſfactionẽ niſi deꝰ. ⁊
nullꝰ dꝫ ⁊ tenet̃ facẽ niſi hõ. ẽgo
oꝫ ꝙ ille q̃ faciet ſit deꝰ hõ. ita ꝙ
ſit vna ⁊ eadẽ ꝑſõa q̃ ſit deꝰ ⁊ hõ.
ita ꝙ nõ ſit aliꝰ deꝰ ⁊ aliꝰ hõ. ita
ꝙ nõ ſint due ꝑſone. ſꝫ ita cõiun
gant̃ due nature ſcꝫ ḋi ⁊ hoīs vt
idem ſit deus qui eſt homo. Nam
ſi aliter cõiungantur impoſſibile
eſt ꝙ ſatiſfactio fiat. quoniam
ſi ſit alius deꝰ ⁊ alius homo. tũc
deꝰ faceret quod nõ debet. ⁊ ho
mo faceret quod non poteſt. Vt
igitur hãc ſatiſfactionem faciat
deꝰ homo. oportet eũdeꝫ eſſe per
fectum deũ ⁊ perfectũ hominẽ.
qm̃ eã nõ poteſt facere niſi verus
deꝰ. ⁊ eã nõ dꝫ facere niſi verus
hõ. Itẽ ſi ſatiſfactio debꝫ fieri ⁊
hõ liberari. necc̃e eſt iuenire deum
hominem ſeruata vtraqꝫ natura
in ſua integritate. ⁊ neceſſe ẽ has

duas naturas cõiungi in vnã ꝑſo
nã ſicut corpꝰ ⁊ aia rõnalis cõue
niũt in vnũ hoiem. qm̃ aliter fieri
nõ p̃t vt idẽ ipſe ſit deꝰ ꝑfectꝰ ⁊
ꝑfcũs hõ. Et tũc talis ꝑſona erit
infinita. ⁊ eciã tũc talis perſona
habebit in ſe aliq̃d q̃d ſuperabit
quicq̃d ẽ citra deũ ⁊ erit malꝰ q̃z
omne debitũ q̃d deberẽt ſoluẽ om
nes hoies ꝓ ſatiſfactiõe. Et cum
talis ꝑſona nihil ꝓ ſe debeat. q̄
ita oportet eſſe ꝙ nihil ꝓ ſe debe
at. ⁊ ſic poterit ſoluẽ ꝓ oibꝫ qui
nõ pñt reddẽ q̃d debẽt q̄ nõ ha
bent. Igit̃ extra talem ꝑſonã nõ
poteſt iueniri ſatiſfactio infinita
quã hoies debẽt ad debitũ ifinitũ
In ſola igit̃ tali ꝑſona p̃t inueni
ri illud q̃ hõ indiget. Vñ talis ꝑ
ſona poterit hr̃e meritũ infinitũ.
et eciam poterit facere placitũ infi
nitũ dupliciť. ṗmo q̄ deꝰ. ſcđo
q̄ erat ꝑſona infinita ex ꝑte dei
cui fiet placitũ. q̄ omne placitũ
et acceptũ deo eſt infinitũ Et ſic
duobꝫ modis meritũ ſeu placitũ
q̃d poterit facere erit infinitũ Sꝫ
culpa hois ſeu iniuria ⁊ offenſa
fuit ſolũ infinita vno mõ ſcꝫ ex
ꝑte dei ꝯtra quẽ facta ẽ. ⁊ nõ ex
ꝑte faciẽtis. ⁊ ideo meritũ ſeu fa
ctum placitũ talis ꝑſone infinite
erit maius. ⁊ ſic vincet ⁊ deſtru
et totaliť ⁊ ſuꝑabit oẽm culpã.
et omne demeritũ. ⁊ oẽm iniuriã
et oẽm offenſam ⁊ omne diſpli
citũ q̃d eſt ꝯtra deũ ex ꝑte hois.
Ergo ſi talis ꝑſona infinita det
aliq̃d de ſuo ꝓ hoibꝫ ad ſatiſfaci
endũ ꝓ eis iuſticie di. ⁊ hoc cum
bona volũtate cũ itimo cordis af
fectu. tũc ſatiſfaciet deo totaliť
et tollet iniuriã ⁊ offenſam oẽm
Sic ergo habemꝰ iã dictũ q̃ fuit
nc̃caria. ⁊ quibus idiget hõ ſi ve
lit ⁊ debeat liberari Primũ ẽ ſatiſ
factio infinita volũtarie fc̃a. Se
cundũ eſt ꝑſona ifinita q̃ ſimul
ſit deꝰ ⁊ homo.

De cõdicionibꝫ q̃s dꝫ hr̃e ta
lis ꝑſona infinita que eſt neceſſa
ria pro ſatiſfactione.

Titulꝰ. CCliij.

ET q̄ natura hũana idigꝫ
pro ſua liberatõe tali ꝑſo
na infinita q̃ ſimul ſit deꝰ ⁊ hõ. iõ
vlteriꝰ ꝯſiderare ⁊ inueſtigare de
bemꝰ de ꝯdicionibꝫ nc̃carijs q̃s de
bet hr̃e iſta ꝑſona. q̃ cõueniãt ſa
tiſfactioni. qm̃ ſi nõ hẽat oẽs cõ
ditões q̃ requirunť ad ſatiſfacti
onẽ nõ ſatiſfacẽt ꝓ hoibꝫ. ⁊ ideo
oportet ꝙ ſit ꝓporcõnata ſatiſfa
ctioni ſicut hõ indiget. Et ideo
oportet ꝙ ſit de gñe iſtiꝰ hois q̃
eſt obligatꝰ ad penã infinitã et
nõ ſit de nouo factꝰ ſicut ṗmꝰ hõ
qm̃ ſi nõ ſit de gñe ṗmi hois qui ẽ
debitor. tũc talis hõ qui ẽ deꝰ in
quantũ hõ nõ ꝑtinebit ad genuꝰ
hũanũ. nec ad hoiẽs deſcẽdẽtes a
ṗmo hoie q̃ fecit offenſam. Qua
re ſequiť ꝙ nõ dꝫ ſatiſfacere ꝓ il
lo quãtũ erit de illo. Sicut enĩ iu
ſtũ ẽ vt ꝓ culpa ⁊ offenſa ois hõ
ſatiſfaciat. ita eciã oportet ꝙ ſa
tiſfaciẽs ſit idẽ cũ eo q̃ obligatꝰ
eſt Oportet enĩ ꝙ ſit eiuſdẽ gñiꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

alit᷑ nec pͥmus hō nec gen⁹ ipſi⁹
ſatiſfacēt ꝓ ſe Ergo ſicut de du
obꝰ pͥmis hoibꝰ obligatō in oēs
hoies deſcēdit · ita null⁹ niſi q̃ de
ipſis naſcit᷑ debʒ ſatiſfacē ꝓ illa
obligatōe hoim · Oportet ẽgo ꝙ
ille hō q̃ ſatiſfaciet naſcat᷑ de gn̄e
pͥmi hois · qꝛ hoc requirit ſatiſfa
ctio · Vlteri⁹ oportet ꝙ talis hō
qui ſatiſfaciet ꝓ hūano gn̄e · cōci
piat᷑ ⁊ gn̄et᷑ mūdiſſime · ſcʒ ſine
libidine ⁊ ſine corruptōe · ⁊ iō ſi
ne coitu · Vn̄ qꝛ iā declaratū fuit
ꝙ mēbra genitalia tā in viro q̃m
in muliere ſūt mēbra inobedie · ⁊
ꝙ mouent᷑ cōtra rōnez · ⁊ iō ſunt
mēbra pc̄ti · ⁊ mēbra rebellionis
Et iō hoc fuit cauſa ꝙ oēs hoies
ſunt rebelles · qꝛ per ipſa mēbra li
bidinoſa gn̄ant᷑ ⁊ ꝓducunt᷑ . ita
ꝙ ꝑ illud mēbꝝ genitale intrat
ois corruptio in oēs hoies · Opor
tet ergo ꝙ talis q̃ dʒ eſſe de⁹ ⁊ hō
et q̃ ſatiſfaciet ꝓ hoibꝰ · ꝙ nullo
mō ſit ꝯceptus nec gn̄atus ꝑ mē
bꝝ genitale · cum ipſe debeat de
ſtruē oēm culpā ⁊ oē pc̄m̄ · qꝛ
iā eſſʒ in carne iniciū corruptionis
et culpe · ⁊ tūc eſſʒ debitor ⁊ obli
gat⁹ eſſʒ ſicut alij hoies · ⁊ tunc
nō poſſet ſatiſfacē ꝓ alijs hoibꝰ ·
Natura ergo ſatiſfactiōis exigit
ꝙ caro illius hois nō ſit gn̄ata ꝑ
virū · ergo nō dʒ eſſe de ſemie vi
ri · qꝛ ſi ſic nihil valēt nobis ꝓ ſa
tiſfactione · ⁊ ſic erit ſine p̄re im
mediato · Erit ergo talis hō for
mat⁹ quātum ad corp⁹ immedi

āte per manū dei · qꝛ aliter fieri nō
poteſt · Quia ſicut prim⁹ homo i
mediate factus fuit per manum
dei · ita ⁊ ſecund⁹ · Sed qꝛ opor
tebat vt iſte ſecundus homo qui
ſatiſfaceret pro hominibus naſce
retur ab homine · ſcilicʒ a viro vel
muliere ⁊ de genere pͥmi hominis
et cum mulier eſt ordiata ad cō
cipiēdum ⁊ ad nutriēdum ⁊ ad
lactādum · cōuenientius fuit vt a
muliere generaret᷑ quam a viro ·
et hoc ſine cōcupiſcētia libidino
ſa mulieris · ita ꝙ iſta mulier de
qua formabat᷑ nullam ſentiat li
bidinem · ꝑmo neceſſe eſt ꝙ in il
la mu nliereunq̃ʒ fuit libido . ⁊ iō
neceſſe eſt ꝙ talis mulier ſit v̓go
perpetua · Et quia tale corp⁹ ip
ſius hominis nō erat cōceptum in
vulua mulieris . ſed in ventre per
virtutē dei de ſanguine mulieris
ſine violatione v̓ginitatis · ideo
eciaʒ neceſſe eſt ꝙ talis homo eā
am naſcatur de ipſa muliere ſine
fractione ⁊ apertione vulue mu
lieris · Quia ſicut nō intrauit · ita
non debet exire · Quoniam vulua
mulieris non aperitur niſi per mē
brum viri cum libidine · idō cum
vulua illius mulieris nullo modo
debeat aperiri per membrum viri
ſequitur ꝙ ille homo naſcendo
de tali muliē nullo modo debeat
aperire vuluā eius aliter relinq̄ret
in ipſa ſigna libidinis ⁊ corrupti
onis carnis ⁊ ſigna · ac ſi ipſa li
bido preceſſiſſet et fuiſſet aperta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

per mēbꝝ viri· q̄ omnia dn̄t eſſe
aliena ab ipō hoīe quē reꝗrit diui
na iuſticia ⁊ humana obligatio
cū debeat ſūme diſtare a libidīe
et ab omni veſtigio libidis· Vn̄
alias faceret opꝰ qđ ꝯſueuit mē
bꝝ virile facere ſcʒ vuluā mulie
ris apire· ⁊ tn̄ dʒ eſſe elōgatꝰ ab
illo mēbro totalit̄ ⁊ a ꝓpo ope·
qđ ſolum illi mēbro viciosō ac re
belli ⁊ libidinoſo ꝯuenit· Ergo
necc̄e eſt ꝙ ille hō qui ꝑ manū dei
fuit formatꝰ intus in vētre v̉gis
mulieris ſine oī libidīe naſcat̄ ⁊
exeat ſine apertione ⁊ violacōe
ſicut intrauit· ⁊ vt ipa maneat v̉
go incorrupta· Et vt in gn̄ali et
breuiter ꝯcludamꝰ· oēs ꝯdicio
nes pſone illiꝰ infinite. q̄ necc̄aria
eſt hoī ⁊ nature hūane ꝓ ſolutio
ne ſatiſfactiōis· oportet ꝙ hēat
tales ꝯdiciones ex pte hūanita
tis ⁊ aīe ⁊ corpis q̄ nullo mō de
rogēt nec ꝯtrarient̄ diuine natuē
et deitati· nec derogēt nec diſcō
ueniāt ſatiſfactioni ⁊ ſolutioni·
pro q̄ facienda ē necc̄aria nobis il
la pſona· ĩmo totaliter ꝯueniāt
et ꝓporcionent̄· Et iō exinde poſ
ſumus ꝯcludē in ſpeciali oēs ꝯ
dicōes q̄ntū ad aīam ⁊ q̄ntū ad
corpꝰ ⁊ q̄ntū ad vnionē anime ⁊
corpis cū natura diuina in vna p
ſona Et qm̄ in natura diuina ſūt
tres pſone realiter diſtincte· ſcʒ
pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūs ſcūs· iō vide
amꝰ q̄ pſona ē magis ꝯueniens
vel pater vel filius vel ſpūs ſcūs
cū q̄ vniret̄ hūanitas ſeu corpꝰ ⁊

aīa· Et appar3 ꝙ perſona filij ſit
magis ꝯueniēs· vt ſit vna perſo
na in duabꝰ naturis· qm̄ pſona
filij dei hʒ multas ꝯueniētias cū
hoīe· qđ nō hn̄t alie pſone· Vnde
qꝛ filiꝰ eſt ꝓductꝰ ⁊ accepit oīa
que hʒ a prē ⁊ accepit eſſe· ita hō
eciā eſt ꝓductꝰ ⁊ accepit eſſe a
deo· Et eciā filius ē imago pris i
creata· ⁊ hō eſt imago dei creata
et ſic magis ꝯuenit ꝓductꝰ cū
producto q̄ʒ iproductꝰ· iō ma
gis ꝯuenit pſona filij dei q̄ʒ priꝰ
et eciaʒ qꝛ magis ꝯuenit imago
cū imagine q̄ʒ ille qui nō eſt ima
go· ideo magis ꝯuenit filius q̄m
ſpūs ſcūs. Eciā qꝛ erit filiꝰ hoīs
ꝯuenit ꝙ potius ſit filius dei· qꝛ
iā filiꝰ dei ē· q̄ʒ ꝙ ſit ſpūs ſcūs·
qꝛ rōnabile ē ꝙ qui patrē hʒ i ce
lis· ꝙ mrēm habeat in terris Itē
qꝛ hoīes ſūt filij dei ex pte aīe vt
probatū eſt q̄ʒuiꝰ ſint deformati
ideo magis ꝯuenit filiꝰ dei natu
ralis quā ſpūs ſcūs

Si talis pſona infinita inquā
tū hō debeat eſſe mōꝛlis vel immoꝛ
talis ad ſatiſfaciendum·

Titulꝰ· CCliiij·

QVoniam autē talis pſona
erit infinita q̄ ſimul deꝰ ſit
et hō· iō eſt necc̄aria ꝓ ſatiſfactio
ne totiꝰ hūane nature· vt ſcʒ ha
beat i ſe aliq̄d maius q̄m quicq̄d
eſt ſub deo· qđ ſponte det ⁊ non
ex debito deo· qđ extra talē pſo
nā talē ſimilē vel aliq̄d tale inue
nire nō poſſumꝰ· q̄ramꝰ ergo q̄d
poterit dare tal̄ pſona qđ valeat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tantū. ꝑ qđ poſſit fieri īfinita ſa
tiſfactio. Aut em̄ ille hō q̄ ſimul
erit deꝰ ⁊ hō dabit ſeip̄m aut ali
quid de ſe. videamꝰ ergo q̄lis de
bet ēē talis datio ſeu donatio Vn̄
cū talis hō inq̄ntū hō eſt creatura
dei. ſequit᷑ ꝙ quicq̄d hꝫ eſt dei.
et ē obligatū deo. ⁊ oia q̄ p̄t dꝫ
deo ꝑ p̄mā obligationē naturalē
qꝛ quicq̄d hēbit accepit a dō Et
ideo debꝫ deo honorē. obediam ⁊
amorē. ⁊ totū quicq̄d facē pote
rit erit iā deo obligatū ⁊ debitū
nō ꝓ iīuria qꝛ nullā fecit. ſed ꝓ
naturali p̄ma obligatōe. qꝛ oia
ab eo accepit. Quō ergo poterit
ſatiſfacē ꝓ alijs hoibꝫ. cū oia ꝓ
ſeipō dꝫ. ⁊ deꝰ ex debito exiget
ab illo hoie quicq̄d hꝫ ⁊ quicq̄d
poterit. qꝛ creatura ſua erit. Que
ramus ergo q̄d in ſe habebit ille
hō qđ deo nō ſit debitū. ſed ſit ve
re ſuū. ⁊ qđ deus nō poſſit ab eo
exigē. Si em̄ nil tale hꝫ. nō pote
rit ſatiſfacē ꝓ alijs q̄ debet deo in
finitū ꝑ ſcđam obligationē. Sꝫ
certe ille hō nō tenet᷑ ſe tradē mor
ti ſeu aīam ſuā ⁊ vitā exponē ꝓ
honore dei. qꝛ hoc nō exiget deꝰ
ex debito ab illo hoie. ſcꝫ ꝙ det
vitā ⁊ animā ſuā ad mortē. Vn̄
quia mors ē in oibꝫ hominibꝫ ꝓpter
pctm̄ ⁊ culpā. qꝛ ſi p̄mꝰ hō non
peccaſſꝫ nunq̄ꝫ mortuꝰ fuiſſꝫ. er
go cū iſte hō erit ſine pctō ⁊ ſi
ne oi culpa inocētiſſimꝰ cū ſit de
us. multo magis nō debebit mo
ri. Ergo ſi ille det ſpōte ⁊ libē ſe
morti ad honorem dei. tūc dabit
aliq̄d de ſuo qđ deꝰ nō exiget ab
eo ex debito. nec eciam p̄t ab eo
exigi ꝑ obligationē qꝛ nō ē pec
cator. Eciā non poterit ſe magis
dare dō q̄ꝫ dare vitā ⁊ aiaꝫ ſuā
ad honorē illiꝰ Nec eciā aliq̄d po
terit dari p̄ćioſiꝰ deo. qꝛ nihil aſ
periꝰ aut difficiliꝰ p̄t hō ſpōte et
nō ex debito pati. q̄m mortē ad
honorē dei Igit᷑ ſequit᷑ ꝙ ncc̄aria
erit mors illius hoīs ad ſatiſfaciē
dū ꝓ alijs hoibꝫ. Ergo ꝑ ſolam
mortē illiꝰ hominis poterit fieri ſatiſ
factio. ſeu ꝑ vitā ſuā ſpōte tradi
tā morti ad honorē dei. Inuenimꝰ
igit᷑ p̄ciū ⁊ debitū ad ſoluēdū ꝓ
pctīs ⁊ iniurijs ac offenſis oim
hoim. Igit᷑ ncc̄ariū ē ꝓ ſatiſfacti
one totiꝰ hūane nature. ꝙ talis
hō q̄ erit deus ⁊ hō. q̄ ncc̄ariꝰ erit
ꝓ ſatiſfactione ſit mōꝛlis. ita ꝙ
poſſit mori ſi velit ⁊ hoc ſpōte. q̄ꝫ
uis ſit deꝰ. Et tn̄ ip̄m nullꝰ pote
rit occidē ſi nō velit nec ꝯtra ſuā
volūtatē. ⁊ hoc qꝛ erit deꝰ ⁊ ſine
pctō Si em̄ nullo mō mori poſſꝫ
nō eſſꝫ vtilis nec ꝯueniēs ꝓ ſatiſ
factiōe hoim. Et eciā hoc ē ſūme
ꝯueniens vt ſatiſfactio fiat per
mortem. qꝛ hoies ſūt obligati ad
ſuſtinēdū mortē eternā. ſꝫ ꝯueni
entiꝰ fieri nō p̄t vt homo euadat
mortē eternā quā dꝫ. n̄ hō ſuſtie
at illā volūtarie q̄ nō dꝫ. Sꝫ hō q̄
iā obligatꝰ ē ad īfinitā penā. nō
p̄t ſoluē talē penā. q̄ libēt a pena
infinita. qꝛ quācūqꝫ penā accipe
ret iuſte ⁊ digne eā ſuſtinēt Vt
igit᷑ hō qui ē obligatꝰ ad debitā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

penā poſſit euadē ipſā penā. ncc̄e
erit vt talis hō ꝓ hoīe ſuſcipiat
penā volūtarie ⁊ ſponte. q̄ nil pe
ne debeat ꝑ ſe. Sꝫ null9 talis po
terit eſſe niſi ille hō quē q̄rim9. q̄
erit de9 ⁊ hō. vt moriēdo ⁊ ſuſti
nēdo penā ꝓ hoīe quā ſuſtinē nō
debeat iuſte. hō ꝓpter eā euadat
et mortē ⁊ penā quā debebat Et
ideo ncc̄e erit ꝙ ille hō qui ē ncc̄a
ri9 nobiˀ ꝓ ſatiſfactiōe poſſit pa
ti ⁊ mori ⁊ ſuſtinē penā ſi velit.
ſed nullo mō poſſit pati nec mor
tē nec aliquā penā cōtra ſuā volū
tatē. nec aliq̄ res poſſit ſibi nocē
cōtra ſuā volūtatē. ſed ſua volun
tate ꝑmittēte oia poſſit. Nā inno
cētiſſim9 erit. nec ꝓpter hoc talis
hō erit in miſeria ſicut ceteri homi
nes mōrles. qꝛ volūtarie erit talꝭ
vt poſſit pati. ſed non cōtra ſuaꝫ
voluntatē. Ncc̄e eſt eciā ꝙ ille hō
qui erit ncc̄ari9 pro ſatiſfactione
noſtra intelligat ⁊ ꝯgnoſcat oia
bona ⁊ omnia mala hoīs. ⁊ cog
noſcat ꝑditionē ⁊ lapſū hoīs ⁊
omnia q̄ ſūt ncc̄aria pro reꝑatio
ne ⁊ totali ſatiſfactione. ⁊ quid
debeāt hoīes deo ⁊ ꝙ cognoſcat
de ſeipſo quid erit illud qđ opor
tet deo fieri pro hoīs ſatiſfactio
ne. ⁊ eciā ꝙ ipē cognoſcat ꝙ ip
ſe ſolus eſt qui pt̄ ſatiſfacē ⁊ nō
aliuˀ. ⁊ hoc ꝑ mortē ſuā. eciā ꝙ
ſi ipē nō moriat̄. ꝙ oēs hoīes ꝑdē
tur eternalit̄. qm̄ ſi nō ꝯgnoſcēt
hoc. nō poſſet ſatiſfacē. qꝛ opor
tet ꝙ det vitā ſuā volūtarie ⁊ ſci
ēnter ꝓpter pc̄ā hominū

De benignitate amore ⁊ pie tate. patiētie ⁊ māſuetudīe ipſi9

Titul9. CClv.

Et qm̄ iā declaratū ē ꝙ ſa
tiſfactio quā dꝫ facē iſte
hō quē q̄rim9 ⁊ quo indigemus.
oportet ꝙ ſit volūtaria ⁊ ſpōta
nea cū magno cordis affectu et
optima volūtate. qꝛ alit̄ non tol
lēt offenſam ⁊ iniuriam q̄ int̄ de
um ⁊ hoīes ē. nec placaret irā dei
ideo oportebit ꝙ ille hō qui ſatiſ
faciet pro hoīb9 nō ſolū moriat̄
et det vitā ſuā morti ad honorꝫ
dei. ꝑmo oportebit ſi debeat ſatiſ
facere ꝙ ſuſtineat mortē libentiſſi
me ⁊ volūtarie cū deſiderio. ⁊ cū
intimo cordiˀ affectu ad honorē
dei. qꝛ nullus poterit eū cogē niſi
ipſemet ꝑmittere velit. Et ideo
neceſſe erit ꝙ talis hō ſit benigniſ
ſim9 vt habeat volūtatem ita pi
am et benignā erga humanā na
turam ⁊ alios hoīes. ⁊ tātū dili
gat homines ⁊ cōpatiat̄ eis. vt
velit mori ⁊ dare vitā ſuam pro
ipſis. vt ꝑ mortē ſuam liberent̄ a
penis eternis ⁊ ꝙ magis velit ſal
uationeꝫ hominū quā ſeruare vi
tam ſuam. qm̄ ſi nō ſit ita tūc nō
morieť pro hoīb9. qꝛ null9 pote
rit eū ꝯpellē ad moriēdū niſi pro
cedat ex ei9 mera volūtate pia ⁊
bona. Et iō oportebit ꝙ nō attē
dat ad maliciā hoīm. nec ad iiu
rias nec ad offenſas. ſed magiˀ
attendat ad homines ꝓpter natu
ram humanitatis. ⁊ diligat eos
inq̄ntū ſūt homines ⁊ portāt di

v

imaginē ꝓpt̄ animā rōnalē· ⁊ in
qn̄tū ſūt ſui frēs ꝑ naturā· Et iō
oportebit ꝙ non hēat hoīes odio
ꝓpt̄ pctā ⁊ malicias eoꝝ· ſꝫ ma
gis ↄpatiat̄ ⁊ doleat d̄ mal̄ eoꝝ
qm̄ ſi talis nō eſſꝫ· tūc nō eſſꝫ cō
ueniēs ꝓ ſatiſfactiōe· ⁊ tali hoīe
indiget natura hūana· nec p̄t ali
ter liberari· Et iō ncc̄ario oporte
bit ꝙ tāta ſit ſua boītas ⁊ benig
nitas· ꝙ vincat maliciā ⁊ nequi
ciā· ⁊ tāta ſit ſua māſuetudo· ꝙ
vincat oēm crudelitatem ⁊ impie
tatem· ⁊ tāta ſit ſua patientia·
ꝙ vincat oēm iīuriā ⁊ offenſā ſi
bi iſerēdā Et iō oportet ꝙ ſit ta
lis ꝙ diligat oēs ſibi ↄtradicētes
vel ꝑſequētes aut ipm occidē vo
lētes· ita ꝙ tāta ſit in eo bonitas
ꝙ oēs remittat offenſas ⁊ de nul
lo velit vindictā ꝓpt̄ aliquā iniu
riā· qm̄ talis ē ncc̄ari9 hoībꝰ pro
ſatiſfactiōe· O q̄nta boītas ⁊ be
nigtas erit iſta ꝙ talis hō iuſt9
et innocēs velit mori ⁊ dare vitā
ſuā ꝓ hoībꝰ iīuſtis iniquis malis
et ingratiſſimis· ꝑditis ⁊ oī pena
dignis· ⁊ ꝓ pctis culpis ⁊ offē
ſis oīm hoīm toti9 mūdi· Et ideo
ncc̄e eſt ꝓpt̄ p̄dcā ꝙ iſte hō ſit de
gn̄e eorūdē hoīm q̄ obligati ſunt
ad penā· ꝓpt̄ amorē vnitatē ⁊ ꝓ
pinquitatē qm̄ magis diliget ho
mies ⁊ cōpatiet̄ eis qꝛ erit de na
tura eoꝝ. Vn̄ ſi fiēt de nouo ſicut
p̄m9 hō· nō eſſꝫ tm̄ ꝓpinqu9 homi
nibꝰ obligatis ad penā· O q̄ntū
hō ⁊ tota hūana natura deberet
gaudē ꝙ talē poterit hr̄e hoīem·

qui pro eis ſatiſfaceret·

¶ Qualit̄ ille hō poterit mori et
occidi ad honorē dei ⁊ q̄s eū po
terit occidere·

¶ Titul9· CClvi.

Et qꝛ mors illi9 hoīs q̄ erit
de9 ⁊ hō· erit totū p̄ciū et
ſatiſfactio liberatōis hoīm ſi ſit vo
luntarie ⁊ ad honorē dei ſuſcep
ta· iō vlteri9 iueſtigādū eſt quō
poterit ille hō vitā ſuā dare mor
ti ſponte ad honorē dei· an ipſe
met ſe debeat occidē· vel an alij
eū debeāt occidē· Sꝫ ꝙ ipſemet
ſe occidēt· hoc nō eſſꝫ ad honorē
dei· ymo cōtra honorē dei· ergo
ncc̄e erit ꝙ alij eum occidāt· ⁊ ꝙ
ipſe velit ⁊ ꝑmittat ſe occidi ad
honorē dei· ⁊ tūc eciā oportet ꝙ
ipſe hēat inimicos q̄ eū occidat ⁊
perſequātur· ⁊ oportet ꝙ eciam
ſit aliq̄ cauſa· q̄ ſit ad honorē dei·
ꝓ q̄ ſuſtinēda ⁊ defendēda· ipē
det vitā ſuā ad mortē· ⁊ ꝙ pro
illa cauſa alij occidāt eū· Et iō in
ueſtigem9 quō poterit hoc fieri·
Jō cōſiderare debem9 ꝙ iſte erit
ſol9 bon9 int̄ oēs hoīes· ⁊ ōnes
alij erūt mali· niſi mater ſua q̄ erit
bona ex ncc̄itate Et cū hoīes ſint
lapſi ⁊ corrupti ac ꝑuerſi vt de
claratū ē in tractatu de lapſu ad
lōgum· ꝑ ↄn̄s faciūt mala opa ⁊
ducūt peſſimā vitā· ⁊ totalit̄ fa
ciūt ↄtra deū oia opa ſua· ⁊ cōtra
iuſtiſſimā equitatē ⁊ veritatē· qꝛ
oēs amāt ſuā ꝓpriā volūtatē ⁊ ꝓ
priū honorē ⁊ nolūt corrigi nec
audire correptōes· Et qꝛ ille hō

ꝑfcūs erit tot⁹ bonus cōtrarius
alijs hoīb⁹. ideo oportet ꝙ q̄ntū
poterit īpugnet eoꝝ malā vitā.
et mala eoꝝ opa. ⁊ ꝑdicet ⁊ cor
rigat hoīes ꝑ v̄ba ſua. ⁊ necē erit
ꝙ dicat veritatē hoīb⁹ q̄m hoīes
nolūt audire. Et ſic qꝛ eciā opa
ſua erūt cōtraria opib⁹ alioꝝ in
curret inimicicias ⁊ inuidiā pluri
um qui nolūt audire veritatē. ⁊
ſic ꝑdicādo ⁊ tenēdo imobilit̄ ⁊ i
declinabilit̄ veritatē ⁊ iuſticiā ⁊
hoc viuēdo ⁊ loquēdo. plures ha
bebūt eū odio vſq; ad mortē Et
ſic ſi iſto mō ipſe neq; ꝓpter odi
um neq; ꝓpter timorē mortis non
velit deſiſtē a veritate ⁊ iuſticia
ſic occidēt eū qꝛ ꝯtrari⁹ eſt eis. ⁊
ipſe ꝑmittet ſe occidi fortiſſime ⁊
firmiſſime. ꝑſeuerādo in his q̄ dei
ſūt Nōne tūc dabit vitā ſuā ſpō
te ad honorē dei? Quāuis enī ipē
tenet̄ dicere veritatem ⁊ eā tenere
viuēdo ⁊ loquēdo ad honorē dei.
tamē nō tenet̄ mori ꝓ honore dei
ex debito niſi ipſe velit. Item in
hoc eciā dabit exemplū efficaciſ
ſimū alijs hoīb⁹ vt nullo modo de
ſerāt nec relinquāt veritatem dei
nec iuſticiā eius. nec recedāt ab
illa ꝓpter mortē quā aliq̄n ꝓpter
necītatē patient̄ vt ſoluāt cū illo
qui nullo mō mori debebat. ſed
ſponte ad moriēdum ſe optulit.
et in hoc fecit d̄o honorē maximū
Vn̄ nō erit hoc exemplū magnū
et efficaciſſimū. vt ſic alij hoīes
poſtq̄ȝ cognouerīt eū ⁊ veritatē
et q̄nta ꝑſona erat ipſe. animen
tur ⁊ inflāment̄ ⁊ imitent̄ eū vt
propt̄ nulla incōmoda q̄ eis po
terīt obeſſe declinēt a iuſticia q̄m
deo debēt. cū eciā aliq̄n de necīta
te mori debeāt. cū ipſe qui nec ꝓ
ſe mori ex debito debebat. nec ꝓ
alijs poterat cogi mori. nec volu
it ꝑſeruare tā ꝑciosam vitam. p̄
mo ſeipm̄ ⁊ tam ꝑciosam ꝑſonā
tam volūtarie dedit in mortē ꝓp
ter veritatē ⁊ iuſticiā defendēdā
quāuis ex debito talis ꝑſona qꝛ
erat homo. debebat deo oēm obe
diētiam. ⁊ facere ꝓ veritate ⁊ dei
tate quicq̄d poterat. ⁊ hoc v̄tute
prime obligationis Attamē hoc
eſt citra mortē. qꝛ ex debito nul
lo modo mori debebat. Et iō mo
riendo ſponte relinquit hominib⁹
exemplū vt ſimilit̄ faciāt. ⁊ ne ti
meāt mori. Sic ergo q̄ȝuis illi q̄
occident eum. mala occidēt volū
tate. attamen quia ipſe ſuſtine
bit hoc ſpontanea voluntate ad
honorem dei ⁊ ad vtilitatem to
tius humane nature. ideo lauda
biliter et miſericorditer ſuſtine
bit. Sed mirandum erit quomo
do poterit eſſe tanta crudelitas
inuidia ⁊ malicia in illis homi
bus ꝙ velint eum occidere tam
bonum hominem vt erit. quoni
am nulli nocebit nec nocere pote
rit. quoniā erit ſūme benignus.
Maxima ergo debȝ eſſe iſta inui
dia ⁊ malicia. Et vn̄ poterit iſta
generari? Et ideo notandū eſt ꝙ
totum gen⁹ humanū eſt ſub pote
ſtate ⁊ captiuitate primi angeli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

mali et neq̄ſſimi· ⁊ iō q̄ ille erit
hō nou⁹ in mūdo qui p̄dicabit et
docebit nouā doctrinā ⁊ ōnia no
ua q̄ pertinebūt ad honorē dei· ⁊
ad liberationē hoim ⁊ totalit̄ ope
rabit̄ oia q̄ faciet ꝯtra dyabolū ⁊
ad ſuū regnū deſtruendū· Vnde
cū ille hō debeat liberare gen⁹ hu
manū ab obligatōe infinita ⁊ ſa
tiſfacē ꝓ oibꝫ oportet ipm pug̃
re totis viribꝫ ꝯtra captiuitatē ho
minū· vt remoueat hoies a capti
uitate dyaboli· Vñ dyabol⁹ erit
pn̄cipalis ⁊ capitalis inimic⁹ ei⁹
et ſic inter eos erit bellū ſed ſecre
tū· Nā dyabol⁹ vidēs talē nouū
hoiem qui nunq̄ꝫ apparuit in mū
do· ⁊ ſup quē nullā poterit habē
ptātē· timebit ſuū regnū ⁊ domi
nium ꝑdē· ⁊ ſic reſiſtet totis viri
bus huic hoi· ⁊ ſuadebit ſuis mē
bris· ſcꝫ malis hoibꝫ vt eū occi
dāt ⁊ ꝑdāt· ⁊ hoc q̄ ipſe nō p̄t
ſibi nocere ꝑ ſe· ⁊ ſic ꝑ medium
alioꝝ occidet eū dyabol⁹ q̄ntū i
eo eſt· Et ideo ꝓpt̄ inuidiā quam
habebit iſte malus āgelus contra
iſtū nouū hoiem· iflāmabit ⁊ cō
citabit aliq̄s malos hoies ſibi ad
herētes contra iſtū· ⁊ gn̄abit tan
tā inuidiā ꝯtra eū· vt oino velint
eū occidē· q̄ alit̄ nō poterit ei no
cere· Hic dyabol⁹ tractabit mor
tem ſuā· ⁊ dabit totū ꝯſiliū ſecre
tum vt occidat eū ꝑ malos hoies
miniſtros ſuos ſi p̄t· nec alit̄ ceſ
ſare poterit donec hoc fecerit quia
nō poterit ſuſtinē talē hoiem ſibi
cōtrariū· Et ſic ptꝫ vñ poterit tā
ta inuidia ⁊ crudelitas inſurgere
cōtra eū· Et hic apparebit ſūma
benignitas iſtius hois q̄ morieť
eciam ſpōte ꝓ occidentibꝫ ipm· ⁊
pro inimicis ſuis ⁊ ꝓ pctīs eoꝝ
Et ideo q̄ dyabol⁹ occidet talez
hoiem iuſtū ⁊ inocentē qui nullo
mō debet mori nec obligat̄ morti
nec dyabolus hꝫ aliq̄d ius in eo·
ideo ipſe cōmittit maximā iniuſti
ciam cōtra iſtū hoiem innocentē·
ideo veracit̄ erat dign⁹ perdere to
tum ius q̄d credebat ſe hr̄e ſuper
hoies· quāuis in veritate nullum
habebat Et q̄ ſicut inuaſit homi
nem i quo nullū ius hēbat· ita ꝑ
diderat iuˢ ſi q̄d hr̄e videbatur in
alijs hoibꝫ· Et ſic ille hō ſatiſfaci
et ꝓ tota hūna natura· ⁊ morie
tur laudabilit̄ ad honorē dei· ⁊ li
berabit hoiem a ptāte dyaboli· ⁊
hoc ꝑ verā iuſticiā· Et ſic vincet
dyabolū ꝑ iuſticiā verā· ⁊ iuſtū
eſt q̄ dyabolus ſit captiu⁹ eius
ꝓpter iniuriā ⁊ iniuſticiā quā ſibi
fecit· Et ſic hō acq̄ſiuit ꝑ iuſtici
am ptātem ⁊ dominiū ſupra dya
bolū· Et ſicut dyabolus vicit pri
mū hoiem ꝑ deceptionē ⁊ falſam
promiſſionē ⁊ ſubiugauit eum ſi
bi· ita hō vicit dyabolū ꝑ iuſtici
am ⁊ captiuauit Et q̄ ille homo
erit deus ⁊ fili⁹ dei· ideo nō faciet
dyabolo iniuſticiā· ſed faciet hu
manitati de dyabolo verā iuſtici
am· Et iō ſcd̄m verā iuſticiā dy
abolus erit ſub pedibꝫ iſtius ho
minis· ⁊ ipſe tenebit ipm iuſtiſſi
me captiuatū· Ecce q̄liter poterit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſieri vera liberatio hoim ꝑ mortē il
liꝰ qui erit ſimul deꝰ ⁊ hō. ⁊ a di
abolo ⁊ a pctō ſeu iiuria ⁊ offē
ſa dei ⁊ a pena iſinita. Hic morꝭ
iſtius hois vincet dyabolū ⁊ oēꝫ
culpā ⁊ pctm̄ Et ſicut dyabolꝰ
decipiēdo hoiem ſubiugauit eū ſi
bi. ita decipiēdo ſeipm̄ q2 iuadet
et occidet iſtū hoiem. captiuabit'
et ligabit' ab iſto hoie cū adiuto
rio diuinitatis ꝑ iuſticiā Et ſicut
primꝰ hō fuit ſub ptāte dyaboli
ꝓpt' iobediam quā fregit ⁊ fuit i
ira dei ⁊ ſepatꝰ a ꝯſortio ⁊ ami
cicia dei. ita ⁊ ꝑ obediam iſtius
hois q̄ erit maior pmo hoie. quā
ſeruabit vſq3 ad mortē incluſiue
ſcz tenēdo veritatē dei ⁊ iuſticiā
ad quā obligat' ois hō. ⁊ quā de
us vult ⁊ exigit ab oi hoie. homo
erit dignꝰ liberari tā a ptāte dia
boli q̄m ab ira dei. ⁊ reſtitui ad
amiciciā dei. q2 obedia cōputabi
tur ꝓ iobedia Sicut eñ inobedi
entia fcā ē ꝑ hoiem. ita obedia eci
am facta ē ꝑ hoiem. ⁊ maxie q2
iſta obedia in infinitū ſupabit il
lā. q2 erit facta cū difficultate. ſ.
mortis. ⁊ ꝑ maiorē ſcz hoiem ⁊
filiū dei. Et ita magis erit accep
tabilis deitati obedia volūtaria
iſtius hois q̄3 fuerat diſplicabilis
inobedia pmi hois. ⁊ maior erit
honoratio iſtius hois. q̄3 fuerāt i
honoratio pmi hois. Et ſic totali
ter ānihilat' ⁊ deſtruetur iniuria
et offenſa pmi hois. ⁊ a tota na
tura humana.

Qualit' mors iſtius hois q̄ eſt
nccāria ꝓ ſatiſfactiōe oim hoim
preualet ⁊ magis pondēt q̄3 nu
merꝰ ⁊ magnitudo oim pctōꝝ ⁊
offenſaꝝ omniū hoim.

Titulꝰ. CClvij

Quoniam autez iā declara
tū eſt ꝙ mors illiꝰ hominis
erit ſatiſfactio ⁊ p̄cium ꝓ pctō
hois ⁊ totiꝰ hūane nature. ⁊ pro
culpis offenſis ⁊ iiurijs hoim. ⁊
cū iā declaratū ſit ꝙ qdlibet pec
catū ſeu offenſa ꝯtra deū aſcēdit
in infinitū. ⁊ ꝙ hēat q̄ndā infini
tatē. ⁊ oportet ꝙ ſcdm menſurā
pcti ⁊ offenſe fiat ſatiſfactio ⁊
cū ꝓ vno pctō infinite culpe. iſi
niti mūdi pleni creaturis nō poſ
ſent ſatiſfacē. ⁊ iō cū pctā ſiue i
iurie ſint ſine nūero contra deū ⁊
poſſint eſſe ⁊ multiplicari in iſini
tū ⁊ creſcē. videamꝰ quō mors
iſtius hois qui erit deꝰ ⁊ hō. qui
erit nccāriꝰ pro ſatiſfactiōe. erit
ſufficiēs ſatiſfactio ⁊ ſufficiēs p̄
ciū ꝓ oibꝫ pctis oim hoim. ⁊ vi
deamꝰ eciā qualit' plus pondēt
mors iſta q̄m nūerus ⁊ magnitu
do omniū pctōꝝ. Iō ad hoc cog
noſcēdū oportet ponderare vitā
illiꝰ hominis q̄ntū valebit ⁊ q̄nti
valoris ⁊ q̄nti p̄cij erit. Vñ hūa
nitas illiꝰ hominis plꝰ valebit in
preciositate ⁊ excellētia in nobili
tate ⁊ bonitate ⁊ in dignitate q̄3
oēs homines qui fuerūt ſūt ⁊ erūt
et qui poſſunt eſſe ⁊ q̄m omnes
creature. quia homo iſte erit dei
ficatꝰ ⁊ ſua hūanitas erit vnita
deitati in vna pſona. Et iō ꝓpter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

iſtã vnionẽ ⁊ ꝓpt' iſtud mrimo
niũ altiſſimũ· iſta hũanitas aſcẽ
det ad ſũmã dignitatẽ· Sicut ei
iam declaratũ eſt vel fuit de ſpõ
ſa reſpcũ ſpõſi i capitulo de amo
re q̃lit' ſponſa aſcẽdit ⁊ nobilita
tur ꝓpter ſponſũ cui vnit' quãuiſ
eciã ſit infima ⁊ pauꝑrima inter
oẽs muliẽs· ſi aſſumit' a rege ꝓ
regina· fit nobilis ⁊ magna val
de· Similit' erit de hũanitate ho
minis iſtius· qꝛ erit vnita ⁊ co
pulata inſeꝑabilit' tanq̃ȝ ſpõſa
ſponſo deitati· ⁊ iõ erit ꝓporcio
nata ncc̃ario iuxta dignitatẽ dei
tatis tantũ q̃ntũ fieri poterit· Et
adhuc iſta vnio erit maior mul
to q̃m ſponſi ⁊ ſponſe· qꝛ vna ꝑ
ſona erit deus ⁊ hõ ⁊ iõ vt ille ho
mo erit infinitus ⁊ plus valebit
q̃m oẽs hoĩes cũ ſint finiti· ⁊ eciã
quã oẽs creature· cũ nõ ſit ꝯꝑatõ
inter finitũ ⁊ infinitũ· Et iõ ſi vo
lum' ꝯſiderare quõ mors ei' pl'
pondẽt q̃m oĩa pccã· videamus
pro q̃nto nollet quis talẽ hoĩem
ocãdẽ ſi eſſȝ pñs ⁊ ſciret eum ta
lẽ eſſe· Ita ꝙ ſi diceret' alicui niſi
ocãdas iſtũ hoĩem tot' mũd' pe
ribit ⁊ quicq̃d de' non eſt· certe
nullus faceret hoc nec debẽt facẽ
ſi ſciret eum talem eſſe· ꝓ oi crea
tura ꝯ̃ſeruãda· nec ſi infinit' nu
mer' mũdoꝝ ei daret'· Itẽ ſi eciã
diceret'· tu ocãdes illũ hoĩeȝ· aut
oĩa pccã mũdi veniẽt ſuꝑ te ⁊ i
putabunt' tibi· nõne iſte dicẽt ꝙ
ãtius vellet oĩa pccã mũdi ſuſti
nere ſupra ſe ⁊ iputari ei q̃ȝ eum
ocãdẽ· eciã nõ ſolũ mũdi· pñtis·
ſed oĩa q̃ pñt fieri in futuro ⁊ q̃
excogitari poſſent· Et nõ ſolum
de ocaſione ſed eciã de q̃libet ꝑ
ua leſione q̃ tangẽt ipm· ꝓ q̃nto
eciã aliquis nõ debẽt modicũ le
dẽ pſonam regis vel impatoris·
Vñ igit' eſſȝ hoc ꝙ aliq̃s horreret
plus vnũ pccm̃ in leſione huius
hoĩs q̃m oĩa alia q̃ pñt excogita
ri· qꝛ leſio iſtius pſone multo ma
gis excedit ſine ꝯparatione oẽs cre
aturas· Ecce igit' manifeſtiſſimũ
eſt ꝙ nulla quãtitas magnitudo
ſeu multitudo pccõꝝ extra perſo
nam hui' hoĩs poteſt nec valȝ cõ
parari violacioni ⁊ deſtructioni
vite corꝑalis taliſ hoĩs· Quantũ
ergo bonũ eſt illud· cui' deſtru
ctio eſt tã mala· Si eñi excedit
omñe bonũ creatum. q̃ȝ mala eſt
eius deſtructio· ergo vita illiuſ
hoĩs plus erit bonũ ⁊ maiuſ bonũ
ſine ꝯpatõe· q̃ȝ illa pccã ſint ma
la· que q̃ ſẽ pccã· ſua interfectio
ſine eſtimatõe ſupat· Vñ ſi inter
fectio illius hoĩs ſupat oẽm mul
titudinem peccatoꝝ que cogita
ri poſſunt extra pſonam eius· ⁊
ſi pccã ⁊ crimia tantuȝ ſunt odi
bilia quãtum ſũt mala· ⁊ vita il
lius hominis tantũ ſit amabilis
quãtum erit bona· ſequit' ꝙ vita
illius homĩs plus erit amabilis ⁊
magis bona· q̃ȝ omnia pccã ſint
odibilia ⁊ mala· Ergo tantũ bo
num tam amabile ſicut erit vita
illius hoĩs que precioſior eſt quã
omne qđ eſt ꝯtra deum· non erit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſuffiĉes ad ſoluendū q̄d debet̄ p̄
pc̄tis ⁊ offenſis toti⁹ mūdi. cū
ſupat omne debitū q̄d debet pec
catores p̄ ſatiſfactiōe. p̄mo pl⁹
ponderat in infinitū. Ecce igitur
quō vita illi⁹ hōis vincit oia c̄mia
oēs offenſas ⁊ oēs culpas ſi det̄
pro illis. Si ergo dare vitam ē
accipe mortē. ſicut datio hui⁹ vi
te p̄ualet ⁊ p̄ponderat in bōitate
plus q̄3 oia pc̄tā hōim in malo-
ita acceptio mortis. Ergo ſi ille
hō quē q̄rim⁹ det vitā ſuā morti
ſpōte ad honorem di p̄ ſatiſfacti
one toti⁹ hūane natuē. nōne ſatiſ
faciet ⁊ ſoluet p̄ oib⁹ hōib⁹. Et
ſatiſfactio erit maior i infinitum
q̄3 omne debitū q̄d debet oēs ho
mines. Patet ergo quō mors illi
us hōis qui ē ncāri⁹ p̄ ſatiſfacti
one toti⁹ hūane nature p̄ualet ⁊
magis ponderat q̄m multitudo et
magnitudo oīm offenſaꝝ ⁊ pec
catoꝝ.

Qualit̄ ipſa mors deleat ⁊ ſu
peret pc̄tā ocīdētiū talē hōiem.
Titul⁹. CCLviij.

Et q̄n dictum ē q̄ mors
illius hōis qui erit de⁹ ⁊ hō
ſupabit oia pc̄tā ⁊ crīmia hōim
ſed dubiū eſt quō poterit delē et
ſupare pc̄tā illoꝝ qui ocīdēt eū
Qm̄ ſi tam malū eſt ocīdē eum.
quantū bona erit vita eius. quō
poterit mors eius ſupare ⁊ delere
pc̄tā ⁊ crimia illoꝝ qui eum oc
cīdēt. q̄ꝛ apparet q̄ tantū malum
ſit peccatū eorum qui ocīdēt eū.
quātum vita eius ē bona. Ergo
quō mors eius poterit ſatiſfacere
pro pc̄tō eoꝝ qui eum ocīdūt.
Aut ſi poterit delere pc̄tm̄ alicui⁹
illorum ⁊ ſatiſfacere p̄ illo. opor
tet enī q̄ ſatiſfactio ſit tanta q̄
deleat omnia pc̄tā. Hic poſſum⁹
dupliciť reſpōdere. Primo quia
nullus ſcīēter ocīderet illū ſi talē
eum cognoſcēt ſc3 deum ⁊ homi
nem. ideo ſi ocīdūt eum ignorā
ter ocīdūt. q̄re ſequiť q̄ peccatū
eoꝝ nō eſt ita malum. ſicut vita
eius fuit bona. q̄ꝛ ignorātia dimi
nuet pc̄tm̄ illud. vt nō ſit ita infi
nitū. Vn̄ q̄n dictum fuit q̄ tātū
mala fuit deſtructio eius. quātū
vita ei⁹ bona. tūc nō penſauim⁹
q̄ interfectio ſeu ocīſio eius fc̄a
fuit ignorāter. ſed q̄ſi ſcīēter fiēt
q̄ꝛ nunq̄3 aliquis poterit nec vel
let ſcīēter facere. Scd̄o rn̄dē poſ
ſum⁹ q̄ meritum ⁊ bonū q̄d faci
et ille homo qui erit de⁹ erit duo
bus modis infinitū. Primo ex p̄
te facīētis. q̄ꝛ erit p̄ſona infinita
ſcd̄o ex p̄te dei acceptātis. quia
omne meritū deo acceptabile eſt
infinitum ſicut demeritum infini
tum. Et ſic datio vite erit infini
ta ⁊ ex parte dantis ⁊ ex p̄te ac
ceptātis. ſed omne pc̄tm̄ q̄dcū
q̄ poſſit facere creatura ē finitum
ex p̄te facīētis. ſed ſolum infinitū
ex parte illius cōtra quem fit ſc3
ex parte di. Et ſic mors illius ho
minis p̄t delere omnia pc̄tā fieri
poſſibilia per creaturam. ⁊ pro il
lis ſatiſfacere. ⁊ vltra ſuperabit i
infinitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ De circūſtancijs et cōdicioni
bus q̄s habebit illa ꝓcioſa mors.
et que cōueniētiores erunt ei.
Titulꝰ. CClix.

ET quoniā illa ꝓcioſiſſima
mors ⁊ infiniti valoris illi
us precioſiſſimi ⁊ benigniſſimi ⁊
piiſſimi hominis quo indigemus
eſt nccāria toti humane nature
pro ſatiſfactiōe. ⁊ in ipa pendet
tota reſtauracio ⁊ totum bonum
hoim. ideo videamꝰ quas circum
ſtātias habebit ⁊ q̄ cōditōes ei cō
ueniēt. Et qm̄ illa mors erit ſatiſ
factio totiꝰ nature humane ⁊ to
tum bonū ⁊ totum meritū. ido il
li morti cōuenit vt hēat oēs cōdi
ciones ꝑ q̄s poterit eſſe magis me
ritoria ⁊ ſatiſfactiua ac magis
accepta. ⁊ per q̄s poterit declara
ri maior bona volūtas bonū cor ⁊
intimꝰ affectꝰ cordis hoīs illius
moriētis. Vnde oportet ꝙ talis
mors vt dictum eſt ſit volutarie
accepta ac ſpōte. quia aliter nil
proficēt. Et ideo oportet ꝙ ille
benigniſſimꝰ homo velit ſuſcipere
et ſuſtinē mortem libēter ⁊ ſpōte
et cum bona volūtate. ⁊ ideo ha
bebit maximū amorē ⁊ maximā
caritatez ac ardētiſſimā ⁊ exquiſi
tā pietatez erga naturā humanā
perditā vt ſoluet᷑. Et ideo nō ſo
lum valz ſuſtinē ⁊ recipe mortē.
ymo per talem modū ⁊ talē for
mā in q̂bꝰ talis mors ſua erit ma
gis meritoria ⁊ magis ſatiſfacto
ria. magis vtilis ⁊ cōmodoſa ꝓ
hūana natura. ⁊ ꝙ eciam cōueni
āt ſue piiſſime volūtati ⁊ caritati
ardētiſſime. Et ideo qꝛ ille hō reci
piet mortem nō inuitꝰ nec igno
ranter. ymo ipō ſciente ꝑmittēte
et volente. ideo talis mors opor
tet vt ſit deliberata ⁊ ordinata ꝑ
ipſūmet. ⁊ non fiet cum caſu for
tuito. ſed ipēmet eligat volunta
rie talem mortem q̄lē voluerit. ⁊
nihil fiat in ſua morte cōtra ſuam
volūtatem. Et quia q̄nto mors
erit cum maiori pena magis cru
delis ⁊ doloroſa ac magꝰ ignoio
ſa ⁊ turpis ⁊ opprobrioſa ac de
riſoria ſi ſit volūtarie aſſumpta.
tanto erit magis meritoria ⁊ ſa
tiſfactoria. ⁊ cōmodoſior huma
ne uature. ac magis acceptabil᷑
deo. ideo certe cōueniet amori ar
dētiſſimo ⁊ pietati illius piiſſimi
hoīs. vt nō ſolū velit ſuſtinē mor
tem. ymo talem mortem ſicut di
ctum eſt quia hoc erit maius bo
num qꝺ poteſt facere. Et ideo cō
uenit ſue maxime bonitati vt fa
ciat tantū bonuz. quo nō poterit
eſſe maius nec meliꝰ. nec excogi
tari. Vnde ille hō piiſſimꝰ erit ꝑ
ſona infinita. et ideo cōuenit ei fa
cere tantū bonū. vt ſua mors pre
cioſiſſima ſuperet et excedat om
nia pctā. et vt nō poſſit magis
ſuꝑare vt habeat omne meritum
Et ideo cōueniet ꝙ omnes condi
ciones et omnes circūſtātie q̄ po
terūt reddere illam mortē diffici
limā. penaliſſimā ꝑ oēm moduz
atrociſſimā et crudeliſſimā. dolo
roſiſſimā ac ignominioſiſſimam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſint in illa morte ſeu comitent᷑ eā
Et ideo cōuenit q̄ fiat i loco pu
blico ⁊ ſolēni ⁊ nō in occulto de
die ⁊ nō de nocte. ⁊ ſic de alijs
circūſtantijs. ⁊ oportebit q̄ ge
nus mortis ſit turpiſſimū ⁊ igno
miniofiſſimū. Quō āt poterūt fie
ri iſta faciliꝰ poſſumꝰ ↄgnoſcere
ſi ↄſiderem̄ꝰ illos ꝑ q̄s talis morꝰ
fiet. qm̄ oportet q̄ ſint inimici ſui
maximi. Vn̄ iā dcm̄ eſt q̄ ille ꝓ
mus āgelꝰ ſcꝫ dyabolus erit ini
micus capitalis iſtius hoīs. ⁊ ha
bebit ip̄m odio in ſūmo. ⁊ iō tra
ctabit morteꝫ ſuā. ⁊ inflāmabit
aliq̄s hoīes ad ſūmū odiū iſtius
ꝑ ſūmā inimiciciā. Et iō illi hoīeꝰ
qui erūt inimici ſui nō ſolū deſide
rabūt ip̄m occidē. ꝑmo eciā infer
re mortē turpiſſimā ⁊ amariſſimā
et talē q̄lis dicta ē. Et multū bn̄
cōuenit illi talis mors. q̄ꝛ inimici
eiuꝰ multū deſiderabūt ei iferre ta
lē mortē vt dcm̄ ē. ⁊ ipſe cū gau
dio ⁊ bona volūtate ſuſcipiet eā
et ſic eoꝝ deſideriū ⁊ volūtas in
hoc ↄcordāt. ſed in iſto nō erit ſi
milis volūtas. q̄ꝛ ipſi mala ⁊ peſ
ſima volūtate ⁊ ꝑuerſa intētione
inflāmati eū occidēt. ſed ipē bona
volūtate ⁊ itimo cordis affectu
ꝓpꝰ ſaluationē totiꝰ hūane natu
re ad honorē dei. ⁊ ad offenſam
placādū mortē libēter ſuſtinebit
Et q̄ꝛ ipſe nullā oſtēdet ꝑtātem
ſed totā abſcōdet. iō poterūt eū
occidē ⁊ tractare ſcd̄m ſuaꝫ ma
lā ⁊ ꝑuerſam volūtatē q̄ntū ipſe
met ꝑmittet. Ecce magnū miſte

riū erit ibi. q̄ꝛ ipſa malicia deſtru
et ſeipſam. q̄ꝛ q̄nto magis inimici
eius ꝑ maliciā ⁊ iniq̄tatē dabūt
mortē. tāto magis ipſa mors erit
meritoria ⁊ ſatiſfactiua ꝑ pctīꝰ
et deſtruet maliciaꝫ. ⁊ ſic deſtru
et ſeipam. ⁊ iniq̄tas erit cōtra ſe
ipſam. Nō em̄ pt̄ fieri talis morꝰ
niſi ꝑ iniquitatē. ⁊ eciā nō fiet ni
ſi propter iniquitatem. ⁊ ſic per
iniquitatem ⁊ maliciam deſtrui
tur ⁊ annichilatꝰ ipſa malicia ⁊
iniquitas Et ſic ip̄a iniquitas ⁊
malicia facient mortē ſuā. ⁊ colli
gēt v̓gas ad ſeipſas ꝑcutiēdas
et ipſa iniq̄tas occidet ſeipſam.
Et ita patēt cōditōes ⁊ circūſtā
tie in gn̄ali. q̄ erūt cōueniētes iſti
morti precioſiſſime q̄ ncc̄aria erit
pro ſatiſfactione hoīm.

Declaratio magis in ſpeciali
quā rōnabiliꝰ ſequitꝰ ſaluatio hu
mane nature ꝑ talē mortē

Titulꝰ. CClx.

Nulli autem dubiū pt̄ eſſe
quantū donū ſit q̄ntiq̄ꝫ ꝑ
ciū illud q̄d ille hō qui erit deuꝰ ⁊
hō ⁊ filiꝰ dei. dabit deitati qn̄ da
bit vitā ſuā ꝑcioſiſſimā morti ad
honorem deitatis ſp̄ōte. Nulli du
biū eciā pt̄ eſſe quin tale opꝰ ſū
me laudabile ſit ⁊ ſūme ꝑmiabi
le ab ipſa deitate. Qui em̄ tantū
donū ſp̄ōte dat deo. non dꝫ eſſe ſi
ne retributione. Necc̄e erit ergo q̄
ſi ille hō det tantū donū d̄o. q̄ dei
tas retribuat ei. aliꝰ autem deuꝰ
eſſꝫ iniuſtꝰ ſi nollet retribuē. aut
impotēs ſi nō poſſꝫ q̄d alienū ē a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

deo. Sʒ qui tribuit aliq̄d alicui
dat ſibi illud qđ nō habʒ. aut di
mittit ei qđ ab ipſo poſſet exigi.
Et quia talis pſona erit de⁹ ⁊ hō
ſic nullo indigebit q2 vna perſo
na erit de⁹ ⁊ hō. Et ſic nihil pote
rit dare tali pſone q2 pleniſſima
eſt. Itē eciā talis pſona nihil de
debit qđ poſſʒ ei dimitti. Nec idi
gebit mēri aliq̄d pro ſeipſo. eciā
quantū ad humanitatē. q2 oīa q̄
hūanitas illa poterat hr̄e debent
ei rōne vnionis cū deitate. Quid
ergo tribuet illi qui nulla re indi
get. ⁊ q̄d dimittet illi. qui nl de
bet. Ecce ex vna pte eſt ncc̄itas
retribuēdi ⁊ ex alia pte ipoſſibili
tas recipiēdi. q2 ncce̅ eſt deū ſm
iuſticiā reddere qđ debet illi q̄ me
ret. ⁊ nō eſt aliquid qđ reddat.
Sʒ ſi tāta debita eſt merces nec
reddit a deo illi hoi nec alteri. in
uanū videt feciſſe tantū opus ad
honorē dei. Ncce̅ eſt ergo ꝙ alte
ri reddat. q2 nō poterit reddi illi
Si ergo ille hō voluerit dare illđ
qđ ei debebit alicui alteri poterit
nec ipſa deitas p̄t de iure ꝓhibē
illi. aut poterit denegare illi cui da
bit p̄mō iuſtū ⁊ ncc̄arium erit vt
diuina natura reddat mercedē il
li. cui pſona illa voluerit dare. q2
licebit ei dare qđ ſuum eſt. ⁊ dei
tas nō poterit reddē illud qđ dʒ
niſi alicui alteri. Sʒ q̄bꝫ cōueniē
tius ille hō tribuet mercedem ⁊ re
tributionē ⁊ fructū ſue mortis p̄
cioſiſſime. q̄ʒ hoibꝫ. ſeu q̄s cōueni
enti⁹ ⁊ iuſtius faciet hēdes tanti

debiti. quo ipſe non eget. ⁊ tāte
habūdātie. q̄ʒ parētes ⁊ fratres
ſuos. ſcʒ alios hoies. quos vide
bit tot ⁊ tātis debitis obligatos
et ſūma pauptate deficē. ⁊ eſſe i
ꝓfundo miſeriaꝝ. vt ſcʒ illis di
mittat illud qđ debēt pro pctīs
et offenſis ⁊ det illud quo p̄uati
erant ꝓpter pctā ⁊ offenſas. Ni
hil eīm videt racōnabili⁹. nihil ꝯ
ſiderabili⁹. Quicūqʒ igit accedet
ad deū nomīe iſtius hoīs. nullo
mō repellet. Ecce igit qualit hō
ipſe liberabit alios homīes ⁊ redi
met. q2 illud qđ ſpōte dabit deo
cōputabit ꝓ debito qđ illi debēt
Humana eīm natura dabit i illo
hoīe ſpōte ⁊ non ex debito qđ ſu
um erit. vt redimat ſe ⁊ liberet in
alijs hoibꝫ in quibꝫ qđ ex debito
exigebat non hʒ vnde reddat.
Oēs igit hoīes qui ad grām illam
voluerit ⁊ adherere illi hoī libere
cū digno affectu liberabunt a ſe
cūda obligatōe infinita q̄ eſt ꝓp
ter pctīm ⁊ offenſam. ⁊ p ꝯn̄s li
berabunt ab ira dei ⁊ a pena eter
na et a ptāte dyaboli. ⁊ recōſili
abunt deo ⁊ dabit eis eternū gau
diū qđ pdiderunt. Qui vero illā
grām cōtemnēt iuſte peribunt in
eternū. ⁊ incurrent penā infinitā
quā debuerūt. quia nō reddēt de
bitum nec ſatiſfaciēt. Item eci
am ad cōfirmationem iſtoꝝ con
ſiderādum eſt. ꝙ illi homini debe
bat regnum celeſte. ⁊ hereditas
celeſtis duobꝫ modis Primo ex
eo quia ille homo iquātum homo

erit fili⁹ dei · quia imediate recipi
et aīam racionalē · ⁊ erit format⁹
quantū ad corp⁹ imediate a deo ·
et erit obediēs ſemꝑ deo vt patri
cuſtodiēs formā filiacōis · ⁊ ideo
ncc̄ario erit heres dei inquātum
homo · Vnde quia int̄ omnes ho
mines iſte ſolus erit bon⁹ fili⁹ dei
et ꝑ cōſequēs iure filiacōis ⁊ pa
ternitatis tota hereditas q̄ debe
bat̄ omnibꝫ hominibꝫ inſimul · ſi
ſeruaſſent formam filiacōis · ⁊ fe
ciſſent vt filij debebit̄ de iure iſti
homini · quā alij hoīes iuſte perdi
derūt · Quāuis ēgo iſte homo nō
moreret̄ · debebit̄ tamē ei totius
hūane nature hereditas · quā de
us debebat dare ſi pͥmi hoīes non
fuiſſent inobediētes · Et iſto iure
nullus ali⁹ homo poterit eſſe ꝓi
ceps hereditatis celeſtis Sꝫ alio
mō ⁊ alio iure debet̄ tota heredi
tas celeſtis illi homini · ſcꝫ ꝑ meri
tū ſue p̄cioſiſſime mortis · qꝛ mo
riet̄ laudabiliter ad honorem dei
et ꝑ iuſticiā veram ⁊ ꝑ meritum
iuſtiſſime debebit̄ ei tota heredi
tas celeſtis q̄ omnibꝫ hoībꝫ debe
bat dari ſi primi hoīes manſiſſent
obediētes · Et ſic duplici iure de
bebitur tota hereditas celeſtis illi
homini ⁊ qꝛ ei ſufficiet hr̄e illam
hereditatem ꝑ pͥmū ius ⁊ non in
digebit ſecūdo iure · ideo dabit a
lijs hominibꝫ ſcḋm ius qḋ acquiſi
uit ꝑ meritum ſue mortis · ⁊ ſic il
le homo iuſte reſtituet alios homi
nes frēs ſuos ſibi adhere volētes
ad hereditatē celeſtē quia dabit
eis ius ſcḋm quo ipſe nō indige
bit ⁊ ſic quicqḋ ille homo acqui
ret ꝑ mortem ſuam dabit alijs ho
minibꝫ · Et qꝛ in morte ſua erit i
finitū meritū · ſic dabit alijs infini
tum meritū. qꝛ met nō indigebit
Et ſic relinquit̄ ꝙ hoīes qui ſibi
adherēt habebūt infinitū meritū.
et infinitū ius per qḋ debebit̄ eis
regnū celeſte ⁊ hereditas celeſtis
Et ſic ille hō ꝑ mortē ſuam dita
bit totam humanā naturā q̄ erat
pauperrima · qꝛ implebit eaꝫ meri
to ſuo infinito · Vnde diuitie ⁊ the
ſauri hūane nature nō ſūt niſi me
rita · Et ideo ꝑ mortē iſtius hoīs
natura humana erit pleniſſima ·
ditiſſima ⁊ habūdātiſſima · ita ꝙ
ampli⁹ nō poterit habūdare nec
creſcē · Et tales diuitie ⁊ theſau
ri erūt incorruptibiles · quia tale
meritū erit eternū ⁊ ſemꝑ manēs
qꝛ meritū non p̄t deſtrui · niſi per
ſuū cōtrariū ſcꝫ ꝑ culpā ⁊ deme
ritū ac diſpliciētuꝫ · ſed nulla erit
culpa q̄ poſſꝫ deſtruē meritum il
lud. ⁊ ideo erit ſemꝑ in ſua vͦtute
Apparet ergo q̄lit̄ racōnabilit̄ ſe
quitur ſaluatio hūane nature per
mortem illius hoīs qua omnis hō
indiget ·

Qualiter illa mors ſe habebit
ad culpas ⁊ offenſas ·

Titul⁹ · CClxi ·

Q Vomā autē iam declaratū
eſt i tractatu de lapſu ſeu
perditiōe hoīs · ꝙ in tota natura
hūana erāt tres culpe · pͥma erat
gn̄aliſſima que reſpiciebat ōnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hoīes · ⁊ erat toti⁹ hūane nature
et iſta erat culpa ſeu offenſa du
oꝛū p̄moꝝ hoim · ⁊ iſta clauſerat
oīb⁹ portam celeſtē · alia erat cul
pa originalis quā ↄtrahit aīa q̄ꝛ
coniūgit̄ carni corrupte · ⁊ tercia
ē ꝑſonal̄ ⁊ actualis ⁊ iſta multi
plicat̄ in q̄lib; hoīe ſine nūero · et
q̄ꝛ iſta mors precioſiſſima delebit
oēs culpas ⁊ offenſas toti⁹ hūa
ne nature · iō oportet vidē q̄lit̄ ſe
habebit ad iſtas tres culpas Vn̄
p̄ma culpa ſeu offenſa non ē niſi
vna in tota natura hūana · ⁊ ē ra
dicalis ⁊ latiſſima ⁊ q̄ꝛ ē p̄ma · iō
mors illi⁹ hoīs p̄mo ⁊ p̄ncipalit̄
tollet totalit̄ illā gn̄alē culpā et
iniuriā · ⁊ erit ſatiſfactio ꝓ ea · ⁊
hoc ſtatim qn̄ mors erit fc̄a · ⁊ ſic
remouebit̄ totalit̄ ⁊ vniuerſalit̄
a tota natura humana Sed alie
due culpe ꝑticulares q̄ ſūt in q̄li
bet hoīe ꝑticulari · ⁊ q̄ reſpiciūt ꝑ
ticulares ꝑſonas · nō tollent̄ nec
deſtruent̄ ſtatim poſt mortē · ſed
oportebit ꝙ q̄lib; hō adhereat il
li morti ⁊ vniat̄ illi hoī · ⁊ fiat mē
bꝝ eius · ⁊ efficiat̄ de ſua ſocieta
te ⁊ familia · alit̄ meritū ſue mor
tis nō poterit ſatiſfacē ꝓ illo · nec
aliq̄s aliter efficiet̄ ꝑticeps i me
rito ſue mortis · nec recipiet v̄tu
tē ſue mortis ꝓ ſe · Sȝ q̄ꝛ ꝑuuli
qui nō hn̄t vſū liberi arbitrij · nō
poterūt adherē in ꝓꝑa ꝑſona illi
morti · iō ſufficit ꝙ alij q̄ habebūt
vſum liberi arbitrij · adhereāt ꝓ
eis · Vnde q̄ꝛ culpa eoꝝ non eſt
actualis · p̄mo euenit eis ꝑ aliā
perſonam · ⁊ non per propriam
voluntatem · ideo alia perſona po
terit ſupplere vices eorum et ad
herere pro eis · Sed in adultis ·
quia poſſunt ꝑ propriam volun
tatē ⁊ libeꝝ arbitriū adherere et
vniri illi homini · ideo erit nccē ꝙ
ſi volūt ꝙ mors illi⁹ hoīs eis pro
ficiat · ꝙ actualiter vniant̄ cū eo
et fiant mēbra eius Vn̄ quia iam
declaratū eſt ꝙ hoīes erāt mēbra
p̄ni āgeli mali ⁊ dyaboli · ideo
oportebit ꝙ relinquāt ⁊ deſināt
eſſe mēbra dyaboli · ⁊ fiāt mēbra
iſtius hoīs ⁊ hoc volūtarie ⁊ ſpō
te ⁊ ſine coactiōe · q̄ꝛ ſicut mors
eius fuit ſuſcepta voluntarie · q̄ꝛ
aliter nihil ꝓficēt · ita erit nccē ꝙ
hoīes qui voluerīt eſſe ꝑticipes ſui
meriti ⁊ ſue mortis volūtarie vni
antur ei ⁊ incorꝑent̄ · q̄ꝛ aliter ni
hil ꝓficeret eis mors eius · Et iō
erit neceſſe ꝙ relinquāt priorem
vitam ⁊ antiquam quam tenue
runt que erat ſcd̄m dyabolum ⁊
recipiant vitam nouam iſtius ho
minis que erit ſcd̄m deum Et vt
fiat certa diſtinctio inter homie𝔰
qui fient membra eius ⁊ alios ·
neceſſe erit eciam ꝙ ſint aliqua ſi
gna manifeſta per que ſignētur
membra ſua que recipiantur ab
hominib⁹ qui volūt eſſe membra
eius et de ſua ſocietate · Hic er
go oportebit quod homines ad
hereant ei ⁊ vniantur ⁊ ꝙ hoc
fiat recipiēdo aliqua ſigna ab ip
ſo ordiata · Ecce igit̄ qualit̄ iſta
precioſiſſima mors ſe habebit ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

delẽdas offenſas mũdi ⁊ culpaꝝ
hoim. qm̃ nõ delebit nec deſtruet
propãs culpas ⁊ offenſas cuiuſ
libet hominis q̃s quilibet ꝯmiſit ꝑ
ꝓpriã volũtatẽ. niſi cuilibꝫ diſpli
ceãt oẽs culpe ⁊ offenſe q̃s fecit
et eas odio habeat. ⁊ tũc mors il
la ſatiſfaciat ꝓ omnibꝰ pctis cu
iuſlibꝫ dum tamẽ efficiant̃ mem
bra eius. Sꝫ ad delẽdam culpã
originalẽ nõ erit necc̃ ꝙ aliq̃s ha
beat diſplicẽtiã. quia nõ cõmiſit
eam ꝑ ꝓpriã volũtatẽ. nec eciam
ad delẽdam culpã gñalẽ totius
hũane nature erit necc̃ ꝙ aliquiſ
doleat quia illa delebit̃ totaliter
per mortẽ ſtatim hoibꝰ ignorãti
bus. ſed tamẽ bñ fuit necc̃ ꝙ ꝓ
mi parẽtes qui eã cõmiſerũt de il
la culpa doluerit ⁊ eis diſplicue
rit. alit̃ quo ad ipõs nõ deleretur.
Ad deſtruẽdam enĩ totaliter cul
pã ⁊ offenſam cõtra deũ necãria
eſt ſatiſfactio infinita vt dictuꝫ
eſt. ⁊ eciã eſt necc̃ ꝙ ille qui ꝯmi
ſit habeat diſplicẽtiam de illa of
fenſa ⁊ culpa ⁊ ei diſpliceat. Si
ne ergo morte iſtius hoīs qui erit
deꝰ ⁊ hõ. nulla culpa ⁊ offenſa
poteſt deleri ſeu deſtrui. Vñ eciã
nõ ſolũ eſt necãria ſatiſfactio in
finita ꝓpt̃ penã infinitã debitẽ ſol
uendũ ⁊ redimẽdum. ymo ẽ eciã
necãria infinita diſplicẽtia de cul
pa ⁊ offenſa q̃ eſt cõtra deũ. qui
eſt infinitꝰ bonꝰ. Vñ offenſa que
eſt cõtra infinitã bonitatẽ nõ põt
deleri ad plenũ niſi ꝑ infinitã diſ
plicẽtiam. quã nullus hõ poterit

hñe. ⁊ ideo ad ſupplemẽtum ẽ ne
ceſſaria mors illiꝰ hoīs. vt pro pe
na debita ſatiſfaciat. ⁊ ꝓ diſpli
centia ſuppleat. Et ideo necãriũ
erit ad liberandũ hoiem de pctis
que fecit cõtra deum ꝙ ille hõ qui
erit ꝑſona infinita nõ ſolũ moria
tur ſed eciã doleat ꝓ pctis hoim
preteritis pñtibꝰ ⁊ futuriſ ⁊ ei di
ſpliceãt in infinitũ. Et ſic nõ ſolũ
patiet̃ in corꝑe ymo eciaꝫ in aĩa
ad ſatiſfaciẽdum ꝓ pctis plena
rie. Nã enĩ dĩs offenſa ⁊ iniuria
ac culpa cõtra deum. obligat ad
infinitã penã. quia eſt ꝯtra deum
oĩpotentẽ qui ẽ infinita iuſticia.
et hoc ꝓpter cõtemptũ dei. ⁊ ideo
oportet ꝙ ſatiſfactio ſit infinita
Et quia eciã talis offenſa eſt cõ
tra infinitã bonitatẽ ⁊ benignita
tẽ. ideo eciam ꝓ plenaria ſatiſfa
ctiõe req̃rit infinitã diſplicẽtiam
quia ſũma bonitas fuit offenſa q̃
eſt in infinitũ amabilis. Ideo q̃n
tum eſt amabilis. tantũ offenſa
cõtra ipſam ẽ diſplicibilis ⁊ odi
bilis. Et ideo erit necãriũ ꝙ ille
hõ triſtet̃ veracit̃ ⁊ doleat de offẽ
ſis hominũ.

Qualiter ſe debebit hñe ille hõ
poſt mortẽ ſuã ſponte ſuſceptã.
Titulꝰ. CClxij.

Monſtratũ eſt autẽ ſupra q̃
liť ſũme erit necãria morſ
tanti hoīs qui ſit deꝰ ⁊ hõ. ꝓ ſatiſ
factione totiꝰ humane nature. ⁊
viſum eſt q̃lit̃ mors eius poterit
ſatiſfacere. ⁊ ideo reſtat vidẽ q̃d
debebit facere talis hõ poſt mortẽ

ſuã ⁊ q̄d ncc̄ariũ erit quid faciet
vltra ꝑ hoīb ⁊ quid ſeq̄ debeat
pꝯ morte̅ ſuã Videamꝯ g° ſi debe
at remane̅ mortuꝯ vel iteꝝ reuer
ti ad vitã. Et qm̄ ille hō erit deꝯ
et hō. ⁊ ꝑ ↄn̄s oīpotēs. ſapīetiſſi
mus optimꝯ ⁊ benigniſſimꝯ. ideo
oīa q̄ faciet. faciet ſapīetiſſime be
nigniſſime ⁊ rōnabiliſſime Et iō
ncc̄ariũ erit vt iteꝝ redeat viuꝯ ⁊
ſuſcitet ſeipm̄ de morte ꝑ ꝓpriam
potētiã ⁊ nō maneat i morte. Si
cut em̄ mors eius erit ncc̄aria ita
eciã reſurrectio ſua erit ncc̄aria. ſꝫ
nō ad ſatiſfaciēduz nec delēdum
pctā ⁊ offenſas. qꝛ mors eiꝯ ope
rabit̄ pleniſſime ad ſatiſfaciendũ
pro pctīs Sꝫ niſi poſt morte̅ ſu
am ſeq̄ret̄ ſua reſurrectio ⁊ reſuſ
citatio mors eius eſſꝫ ꝑdita q̄ ad
hoīes. ⁊ totũ eſſet fruſtra. qꝛ nul
lus habēt ſpem nec fide̅ i eũ. nec
in merito ſue mortis. nec vniret̄
nec adherēt ei. ⁊ ſic ꝑcioſiſſima
mors nō eſſet vtilis hoīb. Et ſic
erit ncc̄e ꝙ reuertat̄ viuus poſt
morte̅ ⁊ reſurgat. ⁊ hoc requirit
ncc̄itas liberatōis hũane nature.
et ipſamet mors ſua. vt meritum
tāte mortis nō ꝑdat̄. Et iō poſt
q̄ꝫ morꝯ fcā erit ad nihil vtile eſſꝫ
ſtare mortuũ. ymo ſūme dãnoſũ
et iutile ac deſtructiuũ totiꝯ homī
Sicut em̄ ipſe ſuſcipiet mortem
volũtarie ⁊ ſpōte ꝓpter honorem
deitatis. ⁊ ꝓpter vtilitate̅ totius
hũane nature. ita eciã ꝓpter eāde̅
vtilitate̅ ncc̄ariũ erit ꝙ ſuſcitet ſe
ipm̄ a mortuis Et ideo ncc̄arium

erit hũane nature ꝙ talis ꝑſona
q̄ ſic erit deꝯ ⁊ hō faciat ſatiſfacti
one̅. vt ꝑ morte̅ ſuã poſſit ſatiſfa
cere. ⁊ iteꝝ poſt mortem poſſit re
ſurge̅ ⁊ ſeipm̄ ſuſcitare. qꝛ vtrũ
qꝫ eſt ncc̄ariũ humane nature. ⁊
vnũ ſine altero nihil ꝓficēt. Ad
hoc em̄ valebit ⁊ eſt ncc̄aria vni
tas ꝑſone ⁊ diuerſitas naturaꝝ
duaꝝ. ſcꝫ diuine ⁊ hũane in illo
hoīe. vt illud qđ opꝯ erit fieri ad
reſtauratione̅ ⁊ ſatiſfactionez ſi
humana natura nō poterit. đina
faciat. ⁊ ſi non cōuenit diuine na
ture hũana exhibeat. ⁊ nō alius
neqꝫ aliud. ſed vt ſic ide̅ ipſe qui
ꝑfecte exn̄s deꝯ ⁊ hō ꝑ humanã
ſoluat qđ illa debet. ⁊ ꝑ diuinã
poſſit qđ expedit. vt ſic diuīa na
tura iuuet humanã i q̄b ipa nō
poterit. Ite̅ eciã erit ncc̄ariũ ꝙ re
ſurgat a mortuis. qꝛ ſuũ corpuꝰ
glorioſiſſimũ nō debꝫ corrũpi nec
reuerti in puluere̅. qꝛ eciã non de
bebit mori niſi velit vt dictũ eſt.
Et ideo ncc̄e eſt ꝙ reſurgāt cor
pus. aliter deitas faceret iniuſtici
am hũanitati qđ fieri non debꝫ.
Sꝫ q̄lit̄ debebit reſurge̅ vel mor
talis vt ꝑ͛us vel imōꝛlis totaliter
vt ampliꝯ nō poſſit mori. Et di
cendũ ꝙ totaliter imōꝛlis vt i et
nũ mori nō poſſit nec pati. qꝛ ſua
mors ampliꝯ nō ꝓficēt nec erit
ncc̄aria. qꝛ mors ꝑ͛ma ſufficiet in
perpetuũ. Et iō debebit reaſſume̅
corpus ſuũ i ſtatu vltimato ⁊ ꝑ
fecto ad que̅ ordiata fuerat hũa
na nā. Pretēa eciã nō ſolũ erit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ncc̄aria reſuſcitatio illiꝰ hoīs imo
eciā ncc̄aria erit aſcē̄tio eius in ce
lū vt recipiat poſſeſſionez ꝓ hūa
na natura ⁊ hoc regni celoꝝ ⁊ he
reditatis celeſtis q̄ debebit̄ ei du
plici iure vt iā declaratū eſt. Et
ideo oportebit ꝙ cōpletis oibꝫ q̄
pertinebūt ad ſatiſfactionē ⁊ ad
liberationē hūane nature aſcēdat
ad regnū celoꝝ. Tali igit̄ idiget
hūana natura q̄ poſſit ſatiſfacere
et mori ⁊ reſurgere a mortuis ⁊
aſcēdere in celū. ⁊ accipe poſſeſſi
onē hereditatis ꝓpter quā haben
dā creata fuit hūana natura

Qualiter ſe habebit ille homo
ad omnes creaturas.

Titulꝰ. CClxiiij.

Et qm̄ totū vniuerſū ſeu
vniuerſitas creaturaꝝ eſt
diuiſa in q̄ttuor ꝑtes. qꝛ āgelica
natura diuiſa ē ⁊ partita i duas
ꝑtes. ſcꝫ in angelos bonos ⁊ in
angelos malos. deīde eſt hūana
natura. deinde corꝑales. ⁊ qꝛ ille
homo erit creatura in rōne hūani
tatis. iō ꝯſiderandū eſt q̄lit̄ ſe ha
bebit i q̄ntū hō ad āgelos bonos
et q̄lit̄ ad malos. ⁊ q̄lit̄ ad homi
nes. ⁊ q̄lit̄ ad mūdanā ⁊ corꝑa
lem creaturā. Et qm̄ iſte hō erit
maior creatura et altior q̄ poſſit
eſſe vel cogitari ⁊ in altiori digni
tate. qꝛ erit vna ꝑſona in deitate
et hūanitate qꝛ deuſ ⁊ hō. ideo in
quantū hō rōne illiꝰ vnionis cū
deitate. erit ſuꝑ oēs creaturas. ⁊
ois creatura erit inferior. Et ideo
erit dn̄s angeloꝝ ⁊ caput eoꝝ.

qꝛ āgeli homi nō hn̄t caput. quia
primꝰ angelꝰ debebat eſſe caput
qui cecidit. Et ideo iſte hō reſtau
rabit ⁊ redintegrabit angelos ⁊
oēs āgeli erūt ſui. ⁊ ei debet̄ iſtd
dominiū. Itē erit dn̄s eciā maloꝝ
angeloꝝ ⁊ hoc ꝑ iuſticiā. qꝛ pri
mus malꝰ angelꝰ erit captiuꝰ eiꝰ
vt iam declaratū eſt. Itē erit do
minus oim hoim hn̄s imperiū ſuꝑ
oēs hoies. qꝛ erit maior int̄ oēs
hoies. Et iō erit caput oim bono
rum hoim. ſicut eſt de angelis bo
nis. ⁊ eciā erit dn̄s maloꝝ hoim.
ſicut maloꝝ āgeloꝝ. ſed nō erit
caput eoꝝ. Et ſic idez erit caput
bonoꝝ angeloꝝ ⁊ caput bonoꝝ
hoim. ⁊ ido hoies boni ⁊ āgeli bo
ni erūt mēbra vniꝰ capitis. ⁊ ido
eciam āgeli iuuabūt hoies q̄ntū
poterūt. Itē eciā erit dn̄s oim cre
aturaꝝ mūdi. qꝛ oēs creature fiūt
propt̄ hoiem. ⁊ ipſe erit dn̄s ſuꝑ
totā hūanā naturam. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſu
per oēs alias creaturas. Et idem
erit dn̄s terre. aque. aeris ⁊ ignis
et oim q̄ ſunt ꝓpter hoiem. Et ſic
vnꝰ erit dn̄s oim creaturaꝝ. Et
iſtud dominiū debebit̄ ei ⁊ racōne
dignitatis. ⁊ rōne meriti ſui. qꝛ
dedit vitā ſuā ad honorē dei. Et
tūc fiēt duo corꝑa totalit̄ oppo
ſita ſeu duo exercitꝰ. ſcꝫ corpus
bonoꝝ ⁊ corpꝰ maloꝝ. ⁊ quod
libet corpꝰ habꝫ ſuū caput ⁊ ſuū
ducē. Attamē corpꝰ maloꝝ erit
prius. ſcꝫ pmꝰ angelꝰ malꝰ cū
ſuis mēbris. ſicut erat declaratū
ſuperiꝰ i tractatu de āgelo malo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et cū iſto erūt ꝑ accidēs icorꝑati
mali hoies. ꝟ ex oppoſita ꝑte nō
erāt niſi āgeli boni q̄ nō faciebāt
corpꝰ. qꝛ nō hēbāt aliquā creatu
rā tā excellētem ſicut pͥmꝰ āgelꝰ
erat. Et ſic āgeli boni erāt trunca
ti capite. Et iō qꝛ ille hō erit ma
ior. excellētior ꝛ melior q̄m fuit
pͥmꝰ āgelus q̄ corruit. iō rāſſime
erit caput bonoꝝ āgeloꝝ. ꝛ recu
ꝑabit natura āgelica caput maiꝰ
et meliꝰ ꝛ excellētiꝰ q̄ȝ ꝑdiderat
et erit integ̃ta i capite ſuo Et tūc
erit i ordie creaturaꝝ bonaꝝ vna
creatura maior in bonitate q̄ȝ ſit
illa creatura mala. q̄ erat maior i
ter creaturas malaſ quoniam nul
la creatura erat ita bona. ſicut pͥ
mꝰ āgelus erat malꝰ. ꝛ malū ex
cedebat bonū int̃ creaturas Sed
tunc erit ꝑ ɔtrariū. qꝛ bonū ſupa
bit malū. qꝛ multo magis ꝛ ſine
cōpatōe ille hō erit melior q̄ȝ ſit
ille āgelꝰ peior Et ſic duobꝰ mo
dis ꝑ illū hoiem bonū vincet ꝛ ſu
ꝑabit malū. Prio qꝛ ipē erit me
lior q̄ȝ ſint oēs creature male. ſe
cūdo qꝛ ipſe faciet meliꝰ q̄ȝ oēs
creature fecerūt male ꝛ facē potu
erunt. Et ſic oibꝰ modis bonū fa
ctū ſuꝑabit malū ſcōm ippetuū.
quare merito ille hō erit caput bo
noꝝ āgeloꝝ ꝛ hoim. Sȝ iſtud
corpꝰ bonoꝝ nō poterit creſcere
niſi ꝑ hoies q̄ ſunt de corꝑe malo
rū hoim. ꝛ iō oportet q̄ corpus
bonoꝝ pugnet ɔtra corpꝰ malo
rū. vt trahat ad ſe hoies ꝛ cōuer
tat ꝛ icorporet. qꝛ hoies ſūt ɔuer

tibiles ad bonū ꝛ malū. Et ideo
tūc fiet maximū bellū ꝛ maxima
pug̃ int̃ corpꝰ bonoꝝ ꝛ corpus
maloꝝ. ſcȝ pͥmꝰ āgelus cū ſuis
mēbris cuſtodiet q̄ntum poterit
ne ꝑdat hoies q̄s tenet. ꝛ corpꝰ
bonoꝝ ſemper rapiet ꝛ trahet ho
mies ad ſe ꝛ diminuet corpꝰ ma
loꝝ q̄ntū ad hoies. Sȝ qꝛ potēti
us ꝛ maioris v̾tutis erit corpꝰ bo
noꝝ q̄ȝ maloꝝ rōne capitis. ideo
corpꝰ bonoꝝ vincet corpꝰ malo
rū. ꝛ q̄ret hoies ꝛ trahet ad ſe. ꝛ
corpꝰ maloꝝ ꝑdet. Quāuis eni
primꝰ āgelꝰ malꝰ q̄ ē caput ma
loꝝ ꝑdiderit hoies per iuſticiam
vt dictum eſt. attn̄ non dimit
tet niſi ꝑ violētiā. Et ideo ncc̄aria
erit pug̃ fortiſſima ad ſubtrahen
dū hoies de ptāte ſua. Ecce ergo
viſū ē q̄lit̃ ille hō q̄ ē deus ꝛ hō ſe
habebit pꝰ mortē ſuā ꝛ q̄liter ſe
hēbit ad oēs creaturas tā bonas
q̄m malas. ꝛ q̄ fiēt ꝛ q̄nta i vni
uerſo ꝑ ſuā bonitatē ꝛ excellētiā

Declaratō ꝑ exēplū familiare
qualit̃ due nature ſcȝ dīna ꝛ hu
mana poterit cōcurrē in vnā ꝑſo
nā ſine imutatiōe vtriuſq3 ꝛ quā
tū ē poſſibile. Ti. CClxiiij.

Ut āt aliq̄lit̃ videamꝰ q̄lit̃
diuina nā ꝛ hūana ſimul
ꝑnt ɔcurrē vt ſint vna ꝑ
ſona. ꝛ tn̄ dīna nā nō perdat ali
quid de excellētia ꝛ altitudie ſua
ꝓpt̃ talē vnionē. nec etiā i ſeipſa
aliq̄ mō mutet̃ nec etiā hūana. ſȝ
remaneāt i ſuo eē. hoc ꝑt declara
ri ꝑ exēplū familiare. ſ. ꝑ lrās alpha

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

deti· Quia ſūt q̄nqꝫ vo̅les ꝑ ſe ſo
num facie̅tes ſcꝫ ·a·e·i·o· ⁊ ·v· ⁊
alie ſūt ꝯſonātes Vn̄ q̄libꝫ vocal'
ſa̅t ꝑ ſe ſonū· ⁊ q̄i vnā ꝑſonā qꝛ
ꝑ ſe ſonat· Int' iſtas āt lrās fit cō
iunctio ⁊ vnio· ⁊ ꝯſtituit' noua
ſillaba· qꝛ due vocales pn̄t ꝯiūgi
adīuicē ⁊ facē vnā ſillabā. ⁊ eciā
vocal' cū ꝯſonāte ſāt ſillabā· Et
ꝑ iſtas ꝯiūctiōes ⁊ vniōes poſſu
m⁹ declarare ꝯiūctionē ⁊ vnionē
diuine nature ⁊ hūane i vna ꝑſo
na· Vn̄ tres ſūt vocales q̄ nūq̄ꝫ ꝑ
dūt ſonū ſuū· q̄ ſūt totalit' imuta
biles ſcꝫ ·a·e· ⁊ ·o· ⁊ iſte ſigſicāt
tres ꝑſōas in diuis q̄ ſūt imutabi
les totalit· ⁊ nūq̄ꝫ pn̄t ꝑdē ſonū
ſuū· Sꝫ ſūt due alie vocale' q̄ pn̄t
ꝑdē ſonū ſuū ꝓpriū ⁊ mutari i ſo
nū ꝯſonātis lrē. ⁊ ſūt i ſe mutabi
les ·ſ·i· ⁊ ·v· ⁊ ſigſicant duas na
turas creatas q̄ faciūt ꝑſonā· ſcꝫ
naturā angelicā ⁊ nām hūanā· q̄
pn̄t ꝑdē ſonū ſuū· ⁊ ſūt mutabi
les · vn̄ iſta vocalis i ſigſicat nāꝫ
angelicā q̄ ē ſimplex nō hn̄s cor
p⁹· ꝫ iſta vocalis ·u· ſigſicat ꝑſo
nā ſeu naturā hūanā· q̄ hꝫ duas
ꝑtes ſcꝫ corp⁹ ⁊ aiaꝫ· q̄ſi duas ti
bias Et iō ſicut ſūt q̄nqꝫ ꝑſone i
rebꝫ· ſcꝫ tres diue· ⁊ due alie ſcꝫ
angelica ⁊ hūana Iſte q̄nqꝫ q̄ſi
ſūt q̄nqꝫ vocales ꝑ ſe ſonātes· ⁊
alie ꝯſonāte' pn̄t ſigſicare oēs ali
as creaturas ⁊ naturas iferiores
q̄ ſūt ꝓpt' iſtas q̄ nō faciūt ꝑſonā
Sicut igit' vna vocalis imutabi
lis ſuſcipit aliā vocalē mutabilē
ad ſe· ⁊ fit vna ſillaba q̄ſi vnus
ſonus. ⁊ q̄libet ſeruāt ſuā naturā
que remanet vocalis · vt ptꝫ dicē
do· au· eu· ita ſimiliter perſona di
uina imutabilis poteſt ſuſcipere
naturā humanā mutabileꝫ ad ſe
vt ſint vna ꝑſona· ⁊ quelibꝫ na
tura ſeruabit ſuam ꝓpriam natu
ram ⁊ remanebit hūana natura
humana· ⁊ diuina natura diuina
Et eciam qn̄ iſte vocalis · a · vel
e · q̄ eſt p̄ma ⁊ p̄ncipalis ſuſcipit
iſtam vocalē · v · in ſuam perſonā
et in ſuū ſonum p̄mo eſt a vel e·
et facit ꝑ ſe ſonū · ſed tamē nō dū
eſt v· ſed in pūcto dum v forma
tur ſuſcipit' ab iſta vocali a vel e
ita ꝙ v per ſe nō exiſtit prius ⁊
poſtea ſuſcipit' prim̄o ſimul dū fit
ſuſcipit' Ita ꝯformit' diuina na
tura ſeu diuina ꝑſona que iā ab
eterno eſt · p̄t ſuſcipe hūanā na
turam in ſuam perſonā · nō ꝙ hu
mana natura illa p̄us exiſtat in
ſe ſeu illa hūanitas · ſed ſimul in
pūcto dum fiet ſuſcipiet' a diuia
perſona · ⁊ ſuſtētabit' in ea · ⁊ nō
in ſeipa · nec faciet ꝑſonā per ſe·
et ſic non erit ibi niſi vna ꝑſona·
ſcꝫ perſona diuina que iā prius
erat perfecta per ſe qꝫ exiſten' in
ſeipſa · Sicut enim iſta vocalis
v · que ſuſcipit' ab a · p̄t habē du
os modos exiſtēdi vnū per ſe di
cēdo v · ⁊ tūc ꝑ ſe facit ſillabā ⁊
q̄ſi ſuā perſonā · aliū modū hꝫ ex
iſtēdi in alio qn̄ ꝯiungit' cū a vel
cū e · ⁊ tūc nō facit ſillabā ꝑ ſe·
nec ſonum per ſe · ymmo ſonat
cum a · dicendo au · ita ſimiliter

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hūanitas ſeu natura humana pt
hr̄e duos modos exiſtēdi · vnū ꝑ
ſe ⁊ tūc faciet pſonā ⁊ ē hō · aliū
cū ꝯiūgitᷣ cū alia natura pͥus exi
ſtēte · ſcʒ diuina · ⁊ tūc nō facit ꝑ
ſonā · ſed pſonatᷣ in aliena pſona
ſcʒ in diuina Et ſicut vocalis pͥn
cipalioꝛ ⁊ maioꝛ ⁊ imutabilis ſꝑ
eſt pͥoꝛ ⁊ ſuſcipit aliā · ⁊ vocalᷣ
minus pͥncipalis ⁊ minoꝛ ⁊ mu
tabilis ſuſcipitᷣ · ita natura diͣna
que eſt pͥncipalioꝛ ⁊ maioꝛ ⁊ im
mutabilis ſuſcipiet hūanā · ⁊ ip
ſa hūana q̄ eſt minus pͥncipalis
et minoꝛ ⁊ mutabilis ſuſcipietᷣ ·
Et ſicut iſta vocalis a · vel e · ma
ioꝛ ⁊ imutabilis dū ſuſcipit iſtā
vocalē v nullo modo mutatᷣ in ſe
nec diminuitᷣ nec alteratᷣ · nec ali
quid ꝑdit de ſua dignitate ⁊ de
ſua excellētia ꝓpter talē ſuſceptō
nē · ſed ſolū iuuat aliā vocalem ⁊
ſuſtinet nihil ꝑdēdo de ſuo · ita ꝯ
formitᷣ pſona diuina ſeu natura
diuina pt̄ ſuſcipe hūanā naturā
in ſe ⁊ in ſua pſona · ⁊ tn̄ ꝓptᷣ hoc
nihil ꝑdet de ſua dignitate nec dᷤ
ſua excellētia · nec aliq̄d mutabi
tur in ea · ꝑmo ipa remanebit to
talitᷣ vt fuit pͥus ſed ſolū iuuabit
et ſuſtinebit aliā naturā ⁊ exal
tabit eā · vt faciat vnā pſonā cū
ea · ⁊ natura hūana ꝓpter hoc aſ
ſumet maiorē denominationē et
excellētiam vt dicatᷣ hō deꝰ Quia
eīn ncc̄ario ibi hō ē · ergo ncc̄ario
illa pſona dicetᷣ hō ⁊ deꝰ · deꝰ ꝓptᷣ
naturā diuinā · ⁊ hō ꝓptᷣ naturam
hūanā · ⁊ tn̄ nō erit niſi vna ſim

plex pſona · ſcʒ diuina Et ſic na
tura hūana aſcēdet ad dignitatē
et excellētiā ⁊ ſūme exaltabitᷣ ⁊
tn̄ proptᷣ hoc natura diuina nil ꝑ
det de ſuo · nec aliq̄ mō diminuetᷣ
nec deſcēdet de ſua dignitate nec
hūiliabitᷣ · ſed alia meliorabitᷣ ·
ſicut impator vel rex nil ꝑdet de
ſua dignitate ſi ſuſcipiat ſpōſam
de infimo gn̄e · ſed ſponſa exalta
bitᷣ ſine diminutōe regis Ecce er
go exemplū familiare ꝑ ꝯiūctio
nē vocaliū intᷣ ſe ad vidēdū q̄litᷣ
fieri pt̄ ꝯiūctio diuine nature et
hūane in vnitate pſone qd̄ ē val
de ꝓpriū · ⁊ maxie qꝛ iſta voca
lis v ſignificat hūanā naturā vt
dcm̄ eſt · Itē eciā pt̄ eſſe exēplū
de arboribꝰ qn̄ inuicez inſeruntᷣ ·
vn̄ fiūt ꝯiūctiones ⁊ vniones in
ter diuerſaꝝ naturas arboꝝ ita ꝙ
vna arboꝛ ſuſcipit aliā i ſe ⁊ fiūt
vna arboꝛ q̄ſi vna pſona · ⁊ vna
arboꝛ viuit in natura alteriꝰ arbo
ris · ita eciā diuina natura pt̄ ſuſ
cipe humanā naturā ⁊ pt̄ fieri in
ſertio vniꝰ nature in aliam

¶ Qd̄ nō ſit ipoſſibile deo nec re
pugnet hoiem aſſumere ·

¶ Titulꝰ · CClxv ·

Quod autē hoc nō ſit ipoſ
ſibile fieri · nec repugnet
aliq̄ mō deo · manifeſtatᷣ hoc mō
Sicut eīn placuit deo ꝯiungerē
naturam itellectualē carni · ⁊ hoc
potuit facere · ita eciā poterit ꝓpoꝛ
cionare aliquā humanitatez ſibi
vt ſit capax deitatis · vt ſicut po
tuit facere ꝙ natura coꝛpalis tan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tū aſcēderet vt eſſʒ capax natuē
intellcūalis ſcʒ aīe rōnalis ita po
terit facē ꝙ natura hūana tantū
aſcēdat vt ſit capax deitatis Et
ſicut potuit facē ꝙ natura corꝑa
lis eſſʒ capax ſue imagis create·
ſcʒ aīe rōnalis· ita poterit facē ꝙ
hūana natura ſit capax ſue yma
gis increate· ita ꝙ cū nō ſint niſi
due imagies dei· ſcʒ creata ⁊ in
creata· ſicut natura corꝑalis tm̄
potuit aſcēdere vt eſſʒ ꝓporciona
ta imagini create Vn̄ iam in hūa
na natura ē ſua imago increata·
ſcʒ in celo in xpō· ⁊ eciā ē imago
ſua creata ſcʒ aīa rōnalis Et ma
gis videtᷣ cōuenire imago increa
ta cū imagine creata q̄ʒ ipa ima
go creata cū natura corꝑali· Et
ſic nō repugn̄t ꝙ imago dei icrea
ta vniatᷣ hūanitati· in q̄ eſt ima
go dei creata· Et ideo ſicut deus
facē potuit vt ſua imago creata
et intellcūalis ſcʒ aīa rōnalis faci
at vnā pſonā cū natura corꝑali·
ſcʒ cū carne ſeu corꝑe· ita poterit
facere ꝙ ſua imago increata intel
lectualis poterit facere vnā perſo
nā cū natura hūana in aliq̄ ſingu
lari hūanitate· Et ideo qꝛ imago
increata ē iā perſona eterna ⁊ ab
eterno· ⁊ nō p̄t fieri alia pſona·
ideo hoc non p̄t fieri· niſi ipa hūa
nitas aliq̄ pſonetᷣ in pſona imagi
nis· qꝛ due pſone nō pn̄t cōcur
rē in vnā pſonā· Qn̄ autē aīa rō
nalis vnitᷣ corꝑi tunc fit vna pſō
na· nō tamē aīa eſt pſona qꝛ nō
prius exiſtit ꝑ ſe anteq̄ʒ vniatur
carni· ſed ſimul creatᷣ ⁊ vnitᷣ· Et
ideo ſi corꝑꝰ ⁊ anima debeāt ſimꝉ
facere vnam pſonā cum imagine
increata que eſt pſona· oportet
ꝙ ſimul ⁊ ſemel in eodē puncto
indiuiſibili· dum anima vnitᷣ cor
pori ipſa imago dei increata vni
at corꝑꝰ ⁊ animā ſibi in ſua pſo
na· vt faciāt vnam pſonam cum
imagine increata· nec aliter fieri
poteſt· ita ꝙ vnio corꝑis ⁊ aī
me non p̄cedat· qꝛ tunc iam face
rent pſonā ꝑ ſe· ſed iſta tria ſimꝉ
coniūgantᷣ· ſcʒ corꝑꝰ ⁊ anima ⁊
imago dei increata· vt ſit vna ꝑ
ſona· Et ſic apparet poſſibilitas
et nulla repugnātia cōiunctiōis
diuine nature ⁊ humane ī vnita
te pſone· Recolligēda igitᷣ ſunt
ea q̄ manifeſtata ſūt ꝑ reparatōe
ſatiſfactiōe ⁊ liberatione hoīs ⁊
totiꝰ humane nature· Apparʒ ꝙ
eſt ncāriū hoī lapſo ꝑdito ⁊ ad
penā īfinitā obligato ſi debeat et
velit reduci ⁊ exire de ſtatu ꝑdi
tiōis ⁊ ꝑuenire ad illud bonū ꝓptᷣ
qḋ fc̄us ē ⁊ apparʒ ⁊ ē maifeſtū
ꝙ ſi hō debeat liberari a ſua obli
gatōe infinita· ꝑ quā ei debetᷣ pe
na eterna· ⁊ debeat eciaʒ reſtitui
ad illḋ bonū ⁊ gaudiū eternū ꝓp
ter qḋ habēdū fc̄us ē· ncāria ē ei
infinita ſatiſfactio īfiniti p̄cī· ⁊
ꝙ talē ſatiſfactōeʒ tāti p̄cī non
p̄t ſoluē niſi pſona īfinita q̄ ſit de
us ⁊ hō ſimul ī eadē pſona· qꝛ nō
dʒ niſi hō· ⁊ nō p̄t niſi deꝰ Patet
eciaʒ ꝙ aſſumi dʒ ille hō de gñe ꝑ
mi hoīs· de matre vᵍgine ſine pre·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Itē eciam ꝙ necc̄e eſt ꝙ talis hō
poſſit mori ſi velit ⁊ ꝙ vita illi⁹
eſt tā p̄cioſa ⁊ ſublimis · vt ſuffi
cere poſſit ad ſoluēdum qđ debe
tur ꝓ pctis toti⁹ mūdi · ⁊ pl⁹ in
infinitū · Patet igiť ex his oib⁹
quāta ſit nccītas ⁊ indigētia cu
iuſlibet hōis ⁊ totius hūane natu
re · ⁊ q̄m difficilis ſit eius ſatiſfa
ctio ⁊ liberatio · ⁊ ꝑ ꝯn̄s q̄ntū ma
lū ſit deū infinitū offendē · ⁊ con
tra deū facere · cū tāta oporteat fi
eri ad recuꝑandū eius amiciciā ·
et ad deſtruēdum ip̄am offenſā
et peccatum ·

Hic inueſtigať volūtas ⁊ in
tentio ꝓpoſitū ⁊ deliberatio dī ad
dandū talē hōiem hūane nature ·

Titul⁹ · CClxvi ·

Quomā autē ꝓbatū eſt in
fallibiliť q̄liter tota natu
ra hūana ⁊ omnis hō indiget tali
hōie qui ſit de⁹ ⁊ homo · aliť tota
natura hūana eſſʒ totaliť ꝑdita
et ois hō eſſʒ ꝑdit⁹ · ⁊ qꝛ talis hō
nō poteſt eſſe niſi de⁹ faciat ip̄m ·
qꝛ non p̄t fieri ſicut alij hōies · vt
iam declaratū eſt · ⁊ ideo niſi de⁹
velit ex ſua infinita bonitate da
re talem hōiem mūdo ⁊ nature hu
mane · necc̄e eſt ꝙ tot⁹ mūdus ſit
perdit⁹ eternaliť · ideo inueſtiga
re debem⁹ ſi deus ex ſua bonitate
voluit dare talē hōiem hūane na
ture · Et apparet de facto ꝙ volū
tas ⁊ intētio dei fuit dare talē ho
minē · alias ſequereť ꝙ oēs hōies
qui ſūt fuerūt ⁊ erūt ſint ꝑditi et
naliter · ⁊ ꝙ nullus hō attingat fi
nē ꝓpter quē fact⁹ ē · ⁊ ꝑ ꝯn̄s oēs
hōies fruſtra eſſent ⁊ viuerent · ⁊
oēs creature fruſtra ſuirēt hōib⁹ ·
et tot⁹ mūd⁹ eſſʒ fruſtra · Sʒ cū
de⁹ ꝑmittat ꝙ oēs creature ſue q̄
ſūt tā bone tā pulchre tā bn̄ ordi
nate · ſeruiāt ꝯtinue īdeſinēter cū
tanta diligētia toti hūane natuē
videreť eſſe ꝯtra honorē ſue ſapie
ꝙ ꝑmittēt ⁊ vellet ꝙ oēs ſue cre
ature bone fruſtra ſeruirēt ⁊ iam
ter · Si em̄ null⁹ hō debeat ſaluari
et attingē ad finē ꝓpť quē de⁹ cre
auit illū oēs creature fruſtra fui
unt · ⁊ hoc ē ꝯtra ſūmā ſapientiā ·
Ergo poſtq̄ʒ deus qui ē ſūme ſa
piēs ꝑmittit ⁊ vult vt videm⁹ ꝑ
experiētiā ꝙ hōies viuūt de crea
turis ⁊ creature ſue ſeruiūt hōib⁹
et ip̄emet multiplicat hōies ſuper
terrā creādo aīas ⁊ immittēdo eas ·
Signū ergo ē infallibile ꝙ inten
tio ſua ⁊ volūtas ſua fuit ſaluare
et reꝑare naturā humanā · ⁊ redu
cere hōies ad hoc ꝓpť qđ facti ſūt
Nō em̄ de⁹ multiplicaret genus
humanū · ſʒ ſtātim in p̄ncipio de
ſtruxiſſʒ totū · ſi nō habuiſſʒ intē
tionē nec volūtatē ſaluaſſe hōiem
Ergo poſtq̄ʒ nō deſtruxit · ſʒ re
ſeruauit ⁊ multiplicauit · ſignū ē
ꝙ aliq̄d bonū volebat facē de ho
mie · ⁊ nullū aliud bonū p̄t facere
hōi · niſi ꝙ ip̄m reducat ad illđ ꝓp
ter qđ fact⁹ ē · Hic ergo illa q̄ ꝑ
expiētiā apparēt ī fcō · de nccīta
te arguūt ⁊ demōſtrāt intētionē
et volūtatē dei circa hōiem · Item
etiā incōueniēs videť ꝙ deus ꝑ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

mittat vel ꝑmiſerit vnō momen
to hūanū genꝰ ⁊ oēs creaturas
quas fecit ꝓpt̄ vſū ⁊ ſeruiciū hoīs
fruſtra extitiſſe. Vn̄ ſi aliq̄ momē
to nō fuerit in mūdo aliq̄s q̄ debe
ret ſaluari. iā tūc mundꝰ erat fru
ſtra qꝺ ſūma ſapia nō videt̄ poſſe
pati. qꝛ ꝯtra honorē ſuū eſſꝫ. etem̄
iā declaratū eſt ꝙ deus nihil facit
cōtra honorē ſuū. ⁊ ſue ſapiētie ⁊
ſue ptātiꝭ ⁊ bonitatiꝭ Et qm̄ nul
lus hō p̄t ſaluari abſqꝫ illo hoīe
quē req̄rit tota hūana natura q̄
ſit deꝰ ⁊ hō. ſequit̄ ꝙ poſtq̄ꝫ vo
lūtas dei fuit ſaluare hoīes. ꝙ eci
am de ncc̄itate fuit intētio ſua ta
lē hoīem dare mūdo ⁊ toti nature
hūāne ſicut ſupra declaratū ē. qꝛ
ſine tali hoīe nullus p̄t ſaluari. ſi
cut dictū eſt. Ecce maximā dei
bonitatē. ecce maximā dei miam
et pietatēꝫ. ecce optimā ⁊ benig
niſſimā dei volūtatē. qui tantū ⁊
talē hoīem deliberauit dare propo
ſuit ⁊ ordinauit dare hoībꝰ ⁊ mū
do. ⁊ hoc dicūt ⁊ teſtificant̄ oēs
creature. Ecce nūc habemꝰ duo
fundamēta manifeſta ⁊ declara
ta. Primū ē ſūma indigētia ⁊ ne
ceſſitas hūane nature. qꝛ non p̄t
eſſe nec cogitari maior. Scꝺm ē
ꝓpoſitū ⁊ intētio volūtatis dei dā
di talē hoīem mūdo. ⁊ faciēdi tan
tum bonū hūane nature. quo nō
poteſt fieri nec cogitari maius.
In iſtis duobꝰ fundamētis tam
q̄ꝫ in duabꝰ colūnis. fundabit̄
totꝰ noſter ꝓceſſus. Poſtq̄ꝫ em̄
cōſtat ꝙ deꝰ deliberauit ⁊ ꝓpoſu
it āc ordīauit ex ſua ſūma boni
tate. ⁊ hoc ꝑ teſtimoniū īfallibi
le creaturaꝝ ſuaꝝ dare talē ⁊ tā
tū hoīem nature hūane. ncc̄e ē ꝙ
hoc fiat. ⁊ īpoſſibile ē hoc alit̄ fie
ri. Ecce ergo nunc habemꝰ ſūmā
ſecuritatē habēdi illū hoīem. quē
tam lōge queſiuimꝰ ⁊ inueſtiga
uimus.

Qꝺ ncc̄e eſt ꝙ ille nouꝰ hō tā
precioſus det̄ hūane nature modo
cōuenientiſſimo. Ti. CClxviij

Et qm̄ declaratuꝫ eſt iā ꝙ
ncc̄e eſt ꝙ iſte hō ſit poſt
q̄ꝫ deliberauit eū deus dare. ⁊ qꝛ
omnia q̄ deꝰ facit. oꝑat̄ ad hono
rem ſue ptātis ſue ſapie ⁊ bonita
tis ⁊ ad vtilitatē creature rōnal̄
et hoīs. iō ncc̄e ē ꝙ det illū nouū
hoīeꝫ talit̄ ꝙ ſit hoꝛ ſue ſapie ſue
ptātis ⁊ boītatis. ⁊ ſit ſūma vti
litas hūane nature. Poſtq̄ꝫ em̄
ipē aꝑpoit manꝰ. ncc̄e ē ꝙ fiat ita
Et qm̄ iſtꝺ ē maiꝰ bonū qꝺ deꝰ
poſſit facē hūane natuē. iō ncc̄e ē
ꝙ fiat mō ꝯuenientiſſimo ꝯgruētiſ
ſimo ⁊ ſapientiſſimo. qꝛ iſto mō
deꝰ oꝑat̄. vt declaratū ē i capitu
lo de honore Et iō poſſumꝰ argu
ere ꝙ ſicut deus ꝑꝑauit iſtū mū
dū ꝓpt̄ hoīeꝫ. vt eſſꝫ cōueniēs ad
ſuſcipiēdū hoīem. ⁊ eciā ꝑꝑauit
et diſpoſuit corpꝰ hūanū vt eſſꝫ
cōueniēs ⁊ ꝓporcōnatū ad ſuſci
piēdū aiaꝫ rōalē ad ſuā imagieꝫ
creatā ita ſilr̄ ꝑꝑabit ⁊ diſponꝫ
nāꝫ hūanā ⁊ hoīes vt ſint ꝯueniē
tes ad ſuſcipiēdū iſtū hoīeꝫ. qm̄
q̄dāmō ſicut ꝑmꝰ hō ſe habebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ad totũ mundũ in ꝙ̃ ſuſceptus ẽ
et aĩa ad corp⁹ in ꝙ̃ ſuſcipit᷑ · ita
ſe hẽbit iſte hõ ad totã humanã
naturã ⁊ ad oẽs hoĩes · qꝛ iſte hõ
debꝫ ſuſcipi ab hoĩbꝯ ⁊ dari na
ture hũane Et ideo ſicut pͥm⁹ hõ
erat ſuper oẽs creaturas · ita iſte
hõ oportet ꝙ ſit ſuper oẽs creatu
ras · Et ideo qꝛ natura hũana de
bet ſuſcipe iſtũ hoĩem tanq̃ꝫ ſum
me indigẽs · ideo necc̃ eſt ꝙ tali
ter diſponat᷑ ⁊ p̃paret᷑ natura hu
mana · ⁊ talit᷑ pͥmo diſponat eã
vt ſit capax ⁊ ſit apta ⁊ cõueni
ens · ⁊ ſit in ea capacitas ad ſuſci
piendũ iſtũ p̃cioſiſſimũ hoĩeꝫ Et
ideo oportet ꝙ hoĩes pͥmo ꝯgno
ſcãt ſuã necc̃itatẽ · ⁊ ſũmã indigẽ
tiã · ⁊ ꝯgnoſcant ſe ſũme indigẽ
iſto hoĩe · ⁊ oportet ꝙ pͥmo ante
q̃ꝫ de⁹ dederit iſtũ hoĩem · ꝙ ſit ſũ
me deſiderat⁹ ⁊ expectat⁹ ab ho
minibꝯ tanq̃ꝫ ſũme necc̃ari⁹ ⁊ ſũ
me bon⁹ · aliter nõ eſſꝫ capacitas
in hoĩbꝯ · qꝛ apparẽt hoĩbꝯ ꝙ eſſꝫ
ſuꝑflu⁹ Ideo oportet ꝙ pͥmo añ
q̃ꝫ appareat ſit ꝓmiſſus a deo ⁊
reuelat⁹ ⁊ manifeſtat⁹ · vt hoĩes
cũ vera certitudine ⁊ credulitate
firmiſſima ipm expectẽt ⁊ deſide
rent · Et ideo necc̃ erit ꝙ aliq̃ ho
mines p̃cedãt aduẽtũ iſtius hoĩs
necc̃arij · q̃bꝯ de⁹ reuelet ⁊ maife
ſtet iſtũ nouũ hoĩem ⁊ quibꝯ ꝓ
mittat eciã eũ · vt ꝑ eos ꝓmittat
eũ toti nature humane · Et ideo
oportet ꝙ deus tales hoĩes diſpo
nat ⁊ p̃paret vt ſint apti ⁊ cõue
niẽtes ad hoc · Et qꝛ iſta diſpoſi
tio ⁊ p̃ꝑatio dꝫ eſſe ſucceſſiua ⁊
paulatim ꝓcedẽdo de iꝑfcõ ad ꝑ
fectũ · ⁊ de minori ad maius · ⁊
ſemper dꝫ creſcẽ donec fcã ſit ple
na ⁊ ſufficiẽs capacitas ⁊ diſpo
ſitio ad ſuſcipiẽdũ iõ oportet ꝙ
de⁹ talit᷑ diſponat gen⁹ hũanũ
ꝑ multa tꝑa paulatie · donec ſit i
hũana nã plena capacitas ad ſu
ſcipiẽdũ iſtũ hoĩem p̃cioſiſſimũ ·
vt ſcꝫ deus magis ac magis reue
let ipm ⁊ manifeſtet ⁊ ꝓmittat
et paulatiue magis ac magis ho
mines ipm deſiderẽt · ⁊ ſic fiãt ma
gis ac magis capaces Et tm̃ bñfi
ciũ ꝙ̃ nullũ eſt maius req̃rit vt ꝓ
mittat᷑ prius ⁊ credat᷑ firma fide
et ꝓmiſſum expc̃etur · ⁊ expc̃atũ
differat᷑ · ⁊ dilatũ ampli⁹ deſide
ret᷑ · ⁊ diu deſideratũ feruẽti⁹ ame
tur ⁊ g̃tioſius ſuſcipiat᷑ · Et qꝛ i
iſto hoĩe diuina grã dꝫ aſſumere
hũanitatẽ ⁊ carnẽ ac aĩam · ⁊ hoͦ
dꝫ fieri i muliere ṽgie ſine patrẽ ·
iõ oportꝫ ꝙ vna mulier ſic diſpo
nat᷑ a deo vt ſit ꝯueniẽs ⁊ apta
et dig̃ · vt ex ipa aſſumat᷑ illa p̃ci
oſiſſima caro · ⁊ formet᷑ illð p̃cio
ſiſſimũ corp⁹ · qð dꝫ vniri cũ dei
tate ⁊ cũ ꝑſona filij dei i vnitate
ꝑſone · Et iõ due ſũt p̃ꝑatiões i
hũana natura · ad ſuſcipiẽdũ ta
lẽ hoĩem ꝙ̃ idiget · ⁊ quẽ de⁹ ꝓpo
ſuit dare · Vna diſpoſitio ⁊ p̃ꝑa
tio ẽ ꝙ̃ ad hoĩes vt ſint apti ad ſu
ſcipiẽdũ eũ · alia ẽ ꝙ̃ ad carnẽ ſu
ſcipiendã · vt ſit digna vniri cũ
deitate · Et idõ iſtas duas diſpo
ſitiones ⁊ preparationes fiẽdas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

oportet ꝙ deus aſſumat vnam
porcionē ⁊ vnā ꝑtem de tota na
tura hūana. ſcȝ ꝙ aſſumat vnuȝ
hoiem. ⁊ ipm eligat ad hoc vt de
ipō naſcat̄ multitudo hoim ꝑ cōti
nuā gnationē. ⁊ gnatio ſua mul
tiplicet̄ ⁊ ꝙ tales hoies ſint ſigti
int̄ oēs hoies totiꝰ hūane nature
vt ſcȝ deꝰ ſpecialit̄ loquat̄ cum
eis. ⁊ eis reuelet ⁊ manifeſtet ⁊
ꝓmittat aduentū iſtius hois. et
ꝑ iſtos toti hūane nature. vt de
iſtis ⁊ de gn̄e iſtoꝝ naſcat̄ iſta
ſacratiſſima mulier ⁊ v̾go. q̄ ſit
mater iſtius hois. Vn̄ ſi deꝰ non
aſſumēt nec eligēt aliquē ſpecia
lē populū ad oia q̄ ꝑtinēt ad ad
uentū illius hois. eſſet incōfirma
tio ⁊ inordinatio in ſuo ope dei.
qd fieri nō p̄t. Cōcluſū ē igit̄
ꝙ poſtq̄ȝ deus ꝓpoſuit dare iſtū
nouū hoiem. ꝙ ex hoc ncc̄e eſt ꝙ
ſit. ⁊ ꝙ oportet ꝙ deꝰ det illū eo
mō quo decet ⁊ cōuenit. ⁊ ꝑ ꝯn̄ſ
ꝙ anteq̄ȝ det illū. oportet ꝙ diſ
ponat genꝰ humanū ad ſuſcipi
endum eum.

Qui deus iam dedit iſtū nouū
hoiem toti humane nature.

Titulꝰ. CClxviij

Et qm̄ ncc̄e ē ꝙ ille ho no
uus quo indiget ois homo
ſit ⁊ veniat in mūdum. poſtq̄m
deus ex ſua infinita bonitate ꝓpo
ſuit ipm dare. ideo ncc̄e eſt ꝙ vel
deꝰ ipm dederit vel adhuc dabit
ncc̄e eſt ꝙ venerit vel venturꝰ ſit
Et q꜡ cōcluſū eſt ꝙ deꝰ debet ip
ſum dare. eo mō quo meliꝰ cōue

nit ⁊ decet. iō exinde ꝯcludit̄. ꝙ
iam ipm dedit mūdo. ⁊ ꝙ iā veit
qm̄ cōtra honorē ſue ſapie eſſȝ da
re ipm in iſto tp̄e in q̄ natura hu
mana ad nihilū deducta ē. Vn̄
nccārio deus dedit illū tp̄e q̄ ma
gis decebat ⁊ ꝯueiebat dari mū
do. Itē poſtq̄ȝ deꝰ deliberauit il
lū hoiem dare mūdo ⁊ toti nature
hūane. ⁊ ꝑ ꝯn̄s p̄mo debebat di
ſponē totā naturā hūanā. ad ſu
ſcipiendū anteq̄ȝ daret vt dictū
eſt. ſequit̄ ꝙ totū tempꝰ nature
hūane diuidit̄ in duas ꝑtes gn̄a
les ſcȝ in tempꝰ diſpoſitōis ⁊ p̄
paratōis. ⁊ in tempꝰ ſuſceptōiꝰ
et ꝑ ꝯn̄s in tempꝰ ꝓmiſſionis ⁊ in
tempꝰ adipletionis ꝓmiſſi. q꜡ p̄
mo deꝰ debuit ꝓmittere ipſum
et poſtea adiplē ꝓmiſſum ⁊ da
re. Ergo iſta duo tempa debent
adinuicē eſſe ꝓporcionata ⁊ cōti
nuata. ⁊ vnū imediate debȝ ſeq̄
aliud. nec debȝ eſſe tempꝰ medi
um. Sȝ mō deꝰ nō ꝓmittit illū
hoiem dare nec diſponit naturaȝ
humanā ad ſuſcipiēdum illum.
Vnde nullus populꝰ in mundo
preꝑat̄ ad ſuſcipiēdum. nec po
pulus chriſtianitatis nec popu
lus ſarracenoꝝ. ergo nullꝰ popu
lus p̄t eſſe niſi populꝰ iudeoꝝ.
Sȝ mō nō diſponit nec p̄ꝑat de
us populū iudeoꝝ ad ſuſcipien
dū talē hoiem. ⁊ vt talis q̄ ē meli
or q̄m p̄mꝰ ho fuit naſcat̄ de ge
nere eoꝝ. p̄mo totalit̄ nūc de p̄n
ti ꝓꝑls iudeoꝝ repugnat excellē
tie et dignitati illius hoinis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

qm̄ gens iudeoꝝ eſt in deriſum
et opprobriū· ⁊ iu vituperiū oim
hominum totius mundi· ⁊ in cap
tiuitate aliorum populorum· ⁊
ſine capite ⁊ ſine terra· ⁊ tamē ali
as fuerūt in maxima dignitate ⁊
reputatōne int̄ hoies ⁊ ꝑ vniuer
ſum mūdum· ⁊ mō eſt totū per
oppoſitū· ⁊ in tali ſtatu fuerunt
per mille ānos ⁊ vltra· Ergo ſeq̄
tur ꝙ ſtat⁹ iudeoꝝ qui eſt de pn̄
ti ⁊ in tantū durauit· ⁊ totalit̄ re
pugt̄ illi hoi ⁊ excellētie eius· qꝛ
diſponē ⁊ tractare eos ſicut mō
de⁹ tractat eos nō eſt diſponere
eos ad ſuſcipiēdum talē hoiem·
nec vt aſſumat de carne eoꝝ hu
manā naturā· Talit̄ eñ diſpoſi
ti erāt ꝑ mille ānos ⁊ mīn⁹ indiſ
poſiti q̄z mō· ⁊ tamē nihil fiebat
eis· Ergo mō nihil opat̄ de⁹ in
populo iudeoꝝ· p̄mo mille anni
fūt ꝙ deus nihil eſt opat⁹ ꝑ qđ
diſponat eos ad ſuſcipiendū ta
lē hoiem· vt de gñe eoꝝ naſcat̄·
Ergo ꝯcludit̄ ex quo de⁹ nullū
populū diſponit nec p̄parat ad
recipiēdum talē hoiem. quē delibe
rauit dare mūdo· ⁊ cum inter iſta
duo tpa non ſit dare medium· ſe
quit̄ de ncc̄itate ꝙ temp⁹ diſpoſi
tionis ⁊ p̄paratōis ⁊ ꝓmiſſionis
dei p̄teritū eſt· ⁊ ꝙ nūc ſum⁹ in
tpe adimpletionis ꝓmiſſi· Ergo
ſequit̄ ꝙ ille hō iam dat⁹ eſt hūa
ne nature· iā veit· iā deus dedit il
lū· vel nullo mō ventur⁹ eſt· nec
de⁹ eſt eū datur⁹· Sꝫ ꝓbatum
eſt ꝙ deus ꝓpoſuit eū dare· ergo
ꝯcludit̄ de ncc̄itate ꝙ de⁹ eum de
dit· Ergo eciam ſequit̄ ꝙ aliq̄s
populus fuit a deo elect⁹ ſpecia
lit̄ in q̄ deus fecit oēs p̄paratōes
⁊ diſpoſitiones q̄ ꝑtinebant ad
ſuſceptionē illius hois p̄cioſiſſimi
vt ille hō ſuſciperet̄ in mundo· ⁊
vt aſſumēt illā carnē p̄cioſiſſimā
de gñe illius populi· Sequit̄ eci
am ꝙ ille popul⁹ fuit ātiquioꝛ in
ter oēs populos· ⁊ ꝙ cognoſce
bat deū· ſed null⁹ popul⁹ ē talis
niſi populus iudeoꝝ qui ē antiq̄ſ
ſim⁹ int̄ oēs populos mūdi· ⁊ ſꝑ
coluit vnū veꝝ deū· Vñ populus
chriſtianoꝝ nou⁹ eſt· ⁊ eciā po
pulus ſarracenoꝝ magis nouus·
ergo nullus ali⁹ popul⁹ p̄t eē ni
ſi popul⁹ iudeoꝝ· Ergo ꝯcludi
tur ꝙ de⁹ fecit omnia illa que ꝑ
tinebāt ad illum hominē quē de⁹
intēdebat dare· ⁊ ꝙ de illo popu
lo āſſumpta ē illa v̄go mulier de
qua nat⁹ eſt imediate ille nou⁹
homo ſine patre in terris· Ergo
ſequit̄ ꝙ ille homo nouus quo in
diget ois hō quē de⁹ deliberauerat
dare toti mūdo eſt đ gñe iudeoꝝ
et de illo populo· Quare conclu
ditur ꝙ natura humana habet
iam de facto ⁊ ſuſcepit illum no
uū hominem quo ipſa indigebat
qui eſt de⁹ ⁊ homo· ⁊ per conſe
quens ꝙ iam facta ⁊ completa
eſt ſatiſfactio ⁊ ſolutio pro toto
humano genere· ⁊ omnia imple
ta ſunt quibus natura humana
indigebat· quia iam venit ſalua
toꝛ ⁊ liberatoꝛ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ Qđ ihesus christꝰ a iudis cru
cifixus et occisus eſt ille nouus
homo. qui eſt deꝰ ⁊ homo. quo in
diget omnis homo. quem deꝰ de
liberauerat dare mundo.

Titulꝰ. CClxix.

Et quō iam probatū eſt i
tractatu de homine ad lō
gum ꝙ ihesus christꝰ eſt verus
deus ⁊ verus homo. ⁊ eſt verus
filiꝰ dei. ergo ſequitˀ de ncc̄itate.
ꝙ ipſe eſt illa perſona infinita. ⁊
ille homo nouus q̄ indigebat om
nis homo pro ſatiſfactione infini
ta. ⁊ qui ncc̄ariꝰ erat humane na
ture. ⁊ quem deꝰ ꝓpoſuerat dare
mūdo. Et hoc clariſſime appaꝛꝫ ꝑ
omnia verba ⁊ facta ſua. ⁊ per
totum ꝓceſſum ſuū. ⁊ per illa q̄
eum ſecuta ſunt. Vnde omnes cō
dicōes ⁊ circūſtātie que ncc̄arie
erāt ad ſatiſfactionem nature hu
mane. cōplete ſunt in eo. Vn̄ ipē
dicit ſe eſſe deum ⁊ hominē. dicit
ſe eſſe illum qui erat a deo ꝓmiſſꝰ
dixit ſe veniſſe ad moriēdum ꝓ
hominibꝰ ⁊ pro pcc̄is eoꝝ. ⁊ iā
dixit ſe mori volūtarie. ⁊ de fcō
ſponte ⁊ volūtarie mortuꝰ eſt ⁊
dedit ſeipſum morti ⁊ ſciuit ⁊ p̄
ſciuit mortem. ⁊ dixit ⁊ ꝓmiſit
remiſſionem oīm peccatoꝝ. ⁊ de
facto remittebat pcc̄ā hominibꝰ
et vocauit totū mūdum ad indul
gētiam ⁊ remiſſionem oīm pecca
toꝝ. ac offenſe dei. ⁊ vocauit to
tum mūdum ad regnū celoꝝ. et
ad vitam eternam. ⁊ omnibꝰ pe
nitētiam in nomine eius agētibꝰ
promiſit vitam eternam. ⁊ precē
pit diſcipulis ſuis p̄dicare penitē
tiam ⁊ remiſſionē peccatoꝝ. Pre
dicauit eciam cōtra pcc̄ā hominū
ſemꝑ. ⁊ illa redarguebat ⁊ veri
tatem dicebat. ⁊ totus ſuus pro
ceſſuˀ ac intētio erat deſtruē pcc̄ā
hoīm Et eciam poſt mortē. reſur
rectionem ⁊ aſcēſionem ſuam p̄
dicauerūt eum ſurrexiſſe a mortu
is ⁊ aſcēdiſſe in celum. ⁊ predica
uerūt in nomine eius remiſſioneꝫ
omniū pcc̄oꝝ per vniuerſuꝫ mū
dum. Item omnia q̄ ſunt i eccle
ſia ſua ſunt contra pcc̄ā ⁊ ad de
ſtruēdum pcc̄ā. ⁊ in hoc ſignifi
catˀ ꝙ ipſe ē inimicꝰ ⁊ deſtructoꝛ
pcc̄oꝝ ⁊ criminū. Ergo omnia
iſta arguūt infallibiliter ꝙ ipſe
eſt ille. qui fecit ⁊ ſoluit ſatiſfa
ctionem ꝓ pcc̄is hoīm. ⁊ ꝙ ipſe
eſt ille qui erat ncc̄ariꝰ toti huma
ne nature Si enī nō eſſet ille. nō
pugn̄ret cōtra pcc̄ā nec deſtrueret
nec poſſꝫ. quia eſſet lapſus ſicut
alij homies ⁊ eſſꝫ pcc̄ō ſubiectꝰ
Item eciam totꝰ populus chriſti
anꝰ credit ipſum eſſe veꝝ deum
et hoiem. ⁊ eſſe verum ſaluatorē
hoīm. ⁊ ꝙ ipſe mortuus eſt pro
pcc̄is hoīm. ⁊ ſatiſfecit ꝑ morteꝫ
ſuam. Et in tali fide viuit ⁊ ꝑſe
uerat tota chriſtianitas. ⁊ in no
mine eiꝰ remittūtur pcc̄ā. Ergo
ſi ihesus chriſtꝰ nō eſſꝫ ille veruˀ
homo qui ſatiſfacere deberet pro
pcc̄is hoīm. ſequitˀ ꝙ deꝰ adhuc
debet eum hominibꝰ imttere. Sꝫ
cum deꝰ ꝑmittat ihesū chriſtum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

regñre in mũdo in tali noĩe ⁊ ꝑmit
tat ꝙ tant⁹ ꝑpl's ſecut⁹ fuit illũ
et ſequit̃ in tali noĩe ⁊ fide· ꝙ ipẽ
eſt talis q̃ debebat ſatiſfacẽ pro
pc̃tis ⁊ ꝑ tã lõga tp̱a· ſequit̃ ꝙ
de⁹ impedit ſeip̃m ⁊ facit ꝯtra ſe
ipſum· qꝛ diſponit mũdũ ad nõ
credẽdũ alteri alicui tali ſicut ihe
ſus xp̃s credit̃· qꝛ oportebit ꝙ
ille quẽ mittet in mũdum faciat ſi
cut ih̃s xp̃s· ⁊ dicat ſe eẽ veꝝ de
um ⁊ hoiem· ⁊ deſtruat ⁊ ipug
net pc̃tã· Et hoc eciã nõ p̃t fieri
qꝛ ille quẽ mittẽt ſi facẽt ſicut ihe
ſus xp̃s iã ꝯueniret cũ eo ⁊ cum
doctrina ſua ⁊ cũ opibꝰ ſuis· qꝛ
pugñret ꝯtra pc̃tã ſicut ipẽ· ⁊ oia
iſta ſũt abſurda· Itẽ ꝑpl's iudeo
rũ qui nũc eſt expc̃at adhuc illũ
nouũ hoiem ꝓmiſſum a d̃o· ⁊ po
pulus xp̃ian⁹ credit illũ iã veniſ
ſe ⁊ ꝓmiſſum eſſe adimpletũ· ⁊
deus ꝑmittit ih̃m xp̃m regñre ſub
noie illo ſcꝫ tanq̃ꝫ ille q̃ erat pro
miſſus a deo· ⁊ talis credit̃ a po
pulo xp̃iano· ſꝫ cũ de⁹ deliberaue
rit ⁊ ꝓmiſerit dare illũ hoiem to
ti nature hũane· qꝛ oẽs hoies idi
gebãt eo ⁊ nõ ſolũ iudei· ideo de⁹
facẽt ꝯtra ſeip̃m· ⁊ ipediret totũ
populũ xp̃ianũ ne ſuſcipet illuꝫ
ventuꝝ ꝓmiſſum· qꝛ ꝑmittit ali
um regnare ſub illo nomine· Et
ſic deus permittendo iheſum chri
ſtum regnare ſub nomine ꝓmiſ
ſi· ſi ipſe non eſt· non diſponeret
ad ſuſcipiendum alium ventu
rum· ĩmmo totaliter impediret
qđ ẽ impoſſibile Et eẽ de⁹ ꝑmittẽt
decipi totũ ꝑpl'm xp̃iano ꝝ q̃ eſt
et q̃ fuit ſub noie ꝓmiſſi· qꝛ oẽs
xp̃iani credunt ⁊ crediderũt fir
mit̃ i ih̃m xp̃m tanq̃ꝫ i illũ q̃ pro
miſſus erat a d̃o ꝑ ꝓphas ⁊ p̃triar
chas· ⁊ multi iudei crediderũt p°
et p̃dicauerũt· ⁊ hoc de⁹ nõ p̃t fa
cẽ· qꝛ eſſꝫ ꝯtra honorẽ ſue bonita
tis ⁊ ſue veritatis Sꝫ iudei q̃ ex
pectãt adhuc eſſe vẽturũ ipi deci
piũt ſeipõs· qꝛ nolũt recip̱e iheſũ
xp̃m. q̃ venit ſub noie ꝓmiſſi a d̃o
et null⁹ decipit eos· Itẽ eciã ipſi
ſũt diſpoſiti ad ſuſcipiẽdũ iheſũ
xp̃m· p° qꝛ expectãt· 2° qꝛ ſũt
i miſeria ⁊ captiuitate· ⁊ ſi r̃cipiũt
ih̃m xp̃m erũt libati· ⁊ 3° qꝛ ipi
nõ ſũt mõ diſpoſiti vt de gñe eo
rũ naſcat̃ mõ ille ꝓmiſſ⁹ Sꝫ eciã
xp̃iani ſũt idiſpoſiti ad ſuſcipiẽ
dũ aliũ ſi veirꝫ qꝛ nullũ expc̃ant
cũ iã credũt hr̃e illũ q̃ ẽ ꝓmiſſus
Ergo necẽ ẽ ꝙ ih̃s xp̃s ſit ille ꝓ
miſſ⁹ a d̃o· ⁊ alit̃ fieri nõ p̃t Nõ
enim p̃t eẽ ꝙ poſtq̃ꝫ de⁹ ꝓmiſit
mittẽ· ꝙ p̃mo ꝑmittat aliquem
regñre in mũdo ſub noie ꝓmiſſi ab
eo q̃ ẽ deceptor ⁊ mẽdax· nec p̃t
fieri ſi de⁹ itẽdit mittẽ aliũ ꝙ ipẽ
ꝑmittat ꝙ aliq̃s ali⁹ deceptor p̃
mo veniat ⁊ p̃cedat ⁊ regnet ſub
noie ꝓmiſſi a d̃o· qm̃ ille ipediret
aliũ vẽturũ· Ergo necẽ eſt ꝙ ille
quẽ de⁹ p̃mo ꝑmittit r̃gnare ſub
noie ꝓmiſſi a d̃o· ſit ille verus ꝓ
miſſus Ergo impoſſibile ẽ quin ih̃s
chriſtus a iudeis crucifixus ⁊ oc
ciſus· ſit ille verus homo quem
deus debebat dare mundo ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſatiſfaciēdū ꝑ pctīs. ⁊ q̊ veriſſi
me hūana natura idigebat. cum
ipſa hūana natura nō idigēt niſi
vt ipſa liberaret̄ a pctīs ⁊ offen
ſis ⁊ culpis. ⁊ hr̄et remediū i eiꝰ
vt ſic hr̄et veniā ⁊ idulgentiā ac
vitā eternā ⁊ regnū celoꝝ. quia
iſta erat vera indigētia hūane na
ture. ⁊ ipē ih̄s xp̄s nō fecit aliud
niſi deſtruē pctā ⁊ ſemꝑ āmbila
re illa. ⁊ quicq̄d ordiauit totum
cōtra pctm̄ ordiauit. ⁊ oēs mini
ſtri eiꝰ ad hoc laborauerūt vt ipa
pctā deſtruerent̄. ⁊ ꝓmiſit oībꝰ
ſibi adherē volētibꝰ remiſſionē
oim pctōꝝ ⁊ vitā eternā ⁊ reg
nū celoꝝ. Ergo ipſe veraciter ē il
le q̊ hūana natura vere idigebat
. Quia ergo ih̄s xp̄s ē ille hō ⁊
illa ꝑſona q̄ eſt ncc̄aria ꝑ ſatiſfa
ctiōe nature hūane. habemꝰ ēgo
iām applicare ei oia q̄ dc̄a ſunt ſu
periꝰ de repatōe ⁊ ſatiſfactione
et de ꝯditōibꝰ ⁊ ꝓꝑetatibꝰ illius
hoīs qui erat ncc̄āriꝰ ad ſatiſfaciē
dū ꝑ pctīs ⁊ offenſis hoim qm̄
ipē ē ille quē quēbamꝰ ⁊ inueſti
gabamꝰ. ⁊ ideo loq̄bamur de ip
ſo ac ſi nō eſſꝫ. Ergo poſtq̄ꝫ ipē
ihesus xp̄s ē ille. iā habemꝰ max
imā ꝯgnitionē de ipſo ⁊ ſcimꝰ ꝙ
ipſe ē talis quē demōſtrabamus
debere hr̄e illa. ⁊ eē illū hoiēꝫ qui
erat ncc̄āriꝰ hoibꝰ ꝑditis ⁊ lapſiꝰ
ergo nō oportet illa reiterare. ſed
quilibꝫ p̄t ꝑ ſē applicare ⁊ cōclu
dere de ih̄u xp̄ō affirmatiue ⁊ ve
riſſime.

Qualit̄ liber dei ꝯueniētiſſime
habet duas partes.

Titulus. CClxx.

ET hoc rectiſſime apparet.
quō liber dei iā ꝓbatꝰ. cō
ueniētiſſime dꝫ hr̄e duas ꝑtes ge
nerales. q̄ ſunt duo teſtamēta.
ſcꝫ teſtamentū vetꝰ ⁊ teſtamen
tū nouū. qm̄ deus p̄mo promiſit
ih̄m xp̄m. ⁊ poſtea dedit ⁊ iple
uit ꝓmiſſum. Et iō liber p̄mꝰ eſt
liber ꝓmiſſionis. ⁊ cōtinet oia il
la q̄ ꝑtinēt ad ꝓmiſſionē xp̄i ⁊
ad ꝑpatōeꝫ ⁊ ſuſceptionē. ⁊ ſe
cūdꝰ liber ē liber ſuſceptōis ⁊ ad
impletōis promiſſi. in q̊ cōtinent̄
oia illa q̄ ꝑtinēt ad ipſā impletio
nē ꝓmiſſionis Et āho iſti duo li
bri faciūt vnū cōpletum libꝝ dei
Et ſic mirabiliter iſti duo libri ⁊
iſta duo teſtamēta adiuicē copu
lant̄ ꝓporcionant̄ ⁊ ſe ꝯſequūtur
et vnꝰ ſine alio eſſe nō p̄t. qꝛ ꝓ
miſſio req̄rit adimpletionē. ⁊ ad
impletio p̄ſuppomt ꝓmiſſionē.
et nō ē dare mediū int̄ iſta duo.
Et ideo liber ſecūdus ſeu ſcd̄m te
ſtamētū veritatis. qꝛ veritas eſt
q̄n illud qd̊ ꝓmittit̄ adimplet̄ de
facto. Et exinde cōcludit̄ infalli
bilit̄ ꝙ antiquū teſtamētū eſt a
deo qm̄ i illo hoibꝰ ꝓmittit̄ ſalua
tor ⁊ nouꝰ hō ꝑ ſatiſfactione ⁊
liberatōe hoim. ab obligatōe pec
cati. vt pꝫ ꝑ ſuū ꝓceſſum. mō ꝑ
p̄riarchas mō ꝑ ꝓphetas. ꝫ ſolꝰ
deus potuit facere talem promiſſi
onem ⁊ nulla creatura neqꝫ bona
neqꝫ mala niſi ex ꝑte dei. Et eciā
infallibiliter concluditur ꝙ nouū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

teſtamentũ eſt a deo· qꝛ ibi dicit᷑
ꝙ illud qđ ꝓmiſſum erat a deo·
iam impletũ eſt· ꝫ nullus potuit
hoc dicẽ niſi deus ſeu ex ꝑte dei·
Et etiã apparꝫ mirabilis ↄcordia
int᷑ libꝝ nature ſeu creaturaꝝ· ⁊
int᷑ libꝝ ſcripture· qꝛ creature di
cũt ⁊ teſtificant᷑ ꝙ deꝰ ꝓpoſuerat
et deliberauerat dare talẽ hominẽ
hũane nature· ſicut ipa idigebat
pro ſatiſfactiõe ſua vt ꝓbatum
eſt iã· ꝫ in libro ſcptᷓure deus ꝓ
mittit talẽ hoieꝫ ſcꝫ i antiq̄ teſta
mẽto· ⁊ in nouo teſtamẽto deus
implet ꝓmiſſum· ⁊ dat illũ homi
nẽ ꝓmiſſum in antiq̄· Et iõ appa
ret ꝙ oẽs libri dei ſũt de illo hoie·
ſcꝫ de xpõ· ꝑmo q̄cq̄d deꝰ opatꝰ
eſt poſt lapſũ totũ eſt ꝓpter iſtũ
hoiem nouũ· ⁊ totũ reſpicit hoieꝫ
nouũ· qꝛ hũana natura nõ idige
bat niſi iſto hoie nouo ſcꝫ xpõ· ⁊
ideo qꝛ iſte hõ debebat exire ⁊ ex
trahi de natura hũana ⁊ ſuſcipi i
ea· ideo cõtinue opatꝰ eſt i hoibꝫ
et circa homies· vt de ipſis digne
poſſit exire talꝭ hõ ⁊ vt digne poſ
ſit in ea ſuſcipi· nec ceſſauit opa
ri donec ille hõ factꝰ erat i hũana
natura· Et ſic cũ iſte hõ debẽt eẽ
vniuerſalis toti hũane nature· ſe
quit᷑ ꝙ quicq̄d deꝰ opabat᷑ in hu
mana natuã· totũ ꝓpt᷑ iſtũ hoieꝫ
opabat᷑ vſqꝫ ad aduẽtum eius·

¶ Neceſſitas credẽdi fidẽ chriſti anam Titulꝰ· CClxxi·

QVoniã autẽ iam declaratũ
eſt in ꝑtibꝫ p̄cedẽtibꝫ de
bitũ credendi· ꝑmo obligatõ cre
dẽdi fidẽ xp̄ianã ⁊ hoc ꝑ creatu
ras· ita ꝙ ois hõ debebat credẽ fi
dẽ xp̄ianã· ꝫ mõ vltra illđ debitũ
addat᷑ ncc̄itas credẽdi. ⁊ ꝙ ſũma
ncc̄itas ẽ oi hoi credẽ fidẽ xp̄ianã
alit᷑ ncc̄e ẽ ꝙ ꝑeat ⁊ ꝑdat᷑ in eter
nũ· Vñ ↄcluſũ ẽ ꝙ nullus p̄t libe
rari ab obligatõe ifinita quã dꝫ
ꝓ pctis ⁊ offenſis· niſi ꝑ ꝑſonã
ifinitã q̄ ſit deꝰ ⁊ hõ ⁊ hoc ꝑ mor
te eiꝰ· ⁊ qꝛ ſola fides xp̄iana cre
dit deũ hoieꝫ ⁊ hꝫ talẽ ꝑſonã q̄ ſit
deꝰ ⁊ hõ ſcꝫ ihm xp̄m q̄ mortuꝰ ẽ
pro pctis nr̄is· Et ſic i fide xp̄ia
na ẽ vera redẽptio ⁊ veꝝ p̄ciũ qđ
debet᷑ ꝓ pctis Et ergo extra fidẽ
xp̄ianã nõ p̄t fieri ſatiſfactio ꝓ
pctis, nec p̄t remitti aliqđ pctm̄
quia ꝑ ihm xp̄m ſolũ fit remiſſio
pctõꝝ· Et ideo ſequit᷑ ꝙ q̄cũqꝫ
ſũt extra xp̄m ⁊ extra fidẽ xp̄ia
nã· ncc̄ario dãnant᷑ i eternũ Qui
cũqꝫ ergo vult ſaluus eẽ· añ oia
opꝰ eſt ⁊ ncc̄e ẽ vt teneat ⁊ cre
dat fideꝫ xp̄ianã· quã niſi hõ cre
diderit in eternũ ꝑibit· Quicũqꝫ
ergo nõ credũt fidẽ xp̄ianã veni
ant ⁊ credãt in ihm xp̄m· ⁊ qui
cũqꝫ iã credũt ⁊ manẽt i finẽ ⁊
viuũt ſɱ illũ ⁊ doctrinã ſuã gau
deãt qm̄ ſũt i v͛a ⁊ ꝑfcã fide· ⁊ do
leãt de alijs q̄ ſũt extra eã· Et iõ
oia clare videãt ⁊ cognoſcãt om
nes ꝑmo indigentiã ſũmã ⁊ ncc̄i
tatẽ hũane nature· q̄nta ncc̄itate
indigeat tali hoie qui ſit deꝰ ⁊ hõ
pro ſua ſatiſfactiõe· Scđo cog
noſcant q̄lit᷑ omnes creature ma
nifeſtant nobis ꝙ deus ex ſũma

ſua bonitate ꝓpoſuit dare talē ho
minē hūane nature iuxta ſuā idi
gētiā. Tercio videāt q̄lit de⁹ ꝓ
miſit dare talē hoiez i antiq̄ teſta
mēto ſeu in pmo libro dei. Et q̄r
to videāt oēs ⁊ ꝯgnoſcāt verba
facta ⁊ opa ihesu ⁊ totū ſuū ꝓ
ceſſum quē fecit ordiatiſſime ⁊ vi
tam ſuā ⁊ doctrinā ſuā ⁊ mortē
et paſſionē ſuā ⁊ oia que ſecuta
ſūt p ordinē poſt mortē ſuā Et q̄
liter nomē ſuū exaltatū fuit poſt
mortē ſuā ⁊ p̄dicatū publice per
orbē vniuerſū oi creature. ſcʒ toti
hūane nature. ⁊ quō ipſe ordia
uit p apoſtolos ſuos ⁊ diſcipu
los ſuā ecctiam vniuerſalē nouā i
mūdo q̄ cois ē oibꝫ hoibꝫ volenti
b⁹ ad eā venire. Et quō eccleſia
ab ipō ordinata paulatiue creuit
et augmētata ē ⁊ diffuſa p vni
uerſū orbē ⁊ mirabiliſſime ordia
ta ⁊ exaltata. et diſtincta pul
cherrie. Et videant qn̄ incepit ⁊
quātū durauit. ⁊ q̄lit ꝓceſſit iſte
ſtat⁹ ecc̄e Cognoſcāt ⁊ videāt
ordinatiōes ⁊ ſacramēta q̄ ordia
uit ⁊ iſtituit ihs xp̄s p ſe ⁊ per
apoſtolos ſuos in ecc̄a ſua. qm̄
oia ſūt ꝯtra pctā. ⁊ ad delēdum
culpas ⁊ offenſas cōtra deū. Et
oia q̄ ſūt in ecc̄a ſua ſūt ꝯtra pec
cata hoim. cōtra lapſū. corruptio
nē ⁊ pditionē hois. ita ꝙ tota i
tentio xp̄i ⁊ ecc̄e ſue eſt ꝯtra cor
ruptionē ⁊ lapſū hūane nature.
et cōtra eius pditionē. ⁊ ad redu
cēdū hoiez ad illud bonū ꝓpt qd
fcūs ē. ſcʒ ad vitā eternā. ⁊ ad

eternū gaudiū. ⁊ reuocarē hoiem
ab eterna triſticia ⁊ pena ⁊ mor
te eterna. Cognoſcāt ⁊ oēs q̄lit
intentio xp̄i ⁊ ecc̄e ſue ē deſtruē
et eradicare radices oim maloꝝ.
ſcʒ ꝓpriū honorez. ꝓpriā laudē. ⁊
ꝓpriā volūtatez ⁊ ꝓpriū amorē ⁊
priuatū. q̄ oia ſūt origines pctō
rū vt iam ꝓbatū eſt ⁊ pdicōes
hūane. diuiſiones ⁊ inimicicie in
ter deū ⁊ hoiem ⁊ int̄ hoies. ⁊ to
ta intētio xp̄i ⁊ ſuoꝝ diſcipulo
rū ⁊ ecc̄e ſue ē fundata in honoē
et laude dei. ⁊ amore puro ⁊ ve
ro ⁊ vera obedia. ⁊ in oibꝫ illis q̄
in hoibꝫ pn̄t deſtruē ꝓpriā volūta
tē. ꝓpriū honorē. ⁊ ꝓpriū amorē.
q̄ꝛ p iſta tria ſūt oia mala ⁊ per
iſta hō eſt lapſus pdit⁹ ⁊ corrup
tus ⁊ dei inimic⁹ Poſtq̄ʒ ergo p̄
dicata ē p totuz mūdum remiſſio
pctōꝝ. ⁊ pax int̄ deū ⁊ hoiem.
et oēs hoies ſunt vōti ad regnū ce
loꝝ. ſignū infallibile ē ꝙ iā venit
qui ꝓmiſſus ē. ⁊ ꝙ ipſe ē ille in
cui⁹ noie hoc factū ē. ⁊ hͣ ē ihus
xp̄s. Cognoſcāt eciā hoies q̄lit
p vniuerſū mūdū ſeu orbē i noie
ihu xp̄i crucifixi p apl'os p̄dica
ta. tubicinata ⁊ p̄comiſata ē pax
int̄ deū ⁊ hoiez. ⁊ remiſſio ⁊ idul
gētia pctōꝝ. ⁊ i noie ihu xp̄i ꝓ
miſſa ē hēditas regni celoꝝ ⁊ vi
ta eterna. Quicūqꝫ igit̄ voluerit
claē vidē videāt ⁊ ꝯgnoſcāt oia
p̄dcā q̄ ſūt i fcō ⁊ expiētia. ⁊ ſic
cognoſcēt idubitant̄ ꝙ ihs xp̄s
eſt ver⁹ ⁊ nou⁹ hō ille q̄ ē de⁹ hō
qui erat ncāri⁹ toti hūane natuē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

quẽ de⁹ ꝓmiſerat dare hoibꝫ ⁊ ꝙ oia q̃ ihs xp̃s fecit ⁊ q̃ credũtur de ipõ· nccãria erãt eẽ ⁊ fieri ꝓ ho minibꝫ· ⁊ ꝓ ſatiſfactiõe ⁊ libera tiõe ↄpleta hũane nature· Et ſic indigebat hõ vt oia illa fierẽt ꝑ ipõ ſaluãdo. vt ſcʒ ihs xp̃s naſcẽ tur ⁊ ↄcipet̃ ſic viuẽt ⁊ ſic morẽ tur · ſic reſurgẽt a mortuis ⁊ ad celos aſcenderet· ⁊ ſic de alijs q̃ ẽ opat⁹ Cõparem⁹ igit̃ fcm̃ ⁊ de bitũ· ſcʒ fcm̃ ihu xp̃i ⁊ q̃lit̃ debe bat fieri· ⁊ ſatiſfactio ⁊ liberatio hũane nature q̃lis eẽ debebat· ⁊ q̃d facẽ debebat tal' nou⁹ hõ· qui nccãri⁹ erat mũdo· ⁊ ſic videbim⁹ clariſſime ꝙ ihs xp̃s ẽ ille· Poſt q̃ʒ igit̃ hũana nã ⁊ hoies hñt de fcõ talẽ hoiez ⁊ tã p̃cioſũ q̃ ẽ de⁹ et hõ· ⁊ q̃ fecit oia q̃ erãt nccãria toti hũane nature· q̃ ẽ rex ver⁹ ⁊ dñs ſup oẽs hoies q̃ ẽ ita pius ita benign⁹· ita bon⁹· ita mãſuet⁹ ⁊ tãto amore pñſſiõ plen⁹ erga ho minẽ· q̃ voluit dare vitã ſuã ⁊ re cipe mortẽ ꝓ pctis eoꝝ· ſequan tur ẽgo illũ audiãt illũ ⁊ p̃cepta ſua ⁊ v̾ba ſua ⁊ adhereãt ⁊ crẽ dãt veracit̃ illi ac obediãt· ⁊ fiãt mẽbra ei⁹ ⁊ recipiãt ſac̈mẽta ei⁹ q̃ ipẽ ordiauit· qꝛ ipẽ ẽ oia q̃ hoi ſũt nccãria· ⁊ hʒ oia q̃m̃ ipſe ẽ ꝑ ſona ifinita· qꝛ ẽ de⁹ ⁊ hõ· In ipõ em̃ ẽ pleitudo boitatis · oĩs pieta tis v̾tutis ⁊ caritatis ⁊ ſapie· oĩs boni amoris oĩs ſcie ⁊ oĩs meriti· In ipõ ẽ oẽ bonũ i ipõ ẽ oĩs ptãs oẽ dñiũ ⁊ iperiũ ſẽpiternũ· Qui ergo talẽ hoiez ↄtẽnit· dign⁹ eſt

eterna puñtiõe· Ex iſtis p̃t pa tere q̃nte excellẽtie ⁊ dig̃tatis ſit eſſe xp̃ianũ· qꝛ ẽ mẽbꝝ tãti hoĩs qui ẽ de⁹ ⁊ hõ· ⁊ q̃lit̃ p̃ualet vn⁹ xp̃ian⁹ verus q̃ʒ oẽs hoies qui nõ ſũt xp̃iani· qꝛ illi ſũt ꝑditi· Et ꝑ oppoſitũ falſus xp̃ian⁹ ẽ malus magis q̃ʒ aliq̃s hõ q̃ nõ ẽ xp̃ia⁹· Dolẽ ergo dʒ falſus ⁊ mal⁹ xp̃i an⁹ ⁊ verus ⁊ bon⁹ merito debet gaudere·

Qualit̃ iuſticia dei ⁊ ſua miſe ricordia cõcordãt ſũme in iſta ſa tiſfactione·

Titulus · CClxxij·

Q Voniã autẽ dũ ↄſideraba m⁹ iuſticiã dei ⁊ pctm̃ ⁊ offenſam hoĩs · videbat̃ ꝙ miſeri cordia dei periret· qꝛ iuſticia dei exigebat infinitã ſatiſfactionez ab hoie quã hõ debebat· ⁊ ad q̃ʒ obligat⁹ erat ꝓpt̃ pctm̃ ⁊ offen ſam· ⁊ niſi hõ ſoluẽt· liberari non poterat ab ifinita pena quã meru erat· ⁊ ſic videbat̃ ꝙ de⁹ nullam miam oñdẽt· Sʒ nõ eſt ita· qꝛ in iſta ſatiſfactiõe fcã ꝑ mortẽ ihu xp̃i dei ⁊ hoĩs ẽ fcã tã mag̃ miſeri cordia ꝙ maior excogitari nõ p̃t et tñ cõcordat cũ iuſticia ꝙ ma gis nõ p̃t cõcordare· Vñ hõ non poterat ꝑ ſe ſoluẽ deo iſtã ifinitã ſatiſfactionẽ quã iuſte debebat. nec alit̃ niſi ſoluẽt ꝑ itegꝝ· iuſte euadẽ poterat iugũ obligatiõis ad penã eternã ſibi debitã ꝑ iuſti ciã· nec ꝑ ↄñs euadẽ man⁹ ⁊ ptã tẽ dyaboli· iõ deus ex ſua ſola et pura mia g̃tis ⁊ ſine meritis ipi⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hois qꝛ nihil merueāt hō niſi penā
ꝑuenit pᷣmo hoiez · vt deīde libera
ret hō ꝑ iuſticiā · Quia ſi hō ex ſe
ipſo nō habebat cū quo facēt iu
ſticiā de ſeipſo dādo debitū · de⁹
dedit hoi ꝑ ſuā miam illud cū ꝗ
poſſꝫ ſatiſfacē ⁊ ei ſoluē ꝑ iuſtici
am · vt ſic hō ꝑ integꝝ ſatiſfacēt
deo · ⁊ facēt iuſticiā de ſeipō · Dꝫ
illud tale hō nunꝗꝫ potuiſſꝫ hr̄e
ꝑ ſeipm · niſi de⁹ ꝑ purā ſuā miſe
ricordiā tribuiſſꝫ hoi · Vt ergo de
us placari poſſꝫ ab hoie · ⁊ hō ha
bēt cū ꝗ placaret deū ⁊ irā ſuā de
us dedit ḡtis hoi illud qᵭ hō debe
ret deo ex debito reddē dedit de⁹
hoi ⁊ toti nature hūane nouū ho
minē · ꝗ eſſꝫ maior hoie · ꝗ ſatiſfa
ceret ꝓ hoie · ꝗ hr̄et in ſe illud qᵭ
ſuꝑaret oē debitū qᵭ hō ſoluē dꝫ
qui cū nihil ꝓ ſe debēt · ſoluēt ꝓ
aliјs · ꝗ quidē debebāt · ⁊ vn̄ ſolue
rēt nō habebāt Dedit eni̅ natura
hūana dō in illo hoie ſpōte ⁊ nō
ex debito qᵭ ſuum erat vt ſe redi
mēt in aliјs hoibꝫ i ꝗbꝫ qᵭ ex de
bito exigebat̄ reddē nō habebat
Quid ergo p̄t intelligi ⁊ cogita
ri miſericordius ꝗm iſtud ſcꝫ ꝙ
de⁹ pꝛ dicāt hoi pc̄tōri dānato et
ins tormētis · ⁊ nō hn̄ti vn̄ ſe re
dimat accipe vnigenitū meū ſcꝫ
xp̄m ihm veꝝ deū ⁊ hoiez · ⁊ da
ipm ꝓ te꞉ Et ipſe filius ihs xp̄s
dicit hoi · Tolle me ⁊ redime teip
ſū · Hoc eni̅ dicūt qn̄ vocāt hoies
ad fidē xp̄ianā · ⁊ trahūt vt veni
ant ad tantā grām · Et ꝗd eciaꝫ
iuſtius p̄t cogitari · ꝗm ꝙ ille di

mittat omne debitū cui dat̄ preci
um maius ꝗm omne debitū · ſi tn̄
detur cū debito affectu · ⁊ cū mō
ꝗ dari debet · Et ſic hō iuſtiſſime
liberat̄ a ſua obligatōe ⁊ ſatiſfa
cīt iuſticie dei · ⁊ deus ꝑ iuſticiam
ſaluat hoiem · Et ſic ſit in hoc ve
riſſima iuſticia · ⁊ tamē cū hoc ē
ibi ſūma miſcdia · qꝛ de⁹ hoi pᷣmo
per ſolā miam illū qui eū liberarꝫ
dedit · ⁊ illum qui tollēt iniuriā ⁊
offenſam dei ·

Hic ponit̄ cōpoſitio int̄ ihesū
xp̄m crucifixū ⁊ hoiem ꝑditū ⁊
lapſū · ⁊ ꝗlit̄ ſe hn̄t inter ſe · ⁊ oñ
dit̄ que ſūt illa ꝗ hō ꝑdit⁹ recipit
a xp̄ō · ⁊ qualit̄ recipiat ·

Titul⁹ · CClxxiij ·

Quoniā autem ꝓpter hoc qꝛ
hō erat ꝑditus corruptus
lapſus ⁊ deuiatus indigebat de
ncātate nouo hoie qui eſſꝫ de⁹ ⁊
hō · qui mortē recipet ꝓ hoie · ⁊ ꝗ
ſiuim⁹ illū hoiem ꝑ lōgū ꝓceſſū ·
et finālit̄ per dei grām reꝑperim⁹
iā eū eſſe · ⁊ ꝙ hic ē ihs xp̄s a iu
deis crucifixus · poſtꝗꝫ ergo ille
hō tā ncāri⁹ hoibꝫ iam exiſtit ·
reſtat mō vidē ꝗlit̄ hō qui ē iam
lapſus ⁊ corruptus ab ipō recipi
at oia illa quibꝫ indiget · Vnde i
ihesu xp̄ō ſūt oia illa quibꝫ hō in
diget · ⁊ iō reſtat ꝙ hō reſtaure
tur ⁊ reparet̄ de fcō · Poſtꝗm re
mediū iā ē et medicina ꝑata eſt
reſtat applicaē ad op⁹ Quid eni̅
proficēt medicina ſi infirmo non
applicaret꞉ Quid valēt panis eſu
rienti · ſi eum nō comedēt꞉ Vnde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

poſtq̃ʒ ihesus xp̄s ē ille. q̃ oēs ꝑ
diti indigeāt datus a deo. ideo ē
ſūme cōueniēs ꝛ ꝓporcionat⁹ ho
minibꝯ. Quia venit ꝓpt̄ hominē
lapſū. ideo ꝓporcionat̄ ei in oībꝯ.
Ideo ihs xp̄s facit vnā ptē. ꝛ alij
hoies faciūt aliā ptē. Et ideo poſ
ſum⁹ facere ꝯpatione͂ int̄ ip̄m ex
vna pte. ꝛ int̄ oēs alios ex alia
pte. Vn̄ tota hūana natura reſpi
cit ip̄m. ꝛ ip̄e reſpicit totā hūanā
naturā. Et ideo ipſe ſe hʒ ad om
nes alios hoies. ſicut redēptor ad
captiuos. ſicut ſatiſfactor ad ob
ligatos ſicut ſolutor ad debitoꝝ.
ſicut repator ad deſtructos ſicut
recreator ad ānihilatos. ſicut me
dic⁹ ad infirmos. ſicut reſuſcita
tor ad mortuoꝝ. ſicut illuminator
ad excecatos. ſicut ductor ad de
uiatos. Et vt oia in vno v̄bo cō
cludam⁹ ipſe ē oia. omni hoi lap
ſo ꝛ pdito. Et iō q̃ nō ꝯgnoſcit
ſe indigē xp̄ō. ꝓ nihilo reputat
eū. Et qm̄ iā videm⁹ ad plenum
totū lapſum ꝛ totā corruptionē
et pditionē hois ꝛ ſtatū in q̊ eſt.
et illa q̃ deficiūt hoi. ꝛ q̃ debebat
hr̄e q̃ ipſe pdidit. ꝛ q̃lit̄ in hoie
factū eſt cōtrariū debito. iō ſi vo
lum⁹ ꝯgnoſcē q̃ ſunt illa que hō
debʒ recipe a xp̄ō. oportet ꝯgno
ſcē totā indigētiā hois ac totum
ei⁹ defectū. Vn̄ hō añ oia indigʒ
vt liberet̄ ab obligatōe quā fecit
ꝓpt̄ pc̄tm̄. q̃ eſt ſcd̓a obligatio.
deinde indiget adiutorio vt com
pleat p̓mā obligationē naturalē
quā debet deo. vt factū hois ꝯcor
det cū debito. vt ſcʒ hō faciat qd̓
debet. Et hoc ē liberare hoiem ꝛ re
ſtaurare. ſcʒ liberare ip̄m totalit̄
a ſcd̓a obligatiōe q̃ eſt mala et
infinita. ꝛ iuuare ipſum ꝛ dare ei
adiutoriū ꝛ illud ꝑ qd̓ cōpleat
primā obligationē. qꝛ p̓ma obli
gatio non p̄t deleri neqꝫ deſtrui.
qꝛ nec̄cāria eſt ꝛ incorruptibilis.
Hic ergo in iſtis duabꝯ obliga
tionibꝯ cōſiſtit tota repatio ꝛ re
ſtauratio hois. Quia enī hō non
ſoluit p̓mā obligationē. ꝓmo fe
cit totū cōtrariū. ideo ē mal⁹ iniu
ſtus ꝛ corrupt⁹ ꝛ inimic⁹ dei. ꝛ
eſt ꝯtrari⁹ ſuo ſtatui. Et impoſſibi
le eſt qꝙ hō liberet̄ a ſcd̓a obliga
tione q̃ eſt ꝓpter offenſam niſi p̓
mā ꝯpleat. qꝛ ſcd̓a obligatio or
ta eſt ꝓpter hoc qꝛ hō nō ſoluit p̓
mā. qꝛ ſi p̓mā bn̄ ſoluiſſʒ. ſcd̓am
nō incurriſſʒ. vt iam declaratum
eſt ad plenū. Hic ergo hō nec̄cā
rio idiget vt ihs xp̄s det ei reme
diū in iſtis duabꝯ obligatiōibꝯ.
vt ſcʒ ſatiſfaciat ꝓ ſcd̓a. ꝛ tota
lit̄ deſtruat̄ ꝛ ānihilet̄. ꝛ det hoi
adiutoriū vt ꝯpleat p̓mā qꝛ p̓ma
non p̄t deleri. ſed ſemꝑ manet.
Et qꝛ hō pdidit volūtarie ꝛ ſpō
te. ꝛ reliq̄t adiutoriū qd̓ hēbat
ad cōplendū p̓mā obligationē.
et noluit tenē cū potuiſſʒ. ſed ſua
prop̓a culpa pdidit. ideo meruit
vt ſibi nunq̃ʒ reſtitueret̄. ꝛ tamē
māſit obligat⁹ vt p̓us. Et eciam
qꝛ cū hoc offendit ꝛ iniuriauit de
um. iō obligauit ſe ad penā infini
tā. Et iō ihs xp̄s ꝑ ſuā mortem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

meruit hoi iſta duo · ſcʒ liberatio
nē ab obligatiōe ſcd'a totalit' ⁊
adiutoriū qd' ꝑdiderat ad ꝯplen
dū ꝑmā · Et qꝛ iſtud adiutoriū
nō ꝑt dari niſi a diuinitate vt in
fundat' hoi de nouo ſicut aīa iſun
dit' corpi · ideo ihs xps inqntū hō
meruit hoi iſtud adiutoriū vt re
ſtitueret' ei · ⁊ eciā meruit hoi ipſi
totalit' indulgentiā ⁊ remiſſionē
abſolutionē ⁊ veniā ꝓ ſcd'a obli
gatiōe · Inqntum āt de9 ipſemet
dat iſtud adiutoriū ⁊ influit de
nouo ⁊ dat idulgētiā ⁊ veniā hoi
et abſoluit a ſcd'a obligatiōe iſi
nita · Et ſic totū illud q̄ hō idigʒ
eſt in ihu xpō dō ⁊ hoie · Et iſtd'
adiutoriū dat' gratis hoibꝫ ⁊ nō
ꝑ meritū ipſoꝝ · qꝛ hō lapſus nō
poteſt mereri · ſed datur per meri
tum chriſti · Et hoc eſt grā quia
non datur ex debito hominis lap
ſi · ſed per meritum hominis dei ·
Quāuis omne qd' deus dat pōt
dici grā · tn̄ ꝑ excellētiā iſtud ad
iutoriū debet dici grā ⁊ ſūma grā
Et qꝛ ſine adiutorio iſto · hō dici
tur mortu9 · qꝛ nihil ꝑt opari de
illis q̄ debʒ facere inqntū hō ſicut
corp9 ſine aīa · ideo iſtud adiutori
um ſiue iſta grā · dicit' vita hois ·
ſalus hois · ſcd'a aīa hois · Et plꝰ
eſt dare iſtud adiutoriū hoi · q̄m
dare aiam ⁊ reſtituē vitā homini
mortuo · qꝛ ſine hoc hō eſt nihil ⁊
quaſi hʒ nō eſſe Et hoc eſt viuiſi
care hoiem mortuū · ⁊ reſtituē vi
tam hoi mortuo · ac reformare · re
nouare ⁊ reficē hoiez · ⁊ ſanare la

liare purgare ⁊ facere hoiem pul
chrum ⁊ reducere hominem ad
deum · ⁊ vnire hominem cum deo
et ad eius amiciciam · ⁊ hoc eciaʒ
eſt facere hominem iuſtum · ſanū ·
bonum ⁊ dignū regno dei ⁊ hoc
eſt eciam reſtituere formam filia
tionis ⁊ facere de nouo filium dei
ipſum hominem ⁊ regenerare et
naſci de nouo · Et per conſequēs
hoc eſt facere hominem heredem
hereditatis dei · Hoc eſt eciam re
formare formam fraternitatis in
ter hominē ⁊ hominem · quia per
iſtud adiutorium homo facit deo
ſicut filius bonꝰ patri · ⁊ homo fa
cit homini vt frater fratri · ⁊ ſoluit
debitum ⁊ ius filiacionis ⁊ frater
nitatis · Et hoc eſt eciam cōuerte
re hominem ⁊ reducere ipſum de
via erroris ⁊ falſitatis ac menda
cij ad viam veritatis · ⁊ hoc eſt il
luiare hominez in via eterni gau
dij · ⁊ reuocare ipſum a via triſti
cie · ⁊ liberare a ſeruitute peccati ·
et viciorum corruptione ⁊ malo
rum operum · ac a corruptiōe car
nis · ⁊ ponere ipſum in libertateʒ
veram · Hoc eſt eciam hominem
redimere a iugo ⁊ captiuitate et
a carcerib9 ſue ꝓpe voluntatis
ſui ꝓprij honoris et priuati amo
ris · ⁊ ponere ipſum in libertate
et in patria voluntatis dei · Hoc
eciam eſt homini reſtituere ſuum
bene eſſe quod perdiderat · ⁊ libe
rare ipſum a ſuo malo eſſe in quo
erat · et hoc eſt eciam reſtituere
homini ſpiritū quem perdiderat
v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ꝓpriā ſalutē.

¶ Q̄d iſtud adiutoriū ſeu iſta
grā eſt totū bn̄ eſſe hōis. ⁊ ei⁹ ca
rentia ē totū male eſſe eius.

Titul⁹. CClxxiiij.

Vt autē iſtud adiutoriū
ſeu iſta grā q̄ reſtituit᷑ hoi
a deo ad cōplendū ⁊ faciēdū oīa
que debꝫ inq̄ntū hō. magis ꝯgno
ſcat᷑. cōſiderādum ē ꝙ hō a pn̄ci
pio dū fuit fact⁹ a deo recepat a
deo eſſe. ⁊ cū hoc bn̄ eſſe. ſed nō
optime eſſe. qꝛ hoc expectabat
adhuc. Et ꝑ eſſe intelligit᷑ viuē.
ſentire. itelligē. velle. amare. poſ
ſe. ⁊ oīa q̄ ꝑtinēt ad corp⁹ ⁊ ani
mā. ⁊ ꝑ bn̄ eſſe intelligit᷑ recte.
iuſte. debite. ſancte ⁊ v̓tuoſe vi
uē. Et ſimilit᷑ ꝑ male eſſe. itelligi
tur tortuoſe. irregularet᷑. idebite
et iiuſte. ac vicioſe viuē. Idē er
go ē dicē bn̄ ſicut iuſte. ſancte.
et cetera. ⁊ idē ē dicere male. ſicut
iniuſte. tortuoſe ⁊c̄. Acceperat
ergo homo a deo p̄mo. eſſe viuē
ſentire. itelligē. velle. amare. poſ
ſe. ⁊ ecia bn̄ eſſe. bn̄ velle. ⁊ bn̄
viuē. ⁊ bn̄ amare. ⁊ bene poſſe.
et bn̄ intelligē. ſeu qđ idē eſt rcē
debite iuſte ſancte ⁊c̄. Accepat
ergo bn̄ eſſe ⁊ quo ad corp⁹ ⁊ q̄
ad animā. Et iſtud bn̄ eſſe erat
ſua bonitas. ſua rc̄titudo. ſua iuſti
cia. ⁊ ſua ſanctitas. ſua v̓t⁹ ſua
regula ⁊ ſua mēſura q̄ erat addi
ta ſupra eſſe. ⁊ nō idē qđ eē. imo
poterat ſepari ab eē. ⁊ poterat ip
ſū eſſe eciā expoliari ab illis ⁊ re
manē ſine illis ſi vellet. Tamē in
ꝑtāte p̄mi hōis erat cuſtodire ⁊
ſeruare illud bn̄ eſſe ſibi datū. ſ.
ipſam bonitatē ⁊ rc̄titudinē ⁊ iu
ſticiā. ſanctitatē ⁊ v̓tutē. Et ſi p̄
mo cuſtodiuiſſꝫ ⁊ ſeruaſſꝫ homo
ſuū bene eſſe. trāſiuiſſꝫ ⁊ ꝑueniſſꝫ
ad altiorem gradū. videlicet ad
optime eſſe. Sed p̄m⁹ homo nō
cuſtodiuit nec ſeruauit ſuū bene
eſſe. nec ipſam bonitatem ſeu re
ctitudinem ⁊ iuſticiam ⁊ virtu
tem ⁊ mēſuram ſeu regulam ſibi
datam. quia fuit deo inobediens
ingratiſſim⁹. ⁊ ideo perdidit ſuū
bn̄ eſſe ⁊ ſuū recte eſſe. ⁊ reman
ſit ſibi ſolum eſſe. viuere. itelligē.
ſentire. velle. amare ⁊ poſſe. Et
ſic remanſit homo nud⁹ ⁊ expoli
atus. quia bn̄ eſſe erat ſua veſtis
et loco bene. recte. iuſte. debite.
ſancte ⁊ virtuoſe. eē habuit ma
le oblique ⁊ tortuoſe. iniuſte in
debite ⁊ vicioſe eſſe. Et ſic fuit
peſſima veſte indut⁹. Eciam fu
it ꝓpriis veſtib⁹ expoliat⁹ et alie
nis indutus. et maxime quo ad
animā et ad liberum arbitrium.
Et ſic prim⁹ homo fuit expolia
tus ſua bonitate. ſua rectitudine
ſua iuſticia ſua virtute. et fuit in
eo malicia tortuoſitas ſeu obliq̄
tas. iniuſticia et vicium. Et vt
cognoſceret ſuū male eē quo ad
animā et liberum arbitrium. ha
buit male eſſe q̄ ad corpus. vt ꝑ
male eſſe corporis iudicaret ſuum
male eē quo ad animam. Remā
ſit ergo ſolum homini radicale ſci
licet ipſū eē. viuē. ſentire. itelligē

velle· amare ⁊ poſſe· qꝛ iſta ſunt radicalia· ⁊ iſta nō potuit deſtru ere· ſ; ꝑdidit bonitatē iſtoꝝ ⁊ ſa nitatē· ⁊ fuit fcā vulneratio i eis et ꝑuerſitas Et iō hō ꝑ pcm̄ī in obedie ānihilauit ſeipſum· q̄ntū ad bn̄ eſſe· Et qꝛ bn̄. iuſte· debite ſcē· rcē· pulchre· honeſte ⁊ v̉tuo ſe eſſe· ē amabile· placibile· delcā bile· ⁊ ꝑ oppoſitū· male tortuoſe obliq̄· iiuſte· idebite· inhoneſte· viciose turpiter ⁊ deformit̄ eſſe. ē odibile ⁊ diſplicibile· iō hō fuit diſplicibilis d̉o ⁊ nō acceptabil̄ neq; placēs qꝛ ānihilauerat ⁊ de ſtruxerat pulchritudinē ⁊ deco rē ⁊ ſibi acq̄ſierat deformitatē et turpitudinē· Si āt hō nō habu iſſ; aliqd̉ remedium· tūc de male eſſe ꝑueniſſ; ad peſſime eē· Ecce ergo g̃dus in hoie ſc; eſſe· bn̄ eē· et optime eſſe· ⁊ ꝑ cōtrariū eſſe· male eē· ⁊ peſſime eſſe· ⁊ ipſum eſſe ē cōtinue ad oīa ⁊ eſſe ſemꝑ remanet· Si ergo hō talis repe riat̄ qualē ſe fecit· ncc̄ario tanq̄; nihil valēs oīno iudicabit̄ ad ig nē eternū Et ſic iſtud bn̄· recte· iuſte· ſancte· ⁊ debite· ſane ⁊ vir tuoſe eſſe erat adiutoriū datū ho mini· ſeu grā data hoi· cū q̄ adiu torio hō poterat facē quicq̄d debe bat deo adimplē de facto totā ꝑ mā obligationē naturalē· ⁊ q̄m diu homo cuſtodiuit ⁊ ſeruauit iſtud bn̄ ⁊ recte eſſe· tā diu fcm̄ cōcordauit cū debito Sȝ ſtātim dū hō ꝑdidit ſuū bn̄ ⁊ rcē eē ſeu ſuā rc̄titudinē· factū ſuū fuit ꝯtra riū debito· ⁊ remāſit ipm̄ debitū et ipſa obligatio vt ꝑus· cū ipo tētia adimplēdi ⁊ faciēdi· Et qꝛ hō ſua culpa ꝑdiderat iſtud bn̄ et rcē eſſe cū q̄ poterat adiplē to tū debituȝ· iō iuſtiſſime req̄rebat ab ipō de⁹· vt faceret qd̉ debebat et ſoluēt ſuū debitū· Nec excuſa bat̄ qꝛ nō poterat qꝛ volūtarie ⁊ ſpōte ⁊ ſua culpa ꝑdiderat· ⁊ de us ſemel ſibi dederat· Si ei aliq̄s ꝑ violētiā remouiſſ; ab eo iuſte bn̄ eē· excuſaret̄ hō qꝛ nō poterat facē qꝛ n̄ hȝ adiutoriū cū q̄ facēt et grām ꝑ̉orē ſibi a deo datā· Et ideo ex iſtis veriſſime apparet ꝙ ita reformare reparare ⁊ reſtaura re hominē perditū non eſt aliud niſi reducere ipſum ac cōuertere et mutare de malo tortuoſe· obli que· iniuſte indebite ⁊ viciose eē ſeu viuere· ſentire· intelligere· vel le· amare ⁊ poſſe· ad bene· recte et debite· iuſte· ſācte· ⁊ pulchre ſane ⁊ virtuoſe eſſe· viuere· ſenti re· intelligere· amare· velle· ⁊ poſ ſe· ⁊ remouere ab ipſo maliciam tortuoſitatem et obliquitatem· iniuſticiam et inhoneſtatem· tur pitudinem et deformitatem et vi ciū· et reſtituē ſibi bonitatē· iuſti ciā et rectitudinē· ſanctitatē· ſani tatē· honeſtatē· pulchritudineȝ· et v̉tutē ꝓpriā· Et hoc ē maius fa cē q̄ȝ reſtituē aiaȝ corpi mortuo Vn̄ corp⁹ nō ꝑdidit aiam q̄ eſt vita ſua ſpōte et volūtarie et cul pa ſua· ſ; hō ꝑdidit volūtarie et culpa ſua talē hoītatē ⁊ rc̄titudieȝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

iđo reddidit ſe indignū vt nūq̄z
recupet niſi de⁹ ſibi det. Et iō in
hoc ē ⁊ manifeſtat̃ ſūma boītas
dei. qꝛ vult reſtituē hoī īdigno ta
lē bonitatē ⁊ rc̄titudinē. ⁊ iō hoc ē
maxia ⁊ puriſſima grā ꝓcedens
ex īfinita dei boītate ⁊ mīa. Iſtā
aūt rc̄titudinē ſeu iſtud bn̄ eſſe ſo
lus deus p̄t dare ⁊ reſtituē. ⁊ hō
nō p̄t ex ſeipſo hr̄e. qꝛ a p̄ncipio
hō nō dedit ſibi bn̄ eſſe nec eē. er
go hō nō p̄t ꝑ ſe recupaē poſtq̄z
ꝑdidit. Sꝫ qꝛ de⁹ erat offenſus
ab hoīe ⁊ iniuriat⁹. iō nc̄cē erat ꝙ
deus p̄mo placaret̃ ⁊ offenſa tol
leret̃ ⁊ aliq̄s moreret̃ ꝓ homie vt
ei daret̃ iſtud bn̄ eſſe. Et iō deus
dedit hoī xp̄m. vt ipſe ꝓ hoīe tol
lēt offenſam. ⁊ mereret̃ hoī iſtaꝫ
grām. ⁊ iſtud bn̄ eē de nouo. Et
ſic duob⁹ īdigebat hō ſcꝫ vt pla
caret deū ⁊ tollēt̃ iniuria ⁊ offen
ſa de medio ⁊ vt recuparet bn̄ eē
et iſta duo nc̄cāria ſūt hoī ꝙ reci
piat a ihū xp̄o. ⁊ ſic ꝑ xp̄m ab
ſoluit̃ hō ab offenſa ⁊ reſtituit̃ ei
ſuū bn̄. recte. debite. iuſte. ſācte
et v̓tuoſē eſſe. ſeu ſua bonitas. re
ctitudo. iuſticia. v̓tus ⁊ ſcitas.
et ita repat̃ hō ⁊ reſtaurat̃ ꝑ xp̄ꝫ
et īpoſſibile ē aliquē hoīeꝫ recupe
rare iſtud bn̄ eſſe. niſi ꝑ ihm xp̄m
deū ⁊ hoīem. ⁊ ꝑ meritū ſue mor
tis. Et ſic hō recipit bn̄ eſſe a xp̄o
et indulgētiā ⁊ vltimate gloriā.
Et ſic ſūt tria bn̄ficia. ſcꝫ indul
gentia. grā. ⁊ gloria. ſeu venia.
bn̄ eſſe. et optime eſſe. qꝛ in iſtis
trib⁹ ē ꝑfcā ſal⁹ hoīs. Primū eſt
indulgētia ꝓpter offenſam. ſcdꝫ
eſt grā ſeu bn̄ eſſe ꝯtra male eſſe.
deinde ad grām ſeu bn̄ eſſe ſequi
tur finalit̃ gloria et optime eſſe.
Gratie ei debet̃ gloria. Et omnia
iſta emit xp̄s ꝓ hoīb⁹ ꝑ mortem
ſuā. et ſanguinē ſuū

¶ Q̄đ in hoīe xp̄iano ſunt tres gnationes diſtincte. ꝑ q̄s recipit tres diſtinctas res ſcꝫ corpus ⁊ animā et bene eſſe.

Titul⁹. CClxxvi.

Quoniā autē ad cōplemen
tū hoīs tria ſūt nc̄cāria. ſcꝫ
corp⁹ ſeu caro. aīa imōꝛlis rōna
lis. et bn̄ eſſe. vel dicam⁹ ꝙ duo
ſunt nc̄cāria. ſcꝫ eſſe ⁊ bn̄ eſſe. ⁊
ipm eſſe cōprehēdit corp⁹ et aī
mā. Aliud autē eſt corpus aliud
aīa. aliud bn̄ eſſe. qꝛ etiā corp⁹ ſe
perat̃ ab aīa. et aīa a corpe. et tā
corpus q̄z aīa pn̄t ſepari ab ipo
bene eſſe. qꝛ vtrūqꝫ p̄t hr̄e male
eſſe. ſed tn̄ male eſſe corpis facili⁹
ſentit̃ et cognoſcit̃ q̄m male eſſe
aīe. et qꝛ iſta tria ſūt realit̃ diſti
cta. poſſum⁹ dicere ꝙ p̄m⁹ hō re
cepat tria a đo. ſcꝫ corpus et aī
mā. et bn̄ eſſe. ita ꝙ vno et eodꝫ
tpe recepat iſta tria immediate.
Sed qꝛ p̄m⁹ hō ꝑdidit bn̄ eē. re
māſerūt ſibi corpus et aīa. iō alij
hoīes gnati ab eo. nō recipiebāt
niſi eſſe tm̄ ſcꝫ corpus et animā.
et nō recipiebāt bn̄ eſſe. ħ alij ho
mines nō recipiebāt ſicut p̄mus
hō. qꝛ recipiebant corpus a p̄mo
hoīe et animā a deo. ſed p̄mus hō
totū recepit immediate a deo. Et

ideo in q̃libȝ hoīe alio ſunt ⁊ erāt
due gn̄atōes ⁊ duo prēs · ſcȝ p̄ͥ
mus hō ⁊ deꝰ In p̄ͥma gn̄atiōe q̇
libet hō gn̄atꝰ ꝑ ꝯēm gn̄ationem
recipit corpꝰ ſeu carnē a p̄ͥmo ho
mine mediate vel imediate In ſe
cūda gn̄atione q̃libȝ hō recipit i
mediate aiam a deo. qꝛ deꝰ imedi
ate ꝑ ſe ſolū creat aiaȝ rōnalē q̃ȝ
uis tā corpꝰ q̃ȝ aia totū ſit a deo
ſed nō eodē mō · qꝛ q̃libȝ purꝰ hō
niſi p̄ͥmꝰ hȝ duos prēs ſcȝ patrē
hoiem ⁊ deū · ⁊ iſti duo dant eſſe
ſcȝ corpꝰ ⁊ aiaȝ · Sȝ in hoie xp̄i
ano eſt alia tercia gn̄atio · qꝛ reci
pit bn̄ eſſe a xp̄ō · ⁊ loquor de bn̄
eſſe q̃ntū ad aiaȝ ⁊ liberꝝ arbitri
um Et iō xp̄s ē tertiꝰ pr̄ · Xp̄ia
nꝰ ergo hȝ tres gn̄atiōes diſtin
ctas · In p̄ͥma recipit carnē a pri
mo hoie · in ſc͛da recipit aiaȝ a ſo
lo deo · ⁊ in tercia recipit bn̄ eſſe a
xp̄ō · q̄ ē deꝰ ⁊ hō ſimul · Et iſta t͛
cia gn̄atio ⁊ vltima ē cōpleta · ⁊
ſine iſta hō nihil ē · Pria gn̄atio
eſt libidioſa turpis ⁊ corrupta ·
et ꝑ illā hō damnat͛ · qꝛ recipiēdo
carnē recipit culpā · corruptionē
et penā · eciā duo recipit hō in iſta
gn̄atiōe videlȝ carnē ⁊ corruptio
nē ⁊ maculā · Per iſtā hō ē odibi
lis deo · ⁊ accipit oia mala · Sed
ſc͛da gn̄atio q̄ eſt creatio aie · ⁊ i
fuſio eius in carne · ē munda · ſcā
et imaculata. ſed qꝛ caro ē iſecta
et corrupta inficit animā ⁊ corrū
pit · Sȝ venit tercia gn̄atio q̄ eſt
ſanctiſſima in q̃ recipimꝰ bn̄ eſſe
qd͛ eſt tota bonitas · rectitudo ⁊
pulchritudo aīe · Et iſta repārat
animā ⁊ reducit eam ad ſtatum
debitum · ⁊ tollit oēm corruptio
nem ⁊ maculam quā aia cōtrax
erat ꝓpter p̄ͥmā generatiōnē · ⁊ fa
cit hominē amicum ⁊ filium dei ⁊
heredem regni celoꝝ Et ideo iſta
tercia generatio cōtrariat͛ p̄ͥme ge
nerationi · Vnde ꝑ p̄ͥmā caro dn̄a
bat͛ ⁊ anima erat ſubiecta carni
corrupte · ⁊ nullo mō poterat reſi
ſtere · ſed ꝑ terciā generationem
anima dn̄at͛ carni ⁊ caro ſubicit͛
ei · quia aia recipit ſuū bn̄ eſſe ⁊
ſuam rectitudinē ⁊ fortitudineȝ
ꝑ terciā generationē · Eciam ani
ma recupat regnuȝ ſuū · ⁊ caro ꝑ
dit · Et eciam ꝑ p̄ͥmam generatio
nem hō erat totꝰ carnalis brutal͛
et beſtialis · ⁊ ꝑ terciam homo fit
ſp̄ūalis rōnalis ⁊ diuinꝰ · Item
per p̄ͥmā generationē hō perdit ſi
militudinē dı̄ ⁊ acquirit ſimilitu
dinem dyaboli · ⁊ p̄ͥmi hominis cor
rupti · ſed per terciam in q̃ recipit
bn̄ eſſe ⁊ recupat ſuam pulchri
tudineȝ ⁊ bonitatē · hō recupat ſi
militudinē dei q̃m ꝑdiderat · Iteȝ
ꝑ p̄ͥmā generationē i q̄ hō recipit
carnē · hō acq̄rit radicē oim malo
rū · ſȝ ꝑ terciā in q̃ homo recipit ⁊
recupat ſuū bn̄ eſſe · hō acquirit
radices oim bonoꝝ Et ſic i oibꝫ t͛
cia gn̄atō ē ꝯtraria prime ⁊ dat
hoi oia ꝯtraria p̄ͥme gn̄atōi Et iō
p̄ͥmꝰ hō ⁊ ſc͛ds hō ſcȝ xp̄ūs ſunt
cōtrarij quo ad generationeȝ Et
ideo p̄ͥmꝰ homo ꝑ ſuā gn̄ationeȝ
quaſi ānihilat hoiem ⁊ dat ſibi

nō eſſe· ẜ ſcďs hō ſcȝ xp̄s deus ⁊
hō per ſuā gn̄ationē dat eſſe aīe·
Et iō dicit̄ regn̄are aīam· qꝛ aīa
iam ſemel erat creata a deo· ẜ ꝑ
gn̄ationē p̄mi hōis erat ꝑdita· et
ꝑ terciā gn̄ationē recreat̄ ⁊ rege
nerat̄ ⁊ renaſcit̄ dū recipit bn̄ eē
nouū ⁊ ſuā pulchritudinem· Si
cut eñ in p̄ma gn̄atiōe hō habȝ
prēm ⁊ mrēm· ita eciā mō i tercia
gn̄atione q̄ ꝯtrariat̄ prime· hō hȝ
prēm ⁊ mrēm· ſcȝ xp̄m deū ⁊ hō
minē· ⁊ matrē ſcȝ ecclām ſponſā
xp̄i ⁊ vxorē· Itē ſicut p̄mꝰ hō ꝑ
ſuā carnē corrupit omnes filios
ſuos ⁊ dānauit· ita ſcďs hō xp̄s
ꝑ ſuā carnē ſaluat ⁊ lauat ⁊ ab
luit ⁊ ſanat· qꝛ caro p̄mi hōis fuit
maculata ⁊ corrupta· ⁊ caro ſe
cūdi hōis fuit ⁊ eſt ſemꝑ imacu
lata ⁊ pura· Et iō ſicut aīa ex ſo
cietate cum carne maculata p̄mi
hōis maculat̄· ita ꝑ ꝯtrariū ex ſo
cietate cū carne ſcďi hōis· anima
mundat̄ ⁊ purgat̄· Et ſic caro ē
ꝯtra carnē· ⁊ gn̄atio ꝯtra gene
rationē· Et ſic apparet ꝙ oīs hō
xp̄ianꝰ hȝ tres gn̄ationes· In p̄
ma recipit carnē· in ſcďa animā·
et in tercia bn̄ eſſe· Sȝ aliȷ̄ hoīes
nō hn̄t niſi duas· Et de tāto xp̄i
anꝰ excellit alios hoīes· de quāto
bn̄ eſſe excellit ⁊ ſuꝑat eſſe cum
male eſſe·

¶ Quod in chriſtianis ſūt tres fra
ternitates ¶ Titulꝰ· CClxxvi·

ET exinde apparet ꝙ chri
ſtiani hn̄t tres frn̄itates
gn̄ales· qꝛ p̄mo ſūt frēs·
qꝛ hn̄t vnū prēȝ ex p̄te carnis ge
neralē ſcȝ p̄mū hoīem· in quo om
nes hoīes fuerūt qn̄ ipſe ſolꝰ erat·
ſcďo hn̄t aliū patrem ex p̄te aīe
ſcȝ deum· a quo oēs imediate re
ceperūt aīam rōnalē· ⁊ tercio ha
bent aliū prēm ex p̄te ipſiꝰ bene
eſſe vt chriſtū deū ⁊ hoīem in q̄n
tū eſt deꝰ idem cū ſcďo prē et q̄n
tū ad deitatē· licet ſit filiꝰ dei q̄n
tū ad ꝑſonā· Sȝ int̄ iſtas frater
nitates· tercia ē melior· qꝛ in illa
pater eſt deꝰ et hō· et in p̄ma hō
tm̄· et in ſcďa deꝰ tm̄· Et ideo ſū
me debēt ſe amare oēs chriſtiani
per iſtā terciā fraternitatē q̄ hn̄t
talem prēm qui mortuꝰ eſt pro
eis et fudit ſuū ſanguinē et reſur
rexit a mortuis et viuit in eternū
aſcendit ad celos et ſedet ad dex
terā prīs et venturus eſt iudicare
oēs hoīes· Et iō iſta fraternitas
eſt magne nobilitatis et excellē
tie· magni amoris· et magne bo
nitatis· et maxīe vnitatis· quia
fraternitas orit̄ a p̄nitate· Et iō
qꝛ non poteſt eſſe melior dulcior
et nobilior· maior et intimior pa
ternitas q̄ȝ iſta· nec amoroſior·
iō fraternitas q̄ orit̄ ex illa eciam
eſt talis· Debēt eciā ſe amare ꝓp
ter p̄mā fraternitatē· ſed magis
ſine ꝯꝑatiōe ꝓpt̄ ſcďam fraterni
tatē q̄ eſt ꝓpter aīam· Eciam iſte
tres fraternitates hn̄t ſuos ḡdus
ſicut corpꝰ et aīa· et bn̄ eſſe· Itē
tercia fraternitas ē infiniti preciȷ̄·
qꝛ chriſtꝰ deus et hō· emit eā per
ſuā mortē· dādo ſuā vitā īfinitā·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝑ quã mortẽ emit indulgentiã ⁊
totũ bñ eſſe. Et ideo qꝛ tm̃ ↄſtat
ꝙ fr̃nitas q̃ ẽ ꝓpt̃ bñ eſſe. dꝫ cũ
ſũma diligẽtia cuſtodiri ne vio
let̃ Et iſta tercia fr̃nitas fecit vi
uẽ ⁊ reſurgẽ alias duas p̃mas fr
nitates q̃ erãt mortue in hoībꝰ.
qꝛ xp̄iani diligũt ſe propt̃ oĩs
iſtas fr̃nitates. ⁊ diligũt alios
hoīes q̃ nõ ſũt xp̄iani ꝓpt̃ p̃mã ⁊
ſcdam fr̃nitatẽ. qꝛ q̃ꝫuis caro ſit
corrupta i q̃ fũdat̃ p̃ma fr̃nitas
attñ qꝛ deꝰ dũ fecit p̃mũ hoīez fe
cit oẽs alios i ipõ. qꝛ oẽs erãt i ipõ
q̃ntũ ad carnẽ. ꝫ nõ q̃ntũ ad ani
mã. iõ ꝓpt̃ iſtã veritatẽ q̃m deꝰ fe
cerãt. dñt ſe oẽs hoīes amare ⁊ re
putare q̃ſi vnũ hoīem. lꝫ p̃mꝰ hõ
poſtea corrũpẽdo ⁊ maculãdo ⁊ i
ficiẽdo. ⁊ deformãdo ⁊ deturpãdo
ſeipm̃ in q̊ erãt oẽs hoīes. corrupe
rit. maculauerit ⁊ infecerit ⁊ de
fõrauerit ⁊ deturpauerit eos Vbi
ergo nõ ẽ tercia fr̃nitas. ibi p̃ma
et ſcda mortue ſũt. Itẽ eciã iſta
tercia fr̃nitas ẽ fr̃nitas grẽ. qꝛ bñ
eẽ ẽ grã. eciã xp̄s ẽ pꝛ grẽ. ꝫ alie
due fraternitates ſunt nature.

¶ Qd̕ iſtud bñ eẽ ſeu iſta grã fi
guratur ⁊ exemplificat̃ in corpe ho
minis. Titulꝰ. CClxxvij.

Ut ãt clare videamꝰ diſtin
ctionẽ int̃ eẽ ⁊ bñ eẽ. ſeu
int̃ animã. ⁊ bñ eẽ. ſeu in
ter naturã et grãꝫ q̃lit̃ nõ ſũt vnũ
p̄mo vnũ p̄t eſſe ſine alio. poſſuꝰ
hoc declarare ad oculuꝫ in corpe
hũano in q̊ ẽ totũ figuratũ Vñ in
corpe hũano videmꝰ ꝑ experiẽtiã
ꝙ mẽbra recipiũt eẽ ⁊ bñ eẽ. ⁊
hñt eẽ ⁊ bñ eẽ. Vñ cor epar ⁊ ca
put influũt ⁊ dãt alijs mẽbris q̃c
q̃d hñt. Epar em̃ dat eẽ groſſũ
et ẽ q̃ſi corpꝰ ipſis mẽbris. qꝛ mit
tit eis hũores groſſos. ex quibꝰ
mẽbra ſũt fcã. ⁊ ex q̃bꝰ nutriũt̃
et hoc fãt ꝑ venas ꝑ q̃s mittit et
dat ſanguinẽ mẽbris ⁊ ẽ q̃ſi p̃mꝰ
hõ q̃ dat carnẽ ſolã Deĩn ipm̃ cor
mittit oĩbꝰ mẽbris calorẽ nãlez
et ſpm̃ vitalẽ ꝑ quẽ oĩa mẽbra
viuũt ⁊ hñt eẽ vitale. ⁊ hoc ꝑ ar
terias. ⁊ ipm̃ cor ẽ q̃ſi deꝰ q̃ dat
animã corpi. qꝛ ſic anima viuifi
cat corpus. ita ille ſpũs ſeu calor
nãlis quẽ dat cor viuificat mẽbra
et ideo ẽ ſic aĩa mẽbri. qꝛ ſine tali
ſpũ ⁊ calorẽ mẽbra eſſent mortua
et nõ eẽnt mẽbra Deĩn ipꝫ caput
exñs altiſſimũ ſup̱ oĩa mẽbra mit
tit ipſ mẽbris ſẽſũ ⁊ motũ ꝑ ner
uos. ⁊ ipm̃ caput ẽ ſic xp̄s. qꝛ ſi
cut motꝰ ⁊ ſẽſus ꝓueniens ex ca
pite ẽ totũ bñ eẽ mẽbri. ita illud
ꝙ xp̄s dat ⁊ mittit ẽ totũ bñ eẽ
aĩe ⁊ hoīs. Hĩc gᵒ mẽbꝝ ipſius
corpis recipit tres res a tribꝰ ab
epate hũores. a corde vitã ⁊ a ca
pite ſẽſũ ⁊ motũ. ſic ↄformit̃ hõ re
cipit pᵒ ab hoīe carnẽ. a deo aĩaꝫ.
et a xp̄o deo et hoīe ſenſũ ⁊ motũ
id ẽ totũ bñ eẽ et grãm. Quit q̃d
aũt dant epar et cor totũ ꝑtinet
ad eſſe mẽbri. ꝫ q̃d caput dat ꝑ
tinet ad bñ eſſe mẽbri. ſcꝫ ſenſus
et motꝰ Vñ q̃ñ mẽbꝝ ꝑdit ſenſũ
et motum. tũc perdit ſuũ bene eẽ
in corpore humano. ſed tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

propt̃ hoc nõ ꝑdit ſuũ eſſe. quia
adhuc viuit ⁊ recipit influẽtiam
ab epate ⁊ a corde. ſed non capi
te. Eciam videm⁹ per experiẽtiã
ꝙ membꝝ poteſt ꝑdẽ ſuũ bñ eẽ.
et tamẽ non ꝑdit ſuũ eſſe. ſic hõ
poteſt ꝑdẽ ſuũ bene eſſe. ⁊ tamẽ
remanet ſibi eſſe ſcꝫ corp⁹ ⁊ aia.
Sicut videm⁹ ꝙ q̃ꝫuis mẽbrum
nõ recipiat ſenſũ ⁊ motũ a capite
ſicut qñ ẽ paliticũ. attñ ſemꝑ re
cipit influentiã ab epate ⁊ a cor
de. ita q̃ꝫuis aliq̃s hõ nõ recipit ſẽ
ſũ ⁊ motũ. ſeu bñ eſſe a xpõ tan
q̃ꝫ a capite. attñ ſemꝑ recipit iflu
entiã a dẽo. qꝛ ꝯſeruat̃ in eſſe quo
ad aiaꝫ. ⁊ recipit bñficiũ creatu
raꝝ q̃ ad carnẽ. Et ſicut videmu⁹
ꝑ expiẽtiã ꝙ ſenſus ⁊ mot⁹ ẽ q̃
ſi ſupadditũ ſupra eſſe mẽbri. ⁊
eſt q̃ſi grã ſibi data a capite. vñ
videm⁹ ꝙ mẽbꝝ hꝫ duos motu⁹
vnũ de natura ſua. ⁊ iſte mot⁹ ẽ
cadẽ deorſũ v̾ſus terrã. ⁊ aliũ mo
ũ hꝫ a capite. ſcꝫ motũ ſurſũ ⁊
añ ⁊ retro. ⁊ iſte mot⁹ eſt ſupra
naturã mẽbri. ita cõformit̃ hõ hꝫ
duos mot⁹ q̃ ad aiam ſeu liberũ
arbitriũ vnũ de natura ſua ⁊ iſte
motus ẽ cadẽ deorſũ ad nihil. ad
nõ eſſe. ad ꝓpriã volũtatẽ ⁊ elon
gari a dẽo. ⁊ alium hꝫ a xpõ. ſcꝫ
moueri ſurſũ ad deũ. ⁊ iſte mot⁹
eſt ſupra naturã ſeu ſupra eẽ. qꝛ
ſicut ẽ ipoſſibile ꝙ mẽbꝝ mouea
tur ſurſum niſi ꝑ ifluẽtiã capitis.
ita ẽ ipoſſibile ꝙ liberꝝ arbitriũ
moueat̃ ſurſũ ad deũ niſi ꝑ ifluẽ
tiã xpi tanq̃ꝫ capitis. ⁊ per iſtũ
motũ adimplet̃ p̾ma obligatio
naturalis. Et quãuis iſte mot⁹
ſit ſupra naturã liberi arbitrij. at
tñ hõ debꝫ ipm hr̃e ⁊ obligat̃ ad
habẽdũ. qꝛ p̾m⁹ hõ accepat talẽ
motũ ꝫ culpa ſua ꝑdidit. ſicut
mẽbꝝ corpis debet taleꝫ hr̃e mo
tũ vt poſſit moueri ſurſũ. Hic er
go apparet ꝙ aliud ẽ eſſe. ⁊ alid̾
eſt bñ eſſe. ⁊ aliud ẽ natura. ali
ud grã. ꝑ iſtud ẽxẽplũ pꝫ ꝙ om
nis hõ qui nõ recipit influẽtiam a
xpõ. ẽ ſicut mẽbꝝ ſine ſenſu ⁊ ſi
ne motu i corpe. et iõ q̃ſi ꝓ nihi
lo reputat̃ niſi in q̃ntũ p̃t recipere
Hic ergo ſe hñt xp̃iani ad xp̃m
et xp̃s ad xp̃ianos. ſicut mẽbra
ad caput ⁊ ſicut caput ad mẽbra
et inuicẽ ſe hñt xp̃iani ſicut mem
bra int̃ ſe. alit̃ nõ ſunt xp̃iani ve
ri q̃ntũ ad rem. Itẽ ſicut ẽ frater
nitas int̃ mẽbra triplex. ita et in
ter xp̃ianos. Prima fraternitas
mẽbroꝝ ẽ. qꝛ recipiũt humorem
groſſum ab vno et codeꝫ ſcꝫ ab
epate. ſcd̾a ẽ qꝛ recipiunt vitã et
ſp̃m ab vno et eodẽ ſcꝫ corde. et
iſta ẽ nobilior. tercia ẽ. qꝛ recipi
unt ſenſũ et motũ ab vno et eodẽ
ſcꝫ capite. et iſta eſt nobiliſſima
Et ſi iſta tercia fraternitas deficit
mẽbris omnibꝫ vel aliq̃bu⁹ ſicut
ſit in palitico. tũc prima fraterni
tas et ſcd̾a nihil valent p̃mo ſũt
mortue. quia per iſtam mẽbra iu
uant ſeipſa inter ſe. Ita ſimilit̃ ſi
fraternitas tercia que eſt propt̃
xp̃m deficiat. alie mortue ſũt. et
hoies nõ ſe iuuãt int̃ ſe vt frẽs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Q̄d in hoīe xp̄iano eſt vna
noua obligatio maioꝛ q̄̄m p̄ma.
Titulꝰ. CClxxviij.

Et qm̄ ſicut tractatum fu
it in capitulo de obligatio
ne p̄ma. obligatio naturalis tm̄
fuit ex dare ⁊ recipere. ideo quia
deus plꝰ modo dedit homini . quā
ante dederat. quia dedit ihesū chri
ſtum qui eſt deꝰ ⁊ homo . vt moꝛ
tem ſuſciperet pro hoīe. ideo de
quāto plus valet xp̄s q̄̄ȝ oēs cre
ature. de tāto pluꝰ obligatᷣ homo
ꝓpter xp̄m. q̄̄m ꝓpter omnes cre
aturas . Et quia xp̄s eſt infinita
perſona. ideo homo obligatᷣ ꝓpt
xp̄m in infinitum Et quia in hoc
deꝰ manifeſtauit amoꝛem infini
tum erga hominē. idō homo obli
gatᷣ deo ad amādum ipſum ſine
mēſura. tam ꝓpter amoꝛem ſuum
quā eciam ꝓpter xp̄m datum ho
minibus . qui talis fuit vt vellet
moꝛi ſponte pro hominibꝰ. Et iō
iſta eſt obligacō noua ⁊ maioꝛ
q̄̄ȝ p̄ma. quia maius eſt benefi
um ſine mēſura Si autem obliga
mur iſta obligatione cum p̄ma.
tūc erit vna infinita obligatio. q̄̄
nō poteſt cogitari maioꝛ. Hic ex
obligatione infinita mala q̄̄m hō
fecerat ꝓpter peccata. cauſata eſt
vna obligatio infinita bona quā
deꝰ fecit. quia liberauit hominem
ab illa infinita obligatiōe mala
per moꝛtem filij ſui ihesu chriſti.
Prima obligatio fuit naturalis
propt̄ eſſe ſcȝ ꝓpter coꝛpꝰ ⁊ ani
mā. ⁊ ꝓpter totum mūdum. ſed
iſta obligatio eſt ꝓpter bene eſſe
et ꝓpter xp̄m. Prima obligatio
fuit quia homo de nihilo a deo fa
ctus fuit. ſed iſta obligatio eſt.
quia hō eſt iteꝝ factus de nihilo.
Vnde duplex eſt nihil. ſcȝ nihil
negatiuū de quo deꝰ fecit hominē
primo. ⁊ aliud eſt nihil p̄uatiuū
qd̄ fecerat homo. qn̄ ꝑdidit bene
eſſe. p̄uando ſeipſum a bn̄ eſſe. ⁊
acquiſiuit male eſſe ſeu maliciaȝ
et obliquitatē iniuſticiam ⁊ vici
um turpitudinem ⁊ defoꝛmitatē
que ſūt nihil. Et ſic hō qn̄ p̄uauit
ſeipſum de ſuo bene eſſe. cecidit in
nō eſſe. ſeu in nihil p̄uatiuū. ſicut
hō qn̄ ꝑdit viſum cadit in cecitatē
que eſt nihil p̄uatiuū ⁊ defoꝛma
tiuū. Et idō cum deꝰ extraxit ho
minē de iſto nihil. dādo ſibi bene
eſſe. tūc fecit iterū hoiem de nihilo
Et ſic deꝰ p̄mo fecit hoiem cū nō
eſſȝ. deinde fecit eum cū perierat.
et idō homo obligatᷣ pro ſe p̄mo
facto. ⁊ eciām obligatᷣ pro ſeip
ſo iteꝝ fcō. ſeu refecto ⁊ reſtau
rato. ⁊ de quāto magis ē reſtau
rare ⁊ reficere q̄̄ȝ primo facere. de
tanto magis obligatur pro ſe re
ſtaurato. q̄̄ȝ ꝓ ſeipſo fcō. Vnde
maioꝛē amoꝛē ⁊ bonitateȝ oñdit
deus hoi. reſtaurādo ip̄m ⁊ reficiē
do q̄̄ȝ faciēdo ip̄m. qꝛ p̄mo anteq̄̄ȝ
eſſȝ hō. nō meruerat vt fieri nō de
bēt. ⁊ ſic nihil repugn̄bat vt non
fiēt. ſȝ poſtq̄̄ȝ hō fcūs fuit peccan
do ⁊ deū offendēdo. meruit vt il
lud ꝑdēt qd̄ fcūs erat. ⁊ illd̄ ꝓpt
qd̄ fcūs erat. ⁊ iō īfinita fuit iſta
bb i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hoītas dei ⁊ pietas ⁊ benīgtas ⁊
dilcõo erga hoīeꝫ· qn̄ ꝯtra meritū
ſuū ipſū reſtauravit ⁊ refecit· qꝛ
meritū hoīs repugn̄bat· vt hoc fiei
non debēt· Et eciā qꝛ ꝓ reſtaura
tōe hoīs deꝰ voluit filiū ſuū eternū
deū cū eo· fiei hoīeꝫ· ⁊ ꝑ ꝯn̄s frēꝫ
hoīm· ⁊ in hoc dedit hoī ⁊ bū ane
nature ſuā dinitatē· talit̄ ꝙ non
poſſit magis dari· ⁊ deificavit ho
minē ⁊ exaltavit· ꝙ nō p̄t plus
exaltari· Et i hoc oñdit q̄ntū di
lexit hoīeꝫ· qꝛ hō nō potuit ſatiſfa
cē niſi deꝰ fiēt hō· ⁊ iō indigebat
hō vt deꝰ fiēt hō· ⁊ ipē voluit hoc
facē ꝓ hoīe· ⁊ magis voluit ꝙ fi
liꝰ ſuus eternꝰ fiēt hō ⁊ moreret̄
q̄ꝫ ꝙ hō periret· Et iō vſqꝫ ad vl
timū de potētia deꝰ oñdit amicīciā
ꝑ opꝰ ⁊ ꝑ amorē quē hēbat ēga
hoīem· cū in tāta ncāitate ⁊ talit̄
adiuvit hoīeꝫ· ⁊ ipē filiꝰ dei factꝰ
eſt hō ex volūtate ⁊ ſpōte· ⁊ pie
voluit darē vitā ſuā ⁊ ſeipſū mor
ti ꝓpt̄ hoīem· ⁊ magis voluit mo
ri q̄ꝫ ꝙ hō periret Hic deꝰ magiꝰ
obligavit hoīeꝫ ſibi ſine ꝯparatiōe
reſtaurādo q̄ꝫ p̄mo faciēdo Sicut
eīn̄ bn̄ficia dei creuerūt ⁊ augmē
tata ſūt· ita obligatio ēga deum
creuit· ⁊ augmētata ē· Et ita hō
bis dꝫ ſeipſū deo· ⁊ q̄cq̄d p̄t pꝰ
q̄ꝫ dedit ſeipſū hoī· q̄ntū fieri p̄t.
et hō ꝗ dꝫ ſeipſū dare deo q̄ntū fiei
p̄t· ⁊ hoc hō facē nō p̄t· ſcꝫ dare
ſeipſū deo n̄ adiuvet̄ ꝑ xp̄m· qꝛ
xp̄us dat adiutoriū hoī· vt det ſe
ipſū deo q̄ntū fieri p̄t· nec adhuc
q̄ꝫuis hō det ſeip̄m deo ⁊ milleſi
es milleſies· nihil ē ad recōpenſa
tionē bn̄ficiorꝝ dei· Et iō vt hēat
homo ꝙ reddat deo ⁊ retribuat
pro oībꝫ bn̄ficijs acceptis ſuffici
enter xp̄us dedit ſeipſum hoī Vn̄
p̄mo ſeipſū optulit ⁊ dedit deo
prī in cruce ꝓ hoīe moriēdo· deide
iterꝝ reddidit ſeipſum homī reſur
gēdo· vt hō offerret ipſum ⁊ da
ret deo prī in memoriā paſſionis
et mortis filij ſui iheſu xp̄i· ⁊ me
ritum ſuū ⁊ memoriā illius amo
ris infiniti· quē xp̄s oñdit in paſ
ſione· Et ſic xp̄us vētꝰ eſt ho
mini tā ꝓ obligatione q̄ eſt pro
pctō q̄ꝫ pro obligatiōe que eſt
datis bn̄ficijs ⁊ acceptis· ⁊ vtra
qꝫ eſt infinita· Et iō xp̄s eſt ob
latio ⁊ hoſtia ꝓ pctō· ⁊ oblacō
pro bn̄ficijs acceptis· qꝛ nihil ē
acceptabile dō niſi chriſtꝰ benig
niſſimus l' ꝑ xp̄m· Et iō q̄cq̄d hō
reddat dō· nihil acceptat̄ a dō n̄
ſit cū xp̄o ⁊ cū meōria xp̄i· qꝛ ip
ſe ſolꝰ inquātū hō· ē acceptabil'
deo· ⁊ alia ꝓpter ipſum· Et ideo
vt homo ſufficiēter reſpōdeat di
uinitati ⁊ deo prī· oportet ꝙ of
ferat ſeipſum· ſcꝫ ſuū amorem ⁊
ſuam devotionē· quātum fieri po
terit ⁊ hoc ſimul offerēdo chriſtū
et ſic homo ꝑ ipſm xp̄m hꝫ ſuffici
entiā vt reddat deo oia q̄ reddere
debet. Ex his apparet ꝙ hō xp̄ia
nus hꝫ vnā nouā obligationem
qua obligatur deo ſuper aliā ob
ligationem p̄mā cōmunē· ꝑ quā
oīs hō obligat̄ deo· qꝛ hō xp̄ia
nus non ſolū ē fcūs a deo· p̄mo ē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

redēpt⁹ ⁊ empt⁹. ⁊ p̄ciū ſuū ē in
finitū p qḋ ē emptus. ſcʒ vita p
ſone īfinite iħu xp̄i dei ⁊ hoīs q̄
data ē p ſua liberatōe. Et iō hō
xp̄ian⁹ ſi deū offendit ⁊ iniuriat.
tūc facit maiorē obligationē pro
pctō q̄ʒ oēs alij hoīes. q² alij ho
mines nō peccāt niſi ɔtra vnā ob
ligationē. ſʒ hō xp̄ian⁹ ɔtra duas
De q̄nto ei obligatio p bn̄ficijs
acceptis ē maior. de tāto obliga
tio p pctis ē maior. Et iō de tan
to pctm̄ ſeu offenſa xp̄iani exce
dit ⁊ ſupat pctā ⁊ offenſas om
niū alioꝝ. de q̄nto obligatio ſua
p bn̄ficijs acceptis excedit obli
gationē oīm alioꝝ. ⁊ q² excedit
eā i īfinitū. iō etiā pctm̄ xp̄iani
excedit pctā alioꝝ in īfinitū. ⁊
ideo ad maiorē penā ē obligat⁹
q̄ʒ alij. ⁊ ſine mēſura. Et iō ſum
me cauē debʒ hō xp̄ian⁹ ne offen
dat deum.

¶ Qḋ tota intētio ſcia ⁊ cogita
tio meōria ⁊ applicatio ⁊ ſtudiū
xp̄iani dʒ eſſe circa mortē iħeſu
xp̄i filij dei. ¶ Ti. CClxxix.

Et q² iā ad lōgū declaratū
eſt ꝙ mors hoīs dei erat il
lud p qḋ ſolū poterat fieri
ſatiſfactio. liberatio ⁊ redēptio ⁊
ſolutio. ⁊ hūane nature reſtaura
tio. iō poſtq̄ʒ talis mors iā fcā ē
eo mō q̄ fieri debuit. ⁊ ſuſtinuit
eā iħs xp̄s q̄ ē hō de⁹ ⁊ fili⁹ di. et
p⁹q̄ʒ i ip̄a morte ē tota vt⁹ rſtau
ratōis hūane nāe. q² fuit infiniti
meriti qḋ durat i eternū. ⁊ p ɔn̄s
in ip̄a morte xp̄i ē totū bonū ho
mis ⁊ toti⁹ hūane nature. ſequit̄
ꝙ totū ſtudiū xp̄iani hoīs ⁊ ap
plicatō ſue intētōis ⁊ cogitatōis
et meōrie dʒ eſſe circa mortē iħu
xp̄i. ⁊ ꝙ tota ſcia xp̄iani dʒ eſſe
de morte xp̄i. ⁊ de ꝓpetatibꝫ ⁊ cō
dicōibꝫ ⁊ circūſtātijs ei⁹ ⁊ de ne
ceſcitate e⁹ ⁊ de ſua vtute ⁊ natu
ra Quid em̄ dʒ ſtudē ⁊ ſcire xp̄i
an⁹ niſi illud i q̄ ē totū bonū ſuū
et ſua ſubſtātia tota. tot⁹ theſau
r⁹ ſuus ⁊ oēs diuitie ſue ⁊ vidē
ſuā idigētiā ⁊ ncātatē. Quid ē
theſaur⁹ hoīs niſi ip̄m meritū. Er
go poſtq̄ʒ in morte xp̄i ē oē meri
tū hoīs. ſequit̄ ꝙ tot⁹ theſaurus
hoīs ē i morte xp̄i. Et q̄d etiā vir
t⁹ hoīs n̄ meitū. Ergo cū i morte
xp̄i ſit oē meitū. ſeq̄t̄ ꝙ i morte
xp̄i ē ois vt⁹ hoīs Qui g° vult i
ſe hr̄e oēm vtutē ⁊ oē meitū ⁊ oē
bonum. recipiat i ſe xp̄i mortē ⁊
portet eā in ſe. ⁊ icorpet eā ſibi.
Sʒ q² mors xp̄i trāſit. ⁊ meritū
ei⁹ ſp manet i eternū. ideo mors
xp̄i nō p̄t recipi i hoīe n̄ p meōriā
et cogitationē Et iō q² mors xp̄i
eſt radix ois meriti ⁊ ois vtutis.
qn̄ hō recipit in meōria ⁊ i cogita
tiōe ſua mortē xp̄i. tūc recipit v
tutē ⁊ meritū mortis ei⁹ Xp̄s em̄
recepit mortē ſuā de fcō ⁊ realit̄.
ſʒ hō nō p̄t eā recipe n̄ i meōria ⁊
cogitatione. Et iō p meōriā mor
tis iħu xp̄i. ip̄a mors manet i hoī
b⁹. Et q² meritū xp̄i ſp viuit. ⁊
xp̄s ſp ē. lʒ mors ſua nō ſit. iō q̄
hʒ i ſe meōriā mortis xp̄i. hʒ i ſe
meritū ⁊ vtutē xp̄i. ⁊ p meōriā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hõ facit mortez xp̄i ſuã ⁊ icorpat
eã ſibi· ⁊ vnit᷑ cũ ea· ⁊ tũc hõ fc̃it
vnã mortẽ xp̄i in meõria ſua· ⁊
taliˀ meõria viuificat hoiez ⁊ facit
ipſũ pticipare i meritũ xp̄i· Ecce
ergo ordinẽ· mors xp̄i· meritum
xp̄i· ⁊ premiũ mortis xp̄i· mors
fuit cauſa meriti· ⁊ meritũ cã pre
mij· ⁊ totũ hoc dedit xp̄s hoibꝫ·
qꝛ dedit meritũ ſue mortis ⁊ p̃mi
um Ergo qꝛ ipſa mors eſt radix
meriti ⁊ premij· ſequit᷑ ꝙ q̃ nõ re
cipit ⁊ plãtat i ſe radicem nõ reci
pit fructũ ſcꝫ meritũ ⁊ premiũ·
Et iõ meõria mortis xp̄i ẽ radix
ad recipiẽdũ meritũ ⁊ premium
xp̄i· Et vbi ẽ maior ⁊ fortior me
moria ibi recipit᷑ magiˀ de merito
et de v̓tute mortis Et quia mors
xp̄i data ẽ toti humane natuẽ ⁊
cuilibet hoi liberalit᷑ ſicut ſol· ⁊ ẽ
cõis oibꝫ ſicut ſol· iõ q̃libꝫ hõ p̄t
eã recipe in meõria ſua. ⁊ vnꝰ nõ
impedit aliũ· ⁊ ſic oẽs hoies p̄nt
ſimul accipe meritũ xp̄i· recipien
do meõriã ſue mortis Debꝫ igit᷑
laborare ois hõ xp̄ianꝰ vt fiat ⁊
pmaneat i eo meõria mortis xp̄i
qꝛ p meõriã ipſam· manebit i eo
v̓tꝰ xp̄i ⁊ ipẽ xp̄s Per talẽ meõ
riã fit vera vnio ⁊ obligatio int᷑
xp̄m ⁊ xp̄ianũ· Ecce ergo tota
ſcia xp̄iani inq̃ntũ xp̄ianꝰ ẽ cõſi
ſtit in hoc vt ↄgnoſcat duas ob
ligatões ſcꝫ p̓mã nãlẽ ⁊ ſcdam
q̃ ẽ ꝓ pctõ· ⁊ ↄgnoſcat mortem
xp̄i· qꝛ iſta ſũt ligata int᷑ ſe· ⁊ q̃
ignorat ipſas obligatões totali
ter ignorat xp̄m ⁊ mortez eiꝰ· qꝛ

n̄eſcit ncc̃itatẽ xp̄i ⁊ mortis eiuˀ
et iõ credit ipſum eſſe ſupfluũ. ⁊
totũ nihil ⁊ deriſoriũ Dũ aũt ↄg
noſcit hõ duas obligatões ſuas
quibꝫ obligat᷑ deo· tũc fit i eo p̄
paratio ⁊ capacitaˀ ad ſuſcipien
dũ in ſe chriſtũ ⁊ mortẽ ſuã ⁊ v̓
tutẽ ſuã· ⁊ cogit᷑ ire ad chriſtũ·
et q̃nto hõ magis cognoſcit ncc̃
tatẽ ſuã ⁊ indigẽtiã· tãto magiˀ
recipit chriſtũ· Sicut eñ ↄgnoſ
cẽdo ſeipſũ inq̃ntũ erat hõ p ↄpa
tionẽ ad alias creaturas inq̃ntuꝫ
lapſus ⁊ pditꝰ· inuenit ⁊ ↄgno
ſcit chriſtũ· deũ rectiſſime eſſe et
hoiem· Sicut eñ hoi inq̃ntũ lap
ſus ẽ· deꝰ hõ· ẽ ncc̃riꝰ· ⁊ ſicut ho
mini inq̃ntũ hõ ẽ· ncc̃riꝰ fuit deꝰ
creator· ita hoi inq̃ntũ lapſus ẽ ⁊
pditꝰ· ncc̃riꝰ fuit deus redẽptor
et ſaluator· ⁊ hoc ẽ chriſtꝰ· Ecõ
am duplex eſt ſciẽtia de homie·
vna eſt in quãtum homo eſt· ⁊
alia eſt de homine inquãtum lap
ſus ⁊ perditꝰ eſt. Et ſimiliter du
plex eſt ſciẽtia de deo ꝓporciona
biliter vna de deo inquãtum eſt
deus· ⁊ alia inquãtum eſt homõ
Et ideo quia homo per cognitio
nem ſuip̄ſius aſcendit ad cogni
tionem dei· ⁊ tantum quantum
de ſeipſo cognoſcit tantum cog
noſcit de deo· ideo qui ignorat ſe
ipſum inquãtum eſt homo· igno
rat deũ· ⁊ q̂ ignorat ſeipſũ inq̃n
tũ eſt lapſus ignorat deũ hoiez· ſ·
xp̄m · Et iõ ſic̃ ſupiꝰ q̃n volebã
mꝰ aliq̃d ꝓbare vel ſcire de d̓o ĩ
q̃ntũ deus ẽ· arguebamꝰ de hoie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

inqntũ hõ ē· ita mõ ſi volum⁹ ali quid ꝓbare l' ſcire de xp̄o deo et hoīe hõem⁹ arguē ꝑ nãm hoīs lapſi ꝛ pditi· Nunq̄z igit̄ hõ dʒ rece dē a ſeip̄o· nec a cogitatōe ſuīp ſi⁹· ꝛ ita hõ p̄ot ↄſiderare ſeipſũ in q̄ntũ ē hõ· ꝛ iq̄ntũ ē hõ lapſus ꝛ i q̄ntũ ē repat⁹ Et ideo hõ duob⁹ modis ē op⁹ dei· videlʒ op⁹ dei p̄ mo factũ de nihilo· ſcd̄o ē opus dei repatũ ꝛ reſtauratũ de lapſu et de pditōne· finalit̄ ꝛ vltio erit opus dei glorificatũ ꝛ ↄſũmatũ· Ccīã opa dei circa hoīem dicunt̄ eſſe tria· videlʒ opa ↄditōnis· ꝛ opa reſtauracōnis· ꝛ opa glorifi catōis Quia igit̄ mors xp̄i ē tota cauſa reſtauratōis hoīs lapſi· ideo hõ lapſus ꝛ reſtauratus dʒ applicare totũ ſuũ ſtudiũ circa mortem xp̄i· vt ↄtinue applicet eã ſibi· ꝛ recipiat v̄tutē ei⁹ in ſeip̄o· Sicut eñ medicīa aliq̄ vel herba hñs v̄ tutē· nõ ꝓficit īfirmo niſi applicet̄ infirmo ꝛ vniat̄ ei· ita mors xp̄i nõ proficit hoī lapſo niſi applicet̄ ei· nec hõ alit̄ recipit v̄tutē ab ea·

¶ Qd̄ q̄zuis hõ lapſus reparet̄ ꝛ curet̄ q̄ntũ ad bñ eſſe aie· ꝛ q̄ntũ ad malũ volũtariũ· non tñ repat̄ q̄ntũ ad bñ eſſe corpis ꝛ quantũ ad malũ qd̄ erat iuolũtariũ·

¶ Titul⁹· CClxxx·

Declaratũ aũt fuit ſuperi⁹ ꝙ i hoīe lapſo fuit duplex malũ ſcʒ malũ aie ſeu liberi arbitrij qd̄ erat volũtariũ· ꝛ malum corpis qd̄ erat inuolũtariũ· Pri mũ malũ erat malum culpe· ſcd̄ʒ malum erat malũ pene Sicut eñ hõ habebat duplex bñ eē ſcʒ corporis ꝛ aie· ita lapſus inuenit duplex male eſſe· ſcʒ corpis ꝛ aie· q² ꝑdidit bñ eſſe anime· pdidit be ne eſſe corpis· q² bñ eſſe corpis erat ꝓpter bñ eſſe anime· ꝛ ſicut re mãſit eſſe anime· ita remãſit eſſe corpis· Declaratum eciaʒ fuit ꝙ iſta duo mala aie ꝛ corpis· ſeu iſtud duplex male eſſe contrario mõ ſe hñt in p̄mis duob⁹ hoīb⁹ et in alijs deſcendētib⁹ ab eis· q² in p̄mis duob⁹ malũ volũtariũ· ſeu male eſſe anime fuit cauſa ma li inuolũtarij· ſeu male eſſe corpo ris ſed in oīb⁹ alijs naſcētib⁹ ab eis ꝑ gñatōnē libidinoſam ꝛ corruptã malũ inuolũtariũ· ſeu ma le eſſe corporis ꝛ carnis fuit cauſa mali inuolũtarij· ſeu male eē ani me ſeu liberi arbitrij· Quãuis ãt xp̄s remoueat ꝛ deſtruat ab ho mine lapſo malũ voluntariũ ſeu male eſſe anime ꝛ liberi arbitrij· et reſtituat bene eſſe aie nõ tamē remouet ab hoīe nec deſtruit ma lum inuolũtariũ ſeu male eſſe cor poris p̄mo remanet male eſſe cor poris ſeu carnis cum bñ eſſe aie· Hoc autē eſt valde ↄueniēs ꝙ i homine remanet malũ inuolũtari um ſeu male eſſe carnis ſeu malũ pene qd̄ idem eſt ꝓpter multa Vñ homo nõ ↄgnoſcēt ſe fuiſſe lapſũ et pditũ ſi remoueret̄ ab eo malũ inuolũtariũ ſeu malum pene Eci am nõ cognoſcēt bñficiũ infinitũ ſibi datum ꝛ reputaret totuʒ q̄ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nihil Et iõ ꝯueniẽs ẽ valde hoi q̄
remaneãt i eo mala ⁊ pene corpo
ris ꝓpter bonũ ſuũ vt ꝯtinue ꝯgno
ſcat lapſũ ſuũ q̃lis fuit vt ſic ma
gis diligat ꝯtinue xp̄m. ⁊ vniat
cũ eo Sȝ tñ xp̄s ꝯuertit totũ illd
malũ in bonũ hoĩs. q̃ntũ ad aiaȝ
Vñ ſicut xp̄s ꝑ ſuã corpalẽ penã
et mortẽ carnis ſue opat⁹ eſt inſi
nitũ bonũ. ita valde rõnabile fuit
vt i hoie eciã remanẽt mors ⁊ pe
na Sȝ ſicut mors ⁊ oĩs pena cor
palis fuit in xp̄o voluntarie. ⁊ idõ
meritoria ꝑ hoibꝫ ⁊ fuit iſtrumẽ
tũ liberatõis hoĩs ita eciã vt mors
et oĩs pena corpalis fiẽt in homie
voluntaria ⁊ meritoria ⁊ eſſȝ iſtru
mẽtũ acquirẽdi merita. Sicut ei
mors ſua ⁊ oĩs pena ſua corpal
fuit ſũmi meriti. ita eciã mors ho
minis ⁊ oĩs pena corpalis voluntã
rie aſſumpta ꝓpt chriſtũ fiẽt ma
gni meriti. Si eñi xp̄s ab hoibꝫ
remouẽt morteȝ ⁊ oẽs penas cor
porales vt nõ poſſent pati. iã tol
lẽt hoibꝫ occaſionẽ merẽdi ⁊ acq̃
rendi merita. qꝛ oĩs pena voluntã
rie ⁊ ſpõte aſſumpta ꝓpt deũ eſt
meritoria ⁊ bona. ⁊ ideo nõ fuit
ꝯueniẽs q̄ remouẽt ab hoie illd
qd poterat eſſe inſtrumẽtũ ad fa
ciendũ bonũ ad honorẽ dei. Non
igit xp̄us remouet ab hoie malũ
pene corpalis qd erat inuoluntari
um. ſȝ ꝯuertit illud i bonũ hoĩs.
et facit illud eſſe voluntariũ vt ſit
meritoriũ. Eciã xp̄s malũ volun
tariũ qd erat in libero arbitrio ⁊
in aia facit inuoluntariũ odibile ⁊

diſpliciabile hoi. ⁊ malũ iuoluntari
um qd erat in corpe qd erat terri
bile odibile ⁊ fugibile ⁊ diſplici
bile hoi. q̃d ei terribili⁹ morte ꝯ fa
cit ⁊ reddit voluntariũ amabile ho
mini ⁊ appetibile. O mirabilis ꝯ
uerſio iſta. Et ideo hoi xp̄iano ſi
vere xp̄ianus ẽ. mors ⁊ oĩs pena
corpalis ẽ ꝓpt chriſtũ. ſũme ama
bilis ⁊ deſiderabilis ⁊ acceptabi
lis. qꝛ omnis hõ xp̄ian⁹ veraciter
amat ⁊ vult imitari chriſtũ. qd
nõ poſſȝ facẽ. ſi nõ poſſȝ pati mor
tẽ corpalẽ ⁊ penã ſicut chriſt⁹.
Quid eñi rõnabilius q̃ȝ vt ſicut
chriſt⁹ ſuſtinuit mortẽ voluntarie
et penã corpalẽ. ita ⁊ xp̄ian⁹ ſu
ſtineat mortẽ ⁊ penã corpalẽ ꝓ
ter xp̄m voluntarie. vt hoĩes habe
ant in ſeipſis ⁊ i corpe exteriori
illud ꝑ qd poſſint oñdẽ amorem
interioreȝ ⁊ affectũ cordis erga
chriſtũ Quare ꝯueniẽtiſſimũ eſt
q̄ remaneãt in hoibꝫ repatis quo
ad aiam pene corpales. nõ tñ vt
regnarẽt ⁊ dñarent ſicut añ quia
timebant Omne qd timet ab ali
quo dñat ei. ⁊ regñt ſup eũ. ⁊ iõ
mors ⁊ oĩs pena corpalis dñaba
tur hoi ⁊ regñbat ſupra hoiem. qꝛ
timebat ab hoie. Sȝ in hoie chri
ſtiano mors nõ timet nec aliqua
pena corpalis. ⁊ ideo non dñat
quãuis ſit i homie. nec regñt ymo
ſubicit voluntati eius. Sȝ qm̃ in
corpe ⁊ in carne hoĩs lapſi erat eci
am ꝯcupia carnis ſeu voluntas car
nis inordiata ꝑ quã caro erat cor
rupta ⁊ infecta. ꝑ quã caro dña

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

bat̃ aīe ⁊ ſubiugabat̃ ſibi totali
ter ꝑ iſtā ↄcupiam aīa. ⁊ iſta vo
lūtas̃ carnis inordiata ⁊ libidino
ſa erat verus inimicus aīe. qꝛ ꝑ ip
ſam aīa erat corrupta ⁊ infecta.
et eciā caro ipſa ꝓpt̃ iſtam ↄcupi
ſcētiā inimica erat dei. qꝛ de9 crea
bat aīam mūdā ⁊ iſta caro ꝓpt̃
iſtā ↄcupiaꝫ ſuā corrūpebat ⁊ in
ficiebat aīam. ⁊ trahebat ipſam
ad ſe ſicut mētrix trahit viꝝ Et
ideo q̃ꝫuis iſta volūtas ſeu cōcu
pia carnis ſit inimica aīe. ⁊ corrū
pit aīam. ⁊ inimicet̃ deo. attñ nō
debet deſtrui nec ānihilari totali
ter nec deleri vt nullo mō eſſꝫ ꝑm
mo cōueniēs fuit ꝙ remanēt cum
alijs penis corꝑalibꝫ. qm̄ poſtq̃ꝫ
aīa recupabat ſuū bñ eſſe ⁊ ſuā
bonitatē rc̄titudinē ⁊ v̄tutē ⁊ ſuā
fortitudinē. ⁊ ꝑ ↄn̄s liberabat̃ a
ꝑtāte ⁊ dn̄io carnis. iō qꝛ caro ꝑ
illā ↄcupiam dānauerat aīam cō
ueniēs ē ꝙ tal̃ inimic9 remaneat
vt aīa vindicet ſe de ipſo ſuo ini
mico capitali. ⁊ ↄtinue ipm̄ puni
at ⁊ captiuet ⁊ vincat ⁊ pugnet
cōtra eū indeſinēter. qm̄ inimicus
mōꝛlis nō debꝫ ſtatim ocādi ſed
debꝫ lāguē ⁊ paulatim deſtrui.
Sufficit em̄ aīe ꝙ inimicū ſuū te
neat ſub pedibꝫ ſuis ⁊ dn̄et̃ ei ⁊
ꝑcutiat ⁊ v̄beret ipm̄. iō ſufficiat
hr̄e aīe adiutoriū vt dn̄et̃ ſuo ini
mico capitali. Jtē eciā eſſꝫ aīa oci
oſa|quodāmodo niſi hr̄et inimicū
cōtinuū cū quo pugn̄et ⁊ ſe exer
citaret in pugna cōtinua cum ar
mis ſibi datis a xp̄o. ⁊ ſic ↄtinue
pugnādo acq̄rit victorias ⁊ me
rita. Jtē eciā bonū eſt hoi vt cōti
nue ſentiat ſuū capitalē inimicū.
qui ipm̄ dānauerat ⁊ ſub cuius
ꝑtāte erat. ⁊ ſic ↄgnoſcat grām
ſibi factā. ⁊ ↄgnoſcat ſe accepiſ
ſe grām ⁊ bñ eſſe quātū valet. ⁊
cognoſcat ꝑ experiētiā a q̄li ini
mico liberat9 ſit cui añ ſeruiebat
et timeat deū offendē ne iteꝝ re
uertat̃ ſub ꝑtāte talis inimici ⁊
tante corruptōis. ⁊ ſemꝑ cogitet
a q̄nta corruptōe ⁊ ſorditate aīa
ſit liberata. ⁊ ſemꝑ grās agat. ⁊
nō tradat obliuioni Ergo fuit cō
ueniēs vt remaneat i hoīe repato
cōcupia. nō tñ vt regnaret ⁊ dn̄a
ret̃ ſicut añ. ſ ꝓpt̃ cauſas dictas.
Et ſic apparet q̄lit̃ xp̄s oīa mala
hoīs cōuertit i bonū. ⁊ ꝙ remouet
malū aīe ſeu volūtariū. ⁊ dat be
ne eſſe aīe ⁊ malū corꝑis facit vo
lūtariū ⁊ meritoriū qđ añ erat in
uolūtarium.

De forma ⁊ mō in quibꝫ ihs
xp̄s fili9 dei ⁊ hō verus. vt verus
medic9 ⁊ ſaluatoꝛ dat bñ eſſe ⁊
grām ⁊ ſalutē. ⁊ oīa ncc̄aria homi
ni lapſo. quibꝫ recipit hō de fcō et
mō regnandi ⁊ renouādi hoīeꝫ ⁊
incorꝑandi eum cū xp̄o.

Titul9. CClxxxi.

Q Voniā aūt hō lapſus ⁊ ꝑ
ditus indiget vt recipiat
bñ eſſe ⁊ curet̃ a ſuo malo eſſe. i
diget eciā vt recipiat indulgētiā
et remiſſionē oīm pctōꝝ ⁊ offen
ſaꝝ. ⁊ hoc null9 poteſt dare niſi
ihesus xp̄s vt iā declaratū ē. ideo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

mō oportet ſpecialit̄ vēire ad ſā
ctū ⁊ ad modū ordīatū ⁊ p̄ſīmi
tū a xp̄o · i q̄ hō de ſcō recipiat oīa
necāria ſibi q̄ ad aīam Vnde ipſe
xp̄s ordīauit in ecc̄a ſua modū
et formā in q̄bꝫ ipſe dat hoī grāꝫ
et bñ eſſe ⁊ ſalutē · ⁊ hō recipit ea
de ſcō · Vñ qꝛ bñ eſſe qđ hō dꝫ re
cipe a xp̄o ē inuiſibile · ⁊ ipſa grā
que ē bñ eſſe ē inuiſibil' · qꝛ ē res
ſp̄ualis ſicut aīa · ꝓpt̄ hoc xp̄s or
dinauit aliq̄s res corꝑales ſenſibi
les ⁊ viſibiles ꝑ q̄s ⁊ in q̄bꝫ hō re
cipet adiutoriū ⁊ bñ eſſe ſeu gra
tiā ſuā a dō videlꝫ recipiēdo in ſe
illas res corꝑales · q̄ quidē res cor
porales ⁊ viſibiles hñt ſimilitudi
nē cū illa grā recipiēda ⁊ q̄dāmō
ſignificāt eā ⁊ repn̄tant · Ita ēgo
xp̄s ordīauit ⁊ iſtituit ꝙ hō reci
pēt ſuū bñ eſſe ⁊ ſuū donū ꝑ res
corꝑales ⁊ viſibiles tanq̄ꝫ ꝑ q̄dā
inſtrumēta ⁊ nō voluit dare ſuā
grām ⁊ ſuū donū · nec tm̄ bñficiū
totalit̄ occulte · ſꝫ in forma viſibi
li ⁊ maifeſta · nō ꝙ illud qđ da
tur ſit viſibile · nec videat̄ nec au
diat̄ ſed ſolū videt̄ in illa re corpo
rali ⁊ viſibili · ſicut in q̄dā ſigno
et in q̄dā imagīe · Et iō vt hō poſ
ſet ꝯgnoſcē q̄d ē illđ qđ recipit i
aīa · ordīauit dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s ta
les res viſibiles aptas ad hoc · vt
ꝑ illas nos poſſim9 ꝯgnoſcē illđ
inuiſibile qđ recipim9 Et ordina
uit exteri9 modū ⁊ formā recipi
endi ⁊ applicādi tales res viſibi
les ad ip̄m hoīeꝫ ⁊ exteri9 i corpe
vt ꝑ hoc hō ꝯgnoſcēt ⁊ cogitarꝫ
ꝙ ſicut exteri9 ⁊ viſibilit̄ ſit · ꝙ
ita ꝯformit̄ ipſe dn̄s ih̄s xp̄s ope
raret̄ i aīa · Et hoc fuit valde ꝯue
niēs ⁊ ꝓporcionatū hoī · vt ꝑ talē
modū hō recipet donū xp̄i · qꝛ hō
dꝫ ꝯgnoſcē q̄d ē illud qđ recipit
et mod9 ꝯgnoſcēdi ipſi9 hoīs ē ·
vt ꝑ corꝑalia ſenſibilia ⁊ viſibi
lia ꝯgnoſcat ſp̄ualia ⁊ inuiſibilia
vt iā declaratū fuit in ſcala natu
re Et iō ſicut ꝑ ſcalā nature q̄ cō
ſiſtit i rebꝫ viſibilibꝫ hō aſcēdit
ad ꝯgnoſcēdū res ſp̄uales ⁊ inui
ſibiles · ita ſimilit̄ dn̄s ordinauit
hoī lapſo q̄ndā ſcalā in reſtaura
tione ſua · vt ꝑ res corꝑales ⁊ vi
ſibiles hō ꝯgnoſcēt res ſp̄uales ⁊
inuiſibiles · ⁊ nō ſolū hoc p̄mo ſu
ſcipiēdo tales res corꝑales ⁊ viſi
biles · viſibiliter recipet ipſas res
ſp̄uales ⁊ inuiſibiles inuiſibilit̄ . Et
iō iſta ſcala vltia ē ſcala recipiē
di ⁊ ꝯgnoſcēdi ip̄as res inuiſibi
les i hoīe · ⁊ nō tm̄ cognoſcēdi · ſꝫ
ſcala nature ē tm̄ ſcala ꝯgnoſcē
di · ⁊ ideo iſta ſcala vltia ē melior
vtilior ⁊ magis fructuoſior hoī ·
Prima ſcala ē ſcala nature · iſta
ſcđa ſcala ē ſcala grē · Pria ſca
la ē ſcala creatōis ⁊ ꝯditōnis · ſꝫ
iſta ſcđa ſcala ē ſcala recreatio
nis reꝑatōis ⁊ reſtauratōis ſcala
vite ſcala ſalutis · Prima ſcala ē
ſcala hoīs iq̄ntū hō ē · ſꝫ iſta ſcđa
ſcala ē ſcala hoīs inq̄ntū lapſus
eſt · Et iō hō inq̄ntū ē lapſus dꝫ
p̄mo aſcēdē ꝑ iſtā ſcalā grē · qꝛ
hō lapſus ē in ꝓfundiſſimo loco
et infimo · ⁊ diſtat in īfinitū a dō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et eſt inimic⁹ dei. ⁊ ideo p̄mo de
bet exire de illo loco īfimo ⁊ aſcē
dere ad gratiam dei ⁊ ad donū dei
et auxilium ⁊ adiutoꝛium ⁊ ad
bene eſſe. quia aliter non poterit
aſcēdere per ſcalam nature. Pri
mo de⁹ oꝛdiauit homini perfecto
habenti bene eſſe ſcalam nature.
per quam poterat aſcēdere feliciť
et deſcēdere. ſcd̓o oꝛdinauit ho
mini lapſo qui cecidit de bene eſſe
ad male eē. ⁊ de gratia ad culpā
de amicicia dı̄. ad inimiciciam. ſca
lam gratie per quā aſcēderet ad
bene eſſe ⁊ ad gratiam ⁊ ad ami
ciciam ſuā. Et ideo homo lapſus
nō poteſt inuenire deum quē per
didit niſi aſcendat per ſecūdam
ſcalam. Et ſi per pꝛimam pꝛimo
vult aſcēdere ⁊ ire ad deum. tūc
frāgit collum ſuū ⁊ habet obſta
culum. ⁊ nō inuenit deū. ſed ma
gis inueniet errorē ⁊ dyabolum
et malum ſuū. Per p̄mā ſcalam
nature ſeu creaturaꝝ homo aſcē
debat ad deum. ſed per ſecūdam
aſcēdit ad deum hominē. Hic er
gō ſicut duplex eſt ſtatus homi
nis. ita duplex eſt ſcala. Pꝛima
fuit oꝛdinata a deo tantū. ſcd̓a ē
oꝛdinata a deo hōie. ſcꝫ ihū xp̄o
Et ideo valde racōnabile fuit. vt
ſicut de⁹ quādo nōduꝫ erat homo
oꝛdinauerat. vt homo aſcēderet
ad deum per ſcalam rerū viſibili
um ⁊ coꝛporaliū. ita quādo fcūs
eſt hō ⁊ recepit coꝛp⁹. oꝛdinaue
rit vt hō aſcēdat ad deū ⁊ hōiem
ꝑ ſcalam rerū coꝛpaliū. Et ſicut
in ſeipſo habꝫ quādam ſcalā hu
manitatis ⁊ diuinitatis. ſeu coꝛ
poris ⁊ aīe ⁊ diuinitatis. ⁊ eciā
homo hꝫ quādam ſcalā in ſeipō.
ſcꝫ coꝛꝑis ⁊ aīe. ita eciā oꝛdina
uit quādam ſcalā rerum coꝛpora
lium ſeu viſibilium ⁊ grē ſue. vt
homo ꝑ res viſibiles ab ipſo oꝛdi
natas aſcēdēt ad grām ſuam Et
ſicut in ſe ſcala hꝫ duos gradus
ſcꝫ humanitatē ⁊ diuinitateꝫ. ⁊
per humanitatē aſcēdit ad diui
nitatem. ⁊ homo hꝫ eciam in ſca
la ſua que eſt in ipſo duos gͣdus
ſcꝫ coꝛp⁹ ⁊ animā. ita cōfoꝛmiť
ſcala ab ipſo oꝛdinata haberet
duos grad⁹ ſcꝫ ipas res viſibiles
et grām ſuam. ⁊ per res viſibiles
aſcendēt ad grām ſuā cognoſcē
dā ⁊ recipiendā. Nō enī eſt miꝝ
ſi xp̄us oꝛdinauit ꝙ in rebus coꝛ
poralibꝰ ⁊ viſibilibus homo lap
ſus recipiat gratiam ſuam. ⁊ ſuū
bene eſſe perditum. cum deus pri
mo oꝛdinauerit ꝙ homo habens
iam bene eſſe reciperet ſuum opti
mū eſſe per res coꝛpoꝛales ſcilicet
liguū ſciētie boni ⁊ mali. ſcilicet
ſeruando obediētiam de precepto
dato ſuper lignum ſciētie boni ⁊
mali. quod quidē lignū erat res
coꝛꝑalis ⁊ viſibilis Et ideo ſicut
de⁹ oꝛdinauerat vt hō ſeruando il
lā obediam de illo ligno reciperet
optime eē. ita eciā oꝛdiauit xp̄s
de⁹ ⁊ hō aliq̄s res viſibiles ⁊ coꝛ
poꝛales. vt homo illas in ſe reci
piēs per obediētiam ⁊ ꝓpť obedi
entiā recipiat grām ſuam et bene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſſe ſeu donū ſuū. Et iō ille res vi
ſibiles ab ipſo ordīate ⁊ iſtitute
hn̄t talē v̓tutē ⁊ efficaciā ex ordi
natōe ſua. vt quicūq3 ſuſcipiat
eas debito mō recipiat grām ſuā
q̄ ſignificat̓ ꝑ tales res Nō ꝙ in il
lis rebꝰ ꝯtineat̓ grā. ſ3 ꝙ ab ipſo
dat̓ oī recipiēti ꝓpt̓ ordinatione3
et inſtitutionē ſuā. ⁊ q̄ſi ex quo
dā pacto Qui āt cōtemnit recipe
tales res ab ipō ordiatas. nulla3
recipit grām. Et iō q2 ꝑ tales res
corꝑales dn̄s ordiauit grām ſuā
dare hoi. ꝓpt̓ hoc tales res ſcificat̓
et ſacrant̓ ꝑ v̓ba ſua q̄ dicunt̓ in
noīe ſuō ſuꝑ tales res corꝑales q̄
quidē v̓ba eciā ſignificāt illā gra
tiā ſuſcipiēdā. Et iō tales res cor
porales ⁊ viſibiles ſcificate ⁊ cō
ſecrate ꝑ v̓ba ſūt ſufficiēs inſtru
mentū ad recipiēdū grām. Et cō
ueniētiſſime v̓ba xp̄i debent addi
cū rebꝰ corꝑalibꝰ. q2 ſicut iā de
claratū fuit in capitulo de verbis
dei. duo ſolū habemꝰ a deo. crea
turas ſc3 ⁊ v̓ba ſua. ⁊ verba ſua
hn̄t oēm v̓tutē Et deꝰ ꝑ v̓bū ſuū
fecit creaturas. ⁊ iō v̓ba dei ope
rantur ſuper creaturas viſibiles.
Quia ergo tales res viſibiles de
bent repn̄tare illud inuiſibile qđ
dat̓ ⁊ recipit̓ ⁊ hr̄e ſimilitudinē
cū eo. q2 alit̓ nō facēt hoiem aſcē
dere ad cognoſcēdū. q2 eciā dn̄s
ih̄s xp̄s iſtituit ⁊ ordiauit tales
res creatas ad ſignificādū illđ iuiſi
bile q̄ hō idiget ⁊ vt hō recipiēdo
tales res ab ipō ordiatas recipet
in aīa illđ iuiſibile qđ ſignificat̓ ⁊

rep̄n̄tat̓ ꝑ ipſas res Et iō q2 v̓ba
magis hn̄t aptitudinē ad ſignificā
dū ⁊ repn̄tandū res iuiſibiles q̄3
ipſe res corꝑales q2 hoies vtunt̓
v̓bis ad ſignificandū ⁊ vadūt ⁊ in
trāt in aīam. ⁊ ꝓpt̓ hoc ſignificatio
euidētior ⁊ magis maifeſta ſit ꝑ
v̓ba q̄3 ꝑ ipſas res corꝑales. iđo
vt ſignificatio ſit plena ⁊ cōpleta
et euidētiſſima ⁊ clariſſima ⁊ det̓
minata ⁊ certa v̓ba dn̄t addi cū
rebꝰ viſibilibꝰ. vt ꝑ res viſibiles
et ꝑ v̓ba q̄ audiunt̓ fiat vna com
pleta repn̄tatio ⁊ ſignificatio vniꝰ
et eiuſdē rei inuiſibil' Et ſic hō ve
locīꝰ ⁊ fortiꝰ aſcēdit ꝑ talē ſigni
ficationē tanq̄3 ꝑ ſcalā ad illā rē
inuiſibilē cognoſcēdā ⁊ cogitan
dā vt ſimul vidēdo ipas res viſibi
les repn̄tantes. ⁊ ordinatas a do
mino ⁊ audiēda v̓ba ſignificātia
idē hō intelligat clariſſime qđ ē il
lud inuiſibile qđ d3 recipe ⁊ qđ
dabit̓ ei a dn̄o. et vt hō firmiſſime
credat ꝙ recipiat grām inuiſibilē
et illud q̄ indiget recipiēdo tales
res. Jō ē ibi ordiatio et iſtitutio
dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i et volūtas ſua q̄
ordiauit iſtituit ⁊ voluit vt ꝑ iſta
les res corꝑales hō ſuſcipet grām
ſuā ⁊ adiutoriū ſuū. Sūt eciā v̓
ba ſua irrefragabilia. veriſſiā. ⁊
iō tā ſua efficax ordiatio q̄m ſua
v̓ba q̄ nō pn̄t eſſe falſa. formant
hoiem ad credēdū ꝙ ibi recipit in
uiſibilē grām q̄ indig3 Ecce igit̓
ſcalā firmiſſimā ⁊ fixā ⁊ immobi
lē ad aſcēdēdū Et quia iſta ſca
la ē ſcala ꝯgnoſcēdi ⁊ ſuſcipiēdi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſeu habēdi· ideo vt vtroq3 mō ſit
fortiſſima ē ibi pmo plena ſignifi
catio ꝛ reputatio tā ex pte rerum
q̄3 ex pte v̓boꝝ· vt hō aſcēdat co
gnoſcēdo· ē ibi etiā ordiatio xp̄i
efficax vt hō aſcēdat ad ſuſcipiē
dū· ꝛ credat firmiſſime ꝙ accipi
at talē grām repñtatā ꝛ ſignifica
tā tā p tales res viſibiles q̄3 p v̓
ba Quid eñ magis firmū magiſ
ſolidū magis ſecuꝝ· q̄3 ordiatio
xp̄i ꝛ v̓ba ſua? Quid eñ fortiꝰ
in regno q̄d magis imutabile q̄3
ordinatio regis ꝛ v̓bū regis? Et
ideo talis ordiatio xp̄i ꝛ v̓bū ſu
um iponūt ncātatē nō tñ cogētē
ſed voluntariā· vt hō recipiēdo ta
les res viſibiles· recipiat a xp̄ō ta
lē grām ſignificatā p tales res· ꝛ
vt xp̄s det illā· q2 ipſe ſe obliga
uit dare ex ſua bonitate ꝛ volun
tate· vt eſſ3 ſūma ſecuritas· qñ
ſc3 ordinauit tales res viſibiles·
et fecit pactū cū hoībꝯ· Qui eñ
voluit mori p hoībꝯ cū ſūma pi
etate ꝛ benigtate· voluit moduz
ordiare q̄ magis cōueniebat hoi
bꝰ. Si eñ deꝰ ſecrete in vētre ma
tris qñ corpuſ eſt organiſatū cre
at ꝛ dat aiam rōnalē· ſine petitō
ne ꝛ poſtulatōe· q̄nto magis da
bit grām inuiſibilē ſuam· ſi homo
debito mō recipiat res corpales
et viſibiles ab ipſo ordiatas ad
recipiēdū ſuā grām· Vñ tam aia
q̄3 grā immediate veniūt ꝛ fluūt
ab eo p creationez· Et ſicut ipſe
ordiauit qñ fecit hoiem· ꝙ q̄tienſ
cūq3 corpus eſſet diſpoſitū ꝛ or

ganiſatū recipetꝰ aia rōnalꝰ quaz
ipē creaēt· ita ordiauit qñ reſtau
rauit hoiez· ꝙ qñ hō recipet debito
mō tales res corpaleſ ab ipō ordi
natas recipetꝰ grā ſua i aia q̄3 ipē
crearz Et ſicut deꝰ nunq̄3 deficiāt
quin creet ꝛ det aiaz· ita nunq̄m
deficiāt quin creet ꝛ dat grām Ec
ce igitꝰ modū p quē xp̄ſ dei filiuſ
dat hoi lapſo ſuū bñficiū ꝛ adiu
toriū ꝛ fāt ipm pticipē in merito
ſuo ꝛ i morte ſua ꝛ icorpat homi
nē ſibi ꝛ fāt ipſū ſuū mēbꝝ ꝛ in
corpatꝰ ei ꝛ vnitꝰ et ſit d̓ domo ſua
et de failia ſua videlz p res corpa
les et viſibiles ab ipō ordiatas p
q̄s hō ſigtꝰ vt ſit ſuꝰ Vñ ſi hō vult
recipe grām ſatiſfactōis et redēp
tionis p xp̄m· vt mors xp̄i q̄ oia
meruit ſit ſua· nccē ē ꝙ adhereat
et vniatꝰ xp̄ō et credat i eū· et oz
ꝙ iſta credulitaſ et fideſ occulta
maifeſtetꝰ p ſig̃ exteriora et viſi
bilia· Et iō debuerūt eē ſig̃ certa
et determiata viſibilia p q̄ hoies
ꝯteſtentꝰ ſe credere in xp̄m vt ꝯg
noſcerentꝰ hoies qui eſſent mēbra
xp̄i· Sicut autē neceſſe erat homi
et cōueniebat vt ita ſatiſfaceret
chriſtꝰ pro eo· ita cōueniebat ho
mini vt ita vniretꝰ cū xp̄ō et dare
tur ei grā xp̄i· et q2 p taleſ reſ cor
porales ſeu ſigna datꝰ grā in aia·
et hō ſcificatꝰ et recipit bene eē· et
etiā q2 xp̄s ordiauit eas· ꝓptꝰ hoc
dñt honrari et venerari· et dñt eſſe
et dici ſācta et ſacra et ſacramēta
quāuis ſint res corpales et viſibi
les· vñ ſigficāt res ſacras et ſcās

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et ꝑparant ad ſuſcipiēdum res ſa
cras ⁊ ſanctas. ⁊ ſūt ordinate a
ſāctiſſimo ⁊ ſciſſimo xp̄o. q̄re nō i
merito dn̄t dicī ſacm̄eta. Et per
cōſequēs ſcala iſta ē ſacm̄etalis.

¶ Titulꝰ. CClxxxij.

CQđ p̄mū ſacr̄m qđ deꝰ ordia
uit ē baptiſmꝰ ſeu ablutio in aq̄.
et ſacr̄m regn̄atōis ⁊ renouatōiꝰ
in q̄ hō ꝑditꝰ ⁊ corruptꝰ. regn̄atᷣ
et r̄nouatᷣ in eē nouo ſpūali ⁊ grē

QVoniam aūt iam declara
tum fuit capitulo de lap
ſu ⁊ corruptōe hōis in quo
ſtatu ē hō lapſus ⁊ corruptꝰ q̄n
tū ad aiam ⁊ liberꝝ arbitriū ⁊ iō
oportet qđ hō totalitᷣ mutetᷣ ab
illo ſtatu corrupto q̊ ad aiam ⁊
recipiat nouū eē. ⁊ ꝑdat ātiquū
eſſe. quia neceſſe eſt ꝙ recipiat
et icipiat bn̄ eſſe ⁊ recedat a male
eſſe Nccē eſt eciā ꝙ aia faciat no
uas opatōes. ⁊ relinq̄t antiq̄s ⁊
vetēs Nccē eciā ē qđ abluatᷣ a cor
ruptōe ſua a ſua feditate ⁊ a ſua
macula ⁊ iſectiōe quā ↄtraxit a
ſocietate carnis corrupte. Nccē ē
eciā ꝙ fiat plena remiſſio ois cul
pe ois offenſe ⁊ ois pcti. ⁊ ꝙ de
ſtruatᷣ ois obligatio ad penā. vt
ſcȝ aia ſit talis ⁊ reputetᷣ talis.
ac ſi nunq̄ȝ peccaſſȝ. nec aliquaȝ
culpā habuiſſȝ. Et iō xp̄s ordia
uit ad ſignificandū ⁊ rep̄ntandū
oia iſta q̄ ſūt iuiſibilia. ⁊ dn̄t fieri
occulte in aia. vt ſcȝ exterius in
corꝑe fiet ablutio ⁊ lauachꝝ ꝑ
aquā elementalē cū v̄bis exp̄ſſe
ſig̃ficātibꝰ ablutionē ⁊ lauachꝝ

dicēdo. ego te baptiſo i noīe prīꝰ
et filij ⁊ ſpūs ſci. Qđ eſt idē ac ſi
dicēt. ego te abluo ⁊ lauo. Iſta
autē ablutio viſibilis q̄ fit exteri
us in corꝑe ſicut ordinatū ē ſimlᷝ
cū v̄bis ordiatiꝰ. ſig̃ficat ablutio
nē inuiſibilē ⁊ occultā ⁊ ſecretā
quā xp̄s facit in aia. Que q̄dē ab
lutio fit per nouā grām ſeu nouū
bn̄ eſſe ꝑ qđ bn̄ eē in aia receptū
aia innouatᷣ. mūdatᷣ ⁊ purificatᷣ
et efficiātᷣ totaliter amabilis ⁊ ac
ceptabilᷝ deo. ac ſi nunq̄ȝ pctm̄ i
ipſa aia fcm̄ fuiſſȝ. ⁊ incorꝑatᷣ ⁊
vnitᷣ cum xp̄o. ⁊ tota paſſio ſeu
mors xp̄i efficiātᷣ ſua ⁊ applicatᷣ ei
. Et iō iſta ablutio q̄ fit in aq̄ eo
mō quo xp̄s ordinauit vocatᷣ ſac̄
m̄etū ſeu ſignū regn̄atōis ⁊ reno
uatōis. qꝛ hoc ē regn̄are hoieȝ ⁊
innouare. qꝛ aia recipit nouū eſſe
ſpūale. qđ añ nō habebat. Et iō
per illud ſacr̄m aia intrat i regnū
celoꝝ. ⁊ hō efficiātᷣ filiꝰ dei ⁊ hēs
dei ⁊ coheres xp̄i. Et iō in iſto ſa
cramēto recipit hō nomē nouū qꝛ
vocatᷣ xp̄ianus. qꝛ ſicut recipit a
xp̄o eſſe nouū ⁊ rem nouā ꝑ quā
efficiātᷣ hō nouus. ita recipit nouū
nomē a xp̄o. ⁊ ſicut coicat ſuā rē
et ſuā grām. ita coicat ſuū nomē.
Hic hō renouatᷣ ⁊ quo ad rem ⁊
quo ad nomē. Et ſic ſacr̄m bap
tiſmi ē p̄ma ſcala ſacramētalis ꝑ
quā homo lapſus aſcēdit. ⁊ eſt
ſcala ↄgnoſcēdi ⁊ ſuſcipiēdi in
uiſibile ꝑ viſibile. Primo videa
mus quō eſt ſcala ↄgnoſcēdi iui
ſibile ꝑ viſibile. Vn̄ ipſa aqua ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ablutio ⁊ mod⁹ abluēdi ſūt illō
qd̄ videt᷑ · ⁊ iō ſicut corp⁹ ꝓporci
onat᷑ aīe inuiſibili · ita illud viſibi
le qd̄ ē ſicut corp⁹ ꝓporcionat᷑ rei
inuiſibili q̄ntū ad ſignificationez
et figuratione ⁊ rep̄ntatione · qꝛ
illud qd̄ videt᷑ in ſacmēto ē ſignū
figura ⁊ imago illi⁹ qd̄ nō videt᷑
et iō debem⁹ arguē de viſibili ad
inuiſibile · Et iō ſicut aq̄ p̄ ſuam
puritatē mundat ⁊ purificat oēs
maculas ⁊ īfectiōes ⁊ totaliter
lauat. ita ſignificatur ꝙ anima in
uiſibiliter mundat᷑ ⁊ purificatur
⁊ abſtergitur ⁊ lauatur ab om
macula ab omni infectiōe · ⁊ ab
omni culpa ⁊ ab omni immūdi
cia ⁊ totalit᷑ efficitur noua et hoc
p̄ aquam inuiſibilem ſcꝫ p̄ gra
tiā nouā ⁊ nouū eſſe ſpūale · ⁊ ſi
cut p̄ aquā abluit᷑ totū corp⁹ ex
teri⁹ · ita ſignificat᷑ ꝙ tota aīa ab
luit᷑ intus · Itē ſicut aqua ē clara
et dyaphana ⁊ ſuſceptiua lumi
nis · ita ſignificat᷑ ꝙ aīa intra illu
minat᷑ ⁊ effugantur oēs tenebre
ſpūales Itē ſicut aqua eſt p̄ ſuā
frigiditatē refrigeratiua · ita ſig
nificat᷑ ꝙ interi⁹ refrigerat᷑ concu
piſcētia carnis q̄ aīam īficiebat p̄
calorē libidinoſā · Itē eciā ſignifi
cat᷑ ꝙ aīa recipit refrigerium a pe
na eterna ad quā erat obligata ·
Itē ſicut ablutio fit in capite ⁊ de
inde ad totū corp⁹ · ita ſignificat᷑
plenaria ablutio ⁊ remiſſio oim
culpaꝝ ⁊ offenſaꝝ ⁊ oīs obliga
tionis ad penā eternā · ita ꝙ int᷑
aīam ⁊ deū nullū eſt obſtaculū
qd̄ īpediat aīam irē ad deū · ⁊ iō
ſignificatur apertio ianue paradi
ſi · Et ſic patet qualit᷑ ſacramen
tū baptiſmi quod fit in aqua cor
porali ⁊ viſibili eſt ſcala · aſcen
dendi ad cognoſcēdum inuiſibi
le quod fit in anima · Et quia nō
ſolum eſt ſcala cognoſcendi ſed
eciam recipiēdi ⁊ habendi · ideo
hō ſuſcipiēdo exterius baptiſmū
chriſti ſeu ablutionē aque ordia
tam a xp̄o que eſt viſibil᷑ recipit
int⁹ inuiſibilit᷑ in anima totum il
lud inuiſibile · qd̄ ſignificatur per
aquā viſibilez · ⁊ hoc de neceſſita
te v̾tutis ordiatōis chriſti · qui or
dinauit vt quicūqꝫ recipiat ſuū
baptiſmū a xp̄o ordinatū recipi
at totum illud quod ſignificat᷑ p̄
baptiſmū · Hic p̄ baptiſmū viſi
bile fit inuiſibiliter incorꝑatio ⁊
vnio cum xp̄o · ⁊ purgatio · ablu
tio ⁊ mūdacio culpe ⁊ remiſſio pe
ne · ⁊ aꝑtio ianue celeſtis · Hic i
baptiſmo fit gn̄atio noua ⁊ mu
tatio de ſtatu in ſtatum · ⁊ de ſta
tu cōtrario ad ſtatum cōtrarium ·
et de male eſſe ad bene eſſe · ⁊ de
non eſſe ad eſſe · ⁊ de malo inuiſi
bili ⁊ occulto ad bonum inuiſibi
le ⁊ occultum · Ideo fit ibi muta
tio de morte ad vitā · de tenebris
ad lucē · de ſeruitute carnis ⁊ dya
boli ad ſeruitutem dei ⁊ ad liber
tatem · Eciam homo p̄ baptiſmū
perdit ⁊ acquirit · ⁊ totum eſt i
uiſibile · quod perdit ⁊ acquirit ·
Et eciam per baptiſmum homo
moritur et viuit · quia anima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝑdit ſtatū ātiquū ⁊ vitā ātiquā
et deſinit eē q̊ ad illū ſtatū· quia
ſtat9 pc̄ti ⁊ vicij ⁊ culpe deſtru
itur· Eciā ē ibi q̄dā mors q2 aīa
prius viuebat in vna vita· ⁊ per
bap̄m morit̄ illa vita ⁊ inchoat̄
noua vita· Et iō hō ꝑ bap̄m ſpo
liat̄ ⁊ īduit̄ q2 expoliat̄ q̊ ad ma
le eſſe ⁊ q̊ ad vitā carnis· ⁊ q̊ ad
affectiōes carnales, ⁊ īduit̄ quo
ad bn̄ eſſe qđ recipit a xp̄o· Eciā
aīa exuit̄ ⁊ expoliat̄ quo ad āti
quū ⁊ p̄mū hoīez· ⁊ induit̄ q̊ ad
nouū hoīez· Et q2 nemo p̄t icho
are vitā nouam xp̄i ↄtrariā p̄me
vite in q̄ viuebat· niſi relinq̄t pri
mā totaliter· ⁊ q2 p̄ma vita erat
volūtaria· oportet ꝙ vita noua
ſcđa· eciā ſit voluntaria· ⁊ cū vo
lūtas nō poſſit cogi· iō oportet ꝙ
hō voluntarie relinq̄t ⁊ deſerat ⁊
odio h̄eat vitā ātiquā ⁊ ei diſpli
ceat ⁊ peniteat eū ſic vixiſſe· ſic re
quirit̄ in hoīe adulto qn̄ recipit
bap̄m· ⁊ oportet vt diſpliceat vi
ta mala p̄terita· Vn̄ quia in hoīe
adulto ē duplex culpa· ſcz vna
originalis· ⁊ alia actual̄· q2 pec
cauit ꝑ ꝓpriā volūtatē ⁊ ↄſenſū·
ideo oportet ꝙ h̄eat diſplicētiam
actualit̄· ⁊ q2 dz recipe nouā vi
tā ⁊ nouū eſſe a xp̄o· iō oportet
ꝙ ꝑ ꝓpriā volūtatē ⁊ ↄſenſū ad
hereat xp̄o ⁊ credat in eū· Eciā i
hoīe q̄ vtit̄ libero arbitrio requiri
tur fides ꝓpa ⁊ diſplicētia de ma
la vita· ſ3 i ꝑuulo q̄ nō hz ptātez
volēdi neq3 ↄſentiēdi· ⁊ q̄ nō pec
cauit ꝑ ꝓpriā volūtatē· ſ3 ſolū hz
culpā ⁊ corruptionē originalez·
et totū malū venit ſibi ab alio· nō
requirit̄ ꝙ habeat fidē ꝓpriā nec
diſplicētiā· ſ3 ſufficit ei fides alie
na· ⁊ ꝙ alij credāt ꝓ ipſo ⁊ con
ſētiāt ⁊ adhereāt xp̄o ꝓ ipſo Et
qm̄ hō ante bap̄m ⁊ anteq3 vniā
tur xp̄o ē ſub ptāte dyaboli· vt
iā declaratū eſt· iō vt dyabolus
expellatur ⁊ ſua ptās ſit exorciſ
m9 an̄ bap̄m· ⁊ ſit cathecīſm9 id
eſt iſtructio de fide tanq̄3 q̄dam
ꝑparatō ad bap̄m Vn̄ q2 i baptiſ
mo ſit noua regn̄atio ſpūalis ⁊
acquirit̄ noua forma· iō debēt oīa
illa precedē· q̄ ꝑparāt ⁊ valēt ad
illā formā recipiēdā·

Qđ ſacramētū baptiſmi ē ſca
la aſcēdēdi ⁊ deſcendendi
Titul9· CClxxxiij·

SIcut āt ꝑ ſacrm̄ bap̄i hō
lapſus aſcēdit duobꝫ mo
dis ſcz ↄgnoſcēdo ⁊ ſuſcipiēdo
grām iuiſibilē· ita q̄dāmō xp̄us
deſcēdit ad hoīez lapſū i ip̄o ſacra
mēto bap̄i· i q̊ hō lapſus venit ad
xp̄m· ⁊ xp̄s venit ad hoīez Vnde
iſta ſūt ordiata int̄ ſe q̄i q̄dā ſca
la ⁊ cathena ſcz đuinitas xp̄i ⁊ hu
manitas xp̄i· et mors ſeu paſſio
xp̄i et baptiſm9 xp̄i Vn̄ grā xp̄i
ſeu bn̄ficiū et donū ſuū fluit et de
ſcēdit a deitate ſeu diuinitate xp̄i
originalit̄· et hoc ꝑ hūanitatē xp̄i
et v̓tutē mortis et paſſionis ſue i
qua ē infinitū meritū et īfinita v̓
tus· et hoc eſt ꝑ baptiſmū xp̄i·
et dum hō tangit̄ per ſacramētuz
baptiſmi· tūc gratia deſcēdit ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hoīez · etiā xp̄s tāgit hoīez ꝑ bap
tiſmū ſuū · Etiā baptiſmus ē vlti
mꝰ gͣdꝰ iſtius ſcale in deſcēdēdo
et illo modo xp̄s deſcendit quia
donum ſuum deſcendit ⁊ induit
hoīez ex alto ⁊ ipſū veſtit · ita ꝙ
ſicut baptiſmꝰ xp̄i datᷣ de alto ·
et q̄ſi iduit corpꝰ totū ⁊ cooperit
ipſū aq̄ · ita etiā induit intꝰ totā
aīaz cū ſua grā · ⁊ ſic totus hō tā
gitᷣ a xp̄o · ⁊ iō tā corpꝰ q̄z aīa in
corpantᷣ cū xp̄o · ⁊ ideo totus hō
efficitᷣ mēbꝝ xp̄i · ⁊ per ꝯn̄s habe
bit ꝑtē in morte · ⁊ in paſſiōe xp̄i
et in v̄tute ⁊ merito paſſionis eiꝰ
et ideo hō baptiſatᷣ in morte ⁊ in
paſſione xp̄i ⁊ in ſanguine eiuſ ·
qꝛ in v̄tute ⁊ i merito mortis xp̄i
in q̄ eſt aſperſus deſcēdit donū ⁊
grā ad aīam q̄ lauatᷣ Et idō bap
tiſmꝰ eſt inſtrumētum mortis ⁊
paſſionis xp̄i · Hic ergo totum ē
xp̄i ⁊ grā deſcēdens ⁊ bap̄s per
quē grā deſcēdit ⁊ mors ⁊ paſſio
hūanitatis ꝑ cuiꝰ v̄tutē deſcēdit
et diuinitas a q̄ fluit grā tanq̄z a
fonte · ⁊ ipſe hō etiā efficitᷣ ipſiꝰ
xp̄i ꝑ bap̄m · Etiā nō imerito ho
mo noīatᷣ xp̄ianꝰ ⁊ efficitᷣ infiniti
valoris | ⁊ precij · qꝛ tūc emptus
eſt īfinito precio · ſcʒ morte xp̄i ·
et nō ē ſuiꝑpſiꝰ ipſe hō tūc ſed ē
xp̄i · qꝛ ē mēbꝝ xp̄i · Et iō qui in
iuriat ⁊ ledit ⁊ ꝑſequitᷣ xp̄ianū ·
iniuriat ledit ⁊ ꝑſequitᷣ xp̄m · ⁊
q̄ honorat xp̄ianū · honorat xp̄m
Ideo homo chriſtianꝰ debet ſeip
ſū ſemper reputare eſſe chriſti ⁊
nō ſuiꝑpſius · ⁊ ꝑ ꝯſequēs debet

cogitare quanto ⁊ q̄li precio eſt
emptꝰ · ⁊ q̄ntū ē ipſū eē xp̄ianū
⁊ q̄nta grā ē eſſe xp̄ianū Et idō
ſūme cauē dʒ ne tm̄ nomen pollu
at ⁊ deturpet · ne diſcordet a xp̄o
nec ipſū offēdat Ecce ēgo cathe
nam imutabilez ſeu ſcalam imo
bilem ⁊ firmiſſimā diuinitas xp̄i
imutabilis habūdātiſſima oīa de
nihilo creans humanitas chriſti
in q̄ eſt infinitū meritū ⁊ infinita
virtꝰ ꝓpter mortem ⁊ paſſionem
ſuam · qđ quidem meritū ſemper
durat · ⁊ nunq̄z poteſt euacuari ·
et baptiſmus in quo eſt ordina
tio ⁊ prefinitio chriſti ⁊ p̄ceptū
recipiēdi vt omnis hō qui recipit
illū recipiat grām ſuam · Et ideo
qꝛ ordinatio eſt imutabilis bap
tiſmꝰ ſemꝑ habet virtutē ⁊ effica
ciam · et ſic iſta ſcala ſemꝑ rema
net fixa et imobilis · Et ideo nul
la debʒ eſſe dubitatio quin hō re
cipiēs aquā baptiſmalē ſicut ſdʒ
recipiat donū et grām chriſti · Et
in iſta ſcala nihil eſt viſibile niſi
baptiſmꝰ cum ꝑtinentijs ſuis · et
iō hō q̄n recipit bap̄z xp̄i accipitᷣ
et ligatᷣ inuiſibilitᷣ ꝑ grām ſibi da
tā cū xp̄o inuiſibili et eleuatᷣ et q̄ſi
ſuſpēditᷣ · et hoc ꝑ mediū viſibile
ſcʒ ꝑ bap̄m xp̄i Et iō ſacr̄ʒ bap̄i
eſt q̄ſi hamꝰ ꝑ quē xp̄s piſcatᷣ et
capit hoīes et trahit ad ſe · qꝛ i ba
mo eſt aliq̄d viſibile et aliq̄d oc
cultū · itā i baptiſmo ē aq̄ viſibi
lis et ſuſcipiēdo aquā exteriꝰ aīa
itēiꝰ capitᷣ ꝑ grāz et efficitᷣ xp̄i Et
ſic pʒ q̄litᷣ xp̄s deſcēdit ad hoīez

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

per baptiſmū. ⁊ hō eciā aſcendit
ad ipm ꝑ ipſum baptiſmū. ⁊ fit
ibi quoddā matrimoniū ⁊ q̄daꝫ
ꝯtract⁹ ⁊ quoddā pactū ⁊ pro
miſſio inter xp̄m ⁊ aīam. qꝛ aīa
ſuſcipit xp̄m in baptiſmo volun
tarie. ⁊ ipſe eciam ſuſcipit aīaꝫ
et induit ⁊ ornat eam veſtimētis
ſuis inuiſibilibꝫ. ⁊ expoliat eam
veſtimētis ſuis antiquis ⁊ corrup
tis ⁊ inhoneſtis ⁊ turpibꝫ Et iō
aīa in baptiſmo efficit̄ ſpōſa xp̄i
vera que ante erat mētrix diaboli
et ꝑ ꝯñs efficit̄ filia dei. Et exīde
apparet cum quanta ſolemnitate
debet celebrari ſacramētuꝫ baptiſ
mi ⁊ ſuſcipi. ī quo fit tale matri
moniū. ⁊ anima recipit talē ſpō
ſum imortalem inuiſibilem filiuꝫ
dei ⁊ filium v̓ginis. verum deum
et hominem. omnipotētem ſūme
amabilem dulcem ſūme deſidera
bilem. ſūme bonum. ſūme ſapien
tem. qui voluit ſpōte mori ⁊ cru
cifigi. ⁊ ſuū totum ſanguinē fun
dere pro amore eius. ⁊ lauare ip
ſam per ſanguinē ſuū mūdiſſimū
ab omnibꝫ ſuis maculis ⁊ facere
ipſam mūdiſſimā. vt ipa fiēt ſpō
ſa ſua. ⁊ liberaret a ꝓſtibulo dy
aboli. ⁊ ne eſſꝫ mētrix eius ⁊ dā
natio ⁊ perditio eterna. Merito
ergo mag̃ ſolēnitas ⁊ celebritas
debet ſeruari in tātis ſpōſalibus
tanti ⁊ talis ſponſi. ⁊ merito eci
am anima debet ſeruare veram fi
delitateꝫ ⁊ integꝝ amorem tali
ſponſo ⁊ oīa q̄ ei ꝓmiſit. merito
eciam debꝫ ſemꝑ recordari de tā
to matrimonio ⁊ de oībꝫ q̄ pro
miſit. ⁊ ſūme cauere ne corrūpat
tantū ⁊ tam mirabile mr̄imoniū
Ex iſtis igit̄ que dicta ſūt appa
ret q̄liter anima aſcēdit ꝑ bap̄m
nō ſolum cognoſcēdo ꝑ viſibile i
uiſibile ⁊ ſuſcipiēdo inuiſibile per
viſibile. ꝑmo eciā aſcēdit ad mr̄i
moniū ⁊ nuptias xp̄i filij dei ⁊
fit ſponſa filij dei. Aſcēdit eciam
vſqꝫ ad filiacionem dei quia fit fi
lia dei. aſcendit eciā quia fit dig̃
vt filia dei vt intret in regnū dei
ad ſocietatē angeloꝝ. ⁊ tamen
ante baptiſmū erat mētrix diabo
li. ⁊ damnata in eternū cū dya
bolo ⁊ angelis eius Igit̄ ſacramē
tum baptiſmi eſt ſcala aſcēden
di ⁊ deſcendēdi vt dictū eſt. ⁊
lauacrū regīationis ⁊ renouatio
nis ⁊ purificatiōis ⁊ mūdificatio
nis vt declaratū eſt.

¶ Qd ſcd̄m ſacramentū eſt ſac̃
mentū ꝯfirmationis per qd̄ hō iā
ꝑ baptiſmū nouit̄ genit⁹ robora
tur ⁊ augmētat̄. ⁊ ad ꝑfectam
etatem ducit̄ in eſſe ſpūali ⁊ g̃tie
et ꝯfirmat̄ ad pugnādum ⁊ ad
nomen xp̄i audacter ⁊ publice
ꝯfitēdum. ⁊ fit ꝑ vnctionē criſ
matis in fronte cū v̓bis ordiatis

Titul⁹. CClxxxiiij.

Declaratū eſt auteꝫ q̄lit̄ ꝑ
ſacramentū baptiſmi hō re
cipit nouū eē ſpūale quo ad ani
mā. ⁊ de nouo regīat̄ ⁊ renaſci
tur ⁊ eſt ꝓprie natiuitas ſpūalis
ipſi⁹ aīe. Et qm̄ ꝑ viſibilia ⁊ cor
poralia aſcēdim⁹ ad ꝯgnoſcēdū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

inuiſibilia ⁊ ſpūalia· quia ipſa ſē
ſibilia ⁊ corporalia portāt ſimili
tudinem ⁊ quādam imaginē re
rum ſpūalium ⁊ intellectualium
Jdeo quia dupliciter eſt vita in
homine· ſcꝫ vita corꝑalis ⁊ ſpū
alis· ⁊ eciā duplex etas· ſcꝫ ani
me ⁊ corꝑis· ideo ex illis q̄ vide
mus fieri in vita ⁊ etate ⁊ natiui
tate corꝑali ⁊ viſibili poſſumus
arguē ⁊ ꝑcipere quid exiſtat in
vita ⁊ etate ⁊ natiuitate ſpūali·
Et qm̄ in vita corꝑali ⁊ viſibili
primo homo gnāt̄ ⁊ accipit ⁊ in
cipit eſſe ⁊ viuē per gnātionem·
Deinde poſt gnātionē ⁊ natiui
tatē accipit augmētum ⁊ cremē
tum donec ꝑueniat ad etatē ⁊ ro
bur ⁊ ad ꝑfectā virtutē vt poſ
ſit facere ꝑfectas opationes hūa
nas ſcd̄m corp⁹ Hic ergo ē ibi p̄
mo gnātio deinde augmētum cor
porale per qd̄ homo ꝑueit ad ꝑ
fectā etatem· Hic autē cōformi
ter fit in vita ſpūali ipſi⁹ anime·
qm̄ p̄mo homo accipit vitam ſpi
ritualem· ⁊ generat̄ quo ad illā
vitam· deinde oportet ꝙ recipiat
augmētū vite ſpūalis donec aia
perueniat ad ꝑfectā etatem vite
ſpūalis ⁊ roboret̄ ⁊ confortet̄ ⁊
firmet̄ in tali vita vt ꝑfecte poſ
ſit operari operatōnes que ꝑtinēt
ad vitā ſpūalem· Et ideo quia ꝑ
baptiſmū hō recipit de nouo vitā
ſpūalem· ⁊ incipit eſſe ⁊ eſt que
dam gnātio ſpūalis· neccē eciam
eſt ꝙ ſit aliud ſacramētum poſt
baptiſmū· in q̄ aia recipiat aug
mentū vite ſpūalis· ⁊ in quo aia
accipiat etatē ꝑfectam ⁊ fortitu
dinem ⁊ robur vite ſpūalis· Et
ideo poſt ſacramētum baptiſmi or
dinatum eſt ſacramentū cōfirma
tionis qd̄ ita ſe hꝫ ad baptiſmū
ſicut augmētum ad gnātionem·
qꝛ ſicut bap̄s eſt qdā ſpūalis ge
neratio vt hō viuat in vita xpia
na· ita eciam ſacramētum ꝯfirma
tionis eſt quoddā ſpūale augmē
tum ꝓmouēs hoiem in etatē ſpū
alē ꝑfectā· ⁊ ideo eſt ſacramētū
plenitudis· ⁊ ē ꝑficiēs illud qd̄
datū eſt ꝑus in baptiſmo· i quo
dat̄ ipſi aie grā ad augmētum ⁊
plenitudinē ⁊ ad robur· ⁊ illa grā
tia p̄ma que erat ſuſcepta in bap
tiſmo creſcit ⁊ cōfirmat̄ ⁊ ꝑduci
tur ad ꝑfectionē· Vnde grā que
dat̄ in baptiſmo lauat aiā tota
liter· ⁊ iſta eſt ſua ꝓpria opatio·
ſed grā que dat̄ in ſacramēto con
firmatōis roborat aiam atqꝫ cō
firmat· Et ideo qꝛ iſta ē alia ope
ratio diſtincta a p̄ma· neccē eſt ꝙ
ſit aliud inſtrumētū diſtinctū a
primo· vt oia fiāt ordinato mō·
Si enim ordo debit⁹ ſeruat̄ in rebꝫ
corꝑalibꝫ ⁊ i vita corꝑali· quan
to magis debet eſſe ordo i vita ſpi
rituali· cum idem dn̄s ordinauerit
vtrāqꝫ vitā· Et ideo vbi eſt no
ua opatio ⁊ nouus effect⁹ i aia
ibi debet ordinari nouū ſacramen
tū· ad ſpecialē effectum debet or
dinari ſpeciale ſacramentū Vnde
ſacramēta ordinant̄ ad aiam ꝑfi
ciendā ſeruādam ⁊ cōplendam·

et xpūs ꝑ ipſa ſacra opat̄ in aīa
nrā faciēdo in ea diſtictas opatō
nes ⁊ diſtinctos effectꝰ ꝑ diſti
cta ſacra tāq̄ȝ ꝑ q̄dā medicamē
ta ⁊ inſtrumēta diſtincta ſm̄ in
digētiā aīe. ⁊ ſcd̄m ꝙ ei ꝯuenit
et expedit iuxta ſuā nām̄ ⁊ capa
citatē ſuā vt oīa fiāt de g̃du in g̃
dū. Quia eni ꝓpt hoīez fecit oīa.
ſic vtiqȝ facit ſcd̄ȝ ꝙ ꝯgnoſcit ex
pedire magis hoī. Neccāriū ē autē
hoī ecīā vt recipiat grām̄ ꝯfirman
tē ⁊ roborātē ⁊ augmētātē ⁊ ꝑfi
ciētē aīam in vita ſpūali quā reci
pit in bapo de nouo. qm̄ ſi hō pꝰ
bapm̄ hȝ viuē. ncce ē ꝙ pugnet
cōtra inimicos ſuos ⁊ ꝯtra inimicoꝝ
vite ſpūal ⁊ fidei xpiane tā viſi
biles q̄ȝ inuiſibiles occultos ſeu
maifeſtos ⁊ hoc cū grā ſibi data
Eſt ecīā ncce ꝙ ꝯfiteat̄ nomē ihe
ſu xpi publice ⁊ audacter ſine ti
more ⁊ ſine vēcūdia tāq̄ȝ mēbꝝ
ipiꝰ xpi. ⁊ qꝛ ibꝫ xps ē deꝰ ⁊ hō
crucifixꝰ ꝓ hoībꝫ ⁊ dei filiꝰ eq̄lis
ꝑ oīa in deitate do prī. qꝛ publi
ce ꝯfiteri corā hoībꝫ ꝙ xpūs cruci
fixꝰ. ē deꝰ ⁊ hō. ē fortiſſima fideꝝ.
et ecīā apparet q̄d deriſoriū maxi
me coram potētibꝫ inimicis q̄ pñt
occidē ⁊ dare tormēta Et iō ꝓpt
iſtā ꝯfeſſionē fiēdā eo mō q̄ fieri
dȝ ncc̄ariū fuit vt hō recipet grāȝ
ꝯfirmātē vt ſit ꝯſtās ⁊ fortiſſimꝰ
tā in pug̃ q̄ȝ in ꝯfeſſiōe nois xpi
Et qm̄ qd̄libȝ ſacrm̄ ē ſcala cog
noſcēdi ⁊ ſuſcipiēdi inuiſibile ꝑ
viſibile. iō ſicut i ſacramēto bap
tiſmi factū ē ita fiet ꝓceſſus i iſto
ſacramēto. Vn̄ oportet ꝙ i q̄libȝ
ſacramēto viſibile ꝓporcionet̄ rei
inuiſibili q̄ ad ſignificationē ⁊ re
pñtationē. Et iō qꝛ criſma qd̄ ē
cōpoſitū ex oleo oliuaꝝ ⁊ ex bal
ſamo ē res viſibilis in iſto ſacram̄
to ⁊ inūctio fit exteriꝰ in fronte
cū v̄bis q̄ ſignificāt operationē q̄
ſit interiꝰ in aīa. q̄ ſunt iſta: Sig
no te ſigno crucis. ꝯfirmo te criſ
mate ſalutis. in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊
ſpūs ſci. Et iō tā ꝑ oleū ⁊ balſa
mū q̄ȝ ꝑ v̄ba poſſumꝰ arguē oīa
illa q̄ ſiūt in homine ꝑ iſtud ſacra
mentū. Vn̄ ſicut videmꝰ ꝙ oleū
natat ſuꝑ aquā ⁊ aſcēdit. ita ſig
nificat̄ ꝙ grā q̄ ꝯfert̄ in iſto ſacra
mēto natat ⁊ aſcēdit ſupra gra
tiam q̄ dat̄ in baptiſmo ⁊ ē ſupe
rior. qꝛ illa dat̄ ad abluendā ani
mam ⁊ iſta eſt ad roborādū ani
mā ⁊ augmentādū ⁊ fortificādū
in pugna. Et ecīā ſicut oleū red
dit aquā ſaporoſam ⁊ ſapidam
ita ſignificatur ꝙ ꝑ gratiam que
datur in hoc ſacramēto. homo re
cipit maiorem ſaporem in chri
ſto ⁊ redditur magis ſaporoſuꝰ
alijs hominibꝰ in fama ⁊ cōuerſa
tione in vita et in oībꝫ opatōibꝫ
ſuis. ita ꝙ ꝑ iſtā grām hō efficit̄
aptꝰ ad cōuerſandū cum hoībꝫ.
Item ſicut extenditur oleum et
dilatatur magis quam aqua. qꝛ
modica gutta olei creſcit ⁊ extē
dit̄ qd̄ oleū ſignificat cremētum
et augmētū. ita ſignificat̄ ꝙ ꝑ iſtā
grām q̄ dat̄ in iſto ſacr̄o. hō xpi
anꝰ extēdit̄ ⁊ dilatat̄ exteriꝰ ad.

alios hoīes ꝑ bonas opatōes · ⁊
ꝑ ↄfeſſionē nois xp̄i ⁊ reddit no
mē xp̄i amabile i cordibꝫ alioꝝ·
Et ſignificat̃ eciā ꝙ ꝑ iſtā grām hō
recipit augmētū ⁊ cremētū ſpūa
le ⁊ plenitudinē grē· Itē eciā ſicͭ
oleū ē nitidū ſignificat ꝙ i hoc ſac
mēto dat̃ grā ꝑ quā hō hꝫ ↄſciaꝫ
nitidā ⁊ opa nitida· Itē eciā ar
bor oliue ſemꝑ hꝫ viroreꝫ ⁊ viri
ditatē ⁊ nūq̄ꝫ ꝑdit neqꝫ ꝑ frigꝰ
neqꝫ ꝑ calorē· ita ſignificat̃ ꝙ ꝑ gͣ
tiā q̄ ↄfert̃ in iſto ſacͦ hō ſꝑ hꝫ
virorē ⁊ viriditatē ⁊ ē fortis ⁊ cō
ſtās i vita ſpūali· ⁊ nulla tribu
latōe deſiſtit a ↄfeſſiōe nois xp̄i·
Itē eciā ſicut oleū ē lenitiuū dul
cificatiuū ⁊ ſuaue· ita ſignificat̃ ꝙ
grā ſpūs ſci· q̄ dat̃ in iſto ſacro ē
lenitiua dulcificatiua ⁊ ſuauis· ita
ꝙ facit hoīeꝫ lenē dulcē ⁊ ſuauē ⁊
miſericordē alijs in ↄuerſatōe· ita
ꝙ cū lenitate ⁊ dulcedie ⁊ ſuaui
tate ↄuerſat̃ int̃ hoīes alios tā bo
nos q̄ꝫ malos Et iō oleū rcē ſigni
cat grāꝫ ſpūs ſci· qꝛ ꝓpetates olei
rcē ↄueniūt cū grā ſpūs ſci ⁊ cū
opatōibꝫ eiꝰ· Et cū oleo miſcet̃
balſamū in hoc ſacro· ⁊ iō ſignifi
cat̃ ꝙ ſicut balſamū hꝫ p̄ciōſum
odorem· ⁊ ē valde odorifeꝝ· quē
odorē emittit extra ſe· ita ſimilit̃
grā q̄ ↄfert̃ in hoc ſacͦ hō extra
ſe emittit odorē bone fame ⁊ bo
ne vite ad alios hoīes ⁊ attrahit
alios hoīes ad ſe· ⁊ reddit nomē
xp̄i odoriferū alijs hoībꝫ· Appa
ret igit̃ q̄lit̃ iſta vnctio viſibilis
que fit exteriꝰ in corpe ꝑ criſma
rcē ꝓporcionat̃ cū vnctiōe iuiſibi
li q̄ fit interiꝰ in aīa ꝑ grām ſpūs
ſci ſignificādo ⁊ repn̄tādo· Et qꝛ
iſta vnctio fit i frōte· iō ſignifica
tur ꝙ i iſto ſacmēto dat̃ grā ad
pugnādū publice ad ↄfitēdū no
mē xp̄i publice ⁊ audacter ſine
timore ⁊ ſine verecūdia ⁊ erubeſ
centia· Vn̄ ſignū fortitudis ⁊ cō
ſtātie oñdit̃ in fronte· ⁊ timor ⁊
verecūdia oñdit̃ in facie ⁊ maxie
in frōte· Et iō ad ſignificādū ꝙ
ꝑ grām q̄ dat̃ in iſto ſacͦ hō ite
riꝰ accipit robur ⁊ fortitudinem
ad pugnādū cōtra timorē ⁊ vere
cūdiā· vt nō formidet neqꝫ vere
cūdet̃ qn̄ erit ncc̄e ↄfiteri publice
veritatē· neqꝫ ꝓpt̃ ignoioſaꝫ mor
tē in cruce· neqꝫ ꝓpt̃ penā ⁊ igno
miniā paſſionis · vt ſcꝫ nō formi
det ꝑ ↄfeſſiōe nois xp̄i ſi opꝰ fue
rit ſuſtinē quācūqꝫ penam vel ig
nominiā tāq̄ꝫ verus pugil vnctꝰ
ad p̄liū ⁊ tanq̄ꝫ ſtrenuus miles
xp̄i ferēs in frōte ſignū regis ſui
et triūphale vexillū crucis eius ·
Et iō cū cōfirmat̃ manꝰ ⁊ cruxī
p̄mit̃ frōti ad ſignificādū oia pre
dcā· Hic igit̃ hō baptiſatꝰ ⁊ xp̄i
anꝰ recipiēdo talē vnctioneꝫ criſ
matis i frōte ꝑ modū ⁊ formā vt
fieri dꝫ cū v̄bis ſupradcīs ↄfirma
tur itus i aīa ⁊ roborat̃ ⁊ recipit
grām iuiſibilē ꝑ quā recipit aug
mētū ſpūale ⁊ ꝑuenit ad ꝑfectā
etatē ſpūalē· ⁊ fit plenꝰ xp̄ianꝰ
et ē aptꝰ ad oia ſupradcā q̄ ncc̄a
ria ſūt hoī xp̄iano· ſi debeat viuē
in hoc mundo· Et ſic apparꝫ dcā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

int̄ ſacr̄m baptiſmi ⁊ ꝯfirmatōis
q2 ſacr̄m bapī ē q̄dā mutatio de
nō eſſe · ad eē · ſ3 ſacr̄m ꝯfirmatio
nis ē qđdā ſpūale augmentū de
eſſe ipſ̄cō ad eē ꝑfectū · ⁊ de eta
te ipſ̄cā ad etatē ꝑfectā · ⁊ de pu
ero ad virum · Et ſicut ſe h3 aug
mētū ad gn̄ationē · ita ſe h3 ꝯfir
matio ad baptiſmū
¶ Qđ terciū ē ſacr̄m corꝑis ⁊ ſā
guis xp̄i ihū qđ eſt ſacr̄m vnita
tis ⁊ coīonis · ⁊ viaticū refcōnis
et ſacrificiū oblatōis · in q̄ hō xp̄ia
nus iā genitꝰ ⁊ viuēs ꝑ bap̄m in
vita ſpūali ⁊ in eſſe grē · ⁊ robo
ratꝰ ⁊ augmētatꝰ ꝑ ꝯfirmatōez
nutrit̄ ⁊ ꝯſeruat̄ in eadē vita ſpi
rituali ne deficiat in via · ⁊ ſuſtē
tat̄ donec veniat ad eternā vitā
et gloriā · ⁊ ꝑ qđ vnit̄ xp̄o ⁊ mē
bris eiꝰ ꝑ amorē · ⁊ mutat̄ ⁊ trāſ
fertur in eum ſicut nutrimentum
in nutritum ·

¶ Titulꝰ · CClxxxv ·

Q[q]Voniā aūt vita ſpūal' cō
formatur vite corꝑali · vt iā
dictū ē · iō ſicut in vita corꝑali re
perit̄ ꝑmo gn̄atio ꝑ quā accipit
hō vitā · ⁊ reqrit̄ augmentū ꝑ qđ
hō ꝑducat̄ ad ꝑfcōnē vite · ita ecá
am reqrit̄ alimētū ⁊ nutrimentū
per qđ hō ꝯſeruet̄ in vita · Et ideo
ſicut i vita ſpūali oportuit bap
tiſmū eſſe q̄ eſt ſpūalis gn̄atio · ⁊
eciā ꝯfirmationē · q̄ ē ſpūale aug
mentū · ita oportuit eſſe ſacmētū
vnū qđ eſſ3 ſpūale alimētū ⁊ nu
trimētū in q̄ hō ꝯſeruaret̄ totalit̄
et ꝯpleret̄ in bono ⁊ i ſpūali vita

Et q2 iā declaratū fuit i tractatu
de amore ad lōgū · quid eſt veꝝ
bonū hoīs · ⁊ fuit declaratū ꝙ aōr
dei ē totū bonū hoīs ⁊ vita eius ⁊
ꝙ de amore dei naſcit̄ veꝝ gau
diū ⁊ delcātio vera tanq3 fructus
de quo aīa viuit · ⁊ eciā fuit dcm̄
ꝙ finale cōplementū hoīs ē vt ho
mines vniant̄ cū deo ꝑ amorē · ⁊
int̄ ſe · ita ꝙ vnꝰ diligat aliū ſi
cut ſeipm̄ · ⁊ oēs reputet ſe tāq3
vnū hoiē3 · nec alit̄ erit ꝯplemētū
in hoibꝰ niſi ſit tāta vnitas · ꝙ di
ligāt ſe ſicut vnū · ⁊ hoc nō p̄t fi
eri niſi ꝑmo ſint vniti cū deo · ita
ꝙ q̄lib3 vniat̄ ꝑmo cū deo · ⁊ v̄
tute illiꝰ vnionis vniant̄ inter ſe ·
et q2 iſta ꝑfcā vnitas fit ꝑ amo
rē qui mutat ⁊ ꝯuertit amātem i
amatū · ⁊ vnit amantē cū amato
Ideo nccāriū ē hoibꝰ xp̄ianis vt
habeāt vnū ſacr̄m in q̄ recipiant
amorē ꝑ quē vniant̄ inter ſe coti
die · Vn̄ quilib3 xp̄ianꝰ ē mēbꝝ
xp̄i ꝑ bap̄m · ⁊ oēs xp̄iani faciūt
vnū corꝑꝰ cū xp̄o · ⁊ iō ſicut mē
bra hn̄t vnitatē cū capite ⁊ inter
ſe · ita xp̄iani dn̄t hr̄e vnitatē cū
xp̄o ⁊ int̄ ſe · ⁊ niſi vniant̄ ꝑmo
cū xp̄o ꝑfcā vnione · nō pn̄t adin
uicē vniri · q2 vnitas mēbroꝝ ori
tur ⁊ cauſat̄ ab vnitate capitis ·
Et ideo quilib3 xp̄ianus ſi vult
hr̄e ꝑfectā vnitatē cū alijs xp̄ia
nis · eſt nccē ꝙ ꝑmo habeat vni
tatē cum xp̄o ꝑfectā · ⁊ q̄nto ma
gis vnit̄ cum xp̄o · tanto magis
vnit̄ cum omnibꝰ xp̄ianis · Tūc
eni hō xp̄ianus ꝑficit̄ ⁊ cōpletur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et nutrit̄ qñ vnit̄ cū xp̄o ꝑ amorē
quia ꝑ amorē xp̄ianꝰ ꝯuertit̄ ⁊
mutat̄ in xp̄m ⁊ aſſimilat̄ ei · ⁊ ꝑ
ꝯſequēs vnit̄ cū oīb᷒ mēbris ſu
is Vñ ſicut nutritio corꝑalis fit ꝑ
calorē naturalē · ita nutritio ſp̄ūa
lis fit ꝑ calorē ſp̄ūalē · ſcꝫ ꝑ amo
rē · Et ſicut calor naturalis ꝯuer
tit nutrimētum in rem nutritā ⁊
vnit · ita amor ꝯuertit amantē in
rem amatā ⁊ vnit · Sꝫ tamē con
trario mō fit nutritio ſp̄ūal' ⁊ cor
poralis · qꝛ in nutritōne corꝑali
nutrimentū ſeu alimentū ꝯuerti
tur in ſubſtātiā rei nutrite. ſed in
nutritōe ſp̄ūalis vite · res nutrita
ꝯuertit̄ in naturā rei nutriētis ⁊
nutrimēti · ⁊ ipſū nutrimentū nō
mutat̄ ſed ſolū res nutrita · Et cā
iſtius diuerſitatis ē · qꝛ res amās
nutrit̄ de re amata · qꝛ res amata
eſt nutrimētum ⁊ alimentū · ⁊ ā
bus rei amātis · ⁊ qꝛ amor ꝯuer
tit amantē in amatū qꝛ iſta ē ſua
natura vt declaratū eſt · ido res q̄
amat ꝯuertit̄ in rem amatā · ⁊ ꝑ
ꝯſequēs in nutritōe ſp̄ūalis vite
res nutrita ꝯuertit̄ ⁊ mutat̄ in rē
nutrientē · Et qꝛ xp̄s deꝰ ⁊ hō eſt
res amata · ⁊ xp̄ianꝰ ē res amās
ido xp̄s ē nutrimētū ⁊ alimentū
xp̄iani ſp̄ūale · ⁊ xp̄ianꝰ ꝑ amo
rem mutat̄ ⁊ ꝯuertit̄ in xp̄m. ⁊
recipit formā ⁊ ſimilitudinem ⁊
imaginē xp̄i · ⁊ ipſe xp̄s nō mu
tat̄ ſed magis mutat ⁊ transfōrt
xp̄ianū in ſeipſū · Vñ ſicut in nu
trimēto corꝑalis vite ipſū alimē
tum expoliat̄ ⁊ denudatur a ſua
natura ꝓpa ⁊ formā · ⁊ recipit ſil'i
tudinē ⁊ formā rei q̄ nutrit̄ ſicut
panis ſuſcipit formā carnis · ita
ꝑ ꝯtrariū in nutritiōe ſp̄ūalis vi
te q̄ fit ꝑ amorē res nutrita expo
liat̄ ⁊ denudat̄ a ſua ꝓpa natura
et forma · ⁊ recipit ſimilitudinē ⁊
formā rei nutriētis · Sicut ergo
ſe hꝫ nutrimentū ad rem nutritā
in nutritiōe corporalis vite · ita ſe
hꝫ res nutrita ad nutrimentuꝫ in
nutritiōe ſp̄ūalis vite quantū ad
trāſmutationē · Sꝫ i nutritōe ſpi
rituali tā res nutriēs q̄m resꝰ nutri
ta creſcūt · ſed alit̄ ⁊ alit̄ · qꝛ xp̄i
anꝰ qui ē res q̄ nutrit̄ creſcit i vi
gore ⁊ ꝯfortat̄ ⁊ fortificat̄ ⁊ me
liorat̄ in ſeipſo qñ mutat̄ in xp̄m
ſed xp̄s non creſcit in ſeipſo nec
recipit vigorē · ſꝫ ſolū creſcit quia
fit vnū corpꝰ nouū in q̊ xp̄iani ſi
unt mēbra ⁊ ipē caput · ⁊ ſic xp̄sꝰ
creſcit in mēbris ſuis · ⁊ totum il
lud corpꝰ p̄t vocari xp̄s · qꝛ ipſe
eſt caput ⁊ xp̄iani ſūt eius mem
bra · Et ſic xp̄s dum mutat xp̄ia
nos in ſeipſū ⁊ trāſfōrt ꝑ amorē
tūc facit creſcē corpꝰ ſuū nouū ⁊
ſic q̄libꝫ xp̄ianꝰ dū nutrit̄ a xp̄o
ꝑ amorē fit veꝝ mēbꝝ xp̄i · Et
qꝛ nā amoris ē ꝙ qñ res amās ſu
ſcipit rē amatā tūc capit̄ ⁊ ſuſci
pit̄ a re amata · ita ꝙ res amansꝰ
ꝑ amorē capit̄ · idō dū xp̄ianꝰ ac
cipit xp̄m ꝑ amorē tanq̄ꝫ ꝑ ſuū
nutrimētū · tūc capitur a xp̄o · ⁊
xp̄s a xp̄o comedit̄ ⁊ creſcit · qꝛ
ſuū corpꝰ creſcit Qꝛ igit̄ ꝑ aōreꝫ
fit nutritio ſp̄ūal' vite ⁊ ꝑ amorē

xp̄iani nutriũtᷣ i xpō· ⁊ ſũt vᷓa
mēbra eius ⁊ tūſſfo̅rntᷣ in xp̄m ⁊
vniuntᷣ ei· ⁊ ꝑ ↄn̄s vniuntᷣ intᷣ ſe
pfc̄a vnitate· io̅ vt iſta nutritō ſi
at ↄtinue· ⁊ vnitas iſta obſuetᷣ
et creſcat ⁊ mēbra xp̄i ↄtinue nu
triantᷣ· io̅ xp̄s il ſtituit ⁊ ordiauit
ꝓpt iſtā nutritōnez ſp̄ũalē ſacrm̄
corpis ⁊ ſāguis ſui· ī q̄ corp⁹ ſuū
veracitᷣ ⁊ realitᷣ ↄtinetᷣ· ⁊ i q̄ ipſe
met ē pn̄s i ſua ꝓpa pſona· qꝛ ipē
ſolus ē vez alimētū ⁊ nutrimētū
vite ſp̄ũal' Et qꝛ in q̄lib; ſacr̄o ē
viſibile ⁊ iuiſibile· ⁊ q̄ olibet ſac̄
mentū ē ſcala ↄgnoſcēdi ⁊ ſuſci
piēdi· io̅ ſicut i bap̄o ⁊ ↄfirmatō
ne fcm̄ ſuit· ita faciam⁹ i iſto ſac̄
mēto· ⁊ aſcēdam⁹ de viſibili ad
inuiſibile· Vn̄ ſicut in ſacrō bapᷓi
res viſibilᷣ ē aq̄ ⁊ ablutio ꝑ aquā
cū v̄bis ordiatis ⁊ i ſacrō ↄfirma
tio̅is res viſibilᷣ ē criſma ſeu oleū
et vnctio ꝑ criſma cū v̄bis ordia
tis· ita i iſto ſacr̄o res viſibilᷣ eſt
panis ⁊ vinū cū v̄bis ordiatis a
xpō· ⁊ deide ſit mād ucatio viſibi
lis ſicut i bap̄o ſit ablutō· ⁊ i cō
firmatōe ſit vnctio· Sȝ ē drā intᷣ
iſtas res viſibiles q̄ ſũt i hoc ſacra
mēto ⁊ intᷣ res viſibiles alioꝝ du
orū· qꝛ i bap̄o aq̄ remanet aqua·
et i ↄfirmatōe oleū remanet oleū
ſȝ in iſto ſacr̄o· panis nō remanet
pais· nec vinū remanet vinū· qꝛ
v̄ba iſti⁹ ſac̄mēti ſũt alteri⁹ cōdi
tionis q̄ȝ v̄ba alioꝝ ſac̄mētoꝝ q̄
ſiḡficāt effectū ⁊ opatiōnē iuiſi
bilē· q̄ ſit int⁹ in aīa· ⁊ nō ſignifi
cāt effectū aliquē fieri in aq̄ nec
in oleo· ſed in iſto ſac̄mēto v̄ba
ſignificāt effectū ⁊ opationē iui
ſibilē fieri in ipſis rebꝰ viſibilibꝰ
ſcȝ in pane ⁊ in vino· qꝛ ſignifi
cāt trāſmutationē realē ⁊ veram·
panis in corp⁹ xp̄i· ⁊ vini in ſan
guinē eius· Et ideo ſicut realiter
et veraciter dū verba ꝓferuntᷣ in
aliȷs ſac̄mētis ſit effect⁹ ⁊ opera
tio inuiſibilis nouiter in aīa· ita ſi
militᷣ dū v̄ba ꝓferuntᷣ ſuꝑ res vi
ſibiles ſcȝ ſuꝑ panē ⁊ vinū ſit ef
fectus ⁊ opatio in pane ⁊ vino
ſcd̄m q̄ v̄ba ſignificāt· qꝛ nō vi
detᷣ maior racio de v̄bis baptiſmi
q̄ȝ de v̄bis iſtius ſacramēti q̄ ha
beāt maiorē efficaciā· cū iſtud ſa
cramentū ſit nobili⁹ ⁊ maius Si
ergo v̄ba q̄ ꝓferuntᷣ in ſacramen
to baptiſmi q̄d eſt p̄mū hn̄t effi
caciā vt hō baptiſetᷣ in aīa int⁹· ſe
quitᷣ q̄ v̄ba cciā iſtius ſacramēti
habeāt efficaciā ſcȝ vt panis mu
tetᷣ in corp⁹ ⁊ in carnē xp̄i verā· ⁊
vinū in veꝝ ſanguinē eius· Et ſi
bap̄s ē veꝝ ſacrm̄ nccē ē q̄ iſtud
ſit veꝝ ſacrm̄ cū idē dn̄s vtrūq̄
ordiauerit ⁊ iſtituerit· Sȝ ꝑ ex
perientiā apparet q̄ bap̄s ē veꝝ
ſacrm̄· qꝛ hō mutatᷣ ⁊ renouatᷣ in
vita· ergo ⁊ iſtud eſt verū ſacra
mentum·

¶ Probatio q̄ verba chriſti fa
ciunt quod ſignificant·

¶ Titul⁹· CClxxxvi·

Q
Vod autez v̄ba xp̄i faciūt
q̄d ſignificāt realitᷣ ⁊ de fa
cto hoc manifeſtatᷣ ſic· Oportet
em̄ de ncc̄itate q̄ verba creatoris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

aſcēdāt ꝑ vnū gͣdū ſup v͛ba cre
ature. ⁊ nccē ē dare vnū gͣdū ver
bo dei magis ſup v͛bū hoīs. ſꝫ ver
ba creature ſcꝫ hoīs ſemꝑ ſignificāt
aliqͦd. ēgo v͛ba dī magis dn̄t ha
bere vltra ſignificationeꝫ. ſcꝫ ꝙ faci
unt ⁊ ſignificāt. ita ꝙ v͛ba dī ⁊ ſig
nificāt ⁊ faciūt qͦd ſignificāt. aliť
plꝰ nihil haberēt qͣꝫ v͛ba hoīs qͦd
eſt abſurdiſſimū. Si ēgo verba
hoīs hn̄t hāc v͛tutē ꝙ ſignificāt. ſeq̄
tur ꝙ v͛ba xp̄i q̄ ē deus ⁊ hō hn̄t
hāc v͛tutē ꝙ ſignificāt. ⁊ vltra hoc
faciūt qͦd ſignificāt. Ergo v͛ba q̄
proferuntur in ſacramentis ſigni
ficāt ⁊ faciūt quod ſignificāt Se
quiť ergo ꝙ v͛ba q̄ ſignificāt ſuū
corpꝰ eſſe ⁊ exiſtē i hoc ſacͦ fa
ciūt ipſū exiſtē ibi mutādo panē
in corpꝰ ⁊ vinū i ſāguinē. Itē ec̄
v͛ba hoīs ſꝑ ſignificāt ⁊ nō ſemꝑ
eſt ita ſicut ſignificāt i re. imo ali
qn̄ ſūt falſa. ēgo oportet ꝙ verba
xp̄i dei ⁊ hoīs habeāt vnū gradū
magis. ſcꝫ ꝙ ſignificant ⁊ ſꝑ ſit
ita ſicut ſignificāt i re. ita ꝙ non
pn̄t eſſe falſa. ſꝫ ſꝑ ſūt vera. ⁊ hoc
nccē ē. aliť nil plus haberēt xp̄i v͛
ba qͣm v͛ba hoīs puri. Cū ēgo v͛
ba iſtiꝰ ſacri ſūt v͛ba xp̄i ⁊ non
puri hoīs. ſequiť ꝙ ſꝑ ſint vera.
et ita ē ſicut ſignificāt. Itē eciā ſi
creatura hꝫ v͛tutē mutādi aliā cre
aturā i ſe vt caro mutat paneꝫ in
carnē ⁊ i ſeipſā. qͣre eciā v͛ba xp̄i
nō haberēt v͛tutē vt mutēt panē i
carnē ſuā. ⁊ vinū i ſanguinē ſuū.
cū ipſe xp̄s ordiauerit v͛ba certa
et determiata ad hoc. Ergo nccē
ēſt ꝙ verba xp̄i faciāt qͦd ſignifi
cāt ⁊ ſꝑ ſint vera. maxīe cū ipſe
nō poſſit mētiri. Ergo i iſto ſac̄
mēto nccē ē ꝙ fiat vera mutatio ī
pane ⁊ i vino. vt ſit ibi verꝫ cor
pus xp̄i ⁊ verꝰ ſāguis Si enī dū
ꝓferunť v͛ba i bap̄o ſit mutatio
intus in aīa inuiſibili ⁊ vere lauať
aīa. multo magis dū ꝓferunť v͛
ba xp̄i ſup panē ⁊ vinū eo mō.
quo ordiatū fuit. vna mutatō ſit
in pane ⁊ vino. q̄ ſunt res corꝑa
les ⁊ corruptibiles Ecce igiť drā
inť res viſibiles ⁊ corꝑales iſtiꝰ
ſacramēti ⁊ alioꝝ ſacroꝝ. Vnde
alia ſacra ſicut bap̄s ⁊ ꝯfirmatō
ꝑficiunť ⁊ ꝯplenť ꝑ applicationē
ad hoīem. ſꝫ iſtud ſacm̄ ꝑficiť ⁊
ꝯpleť ſine applicatōe ad hoīem ꝑ
ſe. Et valde ꝯueīt hoc. qꝛ iſtud ſa
cramētū ē alimentū ⁊ nutrimētū
ſpūale. ⁊ ē refcīo ſpūalis. ⁊ hoc
ſit ꝑ amorē. ⁊ nihil magis inflā
mat ad amorē qͣm pn̄tia xp̄i rea
lis. Deinde āt iſtud ſacm̄ appli
cať ad hoīeꝫ. ⁊ hoc ꝑ modū man
ducatōis ⁊ potus. ⁊ ad modū ci
bi ⁊ potꝰ. qꝛ hꝫ formā cibi ⁊ po
tus. qꝛ comediť ⁊ bibiť. Hic er
go i iſto ſacrō ſunt oīa iſta. ꝑmo
panis ⁊ vinū. ſcd̄o mutatio pa
nis in corpꝰ xp̄i. ⁊ vini i ſāguinē
ꝑ v͛ba. ⁊ vltimo ē viſibilis come
ſtio ⁊ potatio realis iſtiꝰ ſac̄mēti
Et quia viſibile in ſacramētis ſig
nificat inuiſibile vt iam dictū eſt.
quia illud quod videť eſt imago
et ſignū illius qͦd nō videť. aſcē
damꝰ de viſibili ad inuiſibile. Vn̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

in iſto ſacro ē duplex inuiſibile·
vnū extra hoīez· aliud itra hoīem
qȝ i iſto ſacro ſit duplex effectꝰ
pͥmꝰ i ip̄is rebꝫ corꝑalibꝫ ſcȝ pa
ne ⁊ vino· ⁊ ſcd̓s itꝰ i aīa· qȝ ne-
ceſſe ē ꝙ ꝑ iſtud ſacr̄m fiat i aīa
aliqd̓ inuiſibile ⁊ ſpūale· ſicut ꝑ
bap̄m ⁊ ꝑ ↄfirmationē· ⁊ ꝙ hō i
tꝰ i aīa recipiat rē inuiſibilē qȝ oīa
ſacr̄a ſūt ꝓpt̄ hoīez· Et iō h̄ facie
mꝰ duos ꝓceſſus· pͥmo de viſibi
li ad inuiſibile qd̓ ē extra hoīez· ⁊
deīde ad inuiſibile qd̓ recipit̄ itus i
hoīe Vñ pͥmū viſibile qd̓ ibi vide
tur ē fōr pāis ⁊ fōr vini. ⁊ inuiſibi
le qd̓ itꝰ ↄtinet̄ ē corpꝰ xp̄i ⁊ ſā
guis eiꝰ· ⁊ ꝑ ↄn̄s totꝰ xp̄s verꝰ
deꝰ ⁊ verꝰ hō· Et iō ſig̃ficat̄ ꝙ ſi
cut panis ⁊ vinū· q̄ ſūt cibꝫ ⁊ po
tꝰ ſūt plena refectio corꝑis· ita
ꝙ i cibo ⁊ potu ē ↄpleta refectio
corꝑis· ita ſimilit̄ corpꝰ xp̄i qd̓ i
inuiſibilit̄ ↄtinet̄ ⁊ ſāguis eiꝰ ⁊ per
ↄn̄s ip̄e xp̄s ē plena ⁊ cōpleta re
fectio ⁊ nutrimētū ⁊ alimētum
ſpūale Et ſic pāis ⁊ vinū ſūt pͥn
cipal̄ ſubſtātia nutrimenti ⁊ ali
mēti corꝑis ita ſig̃ficat̄ ꝙ ip̄e xp̄s
ibidē exn̄s eſt pͥncipal̄ ſubſtātia
nutrimēti ⁊ alimēti ſpūal̄· Vñ ſi
cut aq̄ i bap̄o ſig̃ficat ablutionē
ita fōr panis ⁊ vini ſig̃t refc̄ōnē
et nutritionē· Et ſicut panis ſuꝑ
oēs cibos corpꝰ reficit ⁊ ſuſtētat
et vinū hoīez letificat ⁊ inebriat·
ita ſignificat̄ ꝙ caro xp̄i ibidē ex
iſtēs aīam reficit ⁊ ſuſtētat ſpūa
lit̄ ſuꝑ omnē grām ⁊ ꝙ ſanguis
xp̄i aīam letificat ⁊ iebriat· ⁊ ꝙ

xp̄s totā aīam reficit ſuſtētat le
tificat atqȝ iebriat· Vt āt oīa cō
cludamꝰ ꝑ formā pāis ⁊ vini ſi
gnificat̄· ꝙ ſicut ſe hȝ pāis ⁊ vi
nū ad corpuſ· id ē q̄cq̄d facit pa
nis ⁊ vinū i corꝑe· totū hoc facit
xp̄s i aīa· ⁊ ſic ſe hȝ ad aīaȝ inuiſi
bilē· Itē ecīā panis ⁊ vinū aliud
ſig̃ficāt· qȝ vnꝰ panis cōponit̄ ex
multis granis ⁊ vnū vinū ex mul
tis granis racemoꝝ· Et ideo ſigni
ficat̄ ꝑ hoc aliud inuiſibile· ꝙ ſicut
ex multis g̃niſ frumēti ſit vnꝰ pa
nis· ⁊ ex multis granis racemoꝝ
vnū vinum· ita ſimilit̄ ex multis
xp̄ianis vna ſocietas ſit ⁊ vnum
corpꝰ i xp̄o· Et ita ꝑ hoc ſig̃ficat̄
vera vnitas xp̄ianoꝝ int̄ ſe ⁊ cū
xp̄o ꝑ amorē· ita ꝙ ſignificat̄ ꝙ
ꝑ xp̄m ↄtentū i iſto ſacro ſit vera
vnitas int̄ oēs xp̄ianos q̄ dn̄t ſu
mē iſtd̓ ſacr̄m· Et ſic fōr pāis ⁊
vini ſūt imago ⁊ ſignū vnitatis
xp̄ianoꝝ cū xp̄o ⁊ int̄ ſe· Et ſic
ꝑ formā pāis ⁊ vini ſignificat̄ du
plex inuiſibile· ſcȝ corpꝰ xp̄i veꝝ
et iſtud inuiſibile ↄtinet̄ realit̄ in
iſto ſacro· ⁊ aliud inuiſibile ē vni
tas ⁊ ſocietas xp̄ianoꝝ i vno cor
pore· ⁊ hoc ē corpꝰ xp̄i miſticū·
et xp̄s miſticꝰ· ⁊ iſtud inuiſibile
non ↄtinet̄ ſub forma panis ⁊ vi
ni· ſȝ ſolꝰ xp̄s q̄ ē caput ⁊ cāiſtiꝰ
vnitatis Ita ſignificat̄ ꝙ xp̄iani
ꝑ iſtud ſacr̄m vniunt̄ cū xp̄o ⁊ i
ter ſe· ⁊ iō ē ſacr̄m ⁊ imago ⁊ ſig
nū ⁊ miſteriū vnitatis ⁊ ſocieta
tis ⁊ pacis ⁊ ↄcordie ⁊ vere ami
cicie ⁊ fr̄nitatis· ita ꝙ ꝑ iſtud ſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

cramētū xp̄iani ſūt vnū cū xp̄o
et int̄ ſe · ſicut grana frumēti ſunt
vnus panis · Et ideo qꝛ omnes fi
deles xp̄iani ſunt mēbra xp̄i ⁊ ip
ſe eſt caput oīm · ſequitur ꝙ oēs
xp̄iani ſunt in iſto ſacramēto eo
dem mō quo ſūt vniti cum xp̄o ·
nō ꝙ ꝯtinent̄ ibidē realiter · ſed
tantū rep̄ntalit̄ · ⁊ qꝛ ſignificent̄
racōne vnitatis per ſacramētū Et
ideo iſtud ſacr̄m eſt ſacrm̄ omniū
xp̄ianoꝝ ⁊ ꝯmunionis ⁊ vbicū
q̄ ſit ⁊ fiet rep̄ntat oēs xp̄ianos
qꝛ realit̄ ⁊ veraciter ꝯtinet illum
qui eſt caput oīm xp̄ianoꝝ · ⁊ ca
put ſemꝑ reſpicit mēbra · ⁊ mem
bra reſpiciūt caput · Et quia vni
tas iſta nō poteſt fieri niſi ꝑ amo
rem ⁊ dilectionē · qꝛ amor vnit
et mutat · ideo iſtud ſacramētum
eſt ſacramētū amoris ⁊ caritatis
Hic ergo hoc ſacrm̄ eſt imago ⁊
ſignū refectionis ſeu mutationis
ſpūalis ⁊ vnitatis · ⁊ per ꝯns ſig
nificat̄ ꝙ ꝑfectio ſpūalis ꝯſiſtit
in vera vnitate cū xp̄o ⁊ cum mē
bris eius · in vero amore per quē
cauſat̄ vnitas vera · Et qꝛ in refe
ctione ⁊ in vera vnitate ⁊ amoē
eſt gaudiū ⁊ delcātio ⁊ leticia · iō
iſtud ſacramentū eſt ſacrm̄ gau
dij ⁊ leticie ⁊ delcātionis et ſocie
tatis Et qꝛ in iſto ſacramēto rea
liter ꝯtinet̄ ille qui ē omne bonū
per modū cibi ⁊ pot⁹ ⁊ alimēti ·
ideo eſt ſacrm̄ ois dulcedis ois bo
nitatis ⁊ ois ꝑfectionis ⁊ v̄tutis
Quid ſignificat trāſmutatō q̄ fit
in pane ⁊ vino · ¶ CClxxxvij ·

Et qm̄ in iſto ſacrō ipē res
viſibiles · ſcȝ pais ⁊ vinū
realit̄ mutāt̄ ⁊ ꝯuertunt̄ i
corp⁹ ⁊ ſāguinē ihū xp̄i ⁊ n̄ r̄ma
nēt. ⁊ i alijs ſacr̄is nō mutāt̄ · ſic
aq̄ nō mutat̄ i bap̄o. iō ſignificat̄
ꝙ iſtd̄ ſacr̄m ē trāſmutatiuū ⁊ ꝯ
uerſiuū · ⁊ ꝙ ꝑ hoc ſacr̄m xp̄iani
totalit̄ ꝯuertunt̄ ⁊ mutāt̄ i xp̄m
et ſic res corꝑales ꝯuertunt̄ i cor
p⁹ xp̄i · ita ſignificat̄ ꝙ xp̄iani ꝑ
h° ſacr̄m ꝯuertūt̄ in aiaȝ xp̄i ⁊ i
ei⁹ diuītatē ⁊ i ſuā volūtatē Et ſi
cut ipē res corꝑales · ſ · pais ⁊ vi
nū exaltāt̄ ⁊ digfiāt̄ i iſto ſacrō
tāta exaltatōe ⁊ dignificatōe q̄
nō p̄t cogitari maior nec p̄nt pl⁹
aſcēdē qꝛ trāſeūt i corp⁹ xp̄i glī
ficatū · ita ſigficat̄ ꝙ ꝑ iſtd̄ ſacr̄m
xp̄iani exaltāt̄ ⁊ dignificāt̄ tāta
exaltatōe ⁊ dignitate q̄ nō p̄t co
gitari maior i h° mūdo ⁊ efficiūt̄
diuini ⁊ deificāt̄ ⁊ ꝯuertūt̄ i xp̄ȝ
q̄ ē de⁹ ⁊ hō ⁊ ꝯuertūt̄ i ſuā volū
tatē · Et ſic ibi fit plena ꝯuerſio
pais ⁊ vini i corp⁹ xp̄i · qꝛ nihil
de ſubſtātia pais ⁊ vini r̄manȝ ·
ita ſigficat̄ ꝙ ꝑ iſtd̄ ſacr̄m fit ple
na ꝯuerſio xp̄iani i xp̄ȝ · ita ꝙ ni
hil r̄manȝ de ꝓp̄a volūtate nec de
ꝓp̄o amore nec de ꝓp̄o ſēſu · ſȝ totū
q̄cq̄d ē hois iq̄ntū hō ē totū ꝯuer
tit̄ i xp̄ȝ Et ſic ſub̄a pais ⁊ vini i
uiſibil' ⁊ occulta ꝯuertit̄ ⁊ muta
tur i corp⁹ ⁊ ſāguinem xp̄i · ⁊ tm̄
forma pais et vini r̄manȝ extei⁹
viſibilr̄ tāq̄ȝ ſig̃ ⁊ veſtigia ⁊ ima
go ita ſignificat̄ ꝙ ꝑ iſtud ſacr̄m
aia xp̄iani iuiſibil' ⁊ occulta q̄ ē
v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tota ſubſtãtia eius ↄuertit̄ in aĩ
mã xp̄i ⁊ in eius deitatē ⁊ inuiſi
bilit̄ ⁊ occulte. ⁊ tamē corpus re
manet exterius viſibile in ſua for
ma ⁊ i ſua natura. ita ꝙ ſicut pa
nis exteri9 apparet panis. ⁊ inte
ri9 eſt tamē mutat9. ita hō appa
ret exteri9 idem. ⁊ tamē interius
eſt mutat9 totalit̄ quo ad aiam
Et ſicut mutatio q̄ eſt in pane ⁊
vino eſt intrīſeca ⁊ ſubſtãtialis
et fundamētalis ⁊ cordialis. ita
ſignificat̄ ꝙ per iſtud ſacramētū
fit i hoie mutatio intrīſeca ſubſtã
cialis ⁊ fundamētalis ⁊ cordial̄
ita ꝙ cor hois mutat̄ in cor xp̄i.
Hic ergo ſicut xp̄s in iſto ſacrō
trãſmutat ⁊ cōuertit in corp9 ſuū
et ſanguinē res ipſas corꝑales ꝑ
verbū ſuū. ita trãſmutat i iſto ſa
cramēto ipſas animas in ſeipſum
Et ſic trãſmutatio corꝑalis repre
ſentat ⁊ ſignificat trãſmutationē
ſpūalem. Et qꝛ eciã corpus hois
poteſt meliorari ſicut aia ſuo mō
ideo eciã ſicut panis qui ē res cor
poralis meliorat̄ tanta meliora
tione q̄ non poteſt fieri maior. qꝛ
trãſit in corp9 xp̄i. ita eciã ſignifi
cat̄ ꝙ corpus xp̄iani meliorat̄ ꝑ
iſtud ſacramētū. tm̄. q̄ntū melio
rari p̄t i hoc mūdo ita ꝙ fit caſtū
mundū. puꝝ. ſanctū. obediens
aie. Ita eciã qꝛ pais ſignificat cor
pus. ⁊ vinū ſignificat animã. qꝛ
panis ꝑtinet ad carnē. ⁊ vinū ad
ſanguinē. in q̄ eſt ſedes aie. iō ſig
nificat̄ ꝙ ſicut panis ⁊ vinū meli
orant̄ tanta melioratiōe q̄ nō p̄t
cogitari maior. ita ſimilit̄ ꝑ iſtd
ſacr̄m aīa ⁊ corp9 xp̄iani melio
rant̄ tanta melioratiōe qua non
poteſt cogitari maior in hoc mū
do. Et ꝑ ↄn̄s ſignificat̄ ꝙ ꝑ iſtud
ſacramētū xp̄ian9 ↄſūmat̄ ⁊ ꝑfi
cit̄ ⁊ ꝑuenit ad vltimū cōplemen
tū bonitatis quãtū fieri p̄t in hoc
mūdo. Ecce igit̄ qualit̄ duo ſunt
in hoc ſacrō exterius. q̄ ſignificãt
oia inuiſibilia q̄ fiūt xp̄iano per
iſtud ſacr̄m. ſcꝫ forma panis ⁊
vini viſibilis. ⁊ ipſa trãſmutatio
que fit in eis.

Quid ſignificat realis mandu
catio iſtius ſacramēti viſibilis
Titul9. CClxxxviij.

Et qꝛ oia ſacra ꝓpter hoiez
ſūt. ideo dn̄t applicari ad
hoiem. ⁊ iō iſtud ſacr̄m debꝫ ap
plicari ad hoiem. Sꝫ ſacr̄m bapi
nō eſt ſacr̄m niſi qn̄ actu applica
tur ad hoiem lauãdo. ⁊ eciã cōfir
matio vnguēdo. ſꝫ iſtud ſacramē
tū anteq̄ꝫ applicet̄ ad hoiez iam
eſt ſacr̄m ↄpletū in ſe. ⁊ hoc ſig
nificat ꝙ hō an̄q̄ꝫ applicet̄ ei iſtd
ſacr̄m dꝫ hr̄e ſūmã deuotionez ⁊
reuerētiã in iſto ſacrō. ⁊ an̄ debet
cogitare miſteria ⁊ ſignificatōes
iſtius ſacmēti. ita ꝙ p̄mo dꝫ ex
citari totus homo itus ⁊ extra ad
amorē ⁊ deuotionē ex p̄n̄tia tãti
ſacmēti in q̄ cōtinet̄ xp̄s de9 ⁊ hō
et verus redemptor ⁊ ſaluator ⁊
amic9 ſūm9. Et eciã qꝛ i iſto ſac
mēto fit cōuerſio hois in xp̄m. ⁊
iſta ↄuerſio fit ꝑ amorē ardētem
et deuotionē. iō oꝫ ꝙ p° xp̄ian9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

calefiat ⁊ igniat᷑ ꝑ aꝺoris deſideriū
vt ſit apt9 ꝯuerti i xp̄m. ⁊ h° ſit
dū cogitat p̄ntiā realē iħu xp̄i ſi
lij dei. q̄ ex infinita ⁊ dulciſſiā cari
tate voluit mori ꝓ ipō. ⁊ iō i ſac
mēto dz eē ſūma deuotō. ⁊ pl9 ſi
ne ꝯpatōe q̃z i alijs. iō āteq̃z ap
plicet᷑ hoi iā ē ſacr̄m. Et iō iſtud
ſacr̄m iā hz ṽtutē i hoie ⁊ opat᷑ i
hoie an̄q̃z applicet᷑ ei realit᷑ ⁊ dat
ṽtutē inuiſibilē ⁊ amorē ⁊ ardorē
et vnitatē. ⁊ ſi hō nō p̄t ipm̄ cape
ex ſola deuotōne opat᷑ i eo. ſʒ tn̄
nō tm̄ opat᷑ ſic qn̄ applicat᷑ realr̄
hoi. Sicut g° alia ſacr̄a opant᷑ i
hoie iteri9 inuiſibilit᷑ dū applicant᷑.
ita etiā iſtud ſacr̄m opat᷑ in hoie
dū applicat᷑ ei realiter. Et ſic alia
ſacr̄a hn̄t ꝓpriū modū applicandi
viſibilit᷑ i q̄ ſignificat᷑ opatio q̄ ſit i
teri9 inuiſibilit᷑. vt i bapo. ablutō
exterioꝛ ē mod9 applicādi. q̄ ſigni
ficat ablutōez iteriorē inuiſibilē i aia
ita iſtud ſacr̄m hz ſuū ꝓpriū mo
dū applicādi viſibilē. i q̄ ſignificat᷑
opatio inuiſibil᷑ q̄ ſit iteri9 i aia. ⁊
mod9 applicādi ad hoiez ⁊ ſuſci
piēdi ē ꝑ mādūcationē ⁊ potatō
nē. ita ꝙ mandūcādo hō ſuſcipit
iſtd ſacr̄m. ſic lauādo ſuſcipit ſa
cramētū bapi. Et iō ſi hō ſuſcipi
endo aquā ſuſcipit grām inuiſibilē
in aia ⁊ donū xp̄i inuiſibile qd da
tur i bapo. q̃nto magis ſuſcipiē
do realit᷑ nō aquā ſʒ ipm̄ xp̄z deū
et hoiez ſub for̄ pais ⁊ vini. i q̄ ē
totū bonū. ⁊ a q̄ ē oē bonū et ois
grā. recipiet inuiſibilē grām ⁊ donū
ſuū. Et ſi ſuſcipiēdo aquā q̄ non
viuit nō ſentit recipit hō grām. er
go quāto magis ſuſcipiēdo ipſū
ſub forma viſibili panis. qui eſt
viuēs in eternū verus de9 ⁊ verus
hō recipiet grām. Et ſi etiaz ſuſci
piēdo aquā corruptibilē hō ſuſci
pit grām xp̄i. q̃nto magis ſuſci
piēdo xp̄m imortalē ⁊ incorrup
tibilē ſuſcipit grām ad ſuſceptio
nē iſtius ſacramēti. tanq̃z ad ma
ximū ſacr̄m. Et iō in iſto ſacram̄
to hō recipit plenitudinē grē ⁊ ſu
ſcipit illū. qui ē totū ⁊ cōpletum
bonū. Et q2 amoꝛ ⁊ caritas ē ple
nitudo ois bonitatis. iō in iſto ſa
cramēto ſuſcipit᷑ amoꝛ ⁊ caritas
que ē omne bonū. Quia igit᷑ xp̄i
an9 ſuſcipit xp̄m in iſto ſacramē
to mandūcādo ⁊ trāſglutiēdo ad
modū cibi corꝑalis ponēdo intus
in corꝑe ⁊ in corde. ⁊ alia ſacr̄mē
ta recipit exteri9. ideo ſignificat᷑
et eſt ſignū ⁊ imago ꝙ ipſe xp̄i
an9 debet recipe xp̄m in corde ſp̄i
ritualit᷑ ⁊ ei debz vniri ꝑ fidez ⁊
amorē. ⁊ ꝙ iſtud ſacramētū con
fortat cor ſp̄ūale intus. ⁊ ſigni
ficat᷑ ꝙ ſic illd qd comedit᷑ i corp9
cōuertit᷑ ⁊ recipit nām ei9. ita ſimi
ter xp̄ian9 ꝑ iſtd ſacr̄m ꝯuertit᷑ i
xp̄m ⁊ recipit nām ei9. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
efficit᷑ diuin9 ⁊ deificat9. ⁊ ſigni
ficat᷑ ꝙ xp̄s cōuertit xp̄ianū i ſe
ipſū. ⁊ vnit ipſū cū mēbris ſuis
magis ⁊ icorꝑat. Sicut ergo hō
comedit ⁊ trāſglutit xp̄m corꝑa
lit᷑ ⁊ ponit i corp9 ſuū ita ſigni
ficat᷑ ꝙ xp̄s tranſglutit ⁊ comedit
ſp̄ūalit᷑ ipſū hoiem in corpus ſuū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

miſticū. ſcꝫ i vnitatē ⁊ ſocietatē
ſuoꝝ mēbroꝝ. ſcꝫ i vnitatē fide
liū xp̄ianoꝝ. Unī ipoſſibile eſt ꝙ
xp̄s mutet᷑. ēgo ipſe hō mutat᷑ ꝑ
iſtā mādūcatōez. qꝛ i mādūcatōe
de ncāitate fit mutatio vt iā decla
ratum ē. qꝛ mādūcatio ⁊ nutritio
ſpūal᷑ fit mō ꝯtrario mādūcatiōi
⁊ nutritōi corꝑali qꝛ i mādūcatō
ne ⁊ nut᷑tōe corꝑali illd̓ qd̓ mādu
cat᷑ mutat᷑ ⁊ icorꝑat᷑ i rē mādūcā
tē. ꝫ i mādūcatōe ſpūali fit ꝑ con
trariū. qꝛ illud qd̓ manducat᷑ mu
tat ⁊ icorꝑat mādūcātē i ſeipſū.
Et iō xp̄s dū mādūcat᷑ ⁊ trāſglu
tit᷑ mutat ⁊ icorꝑat ⁊ vnit man
dūcātē i ſeipſū ſic nutrimētū int᷒
in corꝑe vnit᷑ cū nutrito. Hic igit᷑
ſicut hō ſuſcipiēdo ſacr̄m bapi ſu
ſcipit iuiſibilit᷑ i aīa oīa q̄ ſignificā
tur ꝑ illa viſibilia q̄ ſūt in bapo.
ita ſilr̄ hō ſuſcipiēdo ꝑ mādūcā
tionē iſtud ſacr̄m eo mō q̄ dꝫ ſuſ
cipi. ſuſcipit inuiſibilit᷑ oīa illa q̄
ſignificāt᷑ ꝑ illa q̄ vident᷑ i hoc ſacro
et hoc ſm̄ maiorē l᷑ minorē deuo
tionē. Et iō qꝛ iſtd̓ ſacr̄m ē tā ma
gnū ꝙ ſupat oīa ſacra. iō dꝫ tra
ctari ⁊ celebrari cū ſūma ſolemni
tate ⁊ reuerētia ⁊ hōre ⁊ deuotio
ne. Et ido vocat᷑ eucariſtia id ē
bona grā. qꝛ in eo continet᷑ ille in
quo eſt oīs grā.

Qd̓ iſtud ſacramentū nō ſolū
eſt ſacramentū. ſed eſt eciam ve
rum ⁊ perfectū ſacrificiū placati
uū ⁊ ſatiſfactiuū ꝑ quod reddi
tur deo laus gloria ⁊ honor ⁊ oē
debitum ſoluitur.

¶ Titul᷒. CClxxxix.

Quoniam ſuperius decla
ratum eſt ꝙ mors ⁊ paſſio
criſti eſt tota ſatiſfactio
et totum preciū pro obligatione
hoīs. ⁊ ꝙ in ea eſt omnis v̄tus
et omne meritū. ⁊ qꝛ ipſa mors
et paſſio fuit veꝝ ſacrificiū ⁊ ob
latio pro peccatis hominū ſemel
facta. quia chriſt᷒ dedit vitam
ſuam infiniti precij ⁊ valoris vo
lūtarie pro hominibꝫ dō patri vt
iam declaratū fuit. nec poteſt eſſe
aliud ſacrificiū nec alia oblatio.
nec hoſtia placens deo nec ſuffici
ens ad ſatiſfaciēdum deo ꝑ obli
gatiōe. Et ido quia ipſa mors ⁊
paſſio trāſijt. ⁊ remāſit v̄tus ei᷒
in eternū. ⁊ dominus ipē qui paſ
ſus eſt reſurrexit ⁊ viuit i eternū
ido mors ipſa ⁊ paſſio nō poteſt
manere niſi per memoriā vt iam
declaratū eſt. quia illa que ſemel
facta ſūt ⁊ tranſierūt. per memo
riam ſolū viuūt ⁊ habēt eſſe. Et
ideo memoria ⁊ recordatio mor
tis ⁊ paſſionis chriſti cum deuo
tione ⁊ vera fide. eſt imago et re
pn̄tatio vere mortis et vere paſſi
onis que fuit vere ſacrificium. Et
ideo quia ipſa mors et paſſio ma
net per memoriam in hominibus
chriſtianis. ſequitur ꝙ ipſa me
moria paſſionis cum vera deuotō
ne et credulitate eſt ſacrificiū et
oblatio placēs deo. et ſatiſfaciēs
pro omni obligatiōe. Unde per
talē memoriā hō facit totā mortē
et paſſionē xp̄i ſuā ⁊ applicat eā

ſibi· qꝛ q̄ꝫuis mors xp̄i hr̄at oēm
v̓tutē ad ſatiſfaciendū ꝓ oi debi
to· nō tñ ꝓficiat hōi adulto niſi ap
plicet eā ſibi ꝑ meōriā ⁊ deuotio
nē ⁊ fidē· qꝛ ipa mors xp̄i ē cois
oib⁹ ſicut ſol· ⁊ q̄libet p̄t eā reci
pere totā ꝓ ſe vt iā dcm̄ ē· ⁊ ideo
quilibꝫ hō p̄t ipſā mortē ⁊ paſſio
nē dare ⁊ offerre deo ꝓ ſeipō ad
ſatiſfaciēdū ⁊ reddēdū deo· ſiue
ꝓ p̄ma obligatiōe naturali· ſiue
pro ſcd̄a q̄ ē ꝓ offenſis ⁊ pcc̄is
Et q̄ꝫuis ipſa mors ⁊ paſſio xp̄i
ſit īfiniti p̄cij ⁊ v̓tutis ⁊ ſꝑ place
at deo ⁊ ſit ei acceptabil̓· attñ de
us nō reſpiciat niſi q̄ntitatē ⁊ mag
nitudinē meōrie ⁊ deuotōis ⁊ fi
dei· qꝛ tantū quiſqꝫ recipit de me
rito ⁊ v̓tute paſſiōis xp̄i· q̄ntum
hꝫ de deuotōe· qꝛ tm̄ facit eā ſuā.
et deus nō reſpiciat q̄ntitatē ⁊ ma
gnitudinē rei q̄ offert̓ ei· ſed ma
gis reſpiciat quātitatē ⁊ magnitu
dinē deuotōis offerētis Et iō tm̄
ipſa paſſio ꝓficit offerēti· q̄ntuꝫ
hꝫ de meōria ⁊ deuotōne in ea· ⁊
ꝓ tāto deus acceptat· ⁊ hoc ē ve
rū poſt ſacrm̄ baptiſmi· qꝛ in ſac̈
mēto baptiſmi xp̄s applicat ſuaꝫ
totā paſſionē hōi· ⁊ dat eā ſibi·
ac ſi ipēmet hō ſuſtinuiſſꝫ eā· Sꝫ
poſt bapm̄ ſi hō debeat ꝓ aliq̄ ſa
tiſfacē deo· tantū ꝓficit q̄ntū hꝫ
deuotōis ⁊ meōrie in ipa paſſiōe
et tantū iuuat ſe cū ipſa paſſiōe
ſicut tm̄ aliq̄s recipit de v̓tute ſol̓
in orto vel in cāpo· q̄ntū diſponit
ortū vel campū· Et ideo qꝛ nihil
magis ē neccāriū homini ⁊ magis
vtile q̄m memoria paſſionis xp̄i
cum vera deuotōe· quia aliter ho
mini adulto nihil ꝓficit xp̄s· qꝛ
xp̄s nihil ꝓficit homi niſi in q̄ntū
eſt paſſus ⁊ crucifixus ⁊ mortu
us· ⁊ ibi eſt tota v̓tus· ſequit̓ ꝙ
neccāriū fuit hōi habere aliqd̓ me
moriale efficaciſſimū ad cauſādū
memoriā paſſionis xp̄i· Et qꝛ ni
hil magis efficax ⁊ propiquū ⁊
proximū ad memorandū paſſio
nē ⁊ mortē xp̄i q̄m ipſius p̄ntia
xp̄i qui paſſus ⁊ mortu⁹ eſt· qꝛ
tūc talis memoria cum p̄ntia ipſi
us met xp̄i paſſi· facit ipſam mor
tem ⁊ paſſionem ac ſi mō fc̄a eſſꝫ
iō neccāriū fuit hōi iſtud ſacramē
tum corpis ⁊ ſanguis xp̄i· i quo
ipſe met eſſꝫ p̄ns realiter vt eſſet
memoriale ſempiternū ⁊ cōtinuū
et efficaciſſimuꝫ ſue mortis ⁊ ſue
paſſionis· vt ſic ꝑ talem memori
am· v̓tus ſue paſſionis reciperet̓
et incorparet̓ magis in hominib⁹
et magis eis proficerꝫ· vt ſic ſem
per eſſet cōtinua memoria ⁊ recor
datio ſue mortis ⁊ ſue paſſionis
ſemel facte· vt tantum bonum et
beneficium tantum nunq̄m poſſet
tradi obliuioni· ſed ſemper rema
neret magis in cōtinua memoria
in hominib⁹ chriſtianis· Et ideo
iſtud ſacramētū vt ſit magis me
moratiuū paſſionis xp̄i ⁊ repſen
tatiuū q̄ꝫuis ſit vnū· diuiſū eſt i
corp⁹ ⁊ ſanguinē· qꝛ ſacramentū
corpis ē per ſe· ⁊ ſacrm̄ ſanguis ē
per ſe· licet i corpe ſit ſanguis· et
in ſanguine ſit corp⁹ et vtrobiqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tot⁹ xp̄s Vn̄ i paſſiōe ⁊ i morte
fuit ſāguis effuſus a corpe ⁊ ex
tra corp⁹ Et iō ſequit᷑ q̄ iſtō ſac̄
mētū n̄ ſolū ē ſacr̄m p̄mo eciā ſac̄
ficiū ⁊ oblatō ⁊ hoſtia Eſt ſacr̄z
inq̄ntū inuiſibilit᷑ dat᷑ grā ſub ſpe
cie viſibili. ħ ē ſac̄ficiū inq̄ntū re
p̄ntat paſſionē et mortē xp̄i et ē
ve᷑ meōriale ei⁹. q̄ fuit ſola ve᷑
ſac̄ficiū pu᷑ placidū ⁊ plenariū
Et iō oia q̄ fiūt i iſto ſacro ⁊ oīs
ſolēnitas dn̄t rep̄ntare illa q̄ fc̄a
fuerūt i paſſiōe. vt ſic ip̄m ſacr̄m
rep̄ntat ipſā paſſionē. ita oia alia
q̄ fiūt ĉca iſtō ſacr̄m rep̄ntēt illa
q̄ fuerūt fc̄a ĉca paſſionem. vt ſit
plena rep̄ntatio paſſiōis. Et ſic
apparet q̄lit᷑ xp̄s dedit iſtō ſacr̄z
vt eſſet ſac̄ficiū oblatōis ⁊ ſacr̄m
coīonis ⁊ viaticū refc̄ōnis. vt eſ
ſet ɔpletū nutrimētū in eē ſp̄uali
et grē. q̄ꝛ nutrimētū ſp̄uale ⁊ grē
ɔ̄plemētū in vnoquoq; xp̄iano
fideli ɔſiſtit ⁊ attendit᷑ in ɔſerua
tione deuotōis ad deū. ⁊ in ɔ̄ſer
uatōe dilc̄ōnis ⁊ amoris ad pxi
mū ſuū. ⁊ in ɔſeruatōe delc̄tōis
intra ſeip̄m ⁊ ad ſeip̄m. Et iō q̄ꝛ
deuotio ad deū exercet᷑ p oblatio
nem ſac̄ficii puri placidi ⁊ plena
rii ⁊ placatiui. ⁊ dilc̄ō ad proxi
mū exercet᷑ p coīonē vni⁹ ſac̄mē
ti vnitiui. ⁊ delc̄tatio itra ſeip̄m ex
ercet᷑ p refectionē viatici refecti
ui. iō dedit xp̄s iſtud ſac̄mētū eu
chariſtie hoīb⁹. vt eſſ; ſac̄ficium
oblatōis ⁊ ſacr̄m ɔ̄ionis ⁊ viati
cū refc̄ōnis. vt fideles xp̄iani ā
bulātes p viā reficiant᷑ i via ne de
ficiant vt poſſint p̄uenire ad ſuā;
propriā patriā

De ɔpatōe carnis ſcđi hoīs .ſ.
xp̄i ad carnē p̄mi hoīs ſcʒ ade. ⁊
oñdit᷑ q̄ ſic caro p̄mi hoīs ē vene
noſa ⁊ mortifera. ⁊ dās mortem
aie. ita caro xp̄i ē ſalutifera ⁊ vi
uificatiua dās vitā aie. ¶ CCxc.

Q Uoniā āt iſtud ſacr̄m cor
pis ⁊ ſāguis xp̄i ē nutrimē
tū ⁊ alimētū ſp̄uale aia᷑
in q̄ realit᷑ ɔtinet᷑ vā caro xp̄i. iō
ſequit᷑ q̄ xp̄s dat i iſto ſacro ſuā
verā carnē ad mādūcādū tāq; ve
rū nutrimētū aia᷑. Et iō vt ma
gis ɔgnoſcam⁹ q̄lit᷑ ſe hēat caro
xp̄i ad aias oʒ ɔpare ipſā ad car
nē hoīs p̄mi ſcʒ ip̄i⁹ ade. q̄m nō ē
niſi duplex caro i gn̄ali. ſcʒ caro
p̄mi hoīs ⁊ caro ſcđi hoīs ſcʒ xp̄i.
Et q̄ꝛ caro xp̄i ē ſcđa. ⁊ caro pri
mi hoīs ē p̄ma. iō nō poſſum⁹ bn̄
cognoſcē carnē xp̄i n̄ ɔpem⁹ eā
ad carnē p̄mi hoīs. Et iō ɔ̄ſidera
dū ē q̄lit᷑ ſe hēant adiuicē. ⁊ q̄lit᷑
vtraq; ſe hēat ad aias. q̄ꝛ vtraq;
recipit aias. q̄ꝛ caro ꝑpt aiaʒ ē. ⁊
vidēda ē nā ⁊ ɔdicō vtriuſq; Et
q̄m ſcđs hō ſcʒ xp̄s ē ɔtrari⁹ p̄º
hoī. iō eciā caro xp̄i ē ɔ̄traria car
ni p̄mi hoīs. ⁊ iſte due carnes ha
bēt ɔtrarias ꝓꝓetates ⁊ ɔ̄trarios
effc̄us ⁊ ɔtrarias opatōes reſpe
ctu aie. Et q̄ꝛ iā declaratū fuit in
tractatu de lapſu ⁊ corruptione
hoīs q̄lit᷑ aia ɔtrahit et capit totū
ſuū malū et totā ſuā corruptionē
et p̄ditōneʒ et mortē. q̄ꝛ ſociat᷑ et
vnit᷑ cū carne p̄mi hoīs gn̄ata libi

dioſe turpit̄ ꝛ ihoneſte. ꝛ illa ſo
cietas ē tota origo ꝛ fundamētū
ſui mali. g° necce ē ꝙ aia ꝯtrahat
et accipiat totū ſuū bonū. ꝛ totā
ſuā purificatōez ꝛ mūdiciā. ſuā ſa
lutē. ſuā repatōnez ꝛ ſuā vitā ex
ſocietate ꝛ vniōe cū carne xp̄i. q̄
ē gn̄ata ſine libidīe honeſtiſſīe ꝑ
ſpm̄ ſcm̄ de v̉gie Vn̄ ꝯtraria ꝯtra
rijs curant̄ Si em̄ ſocietas ꝛ vnio
cū carne libidioſe ꝯcepta ē cā oiꝫ
mali ipſi aie. ſequit̄ ꝙ ſocietas ꝛ
vnio cū carne nō ꝯcepta libidio
ſe ſꝫ puriſſīe ſine viro de v̉gie erit
cā ois boni ipſi aie Et ſi eciā vnio
et ſocietas aie cū carne imūda ꝛ i
honeſta ꝛ corruptibili p̄mi hois
dat morte ꝛ oēm maculā aie. q̄n
to magis vnio ꝛ ſocietas ipſi᷒ aie
cū carne mūdiſſima ꝛ honeſtiſſiā
xp̄i. q̄ ē imōrlis ꝛ deificata vnita
cū deitate i vna ꝑſona. dabit vi
tā ꝛ oēm mūdiciā ipſi aie. Et ſi
ipſi aie iputat̄ pct̄m ꝛ cīmē p̄mi
hois ꝓpt̄ ſocietatē ꝛ vnionē cū car
ne corrupta ei᷒. q̄nto magis ipſi
aie ꝯicabit̄ mēitū ſcd̄i hois. ſ. xp̄i
ꝓpter ſocietatē ꝛ vnionē cū carne
ei᷒ ſciſſima Si em̄ aia fit ꝑticeps̄
pcc̄i ipſi᷒ ade ꝑ carnē. ita eciā effi
cit̄ ꝑticeps meriti xp̄i ꝑ carnē Itē
ſi caro p̄mi hominis fc̄a venenoſa ꝛ
mortifera ꝯicat aie ꝛ dat mortē.
nōne eciā caro xp̄i ſalutifera ꝛ vi
uificatia dabit ip̄i aie vitā ꝛ ſalu
tē. Sic g° ſic̄ aia ꝯtrahit ꝛ capit
oē malū ꝑ carnē. ita necce ē ꝙ reci
piat oē bonū ꝑ carnē. Et ſi aia de
beat liberari ab oī malo qd̉ adue

nit ei ꝓpter carnē p̄mi hois. necce ē
ei ꝙ hēat ſocietatē ꝛ vnionē cū
carne ſcd̄i hois. ſ. xp̄i. Sic igit̄ ca
ro p̄mi hois ꝑ delc̄tationē ꝛ libidi
nē dat ꝛ ꝯicat mortē oī aie. ſꝫ ca
ro xp̄i ꝑ mortē ꝛ aſꝑitatē i cruce
paſſa. flagellata ꝛ tormētata ꝯi
cat ꝛ dat vitā oī aie q̄ vnit̄ cū ea
Et ſic vna caro p̄mi hois oēs ani
mas inficit ꝛ mortificat. ita caro
xp̄i oēs aias lauat mūdat ꝛ viui
ficat. Et ſic caro p̄mi hois ē archa
oim viciorꝫ ꝛ pctōꝝ ꝛ c̄mīnū. ꝛ
conſeruatō oim malorꝫ. ita caro
xp̄i ē archa oim v̉tutū ꝛ oim the
ſaurorꝫ ſp̄ualiū ꝛ ꝯſeruatio oim
bonorꝫ. ꝛ ſic ſūt due arche Et ſi
cut p̄ma caro ſeꝑat aiam a ſocie
tate d̄i ꝛ vnit eā cū dyabolo. ita
caro xp̄i ſeꝑat eā a diabolo ꝛ vnit
eā cū d̄o. qꝛ ſic in carne p̄mi hois
latet diabol᷒. ita i carne ſcd̄i hoiꝫ
latet deitas. Et iō aia q̄n vnit̄ ꝛ
ſociat̄ cū carne xp̄i. ſociat̄ ꝛ vnit̄
cū deitate. Et ſic diabol᷒ ꝑ carnē
ade capit aias. ita xp̄s capit eas
per carnē ſuā

Quod duplex ē ſocietas ip̄i᷒ aie
cū carne p̄mi hois ꝛ vt̄ qꝛ ē mōrl̄

Due āt ſt̄ ſocietates ¶ ccxci.
aie cū carne ꝓpria gn̄ata libi
dioſe. Prīa ē nāl̄ q̄n aia creat̄ ꝛ
vnit̄ carni ip̄a ignorāte ꝛ neſciēte
et iſta n̄ ē volūtaria qꝛ n̄ ē ꝑ ꝓp̄u
ꝯſēſū aie. Et ꝑ iſtā vnionē fāt
ip̄a aia vnā ꝑſonā cū carne. ꝛ ꝑ
iſtā ſocietatē q̄zuis ip̄a nō ꝯſenti
at nec aliq̄d ſciat iputat̄ ei c̄mē
primi hois. ꝛ fit ꝑticeps in eo. ꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

reputat᷑ imūda ⁊ turpis ⁊ inho
neſta. ſicut puella nutrita ⁊ ſoci
ata cū muliere mētrice reputat᷑ i
mūda ⁊ fit iſamata ⁊ ↄtrabit ma
culā ex tali ſocietate. ⁊ refutabi
tur q̄zuis ipſa ignoret. Alia ſoci
etas eſt ipſi⁹ aie cū carne q̄ ē vo
lūtaria ⁊ ꝑ ꝓpriū cōſenſū ſcȝ qn̄
ipa anima hȝ vſū liberi arbitrij ⁊
amat delc̄tationes carnis ⁊ conſen
tit libidini ⁊ factis carnis ⁊ ei pla
cet inhoneſtas ⁊ turpitudo carnis
et iſta ſocietas aie cū carne. q̄ ē
per ꝓpriū ↄſenſū ⁊ ꝓpriā volunta
tē occidit aiam ⁊ facit ipſā neq̄ſſi
mā. q̄ aia debēt hr̄e odio oīa vi
cia carnis. ⁊ oēs ſuas turpitudi
nes. ⁊ qn̄ ipſa ↄſentit carni ⁊ ad
heret ꝑ volūtatē. tūc facit corrup
tionē carnis eſſe ſuam met. ⁊ tūc
aīa incurrit pc̄tm̄ ⁊ crimē ꝓpriū
et efficit᷑ turpiſſima. inhoneſta. ⁊
maculatiſſima. Si em̄ ipſa aia cō
trahit maculam ⁊ imūdiciā. ⁊ re
putat᷑ imūda ꝑ pͥmā ſocietatem
naturalē cū carne quā ipſa nō fa
cit. pͥmo fit ipſa ignorāte. quāto
magis cōtrahit maculā ⁊ reputa
tur imūda ꝑ iſtā ſocietatē volūta
riā quā ipſamet facit. ⁊ ipſa ſoci
etas ē ↄtra naturā. q̄ aia ꝑ pͥmā
ſocietatēȝ dat vitā carni ⁊ viuifi
cat eā. ⁊ poſtea ꝑ ſcd̓am ſocieta
tē ipſa aia vult recipere vitā a car
ne. ⁊ nutriri a carne. quia aia reci
pit vitā ab illa re quā amat ⁊ q̄
delectat᷑ Et iō aia nō recipit tūc
vitā a carne. q̄ hoc eſſȝ cōtra na
turā. ſȝ magis mortē volūtariam.

Et iſta ſcd̓a ſocietas ē maior ⁊
fortior q̄m pͥma. q̄ tūc aia vnit᷑
cū carne ſcd̓m ſe totā. ⁊ magis
eſt vnita cū re q̄m diligit ꝑ volū
tatē ⁊ amorē. q̄m cū re cū q̄ vnit᷑
per naturā. Hic ergo aia ꝑ pͥmā
ſocietatē cū dat vitā carni ⁊ facit
ipſam viuē. recipit ab ea mortēȝ
ignorāter. q̄ ꝓpter talē ſocietatē
in eternū ſeꝑabit᷑ a ſocietate dei
niſi mūdet᷑. ſed ꝑ ſcd̓am ſocieta
tē volūtariā ⁊ amoroſam. ipa re
cipit ſuā refectionē. ⁊ ſuā cōpla
centiā ⁊ ſuā delc̄tationēȝ cū carne
et tūc recipit mortē volūtarie. q̄
talis delc̄tatio ⁊ cōplacētia. ⁊ tal᷑
refectio quā aia recipit volūtarie
et ꝑ amorē ⁊ ↄſenſū cū carne ve
nenoſa ⁊ mortifera ē corrupta ⁊
mortifera ⁊ venenoſa. ⁊ per hoc
aia incurrit penā eternā ⁊ dolorē
eternū. ⁊ ſeꝑat᷑ a ſocietate di Et
q̄ ꝑ iſtas duas ſocietates cū car
ne corrupta pͥmi hoīs. aia icurrit
totū ſuū malū ⁊ mortē ſuā ⁊ ꝑdit
totū bonū ſuū ⁊ vitā ſuā q̄ conſi
ſtit in ſocietate dei ꝑ volūtatē et
amorē. iō nccē ē ſi debeat liberari
a tali morte. ⁊ recipe vitā. ꝙ ha
beat ſocietatē ⁊ vnionē cum alia
carne ↄtraria ſue carni ꝓprie. ⁊ il
la ē caro xp̄i. Vn̄ natura aie ē ꝙ
ſemp debeat hr̄e ſocietatēȝ cū car
ne. ⁊ q̄ nō p̄t hr̄e ſocietatē cum
carne. ⁊ q̄ nō p̄t hr̄e ſocietatem
naturalēȝ cū carne xp̄i. q̄ ſolū ta
lē ſocietatē p̄t hr̄e cū carne ꝓpria
et corrupta. ⁊ cū illa fc̄it vnā ꝑ
ſonā indiuiduā. iō reſtat ꝙ cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

c̄arne xp̄i non̄ p̄t hr̄e niſi ſcd̓am
ſocietatem q̄ eſt volūtaria · ⁊ per
volūtatem ⁊ amorem ⁊ per ꝓpriū
cōſenſum · Sicut enī ſociat̄ ⁊ vni
tur cū ꝓpria carne per volūtatem
et amorē · ita poteſt ſociari ⁊ vni
ri cū carne xp̄i · quia ſocietas tal̄
ſeu vnio eſt ꝑ liberꝝ arbitriū · ⁊ i
ptāte ſua p̄t ſociari ⁊ vniri cū illa
carne cum q̄ magis voluerit · Si
ergo anima ſociet̄ per volūtatem
et amorem ⁊ ꝑ liberꝝ arbitrium
cum carne xp̄i · amādo volēdo cō
placēdo delectādo in ea ⁊ in ſuis
v̓tutibꝰ ⁊ cōdicionibꝰ · tunc quia
talis ſocietas eſt ꝑ volūtatē · eſt
maior ⁊ p̓ncipalior ſocietas aie ·
et eſt ꝓpa ſocietas aie inq̄ntū eſt
racionalis · ideo ipſa aia mūdabi
tur purificabit̄ totalit̄ · ⁊ reputa
bit̄ mūda ſine macula · qꝛ talis ē
anima q̄lis eſt res illa cum q̄ ſoci
atur ꝑ amorē ⁊ volūtatem · nec
aliter p̄t mūdari a maculis p̓me
carnis Et tūc aia habebit ſocieta
tē cū vtraqꝫ carne · ſed nō eādem
ſocietatem · qꝛ cum p̓ma carne ha
bebit ſolam ſocietatē ꝑ naturam
et cum carne xp̄i habebit ſocieta
tem ꝑ volūtatem ⁊ amorem ⁊ cō
ſenſum Et tūc anima dabit vitā
carni ꝓpe per p̓mā ſocietatē · ⁊ re
cipit vitā a carne xp̄i ꝑ ſcd̓aꝫ ſo
cietatē · qꝛ ꝑ illā vniet̄ ⁊ ſociabit̄
cū deitate q̄ latet in carne xp̄i · qꝛ
caro xp̄i eſt caro dei ⁊ eſt plena
diuinitate · ⁊ ꝑ ꝯñs in ea occulta
tum eſt omne bonū · Et tūc ſocie
tas p̓me carnis nō poterit macula

re ipſam aiam · q̄ꝫuis ſit vnita cū
ea ꝑ naturā · Vñ magis eſt ꝓpria
et magis ꝓpinqua ipſi aie · ſcꝫ ca
ro xp̄i q̄ꝫ caro p̓ma cum q̄ facit ꝑ
ſonā · ⁊ magis dꝫ diligē illā ſine
cōparatōe · qꝛ caro xp̄i fuit cruci
fixa paſſa ⁊ flagellata · verbera
ta ⁊ mortua ꝓpter ſalutē aie ⁊ ꝓ
pccīs ⁊ culpis ſuis · q̄ eueniebāt
ꝓpter ſocietatē carnis ſue corrupte
et liberauit eā a penis ⁊ doloribꝰ
eternis · ⁊ a morte ꝑpetua q̄ debe
bat̄ ei · ꝓpter ſocietatē cū p̓ma car
ne ſua mortifera · Et iō debꝫ q̄n
tū poterit ſociari ⁊ vniri ſcd̓e car
ni · ſcꝫ carni chriſti ⁊ relinq̄re ⁊
odio hr̄e carneꝫ p̓mā · q̄ tm̄ malū
fecerat ei ⁊ facere conat̄ quātū p̄t
Et ideo ſi ipſa poſſꝫ debēt ſociari
et vniri cū carne xp̄i tā ꝑ naturā
q̄ꝫ ꝑ volūtatē · vt habēt ambas
ſocietates cū ea ⁊ totalit̄ relinq̄
re carnē ſuā · ⁊ facere vnā ꝑſonaꝫ
cū ea · Sꝫ qꝛ nō p̄t ſociari ei niſi
per volūtatē ⁊ amorē ⁊ nō ꝑ na
turam · ideo debet quantū poteſt
ad minus ſociari et vniri ⁊ ligari
cum ea per voluntatem et amo
rem · vt iſta ſocietas vincat ⁊ ſu
peret alterā · q̄ſi ſi non eſſꝫ · ⁊ ꝓ ni
hilo reputare p̓mā ſocietatē vt ſi
cut caro ſcd̓a ē nobilior carne p̓
ma ſine ꝯpatōe · ita ſocietas cum
ſcd̓a carne ſuꝑet ſocietatē prime
carnis Que enī eſt ꝯparatio carnis̄
ḡnate ⁊ cōcepte ſine libidine de
v̓gine ꝑ manꝰ ſpūs ſci · ad carnē
ḡnatā libidinoſe ⁊ corrupta mu
liē ꝑ cōcupiam inordiatiſſimā viri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et q̄ cōpatio carnis dei ⁊ filij dī
q̄ ē vnita eternalit̄ cū deitate ad
carnē hoīs corrupti · q̄ hꝫ ſocietatē
cū neq̄ſſiō diabolo᷑ Que eē ꝯpa
tio carnis icorruptibil' imōꝛl' iuiſi
bilis ſpūal' celeſtis glificate ⁊ iā
deificate · ad carnem corruptibilē
mōꝛlē · viſibilē terreſtrē ⁊ putrefa
ctibilē᷑ Que eē ꝯpatō carnis pu
rificātis · ſaluātis · redimētis · viui
ficātis · mūdātis ⁊ lauātis oēs ani
mas : ad carnē dānātē · mortificā
tē · maculātē · deturpātē ⁊ inficiētē
aiaꝫ ſibi ꝯiūctā᷑ Que eē ꝯpatio
carnis liberātis aiaꝫ a pena et̄na :
ad carnē obligantē aiaꝫ ad penā
et̄nā ꝓpt̄ ſuā ſocietatē᷑ Que eciā
cōpatō carnis v̄giāl' icorrupte ho
neſtiſſiē ⁊ caſtiſſiē : ad carnē mēt̄
cē ihoneſtā · corruptiſſimā ⁊ iordi
natiſſimā᷑ Hic ēgo ipſa aia dꝫ fu
gē q̄ntū poterit ſocietatē tal' car
nis ſue · ⁊ ſi nō pōt ꝑ nām · ſaltē ꝑ
volūtatē · ⁊ tōlit̄ ſociari ⁊ vniri cū
alia carne ꝓfāſſiā · ⁊ qꝛ non p̄t ꝑ
nām ſaltē ꝑ amorē ⁊ volūtatē Er
go ſic̄ ꝯtinue ⁊ iceſſāt̄ ē vnita cū
carne p̄ma ꝑ nām ⁊ ſocietatē nālē
ita ꝯtinue ⁊ iceſſāt̄ dꝫ eē vnita cū
carne ſc̄da xp̄i ꝑ amorē ⁊ volun
tatem · vt ſic̄ ꝯtinue ipſa dat vitā
naturalē ſue carni ꝑ ſocietateꝫ na
turalē · ita ꝯtinue recipiat vitā vo
lūtariā a carne xp̄i · ꝑ ſocietatem
amoroſā ⁊ volūtariā Hic g° aia
hꝫ duas hitatōes ⁊ duo hitacu
la qꝛ hꝫ duas carnes i q̄bꝰ hꝫ ha
bitaē · ꝫ p̄mā hitatōeꝫ carnis hꝫ
continue ꝓdē ⁊ inuolūtarie · ꝫ ſe
cūdā habitationē carnis nūq̄ꝫ p̄t
ꝓdē ſi vult · qꝛ nō p̄t ſeparari a car
ne xp̄i inuolūtarie · nec ꝑ coacti
onē · ꝫ ſolū ꝑ ꝓpriā voluntatē · Et
ſic anima hꝫ eternū habitaculū i
quo p̄t eternalit̄ habitare ſi velit
Vt igit̄ anima recipiat ſocietatē
et vnionē cū carne xp̄i ꝑ amoreꝫ
et volūtatē · ⁊ ꝑ ꝯn̄s recipiat vitā
et delcātionē ⁊ refectionē ab ipa
et relinq̄t totalit̄ vnioneꝫ ⁊ ſocie
tatē cū carne p̄ma · ⁊ nullō mō re
cipiat delcātionē nec refectioneꝫ
mortiferā in ipſa · iō xp̄s dedit car
nē ſuā in ſac̄mēto iſto ſcꝫ corpis
et ſāguis ſui · vt ipſa aia māducet
ſubſtām ſue carnis · ⁊ bibat ſāgui
nē ſuū ꝑ volūtatē ⁊ amorē ⁊ hoc
inuiſibilit̄ ſub forma viſibili reꝝ
q̄ ꝯuertunt̄ i carnē ⁊ ſāguinē Et
qꝛ iſta ſocietas dꝫ eſſe ꝯtinua · iō
iſtud ſacr̄m dꝫ ꝯtinuari ⁊ frequē
tari inceſſanter ·

Q8 ſicut caro p̄mi hominis ꝑ
ſuā multiplicationē ⁊ diuiſioneꝫ
eſt cauſa multiplicationis ⁊ diuiſi
onis animaꝝ · ita caro xp̄i ꝑ ſuā
vnitatē ⁊ indiuiſioneꝫ eſt cā vni
tatis ⁊ indiuiſionis animaꝝ

Titul9 · CCxcij ·

ET qm̄ nō ē niſi duplex ca
ro ſcꝫ caro xp̄i ⁊ caro p̄mi
hoīs · ⁊ vtraqꝫ eſt ꝯis caro lꝫ caro
xp̄i deſcēdit de carne p̄mi hoīs · ꝫ
tn̄ ꝑ talē modū q̄ nō potuit eſſe
infecta · ⁊ iō ē noua caro ⁊ cōtra
ria p̄me carni · Quia igit̄ vtraqꝫ ē
cōmunis oibꝰ animabꝰ · ⁊ ois aia
p̄t ſociari cū vt̄qꝫ ſil' ꝓpt̄ duplicē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſocietatē quā ꝑt hr̄e oīs aīa· ideo qꝛ caro xp̄i ē ꝯtraria carni p̄mi ho mis · ſicut caro p̄mi hoīs ē cā multi plicatōis aīaꝝ· ita caro xp̄i eſt cā vnitatis eaꝝ· Vn̄ caro p̄mi hoīs multiplicat̄ ⁊ diuidit̄ in īfinitas ꝑtes ⁊ porciones · ⁊ ſeiat̄ ſicut ḡ nū· ⁊ iō multiplicat̄ ſicut ḡnū in agro · Et ideo ad multiplicationē iſtiꝰ carnis multiplicant̄ aīe a deo qui creat tot aīas q̄t ſūt porcōes carnis · ⁊ ſi caro nō multiplicaret̄ nec ecīā aīe multiplicarent̄ · quia plures aīe nō pn̄t vniri cum vna carne ꝑ naturalez ſocietatē· Attn̄ oēs carnes multiplicate ſūt vna ca ro· ⁊ ꝓ vna carne reputant̄ · qꝛ ab vna carne deſcendūt ꝑ eūdem modū· Et qꝛ ecīā qn̄ multiplicat̄ caro p̄mi hoīs multiplicat̄ corrup tio malū ⁊ infectio· iō ſicut caro ipſa multiplicata ē cā multiplica tionis ⁊ multitudis aīaꝝ· ita ecīā eſt cā diuiſionis ⁊ ſeꝑatōis ipſa rū aīaꝝ a deo ⁊ int̄ ſe· qꝛ ꝓpt ta lē ſocietatē quā q̄libet aīa hꝫ cū carne ſua ꝓpa corrupta q̄libꝫ aīa ſeꝑat̄ ⁊ diuidit̄ a deo ⁊ a q̄libet alia aīa ꝑ volūtatē ⁊ amorē· Et ideo caro ē cauſa diſcordie ⁊ diui ſionis aīaꝝ cū deo ⁊ int̄ ſe· qꝛ q̄ libet aīa hꝫ ſuā ꝓpriā ⁊ ſingularē carnē· ⁊ tot aīe q̄t carnes Et iō ſi quelibet aīa ꝑ volūtatē ⁊ amorē habeat ſocietatē cū ſua ꝓpria car ne· ⁊ nō ſolū ꝑ naturā ſꝫ volunta rie· necē ē ꝙ ipſe aīe habeāt diui ſionē int̄ ſe ⁊ diſcordiā litē ⁊ ini miciciā ꝑ volūtatē· qꝛ nō omnes

amāt vnā carnez · ⁊ talꝭ amor vt iā dcm̄ ē· ē venenoſus ⁊ mortife rus · Et iō ex tali amore necārio orit̄ omne malū· ⁊ nullū bonum· Sꝫ qꝛ caro xp̄i nō p̄t multiplica ri nec diuidi· ſꝫ ſemꝑ ē vna realit̄ nūero exn̄s eadē· iō qꝛ aīe habēt vnionē ⁊ ſocietatē cū ipſa per vo luntatē ⁊ amorē· ſequit̄ ꝙ ipſa ē cā oīs vnitatis ⁊ cōcordie aīaꝝ· Vn̄ oēs aīe pn̄t hr̄e vnionē ⁊ ſo cietatē cum ipſa· q̄ꝫuis nō ſit niſi vna nec poſſit multiplicari· qꝛ ta lis ſocietas ⁊ vnio ē ꝑ volūtatez et amorē ⁊ nō per naturā· ⁊ oēs aīe pn̄t amare vnā ⁊ eandē carnē ſcꝫ xp̄i q̄ crucifixa ē ꝓ oībꝫ aīa bus · ⁊ vna nō p̄t īpedire aliā· p̄ imo oēs ſimul pn̄t vniri· ⁊ ſociari cū ea ꝑ volūtatē ⁊ amorē· Et ꝑ cōſequēs oēs īſimul ⁊ ſi eſſent īfi nite pn̄t recipe vitā a tali carne ⁊ refectionē· ⁊ iō ꝑ talē vnionē ⁊ ſocietatē omnes aīe efficiunt̄ vna aīa· ⁊ vniꝰ volūtatis vniꝰ intētio nis ⁊ vniꝰ cordis ⁊ vniꝰ aōris · Et ſic ꝑ carnē xp̄i vnicā· multitu do aīaꝝ reducit̄ ad vnitatē· ⁊ ſic ꝑ carnē xp̄i aīe vniūt̄ int̄ ſe ⁊ cū deo ꝑ voluntatē ⁊ amorē· Et ſic vna caro xp̄i ſufficit ꝓ oībꝫ aīa bꝰ ad dādū eis vitā· Et qꝛ cum carne xp̄i ē vnita aīa eiꝰ· ⁊ hoc ꝑ vnionē nālez· q̄ q̄dē aīa ē digſſiā et ſciſſima· iō ecīā oēs aīe qn̄ ſoci ant̄ cū vna carne xp̄i· ecīā vniūt̄ et hn̄t ſocietatē cū vna aīa deifica Et qꝛ ibi ē ecīā deitas · iō aīe hn̄t ſocietatē per carnem xp̄i cum ipa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

deitate Et ſic aie ſociāt̄ ⁊ vniūt̄
cū carne xp̄i ⁊ cū aia xp̄i. ⁊ cum
deitate xp̄i. q̄re mėito oēs aie effi
ciūt̄ vna aia Et ſic xp̄s dādo ſuā
carnē aiabꝫ. dat ſuā aiaȝ ⁊ ſuā di
tatē iſil' ⁊ reducit oēs aias ad vnā
p ſuā carnē. Sic g° p° oēs aie ex
eūt ⁊ creant̄ ab vno ⁊ eodē. qꝛ a
deo. ⁊ multiplicāt̄ p multiplicatō
nē carnis ⁊ corrūpūt̄. deiñ iteꝝ re
ducūt̄ ad deū ⁊ mūdāt̄ p vnitatē
carnis. ⁊ ſic caro ē cā multitudis
aiaꝝ. ⁊ ē cā vnitatis ipaꝝ. ⁊ ē cā
q̄re aie exeūt a dō p creationē ⁊
eſt cā q̄re redeūt ad deū. ⁊ ē cā dā
natōis aiaꝝ. ⁊ ē cā ſaluatōis ⁊ ē
cā mortis ⁊ ē cā vite ipſaꝝ aiaꝝ.
et ſic oia fcīt caro ȝ nō eadē caro.
Cōueniētiſſimū ⁊ ꝓporcōnatiſſimū
et ſūme ncc̄ariū ē igit̄ oi aie rōna
li imōꝛli ſm naturā vnite ⁊ ɔiun
cte carni mōꝛli corrupte ⁊ īficiēti
corrūpēti ⁊ dāti mortē ſpūalē vt
ipſa ſociet̄ ⁊ vniat̄ p voluntatē ⁊
amorē carni xp̄i puriſſime imōꝛli
mūdanti ⁊ purificāti ⁊ dāti vitā
ſpūalē. Cōueniētiſſiē eciā xp̄s in
iſto ſacrō nutritio. ɔſuatio. refe
ctiuo. ſuſtētatiuo ⁊ vnitiuo dat
carnē ſuā verā ad mādueādū. vt
vniat ⁊ ſociet ōnes aias cū carne
ſua. ⁊ ſuſtētet eas ⁊ nutrīat ⁊ vi
uificet reficiat ⁊ pficiat. Ncc̄ariū
g° fuit ut aia appropinq̄rꝫ carni
xp̄i ⁊ ipa caro appropinq̄rꝫ ei tā
ta appropinq̄tōe. q̄ n̄ poſſit cogi
tari maioꝛ vt fiēt pfcā ſocietas ⁊
vnio. ⁊ h° n̄ pt̄ fiēi n̄ ipſa caro ſu
mat̄ ⁊ capiat̄ realr̄ p modū come

ſtiōis ⁊ māducatōis viſibil'. Et
iō ncc̄e ē q ipſa caro xp̄i vacit ſit
ɔtēta i hoc ſacrō p vita ⁊ ſuſtēta
tōe mūdi. Ecce mirabiliſſimā ſca
lā ⁊ ɔpletiſſimā i hoc maxio ſacrō
in q̄ oia ɔtinent̄. qm̄ ibi ē p° fōꝛ
et ſpēs viſibil' ⁊ ſacral'. ⁊ iſte ē
pm̄? g̃d? ſcale. deiñ ſb ſpē viſibi
li ē va caro xp̄i inuiſibil'. ⁊ iſte ē
ſcd̄s g̃d? ſcale. deiñ i carne ē ſan
guis xp̄i iuiſibil'. ⁊ iſte ē terci? g̃
d? Deiñ i carne ⁊ ſāguie xp̄i ē ip
ſa aia xp̄i ſciſſiā. ⁊ iſte ē q̄rt? g̃
d? ſcale Vltio i carne ⁊ ſāguie ⁊
aia ē tota diuitas īfinita i pſōa fi
lij dei. Et oia iſta ſūt realr̄ i iſto
ſacrō. ⁊ hoc ꝓpt̄ carnē. Eſt ergo
vnū viſibile ibi ⁊ q̄tuoꝛ iuiſibilia
et ipſa q̄tuoꝛ inuiſibilia ſunt vn?
xp̄s. qꝛ caro xp̄i ⁊ ſāguis xp̄i ⁊
aia xp̄i ⁊ diuitas xp̄i ſūt ipē xp̄s
et vn? xp̄s Ergo maxim? mōs ē
xp̄s Suſcipiēdo igit̄ ſpēm ⁊ foꝛ
mā viſibilē pais ſuſcipit̄ iuiſibil'
caro xp̄i ⁊ latēs. ⁊ ſuſcipiēdo car
nē. ſuſcipit̄ ſāguis i carne latēs ⁊
ſuſcipiēdo carnē ⁊ ſāguinē. ſuſci
pit̄ aia i carne ⁊ in ſāguie latēs ⁊
ſuſcipiēdo carnē ⁊ ſāguinē ⁊ aiaȝ
xp̄i. ſuſcipit̄ diuitas in eis latēs
Si ėgo ſuſcipiēdo aquā bapi ex
teri? in corpe ex oꝛdinatōe xp̄i.
ſuſcipit̄ in aia tāta grā. q̄nto ma
gis ſuſcipiēdo iſtud ſacrm̄ int? in
corpe in q̄ ſuſcipiunt̄ inuiſibilit̄
oia pdcā. ſuſcipiet̄ grā int? in aia
Ecce ergo modicū viſibile. ſed
maxia iuiſibilia. qꝛ modicū ē qd
apparꝫ. ȝ īfitū ē qd latꝫ Ecce igꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vidē poſſum⁹ q̄lit̄ iſta tria ſacr̄a
ſcʒ bapꝰ ꝯfirmatō ⁊ euchariſtia
faciūt int̄ ſe q̄ndā ſcalā ꝯpletā·
qꝛ de p̄mo aſcēdit̄ ad ſcd̄m· ⁊ d̄
ſcd̄o ad terciū i ſuſcipiēdo Et ec̄
q̄dlibʒ iſtoꝝ ē i ſe ſcala ad aſcē
dēdū de viſibili ad inuiſibile· ⁊
ſuſcipim⁹ iuiſibile p viſibile

¶ Declaratio p exēpla q̄lit̄ vna
caro xp̄i ſeu vnū corp⁹ exn̄s idē
nūero p̄t eſſe ſil' ⁊ ſel' i plꝛibꝰ pti
b⁹ ſeu locīs ‖ Ti· CCxciij·

Et qm̄ vna ⁊ eadē caro xp̄i
ē vita oim aiaꝝ ⁊ refcīo· ⁊
oportʒ ꝙ oēs xp̄iani adul
ti recipiāt ⁊ māducēt iſtā carnē i
iſto ſacrō· cū oēs xp̄iani nō ſunt
ſil' in eodē loco corpalit̄· iō ncc̄e ē
ꝙ vna ⁊ eadē caro xp̄i· ⁊ vnū ⁊
idē corp⁹ xp̄i ſil' ⁊ ſel' poſſit eſſe i
oibꝰ ptibꝰ ⁊ locīs mūdi· qꝛ oēs
xp̄iani īdigēt iſto ſacrō ⁊ dn̄t ſu
mē ipſū· Vn̄ qꝛ iſtud ſacr̄m ē ve
riſſimū vt ꝓbatū ē· ⁊ xp̄s iſtitu
it ⁊ ordiauit vt oēs ſumāt ſuam
carnē i iſto ſacrō ſic ordinauit ꝙ
oēs ſumāt aquā bapī· g° cū iſtd̄
non poſſit fiēi· ſcʒ ꝙ oēs ſumant
iſtud ſacr̄m· n̄ ſua caro ⁊ ſuū cor
p⁹ qd̄ realit̄ cōtinet̄ in iſto ſacrō
ſit i plꝛibꝰ locīs ſil' ⁊ ſel'· ſequit̄
de ncc̄itate ꝙ ita p̄t eē ⁊ ita ē· ꝙ
ſua caro eadē nūero exn̄s ē i plꝛi
b⁹ locīs· qꝛ hoc req̄rit̄ de ncc̄itate
in hoc ſacrō ꝓpt̄ ordiationē ſuā·
Quia ēgo hoc ſacr̄m ē ſūme veꝝ
et hoc req̄rit̄ ad hoc ſacr̄m· qꝛ ve
rū ē ꝯiūctū ⁊ ānexū de ncc̄itate
cū hoc ſacrō· ſeq̄t̄ ꝙ ita ē ꝙ vna
caro xp̄i p̄t eē ⁊ ē in plꝛibꝰ locīs
realit̄· qm̄ ſi hoc non eſſʒ veꝝ nec
ſacr̄m eſſʒ veꝝ nec xp̄s eſſʒ verax
qd̄ ē īpoſſibile· Ergo ad certificā
ꝙ ita ē· ſufficiat ordinatō ⁊ iſtitu
tio xp̄i· q̄ nō ē mēdax nec p̄t or
diare falſū· Et eciā ſicut ē ncc̄e ꝙ
caro xp̄i vna ⁊ eadē ſit i plꝛibꝰ lo
cis ſil' ⁊ ſel'. ita ē ncc̄e ꝙ ſi fōꝛ ſeu
ſp̄es pais frāgat̄ ⁊ diuidatur ꝙ
vna ⁊ eadē caro xp̄i ſit in ſingul'
ptibꝰ qꝛ caro xp̄i nō p̄t frāgi nec
diuidi in ptes· qꝛ gloꝛificata eſt·
Quō āt oia iſta p̄n̄t fiēi· nō ē ne
ceſſe ſcire ʒ ſufficit ſcire ꝙ ita eſt
ncc̄e eſſe· ⁊ īpoſſibile ē alit̄ eē ꝓpt̄
veritatē ſacꝛi· qd̄ hoc req̄rit ꝙ ita
ſit. ⁊ eciā ꝓpt̄ honorē xp̄i q̄ ſacr̄m
ordiauit· q̄ hoc ſacr̄m nō ordinaſ
ſet· ſi hoc fieri nō poſſʒ· Ad hn̄dū
eīm verā certitudinē ſacꝛi ⁊ notici
am ſufficiētē. ſufficit ſcire ꝙ xp̄s
ordiauit ⁊ inſtituit tale ſacꝛm·
et vidē p expiētiā op⁹ ⁊ effectū
ſacr̄i· ⁊ cognoſcē q̄lit̄ hō indiget
tali ſacrō ad ſuā ncc̄itatē ⁊ vtili
tatē· ʒ quō hoc poſſit fieri nō eſt
ncc̄e ſcire· ſed ſufficiat ꝙ xp̄s q̄ or
dinauit ſciat ⁊ ꝯgnoſcat· ſicut i
firmo ſufficit ꝙ ſciat ꝙ medic⁹
qui ē bon⁹ ⁊ ver⁹ ordinauit talez
medicinā· ⁊ ꝙ ſentit i ſe ⁊ i alijs
op⁹ ⁊ effectū tal' medicīe· ⁊ ꝯg
noſcat ſe indigere tali medicīa·
nec req̄rit̄ ꝙ infirm⁹ ſciat quō ſit
medicīa· nec q̄lit̄ p̄t fieri· ʒ ſuffi
ciat ꝙ medic⁹ q̄ ordinauit ſciat·
Sacꝛa igit̄ nō ſūt ordiata vt hō
ſciat ⁊ cognoſcat q̄lit̄ fiāt· ʒ vt

ꝑ ipſa hō rēcipiat ſalutē ⁊ grām ⁊
auxiliū a deo. ⁊ poſtea ipſa grā
ſuſcepta iuuat hoīez ad ꝯgnoſcē
dū ea ⁊ veritatē ipſoꝝ. Attñ pꝰ
q̄z hō ē certꝰ de vᷓa ncātate pt ad
maiorē claritatē q̄rē exēpla ⁊ ar
gumēta ad magis ꝯgnoſcēdum
ipſa mirabilia q̄ in iſto ſacrō ſunt
maiora ⁊ altiora q̄z i alijs ſacris.
qꝛ ibi vnū corpꝰ xpi ē ſil ⁊ ſel i
plibꝰ locis. ⁊ eciā qꝛ tm̄ ē i ꝑua
hoſtia ſicut i mag̃. nec ſi diuidat
hoſtia ꝓpter hoc diuidit xp̄s ſeu
corpꝰ xp̄i. ⁊ in q̄libꝫ ꝑte ē totꝰ
xp̄s. Et iō magis difficile ē ad i
telligēdū iſtud ſacrm̄ q̄z alia. qꝛ
oīa iſta apparēt eē ꝯtra ſēſū ⁊ ex
periētiā ſēſus. Sꝫ tñ nō ē mirꝝ ſi
caro xp̄i ꝯiūcta iſeꝑablr̄ cū diui
tate aſcēdat ad iſtū g̃dū. vt poſ
ſit eē ſil' ⁊ ſel' in pluribꝰ locis. qꝛ
diuitas ē vbiqꝫ tota ſil'. Et qꝛ ca
ro xp̄i ē vnita diuitati. iō rōe di
uitatis pt ſil' ⁊ ſel' eſſe in pluribꝰ
locis. Sicut em̄ rōe carnis ē i iſto
ſacrō diuitas. ita diuitas ē cā q̄re
ipſa caro pt ſil ⁊ ſel in pluribus
locis eē. Vñ hoc pt videri in alijs
rebꝰ ꝑ expiētiā. qꝛ vna res multi
plicat ⁊ ē tota ſil ⁊ ſemel in plu
ribꝰ locis. ſicut vnū verbū totū ē
ſil ⁊ ſemel in pluribꝰ auribus. ⁊
tñ ē in vna aure ſicut in alia. ſed
tñ nō ē eadē vox numero ſꝫ ſpecie
Si ḗgo vna vox hoīs ē in pluribꝰ
auribꝰ tota eadē ſpecie. nōne eci
am magis oportet dare vnū gra
duꝫ carni xp̄i ⁊ corpi ſuo glorifi
cato ⁊ ꝯiūcto cum deitate. vt ſcꝫ

vnū ⁊ idē nūero exñs poſſit eē in
pluribꝰ locis ⁊c. Itē eciā videmus
ꝙ vna dictio ſiue ſit magna ſiue
ſit parua ſemꝑ idē ſignificat. vt
iſta dictio rex ſiue ſit ita magna
ſicut tota terra ſiue ſit ita ꝑua ſic̄
vnū granū milij. tantū ſignificat
vno modo ſicut alio mō. ita ꝙ ꝑ
uitas ⁊ magnitudo dictionis ni
hil variat quantū ad ſignificatū
quod ſignificat. neqꝫ ꝓpter hoc ꝙ
maior habꝫ maius ſignificatū. ne
qꝫ ꝙ minor. habꝫ minꝰ ſignifica
tum. ita ꝯformiter quia forma pa
nis ⁊ ſpecies eſt ſicut dictio ſig
nificās. ⁊ corpꝰ chriſti eſt ſicut
ſignificatū. ideo neqꝫ ꝑua forma
neqꝫ magna ſeu hoſtia. aliquid
variat. quia tantū eſt in parua ſi
cut in magna hoſtia. quia hoſtia
ſeu fōr viſibil' nō ē niſi ſignū cor
poris xp̄i. q̄zuis ibi realr̄ ꝯtineat
corpꝰ xp̄i. ſꝫ nō ſicut locatū in lo
co. nec ſic̄ vinū in vaſe. ſꝫ ſic̄ ſig
tū in ſigno. ⁊ ſigficatū in dcōne.
Itē eciā q̄zuis ipſa dcō multipli
cet nō ꝓpt hoc multiplicat ſigfica
tū. imo ſꝑ ē vnū ſigficatū ⁊ idē i ſe
ita q̄zuis hoſtie i infinitū multipli
centur. nō ꝓpt hoc multiplicat caro
ſeu corpꝰ xp̄i. ſꝫ ſꝑ manet idē. Et
eciā ſic̄ ſꝑ q̄m diu ipa dcō retine
bit formā ſuā ⁊ nām. ſꝑ hēbit ſu
um ſignificatū. ita q̄m diu forma
panis in ſua natura remanebit ſꝑ
habebit intꝰ ipſū corpꝰ xp̄i. Et
ideo tā diu manet corpꝰ xp̄i ſub
forma panis q̄m diu remanꝫ for
ma pāis. ſꝫ ſi mutetur fōr panis. qꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nō remanet ſignū nec etiā ſig̃tuꝫ
eſt ibi. Et iō q2 q̄libꝫ ꝑs panis
ſeu hoſtia hꝫ ſpēm ⁊ formā ⁊ no
mē panis. iō in q̄libꝫ ꝑte hoſtie.
ſiue ſit ꝑua ſiue mag̃ ē tota caro
ſiue corpꝰ xp̄i. Itē hoc idē etiā p̄t
declarari i ſpeculo q̄ntūcūqꝫ ma
gno. ⁊ qđ eſſet ita magnū ſicͭ to
tus mūdꝰ nō eſt niſi vna imago
vniꝰ hoīs i eo. ⁊ tn̄ ſi ſpeculū frā
gat̃ i īfinitas ꝑtes. i q̄libꝫ ꝑte ap
parebit tota imago q̄ apparebat
in toto ſpeculo integro. ⁊ tn̄ ap
parebit i ꝑte ſicut in toto. ⁊ tn̄ i
vna ꝑte ſicut in alia. ita ſimilit̃ ſi
eſſꝫ vnꝰ panis ita magnꝰ ſicut to
tus mūdꝰ ſeu hoſtia. nō eſſꝫ in ea
niſi vnū corpꝰ xp̄i. ⁊ vna caro ⁊
vnus xp̄s. ⁊ ſi fierēt mille ꝑtes vl'
plures. in q̄libꝫ eſſꝫ totū corpus
xp̄i idē nūero. ſꝫ in ꝑtibꝫ ſpeculi
nō eſſꝫ eadē imago nūero ſꝫ i ſpē
q2 oportet dare magis vnū g̃dū
corpi xp̄i. ſcꝫ vt idē nūero ſit in
pluribꝫ ꝑtibꝫ hoſtie Preterea etiā
poteſt declarari ꝑ xp̄m q̄liter cor
pus totū integꝝ p̄t ꝯtineri in tā
ꝑua q̄ntitate. Vn̄ corpꝰ xp̄i eſt
factū ſpūale. ⁊ trāſmutatū in na
turā aīe q̄ntū fieri p̄t. q2 ſicut vi
demꝰ ꝙ aīa nr̄a q̄ ē ſpūalis ⁊ ſine
quātitate. trāſmutat illa q̄ recipit
in ſe ad ſuā naturā. ⁊ ad modū
ſuū ſpūalē. vt qn̄ recipit iſtā lr̄āz
a. tūc reducit eā ad ſpūalitatēz.
ita ꝙ q̄ꝫuis a. ſcp̄tū ſit corpale
et magnū ⁊ q̄ntū. latū ⁊ longū.
attn̄ qn̄ ē i aīa nō ē lōgū nec latū
nec exp̄ſſū. ſꝫ ē totū ſil' ad modū
aīe. ita ꝯformit̃ corpꝰ xp̄i q2 eſt
glorificatū ⁊ reductū ad ſpūali
tatē qn̄tū fieri p̄t. q2 diuitas trāſ
mutat aīam xp̄i in ſuā nām q̄ntū
fieri p̄t. ⁊ aīa deificata cū diuita
te deificauit corpꝰ ⁊ trāſmutauit
in ſuā nām ⁊ aſſimilauit ipſū ſue
nature quantū fieri p̄t. Et corpꝰ
xp̄i nō occupat locū nec ē pōde
roſū ⁊ p̄t eſſe totū in pūcto ſine
extēſione ſine lōgitudie ſine lati
tudie ⁊ ſine ꝓfunditate eo mō ſi
cut ipſe xp̄s vult. Et ideo corpꝰ
xp̄i i iſto ſacrō nō occupat locū
nec pōderoſū nec extenſū nec lō
gū nec latū nec ꝓfundū. ſꝫ oēs
eiꝰ ꝑtes ſūt ſil'. ⁊ iō p̄t eſſe in q̄cū
qꝫ ꝑte hoſtie q̄ntūcūqꝫ ꝑua totū
ſimul. Vn̄ hoc videmꝰ ꝑ expien
tiā in rebꝰ corpalibꝰ. q2 ymago
rei corpal' qn̄tūcūqꝫ res ſit mag̃
eſt tota ſil'. nec ē lōga nec lata.
nec extēſa. nec ꝓfunda nec pōde
roſa. nec groſſa. nec ſpiſſa. ⁊ tn̄
apparet lōga ⁊ extēſa ⁊ ampla.
et groſſa ⁊ mag̃. ſed nō ē. Vnde
vna magna eccīa ꝟmo vna tota
ciuitas maxima intrat ꝑ pupillā
oculi nr̄i. q̄ ē ſicut pūctꝰ indiuiſi
bil'. ⁊ hō in nocte videt totā illā
ciuitatē in ſōnis cū ꝓpa ſua fō̃r. ⁊
mag̃tudine ſine dīminutōe. ⁊ tn̄
imago illa q̄ ē intus in aīa ē ſicut
pūctꝰ idiuiſibil'. q2 itrauit ꝑ pu
pillā oculi Ita ꝯformit̃ cū corpꝰ
xp̄i ſit magis ſpūale q̄ꝫ illa ima
go q̄ trāſit ꝑ pupillā. pōt eſſe to
tū ſil' in pūcto. ⁊ tn̄ hebit oēs ꝑ
tes ſuas ſine dīminutōe Vn̄ quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

corp⁹ xp̄i i iſto ſacrō ē ꝓpt aīam et ad trahēdū aīaȝ ad ſe. ⁊ vt aīa vniat᷑ xp̄o p amorē. iō dȝ ibi eſſe mō ꝯueniēti aīe. ⁊ n̄ mō ꝯtrario ⁊ iō dȝ ibi eē mō ſpūali. ⁊ n̄ mō corpali. nec q̄ntitatiē nᶜ localit᷑ nec occupatiē nec groſſe. qꝛ tūc diſcordarȝ ab aīa. ⁊ q̇damō reduceret aīaȝ ad corpalē materiā ⁊ q̄ntitatiuā ⁊ groſſā ⁊ aīalē. ⁊ ipa aīa in iſto ſacrō dȝ tō mutari i meli⁹ et i altiorē nām. qꝛ ē ſacrȝ trāſmutatiuū. ⁊ iō nihil dȝ eē i iſto ſacrō repugn̄s aīe ⁊ nature ſue. Et iō nullo mō ipſa aīa i iſto ſacrō dȝ cogitaē nᶜ q̄rē. nᶜ q̄ntitatē nᶜ locū nᶜ lōgitudinē nᶜ latitudinē nᶜ ꝓfūditatē nec groſſitudinē nec ſpiſſitudinē nᶜ pōdeoſitatē nᶜ extēſionē nᶜ colorē nᶜ ſaporē nᶜ figurā. nec aliq̄d q̇d poſſit pcipe aīal brutū. qꝛ oīa iſta ſūt ꝯtra nāȝ ipſi⁹ aīe. ⁊ ei n̄ ꝯueniūt talia q̄rē. ꝟ ſolū dȝ q̄rē ⁊ cogitaē ſpūalitatē et illd̓ pāſe qd̓ v̓ba ſignificāt ⁊ nō pl⁹. qꝛ hᵒ qd̓ videt᷑ ē ſic vox ⁊ ſon⁹. ⁊ hᵒ qd̓ ibi ꝯtinet᷑ ē ſic ſignificatū vocis ⁊ ipſū ſignificatū n̄ ē lōgū nec latū. nec pōderoſū. nec q̄ntū nec locatū i q̄ntū ſignificatū. Sicut gᵒ ſe hȝ ſignificatū ad ſonū vocis. ſic ſe hȝ corp⁹ xp̄i i iſto ſacrō ad formā ⁊ ſpēm q̄ videt᷑. Et iō ſicut ſignificatū iq̄ntū ſignificatū p ſonū vocis n̄ ſignificat᷑ vt q̄ntitatiuū nec vt i loco nᶜ vt ꝓfūdū. nᶜ vt lōgū nec vt latū. ⁊ ſic de alijs. ita corp⁹ xp̄i iq̄ntū i iſto ſacrō nō ſignificat᷑ p ſpēm viſibilē vt q̄ntitatiū nec vt occupās locū. nᶜ vt lōgū ꝟ tm̄ vt corp⁹ xp̄i. Et ſic ſignificatū r̄cipit itellcm̄ tm̄ ⁊ nullo⁹ ſēſū et ipē ſon⁹ vocis r̄ſpiciat ſēſū qꝛ ſignificatū tm̄mō pcipit᷑ p itellcm̄ et nō p ſēſū ⁊ ſēſ⁹ tm̄mō pcipit et audit ſonū vocis ⁊ n̄ pcipit ſignificatū. iō ſignificatū ē ſpūale ⁊ intelligibile. ⁊ hȝ modū itellcūs ⁊ nō hȝ modū ſēſ⁹ ⁊ ꝓporcōnat᷑ itellectui ⁊ n̄ ſēſui. Et iō aīal brutū qꝛ n̄ hȝ itellcm̄. ꝟ tm̄mō ſēſū. nō p̄t pcipe ſignificatū. ꝟ pcipit ſonū vocis. Ita ſil᷑ corp⁹ xp̄i iq̄ntū ē ſignificatū p ſpēm viſibilē reſpiciat tm̄mō intellcm̄ ⁊ nullo mō ſēſū et ipa ſpēs viſibil᷑ pāis. r̄ſpiciat ſēſū viſ⁹. ⁊ ſēſ⁹ viſus tm̄mō r̄ſpiciat et vidȝ ſpēm ⁊ formā pāis viſibilē. Et iō ipſū corp⁹ xp̄i ē ibi mō ſpūali. ⁊ hȝ modū itellcūs ⁊ nō ſēſus. ⁊ ꝓporcōnat᷑ itellcui ⁊ nō ſēſui. Et iō aīal brutū p̄t vidē ⁊ pcipe ſpēȝ viſibilē. ꝟ n̄ corp⁹ xp̄i ibi ꝯtētū ⁊ ſignificatū. Sic ēgo aīa fcit diſtictionē ⁊ diuiſionē int᷑ ſonū vocis ⁊ ſignificatū vocis ita dȝ facē diſtictionē ⁊ diuiſionē i iſto ſacrō int᷑ ſpēm ⁊ formā pāis viſibilē. ⁊ corp⁹ xp̄i iuiſibile. Sic ergo anq̄ȝ ibi eſſȝ corp⁹ xp̄i i pane erāt duo q̇ꝝ vnū pcipiebat᷑ p ſēſū viſ⁹. ⁊ alid̓ p itellcm̄ q̄m ſpē⁹ et fōꝛ pāis pcipiebāt᷑ p ſēſū viſ⁹ tātūmō q̄m eciā videbat ⁊ pcipiebat aīal brutū. ⁊ ſūba pāis pcipiebat᷑ p itellcm̄ ⁊ nō p ſenſū qꝛ aīal brutū nō p̄t pcipe ſubām pānis iuiſibilē. Et iō aliud ē fōꝛ pa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

nis ⁊ aliud ſuba panis · Vnde in
ſomnis ⁊ in ſpeculo apparet for
ma panis · ⁊ tñ nõ eſt ſubſtãtia
panis · ⁊ hõ vere ſcit ꝙ ipẽ videt
de nocte ⁊ in ſpeculo formam ⁊
imaginẽ panis · ⁊ ꝙ ibi non erãt
ſubſtãtia panis · Jta cõformiter
in hoc ſacrõ ẽ forma panis vera ⁊
ſpẽs pncipal' · ſꝫ ſubſtãtia panis
nõ eſt ibi · quia mutata ẽ i corpꝰ
et in carnẽ xp̃i v̾tute v̾boꝝ signi
ficatiũ ⁊ factiũ talẽ trãſmutatio
nẽ · ⁊ remanet tantũmodo realis
ſpecies panis ſine ſubſtãtia pa
nis · Et ideo ſicut ſubſtantia pa
nis ſe habet ad formam panis ·
ſic ſe habet corpꝰ chriſti ad ſpe
ciem panis · Et quia ſubſtantia
panis ſolũ ꝑcipiebat̃ ꝑ intellcm̃
et non ꝑ ſenſũ · ita ſimilit̃ corpus
xp̃i ibidẽ exiſtens loco ſubſtãtie
panis ꝑcipit̃ ꝑ intellcm̃ ⁊ nõ per
ſẽſũ Et qꝛ ſubſtãtia panis in ſe
conſiderata · ⁊ inq̃ntũ ꝑcipit̃ ꝑ in
tellectũ nõ eſt lõga nec lata nec
ꝓfunda nec põderoſa nec colora
ta · nec viſibilis nec tãgibil' · nec
habẽs ſaporẽ nec ꝑceptibil̃ ꝑ ali
quẽ ſenſum corporeũ · nec occu
pãs locũ · ⁊ tota eſt in q̃libꝫ ꝑte
vbi ẽ forma panis · ⁊ nõ eſt ma
gis ſuba pais i mag̃ q̃ntitate q̃ꝫ i
ꝑua · ita ſimilit̃ ipſum corpꝰ xp̃i
qđ ẽ loco ſube · nõ ẽ longũ nec la
tũ nec ꝓfundũ nec põderoſũ nec
coloratũ · nec viſibile nec tãgibi
le · nec hñs ſaporẽ nec ꝑceptibile
ꝑ aliquẽ ſenſũ corpis · nec occu
pat locum ⁊ ẽ totũ in q̃libet ꝑte

vbi ẽ for̃ panis · ⁊ nõ ẽ magis in
magna q̃ntitate q̃ꝫ in ꝑua · ⁊ iõ
eſt ibi ad modũ ſube panis ꝑ ſe
cõſiderate ⁊ ꝓut ꝑcipit̃ intellcũ ·
Et iđo ſicut ſuba panis ꝓut ꝑci
pit̃ ab intellcũ · hꝫ modũ intelle
ctus · ⁊ hꝫ oẽs ꝯdicões ſuperius
dictas · qꝛ inq̃ntuꝫ ꝑcipit̃ ꝑ intel
lectũ nõ hꝫ q̃ntitatẽ nec extẽſio
nẽ · nec eſt i loco · nec occupat lo
cũ · ⁊ ſic de alijs · ſꝫ ẽ ad modũ ſi
gnificati reſpcũ vocis ⁊ ꝯporcõna
tur intellectui · ita ſilr̃ ſe hꝫ in ſac̃
mẽto ipm corpus xp̃i · Qui ẽgo
vult intelligẽ quõ corpꝰ xp̃i ẽ in
iſto ſacrõ · necc̃e ẽ ꝙ ꝯſidẽt ſubaꝫ
panis purã ⁊ ſolã ꝓut intellcũs
ꝑcipit eã · ⁊ inq̃ntũ ꝯpat̃ ad itel
lectũ · qꝛ ſuba panis ꝓut reſpicit
intellcm̃ ⁊ ꝑcipit̃ ꝑ itellectũ · mu
tat̃ in corpꝰ xp̃i · ⁊ nihil qđ poſ
ſit ꝑcipe ſenſus · mutat̃ in corpꝰ
xp̃i · Hic ergo in pane ſunt duo
vnũ qđ tantũ ꝑcipit̃ per intellec
tũ · ⁊ aliud qđ ꝑcipit̃ per ſenſũ ·
et illud qđ ꝑcipit̃ ꝑ intellcm̃ tm̃
mutat̃ in corpꝰ xp̃i · ⁊ totũ illud
qđ ꝑcipit̃ ꝑ ſenſũ viſusꝰ remanet ·
qꝛ iſtud ſacr̃m eſt ꝓpt̃ intellectũ
et liberꝝ arbitriũ ⁊ non ꝓpter ſen
ſum · ⁊ ideo illud qđ ꝑcipit̃ ꝑ in
tellectũ · mutat̃ tm̃ in corpꝰ xp̃i ·
et ſub illo mõ ꝑ quẽ ꝑcipit̃ ꝑ itel
lectũ · ⁊ ꝑ illũ moduꝫ ꝑcipit̃ per
quẽ ſignificat̃ ꝑ vocẽ ſignificatẽ ·
qꝛ itellcũs pmo itelligit ⁊ poſtea
ꝑ vocẽ ſignificat · ⁊ eo mõ q̃ intel
ligit · eo modo per vocẽ ſignificat̃
Hic ẽgo ipſa ſubſtãtia pais ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

illo mō q̄ ē itellcā ꝑ itellcm̄ ⁊ ſigſi
cata ꝑ vcē mutatꝰ ⁊ ꝯuertitꝰ i cor
puſ xp̄i. Sicut i iſto ſacrō dꝫ ip
ſa aīa itellcūalꝰ trāſmutari i xp̄m
inq̄ntū differt a brutis ⁊ a ſenſi
bꝰ corꝑalibꝰ. ita ſilꝰr i iſto ſacrō
nō dꝫ ꝯuerti i corpꝰ xp̄i ī illꝰ ꝑ
āſe ⁊ tm̄ mō qꝰ ꝑcipitꝰ ꝑ itellcm̄
ꝑ quē aīa differt a brutis Et oīa
q̄ ſiūt i ſacris dn̄t ꝓporcōnari ipſi
aīe iuxta ſuū modū ⁊ iq̄ntū ē in
tellcūalis. ⁊ differt a brutis Et
qꝛ corpꝰ xp̄i ꝑus exiſtit anteq̄ꝫ
ſuba pāis ꝯuertatꝰ i ipſū. iō tota
illa fōr pāis q̄ videtꝰ ē q̄ſi veſtimē
tū ⁊ idumētū corpis xp̄i accīden
tale. ⁊ ſic corpꝰ xp̄i ē idutū ⁊ ve
ſtitū veſte aliena Et ipſa fōr pa
nis. q̄ añ hēbat modū accīdentis
et iherētis. ⁊ q̄ ſuſtētabatꝰ in ipa
ſuba pāis. recipit modū nouū ⁊
nobiliorē ⁊ digniorē. qꝛ recipit
modū ſubē. q̄ ſine ꝯpatōne exce
dit modū accīdētis. qꝛ ipa fōr ⁊
ſpēs pāis q̄ ē accīdēs ꝑ ſe exiſtit
et i nullo ſuſtētatꝰ tanq̄ꝫ in ſubie
ctō. Et ſic oīa digſicantꝰ ⁊ melio
rantꝰ ac exaltātꝰ i iſto ſacrō. quia
ipſa ſuba pāis trāſit ⁊ ꝯuertitꝰ in
corpꝰ xp̄i glorioſiſſimū. ⁊ ipa ac
cīdētia q̄ videntꝰ recipiūt modum
ſubē ⁊ nō plus aſcēdē pn̄t. ⁊ to
ta ſpēs ⁊ tota fōr pāis q̄ cōtinet
oīa accīdētiā ſit veſtis ⁊ idumētū
corpis xp̄i ⁊ ipſiꝰ dei ⁊ hoīs. Et
q̄ maior digtas ē. Et idō dꝫ ipſa
ſpēs panꝰ ⁊ vini i magna reuerē
tia ⁊ i magno hōre haberi tanq̄m
veſtis xp̄i ihū filij dei regis eterni

Et hec maxīa fuit benignitas ⁊
hūilitas xp̄i. qꝛ ipē voluit eē veſti
tꝰ tā hūili ⁊ ſimplici veſte. ⁊ in
tm̄ ſe hūiliare vt ita ſe approxīet
hoībꝰ Prīo em̄ voluit xp̄ſ idui ve
ſte carnis nr̄e mōrlitatis ⁊ illā ac
cepit ab itemerata ⁊ icorrupta vͥ
gīe ſcꝫ maria mr̄e ſua glōſa in q̄
dignatꝰ ē hoībꝰ apparē i hoc mū
do. ⁊ p̄dicare vͥbo ⁊ exēplo ⁊ po
ſtea i carne ſubire mortē turpiſſi
mā ⁊ amariſſimā ꝓ nobꝰ. Scdō
voluit idui veſte pāis. q̄ ē veſtꝰ
inferior. Hic ei pāis ab hoībꝰ ꝓ
cibo ſūptꝰ mutatꝰ i carnē ⁊ ſāgui
nē corpis aſſumētiſ ipſū panē ita
ſilꝰr iſtꝰ ſacrm̄ eucbariſtie ſūptū
a fideli xp̄iano trāſſubſtātiat aīa
mā ipſiꝰ i xp̄m ⁊ ſit vnꝰ ⁊ idē cū
xp̄o i ſpū ⁊ veritate. Hic gͦ idu
it ſuā diuitatē pͦ veſte carnis vt
hoībꝰ ſic apparēt q̄ i ſua diuitate
videri nō potuit. ⁊ carnē ſuā veſti
uit veſte pāis Primā veſtē fecit
ꝑ ſeipſū. ꝫ ſcdaꝫ fabricāt hoīes.
Prīo ei diuitatē ſuā iduit veſte
carnis ⁊ hūanitatis vt poſſꝫ mori
et pati ꝓ hoīe. Deiñ veſtiuit car
nē ſuā veſte pāis vt eſſꝫ nutrimē
tū ⁊ refcīo ac alimētū ſanoꝝ ⁊ in
firmoꝝ Hic igitꝰ i iſto ſacrō ōmia
exaltātꝰ digſicātꝰ ⁊ meliorātꝰ Qn̄
to ēgo magis ipſa aīa dꝰuota ꝑpt
quā iſtꝰ venerabile ſacrm̄ ē ordi
natū iſtitutū ac cōſectū dꝫ ſe ele
uare a carnalibꝰ ⁊ mūdanis ⁊ trā
ſitorijs rebꝰ ⁊ deſiderijs ⁊ recipe
exaltationē ⁊ digtatē ab ipſo ⁊
incorꝑari iſto ſacrō ac deiſicari ꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

in grā ⁊ in regno ipſi⁹ ſacri dei ⁊
hoīs filij dei ⁊ regis eterni · ⁊ acci
pere gloriā ⁊ btitudīez ſine fine
cū ſcīs āgel' · ⁊ cū oībꝫ ſpiritibꝫ
btīs · ad quā dignet' nos pducē
idē ihēſus xp̄s Amen

Quartū ſacrm̄ ē ſacrm̄ pn̄ie ⁊
eſt ſcd̄a ſcala iterꝝ lapſi ⁊ ſpūa
le medicamē p qd̄ hō xp̄ian⁹ qui
ꝑpt' offenſā ɔtra xp̄m ɔmiſſā p⁹
bapm̄ pdidit nouū eē ⁊ vitā ſpū
alē · recupat iterꝝ nouā vitā pdi
tā · ⁊ fit ei remiſſio ⁊ idulgētia ⁊
abſoluit' ab obligatōe infinita ⁊
abluit' ⁊ lauat' ab oī macula ⁊ re
conſiliatur xp̄o ·

Ti · CCxciiij ·

Q Voniā aūt iā dcm̄ ē ſupe
ri⁹ q̄ vita ſpūal' aſſimilat'
vite corpali · iō ſicut in vita
corporali eſt p̄mo generatio ·
deiñ augmētatio · tercio ɔtinua nu
tritio · ita ſimilit' i vita ſpūali · p̄o
fuit ncc̄aria gn̄atio ſpūal' · ⁊ hec
fuit bap̄s · ⁊ deiñ augmētū ſpūa
le · ⁊ hoc erat ɔfirmatio · deiñ nutri
mentū ſpūale · ⁊ hoc erat eucbari
ſtia · Et iō ſic i vita corpali ſi hō
eēt impaſſibil' · ita q̄ nō ɔtingēt
eū ifirmari · ſufficerēt iſta tria · vi
delʒ gn̄atio · augmētatio · ⁊ nutri
tio · ita ſimilit' ē i vita ſpūali · ſi hō
eēt ipeccabil' ſufficerēt ei iſta tria
ſacr̄a · ſcʒ regn̄atōis · ɔfirmatōis
et eucbariſtie Sʒ q̄ꝛ ɔtigit hoīez
infirmari ⁊ incurrē morbū mortalē
aut piculoſū · ex q̄ pt mortē incur
rē ⁊ pdē vitā corpalē · ita eciam
pt hō icurrē ifirmitatē ſpūalē q̄ ē
pcc̄m̄ · p qd̄ pt pdē vitā ſpūalē
Et ſic i vita corpali ē medicīa cor
pal' q̄ ifirmitas curat' corpal' · ita
ē eciā i morbo ſpūali remediū qd̄
aufert pcc̄m̄ · ⁊ ē pn̄ia · q̄ ē medi
cīa ſpūal' Nā aliq̄s pt pdē grām
ſibi i bap̄o datā p pcc̄m̄ q̄ꝛ hō hʒ
libtatē nālē ⁊ liberꝝ arbitriū · Et
q̄ꝛ grā nō ē de nā libi arbitrij · q̄ꝛ
aliud ē grā ⁊ aliud ē nā vt iā de
claratū ē · iō pt eciā grāʒ relinq̄re
et facē ɔtra illā ⁊ eā pdē : q̄ꝛ mē
brꝝ ſanū pt pdē ſēſū ⁊ motū · ⁊ ē
ſil'e de mēbro reſpcū capitis · ⁊ d'
xp̄iano reſpcū xp̄i Sicut g̊ mē
brꝝ pt paliticari · q̄ꝛ nō hʒ fluxū
ſpirituū a capite · ita pt hō paliti
cari · q̄ꝛ nō hʒ fluxū grāꝝ a xp̄o ·
q̄ ē caput oīm xp̄ianoꝝ ⁊ maxīe
q̄ꝛ hō idigʒ multiplicī grā cū ɔſti
tut⁹ ſit int' inimicos ſpūales · ɔtra
q̄s ipē ſp bellare ncc̄ariat' · ⁊ n̄ ipē
legitie certauērit · vīcāt' ⁊ nō coro
nabit' Et q̄ꝛ nō pt vīcī n̄ volūta
rie · ergo ſi vīcāt' volūtarie vīcāt'
et iuſte tūc iudicat' Ex q̄ ergo q̄li
bʒ xp̄ian⁹ pt incurrē infirmitatē
ſpūalē ſcʒ pcc̄m̄ p⁹ bapm̄ · ncc̄a
ria fuit hoī medicīa curatia ⁊ me
dicamē ſpūale ſcʒ pn̄ia · p quam
potērit euadē mortalē ifirmitatē aīe
et recupare ſanitatē ⁊ grām quā
habuit p bapm̄ · Et hoc eſt ſicut
qn̄ hō cecidit in ifirmitatē corpalē
tunc medicīa curās ē ncc̄aria · Et
q̄ꝛ xp̄s opat' i hoīe p ſacr̄a viſibi
lia ⁊ manifeſta · ideo ordinauit
ſacrm̄ pn̄ie · tanq̄ʒ verum medica
mē morbi ſpūalis ad deſtruendū

pc̄tm̄ ⁊ offenſā ꝯmiſſā p⁹ bapͭ
Quāuiſ em̄ an̄ receptionē bapͥmi
ſit nc̄c̄aria hoi adulto · attn̄ illa pe
nitētia nō ē ſacrm̄ qꝛ iuiſibil̄ ē ⁊
occulta · qꝛ nihil appaꝛꝫ extra de
illa pn̄ia · Et in̄ in ſacrō oportet
eſſe aliq̄ ſig̃ exteriora q̄ ſignificat re
inuiſibilē q̄ fit int⁹ in aīa · Et qꝛ
mediāa inuiſibil̄ illi⁹ pc̄i [illegible] pe
et offenſe cōtra deū · ē vera r[illegible]miſ
ſio indulgētia ⁊ venia ex pte dei
qꝛ tunc vere deſtruiꝛ pc̄tm̄ ⁊ of
fenſa deleꝛ · qn̄ remittiꝛ ⁊ datꝛ ve
nia ab illo cōtra quē fc̄a ē · qꝛ cul
pa ⁊ offenſa obligat hoīeꝫ ōffē
dentē illi qui offenſus ē · ⁊ contra
quē peccauit · qꝛ tal̄ nature ē cul
pa · ⁊ q̄t culpe tot obligatōeſ ⁊
tot debita · ⁊ qꝛ vera indulgentia
nō p̄t recipi niſi culpa ⁊ offenſa
diſpliceat · nec aliq̄s pōt neqꝫ me
reꝛ recipe veniā · niſi diſplicaat ei
malū feciſſe · qꝛ oīs culpa ē volun
taria · ⁊ iō nō p̄t deſtrui nec dele
ri niſi p cōtrariū videlꝫ ꝙ ſicut fu
it volūtaria · fiat inuolūtaria ⁊ di
ſplicaat · aliꝛ ipſa manēt in vigo
re ſuo · Et ſic duo ſūt nc̄c̄aria ad
deſtructionē ⁊ deletionem ipſi⁹
pc̄ā ſeu culpe ⁊ offenſe ꝯtra deū
vnū ex pte dei offenſi · ⁊ hoc ē re
miſſio ⁊ indulgentia ⁊ venia · ⁊
aliud ē ex pte hoīs offendētis ⁊
peccātis · ⁊ hoc ē vera diſplicentia
et triſticia ſeu dolor · qꝛ offendit
deū · ⁊ niſi de hoc triſteꝛ ⁊ hoi diſ
pliceat nōp̄t mēri indulgentiā ⁊
remiſſionē de offenſa · Et quia ra
dix pc̄ā ē volūtaſ · iō req̄riꝛ ꝙ hō
ꝑponat in corde ſuo nunq̄ꝫ offen
dē deū · aliꝛ nō eſſꝫ vera diſplicen
tia Et req̄riꝛ eciā ꝙ hō ꝯgnoſcat
ſe offendiſſe deū ⁊ maluꝫ feciſſe
et peccaſſe cōtra ipſū · aliꝛ nō poſ
ſet ei diſplicē nec poſſet dolē deū
ſe offendiſſe · Req̄riꝛ eciaꝫ ꝙ hō
habeat ſpem recipiēdi indulgen
tiā ⁊ veniā a deo · qꝛ aliꝛ nihil ei
ꝓficēt tal̄ diſplicentia ſeu dolor
qꝛ ad hoc ordinaꝛ · Hic ergo ex
pte dei offenſi debꝫ dari indulgē
tia · ⁊ ex pte hoīs dꝫ eē capacitaſ
indulgētie Sicut em̄ de⁹ dat ani
mā rōnalem capaci corpi ⁊ ꝑpa
to · ita dat verā indulgētiā aie ca
paci ⁊ ꝑparate ad recipiēdū eam
aliꝛ nō · Et iō ſicut corp⁹ ē ꝓpor
cionatū aie · qꝛ aliter nō daretur
aīa · ita nc̄c̄ eſt ꝙ aīa ꝓporcione
tur ad recipiendū indulgētiam a
deo aliter nō dareꝛ ei · qꝛ pc̄tm̄ ē
dirc̄e ꝯtra deū · ⁊ de⁹ nihil hꝫ ꝯtra
ſe ṅ pc̄tm̄ · qꝛ pc̄tm̄ offendit de
um · Et iō hō nō ē dign⁹ recipe i
dulgētiā a d̄o · niſi hēat odio pec
catū qd̄ cōtrariaꝛ deo ⁊ ipugnet
ipſū tanq̄ꝫ inimicū capitalē dei ·
Quō em̄ poſſꝫ hō eē amic⁹ dei · q̄
diligēt inimicū dei capitalē ⁊ illū
hoſpitaret nutriret ⁊ defendēt ?
Et eciā quō poſſꝫ placē deo · qui
eciā placēt ⁊ mañtenēt inimicuꝫ
dei capitalē ? Et id̄o nc̄c̄ eſt ſi hō
vult mēri ⁊ recipe idulgētiam ⁊
amiciciā ⁊ ſocietatē d̄i ꝙ ipugnꝫ
et odio hēat totis viribus ⁊ toto
corde ipm pc̄tm̄ ⁊ culpā · qꝛ illa
ſola cōtrariaꝛ ⁊ iimicaꝛ d̄o ⁊ maxi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

mē ex hoc q̄ꝛ ipſemet hō exn̄s ī cul
pa gñauit ipſū pctm̄ de ſeipō · ⁊
g°dꝫ ipſū ipugn̄re oībꝰ mōiˀ qbꝰ
poteīt itēiˀ ⁊ extēiˀ ⁊ ipſū accu
ſaē oꝛe ⁊ coꝛde · ⁊ opari ad eiˀ de
ſtructionē v̄bo ⁊ ope · qꝛ alit̄ nō
mēbit̄ idulgētiā Eciā ex alio · qꝛ
hō nō hꝫ maioꝛē nec deteīoꝛē īimi
cū q̄ꝫ pctm̄ · qꝛ pctm̄ n̄ obligat
eū ſolū ad penā tpalē ꝫ et nā ⁊ ſe
pat ipꝫ a dō ⁊ ab aīa oīs gau
dij ⁊ q̄etis · ⁊ p cōtrariū deicīt ipſū
ad diabolū ⁊ ad oēm t̄ſticiā ⁊ do
loꝛē · Jō hō dꝫ ɔtra ipſū pugnare
tota ſua poteñ · ſic̄ ɔtra īimicū ſuū
mōꝛlē ⁊ vidicaē ſe de ipō tāq̄ꝫ ab
inimico ſeueriſſiō ⁊ expellē ipſū ⁊
ocaidē · Et qꝛ pctm̄ ē eciā īimicˀ
ſecretˀ ⁊ occultˀ · qꝛ de ipſiˀ nā ē
velle occultari · cū g° īimici eˀ · do
meſtici eiˀ iō hō p cōtrariū dꝫ ipſū
diſcoopire ⁊ maifeſtaē p ɔfeſſi
onē · ⁊ ſic ipſū ipugnare ⁊ expel
lē Alr̄ ſi hō tꝫ ipſū ſecretū · tūc nu
trit ipſū ⁊ ɔfoꝛtat ⁊ radicat ipſū
qꝛ fāt ſibi qd̄ eiˀ natura deſiderat
qd̄ ē velle occultari et neſciri nᵉ
videi Et iō iſtd̄ ē maximū vitupe
riū ⁊ maxia ɔfuſio pcā · ⁊ maxia
cautela ad ipſū expellēdū · vt hō
ipſū reuelꝫ ⁊ maifeſtet · Si g° hō
diligit ſeipſū · ⁊ cupit īimicū ſuū
capitalē expellē · dꝫ oē vituperiū
et oēꝫ ɔfuſionē adducē ɔtra pec
catū vt ipſuꝫ expellat ⁊ vincat ·
Et qꝛ pctm̄ eſt deceptiuū ⁊ frau
dulētū · iō tāq̄ꝫ deceptoꝛ ⁊ falſari
us dꝫ accuſari iudicari ⁊ puniri ·
et iō hō dꝫ ipſū ponē i iudicō ⁊ pe

tē ſñiaꝫ ɔtrā ipſū · ⁊ petē puītio
nē · Et iō ptꝫ ꝙ ad verā eradica
tionē pcā nō ſufficit diſplicētia i
terioꝛ ſeu odiū ⁊ triſticia ⁊ doloꝛ
de ipō · imo reqrit̄ eciā exterioꝛ re
uelatō ⁊ maifeſtatio · accuſatō ⁊
iudicatō ⁊ puitio ⁊ ſic hō ꝑpat ſe
ad recipiēdū verā indulgētiā · ita
ꝙ dteſtet̄ ipſā culpā i aīo ⁊ odio
hēat et v̄bo accuſet · et de fcō dſē
rat et reitēare nūq̄ꝫ ꝓponat · Duo
ergo iuiſibilia dn̄t eē i deſtructōe
pcā · vnū ex pte di ſcꝫ idulgētia
et remiſſio · et alid̄ ex pte hōis pec
cātis ſcꝫ pñia itēioꝛ i coꝛde q̄ ē di
ſplicētia occulta ⁊ iuiſibil̄ de of
fēſa di · et iſta duo ſūt ꝓpoꝛciona
ta int̄ ſe Et qꝛ i oī ſacrō iuiſibile
ſigficat̄ et manifeſtat̄ p viſibile ·
et oꝫ ꝙ illd̄ qd̄ fit extēiˀ manife
ſte · ꝓpoꝛcionet̄ illi qd̄ fit iuiſiblr̄ i
anima · iō ſic̄ ſunt duo iuiſibilia
ncāria ad deſtructionē ipſiˀ cul
pe · vnū ex pte dei · et aliud ex p
te hominis q̄ offēdit · q̄ꝛ vnū ē p
patoꝛiū · et aliud recipit̄ et dat̄ ·
ita ɔfoꝛmit̄ in iſto ſacrō ſūt duo
viſibilia et manifeſtā exterius q̄
ſūt in iſto ſacrō q̄ ꝓpoꝛcōnant̄ et
coꝛr̄ndēt ill̄ duobꝰ iuiſibilibꝰ q̄
ſūt intēiˀ in aīa Vnū viſibile qd̄
fit extēiˀ ē ad ſigficādū iuiſibl̄e
interiˀ pñiaꝫ ſcꝫ interioꝛē et iui
ſibilē ipſiˀ hōis peītētis q̄ ē in coꝛ
de · Et qꝛ fcā et v̄ba exterioꝛa ſig
ficāt et declarāt illd̄ qd̄ ē occultū
et iuiſibile in coꝛde · ideo p v̄ba
et facta que homo facit et dicāt ex
terius · ſignificat̄ et declarat̄ ꝙ hō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

penitēs b3 odio ipſū pc̄tm̄ · ⁊ ꝙ
coꝛ ſuū receſſit ab ipō pc̄tō Itē ali
ud viſibile qđ fit ⁊ apparet exte
ri⁹ ē ad ſignificādū illud īuiſibile
qđ fāt de⁹ i aīa ſcȝ remiſſionē ⁊ i
dulgētiā offenſe ⁊ pc̄ti · ⁊ ē ipſa
abſolutio q̄ fit i iſto ſacrō ꝑ v̾ba
ſignificātia expſſe remiſſionē pc̄tō
rū · Vn̄ ſic i alijs ſacr̄is ſūt duo ex
teriora ſcȝ res corꝑal' ⁊ viſibil' ſi
cut aq̄ i bapō ⁊ criſma i ꝯfirma
tiōe · ⁊ vltra hoc ſūt v̾ba ordiāta
a xpō q̄ ſignificāt op⁹ īuiſibile qđ
de⁹ facit itus i aīa · q̄ q̄dē v̾ba pro
porciōnant' illi rei corꝑali · ſicut i
bapō ſūt iſta v̾ba Ego baptiſo
te ⁊c̄ · q̄ corr̄ndēt ꝓporciōnabiliter
ipſi aq̄ · qꝛ ipōꝛnt ablutionē · ita
ꝓporcōnabilr̄ i iſto ſacrō ſūt duo
exteriora Vnū ē oīa v̾ba ⁊ fc̄a q̄
dicit ⁊ fāt penitēs ⁊ ſūt ſicut aq̄
in bapō · Et vltra hec ſūt v̾ba or
diata a xpō q̄ ſignificāt op⁹ īuiſibi
le qđ de⁹ fāt int⁹ · q̄ q̄dē v̾ba cor
r̄ndent ꝓporciōnabilr̄ v̾bis ⁊ fc̄is
penitētis · Et ſūt iſta v̾ba · Ego
abſoluo te ⁊c̄ · Et iſta v̾ba corre
ſpōdēt fc̄is ⁊ dc̄is hoīs penitētis ·
qꝛ hō penitēs ꝑ v̾ba ⁊ fc̄a ſua ſig
ficat coꝛ ſuū receſſiſſe a pc̄tis ⁊ ſi
bi diſplicē offenſā dei · ⁊ ꝑ iſta
v̾ba Ego abſoluo te ⁊c̄ · ſignificat'
ꝙ de⁹ remiſit pc̄tm̄ ⁊ offenſā Vt
igit' hō q̄ offendit eſſȝ ſecur⁹ de
remiſſiōe ⁊ īdulgētia ſua · ⁊ nullo
mō dubitaret xp̄s ordiauit ⁊ in
ſtituit modū penitēdi · ſcȝ ꝙ do
leat iteri⁹ de offēſa ⁊ ꝙ expmat
exteri⁹ ſig̃ doloris ꝑ gemit⁹ ⁊ lac̄
mas · ⁊ ꝙ dicat ore ſuo · ⁊ ꝯfitea
tur culpā ſuā ⁊ accuſēt ſeipſū · ⁊
eciā ordiauit ⁊ inſtituit ſuū locū
tenētē ſeu vicariū loco ſui corꝑis
cui hō penitēs dicat ⁊ ꝯfiteat' cul
pā ſuā · ⁊ oſ̄dat ſig̃ doloris cui ꝺ
dit ꝑtātē abſoluēdi ⁊ remittēdi
culpā ⁊ offenſā noīe ſui · Et ita
quicūq3 offenderit xp̄m ⁊ volue
rit hr̄e verā īdulgētiā ⁊ remiſſiōȝ
ſuoꝝ pc̄tōꝝ · faciat vt xp̄s ordi
nauit · ⁊ īdubitāt' recipiet verā in
dulgētiā ⁊ remiſſionē de ſuis pec
catis · qꝛ xp̄s ordiauit iſtđ ſacr̄ȝ
pn̄ie ſic alia ſacra · Et iō ſic alia
ſacr̄a ſūt ſꝑ vera ⁊ dat' i eis illud
qđ ſignificat' ꝑ ea · ita iſtđ ſacr̄m ē
ſemꝑ veꝝ ⁊ dat' i ipō illud qđ ꝑ
ipſū ſignificat' ſcȝ remiſſio ⁊ indul
gētia culpaꝝ q̄ cōmiſſe ſūt poſt
bapm̄ Et i hoc apparet īfinita bo
nitas xp̄i ⁊ ei⁹ clemētia · q̄ vt ho
mines q̄ eū offenderūt nō deſꝑa
rēt · ordiauit medicamētū vt iſtđ
ſacr̄m ꝑ qđ poſſent redire iteꝝ ⁊
reuerti ad ipſū ⁊ recipe veniā ⁊ i
dulgētiā Et i hoc ē maxia ſecuri
tas · qꝛ ipēmet q̄ offenſus ē ⁊ cō
tra quē fit pc̄tm̄ ordiauit modū
ꝑ quē hoīes poſſent placare ipſū ·
et docuit modū ⁊ formā ⁊ viā re
deūdi ad ipm̄ · Et iō iſtđ ſacr̄m ē
ſcđa ſcala p⁹ bapm̄ · ꝑ quā xp̄i
an⁹ iteꝝ ꝑt aſcēdē ad xp̄m · In
qua ſcala ſūt tres gr̄dus · ſcȝ ꝯtri
tio in aīa · cōfeſſio i v̾bo · ⁊ ſatiſfa
ctio i ope · ⁊ vltio fit abſolutio ·
et ſic hō aſcēdit ad remiſſionē ⁊ i
dulgētiā Et qꝛ remiſſio ⁊ īdulgē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tia nō p̄t fiéi niſi ecīā recipiat̄ grā
xp̄i ſeu bn̄ eſſe p̄dictū· q̄2 ſil' dū
remittit̄ offenſa ⁊ culpa dat̄ grā
et abſoluit̄ hō ab obligatōe īfini
nita ⁊ a pena eterna· iō i iſto ſac̄
mēto oia iſta ſil' fiūt· ſcꝫ ꝙ reſti
tuit̄ grā ſeu bn̄ eē ⁊ vita ſp̄ual' ꝓ
dita· ⁊ fit remiſſio culpe· ⁊ libera
tur hō ab obligatōe pene eterne·
et totū fit v̄tute mortis ⁊ paſſio
nis xp̄i· ⁊ vnit̄ cū ea ⁊ recipit eā
ꝓ ſe· Et q̄2 iā declātū ē ꝙ mors
ſeu paſſio xp̄i ſupat oia pctā q̄
fieri pn̄t· iō ſatiſfacit ꝓ oibꝫ pec
catis· dū tn̄ hō vniat̄ cū ea Vn̄ q̄2
ſola mors xp̄i ſeu paſſio p̄t remit
tē pctā ⁊ obligatōꝫ ad penā et̄
nā· ⁊ q̄2 i bap̄o hō vnit̄ totaliter
cū xp̄ō· ⁊ ꝑ ꝯn̄s tota paſſio appli
cat̄ ei· ac ſi tota paſſio eſſꝫ ſua· ⁊
ſi eā ip̄emet hō ſuſtinuiſſꝫ· iō fit ei
plena remiſſio oim pctōꝝ ⁊ toti
us pene debite pro pctis· q̄2 hō re
gnat̄ ⁊ fit tot᷒ nouus Sꝫ qn̄ hō
iteꝝ cadit in culpā tunc ſepat̄ ⁊
diuidit̄ a merito paſſiōis xp̄i ⁊
a xp̄ō· ⁊ ꝑ ꝯn̄s fit obligatus ad
penā eternā ſic āñ bap̄m· Sꝫ in
iſto ſacrō hō q̄ erat diuiſus a xp̄ō
vnit̄ cū xp̄ō· ⁊ ꝑ ꝯn̄s applicat̄ ei
ecīā meritū paſſiōi᷒ ⁊ mortis xp̄i
et fit ꝑticeps i eo· ⁊ iō iteꝝ remit
tit̄ ipſi pena et̄na ſic̄ p̄us i bap̄o
et iō iſtud ſac̄m ē loco bap̄i Sꝫ
tn̄ i bap̄o fit plena remiſſio ois pe
ne ⁊ eterne ⁊ tpal' ꝫ i iſto ſacrō
fit tn̄ remiſſio pene eterne· ⁊ ſol
uit̄ obligatio ad penā eternā ⁊ i
finitā. ꝫ adhuc remanꝫ obligatō

ad penā tp̄alē· q̄2 ncc̄e ē ꝙ hō ſu
ſtineat aliquā penāꝫ ꝑpter pctā
ſua vt declarabit̄ magis infra· q̄2
alit̄ applicat̄ paſſio xp̄i i iſto ſac̄
mēto· ⁊ alr̄ i bap̄o· ⁊ alio mō fit
iſtud ſac̄m· ⁊ alio illud Quia i
ſacrō baptiſmi recipit̄ aq̄ extēior
que ē aq̄ xp̄i· ꝫ in iſto nō ſūt niſi
v̄ba ⁊ fcā ipſi᷒ hois met· Et ideo
ſcd̄m modū quē hn̄t verba ⁊ fcā
exteriora ⁊ ſcd̄m diſpoſitionē in
uiſibilem ⁊ interiorē in corde quā
ſignificāt v̄ba ⁊ fcā exteriora· ſcd̄ꝫ
hoc recipit̄ meritū mortis ⁊ paſſi
onis xp̄i· Vn̄ v̄ba ⁊ fcā exterio
ra in iſto ſacrō ſūt loco aq̄ i bap̄o
Et iō hō in baptiſmo recipit alie
nū q̄2 ipſā aquā ad ſignificādum
ꝙ ei applicat̄ aliena v̄tus ḡtis· ⁊
ideo recipit illud in ſe qd̄ ſignifica
tur ꝑ aquā q̄ ſignificat plenam ⁊
totalē remiſſionē oi᷒ pene q̄2 totū
abluit̄ Sꝫ in iſto ſacrō hō recipit
in ſeipſo ꝓpꝛios actus ⁊ ꝓpria v̄ba
et nihil alienū· ⁊ ideo ꝓporciona
biliter recipit v̄tutem iuxta capa
citatem ſuam ⁊ ſuoꝝ actuū inte
riorum ⁊ exteriorꝫ· Et ideo qui
magis penitet in corde ⁊ dolet· ⁊
exterius oſtendit plāctum gemi
tum ⁊ lacrimas· ⁊ ore ⁊ verbo
accuſat· improbat ⁊ deteſtatur
peccata ſua· magis recipit de vir
tute ⁊ merito mortis ⁊ paſſioni᷒
chriſti· Apparet igit̄ qualit̄ iſtd̄
ſac̄m p̄mē inſtitutū ⁊ ordinatū
a chriſto vero medico ſpirituali
eſt veriſſimum medicamen mor
bi ſpiritualis· quia totaliter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eradicat ⁊ deſtruit ipſū pctm̄ ⁊
ei cōtrariatˀ · quia ꝑ penitētiam in
teriorē ⁊ diſplicētiam deſtruitˀ ra
dix pcā que erat intꝰ in corde ꝑ
cōplacētiā ⁊ volūtatem · qꝛ placē
do volēdo ⁊ delectādo intrauerat ·
et ꝑ cōtrarium diſplicēdo nolendo
odiēdo ⁊ triſtādo ncce eſt vt era
diceť · poſtea vero ꝑ cōfeſſionez
ipſum peccatū eradicatū euomitˀ
extra tanq̄ȝ malꝰ humor ⁊ vene
noſus · ⁊ reuelatˀ ac manifeſtatˀ
que quidē ꝯfeſſio ⁊ manifeſtatio
recte cōtrariatˀ pctō ⁊ eius natu
re · qꝛ de natura eius eſt ꝙ pctm̄
vult ⁊ appetit ſemꝑ occultari ⁊
cooperiri · ⁊ nullo mō videri · Et
ideo qui cōfiteť ⁊ ipſum pctm̄ re
uelat maxime cōtrariatˀ ei · ⁊ tūc
pctm̄ cōfuſum fugit ab homine ·
et nō hȝ locum neqȝ intꝰ in corde
neqȝ extra in ore: qꝛ intus in cor
de eradicatˀ ⁊ ipugnatˀ per triſti
ciā ⁊ diſplicētiam · ⁊ extra in ore
expellitˀ per cōfeſſionē · ⁊ ſic ncca
rio fugit tanq̄ȝ falſus deceptor ⁊
ꝓditor reuelatꝰ Rectiſſime igitˀ
xp̄s ordinauit ipſam cōfeſſionez
et reuelationez pcā ad ipſum de
ſtruendū · quia de directo ē cōtra
ipſum · Et poſtea ꝑ emēdam fit
factum ⁊ opꝰ cōtrarium ipſi pec
cato · ⁊ ſic corde ore ⁊ opere · de
ſtruitˀ ipſū pctm̄ · Et ſic homo cō
uenietiſſime abſoluitˀ ab obliga
tione pene debite ꝑ pctō · ⁊ fit ei
remiſſio dū ſic ipugnauit pctm̄ ·
et reſtituitˀ ei omne illud qđ ꝑdi
derat ꝓpter pctm̄ et offenſam · ⁊
ſic de nouo reſtituitˀ ſibi illud qđ
datum fuit ei in baptiſmo Et ſic
apparet ꝙ duo ſūt ſacramēta q̄ſi
duo medicamēta q̄ purgāt et de
ſtruūt ipſum pctm̄ tanq̄ȝ malū
et venenoſū humorē · ſcȝ ſacmen
tū baptiſmi et ſacrm̄ pn̄ie · et hoc
per duos modos diſtinctos · ſcȝ
per modum purgationis qui fit
per fluxum ventris ⁊ per modū
vomitus · Et hoc fit proporcōna
bilitˀ ſicut in medicina corporali
qꝛ nō ſunt niſi duo modi purgā
di malos et nociuos humores de
corꝑe · ſcȝ vel per ventrem inferi
us · vel ꝑ vomitū ſuperiꝰ · Illa q̄
fit ꝑ ventrem incipit ſuperius · et
venit de alto et tendit inferiuſ · ſȝ
vomitꝰ fit per cōtrarium · Simili
ter baptiſmꝰ venit de alto et ten
dit inferius q̄ſi purgās ꝑ ventrē
īferiꝰ · et ſacrm̄ penitētie purgat
per vomitū Et ſicut purgatio q̄
fit ꝑ ventrē inferiꝰ cū minori vio
lētia fit · et leuitˀ purgat oēs ma
los humores · ſed purgatio q̄ fit
ꝑ vomitū fit cū magˀ violētia · ita
ſimiliter purgatio q̄ fit ꝑ bapm ·
fit cū pauca violētia et fit leuitˀ ·
ſed purgatio q̄ fit ꝑ vomitū fit
difficulter · ſicut purgatio q̄ fit ꝑ
ſacrm̄ pn̄ie · et illa purgatio eſt
moleſta et violenta · Hic ergo il
lud qđ fit exteriꝰ in ſacrō ſignifi
cat illud qđ fit interiꝰ in aīa · et ſi
cut pctā ꝑ ꝯfeſſionē euomūtˀ ex
ita ſig̃ficatˀ ꝙ etiā exeūt ex aīaȝ
et purgātur · ita ꝙ q̄n ſūt ꝯfeſſa
tōlitˀ ſūt ex aīaȝ · ꝟcā ꝑuˀ abſolōe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Q𝔡 ſacͣm pñie a xpō ordiatū
ſit p modum volūtarij iudicij pti
cularis ⁊ ſecreti · in q̄ idē eſt accu
ſans ⁊ accuſat9 · ſeu actor ⁊ re9
et teſtis ⁊ reus · vere accuſat9 ve
re ē abſolut9 · ⁊ q̄nto magis ſit ac
cuſat9 tāto magis ſit excuſatus

Titul9 · CCxcv ·

Ad habendū maiorē notici
am de ſacrō pñie ē ɔſiderā
dū · ꝙ duplex ē ordo · ſcʒ ordo na
ture ⁊ ordo iuſticie ſeu iudicij : ⁊
iſti duo ordies claudūt oia · q2 q̄
recedit ab ordie nature cadit i or
dinē iuſticie ſeu iudicij Et hoc iā
declaratū fuit in tractatu de repa
tione · q̄lit̄ p̄mo hō qui receſſit ab
ordie nature · ſtatim cecidit in or
dinē iuſticie ⁊ punitōis Et ſi or
do iuſticie nō eſſʒ · malū ⁊ pctm̄
eſſʒ inordinatū ⁊ ſine ordie · qđ
fieri nō p̄t · Et ſicut an̄ bapm̄ cō
ſiderauim9 duos ſtat9 in hoie · ſ ·
ſtatū p̄mū ⁊ pfectū in q̄ hō fuit
fact9 : ⁊ ſtatū ſcđm ⁊ iperfectū
in quē ſeipm̄ deiecit hō volūtarie
ita eciā poſt bapm̄ ɔſideram9 du
os ſtat9 hois · Prim9 eſt ſan9 ⁊
bon9 in q̄ hō ē reſtitut9 ⁊ renoua
tus · ⁊ iſte ſtatus correſpōdet p̄
mo ſtatui · p̄mi hois · qui erat pfe
ctus · ſecūd9 ſtat9 eſt ſtat9 lap
ſus in quē hō cecidit poſt bapm̄ ·
Sicut eni p̄m9 homo cecidit a p̄
mo ſtatu ſuo ꝓpter offenſā i ſta
tū lapſū · ita ſimilit̄ hō p̄t cadere a
ſtatu nouo baptiſmi in ſtatū lap
ſū · ⁊ hoc ꝓpter offenſā ⁊ iniuriā
Et ideo oportet hos duos ſtat9
poſt bapm̄ ɔpare ad duos ſtat9
ante bapm̄ · ⁊ ſic erunt q̄tuor ſta
tus in hūana natura · Sicut ē go
hō an̄ bapm̄ qn̄ a ſtatu p̄mo in q̄
deus ipſū fecerat receſſit · cecidit in
aliū ſtatū ⁊ ordinē · ſcʒ iuſticie ·
et obligauit ſe ad penā ⁊ puniti
onē eternā ⁊ eciā tpalē · ita pari
formit̄ qn̄ hō iā renouat9 in bap
tiſmo p grām xpi ſine ſuis mēitis
recedit ab illo ſtatu bono in quo
xp̄s ipſū regnauit p ſuā gratiā ·
nccē eſt eciā ꝙ cadat in ordinē iu
ſticie ⁊ iudicij · ⁊ obligationem
ad penā eternā ⁊ tpalē · Et vide
tur eciā ꝙ de tāto maiorē obliga
tionē cauſat ⁊ maior pena ei debe
tur · 𝔡 q̄nto ſtat9 iſte in q̄ fuit re
nouat9 · cū maiori difficultate ē
fact9 q̄ʒ ſtatus p̄mi hois · q2 iſte
ſtat9 fuit empt9 p̄cio magno q2
p mortē dei ⁊ hois · ⁊ ſtatus p̄mi
hominis fuit fcūs ſine labore ⁊ ſine
difficultate ⁊ de nihilo · De tāto
igit̄ videt̄ hō magis culpabilis ⁊
reus qn̄ pdidit volūtarie talē ſta
tū cum maxia difficultate factū
q2 cōmittit̄ maxia ingtitudo Vn̄
facilit̄ fuit hō fcūs · ſʒ cū maxima
difficultate repat9 Ideo q̄ volun
tarie pdit talē ſtatū · meret̄ max
imā penā ⁊ g̃uiſſime peccat · Itē
qn̄ hō pdit iſtū ſtatū ⁊ cadit vo
lūtarie ab eo deū offendēdo · non
ſolū offendit deū creatorē · p̄mo
curatorē deū ⁊ redemptorē · ⁊ ſic
duplicat̄ offenſa · ⁊ eciā offendit
totā ſocietatē xpianoꝝ q̄ ſūt vni
ti cum xpō · ⁊ ſūt mēbra xpi · Et

ſic offẽſa ⁊ iuria q̄ fit p⁹ bapm̄
eſt ḡuiſſima · ⁊ ꝓpt̄ hoc offendẽs
obligat᷑ ad maiorē penā ⁊ puni
tionē q̄ꝫ an̄ bapm̄ · Vn̄ an̄ bapm̄
offendit deū · ſed poſt bapm̄ of
fendit deū ⁊ hominē · deū hominē
factū ꝓpt̄ hoiem ⁊ crucifixū · Et
ſic de q̄nto de⁹ ē fcūs hoi ꝓpinq̄or
de tāto offenſa ⁊ iuria ē deterior
et malignior · q̄ꝛ an̄ bapm̄ ho erat
obligat⁹ deo creatori · ꝫ p⁹ bap
tiſmū ho obligat᷑ deo hoi creatori
et redēptori · Jtē ſic ad repandū
hoiez d̄ p̄mo lapſu · necē fuit deū
hoiez mori · ⁊ ita etiā necē eſſꝫ ad
repandū hoiez d̄ ſcd̄o lapſu poſt
bapm̄ deum hoiez mori · q̄ꝛ pctm̄
nō p̄t deſtrui niſi p morte d̄i hoiꝰ
Et ſic qn̄ ho peccat poſt bapm̄ i
digꝫ ſi d̄eat ſaluari · vt de⁹ ho iterꝝ
moriat᷑ ꝓ eo ⁊ hoc q̄ntū i eo ē · ⁊
ſic necē eſſꝫ xp̄m cotidie mori ꝓ
pcc̄as Sꝫ q̄ꝛ ſemel de⁹ ho mortu
us ē ⁊ āpli⁹ mori nō p̄t · q̄ꝛ fcūs
ē ſt imortal᷑ · ⁊ ſufficit mors ſua
ſel' fcā ꝓ oib⁹ pcc̄a⁹ mundi · ⁊ q̄ꝛ
eſſꝫ inconueniēs xp̄m totiēs mori
q̄tiēs nos peccam⁹ · ideo loco mor
tis ⁊ paſſiōis xp̄i actual᷑ · fit ei⁹
meōria i miſſa · ac ſi morte ſuſtine
ret ꝓ pcc̄as Et iō ſi ho lapſus p⁹
bapm̄ debeat liberari a pctō · necē
eſt ꝙ renouet iterꝝ morte ⁊ paſſi
onē xp̄i in ſeipō · ⁊ hoc p meōriā
cōpaſſionē ⁊ deuotionē ac fidem
Vt igit᷑ clare itelligam⁹ repatio
nē iſtā · oꝫ ꝯpare lapſū iſtū ſcd̄z
ad lapſū p̄mū · ⁊ ſtatū r̄nouatō
nis ad ſtatū creatōis ⁊ p̄me ꝯdi
tōis · ⁊ repationē ſcd̄az ad repa
tionē p̄mā Vn̄ p̄m⁹ ho hūit duoꝰ
ſtat⁹ · ſcꝫ ſtatū pfectū in q̄ de⁹
ip̄m fecerat · ⁊ ſtatū lapſū in quē
ꝓpa volūtate ⁊ ſua culpa cecideāt
ſed alij hoies poſt ip̄m habuerūt
vnū ſtatū tm̄ · ſcꝫ ſtatū lapſum
quē receperūt ab eo · q̄ꝛ p ipſū ⁊
in ipō alij fuerūt lapſi · ꝫ q̄libꝫ po
ſtea ꝓpria volūtate augmētauit
ſuū lapſū · faciendo ſemp pctm̄ ⁊
augmētādo culpas Et iō q̄ꝛ in p̄
mo lapſu hoies ſūt lapſi p aliū · iō
regnant᷑ ⁊ renouāt᷑ gratis p bap
tiſmū · q̄ꝛ ſi puer ē nō eſt necē niſi
ꝙ ali⁹ credat in xp̄m ꝓ eo ⁊ cō
ſentiat · q̄ꝛ totū lapſū accepit ab
alio · nec aliq̄d addidit de ꝓpō ·
ſed ſi ē adult⁹ necē ē ꝙ hēat fidē
ꝓpriā ⁊ ꝯſenſū ꝓpriū · ⁊ ꝙ diſpli
ceat ei vita p̄terita lapſa · ſed nō
oꝫ ꝙ ꝯportꝫ aliq̄m penā exteri⁹
neq̄ ꝯfiteat᷑ neq̄ faciat planctū
neq̄ luctū · q̄ꝛ q̄zuis ꝓpa volūta
te peccauerit · attn̄ de neccitate pec
cauit ꝓpterea q̄ꝛ hēbat naām lapſā
et iſtam neccitatē peccādi accepit
ab alio · Et iō p̄ma repatio hoīs
p bapm̄ fit ḡtis ⁊ abſq̄ pnīa ex
teriori · ꝫ ſufficit fides ꝓpa ⁊ interi
or pnīa ſeu diſplicētia · ⁊ applica
tur ei tota mors xp̄i gratis ad ſa
tiſfaciēdū ꝓ oib⁹ ſuis pcc̄as q̄ de
neccitate fecit q̄zuis volūtarie fece
rit · ac ſi ipſe ſuſtinuiſſꝫ ꝓ ſeipſo
mortē illā · Et ſic ſic de⁹ ḡtis fecit
hoiez qn̄ nō erat · ita gratis repat
hoiem qn̄ lapſus ē · Sꝫ qn̄ ho nō
erat nō req̄rebat᷑ ꝓprius ꝯſenſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vt ſiet· ꝭ qꝫ q̄n homo ē lapſus ⁊
repandꝰ extitit iā ⁊ ē Et iō neccē
eſt ꝙ ipſe ꝯſētiat ⁊ velit repari
ſi adultꝰ ſit qꝫ nihil dꝫ ſiei in hoie
cōtra ſuā voluntatē nec dꝫ repari
cōtra liberꝝ arbitriū· ⁊ iō ad repā
dū hoiez reqrit̄ ꝓprius ꝯſēſus Si
ergo ād p̄mā repatōnez reqrit̄ ſi
des ⁊ credulitas in hoie ⁊ diſpli
cētia de vita p̄terita ſine alia ſatiſ
fcōne ⁊ pn̄ia exteīore· ⁊ totū re
mittit̄ ei gratis · ac ſi nūq̄z peccaſ
ſet· ⁊ hoc qꝫ ab alio hūit lapſū ⁊
necc̄itatē peccādi· ꝭ poſtq̄z hō per
bapm̄ eſt regn̄atꝰ ⁊ reformatꝰ ⁊
repatꝰ de p°lapſu in q̊ erat ꝑ ali
um ⁊ nō per ſe ſi cadit vlteriꝰ in
pc̄tm̄ ⁊ offenſā dei· tūc cadit i ob
ligationē pene eterne· Et ex iſto
caſu nō p̄t ita facilr̄ repari neqꝫ re
ſurgē ſic̄ de p̄mo· qꝫ i iſto lapſu
ſcd̄o pꝰ bapm̄ hō cadit ſua ꝓp̄a
volūtate ⁊ ſua ꝓp̄a culpa ⁊ nō d
necc̄itate· qꝫ iſte lapſus nō veit ſi
bi ab alio ſic̄ p̄mꝰ. qꝫ iā erat rege
neratꝰ ⁊ reformatꝰ a p̄mo lapſu
ꝑ bapm̄· ⁊ iō poterat ſtare i illo
ſi voluiſſꝫ· ⁊ ſi cadat totū iputat̄
ei· ⁊ ipēmet ē i culpa ⁊ nullꝰ aliꝰ
Et iſte lapſꝰ ē ſic̄ p̄mi hois i ꝓp̄a
ꝑſona· qꝫ p̄mꝰ hō hūit ſtatū ꝑfe
ctū· ⁊ potuiſſꝫ ſtetiſſe i illo ſi vo
luiſſꝫ Et iō ſic̄ p̄mꝰ hō hūit duoꝝ
ſtatꝰ in ꝓp̄a ꝑſōa· ſcꝫ ꝑfcm̄ ⁊
lapſū· ita hō q̊ cadit pꝰ bapm̄ in
pc̄tm̄ hꝫ duos ſtatꝰ· ſ· bonū pꝰ
bapm̄ i q̊ ſtare poterat ſi voluiſſꝫ·
et aliū lapſū i quē ſeipm̄ p̄cipita
uit· Sꝫ i hoc ē dr̄n̄tia· qꝫ p̄mꝰ hō
nō hūit aliq̄d eū tēptās aut inſti
gās iteriꝰ ad cadēdū ſeu peccādū
ſcꝫ ꝓpriā carnē· ꝭ ſolū exteriꝰ· ꝭ
hō iā hꝫ aliq̄d interiꝰ iſtigās ad
peccādū ſcꝫ ꝓpriā carnē· ⁊ etiā hꝫ
aliq̄d exteriꝰ iſtigās ſcꝫ diabolū
inuiſibilē ⁊ mūdū Et iō q̄ntū ad
hoc caſus ⁊ lapſus ſcd̄s · ſcꝫ poſt
bapm̄· ē magis veial̄ ⁊ minꝰ cul
pabil̄· ⁊ nō tm̄ pun̄ibil̄ · ſic̄ lap
ſus p̄mi hois i ꝓp̄a ꝑſona Hic er
go · qꝫ hō cadit a ſuo ſtatu poſt
bapm̄ ꝑ ſe· lꝫ alio iſtigāte· ꝭ nō
cogēte nec de necc̄itate· cū poterat
ſtare ſi vellet· iō nō ita leuit̄ pote
rit reformari de iſto ſcd̄o lapſu ſi
cut de p̄mo· qꝫ iſte lapſus ſcd̄s
eſt oino ſuus · Et iō neccē ē ꝙ hō
plꝰ faciat ſi velit reſurgē ⁊ repari
de iſto ſtatu ⁊ lapſu· q̄z q̄n volu
it reſurgē de p̄mo· qꝫ nō ſūt equa
les iſti duo caſus · nec eq̄lit̄ ipu
tabiles neqꝫ pun̄ibileꝝ · Et iō q̄n
hō voluit reſurgē de p̄mo lapſu ꝑ
bapm̄· tūc necc̄aria fuit ei ſides ꝓ
pria ſi fuit adultꝰ ac ꝯſēſus ⁊ di
ſplicētia de vita p̄terita· ⁊ paſſio
xp̄i ſupplebat totū reſiduū qd̄ hō
debebat· iō ſi vult reſurgē d ſcd̄o
lapſu· necc̄aria ē pn̄ia iterior ⁊ ex
terior Si em̄ reqrit̄ pn̄ia interior
i p̄mo lapſu· ſequit̄ ꝙ i ſcd̄o lap
ſu vlt̄ hoc reqrit̄ pn̄ia exterior cū
merito paſſiōis ⁊ mortis xp̄i Er
go ſeq̄t̄ ſi hō vult r̄ſurgē de ſcd̄o
lapſu· neccē ē vt hēat pn̄iaz itꝰ ⁊
ext̄ ⁊ etiā vt ſibi ſuffraget̄ morꝰ
et paſſio xp̄i Et qꝫ i pn̄ia exteri
ori eſt necc̄aria ⁊ requirit̄ pena ⁊

ee ij

punitio ſcḋm naturã ⁊ exigẽtiã
pcĩ. iõ oꝫ ꝙ hoc fiat ꝑ iuſticiã ⁊
iudiciũ. qꝛ hõ cecidit ĩ ordinẽ iuſti
cie ſic ꝓmꝰ hõ qñ peccauit. qꝛ pec
catũ de natura ſua ẽ iudicabile ⁊
puĩbile ⁊ ei debeť pena ⁊ punitio
Et hoc declaratũ ẽ ad longũ in ca
pitulo de ꝯpatõe hõis ꝑ liberꝫ ar
bitriũ. qꝛ opa hõis de nã ſua ſunt
remũerabilia ⁊ puĩbilia. ⁊ iõ reꝗ
rũt iudiciũ qḋ examĩet ea. ⁊ retꝛ
buat vnicuiqꝫ qḋ ei debeť. Et iõ
oportꝫ ꝙ pctã puniant̄ iuxta ſu
am naturã. qꝛ aliť eſſꝫ aliqḋ ĩor
dinatũ in vniuerſo. ſi nõ dareť ei
pena debita Et iõ neccẽ ẽ ꝙ pctm̃
ſeu culpa veniat ĩ iudiciũ. Vnde
pctm̃ inq̃ntũ reſpicit deũ ĩfinitũ
et eternũ. cõtra quẽ ẽ talꝭ culpa.
mereť pena infinitã ⁊ eternã. qꝛ
offenſa ⁊ iniuria ẽ ĩfinita Et iõ ꝑ
iuſticiã puĩtio dꝫ eſſe ĩfinita. Sꝫ
inq̃ntũ reſpicit hõiem q̃ peccauit.
tũc nõ debeť ei punitio ĩfinita. qꝛ
hõ nõ eſt ĩfinitꝰ. Vñ pctm̃ ideo ẽ
pctm̃ qꝛ ẽ volũtariũ ⁊ ĩordiatũ.
et volũtas ẽ inordiata. ꝫ qꝛ talꝭ ĩ
ordiatio nõ ẽ infinita ꝫ finita. iõ
nõ debeť ei ꝓpť hoc puĩtio ĩfinita
nec eterna. Vñ in pctõ tria poſſu
mꝰ ꝯſiderare. Primũ ẽ offenſa ⁊
contẽptꝰ dei. ſcḋm ẽ ipſũ malum
opus qḋ de ſe ẽ inordiatũ ⁊ fieri
non debẽt. ⁊ terciũ ẽ qḋ ẽ volũta
riũ. ⁊ ẽ ibi ꝓꝓus ꝯſẽſus ⁊ ꝑ ꝯñs
delcãtio ⁊ ꝯplacẽtia in malo qḋ ẽ
contra deũ. Qñtũ ad ꝓmũ debeť
pctõ ſeu culpe pena ĩfinita. q̃ntũ
ad ſcḋm ⁊ terciũ nõ debeť hõi pe
nã infinita ꝫ finita. ⁊ iõ tẽpalꝭ ⁊
nõ eterna. Qñ ergo pctm̃ factũ
eſt. iſta duplex punitio ⁊ pena
debeť ei. vna ex ꝑte dei offenſi. ⁊
alia ex ꝑte pcĩ in ſe. Sꝫ quia pe
na ⁊ puĩtio dñt correſpõdere cul
pe. iõ tã diu debꝫ durare pena q̃ꝫ
diu durat culpa. qꝛ culpe debetur
punitio. Ideo ſi culpa ſit ꝑpetua
neccẽ ẽ ꝙ pena ſit ꝑpetua. ⁊ ſi cul
pa ſit tꝑalꝭ. pena dꝫ eſſe tꝑalis.
Et qꝛ culpa ideo ẽ culpa qꝛ volũ
taria ẽ ⁊ placẽs. iõ nõ ꝑt deſtrui
niſi ꝑ ſuũ ꝯtrariũ. ſcꝫ ꝙ fiat inuo
lũtaria ⁊ diſplicеat iq̃ntũ culpa
eſt in ſe aliť ſemꝑ manet. Et iõ
ſi hõ qui eſt in culpa. moriť cum
culpa. ſine diſplicẽtia culpe inq̃n
tũ culpa ẽ. tunc moriť cũ culpa.
⁊ talis culpa manebit cum eo in
eternũ. ⁊ ideo eciam tunc pena ei
debita neceſſario erit ꝑpetua. qꝛ
nunq̃ꝫ in eternũ culpa dꝫ eẽ ſine
ſua ꝓpria pena ei debita. Sed ſi
culpa inq̃ntũ cnlpa ẽ diſpliceat
hõi. tũc deſtruiť culpa in eo. ⁊ ꝑ
ꝯñs pena nõ debeť ei vlteriꝰ ꝓ cul
pa. niſi tm̃ debeť ei pena q̃ ꝯuenit
tali culpe. qꝛ iã lucratꝰ fuerat pe
nã poſtq̃ꝫ culpa fcã erat. Et ſic
q̃ꝫuis hõi diſpliceat culpa iq̃ntũ
culpa ẽ. nõ tñ ꝓpť hoc liberatꝰ ẽ a
pena q̃ culpe debebať. ꝫ ſolũ libe
rať ab hoc qꝛ nõ puniеť ĩ ꝑpetuũ
ꝓ illa culpa. qꝛ ẽ deſtructa Sic
ergo q̃ꝫuis culpa ſit finita. ꝑt tñ
hñe penã ꝑpetuã. ſi ipſa culpa ſit
ꝑpetua Similꝛ qꝛ culpa iq̃ntũ ẽ of
fẽſa ⁊ ꝯtẽptꝰ dei ⁊ anerſio a deo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

infinito ⁊ eterno· dꝫ hr̃e penã in
finitã· ſi debeat deſtrui oꝫ vt diſ
pliceat hoi inq̃ntū ẽ dei offenſa ⁊
iniuria· ⁊ ſub illa rõne alit̃ ſemꝑ
manet offenſa ipſa· Et ſi culpa
diſpliceat hoi inq̃ntū ẽ culpa ſeu
inordiatio volūtaria ⁊ nõ diſpli
ceat ei inq̃ntū ẽ offẽſa reſpcū dei
tūc remanꝫ culpa iq̃ntū ad deū·
et debet̃ ei punitio iſinita· Dꝫ qꝛ
offẽſa dei ẽ iſinita· ⁊ de⁹ ẽ iſinite
bon⁹ qꝛ ſua boitas ẽ iſinita· iõ ip
ſa culpa inq̃ntū ẽ dei offẽſa· ẽ cõ
tra bonitatẽ infinitã· ⁊ iõ ſi talis
culpa dẽat deſtrui inq̃ntū eſt dei
offenſa· req̃rit̃ diſplicẽtia iſinita
Et eciã qꝛ iniuria ẽ ⁊ offenſa dĩ·
qꝛ honor ſuus ẽ leſus· req̃rit emẽ
dã iſinitã· qꝛ nõ ſufficit diſplicẽ
tia iſinita de ipſa offenſa· ñ reſti
tuat̃ illud qđ ẽ leſū· Et qꝛ hõ nõ
p̃t hr̃e diſplicẽtiã infinitã· nec p̃t
facẽ emendã iſinitã· nec ſatiſfac
tionẽ· iõ ipoſſibile ẽ qꝫ hõ ꝑ ſe poſ
ſit deſtruẽ pc̃m̃ ſiue offenſã dei
inq̃ntū ẽ offenſa dei q̃ntūcūqꝫ ei
diſpliceat· Et iđo ncc̃aria eſt hoi
mors ⁊ paſſio xp̃i· q̃ ẽ infinitū p̃
cíū vt iã declaratū ẽ· Et iđo ipſa
mors xp̃i iūcta cū diſplicẽtia ho
minis deſtruit culpã ſeu pc̃m̃· i
q̃ntū ẽ offenſa dĩ Hic g° hõ in ſe
cūdo lapſu ſi vult reſurgẽ· nccẽ ẽ
qꝫ hẽat diſplicẽtiã de culpa duo
b⁹ mõis· ſcꝫ iq̃ntū ẽ culpa· ⁊ in
q̃ntū ẽ offenſa dei· ⁊ vlt̃ hoc eciã
req̃rit̃ mors xp̃i· Per diſplicẽtiã
ergo culpe iq̃ntū ẽ offenſa dei ⁊
ꝑ mortẽ xp̃i· tollit̃ totalit̃ offẽſa

dei ⁊ iniuria· ⁊ fit plena ſatiſfac
tio ⁊ emẽda de ipſa culpa inq̃n
tū ẽ offenſa dei· ꝫ adhuc r̃manꝫ
pena ⁊ punitio ꝓ culpa· inq̃ntū
culpa ẽ inordiata· ⁊ inq̃ntū volū
taria ẽ· Et qꝛ iſta pena ẽ finita·
ideo p̃t hõ eã ſuſtinẽ ꝑ ſe· ⁊ dꝫ·
ſicut eciã cecidit ꝑ ſe i culpã cum
potuit ſtare· qꝛ hoc req̃rit iuſticia
et iõ debet̃ hoi pena tꝑal̃ ꝓ ipſa
culpa iuxta q̃litatẽ culpe· nec ip
ſa mors xp̃i debꝫ ſatiſfacẽ ꝓ ta
li pena q̃ꝫuis poſſꝫ· qꝛ hõ dꝫ eam
tolerare ⁊ p̃t poſtq̃ꝫ ꝑ ſe cecidit ĩ
culpã· Et iõ qꝛ tal̃ puitio ſeu pe
na dꝫ corñdẽ culpe ⁊ ei ꝓporcio
nari· iõ ncc̃ari⁹ ẽ ordo iudiciari⁹ i
hoc mūdo ſeu iuſticie. in quo ipſa
pc̃ã ſeu culpe examinẽt̃ ⁊ iudi
cent̃ ⁊ debite puniant̃ ꝫm qđ eis
cõuenit ne ſint iordiati in vniũſo.
qꝛ pc̃ã rcẽ ordinãt̃ qñ debite pu
niunt̃· Et qꝛ pc̃ã ſūt duplicia·
aliq̃ ſūt occulta ⁊ aliq̃ maifeſta
ideo ncc̃ari⁹ ẽ ordo iudiciari⁹ du
plex· ſcꝫ publicus ⁊ occult⁹ ſeu
ſecret⁹· ⁊ ꝑ ɔñs duplex iudiciū
et dnplex punitio ſcꝫ publica ⁊
ſecreta· quia pc̃ã publica faciūt
offenſã publicã ⁊ ſcãdalū publi
cū· ⁊ iõ requirūt de nã punitionẽ
publicã· Et qꝛ pc̃ã ſecreta non
pñt iudicari neqꝫ exaiari· ñ reue
lent̃ ⁊ maifeſtent̃· iõ ncc̃aria eſt
cõfeſſio pcc̃ã ⁊ culpe· Et iõ ncc̃a
riū ẽ ſacr̃m pñie· in q̊ fiat iudiciū
ſecretū de ipõ pc̃õ ⁊ examiatio
ſecreta ⁊ ɔfeſſio ſecreta Et iđo
pñia extẽior req̃rit ɔfeſſiõeꝫ pcc̃ã

et puitõez debitã Et qꝛ hõ q̃ vult
reſurgẽ ꝛ reſtaurari de 2° lapſu·
oꝫ ꝙ voluͤtarie faciat oĩa q̃ ſunt
ncc̃aria. ad deſtruẽdũ ipm pc̃tm̃
iõ oꝫ ꝙ intẽioꝛ pñia ſeu diſplicẽ
tia ꝛ ↄfeſſio extẽioꝛ ꝛ eciã pena
ſeu puitio fiãt voluͤtarie alr̃ nihil
ꝓficeret· Debꝫ g° ipa diſpliceñ
eẽ voluͤtaria ꝛ eciã ↄfeſſio ꝛ pena
alr̃ lꝫ ſuſtinẽt oẽz penã ꝛ nõ eſſꝫ
voluͤtarie· adhuc r̃manẽt hõ obli
gat⁹ ad penã et̃nã Et qꝛ ↄfiteri
pc̃tã ẽ pudoꝛ ꝛ pena. iõ i ↄfeſſiõe
fit eẽ q̃dã pena ꝛ puitio pc̃ĩ ſeu
culpe Et iõ q̃nto magis ipa ↄfeſ
ſio ẽ accuſatoria ꝛ cũ maioꝛi pu
dorẽ· tãto magis ſatiſfc̃it ꝓ pc̃ĩs
et ꝓ pena debita Et qꝛ iſta ↄfeſ
ſio ẽ voluͤtaria ꝛ ñ coacta ꝛ hõ ac
cuſat ſeipꝫ voluͤtarie ꝛ poit ſe i iu
diciõ· ꝛ q̃nto magis h°fc̃it· tãto
magis puiit pc̃tm̃ ꝛ ſeipꝫ ꝛ iõ ma
gis placꝫ deo· ꝛ p ↄñs magis ex
cuſat̃ apd̃ deũ Hic g° pꝫ ꝙ ſacr̃ꝫ
pñie ẽ oꝛdiatũ ↄt̃ ſm lapſũ· ſ·
ↄt̃ pc̃tm̃ ꝑpet̃tũ p⁹ bapꝫ· ꝛ h°
p modũ iudicij ꝑtic̃laris in q̃ hõ
dꝫ ſeipm accuſaẽ Et qꝛ iſtd̃ ſac̃
mẽtũ p̃t eẽ ncc̃m oĩ hoi· qꝛ q̃libet
p̃t cadẽ in pc̃tm̃ p⁹ bapm· ꝛ qꝛ
hoies ſepati ſt̃ p diũſa loca p mũ
dũ· iõ ncc̃arij ſũt multi iudices a
deo oꝛdiati q̃ hẽãt ptãte iudicãdi
et ſciaꝫ exaiandi Et qꝛ iſta ptãs
dꝫ eẽ oꝛdiata· iõ ncc̃e ẽ ꝙ vni hoi
p° ꝛ p̃ncipalr̃ ſit data illa ptãs
et auc̃tas iudicãdi q̃ vlt̃ hẽat coi
care ꝛ ↄcedẽ plr̃ibꝫ ſic ſibi videt̃
expedire· vt ſic p totũ oꝛbẽ lapſi

poterit reſurgẽ p iſtũd ſacr̃m pe
nitẽtie Patꝫ eciã ꝙ ſicut ſũt duo
lapſus· ita eciã ſũt duo modi re
ſurgẽdi ſcꝫ bap̃s ꝛ pñia· ꝛ q̃lit̃
opoꝛtet ꝙ hõ plus opet̃ ad reſur
gẽdũ de ſc̃do lapſu q̃ꝫ de p̃mo·
Et ſimilit̃ pꝫ q̃lr̃ opat̃ alit̃ bap
tiſm⁹· ꝛ aliter pñia· qꝛ bap̃s ope
rat̃ p modũ gratie· ꝛ pñia p mo
dũ iudicij ſeu iuſticie·

Qd̃ ſicut i p̃mo lapſu aliq̃d re
manꝫ ꝑpetuũ ꝛ idelebile de p̃mo
ſtatu creatõis· ita i ſc̃do lapſu
remanꝫ aliq̃d ꝑpetuũ ꝛ idelebile
de ſtatu regñatõis ¶ CCxcvi·

ET qm̃ ſc̃ds lapſ⁹ hois p⁹
bap̃m ↄpat̃ ad p̃mũ lap
ſũ p⁹ ſtatũ creatõis· iõ ſic̃
in p° lapſu r̃mãſit i hoie imago p
petua creatoris q̃ꝫ uis fuit d̃fõꝛta
et remãſit liberꝝ arbitriũ· in q̃ ſp
eſt imago nãlis creatoris idelebi
lis· lꝫ nõ mãſit ſil̃itudo ſꝫ diſſil̃i
tudo· ita ẽgo qꝛ hõ lapſus r̃tinuit
aliq̃d ꝛ pdidit aliq̃d· qꝛ pdidit
ſil̃itudinẽ creatoris ꝛ r̃tinuit ſuã
imaginẽ nãlẽ idelebilẽ ac ꝑpetuã
que deſtrui nõ poſſit· p quã hũit
ſpem ꝛ fũdamẽtũ reſurgendi· p
quã eciã iteꝝ potuit reuerti ad ſi
militudinẽ dei· qꝛ ſi nõ r̃emãſiſſꝫ
imago ñ potuiſſꝫ repari· ita ↄfoꝛ
mit̃ i ſc̃do lapſu r̃manꝫ imago p
petua i hoie l' ſignũ xp̃i redep to
ris ſeu r̃patoris q̃ꝫuis ſit d̃fõꝛta·
ita ꝙ hõ i 2° lapſu aliq̃d retinꝫ de
ſtatu bapĩ ꝛ r̃gñatõis· ſ. imagieꝫ
xp̃i ꝑpetuã ꝛ idelebilẽ ſeu ſigillũ
ſuũ idelebile ipſſũ i aĩa ꝙ d̃ſtrui ñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

pt, ⁊ ecãã aliq̃d ꝑdidit quia ꝑdi
dit ſilitudīe xpi Necē eñ ē ꝙ ſi
cut i p̄mo lapſu remanet imago
ꝑpetua creatoris · ita i ſcđo lap
ſu remaneat imago redemptoris
Et iō illud ſigillū ſeu caracter re
manēs de xpō pꝰ lapſū · ē funda
mētū vt iteꝝ hō poſſit redire ad ſi
militudinē ⁊ amicicia xpi · qꝛ ſi ni
hil remanēt i hoie de xpō · nō hr̄et
fundamētū reſurgēdi · Sicut qñ
brachiū paliticat̃ retinet aliq̃d ꝑ
petuū de capite ſcꝫ neruos · ⁊ ali
quid ꝑdit ſcꝫ ſenſū ⁊ motū · ⁊ ſi
nerui deſtruerent̃ · brachiū ãpliꝰ
nō poſſet reſurgē nec reſtaurari ·
nec recipe ſenſū ⁊ motū · ita ꝯfor
mit̃ ſi hō i ſcđo lapſu nihil r̃tinēt
de ipſo xpō q̃ ē caput · nō poſſꝫ re
ſurgē · Et iō ſicut i brachio ſꝑ re
manēt nerui fūdamētales qui li
gant brachiū cū capite · ita ſilr̃ in
hoie lapſo remanꝫ imago xpi ſeu
caracter ſiue ſigillū eiꝰ tãq̃ꝫ fun
damētū ligãs aliq̃lit̃ hoieꝫ lapſū
cū xpō capite Et ideo pt eē ſpeſ
reſurgēdi ·

Q8 ſic baps relinq̃t reliq̃as p̃
mi lapſus in carne ita ſacr̃m pn̄e
relinq̃t reliq̃aſ ſecūdi lapſuſ i aia
Titulꝰ · CCxcvij ·

Dictū ē aūt ꝙ ſacr̃m bapi
ordiat̃ ꝯtra p̄mū lapſū · ⁊
ꝙ ſacr̃m pn̄e ordinat̃ ꝯtra ſcđm
lapſū · ⁊ ꝙ qñ hō vult reſurgē de
p̄mo lapſu ſufficit ei pn̄a iterioꝛ
et diſplicētia vite p̄terite ⁊ fides ·
et totū reſiduū opat̃ baps ꝑ paſ
ſionē xpi · ſcꝫ remiſſionē plenam
ois culpe ſeu offenſe ⁊ ois pene
debite ꝑ culpis ꝓꝑꝭs ⁊ offēſis ·
ꝫ qñ hō vult reſurgē de lapſu 2ᵒ
pꝰ bapm · plꝰ dꝫ facē de ꝓꝓo ſuo
ſic̄ fecit de malo pluſ · qꝛ nō ſuffi
cit ei pn̄a iterioꝛ ꝫ req̃rit̃ pn̄a ex
terioꝛ ſcꝫ ꝯfeſſio ⁊ ſatiſfactio ſeu
emēda ⁊ tpal̃ puitio · ⁊ reſiduū
totū opat̃ paſſio xpi · ſcꝫ remiſſi
onē offenſe ⁊ culpe · ⁊ r̃miſſionē
eterne pene debite · ꝫ relinq̃t penã
tpalē debitã vt dcm̄ ē · Et iō plꝰ
opat̃ baps q̃ꝫ ſacr̃m pn̄e quãtū
ad paſſionē xpi · iō plꝰ opat̃ paſ
ſio xpi i bapo q̃ꝫ i ſacrō pn̄e · qꝛ
in bapo tota paſſio xpi applicat̃
hoi ac ſi ipēmet eã ſuſtinuiſſet vt
totalit̃ inouet̃ ⁊ hoc nō fit i ſacrō
pn̄e · Et ſilr̃ ꝑ ꝯtrariū plꝰ opat̃
hō ꝑ ſe ⁊ de ſuo ꝓꝓo i ſacrō pn̄e
q̃ꝫ in ſacrō bapi · qꝛ i vtroqꝫ ſacrō
ſic req̃rit̃ · vt ſcꝫ hō plus opet̃ de
ſe ⁊ de ſuo ꝓꝓo ibi q̃ꝫ ibi · ⁊ plus
opet̃ mors xpi ibi q̃ꝫ ibi · tñ vtro
biqꝫ opat̃ ꝺ ncãtate · qꝛ ſine moꝛ
te xpi nō pt fiēi remiſſio culpe ⁊
pene et̃ne · ꝫ plꝰ ſoluit ibi q̃ꝫ ibi
ꝑ hoie · ꝫ vtrobiqꝫ ſoluit infinitū
debitū Et iō qꝛ ꝓꝑoꝛcōablr̃ ſe hꝫ
baps ad p̄mū lapſū · ⁊ ſacr̃m pe
nitētie ad ſcđꝫ lapſū · iō ſic̄ baps
relinq̃t reliq̃as aliq̃s i carne de pᵒ
lapſu · qꝛ relinq̃t ꝯcupiaꝫ carnis
vicioſã ſeu fomitē · ꝯt̃ quē aia dꝫ
pugn̄re q̃ꝫ diu ē i carne · ꝫ i aia nō
relinq̃t reliq̃as pcc̄ã · qꝛ totã eam
mūdat ⁊ lauat ⁊ ar̄mat eam per
grãm cōtra ꝯcupiam carnis vicio
ſã · vt nō dn̄et̃ nec regnet ⁊ eciam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

dīminuit· ita ſilr̄ ſacrm̄ pn̄ie relin
q̄t i aīa rliq̄as ſc̄ dī lapſ⁹· q̄ꝛ relin
q̄t rliq̄as pc̄ā ſeu culpe ſcꝫ q̄ſdā
icliatōes ⁊ diſpōtōe⁹ ſeu ꝓnita
tes ad pc̄ādū q̄ erāt gn̄ate i aīa
ꝑ opatōes pc̄ā Qꝛ q̄libꝫ opatō
bō ł mala relinq̄t ſuā ſilr̄tudīnē i
aīa ⁊ q̄ndā diſpōnē ad ſilr̄ opan
dū ꝑ q̄m hō iclīnat̄ ⁊ abilitat̄ ad
opādū bonū ł malū· ⁊ qn̄ꝫ gn̄at̄
ꝯſuetudo pc̄ā volūtaria· Vn̄ p⁹
pc̄tm̄ ſeu malū op⁹ duo rmanēt
et tn̄ opatō trn̄ſit ⁊ n̄ rmanꝫ· vnū
qd̄ rmanꝫ ē culpa ſeu offēſio dei
et ex illa ſeq̄t̄ obligatō ad penā
tꝑalē ⁊ etnā· ⁊ alid̄ qd̄ rmanꝫ ē
diſpō ⁊ icliātio ad faciēdā ſilrem
opatōeꝫ· qꝛ act⁹ hūani ⁊ opatō
nes hōis hn̄t iſtā ꝯditōeꝫ qꝫ ſꝑ re
linquūt ſuā ſilr̄tudineꝫ in hōie· ⁊
exin̄ ꝑ reitēatōeꝫ fit q̄dā ꝯſuetu
do ⁊ vſ⁹ ⁊ hituatō ad faciēdū vo
lūtarie ſilr̄ malā opatōeꝫ Et iſta
diſpō ſeu icliātio ſeu hituatō ē vi
ciū corruptōis i aīa gn̄atū· ⁊ hoc
vocat̄ reliq̄e pc̄tōꝝ· Vn̄ in pc̄tō
duo ſūt de nc̄citate· ſcꝫ auerſio a
deo ſeu ꝯtēpt⁹ dei· ⁊ dēlinq̄re ⁊
deſerē deū· ⁊ alid̄ ē ꝯuerſio iordi
nata ⁊ volūtaria ad creaturā cōn̄
volūtatē creatoris· ſcꝫ qꝛ hō relin
q̄t volūtatē dī ⁊ ꝯuertit ſe ad ꝓp̄ā
volūtatē· ⁊ ſic ꝓpoit volūtatē ſuā
volūtati dei Et iō ꝓpt̄ pm̄ū fit of
fēſa dei ⁊ iniuria· ⁊ ꝓpt̄ ſc̄dm̄ ſcꝫ
ꝯuerſionē iordiatā ⁊ volūtariā
et delc̄abilē ad bonū creatū gn̄at̄
et fit diſpō ⁊ icliātio i aīa viciosa
et hoc totū iſil̄ vocat̄ pc̄tm̄ mōr

le· qꝛ ſeꝑat aīaꝫ a dō q̄ ē vita aīe
Et iō occidit aīaꝫ ſtatim ⁊ obli
gat eā ad penā etnā· n̄ ꝓpt̄ h° qꝛ
hō ꝯuertit ſe ad bonū creatū inor
dinate ⁊ ad ſuā ꝓpriā volūtatē. ẜ
ꝓpt̄ hoc qꝛ rlinq̄t ⁊ ꝯtēnit deū ⁊
ſuū mādatū Si āt hō ꝯuertat̄ ad
creaturā ⁊ ad ſuā ꝓp̄ā volūtatē in
ordiate pl⁹ q̄ꝫ debat abſqꝫ delibe
ratōe ⁊ n̄ ꝓpt̄ hoc dēlinq̄t deū· tūc
ē pc̄tm̄ veniale ⁊ n̄ mōrle Et tūc
fit in aīa q̄dā diſpō ⁊ icliātio ad
malū· ẜ n̄ ꝓpt̄ hoc rcedit a dō tōlr
licꝫ n̄ tm̄ adhēat deo Et ſi tales
act⁹ multiplicēt̄. gn̄abūt maiorē
icliātōeꝫ. ⁊ i fine ſeꝑabūt hōieꝫ a
deo· ⁊ fiet mors aīe ⁊ pc̄tm̄ mōr
le· qꝛ ꝯuertēt hōieꝫ tōlr ad creatu
rā· ⁊ ſic hō tōlit̄ relinq̄t deū Et iō
hn̄do reſpc̄m̄ ad deū nō variant̄
pc̄cā neqꝫ diuerſificāt̄ qꝛ iſto mō
pc̄tm̄ n̄ ē alid̄ n̄ auerſio a dō ⁊ ꝯ
tēpt⁹ dei Sꝫ hn̄do reſpc̄m̄ ad cre
aturas ⁊ ad bonū creatū ipa pc̄cā
diſtiguūt̄ ⁊ diuerſificāt̄· ſm̄ qd̄
illd̄ bonū creatū diuerſificāt̄· Et
iō ſūt i nūero ſeptē pc̄cā mōrlia in
gn̄ali· ⁊ tn̄ ꝯueniūt i vnū· qꝛ qd̄
libꝫ ē auerſio a dō ⁊ ꝯtēpt⁹ dei·
Hic ēgo ſacrm̄ pn̄ie qꝛ ē ordina
tū ad deſtruēdū pc̄m̄ mōrle inq̄n
tū ē auerſio a dō ⁊ offēſa dī· ⁊ i
q̄ntū obligat ad penā etnā· ⁊ iō
de v̄tute ſua d̄ſtruit culpā ⁊ offē
ſā ⁊ auerſionē a dō· ⁊ penā debi
tā ꝓpt̄ h°· ẜ n̄ deſtruit diſpōnē ⁊
incliātōeꝫ rlictā ꝑ pc̄tm̄ ⁊ ꝑ ꝯū
ſionē ad creaturā nͨ penā debitā
ꝓpt̄ talē iordiatā ꝯūſionē ẜ tn̄ di

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

minuit talē inclīatōez ac diſpōnē
vt nō dn̄et nͨ rgnz ⁊ dat adiuto
riū ⁊ auxiliū aīe ad pugn̄dū ɔ̄
talē iclīatōez viciosā ⁊ ad deſtruē
dū eā paulatie ſic hō ꝑ ſeipz gn̄a
uēat eā in ſeipō paulati. Et ſicut
bapͣs ſcindit ab aīa oēs reliq̄as
tales ⁊ totalit̄ remouz. ꝫ r̄linq̄t i
carne lōge ab aīa inclīatōez vicio
ſā ad malū. lz eā aliq̄lit̄ ſcindat.
ꝫ nō totā. ſic ſacrm̄ pn̄ie n̄ ſcidit
tōlit̄ ab aīa reliq̄as ⁊ ſupfluita
tes relictas ꝑ pctm̄. lz diminuat
et aliq̄lit̄ ſcidat. ꝫ n̄ tōlit̄. qꝛ nō
ordinat̄ n̄ ad culpā ⁊ offeſā dei
tollēdā ⁊ ad penā et'nā aufēndā
¶ Q8 p⁹ ſacrm̄ pn̄ie dꝫ iteꝝ hō
ſumē ſacrm̄ euchariſtie ad nutri
tionē vite ſpūal' ⁊ ad recupādū
dep̄ditū ⁊ ad r̄mouēdū ⁊ purgā
dū reliq̄as pctōꝝ relictas p⁹ pe
nitētiā. Titul⁹. CCxcviij.

Et qm̄ ſacrm̄ pn̄ie reſtituit
hoi vitā ſpūalē ꝑditā ⁊ re
linq̄t reliq̄as pctōꝝ. ⁊ eē
relinq̄t hoiem obligatū ad penā
tp̄alē. iō qꝛ corpus xp̄i ē ordiatū
ad nutritōez hoīs i vita ſpūali ⁊
ad pficiēdū eū. iō p⁹ ſacrm̄ pn̄ie
i q̄ hō ſurrexit de ſc'do lapſu ⁊ de
morte ⁊ recupauit vitā ꝑditā. ⁊
ē recōſiliat⁹ cū xp̄o. dꝫ iteꝝ ſumē
ſacrm̄ corpis xp̄i. ⁊ n̄ an̄ dū exiſ
tit i lapſu ⁊ i morte. qꝛ nut'mētū
p̄ſuppoit vitā p̄exiſtēte. Sic eīn
hō mortu⁹ n̄ dꝫ nut'ri ita hō exn̄s
i ſc'do lapſu qꝛ ꝑdidit vitā ſpū
alē n̄ dꝫ nut'ri cibo ſpūali. ꝫ dꝫ p̄
mo ꝑ pn̄iaz reſurgē. ⁊ poſtea ci
bo ſpūali refici. Quia ſicut nutri
mēto ſiēt iiuria ſi daret̄ mortuo.
ita ſine ɔpatōe ſiēt maxīa iiuria
ſacrō corpis xp̄i in q̄ ɔtinet̄ tot⁹
xp̄s ſi daret̄ mortuo i vita ſpūa
li. ⁊ iō tal' nō nutriret̄. ꝫ magis
mors i eo augmētaret̄ ⁊ offenſa
et culpa creſcerēt. Nā tal' tenet
maximū inimicū xp̄i i corde ſuo
occultū ⁊ amat ip̄m. qꝛ ſolū pec
catū ē cōtra deū. ⁊ iō ſi tal' capiat
xp̄m in ſeipō facit tantū ſcādalū
ac ſi vellet ꝑdē ⁊ ocadē xp̄m. ſi
cut ſi aliq̄s recipet regez in domo
ſua in q̄ tenēt inimicū capitalē re
gis occultū. Etiā hoc eſſꝫ ɔtra ſig
nificationē ſacri. qꝛ hoc ē ſacrm̄ vni
tatis ⁊ pacis. ꝫ tal' q̄ ē in lapſu
eſt diuiſus ⁊ ſeparatus a xp̄o ꝑ
amorez ⁊ volūtatē. ⁊ ſic nō acci
peret ſacrm̄ ꝑ ſe ꝫ ɔtra ſe. ⁊ ideo
merētur magnū tormētū. qꝛ acci
peret potētem ɔtra ſe. Debꝫ igit̄
hō lapſus reſuſcitari p̄mo a mor
tuis. ⁊ redire viuus. ⁊ recōſiliari
xp̄o ⁊ viniri ꝑ amorē. Sicut eīn
homo anteq̄z ſurrexit d' p̄mo lap
ſu ꝑ bap̄m. nō dꝫ ſumere ſacrm̄
corpis xp̄i. ita etiā nō dꝫ ſumere
ſi poſt bap̄m ceciderit. niſi ſurrex
erit primo de ſc'do lapſu. Sic er
go poſt ſacrm̄ pn̄ie debet homo
ſumē ſacrm̄ euchariſtie vt nutria
tur. Itē etiā qꝛ purgatio fit ꝑ ca
lorem ⁊ ignē. ⁊ iō ignis ⁊ calor
ſpūalis qui ē amor. purgat ma
culas ſpūales. Et qꝛ in aīa rema
nēt poſt penitētiam reliquie pec
catoꝝ. viciosē ſcꝫ inclinatiōes ⁊
v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

diſpoſitões vicioſe q̄ ipediūt aīam ne totalit̄ tendat ad xp̄m ⁊ aliq̄lr̄ obtenebrāt. ⁊ qꝛ ſacrm̄ eucbariſtie ē ſacrm̄ amoris in q̊ augeť amoꝛ ſpūaľ ⁊ ignis. iō dať iſtud ſacr̄m vt purgat reliquias pc̄tōꝝ aie. ⁊ vt cōburat ⁊ cōſumat totū. ⁊ vt remoueat oēs iclinatões aie ꝯtrarias. ⁊ vt det babilitates ⁊ diſpōnes ac iclinationes ad oppoſituꝫ. Et ſic aia purgať illuiať ac ꝑficiť per ſac̄m eucbariſtie. ita eciā ad tollendū tales reliquias. dꝫ hō ſumē illud ſacramētū. Itē eciā qꝛ ꝑ iſtd̄ ſac̄m hō magis vniť ⁊ incoꝛpať xp̄o. ⁊ ꝑ ꝯn̄s magis vniť moꝛti ⁊ paſſioni xp̄i. q̄ ſatiſfacit ꝓ oibꝫ peccatis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s fit hoi remiſſio pene debite ſcd̄m maioꝛē vel minorē deuotionē ad xp̄m ⁊ ad moꝛtē eius. Et ſic illud qd̄ ſac̄m pn̄ie nō potuit cōplē. ꝯplet ſac̄m iſtd̄

Et ſic ſacrm̄ eucbariſtie reducit ad puritatē bap̄i. ⁊ ſic ſacrm̄ penitētie ⁊ eucbariſtie tm̄ faciūt in ſcd̄o lapſu. ſic̄ bap̄s in p̄mo. Et iō qꝛ hō pꝰ bap̄m p̄t freq̄nť cadē in pc̄m̄ moꝛ̄le. ⁊ labi. ꝓpť boc hō dꝫ ſe exē̇citare freq̄nť in iſtis duobꝰ ſacris. qꝛ ꝑ ſacrm̄ pn̄ie q̄tieſcūqꝫ q̄s ceciderit pꝰ bap̄m i pc̄m̄ p̄ot reſurgē ⁊ leuari a lapſu. ⁊ recuꝑare vitā ꝑditā ⁊ amiciciā dei et ꝑ ſacrm̄ eucbariſtie p̄t reſumē vires ſpūales ⁊ foꝛtitudinē. ⁊ iō iſta duo ſac̄a dn̄t freq̄ntari. qꝛ nullꝰ p̄t vti ſacrō bap̄mi niſi ſel.

Sicut em̄ hō fuit ſemel creatꝰ ⁊ fcūs ⁊ nō bis. ⁊ hō ē ſel' natꝰ ⁊ gn̄atuſ ⁊ nō bis. ita ſel' dꝫ hō regn̄ari ⁊ nō bis. ⁊ maxie qꝛ in ſacramēto regn̄atōis recipit homo i aia imaginē ſiue caracterē xp̄i indelebilē. ⁊ iō reiterari nō dꝫ. ⁊ iō ſacrm̄ pn̄ie ⁊ eucbariſtie ꝯiūcta ſupplēt vicē bap̄mi Et ſicut hō decedēs poſt bap̄m ſtati euolat ad vitā eternā. ita eciā hō exercitās ſe in iſtis duobꝫ ſac̄mētis tm̄ purificabiť ꝙ ſine pena tranſibit ad regnū celoꝝ.

¶ Qd̄ eciam tribulatio ſeu afflictio ſiue pena coꝛpaľ voluntaria cū amoꝛe xp̄i purgat aiam a reliquijs pc̄tōꝝ. ⁊ ſatiſfacit ꝓ peis debitis ⁊ cuſtodit aiam ne inficiatur ⁊ cadat ⁊ vnit eam cū xp̄ō

Ti. CCxcix.

Q Uoniā aūt dcm̄ ē ꝙ ſacramētū pn̄ie relinq̄t in aia reliq̄as pc̄tōꝝ. ſcꝫ iclinatões ⁊ diſpoſitões vicioſas q̄ icliuāt aiam ad res coꝛꝑales ⁊ delc̄tationeſ mūdanas. ⁊ ipediūt aiam ne totaliter vniať xp̄ō ꝑ amoꝛē. ⁊ iō ꝯtrianť aie ⁊ bono ſuo. qꝛ totū bonū aie ē ꝙ vniať cū xp̄ō ꝑ amoꝛē et q̄nto magis vniť cū xp̄o. tāto magis ꝑficiť ⁊ melioꝛať. ⁊ totū malū eius eſt ꝙ ſeꝑať a xp̄o ꝑ amoꝛeꝫ. ⁊ vniať cū carne ⁊ cū rebus creatis. qꝛ tūc ifciť tūc peccat ⁊ tūc offendit ⁊ tūc maculatur. iō oē illd̄ qd̄ facit eā recedere et retrabit eā a delc̄tatiōibꝫ carnis et a ꝯſolatōibꝫ mūdaiſ ⁊ ab aōre creaturaꝝ ioꝛdiato ⁊ vicioſo valꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ad purgãdũ aiaꝫ ⁊ mũdãdũ eã
et purificãdũ. Vñ qꝛ aia nõ offẽ
dit deũ. ñ vadat ad creaturas ⁊
delectet̃ in eis iordiate ⁊ relinq̃t
deũ. iõ oia illa q̃ valẽt ad retrahẽ
dũ eã ab ill' purificãt eã vt dcm̃
eſt. Et ideo qꝛ tribulatio ⁊ afflic
tio carnis ⁊ mũdi. ⁊ pena carnis
faciũt aiaꝫ recedẽ a delcãtõibꝰ ⁊
cõſolatõibꝰ carnis ⁊ mũdi vt aia
nullã delcãtionẽ nec ꝯſolatõeꝫ re
cipiat nec i carne nec i mũdo. iõ ſe
quit̃ ꝙ ip̃a tribulatio ſũme valet
ad purgãdũ aiam ⁊ ad purificã
dũ ab oibꝰ reliquijs pctõꝝ ⁊ in
clinatõibꝰ ⁊ diſp̃õibꝰ viciosis
et ſil' cũ amore xp̃i qꝛ aõꝛ ligat
aiam cũ xp̃õ. ⁊ tribulatõ extẽioꝛ
et afflictio q̃ ſẽtit̃ fãt recedẽ aĩ
mã ⁊ fugẽ a ꝯſolatõibꝰ ⁊ deſide
rijs carnalibꝰ Hic ẽgo amoꝛ xp̃i
exñs i aia ex vna pte. ⁊ tribula
tio ⁊ afflictio ex alt̃a pte mũdãt
eã ab oibꝰ talibꝰ inclinatõibꝰ ⁊
diſp̃õibꝰ vicioꝝ q̃ ipediebãt aiaꝫ
qꝛ dũ aia ſẽtit t̃bulatõeꝫ ⁊ affli
ctionẽ ⁊ t̃ſticiã ⁊ deſolatõeꝫ i car
ne ⁊ in mũdo ⁊ nullã requiẽ neqꝫ
delcãtionẽ ibi iueit. tũc amoꝛ xp̃i
exñs i aia. vnit ⁊ ligat eã cũ xp̃õ
magis ⁊ penetrat ipſã aiaꝫ tota
lit̃. ⁊ ipẽ aõꝛ excitat̃ ⁊ viuificat̃
et fortificat̃ i ſe tanq̃ꝫ ignis. ⁊ iõ
expellit ⁊ expurgat ab aia quic
q̃d ẽ ei ꝯtrariũ ibi ⁊ expellit oẽꝫ
amorẽ ꝯtrariũ. ⁊ oẽs iclinatões
et affectiões ꝯtrarias q̃ impedie
bãt aiaꝫ ne totalit̃ vniret̃ cũ xp̃õ
p amorẽ ⁊ volũtatẽ. ⁊ tũc ncc̃e ẽ
ꝙ aia totalit̃ ãplectat̃ xp̃m. Et
iõ ip̃a tribulatio ẽ tanq̃ꝫ malleꝰ
et martellꝰ pcutiẽs aiaꝫ ⁊ faciẽs
ipſã itrare in xp̃m p amorẽ. remo
uẽs ab ip̃a oẽm rubiginẽ ⁊ ſcori
am. Et ẽ eciã fornax cũ follibꝰ ⁊
amoꝛ xp̃i ẽ ignis incẽſus ⁊ iflam
matꝰ i fornace tribulatõis. ⁊ iõ i
ſil' decoquũt aiaꝫ ⁊ purgãt eã ab
oi macula ⁊ infectiõe ꝯtracta p
amoreꝫ carnis ⁊ mũdi. Et iõ tũc
aia cõfortat̃ roborat̃ ⁊ fortificat̃
et illuiat̃ ac pficit̃. qꝛ vnit̃ magis
cũ xp̃õ ⁊ fit vnũ cũ eo. ⁊ p ꝯñs
purgat̃ ab oi macula viciosa. qꝛ
calefit ⁊ iflãmat̃. qꝛ xp̃s hꝫ ignẽ
in ſeipõ iextiguibilẽ diuinũ. puri
ficatiuũ. mũdificatiuũ ⁊ attracta
tiuũ. Vñ ad purificãdũ aiam nõ
ſufficẽt aõꝛ xp̃i ñ adiuuaret̃ a t̃
bulatõe. qꝛ aia hꝫ libeꝝ arbitriũ
et nõ cogit̃ ire ad xp̃m. nc recedẽ
a delectatõibꝰ carnis ⁊ mũdi niſi
velit. ⁊ iõ qꝛ ipẽ delcãtiões ligãt
aliq̃lit̃ aiaꝫ cũ carne. iõ ncc̃aria ẽ
ip̃a tribulatõ rõe libtatis aie. vt
cogat eã ⁊ volũtarie relinq̃t eaſdẽ
delcãtiones ꝯtrarias deo ⁊ ſibi. ⁊
vadat ad xp̃m Et eciã nõ ſolũ t̃
bulatio ẽ ncc̃aria ad purgãdum
aiaꝫ ab ifectõibꝰ vicioꝝ. imo ne
ceſſaria ẽ ad eã tenendã ligatã ⁊
vnitã cũ xp̃õ. ⁊ ne ab eo recedat
et diuidat̃ a xᵒ ⁊ cadat ⁊ moriat̃
ſꝫ fortiꝰ ꝯtiue vniat̃ p aõrẽ Et ſic
t̃bulatõ nccia ẽ oi xp̃ião ſiue idi
geat purgatõe ſiue ñ qꝛ t̃bulatõ
ẽ tã bõ ⁊ tã vtil'. ⁊ tã mediciãl'
et tã ncc̃aria õni xp̃iano. vt ſine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ipa nullꝰ poſſit pfcē vniri cū xpō
ꝑ amorē Ergo ſequit̄ ꝙ ſic xps
ordiauit ſacr̄a ad ſalutē xpiano
rū.ita ordiauit tribulatōes ꝛ pur
gatōez aiaꝝ. ita ꝙ ſic ſacr̄a ſūt
ncc̄aria. ita eciā tribulatōes ſunt
ncc̄arie. ꝛ q̄ȝ diu durāt ſacr̄a du
rabit eciā tribulatio. ꝛ iō ncc̄e eſt
ꝙ tribulatio duret q̄ȝ diu mūdꝰ
ſtat Vn̄ qꝛ in hac vita xpiani ꝑ
ꝑant̄ ꝛ diſponunt̄ ad aliā vitā.
ſcȝ eternā. iō ncc̄e ē ꝙ tribulatio
ſꝑ maneat i hac vita. Vn̄ ncc̄e ē
ꝙ fornax cū follibꝰ ſēꝑ maneat
et eciā ignis maneat incēſus ꝛ in
flāmatꝰ Et iō ſic ncc̄ariū ē omni
xpiano recipe ſacr̄a. ita eciā ncc̄a
riū ē oi xpiano tribulatōes ſuſti
nē. ꝛ q̄ refutat tribulatōes ſeꝑa
tur a xpō. Eſt eciā ncc̄e ꝙ qn̄do
pcc̄ā multiplicant̄. ꝙ tūc eciam
multiplicent̄ tribulatōes. qꝛ ma
iori repletōi. maior ncc̄aria ē pur
gatio Et ſic xps tā ꝑ ſacr̄a q̄ȝ ꝑ
tribulatōes cōplet ꝛ ꝑficit ſalutē
aiaꝝ. Et qꝛ tribulatio ē pena. iō
ſi volūtarie ſuſtineat̄ ſatiſfacit ꝓ
pccīs ꝛ ꝓ culpa. qꝛ ois pena vo
luntaria ē ſatiſfactiua ꝓ debitis
pcc̄ōꝝ Et iō hō r̄ſurgēs ꝑ ſacr̄m
pn̄ie de ſcd̄o lapſu remanet obli
gatꝰ ad penā tꝑalē ſcd̄m q̄ntita
tē crīs ꝛ q̄litatē culpe. ꝛ iō ſi vo
lūtarie ineat tribulationē ꝛ affli
ctionē tꝑalē ꝛ corꝑalē ꝛ ſm hoc
magis ꝟ minꝰ ſuſtiet t̄bulationē
ſcd̄m hᵒ plꝰ ꝟ minꝰ ſatiſfacit ꝓ
pccīs Si āt hō nō ſit obligatꝰ ad
penā tꝑalē. tūc ſuſtinēdo volūta
rie penā ꝛ afflictionē ꝓpt̄ xpm.
augm̄tat mēita ꝛ grām Et ſic t̄
bulatio ē bō ad purgādū aiaȝ ꝛ
ad ſatiſfaciendū ꝓ debitiſ ꝛ ad
augmētādū mēita. ꝛ ad ligādū
et vniēdū aiaȝ fortit̄ cū xpō ꝛ ad
ſeꝑādū eā a delcātōibꝰ ꝛ ꝯſolatō
nibꝰ mūdais ꝛ carnis q̄ ꝯtrariāt̄
anime ꝛ eā occīdūt. Quare ſūme
amabil' dȝ eē tribulatō oi xpiāo
¶ Qd̄ ſi aia pꝰ ſacr̄ȝ pn̄ie exeat
de corꝑe cū reliquijs pcc̄ōꝝ. ꝛ ſi
ne ꝯpleta ſatiſfactiōe ꝓ culpis
ncc̄e ē eaȝ purgari in aliq̄ loco tā
diu donec fuerit plene ꝛ cōplete
purgata ꝛ fuēit culpa ꝑſoluta.

Titulꝰ. CCC.

Et qꝛ aia pōt exire de ſuo
corꝑe n̄ purgata a p̄dc̄is
reliquijs pcc̄ōꝝ q̄ remanēt pꝰ ſa
cramētū pn̄ie. ꝛ eciā abſqꝫ ꝑſolu
tiōe penaꝝ ꝓ culpis debitaꝝ. iō
cū ꝓpt̄ hoc aia ipediat̄ ne totalit̄
poſſit vniri xpō ꝑ amorē. qꝛ ncc̄e
ē ſi deat vniri cū xpō ꝙ nihil ha
beat extraneū a deo ħ ꝙ ſit tal' ſi
cut exiuit a deo i ſūi creatōe ſine
macula ſine īfectiōe ꝛ ſine aliq̄
mala inclinatōe. iō q̄cq̄d aia ad
didit ꝑ ſe i ſeipa poſtq̄ȝ creata ē
vſqꝫ ad exitū corꝑis ꝯuerſādo cū
creaturis qd̄ deo cōtrariat̄. ncc̄e ē
ꝙ totū illd̄ purget̄ ꝛ remoueat̄.
Et iō qꝛ aia amat carnē ꝛ reſ cor
ꝑales amore iordiato ꝛ plus q̄ȝ
debēt. ꝛ ꝑ ꝯn̄s inbibit̄ tali amori
et delcātioni. iō ncc̄e eſt ꝙ āteq̄m
vniat̄ cū deo vltīa ꝛ ꝯpleta vni
one. ꝙ purget̄ ꝛ purificet̄ ꝯpleta

purificatōe· vt nihil remaneat de
extraneo· Itē etiā q꞉ culpe debet
cōpleta puītio vt iā declaratū ē·
iō aia q̄ nō potuit debitā punitio
nē ꝓ pctīs suis· ncc̄e ē ꝙ puniat
q꞉ hoc exigit iusticia dei āteq̄ȝ sit
dig̃ hr̄e ꝯsortiū cū deo· q꞉ sin e de
bita satisfactiōe aia nō dȝ salua
ri· Et q꞉ aia q̄ exit de corpe· exit
de curia misc̄die· ⁊ cadit i curiaȝ
pure iusticie dei· iō ncc̄e ē ꝙ ipsa
puniat post hāc vitā scd̄m rigo
rē ⁊ strenuitatē diuie iusticie Et
q꞉ diuia iusticia ē sūma q꞉ nō p̄t
cogitari maior· ⁊ sic iudex iustis
simꝰ est sume punitiuꝰ maloꝝ·
q꞉ i sūmo odio hȝ malū· iō seq̄t
ꝙ mala q̄ punit deꝰ pꝰ hāc vitā
ꝑ suā iusticiā puit tāta punitōe
qua non p̄t cogitari maior· ⁊ cū
tāto rigore ⁊ seueritate ꝙ nemo
p̄t excogitare· Et iō anima que
non sustinuit penas debitas in
corpe dū erat in curia misc̄die di
postq̄ȝ icidit i manꝰ iusticie puni
et tāta punitōe ꝙ nemo p̄t cogi
tare· Et ideo sequit ꝙ tā ꝓpt pur
gationē q̄ȝ ꝓpter punitionē ncc̄e
est locū eē aliquē purgatorij ⁊
punitiuū aiaꝝ· n̄ eternalit ſ; tpa
lit Et q꞉ sic in hoc mūdo aia dū ē
in corpe· purgat ꝑ afflictionē ⁊
tribulatōnez· ⁊ hoc fit cū amore
xp̄i· ita etiā oportet ꝙ amor xp̄i
exn̄s i aia ⁊ tribulatio· purgent
ipsam aiaȝ a reliquijs pctōꝝ Et
ideo oportȝ ꝙ sit aliq̄ res afflicti
ua ⁊ dolorosa in q̄ aia purgāda
tantū sentiat de dolore· q̄ntū sen
tijt de delectatōe extranea cōtra
deum· ⁊ ꝙ tantū penetret i visce
ribꝰ ⁊ medullis aie· quātū amor
mūdanoꝝ penetrauerat i medul
lis aie· Et q꞉ purgatio fit ꝑ ꝯtra
riū· vn̄ anima nō indiget purga
ri nisi ab amore reꝝ mūdanaꝝ·
qui penetrauerat animā ꝑ delc̄ati
onē. quia ꝑ talem amorē extrane
um aia est dissimilꝰ deo· iō scd̄m
qd̄ amor reꝝ mūdanaꝝ magis
penetrauit in aia ⁊ i medullis eiꝰ
scd̄m hoc difficiliꝰ purgabitur·
Ista autē purgatio ⁊ punitō ne
cesse est ꝙ fiat ꝑ ignē materialeȝ
vt iam declaratū fuit de eterna iu
sticia· Hic ergo amor xp̄i exn̄s
in aia· excitatꝰ ⁊ adiutꝰ a tribu
latiōe ignis ⁊ dolore sēsibili· pur
gabit ipsam sicut auꝝ purgat i
igne· ⁊ completa purgatōe aia
nullū dolorē sentiet· q꞉ nihil habe
bit de extraneo nec de cremabili·
Meliꝰ igit est hoi purgare pctā
sua ⁊ sustinē penā debitā ꝓ pec
catis suis hic dū viuit i corpe· q̄ȝ
ꝙ purget ⁊ puniat in alio mun
do ꝑ rigoreȝ diuine iusticie· quia
ncc̄e ē ꝙ vel hic puniant pctā vo
lūtarie ꝑ pniam ⁊ ꝑ sacra ⁊ tri
bulatōes vel in alio mūdo ꝑ iusti
ciā dei· q꞉ pctm̄ nō p̄t remanere i
punitū ⁊ oportebit ꝙ eternalit
vel tpalit puniat· eternalit in in
ferno· tpalr i hoc mūdo vel i loco
purgatorij Hic ergo ncc̄e ē ꝙ ho
portet penā debitā ꝓ pctīs ꝯmis
sis post bapm vel in hoc mundo
vel in alio· sed alit hic ⁊ alit ibi

Quãuis eciã ipẽ aie recedãt a cor
pe cũ reliquijs pc̄tõꝝ attñ oia il
la q̄ valebãt ꝓ eis h̄ dũ viuebãt
i corpe· valẽt eciã ſi fiãt ꝓ eis p⁹
deceſſũ· Ad ſatiſfaciẽdũ v̄o ꝓ ei⁹
ad ɔplẽdã iuſticiã diuinã· valẽt
oia q̄ ꝓ eis ꝑ alios fiũt q̄ viuũt·
ſed non tm̄ q̄ntũ valuiſſent ſi fc̄a
fuiſſent ꝑ ſeipõs Quia em̄ ſũt mẽ
bra xp̄i iõ pñt ſuſcipe influẽtiã a
paſſiõe xp̄i ⁊ a membris xp̄i· qꝛ
tã ille aie q̄z hoies xp̄iani viuen
tes ſũt vnũ corp⁹· ⁊ ſũt membra
vni⁹ capitis· ⁊ id̄o pñt ſe iuuare
adinuicẽ· ⁊ iõ mẽbra xp̄i viuẽtia
ſcz xp̄iani viuentes ꝓ ſuoꝝ ami
coꝝ pcc̄as pñt ſatiſfacẽ ſi faciãt il
la q̄ pñt valẽ ad ſatiſfaciẽdũ ꝓ
culpis· qꝛ hoc nõ derogat diuine
iuſticie· Quãuis ẽgo aie nõ pñt
ſeipſas iuuaẽ· attñ pñt per alios
adiuuari· ⁊ debita q̄ debẽt pñt ꝑ
alios aicos pſolui· qm̄ lz puniãt
ꝑ iuſticiã dei tñ ſũt i aiciciã dei ⁊ i
eius amore Et iõ q̄cq̄d fit ꝓ eis
de⁹ acceptat ⁊ recõpenſat ꝓ debi
to qd̄ ipſi debent·

Que ſũt illa q̄ pñt iducẽ homi
nẽ lapſũ vt currat ad ſacrm̄ pñie
volũtarie Ti· CCCj

Quoniã aũt hõ lapſus poſt
bap̄m nõ p̄t ſaluari niſi ꝑ
pñiam volũtariã· ⁊ hõ rõ
ne ſue lib̄tatis nõ p̄t cogi ad peni
tentiã qꝛ eciã nihil ꝓficẽt niſi vo
lũtarie currat ad pñiam· ⁊ q̄nto
magis volũtarie currit tanto ma
gis ei ꝓficiet· iõ ẽ vtile valde con
gregare oia ſimul q̄ pñt hoiem in
ducerẽ ad pñiam· qꝛ ipſa pc̄tã re
fugiũt pñiaz ⁊ ei reſiſtũt· Pri
mũ autẽ qd̄ inducit hominẽ ad pe
nitentiã eſt· qꝛ ſũme placet deo·
qꝛ deus ſolum hꝫ odio pc̄tã ⁊ ni
hil aliud· qꝛ nihil cõtrariat̄ ſibi ni
ſi pc̄tm̄· nec ẽ ſibi rebelle· ⁊ ideo
ſequit̄ ncc̄ario ꝙ ille ſũme placet
deo qui toto ore· toto corde· ⁊ to
to ope impugn̄t peccatũ ⁊ deſtru
it inquantũ in eo eſt· qꝛ deſtruit
et impugn̄t veꝝ inimicũ dei· ſicut
ſũme placꝫ homini ille qui deſtru
it ⁊ impugnat eius inimicũ capi
talẽ· ⁊ maxime placẽt regi miles
aliquis q̄ ocãdẽt eius inimicũ ca
pitalem ꝓpter amorẽ regis Si er
go homo ꝑ pñiaz habeat odio to
tis viribꝯ ſuis peccatũ ⁊ ei diſpli
ceat ꝓpter hoc quia eſt cõtra deũ·
et ip̄m accuſet ore ope ⁊ corde
et pſequat̄ ip̄m ⁊ expellat ip̄m a
ſe eo quia ẽ cõtra deũ, ncc̄e eſt ꝙ
talis ſũme deo placeat· Et ideo
ipſa penitẽtia eſt ſacrificiũ accep
tabile deo· ĩmo nullũ ſacrificium
magis placꝫ d̄o q̄z qd̄ hõ offert
d̄ ſuis ꝓprijs actibꝯ· ĩmo hoc ẽ p̄
mũ ſacrificiũ qd̄ homo debꝫ offer
re deo de ſeipſo· Et ideo ſtatim
de⁹ adiuuat hominẽ ſi ipſe q̄rat
adiutoriũ a deo cõtra inimicum
chriſti· qd̄ nunq̄z ſibi negat ſi in
veritate poſtulat Quõ ei de⁹ de
negarꝫ alicui auxiliũ q̄ vult ipug̃
re inimicũ ſuũ capitalẽ· q̄ ẽ pc̄tm̄·
Immo armabit ip̄m armis ſuis
Vñ lz pc̄tm̄ ſit inimic⁹ dei· tñ de
us nõ deſtruit ipſũ niſi hõ ɔſẽtiat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ei velit. qꝛ volūtarie recepit eū ⁊
ideo nō pt exire niſi volūtarie di
mittat ipm. ⁊ iō necē ē ſi dꝫ exiē
ꝙ volūtarie expellat ipm de ſe.
Itē hō eciā nō ſolū placet dō. ſed
eciaꝫ oibꝫ amicis dei. q̄ ſūme gau
dent de hoc. Et ſic hō ſimul acqui
rit amiciciā dī ⁊ oim amicoꝝ ſuo
rū. Meliꝰ ē em̄ hr̄e amiciciā dei ⁊
oim amicoꝝ ſuoꝝ. q̄ꝫ hr̄e amiciciā
am pc̄ī ⁊ inimiciciā dei. qꝛ pecca
tū eſt ſūma turpitudo ſūma dfor
mitas ⁊ malicia. ⁊ odibile in ſū
mo ⁊ nullo mō amabile. ⁊ deꝰ ē
ſūme bonꝰ. ſūme amabilis ⁊ nul
lo mō odibilis. Et ſic maxia dif
ferētia ē int deū ⁊ pct̄m. Et eciā
ſūme placet dō pn̄ia. qꝛ ꝑ ipſam
hō ſaluat ⁊ reſtaurat qui erat de
perditꝰ in eternū ꝑ ſeipm. ⁊ ideo
deus gaudet in eo ꝙ ſua creatura
et opꝰ ſuū qd ꝑdiderat ſaluet. Et
eciā oēs amici ſui ſūme gaudet de
hoc qꝛ ſunt boni ⁊ letant de bono
ſicut dyaboli ſunt mali ⁊ gaudet
de malo. Hic ergo ꝓpt tautū pla
citū ⁊ tantā cōplacētiam quā de
us hꝫ ⁊ oēs amici eius in pn̄ia. de
bet hō totis viribus conari. vt ad
pn̄iam feſtinet ꝓ peccatis ſuis.

¶ Aliud inductiuū ad pn̄iam.

Itē aliud qd pt incitare ⁊ inducē
hoiem ad pn̄iam ē viſio dei. quia
deꝰ videt hois voluntatē. ⁊ videt
qualr hō tenet in domo ſua ſcꝫ in
corde ſuo. qd meliꝰ ⁊ nobiliꝰ mē
brꝝ ē i hoie i ſecreto dei inimicū ca
pitalē. ⁊ illud qd deꝰ hꝫ ſumme
odio. ⁊ qd deo ſūme diſplicet. ⁊
nō ſolū tenet. ſꝫ defendit nutrit ⁊
abſcōdit atqꝫ angmētat. ⁊ idu
cit ipm i domū ſuā volūtarie. imo
nō i domū ꝓpriā. ſꝫ i domū dei. qꝛ
cor de vera iuſticia ē hitaculū dei
et ꝑtinꝫ dō Eciā hō qd peiꝰ ē fe
cit ipm inimicū qꝛ an̄ nō erat. ⁊ co
gitat ſp quō poterit multiplicare
ipm. Oia iſta deꝰ videt. Debꝫ er
go hō i ſūmo timē. ꝙ ſcꝫ teneat i
ſeipō inimicū dei. ⁊ ꝙ cuſtodit ⁊
defēdat atꝫ nut at ipm. ipō videte
pn̄te ⁊ ſciēte inimicū ſui creatoris
redēptoris atqꝫ iudicis Quis em̄
eſſꝫ auſus tenē cuſtodire atqꝫ nu
trire i regno regis inimicū regis ca
pitalē. rege pn̄te. videte ⁊ ſciēte.
Nōne ille facēt regi magnā ꝯtūe
liā ⁊ offenſā atqꝫ iniuriā. Nōne
eciā ille merēt a rege magnā vin
dictā. Ymmo eciā q̄s eſſꝫ auſꝰ
cogitaē. ſeu i aio ꝓponē inimicū re
gis velle hoſpitaē i domo ſua. rge
ſciēte talē cogitationē ſeu tale ꝓ
poſitū. Et q̄s eſſꝫ auſus intraē do
mū rgis ⁊ pōīre rgis inimicū depi
ctū an̄ faciē regis. Et q̄s eſſꝫ au
ſus rcipe hō a rge ⁊ viuē de bois
regis. ⁊ ſuū inimicū capitalē i do
mo ſua hoſpitare ⁊ defendē ipo
ſciēte. Credo ꝙ nullꝰ eſſꝫ ita au
ſus. Ergo poſtq̄ꝫ hō ſcit ⁊ cog
noſcit ꝙ pct̄m qd ipē tꝫ in corde
ſuo ē inimicꝰ dei capital ⁊ ꝙ deus
hoc vidꝫ ⁊ cognoſcit ⁊ ꝙ ſcit. ſi
ipm non expellit ſtatim de corde
ſuo. tunc facit deo maximam iniu
riam offenſam ⁊ contumeliam.
quia reputat eum vel impotentē.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vel inſcientē vel fatuū· Nōne ille
ſtat i maxīo ꝑiculo abſqȝ fallo·
Quia timor ē ⁊ ſūme timēdū niſi
hō ſtatim ipſū a ſe expellat ꝙ de
us faciat vindictā· ⁊ oſ̄dat ſuaȝ
potētiā ſciam ⁊ iuſticiā· ⁊ p̄cipi
tet ipſū cū inimico ſuo i ꝓfundū i
ferni· ꝟmo mirꝫ ē ⁊ ſup oia mira
bilia quō de⁹ ſuſtinet tāto tpe ii
micos ſuos mōꝛles Et q̄ hoc non
ſentit ꝑiculū neqȝ timet· amiſit i
tellcm̄ ⁊ rōne carȝ· ⁊ merito fatu
us reputabit̄ maxīe i tpe vltōis
Et i iſto apparet dei imēſā clemē
tia ⁊ boitas· ſic ſuſtinē nutrire ⁊
defendē a dyabolo ſuos inimicos
et ſuoꝝ inimicoꝝ zelatores atqȝ
defenſores Nā nō poſſȝ maioꝛ bo
nitas excogitari Et ex hoc appa
ret ꝙ deus nō vult hoieȝ perire· ſȝ
expc̄tat ipm ad pn̄iaȝ· ⁊ vt ſalue
tur pc̄it· nec p̄t eē alia cā· q̄ȝ ꝙ ſi
hō nō venerit ad pn̄iaȝ tā diu ex
pc̄tat⁹· ꝙ ex tūc maioꝛē vindc̄am
et idignatiōnē dei icurrat· qꝛ ingt⁹
eſt deo ⁊ ꝯtēnit illā imēſā bonita
tē dei· Debȝ igit̄ hō ad vitādum
tm̄ arduū ⁊ magnū ꝑiculū i q̊ cō
tinue exiſtit ⁊ ꝓpt̄ tantā boitatē
et expc̄tationē dei currē ad pn̄iaȝ
et ſubito expellē a ſe inimicū dei ⁊
ſuū· ne ſubito ſup eū veniat ira di
et vindc̄a· q̄bꝰ ipē poterit ꝑdē coꝛ
pus ⁊ aīam ꝓpt̄ ingtitudinē ⁊ cō
temptū dei·

Aliud icitatiuū ad pn̄iaȝ·

Preteā aliud ē qꝺ dȝ
hoiem icitare vt currat ad pn̄iam
ſcȝ iuſta punitō pcc̄ā· Vn̄ iā pro
batū ē ⁊ ipoſſibile ē alit̄ eſſe· qm̄
oia fcā ⁊ v̈ba ⁊ cogitatōes hoīs
iudicent̄ ⁊ recipiāt debitā remūe
rationē boni ꝉ mali· ⁊ iō de nc̄cīta
te oia opa hoīs mala ⁊ cogitatio
nes male· ⁊ oia pc̄tā opoꝛtet ꝙ
puniant̄· qꝛ non pn̄t remanē ipu
nita· ⁊ iō ſi nō puniant̄ in hoc mū
do· oȝ ꝙ in alio mūdo puniant̄ ꝑ
iuſticiā debitā· Et iō bonitas dei
oꝛdinauit ꝙ pc̄tā h̄ ꝑ pn̄iaȝ puni
ant̄· ⁊ ꝯſtituit ſuos iudices i hoc
mūdo loco ſui· qui iudicēt ⁊ coꝛri
gāt pc̄tā ⁊ puniāt· vt in hoc mū
do fiat iudiciū de ipſis· ne ſi reſer
uent̄ in alio mūdo iudicent̄ ad cō
demnationē eternā Et iō ſi hō nō
vult i hoc mūdo facē pn̄iaȝ ⁊ iudi
ciū de pc̄cīs ſuis· nc̄cē ē ꝙ p⁹ hāc
vitā eternalr̄ puniant̄ Jtē ec̄iā de
claratū ē in capitulo de eterna iu
ſticia q̄t ⁊ q̄n̄ta mala icurret aia
ſi nō ſaluet̄ qꝛ aia ē imōꝛtl̄· ⁊ ē̄go
bn̄ vel male hēbit i eternū· Debȝ
ergo hō incurrē ad pn̄iaȝ vt eua
dat triſticiā eternā ⁊ penā infini
tā· in quā de nc̄cītate incidit ſi nō
fecerit pn̄iaȝ· Si ē̄go hō nō vult
venire ad iudiciū in alio mūdo· ve
niat h̄ ad iudiciū ſecretū volūta
rie corā iudice a deo oꝛdiato ⁊ cō
fiteat̄ pc̄tā ſua ⁊ accuſet ſeipſū
in veritate coram eo· ⁊ ſic euadet
iudicium damnationis·

Aliud inductiuū ad pn̄iam·

Preteā aliud qꝺ dȝ hoieȝ incita
re ad pn̄iaȝ ē certitudo ⁊ infallibili
tas moꝛtis ⁊ icertitudo ipſi⁹ hore
moꝛtis Nā non ē in alicui⁹ ptāte
ꝓlōgare vnā horā vite. quia vita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

hominis ſtāt in manū alteri⁹ · ſcꝫ
dei · Si ergo homo eſt incert⁹ de
hora quō audet remanē in tāto pe
riculo per qꝺ poteſt incurrē eter
nam penam ⁊ triſticiam infinitā
Cū ergo homo tam facilit̄ poteſt
euitare tāta pericula · q̄ finem nō
hn̄t per pn̄iam qꝺ tam facilit̄ fit ·
quia volēdo ⁊ loquēdo Quid em̄
facili⁹ q̄m velle ⁊ loqui. Ibi em̄
nullus laboꝛ eſt nulla fatigatio ·
Volendo em̄ ⁊ loquēdo coram iu
dice pctm̄ deſtruit̄ ⁊ remittit̄ eter
na pena · ⁊ hō euadit triſticiam
que finem nō habꝫ · Eſt igit̄ hō
ſtultiſſim⁹ qui volūtarie vult ſta
re in tāto periculo q̄ maiu⁹ nō po
teſt excogitari cum poſſit ipſum
vitare tam facilit̄ ꝙ nō poterit fa
cili⁹ cogitari, ⁊ nō ē ſecur⁹ de die
craſtina · ⁊ nō poteſt ꝓlōgare vi
tam ſuam ad vnam horam ·

¶ Aliud inductiuū ad penitētiā

Itē aliud eciam qꝺ debet ſūme in
ducere hominē ad pn̄iam ē mors
xp̄i ⁊ ſanguis qui effuſus eſt ꝓ
pccāſ toti⁹ mūdi · vnde mors xp̄i
ſupat omnia pctā q̄ fieri pn̄t vt
declaratum eſt · ⁊ ideo clamat ſan
guis xp̄i ad oēs pctōres vt veni
ant ad pn̄iam ⁊ recipiāt v̓tutem
et influētiam eius . quia nō eſt ef
fuſus niſi ad lauādum pctā · Et
ideo qui cōtemnit ſanguinem xp̄i
et nō vult lauare pctā ſua in ſan
guine eius dum viuit in hoc mū
do · necc̄e eſt ꝙ damnet̄ · ⁊ maxie
xp̄ian⁹ · qui empt⁹ eſt ſemel pre
cio ſanguini⁹ xp̄i · damnabit̄ ſine

compatione plus q̄ꝫ omnes alij ·
quia cōtemnit ſanguinē tam p̄cio
ſum · Quicūqꝫ igit̄ vult fugē pe
nas eternas ⁊ pueire ad gaudia
eterna dum adhuc vacat · ⁊ i hoc
coꝛpe viuit ⁊ poteſt facere pn̄iaꝫ
currē debet ad ſacm̄ pn̄ie vt in ꝑ
petuū viuat. Conari igit̄ debꝫ ho
dum temp⁹ habꝫ vt expellat de
ſeipſo ⁊ de domo ſua inimicū ſuū
capitalem ⁊ moꝛtalem ⁊ inimicū
ſui creatoris ⁊ factoris ⁊ omniū
creaturaꝝ · ſcꝫ ipſum pctm̄ · ne i
ueniat̄ in eo in moꝛte · quia cū eo
iudicabit̄ ad ignē eternū ⁊ ꝑibit
in eternū Qualit̄ poteſt homo to
lerare in ſuo oꝛto · in ſua domo · in
ſua camera · ⁊ in ſuo coꝛpe inimi
cum capitalem. Et ſi ibi nō p̄t ſu
ſtinē · quō poteſt tūc inimicū ſuū
et xp̄i ⁊ omnis creature dei in ſe
creto coꝛdis ſui abſcōdere ꝑ vnū
momētum · ⁊ nō ſolum tolerare ſꝫ
qꝺ peius eſt diligere ⁊ amare tā
diu. Tam diu em̄ hō tenet pctm̄
in coꝛde ſuo · q̄m diu nō hꝫ ipſum
odio Et quō poterit diligē pecca
tū · ꝑ qꝺ ꝑdit eterna ⁊ īfinita bo
na · ⁊ acq̄rit eterna ⁊ īfinita toꝛ
mēta ⁊ mala · ꝑ qꝺ ꝑdit eternū
et infinitū gaudiū · ⁊ incurrit et
nā triſticiā. Quō poteſt hō tenē
pctm̄ ⁊ diligē ꝓ q̄ opoꝛtuit deū
incarnari ⁊ turpiſſima moꝛte mo
ri. Quō p̄t hō ſeipſū ſuſtinē eſſe
malū · qui nō p̄t neqꝫ vult ſuſtie
re alias res ſuas eſſe malas neqꝫ
coꝛruptas nec maculatas. Quō
p̄t hō ſuſtinē ſeipſū eſſe malū qui

oēs alias reꝝ vult hr̄e bonaꝝ. bonā
domū. veſtē bonā. ⁊ vxorē bonā
et filios bonos Quō igiť nō iudi
careť hō iſte nec ɔdēnareť iuſte q̄
contēnit ſāguinē filij dei. ⁊ ſeipm̄
et refutat mortē tā amarā xp̄i ⁊
ꝓ nullo r̄putat. ⁊ q̄ dimittit ma
xia bona ⁊ et̄na. ⁊ q̄rit vilia ⁊
trāſitoria. q̄ q̄rit t̄rena ⁊ dimittit
celeſtia. q̄ q̄rit aliena bona ⁊ ext̄
nea. ⁊ dimittit ꝓpa bona. Quid
em̄ pei⁹ ſeu turpi⁹ q̄ȝ ꝙ hō q̄ bȝ
aiaȝ īmoꝛtlē ponat ſpē ſuā i re trāſi
toria ⁊ moꝛtli ac coꝛruptibili. ⁊ i
re viuēte p momētū. Cur eciā nō
iudicareť iſte hō iuſtiſſiē. q̄ tm̄ di
ligēs ē ⁊ tm̄ laboꝛat i rebꝫ ex̄ ſe.
et ē negligētiſſim⁹ itra ſe ⁊ ſeipȝ
dimittit pire. q̄ repat ea q̄ ſūt ex̄
ſe ⁊ q̄ itra ſe ſūt relinq̄t. q̄ pulcre
oꝛdiat ea q̄ ſūt ex̄. ⁊ q̄ ſūt int̄ di
mittit ioꝛdiata. q̄ ē diligētiſſim⁹
ad coꝛrigēdū defcūs aliaꝝ reꝝ.
et diſpoit oia rcē ⁊ pfcē. ħ ē negli
gētiſſim⁹ emēdare ꝓpos defcūs.
q̄ vult ꝙ oia alia reddāt debitū
et iuſticiā ei. ⁊ ipē ſibimetipi nō
reddit debitū neqȝ iuſticiā. q̄ vult
ꝙ oia ſibi ꝓficiāt ⁊ nulla nocēāt
et ipēmet ſibi nō vult ꝓficē. ſed
nocē. ⁊ ſeipm̄ cōtinue deſtruē. q̄
tm̄ laboꝛat ċca alias res ꝙ ſeipm̄
negligit. q̄ tm̄ ſtudet vt alias reꝝ
cognoſcat pfcē. ⁊ ſeipm̄ n̄ curat
cognoſcē. q̄ ē ſup oia alia. ⁊ ꝓpt
quē fcā ſūt oia. Cogitet g° hō ꝙ
ſic ipē fāt de rebꝫ ſibi ſubiectiſ. ſ.
qn̄ ſūt iutiles turpes ⁊ maculate.
ꝙ illas deſtruit ⁊ mittit i ignē l'
ex̄ domū ⁊ ex̄ viſū. ⁊ ſic hō r̄futat
oēs res ex̄ ſe. q̄ ſūt viles ⁊ coꝛrup
te. ſic eē ille q̄ ē ſup̄ nos r̄futabit
nos ſi fuerim⁹ viles turpes ⁊ coꝛ
rupti Hic em̄ ipē hō vult hr̄e reꝝ
pulchras p̄cioſas ⁊ honeſtas ꝓ ſe
et eciā mūdas ⁊ n̄ maculatas de
ſideāt ita ille q̄ ē ſup̄ nos cū ſit no
bilioꝛ mūdioꝛ ⁊ p̄cioſioꝛ ſine ɔpa
tōe. vult hr̄e ꝓ ſe res p̄cioſas mū
daꝝ ⁊ imaculataꝝ Nā q̄nto aliq̄ꝝ
ē gl'oſioꝛ ⁊ digoꝛ. tāto dn̄t oia q̄
ipȝ ɔcernūt eē glorioꝛa ⁊ digoꝛa
Currat igiť hō ad pnīaȝ ⁊ lauet
pctā ſua. vt ſit pur⁹ ſincerus ⁊
mūd⁹ i ɔſcia quā de⁹ diligit ſup
oēm mūdiciā. qꝛ ē ſua hitatō. ⁊
timeat futurā ſnīaȝ quā audiēt il
li q̄ erūt imūdi ⁊ maculati. Nā il
loꝝ hitatio cōuerſatō ⁊ ſocietas
erit cū imūdiſſimis ⁊ defoꝛmiſſis
diaboꝶ. q̄ꝝ aſpcūs oēm penā h⁹
mūdi ſupat ⁊ excedit ⁊ illi⁹ con
uerſatōis nō erit finis
Qntū ſacrm̄ ē extrema vnctio
et ē vltimū medicamētū in q̄ dať
grā p quā hō de lapſu repat⁹. exi
ens de hac vita ⁊ tendēs ⁊ trāſeꝰ
ad finalē grām B. ⁊ finalē gloriā
in alia vita diſponiť ⁊ p̄pať ad
ſcām ſanitatē ⁊ ſpūalē vigorē. ⁊
eciā deſtruit pctā veialia ⁊ curat
ifirmitatē ⁊ lāguoꝛē ſeu debilita
tē ſpūalē relictā ex pctō ⁊ alleui
at ifirmitatē coꝛpalē ſi ifirmo ex
pediat

Titul⁹. CCCij.

Quoniā āt necē ē hoiēȝ mo
ri ⁊ exiē de hac vita ⁊ qꝛ
aia ē oꝛdiata finalř ad et̄nā glo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

riā quā hēbit amādo deū toto cor
de. ⁊ adhēndo ei p volūtatē tōlr
⁊ recedēdo tōlr a malo ⁊ iordiato
amoē. ⁊ qꝛ aia exn̄s i carne corru
pta t̄bit a carne multotiēs ⁊ icli
nat̄ ad eā qꝛ hꝫ viuē cū ea. ⁊ iō
aia ḡuat̄ ⁊ ifiát̄ onerata. ⁊ icur
rit pc̄tā veialia velit nolit. ⁊ ali
q̄lit̄ maculat̄ ⁊ ipedit̄ ne tōlr poſ
ſit tendē i deū p amorē. iō qꝛ aia
dꝫ trn̄ſiē de vno ſtatu i aliū. oꝫ ꝙ
vadat imediate ad deū l̄ ad pur
gatoriū. ⁊ iō ſeq̄t̄ ꝙ idigꝫ nouo
vigore ad fortit̄ amandū deū. ⁊
ad tōlit̄ ſe viniēdū cū dō p aōrez
et iō idigꝫ noua grā ⁊ adiutorio
nouo ad felicit̄ ⁊ celerit̄ euolādū
ad deū p tōlē deuotōez ſurſū ten
dēdo. vt totalit̄ ipa eleuet̄ in deū.
et eciā ſi vadat ad ignē purgato
rij ad purgādū idiget vigorari
vt facili⁹ ſuſtieat dolorē ignis do
nec ſit purgata. Vnde duo ſūt q̄
pn̄t aiam ipedire ⁊ agḡuare vt
nō ſit facilit̄ apta ad volandū ad
deū Vnū ē q̄dā debilitas dēlicta
ex pc̄tō. q̄ꝫuis eīn aia ſit purga
ta a pc̄tō mōrli. attn̄ r̄manꝫ q̄dā
debilitas i ea ⁊ q̄dā ifirmitas ſpi
ritual̄. ſic in ifirmitate corpali. q̄
q̄ꝫuis ſit curata adhuc r̄manꝫ q̄
dā debilitas i corpe Aliud āt qd̄
agḡuat aiaꝫ ⁊ t̄bit eā deorſū. ⁊
aliq̄lit̄ retrahit eā a deo. ē pc̄tm̄
veiale. qꝛ ois culpa ſiue mōrl̄ ſi
ue veial̄ elōgat aiaꝫ a dō. ꝫ cul
pa mōrl̄ totalr̄ elōgat. ⁊ culpa
veial̄ minorat ⁊ diminuit amorē
Et iō indigꝫ aia vt nullā culpā

ſentiat. vt totalit̄ euolet ad deū.
Et ſiqꝛ p ſacra viſibilia dꝫ ipa aia
curari ſatiari ⁊ refiā ⁊ recipe grāꝫ
ordiatū fuit ⁊ iſtitutū ſacm̄ ex
treme vnctiōis ad aiaꝫ pficiēdā
et ſanādā ab oi macula ⁊ debili
tate ſpūali. i q̄ ſit ei remiſſio ōmꝰ
pcā venial̄ q̄ ad culpā. ꝫ non q̄
ad penā. vt ipſa aia exonerata a
culpis venialibꝫ ⁊ alijs ſequelis
q̄ depmūt aiam deorſū veloci⁹ fa
cili⁹ ⁊ expediti⁹ euolet ⁊ trn̄ſeat
ad celū ⁊ ꝯſequat̄ ſalutē eterne io
cūditatis. ⁊ hoc p deuotōez leuā
te eā ſurſū. ⁊ p ꝯuerſionē mentꝰ
ad deū. qd̄ q̄de ſacm̄ ſit p medi
cameti corpalis modū. ſic ſacrm̄
bapi ſit p modū ablutōis corpo
ris Sicut āt i alijs ſacrīs p viſibi
le ſignificatur inuiſibile. per illud
qd̄ videm⁹ exteri⁹ ſignificatur il
lud inuiſibile quod ſit interi⁹ in
aia. ita ⁊ in iſto ſacrō. Vn̄ i iſto
ſacrō extremo viſibile qd̄ ſit ⁊ ap
paret exteri⁹ ē vnctio olei cōſec̄
ti p modū medicatōis corpal̄ in
ſeptē ptibꝫ corpis det̄minatis. ſcꝫ
in ocul̄. i auribꝫ. i naribꝫ. i mani
b⁹. in labijs. i pedibꝫ ⁊ i lūbis.
et hoc ſit ſil̄ cū v̄bis depcatiuis ⁊
dat̄ ſolū adultis ⁊ poſtulātibꝫ ⁊
ſolū in piculo mortis Et qꝛ in oi
ſacrō viſibile ꝓporcionat̄ inuiſibi
li. iō ꝯſiderādū ē q̄lit̄ in hoc ſacrō
fiat tal̄ ꝓporcio. Sicut eīn exteri
us ſit q̄dā medicatio in corpe per
modū medicatiōis ⁊ vnctionis
cum oleo. qd̄ eſt curatiuū vulnē
rum. ita ſignificat̄ ꝙ interi⁹ ipſa

aia curatᷣ ꝑ grãm dei q̄ ei datᷣ ⁊
inūgitᷣ vt facili⁹ trāſeat ad celū·
Et qꝛ aia ꝯtrahit īfirmitates ſpū
ales i corꝑe ⁊ pctā veialia ⁊ ſpe
cialitᷣ ꝑ illas ꝑtes ſupradcās offē
dēdo deū i q̄bꝫ ē radix īfirmitatis
ſpūal'·iō fit vnctio i ill' ſeptē lo
cis ſupradc̄as ad ſigficādū ꝙ ipſa
aia diſponitᷣ ⁊ ꝓparatᷣ ꝑ hoc ſacrꝫ
ad pleitudinē ſaitatis ꝑ dilcōnē
et diſcretionē ⁊ curationē omniū
pctōꝝ·q̄ ꝑ illas ſeptē ꝑtes ꝯmit
tuntᷣ Itē in hoc ſacrō eſt oleū ſim
plex ⁊ nō mixtū ſicut i bapō ⁊
ꝯfirmatōe criſma·ad ſigficāduꝫ
ꝙ ſicut oleū ē nitidū ⁊ de ſe ſigfi
cat ſanitatē ꝙ ꝑ illud ſacrm̄ ꝯſcia
hois fit mūda totalitᷣ·vt nulla
culpa remaneat i ea ⁊ hoc ꝑ gra
tiā q̄ datᷣ Et iō hic nō admiſcetᷣ
balſamū cū oleo ſicut i ꝯfirmatō
ne·qꝛ ꝯfirmatio datᷣ ad augmen
tandū ⁊ pugnādū publice ⁊ ad
ꝯuerſādū intᷣ alios hoies vbi req
ritᷣ odoꝛ bone fame q̄ ſigficatur ꝑ
balſamū· ꝫ hic i exitu ſiue trn̄ſitu
ad celū ſufficit ⁊ reqritᷣ nitida ⁊
mūda ꝯſcia q̄ ſigficatᷣ ꝑ oleū ſim
plex rōe nitiditatis ſue ſcd̄m q̄m
iudicat iudex celeſtis· Itē ꝑ iſtd̄
ſacm̄ fit curatio a pcc̄is veialibꝫ
et hoc ꝑ grām leuantē aiam ſurſū
ꝑ deuotionē· ⁊ iō nō datᷣ ꝑuulis
qui nō peccāt veialitᷣ·nec pn̄t ha
bē deuotionē leuātē ſurſū q̄ curat
pctā veialia Itē eciā qꝛ in iſto ſa
cramēto reqritᷣ deuotio ſurſum le
uās aiaꝫ·iō nō dꝫ dari niſi poſtu
lātibꝫ q̄ ꝑ deuotionē eleuantᷣ Itē
eciam nō datᷣ niſi infirmis· quia
hoc ſacramētum nō datur niſi per
modū curatōis corporalis que
ſignificat ſpirituale curationem·
et ideo ſi nō eſſꝫ infirmitas corpo
ralis nō eſſꝫ correſpōdentia Vnde
quāuis per talem inunctionē nō
curetᷣ infirmitas corporalis·non
eſt ꝓpter hoc falſum ſignum·quia
talis vnctio nō datᷣ ad curationē
corporalē·ſed ad ſignificāduꝫ cu
rationem ſpiritualē·ita ꝙ ſignifi
catᷣ ꝙ ſicut exteri⁹ in corpore da
tur vnctio corꝑalis ipſi corpori
exiſtēti infirmo·ita ſimilitᷣ datur
int⁹ vnctio ſpūalis ipſi anime ex
iſtēti infirme· Et ideo talis cura
tio ſemꝑ fit que ſignificatᷣ ſed cor
poralis nō fit niſi per accidēs ali
quādo· Vnde quia iſtud ſacramē
tum nō fit niſi ad eleuādum aiaꝫ
ad deum per deuotioneꝫ· in q̄ ani
ma recipit vigorem ⁊ alleuiatur
et trāquillatur ⁊ letificatur· ⁊ qꝛ
anima regit corpus ideo multoti
ens fit repreſſio moleſtiarum cor
poralium·quia alleuiatis moleſ
tijs anime·alleuiātur ſepe mole
ſtie corporis· Et ideo licet iſtud
ſacramētū nō ſit principalitᷣ inſti
tutū ad curationē infirmitati⁹ cor
poralis·ſed peccati venialis· qꝛ
pctm̄ mortale ē magis mors q̄m
infirmitas· ⁊ pmā q̄ deſtruit ip
ſū ē magis ſuſcitatio q̄m medica
tio·attamē ꝑ accidēs valꝫ ad cu
rationē ⁊ alleuiationē īfirmitati⁹
corꝑal'· ⁊ hoc tolerādo q̄dāmodo
animam que regit corpus ipſam

ſanādo ⁊ vigilādo in bono ⁊ exo
rādo in malo· ⁊ hoc fit qn̄ infirmo
magis expedit viuere ad cumulā
dū magis merita Sicut enī ſpūs
triſtis exſiccat ⁊ ↄſumit corpus·
ita aīa leta viuificat corpꝰ ⁊ rele
uat a doloribꝰ ſuis Et ſic apparz
mag̃ drn̄tia inter iſtud ſacrm̄ ⁊ cō
firmationē· q̄ fit ſilr̄ p vnctionē·
qꝛ ↄfirmatio ꝑpat ⁊ diſpoīt aīā
mā ad meliꝰ agonizādū ⁊ pug
nādū cōtra hoſtes viſibiles· ſꝫ ex
trema vnctio ad celeriꝰ trāſeūdū
ad volandū ad celū ⁊ ad regnuz
celoꝝ· licꝫ etiā diſponat aīaꝫ ad
fortiꝰ reſiſtēdū ↄtra inimicos ſpū
ales ⁊ inuiſibiles ſcꝫ dyabolos ꝯ
Itē etiā qꝛ ↄfirmatio ↄficitur in bal
ſamo· ſꝫ iſtud i ſolo oleo· Itē etiā
qꝛ i fōr v̄boꝝ ē drn̄tia· Nā ſacrm̄
cōfirmatōis fit cū v̄bis idicatiuis
ſed iſtud fit cū v̄bis deꝑcatiuis·
et p hoc etiā differt ab aliꝭ ſacrīs
ꝑcedētibꝰ q̄ fiūt i forma idicatiua
Vn̄ in iſto ſacrō magis ↄueit ver
bis deꝑcatiuis vti q̄ꝫ idicatiuis ꝓp
ter multa· Prio qꝛ ſuſcipiēs hoc
ſacrm̄ ē deſtitutꝰ ꝓpriis viribꝰ· q̄
re idiget ſubleuari p deꝑcationē
Scd̄o qꝛ aīa curatur p deuotionez
et eleuationē ſurſū ad ſpūalia q̄
eſt ꝓpa curatio pcc̄ī venial' qd̄ de
orſū trahit· ⁊ iō qꝛ illd̄ qd̄ ſupra
oīa excitat aīaꝫ ad hoc ē deꝑcatō
et orō· iō ↄueit modꝰ deꝑcatiuꝰ·
Tercio qꝛ hoc ſacrm̄ datur recedēti
bꝰ ab aliis xp̄ianis· ⁊ in manus
ſolius dei reqeſcūt· vn̄ deo aīa cō
mēdatur p deꝑcationē ⁊ ipſa ei cō
mittitur Quāuis autē ad ſacrm̄ nō
detur in mō indicatiuo ſꝫ deꝑcatiuo
tn̄ de ſe hꝫ certitudinē· ita qꝫ ſem
per ↄfertur qd̄ ſignificatur p tale ſac
mētū· ⁊ p illa v̄ba deꝑcatiua niſi
fuerit ipedimētū ex pte recipiētis
et hoc ſi hēat fictionē in ſe ⁊ non
credat· Itē etiā drn̄tia· qꝛ confir
matio fit in frōte· iſtud fit i ſeptē
ptibꝰ corpis Itē drn̄tia· qꝛ confir
matio fit tpe ſanitatis· hoc āt fit
in tpe īfirmitatis· Itē ↄfirmatio
nō ſolū datur adultis· ſꝫ etiā puul'
exttema autem vnctio ſolū datur
adultis·

Sextū ſacrm̄ ē ordo p qd̄ da
tur ⁊ cōmittitur pſonis certis auto
ritas ſpūal' ⁊ ptās itellcual' ide
lebilis ⁊ permanēs diſpēſandi ⁊
miniſtrādi ſacra ſalutis noīe ⁊ vi
ce xp̄i omnibꝰ hominibꝰ

Titulꝰ· CCCiij·

Q Vonīā autez dcm̄ ē de q̄n
qꝫ ſacrīs q̄ ſūt ordiata ad
dandū vitā ſpūalē oībꝰ lapſis ⁊
ꝑditis ac mortuis· ⁊ oſtēſū ē q̄li
ter bapſ regnat ⁊ releuat a p̄mo
lapſu· cōfirmatio corroborat ad
pugnā. eucbariſtia nutrit· pmā
iteꝝ releuat a ſcd̄o lapſu ſi cōtin
gat· extrema vnctio purgat to
taliter a pcc̄īs veialibus ⁊ ſatiat ⁊
vigorat ⁊ ꝑparat vt hō ſit aptus
ire ad regnū celoꝝ· ⁊ ſic iſta q̄n
qꝫ ſacra ſūt nccāria cuilibꝫ homi
vt recipiat ipa ſi vult ſaluari· vel
ſaltē aliq̄ ſūt nccāria oīno· aliq̄ cō
ueniētia ⁊ vtilia ⁊ nō ſp nccāria
Sicut āt iſta ſacra ſūt neceſſaria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

duob' hoib' lapſis vt ſuſcipiāt
ea·ita ncce ē ꝙ ſint aliq̄ hoieſ qui
habeāt ptātē ſeu officiū dandi ⁊
miſtrādi ipſa ſacr̄a· Et qꝛ oia ſac
mēta ſūt xp̄i· ⁊ ab ipſo totā ha
bēt ꝟtutē·ideo oportet ꝙ tal' au
ctoritas ſeu officiū miniſtrādi de
tur a xp̄o cui' ſūt ſacr̄a· qꝛ null'
p̄t miſtrare neqꝫ diſpēſare res ali
cui' dn̄i· niſi de licētia ⁊ auctē do
mini cui' hec ſūt· nec hr̄et vigorē
quicq̄d alit' factū eſſꝫ· Hic ergo
ncce ē ꝙ auctas ſeu officiū dādi
⁊ miniſtrādi ip̄a ſacr̄a ꝯmittat' ⁊
det' ſpecialit' aliq̄b' pſoniſ ſpecia
lib'· oib' vero nō indiſtīcter· Hic
ergo xp̄us ordiauit ip̄a ſacr̄a vt
hoies ſuſcipiāt ea·ita ncce ē ꝙ or
dinet hoies ⁊ pſonas qui miſtrēt
ip̄a ſacr̄a· Et ſic ncc̄aria ē ptās i
terra in hoib' diſtribuēdi ſacr̄a i
noie xp̄i· ⁊ ſic duo ſūt ncc̄aria ho
minib' in terra viuētib'· Primū
eſt ip̄a grā p quā regn̄ant' ⁊ pfi
ciunt' vt ſint apti itrare i regnū ce
loꝝ Et qꝛ iſta grā dat' p ſacr̄a vi
ſibilia ideo ē ncc̄ariū ſcd̄m ſcꝫ au
ctoritas ſeu officiū āmiſtrādi ip
ſa ſacr̄a· ⁊ i iſto ē totū ꝯplemētū
ſalutis hoim. Sicut eni̅ in gn̄atōe
homis ꝯ̄currūt ho ⁊ de' ita ꝙ ho
admiſtrat corp'· ⁊ de' creat ipſā
aiam· ⁊ ſic ſimil' ꝯ̄currūt ad gn̄a
tionē hoīs ita ꝯformit' ad regn̄an
dū ⁊ repandū hoiem per ſacr̄a q̄
ſūt res viſibiles ⁊ corpales debēt
ꝯ̄currē ⁊ ho de'· vt.ſ.ho ⁊ admi
ſtret ſacr̄m corpale ⁊ viſibile· ⁊
de' creet ipſā grām· qꝛ ſacrm̄ eſt

ſicut corp'· ⁊ grā ē ſicut aia· Et
ideo ſicut in gn̄atōe hoīs ho admi
niſtrat totū illud qđ corpale ē ⁊
viſibile· ⁊ de' creat totum illud
qđ ē ſpūale· ⁊ iuiſibile· ſcꝫ ipſā
aiam rōnalē·ita in regn̄atōe ⁊ re
formatōe hoiſ·ho adminiſtrat to
tū illud qđ eſt corpale ⁊ viſibile
ſcꝫ ip̄m ſacrm̄· ⁊ deus creat totū
illud qđ eſt iuiſibile ſcꝫ ipſā gra
tiā·ita ꝙ ſicut ho gn̄at' ab hoie p
miniſteriū corpis q̄ſi p qđdā of
ficiū a deo ordiatū· ita ꝯformiter
ho regn̄at' ab hoie p miniſterium
corpale q̄ſi p quoddā officium a
deo ordinatū· Et ſicut ptāſ mini
ſtrādi corpus data ē hoi· ſꝫ ptās
creandi aiam nō potuit dari hoi·
qꝛ ſoli deo ꝯ̄uenit·ita ptās mini
ſtrādi ſacrm̄ viſibile debuit dari
hoi· ſꝫ ptās creādi ⁊ dādi gratiā
non potuit dari nec ꝯicari hoi· qꝛ
ſoli xp̄o ꝯuenit inq̄ntū de' ē Sic
ergo ꝯuenietiſſimū ē vt officium
ſeu ptās admiſtrādi ſacr̄a corpa
lia ⁊ viſibilia ꝯicat' ipſis hoib' Et
eciā qꝛ maior vnitaſ ⁊ amor gn̄a
tur int' hoies ꝓpt' hoc ꝙ vn' gn̄at'
ab alio· q̄ꝫ ꝙ q̄libꝫ totalit' fiēt a
deo· ita ſimiliter maior vnitas ⁊
maior dilectio gn̄at' inter hoies ſi
vn' regn̄at' ab alio iſtrumētalit'
et recipiat ſacrm̄ ab alio· in q̄ reci
pit vitā ſpūalē a xp̄o· Et idō qꝛ
vita ſpūal' ꝯſiſtit i caritate ⁊ vni
tate· idō ꝯueniētiſſime debuit ordi
nari vt hoies vice xp̄i adminiſtrent
ſacr̄a ſalutis homib'· vt magis fie
rent vnū int' ſe·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Q̄d p iſtā auctēm ↄſtituit̄ ⁊ fit p̄latura ⁊ ordo ⁊ ſupioritas ⁊ inferioritas. Titulꝰ. CCCiiij.

ET qꝛ oēs xp̄iani q̄ ſūt mē
bra xp̄i ↄueniūt in ſacroꝝ
ſuſceptōe. qꝛ oēs indigēt
et oibꝫ ſūt nccāria. qꝛ oēs idigēt
vita ſp̄uali. idō in hoc oēs ſūt eq̄
les. nec vnꝰ eſt ſupior neqꝫ dig
nior altero q̄ntū ad hoc. Sꝫ qꝛ vt
iā dcm̄ eſt nccāria ē auctas ⁊ po
teſtas adminiſtrādi ipa ſacrā ⁊
ꝙ ↄmittat̄ aliq̄bꝫ xp̄ianis. ⁊ qꝛ
illa auctas ⁊ ptās ē talis dig̃ta
tis ⁊ honoris ⁊ eleuat tales hoieſ
de vno g̃du ſup oēs alios q̄ non
hn̄t talē ptātē ⁊ auctē eis ↄmiſſā
et ponit eos i honore ⁊ dig̃tate.
Sic eciaꝫ hō q̄ gn̄at aliū admini
ſtrādo corpꝰ ↄſtituit̄ in aliq̄ hore
ſup illū qui gn̄at̄. ⁊ dicit̄ pater
eius cui debet̄ honor. Et idō de ncā
tate fit dr̄ntia ⁊ diſtinctio ꝓpter
talē auctēm ⁊ ptātē int̄ xp̄ianoſ
et fideles ⁊ int̄ mēbra xp̄i. ⁊ eciā
q̄dā ſupioritas ⁊ inferioritas ⁊
vnꝰ fit maior altero ⁊ ſupior. ⁊
p ↄn̄s fit ordo p̄eminētia ⁊ p̄la
tura ⁊ g̃dꝰ. Quia vbi eſt ſupiori
tas ⁊ iferioritas. nccārius ē ordo
Et idō talis auctas ⁊ p̄oritas vo
cat̄ ordo. qꝛ de ncāitate cauſat ⁊ fa
cit int̄ xp̄ianos ſupioritatē ⁊ iſe
rioritatē. Sicut eīn xp̄iani eleuā
tur ſupra nō xp̄ianoſ de vno gra
du. ita xp̄iani hn̄tes talē ptātem
eleuant̄ ſupra nō hn̄tes de vno g̃
du. Et ſic int̄ xp̄ianos ē ↄuenien
tia ⁊ dr̄ntia rōne ↄueniētie ⁊ eq̄li
tatis. ⁊ rōne dr̄ntie ⁊ ieq̄litatis
et ſupioritas ⁊ iferioritas. Qui
eīn hn̄t ptātē. plꝰ hn̄t q̄ꝫ illi qui
nō hn̄t. qꝛ totū ē a xp̄o. Sicut ei
oia mēbra corpis hūani ↄueniūt
in vita ⁊ calore naturali. per quē
oia viuūt. ſꝫ eciā differūt p diuer
ſas ptātes ⁊ officia q̄ ſingula mē
bra hn̄t. ſic fit int̄ fideles qꝛ oēs
cōueniūt q̄ntū ad caritatē. ſꝫ dif
ferūt ⁊ diſtinguūtur penes ptā
tē ⁊ officiū. Et qꝛ talis dr̄ntia ⁊
diſtinctio nccāria ē ad viuēdum
ordiate ⁊ bn̄ int̄ xp̄ianos ita ꝙ
oportꝫ ꝙ aliq̄ r̄cipiāt ſacrā ⁊ nō
dent. neqꝫ habeāt ptātē dādi. ⁊
aliq̄ ſint. q̄ eciā recipiant p̄mo. ⁊
eciā habeāt ptātē ⁊ auctē dandi
alijs. idō de ncāitate ſūt due ptes i
ter xp̄ianos. ⁊ q̄ſi due gentes di
ſtincte. ſcꝫ ps laycalis ⁊ ps cle
ricalꝰ. Et ps clericalis ē ſupior ⁊
dig̃or. ⁊ ideo ē magis ꝓpinq̄ xp̄o
et magis ſimilꝰ. qꝛ inſilꝰ clerici hn̄
tes ptātē ↄcurrūt cū xp̄o ad vnū
opꝰ. qꝛ xp̄s dat grām iuiſibilē ⁊
clerici q̄ ſūt miſtri eius dāt ſacrā
viſibilia. ⁊ idō ſūt coadiutores ⁊
coopantes xp̄i. ⁊ ideo ſūt magni
honoris ⁊ magne dig̃tatis ex p
te officij xp̄i.

Q̄d ptās iſta iuiſibilꝰ ⁊ ſp̄ualis dat̄ p ſacr̄m viſibile ⁊ manifeſtū ſignū. ſic grā dat̄ in alijs ſacr̄metis. Ti. CCCv.

ET qm̄ iſta ptās admiſtrā
di ē nccāria ⁊ point diſtin
ctionē int̄ xp̄ianos ⁊ mē
bra xp̄i. ⁊ ſepat tales pſonaſ ab

aliȷ̄s. ⁊ eleuat eas i dig̃tate ⁊ in
gradu. iō ſic̄ i aliȷ̄s ſacris ꝑ viſibi
le dat̃ īuiſibile. ⁊ ꝑ aliqđ ſignū
exteriꝰ apparēs dat̃ īteriꝰ in aīa
ip̄m inuiſibile occultū ⁊ nō appa
rēs. ita qđ illud qđ exteriꝰ fit ſig
ficat qđ īteriꝰ fit. ita ꝙ exterius
ſūt res corꝑales ⁊ v̉ba audibilia
q̄ ſignificāt illud qđ īteriꝰ recipit̃.
ideo nccē ē ecīā ꝙ tal' ꝑtās diſpē
ſandi ⁊ dādi ſacrm̄. det̃ ꝑ aliqđ
ſignū maifeſtū. ꝑ aliq̃ v̉ba q̄ ſig
ficēt talē ꝑtātē. ſic̄ i bapō ꝑ aq̃m
viſibilē ⁊ ꝑ v̉ba iſil' ꝯiūcta. dat̃
ablutio in aīa ⁊ grā. Et iō nccē ē
ꝙ ſit ſacrm̄ ordis ſic̄ ſacrm̄ bapī i
q̊ det̃ ꝑtās ꝑ quā fit gradꝰ ⁊ ordo
et ſuꝑioritas int̃ xp̄ianos. Vn̄ qꝛ
tales ꝑſone dn̄t ſeꝑari ⁊ diſtin
gui ab aliȷ̄s ꝑſoīs. ꝯuenīētiſſimū
eſt ꝙ hoc fiat ꝑ aliq̃ ſigna maife
ſta. Si eīm ordiatū ē ꝙ hō nō xp̄i
anꝰ fiat xp̄ianꝰ ⁊ ꝯſtituit̃ in eē
xp̄iano ꝑ aliqđ ſignū maifeſtū.
ita congruū ē ꝙ tal' xp̄ianꝰ ꝯſti
tuat̃ in tali gradu ꝑtātis ſuꝑ ali
os ꝑ aliq̃ ſigna maifeſta. ⁊ ideo
iſta ꝑtās debuit dari ꝑ modū ſa
cramēti. Et qm̄ iſta ꝑtās eſt res
ſpūal' ⁊ nō corꝑal'. iō dꝫ poni in
tus i aīa. ⁊ iō nccē ē ꝙ qn̄ dat̃ ta
lis ꝑtās ꝑ ſacrm̄ ordis. aliqđ īui
ſibile ⁊ ꝑmanēs imp̄mat̃ in aīa.
Hoc autē nō eſt grā q̄ dat̃ i aliȷ̄s
ſacris. ergo oportet ꝙ ſit aliqđ ali
ud īuiſibile q̄m ip̄a grā Et iō eſt
aliqđ ſignū ſeu ſigillū īpreſſū in
aīa qđ dicit̃ caracter ſpūal'. ⁊ ta
le ſignū ſpūale imp̄ſſū i aīa ē ip̄a

ꝑtās ſpūal' collata. ſeu ꝑtās ſuꝑ
data i tali caractere ſeu ſigno Vn̄
nccē ē ꝙ tales ꝑſone q̄ recipiūt ta
lē ꝑtātē ⁊ auctē magis aſſimilāt̃
xp̄ō q̄m alie ꝑſone. ⁊ alio mō ⁊
diſtincto mō. Et qꝛ aliȷ̄ xp̄iani
aſſimilantur chriſto per gratiam
et eciam iſte perſone cum eciam
recipiāt alia ſacrā. iō oportꝫ ꝙ vl
tra grām q̄ dat̃ oibꝫ ꝑ alia ſacrā
recipiāt aliqđ aliud īuiſibile i aīa
ꝑ qđ aſcēdāt ⁊ eleuent̃ ſuꝑ ali
os. ⁊ mō ſpūali aſſimilent̃ xp̄ō.
Et iō i iſto ſacrō imp̄mit̃ aliqđ i
aīa qđ nō ē ip̄a grā q̄ renouat ho
minē lapſū. ⁊ iō q̄ꝫuis tal' hō per
dit grām ſibi datā ꝑ alia ſacrā. n̄
tn̄ ꝓpt̃ hoc ꝑdit illud īuiſibile ſeu
illā ꝑtātē īuiſibilē q̄ dat̃ in iſto ſa
cramēto: qꝛ tal' ꝑtās non eſt ip̄a
grā ſꝫ diſtinguūtur. ⁊ ſūt due res
ſpūales. qꝛ vna p̄t eſſe ſine alia.
Et iō neqꝫ ꝑ pcm̄ neqꝫ ꝑ offen
ſā neqꝫ ꝑ lapſū xp̄ianus q̄ ſel' ac
cepit talē ꝑtātē ⁊ auctē nullo mō
pōt ꝑdē. nec ē in ꝑtāte ſua amit
tē nec ānullare illū caracterē qui
eſt idelebil' in eternū ⁊ ꝑmanēs
et tā diu q̄ꝫ diu aīa ē ⁊ erit Qui
ergo accepit ſacrm̄ ordis accepit
rem ſpūalē idelebilē ⁊ iuariabilē
et ſemꝑ ꝑmanētē ſicut aīa.

Qđ bonitas ⁊ malicia ꝑſone
nō diminuūt neqꝫ mutāt neqꝫ de
ſtruūt talē ꝑtātē admiſtrādi ſac̄
mēta   Ti. CCCvi.

Hoc aūt ꝯuenīētiſſimū ē ꝙ
ſcꝫ talis caracter ſiue pote
ſtas ſit idelebil' ⁊ ꝑmane

at· eciā ſi grā deſtruat᷒ Vn̄ cū tal᷒ ptās ⁊ auctas adminiſtrandi ipſa ſacr̄a det᷒ ill᷒ q̄b᷒ dat᷒ nō ꝑpt᷒ ſeipſos ȝ ꝑpt᷒ alios· vt ſcȝ alij recipiant ſacramēta ab eis i q̄bꝫ recipiant gratiam ⁊ ſalutem ſicut ordinatum eſt a chriſto· ideo cū iſta poteſtas neceſſaria ſit ꝑpter alios᷒ et nō ꝑpter illos qui habēt talem poteſtatem· qui poſſunt perdere bonitatem ⁊ gratiam· ⁊ p̄nt effici mali· neceſſe eſt ꝙ quāuis perdāt bonitatem ⁊ gratiam· ꝙ nullo modo perdāt talem poteſtatē· ſeu auctoritatē· Vnde quia neceſſe eſt ꝙ homines recipiāt talia ſacramēta ad eoꝝ ſalutem qꝛ ita ordinatum eſt· ⁊ eciam necē eſt ꝙ aliquibꝫ perſonis det᷒ auctoritas᷒ et poteſtas adminiſtrādi ⁊ dādi ipa ſacramēta ⁊ hoc per ſacramētum ordis· ideo neceſſe ē ꝙ bonitas᷒ ſiue malicia miniſtri qui hȝ talem poteſtatē mihil addat vel diminuat de ptāte eius· nec de auctoritate· qꝛ ipſa bonitas p̄t perdi frequēter ⁊ recupari· Et ideo fieret maximū nocumētum ⁊ dānū oibꝫ alijs recipiētibꝫ ipa ſacramēta· ſi talis ptās deſtrueretur ꝑpt maliciā pſone· ⁊ malicia miniſtri preiudicaret ⁊ nocēt ſaluti alioꝝ· qđ fieri nō dȝ· Et eciā null᷒ eſt cert᷒ de malicia ⁊ bonitate alterius· ⁊ ſic ſemp eſſȝ dubiū vtꝝ recipiēs᷒ ſacrm̄ recipet veꝝ ſacrm̄· ſi reqreret᷒ bonitas᷒ miniſtrātis ſacr̄a Cum eni᷒ tal᷒ ptās adminiſtrādi nō ſit niſi aucta᷒ adminiſtrādi ipſas res exteriores viſibiles ⁊ vba auditoria· ⁊ qꝛ xp̄s dat grām inuiſibilē in ipſis᷒ ſacris᷒· ideo poſtq̄ȝ miniſter mihil dat inuiſibile i aia nec p̄t· ſequit᷒ ꝙ bonitas vel malicia mihil facit ad vtute ſacri· dū tamē faciat ſicut xp̄s ordiauit fieri· vn̄ non ē niſi coadiutor ⁊ cooperator xp̄i exteri᷒ Sicut eni᷒ bōbon᷒ ſiue mal᷒ mihil variat ad generationē corpalē· qꝛ eciam deus dat aiam corpi ſiue ſit gnatū ab hoie bono vel ab hoie malo· ita ꝙ neqȝ malicia neqȝ bonitas ipedit quin det animā· ita eciā bonitas vel malicia miniſtri mihil ipedit quin de᷒ ſemp det grām in ſacramētis· qꝛ ipm ſacrm̄ ē ſic corpus· ⁊ grā ē ſicut aia· Sicut g° de᷒ nō denegat animā corpi gnato a malo homie· ita nō denegat grām ſacrō adminiſtrato a malo miniſtro· Vnde ſacr̄a ſunt ipſius᷒ xp̄i qui ea ordinauit ⁊ nō ſūt miniſtri· ⁊ idō in re miniſtrata mihil facit bonitas vel malicia miniſtri· Et qꝛ aliud ē grā ⁊ aliud ē ptas᷒ ſeu caracter impſſus in aia iō eciā q̄ȝuis aliqs pdat grām ſibi datā in bapō· ⁊ ſit in lapſu ſcdo· pōt tn̄ recipe ſacrm̄ ordinis· ⁊ p ↄn̄s p̄t recipe talē ptātē ſpūalē ⁊ caractere qꝛ non pſuppomit grām ſeu bonitatē pſone de ncītate· ȝ ſolū requirit᷒ de ncītate ꝙ ſit xp̄ian᷒ Et ſic apparȝ ꝙ p talē ptātē neō efficit᷒ melior alio rōne ptātis ⁊ auctis accepte Hȝ qn̄ tal᷒ pſona que recipit talē ⁊ tam excellētem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ptātem admiſtrādi ⁊ diſpēſandi
tā ſciſſimas res ſic̄ ſūt ſacra dʒ ſu
ꝑare alios boītate· ſic̄ ſupat ptā
te ⁊ auc̄te ⁊ officío· q꞉ talia ſac̄
mēta nō pn̄t digne admiſtrari· n̄
ꝑſona admiſtrās hēat excellentē
bonitatē· iō q̄ʒuis ſacrm̄ ordis ſit
inſtitutū p̄ncipalit̄ ad dandū ip
ſam ptātē ſp̄ualeʒ· tn̄ ex ꝯſeq̄nti
eciā dat grām ſp̄ualē ſic̄ alia ſac̄
mēta· ſine q̄ non p̄t tal̄ ptās dig
ne excerceri· Si ergo ꝑſona reci
piēs ſac̄m ordis hʒ grām q̄ dat̄
in alijs ſacris tūc auget̄ ⁊ creſcit
in iſto ſacrō· ⁊ dat̄ copioſior· ſi
autē nō hʒ grām· ꝫ ē in pc̄tō mor
li ſciēter· tūc nullā grām recipit·
ſed auget culpā· ⁊ ſolū r̄cipit po
teſtatē q̄ nō req̄rit bonitatē de ne
ceſſitate nec grām· Nemo igit̄ vo
lēs recipe ſac̄a ſalutis itromittat
ſe de bonitate vel malicia miſtri q̄
diſpēſat ⁊ miſtrat ſac̄m· ꝫ ſolū
reſpiciat ſacrm̄ ⁊ v̄tutē ſacri ⁊ il
lū q̄ iſtituit ⁊ ordiauit ip̄m ſacra
mentū ſcʒ xp̄m· Nemo credat ꝙ
plꝰ recipiat a bono q̄ʒ a malo mi
miſtro de v̄tute ſacri· q꞉ miniſter
nullā v̄tutē dat illi ſacrō ꝫ ſolū il
le qui iſtituit ⁊ ordiauit· ⁊ cuiꝰ
noie ſacrm̄ recipit̄· Quid em̄ facit
boitas vel malicia apotecarij i ad
miniſtratōne medicīe? Si em̄ me
dicina de ſe bona ē ⁊ hʒ v̄tutē· ni
hil ipedit bonitas vel malicia diſ
penſantis· ſufficit ꝙ adminiſtret
ſicut dʒ ⁊ ſicut medicus ſcripſit
et ordinauit·

Quod ptās ſp̄ualis ſeu ſac̄m or
dis p̄mo ⁊ p̄ncipalit̄ reſpiciat p̄n
cipaliſſimū ſacrm̄ qd̄ ē corpꝰ ⁊ ſā
guis xp̄i· ⁊ ad illud ordinat̄·

Titulꝰ· CCCvij·

Quoniā aūt nccāria ē ptās
diſpēſandi ⁊ admiſtrādi
ſac̄a ad dādū ptātem taleʒ ē or
diatū ſacrm̄ ordis· Et q꞉ ipa po
teſtas ⁊ auc̄tas ē ꝓpt̄ ipa ſac̄a·
ideo p̄mo ⁊ p̄ncipalit̄ dʒ reſpicē
ſacrm̄ p̄ncipaliſſimū ⁊ maximū·
Unde p̄ncipal̄ gradꝰ ⁊ maximꝰ
ptātis eſt reſpcū p̄ncipaliſſimi ⁊
excellentiſſimi ſacri· ⁊ ab illo ſac̄
mēto dʒ tal̄ ptās denoiari tāq̄ʒ
a digniori ⁊ nobiliori· Et q꞉ ſac̄
mētū corpis ⁊ ſanguis xp̄i ē p̄nci
paliſſimū ⁊ digſſimū ⁊ maximū·
vt iā declaratū ē· q꞉ in eo ꝯtinet̄
totꝰ xp̄s q̄ eſt deꝰ ⁊ hō ꝑfectꝰ·
ideo ſequit̄ ꝙ ſac̄m ordis p̄mo ⁊
p̄ncipalit̄ ⁊ de dirco reſpiciat ptā
tē q̄ dat̄ hoi ſupra ſacrm̄ corpis ⁊
ſanguis xp̄i· ⁊ ꝓpter illud ſacrm̄
p̄ncipalit̄ ſac̄m ordis ē inſtitutū
et ordinatū· Et q꞉ g̃dꝰ illiꝰ ptā
tis ē vltimꝰ ideo fieri dʒ aſcēſus
propt̄ nobilitatē talis g̃dꝰ ꝑ ali
os g̃dꝰ· ita ꝙ dʒ p̄cedē alias po
teſtates iferiores gradatim ordia
tas· q꞉ cōgruū ⁊ dignū ē· vt qui
dʒ aſcendē ⁊ leuari ad tantā ⁊
talē ptātē· ꝙ aſcēdat ꝑ gradus·
Si em̄ tinctor q̄ vult ponē in pā
no crudo nobiliſſimū colorem vlti
mū· p̄mo ponit i pāno alios colo
res minus nobiles ⁊ gradatim aſ
cendēdo donec pānꝰ ſit dignꝰ reci
pere coloreʒ vltimū nobiliſſimū·

q̄nto magis q̄ dꝫ recipe tantā di
gnitatē ⁊ ptātē admiſtrādi ſacra
mētū corpis ⁊ ſāguis xp̄i · dꝫ pᵒ
recipe alias ptātes minꝰ nobiles
et iferiores ḡdati aſcēdēdo Et iō
ſūt pmo ſex ḡdꝰ ordiati ſeu ſex
ptātes ſeu officia āteq̄ꝫ ꝑueniat
ad officiū ⁊ ptātem ſupra ſacrm̄
corpis ⁊ ſāguis xp̄i qꝛ ſolēnitas
et digtas illiꝰ āminiſtratōis ⁊ di
ſpēſatōis req̄rit tot officia ⁊ ptā
tes diſtinctas · ⁊ iō ſacrm̄ ordis
cōtinet ſeptē ḡdꝰ ordiatoꝝ q̄ oēs
ordinant ad vnū ſacrm̄ · ſcꝫ cor
poris ⁊ ſāgnis xp̄i · ⁊ ido q̄ꝫuis
ſint ſeptē tn̄ oēs ſūt vnū ſacrm̄ or
dis · qꝛ ſex pmi ordinant ad ſep
timū · ⁊ ſeptimꝰ imediate ordiat
ad ſacrm̄ corpis ⁊ ſāguis xp̄i · ⁊
iō ſex pmi ḡdꝰ ſūt ſubmiſtrātes
et ſubſeruiētes Hic em̄ i hoie ſūt
ptātes in aia ꝑ ḡdꝰ ordiate vt iā
fuit declaratū in capitulo de obli
gatōe · ita ꝙ ſūt ptātes iſime me
die ⁊ ſupme · qꝛ ſūt ptātes vege
tatiue ſenſitiue · ⁊ vltio ptās dig
nior ⁊ ſupma ſcꝫ itellectiua ⁊ li
beri arbitrij · ⁊ oēs ptātes inferio
res ſūt ꝓpt liberꝝ arbitriū · ita ſilr
eſt i ptātibꝰ ſpūalibꝰ · qꝛ ſūt ptā
tes infime medie ⁊ ſupme ad q̄m
ſcꝫ ſupmā oēs alie ordināt Iſte
aūt ptātes ſpūales multiplicant
et diſtinguūtur ꝑ reſpcm̄ ad ſac
mētū corpis xp̄i · qꝛ ſacrm̄ ordis
ordinat ad ſacrm̄ ſacroꝝ · Vn̄ ꝓ
pinq̄ſſima ⁊ pncipal ptās ē ad
cōſectionē illiꝰ ſacri · ⁊ hec ptās
eſt ordo ſacdotal ⁊ ſacdotiū Alie

vero ptātes ſūt ad ordinādū ali
qd miſteriū i iſto ſacrō · ita ꝙ co
opant ptāti ſacdotali · ⁊ hoc l' in
ordine ad ipm ſacrm̄ vel in ordie
ad ipm ſacramētum ſuſcipiētes ·
Et iō ſcdm qd req̄rit pfcio ⁊ cō
plemētū ipſiꝰ officij ⁊ miſterij ·
ſcdm hoc mltiplicant ipē ptātes
ſpūales · Nā oportꝫ aliq̄s miſtra
re quaſi a remotiori · ⁊ aliquos a
proximiori ⁊ aliquos a medio
mō · vt nihil deficiat i tāto miſte
rio qd dꝫ eſſe ſūme ordinatū Et
iō ſūt ſeptē ptātes ſeu ḡdꝰ · Pri
mꝰ icipiēdo ab iſimo · ē ḡdꝰ oſti
arij ſeu ptās oſtiarij · ſcds lecto
ris · teciꝰ exorciſte · q̄rtꝰ acoliti ·
qntꝰ ē ſubdyaconi · ſextꝰ dyaco
ni · ſeptimꝰ ⁊ vltimus pſbiteri ſeu
ſacdotis Et q̄libꝫ iſtoꝝ ḡduū hꝫ
ſuā ptātē diſtinctā · ⁊ ſuā ꝓpriā
opationē q̄ reſpicit ſacrm̄ eucha
riſtie modo ordinato · Sed quia
tales perſone que accipiūt tales
poteſtates ſpirituales aſſumunt
de alijs ⁊ eleuantur ſupra alias ꝑ
ſonas · ideo oportet ꝙ ſit quedā
diſtinctio viſibilis vt tales perſo
ne diſtinguātur ab alijs Et ido
primo ⁊ ante omnia precedit tō
ſura in capite ad diſtinguendum
Et ſic apparet qualiter pars cle
ricalis eleuatur per gradus ordi
natos ſuper partem laycalem · ⁊
ideo eſt ibi primꝰ ordo ſuperiori
tatis ⁊ inferioritatis inter partē
clericalē ⁊ laycalē ꝑ talē ptātem
Deide i ipſa pte cleicali ſit ſupio
ritas ⁊ ifeioritas ꝑ ḡdꝰ ordiatos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et diſtinctos Et iō ꝑs clericalis
eſt ordiata i ſe ⁊ infra ſe ꝑ talē
ptātē ſpūalē. ⁊ idō rōe ſacrm̄ in q̄
daꝛ ipſa ptās ſpūalꝭ dicitꝛ ſacrm̄
ordis. ⁊ ꝑmo ordiat duas ꝑtes
gñales in xp̄ianitate ſcʒ clericalē
et laycalē. deiñ ordiat ꝑtē clerica
lē in ſe dādo diſtinctos gradꝰ po
teſtatis Et iō ſacrm̄ ordis ē ordi
natiuū diſtinctiuū ⁊ ꝓteſtatiuū

¶ Cōparatio iſtaꝝ ptātū ſpūa
liū ⁊ ordiataꝝ ad ordies aliaꝝ
reꝝ Ti. CCCviij.

Poſſumꝰ ergo cōꝑare ordi
nē ptātū ſpūaliū. ad ordi
nē aliaꝝ reꝝ vt magis co
gnoſcantꝛ Vñ ſicut videmꝰ ꝙ po
teſtates nāles q̄ ſūt i hoie duobꝰ
modis reperiuntꝛ ſcʒ diuiſim ⁊ cō
iunctim. qꝛ ptātes vegetatiue re
periuntꝛ in arborib⁹ ⁊ in plātis ⁊
ibi nō ſūt ptātes ſenſitiue nec po
teſtas liberi arbitrij. ⁊ ſilr ptātes
ſenſitiue ſūt i aialibꝰ. ⁊ ibi nō re
ꝑitꝛ ptās liberi arbitrij deiñ i hoie
reperiuntꝛ oēs ptātes ſimꝛ ↄiūcte
et ordinate ⁊ nulla deficit. ita ꝙ
totū cōplemētū ē in hoie nec aliq̄
ptās nālis ꝑt ei addi maior qꝛ i
ptāte liberi arbitrij ē ſtatꝰ. ita cō
formitꝛ iſte ptātes ſpūales ſeu of
ficia. q̄ ſūt ꝓpter hoiēʒ ⁊ dn̄t ↄfor
mari hoi reꝑiūtꝛ ↄiūctim ⁊ diui
ſim. qꝛ reperiuntꝛ ꝑſone in q̄bꝰ ſo
lū ē tonſura clericalis ⁊ nō plꝰ ⁊
eciā ꝑſone in q̄bꝰ ſūt q̄ttuor mio
res ordies ⁊ nō pluēs. ⁊ eciā ſūt
ꝑſone in q̄bꝰ ē ordo ſubdyacona
tꝰ tm̄. ⁊ eciā i q̄bꝰ ē ordo dyaco

natꝰ ⁊ nō plꝰ. ⁊ vltꝛ hoc oēs iſte
ptātes ſimꝛ ↄiūcte ſūt i ſacdote. ⁊
vltra hoc ptās ſacdotalis ē q̄ſi cō
plemētū ⁊ ↄſūmatō oim. ⁊ ſic in
ſacerdote ē totū ↄplemētū ſicut in
hoie. Sicut ergo ſe hʒ ptās liberi
arbitrij ad alias ptātes nāles. ſic
ſe hʒ q̄damō ptās ſacerdotalꝭ ad
alias ptātes iferiores Et ſicut ſu
pra liberꝝ arbitriū nō ē aliꝰ g̃dꝰ
ptātis naturalꝭ. ita ſupra g̃dū ſa
cerdotalē nō ē aliꝰ gradꝰ ptātis
ſpūalis Et ſicut oēs ptātes natu
rales ſūt ꝓpꝛ liberꝝ arbitriū ⁊ ei ſ
uiūt vel miniſtrāt mediate lꝭ ime
diate ⁊ ꝑ quedā ordinē. ita oēs
ptātes ſpūales iferiores ſūt ꝓpter
ſacerdotalē ptātē ⁊ ei ſeruiunt ⁊
miniſtrāt mediate vel immediate
Et ſic ptātes nāles iferiores no
bilitātꝛ in hoie qn̄ ſūt ↄiūcte cū li
bero arbitrio qđ ē dgſſimū in na
tura. ita ꝙ ſūt magis excellētes.
q̄ʒ qn̄ ſūt ſeꝑate a libero arbitrio
in rebꝰ alijs. ita ↄformitꝛ iferioēs
ſpūales ptātes nobilitātꝛ in ſacer
dote qꝛ ſūt ↄiūcte cū ptāte ſacdo
tali. Itē ſicut ptātes iferiores nā
les ſcʒ vegetatiue ⁊ ſēſitiue non
ordinantꝛ ad deū imediate. ſʒ me
diāte libero arbitrio. nec vniuntꝛ
nec loquūtur cū deo imediate. ſʒ
ptās liberi arbitrij imediate ⁊ ſi
ne aliq̄ medio ordinatꝛ ad deum
et vnitꝛ cū deo imediate. ⁊ cū deo
loquitꝛ imediate. ita ꝙ intꝛ liberꝝ
arbitriū ⁊ deū nullū cadit mediū
ita cōformitꝛ ptātes ſpūales infe
riores non ordinantꝛ imediate ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſacrm̄ euchariſtie in q̊ ē xp̄s q̄ ē
verus deꝰ. nec vnit̄ cū ſacro īme
diate. ẜ ordinant̄ ad ip̄m mediā
te ptāte ſacdotali. ẜ ipſa ptāˀ ſac
dotal' imediate ordinat̄ ad ipſuʒ
ſacrm̄ euchariſtie ⁊ vnit̄ cū eo.
et ꝑ ꝯn̄s cū xp̄o. ⁊ int̄ ipſā ptātē
ſacdotalē ⁊ ſacrm̄ euchariſtie nul
lū ē mediū. Et ſic liberꝝ arbitriū
eſt ꝓpinqſſimū deo ꝑ nālē ptātē.
ita ſacdos ē ꝓpinqſſimꝰ ipſi ſacrō
euchariſtie in q̊ ē deꝰ ꝑ ptātē ſac
dotalē. Et ſic q̄ʒuis liberꝝ arbitri
um ſit deformatū ꝑ maliciā attn̄ ē
ꝓpinqſſimū deo ꝑ nām. ita q̄ʒuis
ſacdos ſit defōrtꝰ ꝑ maliciā. attn̄
eſt ꝓpinquus iſti ſacrō ꝑ ptātē ſa
cerdotalē q̄ ſꝑ manet. Et ſic libe
rū arbitriū ē imōrle ⁊ ſēꝑ durat.
ita ptāˀ ſacdotal' ē imōrl' ⁊ ſꝑ du
rās Itē eciā ſic oēs creature iferio
res i q̄bꝰ ſūt oēs ptātes iferiores
nāles ad deū reducunt̄ mediante
hoīe q̄ imediate ē ꝯiūctꝰ deo ꝑ li
berꝝ arbitriū. ita ꝙ hō ē medius i
ter deū ⁊ oēs creaturas per nām.
ita oia q̄ ſūt ifra ſacdotē ⁊ oēs ğ
dꝰ iferiores ⁊ eciā ꝑs laycalis re
ducuntur ad ſacraentum eucha
riſtie. ⁊ per conſequēs ad deum
mediāte ſacerdote qui eſt coniun
ctꝰ immediate ipſi ſacramēto eu
chariſtie in q̊ ē deꝰ ⁊ hoc ꝑ ptātē
ſacerdotalē ⁊ digtatē. ita ꝙ ſacer
dos ē mediꝰ ꝑ ſuā ptātē int̄ xp̄m
qui ē in iſto ſacrō ⁊ oēs alios iſe
riores Et ſic in hoīe ꝯtinent̄ oēs
creature iferiores. ⁊ hō hʒ ꝯ̄ue
niētiā cū oībꝰ ⁊ ideo reducit oēs
creaturas ad deū. vn̄ hō ꝯtinet in
ſe naturam elemētoꝝ ⁊ arboꝝ ⁊
animaliū. ita ꝯ̄formit̄ continen
tur in ſacerdote omnes inferiores
gradꝰ ⁊ infima pars xp̄ianitatiˀ
et cum omnibꝰ habʒ ꝯ̄ueniētiā
ipſe ſacerdos. quia continet p̓mo
in ſe ꝑtem laycalez. quia p̓mo ſu
it laycꝰ ſicut ⁊ alij ⁊ retinet in ſe
totum illud qđ in illo ſtatu rece
perat. ⁊ eciam ꝯ̄tinet in ſe ōnes
gradꝰ inferiores. ⁊ ideo ſacerdoˀ
quaſi omnia in ſe ꝯ̄tinēs reducit
omnia ad deū in ſacrām̄to eucha
riſtie ⁊ omnia ibi coniūgit. Et ſi
cut ptās liberi arbitrij ex natura
ſua eſt ſupra alias ptātes natura
les. ita poteſtas ſacerdotal' ex na
tura ſua ꝓpria eſt ſupra oēs aliaˀ
poteſtates ſp̄uales. Et ſicut eſt
vnꝰ primꝰ homo ſolꝰ quem deuˀ
fecit p̓mo per manꝰ ſuas ⁊ per il
lum fecit ⁊ multiplicauit alioˀ ho
mines in natura. ita ſimilit̄ non ē
niſi vnꝰ primꝰ ſacerdos quē deuˀ
primo fecit per manus ſuas. ⁊
per illū fecit ⁊ multiplicauit om
nes alios homines ſacerdotes. ⁊
ille homo eſt chriſtus. qui eſt ſo
lus ⁊ verus ſacerdos qui immedia
te eſt couiūctus deitati. Hic igi
tur quodammodo ſicut ſe habet
homo in natura per poteſtatem li
beri arbitrij ad omnes res inferio
reˀ ⁊ ad deum. ſic ſe habet ſacer
dos per poteſtatem ſacerdotalem
in chriſtianitate ad omnes iferi
ores ⁊ ad ſacrm̄ euchariſtie in q̊
eſt deus Sicut eīn̄ homo reſpicit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

deum in natura · ita ſacerdos reſpi
cit ſacraměta in quibꝫ eſt deus ·
Item eciam alia cōparatio po
teſt fieri ad pānum qui recipit co
lores · Quia ſicut colores reperiū
tur duobꝫ modis ſcꝫ diuiſim et
coniūctim · quia tinctor volēs po
nere colorem aureum ſeu nobiliſſi
mū in aliquo pāno ꝑmo poit ali
os colores minꝰ nobiles ⁊ inferi
ores per ſuos gradꝰ · ⁊ paulatim
pānus recipit colores ſemꝑ aſcē
dendo ad nobiliorē colorẽ donec
deueniat ad vltimū colorem ⁊ in
tentū ⁊ ibi eſt finis · ⁊ q̄zuis om
nes iſti colores ſint cōiuncti in ſi
mul in vno pāno · attamē eciam
ſunt diuiſi in pluribꝫ pānis · ita
ꝙ vnus pānus habꝫ vnū tantū
colorem ⁊ aliꝰ aliū · ⁊ ſic de alijs
Ita quodāmodo ſit in ptātibus
ſpūalibꝫ ordinatis q̄ dant̄ in ſac
měto ordinis ordinato mō ⁊ ſem
per aſcēdendo de vna poteſtate ad
aliam donec deueniat ad ſacerdo
tium qd̕ eſt vltimꝰ gradus ⁊ vl
timꝰ ordo · Hic ergo apparꝫ qua
liter ordo poteſtatū ſpūaliū ↄfor
mat̄ quodāmodo ordinibꝫ pote
ſtatū naturaliū que ſūt in homie ·
et eciam in ordinibꝫ aliaꝝ rerum
Vnde quia omnia ſūt ꝓpter homi
nem ⁊ eciam ſiūt in homine cōue
niēs eſt ꝙ omnia ꝓporcionent̄ ho
mini · Et ſi ordo eſt in rebꝫ natu
ralibꝫ cōueniēs eſt ꝙ ſit ordo in
rebus ſpūalibꝫ q̄ ſunt ꝓpt̄ aiam
racionalē de cuiꝰ natura ꝓpe ē ↄg
noſcē ordinē ⁊ oīa agē ordiate ·

Quod ſic ptās ſacdotal̄ reſpiciat
pncipalit̄ ſacrm̄ eucbariſtie · ita
eciā p ↄñs ſcd̕ario reſpiciat ſacrm̄
pnīe Titulꝰ · CCCix ·

Et qm̄ ſacrm̄ ordis in quo
dat̄ ptās ſpūalis reſpiciat
ipa ſacraměta ⁊ ad ipa or
dinat̄ · ido oportet ꝙ talis ptās
det̄ ſcd̕m qd̕ ipa ſacra exigūt ⁊
requirūt · Et iō q2 iā dcm̄ ē in ſac
měto pnīe qd̕ illud ſit p modum
iudicij particularis ⁊ ſecreti ⁊ ꝙ
ibi eſt neceſſariꝰ iudex pticularis
qui audiat ⁊ diſcutiat peccata ⁊
diſcernat ⁊ iudicet · ⁊ hoc de ne
ceſſitate exigit ſacrm̄ · ⁊ q2 nullꝰ
poteſt iudicare nec exercere offici
um iudicādi niſi recepit poteſtatē
et auctoritatē ab illo cuiꝰ ſūt il
li qui peccāt · ideo nccāria eſt au
ctoritas ⁊ ptās iudicādi pctā ⁊
abſoluēdi ꝓpter ſacrm pnīe · Vn̄
cum declaratū ſit ꝙ nullus debet
ſuſcipe ſacrm̄ corpis xp̄i qui ſit i
lapſu ſcd̕o · q2 oportet ꝑmo ꝙ re
ſurgat ⁊ recupet vitā · ⁊ hoc nō
p̄t fieri niſi p ſacrm̄ pnīe · ⁊ ſacra
mētū pnīe nō p̄t fiēi niſi ſit aliqꝰ
qui hꝫ ptātem ⁊ auctem iudican
di pctā ⁊ abſoluēdi · iō ↄcludit̄
ꝙ necē ē ꝙ talis ptās iudiciaria
det̄ in ſacrō ordis · Et q2 iſta po
teſtas ē colligata cū ptāte diſpē
ſandi ſacrm̄ eucbariſtie · q2 hoiēſ
non pn̄t recipe tale ſacrm̄ niſi ab
ſoluant̄ prius a pcc̄is · iō ſicut ſa
cerdos per ſacramētum ordinis re
cipit ptātem ſupra ſacrm̄ corpis
xp̄i · ita recipit ex ↄſeq̄nti ptātē

ſupra ſacrꝫ pn̄e. q2 ad vnā ſeqͤ
alia. Et ſic ſacerdos recipit ptātē
abſoluēdi ⁊ iudicādi. ⁊ talis po
teſtas vocatᷣ clauis q̄ aperit homi
ni lapſo vt intret in ſacm̄ corꝑis
xp̄i. ⁊ ipſum recipiat. ⁊ ꝑ ꝯn̄s i
troducat hominē in ſocietatē fideli
um xp̄ianoꝝ ⁊ amiciciam dei. ⁊
per cōſequēs in regnū celoꝝ qui
antea erat extra ꝓpter pctā. Si
cut autem ſacerdotalis ptās reſpi
cit ſacramētū eucariſtie ⁊ ex cō
ſequēti ſacm̄ pn̄e. ita eciā reſpi
cit omnia ſacra q̄ purgāt pctā ſi
cut eſt ſacramētum baptiſmi. qd
concordat cū ſacrō pn̄e vt decla
ratum fuit. ſed nō requiritᷣ tanta
poteſtas in ſacramento baptiſmi
ſicut in ſacrō pn̄e. quia illud nō
fit ꝑ modum iudicij. ſed ſufficit
aquā adminiſtraᷣe cū verbis ordi
natis ⁊ nō oportet ibi iudicare nᵉ
audire pctā illius q̄ recipit aquā
baptiſmalē. ſed in ſacramēto pe
nitētie ncc̄e eſt ꝙ hō ſubmittat ſe
totalitᷣ ptāti ſacerdotali q̄ eſt po
teſtas iudicādi ⁊ abſoluēdi ⁊ eci
am refutādi. ⁊ ideo in iſto ſacrō
adminiſtrādo reqritᷣ ſpecialis ptās
que nō reqritᷣ in bapō Itē eciam
q2 ſacrm̄ extreme vnctionis pur
gat pctā ideo ex ꝯſequēti eciam
ſacerdos recipit ptātē adminiſtrā
di illud ſacrm̄. Et ſic ſacerdos ꝑ
ſacm̄ ordis recipit ptātem admi
ſtrādi ⁊ diſpēſandi ac cōferendi
ſacramētum eucariſtie pͥncipa
liter quia ad illud ordinātur. ⁊
ex conſequenti ad ſacramentum

pn̄e bapī ⁊ extreme vnctiōis.
¶ Qđ adminiſtratio ſacramenti
ordinis requirit excellētiam ⁊ p̄
eminētiam ptātis ſupra poteſta
tem ſacerdotalem.

Titulꝰ. CCCx.

Quoniā autē ordo ē ſacrm̄
ſicut ⁊ alia ſacramēta. idō
ſicut ncc̄aria eſt ptās ⁊ auctas
diſpēſandi adminiſtrādi ⁊ dādi
alia ſacramēta. ⁊ ꝓpter hoc inſti
tutū ⁊ ordinatū eſt ſacm̄ ordis
in quo daretᷣ auctoritas ⁊ ptās
diſpēſandi adminiſtrādi ⁊ cōfe
rendi alia ſacramēta ſic eciam ne
ceſſaria eſt ptās diſpenſandi ad
miniſtrādi ⁊ cōferendi ipm̄ ſacra
mentū ordis. q2 alias nō eſſꝫ cō
plementū in ſacramētis. ⁊ talis
ptās oportet ꝙ habeat excellen
tiam ⁊ p̄eminētiam ⁊ dignitatē
ſupra ptātem q̄ datᷣ ſupra ſacm̄
ordinis. Et ideo ncc̄e eſt ꝙ vlte
rius fiat aſcēſus ⁊ eleuatio ſupra
poteſtatē ſacerdotalē. q̄ fuit vltia
in ſacramēto ordinis. ⁊ ſic opor
tet ꝙ fiat ſuperioritas ⁊ inferiori
tas vlterior. Et ideo ſicut omnes
xp̄iani cōueniūt pͥmo in ſuſcep
tione ſacramētoꝝ ⁊ in hoc erant
equales. ⁊ poſtea ex illis eleuā
tur aliqui qui recipiāt poteſtatē
adminiſtrādi ipſa ſacramēta. ⁊
tales ſūt ſacerdotes. ita cōformitᷣ
oportet ꝙ ex ſacerdotibꝰ qui ſūt
equales per ſacramētum ordinis
aliqui eleuētur vlteriꝰ ſuꝑ alios
ſacerdotes q̄ habeāt ptātē admini
ſtrādi ⁊ cōferēdi ſacm̄ ordinis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Sicut enī q̄ recipit ptātem ſacer
dotalem ⁊ eleuat̄ ſup alios necc̄e ē
ꝙ ſit xp̄ianꝰ. ita ille qui eleuat̄
ſup ſacerdotes oportet ꝙ ſit ſacer
dos Ecce igit̄ ordinē rectū ⁊ ſca
lam aſcendēdi. qꝛ p̄mo hō eleua
tur de p̄mo lapſu. i. q̄ eſt tota na
tura p ſacrm̄ baptiſmi ⁊ alia ſac̈
mēta in quibꝫ dat̄ grā ⁊ fit xp̄i
anꝰ. ⁊ iſta eſt p̄ma eleuatio ⁊ ra
dical'. ⁊ eſt q̄dā ſupioritas ⁊ di
gnitas xp̄iani ſup non xp̄ianū.
qꝛ nō xp̄ianꝰ adhuc eſt in p̄mo
lapſu vniuerſali totiꝰ nature hūa
ne. ⁊ xp̄ianus iam eleuatꝰ eſt ⁊
ſurrexit. Deinde xp̄ianꝰ eleuat̄
vlteriꝰ ⁊ fit ſacerdos. ⁊ recipit po
teſtatē ſacerdotalē. ⁊ iſta ē ſcd̾a
eleuatio ⁊ ſcd̾a ſupioritas quia
xp̄ianꝰ eleuatus ordinatꝰ aſcen
dit ſupra xp̄ianū nō ordinatum
Et qꝛ oportet ꝙ ſit aliq̄s aliꝰ q̄
det ⁊ habeat auctoritatē dādi ſa
cramentū ordis ⁊ ordinādi ſacer
dotē. ſic ē ibi tercia eleuatio. ⁊ ſu
perioritas ſupra ſacerdotē. ⁊ ſic ne
ceſſaria ē ptās ⁊ auctoritas q̄ ex
cellat ptātē ſacerdotalē ſimplicē.
Sic ergo ſic̄ ſacerdos imediate re
ſpicit xp̄ianos nō ordiatos ſeu p
tem laycalē. ita ptās ⁊ auc̈tas q̄
excellit ptātem ſacerdotalē imedi
ate reſpicit ipſos ſac̄dotes Et qm̄
nullꝰ p̄i xanꝰ p̄t eleuari ad ſacer
dotiū niſi p ſac̄m ordis. ⁊ nō p̄t
ſuſcipe ſacr̄m ordis a ſeipō. ſꝫ ab
alio. ⁊ qꝛ nullus p̄t cōferre alteri
niſi hēat ptātē ⁊ auc̈tē ɔferēdi il
lud ſacr̄m. ⁊ qꝛ nullus p̄t hr̄e ta

lem ptātē ⁊ auc̈tē a ſeipſo niſi re
cipiat ipſā a xpō imediate cuius.
ſunt oia ſacr̄a. ideo ſequit̄ de nccī
tate vel ꝙ ipē xp̄s met in ꝓpa per
ſona cōferat ſacr̄m ordis ⁊ conſti
tuat ſac̄dotes ⁊ det eis ptātē ſacer
dotalē vel cōſtituat ⁊ ordinet ali
quē vicariū loco ſui cui det ptātē
et auc̈tē ſuā ſcꝫ cōferēdi ⁊ diſpē
ſandi ſacrm̄ ordis ⁊ ɔſtituēdi ſa
cerdotes p vniuerſū mūdum. Sꝫ
qꝛ xp̄s nō debuit remanē i terris
ſed aſcēdere in celum. nec debuit
cōſeruari int̄ hoies poſt ſuā reſur
rectionē. ideo nccāriū fuit ꝙ ipſe
ordiauerit ⁊ cōſtituerit xp̄ianū
ſacerdotē ſeu xp̄ianos ſacerdotes i
terra cui ſeu quibꝫ dederit ptātez
ſacerdotalē. ⁊ vltra hoc ꝙ haberet
ſeu haberēt ptātē ſeu auc̈tem ɔfe
rendi ⁊ diſpēſandi ſeu diſtribuē
di ſacrm̄ ordis. ⁊ p ɔn̄s ordinan
di ⁊ ɔſtituēdi alios ſac̄dotes i ter
ra. ita ꝙ in ipſo p̄mo ſacerdote ab
ipſo imediate ordiato ſeu i ipſis
ſi plures fuerīt nō ſolū eſſet ptās
et auc̈tas ſacerdotalis q̄ ē ptās ſu
pra ſacrm̄ corpis xp̄i ⁊ ptās iudi
candi ⁊ abſoluēdi. p̄mo eciā eſſꝫ
ptās excellētior ⁊ magis ampla
et extēſa. ſcꝫ cōſtituēdi ordinan
di alios ſacerdotes loco ſui p ſacra
mentū ordis. Et ſic ptꝫ nccātas
ponēdi p̄mū ſacerdotē ſeu p̄mos
ſacerdotes imediate ordinatū ſeu
ordiatos a xpō. qꝛ alias nullꝰ ſa
cerdos poſſet ordinari. nec p ɔn̄s
ſacramēta ſalutis poſſent diſpēſa
ri. ⁊ ſic paſſio xp̄i ⁊ mors ſua ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

redēptio eſſent fruſtra· q꞉ ꝑ ſacr̄a
dat̄ ⁊ ꝯicat̄ paſſio xp̄i hoibꝫ· vt
declaratū ē· Quāuis āt xp̄s ordi
nauerit ⁊ ꝯſtituerit plures ſacerdotes
immediate ꝑ ſeipſū· attñ debuit
ꝯſtituere vnū ſacerdotē vicariū ſuū
qui hēret ꝑeminētiā ⁊ excellētiaꝫ
ſuꝑ alios· q꞉ alit̄ xp̄ianitas ⁊ ſo
cietas xp̄ianoꝝ ñ eſſꝫ vna nec or
dinata neqꝫ r̄gulata nec fundata
in vnione ſiue vnitate ſꝫ in pluralita
te ⁊ diuiſiōe· ⁊ ꝑ ꝯn̄s in debilita
te ⁊ nō in fortitudie· q꞉ vnitas ē
cauſa oīs fortitudīs ⁊ diuiſio ē cā
oīs debilitatis Et cū xp̄s ſit ſapi
entiſſim⁹ nō potuit fundare xp̄ia
nitatē ⁊ ſocietatē xp̄ianoꝝ in di
uiſiōe ſꝫ vnitate· Hic ergo ſi xp̄s
ordinauit plures ſacerdotes nccē ē ꝙ
ordiauit vnū p̄ncipalē q̄ hrēt ꝑe
minētiā ⁊ excellētiā ſuꝑ alios q̄
eſſet caput ⁊ p̄nceps alioꝝ q̄ ſin
gularit̄ ⁊ ſpecialit̄ rep̄ntaret ꝑſo
nā ſuā ⁊ eſſꝫ loco ſui ⁊ eſſꝫ q̄ſi ip
ſemet poſtq̄m debebat aſcēdere in
celū ⁊ nō habitare int̄ hoies Hic
igit̄ ꝓbata ē nccītas ponēdi vnū
p̄mū ſacerdotēꝫ vicariū imediatū
xp̄i· q̄ ſit caput xp̄ianitatis ⁊ ſo
cietatis xp̄ianoꝝ qui rep̄ntet per
ſonā xp̄i in terris

Qualit̄ excellētia ptātis ⁊ au
ctoritatis ſit ī iſto p̄mo ſacerdote·
Titul⁹· CCCxi·

ET qm̄ iſte p̄m⁹ ſacerdos nō
ſolū ē ſacerdos ſꝫ ē p̄mus ⁊
eciā vicari⁹ xp̄i rep̄ntans ꝑſonaꝫ
xp̄i· iō nō ſolū hꝫ ptātē ſacerdota
lē q̄ ē ptās ſupra corp⁹ xp̄i ⁊ po
teſtas abſoluēdi ⁊ iudicādi pec
cata hoim· ſꝫ eciā hꝫ iſtā ptātēꝫ ꝑ
excellētiā ⁊ in ſūmo ita ꝙ nō p̄t
eſſe maior· Et iō oportet ꝙ hēat
ptātē vniuerſalē ꝯferēdi ⁊ diſpē
ſandi ſacrm̄ ordis oibꝫ hoibꝫ ap
tis ad recipiēdū ⁊ ꝯſtituēdi ⁊ or
dinādi ſacerdotes ꝑ vniuerſū mū
dū indiſtincte Et eciā oportꝫ ꝙ
hēat ptātē vniuerſalē indetermia
tā ſine mēſura· ⁊ iō oportet ꝙ ha
beat ptātē iudicādi ⁊ abſoluēdi
oia pctā vel crimia oim xp̄iano
rum ſine aliq̄ determiatōe vel limi
tatōe· ⁊ ſic nccē ē ꝙ ſua ptās ſit
vniuerſalis ⁊ nullo° coartata nec
limitata ſeu mēſurata· Et q꞉ ē p̄
ma ⁊ imediate a deo collata per
modū vicariat⁹ ⁊ vicē gerētis in
terris· iō talis dꝫ eſſe p̄ma ptās
q꞉ talis eſt nccāria vt ſit plena ⁊
cōpleta ⁊ nihil ei deficiat· Et q꞉
ptās ſacerdotal' ē duplex q̄ntum
ad op⁹ ſcꝫ ptās ſupra ſacrm̄ cor
poris ⁊ ſanguis xp̄i ⁊ ptās iudi
cādi ⁊ abſoluēdi pctā ī ſacrō pe
nitētie ſeu ptās iudiciaria ſiue iu
dicial'· ⁊ iſte due ptātes quāuis
ſint vna in radice vel ſimil' ſint colli
gate tñ differūt· q꞉ ptās q̄ ē ſuꝑ
ſacrm̄ corꝑis xp̄i nō p̄t creſcere
vel diminui· nec p̄t pl⁹ hēre vnus
q̄ꝫ alt̄ de ptāte· p̄mo in hoc oēs
ſacerdotes ſūt eq̄les· ideo q̄ ad iſtā
ptātē ſūm⁹ ⁊ p̄mus ſacerdos nō hꝫ
maiorē ptātē q̄ꝫ alij ſacerdotes ab
eo ordiati· ſꝫ ſolū ipē hꝫ pl⁹ ī hoc
q꞉ hꝫ ptātēꝫ ꝯferēdi ſacr̄m ordis
in q̄ dat̄ talis ptās· nec ipſe dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

talē ptātē · ſꝫ xp̄s imediate in ipō
ſacrō ordis · qꝛ talis ptās ē cara
cter impſſus in aīa · vel tal' ptās
fundatᷣ in tali caractere ſacdotali
qꝛ nullus p̄t aliq̄d imp̄mere ī aīa
niſi xp̄s · ⁊ iō ptās ſacerdotal' ſu
pra corp9 xp̄i imediate deſcēdit
a xpō · ⁊ nō ab ipſo p̄mo ſacdote
qui ꝯfert ſacrm̄ · Et iō ſupra ptā
tē ſacerdotalē nō ē aliq̄ ptās alia
ſeu ali9 g̃dus ptātis q̄ntū ad ſac̄
mētnm corpis xp̄i · ſꝫ ſolū p̄m9 ſa
cerdos hꝫ iſtā ptātem cū maiori
amplitudie ⁊ extēſione inq̄ntuꝫ
p̄t ꝯferre ſacrm̄ ordis in q̄ ꝯfertᷣ
tal' ptās Hꝫ ad ſcd'am ptātē iu
diciariā · q̄ eciā colligata ē cū pri
ma ptāte ⁊ ſiſl' datᷣ eſt maxia di
ſtantia · qꝛ iſta ptās p̄t creſcē ⁊
diminui ⁊ dilatari ⁊ ꝯſtringi co
artari ⁊ āplificari · ⁊ eſſe maior
et minor ſꝫ nō q̊ ad radicē · qꝛ iſta
ptās eciā datᷣ imediate a xpō ꝑ
caracterē ſacerdotalē qꝛ colligata
eſt cū p̄ma ſꝫ tm̄ q̄ntū ad vſū ⁊
exercitiū · qꝛ iſta ptās iudicandi
et abſoluēdi nō p̄t opari nec exi
re in opus ⁊ vſū · niſi hēat hoies ſi
bi ſubiectos q̄ poſſint iudicari ⁊
abſolui ⁊ recipe opationē tal' po
teſtatis Hic ēgo iſta ptās q̄ntū
ad vſū req̄rit hoies tanq̄ꝫ materi
am ſup q̊s opetᷣ · ſꝫ p̄ma ptās ſa
cerdotal' non req̄rit hoies ſup q̊s
opetᷣ · ſꝫ ſolū materiā ſcꝫ panē ⁊
vinū · qꝛ talis ptās nō exercetᷣ cir
ca hoies imediate niſi inq̄ntuꝫ eis
admiſtratᷣ ſacrm̄ · Hic ēgo in po
teſtate ſcd'a ſacdotali q̄ ē ptās iu

dicādi ⁊ abſoluēdi duo ſūt ꝯſide
randa ſcꝫ ipſa ptās ⁊ auctas · ⁊
ipſe vſus ſeu exitus in actum · ⁊
quātum ad ipſam ptātem ⁊ au
ctoritatē in ſe eſt eq̄litas in oib9
ſicut de p̄ma ptāte · ſed q̄ntū ad
vſum req̄rit hoies qui iudicentᷣ ⁊
abſoluantᷣ · ⁊ pctā q̄ iudicentᷣ ⁊
abſoluantᷣ · Et ideo qꝛ p̄mo ſacer
doti vicario xp̄i eſt ꝯceſſa vniuer
ſalis ptās p̄mo iudicādi ⁊ abſol
uendi oēs hoies ⁊ oia pctā ⁊ cri
mina · iō ipſe hꝫ iſtā ptātē ꝯple
tam ⁊ ꝑfectā · ⁊ hꝫ vſū ꝯpletū
et ꝑfectū ⁊ ptātē exercēdi eā cir
ca oēs hoies · ⁊ iō xp̄iani oēs ſūt
ei ſubditi ſoli q̄ntū ad iſtā ptātē
et a nullo alio iudicari poſſūt nec
abſolui · ⁊ iō vſus iſtius ptātis ē
in eo plen9 ⁊ ꝯplet9 Et iō necē ē
ꝙ ſi ſacerdotes q̄ receperūt ptātē
iudicādi ⁊ abſoluēdi ꝑ ſacrm̄ or
dis debeāt vti ſua ptāte circa homi
nes ⁊ iudicare ⁊ abſoluē ꝙ ipſe
p̄m9 ſacerdos cui ſubiecti ſūt om
nes xp̄iani q̊ ad ptātē iudiciariā
ſubiciat eis hoies ⁊ determiet in q̊
pn̄t exercē ptātē ſuā · qꝛ null9 ſa
cerdos pōt alitᷣ iudicare nec abſol
uere aliquē hoiē ī terra · Quāuis
igitᷣ ipſe nō ꝯferat ptātē iudicia
riā ſeu iudicādi nec abſoluēdi qꝛ
xp̄us hoc facit · tn̄ ipſe debet dare
ptātem ſup tales hoies · qꝛ ipſe ē
iudex vniuerſalis oim xp̄ianoꝝ ·
Et ideo ptās iudicādi ⁊ abſoluē
di p̄t eſſe maior vel minor ⁊ ma
gis ampla vel reſtricta ſcd'm ꝙ
plures vel pauci homies ſubiecti

ſunt tali ptāti vel eciaꝫ q̄ ad ipſa
pctā minora vel maiora. Et q̄n
tū ad iſtā ptātē iudicādi vel ab
ſoluēdi ſemꝑ ſupra ptātē ſacerdo
talē ē ptās p̄mi ſacerdotis ⁊ ſūmi
qui p̄t totalit̄ ipedire vſū. vel da
re hoies q̄ ſubiciant̄ ptāti ſacerdo
tali ſcd̓m ꝙ voluerit. qꝛ in ſua vo
lūtate ↄſiſtit. Hic ēgo p̄m⁹ ⁊ ſū
m⁹ ſac̄dos vicari⁹ xp̄i in terris hꝫ
in ſē ptātē ſacerdotalē, ⁊ hꝫ ptātē
cōferendi ſacrm̄ ordis vniuerſali
tēr ⁊ ordinādi q̄s voluerit. ⁊ hꝫ
vniuerſalē ptātem iudicādi ⁊ ab
ſoluēdi ſuꝑ oēs xp̄ianoꝭ indiſtin
cte. ⁊ in eo ē radicata ⁊ plātata
iſta ptās. ⁊ ipſe p̄t diſtribuere
oēs xp̄ianos ꝑ plures ꝑtes ⁊ da
re alijs ſacerdotibꝫ ab ipſo ordia
tis certā porcionē hoim xp̄ianoꝝ
in q̄ q̄libꝫ ſacerdos ſuaꝫ exerceat
ptātēꝫ. Et tal' ptās abſoluēdi ⁊
iudicādi recepta a p̄mo ſacerdote
vocat̄ ptās iuriſdc̄ionꝭ qꝛ nulluꝭ
ali⁹ ſacerdos hꝫ ius ad iudicādū
et abſoluēdū aliquē xp̄ianū. niſi
tal' ei fuerit dat⁹ ⁊ ſubiect⁹ ab
ipſo vicario xp̄i. cui⁹ ē tota ⁊ cō
pleta iuriſdc̄io. Et ſic appaꝫ ꝙ
duplex ē ptās q̄ dat̄ in ſacrō or
dis. ſcꝫ ptās ordis. ⁊ ptās iuriſ
dc̄ionis. Prima imediate deſcen
dit a xp̄ō ⁊ nō a ſūmo ſacerdote.
ſed ſcd̓a deſcēdit p̄mo a xp̄ō. ⁊
dat̄ p̄mo ſacerdoti vicario eius. ⁊
vlteri⁹ vicari⁹ diſtribuit illā q̄bꝫ
vult ⁊ ſicut vult. qꝛ ſua ē tota ⁊
ei tota donata ē. Et ſic ſac̄dos or
dinat⁹ per ſacrm̄ ordinis recipit
ptātē ordinis. ꝫ non ptātē iuriſ
dc̄ionis Hꝫ qꝛ p̄m⁹ ſacerdos ⁊ vi
cari⁹ xp̄i nō p̄t eſſe ꝑ orbē vniuer
ſum. ⁊ eciā qꝛ ncc̄e ē ꝙ vbiqꝫ ſint
ſacerdotes q̄ admiſtrēt ſacra ⁊ iu
dicēt ⁊ abſoluāt xp̄ianos de pec
catis ſuis. iō qꝛ ipſe hꝫ ptātē vni
uerſalē ſibi datā. iō p̄t diſtribuē
et dare ꝑtē ſue ptātis alijs ſac̄do
tibꝫ ⁊ diſtribuē eis certā porcio
nē xp̄ianitatis q̄ loco ſui exerce
ant ptātē iuriſdc̄ionis. ⁊ eciā cō
ferāt ſacrm̄ ordis ⁊ multiplicent
ſacerdotes. q̄ habeāt ptātē diſpē
ſandi ſacr̄a imediate. ⁊ taleꝭ ſacer
dotes imediate recipiētes ptātem
iuriſdc̄ionꝭ ⁊ ptātē dādi ⁊ diſpē
ſandi ſacrm̄ ordis vocant̄ ep̄i. qꝛ
ſūt imediate ſupra ſacerdotes ſim
plicicem ptātēꝫ hn̄tes. Hic ergo
ncc̄arius p̄mo ē ſūm⁹ ſacerdos. ſe
c̄ūdo ncc̄arij ſūt ſacerdotes ep̄i. q̄
habeāt ptātēꝫ iuriſdc̄ionꝭ ⁊ ptā
tē adminiſtrādi ſacrm̄ ordis ⁊ or
dinādi ſacerdoteꝭ alios. ⁊ ncc̄arij
ſūt eciā ſacerdotes ſimplices qui i
mediate admiſtrēt alia ſacr̄a xp̄i
anis Et ſic ncc̄arij ſunt tres ſac̄do
tes vt ſit cōplementū ſcꝫ ſimplex
ſacerdos ⁊ magn⁹ ſac̄dos. ⁊ ſum
mus ſacerdos. ita ꝙ ſimplex recī
pit a magno ſcꝫ ab ēpō ſacrm̄ or
dinis ⁊ partē iuriſdc̄ionis ſue. ⁊
immediate reſpicit ꝑopulū xp̄ia
nū cui adminiſtrat ſacramēta. ꝫ
magn⁹ ſacerdos recipit ꝑoteſtatē
ſuā a ſūmo ſacerdote. Et ideo ſim
plex ſacerdos eſt ſuperior q̄m ꝑs
laycalis. ⁊ magnus ſacerdos eſt

ſupioꝛ q̃m ſimplices ſacḋotes · ⁊
ideo ē ſacḋos ſacḋotū · ⁊ ſūm⁹ ſac̄
dos ē ſupra magnū ſacḋotū · ⁊ iō
eſt ep̄s epōꝝ Et ſic ꝑ ſacrm̄ oꝛdi
nis ꝯſtituit̄ mirabil' oꝛdiatio i to
ta xp̄ianitate q̄ dꝫ eſſe oꝛdinata
ſcḋm ptāte iudiciariā · Hic ergo
hec ptās iudiciaria ſcꝫ iudicandi
et abſoluēdi q̄ ē ptās iuriſdc̄ois
q̄ntū ad vſū · p̄mo ꝯceſſa ē ⁊ da
ta totalit̄ ⁊ plenarie vni ⁊ ſūmo
ſacḋoti cui collata ē tanq̄ꝫ ſūmo
capiti ptās vniuerſal' · deīn diuidi
tur in ꝑtes ita ꝙ p̄mo diuidit̄ in
epōs ⁊ i magnos ſacḋotes · deīde
deſcēdit i ſimplices ſacḋotes q̄ p̄ſ
biteri vocant̄ ⁊ hoc ab vno capite
Et iō licet q̄libꝫ ſacḋos hēat ptā
te oꝛdis ⁊ clauē q̄ ē ptās iudican
di ⁊ abſoluēdi · tn̄ vſus ſue ptā
tis tantūmō ſe extēdit ad illos q̄
ſunt ſubiecti ſibi oꝛdiarie · Et qꝛ
ptās adminiſtrādi ſacra ē indelebi
lis ⁊ ꝑpetua i ſe ſicut ꝓbatū ē de
ptāte ſacḋotali · licꝫ ptās iuriſdi
ctiōis poſſit ꝑdi · iō ſic ſacḋos nō
p̄t ꝑdē ptāte ſacḋotalē ſibi colla
tā in ſacrō oꝛdis · ita eciā ep̄us q̄
eſt ſupra ſacḋotē nullo mō p̄t per
dē ptātē adminiſtrādi ⁊ ꝯferēdi ſa
cramētū oꝛdis qꝛ ē ei eſſencial' ⁊
adiūcta ac ānexa cū ptāte ⁊ g̃
du ſacerdotali · Nec iſta ptās eſt
ptās iuriſdc̄onis · ⁊ ideo nō da
tur illo mō ſicut ptās iuriſdictio
nis · nec cū tali ptāte imp̄mit̄ in
aīa alius caracter ſupra caracterē
ſacerdotalē quia ille ē vltim⁹ cara
cter Vn̄ p̄mus ſacerdos imediate

oꝛdinatus ā xp̄ō ſeu p̄mi ſacerdo
tes qui habebāt poteſtatē admini
ſtrādi ſacrm̄ oꝛdinis ꝓpter talem
poteſtatē nō habuerūt alium cara
cterem in aīa niſi caracterē ſacerdo
talē · ⁊ ſimilit̄ eſt dicēdū de alijs
ſacerdotibꝫ · qui recipiūt poteſtatē
ꝯferendi oꝛdines Nō ergo dat̄
ali⁹ caracter · ſed ipſe ſacerdotal'
caracter p̄us exiſtens quodāmō
creſcit i ptāte ⁊ dilatat̄ ⁊ ampli
ficat̄ ⁊ dignificat̄ · Vn̄ ſacerdotal'
poteſtas eſt ſicut ptās liberi arbi
trij ſupra quam nō eſt aliq̄ ptās
naturalis · ſed ſicut liberꝝ arbitri
um p̄t creſcē ⁊ dignificari ⁊ am
plificari ꝑ ſciētias ⁊ v̓tutes ⁊ at
tes ⁊ ꝑ officia · ⁊ ꝓpter hoc vnū li
berꝝ arbitriū aſcēdit ſupra aliud
et nō naturalit̄ nec radicaliter · ita
poſſum⁹ dicere ꝯformiter ꝙ quā
uis ptās ſacerdotal' ſit vltim⁹ gra
dus radicalis in ptātibꝫ ſp̄ualibꝫ
que dant̄ per ſacramētum oꝛdis ·
attamē p̄t creſcē ⁊ amplificari ⁊
dignificari · vt ſicut poteſtas ſacer
dotalis ſe extēdit ad alia ſacram̄
ta · ita ſe extendat ad ſacrm̄ oꝛdi
nis · ita ꝙ nō ſit alia ptās noua ·
ſed p̄ma amplificata ⁊ magis di
latata · Et ideo ſicut ptās ſacerdo
talis eſt indelebil' · ita eciā ptās
ep̄alis Et ſicut ptās ep̄alis extē
dit ſe ſupra ptātē ſacḋotalē ad ꝯ
fērendū ſacrm̄ oꝛdis qḋ ē ptātiuū ·
qꝛ i eo dat̄ ptās · ita eciā ſe extē
dit ad ſacrm̄ ꝯfirmatōis i q̄ ſacrō
dat̄ ptās ⁊ v̓t⁹ pugnādi publice
ꝯt̄ inimicos xp̄i ⁊ ē q̄ſi officiū q̄d dā

ſpũale. ⁊ qꝛ reqrit̃ ibi maxia po
teſtas ⁊ mag̃ firmitas. iõ non de
bet dari p ſimplicẽ ſacerdotez. qui
hꝫ ptãtem ſimplicẽ. ſed per mag
nũ ſacerdotẽ ⁊ epm. qui hꝫ ptãtẽ
per excellẽtiam. ⁊ hꝫ ptãtem ſup
ptãtẽ. qꝛ habꝫ ptãtẽ ſupra ſacra
mentũ ordis qđ eſt ptãtiuũ. Et
ſic duo ſacña debent ãmiſtrari ab
illis magnis ſacerdotibꝫ ⁊ epis.

Epilogatio. Ti. CCCxij

Hic igit̃ apparet ex oibꝫ ſu
pradc̃is q̃liter ꝓs clericalis
eſt excellẽtiſſime ordiata
et regulata ac diſpoſita p mirabi
les g̃dus q̃ſi per quãdam mirabi
liſſimã ſcalã ab iſimis ad ſupma
aſcendẽdo ⁊ deſcẽdẽdo a ſupmis
ad infima. qm̃ pmus aſcẽſus eſt
tõſura clericalis. ſcđs eſt pſalmi
ſtat⁹. ⁊ iſti duo nõ ſũt ordines.
ſed ꝑparatorij ad ordines. terci⁹
eſt oſtiari⁹. quartus lectorat⁹.
quint⁹ exorciſtat⁹. ſext⁹ accoli
tatus. ſeptim⁹ ſubdyaconatus.
octau⁹ dyaconat⁹. nonus ſacer
dotalis ſiue pſbiteratus. Et hic ẽ
finis in ordibꝫ. ſed p modũ ꝯple
mẽti ſupponitur iſtis ordinibꝫ ſa
cris epiſcopat⁹. archiepat⁹. pa
triarchat⁹. cardinalat⁹. ⁊ papa
tus. a quibꝫ ſacri ordies fluũt ⁊
diſpẽſant̃ Et ſic decim⁹ aſcẽſus
eſt epat⁹. vndecim⁹ priarchat⁹
et vltim⁹ eſt papatus in q̊ eſt ſu
mus ſacerdos Et qꝛ ptãs p excel
lentiã q̃nto magis deſcẽdit. tãto
magis dilatat̃. ⁊ quãto magis
aſcẽdit tanto magis vnit̃. ſicut
etiã fit in ſcala nãture. q̃ quãto
magis aſcẽdit. tãto magis tẽdit
ad vnitatẽ. iõ plures ſũt epi. pau
ciores archiepi. pauciſſimi priar
che. ⁊ vnic⁹ papa qui eſt pater
oim patꝝ ſpũaliũ. ⁊ oim fideliũ
xpianoꝝ pnceps pcipuus caput
indiuiſũ. pontifex ſũm⁹ xpi vica
rius. fõs origo ⁊ regula oim pri
cipatuũ ſpũaliũ in xpianitate. a
quo tanq̃ꝫ a ſũmo deriuat̃ ordia
ta ptãs vſqꝫ ad iſima mẽbra xpi
anitatis. Ecce igit̃ qualit̃ ꝓs cle
ricalis eleuat̃ mõ ordiato ⁊ mira
bili ſupra ptẽ laycalẽ. Si ẽgo p
tonſurã clericalem in q̃ fit q̃dã ele
uatio aliq̃s ẽ honorãd⁹. quanto
magis honorari debꝫ ille qui pl⁹
eleuat̃ p ſacrm̃ ordis ſcđm ſuos
grad⁹. ⁊ q̃nto magis eps. ⁊ ſic
vlteri⁹ aſcendẽdo. Et ſic apparet
qualit̃ xp̃s p vnũ ſũmũ ſacerdo
tem vicariũ ſuũ tenet totã xpiani
tatẽ ſibi copulatã colligatã ⁊ vni
tã. Patet etiã q̃lit̃ p vnũ ſacerdo
tẽ tota xpianitas ẽ in ſe ordiata
colligata ⁊ vnita fortiſſime. Et
qm̃ ptãs iſta vniuerſalis pmi ſa
cerdotis ẽ ſemp nccaria toti xpia
nitati tanq̃ꝫ pma influẽs in oẽs
ptãtes ab ipſa diriuatas. ⁊ qꝛ p
mus ſacđos poterat mori. ⁊ ptãs
iſta erat ſibi data nõ ꝑpt̃ ſeipſũ.
ſed ꝑpt̃ alios. iõ ſic debuit ei da
ri a xpõ tal̃ ptãs vt poſſit trãſire
in aliũ poſt ipſũ. ⁊ hoc fuit nccẽ.
Et idõ qꝛ iſta ptãs depẽdebat a
xpõ a q̊ erat ſuſcepta ⁊ non ab
alijs. ⁊ tota erat ipſius ſummi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſacerdotis imediate ordiati a xpō.
ſequit᷑ ꝙ talit᷑ fuit ei tradita. ꝙ
ipſe hūit auctē ⁊ ptātē ordinādi
et diſpēſandi ⁊ diſponēdi de ipa
ptāte ſua modū ⁊ formā qͥlit᷑ tn̄
ſiret in aliū pꝰ ipm ⁊ relinquēdi
eā toti xpianitati. ⁊ poſtq̄ȝ ſel' ſi
bi data fuit potuit ordinare d' ea
ſicut voluit ad vtilitatē xpianita
tis ⁊ cōmodū. qꝛ ꝓpt᷑ hoc data fu
it. Et iō ptās iſta vniuerſalit᷑ nō
p̄t pdi ⁊ ſp remanet in xpianita
te radicalit᷑ ſicut pͥmꝰ ſacdos cuiꝰ
erat ordiauit Hic ergo apparȝ ex
hijs ꝙ iſta ptās durabit q̄m diu
xpianitas durabit. Et qꝛ xps ē
immorͣlis exn̄s ſemp viuꝰ. iō ea
q̄ ipē ordiauit ſemp pmanebūt.
Et iō xpianitas ordiata ab ipō
p ſua ſacra. ⁊ p ſuū pͥmū ſacdotē
vicariū eiꝰ ⁊ p alios ſacerdotes pͥ
mos vnitos cū ſūmo ſacdote vica
rio ſuo ſemp durabit q̄ȝ diu mū
dꝰ durabit. qꝛ perire nō p̄t niſi pe
reat xps qd' fieri nō p̄t Ipſe eni
eſt ſacerdos ſūmꝰ inq̄ntū hō nō de
ſcendēs ab aliq̄ ſacerdote. ȝ imedi
ate a deo ⁊ manet i celo in eternū
qui ē bn̄dictꝰ in ſecula ſeculoꝝ.

¶ De ꝯpatōne ptis clericalis ad
ptē laycalē. ¶ Ti. CCCxiij.

Q Vonīā autē iā dcm̄ eſt ꝙ
tota xpianitas de ncc̄itate
patit᷑. ⁊ diſtinguit᷑ in du
as ptes gn̄ales. ſcȝ in ptē clerica
lē ⁊ laycalē. ſeu in ptē dantē ⁊ in
ptē recipientē. ita ꝙ iſte due par
tes diſtinguūtur p dare ⁊ accipe
re. ⁊ ꝓpt᷑ hoc ps dās ē nobilior q̄ȝ
ps accipiēs. ⁊ qꝛ ps laycal' ē ps
accipiēs iō ē inferior ⁊ minꝰ no
bil'. ȝ ps clerical' ē ordiata in ſe
pulcherrīe ⁊ mirabiliſſime tanq̄ȝ
pulcherrīa ierarchia gͦdati ordia
ta. iō ncc̄e ē ꝙ ps laycalis ſit ecīā
ordiata ſuo mō. Vn̄ iſte due par
tes faciūt vnā ecc̄iaȝ ⁊ vnū corpꝰ
et q̄ſi vnū hoiem. iō qꝛ vna ē ſupe
rior ⁊ alia inferior. vna dās ⁊ al
tera recipiēs. ⁊ ſic ſe hn̄t ſicut cor
pus ⁊ aia. qꝛ ſic ex corpe ⁊ aia
ſit vnꝰ hō. ita ex iſtis duabꝰ pti
bus ſit vna ecc̄ia. Et ſicut ſe hȝ
aia ad corpus cui influit vitā cor
poralē ⁊ ē ſupior. ita ps clerical'
influit in ptē laycalē vitā ſpūalē
Et ſicut aia ē ordiata p ſuas po
tētias ⁊ ptātes vt iā declaratū ē.
ita ecīā corpꝰ ē ordiatū p ſua mē
bra ⁊ organa viſibilia. Et iō ecī
am ncc̄e ē ꝙ ſicut ps clerical' ē or
diata pulcherrīe per ierarchiā mi
rabilē. ita ecīā ps laycalis ſit ordi
nata ſuo mō p ſuā ierarchiā. Et
qꝛ ps clerical' ē ordiata in ſeipſa
p ptātem ſpūalē. q̄ ꝯſtituit in ea
multos gͦdꝰ vt declaratū ē. ita ecī
am ps laycal' debȝ eſſe ordiata i
ſeipa p ptātē corpalē ⁊ tpalē.
qꝛ ſicut ē ptās ſpūalis. ita ecīā ē
ptās corpal' Quia ſicut ē aīa. ita
eſt ⁊ corpꝰ. Et ſic ſūt bona q̄ re
ſpiciūt aiaȝ. ita ſūt bona q̄ reſpici
unt corpꝰ Et ſic ſūt bona q̄ reſpi
ciūt corpꝰ in ſe. ita ſūt bona q̄ re
ſpiciūt aiam i ſe Et ſic aia hȝ ſuā
vitā ſpūalē. ita corpꝰ hȝ ſuā vi
tā corpalē. Due igit᷑ ſūt vite ſcȝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

vita t̄rena ⁊ vita celeſtis · ſeu vi
ta corpal' ⁊ vita ſpūal' · Vita q̄
corpus viuit ex aia · ⁊ alia q̄ aia
viuit ex d̄o · ⁊ vtraq; h3 ſuū bo
nū quo nutrit̄ ⁊ vegetat̄ q̄ poſſit
ſubſiſtē ⁊ ꝑmanere Vita em̄ cor
poral' ſeu terrena nutrit̄ bonis ter
renis · ⁊ vita ſpūal' bonis ſpūali
bus Ad vitā terrenā ꝑtinēt oia q̄
ſunt terrena ⁊ ad vitam ſpiritua
lem pertinent omnia que ſūt ſpi
ritualia · Et ideo ſic̄ ncāria fuit
ptās ſpūal' ad āmiſtrandū bona
ſpūalia · ſc3 ipſa ſacr̄a in q̄bꝰ ↄſi
ſtit vita ſpūal' · ita ncāria ē po
teſtas terrena ⁊ ſcl'aris ad āmini
ſtrāndū bona terrena · Et ſic̄ fuit
ncāria iuriſdcāo ſeu ptās iuriſdi
ctionis ſpūal' · ita ncāria ē ptās
iuriſdcāonis tpal' ſeu terrene · Et
iō ſic̄ ꝑs clerical' ē ordiata ꝑ ptā
tē ſpūalē · ita ꝑs laycal' ē ordiata
ꝑ ptātē3 terrenā · Et ſic̄ ſpūal' po
teſtas h3 multos ḡdus ⁊ multos
ordies ptātū · tn̄ oēs ſūt ſub vno
capite · ita ptās terrena h3 multos
grad⁹ ⁊ multos ordiatos ſub illa
et h3 vnū caput ſc3 iperiale3 ⁊ re
giā ptātē · Q̄nto āt ſpūal' vita ē
dignior vita terrena · ⁊ aia dignior
corpe · tāto ptās ſpūal' dignior
eſt terrena ⁊ p̄cedit eā in honore
et digtate · Et ſic̄ aia regit corp⁹
ita ptās ſpūal' d3 regē corpale3
et terrenā · Et ſic̄ aia nō fecit cor
pus · ſ3 de⁹ fecit tā aiam q̄3 corp⁹
ita ptās ſpūal' nō iſtituit tpalē ·
ſed de⁹ imediate ordiauit ⁊ inſti
tuit eas Et ſicut corp⁹ ē ꝓpt aia3

et ad illā ordiat̄ · ita ptās terrena
eſt ꝓpt ſpūalē ⁊ ad illā ordinat̄
Et ſicut corp⁹ d3 eſſe ſubiectum
aie · ita terrena ptās d3 eſſe ſubie
cta ſpūali · Ex his oibꝰ apparet
eſſe tres mirabiles ordies i mūdo ·
Primo ordo nature q̄ iam in p̄nci
pio hui⁹ libri poſit⁹ ē qui ē ordō
creaturaꝝ · ⁊ alij duo ordies ſūt
in hūana nā ⁊ i xp̄ianitate ꝑ du
as ptātes · ſc3 ordo ptātis ſpūal'
et ordo ptātis corpal' ſeu tpalis
Et de tāto ordies iſti excellūt or
dine3 nature · de q̄nto hoies excel
lūt alias creaturas · q2 iſti duo or
dies fundant̄ in natura hoim · In
ordie em̄ nature vna creatura ele
uat̄ ſupra aliā · ⁊ hō eleuat̄ ſuper
oēs creaturas · ſ3 i iſtis duobꝰ or
dibꝰ hō eleuat̄ ſup hoies ⁊ ppl's
ſup ppl'm · ⁊ gēs ſup gentē · Si
ergo mirabil' ē mūd⁹ ꝓpt mirabi
lē ordinē natuē · multo mirabilior
eſt ipſa xp̄ianitas ſeu ecc̄a ꝓpter
duos mirabiles ordies duaꝝ po
teſtatū · Cōpa ergo iſtos duos
ordies adiuicē · ⁊ videbis excellē
tiā eoꝝ ¶ Titul⁹ · CCCxiiij ·

Cōpatio duaꝝ ptātū int̄ ſe ·

ET qm̄ ptās corpal' ſeu tpa
lis q̄ reſpicit ⁊ ordiat ptē
laycalē ē tanq̄3 corp⁹ · ⁊ ptās ſpi
ritual' q̄ reſpicit ⁊ ordiat ptē cle
ricale3 ē ſicut aia ⁊ ſpūs · iō ſicut
de⁹ fecit p̄mo corp⁹ anteq̄3 aia3
et corpus p̄mo ē q̄3 aia · p̄mo cor
pus ꝑpat̄ ad receptionē aie · ⁊ vl
timo aia recipit̄ i corpe ⁊ ipm ꝑfi
cit i for̄t ⁊ viuificat · ita conformiter

ptās t̄rena ſeu ſecłaris ꝑmo fuit
in t̄ra ãteq̃ȝ ſpūal'. ⁊ deus ſ pᵒ or
diauit ipſã qꝛ erat tãq̃ȝ corp⁹. ⁊
iō debuit ꝓcedē vt ꝑpareť ad reci
piēdū ptātē ſpūalē ſic corp⁹ aīaȝ
Et ideo ꝑ multa milia ãnoꝝ fuit
ptās terrena i mūdo ⁊ ꝯtinue pau
lati diſponebať ⁊ ꝑparabať ⁊ qñ
fuit ꝑpata ⁊ diſpoſita ad recipi
endū ptātē ſpūalē tūc venit ptās
ſpūal' i mūdū. ⁊ tūc venit xp̄s in
mundū ordinās ptātē ſpūalē. qꝛ
tūc ptās terrena erat ꝑ vniuerſū
mūdū ordiata ⁊ hēbat ſuū caput
in maiori cĩtate toti⁹ mūdi ſcȝ in
roma. Et iō i illa cĩtate vbi ptās
terrena hēbat ſuū caput. ibi ptās
ſpūal' r̃cepta fuit ⁊ collocata. ⁊
ipſa ptās poſuit ibi ſuū caput ⁊
ſubiugauit ſibi ptātem terrenam
Oportebat eñ ꝙ ptās ſpūal' po
nēt ſuū caput i maiori cĩtate toti⁹
mūdi. Et ſic terrena ptās ſpūalē
recepit ptātē ſic corp⁹ aīam. ⁊ q̃
ſi fecerūt vnū hoīeȝ nouū. ⁊ iō in
ſil' ſūt mixte ꝑ totã xp̄ianitatē ⁊
vna iuuat aliã. Vn̄ poſtq̃ȝ terre
na ꝑtās q̃ pᵒ erat nō erat deſtruc
ta ꝑ aduētū ptātis ſpūal'. ħ ē ei
ſubiecta ⁊ ſuiēs ſignū ē ꝙ ptās
tꝑal' a deo erat. qꝛ ſi a dō nō eſſȝ
deſtructa fuiſſȝ. nec fuiſſȝ mixta
cū ſpūali. Et iō ſic aīa viuificat
et iforāt corp⁹. ita ptās ſpūal' vl
tio veniēs tãq̃ȝ nobilior ⁊ excel
lētior ⁊ tãq̃ȝ for̄ ⁊ aīa eius viuifi
cauit tꝑalē ⁊ iforāuit ⁊ r̃duxit eã
ad deū. ſic aīa reducit ⁊ ordinat
corp⁹ ad deū. Hic ēgo ſi terrena

ptās ſepareť a ſpūali ptātē. nccã
rio ē mortua ⁊ ſepata a dō tota
liť. ⁊ ē ſicut corp⁹ ſine aīa Caue
ant igiť pñcipes terreni ne veniãt
cōtra ptā tē ſpūalē. caueãt ne ſint
inobediētes ei ⁊ ſtudeãt vt ſuiãt
ei. qꝛ ſtatim ptās eoꝝ eſt mor
tua dū nō ſuit ptāti ſpūali. ⁊ ē
ſicut corpus ſine aīa. Cōſiderent
moderni pñcipes q̃lr̃ ꝓdeceſſores
eoꝝ q̃ꝝ ipſi ſūt ſucceſſores fuerĩt
ſubiecti ⁊ obediētes ptāti ſpūali
cogitēt q̃liť caput ptātis terrene.
ſcȝ romanū ipiū fuerat ſubiectū
ſpūali ptāti ꝑ mille ãnos ⁊ vltra
Timeãt igiť oēs xp̄iani q̃ ſūt ma
iores ⁊ minoēs xp̄m. cui⁹ vicari⁹
ſubiugauit ſibi oēm terranã ptã
tē. Timeãt oēs pñcipes xp̄m. qꝛ
eoꝝ ꝓdeceſſoēs q̃ fuerūt excellēti
ores ⁊ maiores ſubiecerunt colla
ſua vicario ei⁹ ⁊ ei tanq̃ȝ veri ſub
diti ſuierūt. Quis ēgo auſus ē ꝑ
ſeq̃ ecclãȝ xp̄i. Cogitēt oēs xp̄i
ani ꝙ xp̄ianitas aliqñ nō erat ⁊
q̃liť icepit ⁊ creuit ⁊ q̃liť ad ſum
mã altitudinē deueīt q̃liť ꝑſeuera
uerit ⁊ q̃liť ꝑmãſit. Timeãt ēgo
xp̄m filiū dei ſicut ꝓdeceſſores ti
muerūt eū. ⁊ eū honorēt ſicut pre
deceſſoēs eū horauerūt Videãt ma
gnificētiã ⁊ excellētiã ſuoꝝ ꝓde
ceſſoꝝ ⁊ eoꝝ ꝑuitatē ⁊ reputent
ſe nihil i reſp cū eoꝝ. Si ēgo illi
qui tã excellētes fuerūt timuerūt
xp̄m ⁊ ei obedierūt ⁊ in eū credi
derūt ac fideles fuerūt ipmq̃ȝ hori
ficauerūt. ⁊ vicario ſuo ſubditi ac
obediētes fuerūt. ac oēs xp̄iani

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eos dilexerūt · quāto ꝑgo magis
illi qui nūc ſūt cū nihil ſint reſpe
ctu illoꝝ debēt magis timē xp̄m
et ei obedire ac eūdē honorare ac
ſubditi eſſe ſuo vicario · Eciā pen
ſent q̄lit̄ iſta ptās exiſtit in ciui
tate famoſiori totius mūdi q̄ dn̄a
bat̄ toti orbi ⁊ vltra mille annos
fuit ibi ſedes iſtius poteſtatis ſpi
ritualis ·

Septimū ⁊ vltimū ſacrm̄ eſt
mrimoniū qđ eſt inſepabil̄ ꝯiū
ctio viri ⁊ mulieris introducta
ꝑ liberꝝ arbitriū ⁊ ꝯ̄ſenſū aioꝝ
vtriuſqꝫ expſſa ꝑ v̄bū vel aliqđ
ſignū · ⁊ eſt inſtitutū vt ſit offici
um ſacrm̄ ⁊ remediū · officiū ad
multiplicandū · ſacrm̄ ad ſignifica
dum · remediū ꝯ̄tra peccatū

Titu · CCCxv ·

QVoniā autē deus nō fecit
oēs hoies ſimul ſicut fecit
angelos ſimul · ſed ſolū fecit pri
mū hoiem ⁊ p̄mā mulierē imedia
te ꝑ ſe ſine adiutorio alteri⁹ ⁊ or
dinauit vt hoies multiplicarent̄
per ꝓpagationē ⁊ gn̄ationē ita ꝙ
vn⁹ ab alio gn̄aret̄ ⁊ deſcēderet ·
vt ſic maior vnitas ⁊ maior aōr
eſſꝫ int̄ homies · q̄ꝛ hoies ſe reputa
rent q̄ſi vnū hoiem dū viderent ſe
oēs ab vno deſcēdiſſe hoie · vt ſic
mod⁹ gn̄andi eſſꝫ ſignū vnitatis
et ſocietatis Et q̄ꝛ totū p̄ncipale
bonū hois ē vt habeat ꝯiūctionē
et ſocietatē cū deo · q̄ꝛ ꝑ talē ſocie
tatē ho recipit vitam a deo ⁊ totū
bonū ſuū · ita ꝙ vita hois ꝯ̄ſiſtit
in ſocietate dei · vt ē iā declaratū ·

ideo q̄ꝛ iſta ſocietas hois cum deo
eſt occulta ⁊ inuiſibilis ⁊ ſpūalis
et eſt finis ⁊ ꝯ̄plementū hois de
buit ſignificari figurari ⁊ repn̄ta
ri q̄ntū fieri potuit ꝑ res viſibiles
et ſenſibiles · vt ſemꝑ ho haberet
aliqđ ſignū manifeſtū viſibile ꝑ
qđ repn̄taret̄ ⁊ figuraret̄ eius ꝯ̄
iunctio ⁊ ſocietas quā debet habe
re cum deo ꝑ amorē tanq̄ꝫ ſuum
p̄ncipale bonū ⁊ ſemꝑ videre q̄ſi
in ſpeculo ſuū bonū Et ideo quia
ꝯ̄iunctio ⁊ ſocietas inuiſibilis de
bet ſignificari figurari ⁊ repreſēta
ri ꝑ ꝯ̄iunctionē viſibilē · q̄ꝛ eciaꝫ
iſtud ſignū repn̄tans iſtam ꝯiun
ctionē ſpūalem debꝫ eſſe ꝓpinq̄ſ
ſimū ipſi hoi · ideo deus ordinauit
ꝙ nō ſolum genus humanū ꝑ ge
nerationē multiplicaret̄ · ſed talit̄
et tali mō multiplicaret̄ ⁊ creſcēt
vt mod⁹ gn̄andi ⁊ multiplicādi
eſſet ſignū viſibile figura ⁊ repn̄
tatio iſtius ꝯiūctiōis ⁊ ſocietatis
ſpūalis ⁊ inuiſibilis quam homo
debꝫ hr̄e ꝑ amorē cū deo in q̊ ꝯ̄ſi
ſtebat tot⁹ ſtatus hois · Et iō or
dinauit de⁹ ⁊ inſtituit vt ꝓpaga
tio ⁊ generatio ac multiplicatio
hoim fiēt ꝑ ꝯ̄iunctionē maris ⁊
femine · q̄ quidē ꝯ̄iunctio eſſꝫ in
diuidua ⁊ ſingularis · ⁊ hoc ē ma
trimoniū · Et ideo a p̄ncipio fecit
p̄mū hoiem ⁊ p̄mā mulierē ⁊ nō
plures viros neqꝫ mulieres · ſꝫ vni
cam ⁊ ſingularē vni viro · ⁊ volu
it ꝙ iſta ꝯiūctio eſſꝫ inſepabilis
et indiſſolubilis Et ideo ipm mri
moniū ſuit ordinatū a dō i p̄ncio
v

nature hūane ad duo ſcꝫ vt eſſet
officiū gn̄andi ⁊ multiplicādi ho
mines · ⁊ vt eſſꝫ ſignū ⁊ ſacrm̄ re
pn̄tās ⁊ ſig̃ficās ꝯiūctionē inuiſi
bilē ⁊ ſpūalē aīe cū deo ꝑ amorē
liberalē ⁊ ſpōtaneū Vn̄ a p̄n° deꝰ
fecit duas mirabiles ꝯiūctiōes in
hūana natura · Prima fuit qn̄ cō
iūxit aīam rōnalē cū carne ſeu cū
corpe · ⁊ iſta fuit naturalꝭ ⁊ nō ꝓ
ceſſit ꝯſēſus · quia ipa neſciebat
qm̄ nōdū erat · ſꝫ deꝰ creādo aīam
cōiunxit eā cū corpe Et iſtd̾ fuit
p̄mū mrīomiū Aliā v̾o fecit deꝰ cō
iūctiōeꝫ in nā̄ hūana qn̄ ꝯiūxit
mulierē cū viro i vna ſocietate iſe
ꝑabili · ⁊ iſta ſocietas fuit maior
et nobilior ⁊ iſta fuit voluntaria
et liberalꝭ · ⁊ nō nālis ⁊ ꝑ ꝯſēſum
viri ⁊ mulierisꝰ ⁊ ꝑ amorē vtriuſ
qꝫ · Et p̄ma ſocietas erat ſignū ⁊
repn̄tatio iſtius ꝯiūctiōis · qꝛ ſic
aīa ē maior ⁊ ſuꝑior ac dignior
et caro inferior · ita vir ē maior ⁊
ſuꝑior ac dignior · ⁊ mulier ē iſe
rior · ⁊ ſicut aīa vna fuit ꝯiūcta
cū vna ſingulari carne ⁊ nō cum
pluribꝫ · ita vnꝰ vir cū vna muli
ere ⁊ nō cū pluribꝫ · ⁊ ſic p̄ma cō
iunctio nō poterat deſtrui niſi ꝑ
mortē · ita nec ꝯiūctio viri ⁊ mu
lieris poterat deſtrui niſi ꝑ mortē
Hic ergo p̄ma ſocietas q̄ fuit in
hūana nā̄ radicalꝭ ⁊ fundamētalꝭ
ſcꝫ aīe cū carne ſig̃ficabat ⁊ reꝑ
ſentabat ſcd̾am ſocietatē ⁊ ꝯiū
ctionē q̄ erat in hūana nā̄ · q̄ erat
viri ⁊ mulieris Et iſta ſcd̾a ſig̃fi
cabat ⁊ figurabat terciā ꝯiūctio
nē ſeu ſocietatē q̄ ē aīe cū deo ſeu
hūane nature cū deo · Et iſta eſt
maxia ⁊ maior oīm · Et ſic ambe
ſocietates p̄me q̄ erāt i hūana nā̄
erāt ꝓpt̾ terciā ꝯiūctionē q̄ erat ho
minis cum deo ·

De ꝯpatōe iſtaꝝ ſocietatum
int̾ ſe. Titulꝰ · CCCxvi ·

Et qm̄ iſte tres ſocietates
ſunt ordiate inter ſe ⁊ vna
aſcēdit ſuꝑ aliā in dig̃tate ⁊ no
bilitate q̄ſi ꝑ q̄ndaꝫ ſcalā ⁊ vna
repn̄tat aliā · idō ꝯparemꝰ eas ad
inuicē · Vn̄ due p̄me q̄ ſūt īfra hu
manā naturā · ſūt ꝓpt̾ illā q̄ aſcē
dit ſupra hūanā naturā In p̄ma
eīm ſocietate ⁊ cōiunctiōe caro aſ
cendit ad ſpūm rōnalē ⁊ ꝯiūgit̾
cū eo nālit̾ · in ſcd̾a ſocietate mu
lier aſcendit ad viꝝ ⁊ cōiūngit̾
cū eo ꝑ libeꝝ ꝯſenſū · Et qꝛ muli
er hꝫ carnē ⁊ ſpm̄ ſeu aīam ⁊ vir
eciā · idō fit ibi duplex cōiunctio
ſeu ſocietas ſcꝫ aīe ſiue ſpūs cum
ſpū · ⁊ carnis cū carne · qꝛ aīa viri
cōiūgit̾ cū aīa muliēis ⁊ ecōuerſo
ꝑ amorē ⁊ ꝯſenſū · ⁊ caro viri cū
carne muliēis · ſꝫ i terciā ſocietate
tā vir q̄ꝫ mulier ꝯiūgit̾ cū deo · ⁊
nō ſolū vir ⁊ mlꝭr ſꝫ tō hūana nā̄
dꝫ ꝯiūgi cū deo qꝛ ad h° ordiata
eſt Hic ēgo i p̄ma ꝯiūctiōe ⁊ ſo
cietate q̄ ē aīe ſeu ſpūs cū carne ·
ipa caro viuificat̾ exaltat̾ nobili
tat̾ ⁊ dignificat̾ ꝑ ſocietatē cum
aīa rōnali · ita ꝙ ex ſeipa nō hꝫ
vitā ẏmo ē nihil · ⁊ ſicut eciā mu
lier in ſcd̾a ſocietate viuificat̾ for
tificat̾ ⁊ exercitat̾ ac nobilitatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝑ ſocietatē viri · ita ecīā ſignificat̄ ꝙ
tā vir q̄ȝ mulier ꝛ tota ſocietas
ſiue ↄgregatio hoim̄ viuificat̄ no
bilitat̄ ac dignificat̄ ꝛ exaltat̄ ꝑ
ſocietatē ꝛ ↄiūctionē cū deo · Et
ſicut tota caro ē ↄiuncta cū aīa ·
ita mulier cū viro · ſic ecīā tā mu
lier q̄ȝ vir q̄ faciūt vnā ↄgregatō
nē dn̄t ↄiūgi cū deo ꝑ amorē · ꝛ
ꝑ ↄn̄s tota ↄgregatō viroꝝ ꝛ mu
lierꝝ · Sicut aūt in hūana natura
due fuerūt ſocietates ꝛ ↄiūctiōes
Prima aīe ꝛ carnis q̄ faciūt vnā
ꝑſonā indiuiduā · Et ſcd̓a mulie
ris cū viro q̄ faciūt vnā ꝑ amorē
et ↄſenſū ac volūtatē inſeꝑabilē ·
ita ſignificabat̄ ꝙ due erant ſocieta
tes ꝛ ↄiūctiōes poſſibiles nature
hūane cū deo · vna ad modū aīe
cū carne ꝑ vnionē ꝑſonalem · ita
ꝙ deus ꝛ hō ↄtineant̄ in vna ꝑſo
na · ꝛ alia ſocietas ꝑ amorē ꝛ vo
lūtatē · alit̄ nōn p̄t hūana natura
cōiungi cū deo niſi iſtis duobus
modis Et qm̄ filius dei ē vnitus ꝑ
ſonalit̄ cū hūana natura · iō ↄple
ta eſt iſta ſocietas q̄ ſe hȝ ad mo
dū aīe cū carne · Et qꝛ xp̄s deus ꝛ
hō in vna ꝑſona vlterius ↄiūxit ꝛ
vniuit ſibi xp̄ianitatē q̄ ē vna ſo
cietates ꝛ vna ↄgregatio omniū
xp̄ianoꝝ q̄ vocat̄ ecc̄ia · q̄ hȝ mo
dū vnitatis ꝛ verā vnitatē q̄ntuȝ
fieri p̄t · qꝛ tota xp̄ianitas ē ↄiū
cta cum vno ſūmo ſacerdote vica
rio xp̄i · Et iō tota ecc̄ia ē ad mo
dum mulieris ſeu vxoris · ꝛ xp̄s
hȝ modū viri · qꝛ tota ecc̄ia ē q̄ſi
vna ꝑſona ꝛ xp̄s ē alia ꝑſona · ꝛ
eſt ibi m̄rimoniū ſicut inter p̄mū
viꝝ ꝛ p̄mā mulierē · Hic igit̄ in
p̄mo ſtatu hoīs ante lapſū erat ſo
cietas ꝛ ↄiūctio ↄgregatōis viri
et mulieris cū deo nōdū icarnato
et iſta erat ꝑ amorē · ita ꝙ ibi eāt
cōgregatio ꝛ ecc̄ia hoim̄ · ſed mō
in reꝑatōe fc̄a ē cōiunctio ꝛ ſocie
tas xp̄ianitatis ſeu ecc̄ie cū filio
dei fc̄o hoīe ꝛ icarnato · Et ſic mō
ſūt due cōiunctiōes ſeu due ſoci
etates · p̄ma ē filij dei cū humana
natura ꝛ cū hūanitate ꝑp̄a ꝛ ſin
gulari · ꝛ ſcd̓a ē ſocietas xp̄i dei
et hoīs cū tota xp̄iaītate q̄ ē ſua
ecc̄ia ꝛ ē tota ſua · ꝛ iſta ē maxi
ma cōiunctio ꝛ maxīa ſocietas q̄
poſſit eſſe · qꝛ maximus eſt xp̄s de
us ꝛ hō ꝛ maxīa eſt ecc̄ia · Et ſic
ſūt ibi due vxores p̄ma ē hūani
tas dei · ſcd̓a ē ecc̄ia q̄ ē vxor xp̄i
dei ꝛ hoīs · Vn̄ ecc̄ia hȝ ſe ad mo
dū p̄me mulieris · qꝛ ſicut prima
mulier deſcēdit de viro ꝛ fuit for
mata de viro · ita tota ecc̄ia deſcē
dit de xp̄ō ꝛ eſt formata de xp̄ō ·
qꝛ tota xp̄ianitas eſt renouata
et reſtaurata ꝑ ſacīa xp̄i · q̄ hn̄t
totā v̓tutē a paſſiōe ꝛ morte xp̄i
et ideo recte tota xp̄ianitas ſeu
ecc̄ia eſt vxor ꝛ mulier ſeu ſp̄on
ſa xp̄i · Et iſtud m̄rimoniū xp̄i ꝛ
ecc̄ie ſue rc̄e ſignificat̄ ꝑ m̄rimoniū
viri ꝛ mulieris · quia ſicut vir ꝛ
mulier hn̄t cōformitatē in natura
ita xp̄us ꝛ ſua ecc̄ia hn̄t cōformi
tatem in natura · qꝛ xp̄s hȝ carnē
ſicut eccleſia · ꝛ iō eſt ibi duplex
ſocietas · vna per dilectionem ꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

amorē ⁊ alia ꝑ ꝯformitatē carniˀ
ſicut vir ⁊ mulier h̄nt ſocietatē ⁊
per amorē· ⁊ per cōformitatē car
nis·

Q̄d ſacrm̄ mrīmonij ē āntiquū
et nouū ſacramentum·

Titulꝰ· CCCxvij·

ET qm̄ mrīmoniū ꝑpꝰ hoc ē
ſacrm̄ qꝛ ē ſignū ⁊ ſignifi
cat ecīā aliquā rem ſacrā ⁊ ſcām
et inuiſibilē ⁊ ſpūalē· ⁊ qꝛ nobili
us ⁊ p̄ncipaliꝰ ſine ꝯpatōe eſt il
lud qd̄ ſignificatˀ q̄ȝ illd̄ qd̄ ſignificat
qꝛ ſignū ē ꝑpꝰ ſigtū ⁊ n̄ ecōuerſo
iō ſine ꝯpatōe nobilior ē illa con
iūnctio ſpūalˀ q̄ ſignificatˀ ꝑ mrī
moniū q̄m ipſū mrīmoniū· Et qꝛ
ipm mrīmoniū ē inſtitutū ⁊ ordi
natū ad ſignificādū ⁊ repn̄tandū
ꝯiūctionē ⁊ vnionē ſpūalē q̄ fit
et fieri dȝ inter hūanā naturā ſeu
aīam ⁊ deū· qꝛ vtraqȝ ē volūtaria
et fit ꝑ liberꝝ ꝯſenſū· iō qꝛ iſta cō
iūnctio aliˀ fuit a p̄ncipio huma
ne nature in ſtatu ꝑfcō· ⁊ aliˀ in
reꝑatōe poſt lapſū· qꝛ a p̄ncipio
hūana natura ꝯiūgebatˀ deo ſolū
per amorē ⁊ liberꝝ ꝯſenſū· ȝ poſt
lapſū in reꝑatōe· fcā ē noua ꝯiun
ctio ⁊ vnio intˀ deū ⁊ hūanā na
turā· quia ꝑſona filij dei ꝯiūxit ſe
hūane nature i vnitate ꝑſone· ⁊
fcūs ē deus hō q̄ eſt xp̄s· ⁊ vltra
hoc ipē xp̄s deꝰ ⁊ hō cōiunxit ſibi
nouā ſocietatē qꝛ formauit eccle
ſiā ſeu xp̄ianitatē totā nouā per
ſacra ⁊ lauit ⁊ abluit· ⁊ ſic fcā ē
noua cōiunctio ſpūalˀ intˀ xp̄m
et ſuam nouā ecc̄iam Et ſic ſunt
tres ꝯiūctiōes ſpūales· Et iō pꝰ
q̄ȝ mrīmoniū fuit ad hoc p̄ncipa
liꝰ iſtitutū ſcȝ ad ſignificādū cō
iunctionē q̄ fit intˀ deū ⁊ hūanā
nām· ſequitˀ ꝙ ſic a p̄ncipio fuit i
ſtitutū ad ſignificādū p̄mā ꝯiun
ctionē ſpūalē· ita iam de nouo de
buit iſtitui ⁊ ordiari ad ſignificā
dū nouā ꝯiunctionē intˀ ꝑſonā fi
lij dei ⁊ hūanitatē quā aſſūpſit·
et cōiunctionē nouā intˀ xp̄m ⁊
ecc̄iam nouā qꝛ vtraqȝ ē volunta
ria ⁊ ꝑ ꝯſenſū liberꝝ ⁊ vtraqȝ eſt
ad modū mrīmonij Et iō mrīmo
niū ē antiquū ⁊ p̄mū ſacrm̄· ⁊ ē
ecīā nouū ſic baps ⁊ alia· qꝛ dig
nū ē ꝙ iſta cōiunctio noua fcā in
reꝑatōe ſignificaretˀ ⁊ repn̄taretˀ
ſicut illa ātiq̄· Et ſic mrīmoniū ē
ſacrm̄ xp̄i ſic alia q̄ſi inouatū ad
nouā ſignificationē· Et ſic treſ cō
iūctiōes ſpūales repn̄tantˀ ꝑ mrī
moniū ſcȝ p̄ma q̄ eāt hōis ſeu aīe
cū deo ſolū ꝑ amorē· ⁊ alie due
ſcȝ filij dei cū hūana nā quā aſſū
pſit· ⁊ xp̄i ⁊ ecc̄e ſue quā formuit
Vn̄ i vtraqȝ cōiūctiōe ē vnio duo
rū· vnīꝰ ſic agētis ⁊ iſfluētiſ· ⁊ al
teriꝰ ſicut patiētis ⁊ ſuſcipiētis·
et hoc ꝑ vinculū aōris qd̄ ꝓcedit
ex mera volūtate· Et iō rc̄e ſigni
ficatˀ ⁊ repn̄tatˀ vtraqȝ ꝯiūctionū
iſtarꝝ ſpūaliū ꝑ mrīmoniū· qd̄ ē
cōiunctio duarꝝ ꝑſonarꝝ q̄rꝝ vna
eſt ſic agēs ⁊ iſfluēs .ſ. viriˀ ſexꝰ
et alia ē ſic patiēs ⁊ ſuſcipiēs ſic
muliebꝛis ſexꝰ· ⁊ hoc ex mutuo cō
ſēſu volūtatis Et iō ſequitˀ ꝙ ſac
mentū mrīmonij ē magnū ſacrm̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ꝓpᷓ iſtas ↄiūctiōes ſpūales q̄s re
pn̄tat ⁊ ſigͣficat ⁊ ſpecialiť ꝓpter
terciā ↄiūctionē ⁊ vltimā q̄ ē xp̄i
et ecc̄ie. vn̄ illa rāſſime repn̄tatᷣ i
mr̄imonio. qꝛ ſic in mr̄imonio eſt
duplex ↄiūctio. vna p̱ amorē. ⁊
iſta ē volūtatū ⁊ aioꝝ. ⁊ alia p̱
copulā carnalē. ⁊ iſta eſt ↄpleta
cōiunctio q̄ ē corꝑis q̄ ſequitᷣ ex
prima. ⁊ ibi ē tota ↄſūmatio mr̄i
monij. ita ſilr̄ in ↄiūctione xp̄i ⁊
ecc̄ie ſūe ſūt due ↄiūctiōes. vna
p̱ amorē ex vtraq̄ꝫ p̱te ⁊ alia per
cōformitatē ⁊ ſimilitudinē natuē
qꝛ xp̄s ⁊ ecc̄ia ſua hn̄t ↄformita
tē carnis in ꝓcreādo nouos ⁊ ſpū
ales hoies. ⁊ ſic ſunt due magne
cōiunctiōes.

Q**d** mr̄imoniū inq̄ntū ē ſacrm̄
xp̄i dat grām ⁊ adiutoriū ſpūa
le ↄtra carnalē ↄcupiam ad opan
dū illa q̄ ſūt nccāria in mr̄imonio.

Titulꝰ. CCCxviij.

Et qm̄ mr̄imoniū ē ſacrm̄
xp̄i ſicut alia ſacra. iō oꝫ
q̄ꝫ ſicut alia ſacra dāt certā grām
et ſpecialē ⁊ adiutoriū aliqđ ſpi
rituale ſicut hō idiget. ita eciā ſacᷣ
mentū mr̄imonij det ⁊ cōferat ali
quā grām certā ⁊ adiutoriū ſpū
āle ſicut indiget hō in hijs q̄ ſunt
nccāria ad mr̄imoniū. Vnde cū in
mr̄imoio detᷣ hoi facultas ⁊ ptās
vtendi ſua vxore ad ꝓcreationē
ꝓlis ⁊ hoc ex diuina inſtitutōe.
datᷣ eciā ibi grā. cū q̄ illud cōueni
enter fieri poſſit. ſicut dcm̄ fuit in
ſacrō ordis. illis q̄ digne ſuſcipi
unt ſacrm̄ mr̄imonij. ⁊ i fide xp̄i
recta intētione. vt ſcꝫ vniantᷣ ex
cōſenſu boni amoris ad ꝓcreādū
prolē ad dei ſeruiciū. Talesᷣ recipi
unt grām in mr̄imonio que adiu
uat eos cōtra ↄcupiam carnalē. ⁊
p̱ talē grām aia ſubleuatᷣ a corru
ptiōe cōcupiſcētie libidis inordi
nata. vt ſit ibi copula ſingularis
et copula vtilis ⁊ copula inſeꝑa
bilis. qꝛ iſta ſūt nccāria in matri
monio vt ſit p̱fectū ⁊ ſanctum.
Et ſic ex iſta grā datᷣ remedium
cōtra tres inordinatōes cōcupie.
et naſcitᷣ triplex bonū mr̄imonij.
Primū bonū qđ naſcitᷣ eſt iſtđ.
qꝛ eni̅ ↄcupia carnaliſᷣ ad multaſᷣ
inclinat mulieres. qꝛ luxurioſus
nō eſt ↄtentꝰ de vna. ſed i mr̄imo
nio datᷣ grā hoi vt ſit cōtentus de
ſua vnica. ⁊ ſic ꝓnitas ⁊ cōcupi
ſcētia ad multas muliēs tollitᷣ p̱
copulā ſingularē. Scđm bonum
eſt. nā cōcupia iordiata inclinat
ad delcātionē ⁊ nō ad fructum ⁊
vtilitatē frcūs q̄ ē ꝓles. ħ tm̄ ip
ſa q̄rit ſatiſfacē ſūe ↄcupie. ⁊ iō i
mr̄imonio datᷣ grā ⁊ adiutorium
vt non ↄgnoſcat vxorē niſi cā ꝓ
lis. ⁊ ſic talis iclinatio tollitᷣ per
copulā vtilē ⁊ fructuoſā. Terciū
bonū ē iſtud. nā poſt ipletionē ⁊
oꝑis carnalis ↄſūmationē gnatᷣ
faſtidiū ⁊ nauſea. vn̄ poſtq̄ꝫ lux
urioſus cognouit illā reſpuit illā
et deſiderat aliā. ⁊ ideo in mr̄imo
nio datᷣ grā ⁊ adiutoriū vt ſemp̱
velit eſſe cum ſua vnica. ⁊ ſic ta
le faſtidium tollitur per copulaꝫ
inſeꝑabilē. Et vlteriꝰ ex copula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſingulari naſcit̄ bonū fidei vt ad
aliā nō accedat. ꝛ ex copula vti
li iſequit̄ bonū ꝓlis. ꝛ ad hoc bo
nū ordiatū ē mrīmoniū q̄ntū ad
officiū nature. ꝛ eciā ex copula i
ſepabili orit̄ bonū ſacri. q᷑ talis
copula inſepabił ē ſacrm̄ ɔiūcti
onis ſpūalis iā dicte. Et ſic tria
bona naſcunt̄ ex mrīmonio. ſcȝ
fides ſeu fidelitas. ꝓles ꝛ ſacrm̄
et ſic grā p̄ſtat remediū cōtra con
cupiam. ꝛ ideo mrīmoniū ē ordi
natū in remediū cōtra cōcupiam
q᷑ ꝑ grām q̄ in eo dat̄ repⁱmit̄ con
cupiſcētia in ſua radice vt ſit mo
derata. ꝛ eciā ꝑ illa tria bona que
ſūt i ipſo honeſtat ipſā copulam
carnalē ꝛ ipſā cōcupiam. vt ſcȝ
act⁹ ad quē ɔcupia inclinat care
at turpitudine ꝛ fiat honeſte. q᷑
illa tria bona coōperiunt turpitu
dinē illi⁹ act⁹. qui alias eſſȝ tur
piſſim⁹ ꝛ iexcuſabił ꝛ nullo mō
licit⁹. ita ꝙ illa tria bona vel vnū
eoꝝ excuſāt coitū vt nō ſit pc̄tm̄
q᷑ alias eſſȝ pc̄tm̄. Et ſic mrīmo
niū dat remediū vt non ſit pc̄tm̄
qđ alias eſſȝ pc̄tm̄. q᷑ pl⁹ hn̄t il
la tria bona de honeſtate ꝛ hoita
te q̄ȝ illa opatio hȝ de turpitudi
ne ꝛ inhoneſtate. Itē eciā matri
moniū dat remediū ɔtra ardorem
cōcupie ꝛ oēs eius corruptōes q̄
ſeq̄rent̄ ſi mrīmoniū nō eſſȝ. quia
dū ſatiſfacit cōcupie in actu mri
moniali. tūc ipſa cōcupiſcētia nō
ita icitat. ſȝ remittit̄ feruor libidi
nis. q᷑ multi vrerētur ꝑ ɔcupiaȝ
niſi haberēt vxorē. quā ɔgnoſcē
do euadāt ardorē. ꝛ aduſtioneȝ
carnis. ꝛ iō meli⁹ ē nubē q̄m vri
Et ſic mrīmonium liberat a pc̄tō
qđ alias cōmitteret̄ Et ſic apparȝ
ꝙ i mrīmonio tria cōſiderant̄. pᵒ
ſignū ſeu ſig̃ficatio ſeu ſacrm̄. offi
ciū ꝛ remediū Et q̄ntū ad ſig̃fica
tionē duplex ē ſig̃ficatio. q᷑ ſig̃fi
cat ɔiūctionē xp̄i ꝛ ecc̄e ꝑ amo
rem ꝛ ɔformitatē ꝛ ɔiūctionē na
ture Et ſilr̄ duplex ē officiū i mri
monio. vnū ē ꝑ mutuā nutritōeȝ
viri ꝛ mulieis q᷑ adinuicē ſeſe fo
uēt ꝛ nutriūt ꝛ iuuāt. ꝛ aliud ē
officiū ad ꝓcreādū ꝓlē Silr̄ eſt
duplex remediū. vnum q̄ntū ad
fluxū ɔcupie. ſcȝ vt hō nō tendat
neq̄ȝ vadat i oēm mulierē. aliud
remediū ē q̄ntū ad inordiationē.
vt ſcȝ nō ɔgnoſcat mulierē aōre
libidiꝭ ꝛ delcātoiꝭ nᵉ ſine affectu
mrīmoniali. ſȝ cā ꝓlis. Et ſic ſūt
duo ſig̃ficata. duo officia. ꝛ duo
remedia pⁱmū ſig̃ficatū ꝛ pⁱmū of
ficiū ꝛ pⁱmū r̄mediū ſūt i ſacrō mri
monij q̄ntū ad ɔiūctōeȝ aīoꝝ. ſȝ
ſcđȝ ſig̃ficatū ꝛ ſc̄m officiū ꝛ ſc̄m
remediū ſūt i eo q̄ntū ad ɔiūctio
nē corꝑm Sic āt i alijs ſacris ē ali
q̄d viſibile ſeu ſēſibile extēi⁹ ap
parēs ꝛ aliq̄d iuiſibile ꝙ ſig̃ficat̄
ita ſilr̄ ē i iſto ſacrō. q᷑ alr̄ nō eſſȝ
ſacrm̄. ꝛ iō i iſto ſacrō ſūt v̉ba ꝛ
ſig̃ exteiora ſeu act⁹ ꝛ opatōes
exteioēs loco reꝝ corꝑaliū q̄ ſūt
in alijs ſacris. ſic i bap̄o ablutio
aque. Et ideo iſtud ſacramētū fit
ſicut ſacramētum pⁱme. in quo nō
erat aliq̄ res corꝑał. ſic ē⁹o v̉ba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

exteriꝰ dicta a viro ⁊ muliē p̄ q̄
significat̾ ⁊ declarat̾ ꝯsēsus interior
amboꝝ. sūt totū illud qd̾ apparꝫ
p̄mo i mr̄imonio. ⁊ ipē ꝯsēsus inte
rior ē illd̾ qd̾ sigficat̾ i mr̄imonio.
sic ꝯfessio sigficat ꝯtritionē ⁊ dis
plicētiā iteriorē i ipso sacro pn̄ie.
Et deiñ ex illo causat̾ vinculū ob
ligatoriū int̾ viꝝ ⁊ mulierē iuīsi
bile ⁊ sp̄uale. ⁊ ꝯiūctio q̄ nunq̄ꝫ
dissolui p̄t. ⁊ hoc ex ordinatiōe
diuina. q2 deꝰ istituit mr̄imoniū
ꝑpt̾ sigficationē ꝯiūctiōis sp̄ual'.
et istud vinculū obligatoriū tm̄
ꝑpt̾ mutuū ꝯsensū viri ⁊ mulieris
exp̄ssū ⁊ declaratū p̄ v̓ba exteri
ora vtriusq3 vel p̄ sig̃ alia ē ꝓprie
mr̄imoniū. Sic ē ego ꝯsēsus p̄ ver
ba declaratꝰ nō ē mr̄imoniū. sed
causat mr̄imoniū. ⁊ sic sūt ibi tria
p̄ ordinē. scꝫ v̓ba exteriora sigfi
cātia. ⁊ ipē ꝯsēsus sp̄otaneꝰ viri
et mulieris. ⁊ ipm̄ vinculū obli
gatoriū tm̄ idissolubile ⁊ infrāgi
bile. ⁊ tale vinculū ē sacrm̄ ⁊ sig
ficat ꝯiūctionē sp̄ualeꝫ int̾ deū ⁊
aiam. ⁊ int̾ filiū dei ⁊ hūanā na
turā sibi p̄sonalit̾ copulatā ⁊ int̾
xp̄m ⁊ ecc̄iam. ⁊ iō ꝑpt̾ talē sigfi
cationē causat̾ tale vinculū idisso
lubile. Et vlteriꝰ ex tali vinculo
obligatorio p̄ qd̾ vir trāsit i ptā
tē mulieris. ⁊ mulier i ptātē viri
q̄ntū ad corpꝰ. sequit̾ vltia ꝯiū
ctio q̄ ē copula carnal'. ⁊ iō ꝑpt̾
talē obligationē vir tenet̾ reddē
debitū mulieri. ⁊ mulier viro Et
sic apparꝫ q̄lit̾ ꝯsēsus volūtariꝰ
exp̄ssus p̄ v̓ba causat ꝑpetuā ob
ligationē ex di ordiatōe Itē etiā
apparꝫ. q2 i mr̄ioº sp̄ p̄nt ēē duo
bō scꝫ fides ⁊ sacrm̄. q3uis nō sp̄
seq̄t̾ ꝓles ⁊ fcūs. vnde possꝫ ibi
esse fides ⁊ fidelitas ꝑpt̾ solutionē
debiti. ⁊ etiā sp̄ ē sacrm̄ ⁊ signuꝫ
coniunctiōis sp̄ual'. p̄mo ꝯiūctio
nū sp̄ualiū iā dictaꝝ.

Qd̾ sūme dꝫ timē ois xp̄ianꝰ
ne violꝫ mr̄imoniū suū vel alteriꝰ

Titulꝰ. CCCxix.

Et qm̄ ipsū mr̄ioniū ē tm̄
sacrm̄ ⁊ tā magnū ⁊ insti
tutū ⁊ ordiatū. ⁊ rep̄ntandū ⁊
sigficādū mag̃s ⁊ scissimas ꝯiun
ctiōes sp̄uales supiꝰ dc̄as. cauē
dn̄t oēs q̄ sūt i mr̄imonio ne detur
pēt ⁊ violēt tm̄ sacrm̄ a deo ordi
natū. q2 q̄ violat ⁊ deturpat sig
nū. fāt iuriā rei significate p̄ illd̾
et illi q̄ istituit illud sacrm̄. Et q̄
maior iīuria q3 iīuriaē ⁊ deturpaē
ꝯiūctionē filij dei cū hūana nā in
vna p̄sona q̄ ē sūme horanda. cꝰ
ꝯiūctiōis ipm̄ mr̄imoniū ē signū
et sacrm̄. Et q̄ maior iīuria q3 in
iuriare ꝯiūctionē xp̄i ⁊ ecc̄e. cu
ius ip3 sacrm̄ ē exp̄ssū signū Qui
eīm ipas ꝯiūctiōes ꝯtēnit ⁊ iniuri
at. dignꝰ ē maxia vidc̄a. inhorat
eīm hūanitatē xp̄i. p̄sonā filij dei
et totā ecc̄aꝫ. Et silr̄ dꝫ cauē ois
hō ne violꝫ ⁊ deturpet mr̄imoniū
alteriꝰ coeūdo cū vxoē eiꝰ. ⁊ co
gitet q̄ntū ihorat ⁊ deturpat deū
seu vitupat q̄ ipm̄ mr̄ioniū in pa
diso istituit. ⁊ vnū virovnā muli
erē copulauit. Honorādū ē igit̾
mr̄imoniū ꝑpt̾ deū q̄ ipm̄ istituit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Cõpãtio xp̄i ad ecc̄am ſicut viri ad vxorẽ ⁊ ſpõſi ad ſponſã.

Ti. CCCxx.

Et qꝛ xp̄s ſe hȝ ad ecc̄am ſiue ad xp̄ianitatẽ ſic vir et ſpõſus ad vxorẽ ⁊ ad ſponſã. idõ ſic q̄libȝ vir ⁊ ſponſus bonus amat ſuã vxorẽ i amoꝛe caſto puro ⁊ bono ⁊ ſingulari. ⁊ ecõuerſo ſponſa bõ ſponſũ ſuũ. ita ſimilit' xp̄s diligit ecc̄am ſuã amore caſtiſſimo puriſſimo ⁊ mũdiſſimo. et eciam ecc̄a amat xp̄m. ⁊ iſte amoꝛ ẽ inuiolabil' ⁊ ꝑpetuꝰ Et ſicut ſpõſus bonꝰ ⁊ verꝰ oꝛnat decorat ⁊ pulchrificat ſponſã ſuam q̄ntũ p̄t iux̄ honorẽ ſuũ. ita xp̄s oꝛnat ſuã ecc̄am oi ornamento ⁊ ſpũali ⁊ coꝛpali. ⁊ intꝰ ⁊ extra q̄ntum fieri p̄t iuxta honorẽ ſuũ Et ſic eciã bonꝰ ſponſuꝰ caſtigat ſponſã ſuã ⁊ vxorẽ ſ; non deſtruit eã ſic xp̄s caſtigat ecc̄am. ſed nõ deſtruit eã. Et ſic bonꝰ ſponſus nõ vult ꝑmittẽ ſponſã ſuã errare ſeu deuiare. ſic nec xp̄s ꝑmittit ſuã ecc̄am errare neqȝ deuiare Et ſicut ſpõſus defendit ſpõſam ſuã. ſic xp̄s ecc̄am ſuã. Et ſicut bõ ſpõſa honorat ⁊ timet ſponſũ ſuum. ſic ecc̄a xp̄m. Et vt oia concludamꝰ ſic in oibꝫ ſe hȝ bonus ſpõſus ad ſuã ſponſã. ſic xp̄s ſe hȝ ad ecc̄am ſuã. Et qꝛ ſpõſus eſt imoꝛtlis. idõ eciã ſpõſa ẽ imoꝛtl' et ſic oibꝫ modis erit ꝓporcio.

Eppologꝰ ¶ Ti. CCCxxi.

Declaratũ eſt igit' de mõ ⁊ foꝛ i q̄bꝫ ih̄s xp̄s dei filiꝰ et verꝰ hõ tanq̄ȝ verus medicꝰ ⁊ ſaluatoꝛ dat hñ eẽ ⁊ grãm ⁊ ſalutẽ ⁊ oia nccãria hoi lapſo. ⁊ q̄lit hõ de f cõ recipit. ⁊ q̄lit v̓tꝰ paſſionis ⁊ moꝛtis xp̄i aꝑplicat' hoi. ⁊ eciã de mõ regñandi ⁊ renouãdi hoiem. ⁊ icoꝛpãdi hoiem cũ xp̄õ. Et maifeſtũ ẽ ꝙ xp̄s opat' circa hoiem renouãdũ ⁊ ꝑficiẽdũ ⁊ cõplẽdũ ꝑ res viſibiles ⁊ ſẽſibiles q̄ ſũt ſacr̄a. ⁊ ꝙ v̓tꝰ ſalutifera deſcẽdit ⁊ diriuat' a diuinitate q̄ ẽ in xp̄õ ꝑ eiꝰ hũanitatẽ in ipa ſacr̄a ita ꝙ ipſa ſacr̄a viſibilia ſũt iſtrumẽta xp̄i ꝑ q̄ tãgit hoiem. ⁊ applicat ſuã v̓tutẽ hoi indigẽti. ⁊ v̓tus paſſiõis xp̄i copulat' hoibꝫ. ⁊ ꝙ ipſa ſacr̄a ſunt q̄dã meõrialia paſſiõis xp̄i ſig̃ficãtia paſſionẽ p̄teritã. qꝛ ipſa paſſio opat' i hoibꝫ ꝑ meõriã eiꝰ Et idõ xp̄s ipleuit eccleſiã ⁊ xp̄ianitatẽ meõrialibꝰ ſuis. vt v̓tus ſue paſſiõis q̄ ẽ preterita ſꝑ remaneat ⁊ ſaluet hoies

¶ Declaratũ ẽ eciã q̄lit ipſa ſacr̄mẽta ſũt oꝛdiata ⁊ iſtituta ſcd̓ȝ nccãtatẽ ⁊ idigẽtiã hoĩs. cui ſacramenta dñt applicari. ⁊ ꝙ q̄nqȝ p̄ma ſacr̄a ſcȝ bapꝰ. ꝯfirmatio. eucariſtia. penitentia. ⁊ extrema vnctio. reſpiciũt idigẽtiã cuiuſlibet hoĩs i ſe p̓ncipalr̄ inq̄ntũ ẽ ſingularis ꝑſona. ſ; duo vltia ſcȝ oꝛdo ⁊ mr̄imoniũ oꝛdinant' ad alterũ. ita ꝙ ille q̄ recipit ea. p̓ncipalit' recipit ꝓpt' alios ⁊ nõ ꝓpt' ſe. qꝛ ad hoc oꝛdinant'. qꝛ ſacr̄m oꝛdis oꝛdiat' ad multiplicationẽ ſpiritualẽ xp̄ianoꝝ ⁊ ipſiꝰ ecc̄e. ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ad multiplicādū ⁊ ad renouādū
in eſſe ſpūali· qꝛ ꝑ ipſū dat̄ ptās
adminiſtrādi ſacⁱa· ħ mr̄imoniū or
dinat̄ ad multiplicationē nālē ⁊
corꝑalē fideliū xp̄ianoꝝ ⁊ ad re
nouādū ⁊ multiplicādū i eē natu
re· Vn̄ ſic̄ i nā hoīs ſūt q̄dā vires
et v̓tutes ordinate ad ꝯſuationē
ſpeciei. ſic ſilr̄ i ſpūalibꝫ q̄nqꝫ ſūt
ſacⁱa reſpicientia ꝑſonā ad ꝑficiē
dū eā grā· ħ ordo ⁊ mr̄imoniū ſūt
ad ꝯſuādū ⁊ ꝑficiēdū ipſā ecc̄iaꝫ
et iō qꝛ iſta duo r̄ſpiciūt multitu
dinē· ⁊ alia q̄nqꝫ r̄ſpiciūt ꝑſonā
ſingularē· ſic̄ multitudo ſeq̄t̄ vni
tatē· ita iſta duo ſacⁱa ſequūtur
pꝰ alia q̄nqꝫ· ⁊ vltio ponit̄ ſacr̄ꝫ
mr̄imonij· qꝛ modicū hꝫ de ſpūa
litate n̄ q̄ntū ad ſignificationē qꝛ in
hoc ē maximū ſacrm̄· Declara
tū ē etiā q̄lit̄ duo ſūt effc̄ꝰ ſacra
mētoꝝ q̄ remanēt i hoīe recipiēte
ſacⁱa ſcꝫ grā ⁊ caracter ſeu ſignū
indelebile· Et ſic ex oībꝫ apparē
pn̄t nūerꝰ ⁊ ordo ⁊ ſufficiētia ⁊
operatō ſacroꝝ· Et ſic apparꝫ q̄lr̄
ipa xp̄ianitas ⁊ ecc̄ia xp̄i eſt ar
mata inuictis armis ⁊ medicamē
tis ſpūalibꝫ ita vt nihil ei deficiat
in aliq̄ ⁊ ꝙ totū bonū ecc̄ie ⁊ xp̄i
anitatis ⁊ totꝰ theſaurꝰ eiꝰ conſi
ſtit i ſacrīs ⁊ totū exercitiū eiꝰ ē
in vſu ſacroꝝ· Et ſic ipſa xp̄iani
tas ⁊ ecc̄ia ꝯtinꝫ in ſe totā v̓tutē
xp̄i per ipſa ſacⁱa ſcīſſima· ⁊ iō ē
habūdātiſſima pleniſſiā ditiſſiā i
rebꝫ ſpūalibꝫ Et ſic apparꝫ ꝙ ip
ſa ſacⁱa ecc̄ie ſūt bona p̓ncipalia
ipſiꝰ xp̄ianitatis ⁊ ecc̄ie xp̄i· ⁊
omnia alia ſūt minꝰ p̓ncipalia ⁊
quaſi accidentia ⁊ acceſſoria q̄ſi q̄
dā ornamēta vel q̄dā ſuſtētamē
ta· Vnde xp̄ianitas a xp̄o dicit̄
et diriuat̄ ⁊ iđo bona q̄ xp̄s ei de
dit ſūt p̓ncipalia ſicut ſūt ſacⁱa i
quibꝫ dedit ſeipſū ipſi ecc̄ie· ſed
alia bona dant̄ ab hoībꝫ· Et iđo
cauēdum ē ⁊ ſūme fugiēdū ne bo
na ecc̄ie ⁊ xp̄ianitatis p̓ncipalia
a xp̄o data reputent̄ minus p̓nci
palia ⁊ data ab alijs q̄ ſūt nihil
et q̄ſi accidentalia reputent̄ ꝓnci
palia ⁊ maiora· O quāta iniuria
eſſꝫ iſta cōtra xp̄m· o quantꝰ con
temptꝰ· o quanta inordinatio· o
quāta cecitas ⁊ deuiatio· Cauere
igit̄ ſūme debēt a tanto malo ⁊ a
tanta iniuria miſtri ecc̄ie· Et q̄d
eſſꝫ facere hoc niſi reputare corpꝰ
maiꝰ q̄ꝫ animā· ⁊ aiam reputa
re minus p̓ncipalē ⁊ eleuare cor
pus ſupra animā· mortale ſupra
immortāle· corꝑale ſupra ſpūale· ⁊
viſibile ſupra inuiſibile. Eſſet er
go hoc ꝑuertē totū ordinē xp̄ia
nitatis ⁊ ecc̄ie xp̄i q̄ntū eſt in ſe
Quō talis miniſter qui hoc facēt
concordaret cum xp̄o cuiꝰ eſt mi
niſter· cuiꝰ bonoꝝ ipſe eſt diſpē
ſator. Quō eſſꝫ dignꝰ diſpēſare
et miniſtrare bona xp̄i p̓ncipalia
que ꝓ nihilo reputat· Sint igit̄
ſolliciti ⁊ intenti omnes miniſtri
ecc̄ie vt honorēt ſacramenta ecc̄ie
quoꝝ ſunt diſpenſatores ⁊ ꝓpter
que ipſi honorant̄ vt ſic̄ ꝑueniāt
ad eū a quo oīa ſacⁱa hn̄t ortū ⁊
originē· Amen·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

¶ De iudicio vniuerſali ⁊ reſur
rectiōe gn̄ali. Et oñdit ꝙ iudici
um vniuerſale ē ventuꝝ ꝯ ncc̄ita
te cū̄ reſurrc̄one gn̄ali. i. ꝙ oēs ho
mies ⁊ tota natura hūana reſur
gēt cū ꝓprijs corpib᷒ ad recipien
dū publice cōpletā ⁊ finalē retri
butōez ⁊ ſuū̄ finale cōplemētū ſe
cūdum veram iuſticiā

¶ Titul᷒. CCCxxij.

Q Voniā aūt iſte liber
ſeu iſta ſcia ē de hoie
vt in ṗncipio dcm̄ ē
iō oportet tractare i
iſto libro oia q̄ perti
nēt ad hoiem de ṗncipio vſqꝫ ad
finē ⁊ totū ꝓceſſuꝫ hois ſiue hūa
ne nature. Et qm̄ data ē iā i iſto
libro ꝯgnitio de hoīe ſufficiens ⁊
oſtenſū ē ꝙ ho fcūs ē a deo. ⁊ ꝙ
ꝓpt ipſū fcā ſūt oia ⁊ q̄lit ho obli
gat᷑ deo. ⁊ ad q̄ obligat᷑. ⁊ ꝙ ho
inq̄ntū ē talis nature. ē p̄miabil'
et punibil' in ſuis opib᷒. ⁊ oñſū
eſt totū debitū hois. ⁊ oſtenſū ē
eciā q̄lit ho fuit lapſ᷒ a ſuo ṗmo
ſtatu ⁊ q̄lit fcā ē ꝑatio. ⁊ oſtē
ſū ē quō ho ꝑ ſacra ſurgit de lap
ſu ⁊ ſanat᷑. ⁊ reducit᷑ ad ſtatū ṗ
mū vt poſſit ꝑari ⁊ facē opa q̄
debꝫ facē ſi vult. ſi ēgo duo opa
q̄ de᷒ fecit circa hoiēꝫ iā ꝑceſſerūt.
ſcꝫ op᷒ cōditōis ⁊ op᷒ reſtaura
tiōis ſeu repatōis. ideo nō reſtat
niſi op᷒ glorificatōis ⁊ p̄miatio
nis ſeu final' retributōis. qꝛ tria
opa dei ſūt circa hoiem vt dcm̄ ē.
et eciā icludit᷑ in iſtis op᷒ gubna
tiōis. Ipſe em̄ ho ē op᷒ dei viuū
ꝓpt᷑ qꝺ fecit oia alia opa ad cui᷒
ſalutē ⁊ vtilitatē ſua ꝓuidētia ſꝑ
apparꝫ maifeſte eſſe intēta Et iō
impoſſibile ē ꝙ de᷒ relinq̄t hoiēꝫ i
cōpletū. ⁊ ꝙ nō cōpleat oia que
ſūt cōplēda circa hoiem. ſcꝺm ꝙ
natura hois req̄rit. Poſtq̄ꝫ em̄ in
cepit ⁊ cōtinuauit. oportꝫ ex bo
nitate ꝙ ꝯpleat. Et qm̄ ho ē tal'
nature rōne ſue volūtatis libē ꝙ
nullo mō p̄t cogi. ſ; ꝑat᷑ libere.
et ē dn̄s opeꝝ ſuoꝝ. ⁊ hoc nō ha
bēt alie res iferiores q̄ ꝑant᷑ ex
ncc̄itate. iō iā ꝯcluſū fuit ſuperi᷒
in q̄dā capitulo de ꝯpatōne hois
ad alias res penes libeꝝ arbitriū
ꝙ opa hois hn̄t taleꝫ naturā ſuꝑ
opa aliaꝝ reꝝ ꝙ ſunt remūerabi
lia. ⁊ eis debet᷑ retributio. ita ꝙ
ho talit᷑ fcūs ē ꝙ ꝑ ſua opa ꝓpa
dꝫ acq̄rē retributionē ⁊ ſuū fina
le cōplemētū. ita ꝙ ṗus debꝫ mē
ri ⁊ lucri ⁊ poſtea ei dꝫ fieri retri
butio ⁊ dari merces per iuſticiā.
ita ꝙ ho ē talis nature ꝙ dꝫ acq̄
rē ſuū ꝯplementū ⁊ ſuū finale bo
nū ꝑ iuſticiā ⁊ ꝑ merita p̄miatō
nis ⁊ ſolutiōis ⁊ iuſte retributio
nis. qꝛ alit᷑ nō ſapet hoi. Et ideo
cōcluſū fuit ibi. ꝙ ncc̄ē eſt ꝙ oia
opa hois iudicent᷑ ⁊ diſcutiant᷑ i
veritate. vt veraciter recipiāt qꝺ
eis debet᷑ ſcꝺm verā iuſticiaꝫ. Et
ideo vt nō oporteat hic reiterare
oia q̄ dcā ſūt ibi i illo capitulo. re
currēdū ē ad illud capitulū. qꝛ ē
fundamētū ⁊ radix iſtius ꝑtis.
Et iō iā firmū ē ⁊ ipoſſibile ē alit᷑
eē q̄n fiat iudiciū veꝝ ⁊ diſcuſſio

de opibꝰ hoīs ſiue bonis ſiue mal'
et ideo nō reſtat declarare niſi q̄li
ter fiat iſtud iudiciū ⁊ tal' diſcuſ
ſio. ⁊ q̄lit' fiat iſta retributio ⁊ ꝑ
miatio ⁊ ſolutio. Itē eciā iā decla
ratū ē in capitulo de gaudio ⁊ tri
ſticia. q̄lit' ncc̄e ē ⁊ erit q̄ q̄libet
aīa recipiet ſuū corpꝰ ꝓpriū ad cō
plemētū triſticie vel gaudij. ⁊ ſic
iā ꝓbatū ē reſurrcōo corꝑm ⁊ nō
reſtat ꝓbare niſi quō fiet Et qm̄
iſtud erit vltimū opꝰ dei circa hu
manā naturā ⁊ erit ꝯfirmatio to
tiꝰ hūane nature. ⁊ ꝑ ꝯn̄s totius
mūdi q̄ fcūs ē ꝓpt' hoiez. Et ideo
oportebit q̄ iſta retributō final'
q̄ erit ꝯplemētū oim fiet eo mō q̄
cōuenit deo ⁊ hoi. Vn̄ iſtud opꝰ
ſolum erit opꝰ dei ſine adiutorio
alicuiꝰ creatuē. ⁊ ipa naturā hu
mana nihil opabit' niſi ſolum reci
piēs retributiouē ⁊ ſolutionē ſibi
debitā. ⁊ iō modꝰ faciēdi iſtā re
tributionē finalē oportebit q̄ ſit
iuxta naturā ſuoꝝ opeꝝ bonōꝝ
et maloꝝ ſcd̄m q̄ eiꝰ cōuenit. q̄
ncc̄e ē q̄ bona opa ⁊ mala habe
ant ſuū ꝯplemētū. Et qm̄ bonis
opibꝰ debet' honor laus ⁊ gloria.
malis vero ꝯfuſio vēcundia ⁊ vi
tuperiū. iō oportebit q̄ bona ope
ra ⁊ meritoria q̄ fcā ſūt ꝓpt' deū.
recipiāt tm̄ honorē ⁊ laudē ⁊ glo
riā q̄ nō poſſit maior excogitari.
et mala opa q̄ fcā ſūt ꝯtra deū reci
piāt tātā ꝯfuſionē q̄ nō poſſit ma
ior excogitari. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ipſi hoies
q̄ fecerūt ipſa bō opa vl' mala. re
cipiāt ipſā laudē ⁊ gloriā. ſeu cō
fuſionē ⁊ vēcundiā. ⁊ iō ꝓpt' hoc
ncc̄e ē q̄ fiat iudiciū vniuerſale in
quo ſil' ſint oēs hoies ⁊ oēs āgeli
et oēs creature q̄ hn̄t intellcm̄ ⁊
rationē ⁊ ipſe deꝰ. vt oia opa bo
na ⁊ mala videant' ⁊ ꝯgnoſcan
tur clare ab oibꝰ. vt ſcʒ ille q̄ fe
cit opa bona videat ea clariſſime
et oēs alij eciā videāt Quāuis em̄
cuilibet homi poſt mortē certa ſit
ſtatim ꝯg̃tio de ſua dānatōe vel
premio. tn̄ oibꝰ nō ē notū hoc. ⁊
ideo i futuro iudicō oibꝰ ſit notū
clariſſime. ⁊ iſta noticia ⁊ viſio
que ab oibꝰ fiet cauſabit maximū
gaudiū ſeu maximā triſticiā Hoc
autē nō poſſʒ fieri niſi in futuro ⁊
vniuerſali iudicio. in q̄ ſit tota nā
hūana ⁊ āgelica cū deo. Iō ncc̄e
erit ꝓpt' hoc q̄ q̄libʒ portet ōmia
opa ſua ſcꝑta in ſeipō ⁊ i ſua cō
ſciētia. ⁊ q̄ ipſe ꝯſciētie ⁊ corda
oim hoim clariſſime ab oibꝰ cog
noſcant'. vt ſic boni recipiant bo
nā ⁊ vniuerſalē laudē ⁊ honorē.
et mali recipiāt malā ⁊ vniuerſa
lē ꝯfuſionē. nec alit' opa bona. ⁊
mala haberēt ſuū ꝯplemētū. Itē
eciā hoc ſūme cōuenit mal' opibꝰ
q̄ ꝓpa ꝯgnitio de mal' opibꝰ ige
rit dānato maximā penā. cum vi
det ſe ꝑ ſua opa ꝓpa iuſte dāna
ri. Et cōuenit mal' opibꝰ ipſa cō
fuſio q̄ ē ꝓpa ipſoꝝ puīitio. quia
hoies magiꝰ timēt ꝯfuſionē q̄ʒ ali
quid alid. q̄ eciā pena ignīꝰ ꝯpe
tit aīalibꝰ. q̄ eciā pn̄t ſentire do
lorē ſʒ nō pn̄t ſentire cōfuſionē. ⁊
ideo hoc ſolū cōuenit hoibꝰ ⁊ rebꝰ

rõnabilibꝰ · ⁊ iõ vellẽt magis ho
mies penã doloris q̃ȝ ꝯfuſionẽ · ⁊
hoc iõ qꝛ mala oꝑa ſũt illiꝰ natu
re ꝙ ſp volũt celari ⁊ nullo modo
cognoſci · ⁊ iõ eoꝝ puitio ꝓ̃pa ẽ
ꝙ publicent̃ ⁊ maifeſtent̃ vt reci
piãt ꝯfuſionẽ ⁊ vẽcũdiã · Et iõ
qꝛ ipſa mala oꝑa dñt puiri vltia
punitõe ⁊ recipe ꝓ̃priã retributio
nẽ in ſũmo · ⁊ hoc nõ poſſȝ fieri ñ
fiẽt iudiciũ vniuerſale i q̃ recipiãt
cõfuſionēȝ vniuerſalẽ · Vñ ſi iſta
publica ꝯfuſio ⁊ gñal̃ nõ fieret ·
pctã ⁊ alia mala oꝑa nõ punirẽ
tur ad ꝯplementũ · nec deꝰ daret
eis vltimã retributionẽ · Vñ nihil
magis timẽt ⁊ abhoiant̃ mali ho
mies q̃ȝ ꝯfuſionẽ ⁊ nihil ẽ magiꝰ
cõtra eoꝝ volũtatẽ · ⁊ idõ magis
vellẽt puniri q̃cũqȝ alia pena q̃ȝ
cõparẽ corã deo ⁊ corã oibꝰ ãgel̃
et hoibꝰ · Et qꝛ ſup oia hoies nol
lẽt ꝙ ſecreta cordis eoꝝ ſcirent̃ ·
qꝛ nihil magis abſcõdit malꝰ ho
q̃ȝ ꝯſiliũ ſecretũ ſui cordis ⁊ intẽ
tionẽ malã ⁊ falſã ⁊ dolũ cordis
ſui · iõ ꝑ ꝯtrariũ ncc̃e erit ꝙ ꝯſilia
ſecreta cordiꝰ ⁊ male cogitatõeꝰ
et intẽtiões doloſe occulte · publi
cent̃ ⁊ manifeſtent̃ tanta maife
ſtatõe tãta claritate ꝙ nõ poſſit
eſſe maior · vt ſicᷓ i ſecreto cordis
dilexerũt ꝓ̃priũ honorẽ ſecretũ ⁊
ꝓ̃pã laudẽ ꝯtra honorẽ dei Jta ma
nifeſtent̃ ſecreta cordis oibꝰ ad
cõfuſionẽ eoꝝ · Sicut aũt dcm̃ ẽ
de oꝑibꝰ mal̃ ⁊ ꝯſilijs cordiũ · ita
ſil̃r dicẽdũ de oꝑibꝰ bõis ⁊ inten
tionibꝰ boniꝰ Vñ illud qđ ẽ cõfu

ſiõ maloꝝ opeꝝ · eſt laus ⁊ glo
ria ⁊ honor bonoꝝ opeꝝ · quia ſi
cut publicatio maloꝝ operum ẽ
cauſa confuſionis · ita publicatio
bonoꝝ operũ eſt cauſa laudis ⁊
honoriꝰ ⁊ glorie Et idõ ſicut opẽ
ribꝰ malis ⁊ cogitationibꝰ debet̃
publica ꝯfuſio tãta ꝙ non poſſit
eſſe maior · ita eciam bonis oꝑibꝰ
et intẽtionibꝰ rectiꝰ debet̃ publica
laus ⁊ gloria · ⁊ eciam tã taqua
nõ poſſit eſſe maior Vnde tã boni
q̃ȝ mali cognoſcẽt veritatẽ · ideo
tam boni q̃ȝ mali laudabũt oꝑa
bona ac approbabũt ⁊ vilipẽdẽt
et vituꝑabũt ac abhominabunt̃
omnia mala oꝑa ⁊ in ſeipſis ⁊ i
alijs · quia oẽs recte iudicabũt ⁊
laudabunt qđ eſt laudãdum · ⁊
vituperabũt qđ eſt vituperãdum
et vtent̃ racõne Sic ergo publica
laus ⁊ publica confuſio · publica
affirmatio · ⁊ publica reprobatõ
de neceſſitate cõcludũt · ꝙ iudiciũ
vniuerſale debeat fieri · in quo om
nes homines ſimul habẽt reſurgẽ
cũ eoꝝ oꝑibꝰ cogitatiõibꝰ ⁊ vo
lũtatibꝰ · Et qꝛ nõ ſũt niſi duo iu
dicabilia · videlȝ bona oꝑa ⁊ ma
la q̃ ſũt ꝯtraria int̃ ſe · idõ qꝛ duo
cõtraria magis ꝯgnoſcunt̃ ⁊ videẽ
tur qñ ſũt ſimil̃ ⁊ pncipalit̃ · iõ oȝ
ſi oia debeãt pleniſſime ⁊ pfectiſ
ſime iudicari ꝙ ſil̃ appareãt i eo
dẽ tpe · Et ſic i futuro iudicõ erũt
ſil̃ oia bõ ⁊ mala vt videat̃ vnuȝ
iuxta aliđ vt ſic ꝑ talẽ appropia
tionẽ mala videãt̃ magis vituꝑa
bilia ⁊ maiori cõfuſione digna ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ipa bona magis laudabilia appa reāt. vt ſic publica cōfuſio maior ſit per publicā laudem. ⁊ publica laus maior ſit ꝑpt' publicā ꝯfuſionem. vt ſic vnū aliud augmētet. Sic ergo natura opm bonoꝝ ⁊ natura maloꝝ operū de ncātate cōcludūt ⁊ reqrūt iudiciū gnale oim hoim ſil. ⁊ iō ncēe ē ꝙ deꝰ rñ deat eis ⁊ ordiet iuxta eoꝝ naturā. alit' vniuerſū nō poſſʒ eſſe completū qꝛ hoc deficēt. Hoc āt fieri non pt videlʒ ꝙ aliqd deficiat in vniuerſo.

Sequūtur alie rōnes q̄ pbāt hoc idē. ⁊ alia fundamenta ex pte hois. Titulꝰ. CCCxxiij.

Preterea nā gaudij ⁊ triſticie ꝯcludūt iudiciū vniuerſale eē venturū. Vñ ncēe ē ꝙ gaudiū bonoꝝ ſit tantū ꝙ nō poſſit eē maius. ⁊ ꝙ triſticia maloꝝ ſit tāta ꝙ nō poſſit eē maior et hoc loquēdo de triſticia ⁊ gaudio q̄ veniūt ab extra Et iō boni magis gaudebūt cū videāt. quia opa bona eoꝝ videant' ⁊ approbent' publice corā deo ⁊ tota natura hūana ⁊ angelica. ⁊ etiā mali magis dolebūt ꝺ publica ꝯfuſiōe Jdeo ad ꝯplemētū gaudij ⁊ triſticie ncēe ē ꝙ fiat iudiciū vniuerſale ⁊ publicū corā oib⁹ hoib⁹ ⁊ angelis Alia ratio. Preterea humana natura ē vna nā vna ſpēs ⁊ nō due ⁊ tota ē iudicabil' p iudiciū retributōis ⁊ ſolū ē vnꝰ iudex ſcʒ deꝰ. ⁊ iō toti hūane nature iudiciū ꝯuenit vnū retributōnis ꝯpletū ⁊ finale ⁊ cōmunē vt ſil' tota iudicet' ⁊ nō fiāt duo iudicia. ſʒ vnū de oib⁹ ſimil. Vñ cū oēs hoies ſint ꝓmiabiles ⁊ puniblies p iuſticiā cū ſint eiuſdē nature et eiuſdē ſpeciei ꝯueit valde vt ſit vnū iudiciū gnale. in q̊ tota natura hūana pficiat' ⁊ rāpiat vltimū cōplemētū ⁊ finalē retributionē. Et iō final' ⁊ ꝯpleta retributō q̄ dabit ꝯplemētū nature hūane debet fiei ſil' ⁊ ſel'. qꝛ ē vltia fōr. qꝛ nihil āpliꝰ addet' neqꝫ diminuet' Vñ valde irrōnabile eſſʒ ꝙ hō p ſeipm ꝯpleret' ſine alio. ⁊ reāpet ſuā vltimā retributionē ſiue in bono ſiue i malo. qꝛ q̄ʒuis vnꝰ hō ē pōr altero p gnationē. ⁊ vnꝰ moriat' prius q̄ʒ alt'. tñ ꝑpt' hoc vnꝰ nō dʒ iudicari in finali iudicō nec ꝯſūmari neqꝫ ꝯpleri pus q̄ʒ alter. qꝛ iſta pōritas ⁊ poſterioritas nō ē alicui a ſeipō ſʒ ab alio. nec aliquis ꝑpter iſtam prioritatem vel poſterioritatem meretur vel demeret' qꝛ nullus meruit l' demeruit ꝙ eſſʒ pōr vel poſterior. et ipa retributio final' cuiuſlibet dʒ fieri ſcdm ꝓpa mēita vel demerita Et ſic poſtq̄ʒ pōritas vel poſterioritas nihil fāt ad retributōnē cū oēs hoies ſint vniꝰ nature. et iudicabiles iudicō retributōis et ab vno ⁊ eodeʒ iudice. ſeq̄t' ꝙ tota nā hūana ⁊ q̄libʒ eiꝰ ps ſiſil' dʒ iudicari in finali iudicō retributōis. nec vna ps dʒ pcedē aliā n̄ ſit aliq̄ cā ſingularis ⁊ ꝓrogatiua ſpāl' Vñ oʒ ꝙ hūana nā ſit ſemel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tota ↄgregata· ⁊ tō videat ſeipaꝫ
in ꝓpͣa foꝛ· qꝛ pꝰq̄ꝫ ꝑ iudiciū ret
butōiſ dꝫ diuidi i duaſ ptesſ an̄qꝫ
finalr̄ diuidatᷣ ncc̄e ē ꝙ ↄiungatᷣ
vt ſit tō ſil' qꝛ diuiſio ſeu ſeꝑatio
p̄ſuppoīt aliq̄m vnionē· Et qꝛ tō
hūana nā n̄ potuit vnq̄ꝫ eē ſil' ⁊ i
ꝓpͣa foꝛ tpe mēiti ⁊ gn̄atōis· ↄue
niēs ē ꝙ ſit tō ſil' tpe p̄mij ⁊ retri
butōis· ⁊ ꝙ ille due ptes q̄ fient
de nā hūana. tō ſel' adinuicē ſe vi
deāt pn̄cialitᷣ· ⁊ ꝑ talē ſeꝑationē
vna ps ſcꝫ bonoꝝ ſūme gaudeat
et altera ps ſcꝫ maloꝝ ſūme tſte
tur· ⁊ i etnū ps maloꝝ recoꝛdetᷣ
de glꝰa ⁊ gaudio bonoꝝ ad aug
mētatōeꝫ toꝛmētoꝝ eoꝝ· ⁊ ps
bonoꝝ r̄coꝛdetᷣ de miſeria maloꝝ
ad eoꝝ gaudiū augmētādū· vi
delꝫ ꝙ ipi ſūt ab illa miſeria erep
ti ⁊ libati· ꝙ n̄ fiēt ni oēſ mali ſel'
viderēt ad oculos oēs bonos ⁊ bo
ni viderēt malos oēs ſil'· Vn̄ nōti
cia ꝑ expiētiam ē ꝑfcā noticia· ⁊
tal' noticia deficēt i ꝑpetuū boniſ
et mal'· Opoꝛtꝫ gͦ vt tō nā hūa
nā ſel' ↄgregata ſit ſil' ⁊ poſtea
diuidatᷣ· qꝛ mali magiſ cruciabū
tur in ſeipſ ⁊ boni magis gaude
būt q̄ꝫ ſi hoc n̄ fiēt Hic gͦ ex pte
natuē hūane ↄcluditᷣ ꝙoꝫ ꝙ vnū
iudiciū gn̄ale fiat ꝺ tō nā hūana
ſil'· ⁊ ita ↄueit nature hūane ⁊
opibꝫ eiꝰ·

Q ꝺ iudiciū gn̄ale totiꝰ hūane
natuē req̄rit r̄ſurrcōnē gn̄alē ſil'
oīm hoīm Ti· CCCxxiiij·

ET q̄ꝛ hūana nā dꝫ ↄſūma
ri per finalē retributionē ⁊ ē
iudicabil' iudicō retributōis· ideo
eo mō dꝫ fiēi vltīa r̄tributio q̄ cō
ueit hūane natuē· Et iō qꝛ ad na
turā hūanā ptinꝫ coꝛpꝰ ⁊ aia· ⁊
qꝛ ē ↄpoſita ex nā coꝛpali ⁊ ſpū
ali· qꝛ tres ſūt natuē i vniūſo· vt
declaratū fuit i capl'o de nā āgeli
ca· ſcꝫ coꝛpal' tm̄· ſpūal' tm̄ ⁊ na
tura ↄpoſita ex naturis vtriſqꝫ ⁊
iſta ē hūana natura· ẽgo ad nām
hūanā ptinēt et coꝛpꝰ ⁊ aia nā
coꝛpal' ⁊ ſpūal'· ẽgo pꝰq̄ꝫ ipa ē
iudicabil' ⁊ p̄miabil' dꝫ recipe fi
nalē retributionē tā i coꝛpe q̄ꝫ in
aia· ⁊ ncc̄e ē ꝙ iudicetᷣ tā i coꝛpe
q̄ꝫ i aia ſil'· qꝛ aia nō ē hūana na
tura· neqꝫ coꝛpꝰ ē hūana natura·
ſꝫ vtrūqꝫ ſil' ↄiūctū· Et iō qꝛ hō ē
iudicabil' ncc̄e eſt ꝙ aia reuniatᷣ
coꝛpi ⁊ recipiat finalē retributio
nē· vn̄ meruit l' demeruit nō i coꝛ
poꝛe tm̄ nec in anima tm̄· ſed in
coꝛpe ⁊ anima ſimul· ergo ſimul
in coꝛpe ⁊ in anima debꝫ iudica
ri ⁊ p̄miari vel puniri finaliter in
coꝛpe ⁊ in anima ſimul debet reci
pere ſuā vltimā ⁊ finalem retribu
tionē· Quāuis enī anima ad ſta
tim dum exit de coꝛpe vel p̄mietᷣ
in celo vel puniatᷣ in purgatorio·
vel dānetᷣ in inferno· tn̄ nō eſt cō
pleta retributio nec final' niſi ani
ma iteꝝ vniatᷣ coꝛpi· quia anima
nō eſt hō· neqꝫ coꝛpus eſt hō· Et
qꝛ iudiciū vniuerſale ⁊ retributō
final' dꝫ fieri in tota natura hūa
na· ſequitᷣ ex ncc̄itate ꝙ tota na
tura hūana dꝫ reſurgē in coꝛpe ⁊
in aia· ⁊ ꝙ q̄libet aia recuꝑabit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ſuū ꝓpriū corp⁹. ⁊ ſic q̄libȝ hō q̄
eſt ꝑs hūane nature cōpareat in
vltio ⁊ finali iudicio q̄d reſpicit
totā naturā ⁊ totā ꝯitatē hoim in
q̄ntū ſunt hoies vt ſic tota natura
hūana cū oibꝫ ꝑtibꝫ ſuis ꝯpleta
ſit ſil' ⁊ nihil ei deficiat. Ergo ſil'
colligata ſūt iudiciū vniuerſale ⁊
reſurrcōo mortuoꝝ gnal'. Et hoc
idē req̄rit ꝯplementū vniuerſi q̄d
cōſtat ex tribꝫ naturis vt dcm̄ ē
Ergo cū naturā corpal' tm̄ ⁊ nā
ſpūal' tm̄ manēt i eternū. ꝯuenit
et ncc̄e ē ꝙ nā ꝯpoſita ab vtriuſ
qꝫ eciam maneat i eternū. Et q̄ꝛ i
hūana natuā ſit q̄dā ſeꝑatō iſta
rū duaꝝ naturaꝝ ꝑ mortē. ſeq̄t
ꝙ i vniuerſali ⁊ finali retributōe
in q̄ oia ⁊ ſingula ꝯplebunt̄ tota
hūana natura reintegr̄bit̄ tā i cor
ꝑe q̄ȝ i aia. ȝ nō in eodē ſtatu. ȝ
ſcd̄m exigētiā meritoꝝ ⁊ demēi
toꝝ. q̄ꝛ hoc req̄rit ordo vniuerſi.
Igit̄ ordo ⁊ ꝯplementū toti⁹ vni
uerſi req̄rit ꝙ fiat vniuerſal' reſur
rectiō ⁊ ꝯpleta retributio omniū
meritoꝝ ⁊ demēitoꝝ. ⁊ nihil ma
neat ipunitū ⁊ nihil irremūeratū
vſqꝫ ad minimū q̄drantē. Ordo ⁊
cōplemētū vniuerſi eciā req̄rit ꝙ
ſint tres nature iā dcē. Ergo ex
iſtis ꝯcludit̄ gnal' reſurrcōo bono
rū ⁊ maloꝝ hoim. q̄ꝛ poſtq̄ȝ aia
manebit i eternū. ncc̄e ē ꝙ corp⁹
maneat i eternū ſiue i bono ſiue i
malo. q̄ꝛ vtrūqꝫ ē ad decorē vni
uerſi ⁊ pulchritudiēȝ. q̄ꝛ totum
erit ſcd̄m iudiciū rectū ⁊ iuſtū i
quibꝫ ꝯſiſtit decor ⁊ pulchritudo

vniuerſi. Vn̄ nō p̄t eſſe ꝙ ꝑs aliq̄
hūane natuē remaneat i eternū ⁊
aliq̄ nō. q̄ꝛ ē vna natura. ⁊ iō dȝ
tota remanē vel nihil de ea. ⁊ iō
poſtq̄ȝ aia remanȝ ꝑpetuo ncc̄e ē
eciā ꝙ corp⁹ remaneat ꝑpetuo.
Nec p̄t eſſe ꝙ aliq̄ aia recuperet
corp⁹ ſuū ⁊ aliq̄ nō. q̄ꝛ ordo vni
uerſi req̄rit ꝙ tota hūana natura
remaneat i eternū i corꝑe ⁊ i aia.
Et iō q̄ȝuis pueri non eſſent iudi
cabiles. q̄ꝛ nihil fecerūt ex ꝓpriis
neqꝫ meruerūt neqꝫ demeruerūt.
ſed ex aliena culpa contraxerūt
culpā q̄ iputat̄ eis ſi nō ſint bap
tiſati. attn̄ ꝓpt̄ vniuerſi ꝯplemētū
ncc̄e erit eos reſurgē. q̄ꝛ non ſolū
iudiciū vniuerſale req̄rit reſurrcōo
nē oim hoim. ȝ eciā ordo ⁊ cōple
mentum vniuerſi requirit hoc.
Alia ratio. ¶ Itē eciā iā decla
ratū eſt in capitulo de tractatu de
lapſu. ꝙ humana natura in p̄mo
ſtatu fuit fcā imōrlis. ȝ mors in
trauit ꝓpt̄ penā ⁊ punitionē p̄mi
hois vt declaratū ē. ita ꝙ ſi p̄mus
hō nō peccaſſȝ aia nunq̄ȝ fuiſſȝ ſe
ꝑata a corꝑe. ȝ totus hō in aia ⁊
corꝑe finalit̄ fuiſſȝ remūeratus in
gloria. ⁊ iō intētio dei erat ꝙ hūa
na natura ſil' in corꝑe ⁊ i aia ma
nēt in eternū Ergo cū hūana na
tura nō obſtāte ꝙ mors itrauerit
ꝓpt̄ pctm̄ dȝ recipe vltimā merce
dē ſcd̄m merita vel demerita. ſeq̄
tur ꝙ integr̄bit̄ in corꝑe ⁊ in aia.
q̄ꝛ iſto mō de⁹ ordinauerat ꝙ in
corꝑe ⁊ i aia eternalit̄ remūerare
tur. Vn̄ poſtq̄ȝ deus ꝓpter pctm̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

ade nō deſtruxerat hūanā naturā ꝫ fecit ipſā multiplicari ⁊ creſcē vt patꝫ. ſeqt͛ ꝙ ipē vult ꝙ de nā hūana fiat illud ꝙ ipē finalit͛ or diauit. ⁊ eo mō q̊ ordiauit Et iō ꝑt͛ p̉mā ordiationē dei oꝫ ꝙ to ta hūana nā ſil͛ i corpe ⁊ i aia re cipiat ſuā vltimā mercedē ¶ Alia ratio. Pretēa cū iā declaratū ſit ꝙ ē necē ꝙ reſurrāo fiat. ꝫ cum nos videamus ad oculū ꝙ hoies moriunt͛ ⁊ tñ nō reſurgūt. qꝛ vi demꝰ eoꝝ corꝑa remanē i terra. ſi gnū ē ꝙ expc̄atur r͛ſurrāo gnal͛ oim ſil͛. poſtq̄ꝫ oēs dn̄t reſurgē. vt iā declaratū fuit ¶ Alia ratio. Itē vel nullꝰ reſurgꝫ vel oēs re ſurgēt. Ergo ſi aliq̄s iā reſurrex it. argumentū ē ꝙ oēs reſurgēt. Sꝫ iā ſurrexit xp̄s verus hō. q̄ fu it vere mortuꝰ. ē͛go eciā oēs r͛ſur gent. qꝛ reſurrāo debet͛ hūane na ture. nec ē ipoſſibile cū iā ſel͛ fcm̄ eſt. Sicut em̄ vnꝰ potuit r͛ſurgē ita eciā oēs ꝑ eādē v͛tutē q̄ ille re ſurrexit poterūt r͛ſurgē Quia ſur rexit xp̄s q̄ fuit vere mortuꝰ ⁊ vi uit i corpe ⁊ i aia i eternū. hoc cer tiſſimū ē ⁊ nulli dubiū. qꝛ ſi xp̄s nō ſurrexit a mortuis. ꝫ adhuc mortuꝰ ē. tūc q̄ro vñ veit xp̄iani tas tota q̄ ātea nō erat. q̄ tota fū dat͛ ſi xp̄o. ⁊ i noie xp̄i ē fundata que eciā tota credit i xp̄m. ⁊ in noie xp̄i fīat oia. Si em̄ xp̄s ad huc eſſꝫ mortuꝰ cū fuēit ita cruci fixus ⁊ ab inimicis ſuis occiſus ⁊ fuēit ſūme pauꝑ nihil hn̄s in hoc mūdo. q̄ro q̄s hoim auſus fuiſſꝫ p̄

dicare ip̄m pꝰ mortē ſuā. q̄ro q̄s p̄dicaſſꝫ ip̄m ꝑ totū mūdū cū tā ta fortitudie q̄s fuiſſꝫ ita ſtultꝰ. Ergo cū videmꝰ ipſā xp̄ianitatē ſic fundatā ſic ordiatā ⁊ regula tā. ⁊ ſibi totalit͛ obediētē. ⁊ quia ſcimꝰ ip̄m vē fuiſſe mortuū ⁊ ſe pultū. ſi ↄparemꝰ oia q̄ ſūt ſecu ta pꝰ mortē ad ipſā mortē. ipoſſi bile eſſet ꝙ ipſe adhuc eſſet mor tuꝰ. qꝛ niſi ipēmet feciſſꝫ oia illa q̄ ſecuta ſūt pꝰ mortē ſuā nullus aliꝰ feciſſꝫ. Si em̄ granū frumēti qd̓ ponit͛ ⁊ ſepelit͛ i t͛ra tōlit͛ mo riat͛ ⁊ nō reuiuiſcat. tūc nihil am pliꝰ ē de eo ſuꝑ terrā nec ſe multi plicat Si āt fuēit multiplicatū ſi gnū fuit ꝙ g̃nū reuixit ⁊ viuifica tū ē. Ita ſil͛r poſtq̄ꝫ vē mortuus fuit xp̄s ⁊ ſepultꝰ. ſi nō reuixit iteꝝ nec i eo fuit v͛tꝰ ꝑ quā reſur rexit. ſequit͛ ꝙ nulla multiplicatō ſecuta fuiſſꝫ pꝰ mortē ſuā Sꝫ cū ad oculū videamꝰ xp̄m fuiſſe mul tiplicatum in infinitum poſt mor tem ſuam ⁊ ↄuertiſſe multos ho mines totalit͛ pꝰ mortē ad ſeipſū et ad ſuā fidē ⁊ amorē. ⁊ ad mo riēdū ꝑ eo. ſequit͛ veriſſime ꝙ ip ſe iteꝝ r͛uixit ⁊ a mortuis ſurrex it. Et hoc nō potuit fiēi. n̄ i eo fu iſſet v͛tꝰ aliq̄ ꝫ nō hūana. qꝛ cor pꝰ nō potuit ſeip̄m facē viuē. nec aia potuit ſuſcitaē corpꝰ ſuū. er go ſequit͛ ꝙ ibi erat v͛tus dei q̄ fe cit hoc. ē͛go v͛tꝰ diuina ſuſcitauit xp̄m a mortuis ē͛go ſequit͛ ꝙ dei tas erāt cū corpe. Hic ē͛go pꝰq̄ꝫ de fcō xp̄s ſurrexit a mortuis ſeq̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

tur ꝙ oēs hoīes reſurgēt eadē vtu
te ⁊ potētia ꝑ quā ipſe reſurrexit
a mortuis · ꝫ nō in eodē ſtatu · qꝛ
membra ſua ⁊ xp̄iani fideles re
ſurgēt ei ſimiles glorificati i corpo
re · ⁊ oēs alij qui fuerūt xp̄o cōtra
rij reſurgēt ei diſſimiles · q̄re ſeq̄t̄
ꝙ r̄ſurrcāo erit gn̄al' cū g° cā ⁊ rō
q̄re reſurrcāo fieri debeat maneat
anteq̄ȝ hoīes moriant̄ quantū ad
corpꝰ · ſequit̄ ꝙ deꝰ ad quē ꝑtinȝ
facē ipſā reſurrcāonē corpoꝝ · faci
et eā loco ⁊ tp̄e congruis ⁊ opor
tunis Vn̄ vtꝰ ⁊ cauſa reſurrcāonis
ex ꝑte nature hūane ē meritū vel
demeritū hoīs qd̄ fcm̄ ē ꝑ aīam ſi
mul cū corꝑe · ⁊ eciā ꝯplemētum
vniuerſi · ⁊ iō licet hō moriat̄ · tn̄
ſemꝑ meritū vel demeritū manet
et ſic ſemper remanet cā reſurrcāo
nis Et iō nccaria ē reſurrcāo corpo
rū · qꝛ alias eſſȝ vacuū i vniuerſo

Argumētū ꝙ poſſibile ē ꝙ de
terra iteꝝ formant̄ eadeȝ corꝑa q̄
prius erāt // Titu · CCCxxv ·

QVod autē de terra iteꝝ for
mari poſſint illa eadem cor
pora q̄ p̄us erāt ⁊ ſil' · hoc
iā ꝑ̄t maifeſtari ꝑ illa q̄ iā facta
ſūt · Certū ē em̄ ꝙ deꝰ creauit in
p̄ncipio inūerabiles ſp̄ēs creatura
rū de vna ⁊ eadē terra · qꝛ omnes
ſp̄ēs herbaꝝ arboꝝ ⁊ aīalium ⁊
corꝑa hoīm formata ſunt ab vna
et eadē terra · Si ēgo potuit hoc
fieri · q̄re nō poterit fieri vt de eadē
terra ſeu ď eiſdē pulueribꝰ ex qui
bus cōpoſitū erat qd̄libȝ corpus
hūanū · iteꝝ fiat idē corpꝰ · ita ꝙ
qd̄libȝ corpus fiat de ſuis ꝓprijs
pulueribꝰ in q̄bꝰ reſolutū fuit · ⁊
hoc ꝑ potētiā ⁊ vtutē ⁊ volūtatē
dei · maxie qꝛ iuſticia dei hoc req̄
rit Ita ei poſſibile ē ꝙ corpꝰ hūa
nū fiat de ſuis ꝓprijs pulueribꝰ ſi
cut fuit poſſibile ꝙ fiebat ď terra
qn̄ nō erat · Et ſi fuit poſſibile tot
corꝑa hoīm formari qn̄ nō erāt · q̄
re nō pn̄t eadē corꝑa reformari ꝑ
manū dei ⁊c̄ Si enim fieri potuit ꝙ
aliq̄ corꝑa eſſent icorruptibilia ſi
cut ſūt corꝑa celeſtia · q̄re fieri nō
poterit vt corꝑa hoīm fierēt incor
ruptibilia ꝑ manū dei ⁊c̄ Si em̄ de
us fecit mūdum ⁊ hoīem qn̄ nō
erāt ex ſola ſua bonitate · ⁊ ex ſo
lo bn̄placito ſuo · q̄re eciam nō re
formabit corꝑa hūana iteꝝ iuſti
cia req̄rente · ⁊ mēitis ⁊ demeritis
hoc req̄rentibꝰ ⁊ clamātibꝰ · ⁊ or
dine vniuerſi hoc req̄rente ⁊c̄ Ergo
videt̄ ꝙ ipoſſibile ē qn̄ deꝰ faciat
reſurrcāonē gn̄alē corꝑm oīȝ hoīm
pꝰq̄ȝ iuſticia mēita ⁊ demēita hō
poſtulāt ⁊ req̄rūt · ⁊ ſilr̄ ꝯplemē
tū vniūſi hō req̄rit · ⁊ eciā qꝛ ipſe
nō ꝑ̄t negaē ſibipſi qd̄ ſibi cōue
nit quin hoc faciat ·

Qd̄ iudiciū vniūſale cū ꝯdicō
nibꝰ oſ̄dit̄ de ncātate eſſe futuꝝ
ex ꝑte honoris ⁊ ꝯueniētie dei ·

DEclaratū ē āt ꝙ // cccxxvi ·
poſt̄ iudiciū cū r̄ſurrcāone vl'i
eſt futuꝝ i vniuerſo · ⁊ hoc
ex ꝑte hūane nature · qꝛ ita cōue
nit ei · ꝫ nūc oſtēdet̄ hoc idē ex ꝑ
te honoris dei ꝙ de ncātate fiet · Vn̄
ncāe ē ꝙ iudiciū retributōis fiat ſū i

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

gn̄ali ſiue i ſpāli vel i ꝑticulari. ⁊
hec ē radix. Quia em̄ deꝰ ex ſuo
bn̄placito nullo reqrēte fecit hūa
nā nām cū nō eſſ3. multo magis
faciet debitā retributionez. ⁊ hoc
qꝛ merita ⁊ demerita hoc reqrūt.
et totū vniuerſū clamat. Et ideo
q̄ſi coactuˢ ⁊ reqſitꝰ deꝰ oportet
ꝙ faciat iudiciū retributōis vt ſic
tribuat vnicuiq3 qd̓ ſuū ē ⁊ debe
tur ei. ⁊ ꝯpleto iudicio talis retri
butio maneat in eternu3. Et hoc
nullꝰ p̄t facē niſi deꝰ. qꝛ nullꝰ p̄t
corrn̄dē meritis ⁊ demeritis. nec
p̄t ꝯgnoſcē quō merita ⁊ demeri
ta debeāt iudicari. cū ipſe ſolꝰ ſit
ſcrutator cordiū. ⁊ eciā nō p̄t ali
quis iudex retribuē i eternū oibꝫ
bonis ⁊ mal. qꝛ nullꝰ eſt ab eter
no. nec h3 vn̄ niſi ſolꝰ deꝰ. Et qm̄
iudiciū final retributōis ē opꝰ ſo
liꝰ dei extra ſe. vt iā declaratū ē i
capitulo de hōre dei. ⁊ qꝛ quicq̄d
opatˢ deꝰ extra ſe opatˢ ad hono
rē ſuū ⁊ ad laudē ⁊ ad gloriā ſuā
et qꝛ iudiciū final retributōis eſt
vltimū opꝰ dei circa hūanā natu
rā. quia ibi ſit totū ꝯplemētum.
ideo o3 ꝙ i ſuo vltio ope deꝰ ope
retˢ maifeſtādo honorē ſue ꝑtātis
ſue ſapie ⁊ ſue iuſticie. Vn̄ dare
vnicuiq3 qd̓ ſuū ē. ē maxie potē
tie ⁊ maxie ſapie ⁊ ē maxime iu
ſticie. ⁊ iō necc̄ē ꝙ veniat ad tā
tū honorē ⁊ laudē ⁊ gloriā ſue po
teſtatis ſue ſapie ⁊ ſue iuſticie. ꝙ
nō poſſit eē maior. ⁊ iō oport3 ꝙ
in tali ope iudiciali maifeſtetˢ in
ſūmo. ſua ſapia. ⁊ ſua maieſtas

et iuſticia ac rātudo veritatis Pꝰ
aūt nō ſiēt ſi de q̄libꝫ hoie ſiēt iu
diciū ꝑticulare ⁊ ſecretū. ⁊ ideo
necc̄ē ē ꝙ deꝰ faciat vltimū iudiciū
final retributōis corā oi creatura
q̄ p̄t cognoſcē ⁊ iudicare vt ois
creatura teſtetˢ ⁊ ꝯgnoſcat ſuum
iudiciū eſſe rāſſimū ⁊ iuſtiſſimū
et rcc̄ē eū iudicare. Et iō necc̄ē ē ꝙ
ſiat vniuerſale iudiciū i q̄ ꝑncipa
litˢ ois creatura rōnal interſit ⁊ vi
deat ⁊ clariſſime ꝯgnoſcat iudici
um dei eē veriſſimū ⁊ iuſtiſſimū.
Et qꝛ iſtud iudiciū d3 eſſe horabi
liſſimū ⁊ ꝑfcāſſimū. ita ꝙ ei nihil
deficiet de his q̄ ꝑtinēt ad iudiciū
iō oportebit ꝙ i iſto iudicio ſiāt
maniſeſtiſſime declarationes oim
meritoꝝ ⁊ demeritoꝝ. ⁊ eciā3 fe
rantˢ ſentētie irreuocabiles ſcd̓m
exigētiā meritoꝝ ⁊ demeritoꝝ ⁊
finalitˢ ſiāt iuſtiſſime retributōes
p̄mioꝝ ⁊ ſtipendioꝝ. qꝛ iudiciū
finale reqrit iſtud. vt i declaratiōi
bus meritoꝝ maniſeſtetˢ rātudo
veritatis. ⁊ in ſentētijs irreuoca
bilibꝰ maniſeſtetˢ auctas ⁊ ſum
mitas ꝑtātis ⁊ maieſtatis. ⁊ i re
tributōibꝰ p̄mioꝝ ⁊ ſtipēdioru3
maniſeſtetˢ plenitudo ſue iuſticie
et bonitatis. Et qꝛ radix retribu
tionis ⁊ remūeratiōis ē intētio oc
culta cuiuſlibet in corde ⁊ ſcd̓m
talē intētionē d3 fieri iudiciū ⁊ re
muneratio. iō vt ſiat aptiſſima ⁊
luciddiſſima declaratio meritoꝝ ⁊
demeritoꝝ. necc̄ē ē ꝙ corda ⁊ intē
tiōes ⁊ cogitatiōes ⁊ ꝯſilia ſecre
ta cordiū clariſſime maniſeſtentˢ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

et videant᷑ ⁊ ꝯgnoſcant᷑ ab oib⁹
et iō necē ē ꝙ ꝯſcia ſecreta cuiuſ
libꝫ nō ſolū ſibimet ſit maifeſta·
ꝑmo alijs etiā Et ſic oportebit ꝙ
liber vni⁹ cuiuſcꝫ cōſcie apiat᷑· ⁊
oia mēita ⁊ demēita i q̄libꝫ ꝯſcia
aptiſſime ⁊ clariſſime cognoſcāt᷑
Et ſic necē erit ꝙ oia fcā ⁊ opera
cuiuſlibꝫ ſcp̄ta ſint in cōſcia· vt
ſic q̄libꝫ ꝯgnoſcat tāta certitudi
ne tāta veritate oia opa ⁊ fcā tā
ꝓpa q̄ꝫ alioꝝ ꝙ nō poſſit eſſe ma
ior certitudo Et iō q² nihil magi⁹
certū cuilibꝫ q̄ꝫ eius ꝓpa ꝯſcia q²
nihil ē ei magis pn̄s ·ideo oporte
bit ꝙ in cōſcia relucebūt oia opa
et fcā ⁊ intētiōes ·vt ſic fiat aptiſ
ſima declaratio oim meritoꝝ ⁊ de
meritoꝝ· vt ſic oēs iudicēt ⁊ cla
riſſime ꝯgnoſcāt veritatē ⁊ eq̄ta
tem ac ratudinē iudicioꝝ dei· vt
ſic vnuſquiſcꝫ pfcē ſciat ⁊ ꝯgno
ſcat ꝙ ipſe ſit iuſte remuneratu⁹
ſcd̓m ſua merita vel demerita· ⁊
nō ſolū de ſeipſo ꝫ de q̄cūcꝫ alio
Et qm̄ iuſto iudicō oportebit ꝙ
ferat᷑ ſentētia final' iuxta exigen
tiā meritoꝝ et demeritoꝝ· ⁊ q²
non pn̄t eſſe ibi niſi due ptes ·ſcꝫ
bonoꝝ ⁊ maloꝝ· iō necē ē ꝙ ibi
ſint due ſentētie· vna ꝓ bonis· ⁊
alia ꝓ mal' Et q² iſtud iudiciū fi
et ad honorem ⁊ gloriā ptātis ⁊
maieſtatis dei· iō oportebit ꝙ fi
at cū tāta ſolēnitate ⁊ magnificē
tia ꝙ nō poſſit cogitari maior Et
q² honor ptātis ē ꝙ timeat᷑ ab oi
b⁹· ⁊ maxie ptās iudiciaria q̄ de
ſe ipoꝛ̄t terrorē ⁊ timorē· iō opor
tebit ꝙ oſtēdat in iudicio vniuer
ſali ⁊ finali tantā ptātem ⁊ tan
tā maieſtatē ꝙ nō poſſit maior ⁊
potētior manifeſtari· Et ideo ne
ceſſe erit ꝙ in illo iudicio fiāt oia
illa q̄ pn̄t facere ptātem illā time
ri q² de⁹ eſt ſūme timēd⁹ ⁊ maxi
me tanq̄ꝫ iudex· ⁊ idō oportebit
ꝙ in ipſo iudicō appareat vt ſum
me timendus tanq̄ꝫ iudex· vt ſic
oīs creatura in ſūmo timeat eū tā
q̄ꝫ iudicē· q² iudex inq̄ntū iudex
debꝫ timeri· ⁊ ideo ſum⁹ iudex ſū
me timeri dꝫ· ⁊ maxime qn̄ pn̄tia
lit᷑ iudicat· ⁊ idō tale iudiciū ma
xime timendū eſt ⁊ ſūme terribi
le· q² tale iudiciū fiet vt fieri dꝫ·
et nihil poterit deficē de his q̄ pti
nēt ad iudiciū· ideo oportebit ꝙ
in iudicio tāti iudicis ſit tant⁹ ter
ror ⁊ tremor vt nō poſſit eſſe ma
ior· ⁊ hoc etiā requirit cōtempt⁹
maloꝝ hoīm qui deum cōtempſē
rūt ⁊ eius mādata· ⁊ non timue
rūt deum offendere· vt ſcꝫ tūc in
ſūmo timeāt ipſum tanq̄ꝫ iudicē
Et ideo omnes culpabiles ·tātū
tūc timebūt ꝙ nō poſſit excogita
ri· ſed boni q² ipſum timuerūt of
fendere· ⁊ ſunt ſine culpa· iō q̄m
uis ipſum timeāt tunc· tn̄ ꝓpter ti
morē tūc nō affligent᷑· q² ſecuri
erūt de liberatōe· Hic ergo ꝯſide
rando honorē dei ⁊ opus iudicij fi
nale· poterimus ꝯſiderare oēs ꝯdi
tiōes q̄ poterūt eē i illo vltio iudi
cio· ⁊ applicaē ad gloriā laudē et
horē maieſtatis diue· q² iſtd̓ erit
vltimū op⁹ dei· ⁊ ideo puriſſimū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

honorabiliſſimū · excellētiſſimū ⁊
ſolēniſſimū · ⁊ ſūme magſicū ſup
oia opa q̄ fieri pn̄t. maxime q꜡ iu
diciū de ſe ipoꝛt honoꝛē · ⁊ de ſua
ꝓpa nā ſup oia opa ptinz ad hōrē
Et q꜡ dō maxie ꝯueit honoꝛ lauſ
et gl̄a · iō p ꝯn̄s ſibi maxie ꝯueit
facē iudiciū · q꜡ ē op⁹ hōris Et ſic
honoꝛ dei de ncc̄itate ꝯcludit iudi
ciū vniuerſale eſſe vētuꝝ · ⁊ ꝯclu
dit oēs ꝯdicōes ipſi⁹ iudicij ·

¶ Q̄ꝫ auc̄tas iſallibil̄ libri ſcp
ture ſeu libri dei · ecīā dicit iudiciū
vniuerſale eē futuꝝ · cui i ſūmo ē
credēdū · ¶ Ti · CCCxxvij ·

Et qm̄ iā declaratū fuit ꝙ
duo ſunt libri · ſcꝫ liber na
tuē ⁊ lib̄ ſcp̄tuē · ⁊ vterqꝫ
eſt dei ⁊ ābo ꝯcoꝛdāt · iō q꜡ iā ꝓ
batū ē ꝙ liber ſcp̄tuē ſcꝫ biblia ·
eſt lib̄ dei · ⁊ ꝙ ei ē ſūme credēdū
et ſimpl̄r eo ꝙ i ea ſūt v̄ba dei · iō
q꜡ liber ſcp̄ture i vtroqꝫ teſtamē
to dīt ⁊ affirmat iudiciū vniuer
ſale eē futuꝝ · ⁊ dicit formā ⁊ mo
dū q̄lit̄ fiet · q̄s erit iudex vniuer
ſal̄ oim · qm̄ nouū teſtamētū dicit
et affirmat ipm̄ xp̄m q̄ ē de⁹ ⁊ hō
et ver⁹ fili⁹ dei · vt iā declaratū ē
ꝙ eſt ver⁹ iudex vniuerſal̄ oim ·
Nā ipſe loquit̄ de ſeipō dicēs · pr̄
dedit filio iudicium facē · ⁊ dedit
ptātē oīs carnis q꜡ fili⁹ hoīs ē · ita
dicit ſe ventuꝝ ⁊ ipē reſuſcitabit
moꝛtuos ⁊ reddꝫ vnicuiqꝫ ſcd̄m
opa ſua ſiue bona ſiue mala · Sic
ergo tā ex auc̄te libri creaturaꝝ
qui nō mētit̄ · q̄ꝫ ex auc̄te ſcp̄tu
raꝝ q̄ ē auc̄tas iſallibil̄ dei · q̄ cer

tioꝛ exiſtit oīm̄ re ⁊ oi rōe · ꝯclu
dit̄ iudiciū vniuerſale abſqꝫ aliq̄
dubio eē vētuꝝ cum reſurrcōne
vniuerſali oim hoim ·

¶ De ꝯpatōe illius diei ad oēs
alios dies precedētes ·

¶ Titul⁹ · CCCxxviij ·

Et qm̄ dies iudicij erit vl
tima dies · ⁊ finis oim die
rū p̄cedētiū · ⁊ i illa die oia opa ⁊
fc̄a dieꝝ p̄cedētiū ab inicio mūdi
cōgregabunt̄ ⁊ apparebūt iſil' ⁊
ſuā mercedē recipiēt · iō illa dies
cōpat̄ ad alios dies p̄cedētes · ſic
vniuerſale ad pticulare · ſic totū
ad ptes quia illa dies iudicij erit
vniuerſal̄ dies · ⁊ cōtinebit in ſe
oēs alios dies p̄cedētes i v̄tute q꜡
oēs ſūt partes ei⁹ · ⁊ oēs dies nō
erūt niſi dies vna · q꜡ oia opa fc̄a
a p̄ncipio mūdi i oibꝫ diebꝫ p̄ce
dētibꝫ · vſqꝫ ad illū diem ꝯgrega
bunt̄ in illo die ⁊ ſil̄ erūt ⁊ appa
rebūt ⁊ diſcutient̄ ⁊ iudicabunt̄
et p̄miabunt̄ vel ad bonū vel ad
malū · ⁊ q̄cq̄d diuiſim fcm̄ eſt in
alijs diebꝫ oib⁹ totū erit ſil̄ i illa
die · Et ideo illa dies iudicij ſola
erit maioꝛ q̄ꝫ oēs alij dies p̄ceden
tes · ⁊ valebit tm̄ ſicut alij dies q꜡
oia opa alioꝝ dieꝝ erunt in illa
die · ⁊ ecīā q꜡ de⁹ tantū vel plus
opabit̄ in illa die · q̄ꝫ in alijs die
b⁹ p̄cedētib⁹ q꜡ ſimul reſuſcitabit
et reficiet i illa die oēs hoieſ quoſ
diuiſim i alijs dieb⁹ p̄cedētibus a
p̄ncipio mūdi fecit · ⁊ faciet eos i
moꝛtales q̄ntū ad coꝛp⁹ · licꝫ nō in
eodē ſtatu · ſꝫ ſm̄ mēita ⁊ demēita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Et iō illa dies erit ſoliꝰ dei· qꝛ ſo
lꝰ deꝰ opabit̉ i illa die· ⁊ hoieſ ni
hil opabūt̉· qꝛ alij dies p̄cedēteſ
fuer̄t dies hoim· qꝛ dati erāt hoibꝫ
ad opādū qꝛ i illa die fiet vltimū
opus dei· ⁊ oēs creatuē ceſſabūt
opari· Ecce ēgo diuiſionē dieꝝ·
qꝛ vltia dies erit dies dn̄i· ⁊ oēs
alij dies erāt dies hoim ⁊ hoc ꝓpt̉
opa· Et qꝛ illa dies erit dies dn̄i
iō erit maxia ⁊ nobiliſſiā dieſ Et
etiā qꝛ illa dies ē ſoliꝰ dei ſic alij
dies fuerūt hoim· iō ſic hoies vſqꝫ
ad illū diē opabūt̉ ⁊ āpliꝰ nihil
opabūt̉. ſ; ſolū opiſ ſui ⁊ laboriſ
mercedē accipiēt· ita etiā pꝰ illū
diē deꝰ nihil opabit̉ āpliꝰ· qꝛ illa
erit ſua ⁊ iō ncce ē ꝙ oia opa ſua
cōſūmēt̉ i illa die· Et iō ncce erit
ꝙ in illa die deus oñdat opa ſue
ptātiſ ⁊ ſapie· iuſticie ⁊ boitatiſ
in ſūmo· qꝛ nihil āpliꝰ opabit̉ ⁊
iō oportebit ꝙ tūc i illa die ope
tur tm̄ q̄ntū fieri poterit ad laudem
gloriā ⁊ honoreꝫ ſue ſūme ptātis ⁊
maieſtatis ⁊ ſue ſūme iuſticie ⁊
ſue ſūme ſapie Et ſic i illa die ne
ceſſe erit ꝙ deꝰ oñdat gloriā ſuā
et mag̃ficētiā maieſtatis ſue i opi
bus ſuis· ⁊ oñdat ſe eē dn̄m ⁊ iu
dicē oim· Et qꝛ illa dies erit ſola
dei ⁊ oia opa eiꝰ claudēt̉ i illa die
ſic opa hoim clauſa fuerūt i alijs
diebꝰ· ex eo oꝫ ꝙ opa illius diei
ſint ſūmi timoris ⁊ amoris· ſūmi
aōris ad elcōs ſūmi tioris ad rep
bos· Et ſic dies illa erit finis ⁊ p
fcō ⁊ cōplemētū oim dieꝝ· ⁊ iō
oēs dies r̄ſpiciūt ⁊ currūt ad illū
diē tāq̄ꝫ ad ſuū ꝯplemētū ⁊ finē
omniū dieꝝ· qꝛ oēs dies reſpiciūt
mercedē ⁊ retributōeꝫ ſuā i illa die
Et ec̄ illa dies ē cā oim dieꝝ ali
oꝝ ⁊ oēſ alij dieſ eēnt fruſtra ⁊ va
cui ſi nō veirꝫ illa dies· ⁊ iō oēs
dies expcāt q̄i nālit̉ illū diē Et
ſic g̃ue nālit̉ deſidēat cētꝝ ⁊ oēſ
ptes terre· ita oēs dies tendūt ad
vnū vltimū diē q̄ ē dies iudicij ⁊
erit oim dieꝝ finis ⁊ ꝯſūmatio ⁊
dies retributōis ⁊ q̄etis ad queꝫ
oēs fcā ſūt Hic g° opꝰ dei erit cō
plemētū oim operū hoim· ita ille
dies erit ꝯplemētū dieꝝ hoim

De meōria illiꝰ diei ‖ cccxix

Et qm̄ oia opa oim dieꝝ re
ſpiciūt opꝰ illiꝰ diei ⁊ diē il
lū expcāt· qꝛ ncce ē ꝙ oia opa
p̄cedētiū dieꝝ ꝯiūgāt̉ cū ope illiꝰ
diei ſic corpꝰ cū aia ⁊ materia cū
fōr· qꝛ opa dieꝝ p̄cedētiū dicūt̉
opa mēiti ⁊ demēiti, ⁊ opꝰ illiꝰ di
ei ē opꝰ retributōis ⁊ p̄mij ac ap
ꝓbatōis et r̉probatōis· et qꝛ de
ncātate opa oim dieꝝ appebūt
i illa die qꝛ alr̉ eēnt vacua vt ſcꝫ
iudicēt̉ et diſcutiāt̉· et vt r̉āpiāt
mercedē ſuā eis ꝯuemiētē· iō meō
ria illiꝰ diei dꝫ eē ꝯtinua oibꝰ hoi
bꝰ q̄ dn̄t opari· et ſunt opatoēſ
oim opm̄ q̄ i illa die appebūt qꝛ
illa dieſ erit ꝓpt̉ opa hoim ad dā
dū ꝯplemētū eis Et iō cū opꝰ cꝰ
libꝫ r̄ſpiciat opꝰ illiꝰ diei· dꝫ illa
dies ꝯtinue eſſe in meōria in ope
cuiuſlibꝫ diei· Vñ cū hō ſit liber
ad opādū bonū l' malū et ñ opet̉
ex ncātate ⁊ mag̃ iclināt̉ ad malū

q̄ꝫ ad bonum · nec̄c̄aria ē in eo cōti
nua meōria illiꝰ diei vt exercitetᷣ
vſqꝫ ad vltimū de potētia ad ope
randū bonū ⁊ ad fugiēdū malū ·
vt ſic ꝯtinua meōria illiꝰ diei ex
pellat ab eo oēm negligentiā · ⁊
gn̄et in eo maximā diligētiā · Et
ſic meōria illiꝰ diei ē ſtimulꝰ pū
gēs ⁊ ſtimulās hoīez ad bn̄ opā
dū · Vbi āt nō ē meōria illiꝰ diei
ibi nō p̄t eſſe bonū opꝰ ſiue bona
intētio · qꝛ vnuſquiſqꝫ opatᷣ ꝓpt
finē ⁊ retributionez · Qis em̄ arti
fex cum cogitat ꝙ opa ſue artiꝰ
veniēt ad iudiciū ⁊ examē alioꝝ
tunc opabitᷣ meliori mō q̄ p̄t · ſic
hō cogitās illū diē in q̄ oia opera
ſua iudicabuntᷣ ⁊ examinabuntᷣ
opabitᷣ meliori mō q̄ poterit · alitᷣ
erit piger ⁊ negligēs Nam opa
eius nō examiabuntᷣ ab aliq̄ qui
p̄t errare · ſꝫ a ſūmo iudice qui ſcit
cogitatōes hoim · ⁊ q̄ nō p̄t in ali
quo nūero errare Et ſic meōria il
liꝰ diei ē maxie influētie ⁊ maxi
me v̓tutis ad bn̄ opandū · ⁊ ſm̄
ꝙ erit maior vel minor memoria ·
ſcd̄m hoc plꝰ vel minꝰ influit · ſi
autē nulla meōria · nihil influet · ⁊
ſic nullū opus erit bonū · Jte illa
dies etiā dꝫ eſſe cōtinua i meōria
qꝛ erit maxia ⁊ ſolēniſſima inter
oēs dies · ⁊ erit dies dn̄i pura · ⁊
ideo ē dig̃ haberi in meōria · alitᷣ ē
maximꝰ ꝯtēptꝰ dei · ſi hō nō habu
erit in ꝯtinua meōria diē ſuū ⁊ de
illo ſūmo ope qđ faciet in illa die
circa hūanū genꝰ · Hic ergo ꝓpt
maximā vtilitatē ⁊ ad fugiēduꝫ
cōtemptū dei · maxie ē nec̄c̄aria me
moria cōtinua illiꝰ diei · Sūt aūt
tres dies p̄ncipales q̄s hō dꝫ hr̄e i
meōria cōtinua · ſcꝫ dies ſue nati
uitatis ſue mortis · ⁊ dies iudicij
Dies natiuitatis ē p̄ncipiū · dies
mortis mediū · ⁊ dies iudicij ē fi
nis Jſti tres dieſ claudūt oēm ho
minē · ⁊ hn̄t ſe ꝓporcōnabilitᷣ · qꝛ
anteq̄ꝫ ſint iſti dies ſūt icertiſſimi
et neō ſcit nec ē certꝰ de eis āteq̄ꝫ
ſint · nullus ē certꝰ de natitate an̄
q̄ꝫ ſit natꝰ · Jtē ſicut nihil certius
morte · ita nihil certiꝰ dꝫ eſſe iudi
cio · ⁊ nihil incertiꝰ q̄ꝫ hora eiꝰ

¶ De finali executōe iudicij · ⁊ gn̄ali ſepatōe bonoꝝ ⁊ maloꝝ · Titulꝰ · CCCxxx ·

Facto āt ⁊ cōpleto iudicō
vniūſali · tūc nc̄cē ē ꝙ fiāt
due ꝯgregatōnes · ⁊ due ſocieta
tes de natura hūana · ⁊ ꝙ oēs bo
ni faciāt vnā ſocietatē · ⁊ oēs ma
li faciāt aliā ſocietatez ⁊ ſic erunt
due ſocietates oppoſite ad inuicē
Et quia etiā natura āgelica iam
a p̄ncipio mūdi fuit diuiſa in du
as ſocietates oppoſitas vt declara
tū eſt · ⁊ qꝛ p̄mꝰ angelus qui ceci
dit de celo · eſt caput oim maloꝝ
angeloꝝ qui ſūt mēbra eius · ⁊ ſi
militᷣ mali hoies ſūt incorpati dia
bolo ⁊ ſunt mēbra eius vt declara
tum eſt · qꝛ oēs hoies qui nō ſunt
mēbra xp̄i · ſūt de nc̄citate mēbra
dyaboli · ⁊ ideo ſicᷣ ⁊ ſelᷣ tā ſocie
tas maloꝝ angeloꝝ q̄m maloꝝ
hoim deſcēdit ad locū ſibi ꝓpriū ·
et ꝯueniētē ſcꝫ ad centꝝ t̄re · vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

eſt ifernꝰ · vt in eternū puniant᷑
et toꝛmētent᷑ In q̄ ſocietate p̄mꝰ
angelus erit caput ⁊ p̄nceps Et
ſic mali hoīes tā in coꝛꝑe q̄ȝ i aīa
punient᷑ eternalit᷑ vt iā declaratū
eſt in capitulo de triſticia ad ple
nū · ⁊ ſic tā mali āgeli q̄ȝ mali ho
mines habebūt vnū caput eterna
lit᷑ · Sicut aūt mali āgeli ⁊ mali
homines faciūt vnū coꝛpꝰ ⁊ vnā
ſocietatem · ita boni āgeli ⁊ boni
homines faciūt vnam ſocietatē ⁊
vnum coꝛpꝰ cuiꝰ xp̄s eſt caput
Et ſicut p̄mus angelꝰ cum tota
ſua ſocietate deſcēdet ad ſuam ci
uitatem infra terrā · ita xp̄us cum
ſua ſocietate tam angeloꝝ bono
rum q̄ȝ hominū gloꝛificatoꝝ i coꝛ
poꝛe ⁊ in aīa aſcēdet ad ſuam ci
uitatem celeſtem ſcilicȝ in celum
vbi erūt gaudia infinita ⁊ incom
prehenſibilia que ſunt declarata
in capitulo de gaudio · Sicut er
go omnes adherētes dyabolo ha
bebūt toꝛmēta infinita ⁊ inexco
gitabilia in eternum cum eo · ita
boni habebūt cum xp̄o cui adhe
ſerūt gaudia infinita ⁊ inexcogi
tabilia in eternū · Ad q̄ dignet᷑
nos ꝑducē ihesus xp̄s filius dei ·
rex eterne gloꝛie · qui ē bn̄dictus
in ſecula ſeculoꝝ Amē ·

Explicit liber creaturaꝝ ſeu
nature ſiue de hoīe ꝓpter quē alie
creature fcē ſūt · ex cuiꝰ ꝯgnitiōe
illuiat᷑ hō i cogītiōe dī ⁊ creatura
rū · Impſſus Dauētrie ꝑ me Ry
chardū paffroed ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 10